T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 91

OSMANLI BELGELERİNDE ERMENİLERİN SEVK VE İSKÂNI

(1878-1920)

ANKARA 2007

Proje Yöneticisi

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Doç. Dr. Mustafa BUDAK
Genel Müdür Yardımcısı

Dr. Önder BAYIR
Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Dr. Ahmet Zeki İZGÖER
Yayın İşleri Koordinatörü

Yayına Hazırlayanlar

Dr. Recep KARACAKAYA
Ümmihani ÜNEMLİOĞLU
Salih KAHRİMAN
Seher DİLBER
Cafer DURMUŞ
Yılmaz KARACA
Dr. Hüseyin ÖZDEMİR
Aziz Mahmut UYGUN
Numan YEKELER
Mustafa ÇAKICI
Ahmet Semih TORUN

Harita

Ahmet ERGÜN - Ahmet ÖZKILINÇ

Mizanpaj

Vahdettin ATİK

Baskıya Hazırlık

Murat ŞENER
Salih DUTOĞLU

Baskı: Sistem Ofset - ANKARA

ISBN:978-975-19-4137-4

OSMANLI BELGELERİNDE ERMENİLERİN SEVK VE İSKÂNI

(1878-1920)

ÖNSÖZ

XVIII. ve XIX. yüzyıllarda dünyada meydana gelen siyasî, sosyal ve ekonomik gelişmeler, Osmanlı toplum ve devlet yapısında köklü değişmelere sebep olmuştur. Özellikle Fransız İhtilâli ile ortaya çıkan milliyetçilik akımının yayılması ve Sanayi Devrimi sonucu güçlenen Avrupalı büyük devletlerin yayılmacı ve himayeci politikaları, Osmanlı Devleti'ndeki gayr-ı müslim tebaada bağımsızlık fikrinin doğmasına yol açmıştır. Bu çerçevede Balkanlardaki Hıristiyan topluluklardan Sırplar, Yunanlılar, Romenler ve Bulgarların, Avrupalı büyük devletlerin destek ve kışkırtmalarıyla isyan ederek bağımsız birer devlet olarak ortaya çıkmaları Ermeniler için de özendirici olmuştur.

Ermeni milliyetçiliği fikri; misyonerler, yabancı okullar ve büyük devletlerin desteği ile giderek güçlenmiş, neticede kilisenin de önderliğinde bağımsızlık hareketine doğru yönelmiştir.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda imzalanan Berlin Antlaşması ile Ermeni Meselesi uluslararası bir boyut kazanmış, başta Rusya olmak üzere, bölgede emelleri olan Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne baskı aracı olarak kullandıkları bir sorun haline gelmiştir. Büyük devletlerin desteğinden cesaret alan Ermeni milliyetçileri, Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan kurmak amacıyla harekete geçmişlerdir.

Ermenilerin bir kısmı, Osmanlı sınırları içinde ve dışında ihtilâlci-silahlı terörizmi mücadele metodu olarak seçen parti ve dernekler kurarak 1890 yılından itibaren silahlı eylemlerini yoğunlaştırmışlardır. 1890'dan 1914 yılına kadar birçok isyan çıkaran Ermeniler, I. Dünya Savaşı'nın çıkmasını kendileri için bir fırsat olarak değerlendirmişler ve savaş başladığında vatandaşı oldukları Osmanlı Devleti'ne karşı başta Rusya olmak üzere İtilâf Devletleri ile işbirliği içine girmişlerdir. Ermeni komitecileri, Ruslarla savaşan Osmanlı ordularını arkadan vurmak ve ikmal yollarını kesmek amacıyla harekete geçip silahlı isyanlara başlamışlardır. Osmanlı Hükümeti I. Dünya Savaşı'nın başlarında bazı ikazlar ve idarî tedbirlerle olayları önlemeye çalışmıştır.

Osmanlı Devleti, 24 Nisan 1915 tarihinde çıkardığı bir genelgeyle Ermeni komite merkezlerini kapatarak elebaşılarını tutuklamıştır. Osmanlı Hükümeti'nin Ermeni komitelerini kapatması ve bir kısım komitecileri tutuklaması olayları önlemeye yetmemiştir. Ermeni terör olayları ve isyanlarına bağlı olarak alınan tedbirler giderek artırılmış, isyana kalkışan ve Ruslarla işbirliği yapan bölgeler başta olmak üzere "sevk" ve "iskân" uygulaması başlatılmıştır. İlk önce Van, Erzurum, Bitlis ve Çukurova bölgesi sevk ve iskâna tabii iken, sonradan diğer bölgeler de bu uygulamaya dahil edilmiştir. İlk Ermeni kafileleri önce Konya'ya gönderilmiş, daha sonra sevkiyat Musul vilâyeti ve Halep'in güneydoğusu ile Zor bölgesine kaydırılmıştır. Buna rağmen İstanbul, İzmir ve Trakya bölgesi -komiteciler hariç- sevk ve iskân uygulamasından muaf tutulmuştur. Osmanlı Hükümeti sevk ve iskân uygulamasını o günün şartlarında bir kanuna dayandırmış, keyfî bir uygulamaya da gitmemiştir. Ermenileri geçici bir süre için savaşın direkt etkisinden ve karşılıklı çatışmalardan korumak amacıyla ülkenin güvenli bir başka bölgesine yerleştirmiştir. Sevk ve iskâna tabii tutulan Ermenilerin can güvenliği ile her türlü iaşe ve ibâtelerinin karşılanıp mallarının korunması için mümkün olan bütün önlemler alınmış, bu kurallara uymayan veya ihmalleri görülen resmî görevliler sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanarak çeşitli cezalara çarptırılmışlardır.

600 yıllık Osmanlı tarihi incelendiği zaman, hemen hemen her dönemde çeşitli sebeplerle ortaya çıkan toplu hareket ve isyanlarda olaylara karışanların din ve etnik kökenine bakılmaksızın "sürgün" cezasına çarptırıldığı görülecektir. Bu sebeple, Ermeni sevk ve iskân olayını da bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

"Tehcir" kelimesi Osmanlı terminolojisinde "ülke içinde bir yerden başka bir yere nakil", yani "zorunlu göç" anlamında kullanılmış olup belgelerde büyük oranda "sevk ve iskân" olarak adlandırılmıştır. Ermeniler tehcir sırasında hiçbir zaman sınır dışı edilmemişlerdir. Osmanlı Hükümeti'nin almış olduğu sevk ve iskân kararı, devletin bir kısım vatandaşlarını geçici bir süre için ülkenin daha güvenlikli başka bölgelerine yerleştirme hareketidir. I. Dünya Savaşı sona erdik-

ten sonra da eski yerlerine dönüp dönmemekte serbest bırakılan Ermenilerin bir kısmı geri dönmüştür. Geri dönenlere her türlü yardım ve kolaylık gösterilmiştir.

Buna rağmen bazı Batılı ve Ermeni çevreler iddialarını tarih ve ilmî temellerden ziyade hatırat türü subjektif eser ve değerlendirmelere dayandırmakta ve tarihi seçici bir şekilde kullanmaktadırlar. Bu açıdan tarihî olaylar; belli bir sebep-sonuç ilişkisi içinde değerlendirilmek ve kendi içinde tutarlılığı olan bir bütün olarak ele alınmak yerine, Ermenilerin işlerine gelen argümanları çekip çıkardıkları bir bilgi ambarı olarak kullanılmakta ve tarih 1915'e hapsedilmektedir. Böylece Ermeni tehcirinin sebepleri ve tehcire giden süreçte Ermeni örgütlerinin çıkardığı isyanlar ve olaylar ile dönemin büyük devletlerinin Ermenilere yönelik politikaları unutturulmaya çalışılmakta ve adeta "Osmanlı Devleti'nin herhangi bir sebep yok iken Ermenileri 1915 yılında tehcire tabi tuttuğu" şeklinde bir senaryoyla Türk Milleti suçlanmaya çalışılmaktadır.

Bu sebeple Genel Müdürlüğümüz, Türk ve dünya kamuoyunu aydınlatmak amacıyla arşiv belgelerine dayanarak "Osmanlı Belgelerinde Ermenilerin Sevk ve İskanı" adıyla yeni bir eser hazırlamıştır. Yayınlanan ve 411 belgeden oluşan bu eserde; Sevk ve iskan öncesi meydana gelen olaylar, komitelerin faaliyetleri, sevk ve iskanın sebepleri, dönemin Bakanlar Kurulu'nun aldığı karar, sevk ve iskanın yapıldığı bölgeler, sevk ve iskan edilenlerin hangi bölgelere yerleştirildikleri, sevk ve iskan bölgelerinin genişletilme sebebi, sevk ve iskan edilen Ermenilerin masraflarının nasıl karşılandığına dair ayrıntılar, sevke tabi tutulan Ermenilerin geride kalan mal ve mülklerinin durumu, hangi Ermeniler sevk ve iskan haricinde bırakıldıkları, Ermeni dul kadınların ve yetim çocukların durumlarının ne olduğu, Osmanlı Devleti'nin sevk ve iskan esnasında suç işleyenlere karşı takındığı tavır, sevk ve iskanın yapıldığı bölgelere soruşturma komisyonları gönderilmesi, yapılan soruşturmalar sonucu suçları sabit olanlara verilen cezalar, Osmanlı Devleti'nin sevk ve iskana tabi tutulan Ermenilerin geri dönmelerine izin vermesi gibi bir çok konunun ayrıntıları bir bütün olarak yer almıştır.

Yayınlanan bu eserde yer alan belgeler, 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarının tek taraflı ve arşiv kaynaklarından yoksun bir propaganda çalışması olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kitabın konuyla ilgilenenlere ve ilim çevrelerine yararlı olmasını diler, eserin hazırlanmasında emeği geçen Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü personeline teşekkür ederim.

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V

İÇİNDEKİLER..... IX

KISALTMALAR XXXI

I. BÖLÜM
BELGELERİN TRANSKRİPSİYONLARI

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
1	Fırnız Murahhasası Nikogos Efendi'nin askerlere ateş açması.....	3
2	Tiflis'teki Ermeni komitesinin faaliyetleri	4
3	Bir grup Ermeni'nin Erzurum'da karışıklık çıkarması	6
4	Ermeni Patriği'nin Ermeniler tarafından vurularak yaralanması	11
5	Trabzon'daki İngiliz ve Rus konsoloshanelerinde görevli 3 Ermeni tercümanın görevlerini kötüye kullanmaları.....	12
6	Ermeni cemaati ileri gelenlerinin Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarını bildirmeleri	16
7	Mihran Damadyan'ın Ermeni komiteleri hakkında verdiği bilgiler ..	18
8	Yozgat Hadisesi'nin tahkiki	48
9	Matbuat-ı Ecnebiye Kalemi memurlarından Hamparsum'un Ermeni komitesi tarafından öldürülmesi	52
10	Maraş ve çevresindeki Ermenilerin ihtilâl hazırlıkları	52
11	Mamuretülaziz'de başlarına sarık saran Ermeni fesatçıların Süryanî Kadim Kilisesi'ne saldırmaları	54
12	Maraş ve Zeytun civarında meydana gelen olaylar	57
13	Ermeni Patrikhanesi görevlilerinin uygunsuz davranışları.....	61

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
14	Van'da Müslüman ahaliye saldıran Ermenilerin elebaşılarının İran'a sürülmesi	63
15	Ermenilerin Galata'daki Osmanlı Bankası'na baskın düzenlemeleri	67
16	Hınçak üyelerine hitaben yazılan "Son Söz ve Teklif" başlıklı mektup	69
17	Sason'dan gelen Ermeni eşkıyanın Varak Manastırı'nda gizlenip ahaliden tehditle para istemesi	72
18	Ermeni fesatçıların Muş ve çevresinde Müslüman kıyafetine girerek Ermenileri öldürmeleri	74
19	Komasor Ermenileri'nin civardaki eşkıya ile birleşerek Müslümanları öldürmeleri	76
20	Ermeni fesatçıların Anadolu ve Suriye sahillerine silah ve harp mühimmatı çıkarmaları	77
21	Van'da Kobans Kilisesi ile evlerde yapılan aramalarda çok sayıda harp aletinin ortaya çıkarılması	80
22	Bulgar ve Ermeni fesatçıların İstanbul'da karışıklık çıkarma hazırlıkları	81
23	Talori Ermenileri ile Kürtler arasındaki anlaşmazlık	83
24	Firarî Ermeni askerlerin affı	86
25	Zeytun Murahhasası Frankliyan Efendi'nin Ermeniler lehine faaliyetleri	87
26	Amasya'da bomba imal eden Ermenilerin Dersaâdet Divan-ı Harbi'ne sevkleri	88
27	Zeytun Ermeni murahhasasının Divan-ı Harb'e sevki	91
28	Ermenilerin Erzurum hudut yolunu kullanarak Rusya'ya kaçmak istemeleri	92
29	Ermenilerin hudut vilâyetlerinde alınan tedbirler karşısında mevcut siyasetleri hususunda fikir ayrılığına düşmeleri	92
30	Ermeni gönüllülerinin Rusya Hükümeti tarafından Kafkasya'ya sevkleri	94

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
31	Reşadiye ve Karçikan telgraf hattının Ermeniler tarafından tahrip edilmesi	95
32	Ermenilerin Van ve Reşadiye'de telgraf hatlarını keserek jandarmalarla çatışmaya girmeleri	96
33	Edirne Murahhasası Toryan Efendi'nin Ermenileri kışkırtması	97
34	Bursa Ermeni Murahhasası Sivaslı Sahak Odabaşyan'ın hareketlerinin izlenmesi	100
35	Mısır, Bulgaristan, Rusya ve Avrupa'nın çeşitli yerlerine gidip gelen Ermeni komitecilerin birbirleriyle haberleşmeleri	101
36	Van-Bitlis telgraf hattının Ermeni saldırılarından korunması	102
37	Ermeni ayaklanmasının Şatak ve Havasor'a kadar yayıldığı	103
38	İstanbul'dan ayrılan Mebus Pastırmacıyan'ın Rusya'ya geçerek Ermeni gönüllüleri ile birleşmiş olabileceği	104
39	İzmit'teki Ermeni köylerinde çok sayıda silah ve cephane bulunması	106
40	Hınçak komitesi ileri gelenlerinden Hamparsum Boyacıyan'ın Ermenileri kışkırtıcı davranışları	109
41	Mamuretülaziz'de ele geçirilen Ermenice bir mektupta Rus istilasını arzu eden bir takım ifadelerin bulunması	109
42	Ermeni eşkıyasının ihtilâl teşebbüsüne karşı uygulanacak muameleler konusunda ordulara genel bir tebliğde bulunulması	110
43	Dörtyol Ermenileri'nin sevki	111
44	Zeytun olaylarına karşı askerî birliklerin artırılması	112
45	Samsun'da halı tüccarı Hüsrev Kasabyan'ın silah temin etmek ve ihtilâl fikirlerini yaymak suçlarından Divan-ı Harb'e sevki	113
46	Ermenilerin Kürtlerle birleşme ihtimaline karşı tedbirli davranılması	114
47	Zeytun'da eşkıya ile jandarma arasında çıkan çatışma	114
48	Zeytun'da eşkıyanın jandarma ve askere saldırmayı sürdürmesi	115
49	Zeytun'da çıkan olayların araştırılması	116

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
50	Kars ve Ardahan'da Müslümanlara ve esirlere yapılan zulümler	117
51	Ayntab'da Ermeniler arasında görülen hareketlenmelere karşı alınan tedbirler	119
52	Zeytun olaylarına karşı daha etkili tedbirler alınması gerektiğine ilişkin Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey'in teklifi	121
53	Develi'de Ermeni komitecilere ait silah, mühimmat ve fotoğraflar ele geçirilmesi	122
54	Ermişe nahiyesinde köylüleri rahatsız eden silahlı bazı kişilerin Divan-ı Harb-i Örfî'ye gönderilmesi	123
55	Konya'ya Ermeni sevkinin durdurularak sevkiyâtın bundan sonra Halep, Zor ve Urfa cihetlerine yönlendirilmesi	124
56	Devlet aleyhinde faaliyetlerde bulunan Ermeni komite merkezlerinin kapatılması	125
57	Gönüllü Ermenilerin Rusya'ya gitmeleri	127
58	Haydarpaşa'dan trenle gönderilen Ermenilerin Ayaş ve Çankırı'ya sevkleri	127
59	Çankırı'ya gönderilen Ermenilere tutuklu muamelesi yapılmaması	128
60	İzmir ve Manisa'da Ermeni komite mensuplarına ait evrak ve resimler ele geçirilmesi	129
61	Konya'ya gönderilen Ermenilere sarf edilecek paranın tespiti için Ermenilerin sayısının belirlenmesi	130
62	Komite mensubu olan ve sadakatsizlik gösteren Ermeni memurların görevden alınmaları	130
63	Çankırı'ya gönderilen bazı Ermenilerin tekrar İstanbul'a dönebilmeleri	131
64	Hınçak komitesi ileri gelenlerinden bazı kişilerin İzmit'te faaliyet göstermeleri	132
65	Diran Kelekyan'ın İstanbul dışında istediği vilâyette ikamet edebileceği	133
66	Zeytun Ermenileri'nin ihracı	133

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
67	Van ve Bitlis vilâyetlerinde yoğun halde bulunan Ermenilerin bölgeden uzaklaştırılmaları	134
68	Ayaş'ta tutuklananlarla Çankırı'ya gönderilen Ermenilerin künye ve sanatlarını gösterir defter düzenlenmesi	135
69	Haçin ve Dörtyol'dan çıkarılan Ermenilerin sayısı ve gönderildikleri yerlerin bildirilmesi	136
70	Ermeni kilisesinin önde gelen ruhanî merkezleri	136
71	Diyarbakır'da ihtilâlci Ermenilerin faaliyetleri	138
72	Erzurum'dan çıkarılan Ermenilerin Urfa ve Musul'un güneyi ile Zor Sancağı'na gönderilmeleri	139
73	Dava Vekili Parsih Gülbenkyan'ın evinde yapılan aramada dinamit ve bomba kalıpları ele geçirilmesi	140
74	Ermeni köylerinde yapılan aramalara ilişkin vilâyet ve sancaklardan gelen raporlar	141
75	Zeytun ve Dörtyol Ermenileri'nin sevki	150
76	Erzurum, Van ve Bitlis Ermenileri'nin Musul, Zor ve Urfa'ya yerleştirilmeleri	151
77	Doktor Arabyan'ın Konya'ya gönderilme sebebi	152
78	Ermeni köyleri boşalttırıldıkça mevcut durum hakkında bilgi verilmesi	153
79	Rus hududuna yakın olması dolayısıyla Erzurum'da bulunan Ermenilerin ihracı	153
80	Ermenilerin iâşe ve iskân masraflarının Muhacirîn Tahsisatı'ndan tesviyesi	154
81	Meclis-i Vükelâ'nın tehcir kararı	155
82	Yerleri değiştirilen Ermenilerin borçlarının alınmayacağı	157
83	Sevk muamelesinin komiteci ve bozguncu Ermenilere uygulanması	158
84	Ermeni komitecilerinden *Azadamard* Gazetesi Sahibi Hayik Tiryakyan'ın Ayaş'a gönderilmesi	159

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
85	Zeytun'dan Sultaniye'ye gönderilen Ermenilerin, dinî ayinleri için patrik vekili ve malzeme talebinde bulunmaları	159
86	Ticaret ve benzeri suretlerle ikamet eden Ermenilerin yerlerinde bırakılmaları	160
87	Ezine'de bulunan Ermenilerin sevki	160
88	Ermenilerin geride bıraktıkları mallar ile sevkleri tehir edilen Ermeniler	161
89	Develi'den Aksaray'a gönderilen Ermeniler	162
90	Ermenilerin yerleştirilmeleriyle ilgili talimat ile iaşe ve iskân masraflarına karşılık gönderilen havale	162
91	Konya'ya sevk edilen Zeytun Ermenilerine yardım amacıyla bir Amerikalı üye gönderilmek istendiği	163
92	Küçük İncesu dışında Kayseri ve bağlı yerlerden Ermenilerin sevklerinin uygun olmadığı	164
93	Mamuretülaziz Vilâyeti'nden şimdilik Ermeni sevkinin uygun olmadığı	164
94	Sevk edilen Ermenilerin yollarda korunmaları ve bunlara saldıranların cezalandırılmaları	165
95	Erzurum'dan sevk olunan Ermenilerin taarruza uğradığı, muhafazaları için gerekli önlemlerin alınması	166
96	Sivas'tan Ermeni sevkinin ertelendiği	167
97	Sis Ermenileri'nin sevki	167
98	Halep'ten sevk edilen Ermenilerin durumlarının tahkiki	168
99	Ermeni Katolik misyonerlerin Erzurum'da kalmaları	168
100	Firarî Ermenilerden oluşan bir grup eşkıyanın jandarma ile çatışması	169
101	Kayseri Ermeni murahhasasının uzaklaştırılması	169
102	Ermenilerin Bağdat hattının batısına yerleştirilmeleri	170
103	Ermenilerin Bağdat hattının batısı ve güneyine yerleştirilmeleri	171

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
104	Erzincan, Kiğı ve Tercan'da kilise ve bazı Ermeni evlerinde bomba bulunması	171
105	Rusya'ya giden Ermeni gönüllüler	172
106	Kayseri Ermeni murahhasasının ihtilâl tertip etme suçundan yargılanması	173
107	Trabzon, Sürmene, Tirebolu ve Görele'den Ermeni fesatçıların sevki	173
108	Ermeni ahalinin sevk yerlerinin bildirilmesi	174
109	Ermeni çocuklarının yetimhanelere yerleştirilmesi	175
110	Erzurum'dan Ermeni sevkiyâtının emniyet içinde yapılması	175
111	Sahipsiz Ermeni çocuklarının durumu	176
112	Dersim eşkıyasının Ermeni kafilelerine saldırıları	177
113	Sevk edilen Ermenilerin mallarının muhafaza edilmesi	177
114	Düyûn-ı Umumiye'de görevli Ermeni memurların yerlerinde kalması	178
115	Emvâl-i metrûkenin tespit ve muhafazası için komisyon kurulması	179
116	Sevk edilen Ermeniler hakkında bilgi verilmesi	179
117	Alman Protestan Ermenilerin sevk edilmemesi	180
118	Trabzon'dan Ermeni sevki	181
119	Sevke tâbi tutulan Ermeniler hakkında alınan kararlara ek olarak yayınlanan talimatnâme	182
120	Urfa'da Müslümanlarla Ermeniler arasındaki sürtüşmeler	183
121	Ordu, Perşembe, Ulubey, Görele, Tirebolu, Sürmene ve Trabzon'dan sevk edilen Ermeniler	183
122	İhtida eden Ermenilerin sevki	184
123	İskân edilecek Ermenilere ödenek sağlanması	185
124	Esnaf ve tüccar Ermenilerin dışındaki komiteci Ermenilerin uzaklaştırılması	186

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
125	Ermenilere seyahat yasağı ve Bulgar tebaasından bir Ermeni'nin Bulgaristan'a gitme talebinin karara bağlanması	187
126	Ermeniler tarafından tahliye edilen yerlerdeki mahsullerin toplanması	188
127	Ermenilerin iskân edilecekleri bölgelerin genişletilerek belirlenen yerlerde Müslüman nüfusun % 10'u nisbetinde iskânları	189
128	Ermenilerin iskânına tahsis edilen yerlerin genişletilmesi	190
129	Urfa'daki Ermeni ihtilâlciler hakkında Divan-ı Harb'in tahkikat sonucunun beklendiği	191
130	Ermenilerin menkul mallarını Müslümanlara satabilecekleri	192
131	Ermenilere getirilen seyahat yasağının Osmanlı tebaası dışındakileri ilgilendirmediği	192
132	Uzaklaştırılan Ermeniler arasında Reji'de görevli kimselerin bildirilmesi	193
133	Sevk edilen Ermenilerin borçlarının tespiti ve mallarının muhafazası	194
134	Sevk edilen Ermenilerin miktar ve isimlerinin bildirilmesi	194
135	Sevk edilen Ermenilerin metrukâtı hakkında yapılacak muameleler	195
136	Zor sancağında iskân edilen Ermenilerin sayısı nüfusun % 10'unu aştığından bölgeye sevk yapılmaması	197
137	Katliam yapıldığı yolundaki iddiaların tahkik edilerek Ermeniler için konulan tedbirlerin Hırıstiyan ahaliye uygulanmaması	197
138	Çıkar uğruna ihtida eden Ermenilerin uzaklaştırılmaları	198
139	Ermeni askerlerinin amele taburlarına sevki	199
140	Bursa Taşnak Komitesi'nden Baltayan'ın beyanatı	199
141	Devlet siyasetini ilgilendiren hususlarda izinsiz yayın yapılmaması	201
142	Urfa ve Zor'a Ermeni sevki	202
143	Ermenilerin iskân bölgelerine sevki için yeterli miktar vasıtanın mülkî idareye verilmesi	203

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
144	16-60 yaşları arasındaki Ermenilerin yurt dışına çıkışlarına engel olunması	204
145	Sivas'tan sevk edilecek Ermeniler	205
146	Katolik Ermenilerin sevk edilmemesi	205
147	Adana, Sis ve Mersin Ermenileri'nin sevki	206
148	Seferberlik müddetince ülkeye giriş ve çıkışların düzenlenmesi	206
149	Adapazarı, İzmit ve Bahçecik Ermenileri'nin sevki	207
150	Ermenilerle birlikte Rumların da sevki	208
151	Erkekleri olmayan Ermeni aileleri ile küçük çocukların tevzii	208
152	Nakledilen Ermenilerin borç ve alacaklarının deftere kaydı	209
153	Nakledilen Ermenilerin menkul mallarının korunması	210
154	İhtida eden ve aileler yanına bırakılan çocukların miras işlemleri	211
155	Halep vilâyeti merkez olmak üzere Ermeni sevkinin devam ettiği	212
156	Ermenilerin iskân bölgelerine gönderilmeleri	212
157	Protestan Ermenilerin sevk edilmemeleri	213
158	Ermeni mebus ve ailelerinin ihraç edilmemesi	214
159	İstanbul'daki Fotoğrafçı Papazyan'ın sevkinin ertelenmesi	215
160	Asker ve subay ailelerinin sevk edilmemeleri	215
161	Ermenilerin sevkine devam edilmesi	216
162	Antalya Ermenileri'nin sevk edilmemesi	216
163	Bilecik-Muratça'daki Ermeni çocuklarının sevk edilmemesi	217
164	Şimendiferde çalışan memurlarla diğer amelelerin sevk edilmemeleri	217
165	Öksüzhanedeki öğretmen ve çocukların sevk edilmemeleri	218
166	Haruniye Yetimhanesi'ndeki çocuklara ilişilmemesi	218
167	Yozgat'tan çekilen telgraftaki konunun araştırılması	219
168	Bitlis ve Muş Ermenileri'nin sevki	219

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
169	Taşnak Komitesi'nden Artin Beyazyan Efendi'nin Divan-ı Harb-i Örfî'ye gönderilmesi	220
170	Harput Amerika Konsolosluğu'nda bulunan Ermenilerin sevk edilmemeleri	221
171	İhtida eden Ermeni kızlarının evlendirilmeleri	221
172	Kütahya'ya gelen Ermenilerin Halep'e sevki	222
173	Memurların Ermenilerden ev satın alabileceği	222
174	Nakledilen Ermenilerin alacak ve borçları	223
175	Nakledilen Ermenilerin borçları	223
176	Sevkiyâtın zahire naklini aksatmaması	224
177	Tirebolu Ermenileri'nin seferberlikten itibaren tutumları	225
178	Sevk edilen Ermenilere ait emvâl-i metrûkeden temel ihtiyaçlarla ilgili eşyaların açık artırma ile satışı	226
179	Ermenilerin sevkiyâtında gözetilmesi gereken gaye ve esaslar	227
180	Ermeni çetelerinin Müslüman köylerine tecavüzlerine engel olunması için tedbirler alınması	228
181	Bursa ve Kayseri'de ihtilâl kışkırtıcılığında bulunan Ermenilerin cezalandırıldığı	229
182	Çankırı'ya sürgün edilen Ermeniler hakkında yapılan işlemler	232
183	Erzurum'dan uzaklaştırılan Ermenilere ait malların Osmanlı Bankası depolarına konulduğu	239
184	Urfa'da Ermeni askerler tarafından bir yüzbaşının şehit edildiği	240
185	Kale Ermenileri'nin Bandırma yoluyla Anadolu içlerine sevki	240
186	Trabzon'da 5 Ermeni komite üyesinin ele geçirildiği	241
187	Toplanan Ermenilerin korunması ve sevki	243
188	Ermeni memurların Osmanlı Bankası şubelerindeki görevlerine devam etmeleri	244
189	Muhacir ve Ermeni sevkiyâtı devam eden Pozantı, Adana, Ereğli, Eskişehir ve Kütahya'da gerekli tedbirlerin alınması	244

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
190	Papa'nın Osmanlı Ülkesindeki Ermenilerin alınan tedbirlerden zarar görmemelerinin temini ricasıyla yazdığı mektuba gönderilen cevap	245
191	Başka bir yere sevk edilmeyen Ermenilerin mallarının hükümetin muhafazası altında olduğu	247
192	Sevk ve iskân edilen Ermeni muhacirlerin iaşelerinin temin edilerek miktarlarının bildirilmesi	248
193	Mamuretülaziz Amerika konsolosunun İstanbul'daki Amerika sefirine yazdığı mektup	249
194	Hasta Ermenilerin sevk edilmemesi	251
195	Yozgat, Kırşehir, Haymana, Nallıhan ve Sungurlu'da bulunan Ermenilerle Ankara'dan sevk edilen Ermeniler	252
196	İzmit'ten sevk edilen Ermeniler	252
197	Eskişehir'den sevk edilen Ermeniler	253
198	Eskişehir'deki Ermeni muhacirlerin sevki	253
199	Halep'ten sevk olunan Ermeniler	254
200	Demiryoluyla gönderilen çok sayıda Ermeni'nin Adana Vilâyeti'nde beklediği	255
201	El koyulan silah ve mühimmat	256
202	Kayseri'den sevk edilen Ermeniler	260
203	Karahisar ve Çay'dan Ermenilerin sevki	260
204	Eskişehir'den sevk edilen Ermeniler	261
205	Diyarbakır'dan sevk edilecek Ermeni kalmadığı	262
206	Niğde'de sevk edilecek Ermeni olmadığı	262
207	Mamuretülaziz'den sevk edilen Ermeniler ve Sivas'tan Urfa'ya giden kafilelerin durumu	263
208	Urfa'dan dışarıya Ermeni sevkiyâtı yapılmadığı	264
209	Demiryolu çalışanları ve ailelerinin sevk edilmemeleri	264
210	Halep'ten Şam'a gelip muhtelif yerlere sevk edilen Ermenilerle Hama ve Humus'ta bulunan Ermeniler	265

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
211	Diyarbakır, Mersin ve Kayseri'den gelecek Ermenilerin Musul'a sevkleri	266
212	Ermenilerin Musul'a sevkleri	266
213	Karahisar'dan sevk edilecek Ermeniler	267
214	Ankara, Kalecik ve Keskin'deki Ermenilerin sevki	268
215	Sevkiyât hakkında tanzim ve tebliğ olunan talimatnâmeye tam olarak uyulmadığı	269
216	Ermeni çetelerinin Rus Ordusu içindeki hareketleri	269
217	Mersin Amerikan konsolosunun Osmanlı Hükümeti'nin tehcir sırasındaki tutumu ile ilgili gözlemleri	272
218	Osmaniye'ye gelen Ermenilerin sevklerinin olaysız tamamlandığı	274
219	Ermeni sevkiyâtı sırasında suistimal ve ihmalleri görülen memurların Divan-ı Harb'e gönderilmeleri	274
220	Sivas'tan sevk edilen Ermeniler	275
221	Ermenilerin sevki sırasında kanuna aykırı davrananları tespit ve Divan-ı Harb'e sevk etmek üzere bir tahkik heyeti kurulması	276
222	Sevkiyât sırasında taarruza uğayan Ermenilerin nakit, mücevherat ve diğer eşyalarının kaybolmadan sahiplerine geri verildiği	277
223	Urfa, Zor ve Halep'te bulunan Ermeni muhacirlerin sevki hakkında talimatnâme	278
224	Konya'dan sevk edilen Ermeniler	285
225	Ermeni sevkiyâtının tahıl nakliyesini aksatmayacak şekilde yapılması	286
226	Cebel-i Bereket ve Dörtyol Ermenileri'nin tehciri	286
227	Konya'dan sevk edilen Ermeniler	287
228	Aram Efendi'nin Halep'te bulunan akrabasının rahatlarının temini	287
229	Tifüs ve dizanteri sebebiyle ölmekte olan muhacirlerin hususî mahallerine sevk edilmeleri	288
230	Başka yerlerde bulunan Ermenilerin gayr-ı menkul mallarının komisyonca idaresi	289

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
231	Yol masrafını karşılayan Ermenilerin gidebilecekleri	289
232	Kütahya'dan Konya'ya sevk edilen Ermeniler	290
233	Karahisar ve Çay istasyonlarında bulunan Ermeniler	290
234	Konya'dan sevk edilen Ermeniler	291
235	Akşehir ve Konya'dan sevk edilen Ermeniler	291
236	Ermenilerin Urfa'da çıkardığı silahlı isyan.....	292
237	Halep sevkiyâtı sırasında iyi hizmetleri görülen Ermenilerin başka yerlerde iskânı.....	293
238	Diyarbakır'dan gönderilen Ermeniler.....	294
239	Konya'dan sevk edilen Ermeniler	295
240	Konya'daki Ermenilerin talimat gelmeden sevk edilmemesi.....	295
241	Adana Osmanlı Bankası'ndaki Ermeni memurların Halep şubesinde çalışmaları için izin talebi.....	296
242	Kastamonu'daki Ermenilerin ihraç edilmemesi.....	297
243	Usulsüz davranan Tonus kaymakamının azli.....	297
244	Bursa ve çevresindeki Ermeni eşkıyasının cezalandırılması.....	298
245	Ermeni sevkiyâtında usulsüzlük yapan Aziziye kaymakamının görevden alınması.....	308
246	Ermeni kafilelerinin iaşelerinin temini	309
247	Ermeni sevkiyâtının durdurulması.....	310
248	Evleri yakılan Müslümanlara yardım edilmesi.....	310
249	Agop Boyacıyan Efendi'nin yeğeni Bogos'un Konya'da bırakılması	311
250	Konya'dan yola çıkarılan yabancılar ve Ermeniler	311
251	Amerikan Misyonerleri nezdindeki Ermeni çocukların sevk edilmemesi.....	312
252	Sevkiyât sırasındaki saldırıların önlenmesi	312
253	Birecik'ten Ermenilerin sevki	313

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
254	İhtida etmek isteyen Ermenilerde göz önünde bulundurulması gereken şartlar	314
255	Ermenilerin eşyalarıyla birlikte sevk edilmeleri	315
256	Dördüncü Ordu bölgesine sevk edilen Ermenilerin iaşesi	315
257	Uygunsuz hareketlerde bulunan jandarmaların Divan-ı Harb'e sevkleri	316
258	Ermenilere ekmek verilmesi	317
259	Sıtma ve dizanteri gibi bulaşıcı hastalıklara yakalanan Ermenilerin tecridi	317
260	Nakledilen Ermenilerin bıraktıkları evlerde yakınlarının ikamet edebileceği	318
261	Asker aileleri ile Katolik ve Protestan olanların uygun mevkilere yerleştirilmesi	319
262	Ermenilerin sevki sırasındaki suistimallerin önlenmesi	320
263	Ermeni sevkiyâtında gerekli tedbirleri almayan Suşehri Kaymakamı Fahri Efendi'nin Divan-ı Harb'e sevki	320
264	Kış sebebiyle kimsesiz Ermeni kadın ve çocukların sevk edilmemesi	321
265	Ermeni sevkiyâtını kötü idare ettiği gerekçesiyle vilâyet merkezine alınan Islahiye Kaymakamı Nusret Bey'in görevine iadesi	322
266	Ermenilerin tasarrufunda bulunan emlâkın başkalarına satılamayacağı	323
267	Almanya ve Avusturya-Macaristan Hükümetlerinin Ermeni sevkiyâtı dolayısıyla uğradıkları zarardan Osmanlı Hükümeti'ni sorumlu tuttukları	324
268	Sevk edilen Ermenilerden cinayet ya da diğer suçlardan sanık durumunda olanlar hakkında kanunî takibatın ertelenmesi	337
269	Ermenilerden alınan silah ve mühimmat	338
270	Sevkten kurtulmak için şimendifer hizmetine giren Ermenilerin bildirilmesi	344
271	Sevkten istisna edilen Düyûn-ı Umumiye ve Reji İdaresindeki Ermeni memurların bildirilmesi	345

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
272	Pozantı, Gülek ve civarında bulunan 20.000 Ermeni muhacirin nakli	345
273	Halep yoluyla Zor'a gelen Ermeniler	346
274	Eskişehir'den Ermeni sevkiyâtına son verildiği	347
275	Re'sülayn'dan Musul'a sevk edilen Ermeni muhacirler arasında tifüs hastalığının yayıldığı	347
276	Ermenilerin bulundukları vilâyet dışına çıkarılmamaları	348
277	Ermenilerin bulundukları yerlerden izinsiz çıkarılmamaları	349
278	Zor'a gelen Ayntab ve İzmitli Ermeniler	349
279	Zor'a ulaşan Ayntab, Tekfurdağı, Karahisar ve Akşehir Ermenileri	350
280	Zor'a gelen İzmit ve Samsunlu Ermeniler	350
281	Zor'a gelen Maraş, Bursa ve Adapazarlı Ermeniler	351
282	Ermenilerin İsviçre'ye büyük miktarda para kaçırmaları	351
283	Ruslara öncülük eden Ermenilerin Türklerin geri çekildiği mahallerde katliam yaptıkları	354
284	Kayseri'nin Efkere nahiyesinde yakalanan Ermeni eşkıyanın cezalandırılması	355
285	Komitelerle ilgisi olmadığı halde sevk edilen Ermeni ailelerinin yerlerine iadesi	356
286	Ermeni sevkiyâtının durdurulması	356
287	Balıkesir Ermenileri'nin Hınçak komitesiyle ilgileri dolayısıyla demiryolu hattından uzaklaştırılması	357
288	Sevkiyât Müdürü Abdülahad Nuri Bey'in hazırlayacağı rapor	358
289	Erzurum ve Bitlis vilâyetleri dahilinde sevk edilmeden kalan Ermenilerin durumlarının bildirilmesi	359
290	Erkekleri nakledilen Ermeni ailelerinin iskân ve iaşeleri	359
291	Ermeni işcilerin Maraş'a dönmesi	360
292	Sevk edilmeyen, başka mahallerden gelen ve yolda olan Ermenilerin miktarının bildirilmesi	361

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
293	Konya'daki Ermenilerin miktarının bildirilmesi.....	361
294	Maraş mutasarrıfının Ermenileri himaye sebebi'nin araştırılması ...	362
295	Balıkesir Ermenileri'nin münasip köylere dağıtılması.....	363
296	Kimsesiz Ermenilerin iskân ve iaşeleri	364
297	Ermeni ailelerinin yerleştirildikleri yerler ile yabancı tâbiiyetinde olanların bildirilmesi.....	365
298	Sevk edilen Katoliklerin yerlerine iadeleri	365
299	Kayseri'de tahliye edilecek yetimlerin yetimhanelere yerleştirilmesi	366
300	Halep'teki yabancı Ermenilerin sevki.....	367
301	Emvâl-i metrûke tasfiye komisyonlarının Maliye Nezâreti'ne ilhak edildiği.....	367
302	Postalara yapılan Ermeni taarruzlarının önlenmesi	368
303	Yedikule Ermeni Hastanesi'ne yapılan para yardımı	369
304	Ermenilerin Sivas'ta mağaralar kazarak çok sayıda silah, erzak ve mühimmat yerleştirdikleri.....	369
305	Maraş Mebusu Hırlakyan Efendi'nin akrabasının Maraş'a iadesi ...	370
306	Halep'teki yabancı Ermenilerin Zor'a sevki.....	371
307	Ermenilere tebligata göre muamele edilmesi.....	372
308	Rakka'da bulunan Ermeni kadın ile iki kızının Halep'e iadeleri.....	372
309	Konya'daki zararlı ve komiteci Ermenilerin Zor'a sevkleri	373
310	Ermeni yetimlerin iaşesi.....	373
311	Ermeni kızlarının, ailelerinin yanına veya Darüleytâm'a yerleştirilmeleri.....	374
312	Ermeni şimendifer memur ve müstahdemlerinin izinsiz olarak bulundukları yerleri terk etmemeleri.....	375
313	Musul'a sevk edilmek için İzmir'den gönderilen Ermenilerin nerede bulunduklarının tahkiki.....	376

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
314	Zararlı olup sevkleri gereken Ermenilerin miktar ve isimlerinin bildirilmesi	376
315	Ermenilerin gitmelerine izin verilmesi	377
316	Kimsesiz ve muhtaç Ermenilerin iaşesi	377
317	İhraç edilen komiteci Ermenilerin faaliyetlerini gösteren bir defterin gönderilmesi	378
318	Çanakkale'den çıkan Ermenilerin değersiz mallarının dağıtılması	379
319	İzmir'den gönderilen komitecilerin Maraş'a sevkleri	379
320	Komiteci Ermenilerin İzmir'den Zor'a sevkleri	380
321	Kütahya'dan Ermeni sevki	380
322	Zor'a gönderilecek Ermenilere tahsisat sağlanması	381
323	Harp bölgelerine yakın kazalarda sevk sırasında firar veya ihtida ederek kalan Ermenilerin casusluk yapmaları	381
324	Bağdat'a sevk edilen eski Ermeni Patriği Zaven Efendi'ye harcırah ödenmesi	382
325	Ermenilerin yeni sevkiyât yapılacağı korkusu taşıdıkları	382
326	Terk edilmiş emlâk ve araziden Ziraat Bankası'na olan borçların ödenmesi	383
327	Konya'ya bağlı yerlerdeki Ermenilerin miktarını gösteren defterin gönderilmesi	384
328	Geyve'de çetecilere yataklık yapan Ermenilerin sevk edilmeleri	385
329	İskân bölgeleri değiştirilen Rum ve Ermenilere Harbiye Tahsisatı'ndan verilen yevmiyelerin artırıldığı	388
330	İngiliz pasaportu taşıyan bazı Ermenilerin İsviçre, İtalya ve Yunanistan yoluyla Osmanlı sahillerine çıkma ihtimallerinin bulunduğu	389
331	Sakıncalı beş Ermeni'nin Kayseri dışına çıkarılması	390
332	Ünye-Terme arasındaki telgraf hattının Ermeni çeteleri tarafından kesildiği	390
333	Bogos Nubar Paşa başkanlığındaki Ermeni Komitesi'nin teşebbüsleri	391

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
334	Papa'nın Ermenilerin himaye edilmesi talebi hakkındaki mektubuna karşılık gönderilen Padişah mektubu	392
335	Hınçak ve Taşnak Ermeni İhtilal Komiteleri reislerinden Zaharya Bızdıkyan, Ohanyan, Kirkoryan ve Aşcıyan'ın Musul'a sevk edilmeleri.....	394
336	İslahiye ile Kilis'in köylerini basan Ermeni çetesinin yakalanması..	395
337	Ermenilerin geri dönmelerine izin verildiği	395
338	Memleketlerine geri dönecek ahali için alınan tedbirler	397
339	Ermeni eski Patriği Zaven Efendi'nin İstanbul'a gitmesine izin verilmesi	398
340	Ermenilerin geri dönüşlerinde alınan tedbirler.....	398
341	Geri dönüşlerinde Ermenilere kolaylık gösterilmesi ve ihtiyaçlarının sağlanması	399
342	Rum ve Ermenilerin memleketlerine iadesiyle, himaye edilen yetimlerinin cemaat mekteplerine verilmesi.....	401
343	Ermenilerin geri dönmeleri esnasında dikkat edilecek hususlar.....	403
344	Kimsesiz Ermeni çocukların hükümet tarafından muhafaza edilebileceği	405
345	Siyasî suçlardan sanık olarak tutuklananlarla sevk edildikleri yerlerde tutuklu bulunan Ermenilerin serbest bırakılması.....	406
346	Tehcir sırasında işlenen suçların tahkiki için vilâyetlere heyetler gönderilerek masraflarının karşılanması	407
347	Tehcir sırasında suç işleyenlerin Divan-ı Harblerde yargılanması ..	408
348	Ermenilerin sevk ve iadelerine nezâret eden heyetlerin masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan karşılanması	410
349	Ermeni ve Rumlara ait kilise ve mekteplerin ilgili cemaatlere teslimi	411
350	Sevk edilen Ermeni ve Rumların geri dönüşlerinde mal ve emlâklarının iadesi	412
351	Geri dönen Ermenilerden muhtaç olanlara yardım edilmesi.....	417
352	Ermeni çocukları hakkında yapılan muamele.....	418

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
353	Ermenilerden kadın, çocuk ve hastaların araba ile sevk edilmesi	424
354	Köylerde bulunan güçsüz Ermeni muhacirlere yapılacak yardımlarla ilgili talimatnâme.....	425
355	Ermenilerin sevk ve iaşe masraflarının karşılanması.....	426
356	Sevkiyâta tabi Ermenilere verilecek harcırah.....	426
357	Ermeni yetimlerinin güvenliğinin sağlanması.....	427
358	Ermenilerin Tehcir sebepleri.....	428
359	Rum ve Ermenilere yapılan yardımlar.....	441
360	Geri dönen Rum ve Ermenilerin mallarının iadesi.....	442
361	Karma Komisyon'un Ermeni ve Rumların durumlarını incelemesi ..	443
362	Ermeni yetimleriyle ilgili şikâyetler üzerine gerekli tedbirlerin alınması.....	444
363	Sevkiyât masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan karşılanması	444
364	Ermenilerin topluca yer değiştirmelerine izin verilmemesi.....	445
365	Arap, Rum ve Ermeni aileleri için ikinci defa para istenmesinin sebebi	446
366	Ermenilerden tehiri uygun olmayanların sevkleri	447
367	Müslüman aileler yanında himaye edilen Ermeni çocuklarının Ermenilerden oluşan komisyona teslimi.....	447
368	Yalova ve Lâledere'ye geri dönen Ermenilerin emlâk ve arazilerinin iadesi.....	448
369	Rahip Sempat Efendi'nin masraflarının karşılanması.....	449
370	Yerleri değiştirilen Ermeni ve Rumlara ait malların iadesi	450
371	Tehcir sırasında Ermenilere kötülük yapanlar hakkında tahkikat....	451
372	Keskin kazası kaymakamının Ermenileri öldürttüğü iddiasının araştırılması.....	451
373	Tarafsız hukukçulardan tehciri soruşturma komisyonu oluşturulması.....	452

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
374	Resmî dairelere geçici olarak nakledilen eşyaların sahiplerine verilmesi	453
375	Gayr-ı Müslim çocukların akrabalarına veya cemaatlerine teslimi	454
376	Urfa Hapishanesi'nde tutuklu bulunan Minas Minasyan adlı Ermeni'nin tahliyesinin istendiği	456
377	Geri dönen Ermenilerin iaşesi	457
378	Geri dönen Rum ve Ermenilerin iaşe, sevk ve iskân durumlarını inceleyecek komisyonun masraflarının karşılanması	457
379	İhtida ettirilen iki Ermeni çocuğunun geri verilmesi	460
380	Mahallerine geri dönen Rum ve Ermeni mültecilerle ilgili konuları incelemek için Osmanlı ve İngiliz memurlardan bir heyet kurulduğu	461
381	Tehcir meselesinden dolayı Halep'e sevk edilen tutuklu memurların Ayntab'a iadeleri talebi	462
382	Ermeni ve Rumların bazı vergilerden muaf tutulması	463
383	Ermeni ve Rum mültecilere yapılan yardımlar	465
384	Taşnaksütyun Fırkası'nın Adapazarı ve İzmit civarındaki faaliyetleri	470
385	Ermenilerin iaşesinin temini	471
386	Boğazlıyan kazasına geri dönen Ermenilerin ihtiyaçlarının karşılanması	472
387	Artin Efendi'nin sevk edilen ailesinin geri getirtilmesi	475
388	Seferberlik ilanı üzerine Van, Bitlis, Erzurum ve Karahisar-ı Şarkî bölgesindeki Ermeni çetelerinin Müslüman ahaliye saldırdıkları	476
389	Boğazlıyan ve Maden kazalarında faaliyet gösteren Ermeni çeteleri	477
390	Rum ve Ermenilerin dönüşlerini inceleyen kişilere kolaylık sağlanması	479
391	Müslümanlara saldıran Ermenilerin cezalandırılması	480
392	Memleketlerine geri dönenlerin mallarının teslimi	481
393	Soruşturma komisyonları oluşturulması teklifinin reddedildiği	481

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
394	Ermenilerin memleketlerine iadeleri için para gönderildiği	484
395	Müslümanlarla evlenen ve eşlerinden ayrılmak istemeyen Ermeni kadınlara baskı yapılmaması.....	485
396	Ermenilerin Bilecik'te birçok eve zorla girerek arama yaptıkları.....	485
397	Ermeni siyasî partilerinin farklı ülkelerde yaşayan Ermenileri Osmanlı Ülkesi'ne göçe teşvik ettikleri.....	486
398	Kınalı ve Karahaç'ta Osmanlı askerinin çekilmesinden sonra Ermenilerin Müslüman ahaliye yaptığı zulümler	488
399	Mültecilerin ücretsiz olarak sevk edilmeleri.....	489
400	Merzifon'da bulunan İngilizlerin Ermeni ve Rumlarla sıkı ilişkiler içinde bulundukları.....	492
401	Rum ve Ermeni çetecilerin motorla Trabzon'dan Samsun'a hareket ettikleri	494
402	Ermeni kuvvetlerinin taarruzu durumunda ordunun savunma durumuna geçmesi.....	495
403	Geri dönmeyen Ermenilerin bıraktıkları gayr-ı menkuller.....	497
404	Yozgat'tan Boğazlıyan'a giderken kayboldukları iddia edilen Ermenilerin sağ olduklarının anlaşıldığı	498
405	Amerika'dan ve Anadolu'nun diğer vilâyetlerinden Adana'ya çok sayıda Ermeni geldiği	500
406	Tehcir sırasında suç işleyenlerin yargılanması.....	502
407	Rum ve Ermeni halka saldırılarda bulunulduğu iddialarının asılsız olduğu.....	503
408	Ermeni Fabrikatörü Mardiros'un mallarının iadesi için mahkemeye başvurması.....	508
409	Almanya'ya kaçanların iadesi.....	510
410	Piskopos Kendigyan'ın Diyarbakır'dan Ermeni faaliyetleriyle ilgili mektubu.....	520
411	Ermenilerin vergiden muaf olması.....	523

II. BÖLÜM

BELGE FOTOKOPİLERİ 527
BELGE REFERANSLARI 1165
İNDEKS 1177
HARİTA 1225

KISALTMALAR

BEO	Bâb-ı Âli Evrak Odası
Bkz.	Bakınız
DH. EUM. 2. Şb	Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye İkinci Şube
DH. EUM. AYŞ	Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemi
DH. EUM. EMN	Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Emniyet Şubesi Evrakı
DH. EUM. VRK	Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Evrak Odası Kalemi Evrakı
DH. KMS	Dahiliye Nezâreti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti
DH. MB. HPS	Dahiliye Nezâreti Mebânî-i Emiriye ve Hapishaneler Müdüriyeti Belgeleri
DH. ŞFR	Dahiliye Nezâreti Şifre Kalemi
DH. UMVM	Dahiliye Nezâreti Umûr-ı Mahalliye-i Vilâyât Müdüriyeti Belgeleri
HR. HMŞ. İŞO	Hariciye Nezâreti Hukuk Müşavirliği İstişare Odası Evrakı
HR. SYS	Hariciye Nezâreti Siyasî
MV	Meclis-i Vükelâ Mazbataları
Y. A. HUS	Yıldız Sadâret Hususî Maruzat Evrakı
Y. EE	Yıldız Esas Evrakı
Y. MTV	Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı
Y. PRK. A	Yıldız Perakende Evrakı Sadaret Maruzatı
Y. PRK. ASK	Yıldız Perakende Askerî Maruzat
Y. PRK. AZJ	Yıldız Perakende Arzuhal ve Jurnaller
Y. PRK. BŞK	Yıldız Perakende Mâbeyn Başkitâbeti

Y. PRK. HR	Yıldız Perakende Hariciye Nezâreti Maruzatı
Y. PRK. KOM	Yıldız Perakende Evrakı Komisyonlar Maruzatı
Y. PRK. TKM	Yıldız Perakende Tahrirat-ı Ecnebiye ve Mâbeyn Mütercimliği
Y. PRK. UM	Yıldız Perakende Umum Vilâyetler Tahriratı
ZB	Zabtiye Nezâreti Evrakı

I. BÖLÜM

BELGELERİN TRANSKRİPSİYONLARI

1

FIRNIZ MURAHHASASI NİKOGOS EFENDİ'NİN ASKERLERE ATEŞ AÇMASI

Fırnız Murahhasası Nikogos Efendi'nin 700'e yakın eşkıya ile birlikte Osmanlı askerine ateş açma teşebbüsünde bulunduğu, meydana gelen çatışmada murahhasa ile arkadaşının ele geçirildiği

11 Kasım 1878

Telgrafnâme
An-Maraş
İlâ-Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Numara: 594
Tarih: 30 Teşrîn-i Evvel sene [12]94

Zât-ı vâlâ-yı cenâb-ı Sadâret-penâhîye mevrûd telgraf suretidir.

Zeytun eşkıyasından ele geçirilenlerin istintâkı ve menhûbâtın istirdâdıyla meşgul olduğumuz hâlde birkaç gün evvel Dersaâdet'den gelerek Zeytun'a iki saat mesafede bulunan Mihail karyesine vürûd eden meşhur Fırnız Murahhasası Niko[go]s Efendi yedi yüz kadar eşkıya celbiyle ordugâha hücum edecekleri istihbar olunması üzerine akşamdan tertib olunan bir tabur asâkir-i şahane Beşinci Ordu-yı Hümâyûn Birinci Alayı'nın Üçüncü Taburu Binbaşısı Osman Zeki Efendi kumandasıyla hazırlanmış idi. Bugün ale's-seher merkûm murahhası ve refîki Çolak [V]arcabet yanlarında bulunan eşkıya ile beraber tüfenk endâhtına mücâseret eylemeleri üzerine kaide-i mukabele bi'l-icra bir saat kadar olan muharebede birkaç mecrûh ile birkaç neferi kumandanları murahhası ve refîkiyle beraber ahz ü girift olunmuş ve lehü'l-hamd saye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i Padişahî'de asâkir-i şahanede bir gûnâ sakatlık vuku‘a gelmediğinden cümlesi taht-ı istintâka alındıkları ma‘rûzdur. Fermân.

Fî 27 Teşrîn-i Evvel sene [12]94

Maraş'a vusûlü: fî 28 Teşrîn-i Evvel [12]94

Mirlivâ	Mutasarrıf-ı Maraş
Ahmed Mazhar	**Veysi**

Y. PRK. A, 2/24

2 TİFLİS'TEKİ ERMENİ KOMİTESİNİN FAALİYETLERİ

Petersburg Sefiri Şakir Paşa tarafından Hariciye Nâzırı Arifî Paşa'ya gönderilen tahriratta, Tiflis'teki Ermeni komitesinin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi verildiği

14 Şubat 1884

Umumî Numara: 3656
Hususî Numara: 38

Fî 14 Şubat sene [18]84 Petersburg Sefiri Şakir Paşa hazretleri tarafından Hariciye Nâzırı Arifî Paşa hazretlerine gönderilen tahrirâtın tercümesidir.

Tiflis'deki Ermeni Komitesi hakkında tafsilât-ı âtiyeyi malumât olmak üzere zât-ı sâmî-i nezâret-penâhîlerine iş‘âra müsâra‘at ederim.

Merkez Komitesi Tiflis'de mukimdir. Azâsının isimleri hizmet-i milliyeye iştirak edenler nezdinde bile ekseriya mechûl kalıyor. En gayûr azâdan biri olan Serkiz Vahanyan Tiflis gazetelerine bendler vermekdedir. Şehrin mu‘teber Ermenilerinden ekserisi mezkûr komiteye dahildir. Komite suret-i hafiyede bir gazete tab‘ etdirip en fedakâr müntesiblere tevzî‘ ediyor. Onlar da bir takım tarafdarlar toplayıp gazeteyi onlara okuyorlar. İşbu gazetenin fihrist-i mündericâtı ber-vech-i âtîdir:

Cem‘ olunmuş iânât-ı nakdiye,

Memâlik-i Şahane'ye gönderilmiş olan esliha ve mühimmât,

Dersaâdet, Van ve Erzurum ve saire ile muhaberât.

Bu kısm-ı ahîr Türkler ile Kürdler tarafından icra edilmiş olmak üzere tasnî‘ edilen bir takım mezâlim ve ta‘addiyâtı ve bir ihtilâl zuhurunda hükûmetleri tarafından silahla muâvenet edileceğine dair va‘dler veren süferâ ve sair ecnebi diplomatlarıyla bir takım mükâlemâtı hâvîdir. Hissiyât-ı mezhebiyeleri hamiyet-i vataniye hissi makamına kâim olan köylülerin ezhânını tahrik için mezkûr gazete Türkler tarafından kiliselerde ve papaslar aleyhinde icra edilmiş hayalât kabîlinden bir takım mezâlim ve ta‘addiyât derc edi-

yorlar. Her ay nihayetinde bu gazetenin nüshaları kemâl-i dikkatle toplanıp bi-tamamihâ komite yedine teslim olunur ve komite dahi onları mahveder.

Diğer tarafdan merkez komitesi *David Bey, Kent* gibi Memâlik-i Şahane'ye duhûlü memnû‘ olan bir takım kitabları Trabzon tarîkıyla ve Batum'da bulunan Saltanat-ı Seniyye Başşehbenderhânesi'nde müstahdem Nuryan isminde birinin akrabasından olan Nuryan nâmında bir şahıs ma‘rifetiyle Memâlik-i Şahane'ye irsâl ve idhâl eyliyor.

Mühimmât Batum'dan Rize'ye gönderilip oradan dahi Ho[di]çor Ermenileri bunları paylaşarak Memâlik-i Şahane'nin nikât-ı muhtelifesine gönderiyorlar.

Tiflis Merkez Komitesi Ermeni sâkin olan eyalât-ı şahanenin mufassal haritalarına mâlikdir. İânât-ı nakdiye Erzurum vak‘alarından sonra taht-ı tevkife alınmış olan eşhâsın familyalarına gönderiliyor.

Cemiyetin şu‘abâtı İran memâlikine kadar kol atmışdır. Tiflis'den sonra başlıca merkezler Revan, Aleksandropol, Tebriz, Dersaâdet, Trabzon, Erzurum ve Van'dır.

Cemiyetin başlıca maksadı müsellahan bir isyan çıkarmağa kesb-i iktidar eylemekdir.

Nigohosiantz veyahud Der Nigohosiant isminde bir şahıs Rusya gazetelerine muhbirlik sıfatıyla İstanbul'da bulunuyor idi. Eğer hâlâ İstanbul'da ise kendisini nezâret tahtında bulundurmak fâideli olur. Zira merkûm komitenin müteneffiz azâsından biridir. Şâyân-ı vüsûk ve itimad bir adam, sıfat-ı resmiyeyi haiz olmaksızın Tiflis'e gidip de kendisini âmâl-i milliye tarafgirânı gayretlilerinden olmak üzere tanıtarak yavaş yavaş komiteye sokulabilse komitenin planlarıyla vesâit-i icraiyesinin derecâtına birkaç ay zarfında vâkıf olabilir.

Komitenin mührünün nişânesi âtîde mündericdir. Ol bâbda.

Aslına mutâbıkdır.
Nezâret-i Celîle-i Hariciye
Tahrirât-ı Hariciye Kitâbeti

Y. EE, 97/89

3

BİR GRUP ERMENİ'NİN ERZURUM'DA KARIŞIKLIK ÇIKARMASI

Bâbıâli'nin gördüğü gerek üzerine Erzurum'daki Ermeni mektep ve murahhasahânelerinde kumandan paşalar tarafından arama yapılmasının ardından bir takım Ermeni gençlerinin çarşıda kendilerine ait dükkânları kapattırarak Ermenileri kiliseye toplamaları ve murahhasayı dövmeye kalkışmaları üzerine meydana gelen olaylar sonrasında asayişin temin edildiği, Erzurum'da bulunan İngiltere, Rusya, İran, Fransa ve İtalya konsoloslarının güvenlik tedbirlerinin artırılmasını istedikleri

7 Temmuz 1890

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Başkitabet Dairesi

Erzurum Vilâyeti'nden gelen şifre suret-i mahlûlesidir.

Ermeniler dağıdılarak dükkânlarının açdırıldığı hakikati vechile fî 7 Haziran sene [1]306 tarihli iki kıt‘a şifreli telgrafla arz olunmuş idi. Sabahleyin kimisi dükkânlarını açmış ve kimisi dahi açmakda bulunmuş oldukları hâlde bir takım mekteb şâkirdleri ve bazı Ermeni eclâfı dükkân sahiblerini birer suretle tehdid ve kapatmaya musırran tasaddî eyledikleri haber verilmesi üzerine derhal murahhasa ile ondan ziyade mu‘teberân-ı millet hükûmet konağına davet olunup nizâmiye ve redîf fırkaları kumandanları ferik paşalarla merkez kumandanı ve Meclis-i İdare-i Vilâyet Hey’eti hâzır oldukları hâlde kendileri tarafından eşhâs-ı ma‘rûzanın hükûmetin teşebbüsâtına meydan verilmeyerek dükkânların açılmasını men‘ etmemeleri için nasihat ve mugayir-i rıza-yı âlî ahvâl vuku‘a getirilmemesine mübâderet edilmesi be-gâyet üslub-ı hakîmâne ile ifade ve tefhîm olunmuş ve murahhasa ve mu‘teberân-ı mebhûse dükkânların açdırılmasını taahhüd ederek birkaç karakol bulundurulmasına da lüzum gösterdiklerinden çarşıya muvâsalatlarıyla açdırılmasına teşebbüslerinde yine zikrolunan sebük-mağzân taraflarından dükkân ... olunarak ve bazı İslâmların mallarını yağmaya da cür’et eylediklerinden Ermeni kilisesi civarına ve sair münasib iki mahalle nişancı taburundan üç müfreze ve jandarma kumandanı ve biraz jandarma da gönderilmiş idi. Kilise cihetindeki müfreze zâbitânı kilise havalisindeki cemiyetin dağıdılmasını ifa-

de eder etmez cemiyet-i mezkûreden müte‘addid silah atılarak beş nefer asâkir-i şahane cerh olunarak muahharan birisi şehid olmuşdur. Bunlar câ-be-câ mekteb ve hâne pencerelerinden silah ve tabanca atmağa mütesaddî olup yolcu ahali-yi İslâmiye'den asla mukabele etdirilmeyip hüsn-i suretle fesadın def‘ine ve cemiyetin tefrîkine çalışılmış ve memleketin her tarafına kollar dağıdılıp muhafaza-i sunûf-ı ahali tedâbîrine itina olunmakda bulunmuşdur. Ahali-i İslâmiye Ermeni'nin birkaç katı oldukları hâlde olunan nesâyihe şâyân-ı teşekkür olarak ittibâ‘ ile hiçbir hareket ve mukabelede bulunmamışlardır. Ermeni edebsizlerinin sarkındılık etdikleri (Ermenileri) de İslâmlar muhafazada bulunmuşdur. Katil Ermenilerden ikisi derdest olunmuşdur. Ermenilerden yalnız bir nefer fevt ve birkaçı da mecrûh olmuşdur ve şu hâle hiçbir gûne sebebiyet verilmemiş ve tedâbîr-i hasene-i hakîmânenin her türlüsü bilâ-nifak icra kılınmış olduğu hâlde kârger-i te’sir olmayıp nihayet silah isti‘mâline mücâseretleri menviyyât-ı fâsidelerinin âsâr-ı muzırrasına delil-i alenî idüğü bedîhîdir. Maamâfih ber-vech-i ma‘rûz her tarafa karakollar dağıdılarak ve tedâbîr-i saire-i tahaffuziye ifa edilerek saye-i hazret-i Padişahî'de iade-i sükûnet olunduğu ve cihât ve mukteziyât-ı sairenin muahharan beyân olunacağı ma‘rûzdur. İşbu telgrafnâme-i çâkerî gece saat üçde telgrafhâneye teslim edilmişdir.

Fî 8 Haziran sene [1]306

**

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Başkitabet Dairesi

Erzurum Vilâyeti'nden gelen şifredir

C. 24 Haziran sene [1]306. Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyet-i Celîlesi'nin iş‘ârına atfen Bâbıâli'nin verdiği fî 5 Haziran sene [1]306 telgraf emir üzerine ... taharriyât suret-i sâlimede icra edilip münasebetsiz bir hâle meydan verilmemek ve neticesinden Müşiriyet-i Celîlece de malumât-ı mukni‘a hâsıl olmak üzere kumandan paşalarla Çarşamba günü bizzat mektebe ve Murahhasahâne'ye gidildi. Keyfiyet suret-i cemîlede murahhasa ve mekteb müdürüne anladıldı. Müteşekkiren muvâfakat ve kendilerinin delâletiyle

mekteb ve kilise bodrumlarının tarz-ı nâzikâne ve ihtiyâtkârânede taharrî ve teftiş edildi. Mekteb demirhânesinde torna aleti ve ufak tefek demir mamulâtı görülüp bunda ve kilise bodrumlarında ve avlusunda demirhâne ve âlât-ı harbiye görülemedi. Kemâl-i hoşnudî ile saat sekiz râddelerinde avdet edildi. Taharriyâtda bir gûne suistimâl ve tahkirât ve sair bir türlü münasebetsiz muamelât ve ahvâl vuku‘a getirilmediği gibi sunûf-ı ahaliden kimesne dahi haberdâr olmayıp ol gün akşama kadar hiçbir kîl u kâl dahi tekevvün etmedi. Neticesi de der-akab Bâbıâli'ye bildirildi. O gece Murahhasahâne'ye tecemmu‘ olunup tasavvur ve tasmîm üzerine olmalıdır ki ferdâsı Perşembe günü sabahleyin Ermeniler dükkânlarını açmış iken bir takım Ermeni mektebi şakirdânı gençleri dükkâncıları tehdid ederek dükkânları kapatmağa çalışdıkları ve kilisede de Ermenilerin tecemmu‘ eyledikleri işidildi. Bu hâl sû-i netice hâsıl etmemek ve muamele-i cemîle ile bertaraf edilmek üzere bir tarafdan esbâb-ı inzibâtiyeye teşebbüs ve diğer tarafdan murahhasa ve mu‘teberân-ı millet celb ve sebebi sual olundukda kendileri tebriye’-i zimmet etdikleri için bu taharriyâtdan memnun ve müteşekkir iseler de bunu icab eden muhbirin meydana çıkarılması için bir telgrafnâme-i umumînin atebe-i ulyâya takdim edilmesine ruhsat verilmesi ricasında olduklarını beyân ve telgraf müsveddesini dermiyân ve telgrafı temhîr etdirinceye kadar cemiyete ilişilmeyip hitâmında dükkânlarını açacaklarını beyân eylediler. Telgraf takdimi maddesi ihtiyarlarına bırakılarak cemiyet bekâsının mahzuru olduğundan ve dükkânlarda da telgrafnâme temhîri kâbil olacağından bahisle nesâyih-i lâzıme icrasıyla dükkânları açmalarına taahhüd etdirildi ve o gün bazı dükkânlar da açdırıldı ise de sabahı Cuma günü yine açılmış Ermeni dükkânlarının kapatdırılması mütâlaası cârî olduğu ve kilisede cemiyet bulunduğu tahkik kılındı. Yine murahhasa ve mu‘teberân celb ve her türlü nesâyih icra ve tebligât ve te’minât-ı icabiye ifa ile cemiyetin teştîtine ve dükkânların açdırılmasına kaviyyen söz verildi. Bunlar dükkânları açdırırken sebük-mağzân-ı millet taraflarından kendilerine ilişilmemek için de bir jandarma müfrezesi lâzım gelen mahallere gönderildi. Az sonra Ermeni edebsizlerinin murahhasayı dövmeye ve İslâm dükkânlarını da yağma ile kapatdırmağa kıyâm etdikleri haber verilmesiyle jandarma kumandanı da mevcud jandarmalarla i‘zâm olundu. Muahharan bu edebsizlerin uygunsuzluğu tevsî‘e ve nâ’ire-i fesadı

iş‘âle tasaddî etdikleri anlaşılıp jandarmaya kuvvetü'z-zahr olmak ve başka harekâtda bulunmayıp satvetlerinden istifade olunmak üzere nişancı taburundan üç müfreze kilise kapısına ve yol ağızlarına ve sair mahallere gönderildiği gibi hapishânenin ve konsoloshânelerin muhafazası için der-akab jandarma ve nizâmiye tertib edildi. Kilise kapısında nişancı taburu binbaşısı müfreze ile hayli müddet bekledikden sonra cemiyetin dağılmasını şifâhen ifade eder etmez kiliseden ve etrafından ... reh-güzârlarla ... ye ateş edilmekle bir asker şehid ve üç neferin mecrûh olması ve kilise ve damlardaki Ermenilerin de taş yağdırmağa başlaması ve bir bâb hâneden de İslâm dükkânlarına tasallutları üzerine çarşıda bulunan kömürcü ve ayak takımı hatab arabacıları arabaya mahmûl odunlarla tahta ve ağaç parçalarıyla müdafaa ve mudârabeye kalkışarak azîm kargaşalık olmuş ise de lehü'l-hamd ... her türlü tedâfu‘ca olunan mesâî semeresiyle tahminen bir buçuk saat zarfında önü alınmış ve ahali-i Müslime Ermenilerin birkaç katı olduğu hâlde kısm-ı küllîsinin fesadı teskine ve Ermenileri muhafazaya çalışmaları diğerlerinin de tebligât-ı hükûmete mütâba‘atları sür‘at-i sükûneti mûcib olmuşdur. O gece nizâmiyeden jandarmadan memleketin dahil ve haricinde devriye kolları gezdirilerek ... etdirilerek dakika fevt olunmaksızın mülhakâta mahremâne tebligât ve ahaliye mütemâdiyen vesâyâ icra kılınarak bi-lütfihî Teâlâ yevm-i vak‘anın ferdâsından bugüne kadar ne bura ve ne de mülhakâtda kat‘an bir vukuât ve ahali-i İslâmiye ile Hıristiyan beyninde adem-i imtizâc ve fesad zuhur etmemiş ve sunûf-ı ahali kemâ fi's-sâbık kâr u kisbleriyle ve da‘avât-ı mefrûza-i hazret-i Padişahî ile iştigâl etmekde ve umûr-ı hükûmet yolunda cereyân ve tedâbîr-i ihtiyâtiye devam eylemekde bulunmuşdur. Van Vilâyeti'nin Abgay Aşireti'yle İran'ın Celâlî Aşireti arasında emsali misillü yaylak münâza‘ası zuhuru işidilmesiyle Bayezid Aşireti'ne sirâyet etmemesi tedâbîri icra olunmakda ve Dersim'in Kuzucan Ekrâdı'nın sâbıklarda olduğu gibi Tercan'a tecavüz ve tahattîleri dahi haber alınmasıyla Mamuretülaziz Vilâyeti'ne ve Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne müracaat ve asayiş-i dahilînin muhafazası tedâbîrine "dikkat" kılınmakdadır. Şimdiye kadar hamd olsun ber-kemâldir. Fî 11 Haziran sene [1]306 tarihli telgrafda tafsilâtı arz olunduğu üzere Ermeni'nin vefeyâtı sekiz ve ağırca mecrûhu ona ve bir hafta zarfında iltiyâm-pezîr olacak hafif mecrûh ve madrûbu altmış dörde münhasır olduğu muayenât-ı res-

miye ve Murahhasahâne'nin ale'l-esâmî verdiği defterle sâbitdir. İslâm'ın bir asker iki ahali şehidi ve kırk beş mecrûhu dahi kezâlik muayene ile mütehakkıkdır. Bugünlerde mecrûhînden bir Ermeni ve bir İslâm daha vefat eyledi. Kusurları mütesâviyen tedavi etdirilmekde ve ekserîsi ifâkat bulup tehlikeli kalmadığı da anlaşılmakdadır. İngiliz, Rusya, İran, Fransa, İtalya konsoloshânelerinden hükûmete fî 10 Haziran sene [1]306 tarihinde bir takrîr-i müşterek gönderilip bunda tedâbîr-i hükûmetin ... ve vukuât tekerrür etmemek üzere tedâbîr-i tahaffuziyenin daha ziyade takviyesini beyân etmeleriyle her birine başka başka cevabnâmelerle beyân-ı memnuniyet olunmuş ve bulundukları mevkilerin "hüsn-i muhafazası" daha ziyade te'yid kılınmışdır. Rusya, İran konsolosları birer ve İngiliz konsolosu iki defa hükûmet konağına gelip vak'adan müteessif olduğunu ve hükûmet müşfikâne muamelede ve tedâbîr-i hasenede bulunduğunu ve ... tahkikâtça teennî ve kuvve-i ihtiyâtiyenin tezyîd edilmesi muhassenâtını ve Ermeniler her ne kadar münasabetsizlik etdilerse de haklarında muamele-i müşfike icrasını tavsiye etmekdedirler. Fransız, İtalyan konsolosları daha gelmedi. Taty[î]b-i hâtır için bendeniz cümlesine birer vizite verdim. Yine bu suretle idare-i kelâmda bulundular. Acizleri de Padişahımız efendimiz hazretlerinin emr u fermân-ı hümâyûnu da bu merkezde olduğu için askere ateş etdirilmedi. ... Başka cihet ihtiyar olunmadı cevabını vermekdeyim. Hükûmetin tedâbîr-i hasenesini ve Ermenilerin hâllerini ve vak'a pek cesîm ve vahîm iken tedâbîr-i serî'a ile tevessü'üne meydan verilmediğini sefâretlerine yazdıklarını ifade ediyorlar. İngiliz sefiri müttehemlerin te'ennî-i tahkikâtını ve kuvve-i ihtiyâtiyenin tezyîdini veli-nimet-i bî-minnetimiz efendimiz hazretlerinden istirhâm edip irâde-i seniyyenin şeref-sâdır olacağını İngiliz konsolosu evvelce haber verdi. İngiliz konsolosu İslâm ahali[nin] müdahalesine "biraz itirazda" bulunduğunda müdahale olmayıp tasallutâta çarşı kalabalığından teşebbüs olunup bırakılmadığı ve konsolos-ı mûmâileyhin ... vekil cihetlerine dikkat ve Erzurum civarı köylerinde atlı gezdirilmesine müdâvemet bahislerine icabı icra olunduğu cevabı veriliyor. Konsolosların bazıları Ermenilerin vefeyâtı on iki ve mecrûhları iki yüz olduğunu söylediyse de mikdar-ı ma'rûza münhasır idüğü edille ile beyân ve tashih olunmuşdur. Rusya General Konsolosu Ermeni Murahhasahânesi'ne istifsâr-ı hâtır için gitdiğinde Devlet-i Aliyye'ye itaat olun-

masını ve Rusya Devleti Ermenilere muâhedât ...sine ve hem de meşguldür dediğini ve kendisi de bura Ermenilerinin edebsizliğinden ve hükûmetin evvel ve âhir gösterdiği muamele-i müşfikadan bahisle ... edeceğini ve keyfiyeti mufassalan Patrikhâne'ye yazacağını Ermeni murahhasası evvelki gün gelip ifade etdi. Gerek murahhasa ve gerek mu‘teberân zâhiren işi biraz edebsizlerin fenalığına tahmil ile izhâr-ı nedâmet etmekde ve Ermeni'den meclis ve mahkeme azâsı ve sair memurlar vak‘anın ferdâsı günü mahall-i memuriyetlerine kemâ fi's-sâbık "devam" eylemekde oldukları ve bu fesad Ermenilerin doksan yedi tarihindeki hâdiseleriyle sabit olan menviyyât-ı muzırraları eseri olup ... veyahud tedâbîrin noksanı gibi hâllerden münba‘is olmadığı ve bâ-irâde-i seniyye tertib buyurulan dört tabur piyade ile bir alay süvarinin vürûdunda kuvve-i ihtiyâtiyenin bir kat daha te’yid ve tevsîk edileceği ve tahkikât da ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne esna-yı vak‘ada tutulanlara şimdilik hasredildiği ve bugüne kadar olan hâlât-ı câriye bundan ibaret olup ilk posta ile de tafsilâtı arz olunacağı ma‘rûzdur.

Fî 25 Haziran sene [1]306

Y. PRK. ASK, 62/97

4 ERMENİ PATRİĞİ'NİN ERMENİLER TARAFINDAN VURULARAK YARALANMASI

Ermeni Patriği'nin, Padişah'ı Ermeni fesadından haberdar ettiği için vurulduğu olayda asker ve sivil birçok kişinin öldüğü

28 Temmuz 1890

Veli-nimet-i bî-minnetim efendimiz hazretleri

Zabtiye Nâzırı Kâmil Bey'in bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i cihandârî azliyle tevkifine saadetli Ahmed Paşa oğullarının bayramın birinci günü memuren azîmet etdiği, Ermeni Patriği'nin dahi bazı Ermeniler tarafından vurulup mecrûh edildiği li-ecli'l-malumât hâk-i pây-ı âlî-i efhamîlerine arz olunur. Her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Köleleri
Reşid

Patrik'in mecrûh edilmesi alenî suretde hücumla mı yoksa tesadüfî suikasd tarîkıyla mi olmuş ve bunun üzerine ne muamele olunmuş? Derece-i malumât-ı seniyyelerinin iş'ârına inâyet buyurulması.

Ahmed Paşa hazretlerinin mazhar-ı vüsûk ve teveccühât-ı veli-nimet-i bî-minnet olması müstelzim-i kemâl-i şükr ve mahmidetdir.

**

Veli-nimet-i merâhim-sîret efendimiz hazretleri

Vürûd eden mektub acele ile yazılmış ve tafsilât gösterilmemişdir. İbare-i mevcude şundan ibaretdir: "Ermeni Patriği'ni vurdular. Mecrûh olmuş. Sebebi Ermenilerin fesadını Padişah'a haber verdiği için. Askerden ve Ermenilerden haylice telefât var. Tafsilatını yazarım."

Fî 16 Temmuz sene [1]306

İşte veli-nimetim malumât-ı vâsıla bundan ibaret olup yarın elbette hem efendimize ve hem de kulunuza malumât gelir. Her hâlde fermân vâbeste-i hazret-i veliyyü'l-emrindir.

[28 Temmuz 1890]

Reşid

Y. EE, 40/39

5 TRABZON'DAKİ İNGİLİZ VE RUS KONSOLOSHANELERİNDE GÖREVLİ 3 ERMENİ TERCÜMANIN GÖREVLERİNİ KÖTÜYE KULLANMALARI

Trabzon'daki İngiliz Konsoloshanesi Tercümanı Gomidas Hekimyan ile Rus Konsoloshanesi Tercümanı Megavoryan Bedros ve İkinci Kâtip Karakin Serdaryan'ın bağlı bulundukları konsolosluk ve büyükelçiliklere Osmanlı Hükümeti aleyhinde asılsız ihbarlarda bulunmaları ve Erzurum, Van ve Bitlis'teki milletdaşlarıyla haberleşmeleri sebebiyle görevden alınmalarının istendiği

2 Eylül 1890

Bâb-ı Alî
Daire-i Sadâret-i Uzmâ
Mektubî Kalemi
Aded: 383

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Trabzon'un İngiltere Devleti Konsoloshânesi Tercümanlığı'nda bulunan devlet-i müşârunileyhâ tebaasından Gomidas Hekimyan ve Rusya Kon-

sülatosu Tercümanlığı'nda müstahdem Rusya mahmîlerinden Megavoryan Bedros ve mezkûr konsülatonun ikinci kitâbetinde bulunan Karakin Serdaryan nâm eşhâs Ermeni milletinden ve efkâr-ı muzırra ashâbından olmakla beraber sıfat-ı memuriyetlerinden bi'l-istifade Hükûmet-i Seniyye ve millet-i İslâmiye aleyhinde lâ-yenkatı‘ Erzurum ve Van ve Bitlis'deki Ermenilerle bi'l-muhabere tertib etmekde oldukları türlü türlü erâcif ve müftereyâtı hakâyık-ı ahvâl-i mahalliyeden bî-vukûf olan konsoloslara mahz-ı hakikat tarzında göstererek iğfal etmekde ve konsoloslar da mensub oldukları sefâretlere gönderdikleri raporlara hakikate mugayir ve menâfi‘-i devlete muzır fıkralar derc etdirmekde olduklarından bu gibi müftereyât-ı mefsedetkârânenin ise mehâfil-i resmiyede sermaye-i kîl u kâl olmakda bulunduğundan bahisle bunların oradan kaldırılması lüzumunu hâvî Trabzon Vilâyeti'nden vârid olan tahrirâtın gönderildiğini ve zikrolunan tercümanların orada bekâları hasbe'l-hâl gayr-ı caiz bulunmasına mebnî bunların serî‘an tebdîlleri lüzumunu mutazammın Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden meb‘ûs tezkire melfûfuyla ma‘an ve leffen tesyîr-i sûy-i devletleri kılınmış olmakla meâline ve ehemmiyet-i maslahata nazaran iktizâsının ifa ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 17 Muharrem sene 1308 ve fî 21 Ağustos sene 1306

Sadrıazam
Kâmil

**

Bâb-ı Alî
Daire-i Dahiliye
Mektubî Kalemi
Aded: 683

Huzur-ı Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhî'ye

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Trabzon'un İngiltere Devleti Konsoloshânesi Tercümanlığı'nda bulunan devlet-i müşârunileyhâ tebaasından Gomidas Hekimyan ve Rusya Konsülatosu Tercümanlığı'nda müstahdem Rusya mahmîlerinden Megavoryan Bedros ve mezkûr konsülatonun ikinci kitâbetinde bulunan Karakin Serdar-

yan nâm eşhâs Ermeni milletinden ve fikr-i sakîmleri mâye-i mefsedetle mesmûm genç takımdan olmakla beraber sıfat-ı memuriyetlerinden bi'l-istifade Hükûmet-i Seniyye ve millet-i İslâmiye aleyhinde lâ-yenkatı‘ Erzurum ve Van ve Bitlis'deki Ermenilerle bi'l-muhabere tertib etmekde oldukları türlü türlü erâcif ve müftereyâtı hakâyık-ı ahvâl-i mahalliyeden bî-vukûf olan konsoloslara mahz-ı hakikat tarzında göstererek iğfal etmekde ve konsoloslar da mensub oldukları sefâretlere gönderdikleri raporlara hakikate mugayir ve menâfi‘-i devlete muzır fıkralar derc etdirmekde olduklarından ve bu gibi müftereyât-ı mefsedetkârânenin ise mehâfil-i resmiyede sermaye-i kîl u kâl olmakda olduğundan bahisle bunların oradan kaldırılması lüzumunu hâvî Trabzon Vilâyeti'nden tevârüd eden tahrirat leffen arz u takdim kılınmış ve suret-i iş‘âra nazaran zikrolunan tercümanların orada bekâları hasbe'l-hâl gayr-ı caiz bulunmuş olmağın bunların serî‘an tebdîlleri zımnında Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne evâmir-i lâzıme itâsıyla taraf-ı bendegâneme de malumât verilmesi vâbeste-i re’y ve müsaade-i aliyye-i vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Muharrem sene [1]308 ve fî 18 Ağustos sene [1]306

Nâzır-ı Umûr-ı Dahiliye
Münir

**

Trabzon Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Aded: 153

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Sâye-i celâlet-vâye-i hazret-i Padişahî'de izâfe-i teveccühât-ı celîle-i fahîmâneleriyle vilâyetin idare-i siyasiyesine müte‘allik tedâbîrde şu aralık her zamandan ziyade iltizâm-ı takayyüd ü ihtimâm edilmekde bulunduğundan bu takayyüdât-ı ihtimâmkârâne ve mütebassırânenin semere-i hüsn-i te’siri olmak üzere lehü'l-hamd ve'l-minne vilâyetin her cihetinde asayiş ve inzibât-ı umumî marzî-i âlîye muvâfık bir derecede cârîdir. Ancak suret-i mahremânede icra kılınan tahkikâta nazaran İngiltere Devleti'nin Trabzon Kon-

soloshânesi Tercümanlığı'nda bulunan devlet-i müşârunileyhâ tebaasından Gomidas Hekimyan ve Rusya Devleti'nin Trabzon Konsülatosu Tercümanlığı'nda bulunan Rusya mahmîlerinden Megavoryan Bedros ve mezkûr konsülatonun ikinci kâtibi olan kezâlik Rusya tebaasından Karakin Serdaryan nâm eşhâs Ermeni milleti efrâdından ve fikr-i sakîmleri mâye-i mefsedetle mesmûm genç takımından olup bunlar sû-i fikr ve niyetleri iktizâsınca maiyyetlerinde bulundukları konsoloslarla kendileri beyninde hâsıl olan şu irtibât ve münasebetden ve sıfat-ı memuriyetlerinden bi'l-istifade Hükûmet-i Seniyye ve millet-i İslâmiye aleyhinde lâ-yenkatı‘ Erzurum ve Van ve Bitlis'deki milletdaşları ile muhabere ederek tertib etmekden hâlî olmadıkları türlü türlü erâcif ve müftereyâtı hakâyık-ı ahvâl-i mahalliyeden bî-vukûf olan konsoloslara mahz-ı hakikat tarzında arz ve irâe ile onları iğfal etmekde ve konsolosların mensub oldukları sefâretlere gönderdikleri raporlara hakikate ve menâfi‘-i devlete karşı muzır muzır fıkralar derc etdirmekdedirler. Bunların evrak-ı muhabereleri ise konsolosların evrak-ı resmiyeleri miyânında teâti edildiği cihetle bittab‘ ele geçirilememekdedir. Konsoloslar aldıkları bu yalan yanlış malumâta kapılmayıp da bî-taraf vasıtalara müracaat etmek suretiyle işin künh ü hakikatine varmak teşebbüsünde bulunsalar kendilerine verilen malumâtın nasıl ağrâz ve âmâl-i mefsedetkârâneye hizmet maksadıyla tertib edilmiş müftereyât-ı mahza kabîlinden olduğunu anlayacaklarında şübhe yok ise de bunlardan bazıları işi nasılsa böyle inceden ince tedkik ile tayin-i hakikat mahiyetine çendân atf-ı nazar-ı im‘ân etmedikleri gibi diğer bazıları da zaten bu yolda malumât ahz u i‘tâsına mâ’il ve hâhişker bulunduklarından mesmû‘ât-ı vâkı‘alarını bi'l-iltizâm tedkike lüzum görmemekdedirler. İşte böyle şerîr ve müfsid iki-üç Ermeni tercümanının destgâh-ı mel‘anetinden çıkmakda bulunan bu müftereyât-ı mefsedetkârâne ber-minvâl-i ma‘rûz konsolosların resmî raporlarına konacak yer bularak o suretle mehâfil-i resmiyede sermaye-i kîl u kâl olmakdadır ki bu gibi bedhâhâne neşriyâtın sû-i te’siri derecesi arz u beyâna ihtiyacdan müstağnîdir. Vilâyetin nüfuz ve iktidar-ı mahdûdu ise bu mahzurun buraca doğrudan doğruya def‘i imkânını te’mine gayr-ı kâfidir. Binâenaleyh Bâbıâli cânib-i sâmîsince bu bâbda her ne yapılmak lâzım gelir ise yapılarak hâl ve şânları arz olunan üç nefer tercümanın buradan kaldırılması hasbe'l-hâl mukteziyât-ı maslahata ve i‘tilâ-yı şân-ı hü-

kûmete muvâfık bir tedbir-i serî‘ü't-te’sir olacağı sâ’ika-i sadakatle arz olunur. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 3 Muharremü'l-haram sene 1308 ve fî 7 Ağustos sene [1]306

Trabzon Valisi
Âli bin Yusuf Cemil

HR. SYS, 2769/17

6 ERMENİ CEMAATİ İLERİ GELENLERİNİN OSMANLI DEVLETİ'NE BAĞLILIKLARINI BİLDİRMELERİ

Ermeni cemaati ileri gelenlerinin Mâbeyn'e gönderdikleri arzuhalde, içlerinden bir kısmının fesat yoluna saptığını, ancak bunların bir avuç insan olduğunu, Ermeni cemaatini temsile salâhiyetlerinin olmadığını, aksine cemaat tarafından kınandıklarını belirterek Osmanlı Devleti'ne olan bağlılıklarını dile getirdikleri

29 Kasım 1890

Atebe-i ulyâ-yı hazret-i Şehriyârîlerine arzuhâl-i sadakat-meâl-i çâkerânemizdir ki

Ermeni cemaat-ı sâdıkasının selâmet ve menfaatine muzır bir fikr-i mahsusa hizmet ederek Ermeni kullarının mine'l-kadim Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devama olan revâbıt-ı sadakatkârânesini fekketdirmek maksadıyla bazı eşhâs ötede beride bir takım neşriyât ve muamelât-ı gayr-ı meşrû‘aya cür’et ederek sâde-dilânı iğfale sa‘y etmekdedirler.

Eşhâs-ı merkûme Ermeni cemaatinin bir cüz’-i ekalli olduğu hâlde cemaat nâmına hareket etmeğe hiçbir sıfat ve salâhiyeti olmadığı gibi bunun içinde belli başlı bir ferdin bile bulunmamasına bakılsa Ermeni tebaa-i sâdıkası kulları onların fikrine tâbi olmadığı nümâyân olur.

Ermeni tebaası kulları beş yüz seneden beri ecdâd-ı izâm-ı ma‘dalet-ittisâm-ı cenâb-ı Şehriyârîlerinin zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı mülûkânelerinde mezheb ve lisan ve kavmiyetlerini muhafaza ile beraber refah ve saadet-i hâle nâil olmuşlar ve bu hâlin şükrânı için Devlet-i Aliyye'ye vâcibü'l-eda olan sadakati akdes-i vezâifden addederek bunun mukabilinde Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devamın sahâbet ve emniyetine mazhar olmuşlardır.

Ale'l-husus şu asr-ı ma‘delet-hasr-ı cenâb-ı Şehriyârîlerinin hâsıl etdiği nice âsâr-ı hasene ve hayriye ki, cülûs-ı meyâmin-me’nûs-ı hazret-i Padişahîlerinden bu ana kadar bilâ-istisnâ umum tebaa-i şahanelerinin maddî ve manevî terakkiyâtına hâdim olmuşdur. Bunlardan Ermeni tebaa-i şahaneleri kulları müstefîd oldukları gibi bundan böyle dahi saye-i adalet-vâye-i cenâb-ı hüsrevânelerinde müstağrak-ı eltâf ve ni‘am-ı seniyye olacakları âşikârdır.

Ermeni tebaa-i sâdıkası kullarının aksâ-yı âmâli Devlet-i Aliyye'nin saye-i şefkat ve adaletinde müstazıll-i emn ü emân olmakdan ibaret bulunduğu muhât-ı ilm-i âlem-şümûl-i hazret-i Hilâfet-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr u fermân şevketli kudretli merhametli Padişahımız efendimiz hazretlerinindir.

Fî 16 Rebîülâhir sene 1308 ve fî 17 Teşrîn-i Sânî sene [1]306

Kulları Maliye Nâzırı **Agop**	Kulları Ayândan **Abraham**	Kulları Hariciye Müsteşarı **Dadyan Artin**
Kulları Adliye Müsteşarı **Vahan**	Kulları Ayândan **Serfiçen**	Kulları Şûrâ-yı Devlet azâsından **Abro**
Kulları Sermimar-ı İnşaat ve Ebniye-i Hümâyûn	Kulları Şûrâ-yı Devlet azâsından **Nuryan**	Kulları Reji komiserlerinden **Serkiz**
Kulları Bâbıâlî Hukuk müşâvirlerinden **Gabriel**	Kulları Maksudzâde **Simon**	Kulları Hariciye Müsteşar Muâvini **Elyas**
Kulları Hariciye Muhasebecisi **Kirkor**	Kulları Tâbiiyet Kalemi Müdürü **Ohan**	Kulları Mahkeme-i Temyiz azâsından **Karabet**
Kulları Tabâbet-i Hazret-i Şehriyârî Müşâviri **Dikran**	Kulları Ebniye-i Miriye mimarlarından **Ohannes Nuryan**	Kulları Barutçubaşı Bogos Beyzâde **Arakel Dadyan**
Kulları Uncuzâde **Apik**	Kulları Emniyet Sandığı Sandık Emini **Ohannes**	Kulları Bâb-ı Seraskerî Tercüme Kalemi Müdürü **Murad Mikail**

Kulları Sarrafândan **Maksudzâde Sebuh**	Kulları Mahkeme-i Ticaret İkinci Meclis Reisi **Matyos**	Kulları Tüccardan **Serkis Gülbenkyan**
Kulları Mahkeme-i İstinâf azâsından **Kapriel**	Kulları Mahkeme-i Ticaret Birinci Meclis azâsından **Dikran Yosef**	Kulları Tüccardan **Esayanzâde Ohannes**
Kulları Tüccardan **Uncuzâde**	Kulları Sarrafândan **Hacıyan Andon**	Kulları Tüccardan **Dikran Gümüşgerdan**
Kulları Ticaret Odası azâsından (Mühür)	Kulları Dava vekillerinden **Meryemkulu** Vekil-i Deâvî	Kulları Dava vekillerinden **Avadis Kululuyan**
Kulları Tüccardan (Mühür)	Kulları Sarrafândan **Mumcuyan**	Kulları Tüccardan **Parsih Hallaçyan**

Y. PRK. AZJ, 18/13

7 MİHRAN DAMADYAN'IN ERMENİ KOMİTELERİ HAKKINDA VERDİĞİ BİLGİLER

Kumkapı Olayın'da sanık olarak arandığı için Atina'ya kaçan, daha sonra Muş'a gelerek fesat faaliyetlerine devam eden ve Bitlis'te yakalanan Mihran Damadyan'ın pişmanlığını ifade ederek af talebinde bulunduğu ve Ermeni komiteleri hakkında yazılı olarak ayrıntılı bilgiler verdiği

23 Şubat 1894

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi

Tercüme-i Ahvâl

İsmim Mihran'dır. Pederimin ismi Serope, şöhretim Damadyan'dır. Devlet-i Aliyye tebaasındanım. Ermeni Katoliği milletindenim. Sinnim otuz birdir. Âsitâne'de doğmuşum. Beyoğlu'nda Pangaltı'da ikamet ederim. Müteehhil değilim. Lâkin validem ve hemşirelerimi ben bakarım. Osmanlıca ve Ermenice okumak yazmak bildiğim gibi Fransız ve İtalyan lisanlarını da okur yazar ve tekellüm ederim ve Rumca ile İngilizce'ye de cüz'îce âşinâyım. İtal-

ya'nın Venedik şehrinde meşhur Rafaelyan Ermeni Katolik Mektebi'nde tahsil etmişimdir. Sanatım, mekteb muallimliğidir. Beyoğlu'nda Ermeni Naregyan Mektebi'nde, Büyükdere'de Katolik Mektebi'nde, Muş Ermeni mekteblerinde muallimlik etmiş olduğum gibi son defa da Ortaköy'de Ermeni Katolik Mektebi'nde muallim idim. Oradan firar etdim. Kumkapı Vak‘ası'ndan dolayı maznûniyetim sebebine Dersaâdet'den Atina'ya firar etdim. Atina'da bir seneye yakın bir müddet ikamet etdikden sonra oradan müfârakatla Muş cihetine gitdim. Muş civarında bir müddet gezdikden sonra sene-i hâliye Haziranı'nın ibtidâsında hükûmetin pençe-i adaletine düşdüm ve beş gün Muş'da habsolundukdan sonra tahte'l-hıfz Bitlis'e gönderildiğim sırada esna-yı râhda bir jandarmanın atı kazâen ayağımı teperek sağ ayağım ağırca mecrûh ve şikest oldu. Bitlis Merkez Tevkifhânesi'nde beş mâh esir-i firâş oldukdan sonra saye-i merâhim-vâye-i hazret-i Padişahî'de cerîham iltiyâm bulup yeniden ayağa kıyam etdim. Hastalıkdan kalkar kalkmaz vali paşa hazretlerinin huzuruna çıkdığımda evvel emirde her ferd üzerine vâcib olan izdiyâd-ı ömr ü ikbâl ve iclâl-i hazret-i Padişahî dua-yı mefrûzu'l-edasını ifa etdikden sonra şu Ermeni fesadına hasbe'l-beşeriye ve gençlik hükmü olarak dahil olduğumdan mâadâ hiçbir sâbıkam olmadığı gibi daima namusumla yaşayıp bir saat bile mahbus olmadığım Ermeni Katolik Patrikhânesince dahi ma‘rûf bulunduğunu ve öyle bir fesad yoluna düşdüğümden de samim-i kalbden nedâmet etmiş olduğumu arz ile şevketli Padişahımız efendimiz hazretlerinin bâb-ı merâhim-i mülûkânelerine dehâlet ve iltica etdiğimi atebe-i ulyâ-yı hazret-i cihanbânîye arz etmelerini rica ve niyaz eyledim ve oraca zaten istintâklarım hitâm bulmuş ve vâki olan cümle suallere lâyıkıyla cevab vermiş isem de vâki olan ol ifadâtımdan mâadâ daha başka malumâtlarım bulunduğunu ve fakat mezkûr malumâtlar çok ziyade mühim ve pâyitahta ve nefs-i akdes-i hazret-i Padişahî'ye ve başka mevâdd-ı siyasiyeye dair olup onları mahkemede kat‘iyyen söyleyemeyeceğimi ancak Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkânede arz edebileceğimi vali paşa hazretlerine ifade edip arz-ı malumât etmek üzere Dersaâdet'e celbime müsaade-i seniyye-i hazret-i Padişahî'nin istihsâl buyurulmasını rica etdim. Keyfiyet taraf-ı vilâyetden arz ve istîzan olunarak veli-nimet-i bî-minnetimiz şevketli Padişahımız efendimiz hazretleri mahzâ mehâsin-i merhamet ve ulviyet-i mülûkânelerinden olarak ma‘rûzâtımın ha-

kikat olduğu sübût etdiği takdirde mazhar-ı afv-ı şahane ve nâil-i mükâfât-ı seniyye buyurulacağımı ve aksi hâlinde ise iki kat mücâzâta çarpdırılacağımı emr u fermân buyurarak Dersaâdet'e celbime irâde-i seniyyelerini şeref-müte‘allik buyurdular. Esna-yı râhda ayağımın cerîhası tazelenip tekrar yatağa düşdüm ise de o hâlde yola devam edip Dersaâdet'e muvâsalatımda saye-i merâhim-vâye-i hazret-i cihan-bânîde hastahânede tedavi olunup tekrar ayağa kalkdım ve ez-ser-i nev merhametli Padişahımız efendimiz hazretlerinin füzûnî-i eyyâm ve ikbal dua-yı vâcibu'l-edasının tezkârına başladığım gibi lehü'l-hamd el-yevm dahi irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî'nin ahkâm-ı münîfesine tevfîkan ânifu'z-zikr malumâtları ber-tafsil ve ayrı ayrı kaleme alarak huzur-ı âlîlerine arz ve takdime ictisâr eyledim, efendim.

Fî 11 Şubat sene [1]309

Kulları
Mihran Damadyan

**

Birinci Fasıl

Ermeni komitelerine ve hususuyla Ermeni Hınçakyan Komitesi'ne dair malumât

Ermeni fesad komiteleri bir olmayıp müte‘addiddir ve bunların ayrı ayrı merkezleri ve ötede beride şubeleri vardır. Bu komitelerden birincisi Ermeni Milletperverân Cemiyeti tesmiye olunup merkezi Londra'dır ve bu komitenin Londra'da bulunan başlıca azâları Jean Broussali ve Sevaslian ve Petrus Aganoor ve Agopyan efendiler olup bu komite İngiltere'nin el-yevm kuvve-i iktidarda bulunan Mösyö Gladstone fırkasının taht-ı himayesinde bulunmakdadır. İngiliz mebûslardan çokları bu komiteye azâ yazılmış oldukları gibi komitenin serveznedarı dahi bir İngiliz mebûsdur. Bu komitenin *Haiasdan* nâmında bir gazetesi vardır. İşbu gazete, komitenin mürevvic-i efkârı olup Londra'da ayda bir defa iki nüsha olarak yani birisi Fransızca ve diğeri Ermeni lisanında tab‘ olunur. Bu komitenin efkârı yalnız politika ile yani düvel-i ecnebiyenin müdahalesini davet yolunda çalışarak Ermenilere istiklâliyet kazandırmak hayalinden ibaret olup o yolda çalışmakdadır ve bu sebebe mebnî bu komitenin Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'de şubeleri bulun-

mayıp yalnız iâne gönderenler ve gazeteye muhbirlik edenler veyahud abone yazılanlar bulunabilir. Lâkin güya İngiltere'nin efkâr-ı umumîsini Ermeniler lehine teşvik etmekde olduğu için bu cemiyetin üzerine Ermenilerin çok itikadları vardır.

İkinci komite yine Londra'da ikamet eden Minas Tcheraz nâm zatın teşkil etdiği komitedir ki bunun da ayrıca *l'Armenia* unvanıyla iki lisan üzere yani Fransızca ve İngilizce bir gazetesi vardır ve bunun tervîc etdiği efkâr ise suret-i zâhirede ânifu'z-zikr komitenin efkârına yani ihtilâlsiz yalnız düvel-i ecnebiyeye müracaatla Ermenilere istiklâliyet kazandırmak efkârına mutabık ise de hakikat-i hâlde âtîde tarif olunacak Ermeni Hınçakyan İhtilâl Komitesiyle hafiyyen müttefikdir. Bunun da Memâlik-i Şahane'de ayrıca komiteleri bulunmayıp fakat iâne edenleri ve muhbir ve aboneleri bulunmak tabiîdir.

Üçüncü komite Portokalian Mıgırdıç nâm şahsın komitesidir ki bunun da merkezi Marsilya'da bulunup orada dahi Ermeniyyü'l-ibare *Armenia* unvanında bir gazete-i fesadiye neşrolunmakda olduğu malumdur. Bunun da tervîc etdiği efkâr ise Ermeniyyü's-sekene vilâyât-ı şahanede ihtilâl çıkarmakdır ve fakat bu efkârın icrası için başka ihtilâl şirketleriyle birleşmek ve beraber çalışmak istemeyip ayrıca çalışmakdadır. Maksadına nazaran müte‘addid mahallerde Portokalian'ın Marsilya Komitesi'nin taht-ı idaresinde fesad komiteleri bulunmak lâzım gelir. Bu gibi komitelerin nerelerde bulunduğunu bilmez isem de Marsilya Komitesi'nin Van'da ve İran'ın hudud cihetlerinde bulunan ahaliyi fesada vermeye gayret etmekde olduğu gerek ol taraflarda vuku‘a gelen ahvâlden ve gerek mezbûr *Armenia* gazetesinin hemen her nüshasında ol taraflara dair neşretdiği muhaberâtdan anlaşılmakdadır.

Dördüncü komite Ermeni Erbâb-ı Fesad İttihadı nâm komitedir ki en mühimlerinden olup bunun dahi asıl merkezi ve menba‘ı Rusya'nın Asya kıt‘asında Tiflis şehrindedir ve müessislerinden biri Tiflis'de mütemekkin Loris Melkonyan nâm bir Ermeni'dir. Diğer azâlarını bilmem. Bu komitenin dahi maksadı Memâlik-i Şahane'nin Rusya sınırına yakın olan mahallerinde ihtilâl çıkarmakdır ve bu maksadı husûle getirmek için hayli sarf-ı mesâî etmekdedir. Bu komitenin *Truşak* yani "bayrak" nâmında Ermeniyyü'l-ibare bir gazetesi vardır.

Rusya'nın Asya kıt‘asındaki hemen her şehirlerinde ve belki sınıra yakın bulunan her köyde bile şubeleri bulunduğunu mevsûkan bilir isem de azâlarını bilmem. Bu komitenin başlıca gayreti Ermenilere silah ve cephâne tevzî‘ etmek olduğu hasebiyle Rusya Ermeni erbâb-ı fesadının hemen her birisine silah yetişdirmiş olduğu gibi Eleşkird yani Toprakkale ve Bayezid ve Pasin ve Hınıs taraflarına ve Van vilâyetinin bazı cihetlerine Rusya'nın Berdanka tüfenklerinden sevk etmekde olduğunu ve hatta Rusya sınırında bulunan Yezidîleri bile Ermenilerle birleşmeye teşvikle onlara dahi hayli esliha tevzî‘ etmiş olduğunu mevsûkan haber almışımdır. Lâkin bu sevkiyât bir defada kesret üzere olmayıp peyderpey icra olunmakda ve ekserî ânifu'z-zikr mahallerin ahalisinden her defada onar-yirmişer kişi yalnız geceleri yola giderek ve gizlice hududu geçerek hudud boyunda bulunan şehirlerde ve köylerdeki şubelerden asıl kıymetinin çeyreği yahud daha cüz’î bir fiyatla ve bazen de meccânen eslihayı alıp yine gizlice avdet ederek bu minvâl üzere herkes kendi silahını kendi yediyle getirmekde imiş. Atina'da bulunduğum esnada Londra'nın meşhur *Daily News* gazetesinin muhbiri ve Gladstone Fırkası'nın şarkda mürevvic-i efkârı Mösyö Fitzgerald ile görüşdüğüm de Avusturya'nın bir milyon kadar Pencil sisteminde satılık tüfenkleri bulunduğunu ve bunların pek ehven fiyatla satılmakda olduğunu haber verdiği sırada Viyana'da Rusyalı bir Ermeni kadının kendi vasıtasıyla üç bin beş yüz aded kadar ol tüfenklerden iştirâ edip Ermenilere tevzî‘ olunmak üzere mezkûr *Truşak* yani bayrak şirketine teslim etdiğini söyledi ve sonra bu haberi İsviçre'de Genève'de bulunan ve Ermeni Hınçakyan Komitesi'nin reislerinden olan Rusyalı Agnarkiyan'a bildirdiğimde cevabında bunun sahîh olduğunu ve kendilerinin zaten evvelce malumât almış olduklarını yazmış idi. Ol tüfenklerden bir kısmının da yine mezkûr Fitzgerald ma‘rifetiyle Atina'da Giritlilerin komitesine satıldığını ve kalan kısm-ı a‘zamı da tüccarlar ma‘rifetiyle iştirâ olunup Amerika tarafına gönderildiğini dahi bilir isem de ol cihetleri ifadâtımın başka bir kısmında fasledeceğim. İşbu komitenin Romanya ve Bulgaristan taraflarında şubeleri vardır ve bu komiteye dair malumâtım da arz etdiklerimden ibaretdir.

Beşinci ve belki en mühim komite ise Erzurum ve Kumkapı vukuâtlarıyla Arapkir ve Muş ve diğer bazı mahallerde rû-nümâ-yı zuhur eden ahvâl-

leri husûle getiren komitedir ki bu komitenin dahi mürevvic-i efkârı Londra'-da tab‘ ve *Hınçak* nâmını taşıyan Ermeniyyü'l-ibare bir gazete olup komite dahi mezkûr gazetenin unvanıyla Hınçakyan İhtilâl Şirketi nâmını almışdır. Kumkapı Vak‘ası'ndan birkaç mâh mukaddem Trabzonlu Agop Megavoryan ve Rusyalı Rupen Hanazadyan ve Rusyalı Simon ve Rusyalı Gabriel nâmlarıyla dört kişi Dersaâdet'e geldiler ve Eleşkird'den tahte'l-hıfz Dersaâdet'e getirmiş olan ve şimdi Aleksan nâmıyla "Zabtiye Nezâreti'nde hafiyelik etmekde bulunan Mampre Efendi nâmında bir rahib" ol vakit mezkûr Rusyalılar ile birlikde toplanıp: "Biz Londra'da ve İsviçre'deki Hınçakyan Ermeni Komitesi'nin azâlarındanız." diyerek şunu bunu ol komiteye bi'l-iştirak İstanbul'da dahi bir şube te’sis etmeye davet ediyorlar idi. O sıralarda ise Dersaâdet'de zaten kendi kendine teşekkül etmiş ve memâlik-i ecnebiyede bulunan ânifu'z-zikr komitelerden hiçbirisiyle revâbıt ve muhaberesi olmayan bir komite var idi. Bu komitenin azâları Mekteb-i Tıbbıye-i Şahane müntehî sınıfından Haçinli Hamparsum Boyacıyan, Mekteb-i Hukuk müntehî sınıf talebegânından Divrikli Kirkor Kılınçyan ve yine mekteb-i mezkûrdan muhrec dava vekili Arapkirli Kirkor Açıkbaşyan ve Galata'da dava vekili kâtibi Sivaslı Markar Mumcuyan ve Beyoğlu'nda terzi Markar Vramyan ve İstanbul'da sucu ve sarraf Vanlı Haci Artin Cangülyan nâm kimesneler idi. İşte merkûmûn dört Rusyalı ile merkûm rahib Mampre bunları kandırıp bunların komitesini Londra'daki Hınçakyan Merkez Komitesi'ne rabt etdiler ve onun bir şubesi hükmünü aldı. Ol sırada bendeniz ile refîkim Koska'da Eczacı Agop Kazgancıyan'ı dahi mezkûr Rusyalılar kandırıp evvelce hiçbir komiteye iştirak etmiş olmadığımız hâlde ol Yeni Hınçakyan nâmını almış olan İstanbul Komitesi azâlığına dahil etdiler. Sonradan Üsküdarlı Kıris Efendi nâmında birisi dahi komiteye dahil oldu. İşte Hınçakyan Şirketi'nin komitesi bu minvâl üzere İstanbul'da teşekkül etdi ve bu komiteye ol vakit Kuzguncuk'da ikamet etmekde olan şimdiki "Eçmiyazin" yani Revan Kilisesi Patriki Hrımyan Efendi ara sıra talimâtlar ve para dahi verir idi. Ceste ceste olarak elli lira kadar meblağ verdiğini bilirim. Bu paraları kimlerden aldığını bize bildirmez idi. Yalnız: "Ben tekmîl Ermeni milletperverânının vekiliyim." diyerek bize talimâtlar verir idi. Komiteye lâzım olan kusur paralar azâlardan toplanır idi. O sıralarda Erzurum Vak‘ası zuhur etdi ve onu müteâkib Dersaâdet'de ancak birkaç mâh

akdem Hınçakyan nâmıyla teşkil olunmuş olan komite Hrımyan Efendi ile Hınçakyan Şirketi'nin mebûsları sıfatını haiz olan merkûm Mampre Rahib'in ve Megavoryan ile diğer Rusyalı refîklerinin teşvikâtına imtisâlen Kumkapı Vak‘ası'nı icra etdi. Bendeniz Katolik olduğum cihetle vak‘ada hâzır bulunmadım ise de ol vak‘ayı ilkâ eden komiteye dahil bulunduğum sebebiyle taht-ı maznûniyete düşdüm. Kumkapı Vak‘ası'nı müteâkib tevkifât sırasında komite azâlarından birkaçı tutulduğu gibi vak‘adan sonra Batum'dan gelip komitenin riyâsetini haiz olan Rusyalı Agop Vard Badrikof nâm şahıs dahi tevkif olundu ve komite azâlarından Rahib Mampre o sırada muhbirliğe kalkışarak komitenin cümle azâlarının esâmîsini Zabtiye Nezâreti'ne haber verdi. Bu vechile cümlesi takib olunup ânifu'z-zikr şahısların bir kısmı tevkif olunduğu gibi diğerleri de şuraya buraya firar etdiler. Hiçbirisi Dersaâdet'de kalmadı. İşte acizleri dahi ol sırada Atina'ya firar etdim. Bu suretle saye-i kudret-vâye-i hazret-i Padişahî'de Dersaâdet'de Hınçakyan Komitesi'nin eseri kalmadı. Sonradan yeniden teşkil olunup olunmadığına dair malumâtım yokdur. Zira şirket bir tarafın ahvâlini başka tarafda bulunan memurlarına bildirmez. Hınçakyan Komitesi'ne mensub olanlardan tanıdığım başka bazı kişilerin esâmîsini de Bitlis Vilâyeti huzurunda verdiğim ve cânib-i vilâyetden atebe-i ulyâ-yı hazret-i tâcdârîye takdim kılınan ifadât ve ma‘rûzâtım sırasında söylemişimdir. Kumkapı Vak‘ası'ndan evvel Dersaâdet'de mezbûr Hınçakyan Komitesi'nden mâadâ Çakıryan nâm Zeytunlu bir Ermeni'nin teşkil eylediği bir komite dahi bulunduğu gibi bir de bâlâda zikrolunan Mıgırdıç Portokalian nâm müfsidin Marsilya Komitesi'ne merbût bir komite dahi var idi ve bunların bazı azâlarını dahi tanır idim. Lâkin Kumkapı Vak‘ası'ndan sonra bu komiteler de dağılıp azâlarından bazıları firar etdikleri gibi bazıları da tevkif olundular ve sonra da afv-ı şahaneye mazhar oldular. Bu zikretdiklerimden mâadâ İstanbul'da ol vakit başka bir komite bulunup bulunmadığını ve el-ân dahi İstanbul'un ahvâlini bilemem. İşbu Hınçakyan Şirketi'nin muhaberâtına dair bir esrar daha vardır ki onu burada arz etmek üzere mahkemede ve huzur-ı vilâyetde söylememişimdir. Dersaâdet'e ve ecnebi postaları bulunan diğer limanlara şirketin Avrupa merkezleri tarafından gönderilen mektublar adeta açık ve okunur yazılar ile yazılıp kapalı zarf derûnunda ecnebi postaları ma‘rifetiyle mürselün ileyhlerine yetişdirildikleri gibi şirketin muzır ve

memnû‘ olan *Hınçak* gazetesi dahi limanlara kapalı zarf derûnunda adi mektub gibi gönderilir. Lâkin limandan haylice uzak bulunan mahaller için bu usul icra olunamayıp mektublar bazı Devlet-i Aliyye postalarına verilir ise de adi mektublar gibi yazılmayıp görünmez bir mürekkeb ile yazılır ki gerek bu mürekkebin terkibi ve gerek onu açmanın usulü ber-vech-i âtî beyân olunur "Prussiate Jaune de Potassion" nâm bir ecza vardır ki eczacılarda nâdiren bulunur ise de ekserî eczacı tüccarlarında bulunur. Bu eczadan bir toplu iğne başı kadar mikdar alınıp bir fincan su içinde hallolundukda su rengini asla bozmaz. İşte bu adi suya benzer ilaç ile beyaz kâğıd üzerine her ne yazılır ise kuruduğu anda nâ-bedîd olur. Böyle ol kâğıd her ne kadar muzır olsa pek suhûletle arzu olunan mahalle gönderilir. Mektubu kabul eden onu okumak için her eczacıda bulunur olan "Perchlorure de fer" nâm ilaçdan birkaç katre bir küçük fincan su içine doldurup bir kuş tüyü ile karışdırdıkdan sonra ol sarımtırak kırmızı suyu kuş tüyü ile kâğıdın her tarafına sürer. İlaç sürüldüğü anda ol nâ-bedîd olan yazılar yeşil renkle meydana çıkar ve güzelce okunur. İşte Hınçakyan Şirketi taşralara gönderdiği mektubları bu minvâl üzere yazıp gönderir ve taşralardan memâlik-i ecnebiyedeki Ermenilere irsâl olunan muzır muhaberât dahi bu usul üzere tertib olunur. İşbu Ermeni Hınçakyan Komitesi'nin gerek Avrupa'da ve gerek Memâlik-i Şahane'de milel-i sairenin başka hangi muzır komiteleriyle revâbıtı ve ittihâdı bulunduğu âtîdeki fasıllarda muvazzahan beyân olunacakdır.

Kulları
Mihran Damadyan

İkinci Fasl

Atina'da bulunan ittihâd komiteleriyle Ermeni Hınçakyan İhtilâl Cemiyeti'nin revâbıtına dair

Üçüncü fasılda beyân olunacağı vechile Dersaâdet'den firar-ı acizânemden evvelce *Daily News* gazetesinin şark muhbiri Mösyö Fitzgerald ile görüşdüğümde Atina şehri Ermeni müfsidleri için pek münasib bir mahal olduğunu ve orada pek mühim komiteler ve şarka dair fevka'l-gâye mühim siyasî işler tertib olunmakda bulunduğunu ve kendisi bile Atina'yı ikametgâh ihtiyar etmiş olduğunu ve binâenaleyh orada bir Ermeni komitesi dahi bulunma-

sı icab-ı maslahatdan olduğunu bendenize söylemiş idi. Acizleri dahi Dersaâdet'den firara mecbur olduğum esnada merkûm Mösyö Fitzgerald'ın ihtarâtını der-hâtır ederek başka yere firara cehd[1] etmeyip doğruca Atina'ya firar etdim. Bir müddet sonra refîkim Rusyalı Hanazadyan dahi Avrupa'da ve Mısır cihetlerinde etdiği seyahatlerden sonra Atina'ya geldi. O sırada Mösyö Fitzgerald dahi Atina'da bulunuyor idi. Bu İngiliz muhbirin Pire şehrinde bir evi vardır ki familyası daima orada sâkin olur. Kendisi ise senenin ekserî vakitlerini seyahat ile geçirip gâh İngiltere'de yahud Avrupa'nın başka cihetlerinde bazı da Dersaâdet'de ve Rusya'nın Asya kıt‘asında seyahatde bulunup kusur vakitleri Atina'da geçirir. İşte orada Pire'de kendi hânesinde çok defalar kendisi ile görüşdük. Atina'da Giritlilerin bir komitesi bulunduğunu kendisi bize bildirdi ve ilk defa olarak Atina'da Giritlilerin komitesinin reisi ve İttihad-ı Şarkî Büyük Şirketi'nin dahi azâsından bulunan Doktor Antonyades'e bizi takdim edip birlikde görüşdük. Tekrar Girit Komitesi azâsından Atina'da mütemekkin Giritli gazete muharriri Mösyö İstiratigakis ve Giritli Perini nâm rahib ve Akka Kalesi'nden firarî Giritli Perinyotakis ile hatta Girit'in en meşhur eşkıyalarından Kaptan Liyapi dahi o sırada Atina'da bulunup onunla dahi bizi görüşdürdü ve Ermenilerle Giritlilerin müttefik hareket etmeleri tarafeyn için pek menfaatli olacağını söyledi. İşte ilk defa olarak bu suretle Giritlilerle Ermeni Hınçakyan Komitesi azâları beyninde bir münasebât hâsıl oldu ve Atina'da bulunan Girit Komitesi'nin başlıca azâlarının esâmîsi yukarıda zikretdiklerimdir ve daha başkaları da vardır. Merkûm Mösyö Fitzgerald'ın memuriyeti münhasıran *Daily News* gazetesinin muhbirliği olmayıp daha cesîmdir. Gladstone tarafdârânının şark ahalisi için kullandığı bir muharrik olduğu gibi onlara mefsedet yolları öğreten bir rehberdir. Devlet-i Aliyye'nin bazı esrarını her nasılsa işitdiğinde onları te’vil ile tebaadan bulunan müfsidlere haber verir. İşte bu kabîlden olarak Devlet-i Aliyye'nin Vanosso nâmında bir İtalyan'ı güya Avrupa gazetelerine yalan raportolar yazarak Ermenilerin hâlini rahat göstermek memuriyetiyle maaşla Erzurum cihetlerine gönderdiğini ve merkûm Vanosso'nun zaten akdemce dahi Girit'de ol memuriyeti ifa etmiş olduğunu bize söyledi. Yine mezkûr Fitzgerald Viyana'da kendi

[1] Metinde "cahd" şeklinde geçmektedir.

vasıtasıyla bir Ermeni kadının Ermenilere tevzî‘ olunmak üzere üç bin beş yüz kadar Pencil Sistemi'nden tüfenk iştirâ etdiğini söylediği gibi Atina'da dahi Giritlilere ol tüfenklerden almalarını tavsiye eyledi ve Girit Komitesi azâsından mezkûr Doktor Antonyades'i Atina'da Borsa'nın karşısında Fitzgerald'ın gösterdiği bir İngiliz silah tüccarı vasıtasıyla ol eslihadan haylice Giritliler için iştirâ etdiğini bilir isem de bu silahlar el-ân nerede bulunduğunu bilemem ve ol silahların kusur kalan külliyetli mikdarını da tüccarlar Amerika'ya nakletmiş olduklarını yine Mösyö Fitzgerald bize söyledi. Girit Komitesi azâsıyla çend defalar görüşüldükden sonra bunlar kendileri yalnız olmadıklarını ve kendi komitelerinin fevkinde daha cesîm bir cemiyet bulunduğunu ve bu cemiyetin ismi Confederation Orientale yani İttihad-ı Şarkî olduğunu bize bildirdiler ve kendi komitelerinin reisi Doktor Antonyades bizi, yani Hanazadyan ile bendenizi ol İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Serkâtibi Mösyö Belgaris'e tavsiye eyledi. Muahharan ol cemiyetin reisi Dimitrios Notibosaris nâm ihtiyar Yunanî general ile ve daha başkaları ile dahi görüşdük. Ermeni ihtilâl şirketlerinin dahi kendi ittihâdlarına dahil olmaları kendi efkârlarına çok mutabık geldiğini beyân etdiler ve Atina'da bulunan Ermeni firarîlerini ba‘demâ kendi himayeleri tahtına alacaklarını bildirdiler ve daha etraflı ve esaslı bir ittifak için Ermeni Hınçakyan Komitesi'nin Londra'da bulunan merkezi ile muhabere etmek arzusunu beyân etdiler. Mezkûr İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Atina Merkez Komitesi'yle Ermeni Hınçakyan Komitesi'nin münasebâtı henüz bu suretde idi. Bendeniz Atina'dan müfârakatla Muş cihetlerine gitdim. Orada bir müddet kaldıkdan sonra bendeniz ile muhabere edenler yani gerek Atina'da refîkim Hanazadyan ve gerek Londra'dan Hınçakyan Komitesi'nin başlıca azâsından Agnarkiyan ayrı ayrı mektublar ile İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Atina merkezi ile Ermeni Hınçakyan Cemiyeti'nin Londra'daki merkezi beyninde bir ittifak kararlaşdırılmış olduğunu ve bu ittifakı iki taraf dahi resmen ilan etdikleri gibi Londra'nın *Daily News* gazetesi ve Avrupa'nın en mu‘teber gazeteleri yazmış ve takdir etmiş olduğunu bendenize bildirdiler. Bu İttihad-ı Şarkî nâm cemiyetin esası çok büyükdür ve şübhesiz böyle bir mühim cemiyet-i ihtilâliyenin vücudu Bâbıâlice malum olup buna karşı lâzım gelen tedâbîr ittihâz olunmuş bulunacağı dahi vâreste-i şekk ü şübhe ise de yine şu verdiğim malumâtlar bütün bütün fazla addolun-

mayacak itikadındayım. İttihad-ı Şarkî şarkın milel-i muhtelifesinin hükûmetleri değil şimdilik yalnız ahalisinin mütehayyizânı ile ihtilâl cemiyetleri beyninde hepsinin menâfi‘ine muvâfık bir ittifakdır. Şöyle ki bir tarafdan kendi millet ve vatanlarını düvel-i muazzamanın taarruzundan kurtarmak ve bir tarafdan her bir ihtilâl cemiyeti kendi maksadını meydana getirmek için sarf-ı mesâî eylediğinde öbürlerinden mümâna‘at görecek yerde onların dahi muâvenetini görmek ve her birinin ayrı ayrı husûle getiremeyeceği maksadları için bir zaman-ı muayyende müttefikan hareketle her birinin muvaffakiyete nâil olması ve bilâhare birer devlet-i hurda-bîniye teşkiliyle birbirini kıskanarak mütemâdiyen harb ile meşgul olacak yerde ol devletleri bir ittihâd-ı daimî hâlinde yaşatdırmak maksadından ibaretdir ve bu ittihâdın asıl dairesi ise tekmîl Balkan Şibh-i Cezîresi ile Girit ve Cezayir-i Bahr-ı Sefid'in Ermenileri böyle bir ittihâda kabul etdikleri ancak onların da Devlet-i Aliyye'yi bir diğer tarafda işgal etdirmesi hâlinde o hâlden dahi istifade etmek hayalinden ma‘dûddur. İttihad-ı Şarkî'nin bir esası dahi şudur ki Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin Epir yani Yanya Vilâyeti ve Arnavudluk ve Makedonya cihetleri üzerine gerek Yunan Devleti'nin gerek Karadağ ve Sırbiye'nin ve gerek Bulgaristan Prensliği'nin ayrı ayrı gözü olup bunların tervîc etdikleri ikdamât ve vesâit birbirinin muhalifinde bulunup öteden beri yekdiğerini çürüterek onlardan hiçbirisi maksadına muvaffak olamadığı gibi onların isti‘mâl etdiği tabir üzere Devlet-i Aliyye'nin ol cihetlerinin Hıristiyan ahalisi yine hâl-i mahkûmiyetde bulunuyorlar. Yunanistan'ın ve diğer düvel-i sağîrenin tutdukları bu mesleği kendi ahalilerinin bir kısmı ve ihtilâl cemiyetlerine mensub olanlar beğenmeyerek başka bir meslek ittihâz etmişlerdir. Şöyle ki ol vilâyât-ı şahane bu gidişle Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye yedinde kalacak veyahud bilâhare Düvel-i Muazzama'dan bir diğerinin eline düşecek korkusuyla bu hâlin önünü almak için gerek Yunanistan ve gerek Sırbiye ile diğer düvel-i sağîre onları istila etmek maksadlarından istinkâf ederek bu milel-i sağîrenin ihtilâl komiteleri cümlesi bi'l-ittifak ol vilâyât ahalisine ve Girit'e bir istiklâliyet kazandırmak için kendi hususî menfaatlerini gözetmeyerek onlara muâvenet etmek ve onları müstakil bir hâle sevk etdikden sonra onlar ile ve mezkûr düvel-i sağîre yekdiğeriyle bir ittihâd-ı umumî ihdâs etmek esasıdır. İşte böyle bir ittifak maksadıyla kendisini mükellef gösterdiği için asıl merkezi

Yunanistan'da bulunan İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Sırbiye'de ve Karadağ'da ve Bulgaristan'da ve Romanya'da birçok şubeleri bulunduğu gibi Atina'da dahi kendi taht-ı himaye ve idaresinde hem Giritlilerin hem Makedonyalıların ve hem de Arnavudluk ve Epir müfsidlerinin ayrı ayrı komiteleri vardır ve bunlar ayrı ayrı kendi vatanlarının mütehayyizânı veyahud ahalinin fesada meyyâl kısmı ile daima muhabere edip onları isyana teşvik etmekde oldukları ve bazen dahi ol taraflara yani Girit'e, Arnavutluk'a ve Makedonya'ya ihtilâl memurları göndermekde oldukları şübhesizdir. Giritlilerin Atina'daki komitesi azâlarının esâmîsini zaten beyân etdim. Diğer komitelerin azâlarının isimlerini bilemem. Lâkin mevcud bulundukları şübhesizdir. Hatta Atina'da Sillog de Pir nâmında bir müessesât dahi vardır ki Arnavutluk ve Yanya müfsidlerinin merkezidir. İşte bu ittihâd komitelerinin Yunanistan'da ve Bulgaristan'da ve Karadağ'da ve Romanya'da bulunması tekmîl Rumeli Vilâyât-ı Şahanesi'nin ve Girit'in asayişine karşı bir daimî tehlikedir ve Arnavudluk ile Girit'in şimdiki sükûneti kendi mağlubiyetlerinden dolayı me'yûsiyetlerinden olmayıp daha ziyade İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'ne dahil olduklarından onun talimâtları semeresidir. Onlar cümlesi de hafiyyen hazırlanmağa teşvik olunuyorlar. İttihad-ı Şarkî Cemiyet-i fesadiyesi bir münasib sırası geldiğinde ol vilâyâtın cümlesini birden ayaklandırmak tasavvurundadır ve öyle bir sırada Balkan Şibh-i Cezîresi'nin sağîr hükûmetleri her ne politika ihtiyar ederler ise etsinler onların ahalisinin ittihâd tarafdarânı her tarafdan bi'l-ittifak ihtilâl mevclerini artırmağa gayret edeceklerdir. İşte İttihad-ı Şarkî'nin esası budur! Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye gerek tebaasını ve gerek öyle düvel-i hurde-bîniyenin cümlesini birden terbiye etmekden hiçbir vakit aciz olmadığı müsellem ise de fesad ve ihtilâl tohumları kuvveden fi'le çıkmazdan def' u ref' olunmaları daha muvâfık idüğü derkâr olmakla İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin entrikalarına dair bâlâda verdiğim malumâtlar pek de fazla sayılmaz deyu ümid ederim. İngiltere Devleti'nin Gladstone Fırkası bâlâda zikrolunduğu vech üzere bu ittihâd komitelerine ara sıra rû-yı muvâfakat göstermekde ve teşvikât ve muâvenet etmekdedir ki bu da tabiî şark taraflarının asayişinin ihlâlinden kendi gözetdiği menâfi'i içindir.

Kulları
Mihran Damadyan

Üçüncü Fasıl

Şevket-meâb efendimiz aleyhinde müteşekkil bulunan komite-i hafiyeye ve onun bazı teşebbüsâtına ve bazı fesad komitelerinin ondan aldıkları teşvikât üzere etdikleri teşebbüsâta dair

Cenâb-ı âferînende-i eczâ-yı kâinat tekaddese zâtuhû şevketli, kudretli, kemal-i merhametli veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişahımız efendimiz hazretlerini bâ-kemâl-i âfiyet ve ten-dürüstî firâvân ve rûz-efzûn ve vücud-ı meyâmin-mev‘ûd-ı zıllullahîlerini ekdâr-ı kevniyeden masûn ve serîr-i saltanat ve evreng-i Hilâfet-i hümâyûnlarında ebed-nümûn buyursun, âmin. Padişahlar şer‘-i şerif ahkâmınca zıllullah addolundukları gibi her mezheb dahi onların nefs-i nefîs ve vucud-ı mesudlarını akdes ve her gûnâ taarruzdan berî addetmekde oldukları malum-ı âlemiyân olduğu şöyle dursun el-ân erîke-pîrâ-yı şevket ü şân olan böyle bir Padişah-ı adalet-destgâh ve böyle bir hakan-ı envâr-endâz cihan-ı dünyada bir daha görülmemiş olduğu aşikâr ve nümâyân olduğu hâlde hayfâ ki her an ve zamanda nev‘-i beşer ve insan sınıfında ve milyonlarca bendegân-ı sadakat-nişan miyânında bir cüz’î kısımda öyle küfrân-ı nimet gürûhu bulunabilir ki zulmeti ziyâdan cehli maârifden ve sifleti saadetden müreccah addedebilsinler. İşte böyle küfrân-ı nimet makûleleri gürûhundan olarak bazılarının veli-nimet-i bî-minnetimiz şevket-meâb efendimiz aleyhinde bir takımı hazmı nâ-kâbil ve tarifi müşkil tertibât-ı hafiye ilkâ ve icrası maksad-ı pür-mefsedetiyle bir kumpanya teşkil etmiş olduklarına dair dahi bazı malumâtlarım vardır ki böyle bir fevkalâde muzır esrar-ı tabiî pek hafî tutulmuş olacağından isbata muktedir olamaz isem bile gördüğümü ve işitdiğimi doğruca söyleyip arz etmek muvâfık-ı tarik-ı istikâmet olduğu gibi bir mukaddes vâcibe-i zimmet-i ubûdiyet ve bir hizmet-i mûcib-i mefharet olacağı itikadıyla hiç olmaz ise vicdanımı raha[t]latdırmak üzere ol husus-ı mahreme dair cüz’î, küllî malumâtlarımı dahi burada acizâne arz etmeye ictisâr eyledim.

Ma‘rûzâtımın ikinci faslında dahi arz u beyân olunduğu vechile Kumkapı Vak‘ası'ndan evvel Dersaâdet'de Ermeni Hınçakyan Komitesi'ne dahil olduğum esnada İngiltere'nin Gladstone tarafdarânı mürevvic-i efkârı olan meşhur *Daily News* gazetesinin şark muhbiri sıfatıyla ve fırka-i mezkûr reis-

lerinden Mösyö James Bryce nâm zâtın İngilizce ve ol vakit Dersaâdet'de bulunan şimdiki Revan Katogikosu Hrımyan Efendi'ye hitaben yazmış olduğu tavsiyenâmeyi hâmil olarak Mösyö Fitzgerald nâmında bir İngiliz Dersaâdet'e geldi ve acizleri elsine-i ecnebiyeye âşinâ olduğum cihetle komitemiz ol zât ile görüşmeyi bendenize ihale etdi. Mösyö Fitzgerald ile iki defa görüşdüm. İlk defasında Galata'da Segpos Hanı'nın karşısında bir ihtiyar İngiliz avukatın idarehânesinde, ikinci defasında da Beyoğlu'nda Bonmarşe'nin karşısında Ecole Anglais des Demoiselles yani İngiliz Kızlar Mektebi nâm mektebde mektebin muallimelerinden İngiliz Matmazel Rose'un gösterdiği bir odada görüşdüm. Ermeni ihtilâl komitelerinin maksadı Erzurum ve hemcivarı olan bazı vilâyât-ı şahanede ihtilâl çıkarmakdan ibaret olduğu malum olup ol vakt değin Dersaâdet Hınçakyan Komitesi'nin maksadı da Dersaâdet'de bulunan Ermeni gurebâyı o yolda tahrik ve teşvik ile kendi memleketlerine yollamak gibi işlerden ibaret idi. Lâkin Mösyö Fitzgerald bize bütün bütün başka bir hatt-ı hareket gösterdi ki Hınçakyan Komitesi akdemce ol tarika asla rû-yı muvâfakat göstermedi ise de her nasılsa sonradan yavaş yavaş o gösterilen tarika da sülûk etmeye başladı. Mösyö Fitzgerald: "Ermeniler dağınık olduklarından hemen vilâyât-ı şahanenin hiçbir tarafında devamlı bir isyan çıkaramazlar ve hem de ol taraflar çok uzak olup ehemmiyetli bir iş meydana gelse bile düvel-i ecnebiye duymadan bastırılır ve bir takım kanlar beyhûde dökülüp hiçbir semere görülmez. Madem öyledir, gelin ol taraflar için sarf-ı mesâîden vazgeçin. En mühim iş pâyitahtdadır. Pâyitahtın asayişini ihlâl edebilir iseniz size daha fâideli olur, hem düvel-i ecnebiye sizin fedakârlığınızı görürler ve hem de taşraları ziyade tedkik edip Ermenilerin çekdiği mezâlim ve ta‘addiyâtı nazar-ı dikkat ve merhamete alırlar ve bundan mâadâ pâyitahtda karışıklık çıkarmaya muvaffak olur iseniz İslâmlardan dahi size müttefikler bulursunuz. Zira Sultan Abdülhamid Han hazretlerinin idare-i müstakillesinden hoşnudsuz olan İslâmlar vardır. Ol takdirde onlardan da muâvenet görürsünüz yahud onların dahi teşebbüsleri bilâhare size fâideli olur. Davanız her hâlde eskimiş ve düvel-i ecnebiyeyi usandırmış olan kavmiyet ve istiklâliyet davası daire-i mahdûdesinden çıkıp bütün Türkiye'nin ıslahâtı ve hükûmet-i meşrûta ve saadet-i beşeriye talebi davaları gibi cesîm bir hüküm alır ki ehemmiyetini herkes takdir eder ve mâdem ki İslâmlarda

dahi nâ-hoşnudî eserleri görülmekdedir, hem pâyitahtda karışıklık çıkarmalısınız ve hem de hususuyla öyle işler icra etmelisiniz ki ziyade Sultan Abdülhamid Han hazretlerinin idaresinden hoşnud olmadığınız anlaşılsın. Meselâ bir tarafdan Dersaâdet'in muhtelif semtlerinde bir günde yahud birbirini müteâkib büyük harîkler çıkarmalı ve bu pek kolaydır ve bir tarafdan dahi bir gecede Galata'dan Beyoğlu'na kadar her nerede ki tuğrâ-yı garrâ müveşşah bulunur ise hepsini kırıp parçalamalı ve bu gibi sair işler yapmakdan geri durmamalı." yolunda bir takım teşvikâtda bulundu ise de komitemiz ol vakit kendi gösterdiği hatt-ı harekete asla ehemmiyet vermeyip bilakis kendisini bir deli İngiliz tesmiye etmekle iktifâ etdi. İşte bu mülakâtlar sırasında idi ki ikinci fasılda beyân olunduğu vechile Atina'da şarka dair fevkalâde mühim siyasî işler tertib olunmakda bulunduğunu ve orada bir Ermeni komitesi dahi bulunması elzem olduğunu söyledi ve bu mülakâtlardan sonra Ernenilerin ahvâli hakkında *Daily News* gazetesine muhaberât yazmak üzere Rusya'nın Asya kıt‘asına gitdi. Mösyö Fitzgerald hakkında sair malumâtlar ma‘rûzâtımın birinci ve ikinci fasıllarında derc-i sahife olunmuşdur. Mösyö Fitzgerald'ın İstanbul'daki ânifu'z-zikr teşvikâtdan az müddet sonra Erzurum vak‘a-yı malumesi rû-nümâ-yı zuhur etdi ve bu vukuât pâyitahtda bulunan Ermenilerin ve hususuyla gariblerin efkârını pek ziyade tahrik ve teshîn eyledi. Hınçakyan Kumpanyası'nın Dersaâdet Komitesi bu hâlden istifade edip Kumkapı Vak‘ası'nı icraya karar verdiyse de bu karar yalnız Erzurum'da vuku bulan vak‘aya karşı bir şikâyet yolunda olup Mösyö Fitzgerald'ın teşvikâtının bazı noktalarına temas eder idiyse de asla ve kat‘iyyen şevket-simât efendimiz aleyhinde etdiği teşvikâtın eseri olmayıp yalnız düvel-i ecnebiyenin nazar-ı dikkatlerini Erzurum ve civarı Ermeni ahalisinin ahvâli üzerine celb etmek efkârına mübtenî idi. Komitenin kararı bu esas üzere olduğu hâlde icrasında yalnız bir şahıs tarafından daha ziyade tecavüz vâki olarak hayfâ ki Mösyö Fitzgerald'ın en muzır teşvikâtının aynı olarak tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyûna karşı büyük hakaret olundu. Bendeniz Katolik mezhebinden olduğum cihetle ol nümâyişde bulunmadım. Lâkin hakikat-ı hâl budur. Kumkapı Vak‘ası'ndan sonra acizleri Atina'ya firar etdiğimde orada refîkim Hanazadyan ile beraber Mösyö Fitzgerald ile tekrar görüşdüğümü ma‘rûzâtımın başka kısımlarında arz etdiğim vechile Atina'da onunla görüşdüğümüzde İstanbul'daki teşvikâtdan tek-

rar bahisle: "Ben size harîk çıkarın dedim. Siz bu işi yapmazdan Rusya'daki refîklerinize İstanbul'a ve hususuyla ebniye ve müessesât-ı hayriyeye yangın salacağız deyu muhaberât yazmışsınız. Rusya zaten şübheli muhaberâtı açar. İşte sizin ol muhabereniz açılarak keyfiyet Rusya Hükûmeti tarafından Bâbı-âli'ye arz olunmuş ve bu vechile esrarınız meydana çıkıp Hükûmet-i Seniyye pâyitahtın her tarafında ve hususuyla müessesat-ı mîriyeye yakın mahallerde bir takım tedâbîr-i itfâiye ittihâz etmiş. Bunu Rusya'nın Asya cihetinde bulunduğum sırada mevsûkan haber aldığım gibi *Daily News* gazetesine dahi yazdım." diyerek ba‘demâ muhaberât yazmayıp ancak iş görmemizi tavsiye ile İstanbul'da büyük bir harîk çıkarmaya dair teşvikâtını tekrarladı. Rusya Ermenilerine öyle bir muhabere yazılması bahsine gelince; bizim komite öyle bir şey yazmamış ise de zaten ol vakitler İstanbul'da başka komiteler de bulunup sonradan dağıldığını ma‘rûzâtımın ilk kısmında yazmışım. İşte belki Mösyö Fitzgerald kendi teşvikâtını onlara dahi etmiş olup onların dahi Rusya Ermenilerine öyle bir muhabere yazmış oldukları ihtimaldir. Acizleri Atina'ya firar etdiğimde Mösyö Fitzgerald'ın akdemce oradaki komiteler ile orada tertib olunmakda olan şarka dair pek mühim mevâdd-ı siyasiye hakkında vermiş olduğu malumâtların hakikat olduğu birdenbire gözüme çarpdı. Orada bulunan komiteler ve hususuyla İttihad-ı Şarkî komiteleri hakkında lâzım gelen malumâtları teferruâtı ile zaten ma‘rûzâtımın ikinci faslında arz etdim. Burada da şarka dair mevâdd-ı siyasiye denilen mevâddın en mühiminden bahsedeceğim. Benim Atina'ya muvâsalatımdan hemen birkaç gün sonra oraya Dersaâdet'den Kelekyan Diran Efendi nâmında bir Ermeni dahi vâsıl oldu ve Pire'nin demiryolu mevkıfı karşısındaki Lakonya Oteli'nde ikamet etdi. Bu şahıs ile çok defalar görüşdük. Kendisi İstanbul'da Türkçe neşrolunmakda olan *Saadet* gazetesinin muharrirlerindan olup mükemmel Türkçe bildiği gibi güzel de hattı var idi. İbtidâ kendisini Hükûmet-i Seniyye tarafından oraya i‘zâm olunmuş bir hafiye zannetdim ise de gitdikçe bu zannım zâil oldu ve peyderpey birbirimize açıldık. Kendisi İstanbul'dan firarî olmadığını ve son gününe değin memuriyetine giderek refîkleriyle vedalaşıp gazetenin sahib-i imtiyâzından ağlayarak ayrıldığını ve mûmâileyh sahib-i imtiyazın kendisini çok sever olduğunu ve kendi sırdaşı idüğünü bi'd-defaât söyler idi. Fi'l-hakika Atina'da müddet-i ikametince haftada iki defa *Saadet* gazetesinin

nüshalarını postadan aldığı gibi bazen dahi sahib-i imtiyâzdan ve muharrir refîklerinden Türkçe mektublar alır idiyse de onların mündericâtını bendenize bildirmez idi. Yalnız kendisi şevket-meâb efendimiz aleyhinde müteşekkil bulunan hafî komiteye mensub olup bu işden yalnız gazetenin sahib-i imtiyâzının malumâtı olduğunu ve diğerlerinin haberdar olmadığını ve kendisi mezkûr muzır fırka tarafından memuriyet-i mahsusa ile gelmiş fakat kendisinde çokdan beri göğüs za‘fiyeti ve verem alâmetleri görüldüğü için işi bilmeyenlere hastalığını bahâne göstermiş olduğunu söyler idi ve kendisi Pire'de iki buçuk mâh kadar müddet ikamet etdi ve birkaç defalar kendisine posta ile para geldi. Bu paraları kim yolladığını sualimde evden olmadığını ve zengince bir tüccar hısmı var ise de kendisine asla muâvenet etmez olduğunu ve bu paralar gazetenin sahib-i imtiyâzından maksad-ı malum uğruna sarf olunmak üzere verilir olduğunu söyledi. Kendisi şevket-simât efendimiz aleyhinde çok şeyler söylediği gibi güya efendimiz daima evhâm içindedir. İki gece bir yatakda yatmaz yolunda bir takım sözler söyler idi ve kendisi dahi güya saray-ı şevket-ihtivâ-yı mülûkâneye çok defalar girmiş çıkmış olduğunu ve güya şehzâdegân için mi bizzat şevket-meâb efendimiz için mi bilmem birkaç roman dahi Fransızca'dan Türkçe'ye tercüme etmiş ve bunun için nâil-i mükâfât olmuş olduğunu söyler idi ve Çırağan Yalısı daimî muhasara içindedir ve oraya kimsenin ayak basmaması ol derece memnû‘dur ki geçen sene bir fırtınada bir kayık gark olup içindeki sefil yolcular yüzerek Çırağan Yalısı'nın rıhtımı üzerine sahil-i selâmete çıkdıkları hâlde orada duran nöbetçiler onları süngüleyip tekrar denize atmışlar ve sefiller gark olmuş yolunda bahislerine cevab olarak: "Lâkin orada ikamet eden zât-ı me‘âlî-simât mecnundur, ondan ne fâide görülebilir." deyu itiraz etdiğimde müşârunileyh hazretlerinin mecnun olmadığını iddia eder ve şâyed ol zât-ı me‘âlî-simât olmasa bile şehzâdegândan birisini teclîs etdirip bir kanun-ı esasî ve bir meclis-i mebûsân tecdîd etmek komitemizin cümle-i kararlarındandır. Çünkü taht-nişîn efendimizden asla ümid yokdur ki idare-i müstakilleden sarf-ı nazar edip de Hükûmet-i Seniyye'yi öyle bir şart altına alsınlar gibi daha bir takım bahisler ve tezvîrât eder idi. Bir gün şimdiki polis idaresinin hüsn-i intizam ve itinasından bahis geçdikde Serhafiye Ahmed Cemaleddin Paşa hazretlerinin güya: "Kumkapı Vak‘ası'ndan evvelki polislik bütün bütün kör idi. Şimdikinin gö-

zünde perde var." demiş olduğunu dermiyân ile: "Bu söz şimdiki polisler vâkı‘a Ermeni fesadını görüyor ve haber veriyor. Lâkin şevket-simât efendimizin aleyhinde mevcud olan komiteyi göremiyor demekdir." deyu izah eyledi. "O hâlde demek olur ki Serhafiye Ahmed Paşa hazretlerinin dahi bu husus-ı mahremden malumâtı vardır." dediğimde müşârunileyhin dahi komiteye dahil bulunduğunu söyledi ve mukaddemce müşârunileyhin güya sarayda muhill-i namus bir ahvâli müşahede olunup Haleb taraflarına memuriyetlerine menfâ olarak gönderildiğini ve ba‘dehû afv olunup serhafiyyelik memuriyetine tayin buyurulduğunu bendenize nakletmişdir. Daha başkalarını söylemedi ise de gerek ulemadan gerek askeriyeden ve gerek başka sınıflardan daha pek çok mu‘teber zevât mezkûr komiteye dahil bulunduklarını söyledi ve böyle bir komitenin vücuduna ve Avrupa'da ve ötede beride adamları bulunduğuna bir delil daha olmak üzere *Daily News* gazetesinin bir İslâm muhbiri bulunduğunu ve merkûm muhbir kendi muhaberâtında daima Sultan Abdülhamid Han hazretlerinin politikasını zem ve tahkir edip şimdiki Ermeni fesadını dahi güya efendimizin asrında cârî olan sû-i idarenin bir semere-i tabîiyesi gibi göstermekde olduğunu ve Paris'de dahi *La Turquie Contemporaine* nâmında İslâmlar tarafından neşrolunup yine şevket-simât efendimizin aleyhinde ve Ermeni fesadı hakkında Ermeniler lehinde idare-i lisan etmekde olan Fransızca bir gazete bulunduğunu ve ale'l-umum serbestiyet tarafdarânı olan İslâmlar Kumkapı Vak‘ası'nı güya nazar-ı memnuniyetle gördüklerini söylemişdir. Merkûm Kelekyan Efendi'nin memuriyet-i mahsusuna gelince; iki memuriyeti olduğunu birincisi Kumkapı Vak‘ası'nı ilkâ eden Ermeni Hınçakyan cemiyet-i fesadiyesinin reisleriyle görüşerek *Hınçak* gazetesinin ba‘demâ tebdîl-i lisan etmesini ve milliyet davasından sarf-ı nazarla umum Türkiye ahalisinin ıslâh-ı hâli ve saadeti davası yolunda idare-i lisan eylemesini ve kendi hatt-ı hareketini dahi bu yolda tebdîl ederek İslâmları dahi fesada vermeye sa‘y etmesini Hınçakyan Komitesi'ne kendi komiteleri tarafından tavsiye ve teklif edeceğini ve ikinci memuriyeti ise Ermeni İhtilâl Komitesi'nin bu yeni programına bir medâr ve daha ziyade suhûlet olmak üzere kendisi dahi kendi komitelerinin masârıfıyla Avrupa'da münasib bir mahalde Türkiyyü'l-ibare bir gazete çıkaracağını ve kendisi de *Hınçak* gazetesine tavsiye etdiği program üzere idare-i lisan edeceğini ve bu gazete kendi komiteleri ma‘rifetiyle

İslâm ve Hıristiyan tebaaya tevzî‘ olunacağını söylediği gibi Mısır'dan kendi çıkaracağı gazetenin *Selâmet-i Vatan* serlevhasını dahi getirtdi ve Hınçakyan Komitesi'nin İsviçre'nin Geneve şehrinde bulunan azâları ile mülakât edip ba‘dehû Paris'e gitmek ve orada gazetesini neşretmeye başlamak niyet-i fesadiyesiyle Pire'den Marsilya'ya müteveccihen hareket etdi. Lâkin cenâb-ı Hudâ'nın bir hikmet-i Rabbaniyeleri olarak vapurda hastalanıp kan kusduğunu ve Marsilya'ya muvâsalatında La Consepsion nâm Fransız hastahânesinde hastalığı Doktor Koch'un yeni kaidesi üzere tedavi olunup bir faide görülemediğini ve oradan Geneve'deki Hınçakyan Komitesi'yle muhabere etdiğini ve bilâhare yeniden rehâ-yâb olmasından kat‘-ı ümid ile Dersaâdet'e avdet eylediğini sonradan Geneve'den bendenize yazılan bir muhabereden anladım ise de daha sonraki hâlinden Muş cihetlerinde bulunduğum sebebiyle bir haber alamadım. İşte bu zâtın evi Beyoğlu'nde Feridiye Sokağı'ndadır. Kendim evi bilmem. Numarasını da bilmem. Eğer kendisi ber-hayat ise kendisinin tevkifiyle bu fevkalâde mühim husus-ı mahrem hakkında pek çok malumât alınabilir. Aksi hâlinde hiç olmaz ise hânesinin taharrîsinden belki bir eser zuhur eder. Böyle bir hikmet-i Hudâ ile mezbûr Kelekyan'ın Türkiyyü'l-ibare gazete neşretmesi teşebbüsü henüz kuvveden fi‘le çıkarılmadan ibtâl oldu ise de onun teşvikâtı semeresi olmak üzere Ermeni Hınçakyan Cemiyeti ol vakitden itibaren kendi evvelki meslek-i milletperverânesinden ayrılıp gitdikçe Fitzgerald'ın ve Kelekyan'ın ve belki daha başkalarının gösterdikleri yeni program ile yazmaya ve o yolda da teşebbüsâta mübâderet eyledi ve bendeniz bu hâli zaten beğenmediğimden ve vicdanıma sığdıramadığımdan evvelki gibi münhasıran milliyet davası programına mutabık hareket edebilmek üzere Muş cihetlerine gitdim ve oradan Atina'ya daima amelelikle giden gelenler eksik olmadığı cihetle onlar vasıtasıyla ve hafî muhaberât için ma‘rûzâtımın birinci faslında gösterdiğim usul-i mahsus ile ara sıra muhabere eder idim ise de onların yolsuz ve muzır talimâtlarını icra etmeyerek şöyle böyle imrâr-ı vakt eder idim. Geçen senenin Teşrîn-i Sânî ayında ötede beride mümkün olan mahallerde şevket-simât efendimiz aleyhinde Türkçe bir yafta yapışdırmak yolunda bir talimât dahi aldım ise de buna asla itibar vermeyerek icrasından istinkâf etdim. Halbuki bu defa Dersaâdet'e getirildiğimde esna-yı râhda Ankara vilâyetinin bazı mahallerinde böyle bir yafta işi zuhur

etmiş olduğu maa't-teessüf mesmû‘-ı acizânem oldu ve zaten iki, iki buçuk seneden beri gerek *Hınçak* gazetesinin lisanı tebdîl olunup; "Memâlik-i Mahrûse ahalisinin menfaatleri müşterekdir. İslâm, Hıristiyan şimdiki idare aleyhinde birleşmeli." yolunda *Hınçak* gazetesinin müellifi tarafından yazılmış olan bir takım resmî bendler görüldüğü gibi gazetenin bir nüshasında dahi "Büyük Bir Sehiv" serlevhasıyla Sivas ve Harput taraflarından yazılmış uzun bir bend dahi görülmüşdür ki meâl-i mündericâtı biz İslâmları mutaassıb belleyip "yeni efkâr taşıyamazlar" efkârına zâhib olarak Ermenilik davası sürmeye devam ediyoruz. Lâkin bu büyük bir sehivdir. İslâmlarla ittifak mümkündür. Onlardaki eski mutaassıblık gitdikçe zâil olmakdadır. İşte bu taraflarda bir İslâm binbaşısı da bizim bu ittifak-ı efkârımızı anladığında madem öyle ise münevver ve hürriyet seven İslâmlar Ermenilerin bu davasına karşı duracak yerde iştirak etmeye borçludurlar dedi yolunda ve daha bu gibi ahvâllerden bahseder. Gayet mühim bir bend dahi görülmüş olduğu gibi gazetenin bazı nüshalarında da şevket-simât efendimiz aleyhinde bulunan İslâm, komitenin bir takım işlerinden ve güya İstanbul'da onlardan vuku bulan tevkifâtdan dahi bahsolunmuşdur ve yine İstanbul'dan yazılmış olan bir bendde güya esna-yı istintâkda hâkimlerin Ermeni müfsidlere sahîh midir ki Murad Efendi hazretleri yeniden cülûs ederse Ermenilere beylik vermek va‘d etmiş deyu sual etdiklerine dair bir sarâhat dahi vardır ve Arapkir ve Dersim vukuâtlarında ve Sivas vilâyetinde zuhura gelen hem eşkıyalık ve hem başka bir takım ahvâlde *Hınçak* gazetesinin nakline itimad olunur ise İslâmlar ile Ermeniler beyninde hakikaten bir hafî ittifak eserleri görülmekdedir ve Rusya sınırındaki Yezidlere de başka bir Ermeni ihtilâl şirketi tarafından silah tevzî‘ olunmuş idüğüne dair malumâtımı dahi ma‘rûzâtımın birinci faslında beyân etmiş olduğum gibi Van vilâyetinde bulunan Nasturîler ile dahi bir hafî ittifak husûle getirilmeye çalışılmakda olduğuna dair malumâtımı da dördüncü fasılda arz edeceğim. İşte ta‘dâd olunan tekmîl bu ahvâlden bir tarafdan Yunanistan'daki İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Balkan Şibh-i Cezîresi hakkında büyük bir ittifak-ı beyne'l-milel tasavvurunun bir aynını Ermeni Hınçakyan Şirketi'nin Anadolu'daki Ermeni, Türk, Kürd, Yezid ve Nasturî ve Çerkes kavimleri arasında husûle getirmek yolunda sarf-ı mesâî eylediği ve bu suretle diğer tarafdan şevket-simât efendimiz aleyhindeki komitenin tavsiye ve

teklifine dahi imtisâlen şevket-simât efendimiz ve hükûmetin şimdiki usul ve idaresi aleyhinde dahi bir takım teşebbüsâtda bulunduğu anlaşılmakdadır ve gerek Rumeli'nin ve gerek Anadolu'nun bu gibi bir ahvâle sevk olunmasında İngiltere Devleti'nin parmağı olduğu şimdiye değin arz etdiğim bazı noktalardan sâbit olduğu gibi ma‘rûzâtımın dördüncü faslında daha ziyade bir suret-i zâhirede müstebân olacakdır.

Atina'dan müfârakat etmemden akdem şevket-simât efendimiz aleyhindeki komitenin daha bazı fevkalâde mühim esrarına dahi vâkıf oldum ki onları da ber-vech-i âtî arz ederim. İstanbul Kumkapı Vak‘ası'ndan evvel Dersaâdet'e gelip muahharan firar etdiğini bi'd-defaât söylediğim Rusyalı Rupen Hanazadyan nâm şahıs üç yüz yedi sene-i Rumîsinin ibtidâlarında Marsilya'dan İskenderiye'ye gitmek üzere vapura râkib olur. Vapurda Fransız elbisesini lâbis ve Fransız Hocası nâm-ı müsteârı ile bir Osmanlı seyyâhına ikisi bir kamarada olarak tesadüf eder. Bir müddet birbirinin ahvâlinden sual, cevabdan sonra ol Osmanlı seyyâh refîkimin Ermeni ihtilâl cemiyetine mensub olduğunu anladığında kendisi dahi İslâm olduğunu ve şevket-simât efendimiz aleyhinde teşekkül etmiş olan komiteye mensub bulunduğunu ve bu komitenin maksadı Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'yi idare-i müstakille hâlinden bir hükûmet-i meşrûta hâline tebdîl etmek için Çırağan Yalısı'ndaki zât-ı me‘âlî-simâtı yahud şehzâdegândan başka birisini teclîs etdirmeye çalışmakdan ibaret bulunduğunu söylediği gibi kendisinin de o yolda sarf olunmak üzere Crédit Lyon Bankası'ndan on bin liralık bir çeki hâmil olduğunu ve bu komiteninin Dersaâdet'den mâadâ Londra'da, Paris'de ve Mısır'da ve sair mahallerde dahi adamları bulunduğunu söylemiş ve: "Erzurum taraflarında bir istiklâliyet Ermenilerin hakkıdır." diyerek Ermeni Hınçakyan Cemiyeti'nin cehd ve gayretini takdir ve tahsîn eylemiş idi ve bundan mâadâ Yemen cihetlerinin Asir Aşireti'nin isyanı bahsi açıldıkda Sultan Abdülhamid Han hazretleri bir gün bile taht-ı Osmanî'de rahat oturamayacaklardır. Daha çok müşkilâtlar çıkaracağı ve zaten Asir Aşireti'nin eşkıyalarına birkaç bin İngiliz şaspo tüfenkleri komitemiz ma‘rifetiyle Mısır'dan geçirilip tevdî‘ edilmişdir yolunda bahisler etmiş idi. Vapurdan çıkdıklarında refîkim İskenderiye'de otele indiği hâlde ol zât Kahire'ye gitmiş olmasıyla artık birbirine tesadüf etmezler. Refîkim bir müddet ol taraflarda durdukdan sonra Atina'ya geldi ve bu tesadüfü

ile ânifu'z-zikr bahisleri bendenize nakletdi. Aradan biraz müddet geçdikden sonra bir gün Atina'da refîkim Hanazadyan ile bendeniz birlikde gezmekde iken caddeden geçen bir açık Lando arabası derûnunda açık renkli bir uzun kaput giymiş, boylu poslu bir adam arabaya yaslanmış oturur iken refîkimi gördüğünde araba süratle gitdiği cihetle arabadan geriye eğilip refîkime dikkatlice bakdıkdan sonra arabayı durdurtdu. Refîkim dahi onu gördüğünde tanıdı ve der-akab arabanın yanına koşarak gitdi. Bendeniz yerimde durdum. İkisi beş dakika kadar birbiriyle görüşdükden sonra vedalaşıp ayrıldılar. Araba yoluna devam etdi. Refîkim dahi yanıma geldiğinde işte bu zât şevket-simât efendimiz aleyhinde sarf olunmak üzere on bin liralık bir çeki hâmilim diyen zâtdır. Pire'de meşhur otel The Saint Petersburg'a inmiş, bu akşam oraya beni davet etdi, seni de beraber almaya rızasını aldım dedi. Akşamısı gitdik. Odasında bir siyah çantasından başka bir şey yok idi. Bir müddet öteden beriden konuşduk. Sonra Atina'nın âsâr-ı atîkasından bahsetdiğinden kendisinin bir mühendis olmasına dair şübhe etdim. Lâkin mühendis mi idi zâbit mi idi, başka bir sıfatı mı var idi bilmem. Bu cihetleri asla açmıyor idi ve hatta İslâm ismini de orada söylemedi. Lâkin akdemce vapurda refîkime söylemiş idiyse de Hasan mı idi Hüseyin mi idi başka bir isim mi idi iyi der-hâtır edemiyorum. Fransızca ismi de âdeta bir isim olmadığından hâtırımda kalmadı. Zaten nâm-ı müsteâr idi. Bu adamın boyu uzun idi. İri kemikli lâkin zayıfça rengi sarı ve benzi sararmış, gözleri mâi, saçı bıyığı açık sarı, sakalı tıraş idi. Sinni otuz beş çağlarında idi. Fransızca mükemmel tekellüm eder olduğunu refîkim bana söylemiş idiyse de otelde Fransızca lakırdı olmayıp Osmanlıca söylenildi. Otelciye bazı Rumca emirler dahi verdiğinden biraz da Rumca tekellüm eder olduğu anlaşılmakda idi. Bir saat kadar orada oturduk. Kendi geldiğinin sebebini refîkim sual etdiğinde Atina'da bizim bir eski adamımız vardır. Kendisi Rum'dur. İsmi Cleanti Scalyeri'dir. Vaktiyle İstanbul'da Murad Efendi hazretlerinin en sadık bendesi idi. Müşârunileyh için çok fedakârlık gösterdi. Az kaldı onun uğruna idam olunacak idi. Atina'ya firar edip kurtuldu. İşte bu adam komitemizin en büyük müessislerinden biri itibar olunur. Ol vakitden bu ana kadar daha yorulmamışdır. Biz hiçbir teşebbüse, bu pederimize danışmadan el vurmayız. Bir mühim maddeden dolayı onun ile görüşmeye gelmiş idim. Birkaç günden gideceğim dedi ve sonra bizim

Ermeni komitesi işlerinden bahis açıldığında: "Siz beyhûde çalışıyorsunuz. Bu yol ile muvaffakiyet göremezsiniz. Taşralarda büyük işlere el vuracak yerde Dersaâdet'de nümâyişler icra etseniz kâfidir. Sizde belki dinamit dahi vardır. Murad Efendi yeniden tahta otursa sizin Devlet-i Aliyye'nin taht-ı himayesinde istiklâliyet kazanmanız pek kolay olur. Zira onun tarafdarânı eski efkâr sahibi Türkler değildir. Hürriyet seven zevâtdır ve müşârunileyhin teclîsine mâni olan şimdiki Padişahımız efendimizdir. Esas madde şudur ki İstanbul'da vukuâtlar çıkarılarak İslâm ve Hıristiyan ahali Sultan Abdülhamid Han hazretlerinin idaresinden usansınlar. Sizin bu yolda hareketiniz bize haylice suhûlet-bahş olur ve müstakbel tarafeyn için hayırlı olur." yolunda idare-i lisan eyledi. Biz cevabımızda: "Komitemizin yedinde dinamit yokdur ve Dersaâdet'de şimdi evvelkinden pek ziyade itina olunmakda olup artık evvelki gibi nümâyişler icra etmek mümkün değildir." Dediğimizde: "Vâkı‘a müşkildir. Lâkin mümkündür. İşte az vakitden Dersaâdet'de tarih-i Osmanî'nin son on beş-on altı sene akdemki vukuâtlar gibi ahvâller yeniden meydana çıkacakdır. Biz hukukumuzdan geri durmayacağız. Sû-i idare artık tahammül olunmayacak derecelere vâsıl olmuşdur. Son ve kat‘î tedbirlere kalkışacağız." yolunda bir şedîd lisan kullandı ve biz kendi müşevveş lakırdılarından izahât taleb etdik ise de bir müddet sükûn ihtiyar etdikden sonra lakırdıyı değiştirip yine merkûm Cleanti Scalyeri'nin bahsini açarak: "Bunun bir de sâbık Sultan Murad lehinde düvel-i ecnebiyeye hitab olarak Fransızca matbû bir te’lif-kerdesi vardır." dediğinde biz ol kitabı görmeye arzu gösterdik. "İki günden buraya tekrar gelirseniz ol kitabın bir nüshasını size veririm, okursunuz ve daha görüşürüz." dedi ve biz de iki günden tekrar nezdine gitmek va‘di ile vedalaşıp ayrıldık. Zira biz Atina'da sâkin olduğumuz için vakit çok geçmeden Pire'den Atina'ya avdete mecbur idik. Esna-yı mülakâtda bu zât komitelerinin cesâmetinden bahis ile: "Hatta Ertuğrul Fırkateyn-i Hümâyûnu'nun Japon sularında gark olmasından beri daha pek çokları bizim efkârımıza iştirak etmişlerdir." dedi. İki gün sonra yeniden otele gitdiğimizde otelci seyyâh-ı merkûmun ol günü İtalyan Vapuru'na râkiben hareket etdiğini fakat bize teslim olunmak üzere bir kitab bırakmış olduğunu söyledi ve otelciden ol kitabı aldık ve ol günü Pire'den iki İtalyan Vapuru, birisi İtalyan ve diğeri Dersaâdet'e müteveccihen hareket etdiğini anladık ise de seyyâh-ı mezbûrun hangisine râkiben

gitdiğini bilemedik. Sonradan Cleanti Scalyeri'nin te'lif-kerdesi olan ol kitabı okuduk. Bunun mündericâtı eski işlerden bahseder olup pek muzır idi. Cennet-mekân Sultan Abdülaziz Han'ın vefatından ve sâbık Sultan Murad'ın cülûsundan ve hastalığından ve güya tabiblerin hastalığın teşhisine dair yalan raportolarından ve şevketli Padişahımız efendimiz hazretlerinin şehzâdeliği zamanındaki vukuâtlardan cülûs-ı hümâyûn-ı mülûkânelerinden sonraki bazı vukuâtlara kadar birçok tezvîrât ile memlû bir takım hikâyât ve erâcîf nakletdiği gibi kendisinin mahkemede mahkûm olmasından ve Atina'ya firarından ve Sertabib-i Hazret-i Şehriyârî Mavroyani Paşa hazretleriyle kendi beynlerinde ol vakitlerde cereyân eden muhaberâtdan ve daha bu gibi şeylerden bahseder bir kitabdır. İşte gerek Mösyö Fitzgerald'ın gerek mezbûr Kelekyan ile seyyâh-ı merkûmun verdikleri teşvikât birbirine çok mutabık geldiği gibi Hınçakyan Cemiyeti'nin yavaş yavaş bu gibi ihtarât ve teşvikâta imtisâlen hem *Hınçak* nâm resmî gazetesinde o yolda idare-i lisan etmeğe başlaması ve hem de ol yeni plan üzere ve bir de Atina'daki İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin planı üzere İslâmları ve milel-i saireyi de fesada vermek tarikına sülûk etdiği ve fakat şimdilik Dersaâdet'de o yolda bir iş göremeyip taşralarda daha suhûletle maksadlarını icra etmekde olduğu taşraların ahvâline dair bâlâda ta'dâd olunan hususât ve teferruâtdan müstebân olur ve bu işde dahi akdemce Mösyö Fitzgerald'ın teşvikâtı vâki olduğuna nazaran belki şevket-simât efendimiz aleyhinde bulunan bu gibi işlerde dahi İngiltere Devleti'nin Gladstone Fırkası'nın alâkası olduğundan şübhe olunabilir olduğu gibi mâdem ki Yunanistan'da efendimiz aleyhinde bulunanlardan Cleanti Scalyeri gibi büyük bir müfsid dahi vardır, bu makûlelerin dahi Ermeni Hınçakyan Komitesi gibi İttihad-ı Şarkî komiteleriyle bir hafî münasebâtı bulunması da ihtimalden ba'îd değildir. Muş cihetinde bulunduğum vakit tâ tevkifimden biraz evvele kadar Atina tarikıyla Londra'da Ermeni Hınçakyan Merkez Komitesi azâsından olan Agnarkiyan'dan aldığım bazı muhaberâtda: "Sultan Abdülhamid Han hazretleri aleyhinde bulunanların Dersaâdet'de bir müşkil çıkaracakları muhtemeldir. Öyle bir hâl vuku'unda fırsatdan istifade edip taşraların dahi asayişini mümkün mertebe ihlâl etmeye çalışmak lâzım gelir." yolunda bazı talimâtlar dahi almış olduğum gibi en son defa aldığım muhaberede de mezkûr talimâtlar sırasında bir havâdis olmak üzere geçen senenin Hırka-i Şerif resminde

şevket-simât efendimizi istikbale gelmiş olan bir istimbot vapurunun esna-yı avdetinde batmasından ve derûnunda bulunan adamlardan on, on beş kişinin mağrûkan telef olmasından dahi bahsolunmuş idi. Acizleri vilâyetçe şedîden takib olunmakda olduğumu bildiğimden muhaberâtımı daima ihrâk eder idim. Onun için el-yevm yedimde hiçbir evrakım yokdur. İşte şu talimâtlardan dahi efendimiz aleyhinde bulunanların germiyet üzere kendi maksad-ı pür-mefsedetlerine çalışmakda oldukları anlaşılır ve saye-i kudret-vâye-i hazret-i Padişahî'de öyle muzır hayallerin maâzallahi Teâlâ icrası zaten muhâl kabilinden ise de şu bildiğim ahvâli arz etmek Padişahımız efendimiz hazretlerinin nefs-i nefîs-i hümâyûnlarına sadakatim iktizâsından bulunduğu cihetle ol husus-ı mahreme dair cemî‘ malumâtlarımın ber-vech-i bâlâ arz u takdimine ictisâr kılındı.

Kulları
Mihran Damadyan

Dördüncü Fasıl

Politika nokta-i nazarıyla ecânibin Memâlik-i Şahane'de etdikleri bazı seyahatlere ve yine âmâl-i siyasiye ile Ermenilerin ve Nasturî Süryanîleri'nin Protestan Mezhebi'ni kabul etmeye temayülâtına ve ecânibin o yolda tervîc-i mezheb etmelerine dair

Öteden beri İngiltere Devleti'nin Ermeniler ve Ermeniyyü's-sekene vilâyât-ı şahanenin umûr-ı siyasiyesi hakkında başka devletlerden ziyade hususî bir dikkat ve tedkik gösterdiği zaten malum ise de İngilizlerin bu tedkiki şu son senelerde göze çarpacak derecede tezâyüd etmişdir. İngiltere'deki el-yevm mevcud olan bir takım Ermeni komitelerine gösterdikleri hüsn-i nazar ve etdikleri maddî ve manevî muâvenetler şöyle dursun, Memâlik-i Şahane'de mütemekkin Ermenilerin ahvâlini tedkike memur olarak bir takım seyyâhların ol tarafları geşt ü güzâr etmekde oldukları görülmekdedir. Birkaç sene mukaddem Macaristanlı meşhur Mösyö Vambery'nin Dersaâdet'e gelip hatta Padişahımız efendimiz hazretlerinin birkaç defa huzur-ı şahanelerine dahi kabule şâyân buyurulduğu hâtırlardadır. Halbuki mûmâileyh Mösyö Vambery İngiltere'nin muhafazakârân yani Salisbury Kabinetosu tarafından Ermenilerin politika meselesinin esası ne olduğunu tedkik etmek memuriyeti ile Dersaâdet'e gelmiş olarak ibtidâ Dersaâdet'den Londra'da neşrolunan *Times* ga-

zetesine kendi imzası tahtında: "Ermenilerin istiklâliyet davası esassız bir dava olup birkaç delikanlıların işidir ve hem de Ermeniler kendi kendilerini idare edemez oldukları için onlara bir istiklâliyet vermek abes olur." meâl ve mefhûmunda bir bend yazmış idi. *Times* gazetesinin ol bendi hâvî olan nüshası henüz buraya vâsıl olmadan ol vakit Dersaâdet'de bulunup muahharan tard olunan Rusyalı meşhur Kirkor Nikososyan, Mösyö Vambery ile birkaç defalar mülakât edip Ermeni Meselesi kendi zannetdiğinden ziyade esaslı bir dava olduğu ve Ermeniler kendi kendilerini idareye muktedir oldukları iddiasında bulunduğundan Mösyö Vambery'nin: "Madem öyle diyorsunuz bana sizin bu efkârınızı taşıyan birkaç Ermeni daha gösterir iseniz sözünüze kanaat edeceğim:" demesi üzerine merkûm Kirkor Nikososyan'ın teşvik ve tavsiyesi ile bir takım Ermeniler birbirini müteâkib Mösyö Vambery ile görüşdükleri gibi Ermeni Millet Meclisi Reisi Doktor Tiryakiyan Efendi ve akdemce orman memuriyetinde bulunmuş olan Amasyan Efendi ve nihayet bendeniz dahi Beyoğlu'nda Hôtel d'Angleterre'de mûmâileyh ile görüşdüm. Bu mülakâtlardan sonra Mösyö Vambery bile kendi efkârını değiş[tir]miş, o da Ermenilerin istiklâliyet davasını esaslı görüyor manasında İngiltere'nin müte‘addid gazeteleri bendler yazdıkları gibi Londra'da neşrolunan Ermenlerin Fransızü'l-ibare *Haiasdan* gazetesi dahi yazmış idi ve Mösyö Vambery'nin kendisine hitaben yazmış olduğu ve Avrupa'nın efkâr-ı umumîsi gitdikçe Ermenilerin lehine dönmekde olup Ermenileri hoşnud etmek üzere onlara bir istiklâliyet vermek lüzumu tabiî görünüyor meâlinde iki mektublarını gördüm ve bunlardan birisinin Fransızca cevabını mezkûr Kirkor Nikososyan bendenize yazdırdığı gibi diğerinin de cevabını mûmâileyh Doktor Tiryakiyan Efendi yazmış olduğunu söyledi ve bendenizin mülakâtımda ise ol zaman meşhur Musa Bey yeni İstanbul'a celb olunmuş olmasından mübâhasemiz ziyade Musa Bey maddesi üzerine cereyân etdi ve onu müteâkib mûmâileyh Mösyö Vambery Muş ovası ile Erzurum cihetlerinin ahalisinden ve Ortodoks Mezhebi'ni kabul etmek arzusunu mübeyyin mahzarlar[2] imzalanıp Rusya Devleti'ne takdim kılınmış olduğuna dair İngiltere Devleti'nin malumât almış olduğunu söyleyerek bunun esası olup olmadığını bendenizden sual etdi. Acizleri dahi vaktiyle

[2] Metinde "mazharlar" şeklinde geçmektedir.

muallimliğe Muş cihetlerinde bulunduğumda Saatçi Manuk nâmında bir Muşlu Ermeni ile biraderinin öyle bir mahzar[3] meydana getirmek maksadında bulunup hatta mezkûr Saatçi Manuk'un bu iş için birkaç defa Erzurum'a gidip gelmesini der-hâtır eyledim ise de hem mezbûr Saatçi Manuk'un ve refîklerinin ol teşebbüsün neticesini bilmediğim ve hem de zaten öyle bir mahzarın[4] vücudu sahîh bile olsa Ermenileri Rusya'ya meyyâl göstermeği muvâfık görmediğim için mezkûr havâdisi suret-i kat‘iyede tekzib etdim ve Mösyö Vambery bu işe gayet ehemmiyet verdiği cihetle kendi defterinde bu işin aslı olmadığını işaret etdi. Mûmâileyh Mösyö Vambery'nin Dersaâdet'e gelip gitmesinden bir müddet sonra İngiltere'nin *Manchester Guardian and Review* nâm muhafazakârân fırkasına mensub meşhur gazetesinin bir muhbirinin dahi Ermenilerin ahvâlini tedkik için Dersaâdet'e gelip oradan da Rusya cihetlerine gitdiğini haber aldım ise de onun ile görüşmedim. Bundan mâadâ Lady Bishop nâmında bir İngiliz kadının dahi Erzurum ve Muş ve Bitlis ve Van ve İran hududu cihetlerinde bir seyahat icra etdikden sonra İngiltere'ye avdetinde Londra'da büyük bir miting tecemmu‘ ederek Ermeniler lehinde nutuk îrâd etdiği gibi geşt ü güzâr etdiği cihetlerin Kürd ve Ermeni ahalisinin ahvâline dair İngiltere'nin cerîdelerine ve hususuyla *Comtemporary Review* nâm risâle-i mâhiyyede mufassal bendler yazdığı malumdur. İngiltere'nin Gladstone Fırkası'na mensub *Daily News* gazetesinin muhbirliği mülâbesesiyle Mösyö Fitzgerald nâm bir İngiliz'in dahi gerek Dersaâdet'e gelmesinden ve etdiği teşvikâtdan ve gerek Yunanistan'da ve sair mahallerde kendi mensub olduğu fırka nâmına gördüğü işlerden ve icra etdiği entrikalardan ma‘rûzâtımın evvelki fasıllarında suret-i kâfiyede bahis ve tarif olunmuşdur. Ermenilerin politika nokta-i nazarıyla Protestanlığı kabul edip İngilizlerin Anglikan Mezhebi'ne iştirak etmeye temayülâtına gelince; bu temayülât çokdan beri rû-nümâ-yı zuhur edip gerek Ermenilerin bazı serpiskoposları ve patrikleri tarafından ve gerek İngilizler tarafından bu efkâr takdir ve tervîc olunmakdadır. Müteveffâ meşhur Ermeni Patriği Nerses Efendi bu efkârın en büyük mürevvici olup kendi patrikliği zamanındaki cerîdelerde bu ruhânî meseleden dolayı açıkdan açığa mülâhazât görülmekde idi ve müşârunileyh Nerses

[3] Metinde "mazhar" şeklinde geçmektedir.
[4] Metinde "mazharın" şeklinde geçmektedir.

Patrik'le İngilizlerin ruhânîce en büyüğü olan ve Meclis-i Mebûsân azâlığında bulunan Canterbury serpiskoposunun beyninde bu maddeden dolayı birçok muhaberât cereyân etdiği ve hatta ol vakitler bir takım İngiliz piskoposlar meb‘ûsen Kudüs-i Şerif'e gelip oradaki Ermeni Patrikhânesi'de Ermeni mezhebinin itikadının esaslarını tedkik etdiklerini ve ondan sonra Nerses Patrik'le İngilizlerin serpiskopos beynindeki muhaberât ve münasebât daha ziyade kesb-i ehemmiyet ederek lâkin bazı esbâb-ı malumeye mebnî suret-i hafiyede icra olunmağa devam etdiği cümle-i malumâtlarımdandır. Nerses Patrik'in vukû‘-ı vefatıyla bu iş bir vakit ta‘lîk olunduysa da şimdiki Revan Kilisesi Katogikosu Hrımyan Efendi'nin Dersaâdet'de bulunduğu vakitlerde bu iş yine mevzû‘-ı bahs olup ve zaten Hrımyan Efendi dahi Nerses Patrik'in efkârında bulunduğu ve Canterbury serpiskoposunu İngiltere'ye azîmeti zamanından bizzat tanıdığı cihetle tekrar ol münasebât gizlice cereyân etmeğe başladı ve şu [so]n dört senelerde Ermeni Meselesi bir derece kesb-i ehemmiyet etdiğinde İngiltere'nin Mebûsân Meclisi'nde ol meseleye dair birçok uzun mücadelât icra olunduğu malum olduğu gibi ol mücadelât arasında en ziyade Ermeniler lehinde serd-i efkâr eyleyenlerden biri de müşârunileyh Canterbury serpiskoposu olduğu ve hatta kendi mübâhasesinde Ermenilerin mezhebi Anglikan Kilisesi'nin itikadına en yakın mezheb olduğunu suret-i aleniyyede ilan etdiği muhakkakdır ve birkaç sene mukaddem Amerika'nın New York şehrinde muhâcereten bulunan şark Ermenilerinin bir Protestan kilisesinde kendi ayinleri üzere kudâs-ı şerif icra etmelerine oranın Anglikan itikadına mensub olan piskoposunun ruhsat vermesi üzerine şimdiki Ermeni Patriği rütbetli Horen Efendi'nin bir Protestan kilisesinde Ermenilerin kudâs-ı şerif icra etmeleri öteden beri emsali nâ-mesbûk bir şey olduğu ve asıl Ermeni mezhebinin itikadının muhalifinde bulunduğu müsellem olduğu hâlde kendisinin bundan sarf-ı nazarla hatta ol ruhsatı veren New York'un Protestan piskoposuna İngilizce ve Ermenice olarak bir de teşekkürnâme yazması ve bu teşekkürnâmenin gerek İngilizcesi ve gerek Ermenice dibâcesinin aynı litoğrafya usulüyle New York'un İngilizce gazetelerinde derc olunması iki mezhebbaşları beyninde ne derece mukârenet hâsıl olduğuna büyük ve kavî bir delildir. Sene-i mâziyede dahi yine İngilizlerin Anglikan Kilisesi'ne mensub üç-dört İngiliz piskoposlarının Adana ve Haleb vilâyetlerinin birçok mahal-

lerini geşt ü güzâr ve her yerde Ermeni mekteblerini ve manastırlarını ziyaret etdikleri gibi Ermenilerin ikinci katogikosu rütbetli Mıgırdıç Efendi'nin katogikoshânesi olan Maraş'daki ve Sis şehrindeki manastırlara da azîmetle orada müşârunileyh Mıgırdıç Katogikos ile birkaç günler mülakât etdikleri malum olup işte arz u beyân olunan bu ahvâl ve hususât Ermenilerin en büyük katogikoslarıyla Dersaâdet Ermeni Patriği'nin bile Ermenilerin Anglikan Kilisesi'yle iştiraki meselesine suret-i hafiyede meyyâl ve muvâfık bulunduklarını isbata kâfidir ve bu ise Ermenilerin eski itikadlarına açıkdan açığa muhalif geldiği zâhir ve bâhir olmakla görülen işbu temayülâtın esası Ermenilerin politika meselesi olduğu da nümâyândır ve bu iddiamın sahîh ve hakikî olduğuna bir delil de şudur ki Cizvit nâm Katolik ecânibin bazı vilâyât-ı şahanede mektebler küşâd etmeleri gayreti üzerine Ermenilerin ve Ermeni Patrikhânesi'nin ol kadar büyük velveleler ile bu işin men‘i zımnında Hükûmet-i Seniyye'ye müracaat etdikleri hâlde Amerikalı Protestan misyonerlerinin Harput'da ve Merzifon'da ve Ayntab'da ve sair pek çok mahallerde birçok mektebler ve hemen dârülfünûn derecelerinde kolejler te’sis ve küşâd etmelerine karşı asla iştikâ etmemekde olduklarından mâadâ gerek ol Protestan mekteblerine ve kolejlerine ve gerek Rumelihisarı'ndaki Robert Kolej ile Üsküdar'daki Home nâm inâs mektebine kesret üzere kendi çocuklarını yollamakdadırlar ve gerek Merzifon ve gerek Harput ve sair mahallerin Ermeni Protestanlarında ve Protestan ecnebi misyonerlerin kolejlerinde bile fesad eserleri rû-nümâ-yı zuhur etdiği Hükûmet-i Seniyyece malum ve muhakkakdır. İşte bâlâda tarif olunduğu vech üzere İngilizlerin Ermenilerin kendi Anglikan kiliseleriyle birleşmesine bu derece sarf-ı ikdâm ve mesâî etmelerinden maksad bir tarafdan Katolikliğe karşı mezhebce bir fütûhât etmek ve diğer tarafdan Rusya'nın tervîc-i mezheb efkârına meydan bırakmamak niyetinden ibaret olduğu gibi Rusya politikasına karşı İngiltere'nin şarkda gözetdiği menâfi‘ine muvaffak olması için tertib etdiği bir plandır. Rusya'nın tervîc-i mezheb efkârı dediğim de şudur ki daha evvelleri Ermenileri Ortodoks Mezhebi'ne davet yolunda Rusya'nın dahi cehdleri vâki olup fakat semeresiz kaldığı gibi bundan altı-yedi sene mukaddem Rusya Devleti Erzurum'da hemen hiçbir Rus bulunmadığı hâlde orada bir Rus manastırı ve kilisesi te’sis etmek istedi ve ol vakitki Rus gazeteleri Rusya'nın bu kararı henüz icra olunmadı

ve Ermenilerin cühelâsını ber-taraf ederek az çok iş bilirlerinin kâffesi de Rus politikasına zıd oldukları gibi Ortodoksluğa asla mukârenet göstermedikleri için Rusya'nın tervîc-i mezheb efkârı terakkî etmemekdedir. Nihayetü'l-emr İngilizlerin Van vilâyetinin Hakkari cihetlerinde bulunan Nasturî Süryanîleri dahi kendi Anglikan mezheblerine davet yolunda sarf-ı mesâî eylemekde olduklarına ve Nasturîlerin Patriği olan Mar Şimon Efendi ile yine İngiltere'nin ruhânîce en büyüğü olan Canterbury serpiskoposu beyninde dahi Ermenilerle cârî olduğunun aynı olarak mezhebce ittifak emeliyle münasebât ve muhaberât cereyân etmekde olduğuna dair malumâtım olduğu gibi çokdan beri sâbık Van Murahhasası ve şimdiki Ermeni Katogikosu Hrımyan Efendi dahi müşârunileyh Mar Şimon ile pek dost olup Ermeni ve Nasturî kiliseleri arasında şimdilik bir ittifak değil yalnız bir hüsn-i münasebât husûle getirmeye muvaffak olmuşlardır ve bu Nasturî Süryanîler dağlık mahallerde ve hususuyla Çölemerik dağlarında ve İran hududunda kesret üzere sâkin oldukları ve ale'l-umum müsellah bulundukları cihetle Ermeni ihtilâl komiteleri ve hususuyla Ermeni Hınçakyan Cemiyeti onları dahi ihtilâl ve isyana teşvik etmekdedirler ve İngiltere'nin ise bu küçük milleti de Ermenilerle beraber ayaklandırmağı kendi menâfi‘ine mutabık görmekde olduğunu anlamak için şu son birkaç senelerde neşrolunan *Mavi Kitablar*'a atf-ı nazar-ı dikkat olunması kâfidir.

Kulları
Mihran Damadyan

Arz-ı Dehâlet

Bâlâdaki dört fasla münkasım olan ma‘rûzât-ı çâkerânem, cemî‘ malumâtlarımı muhtevî olup sırf Ermeni fesadında vâki olan medhalimin bile ancak bir kısmı Hükûmet-i Seniyyece malum ve mütehakkık olup kısm-ı a‘zamı mechûl olduğu ve meydanda diğer malumâtlarımı itirafa çâkerlerini icbâr edecek hiçbir eser ve isnâd bulunmadığı hâlde ancak hüsn-i rızasıyla ve vicdan-ı acizâneme sığmayan bir bâr-ı girânın ref‘iyle izhâr-ı sadakat etmek arzusuyla hiçbir şey ketm etmeyerek gerek Ermeni fesadında sebkat etmiş olan medhalimin derece-i hakikiyesini ve gerek asla ve hiçbir gûnâ medhalim olmayıp yalnız vukûf ve malumâtım bulunan diğer umûr-ı siyasiye ile nefs-i akdes-i hazret-i Padişahî'ye müte‘allik olan ânifu'z-zikr hususâtı ber-vech-i

bâlâ tamamıyla arz u takdim eylediğim gibi Ermeni fesadına her nasılsa dahil olduğumdan dolayı hûnâbe-i nedâmet ü şermsârî ile atebe-i felek-mertebe-i hazret-i zıllullahîye yüzüm ve gözüm sürerek ve merhametli Padişahımız efendimiz hazretlerinin ulviyet-i cihan-bânîlerine sığınarak izhâr eylediğim işbu sadakat ve ubûdiyet-i acizânem ve ale'l-umum Ermeni Katolik Milleti'-nin müsellem olan ciddî ve ebedî sadakati için olsun şu hâl-i malûlüme ve biçare validem ile hemşirelerim câriyelerinin gözyaşlarına merhameten şu aciz kullarının dahi mazhar-ı afv-ı şahane buyurularak yeni başdan ihyâ ve çerâğ buyurulmaklığım hususunda ol bâbda ve her hâlde emr u fermân ve lutf u ihsan veli-nimet-i bî-minnetimiz şevketli, kudretli, kemâl-i merhametli Padişahımız efendimiz hazretlerinindir.

Fî 11 Şubat sene 1309

Kulları
Mihran Damadyan

Y. PRK. BŞK, 35/29

8 YOZGAT HADİSESİ'NİN TAHKİKİ

Yozgat'ta Müslüman ve Ermeni ahali arasında meydana gelen olaylarla ilgili tahkikatın tamamlandığı, hadiseyi tertipleyenlerin tespit edilerek yakalandığı ve adlî soruşturmanın devam ettiği

2 Mart 1894

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu

Yozgad'da Heyet-i Tahkikiye Azâsından Hüsnü Bey Kullarından Şifre

Hâdisenin suret-i zuhur ve cereyânı olup hakkındaki ihzâr müzekkire-sinin Tuzkaya Mahallesi'ndeki hânesine tebliği sırada polis komiserini cerh ile firar ve ihtifâ eyleyen Kehribarcıyan Kirkor'un muhtefî olduğu ertesi gü-nü Ermeni muhbirleri tarafından ihbar olunan hâne bi't-taharrî iki ... iki sene-den beri firarda bulunan müfsidlerden diğer bir şahsın orada elde edilmesini müteâkib merkûm Kirkor birdenbire müsellahan başka bir hâneden çıkıp kordonda bulunan asâkir-i şahane ve zabtiye üzerlerine revolver ile altı defa

ateş etmesiyle bi'l-mukabele mecrûhan derdest olunarak fakat bu hâli gören Ermeni erbâb-ı mefsedeti tarafından etrafdaki hânelerden tahlîs maksadıyla esliha endâhtına başlanmış ve merkûm hükûmete götürülür iken çarşıda ve civarında ve sair mahallerde kalabalık ve izhidâm hâsıl olmasıyla beraber bunlardan bir cemm-i gafîr bu adamı götürmekde olan kolu takiben gelmiş olup merkûmu kordon altına almak ve derdest eylemek için evvelce gönderilen kollar daha oralarda bulunduğu ve kalabalığı dağıtmak ve kargaşalığı men‘ etmek üzere kumandanlıkdan başkaca da kollar gönderildiği hâlde men‘ ve teskîn kâbil olamayarak her nasılsa mücadele ve mudârebe zuhura başlamışdır. Şu fenalık vuku‘uyla beraber kesb-i cesâmet eylemesiyle ahali rastgeldikleri yerlerde birbirine taarruza başlayıp o esnada birçok Ermeni'nin Tuzkaya Mahallesi'nden müctemi‘an ve müsellahan sürat ve dehşetle Eskipazar Mahallesi'ne doğru gelmekde ve men‘-i muhâcemeleri için ahali-i İslâmiyenin orada toplanmakda oldukları haberi üzerine giden kol tarafından İslâm ahali dağıdıldığı gibi işbu Ermenilerden firar edemeyen yirmi beşi silahlarıyla beraber tutulup hükûmete götürülmüş ve silahsız olan bazıları dahi yolda gelirken silahlarını bir takım Ermeni hâneleri pencerelerinden içeriye atmış ve bunlar evvelce asâkir-i şahaneye teşhîr-i silah ve bir de zabtiye cerh eylemişdir. Tuzkaya Mahallesi'nde bir Ermeni hânesinden kesretle silah atıldığı ve haric-i hânede müctemi‘ ahâlî-i İslâmiye cânibinden dahi mukabele olunduğu ve orası Ermeni mahallesi olup İslâm sükkânı yalnız iki hâneden ibaret bulunmasıyla ahali-i İslâmiye'nin işbu iki hâneyi taarruzdan muhafaza maksadıyla ictimâ‘ eylediği anlaşılarak tedâbîr-i lâzıme bi'l-ittihâz her iki tarafın ateşleri kesdirildiği ve Ermeni hânesi halkı dahi te’min ile silahları ahz olunduğu gibi İstanbulluoğlu Mahallesi'nde ... hânesinden ve yekdiğerine muttasıl kezâlik birkaç Ermeni hânesinden silah atıldığı ve orada da İslâmların ictimâ‘ etdikleri müşâhede olunarak İslâmlar dağıtdırılmış ve hânedeki Ermeniler isti‘mâl-i silahdan men‘ etdirilmişdir. Bir tarafdan dahi çarşı ve civardaki ictimâ‘ın dağıdılması ve bırakılan dükkânların muhafazası ve dükkânlardan birinde zuhur eden ateşin basdırılması ve havflarından bazı dükkân ve kahvehânelerde saklanmış İslâm ve Hıristiyan ahalinin ve Çarşı Hamamı'nda bulunan ve dûçâr-ı dehşet olan kadınların ... sâlimen yerlerine gönderilmesi ve gürültü olan mahallerde diğerlerinin dahi gelip inzimâm eylemesine mey-

dan verilmemesi gibi tedâbîr-i mukteziye dahi tamamen ifa kılınmışdır. Hâdise işte bu suretle cereyân edip Ermeni muhtarları cânibinden bi'l-ihbar gönderilen belediye tabibinin başka başka icra eylediği muâyene üzerine verdiği raporlara nazaran hâdisede Ermenilerden sekiz maktûl ve elli üç mecrûh vuku bulmuş ve İslâmdan yalnız bir zabtiye neferi yaralanmış ve maktûllerden biri tüfenk ve ikisi revolver kurşunuyla ve ikisi âlet-i câriha ve biri âlet-i darb ile ve biri dahi ya yüksek bir mahalden düşmek veya şedîden darb olunmakla vefat etdikleri gibi mecrûh ve maznûn-ı merkûm Kehribarcıyan Kirkor ahîren kendi kamasıyla intihara da tasaddî eylemiş ve mecrûhların dahi ikisi tüfenk kurşunuyla ağır ve biri revolver ile vasat ve üçü âlet-i câriha ile ağır ve on ikisi evsat ve biri âlet-i darb ile ağır ve yedisi vasat ve biri âlet-i câriha ile hafif ve yirmi biri dahi âlet-i darb ile kezâlik hafif suretde bulunmuşdur. Kehribarcıyan'ın mukabeleten ve mecrûhan derdestinden başka asâkir-i şahane ve zabtiye tarafından isti‘mâl-i silâh olunmayıp mezkûr raporlar[da] ondan mâadâ maktûl ve mecrûhlar adi tüfenk ve revolver ve tabanca kurşunu ve kama ve bıçak ve sopa ve taş gibi şeylerle telef ve cerh olundukları dahi gösterilmişdir. Kâtil ve cârihlerin zâhire ihracı tahkikât-ı adliye ile meydana çıkacağı derkâr olduğundan cihet-i adliyece de tahkikâta kemâl-i germî ile müdâvemet etdirilmekde olarak bu yolda dahi peyderpey istihsâl olunacak malumât-ı sahîha ve hususuyla maktûllerden Ermeni kadınının kâtilinin zâhire ihracına fî 25 Kânûn-ı Sânî sene [1]306 tarihli telgrafnâme ile Bâbıâli'den tebliğ buyurulan emr u fermân-ı Padişahî hükm-i celîline tevfîkan pek ziyade sürat ve germiyet verdirilmekle ondan dahi hâsıl olacak netice arz kılınacakdır. Arbede ahali-i İslâmiye ile Ermeniler beyninde vuku bulmuş ve İslâm'ın mücadeleye ayak takımı karışmış olduğu gibi sebebi dahi hîn-i derdestde mârrü'l-arz hânelerden Ermeniler tarafından silah atılması ve maznûnu götüren kol arkasınca cemiyetle gidilmesi olmuşdur. Ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn keyfiyet vilâyete de bildirilmişdir. Fermân

Fî 26 Kânûn-ı Sânî sene [1]309

Heyet-i Tahkikiye'den Mektubî-i Dahiliye

Hüsnü

**

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi

Yozgad'dan Şifre Telgrafnâme

Geçen Teşrîn-i Sânî'nin otuzuncu günü Yozgad'da vuku‘a gelen hâdisenin mürettib ve muharrikleri ve fesad komitesini teşkil edenler kimler olup ne suret-i desîsekârânede işe başlanmış olduğu mukdimâne icra kılınan tahkikâtdan ve vesâit-i münasibe ile celb olunarak lisan-ı tatyîb ve mahremâne kabul edileceği hakkında te’min eylediğim Ermeni mu‘teberlerinin bu bâbda serd eyledikleri ihbarâtdan esas-ı mesele vuzûh kesb etmişdir. Şunların ifadâtı çâkerlerinin de hâzır olduğum hâlde Hey’et-i Tahkikiye reisi ferik paşa hazretleri cânibinden zabıt varakasına aldırıldı. Bir tarafdan istiknâh-ı fesada şu vechile sa‘y olunduğu gibi Ermenilerin aklı başında ve işleriyle meşgul olmak arzusunda bulu[na]nlar komite memurlarının tehdidinden mütevahhiş oldukları cihetle hükûmetden muhteffî olan bu fedailerin elde edilmeleri de ehemm-i umûrdan görünerek fakat polis komiserini cerh eyledikleri yolda yine bir uygunsuzluk zuhuru melhûz olmasına nazaran komite efrâdının hâneleri bi't-taharrî derdest edilmelerine hâcet kalmaksızın icab edenlere zemîn [ü] zamana münasib mukaddemât-ı kelâmiye tertib ve beyân olunduğundan ahz u girifti matlûb ve mültezem eşhâs akşamdan sonra sâkin olduğum mahalle birer birer geldiler. Cümlesi de dehâlet eylediler. Çâkerleri de reis paşaya gönderdim. Dişli ve azgın olanlar lehü'l-hamd saye-i hazret-i Padişahîlerinde bilâ-vukuât şimdi elde edilmişdir. Bazıları da hapishânede mevcud olduklarından artık yapılacak şey emr u fermân-ı hümâyûn-ı Padişahî mantûk-ı münîfi üzere bedhâhânın itirazâtına sebebiyet verilmeyecek suretde tahkikât icra ve Divan-ı Harb-i Örfî'de verilecek hükmün o esasa binâ kılınması maddesinden ibaret olup bu emr-i ehemm ise hey’et-i hâkimeye aid olduğu ma‘rûzdur. Fermân.

Fî 18 Şubat sene [1]309

Ankara Valisi
Memduh

Y. PRK. KOM, 8/47

9

MATBUAT-I ECNEBİYE KALEMİ MEMURLARINDAN HAMPARSUM'UN ERMENİ KOMİTESİ TARAFINDAN ÖLDÜRÜLMESİ

Yozgat Hadisesi'nde devlete sadık bir şekilde hizmet ettiği için taltif edilerek Matbuat-ı Ecnebiye Kalemi'ne aldırılan Hamparsum'un Ermeni Komitesi tarafından öldürülüp ailesinin tehdit edildiği

28 Ağustos 1895

Saadetli efendim hazretleri

Ermeni Hadisesi esnasında Yozgad'da hidemât-ı sâdıkâne ibrâz etdiği cânib-i çâkerîden arz olunması üzerine taltifen müstevfî maaşla Matbûât-ı Ecnebiye Kalemi'ne aldırılan Hamparsum'un Ermeni Komitesi tarafından geçen gün Dersaâdet'de itlâf edildiği gibi birkaç güne kadar Dersaâdet'deki pederiyle efrâd-ı ailesinin ve bu yolda ibrâz-ı hizmet ve sadakat eden sairlerinin dahi bulundukları mahallerce imhası komitece mukarrer olduğu ve mahv edileceklerin fotoğrafları da aldırılmış idüğünden komite fedailerine dağıdıldığı haber verilmekle berây-ı malumât arz-ı keyfiyete ibtidâr kılındı. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 8 Rebîülevvel sene 1313 ve fî 16 Ağustos sene 1311

Ankara Valisi
Mehmed Memduh

Y. PRK. UM, 32/96

10

MARAŞ VE ÇEVRESİNDEKİ ERMENİLERİN İHTİLÂL HAZIRLIKLARI

Maraş ve çevresinde emniyetin olmadığı iddiasıyla iki muhtıra gönderen ve hükümetin davetine icabet etmeyen Maraş Katolik murahhasasının çarşı ve pazarların kapanmasını emretmesi, Zeytun Ermenileri'nin de Alabaşlılarla birleşerek ihtilâl hazırlığı içerisine girmeleri üzerine gerekli tedbirlerin alınmasının istendiği

27 Ekim 1895

Haleb Kumandanlığı'ndan

Adem-i emniyetinden bahisle bazı isnâdâtı hâvî iki kıt'a muhtıra gönderen Maraş Katolik murahhasasının Meclis-i İdare azâ-yı tabîiyesinden olmak hasebiyle hükûmete gelmesi için jandarma mülâzımı gönderilmiş ise de kili-

sede millet-i saire rüesâsıyla mu‘teberânını toplamış olduğu hâlde izhâr-ı hiddet ve şiddetle yirmi bin nüfusun reisi olduğundan çarşı ve pazarın kapanmasını emreylediği ve makamât-ı âliyeden emir olmadıkça kendisi dahi hükûmete gelmeyeceğini kat‘iyyen beyân ve ferdâsı günü mûmâileyhin nezdine Livâ Tahrirât müdürüyle azâdan Şükrü Bey gönderilerek Ermeni ve Protestan reis-i ruhânîleri ile mu‘teberânı dahi orada hâzır oldukları hâlde lisan-ı münasible tebligâtda bulunulmuş ise de semeresi görülmeyip Hıristiyanların fikri tevsî‘-i fesad olduğu ve sebebiyet vermemekde olan ahali-i Müslimenin eslihası bulunmadığı ve ilk erbâb-ı kıyâmın ikisinin hânesinden kırk sekiz parça mütenevvi‘ esliha çıkarıldığı gibi Karamanlı Mahallesinin erbâb-ı fesadının hânesinden dahi birkaç esliha ve üç kıyye mikdarı barut ve sair fişenk derdest edildiği şimdi Maraş Mutasarrıflığı'ndan alınan telgrafnâmede bildirilmiş ve bunu müteâkib alınan diğer telgrafda dahi li-ecli't-tahkik Alabaş'a gönderilmiş olan jandarma binbaşısı maiyyetindeki altı neferle avdet ederken Fırnız Nahiyesi civarında önlerine çıkan iki bin kadar eşhâs-ı muzırra mûmâileyh binbaşı ile bir nefer jandarmayı şehid eyledikleri tahlîs-i can ederek gelen bir nefer jandarmanın ifadesinden anlaşılmış olduğu gibi bu Alabaş fesadının muharrikleri Zeytun ve Maraş Ermenileri olup karîben tevsî‘-i fesad ile etrafa hücum edecekleri kaviyyen melhûz olduğundan ve Zeytun telgraf hattı dahi şimdi kat‘ olunduğundan Pazarcık Redif Taburu'nun teslîhiyle iki dağ topunun serî‘an irsâline müsaade olunması mezkûr mutasarrıflıkdan istirhâm olunmuş ve bunu müteâkib gelen diğer telgrafda dahi Zeytun Ermenileri'nin Alabaşlılara iltihak ederek iki-üç bini mütecâviz Ermeni'nin dağlara çıkarak yolları sedd ü bend ederek ve Maraş'ın çarşı ve pazarı kapalı olarak Ermenilerin ihtilâl üzere bulundukları ve Bertiz çayı cihetinde bulunan asâkir-i şahane üzerine hücumla bir neferi şehid etdikleri ve Haleb'le Maraş arasındaki telgraf hattını dahi kat‘ edecekleri ve bu işin bir-iki taburla idaresi gayr-ı mümkün olduğundan dört-beş taburla mikdar-ı kâfi dağ topunun sür‘at-i i‘zâmı şiddetle istid‘a olunmakla ve keyfiyetin dahi gerçekden mühim olup bu tehiyyâtı icab etmekle icra-yı icabına müsaade buyurulması müsted‘âdır. Fermân.

Fî 15 Teşrîn-i Evvel sene [1]311

Nizamiye Onuncu Fırka Kumandanı
Ferik Edhem

Y. PRK. ASK, 107/63

11 MAMURETÜLAZİZ'DE BAŞLARINA SARIK SARAN ERMENİ FESATÇILARIN SÜRYANÎ KADİM KİLİSESİ'NE SALDIRMALARI

Mamuretülaziz'de başlarına sarık saran Ermeni fesatçıların Süryanî Kadim Kilisesi'ne saldırarak Kürtleri tahrik ettiklerinin Süryanî Kadim Patrik vekili tarafından bildirildiği

16 Ocak 1896

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadaret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1830

Mamuretülaziz Ermeni fesedesinin başlarına sarık sararak İslâm kıyafetiyle kiliselerine hücum ve çend neferlerini katl ile emvâl ve eşyalarını gâret ve Kürdleri dahi tahrik etdiklerine ve Ermeni hânelerinde emvâl-i mağsûbe zuhur eylediğine dair mahalli Süryanî-i Kadim murahhasa vekilinin ve mu‘teberândan dokuz kimsenin imzalarını hâvî vârid olan şukkanın leffiyle cemaat-i merkûmenin Ermenilerden tefrîki hakkında bazı ifade ve istid‘âya dair Dersaâdet Süryanî-i Kadim Patrik Vekâleti'nden i‘tâ kılınan takrîr ve melfûfu manzûr-ı âlî buyurulmak için Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresiyle ma‘an arz u takdim kılınmış ve li-ecli'l-malumât bir sureti Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne verildiği gibi gazetelerle de ilân etdirilmişdir, efendim.

Fî gurre-i Şaban sene [1]313 ve fî 4 Kânûn-ı Sânî sene [1]311

Sadrıazam
Rifat

**

Adliye ve Mezâhib Nezâreti
Mezâhib Müdürlüğü
721

Huzur-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhî'ye

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Mamuretülaziz'de Ermeni fesedesinin başlarına sarık sararak Osmanlı kıyafetiyle kiliselerine hücum ve çend neferlerini katl ile emvâl ve eşyalarını

gâret ve Kürdleri dahi tahrik etdiklerine ve Ermeni hânelerinde emvâl-i mağsûbe zuhur eylediğine dair mahalli Süryanî-i Kadim murahhasa vekilinin ve mu‘teberândan dokuz kimsenin imzalarını hâvî vârid olan şukkanın leffiyle cemaat-ı merkûmenin Ermenilerden tefrîki hakkında bazı ifade ve istid‘âya dair Dersaâdet Süryanî-i Kadim Patrik Vekâleti'nden verilen takrîr melfûfuyla beraber takdim-i huzur-ı sâmî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 29 Receb sene [1]313 ve fî 2 Kânûn-ı Sânî sene [1]311

Adliye ve Mezâhib Nâzırı
Abdurrahman

**

Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma‘rûz-ı dâ‘î-i dîrîneleridir ki

Mamuretülaziz'de mukim millet-i dâ‘iyânem Patrik vekili ve mu‘teberânından dokuz imza ile taraf-ı acizîye gönderilen ve sureti leffen hâk-i pây-ı efhamîlerine takdim olunan şukkanın muhteviyâtı muhât-ı ilm-i âlî-i dâver-i a‘zamîleri buyurulacağı vechile gerek Hükûmet-i Seniyye'den ve gerek Müslüman vatandaşlarından şimdiye kadar mugayir-i adalet bir hâl görmeyip her suretle memnun ve müteşekkir iken geçenlerde Ermeni fesedesi başlarına sarık sarıp hoca kıyafetine girerek Kürdleri tahrikle îkâ‘-ı şûriş eyledikleri sırada kendilerinden dahi çend nefer katl ve bi'l-cümle emvâl ve eşyalarını yağma ve kiliselerini külliyyen gârât eyledikleri cihetle tâbiiyet-i sâdıkaları nâmına bir an evvel her bir hususca tefrîk olunmaları hususunda müracaât-ı acizânemin iltimâsından ibaret olup fi'l-hakika Süryanî-i Kadim milleti her zaman, her yerde İslâm komşularıyla bir aile halkı gibi yaşadığı bu kadar asırlardan beri göstermiş olduğu meslek-i sadakat ve ubûdiyetiyle müeyyed bulunduğu ve cemaat-i dâ‘iyânemin huzur ve rahatını ihlâl edenler ise daima Ermeniler olduğu makam-ı celîl-i nezâret-penâhîlerince malum bir keyfiyetdir. Zira Süryanî milleti lisan ve mezheb-i kadime ve hukuk ve menâfi‘-i kavmiyesini muhafaza etmek için bu devlet-i ebediyyetü'd-devamın ubûdiyet ve sadakatından ayrılmayarak Ermenilerle rekabet ve mücadelât-ı mütevâliyede bulunduğun-

dan Ermeniler öteden beri kilise ve manastırlarımıza itâle-i dest-i taarruzla âyin ve ibadetimize müdahale etmek ve kabristanımızı zabtederek mevtâmızı defnetdirmemek gibi envâ‘-ı ta‘addiyât ile bizi de yavaş yavaş bel‘ ve mahv eylemek emel ve teşebbüsâtında bulunduklarından lâ-yenkatı‘ haklarında şikâyâtla hükûmet-i metbû‘a-i mufahhamımızdan istimdâd eylediğimiz vâreste-i arz u beyândır. Binâen-alâ-zâlik cemaat-i merkûme fesedesinin Anadolu-i Şahane'de çıkardığı şu iğtişâşât esnasında Bitlis ve Mamuretülaziz ve Diyarbakır Vilâyetleriyle Urfa Sancağı'nda mütemekkin cemaat-i acizânemin musâb olarak külliyyen izmihlâlini intâc eden felâket ve musibet dahi en ziyade fırsatı ganimet sayan Ermeni eşkıyasından îkâ‘ edildiği cihetle lütfen cemaat-i sâdıka ve mutî‘a-i acizânemin her bir hususca tefrîkiyle Hükûmet-i Seniyye tarafından himaye ve sahâbet-i mahsusa ile terfîh edilmesi hususunda delâlet ve himemât-ı âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinin bî-dirîğ buyurulmasını kemâl-i tazarru‘la niyaz ve istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân ve lütf-ı firâvân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 29 Receb sene [1]313 ve fî 2 Kânûn-ı Sânî sene [1]311

Ed-dâ‘î
Dersaâdet'de Süryanî-i Kadim Patrik Vekili
Serpiskopos **Bols**
(Mühür)

**

Mamuretülaziz'de mukim Süryanî-i Kadim Patrik Vekili ve mu‘teberânından dokuz imza ile Dersaâdet Süryanî-i Kadim Patrik Vekâleti'ne gönderilen fî 8 Kânûn-ı Evvel sene [1]311 tarihli şukkanın suretidir.

Cenâb-ı Hak ömr ü şevket-i şahaneyi efzûn buyursun. Süryanî-i Kadim milletimiz altı yüz seneden beri Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'nin taht-ı tâbiiyetinde kemâl-i saadetle yaşadı. Gerek Hükûmet-i Seniyye'den ve gerek ahali-i İslâmiye'den hiçbir vakit muğayir-i adalet bir hâl görmediğimiz gibi şu zamanda Müslüman vatandaşlarımızdan her suretle memnun ve müteşekkir bulunduğumuzu ve şu dünya durdukça Devlet-i Aliyye'nin tâbiiyetiyle müftehir iken geçen hâdise esnasında Ermeni milletinden başlarına sarık sa-

rarak hoca kıyafetine girerek Kürdleri teşvik ve tahrikle çend nefer dahi milletimizden katl ve bi'l-cümle emvâl ve eşyalarımızı yağma ve eşya-yı mağsûbemizin nümûneleri Ermeni merkûmların hânelerinden zuhur eylediğinden başka kilisemizi dahi külliyyen yağma eylemiş olduklarından tâbiiyet-i sâdıkamız nâmına milletimizin her bir hususca ayrılmasına lâzım gelen tedâbîrin bir an evvel icrası zımnında lâzım gelen mahallere müracaatınızı dû-çeşm ile bekleriz. Ol bâbda.

Y. A. HUS, 344/4

12 MARAŞ VE ZEYTUN CİVARINDA MEYDANA GELEN OLAYLAR

Ermeni çetelerinin Maraş'ta Müslüman ahaliyi öldürerek eşyalarını yağmaladığı, Zeytun dışındaki yerlerde asayişin sağlandığı ve Zeytun üzerine yapılacak askerî bir harekât için ağır davranıldığı konularındaki ihbarın asılsız olduğuna dair Maraş'ta bulunan Redif Kuvvetleri Kumandanı Mustafa Remzi Bey'in raporu

28 Şubat 1896

Pişgâh-ı Sâmî-i Mün'imânelerine

Ma'rûz-ı çâkerleridir

Ahîren zîver-bahş-ı enâmil-i ihtirâm olan irâdenâme-i düstûrîleri melfûfu olan varaka mündericâtının mazmûn-ı hikmet-meşhûnu esbâb-ı adîdeden dolayı münkesir olan kalbe cidden tesliyet bahşetmiş ve bâ-husus öteden beri bu bendelerine teveccüh ve inâyet-i mahsusası bulunan bir zât-ı celîlü'ş-şân tarafından îrâd buyurulmasına nazaran fevka'l-had müstevcib-i mefharet bulunmuşdur. Fi'l-hakika çâkerleri şimdiye kadar memur buyurulduğum hizmetlerde olduğu gibi bu defa ki memuriyetde dahi vüs'-i istitâ'at-ı beşeriye dairesinde ifa-yı vazifeye sa'y u gayretde kusur etmediğimi arz ve hizmet-i vâkı'a-i kemterânemin zât-ı âlî-i müşir-i efhamîleri gibi Devlet-i Aliyye'nin en benâm bir kumandanı tarafından tasdik buyurulmasından nâşi kendimi bahtiyâr addeylerim. Maraş ve Zeytun havalisinde güzerân eden vukuât taf-

silâtını arz etmek malumu ilâm kabîlinden ise de müsaade-i celîle-i çâker-nüvâzîlerine mağrûren ol bâbda bazı hususun arzına mücâseret eyliyorum. Akka'da şeref-vârid olan emr-i telgrafî-i Seraskerî'de serî'an Maraş'a muvâsalat-ı çâkerânem izbâr buyurulduğundan hemen bahren Beyrut ve İskenderun'a azîmet ve oradan tayy-ı mekân edercesine bir süratle Maraş'a muvâsalat eyledim. Ol esnada Maraş Sancağı Ermenilerin harekât-ı ihtilâliye ve şekâvetkârânesiyle dûçâr-ı dehşet olmuş ve eşkıya çeteleri her yerde ahali-i Müslimeyi katl ve eşya ve emvâlini nehb ve yağmaya koyulmuşlar idi. Maraş'da bulunabilen kuvve-i askeriye mücerred irâe-i satvet emrinde isti'mâl ve her yüzden tedâbîr-i mukteziye ittihâz kılınarak lehü'l-hamd ateş-i isyan itfâ ve Zeytun havalisinden başka sancağın asayişi iade olundu. Zeytun Meselesi için makam-ı celîl-i Seraskerîce mukaddemâ tertib bulunan redif taburlarının tecemmu' ve muvâsalatı esbâb-ı malumeden nâşi hayli teehhürâta uğradığına ve uzun müddet intizâr ise mevsimin güzerânı ve kışın hulûlü münasabetiyle harekât-ı askeriyenin dûçâr-ı işkâl olmasını iktizâ eyleyeceğine mebnî Maraş'da mevcud bulunan sekiz taburla Zeytun eşkıyası üzerine hareket için istîzân kılındı ise de bu iş için müretteb olan taburlarla toplar kâmilen vürûd etmedikçe hareket olunmaması emri alındı. Redif taburlarının emr-i ictimâ' ve suret-i techizâtınca ne derece müşkilâta uğranıldığı vâreste-i kayd-ı izahdır. Bunların muvâsalatına muntazıran Maraş'da kırk küsur gün ikamete mecburiyet elvermiş ve nihayet taburlar gelmiş ise de bunların hiçbirisi mükemmel bir hâlde mücehhez görülemedi ve hele mevcud ümerâ ve binbaşıların ekserisi ve redif zâbitânının kısm-ı a'zamı sinnen ve cismen ve ilmen işe yaramadıkları gibi taburların nizâm u intizâm ve en mühim olan itâ'at u inkiyâd maddeleri şâyân-ı teessüf bir derecede müşâhede edildi. Maa-zâlik bir tarafdan bunların mehmâ-emken tanzim ve tensîkine hasr-ı dikkat ve gayret ve nihayet Kânûn-ı Evvel'in üçüncü günü üç koldan eşkıya üzerine hareket olundu. Saye-i satvet-vâye-i hazret-i Padişahî'de eşkıya taraf taraf mağlub ve perişan ve silah-ı şekâvete sarılmış olanların bir kısm-ı mühimmi meydan-ı ma'rekede itlâf edilerek bakıyyetü's-süyûfu Zeytun Kasaba ve Kışlası'na iltica etmekle asâkir-i mülûkânenin gayretiyle eşkıyanın tahassungâhı olan kışla dahi ihrâk ve zabt olunmakla eşkıya için Zeytun Kasabası'ndan başka bir melce' kalmadı ve asâkir-i şahane dahi kasabayı abluka ve muhasara altına aldı. Zeytun'un va-

ziyet-i coğrafiyesi malum-ı sâmî-i müşirîleri olup aded ve eslihaca oldukça ehemmiyetli olan ve hânelerine tahassun eylemiş bulunan eşkıya üzerine hücum ve kasabanın bi-mennihî Teâlâ zabtı mümkün ise de asâkir-i mülûkâneden dahi ehemmiye[t]lice telefât vuku‘u melhûz ve böyle bir hücum hâlinde eşkıya ile beraber bir takım sabî ve sıbyân ve aceze ve nisvânın dahi ayaklar altında kalması veyahud top ve tüfenk dânelerine hedef olması muhakkak idi. Bununla beraber hücum için vâki olan istîzâna te’hir edilmek emri alındı.

Merâhim-i eşfâk-ı şâmiletü'l-âfâk-ı hazret-i tâcdârîden aceze ve nisvân ve sıbyâna bir hasar îrâs edilmemesi irâde-i kat‘iyesi şeref-sunûh ile tebliğ buyurulduğuna ve halbuki eşkıya cerâim-i azîme-i mesbûkalarına mebnî teslimiyete kat‘an meyyâl olmadığına nazaran bunların elde edilmeleri bi-eyyi hâlin kasabaya hücum ile mümkün olacak ve o hâlde ise aceze ve nisvân ve sıbyân dahi bittab‘ ayaklar altında kalacağından hükm-i irâde-i seniyyeye muhalif bir hâl vuku‘u muhakkak idi. Kasaba her cihetden mahsûr olup hatta eşkıya sokaklarda bile gezememekde ve top ve tüfenk ateşiyle tazyiklerinden hâlî kalınmamakda idiyse de eşkıya şu abluka ve tazyik ile teslimiyete mecburiyetleri biraz vakte muhtac görünmekde idi. Taraf-ı sipehsâlârîden alınan evâmir-i mükerrerede aceze ve nisvânın mazarratdan vikâyeleri şartıyla eşkıyanın darb ve tenkîli irâde ve tavsiye buyurulmuş ve şu kayd ü şart ile tenkîl-i eşkıyanın adem-i imkânı taraf-ı bendegânemden esbâb-ı mûcibesiyle beraber arz ve izah olunmuş idi. İrâde istihsâl etmeksizin Zeytun Kasabası'na hücum ve zabta adem-i teşebbüs-i bendegânem esbâbı ise kulları daima sadakat ve gayret yüzünden bir takım muâhazâta hedef olageldiğime ve şu vak‘anın ehemmiyeti ise âşikâr bulunup bu yüzden ahîren bir vartaya uğramakdan ihtirâzıma mebnî istîzâna müsâra‘at edildi. Yoksa esas-ı maslahat ve muktezâ-yı hareket asâkir-i şahanenin Zeytun'a bir hücum hareketi icra eylemesi idi. Zât-ı sâmî-i Seraskerî'nin telgraf makinesi başında bulunarak Zeytun Meselesi'nin kaç saat ve dakikada hall ü tesviyesi kâbil olacağı hakkında cevab ve te’mînât talebinde ısrar buyurmaları kullarını cidden müşkil bir mevkide bulundurmuşdur. Zira dakâyık-ı harbiyenin her cihetine vukûf-ı tâm ve kâmili bulunan zât-ı sâmî-i fahîmânelerine gayr-ı hafîdir ki bu gibi ahvâlde ve hususuyla Zeytun eşkıyası gibi bir azm-i mütemerridâne ile silah-ı isyana sarılmış

olan haşarâta karşı irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne hükm-i münîfine riâyet şartıyla icra olunacak hareket-i askeriye neticesi için gün ve saat tayinini hiçbir kumandan suret-i kat‘iyede deruhde edemez zannederim. Her ne hâl ise son günlerde zât-ı sâmî-i Seraskerî'den aldığım bazı evâmir ve tebligâtdan hakk-ı acizânemde nev‘an-mâ bir eser-i iğbirâr hissetdim ve ol aralık cidden nâ-mizâc ve vücudca rahatsız olup Zeytun maslahatının süferâ vasıtasıyla halli teşebbüsünde bulunulduğuna dair makam-ı Seraskerî'den bir de telgraf aldığımdan mazeret-i vücudiyeme mebnî Zeytun memuriyetinden afv-ı bendegânemi istirhâm eyledim ve çok geçmeksizin kumandaya aid evrakı Ferik Edhem Paşa hazretlerine bi't-teslim Akka'ya avdet-i acizânem hakkında emir aldım. İstifa-yı memuriyet telgrafının keşîdesinden pek cüz’î zaman mürûr eder etmez müşârunileyh Edhem Paşa hazretlerinin Zeytun'a muvâsalatından müşârunileyhin bu memuriyete daha evvelce tayin buyurulmuş olduğu istidlâl kılınıyor. İstihbar-ı acizâneme göre Serasker paşa hazretlerinin Edhem Paşa'ya keşîde buyurdukları telgrafda harekât-ı askeriyece batâet gösterdiğim münderic imiş. Gerçi müşârunileyh hazretleri gibi erbâb-ı adl ve insafdan bulunan bir zât tarafından hakk-ı çâkerânemde hilâf-ı hakikat olarak şu yolda bir lisan kullanılmış olmasına ihtimal verememekde isem de kırk seneye karîb bulunduğum silk-i celîl-i askerîde hiçbir hizmetde ve hiçbir tarafdan hakk-ı acizânemde böyle bir isnâd vâki olmamasına nazaran eğer bu isnâd sahîh ise Serasker-i müşârunileyh hazretleri hayatımı ile'l-ebed tesmîm etmiş ve akran ve emsalim arasında kullarını gadren muhakkar eylemiş olacaklardır. Maraş'da kırk küsûr gün ikamet, mücerred redif taburları ikmâl-i nevâkıs ile gelememelerinden neş’et eyledi ki bu batâetin bendelerine isnâdı kâbil olamaz. Maraş'dan hareketden sonra harekât-ı askeriyece bir gûne batâet vuku‘a gelmedi. Taburların hâli mevsimin icabı ve hasmın reviş ve mevkii neyi iktizâ etdirmiş ise ol vechile hareket olundu. Eşkıyanın bakıyyetü's-süyûfu Zeytun'a iltica ve asâkir-i şahane de bunları abluka eyledikden sonra hücumdan başka yapılacak bir hareket-i askeriye kalmamış idi. Oradaki ümerâ içinde bir-iki erbâb-ı dirâyet ve iktidar zevât bulunur. Harekât-ı askeriyece bir gûne batâet ve yolsuzluk olup olmadığının onlardan suali kâbildir. Bunları arzdan maksad-ı çâkerânem hâşâ bir gûne itiraz veya iddia-yı mükâfât olmayıp mücerred hakikat-i maddeyi arz ve hakk-ı çâkerânemde neyyir-i ta‘attufât-ı me‘â-

lî-gâyât-ı hazret-i Padişahî'nin isticlâbına bir fırsat elverir ise delâlet-i fahîmânelerinin bî-dirîğ buyurulmasıyla teveccühât-ı celîlelerinin hakk-ı çâkerânemde istimrârını istirhâm olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Ramazan sene [1]313 ve fî 16 Şubat sene [1]311

Asâkir-i Redif Fırka Kumandanı
Ferik
Mustafa Remzi bin Hüseyin

Y. PRK. ASK, 110/34

13 ERMENİ PATRİKHANESİ GÖREVLİLERİNİN UYGUNSUZ DAVRANIŞLARI

Ermeni Patriği Mateos İzmirliyan'dan, Patrik vekâletinde bulunduğu sırada İzmir fesadına ilişkin Ergani murahhasasına yazdığı mektup hakkında açıklama talebinde bulunulduğu; Polis Komiseri Markar Efendi'yi yaraladıktan sonra Ermeni Patrikhanesi'ne sığınan Samik Efendi'yi zamanında ihbar etmeyen Patrikhane memur ve hademelerinin değiştirilmelerinin istendiği

14 Haziran 1896

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıt Varakasıdır

Hulâsa-i Meâli

El-yevm Ermeni Patrikliği'nde bulunan İzmirliyan Mateos Efendi'nin mukaddemâ Patrik vekâletinde bulunduğu esnada Ergani murahhasasına yazmış olduğu fesad-âmîz mektubun bir suretinin kendisine irâesi ile istîzâh-ı keyfiyet edilmesi ve teferruâtı hakkında sebk eden karar ve tebliğ üzerine bazı ifadeyi ve geçende polis komiserlerinden Markar Efendi'yi katl kasdıyla cerh eden Samik nâm şahsın esna-yı takibde Patrikhâne kilisesine ilticasından dolayı mezkûr Patriklik'e vuku bulan tebligâta verilen cevabı mutazammın takrîrin gönderildiğine dair Adliye ve Mezâhib Nezâreti'nden ve bu bâbda Dahiliye Nezâreti'nden vârid olan tezkireler birleşdirilerek kırâet olundu.

Kararı

Meâllerinden müstebân olduğu üzere zikrolunan mektubun yazıldığını mürûr-ı zaman hasebiyle der-hâtır edemiyor ise de bunun suret-i tahrîrine nazaran yalnız Ergani Murahhasalığı'na olmayıp umum suretinde diğer murahhasalıklara dahi yazılmış olması lâzım geleceğinden bi'l-bahs Ermenice nüshası irâe edilir ise Patrikhâne'de bulunması icab eden kaydıyla tatbik ve kimin re'y ve kararıyla yazıldığı tahkik ile izahât-ı lâzımenin i'tâ olunabileceği ve merkûm Samik'in keyfiyet-i ihtifâsının vakt ü zamanıyla ihbar edilmemesi dâ'î-i şübhe ve mes'uliyet ahvâlden olduğunu tasdik ile beraber bu husus hademenin şaşırmış olmalarından ileri gelmek melhûz olduğu ve mezkûr Patrikhâne kilisesi papaslarının tebdili mağduriyetlerini mûcib olacağına mebnî kiliselerce bu gibi ahvâlin adem-i vuku'u zımnında icab edenlere tenbihât-ı lâzıme icra kılındığı Patriklik cânibinden cevaben gönderilen takrîrlerde beyân ve iş'âr edildiği dermiyân olunmuşdur. Suret-i iş'âra göre zikrolunan mektub hakkında lâzım gelen izahâtın i'tâsı mektubun Ermenicesinin görülmesine ta'lîk edilmiş olduğundan mektub-ı mezkûrun fotoğraf vasıtasıyla bir sureti çıkarılarak ve bir vasıta-i münasibe ile Patrik-i mûmâileyhe i'tâ edilerek bu bâbda alınacak izahâtın iş'ârı ve erbâb-ı cerâyimin kiliselerde ihtifâsı memurîn-i ruhâniyenin ahvâl-i gayr-ı münasibesinden neş'et etdiğinde şübhe olmadığına ve hususuyla merkûm Samik'in Patrikhâne kilisesinde gizlenmesi hiçbir vechile te'vîl kabul eyleyecek mevâddan bulunmadığına mebnî tebligât-ı sâbıka vechile emsâline nümûne-i ibret gösterilmek üzere mezkûr kilise memurîn-i ruhâniyesinin ve sair hademesinin behemehâl tebdil edilmesinin ve ba'd-ezîn bu misillü harekât-ı gayr-ı marziyyede bulunan papaslar ile kilise hademesinin mücâzât-ı kanuniyeye dûçâr olacaklarının Patriklik'e tebliğ kılınması hususlarının Adliye ve Mezâhib Nezâreti'ne havâlesi ve Dahiliye Nezâreti'ne de malumât verilmesi tezekkür edildi.

2 Muharrem sene [1]314 - Fî 2 Haziran sene [1]312

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)

MV, 88/14

14 VAN'DA MÜSLÜMAN AHALİYE SALDIRAN ERMENİLERİN ELEBAŞILARININ İRAN'A SÜRÜLMESİ

Van Hadisesi'nde Müslümanlara zarar veren Ermenilerden elebaşlarının İngiliz konsolosunun ifadeleri uyarınca fotoğrafları alındıktan sonra Osmanlı askerlerinin korumasında İran'a sürülüp diğerlerinin de affedilmelerinin yerinde olacağı

21 Haziran 1896

Telgrafnâme
Geldiği Mahal: Van
Mürselünileyhi Olan Mahal:
Mâbeyn-i Hümâyûn
Numara: 6049
Tarih: 7 Haziran 1312

Mâbeyn Başkitâbet-i Celîlesi'ne

Bu hâl, şûriş değildir, muharebedir. Ermeniler işi azdırdıkça azdırıyorlar. Sabahleyin İngiliz konsolosuna da kurşun atdılar. Bu gece asâkir-i şahanenin bulunduğu mevkiin etrafına gazyağı döküp ateş vermek istedilerse de def‘ u tenkîl olunduklarından muvaffak olamadılar. Bu sabah eşrâf-ı memleketden Hamdi Bey'i vurdular. Şehrin etrafına aşiretler dolmuşlardır. Bahçelik'in garb cihetinde üç bin kadar aşiret halkı kırları doldurmuşdur. Bizzat üzerlerine gitdim, nasihat etdim, fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı velî-nimet-i bî-minnet-i a‘zamîyi tebliğ etdim. Semi‘nâ ve eta‘nâ nefs-i hümâyûnlarına itaat Rabbimiz Teâlâ ve tekaddes hazretlerine mutâva‘at olduğundan iman-ı kâmil ile itaat ederiz. Dinimizin ulusu ve hâmîsi ve bunca silahsız fukarâ-yı Müslimînin velisi ve efendisi olduklarından elbette din karındaşlarımızın eli bağlı kırıldığını, ayaklar altında kaldığını arzu buyurmazlar. Biz buradan gidersek dindaşlarımız mahvolur. Ancak şehre girmeyip şöylece kırlarda oturur bekleriz dediler. Çok rica etdim; yerlerinize gidiniz dedim. Ermeniler terk-i silah ve taarruz etsinler, kimsenin burnunu kanatmaksızın döner gideriz dediler. Şehrin şark ciheti dahi diğer aşâyir halkından iki bin kişiyle dolmuşdur. Oraya dahi kumandan paşa gitmiş idi. Onlar da yirmi dört saat daha dururuz. Mâdem ki emîrü'l-müminîn efendimiz hazretlerinin fermân-ı hümâyûnları durmaklığımız merkezinde imiş, dinleriz; şimdilik dururuz demişler. Asâkir-i

şahane Ermeni mahallesiyle İslâm mahallesini tefrîk eden mahalde mevkiler tutmuşlardır. Ne Ermenileri İslâmlar taraflarına ve ne de İslâmları Ermeniler taraflarına geçirmiyorlar. İş zora biner ise yani aşâyir ile Ermeniler çarpışmağa başlar ise men‘ için kuvve-i askeriye kâfi değildir. Şimdi İngiliz ve İran devletleri konsoloslarıyla Rusya konsolos vekili geldiler. Hâli anlatdım. Dünkü gün arz olunduğu vechile on fedai sergerdesini kırk nefere iblâğ ederek İran Konsoloshânesi'ne teslim edeceklerini ve iki yüz de silah teslim eyleyeceklerini ve işin böylece hüsn-i hitâma erişdirilmesini teklif ediyorlar. İşbu kırk neferden gayrısı mazhar-ı afv-ı âlî olmasını ve bilâhare haklarında takibât-ı kanuniye ifası münasibdir diyorlar. Zaman dardır. Aşiretler etrafda duruyor. Daha arkası gelmek de melhûzdur. Şimdi cevab beklemekde olan konsoloslara ifade etmek üzere bu bâbdaki irâde-i seniyye-i velî-nimet-i a‘zamîye kemâl-i şiddetle medd-i uyûn intizâr eyleriz. Fermân.

Fî 7 Haziran sene [1]312

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârî'den
Ferik Sadeddin

Y. EE, 5/144

***

Van Vilâyeti'ne ve Ferik Sadeddin
ve kumandan paşalara yazılacak telgrafnâme müsveddesidir.

C. 6 Haziran sene [1]312. Van Hadisesi'nin suret-i zuhur ve cereyânına ve asâkir-i şahane ile ehl-i İslâm aleyhinde Ermeniler taraflarından irtikâb olunan harekât-ı kıtâliyeye nazaran hükûmetçe asıl vazife erbâb-ı şekâvetin tenkîl ve istîsâliyle emsaline ibret-i müessire gösterilmesi sureti ise de beyân ve iş‘âr olunan melhûzât ve mütâlaâtın medlûlü o vazifenin ifasınca irâe-i müşkilât ve muhâtarât etmekde ve İngiliz konsolosunun nezd-i hükûmetde vuku bulan ifadâtını o hâle göre ihtiyar zarurî görünmekde olduğundan rüesâ-yı fesadın asâkir-i şahane taht-ı muhafazasında olarak hudud-ı Memâlik-i Osmaniyye'den diyar-ı İran'a def‘ u teb‘îdleri ile diğerlerinin mazhar-ı afv edilmeleri ve iki hânede müddehar olduğu bildirilen esliha ve cephânenin ahzıyla nâire-i bağy ve fesadın sür‘at-i itfâsı ve hududdan ihrac olunacak erbâb-ı fesadın avdetleri takdirinde haklarında en şedîd cezanın icrası için fotoğrafı ile resimleri alınarak bunlardan her ne vakit hangisi dahil-i Memâlik-i Şahane'-

de derdest edilir ise hakkında kanunun tayin eylediği ceza-yı şedîdin derhal icrası Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ kararıyla bâ-irâde-i seniyye tavsiye olunur.

**

Mazbata

Van valisiyle memuren Van'da bulunan Ferik Sadeddin ve Van Kumandanı Ferik Şemsi Paşalar taraflarından vârid olup miyâne-i bendegânemizde mütâlaa olunan telgrafnâmede İngiliz konsolosunun bağlarda tahassun eden Ermeni fedailerinin davetine mebnî yanlarına gidip rüesâsından bir Bulgar ve bir Rusyalı Ermeni ve Almanca tekellüm eden diğer biri ile görüşerek hareket-i vâkı‘a-i isyaniyelerinin neticesi kendileri ile bir takım Ermeniler haklarında vahim olacağını beyân etmesi üzerine eşhâs-ı merkûmenin izhâ[r-ı] nedâmet eylediklerini ve bu fesadın asıl mürettib ve rüesâsından tayin edeceği on şahsın asâkir-i şahanenin muhafazası tahtında olarak konsoloshâneye teslim oldukları ve fedailerin tahassun etdikleri iki hânede mevcud olan esliha ve cephâneyi hükûmete teslim eyledikleri hâlde diğerlerinin mazhar-ı afv-ı âlî olmalarına tavassut edeceğini ifade etmesine mukabil eşhâs-ı merkûme tarafından muvâfakat olunduğunu ve keyfiyeti Dersaâdet İngiltere Sefâreti'ne yazacağını ve beyhûde kan dökülmeksizin gâilenin bertaraf edilmesi münasib olacağını ve konsoloshâneye teslim olunacak rüesâ-yı fesadın asâkir-i şahanenin taht-ı muhafazasında olmak üzere bizzat istishâb ile bir daha Memâlik-i Şahane'ye gelmemek şartıyla Rusya hududuna tard edeceğini konsolos-ı mûmâileyhin beyân ve hikâye eylediği iş‘âr olunmuş olduğundan icab-ı hâl teemmül ve mütâlaa olundu. Müşârunileyh Sadeddin Paşa'nın diğer iki kıt‘a telgrafnâmesinin hulâsa-i müfâdından müstebân olduğu üzere Ermeni fedailerinin harekât-ı cür’etkârâneleri bir takım tertibât-ı harbiyeye müstenid olmasıyla tahassungâhlarına kimesneyi yanaşdırmamakda ve olunan nesâyih ve ifadâtı reddetmekde oldukları cihetle bunların tenkîl ve istîsâli isti‘mal-i kuvve-i cebriyeye mütevakkıf olup o hâlde asâkir-i şahane ile Ermenilerin müsâdemesi etrafa münteşir olarak aşâyir-i Ekrâdın hareket ve heyecanını mûcib olacağı ve tedâbîr-i mahalliye aşâyirin men‘-i müdahalesine münhasır olur ise Ermeniler kendi başlarına kalarak bütün bütün şımarmalarını istilzâm

eyleyeceği derkâr olduğundan işi bu pereseye getirmemek ve sefk-i dimâ' vuku'uyla hâl-i hâzırı bir derece daha tevhîm etmemek kaide-i hazm ve ihtiyâta muvâfık görünmesiyle mûmâileyh İngiliz konsolosunun dermiyân eylediği vechile ve rüesâ-yı fesadın asâkir-i şahanenin taht-ı muhafazasında olarak Memâlik-i Şahane'den def' u teb'îdleri ve iki hânede müddehar olan esliha ve cephânenin ahzı ile diğer erbâb-ı şekâvetin mazhar-ı afv edilmeleri ve şu kadar ki hudud-ı Memâlik-i Şahane'den ihrac olunacak erbâb-ı fesadın bir daha enderûn-ı Memâlik-i Mahrûse'de görüldüğü takdirde haklarında en şedîd cezanın icrası için fotoğrafları alınarak bunlardan her ne vakit hangisi Memâlik-i Şahane'de derdest edilir ise hakkında kanunun tayin eylediği ceza-yı şedîdin derhal icrası hâl ve maslahata muvâfık olmasıyla cânib-i vilâyete ona göre icra-yı vesâyâ olunması tezekkür olunmuş ise de ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde.

Y. EE, 50/47

***

Yıldız Saray-ı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
255

Van'da bulunan fahrî yâverân-ı hazret-i Şehriyârî'den Ferik Sadeddin Paşa hazretleri tarafından vârid olup Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ'da mevzû'-ı bahs ve müzâkere olan ve netice-i müzâkerâtı hâvî mazbatası üzerine şerefsâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî zeyl terkîmiyle tebliğ kılınan telgrafnâme leffen savb-ı sâmî-i Sadâret-penâhîlerine irsâl kılınmış ve icabında müracaat ve mukarrerât-ı vâkı'a dairesinde ittihâz-ı muamele ve hareket hususunca bâ'is-i suhûlet olmak için bu misillü mevâdd-ı mühimme hakkında mukarrerât ve tebligât vuku buldukça daire-i kitâbetdeki deftere kaydolunmak üzere suretlerinin irsâli emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i Hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsindendir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Muharrem sene [1]314 - Fî 9 Haziran sene [1]312

Serkatib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

Y. EE, 5/144

15 ERMENİLERİN GALATA'DAKİ OSMANLI BANKASI'NA BASKIN DÜZENLEMELERİ

Ermenilerin başta Galata'da bulunan Osmanlı Bankası olmak üzere İstanbul'un çeşitli yerlerine baskınlar düzenledikleri, Hasköy'de karakola saldırdıkları, Samatya Sulumanastır civarında polislere ateş açtıkları / Balıkpazarı Ermeni Kilisesi'nde dinamit ve bomba ele geçirildiği

27 Ağustos 1896

Hariciye Nezâreti'nden fî 27 Ağustos sene [18]96 tarihiyle Sefârât-ı Seniyye'ye irsâl kılınacak telgrafnâme-i umumînin tercümesidir.

Ermeni anarşistleri tarafından pâyitaht-ı Saltanat-ı Seniyye'de îkâ‘ olunan karışıklıklara dair dünkü tarihli umumî telgrafıma zeyl olmak üzere şurasını iş‘âr ederim ki "Dersaâdet Ermeni Merkez Fesad Komitesi" bir maksad-ı hayalperestânenin hayyiz-i fi‘le îsâli için bir takım iğtişâşât ve harekât-ı cinâiye programını gayet vâsi‘ bir suretde tertib eylemiş idi. Bu maksada mebnî birçok erbâb-ı fesad takım takım ayrılarak Dersaâdet'in nikât-ı muhtelifesinde aynı zamanda îkâ‘-ı fezâyih ve mefâside mübâşeretle hâmil oldukları revolver ve kamalardan mâadâ dinamitle memlû’ ve demirden mamul birçok humbaralar isti‘mâl eylemişlerdir. Dün vakt-i zuhrda içlerinden elli kişi fâsılalı olarak üçer-beşer Bank-ı Osmanî'ye girmiş ve nöbetçi zâbit orada ne yapdıklarını ve niçin geldiklerini sual eylemesi üzerine gerek mûmâileyhi ve gerek orada bulunan jandarmaları telef ederek ser-i maktû‘larını tramvay caddesi üzerine atmışlardır. Ba‘dehû bu cinayetden münba‘is havf u telaşdan bi'l-istifade bankanın kapılarını sedd ile lâ-yenkatı‘ sokağa ve mârrîn ve âbirîn üzerine ateş etmeğe başladıklarından kendi hâlinde birçok adamlar ve ez-cümle o sırada araba ile oradan geçen dört İslâm kadını eşirrâ-yı merkûmenin atdıkları humbaralarla pâre pâre olmuşlardır. Bank-ı Osmanî memurlarından ve Fransa tebaasından Mösyö George Grayliski ile Mösyö Alfredy bir ipe sarılarak pencereden kaçar iken Ermeniler tarafından cerh edilmiş ve ancak asâkir-i nizâmiye-i şahane kendi vücudlarını siper etmek suretiyle merkûmânı tahlîse muvaffak olmuşlardır. Merkûmânın kendi imzaları tahtında tahrîren verdikleri beyânnâmeler Zabtiye Nezâreti'nde mahfûzdur. Galata'da

işbu vukûât-ı hûnrîzâne cereyân etdiği sırada İstanbul'da kâin Celal Bey Hanı'na dahi diğer bir takım fesad-pîşeler bi'd-duhûl civardaki sokaklara humbaralar yağdırmağa ve gelen geçeni cerh ve itlâf etmeğe tasaddî eylemişlerdir. Hasköy'de diğer bir hazele gürûhu karakolhâneye taarruz ve nöbetçi zâbit ile birçok neferâtı telef etmiş ve güç hâl ile derdest ve tevkif edilebilmişdir. Samatya'da kâin Sulumanastır'la ittisâlindeki mektebe birçok Ermeni anarşistleri tahassun ederek Müslümanlarla kendilerini teslim olmaya davet eden polis neferâtı üzerine humbaralar atmağa ve ateş etmeğe başlamış ve bu suretle ahaliden bir hayli kesânı itlâf eylemişlerdir. Gerek Bank-ı Osmanî'de ve gerek tahassungâh ittihâz edilen hânelerle manastır ve mekteblerde mikdar-ı küllî humbaralar bulunduğu gibi Beyoğlu'nda vâki Balıkpazar Ermeni Kilisesi bu sabah taharrî edildikde derûnunda dinamitle memlû' birçok humbaralar bulunmuşdur.

Ahvâl-i meşrûhadan müstebân olacağı üzere Ermeni fesad komitesi ezhânı tahdîş ve memleketi havf u hirâse ilkâ için elden geleni yapmışdır. Saye-i kudret-vâye-i hazret-i Padişahî'de Dahiliye nâzırı devletli paşa hazretleri bizzat sokakları dolaşarak ahaliyi hâl-i sükûn ve huzura davet etmekde olduğu gibi sokaklarda dahi kollar gezdirilmekde ve bilâ-tefrîk-i cins ve mezheb herkes vesâit-i iknaiye ile dağıdılmakdadır. Bank-ı Osmanî bu gece eşirrâdan tahliye edilmişdir. Ermeni erbâb-ı fesadının hedef-i taarruzu olmuş olan ahali-i İslâmiye müdafaa-i nefs için müte'arrızîndan bazılarını cerh ve telef eylemişlerdir.

Ermenilerin kısm-ı a'zamı Hükûmet-i Seniyye'ye sâdık oldukları cihetle vatandaşlarının harekât-ı mücrimâne ve şenâ'atkârânelerinden ol derece müteessir ve müteessif olmuşlardır ki Ermeni Patrik kaymakamı dünkü iğtişâşâtın fâil ve muharriklerini Hazret-i İsa nâmına aforoz eylemişdir. Kaymakam-ı müşârunileyh kilisece ittihâz olunan işbu tedbiri Hükûmet-i Seniyye'ye tebliğ eylediği sırada keyfiyetin gazeteler vasıtasıyla resmen ilân edilmesini dahi rica eylemişdir. Ermeni cemaatinin reis-i ruhânîsi bulunan müşârunileyhin işbu tavır ve hareketi Avrupa medeniyetinin takbîh etdiği ve Anarşizm ve Nihilizm nâmıyla yâd eylediği bir maksad-ı cinayetkârâneye alet olan mücrimîn-i merkûmeyi ile'l-ebed tel'în ve teşnî'e kâfidir. Vukûât-ı meşrûhayı

gazetelerle ilân ve görüşeceğiniz zevâta dahi bu yolda idare-i lisan eylemeniz mütemennâdır.

Y. PRK. HR, 22/22

16 HINÇAK ÜYELERİNE HİTABEN YAZILAN "SON SÖZ VE TEKLİF" BAŞLIKLI MEKTUP

Paris'te bulunan eski Hınçak üyelerinden Susi Kokaryan ve arkadaşlarının Hınçak üyelerine "Son Söz ve Teklif" başlığıyla gönderdikleri mektupta, Ermeni komitelerinin gelecekteki ümit ve hayat kaynağının Amerika ihtilâlcilerin yardımları olduğu, isyanın maddî ve manevî rıza ile yardımlaşmaya dayanması gerektiği, malî gücü yerinde olanların silah satın alınmasına yardım etmelerinin lüzumu ile hepsinden önemlisi merkezî idare usulünün kaldırılması gerektiği konuları üzerinde anlaştıkları

8 Mayıs 1897

Trusik (Uçurtma) **Numara 5**

Hınçakyan Refîklere ve Şubelere
Son Söz ve Teklif

İkinci ve üçüncü numara trusiklerle, Hınçakyan merkezlerini idare eden memurların kim ve neci olduklarını mâzi ve hâl-i hâzır ahvâlini muhtasaran teftiş ve nakş u beyân eylemiş idik. Merkûmların şimdiye kadar sâlik oldukları meslekle isyanın hususî bir iş misillü ve bâ-husus ta‘ayyüş için menfaatli bir iş addetmekde oldukları nümâyân olmakdadır.

Bakkal, dükkânına başka gözle bakmıyor. İki merkez kılavuzları dükkânlarını iflâsiyetden kurtarmak için her gün yeni yeni iğfalâtla her nev‘ denâeti irtikâbda devam ediyorlar. Merkezler isyan için lüzumsuzdurlar. Vazife-şinâs azâları dahi bulunsa revolüsyonistlerin (isyancılar) kâffe-i metâlibine yetişemezler. Beher Ermeni isyan merkezi için senevî iki bin İngiliz lirası masraf olunmakdadır (Elli bin frank, yirmi bin ruble, on bin dolar, iki bin beş yüz Osmanlı lirası). İki merkez için masraf olan dört bin lira ile senevî lâ-ekall iki bin tüfenk satın alınarak isyan hususu ciddî olarak mevki‘-i icra-

ya konulur. Arparyan merkezi 1896 senesi Kânûn-ı Evvel nihayetine kadar 757 İngiliz lirası ahz ile mecâlis-i umumî için Teşrîn-i Evvel on birine kadar 355 lirasını sarf edip mütebâkî 402 lirasını dahi Teşrîn-i Evvel on birinden Kânûn-ı Evvel nihayetine kadar iki buçuk mâh zarfında sarf etmişdir. Merkûmların müstakbelde ümid ve ta‘ayyüş menâbi‘i yegâne Amerika revolüsyonistlerinin iâneleridir. Merkezlerin masârıfı ba‘demâ daha ziyade tekessür etmek lâzımdır. Çünkü Sultan'a mahsus korkaklıkla yâverân fırkaları saklamağa mecburdurlar ve saklıyorlar. Millet haini olan merkez-i idare memurları menâfi‘-i âdiyeleri için namussuz tarîklere sülûk etdiler. Lâkin siz Hınçakyan refîkler ve şubeler sizin de öyle menafi‘iniz var mıdır? Niçin körlemesine merkezin mekrûh davalarını iânelerinizle teşvik ediyorsunuz? Ceplerini dolduruyorsunuz. Muâvenetinizle beyhûde lekesiz hediyeleri sarf etdiriyorsunuz ve isyancılar mâbeyninde buğz ve adâvet tohumları saçarak umum isyan meselesini tahrib ediyorsunuz? Merkûmların tutdukları tarîk Sultan'ın acentelik memuriyetinden asla tefrîk olunmuyor. Kör gibi müşâreketinizle îrâs eylediğiniz hasâr kâfidir. Merkez hain ve fâsidlerinin namussuz isimleri üzerine tükürün. Ermenili[ği]n şu acı günlerinde ittifak edin ve Sisvanlı ve Sönüklü ve Muşlu ve Arsaklı ve Vanlı ve Peryivanlı'yı (?) tefrîk etmeyerek bilerek ve kendi kendinize iş görünüz. İttihad örtüsü altında ittifak mukabilinde nifaklılardan komite teşkil edecek olan ve sünger misillü husûle gelen adamların tuzaklarından sakının.

İsyan komitelerinin tekessürüne muâvenet eylediğiniz hâlde namussuz ve menfaatperest adamların adedini çoğaltırsanız bu misillüler bir komiteden tard olunup diğer komiteye dahil olarak çapkınlardan ibaret bir hey’et teşkiliyle isyan meselesi tahrib olunur.

Kendisini tanıyan, iş gören Ermeni isyancı merkezin alçak ve hilekâr azâları üzerine ümid etmeyip yalnız namus kuvvetiyle bileğine ve çalışarak iş görmesine ümid etmelidir. Ermeni delikanlıların millî vazife-şinâs hissiyâtlarını tahrik edin. Vezâif-i şahsiyelerini bildirin. İsyancılara[5] işgüzarlık, ittifak, refîk-perverlik ve müsâvât va‘z edin. Böylece Ermeni'nin ulüvv-i cenâbına dokunmayarak isyan meselesi bâki kalıp devam edebilir ve muvaffakiyet

[5] Metinde "isyancıların" şeklinde geçmektedir.

bulması mücerred-i lâzımdır. İsyanın maddî ve manevî kâffe-i kuvveti hüsn-i rıza ile muâvenete müstenid bulunduğundan Hınçakyanlığın isbat eylediği gibi merkezî usulünün cebrî ve keyfe mâ-yeşâ muamelâtına tahammül edemez. Hınçakyan Komitesi'nin hallolup taksim olduğu bir seneyi mütecâvizdir. Belki de şu Ermeni vükelâsının yekdiğerini lekeleyen, gamz eden katl ve her gûne denâeti icra eden nifak ocağı devam eder. İsyan mesâili[n]i tashîh edip tarîk-i selâmete vaz‘ etmenin çare-i yegânesi seri suretde ve bilâ-şart merkez usulünün lağvıyla her bir isyan teşkilât mahalli kendisine mahsus olarak bilâ-maaş bir hey’et-i idare teşkil edip diğer devâir-i idareleriyle ihtilât peydâ ederek revâbıt-ı umumiye-i maneviyeyi muhafaza ve ciddî ittihâdı muvaffak etdirmek için Ermeni isyancıların Taşnak[s]üt[y]un hey’et-i müttefika teşkilâtıyla yek-vücud olmakda maksada muvâfık suretde ve muvaffakiyetle iş görmek için yalnız ve son vasıta budur. Yek-vücud olarak hareket etmek tedbiri Hınçakyan bulunan hiçbir ferdin veya şubenin ulüvv-i cenâbına dokunmayıp bilakis merkez usulünün lağvıyla cebrî ve keyfe mâ-yeşâ muâmelât münkesir olduğundan bu misillülerin ulüvv-i cenâbları daha a‘lâlanarak isyan umûru tarîk-i selâmet üzere devam edebilir.

Ermeniler tarihçe kanuna merbût adamlar olduğumuzdan keyfî ve cebrî muameleye tahammül edememişiz, edemiyoruz ve edemeyeceğiz. Hınçakyanlık merkezinin münhezim olduğu gibi merkez usulünün lağvıyla husûle gelecek teşkilât münhezim olamaz. İşbu teşkilâtda sû-i muamelede bulunan efrâd yahud şubeler hey’etçe muhakemeye alınarak matrûd veya mefsûh addolunup bu misillülerin kabahatleri Hınçakyan merkez-i idaresinde olduğu gibi diğer şubelerin veya tekmîl teşkilâtın nâmlarını lekeleyemez. Hayır! Ermeni cemiyeti ve Hınçakyan isyancılar maişetleri için meydana çıkan sahte ve kâzib vatanperver isyancılardan artık iğfâl olunmayınız! Bundan böyle kanını ve akçeni bir takım baht arkasına düşen maskaralara teslim etme!..

Hürriyet için Ermeni cemiyet ve şübbânına davet okuyun! Çabuk yekdiğerinize muâvenet ile isyan teşkilâtına takviyet verin! Vatan muhabbetini her Ermeni kalbinde alevlendirin ve mümkün mertebe silah taliminde mahâret kesb edin! Ermeni cemiyeti ve Ermeni delikanlıları fütursuzluğunuzdan kımıldanın! Ermeni zenginleri ve Ermeni rahibleri sizin namusunuza ar ge-

tiren taş yürekliliğinizden kımıldanın, münasib fırsatlar takarrub etmekdedir. Gecikdirmek Ermeniliğin mahvını mûcib olur.

Her kim malen muktedir ise muâvenete yetişin! Tecemmu‘ eden iânelerle esliha iştirâ edin! Esliha, yalnız esliha! Cerîdeler ve merkezler isyan icra edemezler. Ve'l-hâsıl anlayın, fütursuz ve duygusuz adamın alnına milletin adâvet ve nefretini damgalayarak tarih mahkum edecek. Yaşasın kendi kendiye idare olunan amelî isyan! Yaşasın kendisini bilen ve vatanının intikamını almağa hâzır bulunan delikanlılık! Düşsün namussuz idare-i merkeziye usulü.

Fî 8 Mayıs sene 1897, Paris

Atik Hınçakyanlar
Susi Kokaryan
ve refîkleri

Y. PRK. TKM, 38/62

17 SASON'DAN GELEN ERMENİ EŞKIYANIN VARAK MANASTIRI'NDA GİZLENİP AHALİDEN TEHDİTLE PARA İSTEMESİ

Varak Manastırı'nda gizlenerek ahaliden tehditle para isteyen Ermeni eşkıyasının asker tarafından ablukaya alındığı, Rusya ve İngiltere konsoloslarının durumu incelemek üzere olay mahalline gelmelerinin usullere aykırı olduğu

22 Kasım 1901

Fî 9 Teşrîn-i Sânî sene [1]317 tarihli tezkire-i hususiye suretidir.

Muş'a bir buçuk saat mesafede ve Sason cibâlinin zirvesinde vâki olan Varak Manastırı denilen mahalle Sason'dan gelen Ermeni eşkıyası tahassun ederek ve manastır derûnunda elli-altmış kadar kadın ve çocuk bulundurarak Muş Ermenileri'nden maa't-tehdid para istedikleri Ermeni murahhasası cânibinden hafiyyen hükûmet-i mahalliyeye bildirilmesi ve bu haber devriye müfrezesi zâbitinin ifadesiyle dahi te’eyyüd eylemesi üzerine manastıra tecavüz ve sıbyân ve nisvân-ı merkûme tehlikeye ilkâ edilmemek ve eşkıya harice çıkdıkdan sonra ahz u girift olunmak üzere manastır haricen abluka altına

alındığı hâlde gece vakti manastıra dahil olmak niyetiyle haricden gelen beş-altı müsellah Ermeni gafletle abluka hattına düşmekle beraber silah endâhtına da cür'et etmeleriyle asâkir-i şahane tarafından bi'l-mukabele ikisi itlâf edildiği ve asâkir-i şahaneden bir onbaşı şehid ve bir nefer ağırca mecrûh olduğu ve manastır derûnundan ale'd-devam şiddetle tüfenk endâht edilmekde bulunduğunu ve eşkıyanın esliha-i cedîde ile müsellah oldukları ateşlerinden anlaşılmakda olup manastır derûnunda su ve külliyetli zahire mevcud olmasıyla bir müddet harice çıkmayacakları melhûz idüğü ve bu vak'anın ertesi sabahı Rusya ve İngiltere konsoloslarının mezkûr manastır cihetine gidip harekât-ı askeriyeyi uzakdan temâşâ ile akşam Muş'a avdet eyledikleri Bitlis Vilâyeti'nden ve Kumandan Mehmed Ali Paşa tarafından arz u iş'âr edilmiş ve daha evvel alınan bir telgrafnâmede gerek murahhasanın ve gerek Ermeni mu'teberânından bazılarının şu yoldaki ifadât ve beyanâtını Rusya konsolosunun dahi istimâ' eylediği bildirilmişdir. Sefârât-ı ecnebiyeden şimdiye kadar bu işe dair malumât alınmış olup olmadığının ve çünkü Fransa Meclis-i Mebûsânı'nda Ermeniler lehinde olmak üzere ne türlü hezeyanlar söylendiği malum olarak şimdi devletleri işgal eden Çin Meselesi de bertaraf olmuş olduğundan eşkıyanın tarîk-i hıyânetde hangi tarafdan daha ziyade himayet görmekde ve nezâret-i celîlelerince ne yolda müdafaa edilmekde olduğunun ve eşkıya hangi cins ve mezhebden ve nerede olursa olsun kuvve-i zâbıta ve askeriye ile ahz u girift ve mehâkim ve kavânîne tevdî' edilerek haklarında muamele-i lâzıme-i kanuniye ifa edileceği malum bir keyfiyet ve her devlet-i mütemeddinede eşkıyaya yapılacak muamele bundan ibaret olup halbuki konsolosların oraya giderek eşkıyaya kendilerini göstermeleri hilâf-ı usul olduğundan kat'-ı nazar maslahata da muvâfık olamayacağından ve çünkü oralarda konsolosların vücudu fesedeyi bir takım hayalâta zâhib ederek vadi-i mefsedetde ta'annüd ve sebatlarınca medâr-ı cür'et ve bilâhare iş uzayıp bir mesele şekline münkalib olacağından ve bu iş henüz mebde'inde olup ilerlememiş ise de şimdiden bir çare bulunmadığı hâlde âtiyen mazarrât-ı azîmeyi istilzâm eyleyeceğinden velev böyle dolayısıyla olsun ecânib tarafından bu işe müdahale vuku'unun önü alınması için nezâret-i celîlelerince ne türlü tedâbîr ittihâz edileceğinin arz u inbâsı veli-nimet-i bî-minnetimiz şevket-meâb efendimiz hazretlerinin Hükûmet-i Seniyye'nin bu işde olsun mağlub olma-

yacağını ümid buyurmakda olduklarının taraf-ı vâlâ-yı nezâret-penâhîlerine tebliği şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlîsinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

HR. SYS, 2793/48

18 ERMENİ FESATÇILARIN MUŞ VE ÇEVRESİNDE MÜSLÜMAN KIYAFETİNE GİREREK ERMENİLERİ ÖLDÜRMELERİ

Muş ve çevresinde Müslüman kıyafetine girerek Ermenileri öldüren Ermeni fesatçıların, Sason bölgesine kaçarak saklanmaları ve bölgeye siyasî sebeplerle asker sevkiyâtı yapılamaması sebebiyle yakalanamadıkları

13 Ocak 1902

Şifre

Başkitâbet'e Dördüncü Ordu-yı Hümâyûnları Müşiriyeti'nden

Cevab. Fî 29 Eylül sene [1]317. Şimdiye kadar Ordu-yı Hümâyûnlarınca vuku‘a gelen istihbarât ve istıtlâât-ı resmiye Ermeni fesedesinin Muş ve havalisinde İslâm kıyafetine girip Ermenilerden bazı kesânı katleylediklerine dairdir. Mahallince cereyân eden tahkikât-ı resmiye de bu merkezde olduğu gibi şu hakikat Ermeni mu‘tebâranıyla maktûllerin akraba ve müte‘allikâtlarının ve erbâb-ı vukûf ve malumâtın ifadât ve ihbarâtlarına müstenid ve muhakemât-ı adliye de bu esas üzerine mübtenî ve müntehî olmakda ve Rusya konsolosunca da bu esas ve hakikate vukûf ve kanaat husûle gelmekde bulunduğu ve tafsilâtı arz-ı hâk-i pây-ı muallâ kılındığı ve Bitlis Vilâyet ve Kuvve-i Seyyâre kumandanı taraflarından vuku‘a gelen iş‘ârât-ı cevabiyeden müstebân olmuşdur. Bundan başka Erzurum vilâyeti dahilinde bulunan Hınıs ve Kiğı ve Pasinler kazalarında dahi bu sene zarfında birkaç Ermeniler katlolunmuşdur ki bunların da kâtilleri kâmilen isim ve şöhretleri muayyen ve mehâkim-i adliyenin tahkikât ve muhakemâtıyla müte‘ayyin bir takım Ermenilerdir. Gerek Muş ve havalisi ve gerek mezkûr kazalarca sâlifü'l-arz katl ve cerh olunan Ermenilerin kâtilleri ve cârîhleri bulunan Ermeni fesedesinden bir takımının şimdiye kadar elde edilememesi mücerred hazele-i merkûme Sason mıntıkasını kendileri için bir câ-yı selâmet ve necât ve menba‘-ı fesad adde-

derek oraya savuşmakda olmalarından ve zabtiye ile bir iş görülemeyip Sason noktasına kuvve-i askeriye sevki de mehâzîr-i siyasiyeyi davet etmekde olması emsali delâletiyle bedîhî bulunmasından münba‘is idüğünün her hâl ü kârda muhât olan hâk-i pây-ı kudsiyet-îmâ-yı hazret-i Hilâfet-penâhî'ye fart-ı ta‘zîmât-ı ubeydânemle arzına cür’et kılındı. Ol bâbda.

Fî 1 Receb sene [1]319 ve fî 1 Teşrîn-i Evvel sene [1]317

Müşir
Mehmed Zeki

**

Şifre

Başkitâbet'e Dördüncü Ordu-yı Hümâyûnları Müşiriyeti'nden

C. 23 Kânûn-ı Evvel sene [1]317. Saye-i kudret-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhî'de hudud-ı hakanîde kuvve-i kâfiye ta‘biye ve asâkir-i şahane kullarını geceli gündüzlü tarassudât ve ikdâmât-ı teyakkuzkârîleri idâme olunması üzerine hudud-ı hakanîyi tecavüzle Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'de îkâ‘-ı hasar ve ihdâs-ı gâileye sâ‘î ve fırsat-cû olan Rusya ve İran Ermeni fesedesi lehü'l-hamd bugüne kadar fürce-yâb-ı mürûr ve tecavüz olamamışdır. Ancak hudud-ı hakanîde bulunan asâkir-i şahane her yerden ziyade mihnet ve meşakkat içinde bulundukları hâlde bunlara ve daha bazı mevkilerde bulunan alay ve taburlara Ramazan-ı şerif ve îd-i saîd hürmetine olsun birer maaş verilip zaruret ve müzâyakaları tehvîn olunamaması ve bir de bu misillü Ermeni fesedesinin ahvâl ve tasmîmâtlarından en ziyade Hudud Hafif Süvari Alayları vasıtasıyla haber ve malumât almakda ve kahr u tenkîlleri ve men‘-i mazarratları emrinde dahi mezkûr alayların yararlıkları görülmekde olduğu hâlde her tarafda ve en ziyade Diyarbakır Vilâyetince bunca emeklerle ve ale'l-husus şevket-meâb-ı akdes ve başkumandan-ı a‘zam efendimiz hazretlerinin ikdâmât ve inâyât-ı mahsusa ve fevkalâdesiyle vücuda getirilmiş ve müessesât-ı satvet-âyât-ı hazret-i Hilâfet-penâhîleri cümle-i cemîlesinden bulunmuş olan bu alayların intizâmı[n]ı sektedâr ve daha doğrusu mahv u târumâr etmek için efkâr-ı bedhâhâneye muvâfık suretde her türlü ikdâmât ve mesâîde bulunulmakda ve Ermenilerin de şu aralık bazı mahallerde yine iğtişâş-ı sâbıkı maâzallah iade edebilecek etvâr ve evzâ‘ı rû-nümâ olmakda ve ale'l-husus Ermeni fesedesinin bu kere Rusya hududu dahilindeki ictimâ‘ları küllî

ve ciddî olduğuna dair haber alınmakda olması kullarınca atebe-i felek-mertebe-i hazret-i mülkdârîye karşı bâ‘is-i te’emmül ve endişe olmakdadır. Maamâfih infaz-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i zıllullahîye müsâra‘atı ve hamden li'llahi Teâlâ nezd-i âlîde min gayrı haddin ihrâz eylediğim emn ü itimad-ı cihan-kıymeti muhafazada bezl-i nakdîne-i hayatı mefrûz-kerden-i sadakat ve ubudiyet bildiğimden ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn merkûm hazeleden bir ferdin bu tarafa kat‘iyyen yol bulamaması için hudud-ı hakanîce Hamidiye Alayları'ndan ve efrâd-ı nizâmiyeden zaruret ve müzâyaka-i hâzıranın müsaid olabildiği nisbetde bir kat daha tertibât-ı lâzıme icra ve ikdâmât ve tarassudât-ı teyakkuzkârînin te’min-i ifasına çalışılmakda olduğunun ve Ordu-yı Hümâyûn erkânı miyânında bu misillü hususât-ı mühimmede cidden kullarına muâvenet eden ve suret ve reviyyeti tecrübe olunanların ba‘dehû suret-i taltifâtı arz-ı hâk-i pây-ı âlî kılınacağının kemâl-i ta‘zîmât ve tefhîmât-ı memlûkâne ile arzına cür’et kılındı. Fermân.

Fî 3 Şevval sene [1]319 ve fî 31 Kânûn-ı Evvel sene [1]317

Müşir
Zeki

Y. PRK. ASK, 176/1

19 KOMASOR ERMENİLERİ'NİN CİVARDAKİ EŞKIYA İLE BİRLEŞEREK MÜSLÜMANLARI ÖLDÜRMELERİ

Komasor Ermenileri'nin civardaki eşkıya ile birleşerek Müslümanları çeşitli işkencelerle öldürüp askerlere ateş açtıkları

26 Ekim 1903

Fî 5 Şaban sene [1]321 - Fî 13 Teşrîn-i Evvel sene [1]319 tarihiyle Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden mevrûd tezkirenin suretidir.

Devletli efendim hazretleri

Geçenlerde Pasinler'de zuhur edip saye-i makderet-vâye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî'de tenkîl edilen Ermeni hazelesinin îkâ‘ etdikleri fezâyih-i mü’ellimeye dair Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyet-i Celîlesi'nden keşîde olunup taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'den bâ-tezkire huzur-ı sâmî-i Sadâret-penâhî'ye bi't-takdim tevdî‘ buyurulan telgrafnâmenin sureti Tesrî‘-i Muamelât Ko-

misyonu ifadesiyle berây-ı malumât leffen savb-ı devletlerine irsâl kılındı. Ol bâbda.

**

Erzincan'da Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyeti'nden mevrûd 2 Teşrîn-i Evvel sene [1]319 tarihli telgrafnâmenin suretidir.

Saye-i kudsiyet-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhî'de kahr u itlâf edilen hazele rehgüzârlarına tesadüf eden birkaç Müslümanı feci bir suretde şehid eyledikleri gibi ez-cümle Alicerek karyeli Mail'in oğlu Ahmed tarladan sap getirirken eşkıya-yı merkûme taraflarından tutulup en vahşi canavarların bile yapmağa haya eylediği bir suretde kollarıyla ayaklarını parça parça keserek şehid eyledikleri ve Erzurum'un Eleşkird'e gitmekde olan İslâm bir yolcuyu Komasor'da derdest ederek kulağına kama sokup kamayı sağa sola çevirmekle onun da şehid edildiği ve Komasor karyesinin alt tarafında zümre-i şühedâya dahil olan bir piyade askerinin kulak ve burun ve dudaklarını keserek isbat-ı mel‘anet eyledikleri ve hele Komasor Ermenileri hazeleye köy civarında kendi kazma ve kürekleriyle toprakdan siperler yaparak silah be-dest olarak eşkıya ile müştereken asâkir-i şahane üzerine ateş icra etdikleri ma‘rûzdur.

HR. SYS, 2795/53

20 ERMENİ FESATÇILARIN ANADOLU VE SURİYE SAHİLLERİNE SİLAH VE HARP MÜHİMMATI ÇIKARMALARI

Ermeni fesatçıların Kıbrıs'ı merkez kabul ederek Anadolu ve Suriye sahillerine silah ve harp mühimmatı çıkardıkları tespit edildiğinden gerekli korumanın sahilden gambotlarla yapılmasına, karada ise karakol ve kuleler inşa edilmesine karar verildiği

5 Aralık 1905

Teftiş-i Umumî-i Askerî Komisyonu

Ermeni erbâb-ı mefâsidinin Kıbrıs'ı makar ittihâz ederek oradan Anadolu ve Suriye sevâhiline esliha ve ecza-yı muharribe ihrac etmekde olmalarıyla bunun men‘ine aid tedâbîr ve takayyüdâtın ittihâz ve icrası şâyân-ı itina bulunduğundan ve gerçi sevâhilin te’min-i muhafazası zımnında sipariş olu-

nan ganbotların vürûduna kadar berren te’kîd-i takayyüdât olunması ve Rüsûmât İskele memurlarınca da tezyîd-i esbâb-ı basîret edilmesi Dahiliye Nezâret ve Rüsûmât Emânet-i Celîleleri'ne tebliğ kılınmış ise de dolgunca maaş verilerek ve tahkikât-ı lâzıme icrası yolunda da tahsisât i‘tâ olunarak zâbitân-ı asâkir-i şahanelerinden ve jandarma ve polislerle ahali-i mahalliyeden sâdık-ı din ü devlet olanlardan icabı kadarının tefrîk edilerek birer hey’et-i tarassudiye teşkil ve işbu hey’etler yekdiğeriyle muhabere edebilmeleri zımnında devâire taksim olunarak te’min-i tarassudât edilmesi vârid-i hâtır-ı âlî-i şevket-penâhîleri olduğundan komisyon-ı askerîce bi't-teemmül verilecek kararın arz-ı atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı mülûkâneleri kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîleri icab-ı âlîsinden olduğu Başkâtib paşa kulları tarafından tebliğ kılındı.

Hâk-i pây-ı hazret-i Hilâfet-penâh-ı akdesîlerine vâreste-i arz bulunduğu üzere Payas'dan Süveydiye'ye kadar olan sevâhilin te’min-i muhafazası zımnında sevâhil-i mezkûreye karakollar inşası fî 25 Mayıs sene [1]311 tarihinde şeref-pîrâ-yı sudûr buyurulan irâde-i seniye-i cenâb-ı şehriyâr-ı a‘zamîleri icab-ı celîlinden olup ol bâbda icra edilen keşfiyât neticesi olarak tanzim kılınmış olan lâyihada on aded karakolhâne inşâsına lüzum gösterilerek halbuki Payas ile Süveydiye arasındaki sevâhilin muhafazası Adana ve civarının te’min-i asayişine kifâyet etmeyeceğinden bunların bir tarafdan Mersin'e diğer tarafdan Lazkiye'ye temdîdi ve aralarına kuleler inşa olunmak üzere keşfiyât icrası için mahalline bir komisyon i‘zâmı hususuna bi'l-istîzân fî 13 Mart sene [1]312 tarihinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîleri şeref-müte‘allik buyurularak evvelce inşasına lüzum gösterilen on bâb karakolhâneden mâadâ Haleb vilâyeti sâhilinde de bir aded karakolhâne inşası ve mezkûr on bir aded karakolun cenûbunda sonuncu noktasından itibaren Lazkiye sancağı sevâhilinin muhafazası için dokuz bâb karakolhâne ve Adana vilâyeti sahilinin muhafazası için dahi Mersin civarına kadar on üç kulenin inşasına mezkûr komisyon tarafından lüzum gösterilmiş ve sâlifü'l-arz kuleler de inşa ve ikmâl kılınmış olduğundan şeref-pîrâ-yı sudûr buyurulan emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneleri vechile Mersin ve İskenderun iskelelerinde bulunan memurîn-i mahsusa ve polis ve saire kulları tarafından bilhassa Ermeni mefâsidi ve eşya-yı muzırra idhâli muamelâtını da şâmil olan vazifele-

rince ifa olunagelen semere-i takayyüdâtın netâyic-i müstahsala-i hasenesine göre ve Haleb ve Adana ve Havalisi Umum Kumandanlığı Vekâletince de münasib görüldüğü takdirde bu usul-i takayyüd ve inzibâtın daha ziyade tevsî‘i yani mezkûr İskenderun ve Mersin İskele Memuriyetleri'nden başka Lazkiye ve Silifke'nin Taşucu mevkilerinde de birer iskele hey’eti te’sis ve teşkiliyle sâlifü'l-arz iskele memuriyetlerinin dörde iblâğı ve inşası muktezâ-yı irâde-i seniyye-i Şehinşâhîlerinden olduğu hâlde henüz mübâşeret ve ikmâl olunamayan Karaağaç tarassud kulesinin bir an evvel inşası ve iskele memur ve hey’etlerini terkîb edenlerin ve bâ-husus bunlar miyânındaki polis komiser ve efrâdının ahvâl ve emzice-i mahalliyeye vâkıf erbâb-ı istikâmetden tayinleri ve işbu Mersin, İskenderun, Taşucu, Lazkiye mevâki‘ ve devâirinin birer mıntıka ittihâzıyla ve bu suretle teessüs edecek menâtık-ı erba‘adan beherinin idare ve nezâreti kemâ-kân iskele memuru olan ümerâ-yı asâkir-i şahaneleri tarafından ifa olunarak daima seyyar bulunmak ve sırf sevâhilin te’min-i tarassudâtıyla iştigâl eylemek üzere Haleb ve Adana Fevkalâde Kumandanlığı Vekâleti tarafından intihâb edilecek münasib ve muktedir bir kullarının müfettiş tayiniyle umum menâtıkın müfettiş-i mûmâileyhin nezâret-i daimesi tahtında bulundurulması ve mezkûr hey’etler emr u fermân-ı hümâyûn-ı şehriyâr-ı a‘zamîleri mantûk-ı münîfi vechile sâdık-ı din ü devlet olanlardan teşkil ve dolgunca maaş ve tahkikât-ı lâzıme icrası yolunda da tahsisât i‘tâ kılındığı ve menâtıkın yekdiğeriyle ve kulelerle muhaberâtı te’min edildiği suretde ve mûmâileyhim kulları tarafından da faâlâne ve nimet-şinâsâne olarak vazife-i takayyüdkârî ifa kılındığı takdirde saye-i me‘âlî-vâye-i cenâb-ı şevket-penâhîlerinde sevâhil muhafazası için sipariş buyurulan ganbotların vürûduna kadar berren te’min-i tarassudât ve takayyüdât edilebileceği münasib gibi mütâlaa kılınmakda olduğundan suret-i ma‘rûza rehîn-i tasvîb-i hikmet-nasîb-i cenâb-ı Hilâfet-penâh-ı akdesîleri olduğu takdirde icabının Bâbıâli'ye ve Serasker paşa kullarına emr u fermân buyurulması menût-ı irâde-i seniyye-i şehriyâr-ı a‘zamîleridir. Ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr u fermân veliyyü'l-emr ve'l-ihsân efendimiz hazretlerinindir.

Fî 6 Şevval sene [1]323 ve fî 20 Teşrîn-i Sânî sene [1]321

Abd-i Memlûkleri	Abd-i Memlûkleri
Ömer Rüşdü bin Mehmed	**İbrahim Edhem bin Ferhad**

Manzûr-ı âlî buyurulan işbu arîza-i müştereke üzerine tedâbîr ve tertibât-ı ma‘rûzanın serî‘an mevki‘-i tatbike vaz‘ı ile beraber Teftiş-i Askerî Komisyon-ı Âlîsi azâsından ve yâverân-ı hazret-i Şehriyârî'den münasib birer zâtın da bu işe memuren havali-i merkûmeye i‘zâm edilmesi ve mûmâileyhimâ tarafından ahvâl ve ihtiyacât-ı mahalliyeye nazaran te’min-i inzibât için daha ne gibi tedâbîr ve takayyüdât ittihâzı lâzım geleceği tedkik olunarak neticesinin arz-ı atebe-i ulyâ kılınması ve Fransa'ya sipariş edilen ganbotların vürûduna kadar bahren icra-yı tarassudât edilebilmek üzere geçende Tersâne-i Âmirece Fransa tebaasından birinden mübâya‘a edilmiş olan vapurun tertibât ve techizât-ı lâzımesi bi'l-icra sevâhil-i mezkûreye gönderilmesi hususlarına irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş ve Bâbıâli ile taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye ve Bahriye Nezâret-i Celîlesi'ne tebligât-ı lâzıme icra kılınmış olmakla ol bâbda.

Fî 8 Şevval sene [1]323 ve fî 22 Teşrîn-i Sânî sene [1]321

Mukabele olunmuşdur.

Kulları
Mehmed Tevfik

Kulları
Ömer

Abd-i Memlûkleri
Tahsin

Y. MTV, 281/52

21 VAN'DA KOBANS KİLİSESİ İLE EVLERDE YAPILAN ARAMALARDA ÇOK SAYIDA HARP ALETİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI

Van'da Kobans Kilisesi ile evlerde yapılan aramalarda 208.786 fişek, 290 tüfek, 10 kg. dinamit ve 30 kg. barut ele geçirildiği

4 Mart 1908

Van Vilâyeti'nden 20 Şubat sene [1]323 tarihinde gelen şifrenin suretidir.

Kobans Kilisesi'yle şehir dahilindeki hânelerden zâhire çıkarılan eşya-yı memnû‘iyenin yüz bin dokuz yüz otuz aded memlû ve yüz yedi bin sekiz yüz elli altı aded fabrika malı ve kapsüllü ve kapsülsüz koğan ki cem‘an iki yüz

sekiz bin yedi yüz seksen altı aded fişenk, elli sekiz mavzer ve otuz beş sürmeli ve bir martini ve bir manliher ve beğlik mavzer ve yüz yetmiş iki maa-mekanizma mavzer, yirmi iki maa-mekanizma sürmeli namlıları ki cem‘an iki yüz doksan tüfenk ve ikisi muhtelifu'n-nev‘ olmak üzere on yedi aded on ateşli mavzer revolveri ve on aded muhtelif sistemde dürbün ve bir torba kalpazan edevatı ve üç tenekede on kilo dinamit ve altmış aded muhtelifu'n-nev‘ tüfenk mekanizmaları ve otuz kilo barut ve bir aded Taşnak Komitesi'ne mahsus bayrak, iki torba evrak-ı muzırra birçok hazele resimleri ve tüfenk aksâm-ı muhtelifesinden ibaret idüğü icra kılınan muayeneden anlaşılmışdır ve yekûnda esna-yı müsâdemede zıyâ‘a uğrayan kısım dahil olmadığı gibi fişenklerin hîn-i ta‘dâdında bir takım sandıklar veznen ve kıyasen hesab edilmiş olduğundan ikinci bir muayene ve devirde daha fazla zuhuru me’mûl bulunduğu ma‘rûzdur.

HR. SYS, 2799/3

22 BULGAR VE ERMENİ FESATÇILARIN İSTANBUL'DA KARIŞIKLIK ÇIKARMA HAZIRLIKLARI

Bulgar ve Ermeni fesatçıların 1908 yılı Martı'nda İstanbul'da karışıklık çıkarma planı yaptıkları, bu amaçla Sofya'dan satın aldıkları dinamit ve bombaları Karadeniz sahilinden nakledecekleri ihbar edildiğinden gerekli tedbirlerin alınması

16 Mart 1908

Bâb-ı Âlî
Daire-i Umûr-ı Dahiliye
Tesrî‘-i Muamelât ve Islahât Komisyonu
Aded: 4

Müsta‘cel

Zabtiye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Bulgar ve Ermeni erbâb-ı fesadı tarafından Mart'dan itibaren Dersaâdet'de icra-yı fesada başlanılması mukarrer olduğu ve eşirrâ-yı merkûmenin tervîc-i mefsedetleri maksadıyla Sofya'da mübâya‘a edilmekde olan dinamit

ve bombaların Bahr-ı Siyah sevâhilinden idhâl ve naklolunacağı arz ve ihbar olunduğundan evvel ve âhir tebliğ olunduğu vechile tedâbîr ve takayyüdât-ı lâzımenin bi-tamamihâ ittihâzından geri durulmayarak fesede-i merkûmenin her ne türlü olur ise olsun îkâ‘-ı şûriş ve mel‘anet eylemelerine imkân bırakılmaması ve bunlardan Dersaâdet'e gelmek isteyecek olanların duhûlüne meydan verilmeyip gerek kendilerinin gerek nezdlerinde bulunacağı tabiî olan eczâ ve mevâdd-ı muzırranın tamamen derdest edilmesi ve te’min-i maksadı kâfil olacak her türlü esbâb ve tedâbîre tevessül olunduğu hakkında atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye arz-ı te’minât olunması ve bir de hâdise-i zâile esnasında Dersaâdet'de bulunan bir takım işsiz güçsüz Ermenilerin alet-i mefsedet oldukları anlaşılmış ve bunların memleketlerine def‘ u teb‘îdi üzerine fesadın önü alınmış olduğundan el-hâletü hâzihî Dersaâdet'de o makûle serseriler bulunduğu takdirde şer ve mazarratlarına mahal kalmamak üzere şimdiden memleketlerine i‘zâm edilmelerine teşebbüs kılınması ve fakat bir gûne dağdağaya meydan verilmemesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî icab-ı âlîsinden olarak nezâret-i celîlelerine tebliğ olunduğu Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden bâ-tezkire-i hususiye izbâr ve emr u fermân-ı hümâyûn-ı şahane mantûk-ı münîfine tevfîkan nezâretçe icab edenlere vesâyâ ifa edildiği gibi 21 Şubat sene [1]323 tarihli tezkire-i acizî ile de bildirildiği üzere Bulgar yüzbaşılarından Sabuh Katibyan ve Kirkor'un Ermeni eşirrâsının menviyyât-ı muzırrasını tervîcen îkâ‘-ı şûriş için Sofya'da mübâya‘a etmekde oldukları dinamit ve bombaları Bahr-ı Siyah'ın Rumeli ve Kavaklar'dan Sinob'a kadar Anadolu sevâhilinden nakledeceklerine dair İkinci Ordu-yı Hümâyûn Kumandanlığınca vâki olduğu Edirne Vilâyet-i Aliyyesi'nden iş‘âr olunan istihbarât hakkındaki istıtlâ‘âtının izbârı Bulgaristan Komiseri atûfetli Sadık Paşa hazretlerine yazılarak Bulgar Ordusu'ndaki Ermeni zâbitlerinin isimlerini ve bunlardan yüzbaşı Bogos Bogosyan'ın bir mülâzım-ı sânî ile birlikde Dobniçe ve Radomir taraflarında birer manastırda Ermeni ve Bulgar müdâvimlerine dinamit imalini tedrîs etmekde olduklarını mutazammın bu defa alınan tahrirât-ı cevabiyenin sureti Tesrî‘-i Muamelât Komisyonu ifadesiyle leffen savb-ı devletlerine irsâl kılındı. Dersaâdet'de o makûle serseriler bulunduğu takdirde şimdiden memleketlerine i‘zâmlarına teşebbüs edilmesi ve fakat dağdağaya meydan

verilmemesi ve te'min-i maksadı kâfil olacak her türlü esbâba tevessül olunduğu hakkında arz-ı te'minât edilmesi fermân buyurulmasına göre atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye arz-ı keyfiyet kılınmak üzere takayyüdât ve tedâbîr-i müttehazeden serî'an malumât i'tâsı hususuna himem-i aliyye-i âsafâneleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 13 Safer sene [1]326 - Fî 3 Mart sene [1]324

Nâzır-ı Umûr-ı Dahiliye
Memduh

ZB, 24/1

23 TALORİ ERMENİLERİ İLE KÜRTLER ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIK

Hamidiye Alayları ile Dördüncü Süvari Fırka Kumandanı Edhem Nuri Bey'in Talori'de Kürtlerle Ermeniler arasında meydana gelen anlaşmazlığın sebep ve sonuçları ile ilgili raporu

27 Nisan 1909

Geçen sene mesmû'ât-ı çâkerâneme nazaran Talori Ermenileri'yle Ekrâd beyninde bir hayvan gasbı maddesinden dolayı münâza'a ve mukâtele vuku'a gelmekle her iki tarafdan birkaçar kişi katledilmiş olmasına mebnî Talori Ermenileri hânelerini terk ile çoluk çocuklarıyla beraber cibâle çekilmişler ise de hükûmet-i mahalliye cânibinden verilen malumât ve makam-ı müşiriyetden bi'l-istîzân alınan emir üzerine altmış neferden mürekkeb bir süvari bölüğü kemâl-i sür'atle mahall-i mezkûra sevk ve inhâc edilerek Ekrâd ile Ermeniler beyninde tahaddüs etmiş olan münâza'a ve muhâsamanın önü alınmış ve tarafeyn dahi teskin edilmiş idi.

Vak'a-i mezkûreyi müteâkib Muş'da bulunan Nizâmiye Otuz İkinci Alayı'nın Dördüncü Taburu'ndan iki bölük bi'l-ifrâz binbaşılarının taht-ı kumandasında olarak zikrolunan Talori'ye sevk edilmiş ve henüz ötede beride bulunup karyelerine avdet etmemiş bulunan ahaliyi te'min ve görülen âsâr-ı heyecan bi'l-külliyye teskîn ve izâle edilerek Ermeniler me'vâlarına iade etdirilmiş idi ve mezkûr Talori karyesinin merbût bulunduğu Genç Sancağı Mu-

tasarrıf-ı sâbıkı Mustafa Rıfkı Paşa dahi zikrolunan Talori'ye gelip Ekrâdın Ermenilerden gasb etmiş oldukları eşya ve hayvanâtı Kürdlerden istirdâd ile Ermenilerin öteden beri Hükûmet-i Seniyye'ye vermiş oldukları vergilerine mahsûb etdirmiş olduğu gibi vali paşa dahi Bitlis'ten Muş'a ve oradan da dört-beş saat mesafede vâki olan Şinek ve Şimal karyelerine azîmet ve ba‘dehû merkez-i vilâyete avdet etmiş idi.

Bu sene ise Genç ve Kulb cihetlerine iki bölük asâkir-i şahanenin sevki lâzım geleceği Genç Mutasarrıflığı'ndan vilâyete vâki olan iş‘âr üzerine Sekizinci Fırka Kumandanlığı Vekâleti'nden i‘tâ olunan emre imtisâlen Muş'da bulunan Dördüncü Tabur'dan iki bölük asâkir-i şahane mahall-i mezkûra sevk olunmuş ise de birkaç gün sonra doğrudan doğru mezkûr tabur binbaşılığına verilen emir mûcebince zikrolunan bölükler Muş'un dört-beş saat mesafesinde vâki olan Şinek ve Şimal karyelerinde ikame etdirilmesi için Genç ve Kulb cihetlerinden geriye aldırılmış idi.

Bekiranlı Aşireti her sene Diyarbakır taraflarından Muş'a iki buçuk saat mesafede bulunan yaylaklarına hayvanâtlarıyla beraber gelip orada sayfı imrâr etmek mu‘tâdları olduğundan ve bunların huşûnet-i tabîiyeleri sâikasıyla ol civar ahalisine taarruzdan hâlî kalmadıklarından bunların bir gûne taarruz ve tecavüzâtına meydan verilmemek için her sene yaylaklarına iki bölük asâkir-i şahane sevk ile aşiretin avdetine değin orada ikame edilmek usul-i müttehazeden bulunmasına mebnî bu sene dahi ale'l-usul ol mikdar asâkir-i şahane gönderilmiş idi. Ancak bir aralık Ermeniler mezkûr aşirete taarruz etdiklerinden ve aşiret dahi Ermenilere mukabele eylediğinden gitdikçe mesele büyümeğe ve vukuât te‘âkub etmeğe başlamış ve gâh Ermeniler aşirete ve gâh aşiret Ermenilere galib olagelmekde iken muahharan Badikanlı ve Delikanlı aşâiri dahi iltihak ve müsâdemâta iştirak edip Ermenilere galebe etmiş ve Ermenileri tâ Anduk dağına kadar takib ile Şinek ve Şimal ve Gelikozan karyeleriyle yedi karyeden ibaret olan Talori nâhiyesini bi'l-külliyye ihrâk eylemişlerdir. Ermenilerle Ekrâd beyninde vuku‘a gelen müsâdemâtın teşeddüd ve tezâyüdüne asıl sebeb Ermenilerin din hakkında şütûm-ı galîza ve muhadderât-ı İslâmiye'ye suver-i şenî‘a ve fecîada taarruzâta kıyâm etmiş bulunmalarıdır. Kurâ-yı mezkûrenin Ekrâd tarafından ihrâk edilmeyip Ermeniler tarafından yakılmış bulunduğuna dair bazı şâyi‘ât var ise de bunların Ekrâd ta-

rafından yakıldığı anlaşılmakdadır. Ermeniler ber-vech-i ma‘rûz Ekrâd tarafından Anduk dağına kadar takib edildikden sonra mikdarı nezd-i âlî-i hazret-i Şehriyârîlerinde malum olan kuvve-i cünûdiye-i mülûkâne dahi Miralay Tevfik Bey'in kumandası altında olarak oraya sevk olunarak bu kuvvet mârru'z-zikr Anduk dağına kadar hemen hiçbir yerde eşkıyaya tesadüf etmeyip ancak Talori'de ve mezkûr dağda ve civarında mütehassın bulunan eşkıya tarafından asâkir-i şahaneye karşı isti‘mâl-i silaha cür’et olunmakla asâkir-i şahane cânibinden mukabele-i bi'l-misl kaidesi icra olunarak eşkıya dûçâr-ı inhizâm edilmiş ve bir takımı da reisleriyle beraber hayyen derdest edilmiştir. Bu esnada Ermeniler tarafından bir hayli telefât vuku bulmuş ise de hâne ihrâk etmek ve nisvân ve sıbyâna taarruz ve istîmân edenleri katleylemek gibi ahvâl-i gayr-ı marziye asla ve kat‘â cünûd-ı cenâb-ı mülûkâne cânibinden vuku bulmamışdır. İhrâk-ı kurâ ve belki de nisvâna taarruz Ekrâd tarafından vuku‘a gelmişdir. Bu misillü ahvâlin asâkir-i şahane cânibinden îkâ‘ edildiğini isbat eder hiçbir eser yokdur. Müfreze kumandanı maiyyetinde bulunmuş olan Erkân-ı Harbiye Kolağası Refik Bey kulları harekât-ı askeriyenin ibtidâsından nihayetine kadar vuku‘a gelen ahvâle tamamıyla vâkıf ve muttali‘ bulunduğundan ve kendisi dahi gayet sâdık ve müstakîm bir kulları olduğundan ondan dahi istifsâr-ı keyfiyet buyurulduğu hâlde hakikat tezâhür edecekdir.

Bekiranlı Aşireti'yle Ermeniler müsâdemâta başladıkları zaman vilâyet ve Muş ve Genç Mutasarrıfiyetlerince mesele nazar-ı itibara alınmış ve derhal teşebbüsât-ı ciddiye icrasıyla vali ve mutasarrıflar mahall-i mezkûra kadar gitmiş olsaydı ateş-i fesad pek çabuk kesdirilir ve Ekrâd ile Ermenilerin münâza‘âtına nihayet verilirdi. Fakat her ne sebebe mebnî ise vali ile mutasarrıflar işe zâhiren ehemmiyet vermeyip bu bâbdaki tesâmuhlarıyla meseleyi ı‘zâm eyledikleri bedîdârdır. Şu kadar ki müfreze-i askeriyenin Talori'ye azîmetinden sonra Vali Tahsin Paşa Muş'a kadar gelerek orada bir-iki gün kaldıkdan sonra müşir paşanın geleceği sırada aldığı emir üzerine ale'l-acele Muş'dan Genç'e azîmet etmiş ve müşârunileyh müşir paşa ile mülâkât eylememişdir.

Çâkerleri bir sene kadar Muş'da durdukdan sonra Bitlis'e giderek bir sene orada dahi ifa-yı vazife etmiş ve ba‘dehû tekrar Muş'a gelip bir buçuk seneye karîbdir ki nefs-i Muş'da ikamet etdiğim gibi Talori Hâdisesi'nde da-

hi Muş'da bulunmuş olduğumdan hâdise-i ma‘rûzaya dair olan malumât ve istıtlâ‘ât-ı ubeydânem yukarıdaki ma‘rûzâtımdan ibaret olup buna dair olan malumât ve muhaberâtı hâvî olarak atebe-i felek-mertebe-i hazret-i zıllullahî-lerine Bekir Bey kulları vasıtasıyla takdimine cür’etyâb olduğum evrak-ı mu-fassala manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâneleri buyurulduğu hâlde hakikat-i hâ-lin sâha-ârâ-yı tezâhür olacağının arzına ictisâr kılındı. Ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr u fermân veli-nimet-i bî-minnetimiz şevket-meâb efendimiz haz-retlerinindir.

[6 Rebiülahir 1327]

Hamidiye Alayları ile
Dördüncü Süvari Fırka-i Hümâyûnları Kumandanı
Ferik
Abd-i Memlûkleri
Es-Seyyid Edhem Nuri

Y. EE, 5/180

24 FİRARÎ ERMENİ ASKERLERİN AFFI

Kıtalarına katıldıktan sonra firar eden veya silah altına alındıktan sonra davete icabet etmeyen Ermeni askerlerin affedildiği, bu kararın Müslüman as-kerler için de geçerli olduğu

11 Ocak 1913

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıt Varakasıdır
Zabıtnâme Rakamı: 846
Tarih: 2 Safer sene[1]331
29 Kânûn-ı Evvel sene [1]328

Hulâsa-i Meâli

Zeytun, Göksun, Haçin ve civarındaki mahaller Ermeni efrâd-ı askeri-yesinin hizmet-i askeriyelerini ifaya mecbur tutulmak şartıyla firarlarından dolayı terettüb edecek cezâdan afvları hakkında mukaddemâ ittihâz olunup irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî'ye iktirân eden kararın nizâmiye kıt‘a-larına iltihak etdikden sonra firar edenlere mi münhasır yoksa taht-ı silâha

davete icabet etmeyerek firarla bakaya kalanlara da şâmil olup olmadığını müstefsir Harbiye Nezâreti'nin 26 Kânûn-ı Evvel sene [1]328 tarihli ve 1064 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Afv-ı âlî-i mezkûr hem kıt‘alarına ba‘de'l-iltihâk firar edenlere hem taht-ı silâha davet olunup da icabet etmeyenlere şâmildir. Bu karârın efrâd-ı İslâmiye'den olan bu kabîl firarîlere de şümûlü tabiîdir. Keyfiyetin cevaben nezâret-i müşârunileyhâya iş‘ârı tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükela üyelerinin imzaları)

MV, 173/2

25 ZEYTUN MURAHHASASI FRANKLİYAN EFENDİ'NİN ERMENİLER LEHİNE FAALİYETLERİ

Ermeni eşkıyasını himaye eden ve ahali arasında karışıklık çıkmasına sebebiyet veren Zeytun Murahhasası Frankliyan Efendi'nin Zeytun'dan uzaklaştırılması gerektiği

23 Mayıs 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
216

Haleb Vilâyeti'nden alınan şifre telgrafnâme

C. 17 Nisan sene [1]330 şifre. Mülkiye müfettişinin Zeytun'a azîmet ve bu kere avdet ile verdiği rapor mündericâtına nazaran Zeytun Murahhasası Frankliyan Efendi'nin Zeytun eşkıyasını himaye ve hükûmetin her türlü icraâtına müdahale eylemek, ahali ile hükûmet arasında fesad karışdırmak misillü sıfat-ı ruhâniye ile gayr-ı mütenâsib ahvâli görüldüğü gibi bu defa hâdis olan vak‘ada da eşkıyayı muhafaza ve icraât-ı hükûmeti sektedâr eylediği ve ahalinin mûmâileyhin sû-i ahvâlinden bî-zâr kalarak Sis Katogikosluğu'na kadar şikâyetde bulundukları anlaşılmışdır. Bu adamın öteden beri Zeytun eşkıyasını himayet ü sahâbete alarak orada nüfuz-ı hükûmeti ihlâl edecek ahvâl

ve vekâyi‘e sebeb vermekde olduğuna zaten vilâyetçe kanaat hâsıl olmuş olduğundan her ne suretle olur ise olsun hemen Zeytun'dan kaldırılması esbâbının istikmâli ve neticeden malumât i‘tâ buyurulması.

Fî 10 Mayıs sene [1]330

Vali Vekili
Remzi

DH. EUM. 2. Şb, 68/11

26 AMASYA'DA BOMBA İMAL EDEN ERMENİLERİN DERSAÂDET DİVAN-I HARBİ'NE SEVKLERİ

Amasya'da bomba imal edip çevre illerdeki Ermenilere gönderen, sakladıkları bomba, dinamit ve çeşitli edevat ile birlikte yakalanan bazı Ermenilerin Dersaâdet Divan-ı Harbi'ne sevkleri

22 Temmuz 1914

Harbiye Nezâreti
Harbiye Dairesi
Asayiş Kısmı
Aded
47/417

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Amasya kasabasında iki Ermeni hânesinde birkaç bomba ve bunları imale mahsus âlât bulunduğu hakkında Onuncu Kolordu'dan mevrûd şifrenin bir sureti leffen takdim edilmişdir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Şaban sene [1]332 ve fî 6 Temmuz sene [1]330

Harbiye Nâzırı ve
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi nâmına
Müsteşar Muâvini
(İmza)

**

Harbiye Nezâreti
Harbiye Dairesi
Asayiş Kısmı

Sivas'da Onuncu Kolordu Kumandanı
Ziya Paşa'dan mevrûd fî 5 Temmuz sene [1]330 tarihli şifre sureti

Amasya'nın Sofular Mahallesi'nden hancı esnafından Tabakoğlu Karnik'in hânesinde fî 3 Temmuz sene [1]330 tarihinde iki bomba ve dükkânında nâ-tamam bir bomba ile bomba imaline mahsus kalıp ve edevât-ı sairenin hükûmet-i mahalliye tarafından bi't-taharrî bulunduğu ve kışlaya civar Savatçı Mahallesi'nde Nazaret oğlu Haykazun'un hânesinde ve dükkânında bir fitilli içi dolu ve diğerinin içi boş iki bomba ve iki aded fişenk altı bulunduğu Otuz Birinci Fırka Kumandanlığı'nın iş‘ârına atfen ma‘rûzdur.

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Sivas Vilâyeti'nden alınan şifre telgrafnâme

Amasya'da imal edilmekde olduğu istihbâr olunan bomba âmilleriyle imalâthânenin tahkik etdirilmekde olduğu 14 Haziran sene [1]330 telgrafla arz edilmiş idi. Bu kere Amasya kasabasından Debbâğoğlu Karnik'in hânesinde biri memeli diğeri memesiz iki bomba ve dükkânı[n]da birçok âlât ve edevâtı ve Nazaroğlu Haykazun'un dükkânında da bomba imaline mahsus gülle ve iki kalıp zuhur etmişdir. Bunlardan Karnik ve biraderi Ohannes bombaları dükkânlarında imal etdiklerini itiraf etdikleri gibi Haykazun ve biraderi Eğya'nın ifadesine nazaran bir seneden beri bir hayli bombanın birer mecidiye mukabilinde Ankara ve Çorum'a sevk edildiği anlaşılmışdır. Tokat'da bazı Ermeniler de bomba âmili olmak[la] maznûndur. Tahkikât ve lede'l-icab taharriyâta devam ediliyor.

Fî 7 Temmuz sene [1]330

Vali
Muammer

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Sivas Vilâyeti'nden alınan şifre

Dünkü telgrafa zeyldir:

Hân ve dükkânlarında bomba zuhur eden Amasyalı Karnik ve Ohannes'in ifade-i mazbûtalarına nazaran iki aydan beri Amasya'dan civar mahallere birçok dinamit, bomba ve martin sevk edildiği ve Samsun'da müsâdere edilen martinler dahi Mardiyan nâmına getirildiği anlaşılmışdır. Amasya mutasarrıfı merkûmların cihet-i adliyeye tevdî‘inden ise Divan-ı Harb'e sevkleri münasib olacağını yazıyor. Bu bâbdaki tahkikât ve taharriyât kemâl-i sükûnetle icra etdirilmekdedir. Amasya'nın iş‘ârı vechile bu işin Dersaâdet Divan-ı Harbince tahkik ve tedkiki muvâfık olacağından irâde-i aliyyelerine muntazırım.

Fî 8 Temmuz sene [1]330

Vali
Muammer

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 9 Temmuz sene [1]330

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 8 Temmuz sene [1]330. Bomba âmil ve bâyi‘lerinin evrak-ı tahkikiyeleriyle ma‘an ve mahfûzan Dersaâdet Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne i‘zâmları.

DH. EUM. EMN, 88/33

27

ZEYTUN ERMENİ MURAHHASASININ DİVAN-I HARB'E SEVKİ

Zeytun'da kışkırtıcı faaliyette bulunan ve Ermeni eşkıyasını himaye eden Zeytun murahhasası hakkında Divan-ı Harb'e sevk edilmek üzere kanunî işlem başlatıldığı

29 Eylül 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
567

Haleb Vilâyeti'nden alınan şifre

Zeytun'da harekât-ı şekâvetkârânede zî-medhal olmasına mebnî hakkında tahkikât icra edilmekde olduğu 6 Eylül sene [1]330 tarihli telgrafnâme ile arz olunan Zeytun Ermeni murahhasasının eşkıyaya yataklık etdiği ve esliha celb ve tevzî'inde medhaldâr olduğu ve kilisesi olmayan yerlere diakos tayini suretiyle muamelât-ı askeriyeye fesad karışdırdığı sâbit olmakla murahhasahânenin taht-ı tarassuda alındığı ve dün gece saat dokuz buçukda merkûm firara teşebbüs etmiş ise de jandarma tarafından görülerek firarı men' edildiği ve şu hâle nazaran murahhasahânede bırakılması caiz görülmediğinden hitâm-ı tahkikâta kadar kışlada kendisinin ikamet etdiği dairede misafir edildiği ve murahhasa-i mûmâileyhin Sis Katogikosu'na vâki olan müracaatı üzerine Zeytun'a murahhasa vekili gönderildiği Zeytun'da bulunan Maraş Mutasarrıflığı'ndan iş'âr edilmiş ve merkûm murahhasa ile rüfekâsı Divan-ı Harb'e sevk edilmek üzere haklarındaki tahkikâtın tesrî' ve inbâsı cevaben mahalline bildirilmişdir.

Fî 16 Eylül sene [1]330

Haleb Valisi
Celal

DH. EUM. 2. Şb, 68/20

28

ERMENİLERİN ERZURUM HUDUT YOLUNU KULLANARAK RUSYA'YA KAÇMAK İSTEMELERİ

Erzurum ve hududa yakın kazalardaki Ermenilerden birçoğu ile bazı asker firarilerinin Rusya'ya kaçarak çetelere yazıldıkları anlaşıldığından gerekli tedbirlerin alınması

9 Ekim 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
604

Müsta'celdir.

Erzurum Vilâyeti'nden alınan şifre

Vilâyet dahilinde ve be-tahsis hududa mücâvir kazalarda bulunan Ermenilerden birçoğu şu aralık Rusya'ya geçmekdedirler. Bunların arasında asker firarîleri de olduğu ve Ruslar tarafından teşkiline çalışılan çeteye kaydolunmakda oldukları cümle-i müstahberâtdan olup çete yazılmaları bile her hâlde ahvâl-i askeriye hakkında Ruslara malumât vermeleri muhtemel olduğundan men'ine müte'allik tedâbîr cümlesinden olmak üzere bizim tarafdan hiçbir kimsenin hududdan Rusya'ya geçmesine müsaade edilemeyeceğine ve gidecek olanların Trabzon tarîkıyla azîmetlerinde be's görülemeyeceğine dair ittihâzı derece-i elzemiyetde görülen kararın mevki'-i tatbike vaz'ı istîzân olunur.

Fî 26 Eylül sene [1]330

Vali Vekili
Cemal

DH. EUM. 2. Şb, 68/24

29

ERMENİLERİN HUDUT VİLÂYETLERİNDE ALINAN TEDBİRLER KARŞISINDA MEVCUT SİYASETLERİ HUSUSUNDA FİKİR AYRILIĞINA DÜŞMELERİ

Hudut vilâyetlerinde alınan tedbirlerin Ermenilerin gayretlerini kırmakta olduğu, siyasetlerine devam edip etmemek hususunda aralarında fikir ayrılığı ortaya çıktığı ve Taşnak reislerinden Antranik'in Ermeni delegelerine başkanlık etmek üzere Tiflis'ten hareket ettiğinin Petersburg Sefâreti'nden bildirildiği

3 Kasım 1914

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
3054

Petrograd Sefâret-i Seniyyesi'nden 687 numara ile mevrûd fî 20 Teşrîn-i Evvel sene [1]914 tarihli telegram hallidir.

657 numaralı telgrafnâmeye zeyldir:

Kafkasya askerleri miyânında Ermeniler mevcud olduğu ve lâkin Ermeni taburları teşkil olunmadığı ve işbu haberin Ermeni fedai teşkilatından galat olabileceği ve fedai teşkilatına Kafkasya Hükûmeti'nin ve Ermenilerin her hususda yardım etmekde oldukları ve bunların ruhu olan Taşnak rüesâsından Antranik'in Balkan Muharebesi'nde başına toplamış olduğu gönüllülerle Bulgar Ordusu'nda bize karşı harb eylemiş olduğu Tiflis Başşehbenderliği'nden bildirilmişdir.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Şifre Kalemi
3085

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]914 tarihiyle Petrograd Sefâret-i Seniyyesi Maslahatgüzârı Fahreddin Bey'den vârid olan 706 numaralı telgrafnâmenin hallidir.

689 numaralı telgrafnâmeye zeyldir:

Vilâyât-ı hududiyemizdeki tedâbîr-i müttehazenin Ermenilerin gayretini kesr etmekde olduğu ve siyaset-i hâzıralarına devam edilip edilmemesi hakkında Ermeniler beyninde ihtilâf-ı efkâr husûle geldiği ve fedailerden iki yüz elli kişinin Erivan Vilâyeti'nden Tiflis'e avdet etdikleri ve Antranik'in Culfa havalisinde gizli bir yerde Âzerbaycan ve Kafkasya'dan gelen Ermeni murahhaslarına riyâset etmek üzere Tiflis'den hareket etdiği ve işbu ictimâda aleyhimizdeki harekete germiyet vermek veya muvâfık bir zamana intizâren fedai teşkilatını te’hir etmek hususlarında ittihâz-ı mukarrerât olunacağı ve karar-ı müttehazı öğrenmeğe sarf-ı gayret etmekde olduğu Tiflis Başşehbenderliği'nden bildirilmişdir.

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayıd Numarası: 2529
Tarih: 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Hulâsa: *Vilâyât-ı hududiyemizdeki tedâbîr-i müttehaze hakkında*

Harbiye'ye

Vilâyât-ı hududiyemizdeki tedâbîr-i müttehazenin Ermenilerin gayretini kesr etmekde olduğu ve siyaset-i hâzıralarına devam edilip edilmemesi hakkında Ermeniler beyninde ihtilâf-ı efkâr husûle geldiği ve fedailerden iki yüz elli kişinin Erivan Vilâyeti'nden Tiflis'e avdet etdikleri ve Antranik'in Culfa havalisinde gizli bir yerden Âzerbaycan ve Kafkasya'dan gelen Ermeni murahhaslarına riyâset etmek üzere Tiflis'den hareket eylediği ve işbu ictimâda aleyhimizdeki harekete germiyet vermek veya muvâfık bir zamana intizâren fedai teşkilatını te'hir etmek hususlarında ittihâz-ı mukarrerât olunacağı ve karar-ı müttehazı öğrenmeğe sarf-ı gayret etmekde olduğunun Tiflis Başşehbenderliği'nden bildirildiği.

HR. SYS, 2879/4

30 ERMENİ GÖNÜLLÜLERİNİN RUSYA HÜKÜMETİ TARAFINDAN KAFKASYA'YA SEVKLERİ

Rusya'ya göç eden 4.031 Ermeni gönüllünün Rusya tarafından Kafkasya'ya sevk edildiklerinin Kalas şehbenderi tarafından bildirildiği

10 Aralık 1914

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 58464/1839

Hulâsa: *Tebaa-i Osmaniyye'den Rusya'ya sevk olunan Ermeni gönüllüleri*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Tebaa-i Osmaniyye'den olup Kânûn-ı Evvel-i Efrencî'nin yedisine kadar Rusya'nın Reni Kasabası'nda ictimâ eden ve adedleri dört bin otuz bire

bâliğ olan Ermeni gönüllülerinin Kafkasya'ya sevk olundukları Kalas Şehbenderi Haydar Bey tarafından 7 Kânûn-ı Evvel [1]914 tarihli telgrafnâmede bildirilmişdir. Mezkûr telgrafnâmenin bir sureti Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne gönderildi, efendim.

Fî 21 Muharrem sene [1]333 ve fî 27 Teşrîn-i Sânî sene [1]330

Hariciye Nâzırı nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmed Reşid

DH. EUM. 2. Şb, 3/16

31 REŞADİYE VE KARÇİKAN TELGRAF HATTININ ERMENİLER TARAFINDAN TAHRİP EDİLMESİ

Ermeniler tarafından tahrip edilen Reşadiye ve Karçikan telgraf hatlarının bakım ve onarımlarının yapılarak suçluların yakalanması ve gelişmeler hakkında bilgi verilmesi

15 Aralık 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 131

Şifre

Van Vilâyeti'ne

Reşadiye ve Karçikan telgraf hutûtunun bazı mahalleri tahrib edildiği ve bu tahribâtı îkâ‘ eden Ermenilerle müsâdeme başladığı cihetle tahribât-ı vâkı‘anın ıslâhı gayr-ı kâbil bulunduğu Posta ve Telgraf Nezâreti'nden iş‘âr kılınmışdır. Hattın serî‘an tamir ve ıslâhı esbâbının istikmâli ve mütecâsirlerin derdesti ile vuku‘u bildirilen müsâdeme hakkında malumât i‘tâsı.

Fî 2 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 48/7

32 ERMENİLERİN VAN VE REŞADİYE'DE TELGRAF HATLARINI KESEREK JANDARMALARLA ÇATIŞMAYA GİRMELERİ

Reşadiye-Vastan ve Vastan-Van telgraf tellerinin Ermeniler tarafından kesilmesi, Pelli karakol kumandanının Ermeniler tarafından katledilmesi ve Gevaş kaymakamının maiyyetindeki jandarmalarla Ermeniler arasında çatışma başlaması sebebiyle daha fazla karışıklığa meydan verilmeden suçluların cezalandırılması

20 Aralık 1914
Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 137

Şifre
Mahrem ve müsta'celdir

Van Vali Vekili Cevdet Bey'e

Reşadiye ile Vastin ve Vastin-Van arasındaki telgraf tellerinin Ermeniler tarafından kesildiği ve Pelli karakol kumandanının yine bunlar tarafından katlolunduğu ve o civarda bulunan Gevaş kaymakamı maiyyetindeki jandarmalar ile Ermeniler arasında hakikî bir müsâdeme başladığı vekâletinizden alınan 6/7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli şifrede iş'âr olunuyor. Hattın esasen derkâr olan ehemmiyetine mebnî muhafaza ve te'min-i selâmeti ale'l-husus şu sırada her zamandan ziyade matlûb ve mültezem olduğu hâlde Ermeniler tarafından birkaç defadır tahribâta ma'rûz kalması fevkalâde şâyân-ı dikkatdir. Hattı kesmek ve kuvve-i müsellaha ile çarpışmak derecesinde cür'et göstermek tabiî verilen bir karar ve talimâta müsteniddir. Gevaş ve Reşadiye'de bunları sevk ve idare edenler tabiî mahdûd ve hükûmetçe de malumdur. Tahkikât-ı serî'a icrasıyla kendilerinin temâdî-i mefsedetlerine meydan bırakdırılmaması esbâbının istikmâliyle beraber gerek hattın hüsn-i muhafazası ve gerek hükûmetin muhafaza-i haysiyet ve mevki'i için gerek Gevaş muhitinden ve gerek oraya mücâvir bulunan şâyân-ı itimad İslâm karyelerinden münasib suretde istifade olunması suretiyle mütecâsirlerinin te'dîbleri.

Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 48/85

33

EDİRNE MURAHHASASI TORYAN EFENDİ'NİN ERMENİLERİ KIŞKIRTMASI

Bulgaristan Ermenileri'ni Osmanlı Hükümeti aleyhine kışkırtan ve gönüllü olarak Rusya'ya gitmelerini teşvik eden Edirne Murahhasası Toryan Efendi'nin bu ihanetinden dolayı murahhasalığına son verilmesi

21 Aralık 1914

Sofya Sefâret-i Seniyyesi
2016-106

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Kendisini Sofya Ermeni Murahhasalığı'na intihâb etdirmek üzere ahîren Bulgaristan'a gelmiş olan Edirne Ermeni Murahhasası Toryan Efendi'nin Bulgaristan'da Ermeni ile meskûn olan havaliyi dolaşdığı sırada Ermenileri Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine kıyâm için teşvik ve merkûmâna Rusya'ya gönüllü olarak gitmeleri için nasihat eylediği ve bunun neticesi olarak birçok Ermeni'nin gönüllü olarak Rusya'ya müteveccihen hareket eyledikleri şehbenderlerden alınan raporlardan anlaşıldığı ve Sofya'ya muvâsalatdan beri bir Osmanlı memuru olmak sıfatıyla evvelâ Sefâret-i Seniyye'yi ziyaret etmesi lâzım gelen mûmâileyhin bugüne kadar ne Sefâret-i Seniyye'ye ve ne de Şehbenderhâne'ye uğramaması maksad-ı hainâne ile uğraşdığına ve Hükûmet-i Osmaniyye ile kat‘-ı alâka eylemek fikrinde bulunduğuna bir delil olduğu da berây-ı malumât arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]914

Sofya Sefiri
Ali Fethi

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 26 Teşrîn-i Sânî sene [1]330

Tahrirât

Edirne Vilâyeti'ne

Kendisini Sofya Ermeni Murahhasalığı'na intihâb etdirmek üzere ahîren Bulgaristan'a gitmiş olan Edirne Murahhasası Toryan Efendi'nin Bulgaristan'-

da Ermeni ile meskûn olan havaliyi dolaşdığı sırada Ermenileri Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine kıyâma teşvik ve Rusya'ya gönüllü gitmeleri için nasihat eylediği ve bunun neticesi olarak birçok Ermeni'nin gönüllü olarak Rusya'ya müteveccihen hareket etdiklerinin şehbenderlerden alınan raporlardan anlaşıldığı ve bir Osmanlı memuru olduğu hâlde Sofya'ya muvâsalatdan beri ne Sefâret ve ne Şehbenderhâne'ye uğramaması makâsıd-ı hainâne takib eylediğine ve Hükûmet-i Osmaniyye ile kat‘-ı alâka eylemek fikrinde bulunduğuna delil olduğu Sofya sefirimizden alınan tahrirâtda iş‘âr kılınmış ve merkûmun memuriyetine nihayet verilmesi için Adliye Nezâreti'ne müracaat olunmuşdur. Merkûm murahhasanın vilâyetçe ne suretle tanıldığının ve ne zamandan beri oradan infikâk etdiğinin iş‘ârı tavsiye olunur. Ol bâbda.

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 26 Teşrîn-i Sânî sene [1]330

Mahremdir

Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne Tezkire

Kendisini Sofya Ermeni Murahhasalığı'na intihâb etdirmek üzere ahîren Bulgaristan'a gitmiş olan Edirne Murahhasası Toryan Efendi'nin Bulgaristan'da Ermeni ile meskûn olan havaliyi dolaşdığı sırada Ermenileri Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine kıyâm için teşvik ve Rusya'ya gönüllü olarak gitmeleri için nasihat eylediği ve bunun neticesi olarak birçok Ermeni'nin gönüllü olarak Rusya'ya müteveccihen hareket etdiklerinin şehbenderlerden alınan raporlardan anlaşıldığı ve Sofya'ya muvâsalatından beri bir Osmanlı memuru olmak sıfatıyla evvelâ Sefâret-i Seniyye'yi ziyaret etmesi lâzım gelen merkûmun ne Sefâret'e ve ne de Şehbenderhâne'ye uğramaması kendisinin makâsıd-ı hainâne takib eylediğine ve Hükûmet-i Osmaniyye ile kat‘-ı alâka eylemek fikrinde bulunduğuna bir delil olduğu Sofya sefirimizden alınan tahrirâtda iş‘âr kılınmış ve vaziyeti nazar-ı hükûmetde tavazzuh eden böyle bir şahsın murahhasa sıfatıyla Edirne'de bulundurulması gayr-ı caiz görülmüş olduğundan merkûmun memuriyetine serî‘an nihayet verdirilmesi zımnında icab eden tedâbîrin istikmâl ve iş‘ârına müsaade buyurulması bâbında.

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Mahremdir

Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne Tezkire

Fî ... sene ... tarih ve ... numaralı tezkireye zeyldir:

Edirne Ermeni Murahhasası Toryan Efendi hakkında sebk eden isti'lâma cevaben Polis Müdüriyeti tarafından yazılıp vilâyet-i müşârunileyhâdan mevrûd tahrirâtla gönderilen derkenarın sureti leffen takdim kılındı. Arz u iş'âr-ı sâbık vechile iktizâsının serî'an istikmâl ve izbârına müsaade buyurulması bâbında.

**

Edirne Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Hususî: 1348
Umumî: 18870

Hulâsa: *Edirne Ermeni Murahhasası Toryan Efendi'nin ahvâli ve tarih-i infikâki hakkında bazı malumâta dair*

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ifadesiyle vârid olan 26 Teşrîn-i Sânî sene [1]330 tarihli ve seksen sekiz numaralı tahrirât-ı aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır:

Sofya'ya giderek makâsıd-ı hainâne takib etdiğine delâlet edecek bazı ahvâl-i mefsedetkârâneye mücâseret etdiği iş'âr buyurulan Edirne Ermeni Murahhasası Toryan Efendi'nin vilâyetçe ne suretle tanıldığına ve ne zamandan beri buradan infikâk etdiğine dair Polis Müdüriyeti'nden yazılan derkenar tafsilât-ı matlûbeyi şâmil olduğundan bir sureti leffen takdim kılındı. Mûmâileyh İstanbul'da hayli müddet Patrik kaymakamlığında mesbûku'l-hidme bulunmak cihetiyle takib etdiği meslek ve hatt-ı hareketin oraca da tedkiki mümkün olacağı ilâve olunur, efendim.

Fî 26 Muharrem sene [1]333 ve fî 2 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Edirne Valisi
Âdil

Edirne Vilâyeti
Mektubî Kalemi

Polis Müdüriyeti'nin derkenarı suretidir.

Edirne Ermeni Murahhasası Toryan burada bulunduğu müddetçe Ermeni gençliğinin başında bulunmuş ve her ne iş için olursa olsun hükûmete bizzat müracaatlarını men‘e çalışarak daima kendilerini Murahhasahâne'ye rabta uğraşmış ve şahsa aid en basit ve ashâbı müracaat etmeksizin husûl bulacak işler için gece dahi devâir-i resmiyeye müracaatdan geri kalmamış ve esna-yı sukûtda Bulgar efrâdından olup firar edemeyen Ermenileri kilise ittisâlinde bir dairede alıkoyduğu ve birer birer firarlarını te’min etdiği muahharan elde edilen birkaçının ifadesinden anlaşılmışdır. Bir gün bu cihet bi'l-münasebe kendisine imâ edildikde asker olmayan bazı Ermenileri hasta ve bî-kes olmak dolayısıyla bir odaya kabul ve tedavi etdirdiğini söylemiş idi. Ruhbânın bazıları gibi efrâdın hurafâtla kiliseye irtibâtı tarafdarı olmayan Toryan bunları kaldırmağa ve fakat ber-vech-i ma‘rûz yalnız Ermeni mefkûresinin takibi emrinde fikrin terakkîsine çalışır. Hadîdü'l-mizac, serî‘u'l-infiâl bir kimse olarak tanınmışdır. Validesinin hastalığını bi'l-beyân 21 Eylül sene [1]330 tarihinde İstanbul'a gidip 29 minh tarihinde avdet ve Sofya'da Ermeni murahhasası intihâbına nezâret etmek üzere 2 Teşrîn-i Evvel sene [1]330 tarihinde Sofya'ya azîmet etmişdir. Dersaâdet'e giderek avdetini müteâkib Sofya'ya azîmeti İstanbul'dan talimât aldığına da delâlet eder.

Fî 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Edirne Vilâyeti
Polis Müdüriyeti

DH. EUM. 2. Şb, 3/30

34 BURSA ERMENİ MURAHHASASI SİVASLI SAHAK ODABAŞYAN'IN HAREKETLERİNİN İZLENMESİ

Patrikhane'nin emriyle Erzincan'a hareket eden Bursa Ermeni Murahhasası Sivaslı Sahak Odabaşyan'ın hareketlerinin izlenmesi

21 Aralık 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Sivas, Erzurum, Trabzon, Bitlis, Van Vilâyetlerine

Ermeniler üzerinde tahrikât-ı siyasiyede bulunması kaviyyen me'mûl olan ve öteden beri hâl ve harekâtı dâ'î-i iştibâh görülen Bursa Ermeni Murahhasası Sivaslı Sahak Odabaşyan'ın Patrikhâne'nin emriyle vilâyât-ı şarkıyeye gitmek üzere 20 Teşrîn-i Sânî'de Erzincan'a müteveccihen Bursa'dan infikâk etdiği anlaşıldığından merkûmun oraya vürûdunda harekâtının taht-ı tarassudda bulundurularak münasib bir vesile ile yine Bursa'ya iadesi.

Fî 8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 48/91

35 MISIR, BULGARİSTAN, RUSYA VE AVRUPA'NIN ÇEŞİTLİ YERLERİNE GİDİP GELEN ERMENİ KOMİTECİLERİN BİRBİRLERİYLE HABERLEŞMELERİ

Mısır, Bulgaristan, Rusya ve Avrupa'nın çeşitli yerlerine gidip gelen Ermeni komiteciler arasındaki haberleşmeyi sağladığı tespit edilen Aleksan Eğserciyan'ın hareketlerinin dikkatle izlenmesi

24 Aralık 1914

İstanbul
Polis Müdüriyet-i Umumiyesi
Kısm-ı Siyasî İkinci Şube
Aded: 74

Mahremdir

Emniyet Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesi'ne

An-asl Dimetokalı olup Balkan Harbi'nden sonra Dedeağacı'nda ihtiyar-ı ikamet ve icra-yı ticaret eden Aleksan Eğserciyan nâm şahsın mahall-i mezkûrda Mısır, Bulgaristan, Rusya ve Avrupa'nın muhtelif mahallerinden gidip gelen Ermeni komiteleri mensubînine ibrâz-ı suhûlet ve evrak-ı muha-

bere nakline vesâtat etmekde olduğu istihbâr kılınmağla oraca kendisiyle temas edenler anlaşılmak üzere ahvâlinin nazar-ı dikkatde bulundurulması esbâbının istikmâli temenni olunur, efendim.

Fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

İstanbul Polis Müdür-i Umumîsi
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 3/31

36 VAN-BİTLİS TELGRAF HATTININ ERMENİ SALDIRILARINDAN KORUNMASI

Van'daki bazı Ermeni köylerinin ayaklanarak Gevaş'a gitmekte olan kadı ile posta jandarmalarını pusuya düşürüp şehit etmeleri sebebiyle telgraf hattının güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli tedbirlerin alınması

28 Aralık 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 142

Şifre

Van Vilâyeti'ne

Van'la Bitlis arasındaki bazı Ermeni köylülerinin müsellahan kıyâm ederek bunlara Ermeni asker firarîlerinin de iltihâk etdiği ve Gevaş'a gitmekde olan kadı ile refîkini ve Gevaş'dan evrak postasını hâmilen Van'a sevk olunan posta jandarmalarını pusuya düşürerek şehid etdikleri ve bu sebeble Van, Bitlis postalarının te'hir-i ihalesi kesb-i zaruret eylediği Posta ve Telgraf Nezâreti'nden iş'âr kılınmışdır. Bitlis Vilâyeti'yle bi'l-muhabere telgraf hutûtunun ve postanın te'min-i muhafazası ve vilâyetçe mevcud malumâtın serî'an inbâsı.

Fî 15 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 48/182

37

ERMENİ AYAKLANMASININ ŞATAK VE HAVASOR'A KADAR YAYILDIĞI

Gevaş yakınındaki Atalan köyü ile Şatak'ta bulunan Ermenilerin memur, jandarma ve ahaliden bazı kimseleri şehit etmeleri üzerine tedbir olarak vekâleten münasip birinin gönderilmesi

30 Aralık 1914

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 143

Şifre
Mahrem ve müsta'celdir
Bizzat Cevdet Bey tarafından hallolunacakdır

Van Valisi Cevdet Bey'e

Sebk eden istîzâha cevaben Vilâyet Vekâleti'nden alınan 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli şifrede Karçikan vukuâtından sonra bu kere de Gevaş'a yarım saat mesafedeki Atalan karyesinde Gevaş kadısı ile Van'a posta götüren jandarmaların yine Ermeniler tarafından şehid edildiği ve kıyâmın Şatak ve Havasor havalisine kadar intikal ederek Şatak'da da kaymakam ile jandarmalardan ve memurîn ve ahaliden bazılarının şehid düşdüğü bildiriliyor. İdâme-i sükûn ile beraber maksad-ı aslî olan haysiyet-i hükûmetin te'min-i muhafazası için tedâbîr-i serî'a ve kat'iye ittihâzı icab eder iken esbâb ve sevâiki vilâyetçe de tamamen malum olması icab eden şu vekâyi'e karşı pek sakîm ve bî-sûd bir tedbir olmak üzere hey'et-i tahkikiye ve nâsıha göndermek, mebûsları sevk etmek ve bu suretle merkez-i mefsedet bir karye demek olan Atalan'daki katilleri, içlerinde ecnebi Ermenilerinin de bulunduğu bildirilen çeteleri kaçırtmak, bilâhare de müfreze ile güya haricden vuku bulacak bir taarruza karşı bu karyeyi muhafaza etmek ve şu harekâtı evvelce de iş'âr olunduğu vechile kat'î ve müessir darbelerle daha mebde'inde imha ve itfâ mümkün iken vilâyetin diğer kazalarına kadar sirayet etdirmek pek ziyade şâyân-ı teessüfdür. Şu hâli tevlîd eden tedâbîr ilcaât-ı mahalliyeye müstenid bir zaruret neticesi olarak ittihâz olunmamış ise vekilin bu meseleyi idare edemeyeceğini gösteriyor. Merkeze avdetiniz daha epeyce bir zaman için

mümkün olamayacak ise vekâlete münasib ve müteşebbis birisi i‘zâm olunmak üzere serî‘an iş‘ârı.

Fî 17 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Nâzır

DH. ŞFR, 48/220

38 İSTANBUL'DAN AYRILAN MEBUS PASTIRMACIYAN'IN RUSYA'YA GEÇEREK ERMENİ GÖNÜLLÜLERİ İLE BİRLEŞMİŞ OLABİLECEĞİ

İstanbul'dan ayrılarak Erzurum'a giden Mebus Karakin Pastırmacıyan'ın Rusya'ya geçerek Ermeni gönüllüleri ile birleşmesi muhtemel olduğundan Erzurum Vilâyeti'nden gereğinin yapılmasının istendiği

18 Ocak 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Erzurum Vilâyeti'nden alınan şifre telgrafnâme

Zeyl-i 7/8 Kânûn-ı Evvel sene [1]330. Mebûs Pastırmacıyan'ın Dersaâdet'de olup olmadığının tesrî‘-i iş‘ârına müsaade buyurulması tekrar istirhâm olunur.

Fî 23 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Vali
Tahsin

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 24 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Tezkire
Mahrem, gayet müsta‘celdir

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'ne

Mebûs Pastırmacıyan'ın el-yevm İstanbul'da olup olmadığının yoksa tarih-i infikâkiyle mahall-i azîmetinin serî‘an tahkik ve iş‘ârı mütemennâdır, efendim.

İstanbul
Polis Müdüriyet-i Umumiyesi
Kısm-ı Siyasî Üçüncü Şube
Aded: 425

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Emniyet-i Umumiye ifadesiyle şeref-vârid olan fî 24 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 tarihli ve yedi yüz üç hususî numaralı tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır:

Karakin Pastırmacıyan Efendi'nin 2 Eylül sene [1]330 tarihine müsâdif Salı günü hareket eden Rus vapuruyla Erzurum'a azîmet eylediğinin bi't-tedkik anlaşıldığı ma‘rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 3 Kânûn-ı Sânî sene [1]330

Polis Müdür-i Umumîsi
(İmza)

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 5 Kânûn-ı Sânî sene [1]330

Şifre
Mahremdir

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 23 Kânûn-ı Evvel sene [1]330. Pastırmacıyan'ın 2 Eylül sene [1]330 tarihinde hareket eden Rus vapuruyla Erzurum'a gitdiği bi't-tahkik anlaşıldı. O zamandan beri vilâyet dahilinde görülmemiş ise buradan doğruca Rusya'ya geçerek Ermeni gönüllüleri ile birleşmiş olması me’mûldür. Bu cihet vilâyetin malumâtıyla da te’eyyüd ederse muktezâsının ifa ve bu bâbda malumât i‘tâsı.

DH. EUM. 2. Şb, 68/26

39 İZMİT'TEKİ ERMENİ KÖYLERİNDE ÇOK SAYIDA SİLAH VE CEPHANE BULUNMASI

İzmit'in Ermenilerle meskun Bahçecik, Yuvacık, Arslanbey ve Döngel köylerinde silah ve cephane bulunduğu / İzmit'teki Fransız Mektebi'nde telsiz-telgraf cihazı olduğunun haber alındığı

26 Ocak 1915

İstanbul
Polis Müdüriyet-i Umumiyesi
Kısm-ı Siyasî İkinci Şube
Aded: 58

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

İzmit'e tâbi Arslanbey, Döngel, Yuvacık[6], Bahçecik karyeleri kâmilen Ermeni ile meskûn olup bunlarda külliyetli mikdarda silah ve cephâne bulunduğu, İzmit'de Şimendifer Caddesi'nde kâin Fransız Frerler Mektebi'nde 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]330 Salı günü Frerler tarafından Çanakkale'nin İngiliz ve Fransız sefâini tarafından sekiz milden bombardıman edildiği talebeye haber verilmekle mektebde telsiz-telgraf cihazı bulunması muhtemel idüğü, yine İzmit'de Müftüzâde damadı Sarıklı Aziz Efendi isminde birinin Ermenilerle düşüp kalkarak gerek Müslümanlar ve gerek Ermeniler arasında hükûmet aleyhinde bî-muhâbâ tenkidât ve isnadât ve tefevvühâtda bulunduğu bazı hususât için İzmit'e gönderilen memurun cümle-i tahkikâtından olmakla mahalline tebligât ifası için arz-ı keyfiyet olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Teşrîn-i Evvel sene [1]330

Polis Müdür-i Umumîsi
(İmza)

**

[6] Metinde "Ovacık" şeklinde geçmektedir.

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 2 Teşrîn-i Sânî sene [1]330
Evrak Umumî Numarası: 487
Kalem Numarası: 3168

Mahremâne

İzmit Mutasarrıflığı'na

İzmit'e tâbi Arslanbey, Döngel, Yuvacık ve Bahçecik karyeleri kâmilen Ermeni ile meskûn olup bunlarda külliyetli mikdarda silah ve cephâne bulunduğu ve İzmit'de Şimendifer Caddesi'nde kâin Fransız Frerler Mektebi'nde sene-i hâliye Teşrîn-i Evveli'nin yirmi birinci günü Frerler tarafından Çanakkale'nin İngiliz ve Fransız sefâini tarafından sekiz milden bombardıman edildiği talebeye haber verilmekle, mektebde telsiz-telgraf cihazı bulunması me'mûl idüğü ve yine İzmit'de Müftüzâde damadı Sarıklı Aziz Efendi isminde birinin Ermenilerle düşüp kalkarak gerek Müslümanlar ve gerek Ermeniler arasında hükûmet aleyhinde bî-muhâbâ tenkidât ve isnadât ve tefevvühâtda bulunduğu haber veriliyor. Bu bâbda yapılacak tahkikâtdan hâsıl olacak neticenin inbâsı bâbında.

**

İzmit Mutasarrıflığı
Tahrirât kalemi
Aded: 784

Mahrem

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Nâzır beyefendi hazretleri

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nden muharrer 2 Teşrîn-i Sânî sene [1]330 tarihli ve 16 mahrem numaralı tahrirât-ı aliyye-i nezâret-penâhîleri arîza-i cevabiyesidir:

Ahîren tahliye etdirilerek Mekteb-i Sultanî talebe-i leyliye ve sunûf-ı ibtidâiyesiyle Numûne Mektebi için işgal edilen Fransız Frerler Mektebi'nde lede't-taharrî telsiz-telgraf âlâtı bulunmadığı ve Aziz Efendi'nin öteden beri ahvâli tecessüs ve tarassud edilmekde olduğu hâlde dâ'î-i şübhe ve hükûmet aleyhinde tenkidâtda bulunduğuna dair bir emâre elde edilemediği Polis Merkez Memurluğu'ndan ve Ermenilerle meskûn Bahçecik, Yuvacık, Arslanbey, Döngel karyelerinde bazılarının hânelerinde esliha-i memnû'a mevcud oldu-

ğu gibi Ermişe'de kilise derûnunda dahi esliha bulunduğu mahalli Jandarma Takım Kumandanlığı'nın ihbarından anlaşıldığı ve kuvvetli bir müfreze-i askeriye ile şedîd bir taharriyât neticesinde hayli eslihanın zâhire ihracı me'mûl idüğü Jandarma Tabur Kumandanlığı'ndan ifade olunmuşdur. Geçen sene idare-i örfiye altına alınan livâda hükûmet-i askeriye ve Divan-ı Harb Riyâseti'ne tayin ve i'zâm kılınan erkân-ı harbiye kaymakamlarından Remzi Bey'in mevcud esliha-i memnû'anın hükûmete teslimi hakkında umum livâya şâmil olmak üzere ilanât-ı kat'iyede bulunmasına rağmen hiçbir tarafdan silah teslim olunmamış ve tayin kılınan müddetin hitâmı üzerine taharriyâta mübâşeret mukarrer iken her ne esbâba mebnî ise hükûmet-i askeriyece sarf-ı nazar edilmiş idi.

Çend sene mukaddem Ermişe Manastırı'nda esliha mevcud olduğu hakkında vuku bulan ihbar üzerine cereyân eden muhabere neticesinde manastırın taharrîsi münasib olamayacağı yolunda selef-i acizî tarafından vuku bulan ma'rûzât nezd-i âlî-i nezâret-penâhîlerince de mazhar-ı tasvîb olmuş ve binâenaleyh taharrîden sarf-ı nazar olunduğu anlaşılmışdır. Tafsilât-ı ma'rûzadan esliha-i memnû'anın mevcudiyeti şübhesiz gibi ise de fakat vaktiyle taharrîsinde tasavvur buyurulan mehâzîr el-yevm bir kat daha artmışdır. Maamâfih köylerde mevcud silahların zâhire ihracı sâlifü'l-arz kurânın aynı zamanda bağteten muhafaza ve tarassud altına alınarak taharriyât-ı şedîde icrası suretiyle mümkün olabilir ki bunun için de birkaç tabur askere ihtiyac derkârdır. Halbuki eslihanın bu suretle dercinden hâsıl olacak menâfi' ile bunun şu sıra îkâ' edeceği sû-i te'sirât mukayese olunduğu takdirde bâ-husus şu nazik zamanda mazarrât-ı melhûzânın hâsıl olacak muhassenât ile kıyas kabul etmeyecek derecede olacağı ve madem ki vaktiyle taharriyât icrasında mahzur mütâlaa buyurularak te'hir edilmişdir, şu hâlde kurâ-yı mezkûre zaten tarassud-ı hafî altında bulunduğundan bunun teşdîdiyle taharriyâtın ileride vakt-i münasibde icrası şimdilik muvâfık gibi mütâlaa kılınmakda ise de icra-yı icabı merhûn-ı re'y-i sâmî-i nezâret-penâhîleridir, efendim hazretleri.

Fî 13 Kânûn-ı Sânî sene[1]330

İzmit Mutasarrıfı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 2/67-A

40 HINÇAK KOMİTESİ İLERİ GELENLERİNDEN HAMPARSUM BOYACIYAN'IN ERMENİLERİ KIŞKIRTICI DAVRANIŞLARI

Hınçakyan Komitesi reislerinden Hamparsum Boyacıyan'ın Ermeniler lehine uğraş verdiği tespit edilmiş olduğundan gerekli tedbirlerin alınması

31 Ocak 1915

Emniyet-i Umumiye
İstıtlâ'ât Müdüriyeti
Tarih: 18/11/1330

Karargâh-ı Umumî İstihbarât Şubesi Müdürüne

Altıncı Kolordu-yı Hümâyûn'da bulunan Adanalı ve Hınçakyan Komitesi'ne mensub bilumum Ermeni efrâdın geçen Teşrîn-i Sânî'nin yirmi ikinci günü Makriköyü'nde Kozan Mebûs-ı sâbıkı Hınçak rüesâsından Hamparsum Boyacıyan (Murad) tarafından verilen nutku istimâ' ederek ba'dehû merkûmun familyası ve Haçin yetimlerinden biraderzâdesi Nuvart Keçeciyan ile birlikde fotoğraflarını çıkartdıkları mevsûkan istihbâr olunmuşdur. Ermeni efrâdın böyle esasen şiddetle Ermeni mefkûresine çalışan Hamparsum gibi eşhâsla temas etdirilmesi muvâfık olamayacağından bu cihet hakkında icab edenlerin nazar-ı dikkati celb olunması.

DH. EUM. 2. Şb, 4/28

41 MAMURETÜLAZİZ'DE ELE GEÇİRİLEN ERMENİCE BİR MEKTUPTA RUS İSTİLASINI ARZU EDEN BİR TAKIM İFADELERİN BULUNMASI

Mamuretülaziz'in Eğin Kazası'nda Muallim Kavkazyan Şahbaz tarafından yazılmış Ermenice mektupta, Rus istilası ve İsa yortusunu Rus bayrağı altında geçirme temennisinde bulunulduğu anlaşıldığından adı geçen kişi ile yandaşlarının Divan-ı Harb'e sevk edildikleri

10 Şubat 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mamuretülaziz'den gelen şifre

Eğin Kazası'nda Mesâha Mektebi muallimi bulunan Kavkazyan Şahbaz tarafından yazılmış olan Ermenice bir mektub on gün evvel buraca tutul-

muş ve mezkûr mektubun tercümesinde Rusların burayı istila ederek Milad-ı İsa Yortusu'nu Rus bayrağı altında geçirmeleri gibi bir takım temenniyâtda bulunduğu anlaşılmış olmakla merkûm Şahbaz ve mektubun nâkili Karabet ve muhâtab Toros ve Melkon taht-ı tevkife alınarak evrak-ı tahkikiyeleriyle beraber Divan-ı Harb-i Örfî'ye tevdî' edildiği ma'rûzdur.

Fî 28 Kânûn-ı Sânî sene [1]330

Vali
Sabit

DH. EUM. 2. Şb, 4/53

42 ERMENİ EŞKIYASININ İHTİLÂL TEŞEBBÜSÜNE KARŞI UYGULANACAK MUAMELELER KONUSUNDA ORDULARA GENEL BİR TEBLİĞDE BULUNULMASI

Bitlis'te ortaya çıkan Ermeni eşkıyasının Halep ve Dörtyol'da askerlere saldırması, Kayseri'de bombalar ele geçirilmesi, ele geçen Rusça, Fransızca ve Ermenice yazılı şifreli muhabere evrakında bir ihtilâl teşebbüsünde bulunulacağının anlaşılması üzerine gerekli tedbirlerin alınması hakkında Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı Vekâleti'nden ordulara genel bir tebliğde bulunulduğu

28 Şubat 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 1053

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Van Vilâyetlerine Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Karesi, Kayseri, Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflıklarına

Bitlis'de zuhur eden Ermeni eşkıyası ve Haleb ve Dörtyol'da yine Ermenilerin askere karşı vuku bulan tecavüzâtı ve Kayseri'de zuhur eden külliyetli bombalarla Rusça, Fransızca ve Ermenice grupları hâvî şifreli muhaberât evrakı, memleketde düşmanlarımız tarafından bir ihtilâl teşebbüsü hazırlanmakda olduğuna delâlet etdiğinden her türlü ihtimale karşı bu gibi vekâyi' tahaddüs eden menâtıkda tatbik olunacak muamele ile taht-ı silahda bulunan

Ermeni efrâd hakkında Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı Vekâleti'nden ordulara tebligât-ı mahsusa ve umumiye ifa kılınmışdır. Mülkiyeye ta‘alluk eden hususâtda bilâ-ifâte-i zaman cihet-i askeriye ile bi'l-müzâkere icab eden tedâbîrin tamamî-i tatbikine fevkalâde itina olunması ehemmiyetle tavsiye olunur.

Fî 15 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 50/127

43 DÖRTYOL ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Dörtyol Ermenileri'nin belirlenen yere sevk edilerek isyan çıkarmalarına meydan verilmeyip köklü tedbirler alınması

2 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 121

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

C. 16 Şubat sene [1]330. Dörtyol Ermenileri'nin 13 Şubat tarihli telgrafnâmenizde iş‘âr kılınan mevâki‘e sevkleri muvâfıkdır. Hâl ve vaziyetin takdiriyle hükûmet tarafından ihtilâl ve isyanı intâc edecek ahvâl vuku‘una meydan bırakılmamakla beraber Ermenilerin harekât ve faaliyetleri tezâyüd eden menâtıkda son derecede şiddet ve süratle hareket olunmak ve her vak‘ayı müessir ve kat‘î vesâit ile mahallinde esbâb-ı vuku‘uyla birlikde imha etmek icab eder.

Fî 17 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 50/141

44 ZEYTUN OLAYLARINA KARŞI ASKERÎ BİRLİKLERİN ARTIRILMASI

Zeytun'da çoğunluğu asker firarilerinden oluşan eşkıyanın saldırılarına karşı yeteri kadar askerî birliğin sevkine ihtiyaç duyulduğunun Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey tarafından bildirildiği

8 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Maraş Mutasarrıflığı'ndan alınan şifre

28 Kânûn-ı Sânî sene [1]330 tarihinde Zeytun'un bazı mahallerinde silah ve jandarmalara karşı taş atılması ve muahharan ifa-yı vazifeye giden jandarma Abdullah'ın bazı eşhâs tarafından darb ve cerh ile silah ve cephânesinin alınması ve 16 Şubat sene [1]330 tarihinde yetmiş-seksen kadar asker firarîsi hükûmeti basmak teşebbüsünde bulundukları hâlde hükûmet-i mahalliyece haber alınmasından dolayı bu teşebbüsün akîm kalmış olması hususâtı vakt ü zamanıyla vilâyete iş‘âr ve iki yüz ellişer mevcudlu iki ve hiç olmazsa bir bölük askerin irâe-i satvet olunmak üzere Zeytun'a gönderilmesi izbâr olunmuş ve bir bölük askerin i‘zâmı Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na yazıldığı alınan cevabnâmede bildirilmiş ise de cihet-i askeriyeye henüz bir tebligât vuku bulmamışdır. Bugün kaymakamlıkdan aldığım telgrafnâme meâlinden ekserîsi asker firarîsinden ibaret olan eşkıyanın hükûmeti basmak hususundaki teşebbüsleri askere verilmek üzere jandarmalardan istirdâd olunan yüz otuz kadar mu‘addel martinilerle cephânesini almak ve telgraf telini kesmek ve memurlarla İslâmları maa-aile katletmek gibi bir fikr-i ihtilâlkârâneye müstenid olduğu ve müteşebbislerden bir kısmı firar edip diğer takımı hükûmetin adem-i vukûfu mülâhazasıyla hânelerinde iseler de bunların derdestine teşebbüs olunursa umumen kıyâm etmeleri muhtemel olup o hâlde ise mevcud jandarma teskine gayr-ı kâfi olacağı beyânıyla altı yüz kadar askerin i‘zâmına lüzum gösterilmişdir. Müstağnî-i arz olduğu üzere Zeytun öteden beri menba‘-ı şekâvet olmakla beraber şu sırada mahalli ve mahâll-i saire as-

ker firarîlerine melce' olmak itibarıyla bir kat daha kesb-i ehemmiyet eylemiş ve asayişin te'mini bunların behemehâl derdestine mütevakkıf bulunmuş olduğundan Maraş Taburu'ndan iki bölüğün oraya sevki lüzumu bu kere de Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na yazılmışdır.

Fî 23 Şubat sene [1]330

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH. EUM. 2. Şb, 5/32

45 SAMSUN'DA HALI TÜCCARI HÜSREV KASABYAN'IN SİLAH TEMİN ETMEK VE İHTİLÂL FİKİRLERİNİ YAYMAK SUÇLARINDAN DİVAN-I HARB'E SEVKİ

Samsun'da halı tüccarlığı yapan Hüsrev Kasabyan'ın silah ithaline aracılıkta bulunduğu ve hariçteki Ermeniler ile ihtilâl gayesiyle haberleştiği anlaşıldığından kardeşi Kigork'la birlikte Divan-ı Harb'e verilmek üzere Samsun'a gönderilmesi

9 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 47

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 21 Şubat sene [1]330. Silah idhalâtına tavassut etdiği ve haricdeki Ermenilerle tertibât-ı ihtilâlkârâne için muhaberesi bulunduğu nâmına gönderilen mektubdan anlaşılan şahıs Samsun'da halı ticaretiyle meşgul olan Hüsrev Kasabyan ismindeki kimsedir. Merkûmun Samsun'da bulunan biraderi Kigork da tevkif etdirilmişdir. Kendisinin Divan-ı Harb'e tevdî' olunmak üzere Samsun'a i'zâmı.

24 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 50/209

46 ERMENİLERİN KÜRTLERLE BİRLEŞME İHTİMALİNE KARŞI TEDBİRLİ DAVRANILMASI

Ermenilerin bazı yerlerde Kürtlerle birleşerek hükümete karşı hareket etmek ihtimalleri bulunduğundan Van, Bitlis ve Erzurum vilâyetlerinde bu tür faaliyetler olup olmadığının bildirilmesi

9 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre
Mahrem

Van, Bitlis, Erzurum Vilâyetleri'ne

Ermenilerin bazı mahallerde müsta'idd-i iğfâl olan Kürdlerle birleşerek hükûmete karşı hareket etmek ihtimali mevcud ve mahsûs bulunduğundan vilâyet dahilinde bu suretle bir faaliyet ve hareket ihtimali olup olmadığının iş'ârı.

Fî 24 Şubat sene [1]330

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 50/210

47 ZEYTUN'DA EŞKIYA İLE JANDARMA ARASINDA ÇIKAN ÇATIŞMA

Zeytun yakınlarında eşkıya ile jandarma arasında çıkan çatışma üzerine bölgeye yeterli miktarda kuvvet sevkine ihtiyaç olduğu

9 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Maraş

Mühim ve pek müsta'celdir

Zeyl-i 24 Şubat sene [1]330. Eşkıya ile jandarma müfrezesi arasında müsâdeme vuku'a gelerek bir jandarma maktûl olduğu ve müsâdemenin de-

vam etmekde bulunduğu Zeytun Kaymakamlığı'ndan bildirilmiş olmasına mebnî hemen telgraf ve postahâneye azîmet ve kaymakam davetle alınan izahâta nazaran müsâdemenin Zeytun'a iki saat mesafede vuku'a geldiği ve jandarma on yedi neferden ibaret olup çavuşları avdet etmiş ise de on iki neferden haber alınamadığı ve beş neferin şehid düştüğünü ifade eylediği ve iki gün evvel buradan gönderilen cephânenin henüz vâsıl olmadığı anlaşılmış ise de asker sevkiyâtı hakkında mukaddemâ vilâyetden ve dün de taraf-ı çâkerîden vâki olan iş'âra Dördüncü Ordu Kumandanlığı'ndan cevab alınamamasına ve meselenin aldığı şekil, intizâra ve te'kîd-i iş'âra müsaid olmayıp mevki'-i kumandanîde âmirinden emir almadıkça asker gönderemeyeceğini ifade etmesine mebnî çabuk Ayntab, Haleb [kuva-yı] mürettebe rüesâları telgraf ve postahâneye davetle cereyân eden muhabere neticesinde Maraş'da bulunan müsellah beş yüz neferin sevki emri istihsâl kılındı. Jandarma kumandanı da birlikde olduğu hâlde bu gece hareket edeceklerdir. Cereyân-ı hâlden kaymakamlığa malumât verilmek arzu olunmuş ise de işaret-i mahsusaya mukabele olunmadığından ya tellerin kesildiği veyahud mahalli telgraf müdürünün bir tarafa gizlendiği.

Fî 24 Şubat sene [1]330

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH. EUM. 2. Şb, 68/30_1

48 ZEYTUN'DA EŞKIYANIN JANDARMA VE ASKERE SALDIRMAYI SÜRDÜRMESİ

Zeytun'da devriye gezen jandarma ve askere eşkıya tarafından taarruz edildiği

13 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zeytun

Dün vakt-i zuhrda Zeytun'a geldim. Evvelce arz etdiğim vekâyi'e zamîmeten dün gece ahali ile beraber devriye gezen jandarma ve askere eşkıya tarafından taarruz olunarak bir asker ile ahaliden bir şahıs katl ve ikisi asker

biri ahaliden olmak üzere üç kişi cerh edilmiş ve eşkıyadan da iki maktûl olmuşdur. Vusûlümden sonra telgraf tamir olunmuş ve başkaca bir vak‘a olmamışdır. Eşirrânın derdest ve tenkîlleri muktezî ise de zâbitân-ı askerî ile cereyân eden müzâkereden gayr-ı kâfi olan kuvve-i mevcude ile tedâbîr-i şedîdeye tevessül edilmesi münasib görülmeyerek civar mahaller ahali-i Müslimesinin müzâheretine müracaat olunmakla beraber tam mevcudlu bir taburla bir batarya cebel topunun celbine lüzum görülmüş ve keyfiyet Dördüncü Ordu Kumandanlığı Vekâleti'ne yazılmışdır. Şimdilik istimâletle idareye ve civar kazalar tekâlîf-i harbiye anbarlarından beş-on günlük erzak-ı askeriye celbine ikdâm olunmakdadır.

Fî 28 Şubat sene [1]330

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH. EUM. 2. Şb, 68/31

49 ZEYTUN'DA ÇIKAN OLAYLARIN ARAŞTIRILMASI

Zeytun olaylarını çıkaran Ermenilerin tespit edilebilen amaçlarının bildirilmesinin istendiği

21 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 1

Şifre

Maraş Mutasarrıflığı'na

Zeytun'da tahaddüs eden vak‘anın mahiyeti ile şimdiye kadar tahkikâtınızdan ne netice istihsâl edildiğinin ve Ermenilerin ora muhitinde ne gibi tertibât ve makâsıdı anlaşılabildiğinin bi'l-etraf iş‘ârı.

Fî 8 Mart sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 51/88

50 KARS VE ARDAHAN'DA MÜSLÜMANLARA VE ESİRLERE YAPILAN ZULÜMLER

Kars ve Ardahan'da Ermeniler tarafından öldürülen Müslümanların 30.000'e vardığı, evlerin yakıldığı, kadın ve çocukların perişan halde oldukları, Ermenilerin kasden esir düşüp sonra kaçarak elde ettikleri bilgileri Ruslara aktarmalarından ötürü ihtiyatlı davranılması gerektiği / Müslüman esirlere iyi davranılması için İtalya Sefâreti nezdinde girişimlerde bulunulduğu

21 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded: 62151/2544

Hulâsa: *Kafkasya'daki İslâmlara ve üserâya mezâlim*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Kars ve Ardahan havalisinde hükûmetin tahrikiyle bilhassa Ermeniler tarafından itlâf edilen Müslüman erkeklerin adedi otuz bine vardığı ve hânelerinin ihrâk edildiği ve karlı ve buzlu dağlara dökülen biçare kadın ve çocukların hâli dil-hırâş bulunduğu ve muhafazası Ermenilere verilen Osmanlı üserâsının bunlar tarafından envâ‘-ı sû-i muamelâta ma‘rûz kaldıkları ve tüfenk dipçiğiyle döğülerek itlâf edildikleri mevsûkan istihbar kılındığı ve Ruslarla temasda bulunan asâkir-i Osmaniyye miyânında Rum ve Ermenilerin bulunmasını Kafkasya'daki hayrhâhlarımızın tenkid etmekde oldukları ve rivayet olunduğuna göre bunların bi'l-iltizâm esir düşdükleri ve Kafkasya Ermenileri'nden bir kısmının da amden bize esir düşerek ve sonra kaçarak öğrendiklerini Ruslara söylediklerini binâen alâ-zâlik bu bâbda ihtiyât edilmesi Tahran Sefâreti'nden bildirilmişdir. Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne tebliğ-i keyfiyet olundu. Üserâmıza hüsn-i muamele edilmesi esbâbının istihsâli zımnında İtalya Sefâreti nezdinde mükerreren teşebbüsât-ı kaviyye icra olunmuş ve

aksi takdirde Rus esirlerine karşı tedâbîr-i şedîde ittihâz olunacağı bildirilmişdir, efendim.

Fî 20 Rebîülâhir sene [1]333 - Fî 22 Şubat sene [1]330

Hariciye Nâzırı namına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmed Reşid

DH. EUM. 2. Şb, 5/31

***

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 7270
109

Hulâsa: *Kafkas Ermenileri'nin İslâmlar hakkındaki mezâlimine Rusların ne suretle delâlet etdiklerine dair*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Tahran Sefâret-i Seniyyesi'nin 27 Şubat [1]915 tarih ve 64 numaralı telgrafında Kars ve Ardahan havalisinde Rusların tahrikiyle yerli Ermeniler tarafından itlâf olunan Müslüman erkeklerin adedi otuz bine bâliğ olduğu, karlı dağlara kaçan biçare kadın ve çocukların hâli dil-hırâş bulunduğu ve muhafazası Ermenilere tevdî‘ olunan Osmanlı üserâsının tüfenk dipçiğiyle itlâf edildikleri iş‘âr edilmiş ve bu bâbda Üçüncü Ordu Kumandanlığı'na sorulan suale vârid olan cevablar bunu müeyyid bulunmuş olmakla bu hususda bî-taraf devletler nezdinde teşebbüsât-ı lâzıme icrası ma‘rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Mart sene [1]331

Başkumandan Vekili nâmına
(İmza)

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Tarih: 8 Mart sene [1]331

Hulâsa: *Kafkasya'daki üserâ-yı Osmaniyye*

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Kafkasya'da bulunan üserâ-yı Osmaniyye hakkında Ruslar ve Ermeniler tarafından icra edilen mezâlim ve vahşetin men'-i tekerrürü ile haklarında hukuk-ı insaniye ve düveliye kavâidince muamele edilmesi esbâbının istikmâli için Rusya Hükûmeti nezdinde teşebbüsât-ı kat'iyye ve müessire icrası defaâtle İtalya Sefâreti'ne yazılmış ve bu kere Vekâlet-i Celîleleri İkinci Şubesi'nden vârid olan 2 Mart [1]331 tarih ve 109 numaralı tezkire üzerine de sefâret-i müşârunileyhâya tebligât-ı mukteziye ifa edilmişdir, efendim.

HR. SYS, 2363/1_8, 9

51 AYNTAB'DA ERMENİLER ARASINDA GÖRÜLEN HAREKETLENMELERE KARŞI ALINAN TEDBİRLER

Ayntab'da Ermeni ahali arasında görülen hareketlenme üzerine Dördüncü Ordu Kumandanlığı'ndan alınan telgrafta, hiçbir Ermeni'nin yer değiştirmesine izin verilmemesi, yer değiştirenlerin tekrar eski mahalline iade edilmesi, itaatkâr ahalinin can, mal ve namuslarının her türlü saldırıya karşı güvence altında tutulması, sadık veya ihtilâlci olsun Müslüman ahali tarafından en ufak bir saldırı yapıldığı takdirde derhal cezalandırılması şeklinde karar alındığının bildirildiği; alınan bu kararlar her iki taraf ahalisini endişeye sevk ettiğinden yapılacak muamelenin Halep valisi tarafından sorulduğu

29 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Haleb'den gelen şifre

Ayntab'da İslâm mahallesinde sâkin olan bazı Ermenilerin gece eşyalarını hafiyyen Ermeni mahallesine nakletmekde oldukları ve geçen Ermeni

vak‘asından evvel de bu suretle hareket etdikleri Ayntab Mutasarrıflığı'ndan iş‘âr edilmesi üzerine fevkalâde müteyakkızâne davranılması mezkûr mutasarrıflığa bildirilmekle beraber mülhakâta da sureti aynen âtîde münderic telgrafnâme ile ta‘mimen tebligât ifa kılınmış idi. Şimdi Dördüncü Ordu Kumandanlığı Vekâleti'nden alınan telgraf dahi âtîye derc olundu. Hiçbir Ermeni'nin tebdil-i mekân etmesine müsaade olunmaması ve tebdil-i mekân edenlerin tekrar eski mahallerine iadesi ittihâz olunan bazı tedâbîrin te’sirâtıyla Ermenilerin hükûmete mutî‘ olan kısmında da şu günlerde hâsıl olan endişe ve emniyetsizliği tezyîd edeceği gibi İslâmlarda da Ermenilerin umumunun ihanetine dair bir fikir husûlüne bâdî olabileceğine nazaran acizlerince münasib görülmemekde olmakla ne suretle hareket edilmek lâzım geleceği arz u istîzân olunur.

Fî 16 Mart sene [1]331

Vali
Celal

Suret

Zeytun'da asker firarîsi bazı Ermenilerin gösterdikleri tavr-ı muhalefet ve isyan üzerine devletçe te’dîblerine teşebbüs edilmişdir. Hükûmet yalnız erbâb-ı cerâim ve muhalefeti te’dîb eder ve hakk-ı te’dîb münhasıran hükûmete aiddir. Ermeni vatandaşlarımızın kısm-ı a‘zamı bu şirzime-i kalîlenin şu hareketlerinden müteessir oldukları gibi kendilerinin vatana merbûtiyetleri her türlü şübhe ve tereddüdden âzâde olduğundan şu vesile ile ahaliden hiçbir ferdin Ermenilere ve sair vatandaşlarımıza karşı muamelât-ı tecavüziye ve tahkîriyede bulunmamasına be-gayet itina edilmelidir. Bunun gibi gerek Ermenilerden gerek efrâd-ı saireden memleketin sükûn ve asayişini ihlâl edebilecek teşebbüsât ve tevessülâtda bulunacaklar haklarında yalnız kuvâ-yı hükûmetle te’dîbât-ı serî‘a ittihâz edilmeli ve hiçbir suretle efrâd-ı ahalinin müdahalesine meydan ve imkân bırakılmamalıdır. Şu ihtarâta harfiyen riâyet edilmesi ve bilhassa tarafınızdan takayyüdât-ı mütemâdiyede bulunulması matlûb ve mültezemdir.

Suret

Birinci madde: Hiçbir Ermeni'nin şu aralık tebdil-i mekân etmesine müsaade edilmeyecekdir.

İkinci madde: Tebdîl-i mekân edenler tekrar eski mahallerine iade olunacakdır.

Üçüncü madde: Ahali-i mutî'anın mal ve can ve namusları her türlü tecavüzden masûn ve emin olduğu Ayntab'da ilan olunacakdır.

Dördüncü madde: Gerek ihtilâlci gerek mutî' herhangi bir Ermeniye ahali-i İslâmiyece en ufak bir taarrruz olur ise eşkıya misillü derhal te'dîb olunacağı ilan edilmelidir.

DH. EUM. 2. Şb, 68/34

52 ZEYTUN OLAYLARINA KARŞI DAHA ETKİLİ TEDBİRLER ALINMASI GEREKTİĞİNE İLİŞKİN MARAŞ MUTASARRIFI MÜMTAZ BEY'İN TEKLİFİ

Zeytun'da firari ve bakaya efradından pek çok kimsenin yakalandığı, tahkik heyetinin çalışmalarını sürdürdüğü, bazı sakıncalı ailelerin başka yerlere gönderilmeleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanlığınca alınan kararın uygun görülmekle birlikte istenen sonucu vermeyeceği ve Zeytun olaylarına son vermek için daha etkili tedbirlere başvurulması gerektiği konusunda Maraş Mutasarrıfı Mümtaz Bey'in yazısı

30 Mart 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zeytun Kışlası

Müstaceldir

Dünkü telgrafnâmeye lâhıkadır. Bugün de firarî ve bakaya efrâdının eşhâs-ı maznûneden bir hayli kimseler elde edilmişdir. Hey'et-i tahkikiye tahkikâtına devam etmekdedir. Süratle neticelendirilmesi için Elbistan Müdde'î-i umumîsini de davet etdim. Zeytun gâilesi yeni bir şey olmayıp kadîmdir. Esaslı tedbir ittihâz olunmazsa âtiyen de tekrar edeceğine şübhe yokdur. Bazı sâbıkalı ailelerin mahall-i âhara nakilleri Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na

yazılan bir sureti zeylen arz edilen telgrafnâmedeki mütâlaa, kumandanlıkça tensîb edilmişdir. Ancak mahall-i tağrîb gösterilmediğinden ve bittab‘ bu cihet Nezâret-i Celîleleri'nin takdirine ta‘alluk eylediğinden iktizâsının sür‘at-i irâdesine muntazırım. Maa-hâzâ bu da matlûb semereyi tamamıyla veremeyecekdir. Te’hirinde be’s olmayan mütâlaâtımı peyderpey arz edeceğim. Şimdiden tevessülüne lüzum gördüğüm bir mütâlaayı ber-vech-i zîr arz ediyorum. Şöyle ki Zeytunluların vakit vakit tuğyânına cesaret-bahş olan başlıca sebeb mevkilerinin menâ‘atı ve civarında bulunan kurânın cümleten hem-efkâr olan Ermenilerle meskûn olmasıdır. Vaktiyle buralarda bulunan bazı İslâm köyleri Zeytunluların tazyikine tahammül edemeyerek dağılmış, emlâk ve arazileri Ermenilerin yed-i zabtına geçmişdir. Binâenaleyh hem Ermeni nüfusunu tenkîs hem de nüfus-ı İslâmiye'yi tezyîd etmek için müsaid olduğu zannında bulunduğum şu sırada haiz-i ehemmiyet olan bazı Ermeni köylerinin ovalık mahallere nakliyle yerlerine henüz ötede beride olup yerleşmemiş muhacirlerin celb ve iskânı münasibdir. Adana valisinden bugün mevki kumandanına vârid olan telgrafnâme mündericâtı da bu mütâlaayı muvâfıkdır. Keyfiyetin Nezâret-i Celîleleri'ne arz edilmesi yolunda vali-i müşârunileyhe cevab yazdırılmışdır. Vâkı‘â bu muamelenin bir hayli masârıfı intâc edeceği derkâr ise de meselenin ehemmiyetine nazaran şâyân-ı istiksâr görülemeyeceğine ve hususuyla sık sık tekrar etmekde olan harekât ve sevkiyât-ı askeriye masârıfına nisbetle pek dûn mertebede kalacağına binâen iktizâsının serî‘an ifa ve emr [u] inbâsı.

Fî 17 Mart sene [1]331

Zeytun'da Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

DH. EUM. 2. Şb, 68/35

53 DEVELİ'DE ERMENİ KOMİTECİLERE AİT SİLAH, MÜHİMMAT VE FOTOĞRAFLAR ELE GEÇİRİLMESİ

Develi'de Ermeni ihtilâl komitesine ait silah, bomba, fişek ile Ermenistan olarak addedilen yerlerin isimleri ve yıkılan binalarını gösteren fotoğrafların ele geçirildiği

15 Nisan 1915

Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrirât Müdüriyeti
Umumî: 1529
Hususî: 29

***Hulâsa**: İki aded fotoğrafın takdimine dair*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Develi Kazası merkezinde izhâr olunan Ermeni tertibât-ı ihtilâliyesinde alâkadar olanlardan elde edilen esliha-i harbiye ile bombalar ve fişenk ve barut gibi eczâ-yı nâriyeden bir kısmını ve Ermenistan addedilmek istenilen memâlikin isimleri menkûş ve a'sâr-ı sâbıkada mevcud iken ser-nigûn olmuş binâ-yı istiklâlin enkaz ve ahcârını irâe eden bir tasvîri hâvî levhanın manzarasını gösteren fotoğrafın iki adedi manzûr-ı sâmî-i nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 1 Cumâdelâhir sene [1]333 ve fî 2 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 6/1

54 ERMİŞE NAHİYESİNDE KÖYLÜLERİ RAHATSIZ EDEN SİLAHLI BAZI KİŞİLERİN DİVAN-I HARB-İ ÖRFÎ'YE GÖNDERİLMESİ

Ermişe nahiyesinde köy ahalisini tehdit ve hayvanları telef eden Makar oğlu Ohannes ile bazı şahısların Divan-ı Harb-i Örfî'ye teslim edilmeleri

19 Nisan 1915

İzmit Mutasarrıflığı
Tahrirât kalemi
Aded: 81

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Nâzır beyefendi hazretleri

Ermişe nahiyesinde ahali-i kurâyı tehdid ve bazı hayvanâtı cerh ve telef etmek suretiyle müsellahan dolaşmakda olan beş şahs-ı şerîrden üçü mu-

kaddemâ derdest edilerek Divan-ı Harb-i Örfî'ye teslim edildiği gibi bunların rüfekâsından ve en şerîri olan Makar oğlu Ohannes nâm şahıs da bu kere elde edilerek evrak-ı tahkikiyesiyle beraber Bolu Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne i'zâm kılındığı berây-ı malumât arz olunur, efendim hazretleri.

Fî 6 Nisan sene [1]331

İzmit Mutasarrıfı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 6/7

55 KONYA'YA ERMENİ SEVKİNİN DURDURULARAK SEVKİYÂTIN BUNDAN SONRA HALEP, ZOR VE URFA CİHETLERİNE YÖNLENDİRİLMESİ

Zeytun ve Maraş civarından şimdiye kadar Konya'ya gönderilenlerden başka bu bölgeye Ermeni sevk edilmemesi, bundan sonra gönderileceklerin Halep'in güneydoğusu ile Zor ve Urfa'ya sevk edilmeleri

24 Nisan 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 14

Şifre

Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

Zeytun, Maraş ve civarından ihrac edilen Ermenilerin tamamen Konya'ya sevkleri bilâhare kendilerinin o muhitde de toplu bir hâlde bulunmalarını ve bir müddet sonra yine o civardaki Ermenilerle tevhîd-i faaliyet etmelerini intâc edeceğinden şimdiye kadar gönderilenlerden başka artık o mıntıkaya Ermeni gönderilmemesi ve İskenderun, Dörtyol, Adana, Haçin, Zeytun, Sis gibi mevâki'den tard ve ihracına lüzum görüleceklerin başkumandan vekili paşanın da fikri vechile Haleb'in cenûb-ı şarkîsi ile Zor ve Urfa havalisine sevklerinin icab edenlere emir ve tebliğ buyurulması.

Fî 11 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 52/93

56 DEVLET ALEYHİNDE FAALİYETLERDE BULUNAN ERMENİ KOMİTE MERKEZLERİNİN KAPATILMASI

Ermeni komitelerinin Osmanlı ülkesinde ayrılıkçı fikirlerle muhtariyet elde etme teşebbüsleri, Taşnak Komitesi'nin Rusya'da bulunan Ermenileri kışkırtma çabaları, ülkenin savaş halinde olmasını fırsat bilerek Anadolu'nun birçok vilâyetinde isyan çıkarmaları, bomba, silah tedarikleri, gönüllü alaylar oluşturmaları ve Ruslarla birlikte hareket ederek Osmanlı ordusunu tehdit etmeleri, bu komitelerin faaliyetlerine bir son vermeyi gerektirdiğinden; komitelerin vilâyetlerdeki şubelerinin kapatılmasına, her türlü evraklarının yok edilmelerine meydan bırakılmayarak ele geçirilmesine, komite ile işbirliğinde olan Ermenilerin takip ve gözaltına alınmalarına, ellerindeki silahların toplatılmasına ve tutuklanan şahısların Divan-ı Harb'e sevk olunmasına karar verildiği

24 Nisan 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre
Müsta'cel, mahrem, bizzat halli

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis,
Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Karesi,
Kayseri, Niğde, Eskişehir, Karahisar-ı Sahib, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Ermeni komitelerinin Memâlik-i Osmaniyye'deki teşkilat-ı ihtilâliye ve siyasiyeleriyle öteden beri kendilerine muhtâriyet-i idare te'minine ma'tûf olan teşebbüsleri ve ilân-ı harbi müteâkib Taşnak Komitesi'nin Rusya'da bulunan Ermenilerin derhal aleyhimize hareketine ve Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermenilerin dahi ordunun dûçâr-ı za'f olmasına intizâr ederek o zaman bütün kuvvetleriyle ihtilâl eylemelerine dair ittihâz etdikleri mukarrerâtları ve her fırsatdan istifade etmek suretiyle memleketin hayat ve istikbaline te'sir edecek harekât-ı hainâneye cür'etleri bilhassa devletin hâl-i harbde bulunduğu şu sırada Zeytun ile Bitlis, Sivas ve Van'da vuku bulan hâdisât-ı ahîre-i ısyâniye ile bir kere daha te'eyüd etmiş ve esasen merkezleri memâlik-i ecnebiyede bulunan ve el-yevm unvanlarında bile ihtilâlcilik sıfatını muhafaza

eden bütün bu komiteler mesâisinin hükûmet aleyhine olarak her türlü esbâb ü vesâite müracaat suretiyle nuhbe-i âmâlleri olan muhtâriyeti istihsâl maksadı etrafında toplandığı ve Kayseri ve Sivas ile mahâll-i sairede meydana çıkarılan bombalarla ve Rus Ordusu'nda gönüllü alayları teşkil ederek Ruslarla birlikde memlekete saldıran ve an-asl Osmanlı memleketi ahalisinden olan Ermeni komite rüesâsının harekâtı ve Ordu-yı Osmanî'yi arkadan tehdid etmek suretiyle ve pek büyük bir mikyâsda alınan tertibât ve neşriyâtları ile tahakkuk eylemişdir. Bittab‘ hükûmet kendisi içün bir mesele-i hayatiyet teşkil eden bu kabîl tertibât ve teşebbüsâtın temâdisine hiçbir zaman nazar-ı iğmâz ve müsamaha ile bakamayacağı ve menba‘-ı mefsedet olan komitelerin hâlâ mevcudiyetini meşrû‘ telakki edemeyeceği cihetle bilumum teşkilat-ı siyasiyenin ilgâsına lüzum-ı âcil hissetmişdir. Binâenaleyh Hınçak, Taşnak ve emsali komitelerin vilâyet dahilindeki şu‘abâtının derhal sedleri ile şube merkezlerinde bulunacak evrak ve vesâikin kat‘iyyen zıyâ‘ ve imhasına imkân bırakılmayarak müsâderesi ve komiteler rüesâ ve erkânından müteşebbis eşhâs ile hükûmetçe tanılan mühim ve muzır Ermenilerin hemen tevkifi ve bulundukları mahallerde devam-ı ikametlerinde mahzur görülenlerin vilâyet / sancak dahilinde münasib görülecek mevâki‘de toplatdırılarak firarlarına imkân bırakılmaması ve icab eden mahallerde silah taharrîsine başlanılarak her türlü hâl ve ihtimale karşı kumandanlarla bi'l-muhabere kuvvetli bulunulması ve icraâtın hüsn-i tatbiki esbâbının te’min ve istikmâliyle zuhur edecek evrak ve vesâikin tedkiki neticesinde tevkif olunan eşhâsın divan-ı harblere tevdî‘i Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı Vekâleti'yle bi'l-müzâkere takarrur etmiş olmakla icab eden tedâbîrin bi'l-etraf istikmâliyle derhal tatbiki ve tevkif olunan eşhâs adediyle icraâtdan peyderpey malumât i‘tâsı *(ve şu icraât sırf komitelerin teşebbüsâtına karşı bir hareket mahiyetini haiz olmasına binâen buna ahali-i İslâmiye ile Ermeni unsuru arasında mukâteleyi intâc edeceği bir şekil verilmemesi) kemâl-i ehemmiyetle tavsiye olunur.

Fî 11 Nisan 1331

Nâzır

* [Kavseyn] içinde bulunan ve üstleri çizilen cümle yalnız Bitlis, Erzurum, Sivas, Adana, Maraş için yazılacakdır.

DH. ŞFR, 52/96, 97, 98

57 GÖNÜLLÜ ERMENİLERİN RUSYA'YA GİTMELERİ

60 kadar gönüllü Ermeni'nin Rusya'ya gittiği

25 Nisan 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-i Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayıd Numarası: 375
Tarih: 12 Nisan sene [1]331

Dahiliye'ye

16 Şubat sene [1]330 tarihli ve 61902/2492 numaralı tezkire-i senâverîye zeyldir. Altmış kadar Osmanlı Ermeni'[si]nin Efrenci Nisan'ın yirmi birinde gönüllü olarak Rusya'ya azîmet etdikleri İbrail Şehbenderliği'nden iş'âr olunmakdadır, efendim.

HR. SYS, 2879/19

58 HAYDARPAŞA'DAN TRENLE GÖNDERİLEN ERMENİLERİN AYAŞ VE ÇANKIRI'YA SEVKLERİ

Haydarpaşa'dan trenle Ankara'ya gönderilen sakıncalı 180 Ermeni'den bir kısmının Ayaş'ta tutuklu olarak kalmaları, 100 kadarının da Çankırı'ya sevk edilmeleri

25 Nisan 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 3063/8

Şifre
Müsta'cel ve mahrem

Ankara Vilâyeti'ne

Bu akşam zevâlî onu yirmi üç geçe Haydarpaşa'dan hareket edecek yetmiş sekiz numaralı trene irkâb olunacak ve öbür gün saat sekizde Ankara'ya

vâsıl olacak yüz altmış dört numaralı trenle on beş polis, iki zâbit, bir komiser, bir sivil memuru ve saireden mürekkeb yetmiş beş kişilik kuvvet refâkatinde oraya yüz seksen kadar Ermeni komitecileri rüesâsı ve burada ikametlerinde mahzur görülen Ermeniler sevk olunacakdır. Bunlardan altmış-yetmiş kadar eşhâs dünkü şifre ile yazıldığı vechile Ayaş Askerî Deposu'nda taht-ı tevkifde kalacaklar ve yüz kadarı da berây-ı ikamet Ankara tarîkıyla Çankırı'ya sevk edilecekdir. Ayaş'a sevk edileceklerin Sincanköy istasyonunda ihzâr olunacak kuvvetle doğruca mezkûr istasyonda tefrîk olunarak Ayaş'a gönderilmesi veyahud cümlesinin Ankara'ya celb etdirilerek oradan iki postaya ayrılmak suretiyle Ayaş ve Çankırı'ya sevkleri muhafaza ve suhûlet cihetinden takdirinize mevdû'dur.

Fî 12 Nisan 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/102

59 ÇANKIRI'YA GÖNDERİLEN ERMENİLERE TUTUKLU MUAMELESİ YAPILMAMASI

Çankırı'ya gönderilen Ermeniler tutuklu olmadıklarından kışlada tutulmamaları ve kasaba dahilinde serbest bırakılarak muhafazalarına özen gösterilmesi gerektiği

2 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 7

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

C. 16 Nisan sene 1331. Çankırı'ya gönderilen Ermeniler mevkûf olmadığı için kendilerinin kışlada bulundurulmaları muvâfık değildir. Evvelce de tebliğ olunduğu vechile esasen firar etmeleri de muhtemel bulunmadığından kasaba dahilinde serbest bırakılarak muhafazalarına itina edilmesi ve buradan

tertib olunan bir komiser muâvini ile beş polisin Çankırı'ya derdest-i i‘zâm bulunduğu.

Fî 19 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 52/184

60 İZMİR VE MANİSA'DA ERMENİ KOMİTE MENSUPLARINA AİT EVRAK VE RESİMLER ELE GEÇİRİLMESİ

İzmir ve Manisa'da komiteye mensup şüpheli Ermenilerin evlerinde yapılan aramalarda komiteye ait evrak ve resimler bulunduğu; 30 Ermeni'nin tutuklandığı

3 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
26
Mahreci: İzmir

C. 11 ve 16 Nisan sene [1]331. Tebligât-ı aliyyeleri Ermeni bulunan mülhakâta yazıldı. İzmir ve Manisa'da dün şübheli ve komiteye mensub Ermenilerin ikametgâhları taharrî etdirildi. Bunlarda silah ve bomba çıkmadı. Yalnız Ermeni Komitesi'ne müte‘allik bazı resimlerle bir takım evrak zuhur etmişdir. Resimler hıfzolunmuş ve otuz Ermeni maznûnen tevkif edilmişdir. Gerek bu evrakın ve gerek Manisa'da iki Ermeni'nin hânesinde bulunan el yazısıyla muharrer evrak ve defâtirin tedkikâtı icra etdirilmekdedir. Ödemiş'-de bugün yapılacak taharriyât ile mevcud evrak üzerine icrasına başlanan tedkikât neticesi arz olunacakdır.

Fî 20 Nisan sene [1]331

Vali
Rahmi

DH. EUM. 2. Şb, 6/35

61

KONYA'YA GÖNDERİLEN ERMENİLERE SARF EDİLECEK PARANIN TESPİTİ İÇİN ERMENİLERİN SAYISININ BELİRLENMESİ

Konya'ya gönderilen Ermenilerin iskân ve iaşe masraflarının karşılanması için Maliye Nezâreti'ne tebligat yapıldığı, bunun için gerekli miktarın ve ne kadar Ermeni bulunduğunun tespit edilerek bildirilmesi

5 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 21

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 17 Nisan sene [1]331. Oraya gönderilen Ermenilerin iskân ve iâşeleri masrafının masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi takarrur ederek Maliye Nezâreti'ne tebligât-ı mukteziye ifa olunmuşdur. Ancak bu cihet için oraca sarfına ihtiyac görülen mebâliğin tahakkuk etdirilerek Maliye Nezâreti'ne yazılmak üzere mikdarının ve berây-ı iskân şimdiye kadar vürûd eden Ermenilerin nerelerden geldiğinin ve kaç hânede ne kadar nüfus olduğunun iş'ârı.

22 Nisan sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/235

62

KOMİTE MENSUBU OLAN VE SADAKATSİZLİK GÖSTEREN ERMENİ MEMURLARIN GÖREVDEN ALINMALARI

Maliye Nezâreti'ne mensup Ermeni memurlardan komite mensubu olanlarla sadakatsizlik gösterdikleri kesinleşenlerin azledilmeleri ve icap edenlerin de Ermeni bulunmayan vilâyetlere gönderilmeleri

6 Mayıs 1915

Maliye Nezâreti
Memurîn ve Levâzım Müdüriyeti

Dahiliye şifresiyle telgraf

Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır Vilâyetleri'ne

Ermeni memurlarından kısm-ı a‘zamının hiss-i vazifeden ziyade gayret-i milliye ile hareket eder komite mensubîni olduğu [şimdiye] kadar birçok vesileler ile ta‘ayyün eylemiş olduğundan vilâyet ve mülhakâtında müstahdem ve Maliye'ye mensub Ermeni memurlarından bu vechile komitelere münasebetleri veya muhalif-i sadakat ve tâbiiyet hâlleri mahsûs ve meşhûd olanların mercî‘leri bulunan defterdar ve muhasebeciler ile bi'l-istişâre azilleri ve icab edenlerin bi'l-muhabere Ermeni bulunmayan vilâyât-ı saireye tahvîlleri ile netice-i icraâtdan malumât i‘tâsı.

Fî 23 Nisan sene [1]331

Maliye Nâzırı
Talat

DH. ŞFR, 52/249

63 ÇANKIRI'YA GÖNDERİLEN BAZI ERMENİLERİN TEKRAR İSTANBUL'A DÖNEBİLMELERİ

Çankırı'ya gönderilen Torkomyan, Nargileciyan, Keropeyan, Bardizbanyan, Keçyan, Tolayan, Karagözyan ve Komidas'ın İstanbul'a dönmelerine izin verildiği

7 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 8

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

Çankırı'ya i‘zâm olunan Ermeniler miyânında bulunan Doktor Vahram Torkomyan, Agob Nargileciyan, Karabet Keropeyan, Zara Bardizbanyan,

Puzant Keçyan, Yervant Tolayan, Rafael Karagözyan, Vartabet Komidas efendilerin Dersaâdet'e avdetlerine müsaade olunduğunun kendilerine tebliği.

Fî 24 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 52/255

64

HINÇAK KOMİTESİ İLERİ GELENLERİNDEN BAZI KİŞİLERİN İZMİT'TE FAALİYET GÖSTERMELERİ

Hınçak Komitesi İzmit ileri gelenlerinden olup köyleri dolaştıkları tespit edilen bazı Ermeniler hakkında işlem yapılması

8 Mayıs 1915

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi
Kısm-ı Siyasî İkinci Şube
Aded: 75

Mahremdir

Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesi'ne

Adapazarlı Antranik Gencyan, İzmit Düyûn-ı Umumiye Böcek Müfettişi Leon Zakaryan, İzmit'de Bogos Koryan, Hırabet Jamgoçyan nâm şahıslar Hınçak Komitesi İzmit erkânından oldukları ve hasbe'l-memuriye köyleri dolaşması hasebiyle bunlardan Leon Zakaryan'ın köy[lü]lerle temasda bulunması da muhtemel olduğu istihbâr kılınmağla berây-ı malumât arz olunur.

Fî 20 Nisan sene [1]331

Polis Müdür-i Umumîsi
(İmza)

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Numara: 4071
Tarih: 25 Nisan sene [1]331

Tahrirât
Mahremdir

İzmit Mutasarrıflığı'na

Adapazarlı Antranik Gencyan, İzmit Düyûn-ı Umumiye Böcek Müfettişi Leon Zakaryan ve yine İzmit'de Bogos Koryan ile Hırabet Jamgoçyan

nâm şahısların Hınçak Komitesi İzmit erkanından oldukları ve bunlardan has-be'l-memuriye köyleri dolaşan Leon Zakaryan'ın köylülerle temasda bulunması muhtemel bulunduğu Polis Müdüriyeti'nden alınan tezkirede iş'âr kılınmışdır. Merkûmûn hakkında da bu bâbda tebligât-ı mahsusa dairesinde muamele ifası tavsiye olunur. Ol bâbda.

DH. EUM. 2. Şb, 6/48

65 DİRAN KELEKYAN'IN İSTANBUL DIŞINDA İSTEDİĞİ VİLÂYETTE İKAMET EDEBİLECEĞİ

Çankırı'ya gönderilen Diran Kelekyan'ın İstanbul dışında Ermeni bulunmayan vilâyetlerden birinde ikamet edebileceği

8 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4

Şifre
Mahremdir

Kastamonu Vilâyeti'ne

Çankırı'ya teb'îd olunanlar miyânında bulunan Diran Kelekyan Efendi'ye İstanbul'a avdet etmemek şartıyla ailesiyle birlikde Ermeni bulunmayan vilâyâtdan arzu etdiği mahalde ikamet edebileceğinin tebliği ile iş'ârı.

Fî 25 Nisan 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/266

66 ZEYTUN ERMENİLERİ'NİN İHRACI

Zeytun Ermenileri'nin tamamının ihraç edilmesi gerektiğinin Başkumandanlığa yazıldığı

9 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 14

Şifre

Maraş Mutasarrıflığı'na

C. 25 Nisan sene [1]331. Evvelce de iş'âr olunduğu vechile Zeytun'daki Ermenilerin tamamının ihracı lâzımdır. Keyfiyet Başkumandanlığ'a yazılmışdır.

Fî 26 Nisan sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/286

67

VAN VE BİTLİS VİLÂYETLERİNDE YOĞUN HALDE BULUNAN ERMENİLERİN BÖLGEDEN UZAKLAŞTIRILMALARI

Van Vilâyeti'nin belli yerlerinde yoğun olarak bulunan Ermenilerin güneye sevklerinin kararlaştırıldığı, sevk işlemini kolaylaştırmak için ilgili birimlere tebligat yapıldığı, Erzurum'un güneyi ile Bitlis'e bağlı kazalar, bilhassa Muş ve Sason ile Talori civarındaki Ermenilerin de sevke dahil edileceği

9 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4090

Şifre
Bizzat hallolunacakdır

Van Valisi Cevdet Bey'e
Bitlis Valisi Mustafa Abdülhâlik Bey'e

Van Gölü etrafında ve Van Vilâyetince bilhassa malum olan mevâki'-i muayyenedeki Ermeniler isyan ve ihtilâl için daimî birer ocak hâlinde bulunduklarından bunların mütekâsif oldukları mahallerden tard ve ihraclarıyla cenûba doğru sevkleri takarrur etmiş ve bu kararın derhal tatbiki için valilere

mümkün olan her türlü muâvenetin ifası lüzumu Başkumandanlık Vekâleti'nden Üçüncü ve Dördüncü Ordular kumandanlarına tebliğ edilmişdir. Esasen pek müfîd neticeler verecek şu teşebbüsün Van'la beraber Erzurum'un cenûb cihetiyle Bitlis merkezine merbût mühim kazalara ve bilhassa Muş ve Sason'la Talori civarına da teşmîli ve tamamî-i tatbikine aid tedâbîrin ordu kumandanıyla bi'l-müzâkere Erzurum Valisi Tahsin Bey tarafından ittihâzı muvâfık görülerek keyfiyet kendisine de yazılmış olmakla Erzurum'la muhabere olunarak karar-ı mezkûrun, icab eden tedâbîrin istikmâliyle serî'an ve muntazaman tatbiki ve şifre kopyasının telgrafhâneden ahzı.

Fî 26 Nisan 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/282

68 AYAŞ'TA TUTUKLANANLARLA ÇANKIRI'YA GÖNDERİLEN ERMENİLERİN KÜNYE VE SANATLARINI GÖSTERİR DEFTER DÜZENLENMESİ

Ayaş'ta tutuklu bulunanlarla Çankırı'ya sürülen Ermenilerin isim, künye ve sanatları ile İstanbul'daki ikamet ve doğum yerlerini gösterir defterin düzenlenerek gönderilmesi

10 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4112

Şifre

Ankara ve Kastamonu Vilâyetleri'ne

Ayaş'da mevkûf bulunan / Çankırı'ya teb'îd olunan Ermenilerin isim ve pederi ismi ile künye ve sanatlarını ve İstanbul'da mahall-i ikametleri ve mahall-i tevellüdlerini hâvî bir defterin serî'an tanzim ve irsâli.

Fî 27 Nisan sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 52/297

69 HAÇİN VE DÖRTYOL'DAN ÇIKARILAN ERMENİLERİN SAYISI VE GÖNDERİLDİKLERİ YERLERİN BİLDİRİLMESİ

Haçin, Dörtyol ve çeşitli bölgelerden şimdiye kadar çıkarılan Ermenilerin miktarı ve nerelere sevk edildiklerinin bildirilmesi

12 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 19

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

C. 25 Nisan sene [1]331. Haçin, Dörtyol ve sair mevâki'den şimdiye kadar ne kadar Ermeni çıkarılmışdır ve nerelere sevk edilmişdir.

Fî 29 Nisan sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 52/338

70 ERMENİ KİLİSESİNİN ÖNDE GELEN RUHANÎ MERKEZLERİ

Osmanlı ülkesinde yaşayan Ermenilerin Eçmiyazin Katogikosluğu'na tâbi olmaları mahzurlu olacağından Sis Katogikosluğu'nun ruhanî merkez olarak gösterilmesi

12 Mayıs 1915

Adana Vilâyeti
Tahrirât Müdüriyeti
Umumî: 58831
Hususî: 181

Hulâsa: *Ermeni Katogikosluğu hakkında*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Van'da bulunduğum zaman; inhilâl etmiş olan Rusya'daki Eçmiyazin Katogikosluğu'nun icra-yı intihâbı için o zaman Van'dan ve Memâlik-i Osma-

niyye'nin her tarafından bir hayli kimselerin Rusya'ya gitmiş olduğunu pek iyi hâtırlıyorum. Bugün bir vesile ile Ermenilerin Memâlik-i Osmaniyye'deki riyâset-i ruhâniyeleri tedkik edildi. Melfûf listede esâmî ve mevâki‘i gösterilen üç başriyâset-i ruhâniye; Katogikosluğun en büyüğünün Eçmiyazin Riyâset-i Ruhâniyesi olduğu, ondan sonra Sis Katogikosluğu'nun geldiği ve üçüncüsü olan Ahtamar Katogikosluğu'nun el-ân münhal olup bu daire-i ruhâniyeye aid mevâki‘in de Eçmiyazin Katogikosluğu daire-i ruhâniyesine intikal etdiği anlaşıldı.

Bana öyle geliyor ki: Bu katogikosluk devâir-i ruhâniyelerinin de halli zamanı geldi. Neden Memâlik-i Osmaniyye'nin birçok yerlerinde yaşayan Ermeniler bugün Rusya'nın elinde bir bâzîçe olan Eçmiyazin Riyâset-i Ruhâniyesi'ne tâbi olsun? Hükûmet-i Osmaniyye dahilinde bulunan bilumum Ermeniler için Sis Katogikosluğu merci‘-i ruhânî olarak gösterilir ise Ermenilerin artık Rusya'ya bu vesile ile olan merbûtiyet-i ruhâniyelerine nihayet verilmiş olur ve o zaman bütün Ermeniler için başriyâset-i ruhâniye; Hükûmet-i Seniyyemizin uhde-i intihâb ve tayinine kalmış olur. Hâl-i hâzırda Sis Katogikosluğu makamını işgal eden Sahak Efendi altmış yaşını mütecâviz, umûrdîde; Hükûmet-i Seniyyemize sâdık ve öyle anlıyorum ki: Bilumum Ermenilerce de merğûb bir zâtdır. Fikr-i acizânem nezd-i celîl-i hazret-i nezâret-penâhîlerince de tensîb ve tasvib buyurulduğu takdirde icra-yı icabı menût-ı re’y-i âlîleri bulunmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 27 Cumâdelâ[hir] sene [1]333 ve fî 29 Nisan sene [1]331

Adana Valisi
Hakkı

**

Adana Vilâyeti
Tahrirât Müdüriyeti

Ermeni Kilisesi'ne aid Başriyâset-i Ruhâniyeler

1

Eçmiyazin Katogikosluğu'nun dairesi

1- Vilâyât-ı Osmaniyye'nin zîrde ta‘dâd olunanlardan mütebâkîsinin Ermeni kiliseleri.

2- Mısır Ermeni Murahhasalığı.

3- Bulgaristan ve Romanya Ermenileriyle memâlik-i ecnebiye-i saire-de ve Amerika'da bulunan Ermeni kiliseleri.

4- Acemistan ve Hindistan'daki murahhasalıklar.

2

Sis Katogikosluğu'nun daire-i ruhâniyesi

1- Adana Vilâyeti: Adana-Kozan, Cebel-i Bereket ve Mersin livâları.

2- İçel Sancağı: Bütün kazalarıyla birlikde.

3- Haleb Vilâyeti: Haleb ve Ayntab sancakları.

4- Maraş Sancağı: Tekmîl kazalarıyla birlikde.

5- Mamuretülaziz Vilâyeti'nde: Malatya Sancağı (Hısnımansur, Hekim-han, Behisni, Kahta) kazaları.

6- Ankara Vilâyeti: Yozgat ve Çorum sancakları.

7-Sivas Vilâyeti'nde: Gürün-Darende, Divrik, Tonus, Bünyan, Aziziye kazaları.

8- Beyrut Vilâyeti'nde: Lazkiye Sancağı.

3

Mülgâ Ahtamar Katogikosluğu'nun daire-i ruhâniyesi

1- Van Vilâyeti'nin merkez livâsına tâbi kazalar.

DH. EUM. 2. Şb, 6/58

71

DİYARBAKIR'DA İHTİLÂLCİ ERMENİLERİN FAALİYETLERİ

Diyarbakır Ermenileri'nin haince hareketlerini ispat eden bomba, dinamit ve silahlara ait iki adet fotoğraf gönderilerek ihtilâli hazırladıkları için tutuklanan-lar hakkında yapılan tahkikatın sürdürüldüğünün bildirildiği

18 Mayıs 1915

Diyarbakır Vilâyeti
Polis Müdüriyeti
Umumî: 81
Hususî: 9

Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesi'ne

Beyefendi hazretleri

Diyarbakır Ermenileri'nin harekât-ı hainânelerini isbat ve irâe eden bomba, dinamit ve eslihanın iki aded fotoğrafı leffen arz u takdim kılındı. Maamâfih harekât-ı ihtilâliyeyi ihzâr edenlerin birçoğu tevkif edilmiş ve haklarında tahkikât-ı amîka icra olunmakda bulunmuş olduğundan neticesiyle hüsn-i hizmet ve ibrâz-ı faaliyet eden memurîne aid muamele bilâhare bildirileceği arz olunur. Ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.

Fî 5 Mayıs sene [1]331

Polis Müdürü
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 7/13

72 ERZURUM'DAN ÇIKARILAN ERMENİLERİN URFA VE MUSUL'UN GÜNEYİ İLE ZOR SANCAĞI'NA GÖNDERİLMELERİ

Erzurum'dan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ve Sivas'ta iskânları uygun olmadığından, bu yöne sevk edilen Ermenilerin yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un güneyi ile Zor Sancağı'na gönderilmeleri

18 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4247

Şifre
Mahrem ve müsta'cel

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 4 Mayıs sene [1]331. Oradan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ile Sivas'da iskânları kat'iyyen muvâfık olamaz. Bunların cenûba sevkleri evvel-

ce de taraf-ı âlîlerine tebliğ olunmuş idi. Binâenaleyh Erzincan tarîkı ile Sivas'a sevk olundukları bildirilen Ermenilerin hemen yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un havali-i cenûbiyesiyle Zor livâsına gönderilmesi ve ba'demâ ihrac edileceklerin de münhasıran o cihete i'zâmları.

Fî 5 Mayıs sene 1331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/48

73 DAVA VEKİLİ PARSİH GÜLBENKYAN'IN EVİNDE YAPILAN ARAMADA DİNAMİT VE BOMBA KALIPLARI ELE GEÇİRİLMESİ

Dava Vekili Parsih Gülbenkyan tarafından satın alınarak mesken olarak kullanılan eski Taşnaksütyun Kulübü binasında yapılan aramada dinamit ve bomba kalıplarının ortaya çıkarıldığı

19 Mayıs 1915

Aydın Vilâyeti
Polis Müdüriyeti
Tahrirât Kalemi
Umumî: 387
Hususî: 52

Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Aliyyesi'ne

Evvelce Ermeni Taşnaksüyun Kulübü iken bundan beş sene mukaddem dava vekillerinden Parsih Gülbenkyan Efendi tarafından bi'l-iştirâ mesken ittihâz edilen Ermeni mahallesinin Moda sokağında kırk beş numaralı hânenin matbah döşemesi altında dinamit mevcud olduğu bi't-tahkik anlaşılması üzerine mezkûr hânede şehr-i Nisan'ın yirmi altıncı Pazar günü icra kılınan taharriyât ve amele marifetiyle icra etdirilen hafriyatda mezkûr döşemeler altında ve zeminin otuz dört santim umkunda tesadüf edilen çürümüş bir sandık derûnunda on gaz tenekesine mevzû' yüz seksen kıyye dinamit ile dokuz aded boş bomba kabı zuhur etmişdir. Tahkikât icra edilmekde olup mevâdd-ı mezkûrenin Kolordu Mühimmât Anbarı'na teslim edildiği ve esna-yı hafriyâtda

çekdirilen iki kıt‘a fotoğrafın manzûr-ı âlîleri buyurulmak üzere leffen savb-ı âlî-i müdüriyet-penâhîlerine takdim kılındığı ma‘rûzdur. Ol bâbda.

6 Mayıs [1]331 Çarşamba

Polis Müdürü
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 7/16

74 ERMENİ KÖYLERİNDE YAPILAN ARAMALARA İLİŞKİN VİLÂYET VE SANCAKLARDAN GELEN RAPORLAR

Vilâyetlerdeki Ermeni köylerinde yapılan aramalar sonucunda Hınçak ve Taşnak Komitelerine üye bazı Ermenilerin tutuklandığı, çok sayıda silah ve evrak ele geçirildiği

21 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Samsun

C. 11 Nisan sene [1]331. Hınçak ve Taşnak Komitesi erkânıyla şübheli ve muzır takımından on Ermeni'nin tevkif ve icab eden yerlerin taharrî edildiği ve mülhakâta da tebligât-ı lâzıme ifa kılındığı ve tedkikât ve tahkikâta devam edilmekde olup tedâbîr-i mukteziye-i inzibâtiyenin tamamen ittihâz edilmiş olduğu.

Fî 12 Nisan sene [1]331

Mutasarrıf
Necmi

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C. 11 Nisan sene [1]331. Buraca mümkün olan tedâbîr-i inzibâtiyeye tevessül ile icabında Ermeni mahallelerinde tutulacak nikât, bulunacak mik-

dar-ı kuvvet tayin ve ani vuku bulacak hadiseye karşı ittihâzı muktezî muamele, askerî kumandanı [ve] memurîn-i inzibâtiye ile kararlaştırıldı. Yalnız kumandan ve inzibât rüesâsından bulunmak üzere hafî talimâtnâmeye rabt edilmiş ayrıca elliyi mütecaviz Müslüman mahalle bekçisi tayin olunup hususât-ı saire nazar-ı itibara alınmışdır. Develi'de bomba infilâkından beri şiddetle takibâtın hüsn-i te'siriyle başkaca bir hadise îkâ'ına mücâseret eden olmamışdır. Bu kere takibât tevsî' edilmiş, Ermeni kulüpleri seddolunmuşdur. Devam olunmakda bulunan tahkikâtın neticesi olmak üzere Develi'de bu defa da boşaltılmış üç bomba bulunduğu gibi silahlar külle yevmin elde edilmekdedir. Bu defa Kayseriye merkezinde derdest olunan Hınçak, Taşnak komitelerinin Kayseriye rüesâsı itirafâta başladılar. Dört ay evvel Hınçak, Taşnak komiteleri merkez-i umumîsinden vâki olan telkinât üzerine aralarında müteşekkil bir hey'etçe fedai cemiyeti taayyün etdiğini, esliha tevzî' olunduğunu söylediler. Balkan Harbi'nden sonra Bükreş'e davet olunan Amerika, Avrupa'daki Ermeni komiteleri rüesâsıyla, sair Ermeni komitecileri tarafından bu ictimâda Ermeni komitelerinin hafî bir vaziyetle Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine hareketleri takarrur etdikden sonra Kozan Mebûsu Boyacıyan Hamparsum ile fırkaların şu'abâtına tebliğ olunduğunu ve Bükreş İctimâ'ı mukarrerâtının bir tedbir-i ihtiyatî bir vaz'-ı ca'lî olmak üzere güya ol vakit Hınçak Merkez-i Umumîsince kabul edilmemiş olduğunu ve fakat dört ay evvel Hınçak Merkez-i Umumîsi'nden vuku bulan tebligât üzerine müsellahan hareket için teşebbüsâta ibtidâr olunduğunu ifade ediyorlar. Silah celbi maksadıyla Meclis-i Umumî-i Livâ Meclis-i İdare azâları dahi dahil olduğu hâlde para dercinde faaliyet ibrâz edildiği anlaşılmış külliyetli mikdarda esliha-i memnû'a ecza-yı nâriye şimdilik dokuz dinamit, dom dom kurşunları ile ihtilâl mürettiblerinin derdestine ibtidâr olunup el-yevm mevkûfların adedi otuzu mütecâviz bulunmuşdur. Polisin mesbûk olan ciddî gayretiyle tertibât-ı ihtilâliyenin burada izhâr edilmekde bulunduğu peyderpey arz-ı malumât edileceği ma'rûzdur.

Fî 15 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmed Midhat

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
113
Mahreci: Diyarbakır

14 Nisan sene [1]331 telgrafa zeyldir. Merkezce taharriyât ve takibâta devam edilmekde ve daha birçok esliha-i memnû‘a elde edilmekde olduğu gibi Beşiri Kazası Ermeni köylerinde icra kılınan taharriyât neticesinde de yüz kırk beş esliha-i memnû‘a elde edildiği ma‘rûzdur.

Fî 16 Nisan sene [1]331

Vali
Reşid

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Adana

1-Adana'dan teb‘îd ve tevkif olunması lâzım gelen Ermeniler miyânında İtalya Konsolos Tercümanı Babikyan da vardır. Diğerleri gibi bunu da tevkif eder isek buradaki acemi konsolos vekilinin feryadı üzerine sefâret orada Bâbıâli'ye müracaat edecek, ahîren ise İtalyanlara karşı biraz muamele-i mücâmeletkârânede bulunulması taraf-ı nezâret-penâhîlerinden emr u irâde olunuyor idi. Bu cihet hakkındaki irâde-i devletleri müste’zendir.

2-Adana, Dörtyol, Haçin, Bahçe, Kozan mevâki‘inde aynı zamanda taharriyât icrası ve bunlar ise birbirinden uzak ve müteferrik bulunması itibarıyla mevâki‘-i mezkûre için muktezî taharrî kuvvetlerinin ona göre bi'l-hesab sevki iktizâ etdiğinden bu husus cihet-i askeriye ile müzâkere ve te’min edilinceye kadar işin te’ehhuru mu yoksa ayrı ayrı zamanlarda hemen taharrî ve tevkifâta ibtidâr edilmesi mi nezâret-i celîlelerince tervîc edileceğinin irâdesi ve teb‘îd edileceklerin vilâyet dahilinde teb‘îd edilecek mahall-i münasib olmamasına binâen Haleb ve Urfa taraflarına teb‘îdlerine müsaade olunması mercûdur.

Fî 17 Nisan sene [1]331

Vali
Hakkı

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Eskişehir

Eskişehir Kasabası'nda küçük bir Ermeni mahallesi vardır. Ahvâli câlib-i dikkat olanların hânelerinde taharriyât icra edildi. Alelâde silahlardan başka bir şey bulunamadı. Elde edilen evrak derdest-i tedkikdir. Merkeze merbût üç Ermeni karyesinde lâyıklı suretle taharriyât icrası için jandarma ve asker gönderildi. Köyler uzak olduğundan henüz haber alınamadı. Mülhakâtda yalnız Sivrihisar merkezinde bir mikdar Ermeni vardır. Oradan da henüz malumât vürûd etmedi. Netice-i tedkikât ve taharriyâtın mufassalan arzı tabiîdir, efendim.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Mutasarrıf
Re'fet

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
1771
Mahreci: Urfa

C. 11 ve 16 Nisan sene [1]331. Dördüncü Ordu mıntıkasında on yedi Nisan sabahında taharriyâta başlanması Ordu Kumandanlığı Vekâleti'nden iş'âr olunması üzerine dün sabah polis ve jandarmalar vasıtasıyla Urfa'da on koldan taharrî postaları çıkarılarak icab eden kilise ve hâneler kâmilen taharrî etdirilmiş ve gerçi esliha-i memnû'a, bomba ve dinamit gibi şeyler zuhur etmemiş ise de Ermeniyyü'l-ibare birçok evrak kitab ve mektub bulunduğundan bunların tercüme ve tedkiki için bir komisyon teşkil olunarak işe başlanmışdır. Bu miyânda dâ'î-i şübhe olan on iki kişi netice-i tahkikâta kadar taht-ı nezârete alınmışdır. Zuhur eden esliha-i gayr-ı memnû'a şimdilik taht-ı muhafazadadır. Urfa'ya bir saat bu'd mesafede bulunan ve kâmilen Ermenilerle meskûn olan Germüş karyesinde de aynı günde taharriyât icra etdirilmiş ise de gerek esliha ve gerek evrak nâmına hiçbir şey zuhur etmemişdir. Esna-yı

taharriyâtda şehrin dahil ve haricine devriyeler çıkarılarak sükûn ve inzibât te'min edilmişdir. Maamâfih hakikat-ı hâl tahkikâtın hitâmına mütevakkıf olduğundan birkaç güne kadar evrak üzerine zuhur edecek muamele sarâhaten arz kılınacağı ma'rûzdur.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Urfa Mutasarrıf Vekili
Nazmi

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Samsun

C. 16 Nisan sene [1]331. Samsun ve Bafra'da şimdiye kadar otuz iki Ermeni tevkif edilmiş ve elde edilen evrak geceli gündüzlü tedkik ve tercüme etdirilmekde bulunmuş idüğü ve silahların dercine devam edilmekde olup istihsâl edilecek neticenin ve esâmî-i mevkûfînin ayrıca arz edileceği ve taharriyât ve takibâta kemâl-i dikkat ve itina ile devam edildiği ma'rûzdur.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Canik Mutasarrıfı
Süleyman Necmi

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Mamuretülaziz

C. 11 ve 16 Nisan sene [1]331. Vilâyetde bulunan Taşnak ve Hınçak Kulübleri zaten bir buçuk sene evvel kapadılmış, resmen bir mevcudiyeti kalmamak ve yalnız hususî hânelerde akd-i ictimâ ile çalışmakda bulunmuşlar idi. Şimdiye kadar taht-ı tevkif ve tarassudda bulunan bu komitelerden el-yevm Taşnaksütyun Komitesi Reisi Baron Karabet ile azâ-yı müteşebbise ve muzırrasından yedi ve Hınçak Komite Reisi Nişan Hazarosyan ile azâ-yı faâliyesinden altı şahıs ve Nubaryan, Komite Reisi ve Protestan Milletvekili Tenekeci-

yan Nikogas ile azâ-yı faâliyesinden dört şahıs ki cem‘an yirmi şahıs bilâ-vukûât taht-ı tevkife alındığı ve elde edilen evrak tercüme etdirilmekde olduğu gibi gerek merkezde gerek köylerde esliha taharriyâtına devam olunduğu ve mülhakâtça da lâzım gelen muameleye başlanıldığı cihetle elde edilecek neticenin peyderpey arz olunacağı ve saye-i devletlerinde vilâyetimiz ahvâl ve muamelât-ı umumiyesi şâyân-ı şükrân ve memnuniyet bulunduğu ma‘rûzdur.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Vali
Sâbit

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Maraş

C. 11 ve 16 Nisan sene [1]331. Maraş livâsı dahilinde yalnız Maraş'da usulü dairesinde teşekkül etmiş Taşnak Komitesi şubesi var ise de diğer komitelerin usulü dairesinde müteşekkil şubeleri yokdur. Ancak Hınçak ve Ermeni hayrhâhları nâmına icra-yı faaliyet eden ve suret-i gayr-ı resmiyede cemiyetler teşkil eyleyen eşhâs bulunur. Zeytun'da harekât-ı askeriye icrasını ve Maraş'da Divan-ı Harb-i Örfî teşkilini müteâkib bunlardan ahvâli câlib-i şübhe olanların mesâkini taharrî ve nezdlerinde evrak-ı muzırra bulunanlar derdest olunarak Divan-ı Harb'e tevdî‘ kılınmış idi. Bunlardan bazıları hakkında mahkumiyet ve bazıları hakkında da berâet kararları lâhık olmuşdur. Bir takımı ise el-ân mevkûf ve derdest-i muhakemedir. Mezkûr Taşnak şubesi ise irâde-i celîleleri üzerine 15 Nisan sene [1]331 tarihinde taharrî olunarak bazı evrak ve eşya elde edilmiş ve azâsından ileri gelenleri tutulup tevkif ve idarehâneleri seddolunmuşdur. Tahkikât-ı lâzıme icrasını müteâkib muamele-i müterettibenin ifası tabîîdir. Mühim ve muzır görülenlerin esâmîsi 6 Nisan sene [1]331 tarihli telgrafnâme ile Dördüncü Ordu Kumandanlığı Vekâleti'ne bildirilmiş ve vuku bulan suale de merkûmûnun maa-aile teb‘îdleri münasib olduğu cevaben yazılmışdır. Alınacak cevaba göre muamele olunacakdır. Merkeze mülhak bazı Ermeni köylerine de taharriyât icrası için biri

askerîden diğeri jandarmadan iki zâbit kumandasında bu gece bir müfreze gönderilmişdir. Nefs-i Zeytun kasabasıyla kurâ-yı mülhakasında icra etdirilmiş olan taharriyâtda zuhur eden evrak-ı muzırra vaktiyle Divan-ı Harb'e tevdî‘ olunmuş ve mahallinde bekâları caiz görülemeyen kimseler zaten teb‘îd edilmişdir. Pazarcık kazasında Ermeni yokdur. Elbistan ve Göksun kazalarından alınacak malumât başkaca arz olunacakdır.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Maraş Mutasarrıfı
Mümtaz

Zeytun'da ne mikdar Ermeni kalmışdır; soralım.

Emniyet'e fî 19

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
148
Mahreci: Edirne

Müsta‘celdir

Vilâyetde Ermenilerin komite teşkilatı yokdur. Yalnız Bulgar istilası zamanında bazı münasebetsiz ahvâli görülenlerin hânesinde taharriyât icra ve bunlardan pek ziyade lisana gelmiş olanlarını Demirköy yani Samakov'a nefy etmeği ve diğerlerini de taht-ı tarassudda bulundurmağı tedbir-i kâfi addediyorum. Vilâyetdeki Ermenilerin mahiyeti zât-ı sâmîlerince de malum bulunduğundan şu hatt-ı hareket merkezin siyaseti ile vilâyât-ı sairedeki muamelâta nazaran hem-ahenk olur mu, lütfen iş‘ârı.

Fî 18 Nisan sene [1]331

Vali
Adil

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
450
Mahreci: Niğde

C. 11 ve 16 Nisan sene [1]331. Umum livâda yalnız iki bin üç yüz Ermeni nüfus-ı zükûru olup bunlardan sığâr u kibâr beş yüz yetmiş beş Niğde, sekiz yüz otuz bir Aksaray, dört yüz otuz Nevşehir, üç yüz altmış bir Bor, kırk sekiz Arabsun, otuz beş Ulukışla, on sekiz Ürgüp kazalarında bulunduğu ve komite şubeleri bulunmadığı anlaşılmış ise de içlerinde komite âmâline hâdim bazı kesânın bulunması ihtimaline binâen maznûn kesân taht-ı tarassudda bulunduruluyor. Dâ'î-i şübhe ednâ hâlleri hissedildiğinde ber-mûceb-i emr takibât ve taharriyât icrası tabiîdir. Ürgüp, Arabsun, Ulukışla, Bor kazalarında Ermeni mevcudunun kılletine mebnî şimdilik bir münasebetsizlik olmadığı mahalleri iş'âratından anlaşılıyor. Nevşehir'de iki hâne taharrî edilmiş ise de bir şey zuhur etmediği ve yalnız Aksaray'da şübheli bazı kesânın bulunduğu, hatta Belediye Tabibi Danyal'ın komite âmâline hâdim olduğu kaymakamlıkdan bildirilmesi üzerine takibât ve tarassudâta bir kat daha germî verilmek için iki polis memuruyla bir muâvin merkez-i livâdaki karakol kapatdırılmak suretiyle gönderiliyor. Tarassudât-ı mütemâdiye ve ciddiyede bulunulması ekîden tebliğ ve zuhur edecek hâle göre icabı serî'an icra ve netice arz olunur. Ferman

Fî 20 Nisan sene [1]331

Niğde Mutasarrıfı
Behcet

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C. 19 Nisan sene [1]331. Hınçakların evrakı tercüme etdirilmekdedir. Bugün Develi merkezinde daha on yedi bomba bulundu. Kayseri ile Develi'de bugüne kadar elde edilen bombaların adedi yüz kırk altı, dinamit yirmi

altıdır. Martin, Gra, Manliher gibi esliha-i harbiye iki yüz yirmi adeddir. Taharriyâta muvaffakiyetle devam olunduğundan peyderpey arz-ı malumât edilecekdir.

Fî 20 Nisan sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Ahmed Midhat

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Van

1-Bugün şehirde ehemmiyetsiz müsâdeme oldu.

2-Havasor nahiyesinin Müküs karyesinde bulunduğu haber alınan kırk iki kişilik bir Ermeni çetesi müfrezelerimiz tarafından sarılmış ve müsâdeme neticesinde otuzu itlâf edilmişdir.

3-Kilisesinde tahassun eden âsiler müfreze tarafından ihâta olunmuşdur. Müsâdeme neticesinden henüz malumât alınamamışdır ve başka cihetde şâyân-ı zikr bir şey yokdur.

Fî 22/23 Nisan sene [1]331

Van Valisi
Cevdet

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Musul

Halil Bey'le te’min-i muhabere için ma‘rûz hattın inşasına devamla beraber Seydikan'la Şemdinan merkezi olan Nehri arasında jandarmadan ve yerliden mürekkeb posta te’sis etmişdim. Bugün Halil Beyefendi'nin 4 Mayıs sene [1]331 tarihli bir telgrafnâmesini aldım. Cevdet Bey'in Van'ı tahliye

ederek Başkale'nin üç saat mesafesindeki Çuh Gediği'ne doğru çekildiğini Tiyar'ın şimdilik hâl-i sükûnetde olması hasebiyle ilişilmemesini ve Revandiz'e erzâk sevkine devamla beraber şehr-i Tuş ve Beytüddebab [Beytüşşebab] tarîkıyla Başkale'ye de zahîre sevkini yazıyor. Başkale için zahîre istediğine göre Halil Bey'in Başkale'ye ve Van'a doğru olan harekâtına devam etmek niyetinde bulunduğu anlaşılıyor. Halil Bey tarafından tahliye edilen Rumiye'de Kürdlerle Ermeni fedailerinin müsâdeme etmekde olduğu haber alındı. Ferman.

Fî 8 Mayıs sene [1]331

Musul Vali Vekili
Haydar

DH. EUM. 2. Şb, 7/21

75 ZEYTUN VE DÖRTYOL ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Zeytun ve Dörtyol Ermenileri'nin Halep ve Suriye'nin kuzey kısmına nakilleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Bey'in Halep valisine tebligatta bulunulması ricası

23 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
1837
Mahreci: Karargâh-ı Kudüs

Zeytun ve Dörtyol ve saire Ermenilerin Haleb havalisine ve Suriye'nin şimâl taraflarına nakilleri hakkında Haleb valisi hâlâ bir emr-i sarîh almadı zannındayım. Lütfen ma‘rûzât-ı mesbûkam dairesinde tesrî‘-i tebligât buyurulması mercûdur.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Dördüncü Ordu Kumandanı
Cemal

DH. EUM. 2. Şb, 7/25

76

ERZURUM, VAN VE BİTLİS ERMENİLERİ'NİN MUSUL, ZOR VE URFA'YA YERLEŞTİRİLMELERİ

Erzurum, Van ve Bitlis vilâyetlerinden çıkarılan Ermenilerin Musul Vilâyeti'nin güney kısmı ile Zor ve Urfa sancaklarında tayin edilen yerlere yerleştirilmeleri, nakil sırasında can ve mallarının her bakımdan korunması görevinin mahallî idarecilere ait olduğu, taşınır mal ve eşyalarını yanlarında götürebilecekleri

23 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Erzurum, Van, Bitlis Vilâyetleri'ne

Vilâyet dahilindeki kurâ ve kasabâtda sâkin Ermeniler münasebet-i mevki'iye nazar-ı dikkate alınarak Van Vilâyeti ile hem-hudud olan kısm-ı şimâlîsi müstesna olmak üzere Musul vilâyetinin kısm-ı cenûbîsi ile Zor sancağı ve merkezi müstesna olmak üzere Urfa sancağında taraf-ı hükûmetden tayin olunan mahallere nakil ve iskân edileceklerdir. Mahâll-i iskâniye karyelerine vürûd eden Ermeniler icab ve hâl ve mevki'e göre ya müteferrik suretde mevcud kurâ ve kasabâta inşa edecekleri hânelere veyahud taraf-ı hükûmetden tayin edilecek mahallerde yeniden te'sis edecekleri köylere yerleşdirilecekdir. Nakli icab eden Ermenilerin te'min-i sevk ve iskânı mahalli memurîn-i idaresine aiddir. Mahâll-i iskâniyelerine sevk edilen Ermenilerin muhafaza-i can ve mallarıyla te'min-i iâşe ve istirâhatleri, güzergâhlarında bulunan memurîn-i idareye aiddir. Nakledilen Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyalarını birlikde götürebilir. Bu sevkiyât bittab' harekât-ı harbiyenin müsaade etdiği mahallerde icra olunur.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 53/93

77 DOKTOR ARABYAN'IN KONYA'YA GÖNDERİLME SEBEBİ

Karahisar Ermenilerinden ve Taşnaksütyun efradından olup Konya'ya gönderilen Ermeniler arasında yer alan Doktor Arabyan'ın zararlı hareketlerde bulunmasına meydan verilmemek için uzaklaştırıldığı

25 Mayıs 1915

Karahisar-ı Sahib Sancağı
Mutasarrıflığı
Aded: 188

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Karahisar Ermenileri'nden ve Taşnaksütyun efrâdından olup burada bekâsı mahzurdan sâlim olamayacağı zâbıta tarafından hafî ve celî icra kılınan tahkikâtla tezâhür ederek diğer üç refîkiyle birlikde Konya'ya i‘zâm edildiği 10 Mayıs sene [1]331 tarih ve yüz seksen iki numaralı arîza-i acizîyle arz olunan Doktor Arabyan'ın istasyon tabibi olup vücuduna ihtiyac görüldüğünden bahisle tesrî‘-i tahliyesi Anadolu Şimendiferi Askerî Komiseri Tevfik imzasıyla alınan şifre telgrafnâmede iş‘âr edilmiş ve keyfiyet-i i‘zâm tebligât-ı umumiye dairesinde esbâb-ı siyasiyeden inbi‘âs eylediğinden yerine diğerinin tayiniyle tedvîr-i umûr etdirilmesi cevaben bildirilmişdir. Merkûmûn bir arada sık sık ictimâ ederek câlib-i iştibâh harekâtda bulundukları tahkikât-ı ma‘rûza ile tezâhür eylediğinden bir gûnâ ilkaât-ı mefsedet-cûyânelerine meydan bırakılmamak üzere teb‘îd edilmiş olduklarının berây-ı malumât tekrar arzına müsâraat kılınmışdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 12 Mayıs sene [1]331

Karahisar-ı Sahib
Mutasarrıf Vekili
Kadı
İbrahim Zihni bin Ömer

DH. EUM. 2. Şb, 7/31

78 ERMENİ KÖYLERİ BOŞALTTIRILDIKÇA MEVCUT DURUM HAKKINDA BİLGİ VERİLMESİ

Adana, Halep, Erzurum, Van ve Bitlis'teki Ermeni köyleri boşalttırıldıkça bunların miktarı, köyün ismi ve gittikleri yerler hakkında bilgi verilmesi

25 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Şifre

Adana, Haleb, Erzurum, Van, Bitlis Vilâyetleri'ne

Ermeni köyleri boşaltdırıldıkça bunların mikdar ve köyün ismiyle mahall-i sevkleri hakkında peyderpey malumât i'tâsının usul ittihâzı.

Fî 12 Mayıs sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 53/113

79 RUS HUDUDUNA YAKIN OLMASI DOLAYISIYLA ERZURUM'DA BULUNAN ERMENİLERİN İHRACI

Rus hududuna yakın olması dolayısıyla Erzurum'da bulunan Ermenilerin yerlerinden çıkarılmaları, Diyarbakır, Harput ve Sivas Ermenileri'nin ise ihracına lüzum görülmediği

27 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 17

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 12 Mayıs sene [1]331 ve 105, 10 Mayıs sene [1]331 tarihli şifre sureti zîre naklolundu:

Takib olunan nokta-i nazar vilâyetin Rus hududunda bulunması dolayısıyla orada hiçbir Ermeni bırakmamak esasına müsteniddir. Bazı kısımlardaki Ermenilerin âcilen ihracı ve bazı cihetlerdekilerin te'cil-i sevki bittab' takdir-i âlîlerine mevdû'dur. Diyarbakır, Harput, Sivas Ermenileri'nin ihracına lüzum ve ihtiyac görülmemişdir.

Fî 14 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 53/129

80

ERMENİLERİN İÂŞE VE İSKÂN MASRAFLARININ MUHACİRÎN TAHSİSATI'NDAN TESVİYESİ

Ermeniler için gerekli iaşe ve iskân masraflarının Muhacirîn Tahsisatı'ndan ödenmesi

29 Mayıs 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
30

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. fî 14 Mayıs sene [1]331 şifre. Ermeniler için vuku bulacak masârıf-ı iâşe ve iskâniyenin fasl-ı mahsus açılarak vilâyetde mevcud Muhacirîn Tahsisâtı'ndan tesviyesi.

Fî 16 Mayıs sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 53/152

81 MECLİS-İ VÜKELÂ'NIN TEHCİR KARARI

Düşmanla işbirliği yapan, masum halkı katleden ve isyan çıkaran Ermenilerin, harp harekât alanlarından uzaklaştırılarak Musul, Zor, Halep ve Suriye'nin bazı bölgelerine sevkleri için Dahiliye Nezâreti'nin 26 Mayıs 1915 tarih ve 270 numaralı tezkiresi üzerine Meclis-i Vükelâca alınan tehcir kararı

30 Mayıs 1915

Meclis-i Vükelâ
Müzâkerâtına Mahsus Zabıtnâme
Sıra numarası: 163
Tarih: 15 Receb sene [1]333
17 Mayıs sene [1]331

Hulasâ-i Meâlî

Menâtık-ı harbiyeye civar mahallerde sâkin Ermenilerden bir kısmının hudud-ı Osmaniyye'yi a‘dâ-yı devlete karşı muhafaza ile meşgul olan Ordu-yı Hümâyûn'un harekâtını tas‘îb ve erzak ve mühimmât-ı askeriye nakliyâtını işkâl ve düşman ile tevhîd-i âmâl ve ef‘âl ve bilhassa sufûf-ı a‘dâya iltihâk ve memleket dahilinde kuvâ-yı askeriyeye ve ahali-i masumeye müsellahan taarruz ve şuhûr ve kasabât-ı Osmaniyye'ye tasallut ile katl ve nehb ü gârete ve düşman kuvâ-yı bahriyesine erzak tedarikiyle mevâki‘-i müstahkemeyi irâeye cür’etleri bu gibi anâsır-ı ihtilâliyenin sâha-i harekâtdan uzaklaşdırılmasını ve usâta üssü'l-harekât ve melce’ olan köylerin tahliyesini icab ederek bu bâbda bazı gûnâ icraâta başlanıldığı ve mine'l-cümle Van, Bitlis, Erzurum vilâyâtıyla nefs-i Adana, nefs-i Sis ve nefs-i Mersin müstesna olmak üzere Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket livâları ve nefs-i Maraş müstesna olmak üzere Maraş sancağı ve Haleb vilâyetinin merkez kazaları müstesna olmak üzere İskenderun, Bilan, Cisr-i şugûr ve Antakya kazaları kurâ ve kasabâtında sâkin Ermenilerin vilâyât-ı cenûbiyeye sevkine bi'l-ibtidâr Van vilâyetiyle hem-hudud olan kısm-ı şimâlîsi müstesna olmak üzere Musul vilâyetine ve Zor sancağına ve nefs-i Urfa müstesna olmak üzere Urfa sancağının kısm-ı cenûbîsine ve Haleb vilâyetinin şark ve şark-ı cenûbî kısmına ve

Suriye vilâyetinin kısm-ı şarkîsinde tayin ve tahsis edilen mahallere nakil ve iskânına mübâşeret ve devam edilmekde bulunduğu beyânıyla menfaat-i esasiye-i devlete muvâfık telakki edilen bu cereyânın bir usul ve kaide-i muttarideye rabtı lüzumuna ve bu bâbda bazı ifadâta dair Dahiliye Nezâreti'nin 13 Mayıs sene [1]331 tarihli ve 270 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Fi'l-hakika devletin muhafaza-i mevcudiyet ve emniyeti uğrunda tevâlî eden icraât ve ıslâhât-ı fedakârîsi üzerinde icra-i sû-i te'sire sebeb olan bu kabîl harekât-ı muzırranın icraât-ı müessire ile imha ve izâlesi kat'iyyen muktezî ve nezâret-i müşârunileyhâca bu emirde ibtidâr olunan icraâtdaki isabet bedîhî olduğundan tezkire-i mezkûrede dermiyân kılındığı üzere muharrerü'l-esâmî kurâ ve kasabâtda sâkin Ermenilerden nakli icab edenlerin mahâll-i mürettebe-i iskâniyelerine müreffehen sevk ve îsâlleriyle güzergâhlarında te'min-i istirâhât ve muhafaza-i can ve malları ve muvâsalâtlarında keyfiyet-i îvâlarıyla suret-i kat'iyyede iskânlarına kadar Muhacirîn Tahsisâtı'ndan iâşeleri ve ahvâl-i sâbıka-i maliye ve iktisadiyeleri nisbetinde kendilerine emlâk ve arazi tevzî'i ve içlerinden muhtac olanlara taraf-ı hükûmetden mesâkin inşası ve zurrâ' ve muhtacîn-i erbâb-ı sanata tohumluk ve âlât ve edevât tevzî'i ve terk etdikleri memleketde kalan emvâl ve eşyalarının veyahud kıymetlerinin kendilerine suver-i münasibe ile iadesi ve tahliye edilen köylere muhacir ve aşâyir iskânıyla emlâk ve arazinin kıymeti takdir edilerek kendilerine tevzî'i ve tahliye edilen şuhûr ve kasabâtda kâin olup nakledilen ahaliye aid emvâl-i gayr-ı menkûlenin tahrîr ve tesbit-i cins ve kıymet ve mikdarından sonra muhacirîne tevzî'i ve muhacirînin ihtisâs ve iştigâlleri haricinde kalacak zeytinlik, dutluk, bağ ve portakallıklarla dükkân, han, fabrika ve depo gibi akârâtın bi'l-müzâyede bey' veyahud îcârı ile bedelât-ı bâliğasının kendilerine i'tâ edilmek üzere ashâbı nâmına emâneten mal sandıklarına tevdî'i ve muamelât ve icraât-ı mesrûdenin ifası zımnında vuku bulacak sarfiyâtın Muhacirîn Tahsisâtı'ndan tesviyesi zımnında nezâret-i müşârunileyhâca tanzim edilmiş olan talimâtnâmenin bi-tamamihâ tatbik-i ahkâmıyla emvâl-i metrûkenin te'min-i muhafaza ve idaresi ve muamelât-ı umumiye-i iskâniyenin tesrî' ve tanzimi ve tedkik ve teftişi ve bu hususda talimâtnâme ahkâmı ve

nezâret-i müşârunileyhâdan ahz ve telakki edilecek evâmîr dairesinde mukarrerât ittihâz ve tatbiki ve tâlî komisyonlar teşkili ile maaşlı memur istihdâmı vazife ve salâhiyetlerini haiz olmak ve doğrudan doğruya Dahiliye Nezâreti'ne merbût bulunmak ve bir reis ile biri memurîn-i dahiliyeden ve diğeri memurîn-i maliyeden intihâb ve tayin edilecek iki azâdan terekküb etmek üzere komisyonlar teşkil edilerek mahallerine i'zâmı ve komisyon gönderilmeyen mahallerde mezkûr talimâtnâmenin valiler tarafından icra-yı ahkâmı tensîb edilmiş olduğunun cevaben nezâret-i müşârunileyhâya tebliği ve devâir-i müte'allikaya malumât i'tâsı tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ azalarının imzaları)

MV, 198/24

82 YERLERİ DEĞİŞTİRİLEN ERMENİLERİN BORÇLARININ ALINMAYACAĞI

Yerleri değiştirilen Ermenilerin borçlarının alınmayacağının Maraş Mutasarrıflığı'na bildirildiği

1 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 21

Şifre

Maraş Mutasarrıflığı'na

C. 15 Mayıs sene [1]331. Teb'îd olunan Ermenilerden deynleri alınmayacakdır.

Fî 19 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/200

83

SEVK MUAMELESİNİN KOMİTECİ VE BOZGUNCU ERMENİLERE UYGULANMASI

Komite liderleri ile muzır Ermenilerin uzaklaştırılması ve tutuklanması hakkındaki tebligatın bazı yerlerde yanlış anlaşıldığı, tahliye muamelesinin sadece bozguncu ve komiteci Ermenilere uygulanarak, Ermenilerin isyan çıkaramayacak şekilde dağıtılmaları

1 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 2

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis,
Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Karesi,
Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Niğde, Eskişehir, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Ermenilerden müteşebbis ve muzır eşhâs ile komite rüesâsının teb‘îd ve tevkifleri hakkındaki tebligâtın bazı mahallerde yanlış anlaşıldığı ve ekserî yerlerde ale'l-ıtlâk göze görünen eşhâsın tevkif olunarak bir muhitden yine ona mümâsil ve mevki itibarıyla mücâvir diğer bir mahalle teb‘îd edildiği ve birçok yerlerde de hakikî erbâb-ı mefsedet hakkında hiçbir muamele yapılmadığı cereyân eden muhaberâtla te’eyyüd etmişdir. Müteşebbis ve muzır eşhâs ve komitecilerin bulundukları yerlerden aynı kabiliyet-i fesadiyeyi haiz mahallere nakli yine kendilerini müsaid muhitlere sevk demek olacağına nazaran ba‘demâ teb‘îdde bu cihetin nazar-ı dikkate alınması ve teb‘îd muamelesinin Ermenilerin muhit ve kesâfet itibarıyla iş görebilecekleri menâtıkdaki eşhâs hakkında tatbiki.

Fî 19 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/201

84 ERMENİ KOMİTECİLERİNDEN *AZADAMARD* GAZETESİ SAHİBİ HAYİK TİRYAKYAN'IN AYAŞ'A GÖNDERİLMESİ

Taşnaksütyun Komitesi elemanlarından *Azadamard* Gazetesi Sahibi Hayik Tiryakyan'ın muhafaza altında Ayaş'a gönderilmesi

7 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 12

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

Çankırı'ya sevk edilmiş olan Taşnaksütyun Komitesi erkânından *Azadamard* Sahibi Hayik Tiryakyan'ın mahfûzan Ayaş'a i'zâmı.

Fî 25 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/273

85 ZEYTUN'DAN SULTANİYE'YE GÖNDERİLEN ERMENİLERİN, DİNÎ AYİNLERİ İÇİN PATRİK VEKİLİ VE MALZEME TALEBİNDE BULUNMALARI

Zeytun ve civarından Sultaniye'ye gönderilen Ermenilerin dinî ayinleri için bir Patrik vekiline ve gereken malzemelere ihtiyaçları olup olmadığının araştırılması

8 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 31

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Zeytun ve havalisinden Sultaniye'ye nakledilen bin aile kadar Ermeni'nin âyin-i mezhebleri için Patrik vekili ile bir mikdar zeyt-i mukaddes ve kü-

tüb ve elbise-i ruhâniye gönderileceği Ermeni Patrikliği'nin müracaatı üzerine Adliye Nezâreti'nden bildirilmişdir. Fi'l-hakika böyle bir ihtiyac olup olmadığının ve Patrik vekilinin i‘zâmı hakkındaki mütâlaanızın iş‘ârı.

Fî 26 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 53/296

86 TİCARET VE BENZERİ SURETLERLE İKAMET EDEN ERMENİLERİN YERLERİNDE BIRAKILMALARI

Ermenileri göç ettirilen yerlerde, ticaret ve benzeri suretle ikamet eden Ermenilerin yerlerinde bırakılmaları

8 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 23

Şifre

Maraş Mutasarrıflığı'na

C. 23 Mayıs sene [1]331. Ermenileri ihrac olunan livâ mülhakâtında, ticaret ve sair suretle ikamet eden Ermenilerin esasen mukayyed bulundukları memleketlerinde bırakılmaları muvâfıkdır.

Fî 26 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 53/295

87 EZİNE'DE BULUNAN ERMENİLERİN SEVKİ

Ezine'de bulunan 500 Ermeni'den komitelere mensup olanların yakalanması ve diğerlerinin de livâ dahilinde uygun bir yer bulunursa oraya, bulunamazsa Karesi'ye sevklerinin uygun olacağı

8 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 16

Şifre

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'na

Ezine'de mevcud beş yüz nüfus Ermeni'nin mahall-i mezkûrda bulunmaları ora kumandanlığınca muvâfık görülmediği ve bunların geçen İtalya Harbi'nde şenlik yapdıkları da işidilmiş olduğu cihetle komitelere mensub olanların derdesti ve diğerlerinin nakl-i hâne etdirilmeleri Başkumandanlık Vekâleti'nden iş'âr kılınmışdır. Merkûmûndan ihrac edileceklerin livâ dahilinde münasib bir mahal bulunduğu takdirde oraya, bulunamadığı suretde Karesi'ye sevkleri ve inbâsı.

Fî 26 Mayıs sene [1]331

DH. ŞFR, 53/289

88 ERMENİLERİN GERİDE BIRAKTIKLARI MALLAR İLE SEVKLERİ TEHİR EDİLEN ERMENİLER

Ermenilerin geride bıraktıkları eşyalarının değeri hükümetçe sahiplerine ödeneceğinden terk edilmiş malların korunarak sahipleri adına satılması ve güçsüz kadınlarla askerî imalâthanede çalışanların sevklerinin ertelenmesi

9 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti
20

Şifre
Müsta'cel

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 24 Mayıs [1]331. Ermenilerin birlikde götüremeyecekleri eşyanın kıymeti hükûmet tarafından ashâbına te'diye edileceği [cihetle] emvâl-i metrûkenin muhafaza ve ashâbı nâmına bi'l-müzâyede bey'i icab eder. Bu husus-

daki talimât-ı mufassala postadadır. İmalâthâne-i askerîde çalışanlarla aceze-i nisvânın şimdilik te'hir-i sevkleri caizdir.

Fî 27 Mayıs [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 53/303

89 DEVELİ'DEN AKSARAY'A GÖNDERİLEN ERMENİLER

Develi'nin Küçük İncesu köyü Ermeni ahalisinin Aksaray'a gitmek üzere yola çıkarıldığı

9 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

Develi Kazası'nda Küçük İncesu karyesinin yüz altmış hânede altı yüzden ibaret Ermeni ahalisinin kâmilen dünkü gün Aksaray'a gitmek üzere yola çıkarıldıkları ma'rûzdur.

Fî 27 Mayıs sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Zekâi

DH. EUM. 2. Şb, 68/36

90 ERMENİLERİN YERLEŞTİRİLMELERİYLE İLGİLİ TALİMAT İLE İAŞE VE İSKÂN MASRAFLARINA KARŞILIK GÖNDERİLEN HAVALE

Ermenilerin yerleştirilmeleri ile ilgili talimatnâmenin postada olduğu ve Muhacirîn Tahsisatı'ndan beş yüz bin kuruşluk havalenin yiyecek ve yerleşme masrafları olarak gönderildiği

9 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
19

Şifre

Musul Vilâyeti'ne

C. fî 19 Mayıs sene [1]331. Ermenilerin suret-i iskânlarına aid mufassal talimâtnâme postadadır. Muhacirîn misillü iâşe ve iskânları [lâzımesi için] Muhacirîn Tahsisâtı'ndan beş yüz bin kuruşluk havalenâme tebliğ etdirilmiştir.

Fî 27 Mayıs sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 53/305

91 KONYA'YA SEVK EDİLEN ZEYTUN ERMENİLERİNE YARDIM AMACIYLA BİR AMERİKALI ÜYE GÖNDERİLMEK İSTENDİĞİ

Konya'ya sevk olunan Zeytun Ermenilerine, Amerikan heyetinden bir üyenin yardım amacıyla gönderilmesinde sakınca olup olmadığı

10 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 32

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Oraya sevk olunan Zeytun Ermenileri'ne Amerika hey'etinden, berây-ı muâvenet bir azâ gönderilmek isteniliyor. Mahzur olup olmadığının iş'ârı.

Fî 28 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/312

92 KÜÇÜK İNCESU DIŞINDA KAYSERİ VE BAĞLI YERLERDEN ERMENİLERİN SEVKLERİNİN UYGUN OLMADIĞI

Yerleri değiştirilen Ermenilerin, gittikleri yerlerde de çoğunluğu sağlayacakları ihtimali gözönüne alınarak Küçük İncesu dışında Kayseri ve bağlı yerlerden Ermeni çıkarılmaması

12 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 24

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 27 Mayıs sene [1]331. Kasaba ve mülhakâtından Ermenilerin ihracı bilâhare bunların gidecekleri mahallerde de büyük bir kitle teşkil ve ekseriyet te'min etmelerini intâc edeceğinden muvâfık değildir. Binâenaleyh Küçük İncesu'dan başka ba'demâ livâ mülhakâtından Ermeni çıkarılmayacakdır.

Fî 30 Mayıs sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 53/326

93 MAMURETÜLAZİZ VİLÂYETİ'NDEN ŞİMDİLİK ERMENİ SEVKİNİN UYGUN OLMADIĞI

Divan-ı Harb-i Örfî'ye teslim edilen Ermeniler dışında, uzaklaştırılması gereken Ermenilerin vilâyetin elverişli bir mahalline yerleştirilebileceği, Mamuretülaziz Vilâyeti'nden şimdilik Ermeni sevkinin uygun olmadığı

13 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 2

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 25 Mayıs sene [1]331. Divan-ı Harb-i Örfî'ye teslim edilen Ermenilerden mâadâ teb'îdi icab eden Ermeniler bu bâbdaki tebligât-ı mahsusaya

tevfîkan vilâyetin münasib menâtıkında bulundurulabilir. Binâenaleyh kendilerinin Musul'a sevkine ihtiyac ve lüzum yokdur. Esasen oradan ihrac veya aileleriyle birlikde nakl-i hâne suretiyle vilâyet haricine Ermeni teb'îdi şimdilik muvâfık görülmemişdir.

Fî 31 Mayıs sene[1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 53/336

94 SEVK EDİLEN ERMENİLERİN YOLLARDA KORUNMALARI VE BUNLARA SALDIRANLARIN CEZALANDIRILMALARI

Ermenilerin sevkleri esnasında yollarda muhafaza edilmeleri, firar edenlerle bunlara saldıranların cezalandırılmaları ve sevk için eski yolun kullanılması hususlarında Erzurum Vilâyeti'ne şifre telgraf

14 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 25

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 30 Mayıs sene [1]331. İhrac olunan Ermenilerin yollarda muhafaza-i hayatlarına imkân nisbetinde çalışılması ve esna-yı sevkde firara tasaddî edenlerle, muhafazalarına memur olanlara karşı taarruzda bulunacakların te'dîbi tabiîdir. Fakat buna hiçbir zaman ahali karışdırılmayacak ve beyne'l-anâsır mukâteleyi intâc edecek ve aynı zamanda harice karşı da pek çirkin görünecek vekâyi' tahaddüsüne kat'iyyen meydan ve imkân bırakılmayacakdır. Binâenaleyh çıkarılan Ermenilerin diğer yolun pek uzun olmasına mebnî kemâ fi's-sâbık eski tarîkdan sevklerine devam olunması ve ancak güzergâhlarında bulunan aşâyir ile köylülerin taarruzuna karşı her türlü esbâb ve vesâitin istik-

mâliyle müdafaası ve katl ve gasba cür'et edeceklerin şiddetle te'dîbi lâzımdır. Keyfiyet Diyarbakır, Mamuretülaziz, Bitlis'e de yazılmışdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/10

95 ERZURUM'DAN SEVK OLUNAN ERMENİLERİN TAARRUZA UĞRADIĞI, MUHAFAZALARI İÇİN GEREKLİ ÖNLEMLERİN ALINMASI

Erzurum'dan sevk olunan bir kafilenin Kürtler tarafından katledildiği bildirildiğinden kafilelerin yollarda korunmaları için gerekli tedbirler alınarak aykırı hareketlerde bulunanların cezalandırılması ve karşılıklı çatışmalara meydan verilmemesi

14 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 20

Şifre

Diyarbakır, Mamuretülaziz, Bitlis Vilâyetleri'ne

Erzurum'dan ihrac olunan Ermenilerden beş yüz nüfusluk bir kafilenin Erzincan ile Erzurum arasında Kürdler tarafından katledildiği Erzurum Vilâyeti'nden iş'âr olunmuşdur. İhrac olunan Ermenilerin yollarda muhafaza-i hayatlarına imkân nisbetinde çalışılması ve esna-yı sevklerinde firara tasaddî edenlerle muhafazalarına memur olanlara karşı taarruzda bulunacakların te'dîbi tabiîdir. Fakat buna hiçbir zaman ahali karışdırılmayacak ve beyne'l-anâsır mukâteleyi intâc edecek ve aynı zamanda harice karşı da pek çirkin görünecek vekâyi' tahaddüsüne kat'iyyen meydan ve imkân bırakılmayacakdır. Binâenaleyh o tarîkla gelecek Ermenilerin güzergâhlarında bulunan aşâyir ile köylülerin taarruzuna karşı her türlü esbâb ve vesâitin istikmâliyle müdafaası ve katl ve gasba cür'et edeceklerin şiddetle te'dîbi lâzımdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/9

96 SİVAS'TAN ERMENİ SEVKİNİN ERTELENDİĞİ

Suşehri Ermenileri'nin sevki uygun olmakla beraber Sivas Vilâyeti dahilinde Ermenilerin ihracı şimdilik durdurulduğundan nezâretin fikri alınmadıkca sevk olunmaması

14 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 34

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 29 Mayıs sene [1]331. Suşehri Ermenileri'nin ihracı muvâfıkdır. Maamâfih vilâyetinizden Ermenilerin ihracı şimdilik münasib görülmediğinden ba'demâ lüzum ve icab-ı kat'î görülmedikçe ve buranın fikir ve mütâlaası alınmadıkça Ermeni sevk olunmaması lâzımdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/7

97 SİS ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Sis Ermenileri'nin tamamen sevklerinin uygun olduğu

17 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4479

Şifre
Mahrem ve müsta'cel

Adana Vilâyeti'ne

C. 2 Mayıs [1]331. Sis Ermenileri'nin kâmilen sevkleri münasibdir.

Fî 4 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/51

98

HALEP'TEN SEVK EDİLEN ERMENİLERİN DURUMLARININ TAHKİKİ

Başka yerlerden Halep'e gelenlerle Halep dahilinden sevk edilecek olan Ermenilerin durumlarının tahkiki

17 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 38

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 2 Haziran sene [1]331. Vilâyet dahilinde çıkarılacak Ermeniler hakkında 10 Mayıs sene [1]331 tarih ve 18 numaralı şifre ile talimât-ı mahsusa verilmiş idi. Binâenaleyh şimdiye kadar hiçbir şey yapılmaması sebebi anlaşılamadı. Bu cihetin ve bir de Maraş ve sair mahallerden vilâyetin cenûb-ı şarkîsine sevk olunmak üzere oraya gönderilen Ermenilerden bazılarının merkez-i vilâyetde bırakdırılmakda olduğu istihbâr olunduğundan böyle bir muamele mesbûk olup olmadığının ser‘îan ve bi'l-etraf iş‘ârı.

Fî 4 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/54

99

ERMENİ KATOLİK MİSYONERLERİN ERZURUM'DA KALMALARI

Ermeni Katolik misyonerlerle sörlerin şimdilik sevk edilmeyerek Erzurum'da kalmalarının uygun olacağı

17 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 28

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 2 Haziran sene [1]331. Ermeni Katolik misyonerlerle sörlerin şimdilik orada kalmaları daha münasibdir.

Fî 4 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/55

100 FİRARÎ ERMENİLERDEN OLUŞAN BİR GRUP EŞKIYANIN JANDARMA İLE ÇATIŞMASI

Urfa civarında Germüş dağında jandarma ile çatışmaya giren eşkıyanın firari Ermenilerden olduğu

16/17 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Urfa

Mühim ve müsta'celdir

Urfa'ya bir buçuk saat mesafede Germüş dağında bazı eşhâsın bulunacağı haber alınarak jandarma kumandan vekili mikdar-ı kâfi atlı ile berây-ı istikşâf gönderilmiş idi. Şimdi kendisinden alınan tezkirede mezkûr dağda eşkıyaya tesadüf ve müsâdeme etdikleri ve efrâddan birisinin mecrûh olup çavuşun avdet etmediği ve diğer cihetdeki müfrezesinin bir kısmı da müsâdeme etmekde oldukları eşkıyanın Siverek ve Diyarbakır cihetlerinden firar eden Ermeniler olduğu istidlâl edildiği ve mikdarları haylice bulunduğu bildirilmesi ile müteheyyi-i hareket bulunan Kâmil Paşa Taburu'ndan kuvve-i kâfiye sevk edildi. Memleketin muhafaza-i asayişine de son derece gayret edilmekdedir. Yarın anlaşılacak netice de başka[ca] arz olunacakdır. Dördüncü Ordu ve Altıncı Kolordu Kumandanlıkları Vekâletleri'ne de malumât verilmişdir.

Fî 3/4 Haziran sene [1]331

Urfa Mutasarrıfı
Haydar

DH. EUM. 2. Şb, 68/37

101 KAYSERİ ERMENİ MURAHHASASININ UZAKLAŞTIRILMASI

Ermeni murahhasasının uzaklaştırılmasının Kayseri Mutasarrıflığı'na bildirildiği

19 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 260

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 3 Haziran sene [1]331. Ermeni murahhasasının hemen nefy ve teb'î-di muvâfıkdır.

Fî 6 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/64

102 ERMENİLERİN BAĞDAT HATTININ BATISINA YERLEŞTİRİLMELERİ

Musul Vilâyeti'ne gönderilen Ermenilerin Bağdat hattının batısında bulunan mahallere yerleştirilmeleri

21 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Musul Vilâyeti'ne

Berây-ı iskân vilâyet dahiline gönderilecek Ermenilerle şimdiye kadar gelenlerin [Bağdad] hattının şimâl ve şarkına kat'iyyen yanaşdırılmayarak münhasıran mezkûr hattın garbına tesadüf eden mahallerde iskân edilmeleri esbâbının istikmâli ve şu [takayyüdün] muhafazasına mütemâdiyen itina olunması.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/83

103 ERMENİLERİN BAĞDAT HATTININ BATISI VE GÜNEYİNE YERLEŞTİRİLMELERİ

İskân edilmek üzere Urfa ve Zor Mutasarrıflıkları dahiline gönderilen ve gönderilecek olan Ermenilerin Bağdat hattının batısı ve güneyinde yerleştirilmeleri

21 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Urfa, Zor Mutasarrıflıkları'na

[Berây-ı] iskân oraya gönderilecek Ermenilerle şimdiye kadar gelenlerin Bağdad hattının cenûb kısmına tesadüf eden arazide iskân edilmeleri ve şu takayyüdün muhafazasına itina olunması.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/84

104 ERZİNCAN, KİĞI VE TERCAN'DA KİLİSE VE BAZI ERMENİ EVLERİNDE BOMBA BULUNMASI

Erzincan, Kiğı ve Tercan'da yapılan aramalar sonucu, Ardaşis Karagözyan ve Keşiş Oseb'in evinde bomba ele geçirildiği

21 Haziran 1915

Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum
Numara: 877

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Erzincan'ın Çukur Mahallesi'nde Taş Kilise'de saklanan altı bombanın nâfia mühendisi tarafından iple çıkarılmak istenildiği sırada bombaların yekdiğerini müteâkib infilâk etmesi üzerine kilisenin berhava olduğu ve yine Er-

zincan Kilise Mahallesi ahalisinden Ardaşis Karagözyan'ın hânesinde yeraltında diğer mahallerde fitili yandığı görülerek ameliyâta devam edildiği Erzincan Mutasarrıflığı'ndan ve Keşiş Oseb'in hânesinde bir bomba bulunduğu Tercan Kaymakamlığı'ndan ve daha evvel ayak bombası elde edildiği Kığı Kaymakamlığı'ndan bildirilmiş ve her tarafdan taharriyâta devam edilmekde bulunmuşdur.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Vali
Tahsin

DH. EUM. 2. Şb, 8/36

105 RUSYA'YA GİDEN ERMENİ GÖNÜLLÜLER

Ermeni gönüllülerden oluşan 90 kişilik ikinci kafilenin Köstence'den Rusya'ya hareket ettikleri

22 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Aded. 67521/724

Hulâsa: *Köstence'den Rusya'ya giden Ermeni gönüllüleri*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

4 Haziran [1]331 tarihli ve 684 numaralı tezkireye zeyldir. Her ne sebebe mebnî ise hareketleri te'ehhur eden Ermeni gönüllülerinden müteşekkil doksan kişilik ikinci kafilenin de Haziran'ın on beşinci günü akşamı Rusya'ya müteveccihen Köstence'den hareket eyledikleri şehr-i mezkûr Başşehbenderliği'nden bildirilmekde ve 21 Kânûn-ı Sânî [1]330 tarihli ve 2287 hususî numaralı tezkire-i senâverîye sureti melfûf raporda esâmîsi mezkûr müşev-

viklerin de berây-ı teşyî‘ istasyonda hâzır bulundukları ilave edilmekdedir, efendim.

Fî 9 Şaban sene [1]333 - Fî 9 Haziran sene [1]331

Hariciye Nâzırı nâmına
Umûr-ı Siyasiye Müdür-i Umumîsi
Ahmed Reşid

DH. EUM. 2. Şb, 68/38

106 KAYSERİ ERMENİ MURAHHASASININ İHTİLÂL TERTİP ETME SUÇUNDAN YARGILANMASI

İhtilal tertip etme suçundan Kayseri Ermeni murahhasasının Divan-ı Harbçe on beş sene Kalabendlik cezasına mahkum edildiği

22 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C. 6 Haziran sene [1]331, 26 numara. Kayseri Ermeni murahhasasının tertibât-ı ihtilâliyeye ıttılâ‘ı sâbit olmasına binâen elli sekizinci madde zeyli mucebince on beş sene kalebendlik cezasıyla tecziyesine Divan-ı Harbce müttefikan karar verilerek fezleke-i hükmiyenin berây-ı tasdik Kolordu Kumandan Vekâleti'ne gönderilmiş olduğu ma‘rûzdur.

Fî 9 Haziran sene [1]331

Kayseriye Mutasarrıfı
Zekâi

DH. EUM. 2. Şb, 8/37

107 TRABZON, SÜRMENE, TİREBOLU VE GÖRELE'DEN ERMENİ FESATÇILARIN SEVKİ

Trabzon, Sürmene, Tirebolu ve Görele kazaları Ermenleri'nden başta fesatçılar olmak üzere 74 kişi karadan ve denizden yola çıkarılarak dahile sevklerine başlandığı

24 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Trabzon

Gayet mahremdir

Trabzon, Sürmene, Tirebolu, Görele kazaları Ermenilerinden şerr u fesadda birinci dereceyi ihrâz eden cem‘an yetmiş dört şahsın berren ve bahren yola çıkarılmak suretiyle Ermenilerin dahile sevklerine ibtidâr kılındığı ve merkez ile mülhakâtda i‘zâm muamelesinin sükûn ve intizam ile icrasına muktezî tedarik ittihâz kılınmakla Trabzon'da bugünkü güne kadar arkası alınacağı.

11 Haziran [1]331

Trabzon Valisi
Cemal Azmi

DH. EUM. 2. Şb, 68/39

108 ERMENİ AHALİNİN SEVK YERLERİNİN BİLDİRİLMESİ

Tahliyesi kararlaştırılan Ermenilerle meskûn köy ve kasaba ahalisinin isim ve miktarları ile nerelere sevk edileceklerinin bildirilmesi

24 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Şifre

Mamuretülaziz, Trabzon, Sivas Vilâyâtı'yla Canik Mutasarrıflığı'na

Tahliyesi takarrur eden Ermenilerle meskûn köy ve kasabalar esâmî ve mevâki‘iyle ahalisi mikdarının ve ne tarîkla nerelere sevk edileceğinin ve bu bâbdaki malumât ve mütâlaalarının serî‘an iş‘ârı.

Fî 11 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına

DH. ŞFR, 54/136

109

ERMENİ ÇOCUKLARININ YETİMHANELERE YERLEŞTİRİLMESİ

Yerleri değiştirilen veya uzaklaştırılan Ermenilerin on yaşından küçük çocuklarının eytamhânelere yerleştirilmeleri için vilâyetlerde ne kadar çocuk olduğunun ve münasip bina bulunup bulunamayacağının bildirilmesi

26 Haziran 1915

Maârif-i Umumiye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
Hususî Numara: 327
Umumî Numara: 194195

Dahiliye şifresiyle kapadılacakdır
Mahremdir

Diyarbakır, Adana, Haleb, Trabzon, Erzurum,
Sivas, Bitlis, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'yle Maraş Mutasarrıflığı'na

Mevki‘leri tebdil veya birer suretle teb‘îd edilen Ermenilerin on yaşından dûn çocuklarını dârüleytâm te’sisiyle veya mü’esses dârüleytâmlara celb ile talim ve terbiye etmek mutasavver olduğundan bunlardan vilâyet dahilinde ne kadar çocuk bulunduğunun ve orada dârüleytâm te’sisi için münasib bina bulunup bulunamayacağının âcilen iş‘ârı.

Fî 13 Haziran sene [1]331

Maârif Nâzırı
Şükrü

DH. ŞFR, 54/150

110

ERZURUM'DAN ERMENİ SEVKİYÂTININ EMNİYET İÇİNDE YAPILMASI

Erzurum Vilâyeti dahilinden ihraçlarına başlanılan Ermenilerin güvenliklerinin temin edilerek sevklerine devam edilmesi

26 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4578

Şifre
Mahrem

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 11 Haziran sene 1331. İhraclarına teşebbüs olunan Ermenilerin te'hir-i sevkleri bittab' kâbil değildir. Binâenaleyh sevklerine kemâ-fi's-sâbık devam edilmesi ve maamâfih gerek eldeki mevcud kuvvetle ve gerek inde'l-iktizâ ordudan isti'âne ile muhafazalarına itina olunması.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/156

111 SAHİPSİZ ERMENİ ÇOCUKLARININ DURUMU

Mamuretülaziz Vilâyeti dahilinde sahipsiz bulunan Ermeni çocuklarının bulundukları mahallerde kalmalarının uygun görüldüğü

26 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4573

Mahrem

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 12/13 Haziran sene [1]331. İş'âr olunan sahibsiz Ermeni çocuklarının şimdilik bulundukları mahallerde kalmaları münasibdir.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/163

112

DERSİM EŞKIYASININ ERMENİ KAFİLELERİNE SALDIRILARI

Erzurum'dan sevk edilen Ermenilerin Dersim eşkıyası tarafından yolları kesilerek katledilmeleri üzerine gerekli tedbirlerin alınması

26 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4577

Şifre
Mahrem ve müsta'cel

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

Muhafaza tahtında Erzurum'dan sevk olunan Ermeni kafilelerinin Dersim eşkıyası tarafından yolları kesilerek katledildikleri ve bunların ellerinden Ermeni kafilelerini kurtarmak kâbil olmadığı Erzurum Vilâyeti'nden iş'âr olunuyor. Dersimlilerin bu suretle tevâlî-i cinayetleri kat'iyyen caiz olamayacağından gelen kafilelerin te'min-i masûniyetlerine aid tedâbîrin serî'an istikmâli.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/162

113

SEVK EDİLEN ERMENİLERİN MALLARININ MUHAFAZA EDİLMESİ

Nakillerine karar verilen Ermenilerin mallarının koruma altına alınmasına ilişkin talimatnâmenin vilâyet ve mutasarrıflıklara gönderildiği

27 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Şifre

Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz Vilâyâtı'yla, Canik Mutasarrıflığı'na

Nakil ve sevkleri takarrur eden Ermenilerin beraberlerinde götüremeyecekleri emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlenin suret-i idare ve muhafazası hakkındaki talimâtnâme posta ile derdest-i irsâl olduğundan şimdilik emvâl-i mevcudenin taht-ı muhafazaya aldırılması.

Fî 14 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/202

114 DÜYÛN-I UMUMİYE'DE GÖREVLİ ERMENİ MEMURLARIN YERLERİNDE KALMASI

Trabzon'daki Düyûn-ı Umumiye'de görevli Ermeni memurların yerlerinde kalmaları

28 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 37

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 14 Haziran sene [1]331. Düyûn-ı Umumiye'de bulunan Ermeni memurlar şimdilik kalsın.

Fî 15 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/221

115 EMVÂL-İ METRÛKENİN TESPİT VE MUHAFAZASI İÇİN KOMİSYON KURULMASI

Sevk edilen Ermenilerin malların kayıt ve muhafazası için Maliye ve Mülkiye memurlarından bir komisyon oluşturulması gerektiğine ilişkin talimatnâmenin gönderildiği

28 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
29

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. fî 10 Haziran sene [1]331. Emvâl-i metrûkenin muhafaza ve sebt-i defter edilmesi zımnında memurîn-i mülkiye ve maliyeden mürekkeb komisyon teşkili muktezîdir. Bu bâbdaki mufassal talimâtnâme fî 28 Mayıs sene [1]331 tarihinde postaya verilmişdir. Vusûlünün iş'ârı.

Fî 15 Haziran sene [1]331

Nâzır

Talat

DH. ŞFR, 54/226

116 SEVK EDİLEN ERMENİLER HAKKINDA BİLGİ VERİLMESİ

Sevk edilmeye başlanan Ermenilerin gittikleri yerler ve miktarı hakkında bilgi verilmesinin vilâyet ve mutasarrıflıklardan istendiği

28 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Şifre

Trabzon, Sivas, Mamuretülaziz,
Diyarbakır Vilâyâtı'yla Canik Mutasarrıflığı'na

Sevklerine ibtidâr olunan Ermeniler[in] mikdarı hakkında bir gûne malumât alınamadı. Şimdiye kadar nerelerinin sevkiyâtına başlanılmış ve nerelere sevk edilmişlerdir; sür'at-i iş'ârı.

Fî 15 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/222

117 ALMAN PROTESTAN ERMENİLERİN SEVK EDİLMEMESİ

Alman protestan misyonunda bulunan Ermenilerin şimdilik sevk edilmemesi

29 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 41

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

Alman Protestan misyonunda bulunan Ermenilerin şimdilik sevk olunmaması.

Fî 16 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/170

118

TRABZON'DAN ERMENİ SEVKİ

Trabzon'dan sevk edilen Ermenilerin miktarı ve gittikleri yerler hakkında bilgi verilmesi

30 Haziran 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Hususî: 238

Ermeni ahaliden sevkiyât vuku buldukça mikdarının inbâsı daire-i acizîden mukaddemâ vilâyât ve elviye-i malumeye sebk eden tebligâtdan olmakla şimdiye kadar nerelerden ne kadar Ermeni sevk edildiğine dair evvel ve âhir vürûd eden şifre suretleriyle Trabzon Vilâyeti'nin sureti melfûf telgrafnâmesinde mevzû'-ı bahs olan 11 Haziran sene [1]331 tarihli telgrafnâmesi suretinin isrâsı temennisiyle Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Vâlâsı'na müzekkiredir.

Fî 17 Haziran sene [1]331

(Mühür)

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nden muhavvel Trabzon Vilâyeti'nin fî 14 Haziran [1]331 tarihli şifre telgrafnâmenin suretidir.

Zeyl-i fî 11 Haziran [1]331. Daha yüz kırk altı Ermeni'nin mahâll-i müretteblerine sevk edildiği ma'rûzdur.

Fî 14 Haziran [1]331

Vali
Cemal Azmi

DH. EUM. 2. Şb, 8/59

119 SEVKE TÂBİ TUTULAN ERMENİLER HAKKINDA ALINAN KARARLARA EK OLARAK YAYINLANAN TALİMATNÂME

Rusya hududuna yakın Doğu Anadolu ile Zeytun, Suriye ve Adana sahillerinden Musul, Halep ve Suriye'ye çekilen ve çekilecek olan Ermenilerin bütün haberleşmelerini Türkçe yapmaları, yeni kurulacak Ermeni yerleşim yerlerinde Ermeni okulları açılmasına izin verilmemesi, Ermeni genç ve çocuklarının hükümet okullarında öğrenim görmesi ve yalnızca İstanbul'daki Ermenice gazetelerin yayınına müsaade edilip diğer illerdeki gazetelerin kapatılması hakkında Başkumandanlık Vekâleti'nden yapılan tebligât

1 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Suriye, Haleb, Musul Vilâyetleri'ne, Urfa, Zor Mutasarrıflıkları'na

Ermeniler hakkındaki mukarrerâta âtîdeki mevâddın da ilâvesi Başkumandanlık Vekâleti'nden tebliğ edilmişdir:

1- Rusya hududuna mücâvir Şarkî Anadolu ile Zeytun, Suriye, Adana sevâhili mıntıkasından oralara dağınık bir suretde çekilen ve çekilecek olan Ermenilerin gerek memleket dahili ve gerekse haricî muhaberâtı ancak Türkçe olacakdır.

2- Yeni te’sis edilecek Ermeni mıntıkalarında Ermeni mektebleri küşâdına kat‘iyyen müsaade edilmeyecek ve bütün Ermeni gençleri ve çocukları hükûmet mekteblerinde tahsil etdirilecekdir.

3- Şimdilik yalnız İstanbul'daki Ermenice gazetelerin intişârına müsaade edilerek diğer vilâyetlerdeki Ermeni gazeteleri seddedilecekdir.

Fî 18 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/261

120 URFA'DA MÜSLÜMANLARLA ERMENİLER ARASINDAKİ SÜRTÜŞMELER

Urfa livası dahilindeki Müslümanlarla Ermeniler arasındaki sürtüşmelerin arttığı ve buna karşılık gerekli tedbirlerin alınmadığı yolundaki haberin incelenerek gerekli izahâtın yapılması

1 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 13

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

Livâ dahilinde Ermenilerle ahali-i İslâmiye arasındaki münasebâtın kesb-i vehâmet etdiği ve bu bâbda ciddî bir tedbir yapılmadığı haber alınıyor. Fi'l-hakika Ermenilerle İslâmlar arasında mukâteleyi intâc edecek bir münâferet mevcud mudur ve oradan şimdiye kadar muzır ve müteşebbis ne kadar Ermeni çıkarılmışdır? Bu bâbda yapılmış olması lâzım gelen tedâbîr hakkında âcilen izahât i'tâsı.

Fî 18 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/267

121 ORDU, PERŞEMBE, ULUBEY, GÖRELE, TİREBOLU, SÜRMENE VE TRABZON'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Ordu, Perşembe, Ulubey, Görele, Sürmene, Tirebolu ve Trabzon'dan sevk edilen Ermeniler ve bunların sevkleri esnasında meydana gelen olayların Trabzon Valiliği'nden bildirildiği

1 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Trabzon

Mahremdir

Ermenilerden Giresun'dan üç yüz yirmi sekiz kişinin ve Ordu kazasının Perşembe nahiyesinden üç yüz doksan nüfus ile eşhâs-ı muzırradan mürek-

keb bir kafilenin ve Ulubey nahiyesinden otuz kadar asker firarîsinin ve Sürmene'den iki yüz doksan ve Tirebolu kazasından kırk beş kişinin daha sevk olundukları ve Ordu kazasından iki gün evvel sevk edilen otuz altı kişilik bir kafilenin Ulubey Ormanı civarında firara tasaddî etmesine mebnî altısının meyyiten istîsâl ve diğerlerinin tekrar ilticaya icbâr edildiği ve Görele kazasında mevcud iki yüz elli nüfusun kâmilen çıkarıldığı ve Tirebolu'dan tertib olunan üçüncü kafileye iştirak eden Papaz Karabet'in ailesiyle, isimleri henüz tahkik edilemeyen birkaç kişiyi hânesinde bırakarak evine içeriden ateş verdiği ve her ne kadar kapı kırılarak içeri girilmeye teşebbüs olunmuş ise de kapı güçlükle açılabilmesine ve içeridekilerin isti‘mâl-i silaha başlamalarına mebnî eve girmek kâbil olmayarak mezkûr hâne ile derûnunda bulunan dokuz nüfusun ve civardaki dört hânenin yandığı ve tedâbîr-i müttehaze sayesinde bir gûnâ vekâyi‘ hudûsüne mahal bırakılmaksızın kasabada bulunan Ermenilerin umumiyetle toplatdırılarak askerî deposuna hapsedildikleri mahallerinden bildirilmesine ve Trabzon şehriyle köylerinden dahi bugün üç bin dört yüz Ermeni yola çıkarılmış ve Trabzon'da bir Ermeni'nin hânesini ihrâk suretiyle îkâ-ı mel‘anete tasaddîsi hânesinin muhterik olması ve kendisiyle topçu zâbiti bulunan mahdûmunun habsiyle neticelenmişdir.

Fî 18 Haziran sene [1]331

Trabzon Valisi
Cemal Azmi

DH. EUM. 2. Şb, 68/41

122 İHTİDA EDEN ERMENİLERİN SEVKİ

Sevk edilen bazı Ermenilerin memleketlerinde kalmak için ihtida ettikleri anlaşıldığından, ihtidalarına bakılmaksızın belirlenen yerlere sevk edilmeleri

1 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4635

Şifre
Mahrem

Erzurum, Adana, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Trabzon, Mamuretülaziz, Musul, Van, Urfa, Kütahya, Maraş, İçel, Eskişehir Vilâyet ve Mutasarrıflıkları'na

İhrac olunan Ermenilerden bazılarının müctemi‘an veya münferiden arz-ı ihtidâ etdikleri ve bu suretle memleketlerinde kalmak çaresini te’mine çalışdıkları anlaşılıyor. İhtidâ bir netice-i kanaat olduğu için kat‘iyyen bu gibi mesâilde mevzû‘-ı bahs olamaz ve hiçbir zaman bu şekilde vuku bulacak ihtidâlara itimad olunamaz. Binâenaleyh öteden beri kendilerini, menfaatlerini tehlikede gördükleri zaman bir vasıta-i iğfâl olarak ihtidâ etdiklerini ileri süren bu kabîl eşhâsın müracaatlarına suret-i kat‘iyede atf-ı ehemmiyet edilmemesi ve bilâhare İslâm nâmı altında da neşr-i mefsedetden geri kalmayacak bu adamların ihtidâ etseler bile yine tayin olunan mahallere sevklerinden sarf-ı nazar olunmaması ehemmiyetle tebliğ olunur.

Fî 18 Haziran sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/254

123 İSKÂN EDİLECEK ERMENİLERE ÖDENEK SAĞLANMASI

İskân edilecek Ermeniler için nakdî havale muamelesinin tamamlandığı ve tahliye edilen köylere iskân edilmek üzere muhacir sevkiyâtının yapılacağı

3 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
46

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

C. fî 16 Haziran sene [1]331. Ermenilerin beyân olunan nisbet dairesinde mülhakâta tevzî‘ ve müteferrikan iskânları muvâfık olduğundan hemen

muamelât-ı iskâniyelerine başlanılmak üzere şimdilik yirmi bin liralık nakd havale muamelesi derdest-i ikmâldir. Tahliye edilen köylerde iskân edilmek üzere de peyderpey muhacir sevk edilecekdir. Keyfiyet Haleb Vilâyeti'ne de bildirilmişdir.

Fî 20 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/270-1

124 ESNAF VE TÜCCAR ERMENİLERİN DIŞINDAKİ KOMİTECİ ERMENİLERİN UZAKLAŞTIRILMASI

Komiteci ve muzır Ermenilerin aileleriyle birlikte uzaklaştırılması, esnaf ile tüccarların ise bulundukları vilâyet dahilinde iskân edilmeleri

4 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Trabzon, Sivas, Diyarbakır,
Mamuretülaziz Vilâyetleri'yle, Canik Mutasarrıflığı'na

İhrac olunacak Ermenilerden komitecilerle hükûmetçe muzır tanınmış eşhâsın aileleriyle birlikde teb‘îdleri ve kendi işleriyle meşgul tüccar ve esnafın vilâyet/livâ dahilinde kasabaları tebdil edilmek üzere alıkonulması münasib görüldüğünden ba‘demâ o suretle hareket olunması.

Fî 21 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/287

125 ERMENİLERE SEYAHAT YASAĞI VE BULGAR TEBAASINDAN BİR ERMENİ'NİN BULGARİSTAN'A GİTME TALEBİNİN KARARA BAĞLANMASI

Beyoğlu'nda sakin Bulgar tebaasından bir Ermeni'nin Bulgaristan'a dönmek istemesi ve Ermenilere getirilen seyahat yasağı üzerine çıkan durumun neticeye bağlanması hususunda Hariciye Nezâreti'nden Başkumandanlık Vekâleti'ne tezkire

4 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Tarih: 20 Haziran [1]331
1016-68071

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'ne

Beyoğlu'nda Surp Agop Sokağı'nda sâkin Bulgaristan tebaasından Jan Kirkor Kavafyan Bulgaristan'a avdet etmek isteyerek vesika almak üzere mahallesi polis komiserliğine müracaatında cevab-ı red almasına mebnî Bulgaristan General Konsülatosu'nu haberdâr etmesiyle bu bâbda izahât almak ve seyahate lâzım olan vesikayı istemek için polis müdüriyetine konsoloshâne tercümanı gönderilmiş ise de Ermenilerin memâlik-i ecnebiyeye gitmeleri men‘ olunduğu cihetle vesika i‘tâsından imtinâ‘ edildiği. Bulgaristan Sefâreti'nden beyân ve merkûmun bilâ-te’hir Bulgaristan'a avdet edebilmesi için emir i‘tâsı iltimâs olunmakdadır.

Memâlik-i Osmaniyye'de bulunan gerek Osmanlı gerek ecnebi bilumum Ermenilerin memâlik-i ecnebiyeye azîmetlerine ve memâlik-i ecnebiyede mukim aynı sınıflara mensub Ermenilerin de bizim tarafa duhûllerine müsaade olunmaması Karargâh-ı Umumîce bi'l-ittihâz zâbıtaya tebliğ olunan karar icabı olduğu lede's-sual Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden ifade edilmişdir. Memâlik-i ecnebiyede bulunan Osmanlı ve ecnebi Ermenilerin Memâlik-i Osmaniyye'ye duhûllerini ve tâbiiyet-i Osmaniyye'yi haiz Ermenilerin de memâlik-i ecnebiyeye azîmetlerini hasbe'l-hâle men‘ etmek hususunda Hükû-

met-i Seniyye muhtâr ise de ecnebi, ale'l-husus bî-taraf ve kendileriyle hüsn-i münasebâtı arzu etdiğimiz devletler tebaasından olan Ermenilerin böyle bir karar-ı umumî ile suret-i mutlaka ve gayr-ı muvakkatede buradan çıkmalarına mümâna'at olunması sefâretler cânibinden reddi her suretle müte'azzir şikâyâta bâdî olacağına göre kararın buradan gidecek ecnebi Ermenilere aid kısmının tatbikinden ferâğat edilip edilmemek emrindeki mütâlaa-i aliyyelerinin izbârına himmet buyurulması mütemennâdır, efendim.

21 Haziran [1]331

HR. SYS, 2871/4_13

126 ERMENİLER TARAFINDAN TAHLİYE EDİLEN YERLERDEKİ MAHSULLERİN TOPLANMASI

Ermeniler tarafından tahliye edilen yerlerdeki mahsüllerin toplanması hususunda güçlük çıktığından hasat işleminin Emval-i Metruke Komisyonları nezâretinde yapılarak bu hususta gereken ihtiyaçların bildirilmesi

5 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti

Şifre

Sivas, Diyarbakır ve Mamuretülaziz Vilâyetleri'ne

Ermeniler tarafından tahliye edilen mahallerde metrûk mezrû'âtın kaldırılıp elde edilmesi hakkında talimâtnâmede münderic mevâddın bazı mahallerde tatbikine imkân bulunmadığı anlaşılmış ve bunların Emvâl-i Metrûke Komisyonlarının nezâreti tahtında olmak üzere masârıfı Muhacirîn Tahsisâtı'ndan verilerek hükûmetçe biçdirilip harman edilmesi ve alınacak mahsûlden masârıf-ı vâkı'a bi't-tenzil mütebâkîsinin takdir olunacak fiyat mûcebince cihet-i askeriyeye tevdî'i münasib görülerek bu hususda cihet-i askeriyece amele taburlarıyla muâvenet-i fi'liye ifası te'min edilmiş olduğundan zikrolunan mahsulâtın kaldırılması için asker veya ahaliden ne mikdar amele ve ne

cins makine ve âlât ve edevâta ihtiyac bulunduğunun serî‘an tedkikiyle mütâlaalarıyla birlikde iki güne kadar îş‘ârı.

Fî 22 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/301

127 ERMENİLERİN İSKÂN EDİLECEKLERİ BÖLGELERİN GENİŞLETİLEREK BELİRLENEN YERLERDE MÜSLÜMAN NÜFUSUN % 10'U NİSBETİNDE İSKÂNLARI

Ermenilerin iskân edilecekleri bölgelerin Kerkük Sancağı'nın İran hududuna 80 km. mesafedeki kasaba ve köyler dahil olmak üzere, Musul Vilâyeti'nin güney ve batı kısmı, Halep Vilâyeti'nin güney ve doğu bölümü ile Suriye Vilâyeti'nin Havran ve Kerek sancakları dahiline kadar genişletildiği, bu bölgeye Müslüman nüfusun % 10'u nisbetinde Ermeni yerleştirilmesine karar verildiği

5 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyîr ve
Muhacirîn Müdüriyeti
24

Şifre

Zor Mutasarrıflığı'na

C. fî 16 Haziran sene [1]331. Ermenilerin iskân edilecekleri mıntıka tevsî‘ edilerek Kerkük sancağının İran hududuna seksen kilometre mesafede vaki‘ kurâ ve kasabât dahi dahil olduğu hâlde Musul vilâyetinin havali-i cenûbiye ve garbiyesi ve Haleb vilâyetinin kısm-ı şarkî ve cenûbîsi ve Suriye vilâyetinin Havran, Kerek sancakları dahilindeki kurâ ve kasabâtda ahali-i Müslime nüfusunun yüzde onu nisbetinde tevzî‘leri mukarrer olmakla aksâm-ı şimâlisi müstesna olmak üzere livânın kâffe-i kasabât ve kurâsında iskânları zarurî olan ahali-i merkûmenin nisbet-i muayyene dairesinde tevzî‘leriyle muhtac olanlarının taraf-ı hükûmetden iskânlarının icrası.

Fî 22 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/308

128 ERMENİLERİN İSKÂNINA TAHSİS EDİLEN YERLERİN GENİŞLETİLMESİ

Ermenileri iskân etmek için tahsis edilmiş olan yerlerinin genişletilerek, Kerkük, Diyarbakır ve Halep bölgesindeki yerleşim planının tamimi ve iskânın Müslüman nüfusun % 10'unu geçmeyecek şekilde uygulanması hususunda Dahiliye Nezâreti'den çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara şifre telgraf

5 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşayîr ve
Muhacirîn Müdüriyeti
Umum: 361

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Suriye,
Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Musul Vilâyâtı'na, Adana
Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti'ne, Zor, Maraş, Canik, Kayseri,
İzmit Mutasarrıflıkları'na, Haleb Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti'ne

Ermenilerin iskânlarına tahsis edilen mıntıka görülen lüzum üzerine ta‘dîl ve tevsî‘ edilmişdir.

1- Kerkük sancağının İran hududuna seksen kilometre mesafede kâin kasabât ve kurâ dahi dahil olduğu hâlde Musul vilâyetinin havali-i cenûbiye ve garbiyesi.

2- Diyarbakır hududundan yirmi beş kilometre dahilde ve Habur ve Fırat nehirleri vâdisindeki ma‘mûreler dahil olmak üzere Zor sancağının cenûb ve garbı.

3- Haleb vilâyetinin kısm-ı şimâlîsi müstesna olmak üzere şark ve cenûb ve cenûb-ı garbîsinde vâki kâffe-i kurâ ve kasabât ile Suriye vilâyetinin Havran ve Kerek sancakları dahil olmak üzere şimendifer güzergâhlarından yirmi beş kilometre dahilde vâki kasabât ve kurâda ahali-i Müslime nüfusunun yüzde onu nisbetinde tevzî‘ ve iskân edileceklerdir. Sevkiyâtın ona göre tertib ve icrası ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî 22 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/315

129 URFA'DAKİ ERMENİ İHTİLÂLCİLER HAKKINDA DİVAN-I HARB'İN TAHKİKAT SONUCUNUN BEKLENDİĞİ

Urfa'da yakalanan Ermeni ihtilâl komitesi mensuplarının Divan-ı Harb'e sevk edildiği, bunlar hakkında işlem yapılabilmesi için tahkikat sonucunun beklendiği

6 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 61

Şifre

Diyarbakır Vilâyeti'ne

C. 11, 15 Haziran sene [1]331. Urfa'da Ermeni ihtilâlcilerinin teşebbüsâtı akîm bırakılmak üzere yapılan tedâbîr ve icra kılınan taharriyât neticesinde gerek kasabadan ve gerek Germüş karyesi Ermenileri'nden bir hayli esliha ve mevâdd-ı müşte‘ile ahz ve müsâdere olunduğu ve Germüş dağına tecavüz eden eşkıyanın bir kısmı meyyiten ve otuz beşi hayyen istîsâl edildiği ve ihtilâl komitesine mensûbiyetleri anlaşılan seksen iki şahsın cihet-i askeriyeye teslim olunarak bunlar hakkında tahkikât icra etmek üzere bir de Divan-ı Harb Hey’et-i Tahkikiyesi teşkil ve inzibât ve asayişin istikrârı için Altıncı Kolordu'dan yüz nefer celb olunduğu ve Ermeniler ile İslâmlar arasındaki vaziyetin kesb-i vehâmet etmiş olmayıp bu bâbdaki şâyi‘anın İslâmların müteheyyic ve Ermenilerin mütehâşî olmalarından neş’et etdiği ve Divan-ı Harb'in netice-i tahkikâtına göre icab edenler hakkında lâzım gelen muamelenin ifa olunacağı Urfa Mutasarrıflığı'ndan cevaben bildirilmişdir.

Fî 23 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/323

130 ERMENİLERİN MENKUL MALLARINI MÜSLÜMANLARA SATABİLECEKLERİ

Ermenilerin menkul mallarını bedeli mukabilinde Müslüman ahaliye satabilecekleri

7 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
5

Şifre

Dörtyol/Adana Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti'ne

C. fî 17 Haziran sene [1]331. Ermenilerin kable's-sevk iş'âr-ı vâlâları vechile emvâl-i menkûlelerini Müslim ahaliye bedel-i malum mukabilinde bey' u ferâğ eylemeleri şâyân-ı kabul olabilir.

Fî 24 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/346

131 ERMENİLERE GETİRİLEN SEYAHAT YASAĞININ OSMANLI TEBAASI DIŞINDAKİLERİ İLGİLENDİRMEDİĞİ

Ermenilerin ülkeye giriş çıkışlarına müsaade olunmaması emrinin ecnebi tebaaya teşmil edilemeyeceği

9 Temmuz 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 12504/5723

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

21 Haziran [1]331 tarih ve 1016/68071 numaralı tezkire-i fahîmâneleri cevabıdır. Dahilden harice ve haricden dahile hiçbir Ermeni'nin seyahatine

müsaade edilmemesi hakkındaki emir ve karar-ı malumun yanlışlıkla tebaa-i ecnebiye[ye] de teşmîl edildiği anlaşılmış olmakla, "tebaa-i ecnebiyeden olan Ermenilerin haricden dahile girmemesi ve dahilden harice çıkmak isteyen dost ve bî-taraf devletler tebaası Ermenilerin hüsn-i hâl ve hüviyetleri hükûmetçe tasdik edilmek şartıyla azîmetlerine müsaade olunması ve Osmanlı Ermenilerden ise hiç kimsenin dahil ve harice seyahatine ke'l-evvel müsaade olunmaması" suretinde Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Haziran sene [1]331

Başkumandan Vekili
Enver

HR. SYS, 2871/4_15

132 UZAKLAŞTIRILAN ERMENİLER ARASINDA REJİ'DE GÖREVLİ KİMSELERİN BİLDİRİLMESİ

Uzaklaştırılan Ermeniler arasında Reji'de görev almış kimselerin uzaklaştırılma sebepleri ve isimlerinin bildirilmesinin vilâyet ve mutasarrıflıklardan istendiği

10 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Erzurum, Sivas, Trabzon, Bitlis, Mamuretülaziz,
Diyarbakır, Adana Vilâyetleri'yle Maraş, Canik Mutasarrıflıkları'na

İhrac ve teb'îd olunan Ermeniler miyânında Reji'de müstahdem olanlar bulunup bulunmadığının ve var ise esbâb-ı teb'îdlerinin ve isim ve memuriyetlerinin ne olduğunun inbâsı.

Fî 27 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/368

133 SEVK EDİLEN ERMENİLERİN BORÇLARININ TESPİTİ VE MALLARININ MUHAFAZASI

Memleket içine sevk edilen Ermenilerin borç senetlerinin kaydedilmesi ve terk ettikleri emvalin yabancıların eline geçmesine müsaade edilmeyerek muhafazası

11 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
55

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 25 Haziran sene [1]331. Dahile sevk edilen Ermeniler zimmetinde mevcudiyeti iddia olunan matlûbâta müte‘allik senedâtın tarih ve şekillerinin tasfiye-i düyûn muamelâtında olduğu gibi şimdiden sebt-i defter edilmesi ve bu senedât dolayısıyla muvâza‘aya meydan verilmemekle beraber Ermenilerin uhdesindeki emvâlin ecânib ve saire yedine geçmesine müsaade edilmemesi ve muvâza‘a ihtimali bulunan mukavelâtın tasdik edilmemesi ve emvâl-i menkûleden mürûr-ı zamanla bozulmak ihtimali olanlar ile hayvanâtdan mâadâsının hıfzı ve bankalar ile müessesât-ı ticariyenin hukuk ve matlûbâtı mahfûz olup ancak bu matlûbâtın mahkemece sâbit oldukdan sonra ba‘de'l-hükm tesviyesi muktezîdir.

Fî 28 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/393

134 SEVK EDİLEN ERMENİLERİN MİKTAR VE İSİMLERİNİN BİLDİRİLMESİ

Çıkarılan Ermenilerin miktarlarıyla çıkarıldıkları mahallerin isimleri ve tahliye edilen mahallere muhacir iskânı hakkında malumat verilmesinin vilâyet ve mutasarrıflıklardan istendiği

12 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Umum: 377

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Maraş, İzmit, Canik, Kayseri Vilâyât ve Elviyesi'ne

Çıkarılan Ermenilerin mikdarıyla çıkarıldıkları mahallerin mevki ve esâmîsi hakkında evvel ve âhir istenilen malumâta bazı taraflardan henüz cevab verilmediği gibi verilen malumât da siyaset-i iskâniyenin tayini ve muhacirînin tevzî'i emrinde bilinmesi lâzım olan esasâtı ihtivâ etmediğinden nerelerden ne kadar Ermeni hangi tarihde nerelere sevk edilmişdir kısmen ve tamamen tahliye edilen kurâ ve kasabâtın esâmî ve mevâki'inin ve buralara muhacir göndermek icab edip etmediğinin, gönderilmesi icab eden muhacirîn mikdarının ve civardan temdîn ve iskân edilebilecek aşâyir mevcud olup olmadığının tekrar istiş'ârına mecburiyet hâsıl olmuşdur. Malumât ve mütâlaât-ı mukteziyenin sür'at-i inbâsı.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/412

135 SEVK EDİLEN ERMENİLERİN METRÛKÂTI HAKKINDA YAPILACAK MUAMELELER

Batum ve civarından gelen mültecilerin iskânlarının temini, bozulabilecek eşya ve hayvanlarının satılması, hânelerindeki eşya ve emvalin sahipleri adına muhafaza olunarak gayr-ı menkullerinin hiçbir yere tahsis edilmemesi, mücevherlerinin muhafazası ve Ermenilerin vergilerinin tahsilinin tehiri

12 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
58

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. fî 27 Haziran sene [1]331

1- Şimdilik buradan muhacir i‘zâmına imkân yoksa da Batum ve civarından gelen mültecilerin her hâlde tahliye edilen kurâ ve kasâbâta iskânı ve emlâk ve arazinin te’min-i imarı zımnında bedel mukabilinde veyahud vâridâtı münâsafeten taksim edilmek üzere îcârı lâzım olup şimdilik hiçbir suretle bey‘i caiz değildir.

2- Durmakla bozulur eşya ve hayvanâtın talimâtnâmedeki tarifât dairesinde bey‘i.

3- Hânelerde cem‘ edilen eşya ve emvâlin malum olduğu takdirde ashâbı nâmına, olmadığı takdirde bulunduğu mahal nâmına kayd edilerek mahfûz mahallere bâ-mazbata vaz‘ı ve sebt-i defter edilmesi.

4- Emlâkın hiçbir suretle eşhâsa veyahud müessesâtdan birine tahsis olunmaması.

5- Saatlerle mücevherât ashâbı malum olduğu takdirde ashâbı nâmına, malum olmadığı takdirde bulunduğu mahal nâmına nev‘ ve kıymetleriyle sebt-i defter edilerek bankada ayrıca tutulacak bir kasaya bir hey’et huzurunda sebt-i defter edilerek vaz‘ıyla muhafazası.

6- Sevk olunan Ermenilere aid vergilerin te’hir-î tahsili derdest bulunduğundan takibâtda bulunulmaması ve bu emlâkın hiçbir zaman uhde-i diğere kaydlarının tashîh edilmemesi.

7- Muvâza‘alı vekâlet ve senedâta itibar olunmaması.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/420

136 ZOR SANCAĞINDA İSKÂN EDİLEN ERMENİLERİN SAYISI NÜFUSUN % 10'UNU AŞTIĞINDAN BÖLGEYE SEVK YAPILMAMASI

İskân edilecek Ermenilerin, % 10 nisbetini aşması sebebiyle yeniden Zor Sancağı'na sevkleri münasip olamayacağından durumun sevkiyât muamelesini yürüten memurlara tebliğ edilmesi

12 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Umum: 376

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Sivas,
Mamuretülaziz, Urfa, Kayseri, Canik, İzmit Vilâyet ve Mutasarrıflıkları'na

Zeyl-i fî Haziran sene [1]331. Haleb vilâyetinin cenûbu, Suriye vilâyetinin şarkı ve Kerkük livâsında da Ermenilerin iskânı mukarrer olduğu için hâl-i işbâ'a gelen ve yüzde on nisbeti tecavüz eden Zor sancağına sevk edilmeyerek gönderileceklerin sâlifu'z-zikr vilâyâta sevkleri ve turuk-ı sevkiyât üzerinde bulunan memurîne de o yolda tebligât ifası.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54/413

137 KATLİAM YAPILDIĞI YOLUNDAKİ İDDİALARIN TAHKİK EDİLEREK ERMENİLER İÇİN KONULAN TEDBİRLERİN HIRISTİYAN AHALİYE UYGULANMAMASI

Ermeni ve Hıristiyanlar hakkında katliamlar yapılarak, Diyarbakır'da 700 kişinin boğazlatıldığı, toplam katledilenlerin 2.000 kişi tahmin olunduğu yolundaki haberlerin tahkik edilmesi, Ermeniler için geçerli olan tedbirlerin diğer Hıristiyanlara teşmil edilmemesi

12 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Diyarbakır Vilâyeti'ne

Son zamanlarda vilâyet dahilindeki Ermeniler ile bilâ-tefrîk-i mezheb Hıristiyanlar hakkında katliâmlar tertib olunduğu ve ez-cümle ahîren Diyarbakır'dan sevk olunan eşhâs vasıtasıyla Mardin'de murahhasa ile Ermenilerden ve diğer Hıristiyan ahaliden yedi yüz kişinin geceleri şehirden harice çıkarılarak koyun gibi boğazlatdırıldığı ve şimdiye kadar bu katliâmlarda maktûl olanların iki bin kişi tahmin olunduğu ve buna serî‘ ve kat‘î bir netice verilmezse civar vilâyâtdaki ahali-i İslâmiye'nin de kıyâm ederek bilumum Hıristiyanları katletmelerinden korkulduğu istihbâr edilmişdir. Ermeniler hakkında ittihâz edilen tedâbîr-i inzibâtiye ve siyasiyenin diğer Hıristiyanlara teşmîli kat‘iyyen gayr-ı caiz olduğundan efkâr-ı umumiye üzerinde pek fena te’sir bırakacak ve bilhassa ale'l-ıtlâk Hıristiyanların hayatını tehdid edecek bu kabîl vekâyi‘e derhal hitâm verilmesi ve hakikat-ı hâlin iş‘ârı.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54/406

138 ÇIKAR UĞRUNA İHTİDA EDEN ERMENİLERİN UZAKLAŞTIRILMALARI

İhtida eden Ermenilerin de uzaklaştırılmalarına devam olunması
13 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 35

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 29 Haziran sene [1]331. Ermenilerin ihtidâsı sırf ilcâ-yı menfaat ile olduğu için ihtidâları üzerine teb‘îdleri te’hir edilmeyecekdir.

Fî 30 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/427

139 ERMENİ ASKERLERİNİN AMELE TABURLARINA SEVKİ

Güvenilir olmayan Ermeni askerlerinin istihdamları ve dahile sevk olunmamaları hakkında emir verilmediği, aksine sakıncalı bir kısım Ermenilerin yol hizmetinde çalıştırılacakları

13 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 22

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

C. 21 Haziran sene [1]331. Kâbil-i emniyet olmayan iki yüz nefer Ermeni efrâd-ı askeriyesinin Samsun'da istihdâmları ve dahile sevk olunmamaları hakkında bir gûnâ emir verilmediği ve bilakis Samsun mıntıkasındaki üç amele taburuyla terzihâne ve inşaatda müstahdem Ermeni efrâdından mıntıka-ı mezkûrede istihdâmlarında cihet-i mülkiyece mahzur gösterilen üç yüz beş nefer Ermeni efrâdının derdest-i teşkil amele taburları miyânına idhâl olunmak üzerine Ünye'den Sivas'a celb olunduğu ve Samsun'da da bu suretle çıkarılan üç yüz beş neferin müfreze-i askeriye muhafazasında Tokad'a vâsıl oldukları ve bunların da Sivas'a getirilerek yol hidemâtında çalışdırılacağı Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'nın iş'ârına atfen Harbiye Nezâreti'nden bildirilmişdir.

Fî 30 Haziran sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54/439

140 BURSA TAŞNAK KOMİTESİ'NDEN BALTAYAN'IN BEYANATI

Taşnak Komitesi'nin idarî yapısı, yayın organları ve örgüt yapısına ilişkin Bursa Komitesi'nden Baltayan'ın açıklamalarda bulunduğu

21 Temmuz 1915

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Umumî: 4858
Hususî: 613

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

4 Temmuz sene [1]331 tarihli telgrafnâmede arz olunan Bursa Taşnak Komitesi şubesine mensub Baltayan'ın ifadâtını hâvî varaka sureti leffen takdim kılınmışdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 9 Ramazan sene [1]333 ve fî 8 Temmuz sene [1]331

Hüdavendigâr Valisi
(İmza)

**

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi

Suret

Huzur-ı Âlî-i Vilâyet-penâhî'ye

Bugün takdim eylediğim takrîrde Baltayan'ın bazı mühim beyanâtda bulunduğunu arz eylemişdim. Merkûmun mükemmel suretde Türkçe okumak yazmak bildiği için beyanâtını tahrîren şöylece bildirmişdir.

Madde-1 Taşnak Komitesi'nin başlıca organı Geneve şehrinde neşrolunan *Truşak* gazetesidir. Dersaâdet'de neşrolunan *Azadamard* ve diyar-ı ecnebiye ile memâlik-i Osmaniyye dahilinde neşrolunan diğer gazeteler ise bu komitenin nîm-resmî gazeteleridir.

Madde-2 Taşnak Komitesi'nin umûr-ı idaresini başlıca iki büyük hey'etle tedkik ederler ve bunlar büro tabir olunur. Bürolar iki tanedir. Biri Dersaâdet'de diğeri Erzurum'da: Bunlardan birincisi Amerika ve Avrupa ve Mısır ve Anadolu'nun Küçük Asya tabir olunan kısmının teşkilatlarıyla meşguldür. İkincisi ise Anadolu-i Şarkî ve Rusya ve Acemistan'da bulunan teşkilatları idare eder.

Madde-3 Bürolardan sonra ikinci derecede bulunan Merkez Komitesi tabir olunan hey'et vardır ki; bunlar her mahallerde bulunur ve kendilerine

civar şehir veyahud köylerde bulunan teşkilatları rabt ederler. Mesela Bursa Teşkilatı Dersaâdet Merkez Komitesi'ne merbûtdur ve Merkez Komiteleri de bürolara merbûtdurlar.

Madde-4 Teşkilât bulunan her bir şehir ve köyde umumî veyahud hususî meclisler olur. Senede bir kendi merkez komitelerine merbût olan teşkilatlar arasında bir umumî merkez meclisi akdolunur. Bu meclislerde merkeze merbût bulunan teşkilatların terakkîsiyle meşgul ve Taşnaksüyun'un umumî yani ehemmiyetli meseleleri hakkında ise birer beyânnâme kaleme alınır. Bunlar komitenin umumî meclislerine arz olunur.

Madde-5 Umumî meclislerin toplanması için merkez komiteleri bürolara arz-ı ihtiyac gösterirler ve iki veyahud üç veyahud her senede birer umumî meclis toplanır. Bu umumî meclisler bürolardan gelen birer ve bütün merkez komitelerin merkez meclislerinden intihâb olunan tekrar birer azâlardan müteşekkildir. Bu umumî meclislerin yeri evvelce tayin olunur ve zannedersem bir-iki senedir Anadolu-i Şarkî vilâyâtında bu umumî meclisler icra olundu. Bu meclisler Taşnaksüyun'un umumî siyasetini tertib eder ve hem de büroların azâlarını tayin eder. Aynı zamanda merkez meclisleri dahi merkez komitelerin azâlarını tayin ederler.

Şu beyanâtdan Taşnak teşkilatının vaziyet-i umumiyesi bir yere kadar anlaşılıyor. Vilâyât-ı sairece de bu noktalardan ta‘mîk-i tahkikât olunursa faideden hâlî olamayacağından ifa-yı muktezâsı ma‘rûzdur. Fermân.

Fî 4 Temmuz sene [1]331

Hey’et-i Tahkikiye nâmına — Bursa Polis Müdürü

Mehmed — **Mahmud**

DH. EUM. 2. Şb, 9/31

141 DEVLET SİYASETİNİ İLGİLENDİREN HUSUSLARDA İZİNSİZ YAYIN YAPILMAMASI

Trabzon'da çıkan *Meşveret* gazetesinde Ermenilerin geçici bir süre için sürüldükleri şeklinde resmî bir beyannâme yayınlanması üzerine devlet siyasetini ilgilendiren konularda gereksiz yere yayın yapılmamasının temini hususunun çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara bildirildiği

29 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Erzurum, Adana, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Sivas,
Mamuretülarz, Van Vilâyetleri'yle Urfa, Canik, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Trabzon'da münteşir *Meşveret* gazetesinde Ermeniler hakkında taraf-ı vilâyetden neşrolunan resmî beyânnâmede dahile sürülen Ermenilerin bir müddet-i muvakkate için teb'îd edilmekde olduğu gösterilerek bu suretle Ermenilere istikbal için bir hâzırlık hissi sokulduğu Başkumandanlık Vekâleti'nin iş'ârından ve mezkûr beyânnâmenin mütâlaasından anlaşılmışdır. Bu kabîl beyânnâmelerin neşrine lüzum görüldüğü takdirde yalnız intizamı ve ittihâz edilen tedâbîrin hüsn-i cereyânını te'min edecek cihetlerin neşriyle iktifâ olunarak hükûmet-i merkeziyenin malumât ve müsaadesi olmaksızın siyaset-i devlet hakkında bî-lüzum ilânât ve neşriyâtdan sarf-ı nazar olunması lüzumu ta'mimen tebliğ olunur.

Fî 16 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/181

142 URFA VE ZOR'A ERMENİ SEVKİ

Musul Vilâyeti'ne sevk edilecek Ermenilerin Van'da bulunan Rus kuvvetlerine katılmaları muhtemel olduğundan geçici olarak Urfa ve Zor cihetlerine sevklerinin uygun görüldüğü

31 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Diyarbakır ve Mamuretülaziz Vilâyetleri'ne

Musul vilâyeti dahiline sevkedilecek Ermenilerin Van cenûbunda bulunan Rus kuvvetlerine iltihâkları muhtemel ve hareketlerini teshîl edeceği

cihetle bunların şimdilik Urfa ve Zor cihetlerine sevkleri münasib görülerek keyfiyetin taraf-ı vâlâlarına yazıldığı Üçüncü Ordu Kumandanlığı'nın iş'ârına atfen Başkumandanlık Vekâleti'nden bildirilmişdir. Ona göre tevfîk-i hareket olunması.

Fî 18 Temmuz sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54-A/198

143 ERMENİLERİN İSKÂN BÖLGELERİNE SEVKİ İÇİN YETERLİ MİKTAR VASITANIN MÜLKÎ İDAREYE VERİLMESİ

Sevk edilecek Ermenilerin Zor, Musul ve Suriye'ye nakilleri için yeterli miktarda vasıtanın mülkî idareye verilmesine dair İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti'nden Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na çekilen telgraf

31 Temmuz 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
63

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na

Gerek vilâyât-ı şarkiyeden sevk edilip Haleb'de tecemmü' eden ve bu kere dahil-i vilâyetdekilerin sevkiyâta başlanmasıyla bir kat daha peydâ-yı kesâfet eden Ermenilerin mahal ve mıntıka-i iskâniyeleri olan Zor, Musul ve Suriye vilâyâtına sevkleri vesâit-i kâfiyenin vücuduna ihtiyac messetdirmekde olduğu ve halbuki vilâyet vesâit-i nakliyesi doğrudan doğruya cihet-i askeriyenin emri altında bulunmakda olmasından bu bâbda cihet-i askeriyenin muâveneti inzimâm etmedikçe ahali-i merkûmenin sevkleri gayr-ı kâbil olacağı iş'ârât-ı mahalliyeden anlaşılmakda olmasıyla bu bâbda icab eden muâ-

venetin ifa ve mikdar-ı kâfi vesâit-i nakliyenin cihet-i mülkiyeye tefrîk ve tevdî‘i mütemennâdır.

Fî 18 Temmuz sene [1]331

Nâzır nâmına

DH. ŞFR, 54-A/200

144

16-60 YAŞLARI ARASINDAKİ ERMENİLERİN YURT DIŞINA ÇIKIŞLARINA ENGEL OLUNMASI

16-60 yaşları arasındaki erkek Ermenilerin Osmanlı ülkesinden dışarı çıkmalarına mâni olunması hakkında Dahiliye Nezâreti'nden çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara şifre telgraf

2 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 420

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Basra, Bağdad, Beyrut, Hicaz, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul, Van, Yemen Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Çatalca, Zor, Asir, Karesi, Kudüs-i Şerif, Kale-i Sultaniye, Menteşe, Teke, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, İçel, Kütahya, Maraş, Eskişehir, Niğde Mutasarrıflıkları'na Medine-i Münevvere Muhafızlığı'na

31 Mayıs sene [1]331 tarihli tebligâta zeyldir. Memâlik-i Osmaniyye'den harice gidecek zükûr Ermenilerden on altı ile altmış yaşları arasında bulunanların azîmetlerinin men‘i Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nden iş‘âr buyurulmakla ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî 20 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/251

145 SİVAS'TAN SEVK EDİLECEK ERMENİLER

Fındıcak köyündeki olaylar sebebiyle Sivas'tan sevk olunacak Ermenilerin Elbistan yoluyla Maraş'tan geçişlerinin uygun olmaması dolayısıyla başka bir yoldan sevkleri

3 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti *Şifre*
7

Sivas Vilâyeti'ne

C. 12/13 Temmuz sene [1]331. Oradan sevk olunacak dört bin hâneyi mütecâviz Ermeni olduğu anlaşılmasına ve şu sırada Fındıcak karyesinde hâdise zuhur etmesine binâen Sivas'dan sevk olunacak Ermenilerin Elbistan tarîkıyla Maraş'dan mürûrları mahzurdan sâlim olamayacağı ve bunların herhâlde diğer bir tarîkdan sevkleri lüzumu Maraş Mutasarrıflığı'ndan bildirilmişdir. Ona göre iktizâsının ifası.

Fî 21 Temmuz sene [1]331

Nâzır
DH. ŞFR, 54-A/220 **Talat**

146 KATOLİK ERMENİLERİN SEVK EDİLMEMESİ

Kalan Katolik Ermenilerin sevk edilmeyerek nüfuslarının bildirilmesi

3 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 423 *Şifre*

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'yle Urfa, Canik, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Kalmış olan Ermeni Katolikleri'nin sevk ve ihraclarından sarf-ı nazar edilmesi, vilâyet/livâ nüfusları mikdarının iş‘ârı.

Fî 21 Temmuz sene [1]331

Nâzır
DH. ŞFR, 54-A/252 **Talat**

147 ADANA, SİS VE MERSİN ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Daha önce sevkleri ertelenen Adana, Sis ve Mersin merkezlerindeki Ermenilerle vilâyet dahilindeki diğer Ermeni köylerinin tamamen belirlenen bölgeye sevk edilmesi ve sevkiyât hakkında bilgi verilmesi

4 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4916 *Şifre*

Maraş'da Adana Valisi İsmail Hakkı Bey'e

Evvelce te'hir-i sevkleri bildirilen nefs-i Adana, nefs-i Sis ve nefs-i Mersin Ermenileri'nin ve vilâyet dahilinde kalan sair Ermeni kurâsının da kâmilen ihracıyla tayin olunan menâtıka sevkleri ve sevkiyât neticesinden malumât i'tâsı.

Fî 22 Temmuz sene 1331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/271

148 SEFERBERLİK MÜDDETİNCE ÜLKEYE GİRİŞ VE ÇIKIŞLARIN DÜZENLENMESİ

Seferberlik süresince tarafsız devletler tebaasından olan kimselerin ülke dışına çıkmalarına geri dönmemeleri şartıyla izin verilmesi, hangi tabiiyette olursa olsun yabancıların girişlerine müsaade olunmaması

5 Ağustos 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 6684

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

26 Haziran sene [1]331 tarih ve 5723 mahrem numaralı tezkire-i acizîye zeylen ma'rûzdur. Bî-taraf hükûmetler tâbii[ye]tini haiz Ermenilerden es-

bâb-ı zâtiye veya ticariye serdiyle dahilden harice gitmek isteyenlere seferberliğin nihayetine kadar bir daha Memâlik-i Osmaniyye'ye girememek üzere müsaade i‘tâsı ve haricden ise herhangi tâbiiyyetde olursa olsun kimsenin dahile kabul olunmaması takarrur etmiş bulunmakla sefârât-i seniyyeye ona göre emr u ta‘mimi menût-ı re’y-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Temmuz sene [1]331

Başkumandan Vekili
Enver

HR. SYS, 2871/4_16

149 ADAPAZARI, İZMİT VE BAHÇECİK ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Tahliyesi kararlaştırılan Adapazarı, İzmit ve Bahçecik Ermenileri'nin yerlerinden çıkarılması

9 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 47

Şifre
Müsta‘celdir

İzmit Mutasarrıflığı'na

Adapazarı, İzmit ve Bahçecik Ermenileri için bir hafta müddet tayini ile bundan sonra sevkleri evvelce tebliğ edilmiş idi. Mezkûr tebligât ahkâmının tatbiki ile bildirilen bu mahallerdeki Ermenilerin ilân olunan müddetin inkızâsından sonra ihracları ve bazı lüzum-ı siyasiyeye binâen Adapazarlıların bir kısmı evvelce çıkarıldığı anlaşılmasına nazaran orası içinde geri kalanlar hakkında aynı suretle muamele ifası ile iş‘ârı.

Fî 27 Temmuz sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 54-A/340

150 ERMENİLERLE BİRLİKTE RUMLARIN DA SEVKİ

Ermenilerle birlikte Rumların da sevk edildiğine dair haberin tahkik edilerek durumun bildirilmesi

9 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî
4965

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

İhrac olunan Ermeniler miyânında Rumların da sevk edildiği ve Ermeni ailelerinin istasyonda toplatdırılarak sefil bir hâlde sevk olundukları istihbâr edildi. Keyfiyetin tahkik ve iş'ârı.

Fî 27 Temmuz sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54-A/328

151 ERKEKLERİ OLMAYAN ERMENİ AİLELERİ İLE KÜÇÜK ÇOCUKLARIN TEVZİİ

Erkekleri olmayan Ermeni ailelerinin büyük şehirlere dağıtılmaları uygun olmayıp ancak kimsesiz çocukların ayrı ayrı Müslüman köylerine gönderilebileceği

9 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 4963

Şifre
Mahremdir

Haleb Valîsi Bekir Sami Bey'e

C. 15 ve 20 Temmuz sene [1]331. Erkekleri olmayan Ermeni aile ve kadınlarının büyük şehirlere tevzî'i münasib olamaz. Ancak küçük yaşda ve

bî-kes kalan kız ve erkek çocukları müteferrik suretde İslâm karyelerine verilebilir.

Fî 27 Temmuz 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 54-A/325

152 NAKLEDİLEN ERMENİLERİN BORÇ VE ALACAKLARININ DEFTERE KAYDI

Nakledilen Ermenilerin borç ve alacaklarının tesviyesine ait talimatnâme gönderilmek üzere olduğundan bunların şimdilik hususi bir deftere kaydedilmesi

10 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Umum: 445

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis,
Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Trabzon,
Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyetleri'yle, Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi,
Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Maraş, Eskişehir, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Mahâll-i âhara naklolunan Ermeni ahalinin müessesât-ı resmiye ve eş-hâsa olan düyûnâtıyla ahali-i merkûmenin bunlar zimmetindeki matlûbâtının suret-i itfâ ve istîfâsı hakkında kaleme alınan talimâtnâme derdest-i irsâl bulunmuş olduğundan bunların şimdilik defter-i mahsusuna kaydıyla dâyinlerin te'mini lüzumu beyân olunur.

Fî 28 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/368

153

NAKLEDİLEN ERMENİLERİN MENKUL MALLARININ KORUNMASI

Yerleri değiştirilen Ermenilerin menkul mallarının ucuz fiyatla satılmış olduğu haber alındığından, bu malların satışına dair anlaşmaların feshedilmesi ve gerçek değeri üzerinden satılmasının sağlanması

11 Ağust5os 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Umum: 452 *Şifre*

Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyetleri'yle, Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Maraş, Eskişehir, Niğde Mutasarrıflıkları'na, Adana, Haleb, Maraş, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Erzurum ve İzmit Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâsetleri'ne

Nakledilen Ermenilerin emvâl-ı menkûlelerinin pek ucuz elden çıkarıldığı ve şuradan buradan toplanan erbâb-ı ihtikârın seyyi'e-i inhisârı olarak, yok bahâsına satılarak ashâbının külliyyen mutazarrır olduğu istihbâr olunuyor.

Tahliye edilecek menâtıka yabancı ve şübheli ve mahiyeti mechûl hiçbir kimsenin duhûl ve seyrine müsaade edilmemesi, gelmişler varsa derhal ihracı.

Bunlardan ucuz mal almışlar varsa fesh-i bey‘ gibi tedâbîre müracaatla kıymet-i asliyelerine ircâ‘ına gayret olunarak suret-i kat‘iyede menâfi‘-i gayr-ı meşrû‘aya meydan verilmemesi.

Ermenilerin istedikleri eşyayı götürebilmelerine müsaade edilmesi.

Götürmeyecekleri eşyadan durmakla bozulan eşya ile havâyic-i zaruriyeden olanların bi'l-müzâyede bey‘i.

Nakledilmemiş olan eşyadan durmakla bozulmayacakların ashâbı nâmına muhafazası.

Emvâl-i gayr-ı menkûle îcâr ve rehin, vefâen ferâğ ve haciz gibi sahib-i aslîsinin alâka-i mülkiyet ve tasarrufunu izâle etmeyecek ukûdâtın men‘i ve bidâyet-i hicretden şimdiye kadar icra edilen ukûdâtın mefsûh addi.

Mukavelât ve ukûdât-ı muvâza‘akârâneye meydan verilmemesi.

Bey‘ ü ferâğ gibi muamelât-ı bey‘iyye-i kat‘iyeye müsaade edilmesi ve ecânibin arazi ve emlâk iştirâsının men‘i iktizâ eder.

Fî 29 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/388

154 İHTİDA EDEN VE AİLELER YANINA BIRAKILAN ÇOCUKLARIN MİRAS İŞLEMLERİ

İhtida eden ve güvenilir kimseler yanına bırakılan çocukların şahsi mülklerinin korunarak mûrisleri ölenlere hisselerinin verilmesi

11 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
Umum: 451

Şifre

Adana, Ankara, Erzurum, Bitlis, Haleb,
Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Mamuretülaziz,
Musul, Trabzon, Van Vilâyâtı'yla, İzmit, Urfa, Eskişehir, Zor, Canik,
Kayseri, Maraş, Karesi, Kale-i Sultaniye, Niğde, Karahisar-ı Sahib
Mutasarrıflıkları'na Adana, Haleb, Maraş, Mamuretülaziz, Diyarbakır,
Trabzon, Sivas-Canik, İzmit Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâsetleri'ne

İhtidâ eden veyahud izdivâc edenlerle berây-ı talim ve terbiye şâyân-ı itimad zevât nezdine bırakılan çocukların emlâk-i zâtiyeleri ibkâ ve mûrisleri vefat etmiş ise hisse-i irsiyeleri i‘tâ olunur.

Fî 29 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 54-A/382

155 HALEP VİLÂYETİ MERKEZ OLMAK ÜZERE ERMENİ SEVKİNİN DEVAM ETTİĞİ

Ermeni sevkiyâtının devam ettiği, Halep Vilâyeti'nin dağıtım merkezi olarak kabul edildiği, gelecek Ermenilerin izdihâmlarına meydan verilmeksizin tertip edilen mahallere sevklerinin sağlanması gerektiği

13 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne ve Haleb Komisyon Riyâseti'ne

Ermeni sevkiyâtına el-ân devam edilmekdedir. Haleb vilâyeti merkez-i tevzî'ât ittihâz edilmişdir. Vilâyâtla bi'l-muhabere gelecek Ermenilerin mahâll-i mürettebelerinin bi't-tayin izdihâm ve intizârlarına meydan verilmeksizin doğrudan doğruya mahâll-i mürettebelerine sevki iktizâ eder.

Fî 31 Temmuz sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54-A/389

156 ERMENİLERİN İSKÂN BÖLGELERİNE GÖNDERİLMELERİ

Nakledilen Ermenilerin vilâyet veya livâ hududu haricine çıkarılmalarıyla yetinildiğinden istasyonlarda büyük yığılmaların meydana geldiği, bunun önlenebilmesi için Ermenilerin kafileler halinde sevk edilmelerinin ve bu kafilelerin erzak ve diğer ihtiyaçlarının da memurlar tarafından karşılanması gerektiği

13 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
Umum: 455

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyâtı'yla, Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Maraş, Eskişehir, Niğde Sancakları'na, Adana, Erzurum, Haleb, Canik, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır, İzmit Emvâl-i Metrûke Komisyonları'na

Nakledilen Ermenilerin vilâyet veya livâ hududu haricine çıkarılmasıyla iktifâ edildiği cihetle, şimendifer istasyonlarında günlerce tevakkuf ve intizârlarını mûcib olarak izdihâma ve nakliyât-ı askeriyenin inkıtâ'ına vilâyât-ı mütecâvire dûçâr-ı müşkilât olmasına sebebi[ye]t verildiği anlaşıldığından ba'demâ nakledilecek Ermenilerin kafile kafile tertibleriyle mahâll-i müretebe-i iskâniyelerine merkez-i tevzî' ittihâz edilen Haleb'e kadar nakillerinin güzergâh olan vilâyât ve elviye ile bi'l-muhabere te'mini ve nakledilen Ermenilerin mevâkıf-ı askeriyede izdihâmlarına meydan verilmemesi ve kafilelere memurîn-i mahsusa terfikiyle erzak ve saire ihtiyaclarının te'mini ve bu hususda icab eden masârıfın Muhacîrin Tahsisâtı'ndan ifası iktizâ eder.

31 Temmuz sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 54-A/392

157 PROTESTAN ERMENİLERİN SEVK EDİLMEMELERİ

Yerleri değiştirilmeyen Protestan Ermenilerin sevk edilmeyerek kalan nüfuslarının bildirilmesi

15 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5028

Şifre
Mahrem

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb,
Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'yle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi,
Karahisar-ı Sahib, Kayseri, Maraş, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

Protestan mezhebinde bulunan Ermenilerden sevk olunmayanların sevkinden sarf-ı nazar olunması ve vilâyet/livâ dahilindeki nüfusları ve kalan ve sevk olunan mikdarının iş'ârı.

Fî 2 Ağustos 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/20

158 ERMENİ MEBUS VE AİLELERİNİN İHRAÇ EDİLMEMESİ

Ermeni mebus ve ailelerinin ihraç edilmemelerine ilişkin çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara şifre telgraf

15 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5029

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb,
Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'yle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi,
Karahisar-ı Sahib, Kayseri, Maraş, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

Ermeni mebûs ve ailelerinin ihrac edilmemeleri.

Fî 2 Ağustos 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/19

159 İSTANBUL'DAKİ FOTOĞRAFÇI PAPAZYAN'IN SEVKİNİN ERTELENMESİ

İstanbul Bulgar Hastahanesi doktorlarından Nikolo'nun kayınpederi fotoğrafçı Papazyan'ın sevkinin ikinci emre kadar ertelendiği

15 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5132 *Şifre*

Hüdavendigâr Vilâyeti'ne

İstanbul'daki Bulgar Hastahânesi etibbâsından Doktor Nikolo'nun kayınpederi Ermeni milletinden fotoğrafçı Papazyan'ın iş'âr-ı ahîre kadar te'hir-i sevki.

Fî 2 Ağustos sene [1]331

Dahiliye Nâzırı nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/21

160 ASKER VE SUBAY AİLELERİNİN SEVK EDİLMEMELERİ

Asker, zâbit ve sıhhiye zâbitlerinin ailesinden olan Ermenilerin sevk edilmeyerek yerlerinde bırakılmaları

15 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5030 *Şifre*

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya, Van Vilâyetleri'yle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi, Karahisar-ı Sahib, Kayseri, Maraş, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

İhrac olunacak Ermenilerden asker, zâbitân ve zâbitân-ı sıhhiyye ailelerinin bulundukları mahallerde bırakılarak ihrac edilmemeleri.

Fî 2 Ağustos 1331

DH. ŞFR, 55/18 Nâzır

161 ERMENİLERİN SEVKİNE DEVAM EDİLMESİ

Ermenilerin sevk edilecekleri yerler ve sevkin uygulanmasına ilişkin tebligat Başkumandanlık tarafından Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na bildirileceğinden eskisi gibi sevkiyâta devam olunması

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5076 *Şifre*

Haleb, Diyarbakır, Mamuretülaziz Vilâyetleri'ne ve Urfa Mutasarrıflığı'na

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı'ndan Ermenilerin sevk edilecekleri menâtık ile suret-i sevkleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na tebligât ifa edileceğinden yine kemâ fi's-sâbık sevkiyâta devam olunması.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/47

162 ANTALYA ERMENİLERİ'NİN SEVK EDİLMEMESİ

Nüfuslarının azlığı sebebiyle Antalya'daki Ermenilerin şimdilik ihraç edilmemeleri

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 23 *Şifre*

Antalya Mutasarrıflığı'na

C. 23 Temmuz sene [1]331. Nüfuslarının azlığına binâen oradaki Ermenilerin ihracına şimdilik lüzum yokdur.

Fî 4 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 55/59

163 BİLECİK-MURATÇA'DAKİ ERMENİ ÇOCUKLARININ SEVK EDİLMEMESİ

Bilecik civarında Muratça'da Almanya tebaasından Maria'nın nezâretindeki çocukların sevk edilmemeleri

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5085

Şifre

Hüdavendigâr Vilâyeti'ne

Bilecik civarında Muradca'da Almanya tebaasından Maria Hoffman'ın taht-ı nezâretinde bulunan Ermeni çocuklarının sevk olunmaması.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/49

164 ŞİMENDİFERDE ÇALIŞAN MEMURLARLA DİĞER AMELELERİN SEVK EDİLMEMELERİ

Ellerinde belgeleri bulunan şimendifer memurları ve amelelerin şimdilik sevk edilmemelerine dair çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara şifre telgraf

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5076(?)

Şifre

Adana, Ankara, Aydın, Beyrut, Haleb, Hüdavendigâr, Suriye, Konya [Vilâyetleri'yle], Urfa, İzmit, Zor, Karesi, Kudüs-i Şerif, Karahisar-ı Sahib, Eskişehir, Niğde, Kütahya Mutasarrıflıkları'na

Şimendiferde müstahdem Ermeni memurlarıyla amele ve müstahdemîn-i saireden yedlerinde hizmetlerine aid vesika olanların aileleriyle birlikde şimdilik sevklerinden sarf-ı nazar olunması ve bunların mikdarının inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/48

165 ÖKSÜZHANEDEKİ ÖĞRETMEN VE ÇOCUKLARIN SEVK EDİLMEMELERİ

Öksüzhanedeki öğretmen ile çocukların şimdilik yerlerinde kalabileceklerine dair Sivas Vilâyeti'ne şifre telgraf

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5077

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 2 Ağustos [1]331. Öksüzhâne'deki muallime ve çocukların şimdilik orada kalmalarında be's olmadığı.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/42

166 HARUNİYE YETİMHANESİNDEKİ ÇOCUKLARA İLİŞİLMEMESİ

Haruniye nahiyesi Alman misyonerleri yetimhanesindeki Ermeni çocuklara dokunulmaması

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5087

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

Haruniye nahiyesindeki Alman misyonerlerinin eytâmhânesindeki Ermeni çocuklarına ilişilmemesi.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/43

167

YOZGAT'TAN ÇEKİLEN TELGRAFTAKİ KONUNUN ARAŞTIRILMASI

Yozgat'taN Santik Çogozcıyan imzasıyla çekilen telgrafın incelenerek, bunların eşlerine ne olduğunun bildirilmesi

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 52 *Şifre*

Ankara Vilâyeti'ne

Santik Çogozcıyan imzasıyla Yozgad'dan çekilen 30 Temmuz sene [1]331 [tarihli] telgrafnâme kopyasının celb ve mütâlaasıyla bunların zevcleri[ne] ne olduğunun inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 55/63

168

BİTLİS VE MUŞ ERMENİLERİ'NİN SEVKİ

Bitlis ve Muş Ermenileri'nin belirlenen yerlere sevkleri Başkumandanlığa bildirildiğinden gereğinin yapılması

17 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 43 *Şifre*

Bitlis Vilâyeti'ne

Bitlis ve Muş Ermenileri'nin mevâki‘-i malumeye tesrî‘-i sevkleri lüzumu Başkumandanlık Vekâleti'nden bildirilmişdir. Ona göre iktizâsının ifa ve inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 55/55

169 TAŞNAK KOMİTESİ'NDEN ARTİN BEYAZYAN EFENDİ'NİN DİVAN-I HARB-İ ÖRFÎ'YE GÖNDERİLMESİ

Bursa Düyûn-ı Umumiye Harîr Kontrol Memuru Artin Beyazyan Efendi'nin Taşnak İhtilâl Komitesi'nden olduğu ve Dersaâdet-Bursa arasında haberleşmeyi sağladığı anlaşıldığından Divan-ı Harb-i Örfî'ye gönderildiği

17 Ağustos 1915

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Hususî: 687

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nden muharreren vârid olan 18 Temmuz sene [1]331 tarihli ve 391 numaralı tahrirât-ı aliyye-i nezâret-penâhîlerine cevabdır. Bursa Düyûn-ı Umumiye Harîr Kontrol Memuru Artin Beyazyan Efendi'nin Taşnak İhtilâl Komitesi'ne mensub olduğu ve Dersaâdet-Bursa arasında komitenin muhaberât-ı mühimmesini tebliğ ve tebellüğ etmekde bulunduğu bi't-tahkik anlaşılmasına mebnî devletçe muzır millî gâyeler takib ve te'minine çalışmakla şübheli tanınanlardan olup mahallerinde ikametlerinde mahzur görülen Ermenilerle beraber merkûmun Orhaneli kazasına ve ahîren oradan da diğerleriyle Bandırma Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne gönderildiği Polis Müdüriyeti'nden ifade kılınmışdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Şevval sene [1]333 ve fî 4 Ağustos sene [1]331

Hüdavendigâr Valisi nâmına
Mektubcu
(Mühür)

DH. EUM. 2. Şb, 10/24

170 HARPUT AMERİKA KONSOLOSLUĞU'NDA BULUNAN ERMENİLERİN SEVK EDİLMEMELERİ

Harput Amerika müessesâtında ve Amerika Konsoloshânesi'nde bulunan Ermenilerin yerlerinde bırakılmaları

18 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5109

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

Harput Amerika müessesâtında ve Amerika Konsoloshânesi'nde bulunan Ermenilerin orada alıkonulması.

Fî 5 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/97

171 İHTİDA EDEN ERMENİ KIZLARININ EVLENDİRİLMELERİ

İhtida eden Ermeni kızlarının herhangi bir suistimale meydan verilmeden Müslümanlarla evlendirilmelerinin uygun olduğu

18 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5112

Şifre
Bizzat hallolunacakdır

Niğde Mutasarrıflığı'na

Ermeni kızlarından ihtidâ edenlerin suistimâle kat'iyyen meydan verilmemek şartıyla İslâmlara tezvîci münasibdir.

Fî 5 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/92

172 KÜTAHYA'YA GELEN ERMENİLERİN HALEP'E SEVKİ

Kütahya'ya gelen Ermenilerin Halep'e sevk edilerek gerekli masrafların Muhacîrin Tahsisatı'ndan ödenmesi

19 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
8 *Şifre*

Kütahya Mutasarıflığı'na

C. 28 Temmuz sene [1]331. Kütahya'ya gelen Ermenilerin cümlesi Haleb'e sevk edilecekdir. Bunlar için ihtiyar oluna[cak] her türlü masârıf Muhacirîn Tahsisâtı'ndan te'diye edilecekdir ve yüz bin kuruşluk havalenâme derdest-i irsâldir.

Fî 6 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/106

173 MEMURLARIN ERMENİLERDEN EV SATIN ALABİLECEĞİ

Memurların, gerçek değeri üzerinden ve peşin para ile Ermenilerden ev alabilecekleri

19 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
94 *Şifre*

Hüdavendigâr Vilâyeti'ne

C. 4/5 Ağustos sene [1]331. Memurîn, fiyat-ı hakikiyesiyle ve peşin para ile Ermenilerden hâne satın alabilirler.

Fî 6 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/107

174 NAKLEDİLEN ERMENİLERİN ALACAK VE BORÇLARI

Nakledilen Ermenilerin borç ve alacaklarının ödenmesine dair talimatnâme gelene kadar alacaklarının kaydıyla yetinilmesi ve mallarının koruma altına alınarak, bozulabilir eşya ile hayvanlarının açık artırma ile satılması gerektiği

19 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
70

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 5 Ağustos sene [1]331. Ermenilere aid matlûbât ve düyûnâtın suret-i ifa ve itfâsı hakkında tanzim edilen talimâtnâmenin vürûduna kadar kimlerin, kimler zimmetinde, neden dolayı alacakları olduğunun kaydıyla ve ashâb-ı matlûbun te'miniyle iktifâ edilerek emvâlin muhafazası ve yalnız, durmakla bozulacak eşya ile hayvanâtın bi'l-müzâyede bey'i muktezîdir.

Fî 6 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/104

175 NAKLEDİLEN ERMENİLERİN BORÇLARI

Nakledilen Ermenilerin menkul ve gayr-ı menkul mallarının satılarak borçlarının ödenmesi ve kalan meblağın sahiplerine iadesi hakkındaki kanunun neşredilmek üzere olduğu; söz konusu mallar ile hazinenin hukukunu korumak amacıyla gidenlerden alacağı olan kişilerle alacak miktarını gösteren cetvellerin hazırlanması

24 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti
İstatistik Şubesi
Umum: 485 *Şifre*

Adana, Erzurum, Ankara, Bitlis, Haleb, Diyarbakır, Hüdavendigâr, Sivas, Trabzon, Mamuretülaziz, Konya Vilâyâtı'yla, İzmit, Eskişehir, Urfa, Canik, Karesi, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Niğde, Maraş Mutasarrıflıkları'na, Adana, Haleb, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır, Canik, İzmit, Karesi Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâsetleri'ne

Nakledilen Ermenilerin emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlelerini bedel-i misliyle iştirâ ve istimlâk ile esmân-ı bâliğasından düyûnât-ı mahkûmeleri te'diye edildikden sonra mütebâkîsinin ashâbına iadesi devletçe takarrur etmiş ve bu bâbda bir kanun-ı mahsus da derdest-i neşr bulunmuş olduğundan hükûmete intikal etmiş olan emvâl ve emlâk-i mezkûrenin muhafaza ve hukuk-ı hazinenin vikâyesi ve gidenler hakkında vuku bulacak deyn ve ayn müdde'ayâtı bilâhare tasfiye edilmek üzere şimdilik nev' ve mikdar-ı müdde'â ile müdde'î ve müdde'â aleyhin esâmîsini mübeyyin cedvellerin ihzârı.

Fî 11 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/184

176 SEVKİYÂTIN ZAHİRE NAKLİNİ AKSATMAMASI

Ermenilerin sevkinin İstanbul'a zahire nakliyesini aksatmayacak şekilde düzenlenmesi

24 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İdare-i Umumiye-i Dahiliye Müdüriyeti *Şifre*

Ankara ve Konya Vilâyetleri'ne

Ermeni sevkiyâtının İstanbul'a zahîre irsâlâtına mâni olmayacak suretde tertib ve tanzimi.

Fî 11 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/186

177

TİREBOLU ERMENİLERİ'NİN SEFERBERLİKTEN İTİBAREN TUTUMLARI

Tirebolu Ermenileri'nin, seferberliğin ilanının ardından askere gitme ve silahların teslimi konularında ihmalkâr davrandıkları, vilâyet dahiline sevkleri sırasında da kasaba papazının kışkırtmasıyla yangın çıkararak Müslüman ahaliye saldırdıkları

28 Ağustos 1915

Trabzon Vilâyeti
Mektubî Kalemi

Tirebolu Kaymakamlığı'nın
15 Ağustos sene [1]331 ve 373 numaralı şifre mahlûlüdür.

C. 13 Ağustos sene [1]331 tarih ve 1123 şifreye: Kazamızda seferberlikden beri Ermeniler tarafından vuku'a getirilen vekâyi' şunlardır:

1- Kaza Ermenilerinin hiçbirisi hüsn-i rızalarıyla askere gitmeyip cebren gönderilenlerin de ya kâffesi firar ve hânelerinde saklandıkları hâlde hiçbir Ermeni tarafından gelip ihbar olunmamışdır.

2- Ermenilerden mevcud silahları taleb olunup kendilerinde hiçbir silah bulunmadığını te'min etdikleri hâlde bi't-taharrî yirmi yedi esliha-i memnû'a ve on altı revolver ve iki aded kurşun dökmeye mahsus alet elde edilmiş ve elde edilememiş birçok eslihayı dahi gizledikleri hissedilmişdir. Bu silahlar kâmilen cihet-i askeriyeye teslim olunmuşdur.

3- Ermenilerin dahil-i vilâyete sevklerine teşebbüs edildiği zaman kasaba Ermeni papasının teşvikiyle Tirebolu kasabasını kâmilen yakmak ve ahali-i İslâmiye'den birçoklarını katletmek üzere kasaba Ermenileri ittifâk ederek kendi hânelerini ihrâk ve bundan hâsıl olan kargaşalıkdan istifade ederek İslâmların üzerine hücum etmeğe teşebbüs etmişlerse de bu hâl vaktiyle haber alınarak ittihâz olunan tedâbîr sayesinde Ermeni papasından mâadâ Ermeniler hemen kışlaya sevk olunduğundan yalnız mezkûr papas hânesinden …den beri sakladığı üç tane yabancı vasıtasıyla kapılarını sed ve hâneye ateş vererek söndürmeye gelen jandarma ve ahali üzerine isti'mâl-i silah ederek hânenin kâmilen yanmasına ve bundan sirayet ederek beş İslâm

hânesinin dahi kâmilen ihrâkına sebebiyet vermiş oldukları ve bundan başka dahil-i kazada vekâyi‘ olmadığı ma‘rûzdur.

Aslına mutâbıkdır.
(Mühür)

DH. EUM. 2. Şb, 68/57

178 SEVK EDİLEN ERMENİLERE AİT EMVÂL-İ METRÛKEDEN TEMEL İHTİYAÇLARLA İLGİLİ EŞYALARIN AÇIK ARTIRMA İLE SATIŞI

Sevk edilen Ermenilere ait emval-i metrukenin hükümet adına idare ve muhafazasının bazı yerlerde temel ihtiyaçların sağlanmasına engel teşkil ettiği, temel ihtiyaçlarla alâkalı olup dışarıdan tedarik imkânı bulunmayan eşyaların talimatnâmede yazılı madde ve açıklamalar çerçevesinde açık artırmayla satışının uygun görüldüğü

29 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
Umum: 502

Şifre telgrafnâme

Adana, Erzurum, Ankara, Bitlis, Canik, Haleb, Hüdavendigâr, Sivas, Trabzon, Diyarbakır, Mamuretülaziz, Konya Vilâyâtı'yla Urfa, Eskişehir, İzmit, Karesi, Kale-i Sultaniye, Maraş, Niğde, Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflıkları'na Hüdavendigâr, Adana, Haleb, Sivas, Canik, Diyarbakır, Erzurum, Mamuretülaziz, Karesi Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâsetleri'ne

Ermenilerin nakil ve sevki ile emvâl-i metrûkelerinin hükûmet nâmına idare ve muhafazası bazı mahallerde havâyic-i zaruriyeden olan eşyanın tedarikini dûçâr-ı işkâl eylediği müstebân olmakda ve ahali-i merkûmenin emvâl-i metrûkeleri arasında havâyic-i zaruriyeye ta‘alluk eden bu gibi eşyanın mevcudiyeti hâlinde ahalinin dûçâr-ı müzâyaka olmaları caiz görülememekde olduğundan mevcud emvâl-i metrûke miyânında havâyic-i zaruriyeye müte‘allik olup da haricden başka bir suretle tedariki imkânı mevcud olmayan

eşya ve sairenin talimâtnâmede muharrer mevâd ve izahât dairesinde bi'l-müzâyede bey‘i muvâfık görülmüşdür.

Fî 16 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55/330

179 ERMENİLERİN SEVKİYÂTINDA GÖZETİLMESİ GEREKEN GAYE VE ESASLAR

Ermenilerin, hükümet aleyhinde çalışmalarına engel olunmak için sevk edildikleri, belirlenenler dışındakilerin sevk edilmemeleri, masraflarının Muhacirîn Tahsisatı'ndan sağlanması ve kafilelerin korunması için gerekli tedbirlerin alınarak bunlara saldıranların şiddetle cezalandırılmaları

29 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Hüdavendigâr, Ankara, Konya, İzmit, Adana,
Maraş, Urfa, Haleb, Zor, Sivas, Kütahya, Karesi, Niğde,
Mamuretülaziz, Diyarbakır, Karahisar-ı Sahib, Erzurum, Kayseri'ye

Ermenilerin bulundukları mahallerden ihraclarıyla tayin olunan menâtıka sevklerinden hükûmetçe muntazar olan gâye bu unsurun hükûmet aleyhine teşebbüsât ve faaliyetde bulunamamalarını ve bir Ermenistan hükûmeti teşkili hakkındaki âmâl-i milliyelerini takib edemeyecek bir hâle getirilmelerini te’min esasına ma‘tûf olup, efrâd ve eşhâs-ı ma‘sûmenin imhası olmadığı için sevkiyât esnasında kafilelerin masûniyet-i hayatiyelerine ve Muhacirîn Tahsisâtı'ndan sarfiyat icrasıyla iâşelerine aid her türlü tedâbîrin bi'l-etraf istikmâli ve yerlerinden çıkarılıp derdest-i sevk bulunanlardan mâadâ kalan Ermenilerin yerlerinden çıkarılmaması ve tebliğ-i sâbık vechile asker aileleriyle ihtiyac nisbetinde sanatkâr ve Protestan ve Katolik Ermenilerin sevk olunmaması hükûmetçe suret-i kat‘iyede mültezemdir. Kafilelere taarruza ve

bilhassa gasb ve hiss-i hayvanîlerine mağlub olarak gasb ve hetk-i ırza ictisâr edenlerle bunlara ön ayak olan memurîn ve jandarmalar hakkında bilâ-terâhî derhal takibât-ı kanuniyeye tevessül olunarak şiddetle te'dîbleri ve memurînden bu kabîl eşhâsın hemen azilleriyle Divan-ı Harblere teslimi ve isimlerinin inbâsı ve bu kabîl vekâyi'in tekerrüründen vilâyet/livânın mes'ul tutulacağı beyân olunur.

Fî 16 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55/292

180

ERMENİ ÇETELERİNİN MÜSLÜMAN KÖYLERİNE TECAVÜZLERİNE ENGEL OLUNMASI İÇİN TEDBİRLER ALINMASI

Jandarma kuvvetlerinin Yalova ve İzmit bölgesindeki köylere saldıran Ermeni çetelerini tenkilde sorumsuz davrandıkları, İzmit Mutasarrıflığı'na gerekli takibatın yapılması için alay kumandanını hemen bölgeye göndermesi emrinin verildiği, ayrıca bu meselede kusuru görülen görevlilerin cezalandırılacağı

29 Ağustos 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 114

Şifre

Bursa Vilâyeti'ne

Alınan malumât-ı mevsûkaya nazaran Bursa Ermeni firarîlerinden müsellah çeteler Yalova ve İzmit havalisine sarkarak oralarda kurâ-yı İslâmiye'ye tecavüz ediyorlar. Bunların emr-i tenkîlinde vilâyet jandarma kuvvetinin henüz işi benimsemeyerek ibrâz-ı faaliyet etmeleri mûcib-i teessüfdür. Alay kumandanının hemen oralara i'zâmıyla takibât-ı şedîde icrası için İzmit Mutasarrıflığı'na evâmir-i lâzıme i'tâ kılınmışdır. Ermeni çetelerinin nihayet bir hafta zarfında kâmilen tenkîl ve istîsâli nezâretçe kati'yyen matlûb olduğundan icab ederse bizzat mülhakâta azîmet edilerek behemehâl vekâyi'e niha-

yet verdirilmesi ve bu bâbda kusur ve tekâsülleri görülen memurînin dûçâr-ı mücâzât edilmesi mukarrer bulunduğu suret-i kati‘yede beyân ve peyderpey takibât hakkında i‘tâ olunacak malumâta intizâr olunur.

Fî 16 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 55/296

181 BURSA VE KAYSERİ'DE İHTİLÂL KIŞKIRTICILIĞINDA BULUNAN ERMENİLERİN CEZALANDIRILDIĞI

Bursa Umurbey'den Karabet oğlu Simyon Seferyan'ın Ermeni fesat cemiyeti üyesi olduğu için Bandırma Divan-ı Harbi'nde yargılanarak 8 yıl kalebendlik cezasına mahkum edildiği, Kayseri Ermeni Murahhasası Hasrof Efendi'nin de Ermenileri ihtilâle teşvik ettiği için Kayseri Divan-ı Harbi tarafından idama mahkum edildiği, ancak cezasının padişah iradesiyle müebbed kürek mahkumiyetine çevrildiği

31 Ağustos 1915

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Numara
Umumî: 3449
Hususî: 425

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Şübheli eşhâs miyânında tevkif olunarak bi't-taharrî hânesinde zuhur eden evrak ile beraber Bandırma Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne sevk edilen Bursa'nın Umurbey Mahallesi'nden Karabet oğlu Simyon Seferyan'ın Ermeni cemiyet-i fesadiyesine dahil bulunduğu bi'l-muhakeme sâbit olarak sekiz sene kalebend edilmesine karar verildiğinden keyfiyetin vilâyet gazetesiyle ilânı hakkında Divan-ı mezkûr riyâsetinden vârid olan 24 Mayıs sene [1]331 tarihli ve iki yüz dört numaralı tahrirât sureti leffen takdim kılındı. Karar-ı mez-

kûr ile mukarrerât-ı mümâsilenin vilâyet gazetesiyle neşri caiz olup olmadığının inbâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 29 Receb sene [1]333 ve fî 30 Mayıs sene [1]331

Hüdavendigâr Valisi
(Mühür)

**

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi

Bandırma Divan-ı Harb-i Örfî Riyâseti'nin
fî 24 Mayıs sene [1]331 tarihli ve 204 numaralı tahrirâtı suretidir.

Yedinde derdest edilen evrak ile Ermeni cemiyet-i fesadiyesine dahil olduğu bi'l-muhakeme sâbit olan Bursa'nın Umurbey mahallesinden Fransız ve İngiliz Sigortaları Vekili Karabet oğlu Simyon Seferyan'ın sekiz sene kalebend edilmesine Bandırma Divan-ı Harb-i Örfîsi'nden karar verilmiş olmakla vilâyet gazetesiyle ilânına emir buyurulması.

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 13718

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne

Kayseri Ermeni Murahhasası olup Kayseri Divan-ı Harbince idama mahkum edilen ve 25 Haziran sene [1]331 tarih ve 404 numaralı Beşinci Kolordu Kumandanlığı Vekâleti'nin tahrirâtıyla Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne evrakı takdim kılınan Hasrof'un cinayât-ı müte‘addidesi hakkındaki tafsilâtın evrak-ı hükmiyesinden çıkarılarak muhtasaran iş‘âr ve irsâline emir buyurulması mercûdur.

Fî 26 Temmuz sene [1]331

Karargâh-ı Umumî
İstihbarât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harb Binbaşı

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Evrak Umumî Numarası: 35
Kalem numarası: 5311
Tarih: 15 Ağustos sene [1]331

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

İdama mahkum edilen Kayseri Ermeni Murahhasası Hasrof'un cinayât-ı müte‘addidesi hakkındaki tafsilâtın evrak-ı hükmiyesinden çıkarılarak irsâli.

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C. 15 Ağustos sene [1]331 tarih ve 531 numaralı şifre. Murahhas Hasrof Efendi'nin piskoposluğunun Eçmiyazin Katogikosluğu tarafından takdîs olunması bahanesiyle seferberlik zamanında Rusya'ya gidip Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermenilerle Rusya'daki Ermeniler arasında Hükûmet-i Osmaniyye aleyhine bir hareket-i müştereke vücuda getirmek için çalışdığı ve buraya avdetinde kilisede verdiği nutuklarda Rusya'nın Ermenilere zahîr olduğunu ve harb neticesinde Ermenilerin hukukunu muhafaza edeceğini ahaliye iblâğ etmek suretiyle müstakil Ermeni beyliği teşkil etmek gâyesine vusûl için bura Ermenilerini ihtilâle teşvik ve harekât-ı isyaniyeye teşcî‘ zemininde telkinât-ı mefsedetkârânede bulunduğu ve zâhire çıkarılan tertibât-ı ihtilâliyeden tamamen malumâtdâr olup hey’et-i ihtilâliyeyi idare edenlerin başlıcalarından olduğu edille ve emârât-ı kanuniye ile bu bâbda istimâ‘ olunan şâhidlerin şehâdeti kendisinin mü’evvelen vâki olan ikrârıyla derece-i sübûta vâsıl olmuş olması ve a‘zamî cürüm itibarıyla hareketinin tevâfuk etdiği Mülkiye Ceza Kanunu'nun elli dördüncü maddesinin zeyline tevfîkan Divan-ı Harb-i Örfîce salben idamına karar verilmiş olduğu Divan-ı Harb'in tedkik olunan evrak-ı hükmiyesi müfâdından anlaşılmış ve hükm-i vâkı‘ın ahîren Meclis-i Vükelâ kararıyla müebbeden kürek cezasına tebdiline irâde-i seniyye-i hazret-i Padi-

şahî şeref-sâdır olmuşdur. Divan-ı Harb kararıyla idam olunan Taşnak Komitesi Kayseriye Şubesi Reisi Vişabyan Kigork'un hapishâneden mûmâileyh murahhasaya yazıp ele geçen bir mektubunda dahi kendilerini kurtarmak için çalışması ve aksi takdirde murahhasa lâkayd kalacağını kendi tertib ve teşvikini de hükûmete ifşâ edeceğini makam-ı tehdidde serd etmesi murahhasanın bu tertibâtda derece-i müdahalesini gösterir. Gerçi merkûm Vişabyan inde'l-isticvâb mektubunun asılsız ve sarîhan murahhasayı kurtarmak maksadıyla yazılmış olduğunu söylemiş ise de asılsız olmak lâzım gelse bununla murahhasanın tehdid edilmiş olmayacağı tabiî olmakla bu mektub alâkasını irâeye kâfi görülmüşdür.

Fî 18 Ağustos sene [1]331

Mutasarrıf
Zekâi

DH. EUM. 2. Şb, 10/58

182 ÇANKIRI'YA SÜRGÜN EDİLEN ERMENİLER HAKKINDA YAPILAN İŞLEMLER

Çankırı'da sürgünde bulunan Ermenilerin isimleri ile haklarında yapılan işlemleri gösteren defterin Kastamonu Valiliği tarafından Dahiliye Nezâreti'ne gönderildiği

31 Ağustos 1915

Kastamonu Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Aded: 481

Hulâsa: *Çankırı'daki menfî Ermeniler hakkında Mahremdir*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

6 Ağustos sene [1]331 tarihli ve dört yüz kırk üç numaralı şifre telgrafnâme-i acizîye zeyldir.

Çankırı'da bulunan Ermenilerin esâmîsiyle ahz u telakki edilen evâmir-i aliyye-i nezâret-penâhîleri mûcebince haklarında icra edilen muameleyi mübeyyin Çankırı Mutasarrıflığı'ndan gönderilen meşrûh defter leffen takdim ve tisyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 20 Şevval sene [1]333 ve fî 18 Ağustos sene [1]331

Kastamonu Valisi
(Mühür)

**

ÇANKIRI'DA MENFÎ UMUM ERMENİLERİN CEDVELİDİR.

Fî 9 Ağustos sene [1]331

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Puzant Keçyan	Fî 26 Nisan sene [1]331 tarihinde afv olunarak Dersaâdet'e gitmişlerdir.
Yervant Tolayan	
Karabet Keropeyan	
Zara Ba[r]dizbanyan	
Agop Nargileciyan	
Vahram Torkomyan	
Komidas Vartabet	
Rafael Karagözyan	
Zara Mumcuyan	Fî 14 Mayıs sene [1]331 tarihinde mahfûzan Dersaâdet'e gitmişdir.
Karabet Sarrafyan	Fî 14 Mayıs sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişdir.
Leon Ba[r]dizbanyan	Fî 17 Mayıs sene [1]331 tarihinde Ayaş'a gönderilmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişdir.
Hayik Hocasaryan	18 Mayıs sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişdir.
Agop Topçuyan	
Hayik Tirakyan	Fî 26 Mayıs sene [1]331 tarihinde Ayaş'a gönderilmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişdir
Doktor Haçik Bogosyan	Fî 9 Haziran sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişdir.
Agop Beyleryan	16 Haziran sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişdir.
Vartanes Papasyan	
İstepan Tataryan	Fî 18 Haziran sene [1]331 tarihinde Kayseri'ye gitmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişdir.

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Nişan Kalfayan	Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişlerdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Armenak Kantarcıyan	
Melkiset Bükciyan	
Misak Serkis Cevahirciyan	
Armenak Topcuyan	
Bağnak Ba[r]dizbanyan	
Aram Kalender	
Hayik Zambecyan	
Manuk Basmacıyan	
Bedros Yovanyan	
Karnik İnciciyan	
Avadis Zarifyan	
Avadis Barsamyan	Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişlerdir. 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Doktor Kirkor Celalyan	
Asador Manyasyan veled-i Haçik	
Karabet Beyleryan	
Parsih Denyamyan	
Bedros veled-i Manuk	
Ohannes Mardiros Arslanyan	Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde Zor'a sevk edilmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince
Yervant veled-i Vahan Surenyan	
Agop Ohannes Asaduryan	
Arşak veled-i Mardiros Muradyan	
Parnak veled-i Kigork Merhanyan	
Mardiros veled-i Ohannes Yazıcıyan	
Afrik Serkis Keresteciyan	
Ovakim veled-i Harutyun veled-i Agabegyan	Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde Zor'a sevk edilmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Dikran Hamparsum Bogbelyan	
Arsen Agop Sedefciyan	
Dikrail veled-i İsrail	
Kirkor Mardik Taşçıyan	
Haçik veled-i Agop	
Yerevun veled-i Ağya	
Hrant veled-i Mıkır	
Arşak Mıkırdıç Huşuryan	
Arşak Karabet Arakelyan	
Mihran veled-i Agop Keçeciyan	
Vahan Arşak Çarıkcıyan	
Serab veled-i Margos Tunyan	
Leon veled-i Ağya	

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Frangül veled-i Artin	[Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde Zor'a sevk edilmek üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.]
Aram Karabet Gedikyan	
Zenob Karabet Avakyan	
Artin (nâm-ı diğer Koçu) veled-i Haçator Arzumyan	
Kunduracı Manuk Mikail Boracıyan	
Ohannes Bedros Haci Hamparsumyan	
Manuk veled-i Kirkor	
Sahak veled-i Karekin	
Ohannes Der Davidyan	
Manuel Karakeşişyan	
Ohannes Artin Hanesyan	
Serkis Keçeciyan	
Kurukahveci Kirkor Hazar Celalyan	
Serope Semerciyan	
Mıgırdıç Avadis	
Agyos Taşçıyan	
Leon Rakıcıyan	
Parsih Deveciyan	
Serkis Bağdasar	
Mikael Şerbetciyan nâm-ı diğeri Mike Kigork	
Karabet veled-i Takovor Hayrabetyan	28 Haziran sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Armenak veled-i Bogos Sıvacıyan	
Kirkor veled-i Ohannes Agobof	
Samuel Tamucuyan	28 Haziran sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Armenak Parsihyan	Fî 28 Haziran sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. Fî 16 Haziran sene [1]331 tarih ve on yedi numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Leonik Serkis Der İstepanyan	
Yeznik veled-i Artin	
Asador Serkis Arseniyan	
Serkiz Kirkor Şahinyan	
Milkon Gülistanyan	2 Temmuz sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişdir.
Mosis Bedrosyan	18 Temmuz sene [1]331 tarihinde mahfûzan Ankara'ya gitmişdir.

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Apik Canbaz	30 Temmuz sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişdir.
Agop Bogos veled-i Koryan	Fî 6 Ağustos sene [1]331 tarihinde serbest olarak Dersaâdet'e gitmişlerdir. Fî 22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Ohannes Terlemezyan	
Vahan Altunyan veled-i Agop	
Tatyos Köseyan	
Arastekez İsrailyan	6 Ağustos sene [1]331 tarihinde Bursa'ya gitmek üzere Ankara'ya. Fî 22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin [evâmir-i aliyyesi mûcebince.]
Mıgırdıç Basmacıyan veled-i Mihran	Fî 6 Ağustos sene [1]331 tarihinde İzmit'e sevk olunmak üzere Ankara'ya [Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin] evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Leon Kigorkyan – Rus tebaası	Fî 22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince. 6 Ağustos sene [1]331 tarihinde tebaa-i ecnebiyeden olmak münasebetiyle mahfûzan Ankara'ya. Fî 22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Kigork Kigorkyan – Rus tebaası	
Mihran Kigorkyan – Rus tebaası	
Artin Kalfayan – İran tebaası	
Bedros Balyan	
Sahak Mosisyan	
Mıgırdıç İstepanyan	
Leon Ağababyan	Fî 6 Ağustos sene [1]331 tarihinde Zor'a sevk olunmak üzere mahfûzan Ankara'ya gitmişlerdir. Fî 22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mûcebince.
Mihran Haçik Debbağyan	
Doktor İstepan Miskciyan	
Eczacı Agop Terziyan	
Eczacı Kirkor Miskciyan	
Nersis Şahnur	
Haçator Nacaryan	
Mihran Basdırmacıyan	
Aram Andonyan	
Vahram Altunyan	
Baruyr Arzumyan	
Kozmoz Beylikçiyan	
Nersis Der Kigorkyan	
Aram Kirkoryan	
Bedros Beyleryan	
Kirkor Eseyan	

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Diran Kelekyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince Afv-ı umumî miyânında nefs-i İzmir şehrine gideceklerdir.
Rahip Vahan Karabetyan	
Aram Papasyanyan	
Mikail Şamdancıyan	
Kasbar Cezar	
İstepan veled-i Ohannes Babetyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince Bandırma kazası'na gidecekdir.
Yervant Çavuşyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mucebince afv-ı umumî miyânında İzmit sancağı'na gideceklerdir.
Vartas Atanasyan	
Rahip Kirkor Balakyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mucebince afv-ı umumî miyânında İzmit tarîkıyla Ermişe Manastırı'-na gidecekdir.
Serkis Kalenciyan	22 minh. tarih ve yirmi dokuz umum numa-ralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mucebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla Eskişehir'e gideceklerdir.
Doktor Emirze Ketenciyan	
Nişan veled-i Agop Nahabedyan	22 minh. tarih ve yirmi dokuz umum numa-ralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin evâmir-i aliyyesi mucebince afv-ı umumî miyânında İzmit Sancağı'na gidecekdir.
Kigork Goncagülyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla Eskişehir'e gide-ceklerdir.
Ohannes Güleyan	
Kirkor Ohnegyan	
Aram Ohnegyan	
Leon Ohnegyan	
Karekin Ohnegyan	
Papas Vartan Karagözyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla İzmit'e gidecek-dir.
Azarik veled-i Ohannes Bülbülcüyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla Eskişehir'e gide-ceklerdir.
Simon Milkonyan	
Haçik Haçaturyan	

ESÂMÎ	MÜLÂHAZÂT
Bedros veled-i Andon Mütevelliyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara'ya gidecekdir.
Yervant Basmacıyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince Kastamonu'-ya gideceklerdir.
Nişan Gülistanyan	
Bogos veled-i Agop Tanyelyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla İzmit Sancağı'na gideceklerdir.
Doktor Arşak Kazasyan	
Vahram Asaduryan	
Kirkor Haçyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Geyve'ye gidecekdir.
Aram Haçyan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla Kütahya sanca-ğı'na gideceklerdir.
Papas Osik Kaçuni	
İstepan Pulcuyan Merkûm İstepan'ın Dersaâdet'den gelen def-terde Bükücüyan gösterilmiş ise de Bükücü-yan isminde bir kimse bulunmayıp İstepan Pulcuyan olduğu ve bu da serbest bırakılanlar miyânında bulunduğu şerh verildi. (İmza)	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince afv-ı umumî miyânında Ankara tarîkıyla Eskişehir'e gide-cekdir.
Rupen Çilingiryan	22 Temmuz sene [1]331 tarih ve yirmi dokuz umum numaralı Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'-nin evâmir-i aliyyesi mûcebince Ankara tarî-kıyla mahfûzan Ayaş'a gideceklerdir.
Vahan Kâhyayan veled-i Antaş	
Onnik Mağazacıyan	
Danyel Çubukgiryan	
Artin Bogosyan	

Çankırı'da menfî bulunan Ermenilerin esâmîleri hizasında afv ve baş-ka tarafa nefy edilenlerle serbest bırakılanlara aid umumî defter bi't-tanzim takdim kılındı.

Fî 11 Ağustos sene [1]331

Çankırı Polis Komiserliği
(Mühür)

DH. EUM. 2. Şb, 10/73

183

ERZURUM'DAN UZAKLAŞTIRILAN ERMENİLERE AİT MALLARIN OSMANLI BANKASI DEPOLARINA KONULDUĞU

Erzurum'dan tebid edilen Ermenilere ait Osmanlı Bankası depolarına konulan malları alma teşebbüsünde bulunulduğuna ilişkin iddialar üzerine ikinci bir emir gelinceye kadar düzgün bir şekilde muhafazası için bankanın koruması altında kalmasında bir mahzur olup olmadığının Maliye Nezâreti Müsteşarlığı tarafından Erzurum Vilâyeti'ne sorulduğu

1 Eylül 1915

Maliye Nezâreti
Müsteşarlığı

Telgrafnâme
Dahiliye şifresiyle

Erzurum Vilâyet-i Aliyyesi'ne

Teb‘îd olunan Ermenilere aid olup Osmanlı Bankası depolarına vaz‘ edilen emti‘a üzerine banka tarafından mevzû‘ mühür fekkedilerek emti‘a-i mezkûrenin ahzına teşebbüs olunduğu gerek mezkûr banka gerek Deutsche Bank tarafından beyân edilmekdedir. Ermenilere aid emvâl ve emti‘anın talimât-ı ahîre vürûduna kadar hüsn-i muhafazası mukaddemâ ta‘mimen iş‘âr edilmiş olduğu ve işbu depolara mevzû‘ eşya ise banka tarafından bittab‘ hüsn-i muhafaza edilmiş olacağı cihetle böyle bir tedbir ittihâzını mûcib olan sebebin ve bankaya depo edilen eşyanın musaddak bir defteri banka tarafından hükûmet-i mahalliyeye tevdî‘ edildiği hâlde emti‘a-i mezkûrenin bankanın muhafazası altında bırakılmasında bir mahzur olup olmadığının sür‘at-i inbâsı mütemennâdır, efendim.

Fî 19 Ağustos sene [1]331

Maliye Nâzırı Vekili nâmına
Hasan Tahsin

DH. ŞFR, 55/231

184

URFA'DA ERMENİ ASKERLER TARAFINDAN BİR YÜZBAŞININ ŞEHİT EDİLDİĞİ

Urfa Amele Taburu'nun bir bölüğünde bulunan Ermeni askerlerin yüzbaşılarını şehit edip Müslüman ahaliden birkaç kişiyi yaralarak kaçtıkları, bu konuda emniyet tedbirlerinin artırılmasının istendiği

1 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 86/517

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis,
Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya,
Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne, Urfa, İzmit, Canik, Karesi, Kayseri,
Karahisar-ı Sahib, Kütahya, Eskişehir, Niğde, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Urfa Amele Taburu'nun bir bölüğündeki Ermeni efrâdının kazma ve kürekle bi'l-hücum yüzbaşılarını ve müslüman efrâddan bazılarını şehid ve cerh ile firar eyledikleri mahallinden bildirilmesi üzerine bu hususda daha ziyade müteyakkız bulunulması ve tedâbîr-i kat‘iye-i inzibâtiyeye tevessül olunması lüzumunun ordu ve kolordu kumandanlıklarına yazıldığı Harbiye Nezâreti'nden bildiriliyor. Bu bâbda vilâyet/livâca da müteyakkız bulunularak inzibâtın takrîrini kâfil tedâbîr ittihâzı ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî 19 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55-A/11

185

KALE ERMENİLERİ'NİN BANDIRMA YOLUYLA ANADOLU İÇLERİNE SEVKİ

Kale Ermenileri'nin Bandırma yoluyla Anadolu içlerine sevklerinin uygun olduğu

2 Eylül 1915

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
5468

Şifre

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'na

C. 16 Ağustos [1]331. Kale Ermenileri'nin de Bandırma tarikıyla Anadolu içlerine sevkleri münasibdir.

Fî 20 Ağustos sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 55-A/28

186 TRABZON'DA 5 ERMENİ KOMİTE ÜYESİNİN ELE GEÇİRİLDİĞİ

Ermenistan'ın kurtuluşu hayaliyle ihtilâl çıkarma teşebbüsünde bulunan ve Trabzon köylerinde Müslüman ahaliye saldıran 5 Ermeni komite üyesinden bir kısmının ölü, bir kısmının da sağ olarak ele geçirildiği

5 Eylül 1915

1-Ermeni Komitesi efrâdından Serkisyan Artin

Bin üç yüz otuz bir senesi Haziranı'nın on sekizinci Perşembe günü kendi milletdaşlarının galeyânını tahrik ve bu suretle memleket dahiline bir şûriş ve ihtilâli îkâ‘ ve tertib etmek maksad-ı ihanetkârîsiyle Trabzon'un Tekke Mahallesi'nde kâin olan hânesini kasden ihrâk eylemişdir.

2-Komite efrâdından Ardaş

Dahile sevki icab eden Ermeniler miyânında bulunup hükûmetin ol bâbdaki beyânnâme-i resmîsi hilâfında olarak bir müddet kendisini ihtifâ eylemiş ve sene-i mezkûr[e] Temmuz'unun on üçüncü Pazartesi gecesi Trabzon'un Yenicuma Mahallesi'nde muhtefî bulunduğu, Melkon nâm şahsın hânesinden o civarda dolaşmakda olan devriye memurlarına karşı silah isti‘mâline cür’et ve bi'l-mukabele meyyiten istîsâl olunmuşdur.

3-Komite efrâdından Kurken Serkisyan

İlân-ı Meşrutiyet'den sonra meslek-i zâbıtaya intisâb ve muahharan istifa ederek komitecilik umûruyla iştigâle başlamış ve beyânnâme-i hükûmete adem-i mutâva‘atla bir müddet kendini ihtifâya çekdikden sonra sene-i mezkûr Temmuz'unun ibtidâlarında erkân-ı hükûmete suikasd icrası için kadın kıyafetinde olduğu hâlde hedef-i taarruzu olan zevâtı intizâren Meydan mevkiinde dolaşırken yedindeki on ateşli manliher revolveriyle derdestine muvaffakiyet hâsıl olmuşdur.

4-Komite efrâdından Terzi Haçikyan

Sene-i mezkûr Temmuz'unun evâhirinde emr-i hükûmet hilâfında olarak Trabzon'un Yeni Mahallesi'nde ihtifâ eylemekde olduğu Ermeni hânelerinin birinden devriye kollarına ateş ederek polis memurlarından Ali Hıfzı Efendi'yi ayağından cerh eylemiş ve mahall-i vak‘aya şitâb eden memurîn-i zâbıtaya da birçok silah isti‘mâlinden sonra bi'l-mukabele meyyiten istîsâl olunmuşdur.

5-Komite efrâdından Haci Minas Tütüncüyan

Sene-i mezkûr Temmuz'unun on ikinci günü Ayafilyoy Caddesi'nde kâin olup ihtifâgâhı olan hânesine hasbe'l-vazife giden Meydan Merkez Polis Komiseri Ali Faik Efendi'ye isti‘mâl-i silaha cür’et ve hayyen derdestine teşebbüs olunduğu esnada teslim-i nefs etmeyerek kendi silahıyla intihar eylemişdir.

Numara: 198

Asırlardan beri Osmanlı yurdunda ber-saadet-i mutlaka hayatını yaşayan bu Ermeni kavminin işbu tecavüzât ve harekât-ı isyaniyeleri kendilerin rahm-i mâderlerinde zuhuruyla tev’em olan Ermenistan İstihlâsı hayal-i hâmına bir şekl-i hakikî vermek emeline ma‘tûf bulunduğu mütâlaa kılınmış ve köylerde vuku‘u tabîî olan ahvâl-i mümâsilenin jandarma dairelerince malum ve mazbût bulunacağından oradan da isti‘lâm-ı keyfiyet buyurulması ve şimdiye kadar elde edilen Ermeni komite efrâdının vesâik fotoğrafileri takdim kılınmışdır. Seferberlikden mukaddem ele geçirilen Ermeni âmâl-i ihtilâliyesine dair vesâikin dahi toplatdırılarak ayrıca takdim kılınacağı fî 6 ve 15 ve

16 Ağustos sene [1]331 tarihli ve 4685/163 ve 4712/179 ve 4718/183 numaralı tezâkir-i aliyyelerine cevaben ma‘rûzdur.

Fî 23 Ağustos sene [1]331

Trabzon Vilâyeti
Polis Müdürü

Aslına mutabıkdır
(Mühür)
Trabzon Vilâyeti

DH. EUM. 2. Şb, 68/63

187 TOPLANAN ERMENİLERİN KORUNMASI VE SEVKİ

İstasyonlarda toplanan Ermenilerin belirlenen mahallere sevk edilerek iaşelerinin teminine itina gösterilmesi ve taarruzdan korunmalarına ihtimam edilmesi

5 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
73

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 22 Ağustos sene [1]331. Muhacirîn Tahsisâtı'ndan beş bin lira der-dest-i irsâldir. İstasyonlarda tecemmu‘ etmiş Ermenilerin bir an evvel mahall-i müretteblerine sevkine ve iâşelerinin te’minine itina ve taarruzdan masûn kalmalarına ihtimâm edilmesi, gönderilen paranın bu işe tahsisi ve Emvâl-i Metrûke Komisyonu emrine tevdî‘i kifayet etmez ise yeniden tahsisât taleb olunması.

Fî 23 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55-A/77

188 ERMENİ MEMURLARIN OSMANLI BANKASI ŞUBELERİNDEKİ GÖREVLERİNE DEVAM ETMELERİ

Osmanlı Bankası'nın merkez ve şubelerinde görevli olan ve iyi halleri hükümetçe tasdik edilen Ermeni memurların görevlerini sürdürmelerine izin verilmesi

8 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
5573

Şifre

Haleb, Musul, Hüdavendigâr, Ankara, Konya Vilâyetleri'yle Maraş, Karesi, Kütahya, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

Merkez ve mülhakâtda Bank-ı Osmanî şubelerinde müstahdem ve hüsn-i hâlleri hükûmetçe musaddak ve devam-ı ikametleri caiz olan Ermeni memurların şimdilik devam-ı memuriyetlerine müsaade olunması.

Fî 26 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55-A/152

189 MUHACİR VE ERMENİ SEVKİYÂTI DEVAM EDEN POZANTI, ADANA, EREĞLİ, ESKİŞEHİR VE KÜTAHYA'DA GEREKLİ TEDBİRLERİN ALINMASI

Pozantı'dan Adana'ya kadar muhacir sevkiyâtının teminat altına alındığı, Ereğli'de toplanan muhacirlerin istirahatlerinin sağlanması, Eskişehir ve Kütahya gibi istasyona yakın merkezlerde Ermenilerin toplu bulundurulmalarındaki güçlüklerin göz önünde tutulması gerektiği

9 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
5622

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'den alınan telgrafa nazaran Pozantı'dan Adana'ya kadar sevkiyâtın şimdilik taht-ı te'mine alındığı ve sevkiyâtın te'hi-

rini mûcib olacak bir sebeb olmadığı anlaşılmışdır. Binâenaleyh sevkiyâtın şimdilik devamı münasibdir. Ereğli'de toplanmış ve bundan sonra toplanacak olan muhacirlerin her suretle esbâb-ı istirâhatlerinin te'mini, muhtacîne muntazaman Muhacirîn Tahsisâtı'ndan yiyecek i'tâsı için oradaki memurîn kâfi gelmediği suretde vilâyet memurlarından birkaçının hemen memuren oraya i'zâmı muktezîdir. Eskişehir ve Kütahya gibi istasyona yakın olan merâkizde Ermenilerin toplu bulundurulmasındaki müşkilât ve mehâzîr nazar-ı dikkate alınarak ibrâz-ı faaliyet buyurulması matlûbdur.

Fî 27 Ağustos sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 55-A/179

190 PAPA'NIN OSMANLI ÜLKESİNDEKİ ERMENİLERİN ALINAN TEDBİRLERDEN ZARAR GÖRMEMELERİNİN TEMİNİ RİCASIYLA YAZDIĞI MEKTUBA GÖNDERİLEN CEVAP

Papa XV. Benedictus'un Osmanlı Ermenileri hakkında alınan tedbirler ve haklarının koruması ricasını içeren mektubuna karşılık Osmanlı Ermenileriyle ilgili Vatikan'a ulaşan haberlerin gerçek dışı olduğuna, Türkiye'de ırk, din ve mezhep ayırımı yapılmaksızın herkese eşit muamele yapıldığına, ancak Meşrutiyetten sonra siyasî partiye dönüşen Ermeni komitelerinin, planlı bir şekilde düşmanla işbirliği yaparak Anadolu'nun her tarafında ayaklandıklarına, vatanın müdafaası için hükûmetin önlem almak zorunda kaldığına dair Padişah tarafından Papa'ya gönderilen nâme-i hümâyûn

10 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Tercüme Müdüriyeti

Taraf-ı eşref-i hazret-i Padişahî'den Papa On Beşinci Benoit [Benedictus] hazretlerine irsâl olunacak nâmenin tercümesidir.

Memâlik-i Şâhânemizin Ermeni ahalisinin güya haklarında ittihâz olunan tedâbîr-i şedîdeden ve bi'l-mukabele icra kılınan muamelâtdan masûn bulundurulmaları ricasını hâvî olarak tarafımıza irsâl buyurdukları 10 Eylül sene [1]915 tarihli nâme-i haşmetânelerini ahz eyledik.

Memleketimiz Ermenilerinin hâlleri hakkında Papalık makamına vürûd eden haberlerin hakâik-i ahvâle muvâfık olmadığını zât-ı haşmet-penâhîlerine iş‘âr eylerim.

Bilâ-tefrîk-i cins ve mezheb bi'l-cümle tebaamız hakkında daima olduğu gibi aynı derece re’fet ve şefkat-i pederâne hissiyâtı ile mütehassis bulunuyoruz. Maamâfih Ermenilerden bazı makûlenin kendilerinden bi-hakkın intizâr etmekde olduğumuz sadakatden ahîren inhirâf etmiş olduklarının beyânı icab eder. Memâlik-i Şâhânemizde usul-i Meşrûtiyet'in iadeten te’essüsünden evvel ihtilâl komiteleri teşkil etmiş olan Ermeniler bilâhare teşkilatlarını fırak-ı siyasiye hâline ifrâğ eylemişler idi. İşbu tahavvül ancak zâhiren ve sırf şeklen vâki olup hakikatde ise Ermenilerin teşkilat-ı kadîme-i ihtilâlkârânelerini hey’et-i sâbıkasında muhafaza etdiklerini maa't-teessüf müşâhede eyledik. Taleb eylediği bi'l-cümle hukuk-ı medeniye ve siyasiyeyi Meşrûtiyet'i müteâkib istihsâl etmiş olan bir kavmin şu hareketi asla makrûn-ı hakk u savâb olamaz. Hududumuza düşman orduları tecavüz etdikleri andan bi'l-istifade Ermeniler bu ordularla müşterek ve onların mensub oldukları hükûmât tarafından müteşevvik oldukları hâlde bir hareket-i ihtilâliye îkâ‘ eylemişlerdir ve bu hareket Memâlik-i Şâhânemizin hâl ve mevki‘-i müşkiline bir kat daha vehâmet îrâs etmiş ve vatanımızın te’min-i müdafaası maksadıyla ittihâz olunan tedâbîr-i askeriyeyi ta‘vîk eylemişdir.

Mârrü'z-zikr erbâb-ı ihtilâlin kendi ikrârlarıyla ve cerâid-i ecnebiyede vâki olan neşriyatlarıyla el-yevm gayr-ı kâbil-i itiraz suretde sâbitdir ki bunlar şu hususda uzun ve mükemmel bir taammüdle ve müretteb bir plana tevfîkan hareket etmişlerdir.

Ermeni ihtilâl komitelerinin Anadolu'nun her köşesinde şubeleri bulunduğundan bunlar tarafından tertib olunan ve düşmanlarımız cânibinden teşvik ve muâvenete mazhar olan kıyâm, umumî bir mahiyetde olmuşdur. Böyle bir hâl muvâcehesinde kendi hâlinde yaşayan unsur ile intizam-ı umumîyi ihlâl eden unsuru yekdiğerinden tefrîk edebilmek memuriyetimizce fi‘len gayr-ı mümkün olduğu cihetle Hükûmetimiz tedâbîr-i umumiye ittihâz etmek ve harekât-ı askeriyeye sahne olan mahaller kurbundaki menâtıkı Ermenilerden tahliye etmek mecburiyetinde kalmışdır. Binâen alâ-zâlik mücrimlerle

bî-günahlara lâ-ale't-tefrîk tedâbîr-i tenkîliye tatbik veya haklarında bi'l-mukabele muamelât ihtiyar edilmiş olması mevzû‘-ı bahs olamayıp vâki-i hâl düşman devletlerin her cihetden tehdidleri altında kalmış bulunan Memâlik-i Şâhânemizin menâfi‘-i âliyesi icabâtından olarak umumî bir nakl-i mekândan ibaretdir. Hükûmetimiz arzu-yı şahanemize tevfîk-i hareketle işbu tebdil-i mekânın yerleri değiştirilen ahaliye zarar îrâs edecek bir suretde vuku bulmamasına ve bu hususda sû-i ef‘âl irtikâb edecek memurîn ve efrâdın teczi’e edilmelerine ve mekânları tebdil etdirilen kesân ile eşhâs-ı sâlisenin menâfi‘lerinin bu bâbda mahsusan neşredilen kanun ahkâmına tevfîkan vikâye edilmesine nigehbân olmakdan hâlî kalmamış ve kalmamakda bulunmuşdur. Memâlik-i Şâhânemizin Ermeni ahalisinin bize medyûn oldukları sadakatden fîmâba‘d inhirâf etmeyecekleri ümidini izhâr eder ve zât-ı haşmetânelerinin kıymetdâr-ı sıhhat ve âfiyet ve saadet-i hâlleri hakkındaki temenniyât-ı hâlisânemizin kabulünü rica eyleriz.

HR. SYS, 2799/43_14

191 BAŞKA BİR YERE SEVK EDİLMEYEN ERMENİLERİN MALLARININ HÜKÜMETİN MUHAFAZASI ALTINDA OLDUĞU

Başka bir mahalle sevk edilmeyen Ermenilerin mallarını istedikleri şekilde kullanabilecekleri ve Divan-ı Harb'e gönderilenlerin durumlarının ise haklarında hüküm verildikden sonra belli olacağı; her iki gruba ait malların korunmasının hükümete ait bir görev olduğu

12 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
34

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

C. 27 Ağustos sene [1]331. Âhar mahalle sevk edilmemiş olan Ermenilerin emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlelerine kemâ-kân mutasarrıf ve bun-

ları istedikleri suretde idarede muhtâr olmaları tabiîdir. Divan-ı Harbdekiler hakkında yapılacak muamele, haklarında hüküm sâdır oldukdan sonra tayin olunabilir. Her iki kısım eşhâsa aid emvâlin muhafazası hükûmetin vezâif-i umumiyesindendir.

Fî 30 Ağustos sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 55-A/227

192 SEVK VE İSKÂN EDİLEN ERMENİ MUHACİRLERİN İAŞELERİNİN TEMİN EDİLEREK MİKTARLARININ BİLDİRİLMESİ

Haleb'e gelecek olan Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey ile sevk ve iskân işlerinin görüşülerek karara bağlanması, sevk ve iskân olunan Ermeni muhacirlerinin iâşelerinin tedarik edilerek miktarlarının bildirilmesi gerektiği

13 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 76

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

1- Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'in ancak beş gün sonra oraya muvâsalat edebileceği anlaşıldı. Vürûdunda sevkiyât ve iskân mesâilinin kendisiyle kararlaşdırılması lâzımdır.

2- Şimdiye kadar sevk veya iskân olunmak üzere oraya nerelerden ne kadar Ermeni muhaciri geldiğinin ve bunlardan ne kadar nüfus hangi mevâki‘de iskân olunduğunun ve el-yevm derdest-i sevk ve iskân kaç hânede ne kadar nüfus nerede bulunduğunun ayrı ayrı iş‘ârı.

3- Muhacirlerin te’min-i iâşelerine aid tedâbîrin istikmâli.

Fî 31 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 55-A/240

193

MAMURETÜLAZİZ AMERİKA KONSOLOSUNUN İSTANBUL'DAKİ AMERİKA SEFİRİNE YAZDIĞI MEKTUP

Ermeni çetelerinin Mamuretülaziz bölgesinde yaralama, öldürme faaliyetleri ile jandarmalarla çatışmalarına ilişkin Mamuretülaziz'deki Amerikan konsolosunun İstanbul'daki Amerikan sefirine yazdığı mektubun incelenerek sefârete gönderildiği

13 Eylül 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 16569

Mahremdir

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne

Mamuretülaziz Valiliği'nden mevrûd 13 Ağustos sene [1]331 tarihli şifreli telgrafnâmede Ermenilerin merkez-i vilâyetde ve merbût kurâda îkâ‘ etdikleri cinayâta dair Amerika konsolosu tarafından Amerika Sefâreti'ne muharrer kapalı mazrûfun 1080 taahhüdlü numarasıyla postaya tevdî‘ edildiği ihbar ve iş‘âr kılınmış idi. Mezkûr zarf bu kere vürûd etmekle usul-i münasible açılarak bi't-tercüme sureti melfûf muhteviyâtda olduğu görülmüşdür. Mektub sefârete gönderildi.

Fî 31 Ağustos sene [1]331

Karârgâh-ı Umumî
İstihbarât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 68/84

***

Amerika Şehbenderhânesi
Mamuretülaziz
23 Ağustos 1915

Harput konsolosundan Sefâret'e mevrûd 1080 numaralı taahhüdlü mektub tercümesi

Amerika Sefiri asaletli Henry Morgenthau

Efendim

Ermeni Meselesi ile alâkası olup son zamanlarda bu havalide vuku bulduğu rivayet edilen âtîdeki vekâyi‘i sefâretin nazar-ı dikkatine vaz‘ eylemekle kesb-i şeref eylerim:

5 Temmuz'da Mezreh'in İcadiye Mahallesi'nden Setrak Tulumyan, Gülvenek karyesinden Bogos Der Bogosyan (diğerinin ismi henüz anlaşılamamışdır) nâmındaki üç Ermeni gizlendikleri mahalden gelerek Habusi (*Habousi)'*de Erendekli Jandarma Mehmed'e hücum ile katletmişlerdir. Bundan sonra katletdikleri jandarmanın mavzer tüfengini alarak başka esliha ile de müsellah bulundukları hâlde yola revân olurlar. Bu üç Ermeni'nin Hızır nâmında Bestek (*Bestak)* karyesinden bir adamı Fırat nehri üzerinde katl ve Nurullah Hasan nâmında diğer bir kimseyi de cerh eyledikleri ve üçünün de Mezreh'i müsellah olarak terk eyledikleri tebeyyün etmişdir. Ahîren bu üç Ermeni hükûmetin jandarmaları tarafından öldürülmüşlerdir.

15 Temmuz tarihinde Gülvenek Manastırı'nda nöbet bekleyen jandarma Eğinli Feyzullah oğlu Feyzi ve Giresunlu Ali oğlu Ali Hasan karyenin şimâlinden ve Karasor vadisinden gelen yirmi Ermeni'nin ateşine ma‘rûz kalmışlardır. Bir mermi Ali oğlu Hasan'ın sol bacağına isabet etmiş ve bu esnada Ermeniler hücum ederek elinden silahı almış ve dipçikle başını cerh eylemişlerdir. Diğer jandarmalar vaktiyle haber alarak Ermenileri takibe koyulmuşlar ve bunlardan Mango oğlu Karabet ile Bogos'u öldürmeğe muvaffak olmuşlardır. Bu esnada diğerleri firar eylemişlerdir.

23 Temmuz Cuma günü Morenik karyesinde ihtifâ eden Taşnaksütyun Komitesi'ne mensub bir mikdar Ermeni Backezli Hakverdi oğlu Dursun nâmındaki jandarmayı üzerine iki el silah atarak katletmişlerdir. Bu hâdise üze-

rine jandarmaların vuku bulan mukabeleleri neticesinde Benikoğlu Ali bin Mehmed ile Arabgirli Vali Hasan Ömeroğlu nâmındaki jandarmalar mecrûh olmuşlar ve ihtilâlcilerden altısı katledilerek üçü muhâsara edilmişdir.

4 Ağustos Çarşamba gecesi derdest edilip vilâyet hapishânesine konulan Ermeni komitecileri kaçabilmek ümidiyle hapishâneye ateş vermişlerdir. Bu kargaşalık esnasında firar teşebbüsünde bulunan ihtilâlciler kâmilen jandarmalar tarafından birer birer katledilmişlerdir.

7 Ağustos tarihinde Hogo (*Haghan)* ile Morenik köyleri arasında müsellah bir Ermeni çetesi kendilerini takib eden jandarmalara ateş etmişler ve neticede üç Ermeni maktûl düşmüş ve diğerleri firara muvaffak olmuşlardır.

Amerika Şehbenderi
Leslie Davis

DH. EUM. 2. Şb, 68/83

194 HASTA ERMENİLERİN SEVK EDİLMEMESİ

Hasta ve âmâ Ermeni ailelerinin sevk edilmemesine ilişkin Adana Vilâyeti'ne şifre telgraf

15 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5720

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

Hasta ve amâ Ermeni ailelerinin sevk edilmemesi.

Fî 2 Eylül sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 56/27

195

YOZGAT, KIRŞEHİR, HAYMANA, NALLIHAN VE SUNGURLU'DA BULUNAN ERMENİLERLE ANKARA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Ankara'dan sevk edilen ve Halep ile Zor'a sevk edilmek üzere Ankara'da bulunan Ermenilerin sayısı ile Yozgat, Kırşehir, Haymana, Nallıhan ve Sungurlu'da bulunan Ermenilerin miktarı

17 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Ankara

C. 3 Eylül sene [1]331. Merkez ve mülhakât-ı vilâyetden şimdiye kadar sevk olunan Ermeniler yirmi bir bin iki yüz otuz altı nüfusdur. Yozgat livâsında on bin dokuz yüz on altı, Kırşehri merkezinde yedi yüz kırk yedi, Haymana'da altmış, Nallıhan'da dört yüz yetmiş dokuz, Sungurlu'da beş yüz yetmiş altı nüfus Ermeni bulunup, bunlardan Yozgat dahilindekilerini kısmen mıntıka-i muayyeneye sevki icab edenler ve diğerlerini ber-mûceb-i mukarrerât kurâ-yı İslâmiye'ye tevzî'i muktezî ailelerle sağîrler teşkil etmekdedir. Ankara İstasyonu'nda el-yevm derdest-i sevk beş yüz elli nüfus vardır. Vechе-i azîmetleri Haleb ve Zor havalisidir. Merkez-i vilâyetin sevk edilecek bakıyye-i mevcuduyla Keskin, Kalecik'de kalıp kurâ-yı İslâmiye'ye tevzî' edilecek takımdan olan nüfus mikdarı başkaca arz olunur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Vali Vekili
Atıf

DH. EUM. 2. Şb, 68/66

196

İZMİT'TEN SEVK EDİLEN ERMENİLER

İzmit ve mülhakatında bulunan Ermenilerin tamamı sevk edilmeş olup livâ dahilindeki istasyonlarda toplanmış Ermeni olmadığı

17 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: İzmit

C. 3 Eylül sene [1]331. Merkez ve mülhakâtda bulunan elli sekiz bin râddesindeki Ermeniler kâmilen sevk edilmiş olup el-yevm livâ dahilindeki istasyonlarda mütehaşşid Ermeni olmadığı ma‘rûzdur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 68/67

197 ESKİŞEHİR'DEN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Eskişehir civarında bulunan Ermenilerin sevk edildiği

17 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Eskişehir

Civarda bulunan Ermenilerin kâmilen sevk olunduğu ma‘rûzdur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Re’fet

DH. EUM. 2. Şb, 68/15

198 ESKİŞEHİR'DEKİ ERMENİ MUHACİRLERİN SEVKİ

Eskişehir'deki Ermeni muhacirlerin sevkiyâtının tamamlandığı, Alayund ve Kütahya'da toplanmış olanların da sevkine başlanacağı

17 Eylül 1915

Telgraf
Mahreci: İstasyon-Eskişehir
Numara: 2741
Tarih: 4 Eylül sene [1]331

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Eskişehir'de müterâkim Ermeni muhacirîni sevkiyâtının dün akşam hitâm bulduğu ve yarından itibaren Alayund ve Kütahya'da müctemi‘ bulunanların sevkiyâtına mübâşeret olunacağı.

Mülkiye Müfettişi
Muhtar

DH. EUM. 2. Şb, 11/21

199 HALEP'TEN SEVK OLUNAN ERMENİLER

Halep Vilâyeti dahilindeki Ermenilerden bir kısmının Suriye Vilâyeti ile Menbic, Bâb ve, Maarra kazalarına sevk olundukları, kalanların da bin kişilik kafileler ve trenle sevklerine devam edildiği, Kilis ve Ayntab'taki Ermenilerin ise beş yüz ve bin kişilik kafileler halinde Urfa, Zor, Musul cihetlerine sevk olundukları

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Haleb

C. 3 Eylül sene [1]331. Vilâyet Ermenilerinden yirmi altı bin altmış dört ve vilâyat-ı saireden on bir bin altı yüz otuz sekiz ki cem‘an otuz yedi bin yedi yüz iki nüfus Suriye vilâyetine ve beş bin yedi yüz nüfus Menbic, Bâb, Maarra kazalarına sevk olunmuşdur. El-yevm Haleb'de on iki bin dokuz yüz elli yedi Ermeni olup bunlardan yevmiye bin nüfuslu kafilelerle ve şimendiferle sevk olunmakdadır. Kilis'in Katma İstasyonu'nda on iki bin ve Ayntab'ın Akçakoyun İstasyonu'nda beş bin ki cem‘an on yedi bin nüfus Ermeni mev-

cud olup yevmiye beş yüz ile bin nüfusdan mürekkeb kafilelerin Urfa, Zor, Musul cihetlerine sevk edilmekde olduğu ma‘rûzdur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vali
Bekir Sâmi

DH. EUM. 2. Şb, 68/76

200 DEMİRYOLUYLA GÖNDERİLEN ÇOK SAYIDA ERMENİ'NİN ADANA VİLÂYETİ'NDE BEKLEDİĞİ

Osmaniye, Pozantı ve Gülek'te çok sayıda Ermeni toplandığından Adana Valisi Hakkı Bey'in, vilâyet dahiline sevkiyât yapılmaması ricasında bulunduğu

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Adana

C. 3 Ağustos sene [1]331. Vilâyetde sâkin bilumum Ermeniler Cebel-i Bereket livâ merkezi ve İslahiye tarîkı ile Haleb'e gönderilmekdedir. Merkez-i vilâyetden şimdiye kadar şimendiferle Osmaniye'ye takrîben on iki bin ve kendi vesâit-i nakliyeleriyle yine aynı istikâmete iki bin ki tahminen on dört-on beş bin Ermeni gönderilmişdir. Mersin ve Tarsus Ermenileri de kâmilen denilebilecek derecede kısmen şimendiferle ve kısmen karadan Osmaniye'ye gönderilmiş ve buralarda derdest-i sevk az mikdarda Ermeni kalmışdır. Kozan, Haçin, Feke, Kars kazaları Ermenileri dahi araba ve mekârî ile muhtelif zamanlarda Cebel-i Bereket'e gönderilmiş ve kalan mikdar da gönderilmekde bulunmuşdur. Bunlardan Kars ve Kozan'da pek az mikdarda Ermeni kalmış, Haçin ve Feke sevkiyâtına da germî verilmişdir. Bunlardan şimdiye kadar sevk edilen Ermenilerin mikdar-ı hakikîsi ile el-yevm derdest-i sevk bulunanları anlamak için mahalleriyle muhabere etmek kâbil olabilecekdir. Adana'da cihet-i askeriyeye iş yapmakda olan fabrikalarda çalışan hammal ve amele taburlarında bulunan Ermeni efrâd aileleri şimendifer kumpanyasının inşaât ve işletme kısmında bulunmaları ve daha bazı suretle kumpanya ve cihet-i askeriye hesabına iş yapan kısımlarına muhabir sevkinde bin türlü müşkilâta

tesadüf olunuyor. Dahil-i hesab edilecek olur ise merkez ve mülhakâtda sevk edilmemiş daha on beş, on altı bin kadar Ermeni vardır. İzmit ve Kayseriye ve mevâki‘-i saireden gelmiş, bugün derdest-i sevk Osmaniye'de on bin, Tarsus'un Gülek [İstasyonu'nda] kezâ on bin kadar Ermeni vardır. Bir tarafdan da Pozantı'da Anadolu'nun mevâki‘-i muhtelifesinden yola çıkarılmış binlerce Ermeni Gülek'e doğru gelmekdedir. Her türlü ihtiyâta riâyeten artık bu tarîk ile vilâyet dahiline Ermeni gönderilmemesini arz u istirhâm etmiş idim.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vali
Hakkı

DH. EUM. 2. Şb, 68/77

201 EL KOYULAN SİLAH VE MÜHİMMAT

Kudüs ve Kayseri'de müsadere edilen silahların askeriyeye teslim edildiği, patlayıcı maddelerin ise Güherçile Fabrikası'na gönderildiği

18 Eylül 1915

Kudüs-i Şerif Mutasarrıflığı
Umum: 151
Husus: 88

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

19 Ağustos sene [1]331 tarihli ve beş yüz on altı umum numaralı emr-i tegrafî-i nezâret-penâhîlerine cevabdır. Karar-ı müttehaza tevfîkan bu havalideki ahaliden esliha müsâdere edilmemiş ve vaktiyle polis ve jandarma ve adliye dairelerinde mevcud cüz’î mikdardaki muhtelifü'l-cins esliha dahi Dördüncü Ordu Kumandanlığı'nın iş‘ârı üzerine Menzil Müfettişliği'ne derdest-i teslim olup bunların nev‘ ve mikdarını mübeyyin iki kıt‘a pusula leffen arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Şevval sene [1]333 ve fî 23 Ağustos sene [1]331

Kudüs-i Şerif Mutasarrıfı
Midhat

**

NEV‘İ	ADEDİ	İCMÂL-İ ADED	MÜLÂHAZÂT		
Kısa Gra tüfenk	9		Müsta‘meldir.	Jandarma dairesinde	Yafa kazasında bulunan
Uzun Gra tüfenk	3		Müsta‘meldir.		
Martin nev‘inden tüfenk	1		Müsta‘mel ve eskidir.		
Kapaklı kısa Gra	3		Mısırkâr-ı kadîm		
Çift kırma nev‘inden	7		Müsta‘mel ve eskdir.		
Tek kırma nev‘inden	1		Av tüfengi		
	24				
Çift tüfengi	15		Müsta‘mel ve bazısı kırıkdır.	Mahkeme kaleminde	
Tek tüfengi	8		Müsta‘mel ve bazısı kırıkdır.		
Martin tüfengi	3		Müsta‘mel ve bazısı kırıkdır.		
	50	50			
Mısırkârî	1			Adliye'de	Merkez-i livâda bulunan
İngiliz	2				
Gra	6				
Martin	1				
Çifte biri kırık	6				
Bir gözlü tüfenk	13				
Karadağ Revolver	13				
	42				
Gra	20			Jandarma dairesinde	
Martin	5				
Mısırkârî Martin	27				
Mısır tüfengi	2			Polis dairesinde	
	96	96			
Mısırkârî	4			Jandarma ve Adliye'de	Halilürrahman kazası'nda bulunan
Martin	1				
Revolver	4				
	9	9			
		155			

Bi’rü's-seb‘ ve Gazze kazalarında bu kabîl esliha mevcud olmadığı.

Fî 23 Ağustos sene [1]331

Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrirât Müdüriyeti
Umum: 9103
Husus: 199

Hulâsa: *Müsâdere olunan esliha ve mühimmât ve mevâdd-ı infilâkıyeyi hâvî iki kıt‘a defterin takdimine dair*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma‘rûz-ı çâkerleridir

16 Ağustos [1]331 tarih ve 516 numaralı telgrafnâme-i âlî-i nezâret-penâhîlerinin arîza-i cevabiyesidir. Gayr-ı müslim ahaliden derc ve müsâdere olunan her nev‘ esliha ve mühimmât ile mevâdd-ı infilâkıyeyi hâvî iki kıt‘a defter leffen arz u takdim kılınmış ve esliha ile mühimmâtın kâmilen cihet-i askeriyeye teslim edilerek isti‘mâle elverişli olanları cihet-i askeriyece isti‘mâl olunmakda ve bomba ve dinamit gibi mevâdd-ı infilâkıye dahi Güherçile Fabrikası Müdüriyeti'ne bi't-teslim fabrika anbarında hıfz edilmekde bulunmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 9 Zilkade sene [1]333 ve fî 5 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
(İmza)

**

Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrirât Müdüriyeti

Nev‘i	Esliha Adedi	Nev‘i	Esliha Mühimmâtı	Nev‘i	Mevâdd-ı İnfilâkıye
Mütenevvi‘ revolver	1288	Gra fişengi	6596	Bomba, memeli ve memesiz	57
Mütenevvi‘ bıçak kama ve pala	670	Mısır fişengi	650	Bomba, maa-kapsül memeli ve memlû	19
Mütenevvi‘ tabanca	562	Manliher fişengi	2165	Bomba, memeli ve kapsülsüz	22
Mütenevvi‘ tek av tüfengi	1206	Revolver fişengi	25899	Bomba, memeli ve memesiz boş	26 (4 efkere ile)
Beylik kasatura	1	Kağıd fişenk	269	Bomba, delinmemiş, dökme	3

Nev‘i	Esliha Adedi
Mütenevvi‘ çifte tüfenk	42
Şeşhane tüfenk	1
Bulgar Manliheri	18
Mütenevvi‘ tek av tüfengi namlusu	102
Mükerrer ateşli Gra	29
Yunan Grası	84
Winchester	27
Kapaklı Yunan taklidi	21
Mısır taklidi	17
Rus taklidi	16
Yapma Martin	19
Beylik Martin	6
Gra tüfengi	173
Kırma çifte	29
Mekanizmalı tüfenk	41
Tek kırma tüfenk	34
Kundaksız kırma çifte	2
Harbî	8
Bulgar sarısı	1
12 numaralı kırık tabanca	1

Nev‘i	Esliha Mühimmâtı
Kilo barut	27
Kutu kapsül	644
Parça kurşun	14
Boş fişenk	9628
Sandık, kapsül ve saire memlû	22
Çuval muhtelif fabrika malı barut	1
Aded mevâdd-ı infilâkıyesiz İngiliz fişengi	300
Torba misket kurşunu	2
Fişenk	9
Bomba imaline mahsus nâ-tamâm bakır parça	23
Bomba imaline mahsus âlât ve edevât	3
Bomba imaline mahsus çekiç	1
Bomba imaline mahsus örs	1
Fişenklik	12
Fişenk makinesi	51
Tüfenk memesi	362

Nev‘i	Mevâdd-ı İnfilâkıye
Bomba kapsülü	60
Deste fitil	3
Dinamit mevâdd-ı infilâkıyesi mevcud	11

Aslına mutâbıkdır.
Fî 5 Eylül sene [1]331

DH. EUM. 2. Şb, 11/48

202 KAYSERİ'DEN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Kayseri'den Halep, Suriye ve Musul vilâyetlerine gönderildikleri halde firar edip geri dönenlerin tekrar sevk edilmek üzere oldukları, livada kalan Ermenilerin de % 5 nisbetinde köylere dağıtıldığı

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kayseri

C. 3 Eylül sene [1]331 şifre. Merkez ve mülhâkatda zükûr ve inâs kırk altı bin dört yüz altmış üç Ermeni ve bin beş yüz on yedi Katolik ve bin dokuz yüz altmış yedi Protestan ki cem‘an kırk dokuz bin dokuz yüz kırk yedi nüfus Ermeni mukayyed olup bunlardan kırk dört bin iki yüz yetmiş biri Haleb ve Suriye ve Musul vilâyetlerine sevk edilmiş ve yedi yüz altmış beş nüfus dahi evvelce yola çıkarılmış iken firar ile avdet ve ihtifâ etmelerine mebnî tekrar tutulup derdest-i sevk bulunmuş olduğu ve dahil-i livâda kalan dört bin dokuz yüz on bir neferi asker ailesi ve cüz’î mikdar Protestan ve Katolik bakayâsı olmakla dahi yüzde beş nisbetinde köylere tevzî‘ kılınmakda olduğu ma‘rûzdur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Zekâi

DH. EUM. 2. Şb, 68/75

203 KARAHİSAR VE ÇAY'DAN ERMENİLERİN SEVKİ

Eskişehir ve Alayund'dan hergün Ermenilerin Karahisar'a gelmekte olduğu, Karahisar'dan sevk edilen Ermeniler ile Karahisar ve Çay istasyonlarındaki Ermenilerin askerî sevkiyât dolayısıyla Konya için vagon alınamadığından sevk edilemediği vagon bulundukça Konya'ya sevk edileceği

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Karahisar

C. 3 Eylül sene [1]331. Burada Ermenilerle meskûn karye olmayıp yerli ve yabancı olmak üzere dahil-i livâda mevcud olan yedi bin dokuz yüz doksan bir nüfus Ermeni'den beş bin yedi yüz altmış dokuzu sevk edilmiş ve yüze karîb nüfusu da derdest-i sevk bulunmuşdur. Bursa, Eskişehir ve Ankara taraflarından gelerek el-yevm Karahisar İstasyonu civarında yedi bin altı yüz otuz bir ve Çay İstasyon boyunda iki bin ki cem'an sekiz bin altı yüz otuz bir nüfus Ermeni mevcud olup bunların vagon bulundukça Konya'ya sevkleri mukarrer bulunduğu ve şu kadar ki bir haftadan beri sevkiyât-ı askeriye dolayısıyla Konya için vagon alınamadığından boş yer bulundukça posta trenleriyle yalnız yirmi-otuz kimse sevk olunabildiği ve buna mukabil hergün Haydarpaşa'dan buraya kadar boş olarak gelen ve buradan İzmir'e gönderilen vagonlarla Eskişehir ile Alayund'dan buraya beş altı yüz kişi vürûd etmekde olduğu arz olunur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Şevket

DH. EUM. 2. Şb, 68/73

204 ESKİŞEHİR'DEN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Eskişehir'de istasyon civarında ve livâ dahilinde ihracı gereken Ermenilerin hepsinin sevk edildiği

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: [Eskişehir]

C. 3 Eylül sene [1]331. İstasyon civarındaki Ermeniler kâmilen sevk olunmuşdur. Yollarda Ermeni yokdur. Livâ dahilindeki Ermenilerden ihracı

icab edenler yedi bin râddesinde olup kâffesinin sevk edilmiş olduğu arz olunur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Eskişehir Mutasarrıfı
Re'fet

DH. EUM. 2. Şb, 68/72

205 DİYARBAKIR'DAN SEVK EDİLECEK ERMENİ KALMADIĞI

Diyarbakır'da sevk edilecek Ermeni kalmadığı, yollarda Ermeni kafileleri bulunduğu ve vilâyetten tahmini 120.000 Ermeni'nin sevk edildiği

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Diyarbakır

C. 3 Eylül sene [1]331. 12 Ağustos sene [1]331 tarihli şifreli telgrafnâme-i nezâret-penâhîlerine cevaben 18 Ağustos sene [1]331 tarih ve 444 numaralı şifre ile mufassalan arz edildiği vechile maa-mülhakât vilâyetde derdest-i sevk Ermeni kalmadığı, haricden gelenler de derhal sevk edilmiş olduğundan vilâyet dahilindeki yollarda nikât-ı tahaşşüdde Ermeni kafileleri bulunduğu ve vilâyetden sevk olunanların mikdarı takrîben yüz yirmi bin nüfusa bâliğ olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vali
Reşid

DH. EUM. 2. Şb, 68/71

206 NİĞDE'DE SEVK EDİLECEK ERMENİ OLMADIĞI

Niğde'de sevk edilecek Ermeni kalmadığı

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
107
Mahreci: Niğde

C. 30 Eylül sene [1]331. Livâ dahilinde Katolik ve Protestan ve Ermeni olmak üzere iki yüz yirmi bir nüfus kaldığı 15 Ağustos sene [1]331 tarih ve 71 numaralı telgrafnâme ile arz olunmuşdu. Derdest-i sevk Ermeni kalmamışdır. Sivas, Kayseriye, Ankara havalisinden, Pozantı'ya sevk edilmek üzere ara sıra Ermeni kafileleri geçmekde ise de bugün livâ dahilinde, hatta bu kabîl, Ermeni mevcud olmadığı.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Nâzım

DH. EUM. 2. Şb, 68/69

207 MAMURETÜLAZİZ'DEN SEVK EDİLEN ERMENİLER VE SİVAS'TAN URFA'YA GİDEN KAFİLELERİN DURUMU

Mamuretülaziz'den sevk edilen ve edilecek olan Ermenilerin sayısı ile Sivas'tan Urfa'ya giden kafilelerin mevki ve miktarı

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Mamuretülaziz

C. 3 Eylül sene [1]331. Vilâyet mülhakâtından şimdiye kadar sevk ve teb‘îd olunan Ermenilerin mikdarı elli bir bin râddesindedir. Gerek yerli ve gerek haricden gelerek köylerdeki gizlenmiş olan derdest-i sevk dört bin Ermeni nüfus vardır. Sivas'dan gelen kafilelerden Malatya ile Urfa arasında on beş bin mevcudlu iki kafile mevcud bulunduğu ve bunların veche-i azîmetleri Urfa olduğu ve bundan başka el-yevm vilâyetimiz hududuna dahil olmuş başka kafile mevcud bulunmadığı.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vali
Sâbit

DH. EUM. 2. Şb, 68/70

208 URFA'DAN DIŞARIYA ERMENİ SEVKİYÂTI YAPILMADIĞI

Urfa'dan dışarıya Ermeni sevkiyâtı yapılmayıp yalnız merkezden bağlı yerlere birkaç hâne gönderildiği

18 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Urfa

C. 3 Eylül sene [1]331. Bu livâda harice Ermeni sevk olunmamış ve yalnız merkezden mülhakâta birkaç hâne gönderildiği gibi geçende şekâvete ictisâr eden beş kişinin efrâd-ı aileleri derdest-i sevk bulunmuşdur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Haydar

DH. EUM. 2. Şb, 68/74

209 DEMİRYOLU ÇALIŞANLARI VE AİLELERİNİN SEVK EDİLMEMELERİ

Anadolu Demiryolu Kumpanyası'nda görevli memurların nakliyat ve askerî hususlar sebebiyle sevk olunmamaları; şimendiferde hizmetli Ermeni memurlarından sevk olunacakların tefrikiyle yakın akrabalarının şimdilik mekân tebdili hakkındaki kanundan istisna tutulmaları

18/19 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 102/569

Şifre

Konya, Ankara, Hüdavendigâr, Adana Vilâyetleri'yle
İzmit, Karahisar-ı Sahib, Kütahya, Eskişehir, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Anadolu Demiryolu Kumpanyası'nda bulunan memurîn ve saireden icab edenlerin nakliyât ve hususât-ı askeriyenin te'ehhurdan vikâyesi zımnın-

da şimdilik sevk olunmamaları 16 Ağustos sene [1]331 [tarihli] telgrafnâme ile tebliğ olunmuş idi. Bunlardan vazifeleri başında terk olunacaklarla sevk edileceklerin tefrîki için bir komisyon teşkil olunduğu beyânıyla mezkûr komisyonun netice-i mukarrerâtına intizâren şimendiferde müstahdem Ermeni memurîn ve müstahdemîninin büyükpeder, büyükvâlide veya peder ve vâlideleriyle aileleri ve çocuklarının ve sağîr birader ve zâtü'z-zevc olmayan hemşîrelerinin ve ihtiyar kayınpederle ihtiyar veya dul kayınvâlidelerinin şimdilik tebdil-i mahal hususundaki karardan istisnâ edilmesi Harbiye Nezâreti'nin iş'ârı üzerine tebliğ olunur.

Fî 5/6 Eylül sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 56/77

210 HALEP'TEN ŞAM'A GELİP MUHTELİF YERLERE SEVK EDİLEN ERMENİLERLE HAMA VE HUMUS'TA BULUNAN ERMENİLER

Halep'ten muhtelif kaza ve sancaklara sevk edilen Ermeniler ile Hama ve Humus'da bulunan Ermenilerin miktarı

19 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Şam

C. 3 Ağustos sene [1]331. Şimdiye kadar Haleb'den Şam'a gelen yirmi bir bin Ermeni'den sekiz bin sekiz yüz elli sekiz nüfus Kerek ve on bir bin iki yüz seksen dokuz nüfus Havran sancaklarına ve dört yüz doksan iki nüfusdan ibaret olan dul kadınlar Kunaytıra, Baalbek, Nebk, Duma kazalarına tevârîh-i muhtelifede sevk olundukları ve el-yevm Hama ile Humus'da on iki bin Ermeni mevcud olduğu ma'rûzdur.

Fî 6 Eylül sene [1]331

Vali
Hulusi

DH. EUM. 2. Şb, 68/78

211

DİYARBAKIR, MERSİN VE KAYSERİ'DEN GELECEK ERMENİLERİN MUSUL'A SEVKLERİ

Ermeni sevkiyâtının tanzimi hakkındaki talimatnâmenin uygulanarak nakliye vasıtalarının tedarik edildiği, Diyarbakır, Mardin ve Kayseri tarafından gelecek Ermenilerin Halep'e uğratılmaksızın Musul'a sevkleri için gerekli tebligatın yapıldığı

20 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5854

Şifre

Haleb'de Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'e

Sevkiyâtın tanzim ve tesrî'i hakkındaki talimâtnâme hey'et-i umumiyesiyle muvâfık görülerek icab eden vilâyât ve elviyeye tatbiki lüzumu tebliğ olunmuş ve gerek vagon meselesi ve gerek menzil müfettişliklerince vesâit-i nakliye tedarik ve i'tâsı için icab edenlere tebligât-ı serî'a ifası Başkumandanlık'a yazılmışdır. Diyarbakır, Mardin, Kayseri taraflarından gelecek Ermenilerin Haleb'e uğradılmayarak Musul'a sevkleri münasib görülmüş ve Urfa ile Diyarbakır'a tebligât ifa olunmuşdur. Tarafınızdan da icab edenlere tebliği.

Fî 7 Eylül sene 1331

Nâzır

DH. ŞFR, 56/85

212

ERMENİLERİN MUSUL'A SEVKLERİ

Urfa'ya gelecek Ermenilerin Diyarbakır yoluyla Musul'a sevkleri

20 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5853

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

C. 27 Ağustos sene [1]331. Oraya gelecek Ermenilerin iş'ârınız vechile Diyarbakır tarîkıyla Musul'a sevkleri münasibdir. Diyarbakır'a da malumât verilmişdir.

Fî 7 Eylül sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 56/94

213 KARAHİSAR'DAN SEVK EDİLECEK ERMENİLER

Karahisar istasyonunda toplanan Ermeniler arasında görülen dizanteri hastalığının sevk edilen askerlere de bulaşma ihtimali üzerine askerî makamlarca bunların acilen sevkleri istendiğinden Ermenilerin yaya ya da Muhacirîn Tahsisatı'ndan kiralanacak arabalarla nakledilmesi ve şimdilik Ermeni sevk olunmamasının Eskişehir ve Kütahya Mutasarrıflıklarına bildirilmesi

22 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
59
Mahreci: Karahisar

8 Eylül sene [1]331 şifreye lâhikadır. Dün gece kırk dört vagon Ermeni gelerek evvelkilerle istasyonda mütehaşşid nüfus on bin yüz yetmişe bâliğ oldu. Bunlar miyânında dizanteri hüküm-fermâ olmasından ve mezkûr hastalığın sevk edilmekde bulunan efrâd-ı askeriyeye de sirayeti melhûz bulunmasından dolayı bunların diğer mahallere âcilen sevk ve nakillerine cihet-i askeriyece şiddetle lüzum gösterilmekdedir. Halbuki Ermenilerin Ereğli'ye kadar istasyonlardan şimendiferle sevkleri talimât ahkâmından bulunduğun-

dan ve yevmî trenlerle vuku bulacak sevkiyât-ı cüz'iye ile te'min ve tesviye-i maslahat mümkün olamayacağından burada mevcud Ermenilerin bi'z-zarure yaya olarak veyahud Muhacirîn Tahsisâtı'ndan istikrâ olunacak arabalarla sevklerine müsaade ve şimdilik Ermeni sevk olunmamasının Eskişehir ve Kütahya Mutasarrıflıkları'na irâde buyurulması.

Fî 9 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Şevket

DH. EUM. 2. Şb, 68/81

214 ANKARA, KALECİK VE KESKİN'DEKİ ERMENİLERİN SEVKİ

Ankara'daki Ermenilerin Eskişehir yoluyla belirlenen yerlere sevk edilmekte olduğu, Kalecik ve Keskin'deki Ermenilerin çoğunluğunu Müslüman köylere dağıtılması icap eden kadın ve çocukların oluşturduğu

22 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Ankara

4 Eylül sene [1]331 tarihli ve 125 numaralı şifre telgrafnâmeye zeyldir. Gayr-ı ez-sevk merkez-i vilâyetdeki Ermeni nüfusu, kadın ve çocuk olmak üzere yedi yüz otuz üçe bâliğ olup bunlar da yevmî iki yüz elli kadar kafile kafile Eskişehir tarîkıyla mıntıka-i muayyeneye gönderilmekde olduğu ve Kalecik'de bulunan iki yüz elli yedi ve Keskin'deki bin yüz altmış dokuz Ermeni nüfusdan çok kısmının kurâ-yı İslâmiye'ye tevzî'i icab eden nisvân ve sıbyân kabîlinden bulunduğu ma'rûzdur.

Fî 9 Eylül sene [1]331

Vali Vekili
Atıf

DH. EUM. 2. Şb, 68/79

215 SEVKİYÂT HAKKINDA TANZİM VE TEBLİĞ OLUNAN TALİMATNÂMEYE TAM OLARAK UYULMADIĞI

Sevkiyât hakkında tanzim ve tebliğ olunan talimatnâmeye tam olarak uyulmadığına ve sevkiyât esnasında gevşek davranıldığına ilişkin İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'in telgrafı

22 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Haleb

Pek müsta'celdir

Konya Sevk Memurluğu'ndan mevrûd telgrafnâmede sevkiyât hakkında tanzim ve tebliğ olunan talimâtnâme-i mahsusun bi-hakkın tatbik olunmayarak terâhî gösterildiği ve sevkiyâtda pek gevşek davranıldığı anlaşılmakla taraf-ı nezâret-penâhîlerinden kat'iyetle te'kîdi bâbında.

Fî 9 Eylül sene [1]331

Haleb'de İskân-ı Aşâyir ve
Muhacirîn Müdürü
Şükrü

DH. EUM. 2. Şb, 68/12

216 ERMENİ ÇETELERİNİN RUS ORDUSU İÇİNDEKİ HAREKETLERİ

Kafkas ve İran hudutlarındaki Rus ordularında bulunan Ermeni çetelerinin harekâtı hakkında Bükreş ve Sofya Sefâretleri'nden istihbârat talebi

22 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 5329

Mahrem

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Kafkas ve İran hududundaki Rus ordularında Ermeni çetelerinin harekâtı hakkında Rus tebligât-ı resmiyelerinde izahât verilmekde olduğu istihbâr

kılındığından mezkûr malumâtı muhtevî bulunan tebliğ-i resmîlerden elde edilebileceklerin irsâli lüzumunun Bükreş ve Sofya Sefâretleri'ne iş‘âr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Ağustos sene 1331

Dahiliye Nâzırı
Talat

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-i İdariye
Müdüriyet-i Umumiyesi
Tarih: Fî 30 Ağustos sene [1]915
Bükreş Sefâreti'ne: 70481-243
Sofya Sefâreti'ne: 70482-358

Nev‘-i Müsvedde: *Hariciye Nâzırı Said Halim Paşa hazretlerinden Bükreş ve Sofya Sefarât-ı Seniyyesi'ne telgrafnâme*

Kafkas ve İran hududundaki Rus ordularında bulunan Ermeni çetelerinin harekâtı hakkında malumâtı hâvî olarak mahalli cerâidinde neşredilen veya suver-i saire ile elde edilebilecek olan Rus tebligât-ı resmiyelerinin hemen gönderilmesi ve Ermenilerin bilhassa son günlerde Hükûmet-i Osmaniyye aleyhindeki faaliyetlerini tezyîd ederek Sofya, Filibe, Dedeağaç, Varna, Bükreş, Köstence ve İsviçre'de beyânnâmeler tevzî‘i ve mitingler akdi suretiyle propaganda yapmakda oldukları istihbâr edilmiş olmakla işbu tevzî‘ olunan beyânnâmelerle aynı maksada ma‘tûf Ermenice ve elsine-i saire ile vuku bulan neşriyât ve vesâikin gerek sefâret-i seniyye ve gerek şehbenderlikler ma‘rifetiyle ve suret-i münasibe ve mahremânede elde edilerek serî‘an irsâli ve Ermeni harekâtı hakkında esaslı malumât istihzârı ile derhal ve muntazaman iş‘ârı kemâl-i ehemmiyetle mütemennâdır.

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Kalem-i Hususî: 5330

Mahrem ve müsta'cel

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Ermenilerin bilhassa son günlerde Hükûmet-i Osmaniyye aleyhindeki faaliyetlerini tezyîd ederek Sofya, Filibe, Dedeağaç, Varna, Bükreş, Köstence ve İsviçre'de beyânnâmeler tevzî'i, mitingler akdi suretiyle propaganda yapmakda oldukları anlaşılmış ve memâlik-i ecnebiyedeki bu kabîl neşriyâtın elde edilmesinden ve teşebbüsleri derecesinden malumât istihsâlinden edilecek istifade müstağnî-i arz bulunmuş olduğundan tevzî' olunan beyânnâmelerle maksada ma'tûf Ermenice ve elsine-i saire ile vuku bulan neşriyât ve vesâikin elde edilerek irsâli ve Ermeni harekâtı hakkında esaslı malumât istihsâli ile serî'an ve muntazaman iş'ârı lüzumunun icab edenlere ehemmiyetle tebliğine ve keyfiyetin emr u inbâsına müsaade buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Ağustos sene 1331

Dahiliye Nâzırı
Talat

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-i Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Kayıd Numarası: 657
Tarih: 9 Eylül sene [1]331

Hulâsa: *Ermenilerin harekât ve neşriyâtı*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Kafkas ve İran hududundaki Rus ordularında bulunan Ermeni çetelerriyle Hükûmet-i Seniyye aleyhinde faaliyetlerini tezyîd eden Romanya ve Bulgaristan Ermenileri'nin ef'âl ve harekâtına ve propaganda için bunlar tarafından tevzî' olunan beyânnâmelerle aynı maksada ma'tûf Ermenice ve el-

sine-i saire ile vuku bulan neşriyât ve vesâikin irsâl ve iş‘ârına dair Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin 5329 ve 5330 numaralarını hâvî 16 Ağustos sene [1]331 tarihli iki kıt‘a tezkire-i aliyyeleri üzerine Bükreş ve Sofya Sefâret-i Seniyyeleri'ne tebligât-ı mukteziye ifa kılınmış idi.

Bükreş Sefâret-i Seniyyesi'nden cevaben alınan 13 Eylül sene [1]915 tarihli tahrirâtda Kafkas ve İran hududundaki Rus ordularında bulunan Ermeni çetelerinin harekâtı hakkında gazeteler ile Rus tebliğ-i resmîsi neşrolunmadığı ve Bükreş'den fazla Köstence ve İbrail'de ibrâz-ı faaliyet etmekde olduklarından bilhassa mezkûr şehirlerdeki şehbenderliklere bu bâbda müteyakkız davranarak bunların ef‘âl ve harekâtı hakkında alacakları malumâtın bilâ-ifâte-i vakt nezâret-i senâverîye bildirilmesi ekîden tavsiye edildiği ve bu miyânda diğer şehbenderliklere de aynı meâlde tebligât ifa olunduğu ve bundan böyle dahi vakt ü zamanıyla malumât i‘tâ edileceği bildirilmiş ve eyyâm-ı ahîrede Romanya gazetelerinde Ermeniler hakkında yazılıp sefâret-i müşârunileyhâdan gönderilen makalât tercümelerinin sureti leffen irsâl kılınmışdır, efendim.

HR. SYS, 2880/10

217 MERSİN AMERİKAN KONSOLOSUNUN OSMANLI HÜKÜMETİNİN TEHCİR SIRASINDAKİ TUTUMU İLE İLGİLİ GÖZLEMLERİ

Mersin Amerika konsolosunun Amerikan Büyükelçiliği'ne gönderdiği mektupta, tehcir edilen Ermeniler konusunda hükümetin son derece düzenli hareket ettiğini, şiddet ve intizamsızlığa kesinlikle fırsat verilmediğini, muhtaç durumdakilere yardım edildiğini, Adana'daki Amerikan Hastanesi doktorlarının Ermeni hastalarına bakmalarına vali tarafından izin verildiğini bildirdiği

22 Eylül 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 16979

Mahremdir

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne

Mersin ve Mamuretülaziz Amerika konsoloslarından Dersaâdet Amerika Sefâreti'ne mevrûd iki mazrûfun suret-i mütercemeleri berây-ı malumât

leffen takdim olunur. Zarflar tekrar kapadılarak sefâret-i müşârunileyhâya berây-ı teslim postahâneye tevdî‘ kılınmışdır.

Fî 9 Eylül [1]331

Karargâh-ı Umumî
İstihbarât Şubesi Müdürü
Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
(İmza)

**

Şehbenderhânenin numarası: 478
Amerika Şehbenderhânesi
Mersin
30 Ağustos 1915

Asâletli Morgenthau Cenâbları'na

Efendim

Geçen hafta Adana'ya gitdim ve teb‘îd edilen Ermenilerin ne azîm mikdara bâliğ olduğunu bizzat müşâhede etdim. Tarsus'dan Adana'ya kadar bütün hat güzergâhı şimâlden gelenlerle beraber matrûd Ermeniler ile dolu. Bunlardan birkaç bini de bilet alacak kadar para tedarik ederek tren ile seyahatlerine devam etmekdedirler. Bunların ma‘rûz kaldıkları sefalet ve mezâhimi ta‘dâd etmek bî-lüzumdur. Fakat diğer cihetden hükûmet bu işi son derece intizam ile idare etmekde ve kat‘iyyen şiddet ve intizamsızlığa mahal vermemekdedir. Seferberliğe hazırlanmaları için de hükûmet lüzumu kadar bilet verdi. Muhtac bulunanlara muâvenet edilmekdedir. Bittab‘ kısm-ı a‘zamı hükümetin bu muâvenetine mazhar olamamakdadırlar. Adana'da Amerika Hastahânesi'nin doktorları matrûd Ermeni hastalarına bakmakdadırlar ve vali buna müsaade eylemekdedir.

Amerika Şehbenderi
Edward Nathan

DH. EUM. 2. Şb, 68/82

218 OSMANİYE'YE GELEN ERMENİLERİN SEVKLERİNİN OLAYSIZ TAMAMLANDIĞI

Vilâyet dahilinden ve diğer yerlerden Osmaniye'ye gelen Ermenilerin sevklerinin olaysız tamamlandığı, halen gelmekte olanların da Halep'e sevklerine çalışıldığı

25 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Gerek vilâyetimiz dahilinden ve gerek vilâyâ[t-ı] saireden üç buçuk mâhdan beri Osmaniye'ye gelip kafile kafile [Haleb'e sevk] olunan Ermenilerin mikdarı yetmiş bini tecavüz etmişdir ve şu sevkiyât bazı ufak tefek hırsızlıklar istisnâ edilirse livâmız dahilinde bilâ-hâdise cereyân eylemişdir. El-yevm Pozantı-Gülek tarîkıyla mütemâdiyen akıp gelmekde olan kafilelerin bir an evvel Haleb'e sevk ve îsâllerine çalışılmakdadır, efendim.

Fî 12 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Fethi

DH. EUM. 2. Şb, 68/102

219 ERMENİ SEVKİYÂTI SIRASINDA SUİSTİMAL VE İHMALLERİ GÖRÜLEN MEMURLARIN DİVAN-I HARB'E GÖNDERİLMELERİ

Ermenilerin sevkiyâtı sırasında suistimal ve ihmalleri görülen memurların Divan-ı Harb'e gönderilmeleri için bir komisyon teşkiline dair Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nden Sivas'ta Bitlis sabık Valisi Mazhar Bey'e çekilen telgraf

26 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 102

Şifre

Sivas Vilâyeti vesâtatıyla Sivas'da Bitlis Vali-i Sâbıkı Mazhar Bey'e

Sivas, Trabzon, Erzurum, Mamuretülaziz, Diyarbakır, Bitlis vilâyetleriyle Canik livâsı dahilindeki Ermenilerin sevki esnasında muhalif-i kanun

harekât ve suistimâlâtı müşâhed olan memurîn ve jandarma haklarında tahkikât-ı mukteziye icrasıyla cürmleri sâbit olanları evrakıyla birlikde Divan-ı Harblere tevdî‘ eylemek üzere cihet-i adliyeden tayin olunacak münasib bir zât ile Jandarma Dairesi'nden Binbaşı Ali Naki beylerden mürekkeb komisyonun riyâset-i vâlâlarında ve mahâll-i mezkûrede ifa-yı vazifesi takarrur eylemişdir. Mûmâileyhimin hareketinden ayrıca malumât verileceğinden vürûdlarında ifa-yı muameleye mübâşeret olunması beyân olunur.

Fî 13 Eylül sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 56/179

220 SİVAS'TAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Sivas'tan Cizre'ye sevk edilen ve şu an sevke hâzır Ermenilerin miktarı
28 Eylül 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Sivas

C. 3 Eylül sene [1]331.

1- Merkez ve mülhakâtdan şimdiye kadar Cizre'ye yüz otuz altı bin seksen dört nüfus Ermeni sevk edilmişdir.

2- El-yevm derdest-i sevk altı bin elli beş nüfus mevcuddur.

3- Yollarda kırk nüfus Ermeni vardır; veche-i azîmetleri Malatya tarîkıyla Cizre'dir, efendim.

Fî 15 Eylül sene [1]331

Vali
Muammer

DH. EUM. 2. Şb, 68/84

221

ERMENİLERİN SEVKİ SIRASINDA KANUNA AYKIRI DAVRANANLARI TESPİT VE DİVAN-I HARB'E SEVK ETMEK ÜZERE BİR TAHKİK HEYETİ KURULMASI

Görülen lüzum üzerine Ermenilerin sevki esnasında kanunlara aykırı muameleler ve suistimaller ortaya çıktığı, bunların tespiti ve yapanların cezalandırılması için bir tahkik heyeti kurulduğuna ilişkin Meclis-i Vükelâ kararı

29 Eylül 1915

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıtnâme
Sıra numarası: 318
Tarih: 20 Zilkade sene [1]333
16 Eylül sene [1]331

Mahrem

Hulâsa-i Meâli

Dahiliye Nezâreti'nin 19 Zilkade sene [1]333 - 15 Eylül sene [1]331 tarihli tezkiresi okundu.

Kararı

Mezkûr tezkirede muharrer olduğu vechile görülen lüzum-ı askerî ve inzibatî üzerine mahâll-i malumeye sevkleri takarrur etmiş olan Ermenilerin esna-i sevklerinde mahallerince hilâf-ı kanun muamelât ve suistimâlât vuku‘a geldiği tebeyyün etdiğinden tahkikât-ı lâzıme icrası ile mütecâsirlerini Divan-ı Harblere tevdî‘ eylemek üzere Hüdavendigâr, Ankara vilâyetleri ile İzmit, Karesi, Eskişehir, Karahisar-ı Sahib, Kayseri, Niğde livâlarına Mahkeme-i Temyîz Reisi Hulusi Bey'in riyâsetinde Şûrâ-yı Devlet azâsından Seyyid Haşim ve Jandarma binbaşılarından Galib Beyler'den ve Adana ve Haleb ve Suriye vilâyetleri ile Maraş, Urfa, Zor livâlarına Mahkeme-i İstînâf Reis-i Evveli Asım Bey'in riyâsetinde İzmir Jandarma Mıntıka Müfettişi Kaymakam Hüseyin Muhyiddin ve Ankara Vilâyeti Mülkiye Müfettişi Muhtar Beyler'den ve Erzurum, Trabzon, Sivas, Mamuretülaziz, Diyarbakır ve Bitlis vilâyâtı ile Canik livâsına Bitlis Vali-i sâbıkı Mazhar Bey'in riyâsetinde İstanbul Bidâyet Müdde‘î-i Umumîsi Nihad Bey ile Jandarma binbaşılarından Ali Naki Bey'den mürekkeben üç hey’etin i‘zâmı ve mukaddemâ Rum mesâilini tahki-

ke giden hey'ete verilen yevmiye nisbetinde bu hey'etlere de yevmiye i'tâsı ve mezkûr tahkik hey'etlerine maaşları nisbetinde harcırah ve kırkar kuruş yevmiye ile birer kâtib terfîki ve mûmâileyhimin masârıf-ı yevmiyesi için muktezî mebâliğin ale'l-emsal Masârıf-ı Gayr-ı Melhûza Tertibi'nden tesviyesi münasibdir.

İfa-yı muktezâsının Maliye ve Dahiliye Nezâretleri'ne tebliği ve devâir-i müte'allikaya malumât i'tâsı tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)

MV, 199/35

222 SEVKİYÂT SIRASINDA TAARRUZA UĞAYAN ERMENİLERİN NAKİT, MÜCEVHERAT VE DİĞER EŞYALARININ KAYBOLMADAN SAHİPLERİNE GERİ VERİLDİĞİ

Sevkiyât sırasında taarruza uğrayan Ermenilerin nakit, mücevherât ve diğer eşyalarının vilâyetin aldığı tedbirler neticesinde kaybolmadan sahiplerine iade edildiği haber verildiğinden iade edilenlerin miktarı ile kayıtlarının bildirilmesi

6 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre
Bizzat halledilecekdir

Diyarbakır Vilâyeti'ne

Sevk olunup yolda dûçâr-ı taarruz olan Ermenilerin nükûd, mücevherât ve eşya-i sairesinin tarafınızdan ittihâz edilen tedâbîr neticesinde ziyâ'ına meydan verilmeyerek istirdâd ve merkeze celb edildiği mebûslar tarafından haber verilmişdir. Bu nev' istirdâdâtın mikdarıyla ne yolda kayıd muamelesine tâbi tutulduğunun iş'ârı.

Fî 23 Eylül sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 56/315

223

URFA, ZOR VE HALEP'TE BULUNAN ERMENİ MUHACİRLERİN SEVKİ HAKKINDA TALİMATNÂME

Urfa, Zor ve Halep'te sıkıntı içerisinde bulunan Ermeni muhacirlerin sevk ve iaşe işlemlerinin birleştirilerek idaresinin Dahiliye Nezâreti tarafından tayin edilen Sevkiyât Umum Müdürlüğü'ne bırakıldığı ve hazırlanan 56 maddelik talimatnâmeyle çalışma esaslarının belirlendiği

8 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Tahrirât Sureti

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Efendim

Urfa, Zor ve Haleb'de mütehaşşid Ermeni muhacirlerinin mahall-i müretteblerine suret-i sevk ve iskânları hakkında bu kere tanzim edilen talimâtnâmenin bir nüshası manzûr-ı sâmî-i nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen arz ve takdîm kılınmış olmakla keyfiyetin icab edenlere tebliğine müsaade-i celîle-i âsafâneleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Eylül sene [1]331

İskân-ı Aşâyir ve
Muhacirîn Müdürü
Şükrü

**

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Muâmele-i Umumiye-i Sevkiye Hakkında Talimâtnâmedir.

Madde 1- Haleb, Urfa, Zor, Maraş muhacirîn-i malûme muâmelât-ı umumiye-i sevkiye, iskâniye ve iâşesi tevhîd edilerek umûr-ı mezkûrenin temşiyet ve idaresi ve bu hususda muhaberât icra ve tebligât ifası Dahiliye

Nezâreti taraından tayin edilen müdür-i umumî unvanlı memur-ı mahsusa tevdî‘ edilmişdir.

Madde 2- Muamelât-ı umumiyenin tedvîrine muktezî memurîn-i mahsusanın tayini müdür-i umumîye veyahud müdür-i umumînin muvâfakati şartıyla mahalli rüesâ-yı idarîsine aiddir.

Madde 3- Haleb, Katma, Müslimiye, Suruç, Re’sülayn gibi merkez-i tevakkuf olan mahallerle Rakka, Harran, Deyr-i Zor gibi mahall-i iskân olan yerlerde ve güzergâhda menzil te’sis edilen Deyrülhafir, Meskene, Ebûhureyre, Hammam, Sabha, Maden Şeriası, Tibni merkezlerinde lüzumu kadar sevk ve iâşe ve anbar memurları bulundurulacakdır.

Madde 4- Merkezde bulunan müte‘addid memurlar o mahallin sevk memurluğuna, Katma, Müslimiye, Carablus, Deyrülhafir Memurlukları Haleb Sevk Memurluğu'na Ebûhureyre Memurluğu Meskene'ye, Hammam Rakka'ya, Sabha, Tibni, Şeria, Deyr-i Zor Memurluğu'na tâbidir.

Haleb, Meskene, Deyr-i Zor, Rakka sevk Memurlukları da bulundukları kaza ve livâ reis-i idarîsine merbût ve oradan telakki edecekleri evâmiri icra ve tatbike memurdur. Ahvâl-i fevkalâdede müdür-i umumî ile de muhabere edebilirler. Müdür-i umumî doğrudan doğruya sevk memurlarıyla muhabere ve müsta‘cel addetdiği evâmiri i‘tâ edebilir. Ancak sevk memurlarına verilen emirlerden tâbi oldukları livâların da haberdar edilmesi şartdır.

Madde 5- Livâ, kaza ve nahiyelerde cereyân eden muamelât-ı umumiye-i sevkiye ve iâşeden mutasarrıf ve kaymakamlar ve nahiye müdürleri doğrudan doğruya mes’ul ve memurîn-i saire de bu hususda kendilerine tevdî‘ edilen vezâifi ifa ile mükellefdir.

Madde 6- Re’sülayn'a kadar şimendifer güzergâhında lâzım gelen mevâki‘le vali ve mutasarrıf ve kaymakamların lüzum göreceği ve işin icab edeceği sair mevâki‘de lüzumu kadar memur ve amele istihdâm edilir.

Madde 7- Tayin edilecek memurların yevmiyesi vezâif-i mevdû‘alarının şekil ve ehemmiyetine göre beş kuruşdan elli kuruşa kadardır. Müdür-i umumî tarafından tayin edilen memurların yevmiyelerinin takdiri müdür-i umumîye ve mutasarrıflar tarafından tayin edilen memurînin yevmiyelerinin

takdîri müdür-i umumînin hakk-ı tasdiki bâki kalmak üzere mutasarrıf ve kaymakamlara aiddir.

Madde 8- Sevk ve muamelât-ı müteferri‘asıyla iştigâl etmek üzere tayin edilen memurîn-i muvazzafa-i maliyeye de yirmi beş kuruşa kadar yevmiye verilebilir.

Madde 9- Geşt ü güzâr mecburiyetinde bulunacak memurîne ayrıca ve maktû‘ olarak yevmiye birer mecidiyeyi tecavüz etmemek üzere masârıf-ı zaruriye nâmıyla ayrıca bir harcırah da verilebilir.

Madde 10- Memurîn ve müstahdemîn harcırahı ve yevmiyesi vilâyet veya müstakil livâ Muhacirîn Tahsisâtı'ndan on beş günde bir tesviye edilir.

Madde 11- Rakka ve Deyr-i Zor sevkiyâtı Müslimiye ve Haleb'den şimendifer ve kara tarîkıyla icra edilecekdir.

Madde 12- Gerek şimendifer ve gerek kara sevkiyâtı behemehâl kafileler tertibi suretiyle icra edilecek ve her kafileyi teşkil eden efrâdın mümkünse esâmîsi değilse yalnız mikdarının zabtı ve … ve keyfiyet-i sevkinin dahi derci ile tanzim edilecek sevk defterinin bir sureti kafileye terfîk edilecek sevk memuruna verilerek mahall-i mürettebe irsâl edilecekdir.

Madde 13- Kara tarikıyla sevk edilecek kafile a‘zamî bin kişiden ibaret bulunacak ve her kafileye lâ-ekal bir sevk memuruyla icabı kadar muhafız terfîk edilecekdir. Her kafilede mevcud çocuk ve kadının adedine göre lâ-ekal yüz elli merkeb veyahud ester veya deve verilerek münâvebe suretiyle kadınlar ve çocuklar ve hasta düşenler bindirilecek ve her kafilenin lâ-ekal dört günlük yiyeceğini birlikde götürmeleri temin edilecek ve kafilenin iki günlük erzakı için de ayrıca vesâit-i nakliye ihzâr edilerek birlikde götürülecek ancak fevkalâde bir lüzum hâlinde tevzî‘ edilebilecekdir. İki menzil arasındaki su ihtiyacâtının te’mini ciheti de nazar-ı itibara alınacakdır.

Madde 14- Sevkiyât-ı umumiye idare merkezi olan Haleb'de bir merkez anbarı te’sis ve un iddihâr edilerek Haleb'de mevcud muhacirîn ihtiyacâtı, ihtiyacât-ı umumiye sırasında ya umumî unlardan veyahud suret-i hususiyede te’sis edilen fırınlardan tedarik edilecek, ekmek veya … tevzî‘ edilecek unla te’min edilecek. Anbar Katma, Müslimiye, Deyrülhafir ve sair menzil anbarlarının ihtiyacâtını tatmin edecekdir.

Madde 15- Her menzil ve merkezde teşkil edilen anbarların te'min-i ihtiyacı menzil ve merkezlerin tâbi olduğu livâya aiddir. Mutasarrıflar masârıfâtı, Muhacirîn Tahsisâtı'ndan tesviye edilmek üzere her türlü vesâite müracaatla bu anbarların ihtiyacâtını tatmîne ve muhacirînin esna-yı sevk ve râhda iâşelerini te'mine mecburdur ve bu hususda livâ-yı mütecâvire teshîlât ve muâvenet ifasına memurdur. Mutasarrıfların bizzat veyahud memurîn-i mahsusa i'zâmıyla anbarları te'sis ve iddihârını te'min etmesi lâzımdır.

Madde 16- Deyrülhafir, Meskene, Ebûhureyre, Hammam, Rakka, Sabha, Maden Şerîası, Tibni anbarlarına işbu merkezlerin tâbi olduğu mutasarrıflıklarca derhal un iddihârına başlanılmalıdır. Birecik ve Ayntab'dan şahturlar ve sair vesâit ile un celbi ciheti dahi temin edilmelidir.

Madde 17- Memer ve merkez-i sevk olan ve un ve bulgur ihzâr ve sevk edilecek kazalara derhal tahsisât-ı kâfiye ve nakid irsâl olunarak ve evâmir-i mahsusa verilerek su ve değirmenlerinde ve köylerde ve aşâyir nezdinde bulunacak el değirmenlerinde mümkün mertebe tahniyât icra etdirilecek ve telgrafla daima takibâtda bulunulacakdır.

Madde 18- Un te'mini ve vesâit-i nakliye tedariki için iltizâm ve ta'ahhüd usulünden istifade edilebilir. Bu cihetin kabiliyet-i tatbikiyesi derhal teemmül olunarak icabı müdür-i umumînin inzimâm-ı muvâfakatıyla mahalli rüesâ-yı memurîn-i mülkiyesince icra edilecekdir.

Madde 19- Bedeli tesviye veyahud bi'l-mübâya'a aynî hâlde teslim edilmek şartıyla mevcud a'şâr malından istifade edilebilir ve bu cihet bi't-tahkik icab ediyorsa ya Haleb'de müdür-i umumî vasıtasıyla veyahud doğrudan doğruya makam-ı aidiyle muhabere edilerek te'min edilmelidir.

Madde 20- Muhacirîne verilecek unun ekmek haline getirilebilmesi için merkez-i sevk olan mahallerle menzil mahallerinde yine muhacirîni yevmiye ile işletmek üzere derhal fırınlar te'sis edilecekdir. Bunun imkânı olmadığı hâlde Haleb, Deyr-i Zor, Urfa, Maraş ve Ayntab'dan saçlar tedarik edilerek lâ-ekal her merkeze yüzer saç gönderilecekdir. Tuz ihtiyacâtı nazar-ı dikkate alınmalıdır.

Madde 21- Haleb gibi şehirlere uğrayan muhacirîn[e] saç tedariki hususunda memurîn-i aidesi tarafından daima tebligât ifa edilecekdir.

Madde 22- Her merkez veya anbar mahalline gelen muhacirîne yevmiye nüfus başına yarım kıyye ekmek veyahud un verilecekdir. On iki yaşından dûn çocuklar için yüz dirhem verilir. Her anbar, muhacirîne gideceği ilk menzile kadar yevmiyesini te'mine mecburdur.

Madde 23- Her merkez ve mevki'de biri sevk memuru ve diğeri iâşe memuru olmak üzere lâ-ekal iki memur ve on muhafız bulunacakdır. Muhafızlar iki menzil arasındaki inzibâtın te'minine ve muhacirînin muhafazasına memurdur.

Madde 24- Esna-yı sevk ve râhda muhacirînin mehmâ-emken istirâhati te'min edilecek, serî' ve uzun yürüyüşlerden tevakkî edilerek muhacirînin yorgunluğuna meydan verilmeyecekdir.

Madde 25- Her üç menzilde bir istirâhat mahalleri te'sis ve sıhhıye memurları tayin ve lüzumu kadar edviye ihzâr edilerek hastaların tedavi ve istirahati te'min edilecekdir.

Madde 26- Yolda dökülen ve kalan muhacirînin en yakın menzile götürülerek orada istirâhatinden sonra gelecek kafileye terfîke muhafızlar mecburdur.

Madde 27- Suruç'da mevcud muhacirînden dul ve yetimlerden üç bin kişinin Maraş ve Ayntab'a sevkleri ve oralarda müteferrikan iskân ve iâşeleri mukarrer olduğundan derhal mahalliyle bi'l-muhabere ve vesâit-i nakliye ihzârıyla Maraş ve Ayntab'a sevkleri icra edilecekdir. Mütebâkîsinin Harran'a iskânı mukarrerdir.

Madde 28- Urfa sancağına gönderilecek sair muhacirler Belh Vadisi'ni takiben Harran ile Rakka arasındaki mıntıkaya iskân olunacaklardır.

Madde 29- Zor sancağına gönderilecekler mutasarrıflıkça tensîb edilecek mahallerde iskân olunacakdır.

Madde 30- Haleb vilâyeti cenûb kazalarında daha on bin kişinin îvâ ve iskânı mukarrer olduğundan oralarda da tertibât-ı lâzıme icrası Haleb Vilâyeti'ne aiddir.

Madde 31- İskân olunacak mahaller lüzumu mikdar suyu ve kuvve-i inbâtiyeyi hâiz olan fakat ahali-i mahaliye ve aşâyirle münâza'aya sebebiyet vermesi muhtemel bulunmayan yerler olacakdır.

Madde 32- Muhacirînin iskân olundukları mahallerde karakollar te'sisiyle emniyet ve inzibât te'min olunacakdır.

Madde 34- Şimdilik haneler çadırdan ve mümkünse baraka ve kubbeden ibaret olacağına ve bilhassa bu kış mevsiminde soğukdan barınmağa münhasır olacağına binâen yer intihâbının soğukdan ve rüzgardan mahfûz ve mestûr yerler nazar-ı itibara alınacakdır.

Madde 35- Muhacirînden vakti ve hâli yerinde olanların sevklerinden evvel kendilerine ihbâr-ı keyfiyet olunarak vesâit-i nakliye ve erzaklarının ve barınacak çadır ve sairelerinin te'min etdirilmesi lâzımdır.

Madde 36- Mutasarrıflar şimdiden çadır tedariki çaresine tevessül etmelidirler.

Madde 37- İnşaât ve saire için yevmiye vermek suretiyle muhacirînden istifade edilmelidir.

Madde 38- Evvel emirde çocuk ve kadınların barınmasına kâfil mahallerin inşası düşünülmelidir.

Madde 39- Her aileye mikdar-ı kâfi arazi verilerek ve civar köylerden yevmiye ve sair suretle hayvan tedarik edilerek şimdiden zer'iyyât te'min edilmelidir.

Madde 40- Menâtık-ı iskâniyede muhacirînden tâlib olanlar çiftlik ve arazi ashâbı nezdine yarıcı ve ecîr olarak verilebilir.

Madde 41- Fukarâ-yı muhacirînin un tevzî'i veyahud yevmiye i'tâsı suretiyle iâşeleri hükûmete aiddir.

Madde 42- Muhacirînin iskân edilecekleri yerlerde bilâhare nezâretden vârid olacak talimât-ı mahsusa dairesinde nahiyeler teşkili için lâzım gelen istihzârâta şimdiden tevessül edilmelidir.

Madde 43- Evvel emirde Katma'da mütehaşşid muhacirînin zîrde muayyen tarîklarla sevki icab eder:

Birincisi Haleb tarîkıdır ki buradan şimendiferle Suriye'ye veyahud karadan Rakka ve Deyr-i Zor'a sevk edilir. İkincisi Müslimiye-Telebyaz şimen-

difer hattıdır ki Telebyaz merkezinden Rakka'ya sevk olunur. Telebyaz-Rakka arasında iktizâ eden menziller derhal teşkil edilmelidir. Şu kadar ki Katma ve Müslimiye'den Telebyaz tarîkıyla gönderileceklerin vesâit-i nakliyesi bulunmayan ve yürümeğe muktedir olan genç ve dinçlerden olmasına dikkat edilmelidir.

Madde 44- Kafilelerin tertibine kırk sekiz saat evvel başlanarak tenbihât-ı lâzıme icrasıyla erzak ve vesâit-i nakliye tedarik edebilmeleri te'min olunacakdır.

Madde 45- Kış hulûlünde muhacirînin açıkda kalmalarına imkân bulunmadığından evvel emirde açıkda bulunanların derhal sevki, te'min-i iskânları icab eder.

Madde 46- Katma ve güzergâhdaki mevâkıf-ı saireden kışlık karargâh te'sisine imkân bulunmadığından Haleb'de istasyona … bir mahallin tahliye ve tehiyyesiyle tedâbîr-i lâzıme-i inzibâtiye ve sıhhıye ittihâz edilerek bir karargâh hâline ifrâğı lâzımdır.

Madde 47- Haleb'de tahşîd edilecek muhacirînden fukarâ olanların iâşesi şehrin ihtiyacât-ı umumiyesi sırasında te'min edilecek ve vakti hâli yerinde olanlar kendi iâşelerini kendileri te'min eyleyecekdir.

Madde 48- Haleb'den vuku bulacak sevkiyât kırk sekiz saat evvel mahall-i müretteblerinin tayin ve ilânı suretiyle muhacirîne bildirilmelidir. Hâli olanların vesâit-i nakliye ve erzak-ı saire tedariklerini te'min etdirmek üzere kara veyahud şimendifer…

Madde 49- Haleb şehrinde müsâfereten bulunanların sevki ve inzibât-ı sıhhıye ve idariyelerinin te'mini doğrudan doğruya hükûmet-i mahalliyeye aiddir.

Madde 50- Haleb şehrine aid tedâbîr-i sevkiye reis-i hükûmet ile müdür-i umumî arasında kararlaşdırılarak bir talimâtnâme-i hususîye rabt edilmelidir. Bu talimâtnâmenin icrası müştereken vali ve müdür-i umumîye aiddir.

Madde 51- Masârıf-ı sevkiye iâşe ve saire usul-i mahsusası dairesinde Muhacirîn Tahsisâtı'ndan tesviye edilir.

Madde 52- Haleb Muhacirîn müdürü Haleb şehrine ve sevkiyâtına aid hususâtın tedvîr ve temşiyetinin ve masârıfâtın tedkik ve icrasında müdür-i umumînin muâvin-i tabiîsidir.

Madde 53- İşbu talimâtnâmenin tatbik-i ahkâmı zımnında mahallerinin icabât-ı hususiyesine göre talimâtnâmeler tanzimi müdür-i umumîye ihbar-ı keyfiyet edilmek şartıyla mahalli rüesâ-yı idarîsinin salâhiyeti dahilindedir.

Madde 54- Müdür-i umûmînin husûsât-ı sevkiye ve iâşe ve iskâna dair vereceği evâmir ve tebligât lâzımü'l-icradır.

Madde 55- 12 Eylül sene [1]331 tarihli talimâtnâmenin işbu talimâtnâme ahkâmına münâkız olmayan mevâddı kemâ-kân cârî ve mu‘teberdir.

Madde 56- İşbu talimâtnâmenin tatbik-i ahkâmına Haleb valisi, Zor ve Urfa ve Maraş mutasarrıfları ve Sevkiyât müdür-i umumîsi memurdur.

Fî 24 Eylül sene [1]331

DH. EUM. VRK, 15/71

224 KONYA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Konya'da istasyonda toplanan Ermenilerden 11.000 kişinin sevk edildiği

10 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
526
Mahreci: Konya

İstasyonda mütehaşşid Ermenilerden dün ve bugün on bir bin kişinin sevk ve ihrac edildiği ma‘rûzdur.

Fî 27 Eylül sene [1]331

Konya Vali Vekili
Mektubcu
Naci

DH. EUM. 2. Şb, 68/88

225 ERMENİ SEVKİYÂTININ TAHIL NAKLİYESİNİ AKSATMAYACAK ŞEKİLDE YAPILMASI

Konya'dan sevk edilen Ermenilerin sayısı ile bundan sonra gelecek Ermenilerin sevkinin tahıl nakliyesini aksatmayacak şekilde temin edildiği

11 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

Zeyl-i 27 Eylül sene [1]331. Bugün dahi Konya'da mütehaşşid Ermenilerden on iki bin kişi mahall-i müretteblerine müteveccihen sevk ve ihrac edilmişdir. Mevcud kırk binden el-yevm Konya'da on bin kişinin kaldığı ve ba'demâ da gelecek olan Ermenilerin esbâb-ı sevkinin zehâyir nakliyâtına halel gelmemek üzere tamamen te'min edildiği Polis Müdüriyeti ifadesiyle ma'rûzdur.

Fî 28 Eylül sene [1]331

Vali Vekili
Rahmi

DH. EUM. 2. Şb, 68/90

226 CEBEL-İ BEREKET VE DÖRTYOL ERMENİLERİ'NİN TEHCİRİ

Cebel-i Bereket'te bulunan Ermenilerin tehcirine ait işlemlerin sonuçlandığı, sayıları 9.000'i bulan Dörtyol Ermenileri'nin de istisnâsız uzaklaştırıldığı

11 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Osmaniye

Vilâyetden yazıldığı üzere Bağdad Demiryolu Şirket-i İnşaiyesi'nde ve askerî menzillerinde müstahdem olup bir kısmı muvakkaten alıkonulan malu-

mu'l-mikdar Ermenilerle aileleri müstesna olmak üzere Cebel-i Bereket livâsında meskûn bulunan Ermenilerin tehcirlerine aid muamelâtın hitâm bulduğu ve mecmû‘-ı nüfusları dokuz bine bâliğ olan Dörtyol Ermenileri bilâ-istisnâ teb‘îd olunarak el-yevm mahall-i mezkûrda erbâb-ı şekâvetden sekiz nefer Ermeni kaldığı ma‘rûzdur.

Fî 28 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Fethi

DH. EUM. 2. Şb, 68/89

227 KONYA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Konya'dan yaya olarak ve trenle sevk edilen Ermenilerin miktarı

16 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

30 Eylül sene [1]331 tarihinden fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihine kadar yukarı istasyonlardan gelenlerle beraber Konya'dan iki bin beş yüzü mâşiyen, mütebâkîsi vagonla cem‘an dokuz bin altı yüz nüfus Ermeni sevk edildiği ma‘rûzdur.

Fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Konya Valisi Vekili
Mektubcu
Naci

DH. EUM. 2. Şb, 68/92

228 ARAM EFENDİ'NİN HALEP'TE BULUNAN AKRABASININ RAHATLARININ TEMİNİ

Ayândan Aram Efendi'nin Halep'teki akrabalarının istirahatlerinin temini hususunda bilgi verilmesine dair Halep Vilâyeti'ne şifre telgraf

16 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 100

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

A‘yândan Aram Efendi'nin akrabasından olup Haleb'de bulunan Kapraşyan, Hanikyan, Nuryan ailelerinin istirâhatlerinin te’mini ve erkekleri hakkında kendilerinden alınacak malumâtın iş‘ârı.

Fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/24

229 TİFÜS VE DİZANTERİ SEBEBİYLE ÖLMEKTE OLAN MUHACİRLERİN HUSUSÎ MAHALLERİNE SEVK EDİLMELERİ

Tifüs ve Dizanteri sebebiyle Hama'da günde yetmiş seksen kişinin ölmekte olduğu haber alındığından muhacirlerin bir an evvel yerlerine sevk edilmeleri

17 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 104

Şifre

Haleb'de Bulunan Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'e

Hama'da bulunan yirmi bine yakın muhacirîn arasında hummâ-yı tifoidi ve dizanteri hastalıkları zuhur ederek yevmî yetmiş-seksen vefeyât vuku bulmakda olduğu haber alınmışdır. Suriye Vilâyeti'yle bi'l-muhabere sıhhat-i umumiyenin muhafazası zımnında muhacirînin bir an evvel mahall-i mahsuslarına sevkleri ve neticeden malumât i‘tâsı.

Fî 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/51

230 BAŞKA YERLERDE BULUNAN ERMENİLERİN GAYR-I MENKUL MALLARININ KOMİSYONCA İDARESİ

Başka mahallerde bulunan Ermenilerin gayr-ı menkul mallarının komisyon tarafından idaresinin tabii olduğunun Eskişehir Emval-i Metruke İdare Komisyonu Riyaseti'ne bildirildiği

17 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti
161 *Şifre*

Eskişehir Emvâl-i Metrûke İdare Komisyonu Riyâseti'ne

C. 1 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Mahall-i âharda bulunan Ermenilerin oradaki emvâl-i gayr-ı menkûlelerinin komisyonca idaresi tabiîdir.

Fî 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 57/61

231 YOL MASRAFINI KARŞILAYAN ERMENİLERİN GİDEBİLECEKLERİ

Yol masraflarını kendileri karşılayan Ermenilerin Hama, Humus ve Şam tarafına gidebilecekleri

18 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 106 *Şifre*

Haleb'de Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'e

C. 30 Eylül sene [1]331. Ermenilerden yol masraflarını kendileri te'diye ederek Hama, Humus, Şam kurâsına gitmek isteyenler hakkındaki tedbiriniz muvâfıkdır.

Fî 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/54

232 KÜTAHYA'DAN KONYA'YA SEVK EDİLEN ERMENİLER

Kütahya'da bulunan Ermeni muhacirlerle, bunlardan Konya'ya sevk edilmek üzere bulunanların miktarı

18 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Kütahya

C. 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Bin dört yüz kadar Ermeni muhacir mevcud olup bunlardan bin kişinin de bugün Konya'ya sevk edilmek üzere bulunduğu arz olunur.

Fî 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Mutasarrıf
Faik

DH. EUM. 2. Şb, 68/93

233 KARAHİSAR VE ÇAY İSTASYONLARINDA BULUNAN ERMENİLER

Karahisar ve Çay istasyonlarında bulunan Ermeni muhacirlerin miktarı

18 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Karahisar

C. 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. El-yevm Karahisar İstasyonu'nda Konya'ya derdest-i [sevk] bin sekiz yüz altmış üç ve Çay İstasyonu'nda iki bine karîb Ermeni muhacir mevcud olduğu ma‘rûzdur.

5 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Mutasarrıf
Şevket

DH. EUM. 2. Şb, 68/94

234 KONYA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Konya'dan trenlerle sevk edilen Ermenilerin miktarı

19 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihinden bugüne kadar üç gün zarfında posta ve marşa[ndiz] trenlerle Konya'dan beş bin nüfus Ermeni'nin sevk edildiği.

Fî 6 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Vali
Sâmih

DH. EUM. 2. Şb, 68/95

235 AKŞEHİR VE KONYA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Akşehir ve Konya'dan trenle sevk edilen Ermenilerin miktarı

21 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

Evvelce arz olunanlardan başka yukarı istasyonlardan gelen ile bu defa Akşehir'den ihrac edilenlerden ve Konya'dan iki gün zarfında vagonla dört bin sekiz yüz elli dört Ermeni'nin sevk edildiği Polis Müdüriyeti ifadesiyle ma‘rûzdur.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Konya Valisi
Sâmih

DH. EUM. 2. Şb, 68/96

236 ERMENİLERİN URFA'DA ÇIKARDIĞI SİLAHLI İSYAN

Urfa kasabasında isyana kalkışan Ermeni eşkıyasının yabancı devletlerin vatandaşlarıyla yabancı kurum ve memurlarına can ve mal açısından zarar vermeye çalıştıkları, Müslüman mahallelerine hücum ederek katliam yaptıkları, isyanın asker ve jandarma desteğiyle bastırılabildiği

21 Ekim 1915

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 10345

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Urfa hâdisesine müte‘allik, merbûtan takdim kılınan beyânnâmenin tasvîb buyurulduğu takdirde mahalli gazete ve ajanslarıyla neşretdirilmeleri için bi'l-cümle sefâretlerimize emir ve tebliği ma‘rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 10 Zilhicce sene [1]333 - Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Başkumandan Vekili
Enver

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2

Suret

Eylül'ün on altıncı Çarşamba gecesi Urfa Kasabası'nın en hâkim mahallinde metin binalara tahassun eden Ermeni eşkıyası jandarma devriyelerimiz üzerine ateş açmak suretiyle müsellahan isyan ederek jandarmalardan ikisini şehid ve sekizini mecrûh etdiler. Kuvve-i inzibâtiyenin her tarafdan ateşle karşılanması ve bundan başka Ermenilerin bazı müessesât-ı ecnebiyeye dahi tecavüz ve duhûl ederek yeniden bu müesseselerde mazgallar küşâd etmek ve sahiblerini cebren beraberlerinde zabt ve tevkif etmek suretleriyle kuvve-i mahalliyeye kat‘iyyen mukâvemete karar vermiş olmaları ve zâbıtanın azlı-

ğından bi'l-istifade civar İslâm mahallâtına hücum ederek katl ve cerhe başlamaları üzerine bi'z-zarur cebhe-i harblere teveccüh eden kuvâ-yı askeriyemizden bir kısmı Urfa'ya sevk edilmiş ve ancak bu te'sir ile fî 3 Teşrîn-i Evvel'de eşkıya tahassungâhları tahrib ve âsiler tenkîl edilmişdir. Bidâyetden itibaren asker ve jandarmadan yirmi şehid ve elli mecrûh olmuşdur.

Müsâdeme te'siriyle kasabada mevcud düvel-i muhâsıma tebaasıyla müessesât-ı ecnebiye ve memurlarına can ve malca zarar verdirmek gibi müessif vak'a ihdâs etmek ve bir tarafdan cebhe-i harblere muhtas kuvvetlerimizi pek metîn zannetdikleri tahassungâhları üzerine celb edip oyalamak istedikleri ve öteden beri bu zamîrlerini vekâyi'-i adîde ile isbat ve bu vak'a ile de bir daha tebeyyün etmiş olan eşkıyanın bu maksadları kuvve-i askeriyemizin tedâbîr-i serî'a ve şedîdesi sayesinde hayyiz-i fi'le çıkmamış gerek muhâsım ve gerek bî-taraf tebaaya hiçbir suretle ziyan ve hasar verdirilmeyerek hâdise basdırılmışdır.

HR. SYS, 2875/3

237 HALEP SEVKİYÂTI SIRASINDA İYİ HİZMETLERİ GÖRÜLEN ERMENİLERİN BAŞKA YERLERDE İSKÂNI

Tahliye olunan tahmini 100.000 muhacirden 25.000'inin Rakka, Zor, ve Halep'in güneyine geri kalanların Kerk ve Harran havalisine sevk edildikleri, Halep sevkiyâtı sırasında devlet hizmetinde bulunan ve devlete karşı kötü niyet taşımayanların daha iyi şartlara sahip olmaları maksadıyla başka yerlerde iskân edilmeleri

22 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Haleb

Suriye Vilâyeti'ne yazılan 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihli şifreli telgrafnâmenin bir sureti manzûr-ı sâmîleri olmak üzere aynen âtîye derc edildi:

Mahâll-i malumeden ve tahliye olunup da mahâll-i mürettebelerine derdest-i sevk bulunan tahminen yüz bin muhacirden yirmi beş binin Rakka ve

Zor'a ve o[n] binin Haleb havali-i cenûbiyesine, mütebâkîsinin Kerek ve Havran havalisine sevk ve i‘zâm ve oralarda iskânı takarrur etmişdir. Haleb şehrinde mevcud otuz bin muhacirin on beş günde mahâll-i mürettebelerine sevki mukarrer bulunmakla sevkiyâ[ta] germî verilmişdir. Haleb sevkiyâtının tesrî‘i, vaktiyle memur veyahud hizmet-i devletde [istihdam] olunup da devlete ifa-yı hüsn-i hizmet edenlerin ve bir fikr-i mefsedet beslememiş olanların bir dereceye kadar terfîhi maksadıyla bunlardan bazılarının istisnâen Şam, Hama, Humus kasabalarıyla şimendifer güzergâhında bulunan mahallerden mâadâ şehir ve kasabalara ahali-i mevcudenin yüzde ikisini tecavüz etmemek üzere iskânları Dördüncü Ordu Kumandanlığı'nın muvâfakatıyla kararlaşdırılmış ve talimât-ı mahsusası dahilinde Haleb Polis müdürünün i‘tâ etdiği vesâik-i mahsusa ile i‘zâmlarına başlanılmışdır… mahsusayı haiz olan bu gibilerin nerelerde iskân edile... sevk ve i‘zâmının lâzım gelenlere tebliği mahall-i iskân olacak kısm-ı kasabât esâmîsinin serî‘an iş‘ârı mütemennâdır.

Fî 9 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdürü
Şükrü

DH. EUM. 2. Şb, 68/80

238 DİYARBAKIR'DAN GÖNDERİLEN ERMENİLER

Diyarbakır'dan gönderilen Ermenilerin daima hududda teslim alındığına dair Musul Valiliği'nin telgrafı

22 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Musul

C. 30 Eylül sene [1]331. Diyarbakır'dan gönderilen Ermenilerin daima hududda teslim alınmakda olduğu ma‘rûzdur.

Fî 9 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Musul Valisi
Haydar

DH. EUM. 2. Şb, 68/14

239

KONYA'DAN SEVK EDİLEN ERMENİLER

Trenler askerî erzak nakliyesine tahsis edildiğinden Konya'dan Ermeni sevkinin yapılamadığı, yaya olarak gönderilenlerin Karaman ve Ereğli'de toplandığı, bugün sevk edilen Ermenilerin miktarı ile Ereğli'de bulunanların hareketi için gerekli tebligatın yapıldığı

23 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

Bütün vagonların erzak-ı askeriye nakliyâtına tahsis edilmesi hasebiyle devren Konya'dan Pozantı cihetine hiçbir tren hareket etmemiş ve muvâsalat-ı acizânemden evvel mâşiyen gönderilmiş olan Ermeniler Karaman ve Ereğli İstasyonlarında tahaşşüd edip kalmış olduğundan burada bulunanların tekrar ayakla sevkine imkân kalmadığı gibi trenle gönderilmesi dahi mümkün olamamışdı. Bugün on dört vagonla bin elli Ermeni'nin daha sevk edildiği ve Ereğli'de bulunanların tahriki için mahalline tebligât icra edildiği ma'rûzdur.

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Vali
Samih

DH. EUM. 2. Şb, 68/99

240

KONYA'DAKİ ERMENİLERİN TALİMAT GELMEDEN SEVK EDİLMEMESİ

Konya'nın çeşitli yerlerinde bulunan Ermenilerin tebligat yapılmadıkça sevk olunmaması ve yerlerinden kaldırılmaması

23 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 115

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 6 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Vilâyetin aksâm-ı sairesinde bulunan Ermenilerin buradan tebligât vâki olmadıkça sevk olunmaması ve yerlerinden kaldırılmaması.

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 57/89

241 ADANA OSMANLI BANKASI'NDAKİ ERMENİ MEMURLARIN HALEP ŞUBESİNDE ÇALIŞMALARI İÇİN İZİN TALEBİ

Adana Osmanlı Bankası memurlarından Halep'te bulunan Edvar Simkiyan, Manuk Sarrafyan ve Agop Gagyan ile Tarsus şubesi memurlarından Serkis Kişiyan'ın Halep şubesinde çalışabilmeleri için izin talebi

23 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 109

Haleb Vilâyeti'ne

Adana Osmanlı Bank Şubesi memurlarından olup Haleb'de bulunan Edvar Simkiyan ve Manuk Sarrafyan ve Agop Gagyan ile Tarsus Şubesi memurlarından Serkis Kişiyan'ın haklarında vilâyetçe emr-i resmî olmadığından bahis ile Pazartesi günü sevk olunacakları haber veriliyor. 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 telgrafnâme ile de bildirildiği üzere bunların sû-i hâlleri yok ise Haleb Şubesi'nde istihdâmlarına müsaade olunması ve inbâsı.

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 57/86

242 KASTAMONU'DAKİ ERMENİLERİN İHRAÇ EDİLMEMESİ

Kastamonu Vilâyeti dahilindeki Ermenilerin ihracına lüzum olmadığı ve hânelerinde silah bulunduranlar hakkında kanunî muamele yapılması

23 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 46

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

C. 1 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Vilâyet dahilindeki Ermenilerin şimdilik ihracına lüzum yokdur. Bunlardan hânelerinde esliha bulunanlar hakkında muamele-i mukteziye-i kanuniyenin ifası ve zuhur eden eslihanın cins ve mikdarını mübeyyin bir defterin irsâli.

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/82

243 USULSÜZ DAVRANAN TONUS KAYMAKAMININ AZLİ

Ermeni sevkiyâtı sırasında usulsüz hareketleri görülen Tonus kaymakamının görevinden uzaklaştırılarak Divan-ı Harb-i Örfî'ye sevk edilmesi

24 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 117

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Tonus Kaymakamı Cemil Bey'in Ermenilerin sevki esnasındaki ahvâl ve harekât-ı gayr-ı lâyıkasına binâen azli derdest olduğundan şimdiden eli

işden çekdirilmesi muktezîdir. Mûmâileyh hakkındaki evrakın Divan-ı Harb-i Örfî'ye tevdî'i hususu Hey'et-i Tahkikiye Reisi Mazhar Bey'e yazılmışdır.

Fî 11 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/105

244

BURSA VE ÇEVRESİNDEKİ ERMENİ EŞKIYASININ CEZALANDIRILMASI

Bursa ve çevresinde faaliyet gösteren Ermeni çetelerini cezalandırmak için Orhangazi, Karamürsel, Yalova ve Gemlik'te jandarmalar tarafından yapılan aramalar hakkında Bursa Jandarma Alay Kumandanlığı'nın ayrıntılı raporu

24 Ekim 1915

Hüdavendigâr Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Hususî: 959

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Vilâyet havalisinde türeyen Ermeni eşkıyasının suret-i tenkîl ve istîsâli hakkında tafsilâtı hâvî olarak Vilâyet Jandarma Alayı Kumandanlığı'ndan tanzim ve tevdî' edilen rapor manzûr-ı devletleri buyurulmak üzere leffen takdim kılınmışdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 15 Zilhicce sene [1]333 ve fî 11 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Hüdavendigâr Vali Vekili
(Mühür)

**

Bursa / 4 Teşrîn-i Evvel [1]331

Huzur-ı Sâmî-i Vilâyet-penâhî'ye

Atûfetli efendim hazretleri

Yalova mıntıkası dahilinde Ermeni eşkıyalarının tekessüründen bunların bir an evvel tenkîl ve istîsâli için Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin emr ü

iş‘ârına atfen vilâyet-i celîleden telakki edilen emir üzerine fî 18 Ağustos sene [1]331 tarihinde Bursa Merkez Taburu'ndan Zâbit Vekili Fuad Efendi kumandasında seksen sekiz kişilik bir kuvvetle Gemlik'e hareket edildi. Mezkûr çetelerin mikdarıyla ne cihetlerde icra-yı faaliyet etdikleri ve derdestleri hakkında ne gibi tedâbîr ittihâz edildiği İzmit mutasarrıfı ile Jandarma Kumandanlığı'ndan telgrafla istifsâr kılındı. Alınan cevabda Yalova havalisinde bulunan eşkıyanın itfaiye yüzbaşılarından Mehmed Efendi kumandasında yüz otuz kişilik bir müfreze-i askeriye tarafından takib edilmekde oldukları bildirilmesi üzerine fî 19 Ağustos sene [1]331 tarihinde Fuad Efendi maiyyetindeki kuvvetle Hamidiye, Fevziye karyeleri civarından ve Gürle, Sölöz dağlarından Sölöz-i Gayr-ı Müslim karyesi istikâmetine Gemlik'den hareket etdirildi ve o istikâmete mukabeleten bir müfrezenin çıkarılması lüzumu İznik Jandarma Takımı Kumandanlığı'na da fî 21/22 Ağustos sene [1]331 tarihli telgrafla bildirildi. Bunun üzerine acizleri de Orhangazi'ye hareket etdim. Mûmâileyhin bu havalide icra eylediği takib ve taharriyâtda eşkıyaya tesadüf etmediği alınan raporundan anlaşılması üzerine mûmâileyhin İznik'e vürûdunda hemen Yalakdere'den Laledere, Kılınçköy, Çağşak istikâmetinden Yalova civarına hareket etmesi lüzumunun tebliği fî 21 Ağustos sene [1]331 tarihli telgrafla İznik Takım Kumandanlığı'na emredildi. Aynı zamanda Orhangazi'de bulunan Sahil Taburu'nun Birinci Bölük Kumandanı Yüzbaşı Mehmed Efendi yüz kişilik bir kuvvetle Orhangazi, Laledere, Çukurköy, Kılınçköy, Çağşak istikâmetinden Yortan'ın yanından Elmalı, Hacı Mehmed Çiftliği, Safran, Kadıköy, Kurtköy, Reşadiye, Hamzalı, Fındıklı ve Gedelek istikâmetine hareket etdirildiği gibi mezkûr taburun İkinci Bölük Kumandanı Yüzbaşı Fehmi[7] Efendi dahi yüz kişilik bir kuvvetle ve yanlarına ahvâl-i araziye vâkıf kılağuzlar verilerek Dumanlı dağ, Dere köyünün üstünden ve Çukur köyünün yan tarafından Aktoprak, Hamidiye, Kızderbendi, Havacık, Sarıağıl, Akköy, Çonkul boğazından geçerek Keramet istikâmetine hareket etdirildi. Gemlik Bölüğü Kumandanlığı'na da bir müfrezenin Kumla istikâmetine, diğer bir müfrezenin de Benli cihetine tahrik etdirilmesi lüzumu emredildi. Bu müfreze fî 21/22 Ağustos sene [1]331'de Nurçiyan nâmındaki bir Ermeni'nin

[7] Metinde sehven "Mehmed" yazılmıştır.

riyâseti tahtında bulunan on kişilik bir çeteye tesadüf ederek bir buçuk saate karîb edilen müsâdeme neticesinde yedisi meyyiten, birisi mecrûhen derdest edilmiş ve ikisi firar etmişdir. Mecrûhun ifadesine nazaran bunların Yalova'-nın Çukurköy ahalisinden oldukları anlaşılmış ve mecrûh da aldığı yaranın te'siriyle az zaman sonra vefat etmişdir. Firar eden iki kişiyi takib etmekde olan bu müfreze Yalova ile Kılınçköy arasında bunlara tesadüf ederek yarım saat kadar müsâdemeden sonra bu iki şakî de meyyiten derdest edilmiş, müf-reze bunların silahlarını alıp avdet etmekde iken yine Yalova ile Kılınçköyü arasında dört Ermeni şakîsine tesadüf ederek tekrar müsâdemeye başlamış ve kâffesi meyyiten derdest edilmişlerdir. Bunların da üzerinde çıkan nüfus tezkirelerine nazaran Kılınçköylü oldukları anlaşılmış ve müsâdemede ikmâl efrâdından Ali Çavuş sağ ayağına tesadüf eden bir mermiden hafif suretde yaralanmışdır. Yalova'nın Elmalı istikâmetine tahrik edilen Yüzbaşı Mehmed Efendi kumandasındaki müfreze Elmalı hududunda Aycı tarlasıyla Gayaçık [Gacık] ormanlarında iki şakîye tesadüf ederek her ikisinin meyyiten istîsâl kılındığı ve mezkûr müfreze öğleden sonra zevâlî saat beş buçukda Elmalı tarlalarının Suludere mevkiinde tekrar yirmi beş müsellah şahsa bi't-tesadüf müsâdeme başlamış bir nefer şehid olarak eşkıya gecenin zulmetinden ve or-manların sıklığından bi'l-istifade firar etmiş oldukları ve mahall-i müsâdeme-de bir mağarada bir mikdar erzak ile iki buçuk kilo kadar barut ve fişenk ma-kinesi buldukları ve eşkıyanın takib edilmekde olduğu gelen rapordan anla-şılması üzerine Keramet istikâmetine gönderilen Yüzbaşı Fehmi Efendi'nin müfrezesiyle beraber yine aynı istikâmetden geriye dönmesi lüzumu emre-dilmiş ve bu suretle eşkıya Yüzbaşı Mehmed Efendi, Yüzbaşı Fehmi Efendi, Zâbit Vekili Fuad Efendi müfrezeleri arasında sıkışdırılıp derdesti hakkında tertibât ittihâz edilmişdir. Bu sırada eşkıyaya yataklık eden dört Rum asker firarîsi ile eşya ve erzak yüklü bir bârgîr ile iki merkeb derdest edilerek o havalide takibde bulunan itfaiye Yüzbaşısı Mehmed Efendi ile Karamürsel Jandarma Kumandanlığı'na teslim edilmiş ve takiblerine devam ederek yine dört Rum asker firarîleri derdest edilip onlar da Karamürsel Bölük Kuman-danlığı'na teslim etdirilmişdir. Gemlik'den Benli istikâmetine gönderilen müf-reze fî 25 Ağustos sene [1]331 tarihinde Benli karyesi civarında on iki kişi-nin cesîm bir mağarada muhtefî oldukları görülmesi üzerine teslim olmaları

teklif edilmiş ise de silahla mukabele etdiklerinden bi'l-mukabele kâffesi meyyiten derdest edilmişlerdir. Elmalı deresinin şark-ı şimâlî cihetindeki sırtların taharrîsine memur olan müfreze fî 26 Ağustos sene [1]331 tarihinde Elmalı deresinin bir saat mesafedeki kâin ormanlıkda bir kişinin ve daha … diğer beş kişinin yamaçdan dereye doğru firar etmekde oldukları görülmesi üzerine takib edilerek ve önleri kat‘ olunarak hayyen derdest olunup Karamürsel Jandarma Kumandanlığı'na teslim edildikleri ve Gaçık mevkiinin şimâl-i garbî sırtlarında taharriyâtda bulunan diğer müfreze iki şahsa bi't-tesadüf silah isti‘mâline başladıklarından her ikisi de meyyiten derdest edilmişlerdir. Fî 26 Ağustos sene [1]331 tarihinde öğleden sonra zevâlî saat iki râddelerinde Orhangazi'nin Çengiler karyesine geldim. Oraya gelmiş olan İtfaiye Bölüğü Kumandanı Yüzbaşı Mehmed Efendi ile İzmit sancağı esliha taharrîsine memur İbrahim Efendi ile görüşüldü[kde]n sonra orada ictimâ eden müfrezelerden Sahil Taburu İkinci Bölük Yüzbaşısı Fehmi Efendi'yi müfrezesiyle Dumanlıdağ üzerinden Çukur ve Dere köyün üstünden Aktoprak, Hamidiye, Fevziye, Kızderbendi, Fulaçık, Sarıağıl, Akköy üzerinden ve Çonkul boğazından Keramet istikâmetine, Fuad Efendi de müfrezesiyle Kayacık üzerinden Elmalı ve Yortan'ın üst tarafından Çağşak, Kılınçköy, Laledere, Çukurköy istikâmetine ve itfaiye Yüzbaşısı Mehmed Efendi de Gaçık'ın sol tarafından Yalova ve Orhangazi şosesinin sağ tarafından Elmalı üzerine, oradan Kirazköy, Sulucak, Paşaköy, Hacı Mehmed Çiftliği, Kadıköy istikâmetine hareket etdirdim. Bu müfrezeler esna-yı taharriyâtda hiçbir şeye tesadüf etmediklerinden Orhangazi'ye avdet etdiler. Fakat fî 24/25 Ağustos sene [1]331'de Gemlik'in Feyziye karyeli Mehmed Bayrakdar'ın on beş kişilik silahlı bir Ermeni çetesi tarafından Sölöz-i Gayr-ı Müslim karyesinin üst taraflarında Kayacık çayırları nâm mevki‘de odun toplarken üç yerinden kurşunla katledildiği haber alınması üzerine hemen o cihete bir müfreze sevk edilmişdi. Mezkûr müfreze öğleden sonra zevâlî saat yedi buçukda Feyziye karyesi civarında Yalınkaya dağında Kayacık çayırında pusuda iken külliyetli bir eşkıyanın kendilerine doğru gelmekde oldukları görülmesi üzerine hemen ateş edilerek ikisi meyyiten derdest edilmiş, öbür ikisi mecrûh olarak orman içerisinden firar etdiği ertesi sabah kan izlerinden anlaşılmış, bunların Fındıcak, Paşayaylası istikâmetine firar etdikleri anlaşıldığından Hamidiye karyesinden bir müf-

reze ile Bursa Merkez Bölüğü'nden önlerini kesdirmek üzere Dimboz tarafından diğer bir müfreze tahrik etdirilmişdir. Yalova havalisinde Elmalı civarında ve Yüzbaşı Mehmed Efendi müfrezesiyle müsâdeme eden eşkıyanın bu havaliye geçdiği istidlâl kılınmış olduğundan ve zaten de Orhangazi'ye avdet eden takib müfrezeleri raporlarından Yalova havalisinde eşkıyanın bulunmadığı anlaşılmış olmasından fî 31 Ağustos sene [1]331 tarihinde Zâbit Vekili Fuad Efendi'ye Karsak üzerinden Gemiç dağlarına ve Feyziye karyesinin üstünden Kayacık çayırlarına gidilip orada sol tarafında bulunan Şükrü Efendi müfrezesiyle temas hâsıl etdikden sonra Şükriye cihetine gidilmesi ve oradan da Hamidiye karyesine gidilip ba‘dehû telefonla alacağı emir üzerine hareket etmesi lüzumu emredildi. Orhangazi Takım Kumandanı Şükrü Efendi Akharim karyesiyle Gürle arasındaki boğazdan Suluca tepelerine gitmesi ve Bahri kumandasındaki ufak müfreze ile temas hâsıl etdikden sonra münasib mahallerde pusular tertibiyle … istîsâline çalışılması ve ba‘dehû Sölöz-i Gayr-ı Müslim karyesine gelinerek oradan telefonla alınacak emir üzerine hareket olunması emredildi. Sahil taburundan Yüzbaşı Mehmed Efendi dahi Gedelek üzerinden Büyükbenli cihetine gönderilip Gemlik ve Kumla cihetlerinden gelecek olan Gemlik Bölük Kumandanı Mülâzım Asım Efendi müfrezesiyle mukabeleten taharriyât icrası ve o havalide bulundukları haber alınan yedi erkekle bir kadının derdestine çalışılması ondan sonra Karsak Karakolu'na gelinip telefonla alınacak emir üzerine hareket olunması emredildi. Fî 1 Eylül sene [1]331 tarihinde Benli karyesinin sırtlarının eteklerinde gitmekde olan müsellah bir şahıs Gemlik müfrezesine tesadüf ederek silah endâhtına başlamış, arkadan gelen Karsak Karakolu devriyesi de ateş etmesi üzerine merkûm her iki ateş arasında kalarak meyyiten derdest edilmişdir. Şakînin atdığı mermilerden birisi Müfreze Kumandanı Ali Çavuş'un kaşının üstüne tesadüf eylemiş ise de çifte tüfengiyle atıldığı için mesafenin uzunluğundan yalnız bir leke bırakmışdır. Fî 3 Eylül sene [1]331 tarihinde Gemlik'in Yukarıbenli karyesi üzerinde bağlar içerisinde bir mağara derûnundan çıkan beş şakî mağaranın dört adım ilerisinden gelen müfreze üzerine ansızın silah endâht etmesi üzerine bi'l-mukabele kâffesi meyyiten derdest edilmiş, icra kılınan taharriyât neticesinde dört martin, bir çakmaklı, altı muhtelifü'l-cins büyük çapda revolver, sekiz on kıyye taş barutu, bir buçuk torba fitille beş kır-

ma çifte ve bir mikdar erzak müsâdere edilmişdir. Gürle istikâmetine hareket etdirilen Mülâzım Şükrü Efendi fî 31 Ağustos / 1 [Eylül] sene [1]331 gecesi Gürle boğazı içinde kurduğu pusuya müsellah üç şahsın uğraması üzerine on dakika kadar bir müsâdeme vuku‘undan sonra gecenin zulmetinden firar etdikleri ve sabahleyin edilen taharriyât neticesinde eşkıyanın izi bulunmuş ve takiblerine koyulan yirmi neferlik bir müfreze Papasbahçesi'nin Keçikaya mevkiine kadar çıkmış ve orada vehleten eşkıya pususuna düşmüşdür. Keçikaya ve Aktoprak yolunu ki, ormanın geçid mahallerinin tekmîl hâkim nikâtını tutmuş olan eşkıyanın atdıkları silahlara nazaran otuzu mütecâviz oldukları anlaşılmış ve bu suretle cebheden taarruz tehlikeye intâc edeceğinden arkası çevrilmek üzere eşkıyanın bulunduğu mevâki‘in arkasındaki mühim geçid ve hâkim nikât tutulmak üzere Sahil Taburu İkinci Bölük Kumandanı Yüzbaşı Fehmi Efendi kırk yedi kişilik bir kuvvetle Sölöz-i Gayr-ı Müslim üzerinden Papasbahçe'nin arka cihetine hareket etdirildiği gibi Sölöz Karakolu'ndan dahi sekiz-on neferlik bir kuvvet hemen o cihete gönderildiği binâenaleyh Sölöz Karakol Kumandanı Vasıf Çavuş kumandasındaki işbu müfreze Keçikaya mevkiinin arka tarafından kurulan eşkıya pususuna tesadüf ederek ve şiddetli bir ateşe ma‘rûz kalmışdır. Ani bir şiddetde olan bu ateşe karşı merkûm yarım saat kadar mukâvemet göstermiş ise de mevcudunun azlığı hasebiyle külliyetli olan eşkıya tarafından sarılmakda olduğunu hissedince ric‘ate mecbur kalmış ve bi'z-zarure terk-i mevki eylemişdir. Fî 2 Eylül sene [1]331 sabahı Mülâzım Şükrü Efendi ile Bahri, Vasıf çavuşlar kumandasındaki müfrezeler hep birden ileri harekete başlamışlar ise de eşkıyanın arka taraf cihetlerini tutmak için gönderilen Yüzbaşı Fehmi Efendi müfrezesine hiçbir yerde tesadüf etmeyip yolların açık olduğunu ve eşkıyanın firar etdiğini anlamaları üzerine ileri harekete devam etmişler, bu sırada Feyziye dağı eteğinde yağmurun şiddetle nüzûlünden dolayı laner kulübelerine iltica eden Fehmi Efendi müfrezesine tesadüf etmişlerdir. Mûmâileyh bahriye çarkcı sınıfından yetişip takib-i eşkıyaya vukûfu olmam[asından] dolayı yağan yağmurun şiddetinden oraya iltica etdiği ve geceyi dahi aynı mecburiyetle Sölöz karyesinde geçirdiği anlaşılmış ve bu suretle eşkıya[nın] maa't-teessüf firarına sebebiyet vermişdir. Ortadan gâib olan eşkıyanın her hâlde meydana çıkarılması için yeniden taharrî ve tertibât ahzına lüzum görülmüş ve her müf-

rezeye ayrı ayrı istikâmetler tayin edilerek fî 3 Eylül sene [1]331 sabahı tekrar takibâta başlanılmışdır. Fî 4 Eylül sene [1]331 tarihinde Paşayaylası ormanlarında Mülâzım Şükrü Efendi müfrezesinin taharriyâtı esnasında Sölözlü olduğu teşhis edilen bir Ermeniye verilen dur emri ısgâ edilmemiş ve firara yeltenmiş olduğundan hayyen derdesti mümkün olamadığından meyyiten elde edilmişdir. Bu sırada fî 5 Eylül sene [1]331 tarihinde Gemlik kazasının Benli karyesiyle Orhangazi'nin Gedelek karyesi arasında Yüzbaşı Mehmed Efendi kumandasındaki müfreze külliyetli Ermeni eşkıyasına tesadüf etmesi üzerine gündüz zevâlî saat on ikide müsâdemeye başlanmış ve müfreze diğer kuvvetler ile takviye edilerek zevâlî saat yedi buçuğa kadar devam eden şiddetli müsâdeme neticesinde onu meyyiten derdest edilmiş ve mütebâkîsi gecenin zulmetinden ve efrâdın acemiliğinden ve zâbitlerinin tecrübesiz ve bahriyenin çarkcı sınıfından bulunmasından firar etmişlerdir. Her müsâdemede büyük bir fedakârlık gösteren Gemlik Bölüğü İkmâl efrâdından Armudlulu Mustafa Çavuş bu müsâdemede fevkalâde yararlık göstermiş ve en nihayet göğsünden yaralanarak Bursa Hastahânesi'ne gönderi[l]miş ise de üç gün sonra vefat etmişdir. Bu müsâdemeden kurtulup firar edenler Hamzalı karyesi civarında altı kişilik bir müfrezeye tesadüf ederek vuku bulan müsâdemede ikisi meyyiten derdest edilip diğerleri Yalova'nın Bağlıkdere'den Delipazarı'na firar etmekde oldukları anlaşıldığından Yüzbaşı Mehmed Efendi ile Mülâzım Asım Efendi kumandasındaki müfrezeler takiblerine gönderilmiş, eşkıyanın güzergâhlarına tesadüf eden Paşaköyü ile Delipazarı arasındaki Kasnakdüzü nâm mevki‘nin de hemen tutulması lüzumu Karamürsel ve Yalova Jandarma Kumandanlıkları'na telgrafla bildirilmişdir. Aynı zamanda fî 6 Eylül sene[1]331 tarihinde Mülâzım Şükrü Efendi'ye de eşkıyanın Gürle taraflarına geçmelerini men‘ için İznik Gölü kenarından Karsak nihayetlerine kadar olan geçid mahalleri tutdurulmuş, Zâbit Vekili Fuad Efendi dahi Yalova'nın Elmalı civarındaki Suludere mevki‘inde vâki mağara ve civarını taharrî etdikden sonra Hacı Mehmed Çiftliği, Kadıköyü, Paşaköyü ile Delipazarı arasındaki Kasnakdüzü istikâmetine gönderilerek eşkıyanın önlerinin kat‘ıyla derdestleri hakkındaki tertibât ittihâz edilmiş ve Mülâzım Asım Efendi müfrezesi Benli civarında firar etdikleri arz edilen eşkıyadan on iki kişiye tesadüf ederek icra edilen şiddetli bir müsâdeme neticesi on iki kişi meyyiten derdest

edilip diğer birisi firar etmişdir. Maktûlîn miyânında altı seneden beri Bursa havalisinde icra-yı şekâvet eden Marmaracık Çetesi'ne mensub meşhur Kürd Ohannes ile Çengiler karyesi bekçisi Artin oğlu Agop ve fotoğrafı, üzerinde bulunan ismi ve nereli olduğu mechûl olan bir asker firarîsi görülmüşdür. İşbu müsâdemede üç martin, iki kapaklı on iki kırma çifte, dokuz revolver, birçok fişenk müsâdere edilmişdir. Bu esnada Sölöz civarında takibde bulunan bir müfreze fî 5 Eylül sene [1]331 tarihinde Sölöz karyesi civarında üç Ermeni şakîsine tesadüf ederek bi'l-müsâdeme ikisi meyyiten derdest edilip birisi firar etmişdir. Bu miyânda müfrezeden bir kişi tehlikesiz suretde sol ayağından yaralanıp berây-ı tedavi Bursa'ya gönderilmişdir. Muahharan firar etdiği bildirilen bir Ermeni şakîsi de takib müfrezesi tarafından meyyiten derdest edilmişdir. Sölöz-i Gayr-ı Müslim karyesinin şark-ı cenûbî istikâmetindeki Büyükdere'yi taharrîye memur olan Zâbit Vekili Fuad Efendi ormanın içinde mezkûr istikâmetinin sırtlarında düz bir mevki‘de üç kişinin oturmakda olduğu müfreze efrâdından birisi tarafından görülüp etrafı çeviriniz demesi üzerine eşkıya firara tasaddî etmiş, endâht edilen mermiler ile birisi meyyiten derdest edilip diğer ikisi firar etmişdir. Mahall-i müsâdemede iki kolan mavzer fişengiyle fırında pişmiş taze ekmek ve maktûlün üzerinde bir askerî pantolonu bulunup müsâdere edilmişdir. Muahharan mezkûr ekmek Sölöz karyesine getirilerek mezkûr karyede emrine tevfîkan terk edilen Protestan ve Katolik Ermenileri'nin hânelerinden getirilen ekmekler ile tatbik edilerek Katolik milletinden Haci Markar oğlu Karabet'in hânesinden getirilen ekmeğin eşkıya yedinden alınan ekmekle mutâbık olduğu görülmüşdür. Karabet'in oğlu Filipi'nin mezkûr ekmeği onbir-oniki yaşlarında küçük biraderi Artin ile gönderdiği bi't-tahkik anlaşılması üzerine merkûmân Divan-ı Harb-i Örfî'ye gönderilmek üzere merkez-i vilâyete sevk edilmişlerdir. Fî 8/9 Eylül sene [1]331 gecesi.

Orhangazi'nin Çengiler karyesiyle Ortaköy arasında dolaşmakda olan devriye üzerine silah endâht eden bir şakî meyyiten derdest edilip yedindeki kırma çifte ile bir Karadağ revolveri müsâdere edilmişdir. Bu suretle fî 4 Eylül sene [1]331 tarihinde Benli karyesi civarındaki müsâdeme neticesinde her birisi bir tarafa dağıdılmak suretiyle parçalanmış olan eşkıya ayrı ayrı takib edilip derdest edilmişlerdir. Bu miyânda Çengiler karyesi mekteb mual-

limi Agop ile iki kadın ve bir [ço]cuk dahi derdest edilmiş idi. Çengiler karyesindeki esliha ve saire hakkında mekteb muallimi olmak münasebetiyle her şeyden haberdâr olması lâzım gelen Agop'dan tahkikât icrasına mübâşeret edilmiş, gerek merkûmun gerek ma‘lûliyetinden dolayı köyde alıkonulan Fabrikatör Papasyan'ın akrabasından Topal Nişan'ın delâletiyle yere gömülü sekiz aded zâbit kılınçı ve Boyacıoğlu Dikran'ın hânesindeki bahçede gömülü muhtelif rütbedeki zâbitâna mahsus büyük üniforma, apolet, kılınç, kayış ve püskülleri ve İpek Fabrikası soba boruları içinde 1071 numaralı bir aded süvari mavzer filintası ile 200 kadar muhtelif revolver fişengi ve Çengiler karyesinde imal edilmiş dokuz aded bomba bulunup müsâdere edilmişdir. Eşkıyanın tathîrinden büsbütün emin olmak için fî 10 Eylül sene [1]331 tarihinde Sahil Taburu'ndan Yüzbaşı Mehmed Efendi Orhangazi'nin Çengiler karyesinden hareketle Kayacık ile Elmalı arasındaki mahalleri ve bilhassa Suludere mevki‘indeki eşkıyanın tahassungâhı olan mağaranın civarını taharrî etdikden sonra Kirazlı, Yortan, Çağşak, Kılınçköy, Laledere, Çukurköy istikâmetine, yine mezkûr taburdan Yüzbaşı Fehmi Efendi Gürlekayası, Karanlıkdere ve civarı ormanlarıyla Fındıcakbaşı, Sölöz koru ve dereleri, Fındıcaktaşı, Paşayaylası, Burçin boğazı, Samanlı, Kirazlı yaylalar istikâmetine, Hamidiye Karakolu müfrezesi de Kayacık tepe ve derelerinin taharrîsine, Gemlik Bölük Kumandanı Asım Efendi Benli ve civarının taharrîsine, Zâbit Vekili Fuad Efendi Çengiler, Elmalı, Hacı Mehmed Çiftliği, Kadıköy ... Delipazarı arasındaki Kasnakdüzü nâm mevki‘den Esadiye, Reşadiye, Hamzalı taraflarına, Mülâzım Şükrü Efendi de Gürle ve civarının taharrîsine memur edilmişlerdir. Bunlardan Fuad Efendi müfrezesi Paşaköyü'ne geldiği zaman bir çocuğun ifadesine göre on müsellah şahsın bir gün evvel oradan geçdiklerini ve Elmalı cihetine doğru gitdiklerini söylemesi üzerine tahkikât icrasına mübâşeret edilmiş, hakikat olduğu Yalova Jandarma Kumandanlığı'na da bu bâbda malumât verildiği anlaşılması üzerine verilen emir mûcebince geriye döndürülüp eşkıyanın gitdiği istikâmetde takibe başlatdırılmışdır. Fakat netice itibarıyle bundan hiçbir şey istihrâc edilememişdir. Fî 12 Eylül sene [1]331 tarihinde Benli karyesi civarında mezkûr karyeli şakî-i meşhur Antranik bi'l-müsâdeme meyyiten derdest edilmiş ve bir kırma çifte ile bir Bromik [Browning] tabancası müsâdere edilmişdir. Bu havalide Ermeni eşkıyalarının istîsâlleriy-

le uğraşılmakda iken Yenişehir ile Bilecik arasında libâs ve lisanlarına nazaran Gürcü oldukları anlaşılan müsellah iki şahsın altmış kadar yolcuyu soyduğu ve yolculardan birisini katletdikleri haber alınması üzerine Bilecik Tabur kumandanı hemen mahall-i vak‘aya hareket etdirilmiş ve Bursa Merkez Taburu'ndan da mikdar-ı kâfi efrâd Yenişehir'e gönderilerek mütecâsirlerin behemehâl derdesti lüzumu emredilmiş, bunun üzerine O caddede takibâta germî verilerek Künceğiz, Sarnıç, Arpadere, Bakraz civarında balkanların geçid ve yol ağızlarında mürûra müsaid olan nikâtın kâffesi taht-ı tarassuda alınmış ve lâzım gelen mahallerde pusular tertib edilmiş ve aynı zamanda balkan içinde barınabilinecek mahallerin taharrîsine başlanılmışdır. Eylül'ün ikinci akşamı zevâlî saat sekiz râddelerinde Pazarcık nahiyesinin Bakraz karyesinin Kışla mevki‘indeki damlarda dört müsellah şahsın ihtifâ etdiği haber alınması üzerine mahall-i mezkûr sarıldığı esnada birisi berây-ı tarassud dışarıya çıkar iken derdest edilip içeride bulunanlara teslim olmaları teklif edilmiş idi ise de isti‘mâl-i silah etmelerinden bi'l-mukabele ateş edilmiş ve neticede merkûmûndan birisi mecrûh düşdüğü ve bu sırada Bilecik Merkez Takımı Süvari İkmâl efrâdından Başköylü Mehmed Çavuş oğlu Hüseyin, kolunun bilek kısmıyla sol memesinin altından ve göbeğinden tehlikesiz suretde mecrûh olduğu ve mütecâsirînden mecrûh olan göbeğinden almış olduğu cerîhanın te’siriyle beş saat sonra vefat etdiği, diğer üç refîki bağlı olduğu hâlde Bakraz karyesine getirilmekde iken efrâdın yaralı olan arkadaşına bakmalarından bi'l-istifade ikisi firar etdiği ve diğer birisi Bakraz karyesine getirildiği ve bunlar Sivas vilâyetinden Yaver Bey çetesinden eslihasıyla firar etmiş Edremid ahalisinden oldukları ve hâmil bulundukları dört aded mu‘addel martin tüfengiyle cephâneleri zabt ve müsâdere edildiği, Bilecik ve Yenişehir şosesinde kuttâ‘-ı tarîklik etdikleri bâlâda arz edilenlerden Sarnıç karyeli Ömer oğlu Şaban takibât-ı şedîde üzerine fî 5 Eylül sene [1]331 tarihinde dehâlet ederek silahıyla teslim olduğu ve fî 7 Eylül sene [1]331 tarihinde kıtâl maddesinden dolayı mahkum olup vadi-i firarda bulunan İnegöl kazasının Mezid karyeli Sarı Murad ile aynı karyeden Abaza Fit nâm şahıslar dahi gördüğü tazyik üzerine silahlarıyla beraber teslim olduğu ve yine aynı zamanda dört asker firarîsi daha derdest edilerek Ahz-ı Asker Şubesi'ne teslim edildiği fî 11 Eylül sene [1]331 tarihinde kuttâ‘-ı tarîklikde zî-medhal olan Künceğiz

karyeli Deli Yusuf dahi silahıyla beraber teslime mecbur ... Yenişehir ve Bilecik yolundaki kuttâ‘-ı tarîklik hâdisesinde zî-medhal olanlar derdest edilerek cihet-i adliyeye teslim edilmiş olduğundan eşya ve nükûd-ı mağsûbenin zâbıta ve cihet-i adliyece istirdâdına çalışı[l]makda olduğu alınan raporlardan anlaşılmışdır. Yine bu sırada Orhangazi kazasından menâtık-ı malumeye sevk edilen Ermenilerden gasb edilmiş birçok eşya ile üzeri birçok elmas ve yakut taşlarıyla müzeyyen kıymetdâr bir haç ile bir Mahmudiye altını, 74 keçi, 4 öküz, maa-buzağı 65 inek, 2 manda, 49 bârgîr, 9 ester, 102 merkeb, bir çift bârgîr arabası, iki tek bârgîrli araba, bir öküz arabası kâmilen meydana çıkarılarak Emlâk-ı Metrûke Komisyonu'na teslim edildiği berây-ı malumât ma‘rûzdur, efendim.

Hüdavendigâr
Jandarma Alay Kumandanı
Binbaşı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 13/2

245 ERMENİ SEVKİYÂTINDA USULSÜZLÜK YAPAN AZİZİYE KAYMAKAMININ GÖREVDEN ALINMASI

Aziziye Kaymakamı Hamid Bey'in Ermeni sevkiyâtı sırasındaki usulsüz hareketlerinden dolayı azledilerek Divan-ı Harb'e verilmesi

25 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 115

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Aziziye Kaymakamı Hamid Bey'in mahalli Ermenilerinin esna-yı sevkindeki ahvâl ve harekât-ı gayr-ı lâyıkasına binâen azli derdest olduğundan eli işden çekdirilmesi muktezîdir. Mûmâileyhe aid evrak-ı tahkikiyenin Di-

van-ı Harb-i Örfî'ye tevdî'i Hey'et-i Tahkikiye Reisi Mazhar Bey'e iş'âr kılınmışdır.

Fî 12 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 57/116

246 ERMENİ KAFİLELERİNİN İAŞELERİNİN TEMİNİ

Ermeni kafilelerinin iaşeleri için verilen tahsisatın yeterli olup olmadığı ve bunun mal sandıklarından ödenip ödenmediğinin bildirilmesine dair Halep'te Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'e telgraf

26 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 116

Haleb'de Muhacirîn Müdürü Şükrü Bey'e

Ermeni kafileleri miyânında hergün açlıkdan telefât vuku bulmakda olduğu cihetle bunların te'min-i iâşeleri için lâ-ekal yüz bin liranın irsâli lüzumu Dördüncü Ordu Kumandanlığı'ndan alınan 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihli telgrafnâmede iş'âr olunuyor. Bu cihet için i'tâ olunan tahsisâtın kâfi olup olmadığının ve buradan para istenilmesi tahsisât havalenâmelerinin mal sandıklarınca tesviye edilemediğini ihsâs etdiğinden hakikat-i hâlin inbâsı.

Fî 13 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/110

247 ERMENİ SEVKİYÂTININ DURDURULMASI

Belli yerlere gönderilmek üzere toplanmış ve yola çıkarılmış olanlar dışındaki Ermenilerin sevk edilmemelerinin vilâyet ve mutasarrıflıklara bildirildiği

27 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti *Şifre*

Hüdavendigâr, Ankara, Haleb, Adana Vilâyetleri'yle, Maraş, Karahisar-ı Sahib, Eskişehir, Kütahya, İzmit, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Mahâll-i muayyeneye gönderilmek üzere vilâyât ve saireden gelmiş ve yola çıkarılmış olanlar müstesna olmak üzere yeniden Ermeni sevkiyâtında bulunulmaması.

Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/135

248 EVLERİ YAKILAN MÜSLÜMANLARA YARDIM EDİLMESİ

Evleri yanan Müslümanlara tamir için gerekli paranın, asilerin emval-i metrukelerinden ödenmesi veya boşalan Ermeni hânelerinden yer verilmesi hakkında Urfa Mutasarrıflığı'na çekilen telgraf

27 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti *Şifre*
43 *Müsta'celdir*

Urfa Mutasarrıflığı'na

C. 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Muhterik İslâm hânelerini tamir için iktizâ eden mebâliğin âsilerin emvâl-i metrûkeleri esmânından tesviyesi yahud boşalan Ermeni hânelerinden o zarara mukabil hâneler i'tâsı muvâfıkdır.

Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 57/140

249

AGOP BOYACIYAN EFENDİ'NİN YEĞENİ BOGOS'UN KONYA'DA BIRAKILMASI

Tekfurdağı sabık mebusu Agop Boyacıyan Efendi'nin yeğeni Tekfurdağlı Bogos'un sevk edilmeyerek Konya'da kalmasına müsaade edilmesi

27 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 120

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Tekfurdağı Mebûs-ı sâbıkı Agop Boyacıyan Efendi'nin yeğeni olup Konya Ereğlisi'nde derdest-i sevk bulunduğu anlaşılan Tekfurdağlı Bogos'un sevkinden sarf-ı nazar edilerek Konya'da kalmasına müsaade olunması ve inbâsı.

Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/136

250

KONYA'DAN YOLA ÇIKARILAN YABANCILAR VE ERMENİLER

Konya'dan trenle yola çıkarılan yabancıların ve Ermenilerin sayısı

30 Ekim 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

Bugün yukarı istasyonlardan gelen Ermenilerden bin dokuz yüz elli ve Konya'da bulunan yabancılardan yedi yüz elli ki cem‘an iki bin yedi yüz kişinin otuz altı vagon ile yola çıkarıldığı.

Fî 17 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Vali
Sâmih Rifat

DH. EUM. 2. Şb, 68/100

251 AMERİKAN MİSYONERLERİ NEZDİNDEKİ ERMENİ ÇOCUKLARIN SEVK EDİLMEMESİ

Amerika misyonerleri nezdindeki Ermeni çocuklarının sevk edilmemelerine ilişkin Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nden Kayseri Mutasarrıflığı'na çekilen telgraf

3 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 60

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 19 Teşrîn-i Evvel sene[1]331. Amerika misyonerlerinin nezdinde bulunduğu bildirilen Ermeni çocuklarının müdahale olunmayarak şimdilik kalmaları.

Fî 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/270

252 SEVKİYÂT SIRASINDAKİ SALDIRILARIN ÖNLENMESİ

Urfa'dan Re'sülayn ve Nusaybin yoluyla sevk edilen Ermeni kafilelerine tecavüzlerin önlenmesi için güzergâhın değiştirilmesi

3 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 6266

Şifre

Diyarbakır Vilâyeti'ne

C. 19 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Urfa'dan Re'sülayn ve Nusaybin tarîkıyla Ermeni kafilelerinin sevkine evvelce teşebbüs edilmişdi. Fakat kafile-

ler kasabadan infikâki müteâkib urbân ve aşâyirin tecavüzüne mar‘ûz kalarak avdet etdiler. Binâenaleyh bu kafilelerin her hâlde Siverek tarîkıyla i‘zâmına mecburiyet görülerek Urfa'ya o yolda tebligât yapılmışdır. Vürûdunda redd-olunmayarak Musul'a sevkleri.

21 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

DH. ŞFR, 57/277

253 BİRECİK'TEN ERMENİLERİN SEVKİ

Maraş ve Ayntab'a gönderilecek Ermeniler için Birecik'in sevk merkezi olarak kullanıldığı ve Birecik'ten nehir vasıtasıyla sevkiyât yapılabileceğinden Ermenilerin Zor taraflarına sevki hususunda Birecik Kaymakamlığı'na talimat verildiği

3 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Müsta‘celdir

Birecik ve Nizip'e geldim. Suruç'da mütehaşşid Ermenilerden genç çocuk ve kadınlardan Maraş ve Ayntab'a gönderilecek olanlara Birecik merkez-i sevk ittihâz edilmiş idi. Sevkiyât hüsn-i suretle cereyân etmekdedir. Yalnız Birecik, Maraş, Ayntab ve civarı ile Haleb arasında bulunduğu ve Birecik Ermenileri bin iki yüz nüfusdan ibaret ve nakilleri nehir vasıtasıyla ve pek kolaylıkla icra edileceği cihetle derhal şahturlar inşa etdirilerek Zor cihetlerine sevki hususunda Birecik Kaymakamlığı'na talimât-ı lâzıme verilmişdir. Bu akşam Haleb'e avdet edileceği.

Fî 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Muhacirîn Müdürü
Şükrü

DH. EUM. 2. Şb, 68/101

254 İHTİDA ETMEK İSTEYEN ERMENİLERDE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULMASI GEREKEN ŞARTLAR

Sürekli ikamet ettikleri yerlerde bırakılan veya sevkiyât sırasında merkezden gelen özel emirle alıkonularak aslî ikametgahlarına iade edilen ya da bir mevkide kalan Ermenilerin ihtidalarının kabul edileceği

4 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 6270

Mahrem

Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya, Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi, Kale-i Sultaniye, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Niğde, Maraş, Eskişehir, Kütahya Mutasarrıflıkları'na

Ermenilerin ihtidâsı hakkında mevâdd-ı âtiye nazar-ı dikkate alınacakdır.

1-Sevk edilmeyip öteden beri ikamet etdikleri mahallerde ibkâ olunanların ihtidâsı kabul olunur.

2-Umum miyânında sevk olundukları sırada merkezden tebliğ olunan emr-i mahsus ile alıkonulup sevklerinden sarf-ı nazar edilenlerin gerek ikametgâh-ı aslîlerine iade edilmiş olsunlar gerek bir mevki'de kalmış bulunsunlar ihtidâları makbuldür.

Fî 22 Teşrîn-i Evvel sene 1331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/281

255

ERMENİLERİN EŞYALARIYLA BİRLİKTE SEVK EDİLMELERİ

Ermenilerin sevk sırasında eşyalarını beraberlerinde götürmeleri ve istasyonlarda kalan eşyalarının da gönderilmesi gerektiği

6 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Konya, Ankara, Hüdavendigâr Vilâyetleri'yle, İzmit, Karahisar-ı Sahib, Kütahya, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

Mahâll-i muhtelifeden şimendiferle sevk olunan Ermenilerin sür‘at-i sevklerini te’min maksadıyla beraberlerinde getirmelerine meydan bırakılmayan eşyalarının vürûduna intizâren te’hir-i sevkleri için her bâr müracaat etmekde olduklarından bahis ile bu gibi müracaata mahal kalmamak üzere esna-yı sevkiyâtda eşyaların ashâbıyla birlikde gönderilmesi ve istasyonlarda kalmış olan eşyanın da irsâli lüzumu Hey’et-i Tahkikiye Reisi Asım Bey'den alınan telgrafnâmede izbâr olunuyor. Suret-i iş‘âra nazaran iktizâsının ifası.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/320

256

DÖRDÜNCÜ ORDU BÖLGESİNE SEVK EDİLEN ERMENİLERİN İAŞESİ

Dördüncü Ordu bölgesine sevk edilen Ermeni muhacirlerinin iaşelerinin askeriye tarafından temini için Dördüncü Ordu kumandanı, Halep Menzil müfettişi ve gerekli diğer yerlere tebligatta bulunulduğu

6 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Adana ve Haleb Vilâyetleri'yle Urfa Mutasarrıflığı'na

Nezâretçe bir karar ittihâz ve tebliğ edilinceye kadar Dördüncü Ordu mıntıkasına sevk edilmekde olan Ermeni Muhacirîninin Pozantı-Haleb menzil hattından esna-yı mürûrlarında ikmâl efrâdı misillü cihet-i askeriyece te'min-i iâşeleri için Dördüncü Ordu kumandanı ile Haleb Menzil Müfettişliği'ne ve daha icab edenlere tebligât-ı lâzıme ifa olunduğu Başkumandanlık Vekâleti'nden bildirildiği bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulmuşdur.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/317

257 UYGUNSUZ HAREKETLERDE BULUNAN JANDARMALARIN DİVAN-I HARB'E SEVKLERİ

Urfa'dan Rakka'ya gönderilen kafilelere refakat eden jandarmaların ihmallerinden kaynaklanan uygunsuz davranışları sebebiyle Divan-ı Harb'e sevkleri

6 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 51

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

Urfa'dan Rakka'ya gönderilen ilk kafileye terfîk olunan muhafız jandarmaların adem-i takayyüdünden nâşi esna-yı sevkiyâtda uygunsuzluklar vuku bulduğu ve bu cümleden yolda jandarmaların gözü önünde kadınlar kaçırılmış olduğu ve bunların hilâf-ı tebligât olarak şimendifer güzergâhı üzerinde bulunan kurâdan bazılarına yerleşdirildikleri görüldüğü Muhacirîn

Müdürü Şükrü Bey'den vârid olan telgrafnâmede izbâr olunuyor. Bu bâbda tahkikât icrasıyla jandarmaların Divan-ı Harb'e tevdî‘ olunarak cezalandırılmaları ve inbâsı.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/309

258 ERMENİLERE EKMEK VERİLMESİ

Ulukışla'da bulunan Ermeni kadın ve çocuklarına yeterli miktarda ekmek verilmesi

7 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 22

Şifre

Niğde Mutasarrıflığı'na

Ulukışla'da mevcud ve ekserîsi kadın ve çocukdan ibaret olan Ermenilere pek az ekmek verildiği haber veriliyor. Muhacirîn-i merkûmeye mikdar-ı kâfi ekmek i‘tâ olunması.

Fî 25 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/345

259 SITMA VE DİZANTERİ GİBİ BULAŞICI HASTALIKLARA YAKALANAN ERMENİLERİN TECRİDİ

Ereğli'deki Ermenilerden dizanteri ve sıtma gibi hastalıklara yakalananların boş olan Ermeni evlerinde tecrit edilmeleri

7 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 132

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Ereğli'deki iki yüz Ermeni'den ellisinin ağır ve yüz ellisinin hafif hasta ve ekserîsinin dizanteri ve sıtma ile musâb bulundukları ve bunların toprak üzerinde bırakıldığı haber veriliyor. Merkûmların boş olan Ermeni hânelerinde tecrîd olunmaları.

Fî 25 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 57/337

260 NAKLEDİLEN ERMENİLERİN BIRAKTIKLARI EVLERDE YAKINLARININ İKAMET EDEBİLECEĞİ

Nakledilen Ermenilerin bıraktıkları evlerde, kanunen bakmakla yükümlü oldukları yakınlarının ikamet edebileceği, kiralama konusunda müzayede şartlarına uygun işlem yapılmak kaydıyla Ermenilerin başvuru ve katılımının kabulünün uygun olduğu, Ermenilerin toplu hâlde bulundurulmayıp Müslüman kasaba ve köylerine dağıtılmaları gerektiği

14 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti
70

Şifre

Adana Emvâl-i Metrûke İdare Komisyonu Riyâseti'ne

C. 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Nakledilen Ermenilerin evlâd, zevce, peder, vâlide gibi infâka kanunen mecbur bulunduğu akâribinin, terk eylediği

hânede ikametine müsaade i‘tâsı tabiî ve istîcâr hususunda müzâyede şerâitine tevfîk-i muamele edilmek üzere Ermeniler tarafından vuku bulan müracaat ve iştirakin kabulü muvâfıkdır. Maa-hâzâ terk edilen Ermenilerin mütekâsif bir hâlde bulundurulmaması ve icabında kurâ ve kasabât-ı İslâmiye'ye tevzî‘i lâzımdır.

Fî 1 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 58/1

261 ASKER AİLELERİ İLE KATOLİK VE PROTESTAN OLANLARIN UYGUN MEVKİLERE YERLEŞTİRİLMESİ

Konya'da bulunan Ermenilerin şimdilik sevk edilmemesi ve asker aileleri ile Katolik ve Protestan olanların vilâyet dahilinde uygun mevkilerde iskân edilmeleri

14 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 138

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Berây-ı sevk orada bulunduğu bildirilen iki bin Ermeni'nin şimdilik sevk olunmayarak vilâyet dahilinde taht-ı muhafazada bulundurulması ve asker aileleri ile Katolik ve Protestan olanların da ber-mûceb-i talimât vilâyet dahilinde münasib mevâki‘de iskânları.

Fî 1 Teşrîn-i Sanî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 58/2

262 ERMENİLERİN SEVKİ SIRASINDAKİ SUİSTİMALLERİN ÖNLENMESİ

Ermenilerin sevki esnasında meydana gelen suistimalleri ve kanuna aykırı muameleleri tespit etmek üzere Temyiz Mahkemesi Reisi Hulusi Bey'in başkanlığındaki heyete Şûrâ-yı Devlet azalarından İsmail Hakkı Bey'in tayin edildiği

16 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 685

Şifre

Hüdavendigâr, Ankara Vilâyetleri'yle, İzmit, Karesi, Kütahya, Eskişehir, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Zeyl-i tahrirât 21 Eylül sene [1]331. Vilâyet/Livâ dahilindeki Ermenilerin esna-yı sevklerinde mahallerince vuku bulan suistimâlât ve hilâf-ı kanun muamelât hakkında tahkikât icra eylemek üzere Mahkeme-i Temyîz Reisi Hulusi Bey'in riyâsetindeki hey'ete dahil bulunan Seyyid Haşim Bey'in hastalığına binâen Dersaâdet'e avdet edeceğinden yerine Şûrâ-yı Devlet azâsından İsmail Hakkı Bey tayin kılınmış ve el-yevm Niğde'de bulunan hey'ete iltihâk etmek üzere müteheyyi'-i hareket bulunmuşdur.

Fî 3 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 58/38

263 ERMENİ SEVKİYÂTINDA GEREKLİ TEDBİRLERİ ALMAYAN SUŞEHRİ KAYMAKAMI FAHRİ EFENDİ'NİN DİVAN-I HARB'E SEVKİ

Ermenilerin emniyet içerisinde sevkini temin edecek tedbirleri almayan Suşehri Kaymakam vekili Fahri Efendi'nin Divan-ı Harb'e sevk edilerek bu durumunun cezayı gerektirip gerektirmediğinin bildirilmesi

17 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 133

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Suşehri Kaymakam Vekâleti'nde bulunmuş olan Fahri Efendi'nin Ermenilerin selâmet-i sevkini te'min edecek tedâbîr ittihâz eylemediği ve sevk günü irtikâb olunan yağmagerlik esnasında da mûmâileyhin men'e teşebbüs etmediği anlaşıldığı beyânıyla mûmâileyhin Divan-ı Harb-i Örfi'ye tevdî'i lüzumu Hey'et-i Tahkikiye Riyâseti'nden bildiriliyor. Mûmâileyhin bu meseledeki vaziyetin kendisi için mûcib-i mücazât olup olmadığı hakkındaki mütâlaalarının inbâsı.

Fî 4 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 58/47

264

KIŞ SEBEBİYLE KİMSESİZ ERMENİ KADIN VE ÇOCUKLARIN SEVK EDİLMEMESİ

Kış sebebiyle kimsesiz Ermeni çocuk ve kadınların sevk edilmeyerek münasip köylere dağıtılmalarına dair Mamuretülaziz Valisi Sabit Bey'e çekilen telgraf

25 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 98

Şifre
Bizzat halli

Mamuretülaziz Valisi Sâbit Bey'e

Ermenilerden erkekleri bulunmayan nisvân ve sıbyânın kış hükmünü icraya başladığı şu sırada mesafât-ı ba'îdeye sevkleri pek çok müşkilâtı dâ'î

olacağı görüldüğü ve her kafileye mu‘temed memurların terfîkiyle bunların muhafazaları adîmü'l-imkân bulunduğu Hey’et-i Tahkikiye Riyâseti'nden bildiriliyor. Kimsesiz nisvân ve sıbyânın sevk edilmeyerek 9 Haziran sene [1]331 tarihli ve 4530 numaralı şifre telgrafnâmeye göre münasib köylere tevzî‘ edilmeleri muktezîdir.

Fî 12 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 58/124

265 ERMENİ SEVKİYÂTINI KÖTÜ İDARE ETTİĞİ GEREKÇESİYLE VİLÂYET MERKEZİNE ALINAN ISLAHİYE KAYMAKAMI NUSRET BEY'İN GÖREVİNE İADESİ

Ermeni sevkiyâtını kötü idare ettiği anlaşılan Osmaniye Mutasarrıfı Fethi Bey'in azledildiği, vilâyet merkezine aldırılan İslahiye Kaymakamı Nusret Bey'in ise vazifesine iade edileceği; mutasarrıf ve kaymakam gibi mülkî idarecilerin tebdil ve azillerinin doğrudan Dahiliye Nezâreti'ne bilgi verilerek yapılması, Ermeni sevkiyâtıyla ilgili meseleler hakkındaki mülahazaların da Halep Vilâyeti veya Dahiliye Nezâreti'ne bildirilmesi gerektiği

28 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 112

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

Ermeni sevkiyâtındaki batâeti ve sû-i idaresi anlaşılan Osmaniye Mutasarrıfı Fethi Bey arzu-yı âlîleri üzerine azledilmişdi. Ahîren Adana Vilâyeti'nden alınan telgrafnâmede aynı maddeden dolayı zât-ı devletleri tarafından vâki olan iş‘âr üzerine İslahiye Kaymakamı Nusret Bey'in merkez-i vilâyete aldırıldığı ve şu kadar ki mezkûr kaymakamın son zamanlarda Ermeni sevkiyâtında ve hususât-ı sairede gayreti görüldüğü ve kendisinin böyle bir âkıbe-

te uğraması Fethi Bey'in dirayetsizliği neticesi olduğu ifade ve mağduriyetden vikâyesi iltizâm ediliyor. Kaymakam ve mutasarrıf gibi rüesâ-yı mülkiyenin valiler tarafından vâki olan iş‘âr üzerine bile derhal azl ve tebdilleri cihetine gidilmeyerek haklarında tahkikât-ı ibtidâiye icrasıyla mes’uliyetleri tebeyyün etdikden sonra tebdil veya azilleri cihetine gidilmekde olduğundan gayret ve hizmeti vilâyetçe meşhûd ve masumiyeti musaddak ve ehliyet ve hüsn-i hâli nezâretçe de malum olan kaymakam-ı mûmâileyhin yalnız Yüzbaşı Abdülmecid Bey'in raporu üzerine mevki‘-i memuriyetinden aldırılması hakikaten mağduriyetine sebebiyet vereceği nazar-ı dikkate alınarak bu muamelenin tashîhi ve kendisinin İslahiye'ye iadesi lüzumu bi'l-mecburiye Adana Vilâyeti'ne cevaben tebliğ olundu. Adana, Haleb, Urfa havalisindeki Ermenilerin sevki mesâiliyle Haleb valisinin meşgul olması ahîren takarrur ederek icab eden memurîn-i mülkiyeye ona göre tebligât icra edilmiş olduğundan ba‘demâ sevkiyâta müte‘âllik mesâil hakkındaki mütâlaât ve mülâhazât-ı devletlerinin Haleb valisine veya makam-ı acizîye iş‘âr buyurulması tesrî‘-i muhabereyi te’min edecekdir. Rüesâ-i mülkiyenin tebdil ve azli gibi tecziyesi hususâtına gelince; bu bâbda doğrudan doğruya ve suret-i hususiyede nezâret-i acizîye iş‘âr-ı keyfiyet buyurulması muamelâtın ihtisâr ve süratini te’min edeceğinden daha muvâfık olacağını ve imkân dahilinde her suretle ve hemen tervîci tabiî olduğu ma‘rûzdur.

Fî 15 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 58/141

266 ERMENİLERİN TASARRUFUNDA BULUNAN EMLÂKIN BAŞKALARINA SATILAMAYACAĞI

Nakledilen mahaller ahalisinden olsun olmasın Ermenilerin tasarrufunda bulunan mal ve emlakın hiçbir suretle başkasına satılamayacağı

29 Kasım 1915

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
73

Karahisar-ı Sahib Emvâl-ı Metrûke Tasfiye Komisyonu Riyâseti'ne

C. 10 Teşrîn-i Sânî sene [1]331 Naklolunan mahaller ahalisinden olsun olmasın Ermenilerin tasarrufunda bulunan emvâl ve emlâkın hiçbir suretle âhara bey‘ ve ferâğı caiz değildir.

Fî 16 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 58/158

267

ALMANYA VE AVUSTURYA-MACARİSTAN HÜKÜMETLERİNİN ERMENİ SEVKİYÂTI DOLAYISIYLA UĞRADIKLARI ZARARDAN OSMANLI HÜKÜMETİ'Nİ SORUMLU TUTTUKLARI

Almanya ve Avusturya-Macaristan hükümetlerinin verdikleri muhtıralarda Ermenilerin sevkinden dolayı uğradıkları ticarî zarardan Osmanlı Hükümeti'ni sorumlu tuttuklarını bildirmeleri üzerine Osmanlı Hükümeti'nin konuyla ilgili bir belge hazırlayarak müttefik ve tarafsız devletlere iletmesinin yerinde olacağı

5 Aralık 1915

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi

Evvelki tezkireler de Sadâret-i Uzmâ'dan cevab vürûduna kadar elde tutulması emir buyuruldu
Fî 26 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Almanya Sefâreti 4 Temmuz sene [1]915'de Hariciye Nezâreti'ne verdiği muhtırada Şarkî Anadolu vilâyâtının Ermeni sekenesine karşı Hükûmet-i Seniyyece mukarrer olan tedâbîr-i şedîdeden dolayı Bâbıâli'nin nazar-ı dikkatini celb etmiş ve Ermeni sekenesi ihracına ibtidâr olunan vilâyâtda Almanya

ticaret ve müessesât-ı hayriyesi menâfi‘-i adîdesinin nazar-ı dikkate alınmasını rica eylemişdir. İşbu muhtıra ile buna cevaben kaleme alınan muhtıranın tercümeleri Meclis-i Vükelâca mütâlaa buyurulmak üzere 7 Temmuz sene [1]331'de 214 [numara ile] makam-ı sâmî-i Sadâret-i Uzmâ'ya takdim olundu.

Almanya Sefâreti 13 Eylül sene [1]915[8] tarihli takrîr-i şifahîde Ermeniler hakkındaki tedâbîr yüzünden Almanya ticaretine îrâs olunan zarar ve ziyandan dolayı Hükûmet-i Seniyye'nin mes’ul tutulacağını bildirmiş ve bazı metâlibi muhtevî olarak Deutsche Bank ve Deutsche Orient Bank taraflarından verilen istidânâmeleri göndermişdir. Bunların tercümeleri dahi 8 Eylül sene [1]331'de 291 [numara ile] makam-ı sâmî-i müşârunileyhe takdim olundu.

Bâlâda tarihi mezkûr takrîr-i şifahîye ve aynı metâlib ve mülâhazâtı muhtevî olarak Avusturya Sefâreti'nden verilen takrîr-i şifahîye cevaben kaleme alınan muhtıranın müsveddesi 27 Eylül sene [1]331'de 315 [numara ile] makam-ı celîl-i Sadâret-i Uzmâ'ya takdim edildi. Avusturya Sefâreti'nin takrîr-i şifahî tercümesi 9 Eylül sene [1]331'de elden Meclis-i Vükelâ'ya takdim olunmuşdur.

Almanya ve Avusturya sefâretlerinin tekerrür eden metâlib ve mütâlaâtı şâyân-ı dikkat olmakla keyfiyetin Meclis-i Âlî-i Vükelâca tezekkürü ve sefârete verilecek cevabın Hariciye Nezâreti'ne tebliği muktezî görülmekdedir.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi

Almanya Sefâreti'nden 4 Temmuz [1]915'de
Hariciye Nezâreti'ne verilen muhtıranın tercümesidir.

Şarkî Anadolu vilâyâtının Ermeni sekenesine karşı Hükûmet-i Seniyyece mukarrer olan tedâbîr-i tenkîliye esbâb-ı askeriye ilcâsıyla müttehaz olduğundan ve bir müdafaa-i meşrû‘a vasıtası teşkil eylediğinden Almanya Hü-

[8] Metinde "1915" şeklinde geçmektedir.

kümeti tedâbîr-i mezkûre Türkiye'nin vaziyet-i dahiliyesini takviye etmek ve onu isyan tasaddiyâtından masûn bırakmak maksadına ma‘tûf kaldıkça mevki‘-i icraya vaz‘ına muhalefetden uzak bulunur.

Bu bâbda Almanya Hükümeti'nin efkârı İtilaf Devletleri'nin Türkiye'de Ermenilerin zulüm-dîde oldukları iddiasıyla Hükümet-i Seniyye'ye vuku bulan tehdidlerine cevaben hükümet-i müşârunileyhâ tarafından verilen izahât ile tamamen mütevâfıkdır.

Diğer tarafdan Almanya Hükümeti mârru'z-zikr tedâbîr-i şedîdeden, ez-cümle mücrimîn ve masumîn tefrîk edilmeksizin külliyetle tağrîb keyfiyetinden, bi'l-husus tedâbîr-i mezkûre kıtâl ve gârât gibi ef‘âl-i şedîde ile müterâfık oldukça tevellüd edecek tehlikeleri nefsinden ketm edemez.

Hayfâ ki sefârete vârid olan haberlere göre memurîn-i mahalliye min külli'l-vücûh sezâvâr-ı teessüf olan bu kabîlden hâdisâtın men‘ine kâdir olamamışlardır. Düşman devletler Ermeniler beyninde iğtişâş husûle getirmek için şu hâlden istifade edecekler ve bu hususda haricde neşredecekleri haberler bî-taraf memâlikde ale'l-husus bir vakitden beri mümessilleri Türkiye'deki Ermenilerin mukadderâtıyla alâkadarâne iştigale başlayan Şimalî Hükümât-ı Müttehide'de bir heyecan-ı şedîde sebeb olmakdan hâlî kalmayacakdır. Almanya Hükûmeti bundan gerek harb-i hâzırda gerek istikbalde menâfi‘-i müşterekeleri zararına olarak hasıl olabilecek netâyice Türkiye'nin dost ve müttefiki sıfatıyla Bâbıâli'nin nazar-ı dikkatini celb etmeyi kendisince vazife addeder.

Ermeni Meselesi'nin akd-i sulh zamanında düvel-i ecnebiyeye Türkiye'nin umûr-ı dahiliyesine müdahale için yeni bir bahane hizmetini görmesi melhûzdur.

Sefâret, mevtınlarından çıkarılan Ermenilerin gerek nakilleri esnada gerek yeni ikametgâhlarında can ve mülklerinin hıfz u vikâyesi zımnında tedâbîr-i müessire ittihâz etmeleri için memurîn-i vilâyâta evâmir-i kat‘iye i‘tâsında lüzum-ı âcil olduğu fikrindedir.

Sefâret, pâyitaht ve vilâyât, bâ-husus Diyarbakır ve Adana Divan-ı Harbleri tarafından Ermeniler hakkında sâdır olmuş veya olacak idam kararlarının şimdilik te’hir-i icrası dahi vâcibe-i ihtiyâta muvâfık olacağı fikrindedir.

El-hâsıl Almanya Sefâreti el-yevm Ermeni sekenesinin ihracına ibtidâr olunan vilâyâtdaki Almanya ticaret ve müessesât-ı hayriyesi menâfi‘-i adîdesinin nazar-ı dikkate alınmasını Hükûmet-i Seniyye'den rica eder. Ermenilerin icâleten azîmetleri işbu menâfi‘e zarar-ı azîm îrâs etdiğinden yerlerinden çıkarılacaklara i‘tâ olunan hareket mühletlerinin bazı ahvâlde temdîdine ve mevzû‘-ı bahs olan müessese-i hayriyeler hey’etinden olanlara ve[9] oralarda îvâ ve iâşe edilen talebe, eytâm ve sair eşhâsa -teb‘îdlerini icab etdirecek ef‘âl ile müttehem olanlar bittab‘ istisnâ edilmek üzere- ikametgâh-ı kadîmlerinde kalmalarına Bâbıâlice müsaade buyurulduğu hâlde sefâret bu keyfiyeti nazar-ı şükrân ile görecekdir.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi

Almanya Sefâreti'ne tevdî‘ olunacak muhtıranın tercümesi

Sefâret-i İmparatoriye'nin Ermenilere dair muhtırasında mezkûr olan tedâbîr umûr-ı dahiliyeye müte‘allik mesâilden olduğu cihetle diplomatik bir teşebbüse mevzû‘ teşkil edemez, ki zaten sefâret elbet bu fikirle hareket etmemişdir. Melfûf varakada münderic malumât mahzâ müttefik memleketde efkâr-ı âmmeyi tenvîr etmek maksadıyla ihbar kabîlinden olarak i‘tâ olunur.

Melfûfun tercümesi

Bâbıâli zaten çokdan beri Ermeni tertibât-ı ihtilâliyesi hakkında haberler almış idi. Ermeni Hınçak Cemiyeti Merkez Komitesi tarafından sâdır olup Paris'deki *Humanite* gazetesi tarafından ahîren neşr ve bilâhare memâlik-i muhtelife gazetelerinde ve ez-cümle *Dimanche* nâmındaki Romen gazetenin geçen 11 Haziran tarihli nüshasında naklen münderic bulunan davetnâmenin bazı fıkarâtının burada zikrinde faide mülâhaza olunmuşdur:

"Ermeni Milleti ... harbin ilk gününden itibaren müttefiklerle müşâreket cür’etinde bulundu.

[9] Metinde "olanlarda" şeklinde geçmektedir.

El-yevm 80.000 Ermeni askeri Rus sancağı altında Avusturya ve Almanya ordularına ve 40.000 Ermeni askeri Türkler'e karşı muharebe etmekdedir. İş bundan ibaret değildir. Her tarafdan gelmiş 10.000'i mütecâviz Ermeni gönüllüsü Müttefik Orduların muvaffakıyeti için Rus-Türk-İran cebhesinde kanlarını dökmekdedirler. Onlarda Ermeni ihtilâlinden tecrübe-dîde olmuş muharibler bulunup bunlar Türk askerinin hâlet-i ruhiyesine, nasıl döğüştüğüne pek vâkıf olduklarından ve mıntıkanın nikât-ı sevku'l-ceyşiyesini bildiklerinden Rus Ordusu'nun pîşdâr kıta‘âtına şâyân-ı tezkâr hidemât ifa etmiş ve el-ân etmekde bulunmuşlardır."

Ruslar'ın yanında Ordu-yı Hümâyûn'a karşı harb etmekde olan Ermenilerin -ki kısm-ı a‘zamı Devlet-i Osmaniyye tâbiiyetinde oldukları malumdur- bu suretle muharebeden evvel tanzim ve ihzâr edilmiş bir planı noktası noktasına tatbik eylemekde bulunduklarına memurîn-i Osmaniyye muttali‘ idiler.

Maa-hâzâ Hükûmet-i Osmaniyye ahvâl-i hâzırada dahilî bir mesele-i vahîme uyandırmamak için terakkub ve intizâr tavrını aldı. Binâen-alâ-zâlik Ermenilerin artık Rus Ordusu saflarında kesîf kitleler halinde muharebe etmekle iktifâ etmeyip Van vilâyetinde bir büyük hareket-i ihtilâliye ihdâs etdikleri ana kadar hiçbir tedbir-i zecrîye müracaat etmedi. Ermeniler merkez-i vilâyetdeki mebânî-i emîriye ve umumiyeyi istila ve düşman kuvvetlerinin şehre duhûlünü teshîl etmek kasd-ı bâriziyle silah be-dest olarak günlerce memurîn ve asâkir-i şahaneye taarruz etdiler. İstihdâf etdikleri maksad suretpezîr oldu.

Bu ihtilâl üzerine Hükûmet-i Seniyye, Ermenileri harekât-ı askeriye mıntıkasından çekmeye karar verdi. Eğer Ermeniler son zamanlarda harekât-ı ihtilâliyelerini Ordu-yı Hümâyûn'un menzil hatlarına kadar tevsî‘ etmemiş olsalar idi hükûmet tedbir-i mezkûr ile iktifâ edecek idi. Halbuki Rumî Haziran'ın ikisinde beş yüz müsellah Ermeni, kendilerine iltihâk eden aynı unsura mensub asker firarîlerle bereber, Şarkîkarahisar'a bağteten hücum ile Müslüman mahallelerini basarak oradaki bi'l-cümle hânelere ateş verdiler. Ba‘dehû şehrin iç kal‘asına tahassun ederek memurîn-i mahalliyenin nesâih-i pede-

râne ve itilâf-cûyânelerine tüfenk kurşunlarıyla ve bombalar endâhtıyla mukabele ve bu vechile asker ve ahaliden yüz elli kişinin telefine sebeb oldular. Kan dökülmeksizin teslimlerini istihsâl zımnında hükûmetin son teklifi semeresiz kaldı. Memurîn de iç kaleye karşı top isti‘mâl etmek mecburiyetinde kaldı. Ancak bu tedbir-i zecrî sayesindedir ki memurîn mâh-ı mezbûrun yirminci günü mârru'z-zikr âsileri taht-ı itaata alabildiler. Şurası hâssaten kayda lâyıkdır ki bu gibi harekât-ı isyaniyenin dahil-i memlekete sirayet ve tevessü‘ünden dolayı harekât-ı mezkûreyi teskin ve itfâ etmek üzere Hükûmet-i Seniyye muhtelif cebhelerde bulunan ordularından kuvvetler ifrâzına mecbur olmakdadır.

Binâberîn Bâbıâli, Ermenileri asayiş-i memleket nokta-i nazarından ikametleri pek vahim tehlikeler tevlîd edebilecek mahallerden uzaklaştırıp Ruslar'ın az çok fi‘lî nüfuzlarından âzâde olacakları ve intizam ve rahat-ı umumîyi ihlâl edemeyecekleri vilâyâtda yerleştirmeğe karar vermekde muztar kaldı.

Bu ahvâlde Ermenilerden filan veya filanın masumiyet ya mücrimiyeti mevzû‘-ı bahs olmayıp keyfiyet devletin ve kendi hâllerinde yaşamakda olan halkın menâfi‘-i âliyesini himayeten ittihâz olunmuş bir karar-ı umumîden ibaretdir.

Bazı bedhâhânın işâ‘âtına mugayir olarak tedbir-i mezkûrun tatbiki asla kıtâl, gasb u gârât ve tecavüzâta sebeb olmamışdır.

Hükûmet-i Seniyye yerleri değiştirilen Ermenilerin kanunen tanınmış hukuklarını gözetmekden hâlî kalmamış ve kalmamakda bulunmuşdur. Ermenilere seyahatlerinde jandarma ve icab etdikçe asker terfîk olunmakdadır.

Memâlik-i Mahrûse'nin vilâyât-ı sairesine nakil ile yerleştirilen Ermenilerin menâfi‘ini vikâyeten emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlelerine müte‘allik hususât ile iştigâl etmek üzere mahallerinde komisyonlar teşkil edilmişdir. İşbu komisyonlar evvel emirde mezkûr Ermenilerden Alman ticaretgâh ve müessesât-ı hayriyesinde müstahdem olanların emvâliyle meşgul olacakdır. Memurîn-i Osmaniyye haklarında takibât-ı kanuniye icra olunmayan Ermenilerin kâffesi hakkında rıfk ve mülâyemetle hareket etmekde olup bu

cümleden olmak üzere sâbıku'z-zikr Ermeni müstahdemîne i‘tâ edilen hareket mühletini temdîd etmişlerdir.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Tarih: 7 Eylül sene [1]331
Kayıd Numarası: 203

Hulâsa: *Anadolu'da bulunan Ermeniler*
Mahremâne
Müsta‘celdir

Sadâret-i Uzmâ'ya

Ermeniler hakkında Hükûmet-i Seniyyece ahîren ittihâz olunan tedâbîrden dolayı bazı mütâlaâtı mutazammın olarak Almanya Sefâreti'nden verilen muhtıra ile buna cevaben kaleme alınan muhtıranın tercümeleri 7 Temmuz sene [1]331 tarihli ve 68734-214 numaralı tezkire-i acizî ile takdim kılınmış idi. Hükûmet-i Osmaniyye tarafından Alman ticaretinde müşteri bulunan Ermeniler hakkında idareten ittihâz olunan tedâbîr ile bu tedâbîrin icrası emrinde vilâyât memurlarının tavır ve hareket-i kanun-şikenâneleri yüzünden ticaret-i mezkûreye doğrudan doğruya îrâs olunan bi'l-cümle zarar ve ziyandan dolayı Hükûmet-i Osmaniyye'nin mes’ul tutulacağını müş‘ir ve mülâhazât-ı saireyi muhtevî olarak Almanya Sefâreti'nden bu kerede i‘tâ olunan 13 Eylül sene [1]915 tarihli Note Verbale'in ve melfûfları Deutsche Bank ve Deutsche Orient Bank tarafından mu‘tâ istid‘ânâmelerin hulâsalarının tercümeleri dahi leffen arz ve tesyîr edildi. Evrak-ı mezkûre mündericâtı ve Almanya Sefâreti'nin bu hususa dair evvelâ şifâhen sâniyen muhtıra vermek suretiyle ve sâlisen Note Verbale şeklinde tekerrür eden mütâlaâtı şâyân-ı dikkat bulunmuş olmakla keyfiyetin Meclis-i Âlî-i Vükelâca tezekkürü ve sefârete verilecek cevabın taraf-ı çâkerîye emr u inbâsı menût-ı re’y-i sâmî-i hıdîv-i ekremîleridir. Ol bâbda.

**

Bâb-ı Âlî
Nezâret-i Hariciye
Tercüme Müdüriyeti
Numara: 1
Tarih: 9 Eylül sene 1331

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne fî 21 Eylül sene 1915 tarihiyle Avusturya Sefâreti'nden vârid olan 202 numaralı takrîr-i şifahînin tercümesidir.

Bazı vilâyât-ı Osmaniyye'de Ermeni ahalinin topdan tard ve ihracı ve bir de pâyitaht ile merâkiz-i vilâyâtda bir takım Ermeni tacirlerine karşı ittihâz olunan tedâbîr-i idariye Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermeni tüccarından olan matlûbât-ı azîmelerini hâl-i harbden dolayı şimdiye kadar istîfâ edemeyen Avusturya ve Macaristan bankaları ile erbâb-ı sanâyi‘ini fevkalâde dûçâr-ı endişe etmekden hâlî kalmamışdır.

Erbâb-ı sanâyi‘in Memâlik-i Osmaniyye ile olan muamelât-ı ticariyelerinden mütehassıl menâfi‘den mahrum kalmaları hususundaki havf ve ihtirâzı, matlûbâtlarının tehlikede bulunduğunu gören bankaların endişesi ve Ermeni müşterilerinden ekserîsinin tağrîb ve teb‘îd olundğunu müşâhade eden Avusturya ve Macaristan sigorta kumpanyalarının heyecanı Avusturya ve Macaristan erbâb-ı sanâyi‘ ve ticareti ile şirketleri taraflarından birçok müsted‘ayâtda bulunulmasına mahal vermişdir.

Sefâret, Ermeni ahaliye karşı Hükûmet-i Seniyyece ittihâz olunan tedâbîr ve ale'l-husus Ermenilerin bazı vilâyât-ı Osmaniyye'den topdan tard ve ihracları yüzünden Avusturya-Macaristan menâfi‘inin dûçâr olduğu azîm zarar ve ziyanlar hakkında zaten bi'd-defaât Hükûmet-i Osmaniyye'nin nazar-ı dikkatini celb eylemiş idi.

Avusturyalı ve Macar dâyinlerini tehdid eden zararlar ale'l-husus vilâyâtda tard ve ihrac olunan Ermenilerin emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlesinin tarz-ı fürûhtundan dolayı küllî suretde tezâyüd etmek tehlikesine ma‘rûz bulunuyor.

Avusturya-Macaristan ticaret ve sanâyi‘inin bu münasebetle dûçâr olmak üzere bulunduğu zararları mümkün mertebe tahfîf etmek hakkındaki emel ve arzusuna binâen sefâret geçen Ağustos'un yirmi altısı tarihiyle zât-ı

sâmî-i Sadâret-penâhî'ye bir muhtıra i‘tâ ederek bunda tard ve ihrac olunan Ermenilere aid emvâlin vilâyâtda şubeleri bulunan bir banka ma‘rifetiyle idare etdirilmesi fikrini Hükûmet-i Osmaniyye'ye telkîn eylemişdir.

Yerli ve ecnebi dâyinlerin nefy ve tağrîb olunan ahaliye karşı menfaatlerini muhafazaten birtakım tedâbîre tevessül olunması lüzum-ı âcil hükmünde olduğu hâlde Hükûmet-i Osmaniyye'nin bu hususdaki efkâr ve niyyâtına dair bugüne kadar sefârete bir gûne tebligât ve iş‘ârât vâki olmamışdır. Sefâret mesken ve me’vâlarından tard ve ihrac olunan eşhâsa aid emvâlin cebrî bir suretde idare etdirilmesine dair kavânîn ve nizamât-ı Osmaniyye'de bir sarâhat mevcud olmadığını bilmez değilse de ahvâl-i fevkalâde-i hâzıranın sefâretin muhtırasında teklif olunan tedâbîri muhık göstereceği fikir ve ictihâdındadır. Zaten Hükûmet-i Osmaniyye için ashâb-ı matlûbâtın menâfi‘ini muhafazaten ittihâz olunacak tedâbîre müteferri‘ esasâtı bir kanun-ı muvakkatle vaz‘ etmek güç birşey değildir.

Tard olunan Ermenilere aid emvâlin muhafazası ve Avusturyalı ve Macar dâyinler menâfi‘inin vikâyesi için memurîn-i Osmaniyyece şimdiye kadar hiçbir tedbire tevessül olunmamasına binâen sefâret hükûmetçe Ermeni ahaliye karşı ittihâz olunan tedâbîr yüzünden Avusturya ve Macaristan ticaret ve sanâyi‘inin dûçâr olacağı her gûne zarar ve ziyandan dolayı Hükûmet-i Osmaniyye'yi şimdiden mes’ul tutmak mecburiyetindedir.

Sefâret, Devlet-i Osmaniyye'nin umûr-ı dahiliyesine müdahale etmeyi şübhesiz hâtır ve hayaline getirmez ise de cânib-i Hükûmet-i Seniyye'den Ermeni ahaliye karşı ittihâz olunan tedâbîr yüzünden tahaddüs eden hâl ve mevki‘den münba‘is zararlara karşı kendi tebaasını vikâye etmeyi vazifeden eyler.

Memâlik-i Osmaniyye'de başlıca anâsır-ı ticaretden birini teşkil etmekde bulunan Ermeni ahalinin toptan teb‘îd ve ihracından Avusturya ve Macaristan erbâb-ı sanâyi‘i ile bankaları ve sigorta kumpanyaları pek ziyade müteessir olacaklardır.

Avusturya ve Macaristan erbâb-ı sanâyi‘i ile müessesâtı Ermenilerin tard ve teb‘îdlerinden kendi menâfi‘-i müstakbeleleri için zarurî olarak inbi‘âs edecek zarar ve ziyanları göze aldırmak mecburiyetinde olup buna muka-

bil menfîlere aid emvâlin muhafazasına ma‘tûf tedâbîrin fikdânından dolayı taht-ı tehdidde bulunan menâfi‘lerinin muhafazası talebinde bulunmaları da hakk-ı sarîhleridir.

Binâenaleyh sefâret artık kendi işlerine bakamayan Ermenilerde matlûbu olanları tehdid eden zararların imkân müsaid olduğu mertebede men‘ ve tehvîni zımnında ne gibi tedâbîr-i kanuniye ve idariyeye tevessül etmek fikir ve niyetinde bulunduğunu Hükûmet-i Seniyye'den tahkik etmek mecburiyetindedir.

Sefâret, Hükûmet-i Osmaniyye'nin kiyâseti ve hissiyât-ı nasfet-kârânesi iktizâsınca işbu teşebbüsü sefâretin kendi tebaasının muhafaza-i menâfi‘-i ticariyesi esbâbını imkân yetdiği mertebede istikmâl etmek hususundaki emel-i meşrû‘unun tebliğ ve beyânından gayrı bir yolda telakki buyurmayacağı cezm ve itikadında bulunduğu cihetle tard ve teb‘îd olunan ve kendi işleriyle artık bizzat veyahud bir vekil vesâtatıyla tevaggul edemeyen Ermenilere aid emvâlin bir idare-i cebriye-i kanuniye altına alınması esbâbını âcilen istikmâl etmesini Hükûmet-i Seniyye'ye teklif eder.

Şayed Hükûmet-i Seniyye tard ve ihrac olunan Ermenilere aid emvâlin bir banka ma‘rifetiyle idare etdirilmesi yolunda sefâretçe ibtidâ-yı emrde telkîn olunan fikri kâbil-i icra görmeyecek olursa bazı ahvâl için kavânîn-i mevcudede musarrah olan idare tarzında bir nev‘ idare-i cebriye-i kanuniyeye teşebbüs olunmak icab eder.

Avusturyalı ve Macar dâyinlerin kendi menfaatlerini muhafazaten icra olunacak teşebbüsâtın nev‘ ve mahiyetinden haberdâr olabilmeleri için bu hususda Hükûmet-i Seniyyece ittihâz buyurulacak tedâbîr-i kanuniyenin âcilen sefârete iş‘âr buyurulması Nezâret-i Celîle-i Hariciye'den temenni olunur.

Bu hususda alâkadar bulunan menâfi‘in derece-i ehemmiyetine Hükûmet-i Seniyyece bizzat kanaat hâsıl buyurulması için sefâret Avusturya ve Macaristan ihracât tacirlerinin Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermeni tüccarındaki matlûbâtının makâdîrini takrîbî olarak irâe ve ihtivâ eden bir listeyi leffen irsâl eder. İşbu liste yalnız ale'l-acele tahkikine imkân bulunmuş olan matlûbâtı ihtivâ etmekde olup bunda münderic 4.697.211 frank râddesindeki meb-

lağ Avusturya-Macaristan erbâb-ı sanâyi‘inin Memâlik-i Osmaniyye'deki Ermeni müşteriler zimmetinde olan matlûbâtının mikdar-ı mecmû‘unu irâe eylemekden pek uzakdır. Avusturya ve Macaristan bankaları ile sigorta kumpanyalarının matlûbâtı sâlifü'z-zikr meblağdan pek fazla olsa gerekdir.

**

Bâb-ı Âlî
Nezâret-i Hariciye
Tercüme Müdüriyeti
Numara:
Tarih: 26 Eylül sene 1331

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'nden Almanya ve Avusturya-Macaristan Sefâretleri'ne irsâl olunan muhtıranın tercümesidir.

Almanya (Avusturya-Macaristan) Sefâreti, Nezâret-i Celîle-i Hariciye'-ye irsâl etmiş olduğu 13 Eylül sene 1915 tarihli ve 6358 numaralı (Avusturya-Macaristan Sefâreti'nin 21 Eylül sene [1]915 tarihli ve 202 numaralı) müzekkire-i şifahiyede vilâyât-ı Osmaniyye'den bazılarından Ermenilerin diğer mahallere nakillerinden dolayı (Avusturya-Macaristan) Almanya tebaasının dûçâr olmuş oldukları zarar ve ziyandan mütevellid mes’uliyete dair bazı mülâhazât dermiyân etmeyi vazifeden addetmişdir. Sefârete bildirildiğine göre memleketin umûr-ı idariye-i dahiliyesine aid olan ve doğrudan doğruya tebaa-i Osmaniyye'den bir kısım kesâna müte‘allik bulunan tedâbîr-i mebhûse ilcaât-ı ahvâl dolayısıyla vilâyât-ı mezkûrede mukim ecânibin menâfi‘ine bazı mertebe îrâs-ı zarar edebilecek bir mahiyeti haiz olsa bile yine bir gûne teşebbüsât-ı diplomasiyeye mahal veremez. Fi'l-hakika her hükûmet huzur ve asayişi te’min ile mükellef bulunduğundan dahil-i memleketde vuku‘a gelen hareket-i isyaniyeyi devamlı bir suretde def‘ ve izâle için kendisince en sâlih görünen tedâbîri ittihâza salâhiyatdâr olduğu gayr-ı kâbil-i itirazdır. Diğer tarafdan tedâbîr-i mezkûre Hükûmet-i Osmaniyye'nin el-yevm ma‘rûz bulunduğu ahvâle mümâsil bazı ahvâl-i vahîme de ittihâz edilmiş olmasından dolayı bilhassa ehemmiyet ve müsta‘celiyeti haiz bir mahiyet iktisâb eder. Umumen tanınmış olan usul ve kavâid-i kanuniyeye göre bir hakk-ı meşrû‘un isti‘mâli bir gûne mes’uliyeti istilzâm edemeyeceğinden mârru'z-zikr tedâbîr-i mübre-

menin ittihâzından dolayı bir takım menâfi‘in muhil olması bir gûne taleb dermiyânına mahal vermez. Şurası da şâyân-ı kayd ve tezkârdır ki Hükûmet-i Osmaniyye el-hâletü hâzihî kendisini pek ziyade meşgul etmekde olan müdafaa-i milliye gavâiline rağmen mârru'z-zikr tedâbîrin gerek âhar mahalle sevk olunan eşhâsın ve gerek bunların dâyinleri bulunan eşhâs-ı sâlise ile sairenin menâfi‘ine cüz’î bir zarar îrâs edilmeksizin tatbik ve icra edilmesi hususuna bilhassa nasb-ı nazar-ı dikkat ve ehemmiyet etmekdedir. 12 Zilkade sene 1333 tarihli Kanun-ı Muvakkat'ın gerek doğrudan doğruya ve gerek bi'l-vasıta olan kâffe-i menâfi‘i te’mine kâfil bulunması mesrûdât-ı ânifenin bir delil-i hakikîsidir. Binâenaleyh Almanya (Avusturya) Sefâreti'nin mârru'z-zikr takrîr-i şifahîsinde dermiyân olunan kuyûd-ı ihtirâziye şâyân-ı kabul olmadığından kendi menâfi‘lerinin muhafazası için mârru'z-zikr kanunnâme ahkâmına tevfîk-i hareket eylemek Alman (Avusturya-Macaristan) tebaasından bulunan alâkadarâna aiddir.

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
İstişâre Odası
Hususî: 3

Mahremâne

Almanya Sefâreti Ermeni Meselesi hakkında 3 Temmuz sene [1]915 tarihinde bir muhtıra irsâl ederek Şarkî Anadolu vilâyâtında ittihâz edilen tedâbîr-i tenkîliyenin bir maksad-ı askerîye ma‘tûf ve Devlet-i Osmaniyye için müdafaa-i meşrû‘a vesâitinden olmasına mebnî bu bâbda Almanya Hükûmeti'yle Hükûmet-i Seniyye'nin nikât-ı nazarı tevâfuk etdiğini şu kadar ki Ermenilerin esna-yı naklinde iltizâm-ı şiddetden hazer edilmek ve hâdisât-ı müessife vuku‘una meydan verilmemek devleteynin menâfi‘-i hâliye ve müstakbele-i müşterekeleri mukteziyâtından olduğunu ve sulhun in‘ikâdı sırasında Ermeni Meselesi düvel-i ecnebiyenin Türkiye umûr-ı dahiliyesine yeniden müdahalelerine vesile teşkil edeceği şâyân-ı teemmül bulunduğunu 13 Eylül tarihli Note Verbale'i ile de Ermenilerin nakli Alman menâfi‘-i iktisadiyesini gereği gibi ihlâl etdiğinden bu yüzden Alman ticaretinin uğradığı zarar ve

ziyandan Hükûmet-i Osmaniyye'yi mes'ul tutduğunu beyân ve bu takrîrine Deutsche Bank ve Deutsche Orient Bank taraflarından zarar ve ziyanları mikdarına ve bunların mes'uliyetini Hükûmet-i Seniyye'ye atfetdiklerine dair verilen istid'ânâmelerin suretlerini rabt eylemişdir. Avusturya Sefâreti dahi 21 Eylül sene [1]915 tarihli Note Verbale ile aynı vechile müracaatda bulunmuş ve Avusturya-Macaristan müessesâtının Ermeniler zimmetinde dört milyon altı yüz doksan yedi küsur bin franka bâliğ olan matlûbâtının listesini göndererek bunun yekûn-ı hakikîyi irâe etmekden ba'îd bulunduğunu ve Avusturya müessesât-ı sınâiye ve ticariyesine ârız olacak zarardan Hükûmet-i Seniyye'yi mes'ul tutduğunu bildirmişdir. El-hâsıl Almanya Sefâreti 5 Teşrîn-i Evvel tarihli takrîr-i şifahîsinde naklolunan eşhâsın emlâk, düyûn ve matlûbâtı hakkındaki kanunun tayin etdiği müddetlerin adem-i kifâyesinden şikâyet ve 16 Teşrîn-i Sânî sene [1]915 tarihli takrîri ile de muharrerât-ı sâbıkasına zeylen Adana'da Baumwoll-Gesellschaft nâmına medyûnları uhdesindeki emlâkın ferâğ etdirilmesini iltimâs etmiş ve Avusturya Sefâreti ise 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]915 tarihli takrîri ile şikâyetini yalnız müddetlerin kısalığına hasretmeyerek kanun-ı mezkûru başdan başa tenkid ve mütâlaâtının nizamnâmenin tertibi sırasında nazar-ı itibara alınmasını taleb eylemişdir.

Sefârât-ı mezkûrenin iş'ârât-ı mahkiyesinden evvelkilere cevaben tanzim edilen muharrerât, Sadâret-i Uzmâ'dan vürûduna intizâr edilen talimâta ta'lîkan şimdiye kadar gönderilememişdir. Hükûmet-i Seniyye'ye atfedilmek istenilen mes'uliyetin lüzum-ı reddi vâreste-i tezkâr bulunmuş olmakla evvelce kaleme alınan müsveddât telfîk ve son gelen takrîrler muhteviyâtına nazaran bazı mertebe ilavât ve ta'dilât icra edilerek el-hâletü hâzihî Almanya ve Avusturya sefâretlerine gönderilmek lâzım gelen muhtıraların müsveddeleri leffen takdim kılınmışdır. Bunların irsâli tensîb buyurulduğu takdirde 7 Temmuz sene [1]331 tarih ve 214 numaralı tezkire-i aliyye ile Sadâret'e tercümesi gönderilen Fransızca varakanın da bir suretinin birlikde gönderilmesi iktizâ eder. Avusturya Sefâreti'ne Devlet-i Osmaniyye'nin hakk-ı teşrî'ine müdahale edilemiyeceğinden resmî bir vesikada münderic mütâlaâtının nazar-ı itibara alınamayacağı bildirilmişse de esas itibarıyla vârid görülebilecek bazı mülâhazâtı dahi ihtivâ etdiğinden kanunun suret-i tatbikini müş'ir olarak ih-

zâr edilmekde olan nizamnâmenin tertibinde lede'l-iktizâ nazar-ı itibara alınmak üzere 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]915 tarihli ve 222 numaralı takrîr-i şifahînin bir suretinin Adliye Nezâreti'ne irsâli de fâideden hâlî değildir.

Sulh müzâkerâtı sırasında umûr-ı dahiliyemize karışmak için düvel-i ecnebiyenin Ermeni Meselesi'ni ileri sürmeleri ihtimaline dair Almanya Hükûmeti tarafından izhâr edilen ve bâlâda naklolunan endişe Hükûmet-i Seniyye için fi'l-hakika nazar-ı itinada tutulmağa lâyık ve ihtimal-i mezkûrun tahakkuku imkânını izâleye hâdim tedâbîre şimdiden müracaat edilmek muktezîdir. Gerek müttefikimiz ve gerek hasmımız olan devletler kendilerine isnâd edilen ef‘âl-i gayr-ı muhıkkaya karşı gayet müdellel vesâik-i reddiye ihzâr ederek bütün âlem-i medeniyete neşretmek suretiyle âtî için efkâr-ı umumiyeyi kazanmağa şitâbân olduklarına nazaran Hükûmet-i Seniyyece dahi -şimdiye kadar yapılmamışsa- Ermeniler hakkında müttehaz tedâbîri icab etdiren avâmili ve tedâbîr-i mezkûrenin tatbikinde muhafaza-i can ve mal hususunda ne vechile iltizâm-ı himmet ve bazı tekâsülü meşhûd olan memurînin nasıl tecziye edildiğini ve'l-hâsıl Hükûmet-i Osmaniyye'nin bu hususda takib etdiği hatt-ı hareket ne kadar meşrû‘ ve mu‘tedil olduğunu mübeyyin bir vesika-i mufassala tertibiyle bunun müttefik ve bî-taraf devletler memurîn ve mehâfiline derhal tevzî‘i in‘ikâd edecek sulh konferansında Hükûmet-i Seniyye'nin mevki‘ini tahkîm edeceğinde şübhe yokdur. İktizâ-yı hâlin ifası re’y-i âlî-i nezâret-penâhîlerine vâbeste olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

HR. SYS, 2873/5_3

268 SEVK EDİLEN ERMENİLERDEN CİNAYET YA DA DİĞER SUÇLARDAN SANIK DURUMUNDA OLANLAR HAKKINDA KANUNÎ TAKİBATIN ERTELENMESİ

Sevk edilen Ermenilerden cinayet ya da diğer suçlardan sanık durumunda olanlar hakkında kanunî takibatın ertelenmesinin uygun olduğuna ve bu konuda Dahiliye ve Adliye Nezâretlerine tebligat icrasının gerekliliğine dair Meclis-i Vükelâ mazbatası

19 Aralık 1915

Meclis-i Vükelâ
Müzâkerâtına Mahsus
Zabıtnâme
Sıra Numarası: 448
Tarih: 11 S. sene [1]334
6 Kânûn-ı Evvel sene [1]331

Hulâsa-i Meâli

Teb‘îd edilen Ermenilerden cinayetle maznûn ve müttehem olanların mevkûf bulundukları veya sevk edildikleri mahaller mehâkimince muhakemelerine devam olunarak eşhâs-ı merkûmeden yalnız cünha ile maznûn veya bu gibi ef‘âlde fer‘an zî-medhal bulunanlar hakkındaki takibât-ı kanuniyenin bazı emsali vechile te’cili Dahiliye Nezâreti'yle lede'l-muhabere muvâfık görülmüş olduğundan bahis ile istîzân-ı muameleyi mutazammın Adliye Nezâreti'nin 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 tarihli ve 163 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Eşhâs-ı merkûmeden gerek cinayet gerek cünha ef‘âliyle müttehem ve maznûn olanlar hakkındaki takibât-ı kanuniyenin te’cili münasibdir. Bu vechile Dahiliye ve Adliye Nezâretleri'ne tebligât icrası tezekkür edildi.

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)

MV, 199/164

269 ERMENİLERDEN ALINAN SİLAH VE MÜHİMMAT

Alınan karara uygun olarak Halep, Adana ve Aydın'da Ermenilerden müsadere edilen ve listeleri gönderilen silah ve mühimmatın İstanbul'a gönderilerek Maçka Silahhanesi'ne tesliminin istendiği, Eskişehir ve Karahisar'da ise müsadere edilecek silah bulunmadığının bildirildiği

1 Ocak 1916

Aydın Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Umumî: 25004
Hususî: 758

Hulâsa: *Ermenilerden müsâdere olunan silah ve sairenin cedveli leffen takdim olundu*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

25 Ağustos sene [1]331 tarihli şifre telgrafnâme-i âlî-i nezâret-penâhîleri arîza-i cevabiyesidir. Kıta‘ât-ı askeriyece şu sırada silaha ihtiyac olduğundan ve Ermenilerden külliyetli silah ve bomba ve saire müsâdere edildiği anlaşıldığından bu gibi esliha için istenilen defterlerin iki nüsha olarak bir an evvel irsâli iş‘âr buyurulmuşdur. Ahaliden kararı vechile müsâdere olunup cihet-i askeriyeye teslim edilen silah ve sairenin İzmir ve havalisi kumandanlığından tanzim ve i‘tâ olunan defteri iki nüsha olarak fî 2 Eylül sene [1]331 tarihli ve 25005/751 numaralı arîza ile takdim olunmuşdu. Ermenilerden müsâdere olunan silah, fişenk ve bomba ve sairenin cins ve mikdarlarını mübeyyin olmak üzere bu kere Polis Müdüriyeti'nden tanzim ve i‘tâ olunan cedvel dahi nüshateyn olarak leffen takdim olundu. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 7 Zilkade sene [1]333 ve fî 3 Eylül sene [1]331

Aydın Valisi nâmına
Defterdar
Mehmed Tevfik

**

Ermeni hânelerinin hîn-i taharrîsinde zuhur eden eslihaya dair liste

ESÂMÎ	NEV'İ	Aded	Çifte tüfenk Aded	Tek tüfenk Aded	Fişenk Aded	Kılınç Aded	Kasatura Aded	Kama Aded	Bıçak Aded	Emânet numarası	MÜLÂHAZÂT
Şirket Vapurları Sandık Emini Karamanyan	Browning revolver	1			6						Mukaddemâ Ermeni Taşnak Komitesi'nin kulübü olan ve muaharan Dava Vekili Parsih Gülbenkyan tarafından işgal edilen Ermeni mahallesinde kâin hânenin matbah içerisinde icra kılınan hafriyâtda çıkarılan Yunan mamulâtı dinamit sucuğu Gaz tenekesi 9 aded bütün teneke 2 aded yarım teneke Boş el humbarası 9 aded Bunlar fî 1 Mayıs sene [1]331 tarihinde yüz on dokuz numaralı makbûz ilmuhaberi mukabilinde Kolordu Mühimmât Anbar Müdüriyeti'ne teslim edilmişdir.
Agop Gazuryan	Küçük bozuk revolver	1			16					619	
Karşıyaka'da mukim Kirkor Keseliyan	Browning revolver	1			92					618	
Arşak Arzoyan	Av tüfengi		1							605	
Ermeni Avcılar Kulübünde	Çifte tüfengi		3							606	
" "	Tek tüfengi			2						"	
" "	Eski kılınç					1				"	
" "	Kasatura						1			"	
" "	Küçük bıçak								3	"	
" "	Kama							1		"	
" "	Küçük revolver	3			31					"	
" "	Hartuçlu fişenklik	1								"	
" "	Uzun tabanca	1								"	
" "	Küçük teneke barut	2								"	
Murad Mudanyan	Dolma çifte tüfenk		2							607	
" "	Tek çifte tüfenk			1						"	
" "	Küçük revolver	1			5					"	
Üzüm tüccarı Manyas	Revolver	1			2					615	

ESÂMÎ	NEV‘İ	Aded	Çifte tüfenk Aded	Tek tüfenk Aded	Fişenk Aded	Kılınç Aded	Kasatura Aded	Kama Aded	Bıçak Aded	Emânet numarası	MÜLÂHAZÂT
Udcu Bogos	Revolver	1								608	
Karabet Çelebiyan	Çifte tüfenk		1							609	
İngilizli Karabet Balyan	Tek tüfenk			2	36					611	
" "	Bıçak								2	"	
" "	Kama							1		"	
" "	Ağızdan dolma kubur	1								"	
Ohannes Hazarosyan[10]	Kırma çifte tüfenk		1		24					610	
" "	Tek çifte tüfenk			1						"	
İstepan Nalbandyan	Revolver	2			45					614	
" "	Kama							1		"	
Karabet veled-i Haçator Avadikyan	Revolver	1			5					162	
" "	Kama							1		"	
" "	Çifte tüfenk		1							"	
Ardaşes Avrutyun	Revolver	1								613	
Melki Hanzedyan	Manliher revolver	1			10					622	
Muallim Ardaşi	Küçük kıt‘ada tek tabanca	1			1					"	
Arşak Arzoyan	Kırma revolver	1								"	
Agop Karamanyan	Browning revolver	1								"	
YEKÛN		22	9	6	273	1	1	4	5		

[10] Metinde "Cazaroz" şeklinde geçmektedir.

Ermenilerde bulunup müsâdere edilen silah, fişenk ve bomba ve dinamit ve sairenin nev‘ ve mikdarı bâlâda gösterilmiş ve bunlardan yalnız dokuz bütün ve iki yarım teneke dinamit sucuğu ile dokuz aded boş el humbarası fî 1 Mayıs sene [1]331 tarihinde ve yüz on dokuz numaralı makbûz ilmuhaberi mukabilinde Kolordu Mühimmât Anbar Müdüriyeti'ne teslim edilerek diğer eslihanın Polis İdaresi Emanet Memurluğu'nda mevcud ve mahfûz bulunmuş olduğunu mübeyyin işbu cedveli takdim kılındı.

Fî 1 Eylül sene [1]331

Aslına mutabıkdır Polis 381 (İmza)	Vekil (İmza)	Aydın Vilâyeti Polis Müdüriyeti

DH. EUM. 2. Şb, 12/32

***

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Evrak Umumî Numarası: 109/55
Kalem Numarası: 219 *Mahrem*
Tarih: 15 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 *Şifre*

Aydın ve Adana Vilâyetleri'ne

C. Tahrirât 3 Eylül sene [1]331, 758. Ermenilerden müsâdere olunup mürsel cedâvilde cins ve mikdarı münderic bulunan esliha ve sairenin vesâit-i münasibe ile Dersaâdet'e irsâliyle Maçka Silahhânesi'ne teslimi lüzumu Harbiye Nezâreti'nden cevaben bildirilmiş olmakla ona göre ifa-yı muktezâsı.

**

Aydın Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Umumî: 28486
Hususî: 1080

Hulâsa: *Ermenilerden müsâdere olunan silahlar hakkında*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

15 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihli ve 100 numaralı şifre telgrafnâme-i âlî-i nezâret-penâhîleri arîza-i cevabiyesidir. Ermenilerden müsâdere olunan

ve nev‘ ve mikdarları evvelce gönderilen cedvellerde muharrer olan silah ve cephânelerin vasıta-i münasibe ile Dersaâdet'e irsâliyle Maçka Silahhânesi'ne teslimi iş‘âr buyurulmuşdur.

Müfredâtı melfûf pusulada gösterilen esliha-i mezkûre ve eşya-yı saire evvelce polis idaresince Dördüncü Kolordu Mühimmât Anbarı'na teslim edilmiş olmasına mebnî iş‘âr-ı âlîleri vechile bunların Maçka Silahhânesi'ne irsâli İzmir ve Havalisi Kumandanlığı'na yazılmış idi.

Bu kere cevaben vârid olan tezkirede bunlar miyânındaki dokuz aded muhtelifü'l-cins revolver ile otuz yedi gra fişenginin lüzum görülecek kıta‘âta verilmek üzere İzmir Mühimmât Anbarı'na teslim edilerek Birinci Ordu Kumandanlığı'na malumât verildiği ve eşya-yı mütebâkiye hakkında muktezî muamelenin ifası Dördüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâleti'ne yazıldığı iş‘âr edilmiş olduğu ma‘rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 4 Safer sene [1]334 ve fî 29 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Aydın Valisi
(İmza)

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Evrak Umumî Numarası: 1080/201
Kalem Numarası: 237
Tarih: 19 Kânûn-ı Evvel sene [1]331

Mahrem

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

3 Teşrîn-i Sânî [1]331 tarihli ve … numaralı tezkireye zeyldir. Ermenilerden müsâdere olunup nev‘ ve mikdarları evvelce gönderilen cedvellerde münderic bulunan silah ve cephânelerle eşya-yı sairenin evvelce polis idaresince Dördüncü Kolordu Mühimmât Anbarı'na teslim edilmiş olduğu anlaşılmasına binâen iş‘âr-ı âlîleri vechile bunların Maçka Silahhânesi'ne irsâli İzmir ve Havalisi Kumandanlığı'na yazılarak alınan cevabda esliha-i mezkûre

miyânında dokuz aded muhtelifü'l-cins revolver ile otuz yedi gra fişenginin lüzum görülecek kıta‘âta verilmek üzere İzmir Mühimmât Anbarı'na teslim edilerek Birinci Ordu Kumandanlığı'na malumât verildiği ve mütebâkî esliha hakkında da muktezî muamelenin ifası lüzumunun Dördüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâleti'ne iş‘âr olunduğu bildirildiği Aydın Vilâyeti'nden vârid olan tahrirât-ı cevabiyede izbâr kılınmış olmakla ol bâbda.

DH. EUM. 2. Şb, 16/6

270 SEVKTEN KURTULMAK İÇİN ŞİMENDİFER HİZMETİNE GİREN ERMENİLERİN BİLDİRİLMESİ

Sevkiyâttan kurtulmak için şimendiferde çalışıyor denilerek sevkten istisna tutulan Ermenilerin isimlerinin tahkik edilerek bildirilmesi

16 Ocak 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 6618

Şifre
Mahrem

Haleb, Adana, Konya, Ankara
Vilâyetleri'yle Eskişehir, İzmit Mutasarrıflıkları'na

Ermenilerden sevkiyâtda müstahdem değil iken sevkden istisnâ etdirilmek maksadıyla birer hizmete alınanların ve el-yevm şimendifer işlerinde bir hizmet-i muayyenesi olmadığı hâlde müstahdemdir diye alıkonulanların vilâyet/livâ dahilindeki mikdarıyla esâmîsinin tahkik ve inbâsı.

Fî 3 Kânûn-ı Sânî sene 1331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/45

271 SEVKTEN İSTİSNA EDİLEN DÜYÛN-I UMUMİYE VE REJİ İDARESİNDEKİ ERMENİ MEMURLARIN BİLDİRİLMESİ

Tahliye edilen mahallerdeki Düyûn-ı Umumiye ve Reji idarelerinde sevkten istisna tutulan Ermeni memurlarla yeniden tayin edilen Ermenilerin isimlerinin, tayin tarihlerinin ve nereli olduklarının bildirilmesi

19 Ocak 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 843

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Konya, Mamuretülaziz Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Niğde, Maraş, Karahisar-ı Sahib, Canik, Karesi, Kale-i Sultaniyye, Kayseri, Eskişehir, İçel, Kütahya Mutasarrıflıkları'na

Ermenileri nakil ve tahliye edilmiş olan mahallerde Düyûn-ı Umumiye ve Reji İdaresi'ne aid Ermeni memurlar bulunduğu gibi yeniden de bu gibi mahallere Ermeni memurlar tayin ve i‘zâm kılınmakda olduğu haber alınıyor. Mezkûr idarelerde sevkden istisnâ edilerek bırakılanlarla yeniden tayin ve i‘zâm olunanların esâmîsinin ve tarih-i tayinleri ile nere ahalisinden olduklarının tahrirâtla iş‘ârı.

Fî 6 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 60/48

272 POZANTI, GÜLEK VE CİVARINDA BULUNAN 20.000 ERMENİ MUHACİRİN NAKLİ

Pozantı, Gülek ve civarında bulunan 20.000 kadar Ermeni muhacirin trenle nakillerine imkân olmadığından kafileler halinde nakledilmeleri ve söz konusu mahallerde bu kadar Ermeni muhacirinin bulunup bulunmadığı, var ise nereden, ne şekilde geldikleri hususunda bilgi verilmesi

20 Ocak 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 41566

Şifre

Adana, Konya Vilâyetleri'yle Niğde Mutasarrıflığı'na

[Poza]ntı, Gülek ve civarında yirmi bin kadar muhacir Ermeni'nin bulunduğu ve bunlardan bir kısmının şimâlden cenûba [diğer] kısmının cenûbden şimâle sevk edilmekde oldukları anlaşıldığı ve hâl-ı hâzırda şimendiferle nakilleri imkân haricinde olduğu gibi menzillerde iâşeleri de mümkün olamayacağı beyânıyla bunların kafile kafile gidecekleri mahalle sevkleri lüzumu Başkumandanlık Vekâleti'nden bildiriliyor. Keyfiyet icab edenlerden sorulmuş olmakla oralarda mezkûru'l-mikdar Ermeni muhaciri bulunup bulunmadığının ve varsa nereden ve ne suretle geldiklerinin bi'l-etraf inbâsı

Fî 7 Kânûn-ı Sânî sene[1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/69

273 HALEP YOLUYLA ZOR'A GELEN ERMENİLER

Halep yoluyla 1.500 Ermeni'nin daha Zor'a geldiği
31 Ocak 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zor

Haleb tarîkıyla bin beş yüz Ermeni daha gelmişdir.
Fî 18 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Mutasarrıf
Suad

DH. EUM. 2. Şb, 69/5

274 ESKİŞEHİR'DEN ERMENİ SEVKİYÂTINA SON VERİLDİĞİ

Ermeni sevkiyâtına son verilmesinin Eskişehir Mutasarrıflığı'na yazıldığı, Konya'ya gelmiş olanların da vilâyetin münasip mahallerinde ve yapılan tebligat çerçevesinde iskân edilmeleri gerektiği

1 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 182
Şube: 2 *Şifre*

Konya Vilâyeti'ne

C. 12 Kânûn-ı Sânî sene[1]331 Ba'd-ezîn Ermeni sevkiyâtına nihayet verilmesi Eskişehir Mutasarrıflığı'na yazılmışdır. Şimdiye kadar oraya gelmiş olanların vilâyetin münasib mahallerinde ve tebligât-ı sâbıka dairesinde iskânları muktezîdir.

Fî 19 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/199

275 RE'SÜLAYN'DAN MUSUL'A SEVK EDİLEN ERMENİ MUHACİRLER ARASINDA TİFÜS HASTALIĞININ YAYILDIĞI

Re'sülayn'dan Musul'a sevk edilecek Ermeni muhacirler arasında Tifüs hastalığı yayıldığından hastalığın askerlere bulaşmasını önlemek için sevkiyâtın Re'sülayn-Musul hattına uğratılmadan yapılması

3 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti *Şifre*
Hususî: 62 *Müsta'cel*

Zor Mutasarrıflığı'na

Musul'a sevk olunmak üzere Re'sülayn'a gelen Ermeni muhacirîninin tifüs ve sair sârî hastalıklarla musâb olmalarından nâşi Re'sülayn üzerinden

Musul'a sevki suretiyle işbu menzil hattının telvîs edilmemesi Altıncı Ordu Kumandanlığı'ndan bildirildiği beyânıyla hastalığı, bu hatdan geçecek efrâd-ı askeriyeye sirayet etdirmemek ve bu suretle ordunun en mühim harekât ve nakliyâtını icraya medâr olan geri hidemâtını sekteye uğratmamak üzere Ermeni muhacirlerinin ba'd-ezîn Re'sülayn-Musul menzil hattına uğratılmayarak Musul'a başka bir tarafdan sevki lüzumu Başkumandanlık Vekâleti'nden iş'âr kılınıyor. Suret-i iş'âra nazaran iktizâsının ifa ve inbâsı

Fî 21 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/219

276

ERMENİLERİN BULUNDUKLARI VİLÂYET DIŞINA ÇIKARILMAMALARI

Sevkleri tehir olunan Ermenilerin nezâretin izni olmadan vilâyet dışına çıkarılmamaları

3 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 920

Şifre

Edirne, Aydın, Beyrut, Suriye, Kastamonu Vilâyetleri'yle,
Bolu, Teke, Çatalca, Kale-i Sultaniye, Maraş, İçel Mutasarrıflıkları'na

Sevkleri te'hir olunan yerli ve vilâyât-ı saireden gelen yabancı Ermenilerden bir kısmının bazı mahallerde memurîn-i mülkiyeden aldıkları vesikalarla vilâyât dahilinde geşt ü güzâr etmekde oldukları haber alındığından ba'demâ hiçbir Ermeni'nin nezâretden istîzân ve müsaade istihsâl olunmadıkça bulunduğu kazadan harice çıkmasına kat'iyyen müsaade edilmemesi ve bu takyîdâtın bunlardan ihtidâ etmiş olanlara da tatbiki.

Fî 21 Kânûn-ı Sânî sene 1331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/216

277 ERMENİLERİN BULUNDUKLARI YERLERDEN İZİNSİZ ÇIKARILMAMALARI

Sevkleri tehir olunan Ermenilerin nezâretin izni olmadan kesinlikle mahallerinden dışarı çıkarılmamaları ve bu uygulamanın ihtidâ etmiş olan Ermeniler için de geçerli olduğu

5 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 142
Şube: 2

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

C. 19 Kânûn-ı Sânî sene [1]331. Sevkleri te'hir olunan yerli ve vilâyât-ı saireden gelen yabancı Ermenilerin bir kısmının bazı mahallerde memurîn-i mülkiyeden aldıkları vesikalarla vilâyât dahilinde geşt ü güzâr etmekde oldukları haber alındığından bahis ile ba'demâ hiçbir Ermeni'nin nezâretden istîzân ve müsaade istihsâl olunmadıkça bulunduğu kazadan harice çıkmasına kat'iyyen müsaade edilmemesi ve bu takyîdâtın bunlardan ihtidâ etmiş olanlara da tatbiki hakkında 17 Kânûn-ı Sânî sene [1]331 tarihinde icab eden vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya ve ahîren Suriye Vilâyeti'ne tebligât icra kılınmışdır.

Fî 23 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 60/239

278 ZOR'A GELEN AYNTAB VE İZMİTLİ ERMENİLER

Ayntab ve İzmitli 2.500 Ermeni'nin Zor'a geldiği

7 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zor

Ayntab ve İzmitlilerden iki bin beş yüz Ermeni dün Zor'a gelmişlerdir.

Fî 25 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Mutasarrıf
Ali Suad

DH. EUM. 2. Şb, 69/6

279 ZOR'A ULAŞAN AYNTAB, TEKFURDAĞI, KARAHİSAR VE AKŞEHİR ERMENİLERİ

Ayntab, Tekfurdağı, Karahisar ve Akşehir Ermenilerinden 1440 kişinin Zor'a ulaştığı

8 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zor

Ayntab, Tekfurdağı, Karahisar, Akşehir Ermenilerinden bin dört yüz kırk nüfus dün Zor'a vasıl olmuşlardır.

Fî 26 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Zor Mutasarrıfı
Ali Suad

DH. EUM. 2. Şb, 69/7

280 ZOR'A GELEN İZMİT VE SAMSUNLU ERMENİLER

İzmit ve Samsunlu 400 Ermeni'nin Zor'a geldiği

11 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zor

Bugün İzmit ve Samsunlu dört yüz Ermeni nüfusu gelmişdir.

Fî 29 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Mutasarrıf
Suad

DH. EUM. 2. Şb, 69/8

281 ZOR'A GELEN MARAŞ, BURSA VE ADAPAZARLI ERMENİLER

Maraş, Bursa ve Adapazarlı 280 Ermeni'nin daha Zor'a geldiği

12 Şubat 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Zor

Dün Maraş, Bursa, Adapazarlılardan iki yüz seksen Ermeni daha gelmişdir.

Fî 30 Kânûn-ı Sânî sene [1]331

Mutasarrıf
Ali Suad

DH. EUM. 2. Şb, 69/9

282 ERMENİLERİN İSVİÇRE'YE BÜYÜK MİKTARDA PARA KAÇIRMALARI

İstanbul'dan ayrılarak İsviçre'ye yerleşen Ermenilerin, beraberlerinde götürdükleri külliyetli miktardaki paraları Osmanlı Hükümeti aleyhinde sarf ettikleri tespit edildiğinden İstanbul'dan harice para çıkışına engel olunması, ayrıca İstanbul'daki fesatçıların yazdıkları mektupların yurt dışına çıkışını sağlayan Rum

ve Ermeni demiryolu memurlarının sıkı gözetim altında tutulmaları, bunların yerlerine güvenilir Müslüman memurların alınması veya sivil polis istihdamı ve bir de Sirkeci yataklı vagonlar müfettişlerinden Karabet Hogasyan'ın kötü niyetli davranışları tamamen anlaşılıncaya kadar polis tarafından gizlice gözetimde bulundurulması

16 Şubat 1916

Bern Sefâret-i Seniyyesi
Umumî: 101
Hususî: 54

Hulâsa: *Rumeli Demiryolları memurîni*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Dersaâdet'den müfârakat edip İsviçre'de ihtiyar-ı ikamet etmiş olan bi'l-cümle Ermenilerin Memâlik-i Osmaniyye'den hîn-i müfârakatlerinde beraberlerinde külliyetli mikdarda para götürüp meblâğ-ı mezkûreyi Ermeni Meselesi'ne hâdim olarak el-yevm Saltanat-ı Seniyye aleyhinde tertib etdikleri harekât-ı şekâvetkârâne uğruna sarf etmekde oldukları ve el-hâletü hâzihî gerek Dersaâdet bankaları vasıtasıyla ve gerek suver-i saire ile Dersaâdet'den mebâliğ-i azîme celb eylemekde bulundukları istihbâr olunduğundan sair hükûmât-ı muhâribe memâlikinde ittihâz olunan tedâbîre mümâsil Dersaâdet'den harice para nakil ve irsâlinin men‘i hakkında Hükûmet-i Seniyyece ittihâz olunan mukarrerâtın tamamiyyet-i tatbikine bir kat daha ihtimâm ve itina olunması zımnında lâzım gelenlere evâmir-i mukteziye i‘tâsı müsterhamdır. Kezâlik Dersaâdet'de bulunan Saltanat-ı Seniyye bedhâhânı ve hükûmet-i hâzıra düşmanları tarafından tastîr olunan muharrerât Rumeli Demiryolları memurları ma‘rifetiyle İsviçre ve memâlik-i sairede bulunan hükûmet muhaliflerine ve a‘dâ-yı devlete nakil ve îsâl olunmakda bulunduğu bendelerine ihbar edildiğinden Rumeli Demiryolları memurlarının şedîd bir teftişe tâbi tutulması ve memurîn-i mezkûre miyânında bulunup Rum ve Ermeni milletlerine mensub olan eşhâsın adi ve yataklı vagonlar hizmetinden derhal ihracıyla onların yerine Müslümanlardan emniyetli memurların tayini veyahud harbin imtidâdı müddetince mârru'l-arz demiryollar vagonlarının hizmeti sivil polis

memurlarına tevdî‘i lüzumu zât-ı âlî-i nezâret-penâhîlerince tasvîb buyurulacağı bedîhîdir. Sirkeci'de Rumeli Demiryolları'nın yataklı vagonları müfettişlerinden contrôleur des wagons-lits olup Hidiv Abbas Hilmi Paşa'nın adamlarıyla münasebâtı olan Ermeni milletinden Karabet Hogasyan nâm şahsın harekât ve tesvîlâtına tamamıyla kesb-i ıttılâ‘ edilinceye kadar şimdilik suret-i mahremânede polis nezâreti altında bulundurulması için Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne tebligât-ı mukteziye i‘tâsı müsterhamdır. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 8 Şubat sene [1]916

Bern Sefiri
Fuad Selim

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Umûr-ı Siyasiye
Müdüriyet-i Umumiyesi
Mühimme Kalemi
Numara: 78362/2325
Tarih: 3 Şubat sene [1]331

Mahremâne

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Dersaâdet'den müfârakatle İsviçre'de ihtiyar-ı ikamet eden Ermenilerin Memâlik-i Osmaniyye'den hîn-i müfârakatlerinde beraberlerinde götürmüş oldukları mebâliğ-i külliyyeyi Ermeni Meselesi'ne hâdim olarak Hükûmet-i Osmaniyye aleyhinde tertib etdikleri harekât-ı şekâvetkârâne uğrunda sarf etmekde ve el-hâletü hâzihî gerek buradaki bankalar vasıtasıyla gerek suver-i saire ile Dersaâdet'den mebâliğ-i kesîre celb eylemekde bulundukları istihbâr olunduğundan sair hükûmât-ı muhâribe memâlikinde ittihâz olunan tedâbîre mümâsil Dersaâdet'den harice para nakil ve ihracının men‘i hakkında Hükûmet-i Seniyyece müttehaz mukarrerâtın tamamî-i tatbikine bir kat daha dikkat ve itina olunması ve bir de Dersaâdet'de bulunan bedhâhân ve garazkârân taraflarından tastîr olunan mekâtîb Rumeli Demiryolları memurları ma‘rife-

tiyle İsviçre ve memâlik-i sairede bulunan muhalifîn-i hükûmete ve a‘dâ-i devlete îsâl edilmekde bulunduğu da ayrıca ihbar edilmesine mebnî zikrolunan memurların şedîden taht-ı tarassudda tutulması ve bunların arasında bulunan Rum ve Ermenilerin adi ve yataklı vagonlar hizmetinden derhal ihracıyla yerlerine Müslümanlardan emniyetli memurların tayini veyahud harbin imtidâdı müddetince mârru'z-zikr demiryollar vagonları hizmetinin sivil polis memurlarına tevdî‘i ve Sirkeci'de yataklı vagonlar müfettişlerinden olup Hidiv Abbas Hilmi Paşa hazretlerinin adamlarıyla münasebâtı olan Karabet Hogasyan nâmındaki şahsın harekât ve tesvîlâtına tamamıyla kesb-i ıttılâ‘ edilinceye kadar şimdilik suret-i mahremânede polisin nezâreti altında bulundurulması lüzumu Bern Sefiri Fuad Selim Beyefendi'den alınan 8 Şubat sene [1]916 tarihli tahrirât-ı mahremânede izbâr edilmişdir. İktizâsının ifası himem-i aliyye-i dâverîlerine menûtdur. Emr u fermân.

HR. SYS, 2882/25-1, 2

283 RUSLARA ÖNCÜLÜK EDEN ERMENİLERİN TÜRKLERİN GERİ ÇEKİLDİĞİ MAHALLERDE KATLİAM YAPTIKLARI

Ruslara öncülük eden Ermenilerin Türklerin geri çekildiği mahallerde kalan ahali ile yaralıları şehit ettiklerinin Trabzon Vilâyeti'nden bildirildiği

18 Şubat 1916

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Trabzon Vilâyeti'nden
mevrûd fî 4/5 Şubat sene [1]331 tarihli telgrafnâme suretidir.

Ruslara pîşdârlık eden Ermenilerin askerin ric‘at etdiği mahallerde kalan zükûr-inâs ahali ile mecrûhînimizi şehid etmekde oldukları mevsûkan anlaşılmakla ma‘rûzdur.

Vali
Cemal Azmi

HR. SYS, 2871/3

284

KAYSERİ'NİN EFKERE NAHİYESİNDE YAKALANAN ERMENİ EŞKIYANIN CEZALANDIRILMASI

Kayseri'ye bağlı Efkere nahiyesinde gizlenen eşkıyanın tamamen yakalandığı, cezalandırılmaları konusunda alınan tedbirlerle mağaranın planına dair Beşinci Kolordu Ahz-ı Asker Heyeti Riyaseti'nden takdim edilen raporun Ermeni ihtilâl hareketinin belgelerini açıklayan Kırmızı Kitap'a alınmasının Başkumandan vekili tarafından rica edildiği, bu konuda hizmeti geçenlerin taltifi için gerekli yazışmanın yapıldığı

27 Şubat 1916

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 2
Numara: 23159/15995

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

28 Kânûn-ı Sânî sene [1]331 tarih ve 10348/22403 numaralı tezkire-i acizîye zeyldir.

Kayseri livâsına merbût Efkere nahiyesindeki mağaraya tahassun eden Ermeni eşkıyası bu defa kâmilen derdest edilmişdir. Eşkıya-yı merkûmenin icra-yı tenkîlleri hususunda ittihâz edilen tedâbîr ile mezkûr mağaranın planına dair Beşinci Kolordu Ahz-ı Asker Hey'eti Riyâseti'nden gelen on üç maddeyi hâvî rapor merbûten takdim kılınmış olmakla Ermeni harekât-ı ihtilâliyesi vesâikini mübeyyin Kırmızı Kitab'a idhâli rica olunur. Hizmetleri sebkat edenlerin ale'd-derecât taltifleri için icab edenlere yazıldığı ma'rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 14 Şubat sene [1]331

Başkumandan vekili nâmına
Müsteşar
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 18/18

285 KOMİTELERLE İLGİSİ OLMADIĞI HALDE SEVK EDİLEN ERMENİ AİLELERİNİN YERLERİNE İADESİ

Ermeni ailelerinin değil, sadece komitelerle ilişkisi bulunan ve ihanetleri hükümetçe açıklanan kişilerin ihracı tebliğ edildiği halde 27 hane halkının Karahisar'a sevk edilme sebebinin bildirilmesi ve söz konusu ailelerin derhal yerlerine iade edilmeleri

12 Mart 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 7151/135

Şifre

Karesi Mutasarrıflığı'na

C. 25/26 Şubat [1]331. Ermeni ailelerinin sevk olunmaması ve ihracın ancak komitelerle münasebet ve alâkası olan ve hükûmetçe hiyanetleri mütebeyyin bulunan eşhâsa hasrı tebliğ olunduğu hâlde yirmi yedi hâne halkının Karahisar'a sevk edilmeleri sebebinin iş'ârı ile beraber gönderilen mezkûr ailelerin derhal yerlerine iadeleri.

Fî 28 Şubat sene [1]331

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 61/290

286 ERMENİ SEVKİYÂTININ DURDURULMASI

Görülen idarî ve askerî lüzum üzerine bundan sonra Ermeni sevkiyâtının durdurulmasının kararlaştırıldığı, şu ana kadar çıkarılanlar dışında hiçbir Ermeni'nin ihraç edilmemesi

15 Mart 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umum: 9

Şifre

Edirne, Adana, Ankara, Aydın, Hüdavendigâr,
Sivas, Kastamonu, Konya Vilâyetleri'ne, İzmit, Bolu, Canik,
Karesi, Kayseri, Kütahya, Niğde, Eskişehir, Maraş Mutasarrıflıkları'na

Görülen lüzum ve icab-ı idarî ve askerîye binâen ba'demâ Ermeni sevkiyâtının tatili takarrur etdiğinden şimdiye kadar çıkarılanlardan başka artık hiçbir sebeb ve vesile ile Ermeni ihrac olunmaması ta'mimen tebliğ olunur.

Fî 2 Mart sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 62/21

287

BALIKESİR ERMENİLERİ'NİN HINÇAK KOMİTESİYLE İLGİLERİ DOLAYISIYLA DEMİRYOLU HATTINDAN UZAKLAŞTIRILMASI

Balıkesir Ermenileri'nin Hınçak Komitesi'yle alâka ve münasebetlerinden dolayı demiryolu hattından uzak bir kazaya sevk edilmeleri gerektiğinin Konya Vilâyeti'ne bildirildiği

3 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 44850
Hususî: 8

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Hınçak Komitesi'yle alâka ve münasebetlerinden dolayı Balıkesir'den ihrac olunarak Karahisar'a gelmiş olan Balıkesir Ermenileri'nin oraya sevk-

leri Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflığı'na tebliğ olunmuşdur. Bunların vürûdlarında vilâyet dahilinde hutût-ı hadîdiyeye uzak bir kazaya gönderilmeleri muktezîdir.

Fî 21 Mart sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 62/220

288

SEVKİYÂT MÜDÜRÜ ABDÜLAHAD NURİ BEY'İN HAZIRLAYACAĞI RAPOR

Sevkiyât Müdürü Abdülahad Nuri Bey'in Şam ve Halep'teki Ermenilerin durumu ile sevkiyâtın neticesi hakkında hazırlayacağı raporla birlikte İstanbul'a dönmesi gerektiği

14 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İskân Şubesi
18

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Sevkiyât Müdürü Abdülahad Nuri Bey'in Şam'a azîmetle oradaki Ermenilerin de ahvâlini bi't-tedkik Haleb sevkiyât-ı umumiye ve netâyicine ve Ermenilerin ahvâl-i hâzıra-i umumiyelerine dair tanzim edeceği raporu müstashiben İstanbul'a avdet eylemesi lüzumunun mûmâileyhe tebliği mütemennâdır.

Fî 22 Mart sene [1]332

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 62/223

289 ERZURUM VE BİTLİS VİLÂYETLERİ DAHİLİNDE SEVK EDİLMEDEN KALAN ERMENİLERİN DURUMLARININ BİLDİRİLMESİ

Erzurum ve Bitlis'te sevk edilmeyen Ermenilerin ordunun geri çekilmesi esnasında durumlarının ne olduğunun bildirilmesi

19 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâretî
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 561

Şifre

Erzurum, Bitlis Vilâyeti'ne

Vilâyet dahilinde sevk edilmeyerek kalmış olan Ermenilerin ordunun geri çekildiği esnada ne olduklarının iş'ârı.

Fî 6 Nisan sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 63/50

290 ERKEKLERİ NAKLEDİLEN ERMENİ AİLELERİNİN İSKÂN VE İAŞELERİ

Erkekleri nakledilen Ermeni ailelerinin Ermeni ve yabancı bulunmayan köy ve kasabalara dağıtılıp ayrı ayrı iskânları ve iaşelerinin Muhacirîn Tahsisatı'ndan, muhtaç oldukları eşyaların da terkedilmiş mallardan karşılanması

20 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İskân Şubesi
4

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

C. 5 Nisan sene [1]332. Erkekleri nakledilen Ermeni ailelerinin Ermeni ve ecnebi bulunmayan köy ve kasabalara bi't-tevzî' müteferrik suretde is-

kânlarının icrasıyla bulundukları mahallerde temessül etdirilmeleri ve bunlardan kalacak hânelere Dördüncü Ordu mıntıkasından vürûd etmekde olan ailelerin müteferrikan ikamesi ve kendilerinin iâşeleri hususunun dahi derdest-i irsâl bulunan Muhacirîn Tahsisâtı'ndan ve muhtac oldukları eşyanın emvâl-i metrûkeden te'mini ve Dördüncü Ordu'dan intizâr olunan tafsilât-ı lâzıme alınınca talimâtnâmenin gönderileceği.

Fî 7 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/60

291 ERMENİ İŞCİLERİN MARAŞ'A DÖNMESİ

Maraşlı Ermeni amelenin, yirmi dört saat içinde Maraş'a dönmezse ailelerinin sürgün edileceğinin Toros Demiryolu Mühendisliği'nden bildirildiği

22 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 8
Şube: 2

Şifre
Müsta'cel

Maraş Mutasarrıflığı'na

Maraşlı Ermeni amelenin yirmi dört saat zarfında Maraş'a avdetleri ve aksi hâlde ailelerinin nefy ve teb'îd edileceği tebliğ olunduğu Toros Demiryolu Mühendisliği'nden bildiriliyor. Cereyân-ı hâlin serî'an inbâsı.

Fî 9 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/75

292 SEVK EDİLMEYEN, BAŞKA MAHALLERDEN GELEN VE YOLDA OLAN ERMENİLERİN MİKTARININ BİLDİRİLMESİ

Sevk edilmeyen yerli Ermenilerle, başka yerlerden gelip geçici olarak kalanların ve başka yerlere gitmekte olan Ermenilerin miktarının bildirilmesi

22 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 45655
Umum: 129

Şifre

Edirne, Adana, Ankara, Haleb,
Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Kastamonu, Konya,
Mamuretülaziz, Musul Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Zor,
Karesi, Kayseri, İçel, Kütahya, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıkları'na

10 Nisan sene [1]332 tarihinde yerli Ermenilerden sevk edilmeyerek ibkâ edilenlerin ve mahall-i âhardan gelip de muvakkaten bırakılanların ve mahall-i âhara gitmek üzere yolda ne kadar Ermeni bulunduğunun muvazzahan nihayet iki gün zarfında inbâsı.

Fî 9 Nisan sene [1]332

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 63/72

293 KONYA'DAKİ ERMENİLERİN MİKTARININ BİLDİRİLMESİ

Konya Vilâyeti'nde yerli ve hariçten gelen Ermenilerin miktarının Müslüman nüfusa göre ne nispette olduklarının, komiteci bulunup bulunmadığının ve diğer mahallerle haberleşmeye aracı olanların bildirilmesi

26 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 644/24

Şifre
Mahremdir

Konya Vilâyeti'ne

1- Vilâyet dahilinde el-yevm ne kadar Ermeni vardır? Bunlardan ne kadarı yerli ve ne mikdarı haricden gelmişdir?

2- İskân için vilâyetin nerelerine ne kadar Ermeni gönderilmişdir? Nüfus-ı İslâmiye'ye nazaran kaç nisbetindedirler ve nere Ermenilerindendirler?

3- Sevk edilmek üzere gönderilip orada bırakılanlar kaç kişidir ve nere ahalisindendirler?

4- Bunlardan şimendifer, Reji, Düyûn-ı Umumiye, inşaât hizmetlerine girmiş var mıdır? Merkez ve mülhakât-ı vilâyetde tanınmış komitecilerden mazınna-i sû', eşrârdan eşhâs mevcud mudur? Varsa nereli ve isimleri nedir ve ne suretle oraya gönderilmiş ve ibkâ olunmuşdur?

5- Bırakılan Ermenilerin bilhassa Konya merkezinden İstanbul ve sair mahallerle muntazaman muhabere etdikleri te'eyyüd ediyor. Orada bu muhaberâta tavassut edenler hakkında vilâyetin malumâtı nedir? Bi'l-etraf iş'ârı.

Fî 13 Nisan sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 63/119

294

MARAŞ MUTASARRIFININ ERMENİLERİ HİMAYE SEBEBİ'NİN ARAŞTIRILMASI

Maraş Mutasarrıfı'nın sevk esnasında Ermenileri himaye etme sebebi anlaşılamadığından Mülkiye müfettişlerinden Haydar Bey'in tahkikat için Maraş'a gönderildiği

26 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti *Şifre*
Hususî: 26 *Mahremdir*

Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

Maraş'da el-yevm sevk olunmamış üç bin sekiz yüz kırk beş zükûr ve beş bin küsur inâs bulunduğu ve bunlardan üç bin beş yüz kadarının Gregoryen ve diğerlerinin Katolik ve Protestan olduğu anlaşıldı. Bu Gregoryenlerin sevkinden sarf-ı nazar olunması hakkındaki tebligât-ı ahîre sebebiyle kalmış olmaları melh[û]zdur. Şu hâle nazaran mutasarrıfın Ermenileri tesâhüb ve himaye etdiği anlaşılamamakdadır. Maamâfih Mülkiye müfettişlerinden Haydar Bey berây-ı tahkikât Maraş'a sevk olunmuşdur.

Fî 13 Nisan sene [1]332

Dahiliye Nâzırı
Talat

DH. ŞFR, 63/110

295

BALIKESİR ERMENİLERİ'NİN MÜNASİP KÖYLERE DAĞITILMASI

Balıkesir Ermenileri'nin livâ dahilindeki münasip köylere dağıtılmaları

30 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 45974
Hususî: 12
Şube: 2 *Şifre*

Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflığı'na

C. 10 Nisan sene [1]332. Balıkesir Ermenileri'nin şimdilik livâ dahilinde münasib köylere tevzî'leri muktezîdir.

Fî 17 Nisan sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 63/137

296 KİMSESİZ ERMENİLERİN İSKÂN VE İAŞELERİ

Kimsesiz ve himayesiz kalan ailelerin ecnebi ve Ermeni bulunmayan köy ve kasabalara dağıtılarak iaşelerinin temini, genç ve dul kadınların evlendirilmeleri ve çocukların yetim ve öksüz yurtlarına yerleştirilmelerinin çeşitli vilâyet ve mutasarrıflıklara şifre telgrafla bildirildiği

30 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Umum: 158

Şifre

Adana, Erzurum, Edirne, Haleb,
Hüdavendigâr, Sivas, Diyarbakır, Mamuretülaziz, Konya,
Kastamonu, Trabzon Vilâyetleri'yle, İzmit, Canik, Eskişehir,
Karahisar-ı Sahib, Maraş, Urfa, Kayseri, Niğde Mutasarrıflıkları'na
Bir sureti Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretleri'ne[11]

1- Erkekleri sevk edilip veyahud askerde bulunup da kimsesiz ve velisiz kalan ... ve Ermeni bulunmayan kurâ ve kasabâta müteferrikan tevzî‘ ve Muhacirîn Tahsisâtı'ndan iâşeleri ... âdât-i mahalliye ile istînâslarına.

2- Genç ve dul kadınların tezvîclerine.

3- On iki yaşına kadar olan çocukların ... ve öksüz yurdlarına tevzî‘ine.

4- Dârüleytâmların mevcudu kifayet etmediği takdirde ... sahib-i hâl Müslümanlar nezdine verilerek âdâb-ı mahalliye ile terbiye ve temsîllerine.

5- Bunları kabul ve terbiye edecek sahib-i hâl Müslümanlar bulunmadığı takdirde Muhacirîn Tahsisâtı'ndan ayda otuz kuruş iâşe masrafı verilmek

[11] "*Enver Paşa Hazretleri'ne*: Zeyl fî 17 Nisan sene [1]332. Vilâyât ve elviyeye vuku bulan tebligât zîre derc olunmuşdur".

şartıyla köylülere tevzî‘ine gayret edilmesi ve suver-i sâbıka dahilinde vâki olacak icraât ve teşebbüsâtdan aded ve erkâma müstenid olarak peyderpey malumât i‘tâsı.

Fî 17 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/142

297 ERMENİ AİLELERİNİN YERLEŞTİRİLDİKLERİ YERLER İLE YABANCI TÂBİİYETİNDE OLANLARIN BİLDİRİLMESİ

Ermeni ailelerinin tertip edildiği yerlerle yabancı tabiiyetinde olanların bildirilmesine dair Şam'da Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na şifre telgraf

30 Nisan 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
İskân Şubesi: 28

Şifre

Şam'da Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na

Ne kadar ailenin suret-i kat‘iyede nerelere tertib edildiğinin ve bunlar miyânında ecnebi tâbiiyetinde bulunan kimseler olup olmadığının iş‘ârı.

Fî 17 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/135

298 SEVK EDİLEN KATOLİKLERİN YERLERİNE İADELERİ

Halep'te bulunan Maraş katoliklerinden sevk edilenlerin geriye celbi ve sevk sebeplerinin bildirilmesi

2 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 42

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Haleb'de bulunan Maraş Katolikleri'nin sevk olunmamaları takarrur etmiş idi. Bunların sevklerine başlandığı haber veriliyor. Esbâb-ı sevklerinin inbâsıyla beraber sevk olunanların da geriye celbleri.

Fî 19 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/157

299

KAYSERİ'DE TAHLİYE EDİLECEK YETİMLERİN YETİMHANELERE YERLEŞTİRİLMESİ

Askerî sebeplerden dolayı tahliye edilecek yetimlerin yetimhanelere dağıtılmasının Kayseri Mutasarrıflığı'na bildirildiği

3 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyeti
5472

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 16 Nisan sene [1]332. Başkumandan vekili paşanın teklifi muvâfıkdır. Sebeb-i askerî bunların tahliyesini icab etdiriyor. Hemen tahliyeleriyle eytâmının bizim dârüleytâmlara tevzî'i ve neticesinin inbâsı.

Fî 20 Nisan sene [1]332

Nâzır

DH. ŞFR, 63/178

300 HALEP'TEKİ YABANCI ERMENİLERİN SEVKİ

Halep'teki Katolik ve Protestanların dışındaki yabancı Ermenilerin belirlenen yerlere sevkleri ve çete teşkilatıyla ilişkisi olanlarla bilgilerine müracaat edileceklerin tutuklanması

13 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 34

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa Hazretleri'ne

Zeyl-i 28 Nisan sene [1]332. Katolik ve Protestanlar müstesna olmak üzere Haleb'de bulunan yabancı Ermenilerin iş'âr-ı devletleri vechile mahâll-i muayyene sevkleri ve bunlardan çete teşkilatında medhaldâr oldukları anlaşılan veya malumâtlarına müracaat edilmesi icab eden eşhâsın Esad Bey'in muvâsalatına kadar mevkûfen orada bırakılması ve tahkikâtın ta'mîki lüzumu Haleb Vilâyeti'ne tebliğ olunmuşdur. Taraf-ı devletlerinden icab edenlere ona göre tebligât ifası mütemennâdır.

Fî 30 Nisan sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 63/307

301 EMVÂL-İ METRÛKE TASFİYE KOMİSYONLARININ MALİYE NEZÂRETİ'NE İLHAK EDİLDİĞİ

Başka mahallere nakledilenlerin mallarının tasfiyesi için gönderilen Emval-i Metruke Tasfiye Komisyonlarının Maliye Nezâreti'ne ilhak edildiği

13 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 5737
Umum: 205

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Mahall-i âhara nakledilen eşhâsa aid emvâlin kanun ve nizâmnâme-i mahsusuna tevfîkan tasfiyesiyle iştigâl etmek üzere icab eden mahallere i‘zâm kılınmış ve el-yevm muamelât-ı mezkûrenin takib ve intâcıyla mütevaggıl bulunmuş olan Emvâl-i Metrûke Tasfiye Komisyonları'nın Mayıs'ın onundan itibaren nezâret-i acizîden fekk-i irtibâtlarıyla Maliye Nezâreti'ne rabt ve ilhâkları takarrur eylemiş bulunduğundan hususât-ı mezkûreye müteferri‘ mevâdd hakkında ba‘demâ nezâret-i acizîye müracaat edilmeyerek nezâret-i müşârunileyhâ ile muhabere olunması mütemennâdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 10 Receb sene [1]334 ve fî 30 Nisan sene [1]332

Dahiliye Nâzırı nâmına
(İmza)

HR. SYS, 2873/3_35

302 POSTALARA YAPILAN ERMENİ TAARRUZLARININ ÖNLENMESİ

Postalara yapılan Ermeni taarruzlarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasının Sivas Vilâyeti'ne bildirildiği

30 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 47365
Şube: 2

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Ünye ve Niksar arası postası Ermeni çetesinin taarruzuna uğrayarak muhafızlardan birinin şehid ve diğerinin hayat ve memâtı mechûl olduğu ve

posta çantasının müte‘arrızlar elinde kaldığı ve eyyâm-ı ahîrede o havali postalarına ... taarruz edilmekde bulunduğu Posta Nezâreti'nden bildiriliyor. Taarruzâtın men‘i ve postalara lüzumu mikdar muhafız jandarma [terfîkiyle] te’ehhurdan vikâyesi esbâbının istikmâli ve inbâsı. Keyfiyet evvelce Canik Mutasarrıflığı'na yazılmışdır.

Fî 17 Mayıs sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 64/163

303 YEDİKULE ERMENİ HASTANESİ'NE YAPILAN PARA YARDIMI

Yedikule Ermeni Hastahânesi'ne yardım olarak Masarıf-ı Gayr-ı Melhuza Tertibi'nden bin liranın ödenmesi

31 Mayıs 1916

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıtnâme
Sıra numarası: 155
Tarih: 28 Receb sene [1]334
18 Mayıs sene [1]332

Kararı

Yedikule'deki Ermeni Hastahânesi için muâveneten masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden bin lira tesviyesi lüzumunun Maliye Nezâreti'ne tebliğine ve Adliye ve Mezâhib Nezâreti'ne de malumât i‘tâsına karar verildi.

(Meclis-i Vükela üyelerinin imzaları)

MV, 202/48

304 ERMENİLERİN SİVAS'TA MAĞARALAR KAZARAK ÇOK SAYIDA SİLAH, ERZAK VE MÜHİMMAT YERLEŞTİRDİKLERİ

Ermenilerin Sivas'ta mağaralar kazarak birçok fedaiyle birlikte firar eden Rus esirlerine üç sene yetecek kadar erzak, bomba, mavzer ve çok sayıda silah yerleştirdiklerine ilişkin ihbarın tedkik edilerek gerekli tedbirlerin alınması

3 Haziran 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 47522
Şube: 2

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Ermeniler tarafından Sivas'ın dahil ve haricinde tahte'l-arz mağaralar hafr edildiği ve bunlara birçok fedai ve üç senelik idareyi kâfi erzak, bomba, mavzer ve birçok esliha yerleşdirildiği ve bu fedailer miyânında Sivaslı Kordoncu Murad ve Deveci Dikran gibi rüesâ dahil olduğu gibi firara muvaffak olan Rus esirlerinin de bu mağaralara iltica eyledikleri Zaho Kaymakam-ı sâbıkı Mesud Bey'in ihbarâtına atfen Musul Vilâyeti'nden bildiriliyor. Vilâyet-i müşârunileyhâ ile bi'l-muhabere icab eden tedâbîrin ittihâz ve neticenin inbâsı.

Fî 21 Mayıs sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 64/194

305

MARAŞ MEBUSU HIRLAKYAN EFENDİ'NİN AKRABASININ MARAŞ'A İADESİ

Maraş Mebusu Hırlakyan Efendi'nin Meskene'den Deyr-i Zor'a sevk edildiği iddia edilen akrabasının sevk edilme sebebinin bildirilmesi ve gönderilmişler ise Maraş'a iadesi

14 Haziran 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 84

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Maraş Mebûsu Hırlakyan Efendi'nin Meskene'ye nakledilmiş ve Maraş'a iadeleri lüzumu mükerreren tebliğ edilmiş olan akrabasının Meskene'-

den Deyr-i Zor'a sevk edilmiş oldukları iddia olunuyor. Bunların hilâf-ı emr Deyr-i Zor'a sevk edilmeleri esbâbının inbâsı ve şâyed gönderilmişler ise Maraş'a iadeleri.

Fî 1 Haziran sene [1]332]

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 65/4

306 HALEP'TEKİ YABANCI ERMENİLERİN ZOR'A SEVKİ

Halep'teki yabancı Ermenilerin Suriye ve Musul'a gönderilmeleri sakıncalı olduğundan Zor'a sevk edilmeleri gerektiği

18 Haziran 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Hususî: 85

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 24 Mayıs sene [1]334. Başka tarafa nakil ve ihracı orduca takarrur eden Haleb'deki yabancı Ermenilerin Suriye ve Musul vilâyetlerine gönderilmesinde ahvâl-i hâzıra-i harbiye dolayısıyla mahzur bulundu[ğundan] bunların Zor'a sevki icab eder. Sevk memuru derdest-i i'zâmdır.

Fî 5 Haziran sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 65/51

307 ERMENİLERE TEBLİGATA GÖRE MUAMELE EDİLMESİ

Söz konusu Ermenilere 26 Haziran 1916 tarihli umumî tebligâta göre muamele edilmesinin Kütahya Mutasarrıflığı'na bildirildiği

28 Haziran 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 22

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 9 Haziran sene [1]332. Bahsolunan Ermeniler hakkında 13 Haziran sene [1]332 tarihli tebligât-ı umumiye vechile muamele ifası.

Fî 15 Haziran sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 65/101

308 RAKKA'DA BULUNAN ERMENİ KADIN İLE İKİ KIZININ HALEP'E İADELERİ

Ayandan Aram Efendi'nin Rakka'daki akrabası bir kadın ile iki kızının Halep'e iadeleri

28 Haziran 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 48744
Hususî: 26
Şube: 2

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

Ayândan Aram Efendi'nin akrabasından ve Katolik Civanyan ailesi efrâdından olup Rakka'da bulunan bir kadın ile iki kızının buldurularak Haleb'e iadeleri ve inbâsı.

Fî 15 Haziran sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 65/100

309

KONYA'DAKİ ZARARLI VE KOMİTECİ ERMENİLERİN ZOR'A SEVKLERİ

Diğer mahallerden Konya'ya gelip de sevk edilmeyen Ermenilerden zararlı olanların sadece erkeklerinin sevki ile yerli Ermenilerden de hıyaneti ve komitelerle alâkası olanların Zor'a sevki

10 Temmuz 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 1462

Şifre
Mahremdir. Bizzat hallolunacakdır

Konya Vilâyeti'ne

... Haziran sene [1]332. Konya'da bulunan yerli ve yabancı Ermeniler hakkında ber-vech-i âtî hareket olunacakdır:

Mahâll-i saireden berây-ı sevk oraya gönderilip şimdiye kadar sevk edilmeyerek kalmış olanlardan mazarratları mütebeyyin bulunanların ailelerine ilişilmeyerek yalnız erkeklerinin münferiden ve evvelce ta‘mimen tebliğ olunan tarîkle Zor'a sevkleri.

Yerli Ermenilerden hiyanetleri ve komitelerle alâka ve münasebetleri malum olanların yine aynı tarîkla ve aileleriyle birlikde Zor'a i‘zâmı, ancak her iki surete tevfîkan vuku bulacak sevkiyâtda Ermeni teb‘îdine yeniden başlandığı ihsâs etdirilmemek için kafilelerin münasib fâsılalar ile ve pek kalabalık olmayarak tahrikleri ve Protestan ve Katoliklerin istisnâsı lâzımdır.

Fî 27 Haziran sene 1332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 65/176

310

ERMENİ YETİMLERİN İAŞESİ

Ermeni yetimlerinin iaşesi için tahsisat yoksa gerekli miktarın bildirilmesi

12 Ağustos 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 7909
Hususî: 117

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 21 Temmuz sene [1]332. Ermeni yetimlerinin de iâşesi cümle-i tebligâtdandır. Tahsisât yok ise gönderilmek üzere mikdarının iş'ârı.

Fî 30 Temmuz sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 66/229

311 ERMENİ KIZLARININ, AİLELERİNİN YANINA VEYA DARÜLEYTÂM'A YERLEŞTİRİLMELERİ

Ermeni kızlarının ebeveynlerine verilmesi, ebeveyni bulunmayanların Darüleytam'a yerleştirilmesi ve Darüleytam binasının muhacirler için misafirhane yapılması

21/23 Eylül 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 42
Şube: 2

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 31 Ağustos sene [1]332. Bildirilen ahvâl ve şerâite nazaran bahsolunan Ermeni kızlarından ebeveyni bulunanların ebeveynlerine tevzî'leri ve

bulunmayanların da şimdilik dârüleytâmın münasib bir mahallinde iskânlarıyla dârüleytâm binasının muhacirîn için misafirhâne ittihâzı münasibdir.

Fî 8/10 Eylül sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 68/95

312 ERMENİ ŞİMENDİFER MEMUR VE MÜSTAHDEMLERİNİN İZİNSİZ OLARAK BULUNDUKLARI YERLERİ TERK ETMEMELERİ

Memur ve elinde askerî vesikayla resmi vazife yapacakların dışında Ermeni şimendifer memur ve müstahdemleri de dahil hiçbir Ermeni'nin izinsiz bulunduğu yeri terk etmemesi

21 Ekim 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Umum: 54

Edirne, Adana, Ankara, Aydın, Beyrut, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul Vilâyetleri'ne, Urfa, İzmit, Eskişehir, İçel, Bolu, Canik, Çatalca, Zor, Karesi, Kale-i Sultaniye, Menteşe, Teke, Kayseri, Karahisar-ı Sâhib, Kütahya, Maraş, Niğde Mutasarrıflıkları'na, Medîne-i Münevvere Muhafızlığı'na

Ba'd-ezîn mühtedî, gayr-ı mühtedî bilumum Ermenilerin memur olanlarıyla yedlerinde vesika-i askeriyeyi hâmil olarak bir vazife-i resmiyeyi ifa etmek için gidenler müstesna olmak üzere diğer şimendifer memurîn ve müstahdemîninin nezâretden istîzân ve müsaade istihsâl edilmeksizin bulundukları mahallerden Dersaâdet'e ve mahâll-i saireye azîmetlerine müsaade olunmaması lüzumunun tekrar icab edenlere suret-i kat'iyede ihtârı.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 69/62

313 MUSUL'A SEVK EDİLMEK İÇİN İZMİR'DEN GÖNDERİLEN ERMENİLERİN NEREDE BULUNDUKLARININ TAHKİKİ

Musul'a sevk edilmek üzere İzmir'den Karahisar'a oradan Konya'ya gönderilen ve Pozantı'ya sevk olundukları bildirilen Ermenilerin nerede bulunduklarının araştırılması

21 Ekim 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
106 *Şifre*

Konya Vilâyeti'ne

Diyarbakır tarîkıyla Musul'a sevk olunmak üzere mukaddemâ İzmir'den Karahisar'a ve oradan Konya'ya gönderilen ve 12 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 tarihli telgrafnâmelerinde Pozantı'ya sevk olundukları bildirilen Ermenilerin nerede bulunduklarının tahkik ve inbâsı.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 69/58

314 ZARARLI OLUP SEVKLERİ GEREKEN ERMENİLERİN MİKTAR VE İSİMLERİNİN BİLDİRİLMESİ

Ermeni sevkiyâtı tehir edildiğinden bunlardan sadece zararlı olup ihracı gerekenlerin miktar ve isimlerinin bildirilmesi

24 Ekim 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Umumî: 2708
Hususî: 91 *Şifre*

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 28 Eylül sene 1332. Şimdilik Ermeni sevkiyâtı te'hir olunduğu cihetle beyân olunan Ermenilerin kafile hâlinde ihrac ve sevkleri muvâfık ola-

mayacağından, bunlardan bi't-tahkik eşhâs-ı muzırradan olmalarına binâen ihracları lâzım gelenler varsa esâmîsinin ve mikdarlarının serî‘an inbâsı.

Fî 11 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 69/86

315 ERMENİLERİN GİTMELERİNE İZİN VERİLMESİ

Ermenilerin gitmelerine müsaade olunarak gidenlerin isimleriyle kimler yanına ve nereye gittiklerinin bir defter tanzim olunarak gönderilmesinin Eskişehir Mutasarrıflığı'na bildirildiği

4 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 54388
Hususî: 50
Şube: 2

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

C. 17 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Beyân olunan Ermenilerin gidecekleri mahaller hatt güzergâhı olmamak şartıyla azîmetlerine müsaade olunması ve gidenlerin esâmîsiyle kimler nezdine ve nereye azîmet etdiklerinin iş‘âr ve bir defter tanzim olunarak irsâli muktezîdir.

Fî 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Vekili
Halil

DH. ŞFR, 69/196

316 KİMSESİZ VE MUHTAÇ ERMENİLERİN İAŞESİ

İhtida eden veya etmeyen Ermenilerden kimsesiz ve yardıma muhtaç olanların muhacirîn tahsisatından iaşelerinin temini

12 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 10425
Hususî: 65

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

İhtidâ eden veya etmeyen Ermenilerden bîkes ve muhtac-ı muâvenet bulunanları Muhacirîn Tahsisâtı'ndan iâşe ediniz. Tafsilât postadadır.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 69/245

317 İHRAÇ EDİLEN KOMİTECİ ERMENİLERİN FAALİYETLERİNİ GÖSTEREN BİR DEFTERİN GÖNDERİLMESİ

Komiteci ve sakıncalı oldukları gerekçesiyle ihraç edilen 250 Ermeni'nin isim, sanat ve hüviyetleri ile faaliyet derecelerini ihtiva eden bir defterin gönderilmesinin Aydın Vilâyeti'ne bildirildiği

12 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 54783
Hususî: 114
Şube: 2

Şifre

Aydın Vilâyeti'ne

Komitelere mensubiyetleri ve zâbıtaca fena tanınmaları dolayısıyla oradan ihrac olunan iki yüz elli Ermeni'nin isim, sıfat ve hüviyetleri ile derece-i faaliyetlerini muhtevî bir defterin irsâli.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Vekili
Halil

DH. ŞFR, 69/250

318 ÇANAKKALE'DEN ÇIKAN ERMENİLERİN DEĞERSİZ MALLARININ DAĞITILMASI

Çanakkale'den çıkan Ermenilerin değersiz mallarının Müslüman muhacirlere dağıtılmasının uygun olacağı

12 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 10438
Hususî: 48 *Şifre*

Kale-i Sultaniye Mutasarrıflığı'na

C. 27 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Kaleden çıkan Ermenilerin emvâli hakkında şimdiye kadar hiçbir muameleye teşebbüs edilmemiş olduğu ve bunlar hakikaten eşya-yı hasîseden ibaret bulunduğu takdirde bu eşyanın muhacirîn-i Müslimeye tevzî'i daha muvâfıkdır.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır nâmına
Şakir

DH. ŞFR, 69/252

319 İZMİR'DEN GÖNDERİLEN KOMİTECİLERİN MARAŞ'A SEVKLERİ

İzmir'den gönderilen komiteci Ermenilerin Adana yoluyla Maraş'a sevkleri

13 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 2940
Hususî: 35 *Şifre*

Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflığı'na

C. 29 Teşrîn-i Evvel sene 1332. İzmir'den gönderilen iki yüz elli altı komiteci Ermeni'nin Adana tarîkıyla Maraş'a sevkleri. Trene kabulleri için Başkumandanlık Vekâleti'ne yazılmışdır.

Fî 31 Teşrîn-i Evvel sene 1332 Nâzır Vekili
Halil

DH. ŞFR, 69/260

320 KOMİTECİ ERMENİLERİN İZMİR'DEN ZOR'A SEVKLERİ

İzmir'den Zor'a sevk edilecek komiteci Ermenilerin muhafaza altında Maraş yoluyla sevkleri

13 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Umumî: 2941
Hususî: 108

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

İzmir'den çıkarılıp Zor'a sevk edilmek üzere oraya gelecek olan iki yüz elli altı komiteci Ermeni'nin muhafaza tahtında Maraş tarîkıyla Zor'a sevkleri.

Fî 31 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır Vekili
Halil

DH. ŞFR, 69/262

321 KÜTAHYA'DAN ERMENİ SEVKİ

Kütahya'dan sevk edilecek Ermenilerin nerelere gönderileceklerinin ve aileleri ile birlikte olup olmadıklarının bildirilmesi

14 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Umumî: 296

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Sevk edilecek Ermenilerin nerelere gönderileceklerinin ve aileleri birlikde olup olmadığının serî'an inbâsı.

Fî 1 Teşrîn-i Sânî sene 1332

Nâzır Vekili
Halil

DH. ŞFR, 70/6

322

ZOR'A GÖNDERİLECEK ERMENİLERE TAHSİSAT SAĞLANMASI

Ermenilerin Kütahya dahilinde iskânları doğru olmadığından, Zor'a uzaklaştırılmaları için gerekli harcamanın Muhacirîn Tahsisatı'ndan karşılanması

25 Kasım 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyeti
10855/46

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Mevzû'-ı bahs Ermenilerin dahil-i livâda iskânları caiz değildir. Zor'a teb'îd edilmek üzere Muhacirîn Tahsisâtı'ndan iki yüz liranın sarfı caizdir.

Fî 12 Teşrîn-i Sânî sene [1]332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 70/92

323

HARP BÖLGELERİNE YAKIN KAZALARDA SEVK SIRASINDA FİRAR VEYA İHTİDA EDEREK KALAN ERMENİLERİN CASUSLUK YAPMALARI

Harp bölgelerine yakın olan Kemah, Kuruçay, Zara, Refahiye, Suşehri, Karahisar, Alucra, Giresun ve Tirebolu kazalarında sevk sırasında firar veya ihtida ederek kalan Ermenilerin düşmana casusluk ettikleri Başkumandanlık Vekâleti'nden haber verildiğinden, bunların sevkleriyle ilgili malumâtın bildirilmesi

17 Aralık 1916

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Umumî: 3326
Hususî: 126

Şifre
Müsta'cel ve mahsusdur

Sivas Vilâyeti'ne

Menâtık-ı harbiyeye karîb Kemah, Kuruçay, Zara, Refahiye, Suşehri, Karahisar, Alucra, Giresun ve Tirebolu kazalarında hîn-i sevkde firar veya

ihtidâ ederek kalmış olan Ermenilerin düşmana casusluk etmelerinden nâşi sevklerine lüzum görüldüğü Üçüncü Ordu Kumandanlığı'nın iş'ârı üzerine Başkumandanlık Vekâleti'nden bildiriliyor. Bunların mikdarlarının ve sevklerinde mahzur olup olmadığının ve vilâyetin havali-i cenûbiyesine sevk ve iskânları hakkındaki mütâlaanızın serî'an iş'ârı.

Fî 4 Kânûn-ı Evvel sene 1332

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 71/12

324 BAĞDAT'A SEVK EDİLEN ESKİ ERMENİ PATRİĞİ ZAVEN EFENDİ'YE HARCIRAH ÖDENMESİ

Eski Ermeni Patriği Zaven Efendi'nin Polis Müdüriyet-i Umumiyesi tarafından Bağdat'a sevk edildiği ve talep edilen harcırahın ödenmesi gerektiği

20 Aralık 1916

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]332

İkinci şube imza edecek

K. 32 Mukayyed Zor Komiserliği Tahrirâtına Derkenar

Ermeni Patrik-i Sâbıkı Zaven Efendi nezâret-i celîlenin emr u tensîbi üzerine Polis Müdüriyet-i Umumiyesince Bağdad'a sevk edilmiş olmakla taleb olunan harcırahın i'tâsı lâzım geleceği beyânıyla işbu tahrirât Muhasebe Müdüriyeti'ne iade kılındı.

DH. EUM. 2. Şb, 31/61

325 ERMENİLERİN YENİ SEVKİYÂT YAPILACAĞI KORKUSU TAŞIDIKLARI

Ermenilerin sevk edilme korkusuna kapıldıkları, heyecanın yatıştırılması ve bu sebeple meydana gelebilecek suistimallere fırsat verilmemesi konusunun Halep Vilâyeti'ne bildirildiği

8 Mart 1917

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Umumî: 114
Hususî: 7

Şifre
Mahrem ve mahsusdur

Haleb Vilâyeti'ne

Hergün sevk edilecekleri korkusuyla Ermenilerin heyecanda oldukları bildiriliyor. Yeni sevkiyât olmayacağından bahis ile suret-i münasibede tatminleri ve bu sebeble vuku'a gelmesi melhûz olan suistimâlâta mahal bırakılmaması.

Fî 8 Mart sene 1333

Dahiliye Nâzırı
Talat

DH. ŞFR, 74/75

326

TERK EDİLMİŞ EMLÂK VE ARAZİDEN ZİRAAT BANKASI'NA OLAN BORÇLARIN ÖDENMESİ

Başka mahallere nakledilen Ermenilerin terk ettikleri emlak ve araziden Ziraat Bankası'na olan borçlarından dolayı rehin bulunanlar hakkında ne muamele yapılacağı

14 Mart 1917

Meclis-i Vükelâ Müzekerâtına
Mahsus Zabıtnâme
Sıra Numarası: 34
Tarihi: 20 Cumâdelûlâ sene [1]335
14 Mart sene [1]333

Hulâsa-i Meâli

Mahall-i âhara naklolunan Ermeniler ile Yunanistan'a hicret edip hükûmeteyn beyninde emlâk ve arazisi tâbi-i mübâdele olan Rumlardan ve Edirne Mukâvelenâmesi mûcebince Devlet-i Aliyye ile Bulgaristan beyninde em-

vâl-i gayr-ı menkûlelerinin mübâdelesi taayyün eden Bulgarlardan metrûk emlâk ve araziden Ziraat Bankası'na merhûn bulunanlar hakkında olunacak muameleye ve bazı ifadâta dair Dahiliye Nezâreti'nin 28 Muharrem sene [1]335 - 12 Teşrîn-i Sânî sene [1]332 tarihli ve 707 rakamlı tezkiresi üzerine bi'l-muhabere Maliye Nezâreti'nden alınan 14 Cumâdelâhire sene [1]335 - 11 Mart sene [1]333 tarihli tezkire okundu.

Kararı

Maliye Nezâreti'nin tezkiresinde muharrer olduğu üzere Bulgar ve Rumlara aid emlâk ve arazinin Hazine-i Celîle'ye ta‘alluku olmayıp ancak Ermenilerden metrûk emvâl-i merhûnenin bankanın nizamât-ı mahsusasına tevfîkan devâir-i icraiye ma‘rifetiyle bi'l-müzâyede satdırılarak bedelâtından istîfâ-i matlûb edilmesi hâlinde bunların dûn bedel ile elden çıkmaları ihtimaline binâen zarar muhakkak göründüğünden medyûnînin borçlarının mevcud malları esmânından tesviye etdirilerek merhûnun hazine nâmına kaydının icrası ve satılacak emvâl-i menkûlesi bulunmayan medyûnların bankaya borçlarının emvâl-i gayr-ı menkûle-i merhûneleri şuhûr ve kasabât dahilinde bulunduğu takdirde bedel-i îcârlarının tahsisi suretiyle tesviyesi ve köylerdeki arazi-i merhûneye gelince emvâl-i mezkûrenin bedelâtı olmak üzere sahib-i evvellerinin hesab-ı cârîlerine geçirilecek matlûblarından bankaya olan deynlerinin dahi te’diyesi münasib göründüğünden bu suretle muamele-i lâzıme ifasının Dahiliye ve Ziraat Nezâretleri'ne tebliği ve Maliye Nezâreti'ne malumât i‘tâsı tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

MV, 207/33

327 KONYA'YA BAĞLI YERLERDEKİ ERMENİLERİN MİKTARINI GÖSTEREN DEFTERİN GÖNDERİLMESİ

Konya'ya bağlı yerlerdeki yerli ve yabancı Ermenilerin miktarını gösteren defterin gönderildiği

15 Mart 1917

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Konya

C. 13 Mart sene [1]333. Mülhakât-ı vilâyetdeki Ermenilerin 1990 adedi yerli ve 6696 adedi yabancı olmak üzere cem‘an 8686 neferden ibaret olup bu bâbdaki müfredâtlı defterin bugün postaya tevdî‘an takdim kılındığı ma‘rûzdur.

Fî 15 Mart sene [1]333

Vali Vekili Mektubcu
Kemaleddin

DH. EUM. 2. Şb, 69/23

328

GEYVE'DE ÇETECİLERE YATAKLIK YAPAN ERMENİLERİN SEVK EDİLMELERİ

Geyve demiryolları istasyonunda ve amele taburlarında çalışıp, çetecilere yataklık ettikleri anlaşılan Ermeni işçilerin, oralarda istihdam edilmemesi

21 Mayıs 1917

Geyve Kazası Kaymakamlığı
Aded: 144

İzmit Sancağı Mutasarrıflığı Cânib-i Âlîsi'ne

Saadetli efendim hazretleri

Geyve kazasından menâtık-ı malumeye nakledilen Ermenilerin hemen kısm-ı küllîsinin ma‘hûd Sabah Gülyan'ın bizzat bu kaza köylerini dolaşıp teşkil eylediği Hınçak komitesine mensub oldukları daha bidâyet edillesiyle makam-ı atûfîlerine arz edilmiş ve Ermenilerin hicretlerinden evvel emr u irâdeleriyle erkân-ı mühimmesi menâtık-ı ba‘îdeye nefy olunmuş idi.

Bunların mensubîninden bazıları Şimendifer Kumpanyası'nın amelelik, duvarcılık, taşçılık gibi hidemâtında bulundukları için telakki olunan emir üzerine burada bırakılmışlardı ki nüfus adedi epeyce bir yekûn teşkil etmekdedir. Bu suretle kendi memleketlerinde kalan bu Ermeniler istasyonda ikamet etmekde ve her gün Doğançayı'nda bulunan Sille Amele Taburu efrâdıy-

la sair Ermenilere yataklık etmekde ve vekil-i umûrları imiş gibi hizmet etmekdedirler. Bunlardan aslen Bitlisli olup yirmi seneden beri Geyve'de ikamet eden Marko ile aslen Geyve'nin Kıncılar karyeli Serope nâmındaki adamların ve kâbilelikle müştagil Mami nâm kadının daha üç gün evvel Sille Amele Taburu efrâdından Yalovalı Aram ile Geyve'nin Kıncılar karyesinden Asker Bereç nâmındaki adamlara yataklık ederek Avusturya tebaasından Mösyö de Lenker'in fabrikasından yüz elli-iki yüz lira kıymetindeki kayışı çaldıkları ve bunu hazmetmek için fabrika bekçisiyle Köprübaşı muhtarının otomatik tabancayı göğsüne dayayıp öldürecekleri sırada derdest edildikleri ve bir gün evvelisi de yine Sille Amele Taburu efrâdından Kıncılarlı Aram Minasyan nâmında hâlis Hınçakist bir adamın Arifiye İstasyonu'nda karanlıkdan bi'l-istifade tren-i mahsusa atlayarak Geyve'den geçerken jandarmalar tarafından görülüp kendisini aşağıya atarak ve ma‘hûde ebe kadının evinde gizlenip mezbûre kadın tarafından merkûm Aram'a müdâvât-ı âcile icra edilmekle beraber kendisinin saklandığı gerek tren-i mahsusa râkib olanın ve gerekse fi‘l-i sirkati îkâ‘ ile iki İslâm'ın kanına girmeğe ramak kalmış iken ele geçirilen iki caninin evrak-ı tahkikıyeleriyle ma‘an Divan-ı Harb'e tevdî‘ olunmak üzere Kaza Jandarma Bölük Kumandanlığı tarafından İzmit Jandarma Taburu Kumandanlığı'na gönderilmiş olmaları ma‘rûzât-ı acizânemi isbata kâfidir zannındayım.

Bu böyle olmakla beraber geçenlerde Kurtbelen civarındaki bir mağarada un ile bir mikdar şeker dahi bulunmuşdur. Dağlarda çeteler teşkil ederek birçok ehl-i İslâm'ın kendilerini katl ve mallarını yağma eden firarî Ermeni efrâdı tarafından cinayât-ı adîde îkâ‘ edilmekde olduğu zâhir ve bâhirdir. Bu Ermenilerin vakitli-vakitsiz gidip gelmelerini dokuz seneden beri Geyve İstasyon memuru bulunan Boyacıyan Efendi nâm kimsenin teshîl eylemesi de akla ba‘îd değildir. Kumpanyada müstahdem olması itibarıyla Geyve'de ve bilhassa istasyonda ikamet eden bu Ermeniler uzak mahallere müteferrik suretde dağıdılmadıkça ve aslen bu mıntıka halkından olup yine bu mıntıkadaki amele taburlarında istihdâm olunan Ermeniler uzak mahallerdeki kıta‘âta nakil ve teb‘îd olunmadıkça her bir fenalığın vuku‘u mahsûs ve muhakkakdır. Bir gün olacak ki bunlar yangın bile çıkaracaklardır. Şu bir aydan beri bilhassa bu taburlardan firar edip de müsellah çeteler teşkil eden Erme-

nilerin ne kadar mazlum Müslüman kanı akıtdıkları kuyûdât ile sâbitdir. Artık bu hâller meydanda iken buna feryad etmemek beşerin ve bilhassa te'min-i inzibât ve asayişe ve hukuk-ı ibâdı muhafaza ile beraber umûrunu tedvîre memur kimselerin yed-i kudretinde değildir. Harb-i hâzır dolayısıyla Müslüman köylerinde eli silah tutacak erkek nâmıyla hemen hiçbir kimse kalmamış en genç ve dinç bulunan Ermeniler amele taburlarından firar edip evvelce kendi elleriyle yer altına gömdükleri silahları birer birer çıkarıp gâyelerini elde etmek ve bir intikam almak için biçare kadınları, çocukları ve ihtiyar Müslümanları hem de canavarcasına kesmeğe devam eylemekde bulunmuşlardır. Malum-ı âsafâneleridir ki Ermenilerin hicretlerinden sonra livânın her tarafında müdhiş harîkler vuku'a gelmiş ve bunların fâillerinin yine bu Ermeniler olduğuna şübhe kalmamışdır. Yangın zuhur etmeyen yalnız Geyve kazası kalmışdır ki hâl böyle devam etdikçe yani istasyondaki yüz nüfus râddesindeki Ermeniler memâlik-i ba'îdeye gönderilip aynı zamanda bu mıntıka halkından olup yine bu mıntıkadaki amele taburlarında müstahdem Ermeniler uzak kıta'âta gönderilmezse Geyve kazasında da yangın çıkarılacak ve belki de birçok Müslüman kadın ve çocuklarla bir takım ihtiyarların kanları akacakdır. Maa-hâzâ geçen sene Geyve'nin pazarına tesadüf eden bir perşembe günü hükûmet konağında Ziraat Bankası'nın ikamet eylediği odanın dışarıdan kasanın bulunduğu köşesine kundak konulmak suretiyle de harîk îkâ'ına çalışılmış ve lehü'l-hamd hemen yetişilerek itfâ olunmuşdur. Bununla beraber kumpanyada istihdâm olunan bu adamların mâ-fevki olup her nedense hâlâ burada bırakılan ve on seneden beri Geyve'de müstahdem bulunan ve Trablusgarb Harbi esnasında harbin devamı müddetince buradan def' edilip şimdi her ne esbâba mebnî ise burada kullanılan Mösyö Sotyo nâmında hâlis bir İtalyan mühendisi mevcuddur. Bu adamın da sû-i niyeti ve Ermenilere olan sahâbet ve himayesini şu kadarcık olsun arz edeceğim. Bekçiyi öldürecek olan bu sârik kumpanyasını o gece hânesinde yedirip içirip fi'l-i sirkati îkâ' etmek için dışarıya salıveren Marko ile Serope nâm kimselerin ifadesi alınmak için hükûmete gönderilmeleri bu İtalyan mühendisinden iltimâs olundukda direksiyonun emri olmadıkça kimseyi gönderemeyeceğini ve Ermenilerin hiçbir cürm irtikâb ve îkâ' etmeyecekleri bedîhî bulunmakla beraber kumpanya mensubîninin hükûmetle alâka ve münasebetleri bulunmadığını

beyân eylemiş ve şu beyanât bittab‘ merdûd bulunduğu gibi hükûmet içerisinde de hükûmetin bulunmayacağı bedâhetine nazaran Marko ile Serope nâm kimseler hükûmete götürülerek ifadeleri alınmış ve yine serbest bırakılıp işleri başına gönderilmişdir. Artık ahvâlin bu derece münkeşif olduğuna nazaran bu Ermenilerin yine buralarda istihdâmı kat‘iyyen caiz değildir. Buna binâen neticesinin vehâmeti derkâr olan meselenin ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınması ve icra-yı icabına inâyet buyurulması selâmet nâmına hâssaten arz u istirhâm olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 21 Mayıs sene [1]333

Geyve Kaymakamı Vekili
Jandarma Bölük Kumandanı Yüzbaşı
Hüseyin Sabri

DH. EUM. 2. Şb, 38/3

329 İSKÂN BÖLGELERİ DEĞİŞTİRİLEN RUM VE ERMENİLERE HARBİYE TAHSİSATI'NDAN VERİLEN YEVMİYELERİN ARTIRILDIĞI

İskân bölgeleri değiştirilen Rum ve Ermenilere Harbiye Tahsisatı'ndan verilmekte olan yevmiyelerin Mülteciler Talimatnâmesi'nin 6. maddesi hükmüne uygun olarak artırıldığı

20 Haziran 1917

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
Hususî: 249

Şifre telgraf

Edirne, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Beyrut, Haleb, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Suriye, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul Vilâyetleri'ne, Eskişehir, Urfa, İçel, İzmit, Bolu, Teke, Canik, Çatalca, Zor, Kudüs-i Şerif, Karahisar-ı Sahib, Kale-i Sultaniye, Karesi, Kayseri, Kütahya, Maraş, Menteşe, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Menâtık-ı iskâniyeleri tebdil olunan Rum ve Ermenilere Harbiye Tahsisâtı'ndan el-yevm verilmekde olan yevmiyelerin Mülteciler Talimâtnâmesi'-

nin altıncı maddesi ahkâmına tevfîkan şehr-i Temmuz ibtidâsından itibaren küçükler için altmış paraya ve büyükler için üç kuruşa iblâğı.

Fî 20 Haziran sene [1]333

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 77/168

330 İNGİLİZ PASAPORTU TAŞIYAN BAZI ERMENİLERİN İSVİÇRE, İTALYA VE YUNANİSTAN YOLUYLA OSMANLI SAHİLLERİNE ÇIKMA İHTİMALLERİNİN BULUNDUĞU

İngiliz pasaportuyla İsviçre'den İtalya'ya geçirilen Ermenilerin Yunanistan'a geçerek, Osmanlı sahillerine çıkmaları muhtemel olduğundan, bu konuda gerekli tedbirlerin alınmasının gerektiği

5 Temmuz 1917

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Kalem-i Hususî
Umumî: 1752
Hususî: 271

Şifre

Aydın, Adana, Beyrut, Haleb, Trabzon Vilâyetleri'yle
Karesi, İzmit, Kudüs-i Şerif, Bolu, Canik Mutasarrıflıkları'na

Bugünlerde İngiliz pasaportunu hâmil bazı Ermenilerin İngilizler refâkatinde İsviçre'den İtalya'ya geçirildiği mevsûkan istihbâr kılındığı ve bunların İtalya'da bir işleri olmayıp Yunanistan'a imrârları muhtemel bulunduğu Bern Sefâreti'nden bildiriliyor. Bunların sevâhil-i Osmaniyye'ye çıkmaları melhûz bulunduğundan bu bâbda takayyüdât-ı lâzıme ifası.

Fî 5 Temmuz sene 1333

Nâzır
Talat

DH. ŞFR, 78/47

331

SAKINCALI BEŞ ERMENİ'NİN KAYSERİ DIŞINA ÇIKARILMASI

Haklarında Divan-ı Harb-i Örfîce tutuklama emri bulunup saklanmak suretiyle kalmış olan sakıncalı beş Ermeni'nin Kayseri haricine çıkarılmaları

11 Ağustos 1917

Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrirât Müdüriyeti
Umumî: 7157
Hususî: 186

Hulâsa: *Divan-ı Harb-i Örfîce mahkum ve mevkûf bulunan beş Ermeni'nin livâ haricine teb'îdine müsaadeye dair*

Mahrem

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Ermenilerin teb'îdi sırasında Divan-ı Harb-i Örfîce mahkum olup mevkûf bulunmuş ve ihtifâ etmek suretiyle kalmış olan merbût cedvelde isimleri muharrer beş şahıs Ermeni'nin isimleri hizasında muharrer olduğu üzere esasen kendileri erbâb-ı mefsedetden olup burada ibkâları mahzurdan sâlim görülemediğinden livâ haricine nakil ve teb'îdlerine müsaade buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 22 Şevval sene [1]335 ve fî 11 Ağustos sene [1]333

Kayseri Mutasarrıfı
(İmza)

DH. EUM. 2. Şb, 50/13

332

ÜNYE-TERME ARASINDAKİ TELGRAF HATTININ ERMENİ ÇETELERİ TARAFINDAN KESİLDİĞİ

Ünye-Terme arası ile Akçay'dan başlayarak Karasu kordonuna kadar olan mahallerde Ermeni çeteleri tarafından kesilen telgraf hatlarının onarılması

18 Kasım 1917

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şube: 8
Numara: 468

Telgraf
Şifre
18/9/[1]333

Samsun Mevki Kumandanlığı'na

Ünye ile Terme miyânesi telgraf hattının Ünye Telgraf Merkezi'ne iki saat mesafede Akçay'dan başlıyarak Karasu kordonuna kadar üç mahalde sekiz direk arasında telleri kesilerek hatlara mümted üç telden ellişer-altmışar metre kadar tel alınıp götürüldüğü ve üç direğin de balta ile kesildiği ve bu hâl de Akçay'da Karasu altındaki ormanlarda muhtefî olup sahile inerek düşman gemilerine râkib olan Ermeni çeteleri tarafından vuku‘a getirildiği, ıslâhına gönderilen telgraf çavuşu lâzım olan ameleyi tedarikde müşkilâta uğradığı gibi kuvve-i zâbıta tarafından dahi muâvenet gösterilmediği, binâenaleyh bundan dolayı ârızanın ıslâhı imtidâd eylediği Posta Telgraf Nezâret-i Celîlesi'nden iş‘âr kılınmakdadır. Bu gibi fevkalâde bir hâl vuku‘unda muhaberât-ı telgrafiyenin sekteden vikâyesini te’minen kuvve-i zâbıta ve cihet-i askeriyece lâzımu'l-ifa muâvenetin hiçbir suretle dirîğ olunmaması lüzumunun icab edenlere tebliği ve inbâsı mütemennâdır.

(Mühür)
Muhabere ve Muvâsala Kıta‘âtı
Müfettiş-i Umumîliği

DH. ŞFR, 79-A/139

333 BOGOS NUBAR PAŞA BAŞKANLIĞINDAKİ ERMENİ KOMİTESİ'NİN TEŞEBBÜSLERİ

Bogos Nubar Paşa başkanlığındaki Ermeni Komitesi'nin Rus işgalindeki Osmanlı vilâyetlerinde yaşayan Ermeni ahaliyi mukavemete teşvik etmek üzere teşebbüslerde bulunduğu güvenilir kaynaklardan haber alındığından konunun ciddiyetle üzerine gidilmesi gerektiği

27 Mart 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Irak Ordusu Kumandanı Halil Paşa Hazretleri'ne Musul Vilâyeti'ne

Bogos Nubar Paşa'nın riyâseti altındaki Ermeni Komitesi tarafından Ermeni ahaliyi mukâvemete teşvik ve teşcî‘ eylemek üzere sâbık Adana Serpiskoposu Muşeg[12] Efendi refâkatinde Zeytun Murahhasası Vagarşak ile Rus miralaylarından Zangalyan'ın El-Cezire'ye gönderildikleri ve bunlar Ermenilerle meskûn olup Rusların taht-ı işgalinde bulunan vilâyât-ı Osmaniyye'ye gidecekleri ve muvaffak olabildikleri takdirde işgal altında bulunmayan arazi-i Osmaniyye'ye de geçecekleri mevsûkan istihbâr kılınmışdır. Takayyudât-ı ciddiye icrası.

Fî 27 Mart sene [1]334

Nâzır Vekili nâmına Müsteşar
(İmza)

DH. ŞFR, 85/256

334 PAPA'NIN ERMENİLERİN HİMAYE EDİLMESİ TALEBİ HAKKINDAKİ MEKTUBUNA KARŞILIK GÖNDERİLEN PADİŞAH MEKTUBU

Papa'nın, Ermenilerin himaye edilmesi talebini içeren mektubuna karşılık cevap olarak gönderilen nâme-i hümâyûnda, kaderleri Brest-Litowsk Muahedenâmesi'ne bağlı eyaletlerde yaşayan Ermenilerden, doğruluktan ayrılmayan ve memleketlerine karşı vazifelerini yerine getirmekten vazgeçmeyenler hakkında Osmanlı Devleti'nin himayesinin devam edeceği, ancak Rus ordularının tahliyesinden sonra Ermeni çetelerinin giriştikleri kanlı olayları unutmanın mümkün olmadığı, söz konusu eyaletlerde sükûnet temin edilerek Müslümanlarla Ermenilerin huzur ve barış içerisinde hayatlarını sürdürmelerinin ümit edildiğine dair ifadelerin yer aldığı

14 Mayıs 1918

[12] Metinde "Muşef" şeklinde yazılmıştır.

Haşmetli Papa Hazretlerine Tastîr Buyurulan Nâme-i Hümâyûn Suretidir.

Ba‘de'l-elkâb

Tayin-i mukadderâtı Brest-Litowsk Muâhedenâmesi'ne mevdû‘ bulunan eyâlâtda sâkin Ermeniler hakkında vâsıl-ı sımâh-ı haşmetâneleri olan bazı havâdis-i müzevvereden dolayı ulüvv-i hissiyât-ı kerîmâneleri hasebiyle endîşnâk bulunduklarına dair irsâl-i sûy-ı senâverî kılınan 12 Mayıs 1918 tarihli nâme-i haşmet-penâhîleri vâsıl-ı dest-i ihlâsımız oldu. Gerçi eyâlât-ı mezkûre ahalisinin hemen kısm-ı küllîsi ehl-i İslâm ise de Ermenilerin himaye-i kâmileye mazhariyetine dair geçen Teşrîn-i Sânî'nin onu tarihli nâme-i hümâyûnumuzda i‘tâ etmiş olduğumuz te’minâtı bu vesile ile te’kîde fırsatyâb olduğumuzdan dolayı pek mahzûz oluyoruz. Ecdâd-ı ızâmımızın bilâ-tefrîk-ı cins ü mezheb bi'l-cümle tebaa ve zîr-destân-ı mülûkâneleri hakkında ibrâz buyurageldikleri me’ser-i âliye-i şefkat ü ma‘delet ve Kâdir-i Mutlak hazretlerinin zîr-i cenâh-ı himayetimize tevdî‘ buyurdukları cemaât-i muhtelifenin itikadât-ı vicdaniyelerine karşı perverde etdikleri fikr-i müsaadetkârî meslek-i tâcdârânemizin tegayyür-nâ-pezîr umdelerini teşkil ediyor. Binâenaleyh tarîk-ı istikâmetden inhirâf ve memleketlerine karşı mükellef oldukları vezâifden udûl etmeyenlerin diğer tebaa-i sâdıkamız misillü himaye-i pederânemizden kemâ-kân müstefîd olacaklarına zât-ı haşmetâneleri emin olabilirler. Rus orduları dûçâr-ı istila olan vilâyetlerimizi tahliye etmiş oldukları hâlde Ermeni çeteleri vilâyât-ı mezkûreyi tekrar işgale memur edilen Ordu-yı Hümâyûnumuza karşı âsâr-ı mukâvemet ibrâz ederek esbâb-ı müdafaadan mahrum bulunan ahali-i Müslimeyi bir garaz-ı şedîd ile itlâfa ikdâm ve güzergâhlarında harabî ve perişanîden başka bir eser bırakmamağa ihtimâm etdiler.

Hatta Brest-Litowsk Muâhedenâmesi'yle muayyen hududun haricinde bulunan Revan kasabasına kadar îsâl-i dest-i zulm ü i‘tisâf ederek yalnız bu şehirde bir hafta devam etmek üzere irtikâb etdikleri fazîha-i kıtâl ile beş bin Müslümanın hûnunu heder ve dağlara iltica eden kırk bini mütecâviz ehl-i İslâm'ı nâ-kâbil-i tasvîr sefalet ve mahrumiyetlere dûçâr etdiler.

Te’sirât-ı dil-hırâşını ta‘dîle sâ‘î bulunduğumuz mesâ’ib-i harbe yeni musibetler ilâvesinden başka bir netice vermeyen bu hâl-i dalâlet-iştimâl kalb-i şehriyârânemizde büyük bir hüzün ve keder hâsıl eyledi.

Ümid-i hümâyûnumuz şudur ki; Cenâb-ı Rabb-i Müte‘âl hazretlerinin inâyetiyle eyâlât-ı mezkûrede an-karîb intizam ve sükûn istikrâr bulur ve Ermenilerin İslâm vatandaşlarıyla yanyana olarak sulh ve müsâlemet ve refah ve saadet içinde imrâr-ı hayat eylemeleri hakkındaki ümniyye-i hâlisa-i mülûkânemiz de teyessür-nümâ-yı husûl olur.

Fî 3 Şaban sene 1336 - Fî 14 Mayıs sene 1334

HR. SYS, 2885/46

335 HINÇAK VE TAŞNAK ERMENİ İHTİLÂL KOMİTELERİ REİSLERİNDEN ZAHARYA BIZDIKYAN, OHANYAN, KİRKORYAN VE AŞCIYAN'IN MUSUL'A SEVK EDİLMELERİ

Hınçak ve Taşnak Ermeni İhtilal Komiteleri reislerinden Zaharya Bızdıkyan, Ohanyan, Kirkoryan ve Aşcıyan'ın Musul'a sevk edildikleri

29 Mayıs 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube 2

Şifre

Adana, Haleb Vilâyetleri'yle Maraş, Urfa ve Zor Mutasarrıflıkları'na

Emniyet-i Umumiye

Hınçak ve Taşnak Ermeni ihtilâl komiteleri rüesâsından ve eşirrâdan olmalarına binâen Musul'a teb‘îdleri lüzumu Konya Vilâyeti'ne tebliğ edilmiş olan Zaharya Bızdıkyan ve Ohanyan, Kirkoryan ve Aşcıyan nâmlarındaki dört şahsın 29 Nisan sene [1]334 tarihinde Adana-Haleb tarîkıyla Musul'a sevk olundukları cevaben bildirilmişdir. Merkûmların oralara vürûdunda alıkonulmayarak kat‘iyyen firarlarına meydan verilmeksizin mahfûzan mahall-i müretteblerine sevkleri ve inbâsı muntazardır.

Fî 29 Mayıs sene [13]34

Nâzır
Mehmed Talat

DH. ŞFR, 87/335

336 İSLAHİYE İLE KİLİS'İN KÖYLERİNİ BASAN ERMENİ ÇETESİNİN YAKALANMASI

Çamlık Ormanı'nda saklanarak İslahiye ve Kilis'in köylerini basan Ermeni çetesi ile bunlara yardım ve yataklık edenlerin yakalanması için yeterli kuvvet tahsis edildiği, ihtiyaç durumunda bu kuvvetlerin takviye edileceği

7 Ağustos 1918

Tarih: 7 / 8 / [13]34

Mahremâne Tahrirât
Mahrem

Mülhakâta, Jandarma Kumandanlığı'na

İslahiye'nin Çamlık ormanında tahassun eden ve İslahiye kazasıyla Kilis kazasının İslahiye'ye hudud karyelerine tecavüz ederek hububât ve mevâşî gasb ve katl-i nüfus gibi ef'âl-i cinâiyeye tasaddî eyleyen Ermeni çetesinin takibine kâfi kuvvet tahsis edilmiş ve bu kuvvetle her hâlde mezkûr eşkıyanın karîben tenkîl olunacağı ve hatta bu maksadın te'min ve istihsâli için icab ederse daha büyük mikyâsda harekât-ı askeriye icrası musammem bulunduğu ve icra edilen takibât neticesinde derdest edilen bir kısım Ermeni eşkıyasının itirafıyla tahakkuk etdiği vechile bunları himaye eden ve kendilerine teshîlât gösteren daha birçok eşhâsın dahi derdest olunduğu İkinci Ordu Kumandanlığı'ndan bildirilmişdir. Bazı mahallerden vuku bulan iş'ârâtdan ahvâl-i mezkûrenin mübâya'a ve a'şâr memurlarına karşı ahali tarafından bu vehmin ilkâ ve bu suretle bu memurları vazifeleri başından kaçırarak erzak ve hububâtı kaçırmak fikrinden mütevellid olması da muhtemel bulunduğuna nazaran bu bâbda sarf-ı mezîd-i dikkat ve gayret olunması ve icab edenlerin de nazar-ı dikkatlerinin celbi.

DH. UMVM, 154/105

337 ERMENİLERİN GERİ DÖNMELERİNE İZİN VERİLDİĞİ

Savaş sebebiyle başka mahallere nakledilen ahaliden isteyenlerin tekrar eski yerlerine dönebileceği, Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Diyarbakır, Mamuretülaziz vilâyetleriyle Erzincan Mutasarrıflığı dahilinde iaşe vasıtalarının yetersiz-

liğinden bu mahalle ahalisinden dönmek isteyenler için ilk önce mahalleriyle haberleşilerek seyahat, iaşe ve iskanlarının temin edildikçe yavaş yavaş dönmelerine izin verilmesi

21 Ekim 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi

Dahiliye Nezâreti'nden İstanbul, Adana, Hüdavendigâr, Konya, Ankara, Kastamonu, Haleb, Mamuretülaziz, Diyarbakır, Sivas, Edirne, Aydın Vilâyetleri'yle, İzmit, Bolu, Kütahya, Karesi, Kayseri, Niğde, Menteşe, Antalya, Urfa, Canik, Eskişehir, İçel, Maraş Livâları'na keşîde edilen 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli şifre suretidir.

1- Ahvâl-i harbiye dolayısıyla karar-ı askerî ile bir mahalden çıkarılarak diğer mahalle sevk edilmiş olan bilumum ahalinin çıkarıldıkları mahallere avdetlerine müsaade edilmesi Meclis-i Vükelâca takarrur etmiş olduğundan avdete tâlib olanlara müsaade edilecekdir.

2- Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Diyarbakır, Mamuretülaziz Vilâyetleri'yle Erzincan Mutasarrıflığı dahilinde vesâit-i iâşenin adem-i kifâyesine binâen işbu mahaller ahalisinden avdet etmek isteyenler için evvel emirde mahalleriyle bi'l-muhabere selâmet-i seyr ü seyahatleri ve iâşe ve iskânları esbâbı te'min edildikçe peyderpey azîmetlerine müsaade edilmesi muktezîdir.

3- Bu karar menâfi'-i âliye-i memleket nazar-ı itibara alınarak ittihâz edilmiş olduğundan emr-i tatbikâtında kat'iyyen ta'allül ve teehhura meydan verilmeyecekdir.

Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi

Aslına Muvâfıkdır.
(Mühür)

HR. SYS, 2569/1_2

338 MEMLEKETLERİNE GERİ DÖNECEK AHALİ İÇİN ALINAN TEDBİRLER

Savaş sebebiyle başka mahallere sevk edilen ahalinin memleketlerine dönmelerine müsaade edildiği, liva ve vilâyetlerde dönmek isteyen ne kadar nüfus ve ailenin bulunduğunun bildirilmesi, bunların emniyet içinde memleketlerine dönebilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması ve bu hususlarda kusuru görülenlerin cezalandırılması

23 Ekim 1918

Dahiliye Nezâreti'nden vilâyât ve elviye-i müstakilleye yazılan 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli 31558 numaralı şifre suretidir.

18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli şifrelere zeyl.

Esbâb-ı harbiyeden dolayı mahall-i âhara sevk ve nakledilen bilumum ahalinin memleketlerine avdetlerine müsaade i‘tâsı Hükûmetçe ne derece matlûb ise bunların emin ve sâlim bir suretde te’min-i seyr ü seferleri de kemâl-i ehemmiyetle müstelzemdir. Binâenaleyh mevâdd-ı âtiyenin nazar-ı dikkatden dûr tutulmaması muktezîdir.

1- Her vilâyet veya livâ merkez veya mülhakâtında tâlib-i avdet ne kadar nüfus ve aile vardır ve bunlar nerelidir?

2- Birinci fıkrada gösterilip tâlib-i avdet olan eşhâsın memleketleri nazar-ı itibara alınarak avdetleri ve memleketlerinde iskânları mümkün olup olmadığının ve seyr ü seyahatlerinde selâmet-i kat‘iye bulunup bulunmadığının gidecekleri memleket hükûmetiyle muhabere edildikden ve mikdarları hakkında mahalline ve merkeze malumât verildikden sonra eşhâs-ı mezkûre iade olunabilecekdir.

3- Ahali-i mezkûrenin kemâl-i selâmetle iadesi, iade eden hükûmât-ı mahalliye rüesâsının taht-ı mes’uliyetinde cereyân edeceği cihetle hususât-ı mebhûsenin bi'l-muhabere tayin ve tesbitinden ve ahvâl ve vaziyet-i hâzıraya göre yollarda selâmet-i seyr ü seyahatleri her suretle şâyân-ı itimad memurîn-i inzibâtiye ile sair alâkadar memurîn tarafından te’min edildikden sonra icra olunacakdır.

4- Hususât-ı ânifenin tatbik ve icrasında kusûr ve tekâsülü görülen memurîn hakkında derhal en şedîd mücazât tatbik edilmek üzere hemen merkeze iş'âr kılınacakdır.

Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi

Aslına Muvâfıkdır.
(Mühür)

HR. SYS, 2569/1_3

339 ERMENİ ESKİ PATRİĞİ ZAVEN EFENDİ'NİN İSTANBUL'A GİTMESİNE İZİN VERİLMESİ

Musul'da bulunan Ermeni eski Patriği Zaven Efendi'nin İstanbul'a gitmek istediği takdirde benzerleri gibi kendisine de izin verilmesinin Musul Vilâyeti'ne bildirildiği

26 Ekim 1918

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 26 Teşrîn-i Evvel sene [13]34

Şifre

Musul Vilâyeti'ne

Musul'da bulunan Ermeni Patrik-i Sâbıkı Zaven Efendi'nin Dersaâdet'e gelmek arzu etdiği hâlde emsali misillü serbestçe ve sâlimen hareketine müsaade olunması.

DH. EUM. 2. Şb, 64/72

340 ERMENİLERİN GERİ DÖNÜŞLERİNDE ALINAN TEDBİRLER

Kullanılmakta olan emval-i metrukenin Ermeniler geldikçe boşaltılması; Bitlis'ten gelen Ermenilerin Diyarbakır ahalisinden değil iseler, memleketlerine iade edilmesi, Musul'dan Mardin'e sevk edilenlerin de aynı muameleye tabi tutulması, Musul ve Cizre'den çıkarılanların mahallerine iadesi

28 Ekim 1918

Dahiliye Nezâreti'nden Diyarbakır Vilâyeti'ne
keşîde olunan 28 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli şifre suretidir.

C. 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 şifre

1- El-yevm meşgul olan emvâl-i metrûkenin Ermeniler geldikçe peyderpey tahliyesi muvâfıkdır. Fakat boş olan hânelerin tahribden vikâyesi lâzımdır.

2- Bitlis'den tahrik edilen Ermeniler Diyarbakır vilâyeti ahalisinden değil iseler bunların 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli şifreli telgrafnâme ile icra edilen tebligât vechile sâlimen ve müreffehen memleketlerine iadeleri muktezîdir.

3- Musul'dan Mardin istikâmetinde sevk olunan Ermenilerin de Musul havalisi ahalisinden oldukları takdirde kezâlik aynı muameleye tâbi olmaları icab eder.

4- Ba‘demâ Ermeni sevkiyâtının tatili ile beraber Musul ve Cizre'den çıkarılmış olan eşhâs-ı mezkûrenin mahallerine iadeleri hakkında İkinci Ordu Kumandanlığı'na serî‘an tebligât icrası ayrıca Harbiye Nezâreti'ne yazılmışdır.

Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi

Aslına Mutâbıkdır.
(Mühür)

HR. SYS, 2569/1_4

341

GERİ DÖNÜŞLERİNDE ERMENİLERE KOLAYLIK GÖSTERİLMESİ VE İHTİYAÇLARININ SAĞLANMASI

Savaş sebebiyle başka yerlere nakledilen Rum ve Ermenilerin geri dönüş esnasında vesika sorulmaksızın seyahat edip yiyecek, konaklama ve diğer ihtiyaçlarının karşılanarak emniyet içinde gidecekleri yere varmalarının sağlanması

5 Kasım 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi

Dahiliye Nezâreti'nden vilâyât ve elviyeye yazılan
5 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarih ve 41602/824 numaralı şifre suretidir.

1- Yerlerine avdet edecek Ermenilerin seyahat vesikası istihsâline mecbur tutulması ve mezkûr vesikaların da bir takım muamelât neticesinde verilmekde olması yüzünden ahalinin hayli müşkilâta dûçâr olduğu anlaşılmışdır. Bunlar taraf-ı hükûmetden gönderilmekde olduğu cihetle vesika istihsâline hâcet olmadığından trene irkâblarında bir liste tanzimiyle seyyâra tevdî‘i ile iktifâ olunması.

2- Seyahat vesikası i‘tâsı akîbinde hükûmet-i mahalliyece Ermenilerin yedindeki ekmek vesikalarının istirdâd edilmekde olduğu ve halbuki tren bulunamamak yüzünden bunların günlerce ekmeksiz kaldığı bildirildiğinden bunlara orada ve yolda kifayet edecek mikdarda ekmek i‘tâsı ve güzergâhda da it‘âm edilmeleri.

3- Seyahat edecek Ermenilere haftada iki defa tren tahsisi için Harbiye Nezâreti'nden hat komiserliklerine emir verildiğinden vilâyât ve elviye ve kazalarca da bu tebligâtdan istifade edilerek sevkiyâtın a‘zamî dereceye iblâğ olunması.

4- Ermenilerin yol masrafları Harbiye Tahsisâtı'ndan te’min ve taahhüd edilmiş olduğundan masârıf-ı seferiyelerinin tahsisât-ı mezkûreden tesviyesi.

5- Cebr ve tazyik ve havf ile ihtidâ edenler hakkındaki tebligât-ı sâbıka mûcebince kendilerinin serbest bırakılmaları hakkındaki ahkâmın kemâl-i ehemmiyetle tatbiki ve peyderpey buraya da malumât i‘tâsı.

6- Ermeni cemaatine hemen kilise tedariki için hükûmetçe muâvenet-i müessire ifası (Yalnız Konya'ya).

7- Ermenilerin esna-yı seyahatlerinde hiçbir gûnâ taarruz ve tecavüze ma‘rûz kalmamalarının te’mini ve asayiş ve inzibât-ı mahallînin muhafazası hususlarına son derece itina edilmesi.

Hususât-ı muharrere hakkındaki tebligât-ı adîdeye rağmen şikâyâtın tevâlîsi vazifeye karşı lâkaydâne hareket edilmekde olduğunu göstermekde olduğundan ba‘d-ezîn bu bâbda vuku‘a gelecek şikâyâtdan dolayı memurîn-i mülkiyenin şahsen mes’uliyetleri muhakkak bulunduğu ta‘mimen ve kemâl-i ehemmiyetle tebliğ olunur.

Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi

Aslına Mutâbıkdır.
(Mühür)

HR. SYS, 2569/1_5

342

RUM VE ERMENİLERİN MEMLEKETLERİNE İADESİYLE, HİMAYE EDİLEN YETİMLERİNİN CEMAAT MEKTEPLERİNE VERİLMESİ

Savaş sebebiyle başka yerlere sevk edilen Rum ve Ermenilerin kendi memleketlerine iadesi, himaye kastıyla yetimhanelerde barındırılan çocuklarının ilgili cemaat mekteplerine verilmesi ve bunların sayılarının Hariciye Nezâreti'ne bildirilmesi

20 Kasım 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 32528

Mahrem ve müsta‘celdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Esbâb-ı harbiyeye binâen mahall-i âhara sevk ve nakledilmiş olan Rum ve Ermenilerin memleketlerine iadeleri hakkında hükûmetçe ittihâz olunan karar üzerine keyfiyet taşralara ta‘mim ve tebliğ edilmiş ve bu tebligâtdan

bir kısmının da birer sureti leffen takdim kılınmışdır. Tebligât-ı vâkı‘a ahali-i mezkûrenin serbestî-i seyr u seferine ve gidecekleri yerlerde te’min-i iskân ve iâşeleriyle Kanun-ı Esasî-i Osmanî'nin kabul etdiği hürriyet-i vicdaniyenin mutlak ve kat‘î suretde tatbikine ve masârıf-ı seferiyelerinin hükûmetçe tesviyesine ve harb dolayısıyla işgal edilmiş olan mekâtib ve me‘âbid ve müessesât-ı sairenin ve himaye kasdıyla vaktiyle dârüleytâmlara ve ahali nezdine kabul olunan eytâmın hemen aid oldukları cemaatlere iade ve teslimine ma‘-tûfdur. Vürûd eden malumâta nazaran ahali-i merkûmeden kendiliklerinden avdet edenler haric olmak üzere ma‘rifet-i hükûmetle şimdiye kadar Sivas'a 3.160 nüfus Ermeni ve 136 Rum ve Mamuretülaziz vilâyetine 2.721 Ermeni, Canik'e 456 Rum ve 271 Ermeni ve diğer mahallere de Rum ve Ermeni muhacirîni sevk ve iade edildiği gibi Menteşe ve Antalya Rumları tamamen mahallerine gönderilmiş ve teşekkürleri hükûmet-i mahalliye tarafından tebliğ edilmişdir. Bunlardan başka Tekfurdağı ve Edirne ahalisinden dahi bir hayli Ermeni yerlerine sevk edildiği gibi İzmit'in Bahçecik Ermenileri kâmilen iade edilmişdir ve Ermişe Dârüleytâmı alâkadarlarına teslim olunmuşdur. Kezâ Bursa ahalisinden olup vürûd etmekde olan Ermenilerle Yeniköy, Şile, Ayvalık Rum ahalisi peyderpey iade olunduğu ve İzmit'deki Ermeni eytâmıyla diğer dârüleytâmlarda mevcud yetimler ve ahali nezdinde bulunan bîkes Ermeni etfâlinden birçokları da patrikhânelere iade kılınmışdır. Tafsilât-ı ânifeden anlaşılacağı vechile ahvâl ve şerâit-i hâzıra-i fevkalâde dahilinde mesken ve iâşe buhrân-ı şedîdinden başka vesâit-i nakliyenin fikdânına rağmen yekûn olarak 7.163 Ermeni 2.455 Rum yerlerine iade ve iskân edilmiş ve el-yevm İstanbul'da mevcud olup bugünlerde sevk edilmekde olan 1.083 Ermeni ve Rum nüfus ilâve edildiği takdirde mecmû‘u 10.601 nüfusa bâliğ bulunmuşdur. Ahîren teşebbüsât ve takibât-ı mükerrere ve ciddiye üzerine elde edilen bir-iki küçük vapurla da Marmara havzası sâkinlerinden bulunan Rum ve Ermenilerin ve bunlar miyânında Şile, Yeniköy ahalisinden bulunan Rumların iadesine şurû‘ edilmiş ve gidecekleri mahallere de mebâliğ-i lâzıme bi'l-irsâl iskân ve iâşeleri esbâbı te’min ve her kafileye nezâret etmek üzere birer memur terfîk edilmişdir. Dört sene zarfında devam eden şu hâl-i fevkalâdenin îlâd etdiği gûnâ-gûn müşkilât ve fikdân-ı vesâit nazar-ı dikkate alındığı takdirde bütün bu muamelât ve hâdisâtın istisğâr edilemeyeceği ve de-

ruhde edilen vazifenin a‘zam-ı mesâî sarfıyla ifasına çalışıldığı müstağnî-i arz ve izahdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî … Safer sene [1]337 ve fî … Teşrîn-i Sânî sene [1]334

Dahiliye Nâzırı
Mustafa Arif

HR. SYS, 2569/1_1

343 ERMENİLERİN GERİ DÖNMELERİ ESNASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Harp dolayısıyla başka mahallere sevk edilmiş olan Ermenilerin yerlerine geri dönmeleri hususunda gereken kolaylığın sağlanması, yol ihtiyaçları temin edilerek seyahat vesikasından muaf tutulmaları, geri dönüş esnasında meydana gelecek gecikmelerin hızla giderilmesi ve himaye altına alınmış olan çocuklarının istendiği taktirde geri verilmesi

23 Kasım 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Hususî: 1521

Müsta‘celdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Mühimme Kalemi'nden yazılan 19 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarihli ve 12118 / 1612 numaralı tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır. Ahvâl-i harbiye dolayısıyla ve karar-ı askerî ile bir mahalden çıkarılarak diğer mahallere sevk edilmiş olan bilumum ahalinin ve bu miyânda bittab‘ Ermenilerin de yerlerine avdetlerine müsaade edilmesi ve selâmet-i seyr ü seferlerinin te’mini ve bu müsaadenin emr-i tatbikinde kat‘iyyen ta‘allül ve teehhura meydan verilmemesi lüzumu 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihinde bilumum

vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya tebliğ olunmuş ve yerlerine avdet edecek olan bu kabîl Ermenilerin seyahat vesikası istihsâlinden müstesna tutulmaları ve gerek bulundukları yerlerden hareketlerinde ve gerek yolda kifayet edecek derecede ekmek ve ta‘âm i‘tâsı ve kendilerine müşkilât-ı mevcude-i hâzıraya rağmen haftada iki defa tren tahsisi, masârıf-ı sevkiye ve nakliyelerinin Harbiye Tahsisâtı'ndan tesviyesi, esna-yı seyahatlerinde hiçbir gûnâ taarruz ve tecavüze ma‘rûz kalmamalarının te’minine itina olunması ve vuku bulacak şikâyâtdan ve tesâmühden dolayı memurîn-i mülkiyenin şahsen mes’ul edilecekleri 5 Teşrîn-i Sânî sene [13]34 tarihinde ve sâika-i havf ile vuku bulan ihtidâların suret-i kat‘iyede ke-en-lem yekûn addiyle bu suretle ihtidâ etmiş olanların derhal din-i aslîlerine rücû‘ etmelerine müsaade edilmesi, gerek ahali nezdinde ve gerek dârüleytâmlarda bulunan Ermeni eytâmının müracaat vuku‘unda hemen akraba ve velilerine teslimleri lüzumu da 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihinde ve Rus tebaasından olmalarına binâen mukabele-i bi'l-misl olmak üzere dahile gönderilmiş olan Ermeni sivil üserânın serbest bırakılmaları hususu yine 19 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihinde ta‘mimen vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya tebliğ edilmiş ve cülûs-ı hümâyûn münasebet-i mübeccelesiyle şeref-sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı hazret-i Padişahî mantûk-ı münîfince Divan-ı Harblerce mahkumen mahall-i âhara gönderilmiş olan cerâim-i siyasiye erbâbından ıslâh-ı hâl edenlerin Adliye Nezâret-i Celîlesi'nden gönderilmekde olan defâtir veya vuku bulan müracaât üzerine serbest bırakılmaları icab edenlere tebliğ edilmişdir. Sevkiyâtın batâetle cereyânı Mütâreke münasebetiyle memleketlerine avdet eden üserâ ile Alman ve Avusturyalıların avdetlerine müsâdif bulunması ve esasen nakliyâtın bir tek demiryoluna inhisârıyla beraber vesâit-i saire-i nakliyenin de fikdânı gibi esbâbdan münba‘is bulunmuş ve maamâfih esbâb-ı teehhurun serî‘an izâlesi esbâbına teşebbüs edilmiş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî [16] Safer sene [1]337 ve fî 21 Teşrîn-i Sânî sene [1]334

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Hususî: 1531 *Müsta'celdir*

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Mühimme Kalemi'nden yazılan 19 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarihli ve 12116 - 1611 numaralı tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır. Esbâb-ı askeriye dolayısıyla ve karar-ı askerî ile mahall-i âhara nakil ve tehcir edilmiş olan bilumum ahalinin ve bu miyânda bittab' Ermenilerin memleketlerine iade edilmesi lüzumu bilumum vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 tarihli telgrafnâme ile ta'mimen tebliğ kılınmış ve keyfiyet 20 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarihli ve 1521 numaralı tezkire-i acizî ile de arz edilmiş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî [18] Safer sene [1]337 ve fî 23 Teşrîn-i Sânî sene [1]334

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

HR. SYS, 2569/1_6, 8

344 KİMSESİZ ERMENİ ÇOCUKLARIN HÜKÜMET TARAFINDAN MUHAFAZA EDİLEBİLECEĞİ

Müslümanlar nezdinde bulunan kız ve erkek kimsesiz Ermeni çocuklarının Ermeni ruhanî lider veya milletdaşlarına verilmesi, kabul edilmedikleri takdirde bunların bakım ve iaşesini hükümetin üstlenmesi

5 Aralık 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2 *Şifre*

Adana Vilâyeti'ne

Yüz otuz altı

C. 4 Kânûn-ı Evvel sene [13]34. Müslümanlar nezdinde bulunan Ermeni kız ve çocuklardan bîkes olan ve ebeveyn ve akrabaları taayyün etmeyen-

lerin rüesâ-yı ruhâniyeye teslimleri ve rüesâ-yı ruhâniye bulunmadığı ve milletdâşları tarafından da kabul edilmedikleri takdirde hükûmetçe iâşe ve hüsn-i muhafaza edilmeleri icab eder.

Fî 5 Kânûn-ı Evvel [13]34

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 94/56

345 SİYASÎ SUÇLARDAN SANIK OLARAK TUTUKLANANLARLA SEVK EDİLDİKLERİ YERLERDE TUTUKLU BULUNAN ERMENİLERİN SERBEST BIRAKILMASI

Siyasî suçlardan sanık durumunda iken tutuklananlarla idarî bir kararla bir takım yerlere sevk edilen Ermenilerden serbest bırakılmamış olanların tahliyelerinin gerektiği

5 Aralık 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyetleri'ne, Urfa, İzmit, Eskişehir, İçel, Erzincan, Kütahya, Bolu, Canik, Çatalca, Karesi, Kale-i Sultaniye, Menteşe, Teke, Kayseri, Maraş, Niğde, Karahisar-ı Sahib Mutasarrıflıkları'na

Umum altı yüz on iki

Evvelce de bildirildiği üzere Ermenilerden cürm-i siyasî ile maznûn olarak henüz mevkûf bulunanlar ve bir karar-ı idarî ile şuraya buraya sevk olunmuş olan kimselerden henüz serbest bırakılmamış olanların hiçbir müracaat ve sızıldıya meydan verilmeksizin hemen tahliyelerinin icrası muktezîdir.

Fî 5 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 94/61

346

TEHCİR SIRASINDA İŞLENEN SUÇLARIN TAHKİKİ İÇİN VİLÂYETLERE HEYETLER GÖNDERİLEREK MASRAFLARININ KARŞILANMASI

Seferberlikte tehcir esnasında işlenen bazı suçları tahkik için vilâyetlere heyetler gönderilmesi ve bu heyetlerin masraflarının Maliye Hazinesi'nden karşılanması

11 Aralık 1918

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zabıtnâme
Sıra numarası: 490
Tarihi: 7 Rebîülevvel sene [1]337
11 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Kararı

Seferberlik esnasında vuku bulan muamele-i tehciriyeden bi'l-istifade icra edilen veya makâsıd-ı ihtilâliye ile irtikâb olunan ta‘addiyât ve tecavüzâta aid cerâimde aslen ve fer‘an zî-medhal olanlar hakkında tahkikât ve takibât-ı serî‘a icrasını te’min ve memleketin muhtac olduğu emn ve huzuru takrîre müte‘allik tedâbîrin ittihâz ve ifası muktezî olduğuna ve bu işin ehemmiyet ve vüs‘ati cihetiyle tahkikât-ı mezkûrenin tecavüzât ve ta‘addiyâtın cereyân etmiş olduğu vilâyât ve elviyenin menâtık-ı müte‘addideye taksimi ile her bir mıntıkaya ayrı ayrı tayin ve i‘zâm olunmak üzere Dahiliye ve Adliye memurîninden münasib zevâtdan mürekkeb birer hey’ete tevdî‘i muktezâ-yı hâl ve maslahat görüldüğüne mebnî mezbûr mıntıkalardan biri Ankara ve Kastamonu vilâyetleriyle Bolu sancağı ve ikincisi Trabzon vilâyeti ile Samsun livâsını ve üçüncüsü Bursa ve Edirne vilâyetleriyle Çatalca sancağını ve dördüncüsü Aydın vilâyeti ile Çanakkale ve Karesi sancaklarını ve beşincisi Konya vilâyeti ile Eskişehir ve Karahisar ve Kütahya ve Antalya sancaklarını ve altıncısı Sivas vilâyeti ile Kayseri ve Yozgad livâlarını ve yedincisi Erzurum ve Van ve Bitlis vilâyetlerini ve sekizincisi Diyarbakır ve Mamuretülaziz vilâyetlerini ve dokuzuncusu Adana vilâyeti ile Maraş sancağını ve onuncusu Urfa ve Zor ve Ayntab sancaklarını ihtivâ eylemesi ve işbu komisyonlara ber-vech-i ma‘rûz tayin edilecek memurîne, aid oldukları devâirden muhassas maaşlarından başka yevmî üçer lira verilmesi ve harcırah olmak üzere de masârıf-ı seferiyeleri için ne kadar akçe sarf etmiş iseler bunun mikdar-ı

hakikîsinin i‘tâsı ve Dersaâdet'de evvelce teşkil edilen Tahkik Hey’eti reisine kezâlik yevmî üç ve azâsından her birine birer lira yevmiye verilmesi münasib olacağından hey’ât-ı mezkûreye bu suretle verilecek yevmiye ve harcırahların Hazine-i Maliye Masârıf-ı Gayr-ı Melhûza tertibinden tesviyesi zımnında ifa-yı mukteziyâtının Dahiliye ve Adliye ve Maliye Nezâretleri'ne tebliği tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

MV, 213/60

347 TEHCİR SIRASINDA SUÇ İŞLEYENLERİN DİVAN-I HARBLERDE YARGILANMASI

Seferberlik esnasındaki tehcirden faydalanarak veya ihtilâl maksadıyla suç işleyenlerin tahkik edilip suçu sabit görülenlerin Örfî İdare Mahkemeleri'ne sevk edilmeleri

14 Aralık 1918

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zabıtnâme
Sıra Numarası: 492
Tarih: 9 Rebîülevvel sene 1337
14 Kânûn-ı Evvel sene 1334

Hulâsa-i Meâli

Seferberlik esnasında vuku bulan muamelât-ı tehciriyeden bi'l-istifade icra edilen veya makâsıd-ı ihtilâliye ile irtikâb olunan ta‘addiyât ve tecavüzâta aid cerâimde aslen ve fer‘an zî-medhal olanlar haklarında istıtlâ‘ât ve tahkikât-ı serî‘a icra kılınarak memleketin muhtac olduğu emniyet ve huzuru takrîre müte‘allik tedâbîrin ittihâz ve ifası lâzım-ı maslahat olmasıyla cerâim-i mezkûre mütecâsirleri hakkında icra-yı tahkikât için Dersaâdet'de ve taşralarca da icab eden yerlerde hey’et-i mahsusa tertib edilmiş olup işbu hey’etlerce ifa kılınacak tahkikât netâyicinde müstehıkk-ı te’dîb görüleceklerin aid olduğu mehâkim-i adliyece muhakemeleri vakte muhtac olduğuna binâen keyfiyet bi'l-etraf müzâkere ve tedkik olundu.

Kararı

Ta‘addiyât ve tecavüzât-ı vâkı‘ada aslen veya fer‘an medhaldâr olanların lâyık ve müstehık olacakları te’dîbât ve mücazât-ı kanuniyenin suret-i icrası levâzım-ı mühimme-i maslahatdan bulunduğuna ve 20 Eylül sene [1]293 tarihli İdare-i Örfiyye Kararnâmesi'nin ikinci ve dördüncü maddeleri devletin dahilî ve haricî emniyetini ihlâl edecek bi'l-cümle cünha ve cinayetlerin asıl fâilleriyle zî-medhal olanların sıfat ve haysiyetleri asla nazar-ı itibara alınmayarak Divan-ı Harb'de muhakeme edilebileceklerini nâtık olduğu gibi Divan-ı Harb-i Örfîlerin suret-i teşekkülüne dair her ne kadar ahkâm-ı kanuniye ve nizâmiye gayr-ı mevcud ise de bunun için lede'l-hâce müsellah çetelerin tenkîli hakkındaki 19 Ağustos sene [1]326 tarihli kararnâmenin Divan-ı Harb-i Örfîlerle onlara merbût hey’ât-ı tahkikiyenin suret-i teşekkülüne dair olan yirmi dördüncü maddesinde "Divan-ı Harbler tarafından verilen hükümler idare-i örfiyenin tâbi olduğu mahal kumandanının emriyle ve yalnız idam kararları bi'l-istîzân irâde-i seniyye istihsâliyle icra olunacakdır." ve yirmi beşinci maddesinde "Divan-ı Harb bir reis ile dört azâdan ve bir müdde‘î-i umumîden mürekkebdir. Reis ile azâsından ikisi memurîn-i askeriyeden olmak üzere Harbiye Nezâreti tarafından ve azâsından diğer ikisi memurîn-i adliyeden olmak üzere Adliye Nezâreti cânibinden intihâb ve tayin olunur. Divan-ı Harb huzurunda muhakeme alenî ve usul-i müdafaa cârî olup hükümler ekseriyet-i mutlaka ile ve kâbil-i istînâf ve temyîz olmamak ve fakat esbâb-ı mûcibe ve bir madde-i kanuniyeye müstenid olmak üzere i‘tâ olunur." ve yedinci maddesinde "İşbu kanunda tayin olunan ahvâlden dolayı tahkikât icrası memurîn-i adliyeden üç kişiden mürekkeb ve Divan-ı Harblere merbût hey’ât-ı tahkikiyeye aiddir." ve sekizinci maddesinde ise "Tahkikât hey’etleri gerek istıtlâ‘ komisyonlarından ve gerek memurîn-i mülkiye tarafından ihbar ve evrakı tevdî‘ olunan cerâim hakkında tahkikât icrasına ve maznûnün aleyhlerin tevkif ve adem-i tevkifine, bi'l-kefâle ve bilâ-kefâle ihlâ-yı sebîllerine ve tevkif müzekkirelerinin istirdâdına ve netice-i tahkikâtda tebeyyün edecek hâle göre lüzum-ı muhakeme kararıyla doğrudan doğruya Divan-ı Harb'e sevklerine ve men‘-i muhakeme ile tahliye-i sebîllerine dair ekseriyetle karar i‘tâsına me’zûndur. Hey’ât-ı tahkikiyeden sudûr eden mukarrerât kâbil-i itiraz değildir." yolundaki ahkâm-ı mahsusanın, mevzû‘-ı bahs hakkında

esas ittihâz olunabileceğine nazaran sâlifü'l-beyân yirmi beşinci [madde] mantûkuna tevfîkan icab eden yerlerde hemen birer hey'et teşkil ile cerâim-i mezbûrede aslen veya fer'an medhali olduğu tahkik hey'etlerince anlaşılacak olanların Divan-ı Harblerde icra-yı muhakemeleri muvâfık-ı hâl ve maslahat görünmekle ol vechile ifa-yı mukteziyâtının Harbiye ve Adliye Nezâretleri'ne tebliği ve Dahiliye Nezâreti'ne malumât verilmesi tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

MV, 213/62

348 ERMENİLERİN SEVK VE İADELERİNE NEZÂRET EDEN HEYETLERİN MASRAFLARININ SEFERBERLİK TAHSİSATI'NDAN KARŞILANMASI

Ermenilerin diğer mahallere sevk ve iadelerine nezâret eden heyetlerin zaruri masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan karşılanması

19 Aralık 1918

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zabıtnâme
Sıra Numarası: 504
Tarih: 12 Rebîülevvel sene [1]336
19 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Müsta'celdir

Hulâsa-i Meâli

Hasbe'l-mevsim iade ve iskânları müsaid zamana ta'lîk edilmiş olan Rum ve Ermenilerin tedkik-i ahvâl ve te'min-i ihtiyacâtı ve istasyonlarda bulunan ve avdetleri zarurî olan ahalinin dahi tesrî'-i sevkleri ile iştigâl etmek üzere şimdiki hâlde Eskişehir ve Ankara ve Konya havalisine i'zâmı takarrur eden komisyonlar reis ve azâsının harcırah ve masârıf-ı zaruriyeleri karşılığı olmak üzere Seferberlik Tahsisâtı'ndan sekiz bin liranın i'tâsı hakkında sebk eden iş'âr üzerine bu maddenin cihet-i askeriyeye ta'alluku olmamakla beraber bu bâbda Meclis-i Vükelâca bir karar verildiği takdirde keyfiyetin tebliği lüzumu Harbiye Nezâreti'nden cevaben dermiyân kılındığından ve zikrolunan hey'etlerin i'zamı İtilâf erkânıyla Patrikhâne mümessillerinin dahil olduğu komisyonda takarrur ederek âciliyet-i mesele bedîhî bulunduğundan bahisle bazı ifadeyi ve mezbûr hey'etler reis ve azâsına başkaca verilecek yevmiye

mikdarının tayini hakkında Dahiliye Nezâreti'nin evvel ve âhir vârid olan iki kıt‘a tezkiresi okundu.

Kararı

Ahali-i merkûmenin diğer mahallere sevk ve iâşesine muktezî akçenin Seferberlik Tahsisâtı miyânında tesviyesi karar-ı sâbık iktizâsından bulunduğuna nazaran el-yevm bunların iade ve sevk ve iskânlarına nezârete memur olan hey’etler masârıf-ı seferiye ve zaruriyelerinin ve bu hey’etleri terkîb eden reis ve azânın her birine başkaca verilmesi tensîb edilen yevmiye ikişer liranın dahi yine tahsisât-ı mezkûre miyânında tesviyesi lâzımeden olduğundan ve şâyed Seferberlik Tahsisâtı miyânında sâlifü'l-beyân masârıfın te’diyesi mümkün olamayacak ise Hazine-i Maliye'den verilmesi zarurî olacağından ona göre ifa-yı mukteziyâtının Harbiye ve Dahiliye Nezâretleri'ne cevaben tebliği kararlaştırıldı.

(Meclis-i Vükelâ azâlarının imzaları)

MV, 213/54

349 ERMENİ VE RUMLARA AİT KİLİSE VE MEKTEPLERİN İLGİLİ CEMAATLERE TESLİMİ

Ermeni ve Rumlara ait kiliseler ile mekteplerin, ilgili cemaatlerin resmî sıfat taşıyan ruhanî reislerine, bunların bulunmadığı yerlerde ise cemaatlerin ruhban ve muteberanına teklif edilmesi, almak istemedikleri takdirde ise ısrarcı olunmaması

24 Aralık 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
33592

Şifre

Hüdavendigâr Vilâyeti'ne

Yüz otuz sekiz

C. 28 Teşrîn-i Sânî [13]34 şifreye. Ermeni ve Rumlara aid kilise ve mekteblerle merbûtâtının mahallerince aid olduğu memurîn-i ruhâniye ve cemaate teslimleri hususuna teşebbüs edildiği hâlde almakdan imtina eyledik-

leri vilâyet-i aliyyelerince iş‘âr ve yapılacak muamele istifsâr edilmesi üzerine vuku bulan [i]sti‘lâma cevaben bu kere Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olan tezkirede hükûmet-i mahalliyece şimdilik müessesât-ı mümâsilenin ahz u tesellümü sıfat-ı resmiyeyi haiz reis-i ruhânîleri bulunan mevâki‘de resmen ve tahrîren mûmâileyhime tebliğ ve olmayan yerlerde dahi cemaatin ruhbân ve mu‘teberânı muvâcehesinde alenen kendilerine teklif edildikden sonra almak istemedikleri takdirde vukû‘-ı müracaat ve mütâlebeye intizâren bu bâbda ısrar edilmemesi tabiî ve zarurî bulunduğu bildirilmekde olduğundan ona göre muamele ifası.

Fî 24 Kânûn-ı Evvel sene [13]34

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 94/231

350

SEVK EDİLEN ERMENİ VE RUMLARIN GERİ DÖNÜŞLERİNDE MAL VE EMLÂKLARININ İADESİ

Nakledilen Ermeni ve Rumların memleketlerine geri dönüşlerinde, emlak ve arazilerinin kendilerine iadesi konusunda ortaya çıkan problemlerin giderilmesine ilişkin 18 Aralık 1918 tarihli kanunnâmenin vilâyetlere tebliğ edildiği, 22 Eylül 1916 tarihli geçici kanun uyarınca tasfiye edilen mal ve alacakların sahiplerine tamamen iadesi konusunda yeni bir kanun hazırlandığı

26 Aralık 1918

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 33503
Hususî: 1225

Hulâsa: *Ermenilerin eski yerlerine iadeleri zımnında ittihâz olunan tedâbîre dair*

Huzur-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir

21 Teşrîn-i Sânî [1]334 tarih ve 340662/1070 numaralı emirnâme-i fehâmet-penâhîlerine arîza-i cevabiyedir. Esbâb-ı harbiye ve siyasiyeye binâen evvelce tebdil-i mevki etdirilmiş olan efrâd-ı Osmaniyye'nin me’vâ-yı kadîm-

lerine avdetlerine hükûmetçe müsaade edilmesi üzerine bunların seyr ü seferlerinin teshîl ve te’mini ve gidecekleri mahallerde iskân ve iâşeleriyle sefalet ve zaruretlerine meydan verilmemek için tâlib-i avdet olanların memleketleri nazar-ı itibara alınarak iskân ve iaşeleri mümkün olup olmadığının ve seyr ü seyahatlerinde selâmet-i kat‘iye bulunup bulunmadığının gidecekleri mahaller hükûmetleriyle bi'l-muhabere tahakkukundan ve mikdarları hakkında mahalline ve merkeze malumât verildikden sonra iadelerine teşebbüs edilmesi 23 Teşrîn-i Evvel [1]334[13] tarihli ve 31558 numaralı şifre telgrafnâme ile ve keyfiyet-i iadenin yalnız tâlib-i avdet olanlara hasrıyla bulundukları mahallerde kemâ-kân iş ve güçleriyle iştigal etmek arzusunda bulunanların kat‘iyyen sevklerine teşebbüs olunmaması 10 Teşrîn-i Evvel [1]334 tarih ve 31926 numara ve 13 Teşrîn-i Sânî [1]334 tarih ve 32303 numaralı şifre telgrafnâmeler ile ve avdet etdirilecek kesândan muhtac-ı muâvenet olanlarının masârıf-ı seferiyelerinin tesviyesiyle gidecekleri yerlerde te’min-i maişetleri zımnında Seferberlik Tahsisâtı'ndan sarfiyat icrası ve tahsisât-ı mezkûreden mikdar-ı kâfi havalenâmenin irsâl olunduğu … tarih ve … numaralı ve nakledilen eşhâsa aid me‘âbid ve mekâtib ile murahhasa ve metropolidhâne ve rahib ikametgâhlarının ve bunlara mahsus akârâtın derhal tahliye etdirilerek aid oldukları cemaatlere teslimi 7 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarihli ve 564 numaralı şifre telgrafnâmelerle bilumum vilâyât ve elviye-i müstakilleye ta‘mimen tebliğ etdirilmiş ve tebligât-ı vâkı‘aya harfiyen riâyet edildiği de şimdiye kadar cereyân eden muamelât ve muhaberâtdan anlaşılmakda bulunmuş ve tebligât-ı vâkı‘ayı cem‘ ve telfîk eden ve kezâ taşraya ta‘mimen irsâl kılınan talimâtnâmenin bir nüshası merbûtan takdim olunmuşdur. Eşhâs-ı mebhûsenin emval-i menkûle ve gayr-ı menkûleleriyle eşhâs zimmetindeki matlûblarına gelince; mebânî-i metrûkeden cihet-i askeriye ile memurîn ve yerli ahalinin taht-ı işgalinde bulunanların avdet edecek eşhâsa tahsisleri zımnında hemen tahliyelerine ibtidâr olunduğu gibi evvelce muhacirîn-i İslâmiye'ye i‘tâ edilmiş olan emâkin-i metrûke ile bu vaziyetde bulunan emval-i gayr-ı menkûle-i sairenin de sahib-i hakikîleri vürûd etdikçe peyderpey tahliye etdirilerek ashabına iadesi ve hiçbir kimsenin açıkda bırakılmaması için

[13] Metinde "1324" olarak geçmektedir.

memurîn-i mülkiyeye vesâyâ-yı lâzıme ve tebligât-ı kat‘iye icra ve haiz-i ehemmiyet mevâki‘e muhacirîn müdür ve memurlarıyla müfettiş de i‘zâm kılınmışdır. Şu kadar var ki mahall-i âhara nakledilen eşhasın 9 Eylül [1]332 tarihli Kanun-ı Muvakkat mûcebince tasfiyeye tâbi tutulmuş olan emval ve matlûbâtın ashabına tamamen ve kâmilen iadeleri kanun-ı mezkûrun ilgâ-yı mer‘iyetiyle bu bâbda te’min-i maksad edecek diğer bir kanunun neşrine vâbeste bulunduğu anlaşıldığından bu hususun dahi istikmâline müsâra‘at olunmuş bulunmağla yakında tasfiyeye tâbi tutulmuş olan ânifü'l-arz emvâl ve mebâliğ-i metrûkenin de sahib-i hakikîlerine iadelerine mübâşeret edileceği arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Rebîülevvel sene [1]337 ve fî 22 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Dahiliye Nâzırı
Mustafa Arif

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 33275

Rum ve Ermenilerin memleketlerine sevklerinde ve emlâk ve arazilerinin kendilerine teslim ve iadesinde hâdis olan müşkilâtın izâlesi ve tatbikâtının te’mini maksadıyla bir kısmı evvelce de tebliğ edilmiş olan mukarrerât ve tedâbîr ber-vech-i zîr telhîs olunmuşdur.

1- Sevk ve iadenin ancak tâlib-i avdet olanlara hasrıyla arzusu hilâfında kimse sevk edilmeyecekdir.

2- Mezkûr ahalinin yollarda sefalet ve perişanîye ve memleket-i asliyelerinde mesken ve iâşe itibarıyla zaruret ve müşkilâta dûçâr olmamalarını te’minen kable's-sevk gidecekleri mahaller hükûmetleriyle muhabere olunarak iskânları ve vesâit-i iâşe ve nakliyeleri ve selâmet-i seyr ü seyahatleri te’min edildikden sonra iade ve sevklerine ibtidâr olunacakdır.

3- Şerâit-i mezkûre dairesinde gelecek Rum ve Ermenilere hâne ve arazileri teslim edilecekdir. Şu kadar ki bunda mevâdd-ı âtiyenin nazar-ı dikkate alınması şartdır.

4- Memleketlerine avdet etmiş olan Rum ve Ermenilerin hânelerinde meskûn muhacir ve mülteciler evvel emirde tahliye etdirilmiş olması lâzım gelip yerli ahali ve memurîn ve askerin işgali altında bulunan veya henüz ashâbı avdet etmemiş olan mesâkine naklolunacaklardır. Buna imkân-ı maddî olmadığı takdirde birkaç ailenin müsaid hânelerde cem‘i ve bu suretle de yine açıkda muhacir ve mülteci kalırsa civardaki muhacirîn kurâsında bulunan boş veya metrûk hânelerde ve mebânî-i umumiyede iskânları ve bu da kifayet etmediği takdirde yerli Müslüman hânelerine yerleşdirilmesi suretleriyle açıkda bırakılmamalarına itina olunacakdır.

5- İslâm muhacirlerin açıkda kalmamaları te’min olununcaya değin inde'l-hâce Rum ve Ermenilerin dahi bir müddet-i muvakkate için ikişer üçer hânesi bir arada olmak üzere muvakkaten yerleşdirilmeleri caiz ve zarurîdir.

6- Kilise ve mekteb gibi mebânî ile bunların müştemilât ve akârı aid olduğu cemaatlere derhal teslim olunacakdır.

7- Yetim çocuklar taleb olundukça hüviyetleri hakkında tedkikât-ı mûşikâfâne icrasından sonra velilerine ve cemaatlarine teslim olunmalıdırlar.

8- İhtidâ etmiş bulunanlar Kanun-ı Esasî'nin bahşetdiği hürriyet-i vicdaniyeden istifade etmekde gayetle serbestdirler.

9- Başkalarının taht-ı izdivâcında bulunan mühtediyeler mezheb-i kadîmine rücû‘ etmekde muhtâr olup bu takdirde zevc ve zevce beynindeki akid kendiliğinden münfesih olur. Zevcinden iftirâka razı olmayan ve mezheb-i kadîmine adem-i rücû‘da musır bulunanlara aid mesâilin mehâkimce halli zarurîdir.

10- Rumlara aid emvâl ve hâne hakkındaki muamelât idarî olduğu ve emvâl-i mezkûre el-ân sahiblerinin uhdesinde bulunduğu cihetle bunların îcârı, îdâ‘ı, işgali fuzulî ve kâbil-i fesh ve ıslâhdır. Binâenaleyh sahibleri avdet etdikçe iadesi lâzımdır.

Ermeni emvaline gelince;

Bunlar iki kısma tefrik edilebilir:

Birinci kısım: Tapu kuyûdu tashîh ve Maliye veya Evkaf nâmına intikal muamelesi icra edilmemiş olanlardır. Bunların işgali, îcârı kezâ fuzulî ve kâbil-i fesihdir. Sahibleri avdet edenlerin tahliye ve teslimi lâzımdır.

İkinci kısım: Tapu kaydı tashîh ve hazineteyn uhdesine intikal muamelesi icra edilmiş olanlardır. Bunların iadesi mal memurları muvâfakat etdiği takdirde caizdir ve bu bâbda bir kanun derdest-i vaz‘dır. İade edilemezse avdet eden sahiblerine bedel-i îcârlarının tesviyesi ile kanununun tatbikine kadar idare-i maslahat olunması zarurîdir. Bilumum emvalin sahiblerine tesliminde vaziyet-i hâzırasını ve hasarâtını ve başkaları tarafından ilave olunan zevâidi mübeyyin zabıtnâmeler tanzim olunacakdır.

11- Mütemevvilîn-i muhacirîne verilen emlâkın dahi sahibleri vürûd etdikçe peyderpey teslimi lâzım ve bunlar hakkında da dördüncü madde ahkâmının aynen tatbiki muktezîdir.

12- Sahib-i evveline iadesi lâzım gelen hâne ve dükkân gibi emlâk, içinde sâkin olan muhacirîn tarafından tamirât ve ilavât icra kılındığı veyahud sahib-i evveline iade edilecek arazi ve zeytinlikler muhacir ve mülteciler tarafından zer‘ ve imar edildiği takdirde bu bâbda kanun-ı medenîmiz olan Mecelle ahkâmının tatbiki ile beraber örf ve âdet-i belde vechile her iki tarafın hukukunu muhafaza etmek lâzımdır.

13- Rum ve Ermenilerin muhtac bulunanları için esna-yı avdetde sevk ve iâşe masrafları Harbiye Tahsisâtı'ndan tesviye olunacakdır.

14- Şimdiye kadar Rum ve Ermenilerden vuku bulan sevkiyât mikdar-ı umumîsi hakkında milliyetleri ayrı ayrı gösterilmek şartıyla nezârete telgrafla derhal malumât i‘tâ ve ba‘demâ her ayın on beşinci ve sonuncu günlerinde dahi on beş gün zarfında nerelere ne mikdarlarda Rum ve Ermeni sevk olunduğu vâzıhan telgrafla iş‘âr olunacakdır.

15- Sevkiyât sırf dahile alınan eşhâsa aid olup hudud-ı Osmanî haricine çıkmış bulunan Rum ve Ermeniler iş‘âr-ı ahîre değin kabul edilmeyeceklerdir.

Ber-vech-i bâlâ mevâd dairesinde ifa-yı muameleye ihtimâm olunması ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî [14] Rebîülevvel sene [1]337 ve fî 18 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Dahiliye Nâzırı

**

Daire-i Sadâret
Umûr-ı İdariye Kalemi
Evrak Numarası: 1225
Tarih: 21 Rebîülahir sene [1]337
26 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'ne

19 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 tarihli ve 188 numaralı tezkire-i devletlerine cevabdır:

Memleket dahilinde bir mahalden diğer mahalle nakil ve tehcir edilmiş olanların tekrar me'vâ-yı kadîmlerine avdetleri esbâb ve vesâilinin istikmâliyle bunlara aid olup cihet-i askeriyenin ve memurîn ve yerli ahalinin taht-ı işgalinde bulunan emâkin ve mesâkinin tahliye edilerek ashâbına iadesi hakkında vilâyât ve elviye-i müstakilleye ta'mimen vâki olan tebligâtı ve eşhâs-ı mezkûrenin 9 Eylül sene [1]332 tarihli Kanun-ı Muvakkat mûcebince tasfiyeye tâbi tutulmuş olan emvâl ve matlûbâtının ashâbına tamamen iadesi kanun-ı mezkûrun ilgâ-yı mer'iyeti ile bu bâbda te'min-i maksad edecek diğer bir kanun neşrine vâbeste bulunduğundan bu hususun dahi istikmâline müsâra'at kılındığını hâkî Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden cevaben gelen 22 Kanun-ı Evvel sene [1]334 tarihli ve 1225 numaralı tezkirenin ve melfûfunun suretleri matviyyen savb-ı devletlerine tisyâr kılındı, efendim.

BEO, 341055

351 GERİ DÖNEN ERMENİLERDEN MUHTAÇ OLANLARA YARDIM EDİLMESİ

Geri dönen Ermenilerden yardıma muhtaç olanlara yevmiye verilmesi veya iâşe fiyatı üzerinden hububat dağıtılması

6 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Hususî: 33992 *Şifre telgraf*

Ankara Vilâyeti'ne

Üç

C. 26 Kânûn-ı Evvel [1]334 şifre. Avdet eden Ermenilerden en ziyade [muhtac olanlara] diğer mülteciler gibi büyüklere üçer kuruş küçüklere altmı-

şar paradan yevmiye i‘tâsı veya buna mukabil iâşe fiyatı üzerinden hububât tevzî‘i suretiyle a‘zamî yirmi gün kadar muâvenet edilmesi ve bu hususdaki masârıfın da Seferberlik Tahsisâtı'ndan [tesviyesi].

Fî 6 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 95/52

352 ERMENİ ÇOCUKLARI HAKKINDA YAPILAN MUAMELE

Ermeni çocuklarının kimlerin himayesinde bulunduklarını ve velilerine iadeleri esnasında haklarında ne gibi muamele yapıldığını gösteren listelerin gönderilmesi

8 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Hususî: 1671

Hariciye Nezâreti-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Makriköyü'ndeki İslâm hânelerinden alınan kızların esâmî ve mikdarıyla kimler tarafından alındıklarına ve kaçının veli ve vasîlerine iade olunduğuna dair tanzim ve İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nden bâ-tezkire tevdî‘ olunan listenin sureti husûl-i malumât zımnında leffen tisyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî [20] Rebîülevvel sene [1]337 ve fî 24 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

HR. SYS, 2569/1_62

***

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Suret

[No:]	Hizmetçi veya Evlad-ı Manevî Sıfatıyla Hânesinde Kızlar Bulunan Zevât	Kızların Mikdarı	Kızların Esâmîsi	
1	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde İstasyon Caddesi'nde Dişçi Âtıf Bey Hemşîresi Hânım	1	-	Mezbûre orman memuru Ermeni milletinden Maksud Efendi beslemesi ise de hânım-ı mûmâileyhânın nezdinde otuz kuruş ücretle hizmetçilik etmiş ise de ahîren Maksud Efendi'ye teslim edildiği ve Ermeni'dir.
2	Makriköyü'nde Zeytinlik Mahallesi'nde Bedri Ziya Bey	1	Aranik	Mûmâileyhin nezdinde dört mâh akdem bulunmuş olan Ermeni milletinden Halebli on üç yaşlarında mezbûre Aranik ve İslâm ismi Emine olan kız hâl-i firarda olup henüz bulunamamışdır.
3	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Karakol Sokağı'nda Diyarbakır Vali-i Esbâkı Hacı Halid Bey	1	Melek	Mezbûre Edirnekapı'da Acıçeşme'de Malatyalı Osman'ın kerîmesi olup beş mâh mukaddem Kadınlar Çalıştır[ma] Cemiyeti'nden alınmış ve el-yevm mûmâileyhin nezdinde bulunup mezbûre mûcib-i ihtilâf olmuşsa da Müslime olduğu anlaşılarak bir tarafdan alınmamış ve el-yevm mûmâileyhin hânesindedir.
4	Ayastefanos'da mukim Makriköy İâşe Müfettişi Nasuhi Bey	1		Mûmâileyhin nezdinde bulunan Ermeni milletine mensub kız bizzat emirber neferi vasıtasıyla Ermeni Patrikhânesi'ne teslim edilmişdir. El-yevm oradadır.
5	Makriköyü'nde Sakız Ağacı'nda Vapur İskelesi Caddesi'nde Fransız Mektebi ittisâlinde *Tasfîr-i Efkâr* Gazetesi Sahib-i İmtiyâzı Ebuzziyâzâde Velid Bey	1	Virjin	Mezbûre Bandırmalı on sekiz yaşlarında ve şehrî sekiz mecîdiye maaş mukabilinde hizmetçilik etmekde iken vuku bulan taleb üzerine Kânûn-ı Evvel sene [1]332 tarihinde Birinci Şube Müdüriyeti'ne i‘zâm kılınmışdır.
6	Makriköyü'nde Yenimahalle'de Hacı Kâmile Hanım	1	Kâmile	Mezbûre Trabzonlu ve Ermeni milletine mensub on dört yaşlarında mühtediye ise de Ermeni'dir. Fransız asâkiri tarafından hâneden cebren alınarak Makriköy Ermeni Kilisesi'ne verilmiş, kiliseden Patrikhâne'ye gönderilmişdir.

7	Makriköy'de Cevizlik Mahallesi'nin Baki Sokağı'nda Telgraf Nezâreti Şef Muâvini Ali Rıza Bey	1	Bahtiyar	Mezbûre hakkında ihtilâf hâsıl olmuş ise de milliyeti hakkındaki netice-i tahkikâtda İzmir'in Turgud kasabası ahalisinden Süleyman Ağa kerîmesi ve dokuz yaşlarında Müslime olduğu anlaşıldığından mûmâileyhe iade edilmişdir.
8	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Erzurum Telgraf Başmüdürü İhsan Bey	1	Aliye	Mezbûrenin milliyeti mûcib-i ihtilâf olduğundan netice-i tahkikâtda Cihangir Çavuş'un kerîmesi ve on iki yaşlarında olduğu anlaşıldığından mûmâileyh İhsan Bey'in hânesine teslim edilmişdir.
9	Makriköyü'nde sahil boyunda kâin hânede Ömer Rüşdü Paşa	1	Ayşe	Mezbûre Karahisar-ı Şarkîli ve dokuz yaşlarında ve Hasköy imamının nezdinde vâlidesi olup Müslime olduğu anlaşılarak paşa-yı müşârunileyhin hânesine terk edilmişdir.
10	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Çoban Sokağı'nda Sıvacıyan hânesinde Uzunköprü eşrâfından Mustafa Bey	1	Hesna	Mezbûrenin Ermeni milletinden olduğu beyân edilmişse de mûmâileyhin kerîmesi olduğu anlaşılmakla iade edilmişdir.
11	Makriköyü'nde Zeytinlik Mahallesi'nde 25 numaralı hânede mukim, ekmek tevzî‘ memuru Abdullah Efendi	1	Ayşe	Fransız asâkiriyle Ermeniler tarafından hânesinden alınan mezbûrenin hâmil bulunduğu tezkire-i Osmaniyyesi tedkik olunarak Müslime olduğu anlaşıldığından sened mukabilinde mûmâileyh Abdullah Efendi'ye teslim edilmişdir.
12	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde mukim ve Angel'in fırınında müstahdem Mülâzım Avni Efendi	2	Emine diğeri Fatma	Emine ve Fatma mûmâileyhin hânesinden Fransız asâkiriyle Ermeniler tarafından alınmış ise de netice-i tahkikâtda Müslime oldukları anlaşıldığından Emine sened mukabilinde diğeri kilise tarafından doğruca mûmâileyhe teslim edilmişdir.
13	Makriköyü'nde Kartaltepe'de Bağlarbaşı'nda Ümraniye Sokağı'nda Dersaâdet Cinayet Mahkemesi azâsından İhsan Bey	1	İkbal	Mezbûre Fransız asâkiri ve Ermeniler tarafından hâneden cebren alınmış ise de Halebli ve Müslime olduğu anlaşılarak sened mukabilinde mûmâileyhe merkezce teslim edilmişdir.

14	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Muhasebeci Sokağı'nda Fahri Bey hânesinde mukim, kaymakam tekâüdü İbrahim Bey	1	Ayşe	Mezbûre Rum milletine mensub olup Ermeniler ve Fransız asâkiri tarafından hâneden cebren alınmış ise de mûmâ-ileyhe sened mukabilinde iade kılınmış ve şimdi nişanlısı balıkçı Nikoli'nin nezdinde bulunduğu ve kendisi Adanalı olup ismi Olga'dır, yirmi yaşındadır.
15	Makriköyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Eski Telgraf Sokağı'nda Hallâc Hayri Efendi	1	Naime	Mezbûre hâneden Ermeni ve Fransız askeri tarafından cebren alınarak Makriköy Ermeni Kilisesi'ne teslim ve mezkûr kiliseden Ermeni Patrikhânesi'ne sevk olunmuşdur. Kendisi Erzurumlu Cemal kerîmesi ve on üç yaşlarında bir Müslime olduğu beyân edilmekdedir.
16	Makriköyü'nde Zeytinlik Mahallesi'nde 510 numaralı Hat Muhafaza Taburu Yedinci Bölük Kumandanı Mehmed Nuri Efendi	1	Emine	Mezbûre Ermeniler tarafından alınarak Makriköy Ermeni Kilisesi'ne bizzat teslim etdikleri, el-yevm mezkûr Ermeni Patrikhânesi'nde bulunmakdadır. Kendisi asker Mehmed Ali'nin kerîmesi ve bir Müslime olduğu iddia edilmekdedir.
17	Ayastefanos'da mukim, Yozgad Tasfiye Komisyonu azâsından Latif Bey	1		Mûmâileyhin Ermeni milletine mensub fakat ihtidâ etmiş zevce-i mutallakı ve teyzesinin kerîmesi ile hasbe't-talâk müfârakatle ve mahall-i âhara gitmiş ise de bulunduğu mahal Latif Bey tarafından Ayastefanos Ermeni papasına bildirilmiş ve tahkik edilmekde bulunduğu.

Aslına mutâbıkdır.
Emniyet-i Umumiye Kalem-i Umumî Müdüriyeti

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyeti-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2
Hususî: 31

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

23 Kânûn-ı Evvel sene [1]334 tarihli ve 1671 numaralı tezkireye zeyldir. Ermeni kız ve çocukları hakkında şimdiye kadar yapılan muameleyi hâvî olup İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nden bâ-tezkire-i cevabiye

tevdî‘ olunan üç kıt‘a listenin sureti husûl-i malumât zımnında leffen irsâl kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Rebîülâhir sene [1]337 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

**

Suret
Merâkizden gönderilen ve listede esâmîsi muharrer olmayan Ermeni eytâmı hakkında

İsmi	İkametgâhı	Cereyân eden muamele
Araknaz Tomayan	Şehzâdebaşı'nda Kalender Mahallesi'nde Bozdoğan Kemeri Caddesi'nde 184 numaralı hâne	Mezbûre Hariciye Nezâreti'nin iş‘ârı ve Dahiliye Nezâreti'nin derkenarı mûcebince teyzesi Madam Eznik Tomayan'a teslim edilmişdir.
Arşaluis	Çengelköyü'nde Binbaşı Rıza Bey'in hânesinde	Mezbûre Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Artin nâm-ı diğer Abdullah	Kumkapı'da Kolluk Sokağı'nda Kadırga Hastahânesi memurlarından Ali Bey'in hânesinde	Merkûm Patrikhâne memurlarından Kirkor Efendi'ye teslim edilmişdir.
Arosyak	Üsküdar'da Ayazma Mahallesi'nin Tulumba Sokağı'nda beş numaralı hânede mutasarrıfen sâkine Hâlide Hanım nezdinde	Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Armenuhi	Kasımpaşa'da Acıçeşme Sokağı'nda 375 numaralı hânede mukim Yüzbaşı Veysel Bey'in hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Bahtiyar, Şâyeste	Üsküdar'da Selimiye Mahallesi'nin Tekke Sokağı'nda 77 numaralı hânede sâkin Kaymakam Cafer Bey'in hânesinde	Mezbûreler Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Ormanoş	Üsküdar'da Ayazma Mahallesi'nin 33 numarasında müste’ciren sâkine Yüzbaşı Hasan Fehmi Efendi hânesinde	Mezbûre Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Manik Meryem	-	Kadıköy Ermeni Kilisesi'ne teslim edilmişdir.

İsmi	İkametgâhı	Cereyân eden muamele
Iskuhi Onnik veled-i Mıgırdıç	-	Selâmsız'da kâin Ermeni Kilisesi reisi başpapasına teslim edilmişdir.
Maryam bint-i Agob, Lusin bint-i Agob	-	İstanbul Patrikhâne memurlarından Dikran Efendi'ye teslim edilmişdir.
Makruhi Nuvart Anna	-	Kadıköy Yenimahalle Ermeni Kilisesi'ne teslim edilmişdir.
Zaruhi	Nişantaşı Muradiye Mahallesi Teşvikiye Yokuşu'nda 28 numaralı hânede mukim Binbaşı Hamid Sabri Bey'in hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Siranuş	-	Erzincan muhacirlerinden Süleyman oğlu Mehmed ile 16 Teşrîn-i Sânî sene [13]34 tarihinde marşandiz treniyle Haydarpaşa'ya vürûd etmiş olan mezbûre, Ermeni Hastahânesi'ne teslim edilmişdir.
Armanuhi	Beşiktaş'da Serencebey Yokuşu'nda sâkin	Yenikapı Ermeni Kilisesi'ne teslim edilmişdir.
Lusin Karabet Gürciyan	Fatih'de Sofular'da tüccardan İsmail Efendi nezdinde sâkine	Papas Kalust ile Kavvâs Serkiz efendilere teslim edilmişdir.
Avonat veled-i Armenak	-	Sirkat meselesinden dolayı ikametgâh tayininden izhâr-ı acz eden İzmit muhacirlerinden on dört yaşlarında olan merkûm, Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
İsmail	Bebek Dârüleytâmı'nda	Müessese-i mezkûreden Ermeniliği şübheli olarak gönderilmiş olan İsmail çocuk Ermeni olduğu bi't-tahkik anlaşılmakla Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Horopsima bint-i Kalust, Horen bint-i Kalust	Fatih'de Harâccı Muhyiddin Mahallesi'nde Bostan Sokağı'nda Sâbık Tirebolu Kaymakamı mütevefâ Selim Sırrı Efendi hânesinde	İkisi de Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Süleyman	Sofular Mahallesi'nde Peştemalci Sokağı'nda Hoca Viço'nun hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.
Trezifa	Sarıyer'de Masarburnu Caddesi'nde Nefise Hanım nezdinde	Patrikhâne'ye teslim edilmişdir.

İsmi	İkametgâhı	Cereyân eden muamele
Ratıbe bint-i Gabod	Sultan Süleyman-ı Kanunî Mektebi Başmuallimesi Emine Hanım nezdinde	Mezbûrenin İslâm olduğu Kadınlar Çalışdırma Cemiyet-i İslâmiyesi'nin 28 Kânûn-ı Evvel sene [13]34 tarih ve bilâ-numaralı müzekkiresinde beyân edilmesine mebnî tahkikât icra edilmekdedir.

Aslına mutâbıkdır.
Emniyet-i Umumiye Kalem-i Umumî Müdüriyeti

HR. SYS, 2569/2_9-12

353 ERMENİLERDEN KADIN, ÇOCUK VE HASTALARIN ARABA İLE SEVK EDİLMESİ

Ermeni kadın, çocuk ve hastaların araba ile; yürüyebilecek gücü olan erkeklerin ise yaya olarak sevk olunması

9 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
34122

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

Altı

C. 29 Kânûn-ı Evvel sene [13]34. Sevk olunacak Ermeni kadınlarıyla çocukların ve hastaların araba ile ve yürümeğe kudreti bulunan erkeklerin de yayan sevki muvâfıkdır. Matlûb tahsisât irsâl olunmak üzere bu bâbda bazı istîzâhı hâvî 2 Kânûn-ı Sânî sene [13]35 tarihli telgraf cevabının tesrî'i.

Fî 9 Kânûn-ı Sânî sene [13]35

Nâzır
Mustafa Arif

DH. ŞFR, 95/85

354 KÖYLERDE BULUNAN GÜÇSÜZ ERMENİ MUHACİRLERE YAPILACAK YARDIMLARLA İLGİLİ TALİMATNÂME

9 Aralık 1918 tarihli talimatnâmeye göre köylerde bulunan ve kendisini geçindiremeyecek kadar aciz olan Ermeni muhacirlere yapılacak yardımlar

15 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 34412

Müsta'cel, şifre

Konya Vilâyeti'ne

9 Kânûn-ı Evvel sene [1]334 tarihli talimâtnâmenin dördüncü maddesi köylerde bulunan ve kendisini geçindiremeyecek kadar aciz olan Ermeni muhacirlerine ma'tûfdur. Binâenaleyh merkez-i vilâyetde öteden beri bedel-i îcârı kendileri tarafından tesviye olunan mahallerde ikamet etmekde bulunanlar bu kayıddan haricdir. Pek fakir ve kimsesiz ve muhtac kadınlarla acezenin mutlaka vilâyât merâkizinde cem'i kasd edilmemişdir. Mezkûr maddede vilâyet ve livâ ve kaza merkezleri de mastûrdur. Mesken ve maişet itibarıyla neresi münasib ve sehl ise oranın intihâbı zarurîdir. Muhafaza ve iâşeden maksad ahvâl ve şerâit-i fevkalâde içinde her gün sıcak yemek i'tâsı demek olmayıp açlıkdan ve sefaletden vikâyeleri demekdir. Şu hâlde ekmek veyahud hububât verilmekle beraber ara sıra da yemek tevzî'i lâzımdır. Ona göre muamele ifası lüzumunun komisyona tebliği mütemennâdır.

Fî 15 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Dahiliye Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/130

355 ERMENİLERİN SEVK VE İAŞE MASRAFLARININ KARŞILANMASI

Ermenilerin sevk ve iaşe masrafları için Mardin'e havale gönderilmesi; Şimendifer İdaresi'nin nakliyatı veresiye veya peşin yapması durumuna göre işlem yapılması

15 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
8

Şifre

Mardin Mutasarrıflığı'na

C. 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]334. Ermenilerin sevk ve iâşe masrafları için on bin liralık havalenâme vilâyete derdest-i irsâldir. Vürûdunda lüzumu mikdarının livânıza serî'an irsâli Diyarbakır Vilâyeti'ne yazıldı. Şimendifer İdaresi veresiye olarak nakliyâta muvâfakat etdiği takdirde Dersaâdetçe tesviye edilmek üzere bedeli musarrah bir mazbata i'tâ ve nüsha-i sâniyesinin de merkeze irsâli, veresiye nakliyât yapmadığı hâlde peşînen te'diyâtda bulunulması.

Fî 15 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 95/124

356 SEVKİYÂTA TABİ ERMENİLERE VERİLECEK HARCIRAH

Sevkiyâta tabi Ermenilerden yardıma muhtaç olanlara kendi memleketlerine varıncaya kadar yol masrafı verileceğinin ve diğer zaruri ihtiyaçlarının karşılanacağının vilâyetlere bildirilmesi

16 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
34411

Şifre

Konya Vilâyeti'yle Eskişehir, İzmit Mutasarrıflıkları'na

Sevkiyâta tâbi tutulmuş olan Ermenilerden muhtac-ı muâvenet bulunanlarına kendi memleketlerine kadar yol masrafı ve masârıf-ı zaruriye verildikden sonra memleketlerinin gayrı bir yere azîmetde serbestdirler. Şu hâlde memleketinin gayrı mahalle gitmek arzusunda bulunanlara gidecekleri mahalle göre değil ancak kendi memleketlerine azîmetleri nazar-ı dikkate alınarak harcırah ve masârıf-ı zaruriye verilebilir.

Fî 16 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Dahiliye Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/137

357 ERMENİ YETİMLERİNİN GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASI

Ermeni yetimlerinin, Ermeni cemaati teşkilatı olan yerlerde onlara teslimi, olmayan yerlerde de hükümetçe emniyet altına alınması

18 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Musul, Van Vilâyetleri'ne Urfa, İzmit, Bolu, Canik, Çatalca, Karesi, Kale-i Sultaniye, Menteşe, Teke, Kayseri, Karahisar-ı Sahib, Eskişehir, İçel, Kütahya, Maraş, Niğde, Erzincan Mutasarrıflıkları'na

Umum yirmi yedi.

21 Teşrîn-i Evvel sene [13]34 ve 5 Teşrîn-i Sânî sene [13]34 tarihli telgrafnâmelerde de iş‘âr olunduğu üzere Ermeni eytâmının Ermeni cemaati

teşkilatı olan yerlerde onlara teslimi, olmayan yerlerde hükûmetçe taht-ı emniyete alınarak malumât i‘tâsı ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî 18 Kânûn-ı Sânî sene [13]35

Dahiliye Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/163

358 ERMENİLERİN TEHCİR SEBEPLERİ

Ermenilerin başka bölgelerde yerleştirilme sebebleri hakkında Hariciye Hukuk Müşaviri Mehmed Münir Bey'in; ilgili ordu kumandanlıklarının raporları, *Ermeni Komitelerinin Âmâl ve Harekât-ı İhtilâliyesi* adıyla yayınlanan kitap ile yerli ve yabancı bazı gazetelerde neşredilmiş makalelerden oluşan raporu

19 Ocak 1919

Ermeni komitelerinin Osmanlı Ermenileri arasındaki tarafdarları fevkalâde tekessür ve tevessü‘ etmesi üzerine unsur-ı mezkûrdan komiteler ile peydâ-yı münasebet edenlerin öteden beri Hükûmet-i Osmaniyye'ye karşı olan vaziyetleri ve Memâlik-i Osmaniyye'deki teşkilat-ı siyasiyeleri ve Osmanlı sıfatıyla kâbil-i te’lif olmayan harekât-ı ihtilâlkârâneye ictisâr ile envâ‘-ı cinayât-ı fecî‘a îkâ‘ etmiş oldukları yukarıda hulâsaten zikr ve izah edildi. Kaldı ki merkezleri Avrupa'nın meşhur şehirlerinde bulunan ve her suretle mazhar-ı muâvenet bulunan komiteler ile bunlara mensub Ermeniler Hükûmet-i Seniyye'nin Harb-i Umumî'ye duhûlünden evvel ve sonra haklarındaki emniyet ve itimaddan istifade ederek bir tarafdan gizli gizli memleketi bir bomba ve mevâdd-ı infilâkıye deposu hâline getirmeleri ve diğer tarafdan muhâsım devletler ile tevhîd-i faaliyet ve mesâî ederek gerek dahil-i memleketde gerek memâlik-i ecnebiyede bulunanların firaren veya gönüllü olarak başlarında mebûsları, mütefekkirleri bulunduğu hâlde düşman ordularına giderek bilfi‘l muhâsamâta iştirakleri ve buna muvaffak olamayanların bunlar hesabına casusluk eylemeleri ve memleketin bir başından diğer başına tertibât ve tedarikât-ı ihtilâliyede bulunmaları ki -sahne-i harbden pek uzak olan

ve asla ümid edilmeyen mahallerde zabt ve müsâdere edilen bomba ve esliha yığınları ile sâbit- ve ale'l-husus son Kafkas harekâtında Rus Ordusu'nun pîşdârlığını eden ve kısm-ı a‘zamı yerli ve tâbiiyyet-i Osmaniyye'yi haiz Ermenilerden müteşekkil bulunan çetelerin Van, Bitlis, Muş, Erzurum, Trabzon gibi Rus işgali altına geçen mahallerde ahali-i Müslime'ye karşı tarih-i insaniyetde bu ana kadar misalleri olmayan ve her sahib-i vicdanı fâillerine karşı bütün ruhuyla lanete mecbur edecek olan envâ‘-ı kıtâl, mezâlim ve şenâyi‘ irtikâbları Hükûmet-i Osmaniyye'nin tamamen insilâb-ı emniyetini ve mahâll-i mezkûre ahalisinin nefret ve buğz [ve] adâvetini intâc etmiş olduğundan bir tarafdan emniyet ve asayiş-i memleket muhafaza edilmek ve diğer tarafdan ahali-i İslâmiye tarafından haklı olarak mukabele edilmesi keyfiyeti derpîş-i nazar edilerek böyle bir hâlin zuhuruna meydan vermemek maksadıyla bazı mahallerde bulunan Ermenilerin ihrac ve menâtık-ı muayyenede iskân edilmeleri takarrur eylemiş idi. Bi'z-zarur bu suretle yapılan tehcir muamelesinin yalnız vatana karşı sû-i niyetleri tahakkuk edenlere tatbiki tarîkına gidilerek menâtık-ı harbiyedeki Ermenilerin ale'l-umum teb‘îd edilmeleri vehleten şâyân-ı muâheze görülebilir. Fakat Ermenilerin gâye-i milliye addetdikleri makâsıdı istihsâl uğurunda tamamıyla mütesânid olarak hareket etmeleri ve şu harekât-ı fesadkârânenin vuku bulacağı bittab‘ malumu olan Ermenilerden hiç kimsenin bî-günahları tehcirden kurtarmak için hükûmete ihbarâtda bulunmamış olması ve harbin pek serî‘ bir suretde inkişâf etmekde olan safahâtı arasında arîz ve amîk tedkikâtda bulunmak kâbil olmaması ve bu kâbil olsa bile bir kasabada sâkin Ermenilerin hangilerinin hakikaten komitelere mensub ve aynı efkâr-ı ihtilâlkârâneye sâlik olup olmadığının ve fırsat karşısında hükûmete karşı hareket etmeyeceğinin tebyini adîmü'l-imkân bulunması ve bu hususda edilecek küçük bir kusûrun orduyu önden ve arkadan ateşe mar‘ûz bırakabileceği nazar-ı itibara alınırsa tehcir muamelesinin (en masse) tatbikindeki zaruretde şübhe kalmaz.

Tehcir muamelesinin bazı mahallerde an-kasdin veya an-cehlin hüsn-i tatbik edilmediği kemâl-i hulûs ile icra edilen tahkikât neticesinde maa't-teessüf anlaşılmış olduğundan hükûmet-i hâzıra tedbir-i mezkûrdan dolayı mutazarrır olanların tehvîn-i ihtiyaclarıyla mesken ve me’vâlarına avdetleri esbâbının istikmâline kemâl-i germî ve samîmiyet-i tâmme ile teşebbüs eylediği

ve şimdiye değin binlerce Ermeni mesken ve me'vâ-yı kadîmlerine yerleşdirildikleri gibi tehcir esnasında takib edilen maksada muhalif olarak hareket eden eşhâsın şedîden dûçâr-ı mücazât edilmeleri hususunda her ne yapılmak mümkün ise icrasından geri durulmamış ve bunlar tevkif ve Divan-ı Harblere teslim edilerek muhakeme edilmekde bulunmuşdur.

Halbuki işbu tehcir keyfiyetinden dolayı Türklere karşı envâ'-ı isnadâtda bulunulmakda ve esasen icabât-ı harbiyeden olan bir tedbirin tatbiki hususunda vuku bulan suistimâlâtdan dolayı bütün bir milletin mes'ul tutulması hususunda arzular izhâr edilmekdedir. Fi'l-hakika Ermeniler vilâyât-ı malume ve Kafkasya'da İslâmlara karşı yukarıda ta'dâd edilen cinayâtı îkâ' etdikleri sırada her türlü hissiyyât-ı insaniyeden ârî olan ajanları vasıtasıyla yaptırdıkları propagandalar ve neşriyât maa't-teessüf hakikat-i hâle tamamıyla vâkıf olmayan zevâtın iğfâlini intâc eylemiş ve Avrupa'da bazı mehâfil Türkü zâlim ve Ermeniyi mazlum görmeğe başlamışlardır.

Şurası şâyân-ı dikkatdir ki, Ermeni komiteleri öteden beri kendilerine sosyal demokrat süsü verdiklerinden Avrupa'daki bu kabîl partiler ile pek sıkı münasebâtda bulunmuşlar ve hatta ma'hûd komitelerini bir ihtilâlci sosyalist komitesi gibi Internationale'e idhâl etmişlerdi. Son zamanlardaki vukuât ve hâdisât-ı âlemden istifade eden Ermeni ihtilâlcileri mefsedetlerini örtmek için cihan sosyalistleri nezdinde eskiden beri sosyalizm efkârına hâdim birer propagandacı gibi hareket ederek gerek Memâlik-i Osmaniyye'de ve gerekse Kafkasya'da irtikâb etdikleri fecâyi'-i gûnâ-gûnu ya tamamen setr veyahud o fecâyi'den bir kısmına güya sosyalizm esasına müstenid imiş gibi bir mahiyet atfederek Garbı ve Amerika efkâr-ı umumiyesini iğfâl etmişler ve kendi haklarında olan emniyet ve itimadı suistimâl ile îkâ' etdikleri envâ'-ı şekâvet ve en feci cinayetleri cihan demokrasisi huzurunda bir sosyalizm ihtilâli gibi göstermeğe kısmen muvaffak olmuşlardır. Fakat hiç şübhe yok ki bu silsile-i fecâyi' memâlik-i garbiye ve Amerika demokrasisinin malumu olunca Ermeni ihtilâlcilerin ihtilâlci sosyalist değil hûnhâr birer bâği olduklarına âlem-i medeniyetçe kanaat hâsıl olacakdır. Bunların sosyalistliğinin ne kadar sahte olduğuna delâlet edecek bir takım vukuât-ı cedîde zikredilebilir. Şöyle ki: Eğer bunlar iddialarında sâdık sosyalistler olmuş olsalar idi bugün Kafkasya'da teşekkül eden Ermeni hükûmetine sosyalist bir cumhu-

riyet şekli vermeleri lâzım gelir idi. Halbuki bu hususda Ermeni ihtilâlcilerin tamamen müfrid nasyonalistler misillü hareket etmekde ve kendileri ile ırken ve kanaaten hiç münasebeti olmayan bir takım ahaliyi demokrasinin en sarîh düstûrlarına rağmen cebren taht-ı tâbiiyetlerine almağa ve devlet sıfatıyla daha ilk hatvede emperyalizm siyasetini tatbike sâ‘î olmakdadırlar. Binâberîn Ermeni komitelerinin ne türlü makâsıd-ı hasîseye teba‘iyetle bu kadar cinayât-ı şenî‘ayı irtikâb etdikleri bugün ortadadır. Türklere karşı vâki isnadât her ne olursa olsun hakikat er geç kendisini gösterecek ve adalet-i ilâhiye yerini bulacakdır ve bulmak üzeredir. Zira bugün Türk efkâr-ı umumiyesi yüzbinlerce İslâm'a karşı envâ‘-ı mezâlim ve cinayât irtikâb eden ve bu ef‘al-i şenî‘aları Rus ümerâ-yı askeriyesinin raporları ile de yakînen sâbit olan ve kısm-ı küllîsi Kafkasya'da ahîren teşekkül eden Ermenistan'a firar ile müreffehen imrâr-ı hayat etmekde bulunan canîlerin müstehık oldukları mücazâta dûçâr edilmelerini milel-i mütemeddineden taleb ediyor.

**

Vesâik

Ermeni Komitelerinin Âmâl ve Harekât-ı İhtilâliyesi unvanı ile Dahiliye Nezâret-i Celîlesi tarafından neşredilen eserden muktebes bazı malumât

1- Meşhûr çete rüesâsından Antranik'in *Sason Hatırâtı* nâmıyla kendi eliyle yazmış olduğu ser-güzeştin bir kısmının suret-i mütercemesi (sahife 20). "Antranik" işbu hatırâtında çete tertibâtından, çetenin faaliyetinden ve îkâ‘ eyledikleri katllerden bilâ-pervâ bahsetmekdedir.

2- Kafkas Vali-i Umumîsi Galitzin'in 1898'de Çar'a takdim etdiği lâyihanın (sahife 36) Ermenilere aid kısmında, Ermeni âmâlinden ve Katogikos ve Eçmiyazin Sinodu tertibâtından ve Ermeni mekâtib-i ibtidâiyesinde takib edilen makâsıddan, Kafkas Ermeni matbûâtından, cemiyetlerden hayrât ve hasenâta hâdim olmakdan ziyade siyaset ile iştigâl eden cemiyât-ı hayriyyeden ve saireden dûr u dırâz bahseylemekde ve Ermeni âmâline karşı ne gibi tedâbîr ittihâzı icab eylediğini dermiyân etmekdedir. Galitzin Ermeni âmâlinden bahsetdiği sırada diyor ki: "Ermenilerin kıyâmından maksad memleketlerinin kadîm istiklâlini tekrar te’sis etmekdir. Bu fikir şehirlerde sâkin,

tahsil görmüş ahali ile silk-i ruhbâna mahsus eşhâs arasında pek ziyadedir. Köylüler henüz bu hastalığa tutulmuşlardır. Bu hareketin müşevvik ve muharrikleri ruhbân ve Ermeni matbûâtı ile memâlik-i ecnebiyede bulunan ihtilâlci komitelerdir".

3- Balkan Harbi'ni müteâkib Taşnaksütyun Komitesi'nin şubelerine tevzî‘ etdiği beyânnâmelerden birisi aynen (sahife 61) mündericdir. Bu beyânnâmede Avrupa'da Hükûmet-i Osmaniyye aleyhinde yapılan propagandalardan, komite tertibâtından ve şubelerin ibrâz edecekleri faaliyetden bahsedilmekdedir.

4- Bitlis Rusya konsolosunun 3 Kânûn-ı Evvel sene [1]910 tarihli raporu (sahife 77). Mûmâileyh işbu raporunda: "Bitlis Vilâyeti'nin şâyân-ı dikkat ahvâlinden biri de Ermeni ihtilâl cemiyeti olan Taşnaksütyun'un vilâyet-i mezkûre dahilinde suret-i daimede ibrâz-ı faaliyet eylemesidir." dedikden sonra cemiyet-i mezkûre hakkında malumât-ı kâfiye vermekdedir. Mesela: "Reisleri ile birlikde yüz bin azânın dahil bulunduğu cemiyetin merkez-i idaresi Muş şehrinde kâindir. Bu teşkilat yirmi komiteye, yüz tâlî komiteye ve sekiz yüz gruba inkısâm eylemekdedir ilh... Taşnaksütyun Cemiyeti'ne dahil bulunan azâdan her biri her ay cemiyet kasasına on paradan bir kuruşa kadar bir meblağ te’diyeye mecburdur. Bundan dolayı cemiyet-i mezkûrenin yalnız Bitlis vilâyetinde senevî bin ilâ bin beş yüz liralık vâridâta mâlik olduğu zannedilmekdedir. Bu suretle her grup ve komitenin topladığı akçe Cenevre'deki Taşnaksütyun Grup Kalemi'ne gönderilmekde ve kalem-i mezkûrca İsviçre Taşnakist Hey’et-i Âliyesi mukarrerâtına göre sarf edilmekdedir." diyor. Bitlis Rus konsolosunun 19 Teşrîn-i Sânî sene [1]912 tarihli ve 63 numaralı diğer bir raporu: Bunda mûmâileyh konsolos Taşnak Komitesi'nin mukarrerâtından bahseylediği sırada Taşnaksütyun Cemiyeti Karkar'da katlolunan iki Ermeni'nin intikamını Müslümanlardan almak ve memleketde karışıklık çıkarmak için fırsat beklediğini hükûmete bildiriyor.

5- Çetelerin suret-i teşekkül ve idaresi hakkında komitelerce tertib ve şu‘abâta irsâl olunan talimâtnâme-i dahilî (sahife 131). 1910 tarihli Ermeni ihtilâl-perver Taşnaksütyun Komitesi karyelere aid talimât-ı dahiliye elli sekiz maddeden ibaret olup mevâdd-ı umumiye, çetelerin vezâifi, hey’et-i icrai-

yenin vezâifi, veznedârın vezâifi, silah muhafızının vezâifi ve ceza hakkında ahkâm ve tafsilâtı muhtevîdir.

6- Taşnak İhtilâl Komitesi hey'et-i faâlesinin nizâmnâme-i dahilîsi (sahîfe 136). İşbu nizâmnâme ber-vech-i âtî fusûlü hâvî ve 76 maddeden mürekkebdir. Tarihi 26 Eylül [1]915 Everek-Fenese: Maksad, azâlık ve teşkilat, vazife ve inzibât, inhilâl, meclis-i rüesâ, tâli komite, meclis-i umumî, teşkilat-ı umumiye aleyhine îkâ' olunan cerâim, hükm ve mücazât, itiraz ale'l-hüküm.

**

Vesâik

Van'da ba'dehû Erzurum'da Rusya General konsolosu olarak bulunmuş olan General Mayéwski'nin *Bitlis ve Van Vilâyetleri İstatistiği* nâmıyla 1916 tarihinde neşreylediği eserin Ermeni Meselesi'ne dair olan kısmı tedkik edildikde Memâlik-i Osmaniyye'de vuku bulan vekâyi'-i müessifenin bütün mes'uliyeti evvelâ siyasî komiteler te'sis eden Ermeni ihtilâlcilere, sâniyen bunları teşcî' edenlere aid olduğu vâzıhan görülür. Mesela eserin bu kısmında mûmâileyh general diyor ki: "Ermenilerin ahvâli hakkındaki şikâyâtın şehirlerde sâkin olanlara bir vechile ta'alluku yokdur. Şehirlerde sâkin Ermeniler her vakit hürriyetlerine mâlikdirler. Her hususda nâil-i müsaadât olmuşlardır. Köylülere gelince, bunlar ziraat işlerine ve fenn-i iskâ ameliyâtına vukûf-ı tâmları sayesinde şerâit-i hayatiyeleri merkezî Rusya'da mütemekkin Ermeni köylülerininkinden daha muntazamdır. Ermenilerin mütemâdiyen Kürdler tarafından dûçâr-ı tecavüz oldukları doğru değildir. Bu yoldaki müdde'ayât makrûn-ı hakikat olsa idi hiçbir Ermeni karyesi mevcud olamaz idi. Halbuki kurâ-yı mezkûre Kürdlerin karyelerinden daha ziyade zengin ve mesuddurlar. 1895 ve 96 senelerinde Ermeni komiteleri Kürdler ile Ermeniler arasına nifâk tohumu ekmişler ve havali-i mezkûrede yapılan ıslâhât bu yüzden pâyidâr olamamışdır".

Dersaâdet Fransa Sefir-i esbakı Mösyö Cambon tarafından yazılıp Ermeni âmâlinden ve Ermenilerin gördükleri teşvikden bâhis olan 1893 ve 97 senelerine aid *Sarı Kitab*'da münderic bulunan rapor dahi bâlâdaki ifadâtı te'yid etmekdedir. Mösyö Cambon işbu raporunda Ermeni erbâb-ı ihtilâlinin

köylülere milliyet, hürriyet ve muhtâriyet fikirlerini telkîn etmeği deruhde eylediklerini açıkdan açığa itiraf eylemekle beraber: "Hükûmet-i Osmaniyye'-nin Ermeni komitelerinin faaliyetine karşı tavır ve hareketi ne olmak lâzım gelir idi? Hükûmet-i Osmaniyye kendisinin inhitâtını istihdâf eden tahrikâtı tasvîb edebilir mi idi?" diyor. General Mayevski Ermeni komiteleri tarafından tertib edilen harekât-ı ihtilâliyeden ve bu komitelerin ecnebi konsolos ve misyonerlerden gördükleri muâvenet ve müzâhereti ber-tafsil nakletdikden sonra hulâsaten diyor ki: "Türkler hakkında vâki olan şikâyât ne olursa olsun vekâyi'in yegâne müsebbibleri Ermeniler olduğu âşikârdır." Bu bâbda birçok misaller zikretdikden sonra ilâveten: "Ermeni Meselesi'ne dair olan neşriyât kizb-âlûddur. Usât kadınları, çocuklarını muhafaza için silaha müracaat etmemişlerdir. Bilhassa ihtilâl çıkarmak niyetiyle silaha sarılmışlardır. Gayr-ı müsellah ve tamamen masum İslâmların ne suretle telef edildiklerine dair yedimde evrak ve vesâik mevcuddur". Ahvâl-i mahalliye ve Ermeni Meselesi'ne vukûf-ı tâmmı olan General Mayevski'nin eserinin ivaz ve garazdan ârî olarak tahrîr edilmiş olduğuna bir delil-i celî bunun münhasıran Rus Erkân-ı Harbiyesi için yazılmış olmasıdır.

**

Vesâik

Rus zâbitânından Kaymakam Twerdo Khlebof'un raporundan:

1916'da Erzurum'un Rus kıta'âtı tarafından işgalinde gerek şehre ve gerek civarına hiçbir Ermeni yaklaşdırılmamışdır. İhtilâlden sonra her türlü tedâbîr lağv edilmiş bulununca Ermeniler Erzurum ve havalisine saldırdılar. Bu hücumla beraber gerek şehirde ve gerek civar köylerde hâneler yağma edilmek, sahibleri kâffeten katlolunmak gibi cinayetler başladı...

Başkumandan, Ermeni kıta'âtı kumandanlarına efrâdın itaatsizliği son dereceyi bulduğunu söyleyerek pek ağır tahkirâtda bulundu. Eşkiyâca yapılan zulüm ve ta'addîyi ve yollarda çalışdırılmak bahanesiyle kıra götürülen Türklerin hemen yarı yarıya avdet etmesi hususunu Ermenilere izah ederek eğer taht-ı işgale alınan arazide Ermeniler hâkim olmak istiyorlarsa kendileri mazbût ahlak sahibi olduklarını göstermeleri icab edeceğini ve yapdıkları ci-

nayetlerle kendi milletlerinin nâmını telvîs etmekde olduklarını Ermenilerin münevver kısmına pek acı lisanla ihtâr etdi...

Erzincan'da Ermenilerin Türkleri katliâmı havâdisi vâsıl oldu. Kıtâl, doktor ve müteahhid tarafından tertib edilmiş. Yani herhâlde eşkıya tarafından tertib edilmemişdir… Bizzat müteahhid eğlenmek için seksen kişi kadar biçareleri bir haneye doldurup kapıdan çıkarlarken birer birer kafalarını parçalamış. Erzincan kıtâlinden sonra mükemmel silahlarıyla mücehhez Ermeniler Erzurum'a doğru ric‘ate başladılar. Menzil hattını Kürdlerin tasallutundan vikâye için birkaç topla birlikde menzil ile ric‘ate mecbur olan bir Rus topçu zâbiti bir gün icabât-ı harbiyeden olarak Ermeni kıta‘âtından bazısını mevzi‘e sokmak istemiş, muntazam harb etmek Ermenilerin hoşuna gitmediğinden bir gece Rus zâbitleri hânelerinde uyurlarken evleriyle birlikde yakmak istemişler, hâneyi tutuşdurmuşlardır. Rus zâbitleri pek güçlükle yangından kurtulmuşlardır. Erzincan'dan Erzurum'a ric‘at eden Ermeni eşkıya sürüleri yolları üzerine rast gelen İslâm köylerini ahalisi ile birlikde mahv etmişlerdir…

Kaymakam Korganoff çocuk kadın birçok masum cenazesini ihtivâ eden bir cami havlusuna Ermeni kıta‘âtı nezdinde telefon hizmetini ifa eden Ermeni kızlarından bir-ikisini davet ederek kızlara Ermeni ma‘rifetlerini görüp iftihar etmelerini makam-ı serzenişde söylemiş, kızlar o hâli gördüklerinde müteessir olacaklarına bilakis meserretle gülmeğe başlamaları generalin nefretle karışık hayretini mûcib olmuş ve pek ziyade müteessir olarak kendilerini ta‘zîr ve tekdîr etmeğe başlamış ve Ermenilerin hatta kadın bile olsalar en alçak ve vahşî bir millet olduklarını ve harb ederek nice fecâyi‘ görmüş bir zâbitin bile tüylerini ürperten bu vahşet levhası karşısında talim ve terbiye ve mekteb görmüş genç kızların meserretle gülmeleri buna delildir demişdir.

**

Vesâik

Urfa'da Tellü'l-Futûr civarındaki müessese eytâmhânesinin müdürü olan Mösyö Leslee Urfa isyanı arasında Ermeniler ile birleşmiş ve hatta kendisinin usâta bizzat kumanda etdiği de tahakkuk etmişdir. Müessesesindeki

Ermeniler ile birlikde teslim oldukdan bir iki gün sonra hissetdiği azâb-ı vicdaniyeden dolayı olacak ki, zehir içerek intihar etmiş ve suret-i mütercemesi âtîde muharrer varakayı terk etmişdir:

"Son vasiyetim,

Şahsımdan başka Urfa'da hiç kimse ve bilhassa Kunzler ve Echard familyaları hiçbir suretle mes'ul değildir. Bunlar yapdığım şeye karışmamışlardır. İçdiğimi evvelki misyonerhâneden getirdim. Ermeni ihtilâline dahl ve iştirakim olmadı. Fakat ihtilâl beni de sürükledi.

Y. H. Leslee

Bâlâdaki varaka Mister Leslee'nin hatt-ı desti ile yazılmışdır.

Urfa Alman Hastahânesi Doktoru Doktor **Armenak**	Urfa'da Alman Hastahânesi Müdür-i Sânîsi **Yakob Kunzler**"

**

Vesâik

*The Encyclopedia Britannica'*nın "Armenia - Ermeni" kelimesi hakkında verdiği izahât miyânında Ermeni ih[ti]lâl[in]e dair malumât-ı müfîde mündericdir: "Tiflis'de ve Avrupa pâyitahtlarının birçoğunda gazeteler ve hicviyeler neşri maksadıyla cemiyetler teşekkül etdi. Hınçakistler misillü cemiyât-ı hafiye daha büyük bir maksad-ı ihtilâlcûyâne ile te'essüs etdi. Vilâyât-ı şarkıyeye gönderdikleri murahhaslar faâl propagandalarda bulundular. Eşhâs-ı mezkûre oralara esliha ve mevâdd-ı müşte'ile idhâline gayret etdiler. Türkiye'nin sû-i idaresinden mütevellid hâdisât-ı âdiyeyi Avrupa'ya kıtâl-i fecî'a suretinde gösterdiler. Harekât-ı ihtilâliyeye bazı pek genç olan kimseler iştirak ederek Nihilist esasâtı dairesinde komiteler teşkil etdiler. Ermeni ruhbânı tarafından bunlara muhalefet edildi ilh... Menfaat-i şahsiyeye müstenid emelleri ekseriyet-i ahali tarafından adem-i kabul gördü. Murahhaslar eşhâsa karşı suikasdlarda bulundular, tehdid mektubları yazdılar ilh... Bu komitelerin teşvikâtı neticesinde zuhur eden vekâyi'-i malumeden bahseylediği sırada "İslâmların ekserîsinin Ermenileri himaye ve sıyânet eylediklerini" beyân ve tesbit ediyor.

Vesâik

Kafkasya'da tab‘ ve neşrolunan ve Ermeni gönüllü rüesâ
ve avenesi fotoğraflarını hâvî bulunan Volontaire Armenien nâm albüm

İşbu albümün mukaddimesinde Ermeni gönüllü alaylarının ne suretle teşekkül etdiğinden ve kısm-ı a‘zamı Osmanlı sıfatını taşıyan bir takım kesânın Devlet-i Aliyye aleyhine besledikleri makâsıd-ı hainâneden bahsedilmekdedir. Âtîdeki fıkra bilhassa şâyân-ı dikkatdir:

"İntikâm saatinin çaldığını bütün millet anladı. Bu gibi fırsatlar her zaman tarihde tekerrür etmez. Binâberîn Ermeniler istitâatlerine göre Türkiye Devleti'nin mahvına çalışmalıdırlar".

**

Vesâik

Kars'da Dokuzuncu Ordu Kumandanı
Şevki Paşa'dan mevrûd 25 Teşrîn-i Sânî [1]334 tarihli telgrafnâmeden:

"Sene ibtidâsında ordunun ileri harekâta başladığı andan itibaren Batum Muâhedenâmesi'nin akdi zamanına kadar Ermeniler kadın-çocuk tefrîk etmeksizin yakalayabildikleri her Müslümanı hâtıra gelmez suver-i fecî‘ada katliâm ederek bugünkü mevki‘lerine kadar çekildiler... Bilhassa Antranik'in binlerce avenesiyle Gence ile Erivan ve Ordubat arasındaki[14] mıntıkada bulunan ahali-i İslâmiye'yi katliâmı devam ediyor... Biz Ermenilerle hoş geçinmeyi arzu etdik. İâşelerini te’min için hükûmetleri nâmına külliyetli hububât vererek Ermeni muhacirlerini kabul ile iskân ve iâşe etdik... Halbuki Ermenilerin îkâ‘ etdikleri cinayât zavallı İslâmları havf u haşyetlere ilkâ ediyor. Bu biçare tâli‘siz insanların hayatıyla namuslarının tahlîsi ve te’mini için muktezî tedâbîrin ittihâzı".

Şevki Paşa'nın
27 Teşrîn-i Sânî [1]334 tarih ve 5807 numaralı telgrafnâmesinden:

"Kabahlı ile beş kilometre garb-ı şimâlîsinde Kurban köyleri ve bunlar civarındaki İslâm kurâsına Ermeni asker ve ahalisi tarafından baskın yapıla-

[14] Metinde "İran'daki" şeklinde geçmektedir.

rak üç yüz kadar İslâm şehid edilmiş ve mütebâkîsi hicrete mecbur edilerek malları gasb olunmuşdur... Şimdiye kadar yapılan tahkikâtdan bu havalide yüz otuz üç köy ahalisi perişan edilmişdir... Bî-taraf bir hey'etin mahallinde yapacağı tahkikâtdan derhal müstebân olacağı üzere yakılan yüzlerce Müslüman köyüne mukabil Ermenilerin hiçbir şeyine dokunulmamış iken kendileri bu insaniyetkârâne muamelemize mukabil zulüm ve i'tisâflarından vazgeçmemişlerdir".

Mülgâ Birinci Kafkas Kolordusu Kumandanı
Mirlivâ Kâzım Paşa'nın 1 Kânûn-ı Evvel [1]334 tarihli raporundan:

"Arazi-i müstevleyemizin istirdâdında ve Elviye-i Selâse'nin tarafımızdan işgalinde Ermenilerin beşikdeki çocuklardan hasta döşeğindeki ihtiyarlara kadar ellerine Müslüman olarak ne geçdiyse süngüleyerek, baltalayarak, gözlerini oyarak katliâm etdikleri vesâikiyle (fotoğraf, rapor, Rus zâbitlerinin raporları) sâbitdir...

Erzincan, Mamahatun, Erzurum, Kars ve civar köylerinde Ermenilerin fecâyi'i o kadar azîmdir ki görülen sahneler en katı yürekli olanları dahi ağlatmışdır. Bugün dahi o fecî' manzaralar bilmeyenlere, inanmayanlara, inkâr edenlere ve İtilâf murahhaslarıyla muhtelit hey'etlere gösterilebilir".

**

Vesâik

Takvim-i Vekâyi' 19 Kânûn-ı Sânî [1]335 numara 3423

Meclis-i Mebûsân'da tehcir vukuâtı hakkındaki istîzâh müzâkerelerinde Muş Mebûsu İlyas Sami Efendi hâdisât-ı vâkı'ada nüfûz-ı memuriyetini suistimâl edenlerin kemâl-i adalet ve şiddetle tecziyesi lüzumunu beyân etmekle beraber vukuât-ı mezkûrenin ne sebeble tahaddüs etdiğini tahkik etmek lüzumunun da ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınması iktizâ etdiğini ve [1]312 senesinde Ermeni komiteleri tarafından tertib edilen vekâyi'-i ihtilâliye esnasında ulemânın nesâyîh-i dindarâne ve âlîcenâbânesine ittibâ'-ı hareket eden ahali-i İslâmiye tarafından kendi daire-i intihâbiyesi dahilinde hiçbir Ermeni'nin huzur ve rahatı selb edilmediği ve vekâyi'-i ahîre esnasında taassub-ı

dinî ile hareket edildiği hakkındaki iddiaların merdûd olduğu ve Muş Mebûsu Papasyan Efendi'nin seferberliğin bidâyetinde kendisine "son zamanda Erzurum'da akdedilen kongrede Ermeniler için dahilde tamamiyle bî-taraf kalmak, hududda Rusya'ya müsellahan muâvenetde bulunmak hususâtının ihtiyarı fakat Rus istila ve işgalinden sonra mükellefiyet-i askeriye suretinde Rusların emelinin tevsî'ine çalışmak lâzım geldiği hakkında ittihâz-ı mukarrerât edildiğini" mütefekkir Ermeni arkadaşlarının bu gibi komite esrarını ifşâ etmek muvâfık olmadığı zemininde ki itirazlarına rağmen alenen söylediğini ve mukarrerât-ı vâkı'a hükûmetçe tamamıyla malum olduğu hâlde bir hareket-i fi'liye-i ihtilâliye görülmeden hiçbir ferdin dûçâr-ı tecavüz olmasına meydan vermeyiniz. Şiddetle asayişi te'min ediniz diye Muş Mutasarrıflığı'na Dahiliye Nezâreti'nden evâmir i'tâ edilmiş olduğunun meydandaki hakikatlerden olduğunu ve yüz binlerce ahali-i İslâmiye'nin bu cür'etkâr komiteler tarafından fecâyi'-i gûnâ-gûn ile itlâf ve imha edildiğini ve gerçi keyfiyet tevsîke hâcet olmayacak derecede âşikâr ise de Rus kumandanlarından Twerdo Khlebof'un neşretdiği hâtırâtın müdde'ayâtı isbat edeceğini ve mezkûr hâtırâtda "Erzurum'da şehir haricinde çalışdırmağa götürülen Türklerin ekserîsi Ermeniler tarafından katledilmişdir. Doktor Azaryef ile Karahisar vâkı'ası reisi Murad "800"den fazla Türk'ü katleylemişlerdir. Müslüman maktûller büyük çukurlara ve beher çukura 70-80 kişi olmak üzere doldurulmuşlardır. Menzil hidemâtında kullanılan bütün Kürdler Ermeniler tarafından kâmilen katliâm edilmişdir. General Odichelitze, Ilıca karyesinden kaçamayan Türklerin kâffesinin katledilmiş olduğunu bizzat söylemişdir. Kaymakam Korganoff cami havlusunda iki arşın irtifâ'ında Müslüman cenazesi yığılmış olduğunu ve bunların arasında her yaşda kadın, erkek, çocuk mevcud bulunduğunu ve kadın cenazelerinde cebren taarruz âsârı görüldüğünü ifade etmişdir. Erzurum'da hamama sokulan iki yüz yetmiş kişiden yalnız yüz kişinin bizzat kendisi tarafından kurtarılmış olduğu beyân ile 17 Şubat'da Türk pazarının yağma ve Tepe köyünün bütün ahalisi kadın ve çocuklar dahil olduğu hâlde Ermeniler tarafından katliâm edilmişdir. 27 Şubat'da Erzurum'da Türklerden üç binden fazla eşhâs katledilmişdir." diye muharrer ve mastûr olduğunu ifade etmişdir.

Vesâik

Pravitz nâmındaki İsveç zâbiti tarafından yazılıp *Nya*[15] *Dagligt Allehanda* nâm İsveç gazetesinin 23 Nisan sene [1]917 tarihli nüshasında neşrolunan makalenin hulâsa-i mündericâtı:

"Anadolu'da seyahatim esnasında gerçi Ermenilerin şâhid-i sefaleti oldum. Fakat müretteb mezâlime hiçbir yerde tesadüf etmedim. Ancak bunun içindir ki, bu bâbda icâle-i kaleme lüzum gördüm. Ermenilerin Türkiye'nin şimâlinden havali-i cenûbiyeye nakil ve tehcirinde Hükûmet-i Seniyye'nin bir mecburiyet-i kat‘iye tahtında hareket etmiş olduğunu teslim etmek iktizâ eder.

Erzurum havalisinde Rusların memleketi işgaline ve düşman ordusuyla birlikde icra-yı harekât imkânına intizâr eden Ermenilerin o havaliden teb‘îdi bilhassa kesb-i zaruret etmişdi. 1916 senesi Şubatı'nda Erzurum'un işgali esnasında bir Ermeni bana: "Eğer bizi Erzurum'da bırakmış olsalar idi şehir çokdan sukût ederdi." dedi. Hiç kimse sahib-i satvet düşmanlar tarafından tehdid edilmekde olan Türkiye gibi bir memleketi dahilî düşmanlarının harekât-ı hainânelerinden tevakkîye ma‘tûf mukarrerâtından dolayı muâheze edemez.

Memâlik-i sairedeki milel-i mahkumenin ahvâli nazar-ı dikkate alındığı takdirde dinlerini, lisanlarını, edebiyatını, mekteblerini muhafaza etmiş olan Ermenilerin Memâlik-i Osmaniyye'de nâil-i refah olduklarını itiraf etmek zarurîdir.

Esnâ-yı nakilde metâ‘ib-i hicretin tahfîfi zımnında icrası şâyân-ı arzu birçok hususâtın yapılmadığı doğrudur. Ancak kaviyyü'ş-şekîme üç devletle harb etmekde bulunan bir devletin vaziyet-i mühlikesi muhacirlere icra edilenden mâadâ muâvenet-i müessire ibzâlini imkânsız bırakdığını hakikat nâmına beyân etmelidir. Bu muhacirleri şimendiferlerde, Konya ovasında arabalarda, yaya olarak Toros yollarında, Adana, Haleb ve Deyr-i Zor sahrâlarında gördüm. Sefâletlerini inkâr etmek istemem. Lâkin re’ye'l-ayn müşâhedâtıma binâen beyân ve tasdik ederim ki, vedâ‘atlerinde hicret eden bu adamlara karşı jandarma kıta‘âtı tarafından zulüm ve i‘tisâf edildiği vâki‘ değildir".

HR. SYS, 2876/2

---

[15] Metinde "Mya" şeklinde geçmektedir.

359 RUM VE ERMENİLERE YAPILAN YARDIMLAR

Rum ve Ermenilerin iaşe, geri dönüş ve diğer zaruri masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan karşılanması

22 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
34403

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

Sekiz

C. 2 ve 6 Kânûn-ı Sânî sene [13]35

1- Rum, Ermeniler için Seferberlik Tahsisâtı'ndan dört yüz bin kuruşluk havalenâme gönderilmiş ve sarfı emri de telgrafla tebliğ etdirilmişdir.

2- Hükûmetin muâvenetine muhtac olup da memleketlerine avdet edecek olan muhtac Ermeni ve Rumlara masârıf-ı seferiye ve zaruriye i'tâsı ve şimdilik avdet edemeyeceklerden muhtac olanların iâşeleri zarurîdir.

3- Üç bin liranın posta ile gönderildiğine ve iki bin liranın da Kayseri'den gönderileceğine dair bir kayda dest-res olunamadığından bu bâbdaki tebligât tarih ve numaralarının telgrafla iş'ârı ve suretlerinin de posta ile irsâli.

4- Mahall-i âhardan vilâyete sevk edilmiş olup bu kere iadeleri kâbil olamayan Rum ve Ermenilerden muhtac-ı muâvenet bulunanların tebligât-ı sâbıka dairesinde teklifiniz vechile iâşesi.

5- Vilâyetden başka mahallere teb'îd edilmiş olup da bu kere vilâyete avdet edenlerin pek ziyade muhtac bulunanlarına nihayet yirmi beş günü tecavüz etmemek üzere muâvenet olunması caizdir.

Fî 22 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/209

360 GERİ DÖNEN RUM VE ERMENİLERİN MALLARININ İADESİ

Eskişehir'de yerlerine geri dönen Rum ve Ermenilere ait malların sahiplerine iadesinin sağlanması

25 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
34627

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

Dört

Avdet eden Ermeni ve Rum ahaliye aid emvâlin iadesinde teehhurât vuku‘a getirilerek ahali-i merkûmenin tevâlî-i sefaletlerine meydan bırakıldığı ve bu cümleden olmak üzere Bey, Virancık ve Alınca karyeleri Ermeni ahalisi Eskişehir'e geldikleri hâlde henüz köylerine sevk ve iskânları icra kılınmadığı ve muhacirînden kısmen tahliye olunabilen hânelerde gayr-ı kâbil-i tamir tahribât vücuda getirilmekde olduğu ve Artaki Çiftliği'ndeki Ermenilerin de henüz mallarına sahib olmayarak içindeki muhacir tarafından serd edilen itirazât-ı vâhiyeye ibtinâ-i muamele ile bu suretle bunların da henüz açıkda ve hâl-i intizârda kalmalarına sebebiyet verildiği ve misâfirhânede bulundurulan Ermeni muhacirlerinin ekmeklerini tahsis ve ahzda birçok müşkilâta ma‘rûz kaldıkları istihbâr olunuyor. Eşhâs-ı menkûleye aid emvâlin derhal iadesi tebligât-ı mükerrere iktizâsından olmakla bu bâbda vuku‘a getirilecek teehhurâtın müsebbiblerince mûcib-i mes’uliyet olacağı ve mübâdele; Yunanistan'a firar eden eşhâsın emvâliyle kâbil-i icra olduğundan Artaki Çiftliği'ne fuzulî iddiada bulunan muhacirin iddiası mesmû‘ olamayıp her hâlde burasının da avdet eden çiftçilere iadesi lâzım geldiği ve ekmeklerinin ayrı ayrı tahakkuk ve i‘tâ etdirilmekden ise Muhacirîn idarelerince her gün için lüzu-

mu olan ekmeğin bedeli mukabilinde alınarak misafirhânedeki ahaliye tevzî'i selâmet-i muamele itibarıyla daha muvâfık olacağı beyân olunur.

Fî 25 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/226

361

KARMA KOMİSYON'UN ERMENİ VE RUMLARIN DURUMLARINI İNCELEMESİ

Ermeni ve Rumların genel durumları ile iskan işlemlerini incelemek üzere Konya'da bulunan karma komisyonun işleri bitince Eskişehir, Bilecik ve İzmit taraflarına gitmesi

26 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
34699

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

On altı

Ermeni ve Rumların ahvâl-i umumiye ve muamelât-ı iskâniyelerini tedkik etmek üzere el-yevm Konya'da bulunan hey'et-i muhtelitenin oradaki meşgaleleri hitâm bulduğu takdirde Eskişehir, Bilecik, İzmit cihetlerine azîmetleri lüzumunun hey'et riyâsetine tebliği.

26 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/262

362

ERMENİ YETİMLERİYLE İLGİLİ ŞİKÂYETLER ÜZERİNE GEREKLİ TEDBİRLERİN ALINMASI

Kayseri'de Ermeni yetimlerinin perişan halde olduğu, Müslüman aileler nezdinde bulunan çocukların henüz velilerine geri teslim edilmediği ve içlerinden muhtaç olanların da sefil kaldığı şikâyetleri üzerine gerekli tedbirlerin alınması

26 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
34700

Müsta'cel şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

İki

Kayseri'deki Ermeni eytâmının pek perişan bir hâlde bulunduğu ve mühtedîlerin serbest bırakılmadığı ve Müslüman aileler nezdindeki etfâlin henüz teslim olunmadığı ve muhtacînin [ihtiyacları] te'min olunmayarak sefil kaldıkları ihbar ve şikâyet olunuyor. Hey'et-i Muhtelite'nin karîben [oraya] vürûdu muhtemel olduğundan mevzû'-ı bahs eytâm hakkında mesbûk tebligât dairesinde muamele ifasına dikkat ile sudâ' ve şikâyete mahal bırakılmaması.

26 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzetî

DH. ŞFR, 95/261

363

SEVKİYÂT MASRAFLARININ SEFERBERLİK TAHSİSATI'NDAN KARŞILANMASI

Arap, Rum ve Ermeniler için yapılan masrafa karşılık Seferberlik Tahsisatı'ndan havale gönderilmesi

26 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
34663

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

On yedi

C. 16 Kânûn-ı Sânî sene [13]35. Arab, Rum, Ermeniler masrafına mukabil Seferberlik Tahsisâtı'ndan iki milyon kuruşluk havalenâme gönderilmiş ve sened-i mahsusu için de Birinci Kolordu Ahz-ı Asker Riyâseti'nden Konya Şubesi'ne telgrafla tebliğ edilmişdir.

Fî 26 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/255

364 ERMENİLERİN TOPLUCA YER DEĞİŞTİRMELERİNE İZİN VERİLMEMESİ

Yerli Ermenilerin topluca yer değiştirmelerine meydan verilmemesi, münferiden bir taraftan başka bir yere gidip geleceklere ise engel olunmaması hususunun Kayseri Mutasarrıflığı'na bildirildiği

31 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Üç

Yerli Ermenilerin müctemi‘an nakl-i mekân etmeleri dahilî bir muhâceret mahiyetinde olduğundan buna meydan verilmeyerek esbâbının tahkik

ve inbâsı ve fakat bu vesile ile hasbe'l-maslaha bir tarafdan diğer yere gidip geleceklerin serbestî-i seyr u seyahatlerine mümâna‘at olunmaması.

Fî [31] Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 95/277

365 ARAP, RUM VE ERMENİ AİLELERİ İÇİN İKİNCİ DEFA PARA İSTENMESİNİN SEBEBİ

Arap, Rum ve Ermeni ailelerinin masrafları için para gönderildiği halde tekrar para istenmesi sebebinin bildirilmesi

31 Ocak 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
Umumî: 33950

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

Mükerrer iki

Arab, Rum ve Ermeni aileleri masârıfı için Kânûn-ı Evvel sene [1]334 zarfında beş yüz bin kuruşluk havalenâme irsâl kılındığı hâlde bu kere de Harbiye Nezâret-i Celîlesi'nden tekrar on bin liralık havalenâme taleb edilmekde olduğu anlaşılmışdır. Meblağ-ı mezkûrun ne gibi lüzum üzerine istenildiğinin âcilen ve muvazzahan iş‘ârı.

Fî [31] Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır

DH. ŞFR, 95/32

366

ERMENİLERDEN TEHİRİ UYGUN OLMAYANLARIN SEVKLERİ

Ermenilerden tehiri uygun olmayanların trenle memleketlerine kadar sevk edilerek iaşelerinin temini

1 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
34814

Şifre

Mardin Mutasarrıflığı'na

Yirmi bir

C. 19 Kânûn-ı Sânî sene [1]335 şifreye. Te'hiri caiz olmayan mezkûr Ermenilerin şimendiferle Arabköprüsü'ne kadar sevkleri lâzımdır. Oradan Urfa tarîkıyla memleketlerine kadar iâşe ve sevklerinin te'mini lüzumu Urfa Mutasarrıflığı'na bâ-telgraf yazılmışdır.

1 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/1

367

MÜSLÜMAN AİLELER YANINDA HİMAYE EDİLEN ERMENİ ÇOCUKLARININ ERMENİLERDEN OLUŞAN KOMİSYONA TESLİMİ

İslâm aileleri yanında himaye edilen Ermeni çocuklarının Ermenilerden oluşturulan komisyona teslim edilmesi

5 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2

Şifre
Müsta'celdir

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Beş

C. 25 Kânûn-ı Sânî sene [13]35. İslâm aileleri nezdinde bulunduğu bildirilen Ermeni kız ve çocuklarının da der[hâl] bulundukları yerlerden aldırılarak Ermenilerden teşkil edilmiş olan komisyona teslimleri ve iâşelerinin te'mini.

Fî 5 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/76

368 YALOVA VE LÂLEDERE'YE GERİ DÖNEN ERMENİLERİN EMLÂK VE ARAZİLERİNİN İADESİ

Yalova ve Lâledere'ye geri dönen Ermenilere ait emlak ve arazilerin sahiplerine teslim edilmesi

8 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
35059

Şifre

İzmit Mutasarrıflığı'na

16

Yalova ve Laledere'ye avdet eden Ermenilere emlâk ve arazileri teslim olunmadığı ihbar ve şikâyet olunuyor. Serî'an tahkikât icrasıyla emvâl-i mez-

kûrenin avdet eden sahiblerine derhal teslim etdirilmesi ve kat‘iyyen mûcib-i şikâyet bir hâle meydan bırakdırılmaması ehemmiyetle tebliğ olunur.

Fî 8 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/117

369

RAHİP SEMPAT EFENDİ'NİN MASRAFLARININ KARŞILANMASI

Ermenilerin durumunu tetkik için Konya'da bulunan Hey’et-i Mahsusa Üyesi Rahip Sempat Efendi'nin masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan karşılanması

9 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
35120

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Yirmi yedi

Ermeni ahvâlini tedkike memuren Konya'da bulunan Hey’et-i Mahsusa azâsından Rahib Sempat Efendi'nin Eskişehir'e avdetiyle Bilecik'den oraya vürûd edecek hey’ete mülâkî olması tebliğ edildiğinden mûmâileyhin oradaki masârıf-ı zaruriyesiyle Eskişehir'e avdeti masrafı olarak Seferberlik Tahsisâtı'ndan seksen liranın avans suretiyle i‘tâsıyla tarih-i hareketinin inbâsı.

Fî 9 Şubat [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/127

370

YERLERİ DEĞİŞTİRİLEN ERMENİ VE RUMLARA AİT MALLARIN İADESİ

Yerleri değiştirilen Rum ve Ermenilere ait terkedilmiş malların iadesiyle verilecek tazminat ve diğer konularda hazırlanmakta olan kararnâmenin uygulanması sırasında daha fazla güçlüklerle karşılaşılmaması için tedbir alınması lüzumunun vilâyetlere bildirilmesi

15 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
35325

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın,
Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu,
Konya, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne Eskişehir, Urfa, İçel,
İzmit, Bolu, Teke, Canik, Çatalca, Karahisar-ı Sahib, Kale-i Sultaniye,
Karesi, Kayseri, Kütahya, Maraş, Menteşe, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Umum 78

Tebdîl-i mahal etdirilen Rum ve Ermenilere aid emvâl-i metrûkenin suret-i istirdâd ve iadesini ve verilecek tazmînât ve hususât-ı saire hakkında derdest-i vaz‘ kararnâmenin hîn-i tatbikinde daha ziyade müşkilâta ma‘rûz kalınmamak üzere gerek hükûmet gerek efrâd tarafından mübâya‘a ve suver-i saire ile elde edilip el-yevm mevcud bulunan emvâl-i metrûkenin bey‘ ve terhîn ve saire gibi ukûdât ve muamelât ile elden ele geçmesine kat‘iyyen meydan verilmemesi lüzumunun icab edenlere tebliği ve bu bâbda tedâbîr-i serî‘a ve müessire ittihâzıyla hilâfında harekete meydan bırakılmaması ehemmiyetle beyân olunur.

Fî 15 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/195

371 TEHCİR SIRASINDA ERMENİLERE KÖTÜLÜK YAPANLAR HAKKINDA TAHKİKAT

Tehcir sırasında Ermenilere fenalıkta bulunduğu bildirilen kişi ve memurlar hakkında yapılan tahkikatın neticesinin bildirilmesi

17 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 2

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Dokuz

C. 9 Şubat sene [13]35. Tehcir sırasında Ermenilere fenalıkda bulunduğu bildirilen Bedosyan Gülbank ile Nusrek Sedenekyan haklarındaki tahkikât neticesinden muvazzahan malumât i'tâsı

Fî 17 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekili
Müsteşar
(İmza)

DH. ŞFR, 96/214

372 KESKİN KAZASI KAYMAKAMININ ERMENİLERİ ÖLDÜRTTÜĞÜ İDDİASININ ARAŞTIRILMASI

Keskin Kazası Kaymakamı Talat Bey'in tehcir esnasında Ermenileri öldürttüğü iddiasının tahkik edilmesi

18 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İdare-i Umumiye-i Dahiliye Müdüriyeti
Umumî: 1683

Müsta'celdir

Ankara Vilâyeti'ne

Otuz

Keskin kazası Ermenileri'nin tehciri sırasında Kaymakam-ı Kaza Talat Bey'in bunları Savulyan'ın büyük hânına doldurarak bir müddet işkence etdik-

den sonra bir saat mesafede ve Cinali karyesi kurbunda Gölgeliburun ve Kavurgalı karyesi hududunda Devebağırdan mevki‘inde balta, kazma, pala ve bıçak misillü aletlerle öldürtdüğü ihbar edildiğinden mesele hakkında serî‘an malumât i‘tâ ve mütâlaâtınızın inbâsı.

Fî 18 Şubat sene [1]335

Dahiliye Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/220

373 TARAFSIZ HUKUKÇULARDAN TEHCİRİ SORUŞTURMA KOMİSYONU OLUŞTURULMASI

Tehcirin sebeplerini tespit etmek üzere kurulacak soruşturma komisyonlarına tarafsız hukukçuların iştiraklerinin sağlanması hususunda İsveç, Hollanda, İspanya, Danimarka Hükümetlerine verilen nota

19 Şubat 1919

Bâb-ı Âli
Hariciye Nezâreti
Sayı: 13851-18
13 Şubat 1919

Danimarka, İsveç, Hollanda ve İspanya Ortaelçiliklerine Şifahî Nota

Osmanlı Hükümeti'nin, tehcir vesilesiyle savaş esnasında işlenen kötülüklerin Müslim ve gayr-ı Müslim tüm failleri haklarında şu anda yetkili mahkemeler önünde dava açmış olduğu Danimarka, İsveç, Hollanda ve İspanya Kraliyet Ortaelçiliklerinin bilgisi dahilindedir.

Bu amaca ulaşmak için, bugüne kadar tutuklanan ve adalete teslim edilenlerden bağımsız olarak, ırk ve din ayrımı yapılmaksızın suçluları bulmak amacıyla, İstanbul'da olduğu gibi illerde de soruşturma komisyonları kurulmuştur.

Yüksek hakkaniyet ve tarafsızlık anlayışı içerisinde bu meseleyi aydınlatmak isteyen Osmanlı Hükümeti, tarafsız ülkelerin hukukçularından seçilen yabancı üyelerin de bahsi geçen soruşturma komisyonlarına katılmalarına karar vermiştir.

Bu düşünce çerçevesinde Hariciye Nezâreti, Ortaelçiliklerden bahsi geçen komisyonlar için iki yargıcın atanmasını sağlamak amacıyla hükümetlerinin nezdinde acilen girişimlerde bulunmalarını ve hükümetlerinin bu talebe verecekleri cevabı en kısa süre içerisinde bildirmelerini talep etme onurunu duymaktadır.

Kuşkusuz, bu üyelerin maaşları, seyahat ve diğer giderleri Osmanlı Hükümeti'ne ait olacaktır.

**

Türkiye'deki
İspanya Ortaelçiliği
Sayı: 3
İstanbul, 19 Şubat 1919

Hariciye Nezâreti'ne

İspanya Kraliyet Ortaelçiliği, bu ayın 13'ünde gönderilen 13851/18 sayılı şifahî notanın alındığını bildirerek bahsi geçen şifahî notanın muhtevasını İspanya Kraliyet Hükûmeti'ne telgraf yoluyla ilettiğini ve bir cevap alır almaz nezâretinize iletmeyi borç bileceğini Osmanlı Hariciye Nezâreti'nin bilgisine sunmaktan onur duymaktadır.

HR. SYS, 2569/2-56, 57

374 RESMÎ DAİRELERE GEÇİCİ OLARAK NAKLEDİLEN EŞYALARIN SAHİPLERİNE VERİLMESİ

Emval-i metruke depolarından resmî dairelere geçici olarak nakledilen eşyaların sahiplerine iade edilmesi lüzumunun vilâyetlere bildirilmesi

19 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâretî
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesî
35424
Umum: 86

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın,
Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu,
Konya, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne Eskişehir, Urfa, İçel,
İzmit, Bolu, Teke, Canik, Çatalca, Karahisar-ı Sahib, Kale-i Sultaniye,
Karesi, Kayseri, Kütahya, Maraş, Menteşe, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Seksen altı

Bazı mahallerde emvâl-i metrûke depolarından devâir-i resmiyeye muvakkaten nakledilmiş olan [metrûkât] ve sairenin avdet eden sahiblerine teslim edilmeyerek isti‘mâl edildiği icra edilen [tahkikât] ve vâki olan ihbarâtdan anlaşılmakdadır. Emvâl-i metrûkenin sahiblerine iadesiyle [tehvîn-i] mağduriyet ve sefaletlerine çalışılması hükûmetçe son derece mültezem bulunduğu hâlde bilâ-bedel alınıp el-yevm devâir-i resmiyede bulunan bu kabîl eşyanın sahiblerine te’hir-i teslimi Hükûmet-i Seniyye'nin icraât-ı vâkı‘adaki hüsn-i niyeti hakkında tebaa ve ecânib nazarında tevlîd-i şübhe edeceğinden devâir-i resmiyede olup da henüz sahiblerine iade edilmemiş olan bu gibi emvâl-i menkûlenin bilâ-ifâte-i vakt sahib-i meşrû‘larına iadesi lüzumunun alâkadarâna tebliği ve bunlardan ashâbı henüz avdet etmeyenlerin sahiblerinin vürûduna intizâren te’min-i hüsn-i muhafazaları esbâbının istikmâli kat‘iyyen matlûbdur.

Fî 19 Şubat sene [1]335

Dahiliye Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/230

375 GAYR-I MÜSLİM ÇOCUKLARIN AKRABALARINA VEYA CEMAATLERİNE TESLİMİ

Akrabalarına veya cemaatlerine teslim edilmekte olan gayr-ı Müslim çocuklardan başka, Müslüman yetim çocukların da gayr-ı Müslim zannedilerek Hıristiyanların eline geçmesine meydan verilmemesi lüzumunun vilâyetlere bildirilmesi

20 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
35502

Şifre

Edirne, Erzurum, Adana, Ankara, Aydın,
Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Kastamonu,
Konya, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne Eskişehir, Urfa, İçel,
İzmit, Bolu, Teke, Canik, Çatalca, Karahisar-ı Sahib, Kale-i Sultaniye,
Karesi, Kayseri, Kütahya, Maraş, Menteşe, Niğde Mutasarrıflıkları'na

Umum doksan

Şu sırada İslâm aileleriyle müessesât-ı resmiye ve hususiyeden alınarak akrabalarına veya aid oldukları cemaatlere teslim edilmekde olan etfâl-i gayr-ı Müslime'den mâadâ etfâl-i yetime-i İslâmiye'den bazılarının gayr-ı Müslim zannıyla taleb edilmekde olduğu ihbarât ve şikâyât-ı vâkı‘adan anlaşılıyor. Gerçi mebhûsun anh etfâl-i Hıristiyaniye ile İslâmlar nezdindeki gayr-ı Müslim kız ve kadınların evvel ve âhir sebk eden tebligât mûcebince hürriyet-i diniyelerini izhârda serbestîleri hükûmetçe son derece mültezem ve binâenaleyh bunlardan küçük çocukların bilâ-kayd u şart ve diğerlerinin dahi kendi rıza ve muvâfakatlarıyla velilerine veyahud mensub oldukları cemaatler rüesâ-yı ruhâniyesine teslimleri muktezî ise de bu miyânda an-asl İslâm olan bazı yerli ve mülteci ve muhacir çocuklarının da anâsır-ı Hırıstiyaniye yedine geçmesine hiçbir suretle muvâfakat caiz olmadığından ahvâl-i mümâsilede pek ziyade tedkik ve ta‘mîk-i mesele edilerek bu gibi gayr-ı kâbil-i telâfî mehâzîre meydan bırakılmamasının alâkadarâna ehemmiyetle tebliği matlûbdur.

Fî 20 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/248

376 URFA HAPİSHANESİ'NDE TUTUKLU BULUNAN MİNAS MİNASYAN ADLI ERMENİ'NİN TAHLİYESİNİN İSTENDİĞİ

Adam öldürmek suçundan Urfa Hapishanesi'nde tutuklu bulunan Minas Minasyan adlı Ermeni'nin Halep'teki İngiliz kumandanı namına Binbaşı Mimyos tarafından kanuna aykırı olarak tahliyesi talep edildiğinden, gereğinin yapılmasının Dahiliye Nezâreti'nden istendiği

23 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
13974/169

Dahiliye Nezâreti Vekâlet-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Bir Ermeni'nin fi‘l-i katlinden dolayı maznûnen cihet-i adliyeden mevkûf bulunan ihtiyât zâbitliğinden terhîs kılınmış Minas Minasyan ismindeki şahsın hemen tahliyesi ile hapsedilmemesi hakkında Haleb'deki İngiliz Kumandan nâmına Binbaşı Mimyos tarafından vuku bulan talebin kanunen cihet-i adliyeden mevkûf bulunan merkûmun tevkif ve tahliyesi hakkında cihet-i mülkiyenin hakk-ı müdahalesi olamayacağı tabiî ise de hilâf-ı salâhiyet İngilizler tarafından vuku bulacak bu gibi tekâlîf-i gayr-ı kanuniyeye karşı ne suretle muamele olunması lâzım geleceğinin istîzânına dair Urfa Mutasarrıflığı'ndan keşîde kılınıp elden havale buyurulan 25 Kânûn-ı Sânî [1]335 tarihli şifre telgrafnâme mündericâtı hakkında İngiliz Fevkalâde Komiserliği'ne vâki olan iş‘âra cevaben vârid olan takrîrde merkûmun derhal tahliyesi icra kılınmadığı takdirde Hükûmet-i Osmaniyye'nin mes’ul addedileceği ve meselenin halli zımnında mahalline evâmir-i kat‘iye i‘tâsı beyân ve taleb edilmiş olmakla ifa-yı muktezâsı bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 23 Şubat [1]335

Hariciye Nâzırı
Mustafa Reşid

DH. MB. HPS, 109/22_2

377

GERİ DÖNEN ERMENİLERİN İAŞESİ

Ankara'ya geri dönen Ermenilerin en fazla 20 günlük iaşelerinin temin edilebileceği

23 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
35552

Şifre

Ankara Vilâyeti'ne

Otuz yedi

C. 9 Şubat sene [13]35. Avdet eden Ermenilerin 1 Kânûn-ı Sânî şifre ile tebliğ olunduğu vechile a‘zamî yirmi gün kadar iâşelerinin te’mini ve ondan sonra iâşelerinin devam-ı te’diyesine tahsisât müsaid olmadığı beyân olunur.

Fî 23 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekili nâmına
Müsteşar
(İmza)

DH. ŞFR, 96/279

378

GERİ DÖNEN RUM VE ERMENİLERİN İAŞE, SEVK VE İSKÂN DURUMLARINI İNCELEYECEK KOMİSYONUN MASRAFLARININ KARŞILANMASI

Eski yerlerine dönmeleri kararlaştırılan Rum ve Ermenilerin iaşe, sevk ve iskânlarını mahallerinde tetkik etmek üzere oluşturulan komisyonun harcırah ve zaruri masraflarının Seferberlik Tahsisatı'ndan ödenmesi

24 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Umumî: 35720
Hususî: 248

Müsta'celdir

Huzur-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Me'vâ-yı aslîlerine iadelerine başlanılan Rum ve Ermenilerin gerek esbâb-ı vesâit-i iâşe ve nakliyenin fikdânı gerek hâlen sâkin bulundukları havalide kışın şiddetle icra-yı ahkâm eylemesi yollarda ve köylerinde fevkalâde ma'rûz-ı müşkilât olmalarını intâc etmekle ahali-i merkûmenin esbâb-ı sevk ve iâşe ve iskânlarına müte'allik muamelâtı tedkik etmek üzere Hey'et-i İtilâfiye mümessilleriyle Patrikhâne erkânından mürekkeb olmak üzere bir muhtelit komisyon teşkil ederek bu bâbda ittihâz olunan mukarrerât neticesinde yalnız istasyon ve iskelelerde hâl-i intizârda bulunan ahalinin sevkleriyle hâlen bulundukları mahallerde iş ve güçleriyle meşgul olan ahalinin sevk ve iadelerinin ilkbahara ta'lîki gerek sevk olunacakların gerek bulundukları mahallerde ilkbahara kadar kalacak ahali-i merkûmenin esbâb-ı iâşe ve sevklerinin mahallerinde tedkiki zımnında Patrikhâne mümessilleri de dahil olmak üzere bir komisyon teşkil ve Anadolu'ya i'zâmı takarrur etmiş ve işbu komisyonun iştigâl edeceği vazifenin mahiyetine nazaran hey'et erkânının harcırah ve masârıf-ı zaruriyelerinin Seferberlik Tahsisâtı'ndan tesviyesi Meclis-i Vükelâca bi't-takarrur keyfiyet Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne de iş'âr buyurulmuş idi.

Halen Anadolu'da ifa-yı vazife etmekde bulunan komisyon hey'et ve erkânının masârıf-ı vakı'a ve zaruriyelerine mukabil olmak üzere nezâret-i müşârunileyhâdan taleb olunan sekiz bin liranın iki aydan beri mütemâdiyen sebk eden takibâta rağmen ahzına muvaffakiyet elvermemiş ve suret-i hususiyede alınan malumâta nazaran nezâret-i müşârunileyhânın işbu meblağın adem-i te'diyesini iltizâm eylediği anlaşılmakda bulunmuşdur. Halbuki işbu hey'etin teşkil ve sevki Hükûmet-i Seniyye'nin menâfi'ine hâdim oldukdan

başka İtilâf erkânı nezdinde de ehemmiyet-i mahsusayı haiz olup hey'et azâsı miyânında Patrikhâne mümessillerinden rahibler de mevcud olduğundan istihkâklarının te'hir-i tesviyesi maslahaten kâbil-i tecvîz olamayacağı derkârdır. Binâenaleyh meblâğ-ı mezbûrun sene-i maliyenin hitâmından mukaddem âcilen i'tâsının nezâret-i müşârunileyhâya iş'ârına müsaade-i celîle-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri'nin şâyân buyurulması ve neticesinin irâde ve iş'ârı bâbında ve herhâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî Şubat sene [1]335

Dahiliye Nâzırı Vekili
Ahmed İzzet

BEO, 341903_1

***

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
Umumî: 35614

Mühim ve müsta'celdir

Huzur-ı Âlî-i Cenâb-ı Nezâret-penâhî'ye

Me'vâ-yı aslîlerine iadeleri takarrur eden Rum ve Ermeni ailelerin sevk ve iâşe ve iskânlarına müte'allik muamelâtı tedkik ve teftiş etmek üzere İngiliz Fevkalâde Komiseri ve Patrikhâne mümessilleri tarafından gösterilen lüzum üzerine Anadolu'ya bir hey'et i'zâmı kararlaşdırılmış ve masârıf-ı ibtidâiyeleri o aralık mevcud bulunan tahsisâtdan bi't-tesviye i'zâm edilmiş idi. İşbu hey'etin tevâlî edecek masârıf-ı mübreme ve zaruriyesine mukabil Harbiye Nezâreti Seferberlik Tahsisâtı'ndan sekiz bin liranın i'tâsı hususu da nezâret-i müşârunileyhâya yazılmışdı. Meblağ-ı mezkûrun ahzı için Harbiye Nezâreti'nde icra edilen takibât-ı mütevâliye semeredâr olamadığından keyfiyet mukaddemâ makam-ı celîl-i nezâret-penâhîlerine arz olunmuşdur. Meblağ-ı mezkûrun Seferberlik Tahsisâtı'ndan tesviyesi Meclis-i Hâss-ı Vükelâca taht-ı karara alınarak Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne tebliğ edilmiş ise de taki-

bât-ı mütevâliye neticesinde şifâhen alınan cevaba nazaran meblağ-ı mezkûrun tesviye edilemeyeceği anlaşılmışdır. Ehemmiyet ve nezâketi hasebiyle Anadolu'ya i‘zâmı isti‘câl buyurulan hey’etin masârıf-ı mübreme ve zaruriyesinin tesviye edilememesi ecânibe karşı da pek çirkin olacağından bilâhare müşkil bir hâl ve vaziyet karşısında bulunulmamak üzere ya Anadolu'ya gönderilen hey’etin vazifesine nihayet verilerek geri çağrılmalarının kararlaşdırılarak taraf-ı acizâneme tebliği veyahud hey’etin masârıf-ı zaruriyesine mukabil tesviyesi Meclis-i Hâss-ı Vükelâ kararı iktizâsından bulunan sekiz bin liranın tesviyesi için Harbiye Nezâret-i Celîlesi nezdinde teşebbüsât-ı müessire icrasına inâyet buyurulması arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 24 Şubat sene [1]335

Ahmed İzzet
Dahiliye Nezâreti Aşâyir ve
Muhacirîn Müdüriyeti

HR. SYS, 2569/2_55

379 İHTİDA ETTİRİLEN İKİ ERMENİ ÇOCUĞUNUN GERİ VERİLMESİ

Ankara'da ihtida ettirilmiş iki Katolik Ermeni çocuğunun serbest bırakılarak Ermeni Murahhasalığı'na verilmesi, burası kabul etmediği takdirde annelerine teslim edilmek üzere İstanbul'a gönderilmeleri ve bu konuda İngiliz askeri memurlarına da bilgi verilmesi

25 Şubat 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
İdare-i Umumiye-i Dahiliye Müdüriyeti

Müsta‘celdir

Ankara Vilâyeti'ne

Kırk

Ankara'da ihtidâ etdirilmiş ve Mekteb-i Sanâyi‘e konulmuş biri on dört yaşında ve Onnik nâmında, diğeri on iki yaşında ve Tatyos Kazyan isminde

iki Ermeni Katolik çocuğunun hemen serbest bırakılarak keyfiyetden bu iş için rapor tanzimine memur edilen İngiliz memurîn-i askerîsine malumât i‘tâsı İngiltere Fevkalâde Komiserliği'nden taleb ve rica edilmiş olduğundan mezkûr çocukların orada Ermeni Murahhasalığı'na tevdî‘i ve murahhasalıkça kabul olunmadıkları takdirde burada bulunan vâlidesine berây-ı teslim Dersaâdet'e i‘zâmları ve mezkûr İngiliz memur-ı askerîsine malumât verdirilmesi Hariciye Nezâreti'nin iş‘ârı üzerine tavsiye olunur.

25/2/[1]335

Dahiliye Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

DH. ŞFR, 96/303

380

MAHALLERİNE GERİ DÖNEN RUM VE ERMENİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ KONULARI İNCELEMEK İÇİN OSMANLI VE İNGİLİZ MEMURLARDAN BİR HEYET KURULDUĞU

Mahallerine geri dönen Rum ve Ermeni mültecilerinin mal ve iskânlarına ait konuları tetkik için Osmanlı ve İngiliz memurlardan teşkil edilen heyet geldiğinde emir ve tebliğler çerçevesinde gerekli kolaylığın gösterilmesi

16 Mart 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
36138

Şifre
Zâta mahsus müsta‘cel

Hüdavendigâr Vilâyeti'ne

Mahallerine avdet eden Rum ve Ermeni mültecilerine aid emvâlin iade ve hânelerine iskân edilip edilmediğinin ve hususât-ı sairenin tedkiki zımnında bugünlerde iki Osmanlı memuru da dahil olduğu hâlde bir İngiliz hey’etinin mülhakâta veya merkeze gelmesi mukarrerdir. Ona göre keyfiyetden su-

ret-i mahremâne ve serî‘ada mülhakât memurîninin haberdâr edilmesi ve müracaatlarında evâmir ve tebligât-ı vâkı‘a ahkâmı dairesinde teshîlât ve muâvenât ifa buyurulması.

Fî 16 Mart sene [1]335

Nâzır nâmına
Müsteşar
(İmza)

DH. ŞFR, 97/156

381 TEHCİR MESELESİNDEN DOLAYI HALEP'E SEVK EDİLEN TUTUKLU MEMURLARIN AYNTAB'A İADELERİ TALEBİ

General Max Andriyo tarafından tehcir meselesinde rolleri olduğu gerekçesiyle tevkif edilip Halep'e sevk edilen bazı memurların, Ayntab'ta teşkil edilen Divan-ı Harb'te yargılanmak üzere iadelerinin istenmesinin uygun olmadığı

18 Mart 1919

Bâb-ı Âlî
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: 6
Hususî: 379

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma‘rûz-ı çâker-i kemineleridir

Haleb'den Ayntab'a gelen General Max Andriyo'nun memurîn-i mahalliyeden Muhasebeci Nesim ve Defter-i Hakanî Memuru Eyüb Sabri ve Evkâf Memuru Hakkı beyler ile ahaliden Taşçızâde Abdullah ve Hüseyin Cemil ve Urfa'dan oraya gelmiş olan Dişikırıkoğlu Hulusi'yi kolleje celb ederek tehcir mesâilinde alâkadar oldukları beyânıyla Haleb'e sevk etdiği Ayntab Mutasarrıflığı'ndan bildirilmişdir. Esnâ-yı tehcirde orada bulunarak Emvâl-i Metrûke Komisyonu'na memur edildikleri mutasarrıflığın cümle-i iş‘ârından olan memurîn-i mûmâileyhimin hudud ve salâhiyetleri Ayntab kazasıyla Adana vilâyeti ve Urfa, İçel livâlarını şâmil olmak üzere Ayntab'da teşkil kılınan Divan-ı

Harb-i Örfî tarafından muhakemelerinin icrası tabiî olduğundan kuvâ-yı İtilâfiye kumandanları nezdinde teşebbüsât-ı münasibe ve serî'a ifasıyla berây-ı muhakeme iadeleri esbâbının istikmâl buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Cumâdelâhire sene [1]337 ve fî 12 Mart sene [1]335

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
Umûmî Numara: 14467
Hususî Numara: 274
Tarih: 18 Mart sene [1]335 / sene [1]919

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Ayntab'a gelen General Max Andriyo tarafından tehcir mesâilinde alâkadar oldukları beyânıyla tevkif ve Haleb'e sevk edilen bazı memurînin Ayntab'da teşkil kılınan Divan-ı Harb'de icra-yı muhakemeleri zımnında iadeleri esbâbının istikmâli ifadesini hâvî olarak Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ifadesiyle mevrûd 12 Mart sene minh tarih ve 379 numaralı tezkire-i aliyyeleri cevabıdır. 18 Şubat sene [1]335 tarihli ve 161 numaralı tezkirede muharrer olduğu vechile vaziyet-i hâzıra itibarıyla eşhâs-ı mezbûrenin taleb-i iadeleri muvâfık olamayacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

HR. SYS, 2569/3_50-51

382 ERMENİ VE RUMLARIN BAZI VERGİLERDEN MUAF TUTULMASI

Sevkiyâta tabi tutulan Ermeni ve Rumların muayyen bir zaman için bazı vergilerden muaf bulundurulmaları

19 Mart 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 36066
Hususî: 446

Hulâsa: *Sevkiyâta tâbi tutulan Rum ve Ermenilerin bazı gûnâ muafiyât-ı maliyeye mazhar edilmeleri hakkında*

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Bu kere memleketlerine avdet eden Ermeni ahaliden te’min-i maişetleri zımnında ufak tefek ticaretle meşgul olanlar muhacirîn misillü iki sene müddetle temettu‘ vergisinden ma‘füviyetlerini taleb eyledikleri ve bu gibi kesânın muhacirîne bahşolunan ma‘füviyet-i maliyeden istifadelerine hâlen imkân-ı kanunî yoksa da ahvâl ve vaziyet-i hâzıralarına nazaran bazı mertebe mazhar-ı muâvenet ve teshîlât olmaları icab-ı hâle muvâfık olacağı Hüdavendigâr Vilâyeti'nden mevrûd 18 Şubat sene [1]335 tarihli tahrirâtda bildirilmiş ve fi'l-hakika muhacirîn ol bâbdaki kavânîn ve nizamât mûcebince tarih-i iskânlarından itibaren iki sene zarfında bazı muafiyetlere mazhar oldukları gibi Harb-i Umumî esnasında düşman tarafından işgal ve bilâhare istirdâd edilmiş olan mahaller ahalisinin de bir takım tekâlîfden istisnâları 13 Haziran sene [1]334 tarihli kanun ile te’min edilmiş olmasına nazaran bu kere memleketlerine iade edilmekde olan Ermeni ve Rumlardan muhtac olanların da muhacir ve mültecilere kıyasen muayyen bir zamana mahsus olmak üzere öşürden mâadâ tekâlîf-i saireden muafiyetleri icabât-ı ma‘delet ve siyasete muvâfık görülmüş olduğundan keyfiyet tensîb-i sâmî-i fahîmânelerine de iktirân eylediği takdirde bu bâbda icab eden lâyıha-i kanuniyenin bi't-tanzim ale'l-usul mevki‘-i mer‘iyete konulmak üzere makam-ı celîl-i Sadâret-penâhîlerine takdimi lüzumunun Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne emr u havale buyurulması istirhâm olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Fî 16 Cumâdelâhir sene 1337 ve fî 19 Mart sene 1335

Dahiliye Nâzırı
Cemal

BEO, 341988

383 ERMENİ VE RUM MÜLTECİLERE YAPILAN YARDIMLAR

İngiltere Fevkalâde Komiserliği'nin Ankara ile Edirne'den dönen Rum ve Ermeni mültecilerine gerektiği şekilde yardım edilmediği iddiası üzerine mahallerine iade edilen gayr-ı Müslimlere şimdiye kadar yapılan yardımların vilâyetlere göre beyanı

19 Mart 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
Umumî: 36248
Hususî: 441

Hulâsa: *Mahallerine iade edilen ahali-i gayr-ı Müslimeye şimdiye kadar icra edilen muâvenet hakkında izahâtı hâvî*

Mühim ve müsta'celdir

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Huzur-ı Sâmîsi'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

İngiltere Fevkalâde Komiserliği'nden mu'tâ takrîrde Ankara ile Edirne'den avdet eden Rum ve Ermeni mültecilerine lâyık olduğu vechile muâvenet edilmemekde ve bu kabîl eşhâsın hükûmetçe iâşe ve ilbâsı lâzım gelmekde olduğundan ve saireden bahisle bu bâbda şimdiye kadar ne gibi teşebbüsât ifa ve ne gibi evâmir i'tâ edildiğinden kendisinin resmen haberdâr edilmesi ve meselenin ehemmiyeti tereddüd ve teehhurâta gayr-ı müsaid bir mahiyetde olduğu bildirildiği beyânıyla icab-ı hâlin sür'at-i icra ve neticesinin inbâsına dair şeref-vârid olan 13 Mart sene [1]335 tarih ve 14386/258 numaralı tezkire-i fahîmâneleri cevabıdır. Esbâb-ı askeriye ve siyasiyeye binâen evvelce mahall-i âhara nakil ve sevk edilmiş olan ahali-i gayr-ı Müslimeden son üç buçuk mâh zarfında vesâit-i nakliyenin şiddet-i buhrânına ve esbâb-ı fevkalâde-i malume ve muhtelifenin hüküm-fermâ olmasına rağmen a'zamî mesâî sarfıyla iki yüz otuz iki bin altı yüz yetmiş dokuz nüfus mahallerine iade ve evleri yanmak ve yıkılmak gibi esbâb dolayısıyla hâneleri mevcud olmayanlar müstesna ol-

mak üzere cümlesinin tamamen emvâl-i gayr-ı menkûleleri teslim ve iade edilmiş ve bu husus son zamanda Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesince terfîk edilen bir memurla beraber Paşalimanı, Marmara Adası, Erdek ve Bandırma gibi mahallere azîmet edip tedkikâtda bulunan Yüzbaşı Mr. Lefter Redmer'in müşâhedâtıyla da sâbit bulunmuşdur. Maa-hâzâ son vukuât ve muamelâtın hulâsasını mübeyyin olmak ve malumât istihsâl edilmek üzere bir cedvel de rabten takdim kılınmışdır. Mevzû‘-ı bahs gayr-ı Müslim mültecilerin iâşe ve ilbâsı zımnında vuku bulan teklif ve talebe gelince: Vilâyât-ı müstevleyeden dahil-i Memâlik-i Osmaniyye'ye iltica eden bir milyona karîb Müslim mültecilerden ahîren iade olunanların memleketlerine vusûllerinden itibaren mültecilik sıfatları mürtefi‘ olduğu ve zaten istitâ‘ât-ı maliye-i devlet de gayr-ı müsaid bulunduğu cihetle bunların iskân ve iâşesi için Muhacirîn Tahsisâtı'ndan yapılan muâvenetin kat‘ıyla Memâlik-i Osmaniyye'nin her noktasında bulunan ve ez-her-cihet nazar-ı dikkat ve merhameti celb eden diğer muhtacîn gibi çalışmağa ve yaşamağa sevk edilmekdedirler. Hâl bu merkezde iken gayr-ı Müslim mültecilere dûçâr oldukları zaruret nazar-ı dikkate alınarak istisnâî bir muamele tatbik edilmekdedir. Şöyle ki: Hulâsa-i vukuâtı mübeyyin cedvel mündericâtından da kısmen anlaşılacağı üzere mahallerine iade olunan Rum ve Ermeni mültecilerine imkânın müsaadesi nisbetinde meccânen yemeklik ve iâşe fiyatıyla tohumluk zahîre verilmekle beraber bazen yatak ve yorgan gibi levâzım-ı beytiye de i‘tâ ve bunlara tercihen ve ta‘vîzan âlât ve edevât-ı zirâ‘iye ve tohumluk verilmesi hususunun da nazar-ı dikkate alınması zımnında Ziraat Nezâret-i Celîlesi'nin mükerreren ve resmen nazar-ı dikkati dahi celb edilmekle beraber bir iş bulmalarını te’minen ânifü'l-arz eşhâsa memleketlerine avdetleri tarihinden itibaren yirmi-otuz gün kadar yevmiye veya mukabilinde iâşe fiyatıyla ekmek ve hububât-ı saire i‘tâsı evvel ve âhir ta‘mimen her tarafa bildirilmişdir. Maa-hâzâ Ankara ve Edirne'ye avdet eden Rum ve Ermeni mültecileri hakkında ayrıca teklifât ve mütâlebâtda bulunulmasına ve bunlara muâvenet edilmemekde olduğu dahi dermiyân edilmesine nazaran bu iki vilâyete yeniden tebligât-ı lâzıme icra kılınmış ve alınacak cevabın başkaca nezâret-i celîlelerine arz u iş‘ârı mukarrer bulunmuşdur. İngiltere Fevkalâde Komiserliği'nin mütâlebât-ı vâkı‘ası avdet eden ve edecek olan bu kabîl mültecilerin suret-i umumiyede hükûmetçe iâşe ve ilbâ-

sı noktasına ma‘tûf bulunuyorsa asgarî olarak ber-vech-i âtî masârıfın ihtiyarı kesb-i zaruret edecekdir ki buna da devletin kuvve-i maliyesinin gayr-ı müsaid olduğu âzâde-i arz u izahdır. Şöyle ki:

Üç buçuk mâh zarfında iade edilen iki yüz otuz iki bin altı yüz yetmiş dokuz nüfusun yarısı muhtac olduğu ve günde beher nüfusa on kuruş iâşe bedeli tahsis olunduğu takdirde ayda üç yüz kırk sekiz bin ve senede dört milyon yüz yetmiş altı bin lira iâşe masrafı ve ilbâsı için yine nüfus-ı mevcudenin yarısı muhtac olduğu ve beher nüfusa bir defaya mahsus olmak üzere pek asgarî olarak on beş lira ilbâs masrafı ihtiyâr olunduğu takdirde bir milyon yedi yüz kırk beş bin lira masraf ihtiyarı zarurîdir ki cem‘an beş milyon dokuz yüz yirmi bir bin lira eder. Üç buçuk ay zarfında iki yüz otuz iki bini mütecâviz nüfus iade edildiği ve altı ay zarfında daha bu kadar nüfusun iadesi ve bunun da kezâ nısfının muhtac olması nazar-ı dikkate alındığı takdirde daha bir misli masrafın ilâvesiyle yekûn-ı umumî hükûmet müessesâtında iâşe edilmekde olan gayr-ı Müslim etfâl müstesna olmak üzere on bir milyon sekiz yüz kırk iki bin liraya bâliğ olur. Şu hâlde İngiliz Fevkalâde Komiserliğince vâki olan mütâlebât umum gayr-ı Müslim mültecilerin ilbâs ve iâşesine râci‘ olduğu takdirde hesâbât-ı mebsûta-i muhammene esna-yı müzâkerede nazar-ı dikkate alınmak üzere ihtiyâten huzur-ı sâmî-i cenâb-ı fahîmânelerine arz ve iblâğ olunmuşdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Cumâdelâhir sene 1337 ve fî 19 Mart sene 1335

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

1- Kırkkilise dahilinde İnceköy'deki Rum kilisesiyle mektebleri aid olduğu cemaate teslim edilmişdir.

2- Mersin'de kâin Ermeni kilisesi ile akârâtı ve dahil-i livâda bulunan diğer emvâl Adana'dan avdet eden Mersin Ermeni rahibi ile Ermeni mu‘teberânından on zâta teslim edilmişdir.

3- Ankara şehri haricinde kâin "Kırmızı Manastır" nâmıyla ma‘rûf ve Ermenilere aid mabed Ziraat Müfrezesi'nin elinden alınarak Ermeni cemaati-

ne iade edildiği gibi kilise derûnundaki eşyanın da taharrî ve iadesine teşebbüs edilmişdir.

5-Merkez-i vilâyetçe emvâl-i metrûkeden bazı devâir-i resmiyeye muvakkaten alınmış olan mefrûşât ve saire kâmilen avdet eden sahiblerine teslim edilerek, iade edilmemiş eşya kalmadığı Ankara Vilâyeti'nden bildirilmişdir.

6- Aydın vilâyeti dahilinde Menemen'de evvelce işgal edilen bir Rum mektebi tahliye ve teslim edilmişdir.

7- Urla Kaymakamlığı'nın müracaatı üzerine avdet edenlere tevzî‘ edilmek üzere mezkûr kazaya iâşe anbarından iki bin kilo tohumluk zahîre verilmişdir.

8- Aydın sancağının Soma kazasında seferberlik ibtidâsında işgal ve menzil hastahânesi ittihâz olunan iki Rum mektebi tahliye ve teslim edilmişdir.

9- Mudanya'nın Misebolu ve Burgaz karyelerinde bulunan kilise ve me‘âbid ile akârâtı mazbata mukabilinde rüesâ-yı ruhâniyeye teslim edilmişdir.

10- Mudanya'nın Siği karyesinde bulunan iki kilise ve bir cesîm mekteb ile kilise akârâtından bulunan hâneler ve otel, gazino, yağhâne ve saire dahi mazbata mukabilinde rüesâ-yı ruhâniyeye teslim edilmişdir.

11- Mudanya'nın Arnavud karyesinde bulunan Rum kilisesi ile Metrepolidhâne akârâtından Bağçeligazino ve Ayazma dahi hâl-i hâzırlarını mübeyyin mazbata mukabilinde rüesâ-yı ruhâniyeye teslim edilmişdir.

12- Trabzon'da kâin Ermeni kilise ve mektebiyle bunlara aid müştemilât tahliye edildiği gibi cihet-i askeriyece hastahâne ittihâz olunan Rum mektebleri boşaltdırılarak Metrepolidhâne'ye verilmişdir.

13- Trabzon mülhakâtında bulunan gayr-ı Müslimlere aid me‘âbid ve mekâtible bunların müştemilât ve akârâtı kâmilen tahliye olunarak aid olduğu cemaatlere teslim edilmişdir.

14- Kastamonu vilâyetinin Cide kazasına avdet eden Rumların hâneleriyle vakfa aid binâların tamamen tahliye ve kendilerine teslim edildiği vilâyetden bildirilmişdir.

15- Arab, Rum ve Ermeni ailelerinin masârıfı için Konya'ya iki milyon kuruşluk havalenâme gönderilmişdir.

16- Van'a avdet edenlerin bir kısmı emrâz-ı sâriye ve âdiyeden musâb oldukları cihetle bunların tedavisi için cihet-i askeriyeye aid iki yüz yataklık hastahâne eşyası vilâyet emrine terk edilmişdir.

17- Yalova'ya avdet eden 317 nüfus Ermeniye tohumluk olarak 3580 kilo buğday ve 1530 kilo arpa ile yemeklik olarak iâşe fiyatı üzerinden 1104 kilo buğday tevzî‘ edilmiş ve evvelce cihet-i askeriye tarafından emvâl-i metrûkeden alınıp bu kere hükûmet-i mahalliyeye devr ve teslim edilen 70 yatak ve yorgan takımı Ermeni muhtacînine tevzî‘ edilmişdir.

18- Yalova kazasında bulunan umum Ermeniler nâmına Ohannes ve saire imzasıyla nezârete keşîde edilen 29 Kânûn-ı Sânî sene [1]335 tarihli telgrafnâmede esna-yı sevklerinde ve mahallerine vürûd etdikden sonra iskân ve terfîhleri hususunda memurîn-i Osmaniyye tarafından gösterilen gayret ve muâvenetden dolayı beyân-ı teşekkür edilmekdedir.

19- Teke kazasına avdet eden Rumlar iade edildiklerinden hükûmet-i hâzıraya teşekkür edilmekdedir.

20- Bandırma'da kâin olup mukaddemâ cihet-i askeriyece Divan-ı Harb Tevkifhânesi ittihâz olunan kilise bi't-tahliye icab edenlere teslim edilmişdir.

21- Bandırma'da askerî hastahânesi ittihâz edilmiş olan Rum mektebi tahliye edilerek mezkûr cemaate teslim edilmişdir.

22- Ankara vilâyetinde İslâm aileleri nezdinde bulunan tek-tük Ermeni eytâmının haber alındıkça velilerine ve cemaat rüesâsına teslim edildiği gibi yalnız istihbâra ta‘lîk edilmeyerek bu kabîl etfâlin on beş güne hükûmet-i mahalliyeye teslimi ve aksi hâlin evâmir-i hükûmete muhalefet suretinde telakki edileceğinin ilânı tensîb ve mülhakâta da o yolda tebligât ifa kılındığı Ankara Vilâyeti'nden bildirilmişdir.

23- Sivas'da bulunan Ermeni çocuklarından akraba ve velisi olanlar kendilerine ve cemaat tarafından taleb edilen mikdar cemaate teslim olunarak bâkisi müessesât-ı resmiyede iâşe edilmekde ve bir takımı da kimseleri bulunmadığından ve cemaat tarafından kabul edilmediğinden taht-ı himayede bulundurulmakdadır.

24- Van'da altmış beş yetim bir daire-i mahsusaya yerleşdirilerek iâşe edilmekdedir.

25- Urfa kurâsından merkez-i livâya gelen Ermeni eytâm ve kadınlarından yüz yirmi nüfus ile ayrıca yirmi yetim Amerika Dârüleytâmı'na ve on beş yetim Ermeni eytâmhânesine ve otuz çocuk akrabalarına teslim edildiği gibi mütebâkî eytâm Ermeni cemaatine teslim edildiği hâlde esaslı bir eytâmhâne teşkilatı olmadığından şimdilik kabul etmedikleri cihetle şimdilik oldukları yerlerde bırakılması tensîb edilmişdir.

BEO, 341903_3-4

384 TAŞNAKSÜTYUN FIRKASI'NIN ADAPAZARI VE İZMİT CİVARINDAKİ FAALİYETLERİ

Taşnaksütyun Fırkası'nın Rusya'dan geri dönen Ütücüyan adlı şahsı ve Rusya'dan gelen Bolşevik düşünceli 150-200 Ermeni neferini Adapazarı ve İzmit bölgesindeki Ermeni köylerine gönderdiği, bunların bir çete kurarak daha önce tehcir edilen Ermenilerin yerlerine yerleştirilen muhacirlere saldırma ihtimallerinin bulunduğu

24 Mart 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Asayiş Şubesi

Şifre
Gayet müsta'celdir

İzmit Mutasarrıflığı'na

Ermeni cemiyât-ı siyasiyesinden Taşnaksütyun Fırkası'nın Mütârekenâme'nin akdinden beri faaliyete ve ciddî teşebbüsâta başladığı ve ez-cümle Rusya'dan avdet eden Ütücüyan nâmında bir şahsı Adapazar ve İzmit havalisi Ermeni köylerine gönderdikleri gibi Rusya'dan gelip Bolşevik efkâr ve âmâl-i redî'esiyle meşbû' yüz elli, iki yüz Ermeni neferâtını da İzmit'de lenger-endâz Amerika vapurunda amele sıfatıyla istihdâm edilmek bahanesiyle

İzmit'e sevk etdikleri ve bunlardan mâadâ İzmit ve Adapazarı kurâsına sevk-edilen cemiyet-i mezkûre efrâdından Adapazarlı Vahan Kabadayan, Nerses Samuel Hamparsumyan, Setrak, Ardaş Haçik Kalaycıyan, Antranik ve Bahçecikli Kirkor, Aram, Agob ve biraderi Minas Stepanyan Andreyasyan, Ohannes Davidyan, Matosyan Leon nâmlarındaki eşhâsın bir çete teşkil ederek mukaddemâ tehcir edilen Ermenilerin yerlerine iskân etdirilen muhacirîn-i İslâmiye'ye taarruz etmeleri melhûz bulunduğu istihbâr kılınmışdır. Bu bâbda fevkalâde mütebassırâne davranılarak muhill-i emn ü asayiş ahvâl hudûsuna meydan verilmemesi ve eşhâs-ı mezkûrenin ahvâl ve harekâtının suret-i münasibede tarassud etdirilerek zuhur edecek en ufak bir hâdiseden derhal nezârete malumât i'tâsı.

Fî 24 Mart sene [1]335

Nâzır nâmına
Müsteşar
(İmza)

DH. ŞFR, 97/244

385 ERMENİLERİN İAŞESİNİN TEMİNİ

Muş'taki Ermeni çocukları ile sevk edilecek Ermenilerin iaşe ve sevk masrafları Muhacirîn Tahsisatı'ndan ödeneceğinden Ermenilerin eski yerlerine acilen sevk edilerek hazinenin zarara uğratılmaması

6 Nisan 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
36637

Şifre

Bitlis Vilâyeti'ne

C. 13 Mart sene [1]335. Muş'daki Ermeni çocukları ile sevk edilecek diğer Ermenilerin iâşe ve masârıf-ı sevkiyeleri Muhacirîn Tahsisâtı'ndan tes-

viye olunacakdır. Ermenilerin me'vâ-yı kadîmlerine tesrî'-i sevkleriyle tûl müddet iâşeleri yüzünden hazinenin mutazarrır edilmemesi.

Fî 6 Nisan sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 98/59

386 BOĞAZLIYAN KAZASINA GERİ DÖNEN ERMENİLERİN İHTİYAÇLARININ KARŞILANMASI

Boğazlıyan kazasına geri dönen Ermenilerin ihtiyaçlarının sağlanması konusunda İngiltere Fevkalâde Komiserliği'nin başvurusu üzerine Ermenilerin gayr-ı menkullerine yerleştirildiklerinin, satılarak veya kiraya verilerek bedelleri alınan gayr-ı menkul mallarının karşılıklarının Maliye'deki darlık sebebiyle henüz verilemediğinin, yirmi yaşından küçük Ermeni kadınlarının isteklerine bakılmaksızın ailelerine teslim edildiğinin, büyük olanların ise hür iradeleriyle verdikleri karara göre hareket edildiğinin Ankara Valiliği'nden bildirildiği

12 Nisan 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Şifre Telgrafnâme
Mahreci: Ankara

C. 3 Nisan sene [13]35, 68 şifre:

Ermeni muhacirlerinin terfîh-i ahvâli ve diğer nikâtın tesrî'-i te'min ve inbâsı için Yozgat Mutasarrıflığı'na ehemmiyetle tebliğ olunmuşdur. Ancak Yozgat livâsı için vuku bulan taleb üzerine evvelce verilen yüz bin kuruşluk tahsisât üç yüz otuz dört senesine aid olduğu ve bunun sene nihayeti olmak dolayısıyla sarf edilemediği ve binâenaleyh mevcud tohumluk da olmadığından muhtacîne evvelâ zürrâ'ın tohumluk ihtiyacı için üç yüz otuz beş senesine mahsus olarak Ticaret ve Ziraat Nezâreti'nden istenilen beş yüz bin kuruş-

luk havalenâme gönderildiği hâlde yalnız Boğazlıyan'a münhasır olmayıp her tarafda bütün şiddet-i mütezâyidesiyle devam eden bu umum tohumluk ihtiyacının te’min edilebileceği ve başka bir suret-i te’min ittihâzına imkân olmadığı cihetle nezâret-i müşârunileyhâya taraf-ı devletlerinden dahi izbâr-ı keyfiyet buyurulması ma‘rûzdur.

Fî 6 Nisan sene [13]35

Vali
Muhyiddin

**

Müsta‘cel

Komisyon-ı Mahsus'dan Ticaret ve Ziraat Nezâret-i Celîlesi'ne

Boğazlıyan kazasına avdet eden Ermeni muhacirlerinin iâşe ve tohumluk ihtiyaclarının te’min edilmediği İngiliz Fevkalâde Komiserliği'nden bildirilmekle serî‘an bi't-tahkik tohumluk ve iâşe ihtiyaclarının hemen te’mini Ankara Vilâyeti'ne iş‘âr kılınmış idi. Ermeni muhacirlerinin iâşesiyle ve tohumluk ihtiyaclarının te’mini hakkında Yozgat Mutasarrıflığı'na ehemmiyetle tebligât icra olunduğu ve şu kadar ki mezkûr livâ için vuku bulan taleb üzerine evvelce verilen yüz bin kuruşluk tahsisât üç yüz otuz dört senesine aid olup sene nihayeti olmak dolayısıyla tahsisât-ı mezkûrenin sarf edilemediği ve binâenaleyh mevcud tohumluk da olmadığından muhtacîne evvelâ tohumluk ihtiyacları için üç yüz otuz beş senesine mahsus olarak nezâret-i celîlelerinden istenilen beş yüz bin kuruşluk havalenâme gönderildiği takdirde yalnız Boğazlıyan'a münhasır olmayıp her tarafda bütün şiddet-i mütezâyidesiyle devam eden tohumluk ihtiyacının te’min edilebileceği vilâyet-i müşârunileyhâdan cevaben izbâr kılınmakla istenilen havalenâmenin âcilen irsâliyle neticeden nezâret-i acizîye de malumât i‘tâ buyurulması bâbında.

10 Nisan sene [13]35

**

Ankara Vilâyeti
Aded: 18653/427

Hulâsa: *Ermeni emvâl ve emlâkı hakkında cevaben*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Makam-ı âlî-i nezâret-penâhîlerinden şeref-vârid olan 3 Nisan sene [1]335 tarih ve altmış sekiz numaralı şifre telgrafnâmeye cevabdır. Avdet eden Ermenilerin emlâkından bakıyye kalanları aynen kendilerine verildiği ve kâffesinin yerleşdirildiği ve tarlalarından vaktiyle zer‘ edilmiş bulunanların yarıya ve îcâra rabt edilerek icârelerinin kendilerine verilmekde ve ekilmemiş olanların ise aynen iade kılınmakda bulunduğu ve emvâl-i menkûlelerinden hükûmet ma‘rifetiyle satılmayıp gasb edilmiş ve hâlen mevcud bulunmuş olanlarının da sahiblerine iade etdirilmekde ve hükûmetçe satılıp bedele tahvîl edilenlerin bedeli veya vaktiyle hükûmetçe îcâra rabt edilip tahsil edilen emvâl ve emlâkın icâreleri de şimdilik Maliye'de para ve havale fikdânı hasebiyle sahiblerine verilememekde olduğu ve İslâmlar nezdindeki nisvândan yirmi yaşından dûn bulunanların arzularına bakılmayarak derhal akraba veya zevcine teslim edilmekde ve yirmi yaşından yukarı olanların ol bâbdaki tebligât-ı umumiye mûcebince serbest bırakılarak arz[u]-yı vicdanîlerine göre icabının icra kılındığı ve Mart mâhına kadar umumun iâşesinin te’min ve Nisan iâşesinin de derdest-i tevzî‘ bulunduğu ve tohumluk için gönderilen yüz bin kuruşluk havalenâme ile alınan otuz iki bin kilo tohumlukdan on altı bin iki yüz kilosunun on yedi Ermeni kurâsına tevzî‘ edildiği lede'l-muhabere Boğazlıyan Kaymakamlığı'nın iş‘âr-ı cevabîsi üzerine ma‘rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 12 Receb sene [1]337 ve fî 12 Nisan sene [1]335

Ankara Valisi
Muhyiddin

DH. UMVM, 159/65

387

ARTİN EFENDİ'NİN SEVK EDİLEN AİLESİNİN GERİ GETİRTİLMESİ

Antalya Bidayet Mahkemesi Azası Artin Efendi'nin, tehcir sırasında Şam tarafına sevk edilen ailesinin geri getirilmesi için gerekli teşebbüste bulunularak neticenin bildirilmesi

15 Nisan 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Şube: Asayiş
Hususî: 675

Hariciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Adana vilâyetine tâbi Cebel-i Bereket sancağının merkezi olan Osmaniye kasabasında mukim iken tehcir sırasında Şam-ı Şerîf cihetine sevk olunarak vilâyet-i mezkûrenin Bûlâd karyesinde iskân olunan ailesinin beş seneden beri hayat ve memâtından malumât alamadığından bahisle Suriye Hükûmeti'yle bi'l-muhabere aile-i merkûmenin kendi nezdine celbi esbâbının istikmâli Antalya Bidâyet Mahkemesi azâsından Artin Efendi tarafından istid‘â olunduğu Teke Mutasarrıflığı'ndan vârid olan tahrirâtda izbâr kılınmış olmakla bu bâbda teşebbüsât-ı mukteziye icrasıyla neticenin emr u inbâsına müsaade-i sâmiye-i fahîmâneleri sezâvâr buyrulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Receb sene [1]337 ve fî 15 Nisan sene [1]335

Dahiliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
(İmza)

HR. SYS, 2569/4_45

388

SEFERBERLİK İLANI ÜZERİNE VAN, BİTLİS, ERZURUM VE KARAHİSAR-I ŞARKÎ BÖLGESİNDEKİ ERMENİ ÇETELERİNİN MÜSLÜMAN AHALİYE SALDIRDIKLARI

Van, Bitlis, Erzurum ve Karahisar-ı Şarki havalisinde bulanan bazı Ermeni çetelerinin seferberlik ilanı üzerine Müslümanların tamamen yok edilmesi maksadıyla bir takım cinayetlere kalkıştıkları haber alındığından, gereken tedbirler alınarak suçluların cezalandırılması

19 Nisan 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Asayiş Şubesi

Şifre
Müsta'celdir

Van, Bitlis, Erzurum, Sivas Vilâyetleri'yle Erzincan Mutasarrıflığı'na

Van, Bitlis, Erzurum, Karahisar-ı Şarkî havalisinde bulunan Ermenilerden bazılarının ilân-ı seferberî üzerine o havalideki İslâmların tamamen ifnâ ve izâlesi maksadıyla birtakım cerâim îkâ' etdikleri ve makâsıd-ı ihtilâliye ile Ermeni çeteleri tarafından İslâmlara karşı irtikâb edilmiş olan mezâlim ve fecâyi'in fâil ve mürettibleri hakkında takibât-ı kanuniye icrası muktezî bulunduğu Dersaâdet Divan-ı Harb-i Örfîsi Müdde'î-i Umumiliği'nden bildirilmiş olmakla bu bâbda serî'an tahkikât-ı lâzıme icrası ve bu kabîl kıtâl ile maznûnun aleyh olan Ermenilerin[16] ve bu kabîl cerâim erbâbının cezalandırılmaları için şimdiye kadar tahkikât icra ve Divan-ı Harb-i Örfî teşkil edilip edilmediğinin inbâsı ve evrak-ı tahkikiyelerinin fezlekeleriyle beraber Dersaâdet Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne tevdî' olunmak üzere peyderpey irsâli ve postaya evrak tevdî' olundukça telgrafla malumât i'tâsı.

Fî 19 Nisan sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 98/228

---

[16] **Van Vilâyeti'ne:** " ...ve ale'l-husus Van kıtâlini tertib ve izhâr eden Vahan Papazyan ve şürekâ-i cürmü isimlerinin..."

389

BOĞAZLIYAN VE MADEN KAZALARINDA FAALİYET GÖSTEREN ERMENİ ÇETELERİ

Boğazlıyan ve Maden kazalarının Aktaş ve Başaçanak mevkilerinde Samuel ve Mihran Çeteleri'nin ahaliyi öldürüp, mallarını gasp ettiğine dair şikâyetler üzerine durumun Sivas Vilâyeti'ne bildirilerek gereğinin yapılmasının istendiği

27 Nisan 1919

Telgrafnâme
Mahreci: Boğazlıyan
Numarası: 661
14/4/[1]335

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Harb-i Umumî münasebetiyle geçirmiş olduğumuz felâket-i müte'addide ve müzâyaka-i maişet ve perişaniyet-i fevkalâde yetmiyormuş gibi birçok zamandır Baltan kumandanı nâmıyla teşekkül eden Samuel nâm şahsın riyâsetinde Ermeni çetesi tarafından defaâtle mal ve mevâşîmiz yağma ve nüfusumuz katlolunup şu felâketler yekdiğerini takib etmekle beraber bu defa da bir sürü davar ve camus ve öküz ve esblerimiz gasb ve birkaç nüfusumuz katlolundu. Artık tahammül-fersâ bir hâlde bulunuyoruz. Bu hususda ref'-i sadâ ile can ve ırz ve nâmusumuzun muhafazası esbâbının istikmâlini gözyaşlarıyla bekliyoruz.

Yahyasaray-ı Zîr karyesinden
Yokuşoğlu Ali

Kadıoğlu
Ömer

**

Bâb-ı Âlî
Hariciye Nezâreti
Mühimme Kalemi
15236/427

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Boğazlıyan ve Maden kazalarının Aktaş ve Başaçanak mevki'lerinde tahassun eden Samuel ve Mihran çetelerinin katl-i nüfus ve gasb-ı emvâl et-

diklerinden şikâyeti hâvî Şarkışla kazasının Sızır karyesi eşrâfından Mîr Seyyid imzasıyla keşîde olunan telgrafnâme leffen tisyâr kılındı. Asayiş-i mahallînin te'min ve idâmesi esbâbının istikmâl buyurulması mütemennâdır, efendim.

Fî 20 Receb sene [1]337 ve fî 22 Nisan sene[1]335

Hariciye Nâzırı namına
Müsteşar
(İmza)

**

Telgrafnâme
Mahreci: Tonus
Numarası: 131
17 Nisan sene [13]35

Hariciye Nezâreti'ne

Öteden beri Boğazlıyan kazasının Çat ve Maden kazasının Aktaş ve Başaçanak mevki'lerinde tahassun ile ahali-i kurâ ve ebnâ-yı sebîle îrâs-ı hasardan hâlî kalmayan Boğazlıyan'ın Ürneç karyesinden Samuel ve Çatlı İsmetoğlu Mihran çeteleri mezkûr kazalarda haklarında bir takibât-ı ciddiye yapılmamasından münba'is olmalıdır ki yetmiş-seksen neferden ibaret olan çete efrâdı Maden kurâsı ahalisine envâ'-ı mezâlim ve işkence icrasıyla katl-i nüfus ve gasb-ı nukûd ve em[v]âl gibi ahvâl-i şekâvetin îkâ'ından hâlî kalmamakda iken bundan tahminen bir buçuk ay mukaddem Çatlı İsmetoğlu Mihran kumandasındaki on sekiz neferlik hunhar bir çete ansızın karyemize tecavüzle müsellahan hâneme bi'l-hücum bin beş yüz lira kıymetindeki nukûd ve eşyamı ahz u gasb, tüfenk, kama ile vücudumun müte'addid mahallerinden ağır suretde darb ve cerh ederek ta'tîl-i uzva sebebiyet vermiş ve öldüğüme kanaat ederek savuşup tahassungâhları olan mevâki'-i mezkûreye gitmiş ve ber-mu'tâd oralarca hiçbir gûnâ takibâta ma'rûz kalmamış olduklarından kemâl-i refah ve saadetle mağsûbât-ı mezkûreyi ekl ü itlâf etmekde bulunmuşlardır. Mezkûr kazalarca himayeye mâlik olan eşirrâ-yı merkûmûnun mezâlim ve irtikâb edegelmekde oldukları şekâvet ve hasarâtdan vikâyemiz husu-

sunda icra-yı ma‘deletin ifasını kemâl-i tazarru‘la istirhâm eder âsâr-ı fi‘liyesini serî‘an intizâr ederiz. Fermân.

Şarkışla kazasının
Sızır karyesi eşrâfından
Mîr Seyyid

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Tarih: 27 Nisan sene [1]335

Telgraf

Dahiliye Nâzırı Mehmed Ali Beyefendi'den Sivas Vali Vekâleti'ne

Şarkışla kazasının Sızır karyesi eşrâfından Mîr Seyyid imzasıyla Tonus merkezinden çekilen 17 Nisan sene [1]335 tarihli telgrafnâme kopyasının celb ve mütâlaasıyla câlib-i dikkat olan mündericâta nazaran tahkikât ve takibât-ı ciddiye ve serî‘a icra ve mütecâsirlerin derdesti ile neticeden malumât i‘tâsı.

DH. EUM. AYŞ, 6/8_1

390 RUM VE ERMENİLERİN DÖNÜŞLERİNİ İNCELEYEN KİŞİLERE KOLAYLIK SAĞLANMASI

Rum ve Ermenilerin geri dönüş işlemlerini incelemeye gelen Münir Bey ile İngiliz zâbitine gereken kolaylığın sağlanması

27 Nisan 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
3744

Şifre telgraf

Kastamonu, Ankara Vilâyetleri'ne

Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi İskân Şubesi Müdürü Münir Bey bir İngiliz zâbiti ile birlikde Rum ve Ermeni iade muamelâtını tedkik etmek

üzere İnebolu tarîkıyla müteheyyi-i hareket bulunduklarından haklarında teshîlât-ı lâzıme irâesinin alâkadarâna tebliği.

Fî 27 Nisan sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 98/319

391

MÜSLÜMANLARA SALDIRAN ERMENİLERİN CEZALANDIRILMASI

Bütün suçlular hakkında eşit davranılmasının tabii olduğu, Müslümanlara karşı suç işleyen Ermeniler hakkındaki şikayetler üzerine derhal kanunî tahkikat ve takibat yapılarak belgelerin Divan-ı Harb'e tesliminin gerektiği

1 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Asayiş Şubesi

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 23 Nisan [1]335. Bilumum mücrimîn hakkında seyyânen muamele ifa edilmek tabiî olduğu gibi esasen İslâmlara karşı irtikâb-ı cinayet etmiş olan Ermeniler hakkında vuku bulacak şikâyât üzerine derhal tahkikât ve takibât-ı kanuniye ifasıyla evrakın Divan-ı Harblere tevdî'i lâzım geleceği Van, Bitlis, Erzurum Vilâyetleri'ne tebliğ edilmiş olduğundan kendilerine tecavüz eden Ermeniler hakkında lâzım gelen muamelenin ifası için merci'-i aidine müracaat eylemeleri lüzumunun müsted'î Abdülmecid ve rüfekâsına tefhîmi.

Fî 1 Mayıs sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 99/9

392 MEMLEKETLERİNE GERİ DÖNENLERİN MALLARININ TESLİMİ

Tehcir olunduktan sonra memleketlerine dönen kişilerin mallarının vasî ve vekillerine verilmeyerek sadece kendilerine teslim edileceği

4 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn
Müdüriyet-i Umumiyesi
İskân Şubesi
37530

Şifre telgraf

Bitlis Vilâyeti'ne

C. 22 Nisan sene [1]335 şifreye. Tehcir olunan eşhâsdan mahâll-i sairede bulunanların memleketlerine avdetleri hâlinde metrûk emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlelerinin ancak kendilerine teslimi icab eder. Serd olunan mütâlaaya nazaran İslâm olan vekil ve vasîlerine teslimi muvâfık değildir.

Fî 4 Mayıs sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 99/35

393 SORUŞTURMA KOMİSYONLARI OLUŞTURULMASI TEKLİFİNİN REDDEDİLDİĞİ

Ermeni tehcirinde suistimalleri görülen memurları meydana çıkarmak üzere kurulacak soruşturma komisyonlarına ikişer hukukçu göndermeyi hükümetlerinin reddettiğine dair Hollanda, Danimarka, İspanya ve İsveç elçiliklerinden gelen notalar

6 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Sayı: 15577/92
6 Mayıs 1919

Konu: *Tehcir esnasında işlenen suçların soruşturulmasıyla görevli komisyonlardaki üye delegeler*

Yabancı Ortaelçiliklere Şifahî Nota

Danimarka: 7 Nisan 1919, sayı 3
İspanya: 17 Mart 1919, sayı 5
İsveç: 19 Nisan 1919
Hollanda: 17 Mart 1919, sayı 395/34

Osmanlı Hükümeti'nin, Osmanlı uyruklulardan bir kısmının sürgün edilmesi esnasında işlenen suçlar hakkında bir soruşturma yapması amacıyla görevlendirmeyi önerdiği komisyonlara Danimarka delegelerinin katılımlarıyla ilgili kendisine gönderilen şifahî notayı almış olmaktan Hariciye Nezâreti onur duymuştur.

Hariciye Nezâreti, İmparatorluğun vilâyetlerine gönderilen tahkik komisyonlarının yukarıda bahsedilen suçlar hakkında istenilen soruşturmaları yapma görevini de aynı zamanda ifa edeceğini ve Osmanlı Hükümeti'nin daha önce ifade edilen özel komisyonların kurulmasından vazgeçmiş olduğunu kendi hükümetlerine bildirmeleri amacıyla ortaelçiliklerin bilgisine sunmayı görev addetmektedir.

**

Türkiye'deki
Hollanda Ortaelçiliği
Sayı: 395/34
İstanbul, 17 Mart 1919

Hariciye Nezâreti'ne

Hollanda Kraliyet Ortaelçiliği, bu ayın 15'inde gönderilen 14406/13 sayılı Osmanlı Hariciye Nezâreti'nin şifahî notasına atıfta bulunarak Kraliyet Hükümeti'nin Hollanda menfaatlerinin doğrudan söz konusu olmadığı konu-

larda bir soruşturmaya katılmayı şimdilik yersiz olarak değerlendirdiğini Osmanlı Hükûmeti Hariciye Nezâreti'nin bilgisine sunmaktan onur duymaktadır.

**

Türkiye'deki
İspanya Ortaelçiliği
Sayı: 5
İstanbul, 17 Mart 1919

Hariciye Nezâreti'ne

Şubat ayının 13'ünde gönderilen 13851/18 sayılı şifahî notanın muhtevasının İspanya Kraliyet Hükûmeti'ne telgraf yoluyla iletildiğini Osmanlı Hükûmeti Hariciye Nezâreti'ne bildiren 19 Şubat 1919 tarihli şifahî notanın devamı olarak İspanya Kraliyet Ortaelçiliği, İspanyol Kraliyet Hükûmeti'nin, yüce değerini takdir ettiği bu nazik davetinden dolayı Osmanlı Hükümeti'ne teşekkür ettiğini ve Soruşturma Komisyonu'na katılmaları amacıyla, iki İspanyol yargıcın atamasını şimdilik yapacak durumda olmadığını bildiren resmî bir yazı aldığını Osmanlı Hükümeti Hariciye Nezâreti'ne iletmekten onur duymaktadır.

**

Türkiye'deki
Danimarka Ortaelçiliği
Sayı: 3
İstanbul, 7 Nisan 1919

Hariciye Nezâreti'ne Şifahî Nota

Osmanlı Hükümeti Hariciye Nezâreti'nin 13 Şubat tarihinde 13851/18 sayı ile gönderdiği şifahî notaya cevap olarak Danimarka Kraliyet Ortaelçiliği; mevcut şartlar içerisinde Kraliyet Hükümeti'nin, Danimarka menfaatlerini doğrudan ilgilendirmeyen bir soruşturmayla görevli bir komisyona delege atama zorunda olmadığı düşüncesini, Kraliyet Dışişleri Bakanlığı'nın emri üzerine bilgilerinize sunmaktan onur duymaktadır.

**

Türkiye'deki
İsveç Ortaelçiliği
İstanbul, 19 Nisan 1919

Hariciye Nezâreti'ne Şifahî Nota

Tehcir vesilesiyle savaş esnasında işlenen kötülüklerin müslim ve gayr-i müslim tebaanın failleri haklarında dava açmakla yükümlü Osmanlı soruşturma komisyonlarına yardımcı olarak iki İsveçli yargıcın atanmasıyla ilgili, Bâbıâlî'nin 13 Şubat tarihinde 13851/18 sayı ile gönderdiği şifahî notaya atıfta bulunarak; Kraliyet Hükümeti'nin bahsedilen komisyonlara İsveç yargıçlarının katılım talebini yerine getiremeyeceğini bildiren İsveç Kraliyet Nezâreti'nden 11 Nisan tarihinde bir telgraf aldığını, Osmanlı Hükümeti Hariciye Nezâreti'nin bilgisine sunmaktan İsveç Kraliyet Ortaelçiliği onur duymaktadır.

HR. SYS, 2569/5_8, 9, 10, 11, 12

394 ERMENİLERİN MEMLEKETLERİNE İADELERİ İÇİN PARA GÖNDERİLDİĞİ

Ermenilerin memleketlerine iadeleri için Mamuretülaziz'e havalenâme gönderildiği

10 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi
Muhasebe Şubesi
37806

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 28 Nisan sene [1]335. Ermenilerin memleketlerine iadeleri için sevk maddesinden yüz bin kuruşluk havalenâme derdest-i irsâldir.

Fî 10 Mayıs sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 99/124

395

MÜSLÜMANLARLA EVLENEN VE EŞLERİNDEN AYRILMAK İSTEMEYEN ERMENİ KADINLARA BASKI YAPILMAMASI

Müslümanlarla evlenen ve eşlerinden ayrılmak istemeyen Ermeni kadınlara baskı yapılmaması, ayrılmaları konusunda din adamları ve temsilciler tarafından müracaat veya ısrarda bulunulduğu takdirde durumun Dahiliye Nezâreti'ne bildirilmesi

10 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
5471
Umum: 247

Şifre

Edirne, Erzurum, Ankara, Aydın,
Bitlis, Hüdavendigâr, Diyarbakır, Sivas, Trabzon,
Kastamonu, Konya, Mamuretülaziz, Van Vilâyetleri'ne, Karahisar-ı
Sahib, Erzincan, Kütahya, İçel, Eskişehir, İzmit, Bolu, Canik, Çatalca,
Karesi, Kale-i Sultaniye, Menteşe, Teke, Kayseri, Niğde Mutasarrıflıkları'na

İslâmlarla izdivâc eden ve zevclerinden ayrılmak istemeyen Ermeni kadınlar haklarında muamele-i cebriye ifa olunmaması ve beynlerinin tefrîki hususunda rüesâ-yı ruhâniye ile mümessiller tarafından müracaat ve ısrar vuku bulursa keyfiyetin evvel emirde nezârete iş‘ârı ta‘mimen tebliğ olunur.

Fî 10 Mayıs sene [1]335

Dahiliye Nâzırı
Mehmed Ali

DH. ŞFR, 99/110

396

ERMENİLERİN BİLECİK'TE BİRÇOK EVE ZORLA GİREREK ARAMA YAPTIKLARI

Ermenilerin Bilecik'te evlere zorla girerek arama yaptıkları bildirildiğinden konuyla ilgili izahât verilmesi

13 Mayıs 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
5536

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 11 Mayıs sene [1]335. Ermenilerin Bilecik'de birçok hânelere cebren girdikleri ve taharriyâtda bulundukları isim ve mekân tasrîhiyle haber veriliyor. İş'âr-ı sâbık vechile izahât i'tâsına muntazırım.

Fî 13 Mayıs sene [1]335

Nâzır
Mehmed Ali

DH. ŞFR, 99/167

397 ERMENİ SİYASÎ PARTİLERİNİN FARKLI ÜLKELERDE YAŞAYAN ERMENİLERİ OSMANLI ÜLKESİ'NE GÖÇE TEŞVİK ETTİKLERİ

Ermeni siyasî partilerinin 1 milyon lira yardım toplanmasını kararlaştırdıkları, bu konuda faaliyet göstermek üzere bir heyet seçtikleri, Lahey'de bir şube açılması için iki Taşnaksütyun üyesini görevlendirdikleri ve farklı ülkelerde bulunan Ermenileri Anadolu'ya göç konusunda teşvik etme hazırlıklarına giriştikleri

21 Mayıs 1919

İstanbul
Polis Müdüriyet-i Umumiyesi
Birinci Şubesi
Hususî: 1609

Mahremdir

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

1- Ermeni Patriği ve Ermeni Protestan Cemaati vekilinin arzu ve muvâfakatlarıyla istikbalde teşekkül etmesi muhtemel Ermeni hükûmetinin imarına sarf olunmak üzere fırak-ı siyasiyelerinin muâvenet ve müzâheretiyle Dersaâdet ve vilâyâtdaki Ermeni zenginlerinden iâne suretiyle bir milyon li-

ranın cem‘ine karar verilerek bu hususda icra-yı faaliyet etmek üzere bir hey’et intihâb edildiği.

2- Ermeni fırka-i siyasiyesinin Cenevre'deki bürosu Taşnaksütyun rüesâsından Mısırlıyan ve Bazarganyan nâmında iki kişiyi i‘zâm ederek Lahey'de bir şube küşâdına memur eylediği ve memâlik-i ecnebiyede müteferrik bir hâlde bulunan Ermenileri Anadolu'ya hicrete teşvik ve sevklerini teshîl için faaliyetde bulunacakları vâki olan istihbâra atfen arz olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 12 Mayıs sene [13]35

Polis Müdür-i Umumîsi nâmına
(İmza)

**

Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
45293-53
Tarih: 21 Mayıs sene [13]35

Hulâsa: *Ermeni fırak-ı siyasiyesinin bir milyon lira iâne cem‘ine teşebbüs ve memâlik-i ecnebiyedeki Ermenileri Memâlik-i Osmaniyye'ye hicrete teşvik etmekde olduklarına dair*

Mahremdir

Nezâret-i Celîle'den Huzur-ı Âlî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye arîza

Ermeni Patriği ve Ermeni Protestan Cemaati vekilinin arzu ve muvâfakatlarıyla istikbalde teşekkül etmesi muhtemel Ermeni hükûmetinin imarına sarf olunmak üzere fırak-ı siyasiyelerinin muâvenet ve müzâheretiyle Dersaâdet ve vilâyâtdaki Ermeni ağniyâsından iâne suretiyle bir milyon lira cem‘ine karar verilerek bu hususda icra-yı faaliyet etmek üzere bir hey’et intihâb edildiği ve Ermeni fırak-ı siyasiyesinin Cenevre'deki bürosunun Taşnaksütyun rüesâsından Mısırlıyan ve Bazarganyan nâmlarında iki şahsı i‘zâm ederek Lahey'de bir şube küşâdına memur edildiği ve memâlik-i ecnebiyede müteferrik bir hâlde bulunan Ermenileri Anadolu'ya hicrete teşvik ile sevklerini teshîl için faaliyetde bulunacakları istihbâr olunduğu İstanbul Polis Müdüri-

yet-i Umumiyesi'nden vârid olan tezkirede izbâr kılınmış olmakla arz-ı malumât olunur. Ol bâbda.

DH. EUM. AYŞ, 8/91

398 KINALI VE KARAHAÇ'TA OSMANLI ASKERİNİN ÇEKİLMESİNDEN SONRA ERMENİLERİN MÜSLÜMAN AHALİYE YAPTIĞI ZULÜMLER

Kınalı ve Karahaç'ta Osmanlı askerinin çekilmesinden sonra Ermenilerin Müslüman ahaliye mezalim uyguladıkları, bütün kuvvetleriyle sınırlara saldıracakları anlaşıldığından gereğinin yapılmasının istendiği

1 Haziran 1919

Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti
Tarih: 1 Haziran sene [1]335

Sadâret-i Uzmâ'ya

1 Haziran sene [1]335 tarihli ve … numaralı tezkire-i acizîye zeyldir. Asâkir-i Osmaniyye çekildikden sonra Ermeniler tarafından Kınalı, Karahaç karargâhlarında ve sair bazı mahallerde İslâmlara karşı yapılan mezâlime ve bir emr-i vâki‘ husûle getirmek için kuvâ-yı külliyye ile hududlara yaklaşarak tecavüz edecekleri anlaşıldığına dair Erzurum Vilâyeti'nden bu kere de alınan telgrafnâmenin sureti leffen savb-ı âlî-i fahîmânelerine takdim kılınmış olmakla mündericâtına ve arz u iş‘âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının ifa ve emr u inbâ buyurulması bâbında.

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Şifre Telgrafnâme
Mahreci: Erzurum

Asâkir-i Osmaniyye'nin çekilmesinden yirmi bir gün sonra Ermenilerin Kınalı, Karahaç karargâhlarında ictimâ eden yedi bin altmış İslâm'ı yakmak suretiyle itlâf etdikleri ve üç yüz altmış genç kadını beraberlerinde götürdük-

leri ve iki ay sonra dahi Şehril nahiyesinin Emup köyünde üç gün muharebeden sonra hiçbir şey yapmayacaklarını te'min ile ahaliyi aldatarak teslim aldıkları bin üç yüz otuz üç adamı kâmilen ve altmış genç kadını beraber götürerek haklarında bazı gûnâ muamele îkâ' eyledikleri ve bu hâli delâil ve emârâtıyla oraya gelen İngiliz kumandanlarına defaâtle beyân ve isbat etmişler ise de kat'iyyen dinlemeyip havali-i mezkûrenin muvakkaten Ermenilere terki lâzım geleceği ve bu terk keyfiyeti sulh konferansının neticesi olmayıp kendi fikirlerince böyle yapılması icab edeceği yolunda cevab aldıkları ve bu yüzden Ermeniler kuvâ-yı külliyye ile hududlara yaklaşarak tecavüz edecekleri Bayezid'e gelmiş olan Nahçıvan'ın Genceli Hacı Cabbarvayzâde tarafından ifade olunduğu Bayezid Mutasarrıflığı'nın iş'ârı üzerine ma'rûzdur.

Fî 20 Mayıs sene [1]335

Vali
Münir

DH. KMS, 53-1/24

399 MÜLTECİLERİN ÜCRETSİZ OLARAK SEVK EDİLMELERİ

Müslim ve gayr-ı Müslim mültecilerin Anadolu demiryolundan ücretsiz olarak sevk edilmelerinin sağlanması

7 Haziran 1919

Menâfi'-i âliye-i memleketi derpîş-i [nazar-ı] dikkat etmeyerek büyük bir gafletle bilâ-teemmül Harb-i Umumî'ye dahil olan hükümet-i sâbıkanın ale'l-husus muhacirîn işlerindeki icraâtını şiddetle takbîh etmekde olan Hükümet-i hâzıra-i Osmaniyye bunu tamir için yerlerinden çıkarılıp bazı vilâyâta tehcir ve teb'îd edilen ve dûçâr-ı mağduriyet olan Ermeni ve Rum muhacirlerinden 276015 nüfusu 4,5 mâh zarfında ale'l-umum vesâit-i nakliyedeki buhrâna ve ahvâl ve şerâit-i fevkalâdeye ve mevsimin muhalefetine rağmen memleketlerine iadeye ve bazı yerlerde kendilerine hububât ve tohumluk, âlât ve edevât-ı zirâiye gibi mevâdd-ı iâşe tevzî' ve melbûsât ve yatak ve emsali mal-

zeme-i beytiye i‘tâ edilmek suretiyle esbâb-ı maişet ve sıhhatlerini te’mine atf-ı ehemmiyet eylemiş ve meskenleri mevcud olanların hânelerini peyderpey teslim ve iadeye ve mesâkin-i mevcudenin adem-i kifayeti hâlinde her mahaldeki askerî barakalarla mebânî-i umumiyeye yerleşdirmek veyahud kendilerine inde'l-hâce çadır vermek suretiyle de hüsn-i niyetini tesbit ve insaniyete ve hayat-ı beşere olan hürmet ve merbûtiyetini ibrâza müsâra‘at etmişdir. Henüz avdet etmemiş bulunanlar hakkında dahi devletin malum olan müzâyaka-i maliyesine rağmen aynı muâvenât ve teshîlâtın imal ve ibrâzı dahi suret-i kat‘iyede mukarrer bulunmuşdur.

Hükûmet-i sâbıkanın her türlü akıl ve basîretden ârî olarak girdiği harb-i zâilin netâyic-i mühlikesine en ziyade vilâyât-ı şarkıye ahalisi ma‘rûz olmuşdur. Fi'l-hakika vilâyât-ı mebhûse ahali-i -iyesi bir tarafdan Rusların seyl-i istilası ve diğer tarafdan Ermeni çetelerinin pây-ı tahrib ve tecavüzü altında gayr-ı kâbil-i tahammül bir vaziyet-i elîmeye giriftâr olmuş ve Erzurum, Trabzon, Bitlis, Van vilâyetleriyle Erzincan sancağı ahalisinden bir milyonu mütecâviz nüfus her türlü vesâit-i sıhhiye ve hayatiyeden mahrum olarak dahile doğru iltica mecburiyetinde kalmışdır. Bu tecavüzât-ı i‘tisâfkârâne ile iltica mecburiyeti mürûr-ı eyyâmla pek ziyade müşted olan mesâib-i saire-i harbin inzimâmıyla İslâm mültecilerden 701166 nüfusun telef ve ziyâ‘ını müstelzim olmuşdur. İşbu mikdar telefât hükûmetin resmî kuyûdât-ı ihsâiyesine müstenid olduğundan malumât-ı resmiye haricinde kalıb tahminen üç yüz bine karîb nüfusun dahi ilâvesi hâlinde yalnız sâlifü'z-zikr dört vilâyetle bir livâ ahalisine aid olmak üzere mikdar-ı telefât yekûnunun 1.000.000'a bâliğ olduğu görülür. Halbuki ahali-i merkûmenin ma‘rûz olduğu sefalet, telef olanların mikdarını zikretmekle tarif edilmiş olmaz. Belki esbâb-ı maişet ve hayatın noksanından dolayı zaten iltica etdikleri mahallerde dahi büyük bir ıztırâr-ı hayat imrâr edegelmekdeler iken kendilerinin hükûmet-i sâbıka tarafından tehcir edilmiş olan Ermeni ve Rum emâkin-i metrûkesine bir fikr-i mantıkîye müstenid olmayarak yerleşdirilmiş olmaları hasebiyle bu kere pek tabiî bir hiss-i nasfet ve adalete tebaan gayr-ı Müslim muhacirlerin kemâl-i müsâra‘atla memleketlerine avdetlerinin te’min edilmesi neticesi olarak iltica etdikleri mahallerden ihrac edilip açıkda ve acınacak bir hâlde kalmış olmalarının dahi nazar-ı dikkate alınması icab etmekdedir. Hükûmet muhtac-ı izah olmadı-

ğı üzere Rum ve Ermeni muhacirleri hakkında mütehassis olduğu fikr-i adaleti bu mertebe zulm ve sefalete ma‘rûz olan İslâm muhacir ve mültecilerin muhafaza-i hayatı için tatbik ve isti‘mâle ve binâenaleyh her fedâkarlık yapılarak bu biçareleri dahi memleketlerine iadeye mecburdur. Halbuki vilâyât-ı şarkıyeye vâsıl olan yegane tarîk Anadolu hutût-ı hadîdiyesi olduğu gibi işbu hatt-ı hadîdin gerek Mardin ve Nusaybin'e müntehî olan aksâmının muntazaman işletilmemekde ve bu işletme muamelâtının hükûmetin yed-i iktidârında bulunmamakda olması ve gerek Konya'ya kadar şimendifer ucûrât-ı nakliyesinin beş altı misline iblâğı ve Konya'dan itibaren Nusaybin'e kadar dahi tezyîd-i ucûrâtdan mâadâ ayrıca madenî akçe talebinde bulunulması mezkûr turuk-ı hadîdiyeden hükûmetçe te’min-i istifade imkânını nez‘ ve selb etmekde ve bi'n-netice bâlâda derece-i sefaletleri izah olunan muhacir ve mültecilerin iadelerini müstahîl kılmakdadır. Bilhassa Urfa, Diyarbakır, Konya, Ankara, Adana, Maraş, Niğde, Sivas ve Kayseri havalisinde mütekâsifen mevcud ve mikdar-ı nüfusu müdhiş bir yekûna bâliğ ve el-yevm bulundukları mahalde zîk-ı maişet sâikasıyla derece-i sefaletleri yevmen fe-yevmen tahammül-sûz bir hâle vâsıl olan bu sefil ve biçare kitle-i beşerin memleketlerine iade edilememeleri yüzünden kâmilen mahv u tebâh olmaları muhâtarası başgöstermekde olduğu gibi sefalet ve ıztırârın tevlîd edeceği zaruret-i hayatiye ile taht-ı tazyikinde bulundukları zîk-ı maişeti ber-taraf etmek mecburiyetinde kalan işbu ahalinin el-yevm ikamet etmekde oldukları mârru'z-zikr mahallerde takrîr-i asayiş hususunda müşkilâta ma‘rûz kalınmakda ve bu cihet dahi ayrıca mahall-i nazar görülmekdedir. Binâen alâ-zâlik Hükûmet-i Osmaniyye bu zavallı halkın şerh ve tafsil kılınan sefalet-i mütehakkıkalarının daha ziyade iştidâd ve temâdîsine Düvel-i Muazzama-i Mü’telife mümessillerinin hissiyyât-ı âlî-cenâbânelerinin mâni olacağına ma‘tûf itimad ve kanaatini bi'l-izhâr ber-vech-i âtî teklifâtının nazar-ı dikkate alınacağına ümidvâr olur.

Şöyle ki:

Mikdarı yüz binlere bâliğ olan İslâm mültecilerle henüz memleketlerine avdet fırsatına mazhar olamayan mütebâkî Ermeni ve Rum muhacirlerinin mevsim-i hâzır dahilinde kâmilen me’vâ-yı kadîmlerine iadeleri zaruretinin

kabulü lâzım gelir. İşbu zaruret-i hâlin tesviyesi ise Müslim ve gayr-ı Müslim mülteci ve muhacirlerin tercîhan ve müsta‘celen Anadolu hutût-ı hadîdiyesince meccânen te’min-i sevk ve nakilleri esbâbının istikmâline mütevakkıf olduğundan Hükûmet-i Osmaniyye bu bâbda icab eden muamelenin sür‘at-i ifasına ma‘tûf delâlet-i kıymetdârânelerinin Düvel-i Mü’telife mümessilîn-i kirâmınca şimdiye kadar her vesile ile ibrâz edilegelen âsâr-ı insaniyetkârânelerine bir zamîme-i fâika ve cemile olmak üzere i‘mâl ve neticesinin kendisine tebliğ ve iş‘âr edileceğine mutmain olmakla kesb-i şeref eyler.

[7 Haziran 1919]

HR. SYS, 2487/10

400 MERZİFON'DA BULUNAN İNGİLİZLERİN ERMENİ VE RUMLARLA SIKI İLİŞKİLER İÇİNDE BULUNDUKLARI

Merzifon'da bulunan İngilizlerin Ermeni ve Rumlarla sıkı ilişkiler içinde bulundukları belirtilerek Amasya'da bulunan İtilaf Devletleri görevlilerinin vazifelerinin neler olduğunun ve kendilerine karşı nasıl davranılacağının, ayrıca fedai ve komite teşkilatları ile Amerikalılar tarafından ithal edilen silah olması muhtemel sandıklar hakkında ne gibi tedbirler alınacağının bildirilmesinin Sivas Vilâyeti'nden istendiği

8 Haziran 1919

Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti
Tarih: Fî 8 Haziran sene [1]335

Sadâret-i Uzmâ'ya Tezkire

Merzifon'da bulunan İngilizlerin bazı teşebbüsâtına dair Sivas Vilâyeti Vekâleti'nden alınan fî 5 ve 7 Haziran sene [13]35 tarihli iki şifre telgrafnâmenin suretleri leffen takdim-i huzur-ı sâmî-i Sadâret-penâhîleri kılınmış olmakla, ol bâbda.

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Sivas

Merzifon Kaymakamlığı'nın iş‘ârına atfen Amasya Mutasarrıflığı'ndan alınan telgrafnâmede Merzifon'a her gün onbeş-yirmi araba ile ve İngiliz askerlerinin muhafazası altında muhteviyâtı mechûl müte‘addid sandıklarla mevâd gelmekde olduğu iş‘âr olunmuş ve fi'l-hakika Ulukışla'dan Amerika otomobilleriyle merkeze de birçok sandıklar geliyor. Gerçi bazı otomobillerde dakîk ve şeker ve sair me’kûlât ve saire var ise de bazılarında bulunan sandıkların şübheli olduğu hâlde muhteviyâtına vâkıf olmuyoruz. Gayet mahrem suretde tarassud ve tecessüs etdirilmekde ve bu hususda icab eden başka tedâbîre mahremâne tevessül olunacakdır. Bazı kimselerin rivayetinin sıhhati farz olunsa bu sandıklarda esliha ve cephâne ve mevâdd-ı infilâkıye olacakdır ki, bu sıra Ermeni mültecilerinin kesretle gelmekde olmaları ve bir tarafdan da Dersaâdet'e gitmek vesilesiyle buradan tebâ‘ud etmekde oldukları ve vaziyetlerindeki bazı tebeddülât mezkûr sandıklarda eslihanın bulunduğuna ve fırsat düşdükçe ifsâdât hâzırlıklarında olduklarına ihtimal tevlîd ediyorsa da bu ihtimal-i mücerred üzerine hafiyyen tarassuddan başka şimdilik çare yokdur. Bu bâbda gerek Merzifon'dan ve gerek Samsun'dan ve gerek merkezden ne gibi malumât alınırsa arz edileceği bedîhîdir. Bu hususda olunacak muamelenin iş‘ârına ve icab edenlere de emr ü irâdesine müsaade buyurulması ma‘rûzdur.

Fî 7 Haziran sene [1]335

Vali Vekili Kadı
Hasbi

**

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Sivas

Amasya Mutasarrıflığı'ndan alınan şifre telgrafnâmede Merzifon'da bulunan İngilizler Ermeni ve Rumlarla sıkı temasda bulundukları ve Ermeni-

lerden yüz nefer kaydetdikleri ve şakî Karaköylü Yanko'nun teşkilatda bulunduğu ve İngilizler Merzifon'da altmış kişinin tevkifi için defter yapdıklarını haber aldığı Merzifon Kaymakamlığı'ndan yazıldığı ve Gümüşhacıköy Kaymakamlığı'ndan alınan telgrafda dahi mezkûr Karaköy'e giren bir İngiliz zâbiti Karaköy Rumlarının bir fenalık yapmaları te'min edildiği cihetle o karye Rumları hakkında takibât yapılmaması beyân olunduğu ifade olunmuş diğer telgrafnâmesinde dahi Havza'da bulunan müfettiş paşanın emriyle Karaköy'e bir piyade alayı vürûd ederek abluka edilip taharriyâta ibtidâr olunduğu ve şakîlerden kimse zuhur etmeyip ancak esna-yı taharriyâtda Merzifon'da Düvel-i İtilâfiye Mümessili Amerikalı Getchell otomobil ile oraya gelerek taharriyâtı men' etmek teşebbüsâtında bulunmuş ise de ismâ' edemeyerek taharriyâtın ikmâl, diğer telgrafnâmede dahi Merzifon'daki İngiliz kontrol zâbiti vakitli-vakitsiz rüesâ-yı memurîn-i mülkiye ve erkân-ı askeriyeden arzu etdiklerini nezdine celbe teşebbüs ve muhtelif sualler dermiyân eylediği ve bu hâl haysiyet-i memuriyeti muhil, ba'demâ bu suretle celbe tevessül olunduğu hâlde gitmeyerek tahrîren sual edilmesi dermiyân edileceği iş'âr kılınmışdır. Mutasarrıflığa bazı talimât verilmişdir. Bu zâbitlerin hükûmete ve hükûmetin bunlara karşı vazife ve vaziyeti malum olmadığından ahvâl-i mezkûrede kaymakamların ittihâz edecekleri hatt-ı hareketin iş'âr buyurulması ve fedai ve komite teşkilatı keyfiyetleri Amerikalılar tarafından idhâl edilen sandıklar muhteviyâtının eslihadan ibaret olacağı ihtimalini tezyîd etdiğinden bu bâbda ne gibi tedâbîr ittihâzı lâzım geleceğinin mahremâne bir talimât verilmesi ma'rûzdur.

Fî 7 Haziran sene [13]35

Vali Vekili Kadı
Hasbi

DH. KMS, 53-1/41

401

RUM VE ERMENİ ÇETECİLERİN MOTORLA TRABZON'DAN SAMSUN'A HAREKET ETTİKLERİ

40 kişiden müteşekkil Rum ve Ermeni çetecilerini taşıyan bir motorun Trabzon'un Mapavri limanından Samsun'a doğru hareket ettiği

2 Temmuz 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Samsun

Gayet müsta'celdir

Şimdi Mapavri Liman reisinden aldığım telgrafda kırk kişilik Rum ve Ermeni çetesini hâmil bir motorun bu tarafa hareket etdiği bildiriliyor. Motor hakkındaki iş'ârâtımın tervîcine intizâren bütün bu feci menâzıra karşı seyirci kalmak zaruretinde bulunduğum ma'rûzdur.

Fî 2 Temmuz sene [13]35

Canik Mutasarrıfı
Hamid

DH. KMS, 53-2/3

402 ERMENİ KUVVETLERİNİN TAARRUZU DURUMUNDA ORDUNUN SAVUNMA DURUMUNA GEÇMESİ

Ermeni kuvvetlerinin tecavüz ve taaruzları halinde ordunun müdafaa durumuna geçmesi için kumandanlıklara gerekli talimatın verilmesinin Meclis-i Vükelâ kararıyla Harbiye Nezâreti'ne tebliğ edildiği, ancak bunun seferberlik ilanına yetki verildiği anlamına gelmeyeceği

13 Temmuz 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Sivas

Mühim ve müsta'celdir

İki günden beri On Beşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir imzasıyla yekdiğerini müteâkib açık ve şifreli alınan telgrafnâmelerde Ermeni müfrezelerinin hudud civarındaki İslâm köylerinde bir takım cinayât-ı fecî'a irtikâb ederek ahali-i İslâmiye'nin hududumuz dahiline ve kısmen de dağlara iltica etdikleri ve son telgrafa nazaran da mezkûr müfrezelerin Pasin ve Kara-

kilise, Armudlu kurâsına gelerek köy civarındaki sırtlara ellerindeki üç kıt‘a topu ta‘biye ederek emniyet kıt‘alarını hududa kadar sürdükleri bildirilmekdedir. Şu hâle nazaran oralarda bir fevkalâdelik hissolunuyor. Gerçi bu hâlin şimdilik vilâyetimizle alâkası yok ise de mûmâileyh tarafından alınan diğer bir telgrafnâmede dahi İstanbul'dan emir almadıkça seferberlik ilânı hakkında cihet-i askeriyeden verilen emrin infâz edilmemesi ve aksi hâlde müsebbiblerinin mes’ul olacağı hakkında nezâret-i celîlelerinden mukaddemâ ta‘mimen vâki olan iş‘âra muttali‘ olduğundan bahisle bir tehlike vuku‘unda seferberlik ilânına salâhiyetdâr olduğu ve hududa hiçbir Ermeni'nin girmesi ve millet-i İslâmiye'nin taarruzdan masûniyeti için iktizâ eden tedâbîrin ittihâzında serbest olduğu hakkında Meclis-i Vükelâ kararıyla Harbiye Nezâreti'nden kendisine emir verilmiş olmasına mebnî vaktiyle yazılan bu ta‘mimin geri alınması ve herhangi bir mıntıkaya taarruz vuku‘unda vereceği seferberlik emrine her kim itaat etmezse Divan-ı Harb kararıyla mahv u ifnâ edileceği bildirilmekdedir. Cereyân-ı hâle nazaran oralarca karîben seferberlik ilân edileceği istidlâl olunmakdadır. Öyle bir hâl vuku‘unda mezkûr kolordu mıntıkası dahilinde olan Karahisar livâsında da bu emrin tatbik ve icrası taleb edileceği şübhesizdir. Böyle bir hâl karşısında nezâret-i celîlelerinin emr-i ma‘rûzuna ittibâ‘an cihet-i askeriyeden verilecek seferberlik emrinin her hâl ve tehlikeye karşı adem-i icrası mı yoksa mûmâileyhin bahsetdiği Meclis-i Vükelâ kararına ve düşman tarafından yeniden bir taarruz vuku‘unda kuvve-i askeriye tarafından müdafaada bulunulması hakkındaki şifreli emirnâme-i nezâretpenâhîlerine imtisâlen icra edilecek harekât-ı askeriyeye muâvenet ifası mı lâzım geleceği şıklarının te’lif ve hallinde tabiî bir tereddüd hâsıl olmuşdur. Meselenin her iki noktadan haiz olduğu müsta‘celiyet ve ehemmiyete nazaran sâlifü'l-arz iş‘ârât-ı muhtelifenin merkezce te’lifiyle emr-i sarîh ve kat‘î i‘tâsına müsaade buyurulması arz olunur.

Fî 12 Temmuz sene [13]35

Vali
Reşid

**

Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti
Tarih: 13 Temmuz sene [1]335

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 12 Temmuz sene [1]335. Evvelce de tebliğ edildiği vechile Ermeni kuvvetlerinin tecavüz ve taarruzları hâlinde orduca harekât-ı tedâfü'iye icrası zımnında Ordu Kumandanlığı'na talimât-ı mukteziye i'tâsı Meclis-i Vükelâ kararıyla Harbiye Nezâreti'ne tebliğ edilmiş olup bundan seferberlik ilânına salâhiyet i'tâsı çıkmayacağı tabiîdir. Binâenaleyh seferberlik yolunda kumandanlıklar tarafından vuku bulabilecek tebligâta havale-i sem'-i itibar edilmemesi lâzım gelerek iş'âr-ı vâlâları üzerine bu kere dahi icabının icrası için Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne beyân-ı keyfiyet kılınmışdır.

DH. KMS, 53-2/12

403 GERİ DÖNMEYEN ERMENİLERİN BIRAKTIKLARI GAYR-I MENKULLER

Trabzon Ermeni murahhasasının, yerlerine geri dönmeyen Ermenilerin bıraktıkları gayr-ı menkullerin, Ermeni yetimleriyle cemaatin ihtiyaçlarının teminde kullanılması talebinde bulunması üzerine söz konusu gayr-ı menkullerle ilgili konunun Meclis-i Vükelâ'da görüşüldüğünün ve neşrine kadar beklenmesi gerektiğinin bildirildiği

11 Ağustos 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Trabzon

Mukaddemâ dahile naklolunan Ermenilerden henüz avdet etmeyenlere aid metrûkât-ı gayr-ı menkûlenin Ermeni eytâm ve cemaatinin ihtiyacâtını te'mine medâr olmak üzere Murahhashâne'ye devr ve teslimi Trabzon Ermeni Murahhasa Vekâleti tarafından tahrîren taleb edilmişdir. Geçende Trab-

zon'a gelen İngiliz Kumandanı Smith dahi bi'l-vesile böyle bir teklif dermiyân etmişdi. Ancak hükûmetin vesâyet-i âmmesi mevcud iken bu hakkın Murahhashâne'ye i‘tâsında tereddüd olduğundan muktezâsının takdir ve tebliği ma‘rûzdur.

Fî 9 Ağustos sene [13]35

Vali Vekili Defterdar
Emin

**

Tarih: Fî 11 Ağustos sene [1]335

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 9 Ağustos sene [1]335. Henüz avdet etmeyen Ermenilere aid metrûkât-ı gayr-ı menkûle hakkında bir kanun lâyihası tanzim olunarak Meclis-i Vükelâ'da derdest-i müzâkeredir. Karîben neşri Hey’et-i Vükelâca matlûb ve mültezemdir. Onun ahkâmına tevfîk-i muamele olunacakdır. Bu gibi icraât-ı gayr-ı kanuniyede bulunulması müte‘azzir ve kanunun neşrine intizâr edilmesi zarurîdir.

DH. KMS, 54-2/45

404 YOZGAT'TAN BOĞAZLIYAN'A GİDERKEN KAYBOLDUKLARI İDDİA EDİLEN ERMENİLERİN SAĞ OLDUKLARININ ANLAŞILDIĞI

Yozgat'tan Boğazlıyan'a giden 11 kişinin kaybolduğu konusunda Ermeni Patrikhanesi aracılığıyla iletilen ihbar üzerine yapılan tahkikatta söz konusu kişilerden 2 kadının Boğazlıyan Ermeni milletvekili tarafından Keller köyüne sevk edildiğinin, diğerlerinin de Boğazlıyan kazasında sanatlarını icra ettiklerinin anlaşıldığı

18 Ağustos 1919

Ermeni Milleti Patrikliği
Dersaâdet
Tahrirât Kalemi
Aded: 124

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Yozgat Meclis-i Cismânîsi'nden alınan tahrirâtda Yozgat'dan hareketle Boğazlıyan'a gitmekde olan beş erkek ve üç çocuk ve üç kadın yolda nâ-be-

dîd oldukları ve alınan son malumâta nazaran bunlardan erkekler ve çocuklar katlolunup kadınların nerede bulunduklarına malumât alınamadığı beyân olunduğu ma‘rûzdur.

Fî 5 Ağustos sene [1]335

(Mühür)

**

Ankara Vilâyeti
Aded: 22119/1044

Hulâsa: *Yozgat'dan Boğazlıyan'a gitmekde iken katledildiği şikâyet olunan eşhâs hakkında*

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Yozgat'dan Boğazlıyan'a gitmekde olan beş erkek ve üç çocuğun yolda katledildiği ve üç kadının da gâib olduğu Ermeni Patrikhânesi'nden bildirildiği beyân-ı âlîsiyle hakikat-i keyfiyetin inbâsı 7 Ağustos sen [1]335 tarih ve 7310 numaralı telgrafnâme-i devletlerinde emr u izbâr buyurulmasıyla keyfiyet Yozgat Mutasarrıflığı'ndan bi'l-istifsâr cevaben alınan telgrafnâmede, zikrolunan on bir nüfusdan iki kadının Boğazlıyan Ermeni milletvekili tarafından Keller karyesine sevk olunmuş ve diğerleri kaza dahilinde icra-yı san‘at etmekde bulunmuş oldukları ve binâenaleyh livâ dahilinde böyle bir tecavüzün gayr-ı vâki idüğü Boğazlıyan kaymakamının iş‘ârına ve ahîren Yozgat'a gelmiş olan merkûme iki kadının ifadesine atfen izbâr ve mezkûr telgrafnâmenin bir sureti berây-ı malumât leffen huzur-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine takdim ve tisyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Zilkade sene [1]337 ve fî 18 Ağustos sene [1]335

Ankara Valisi
Muhyiddin

**

Ankara Vilâyeti
Aded

Yozgat Mutasarrıflığı'ndan Vilâyete
çekilen 14 Ağustos sene [1]335 tarih ve 1011 numaralı telgraf suretidir.

C. 9 Ağustos sene [1]335 ve 21857/612 Tel'e:

Berây-ı ticaret Yozgat'dan Boğazlıyan taraflarına gitmiş olan on bir nüfus Ermeni'nin gâib olarak hayat ve memâtlarından haber alınamadığı ve ikisinin telef edilmiş olduğu Ermeni Murahhasalığı'ndan bâ-müzekkire beyân olunması üzerine keyfiyet Boğazlıyan Kaymakamlığı'na iş‘âr olunmuş ve merkûmûndan iki kadının Ermeni milletvekili tarafından Keller karyesine gönderilmiş olduğu, diğerlerinin kaza dahilinde icra-yı san‘at etmekde olduğu cevaben beyân edilmiş idi. Keller'e sevk edilmiş olan iki kadının bu kere Yozgat'a gelmeleri üzerine icra olunan tahkikâtda bunlar esasen on dört nüfus Kıbtî olup berây-ı ticaret Kayseri taraflarına gitmekde iken Kayseri'nin Akin karyesi civarında Agobcan ve Kigork nâmında ikisinin eşhâs-ı mechûle tarafından katledildiği ve kâtiller Kayserice taayyün ederek derdest-i takib bulunduğu ve diğerlerinin Boğazlıyan kazası dahilinde icra-yı san‘at etmekde oldukları anlaşılmakla eşhâs-ı merkûmeye livâ dahilinde tecavüzâtda bulunulmamış olduğu ve keyfiyetin Kayseri Mutasarrıflığı'ndan isti‘lâm edildiği ma‘rûzdur.

Fî 18 Ağustos sene [1]335

Mutasarrıf
Leon

DH. KMS, 50-2/40

405 AMERİKA'DAN VE ANADOLU'NUN DİĞER VİLÂYETLERİNDEN ADANA'YA ÇOK SAYIDA ERMENİ GELDİĞİ

Nüfusu artırmak maksadıyla Amerika'dan ve diğer Anadolu vilâyetlerinden Adana'ya birçok Ermeni'nin sevk edildiği, savaş durumu ve sevkiyât sebebiyle bu duruma engel olunamayacağı, ancak gelen Ermenilerin, aslî vatanlarına geri dönenler, Osmanlı ülkesinde yer değiştirenler ve Osmanlı ülkesi dışından gelenler şeklinde gruplara ayrılarak gerçek miktarları hakkında bilgi verilmesi ayrıca emlak ve arazi alıp almadıklarının tahkikinin gerektiği

9 Kasım 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsus
8338

Şifre

Mamuretülaziz Vilâyeti'ne

C. 4 Teşrîn-i Sânî sene [1]335. Adana ahalisinden olmayan Ermenilerin men‘-i azîmetleri Meclis-i Vükelâ kararı iktizâsındandır. Ancak Ermeni nüfusunun teksîr ve teksîfi maksadıyla birçok Ermeni'nin Amerika'dan ve Anadolu'da ekseriyet teşkil etmedikleri mahallerden Adana ve Sivas vilâyetleriyle mahâll-i saireye sevk ve i‘zâm edilmekde ve Adana ahali-i İslâmiyesi'nin Ermeniler tarafından dûçâr-ı mezâlim olmakda bulundukları iş‘ârât-ı vâkı‘adan anlaşılıp Amerika'dan vuku‘u beyân olunan bu hicret cereyânını durdurmak memleketin ve hükûmetin vaziyet-i hâliyesine nazaran gayr-ı mümkün ve esna-yı harbde Memâlik-i Osmaniyye'nin bir mahallinden diğer mahalline azîmet eden veya sevk olunan Ermenilerin me’vâ-yı kadîmlerine avdetlerine mümâna‘at da müstahîl olup yalnız Ermeniler tarafından Adana ve sair mahallerde takib olunan teksîr-i nüfus siyaseti hakkında sulh konferansında müdellelen izahât i‘tâ ve teşebbüsât-ı mukteziye ifa edilebileceğinden bu Ermenilerin evvelâ; aslen Adana veya Memâlik-i Osmaniyye'nin sair mahalleri ahalisinden olup da memâlik-i ecnebiyeden vatanlarına avdet edenler, sâniyen; Memâlik-i Osmaniyye'nin bir kısmından diğer tarafına hicret ve azîmet eyleyenler, sâlisen; an-asl Memâlik-i Osmaniyye halkından olmadığı hâlde bu defa gelenler suretinde üç kısma tefrîkiyle bunların makâdîr-i sahîhası hakkında malumât i‘tâsı ve bu Ermenilerin oralarda sahib-i mesken ve arazi olup olmadıkları nokta-i nazarından da ta‘mîk-ı tahkikât edilmesi ve ale'l-ıtlâk Ermenilerin İslâmlar hakkında mezâlim yapmakda olduklarına dair verilen malumât bî-sûd olduğundan, vukuâtın zaman ve madde tayiniyle müdellelen iş‘ârı Hariciye Nezâreti'nden iş‘âr kılınmış olduğundan bu cihetler hakkında da ber-minvâl-i muharrer muamele ifası mütemennâdır.

Fî 9 Teşrîn-i Sânî sene [1]335

Nâzır nâmına
(İmza)

DH. ŞFR, 104/182

406 TEHCİR SIRASINDA SUÇ İŞLEYENLERİN YARGILANMASI

Diyarbakır ve Mamuretülaziz gibi uzak vilâyetlerde tehcir sırasında suç işleyenlerin gözaltında bulundukları yerlerdeki Divan-ı Harblerde, Divan-ı Harb olmadığı takdirde Nizamiye Mahkemelerinde yargılanmaları için yerlerine sevklerinin uygun olacağı

9 Kasım 1919

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
Asayiş Şubesi

Şifre

Van, Bitlis, Erzurum, Diyarbakır ve
Mamuretülaziz Vilâyetleriyle Erzincan Mutasarrıflığı'na

Zeyl-i 22 Mayıs sene [1]335. Vilâyât-ı ba'îdede îkâ' olunup derdest-i tahkik bulunan cerâime aid muhâkemâtın suret-i icrası hakkında sebk eden iş'âr üzerine bazı ifadât ve mütâlaâtı hâvî Dersaâdet Birinci Divan-ı Harb-i Örfîsi Riyâseti'nden vârid olan tezkire Meclis-i Vükelâ'da lede'l-kırâe Diyarbakır, ve Mamuretülaziz vilâyetleriyle emsali vilâyât-ı ba'îdede vuku'a gelen tehcir cerâiminden dolayı buraca taht-ı maznûniyetde bulunanların mahallerindeki Divan-ı Harblerde ve olmadığı takdirde mehâkim-i nizâmiyede icra-yı muhakemeleri için yerlerine sevk ve i'zâmları münâsib görülerek riyâset-i müşârunileyhâ ile Harbiye ve Adliye nezâretlerine tebligât icra olunduğu bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulmuş olmakla ... ona göre ifa-yı muamele olunması.

Fî 9 Teşrîn-i Sânî sene 1335

Nâzır namına
(İmza)

DH. ŞFR, 104/184

407

RUM VE ERMENİ HALKA SALDIRILARDA BULUNULDUĞU İDDİALARININ ASILSIZ OLDUĞU

Tehcirden sonra yerlerine dönen Rum ve Ermenilere tekrar yer değiştirmeleri için Müslüman ahalinin baskı ve saldırılarda Bulunduğuna dair yalan haberler yayıldığı ve bu haberlerin asılsız olduğu hakkında gayr-ı Müslim ahali tarafından Erkân-ı Harbiye'ye gönderilen tahrirat suretlerinin gerekli yerlere ulaştırılması

11 Aralık 1919

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi
Şube: 2
Numara: 5021

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Sivas'da Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'ndan mevrûd tahrirât ile merbûtâtı takdim-i huzur-ı devletleri kılınmışdır. Muhtelif unsurların asayişe müte‘allik olarak verdikleri beyânnâmeler suretlerinin icab edenlere iblâğı menût-ı re’y-i âlîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 17 Rebîülevvel sene [1]338 ve fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]335

Harbiye Nâzırı
Cemal

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi
Üçüncü Kolordu-yı Hümâyûn Kumandanlığı
Şube: 1
5478

3 K. Kumandanı Miralay Salahaddin Bey tarafından

Sivas, 12/11/[13]35

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne

8/10/[13]35 tarih ve bilâ-numara şifreli emr-i nezâret-penâhîlerine cevabdır:

Ahali-i İslâmiye tarafından Hıristiyanlara tecavüz edilmekde olduğu şâyi‘asının tekzîbini hâvî Tokat, Erbaa, Kavak, Çarşamba, Merzifon, Vezir-

köprü mahalli cemaat-i gayr-ı Müslime mu‘teberânının imzalarıyla makamât-ı âliyeye yazılan tahrirâtın suretlerinin aynen ve leffen takdim kılındığı ma‘rûz-dur.

Üçüncü Kolordu Kumandanı
Salahaddin

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti

Suret

Vezirköprü'den

Memleketde ikamet ve ba‘de't-tehcir avdet eden Ermenilerle Rumların ileride tehlikeye ma‘rûz kalacağından bahisle tekrar hicret için tehdidler ile icbâr edilmekde oldukları hakkında şu günlerde istihbâr etdiğimiz havâdis külliyyen asılsız olup cümle vatandaşlarımız tarafından hürmet ve muâvenet görmekde olduğumuz cihetle şüyû‘ât-ı mezkûreyi kat‘iyyen tekzîb ve vatan-daşlarımız mukabil hürmetimizi huzur-ı sâmîlerine de arz eyleriz. Fermân.

Vezirköprü Rum Milleti nâmına
Metropolid Vekîli
Murad

Ermeni Milleti
Agop Dereciyan

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye
Dairesi

Suret

Tokat'dan

Anadolu'da meskûn ahali-i Hıristiyaniye'nin güya ahali-i İslâmiye tara-fından taht-ı tehdidde bulunduğuna ve saireye ve evrak-ı havâdisde neşriyât bulunduğu maa't-teessüf işidiliyor. Öteden beri Rum ve Ermeni vatandaşları hukukuna ez-her-cihet riâyetkâr bulunan anâsır-ı İslâmiye'den mal ve canı-mızı ez-her-cihet emin olduğumuzdan bir fikr-i sakîm[e] mahsus olan böyle bir neşriyâtı bütün kalbimizle tekzîb ederiz. Müftehir bulunduğumuz saye-i

celîl-i Osmanîde ilelebed bu suretle idâme-i hayat hakkı maksadımız bulunduğunun ve Anadolu Rum ve Ermeni tebaa-i şahanesinin hiçbir tarafın maksad-ı siyasîsine alet olmasına rızamız olmadığının âlem-i medeniyete karşı i‘lâmını istirhâm eyleriz.

Mihran Genç Agobyan **Nikola Dimitriyadis**
Haralambos Lazar **Kivork Mercemciyan**
Haci Ohanik Seroyan

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi

Suret

Merzifon'dan

Anadolu'nun bazı mahallerinde milel-i Hıristiyaniye'nin dûçâr-ı tecavüz ve bu sebeble mecbur-ı hicret olduklarının İstanbul muhitinde işâ‘a edildiği istihbâr kılınmışdır. Halbuki üç mâhdan beri gerek kasaba ve gerek kurâda ve yollarda emn ü asayişin ber-kemâl bulunduğunu ve anâsır-ı Müslime ile aramızda hüsn-i muâşeretin şâyân-ı şükrân ve memnuniyet bir hâlde bulunduğu arz olunur.

Ermeni Kilisesi Cemiyeti Reisi
Matvis Keşişyan

Rum Kilisesi Cemiyeti Reisi
Yanko Yovanidi

Papas Hristo

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi

Suret

Erbaa'dan

Mal, namus ve hayatımızın taht-ı emniyetde bulunmadığına ve Kuvâ-yı Milliye'ye imdad etmediğimiz takdirde bu havaliyi terke mecbur edildiğimize dair İstanbul'da işâ‘a olunan havâdislere karşı izhâr-ı esef ve nefret eyleriz.

Hükûmet-i Seniyye'nin şefkat ve re’fetini bilâ-tefrîk-i cins ve mezheb umumumuz üzerine seyyânen hüküm ve İslâm unsurunun vakar ve huyu, mukaddesâtımızı vikâyeye kâfi olduğundan bu gibi işâ‘âtdan dolayı kardeş gibi geçinmekde bulunduğumuz Müslüman vatandaşlarımız karşısında bir hiss-i hicâb duymakda bulunduğumuzu arz eyler ve keyfiyetin matbûât vasıtasıyla ilânını rica eyleriz.

Erbaa Rum ve Ermeni Mu‘teberânı

Andon Lefter	**Sürmeciyan**	Foço Mandesi **Kırca Bıyıkyan**
Rum Cemiyeti Rûhânîsi **Ağya**	**Nikolayidis**	Ermeni Cemaati Reisi **Ohanyan**
Dimitri Andonyadis		**Yovanaki Lefteryadis**

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi

Suret

Kavak'dan

Ahali-i İslâmiye tarafından Hıristiyanlara tecavüz ve taarruz edildiği hakkında deverân eden şâyi‘âtın külliyyen hilâf-ı hakikat olduğunu nahiyemizin her tarafında sükûn ve asayişin ber-devam bulunduğunu ve nahiyemiz dahilinde mevcud on sekiz pâre Hıristiyan köylerinden hiçbir ferdin hiç kimse tarafından dûçâr-ı tehdid ve tazyik olmadığını tasdikan arz eyleriz.

Terzi Vasil	**Çobanoğlu Yorgi**	**Doskalos oğlu Emerdis**
Sava oğlu Yozan	**Papas Baba Makaryos**	**Kadem oğlu Yordan**
Ayvaz oğlu Lazari	**Demirci İsak Usta**	**Çakaloğlu Yovan**
Çoban oğlu Panka mahdûmu **Hristaki**		

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi

Suret

İcrâ-yı şekâvete her ciheti müsaid ve milel-i muhtelifeyi hâvî olan Çarşamba kazasında bundan üç mâh evveline kadar eşkıyaların taarruzundan ve bâğiyâne hareketlerinden can ve malımız taht-ı tehlikede ziraat ve ticaretimiz âtıl bir hâlde kalmış ve korulardan hayvanâtımız sürüsüyle aşırılmakda bulunulmuş iken müracaat-ı vâkı‘a ve istirhâmımız üzerine ilâve-i vazife olarak kazamız kaymakamlık vekâletine tayin ve bundan bir mâh evvellerine kadar ifa-yı vazife eden Çarşamba Mıntıkası ve Otuz Sekizinci Alay Kumandanı Binbaşı Kemal Bey'in gece gündüz istihkâr-ı hayat edercesine adeta bir jandarma neferi gibi ibrâz etdiği mesâî-i fedakârânesi ve hiçbir suretle silah isti‘mâline lüzum ve hâcet bırakmayarak ve hiçbir ferd ve milleti tefrîk etmeyerek seyyânen adilâne ve müdakkikâne harekâtı ve tedvîr-i umûrdaki kiyâset ve faaliyeti eseri sayesinde umum eşkıyaları karınca gibi nâ-tüvân bir hâlde daire-i itaata idhâle icbâr eylemiş ve umum kaza halkına hükûmetin her vakit bir eb-i müşfik gibi hâmî ve hâris olduğunu bilfi‘l göstererek isbat etmiş ve herkesi ziraat ve ticaretde kemâl-i emniyetle iştigâl etdirmeğe ve kazayı teftiş eden İngiliz Mümessili Kumandan Mösyö Perring cenâblarının da fevkalâde nazar-ı takdir ve tahsînini celbe muvaffak olmuşdur. Aşayiş-i mahalliyenin hüsn-i muhafazasına ve istirahat-i âmmenin idâmesine hâdim ve isticlâb-ı da‘avât-ı hayriye-i hazret-i Padişahî'ye sâ‘î ahlak-ı müstahsene ve etvâr-ı müstakîme ile muttasıf bu gibi her göze görünmeyen ve ismi bilinmeyen gayûr, tecrübe-dîde, kâr-azmûde bir zâtı yetişdiren Hükûmet-i Celîle-i muhteremeye karşı umum Çarşamba kazası ahalisi ebediyen medyûn-ı şükrân olduğunu ve mûmâileyh Kemal Bey'in hidemât-ı vâkı‘a-i meşhûdesini takdiren muhterem cerîdenizin hak-gû sütunlarında münasib bir kalemle dercine ve cins ve mezheb tefrîk edilmeksizin kardaş gibi emniyet ve itimad-ı tâmme dairesinde mıntakamızda yaşamakda olduğumuza teşekküren hakikat-i hâlin ilânına delâlet buyurulmasını idare-i muhteremenizden insaniyet nâmına istirhâm eyleriz, efendim.

Fî 15 Teşrîn-i Evvel sene [13]35

Ermeni tüccarından
Artin

Ermeni tüccarından
Leon

Ermeni esnafından
Serkis

Çarşamba Ermeni Mileti nâmına
Ermeni Mahallesi Muhtarı

Ermeni milletinden kuyumcu
Abram

Çarşamba Rum Metropolidi Vekili
Papas Yani

Çarşamba Belediye Reisi
Hüseyin

Bâlâdaki mühürler kaza eşrâf ve mu‘teberânının mühr-i zâtîleri olduğu musaddakdır.

(Mühür Sureti)
Daire-i Belediye-i Çarşamba

HR. SYS, 2635/3_7-14

408 ERMENİ FABRİKATÖRÜ MARDİROS'UN MALLARININ İADESİ İÇİN MAHKEMEYE BAŞVURMASI

Harp sırasında tehcir edilen Ermeni Fabrikatörü Mardiros Sarıyan Efendi'nin fabrikasıyla ilgili davanın halli için Divan-ı Harb'in İzmir'e getirilmesi

15 Aralık 1919

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıtnâme
Sıra Numarası: 473
Tarihi: 18 Muharrem sene 1338
14 Teşrîn-i Evvel 1335

Hulâsa-i Meâli

Esnâ-yı harbde Haleb ve Suriye taraflarına tehcir edilerek ahîren avdet etmiş olan Mardiros Sarıyan Efendi'nin Manisa'da ve Sarayköyü'nde uhdesinde bulunan mensucât fabrikalarının kâffe-i levâzım ve muhteviyâtıyla İzmir tüccarından Ali Fikri ve Harsâ Paşazâde Zeki Beyler ile Manisalı Ahmed Efendi taraflarından gasb ve dört seneden beri ist‘imâl edilmesinden dolayı bir milyon dört yüz küsur bin lira zarar ve ziyanı bulunduğunu iddia eylediği cihetle zarar-ı mezkûrun te’min-i istifası için mûmâileyhim uhdele-

rinde mukayyed emvâl-i gayr-ı menkûlenin netice-i tedkikât ve muhakemâta kadar bey‘ ü ferâğına müsaade edilmemesi için kayıdlarına hacz işareti vaz‘ olunması İngiliz mümessil-i siyasîsi tarafından iltimâs edilmiş olduğu beyânıyla bu bâbda cereyân eden muhaberâtı ve istifsâr-ı muameleyi mutazammın mahallinden vuku bulan iş‘ârdan bahisle bazı ifadeyi hâvî Maliye Nezâreti'nin 7 Teşrîn-i Evvel sene [1]335 tarihli ve 32 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Tezkire-i mezkûrede beyân olunduğu vechile muamelât-ı tasarrufiyenin hacz-i kanunîden başka bir sebeble te’hirine mesâğ-ı kanunî olmadığından ve te’min-i hukuk için turuk-ı kanuniyeye tevessül imkânı mevcud bulunduğundan ona göre ifa-yı muktezâsının cevben mahalline tebliği hususunun nezâret-i mşârunileyhâya tebliği tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)

MV, 217/47

***

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına
Mahsus Zabıtnâme
Sıra Numarası: 593
Tarihi: 21 Rebîülevvel sene 1338
15 Kânûn-ı Evvel sene [1]335

Müsta‘celdir

Hulâsa-i Meâli

Esnâ-yı harbde Suriye taraflarına tehcir edilen Mardiros Sarıyan nâmında bir Ermeni'nin Manisa ve Sarayköyü'nde kâin mensûcât fabrikalarının kâffe-i levâzım ve muhteviyâtıyla İzmir tüccarından Ali Fikri ve Zeki ve Ahmed Beyler tarafından gasb ve zabt ve dört seneden beri isti‘mâl olunması yüzünden merkûmun bir milyon dört yüz küsur bin liralık zarar ve hasara ma‘rûz kaldığı beyânıyla bunun tazmîni zımnında gâsıbların İzmir'deki emvâl-i gayr-ı menkûlelerinin taht-ı hacze aldırılması ve bu iş için muhtelit bir komisyon teşkili ile mezkûr komisyona azâ sıfatıyla bir memur tayini İzmir İngiliz mümessili cânibinden taleb olunduğu ve memur tayininden istinkâf olunduğu takdirde kendilerinden ve Yunanîlerden teşekkül edecek komisyon-

ca mesele halledilerek kararının Yunanîlere infâz etdirileceği istidlâl edildiği Aydın Vilâyeti'nden alınan telgrafnâmede beyân olunduğundan ve bu bâbda Harbiye Nezâreti'yle cereyân eden muhabereden bahisle istîzân-ı muameleyi hâvî Dahiliye Nezâreti'nden vârid olan tezkire okundu.

Kararı

Mardiros Sarıyan'a aid davanın halli için muhtelit komisyon teşkili ile taraf-ı hükûmetden oraya memur i‘zâmı şâyân-ı kabul olamayıp Çine'de müteşekkil İdare-i Örfiye Divan-ı Harbi'nin İzmir'e celbi ile divan-ı mezkûrca temşiyet-i dava edilmesi münasib olacağından Divan-ı Harb-i mezkûr reisi ile serî‘an bi'l-muhabere Divan-ı Harb'in İzmir'e celbi hususunun Aydın Vilâyeti'ne li-ecli'l-iş‘âr Dahiliye ve Divan-ı Harb'in validen davet vuku‘unda İzmir'e azîmet etmesi esbâbının istikmâli hususunun da Harbiye Nezâretlerine iş‘ârı tezekkür kılındı.

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)

MV, 217/167

409 ALMANYA'YA KAÇANLARIN İADESİ

Almanya'ya kaçmış olan eski Sadrıazam Talat, eski Harbiye Nâzırı Enver, Bahriye Nâzırı Cemal, Maarif Nâzırı Doktor Nâzım, eski Emniyet-i Umumiye Müdürü Aziz ve Trabzon eski Valisi Cemal Azmi Beylerle diğerlerinin iadeleri talebi

21 Aralık 1919

Bâb-ı Âlî
Hukuk Müşavirliği
Numara: 40411
Tarih: 5 Mayıs [1]335

Hulâsa: *Talat, Enver, Cemal, Bahaeddin Şakir, Nâzım, Cemal Azmi, Bedri ve Aziz Efendilerin iadelerine dair Adliye Nezâreti tezkiresi*
21 Kânûn-ı Evvel sene 1335, 2875/288

Almanya'ya firar etmiş olan Sadr-ı esbak Talat ve esbak Harbiye Nâzırı Enver ve Bahriye Nâzırı Cemal ve Maârif Nâzırı Doktor Nâzım ve Trabzon Vali-i Sâbıkı Cemal Azmi ve İttihad ve Terakki Merkez-i Umumîsi azâsın-

dan Bahaeddin Şakir ve Polis Müdürü Bedri ve esbak Emniyet-i Umumiye Müdürü Aziz Efendilerin iadeleri talebi meselesine dair Adliye Nezâreti'nden vârid olup havale buyurulan 21 Kânûn-ı Evvel 1335 tarih ve 2875/288 numaralı tezkire mütâlaa olundu.

Adliye Nezâreti' işbu tezkire ile mûmâileyhimin iadeleri taleb edilmek üzere Saltanat-ı Seniyye ile Almanya beyninde mün‘akid İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi ahkâmına tevfîkan evrak-ı lâzımenin suret-i tanzimine dair olan 16 ve 26 Haziran ve 7 Ağustos sene 1335 tarih ve 16358/109, 16540/114, 17449/135 numaralı tezâkir-i aliyye-i nezâret-penâhîye cevab vermekde ve bu hususda tafsilât-ı âtiyeyi i‘tâ eylemekdedir.

Adliye Nezâreti'nin 28 Mayıs 1335 tarih ve 26067/113 numaralı tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan takdim kılınan 3 Haziran 1335 tarih ve 39836 numaralı müzekkirenin hâşiyesine Talat, Enver ve Cemal efendilerin lüzum-ı muhakemelerine dair ısdâr edilmiş olan 13 Nisan 1335 tarihli kararnâmeden başka mücrimîn-i mezbûrenin eşhâs-ı saire ile beraber "kuvâ-yı meşrû‘a ve hükûmetin fevkinde bir kuvvet te’sis eylemek ve bu suretle nâsa ilkâ-yı havf ve dehşet ederek cebr ve zor ile şekl-i hükûmeti tağyîr eylemek cürmüyle" ithâmlarına ve Kanun-ı Ceza'nın 45'inci maddesi delâletiyle 55'inci maddesinin: "Kanun-ı Esasî ve hükûmetin şekil ve hey’etini veya Saltanat-ı Seniyye'nin usul-i verâsetini tağyîr ve tebdil veya imhaya cebren teşebbüsü sâbit olan şahıs idam olunur." diye musarrah olan fıkra-i ahîresinin tatbiki talebine dair 29 Mayıs 1335 tarihinde Hey’et-i Tahkikiyece diğer bir karar verilmiş olduğu istihbâr edildiği ve mârru'z-zikr tağyîr ve tebdil cürmü ancak bir cürm-i siyasî olup Osmanlı-Almanya İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi, mücrimînin cerâim-i mümâsileden dolayı iadesini sarîhan reddetmekde olduğundan bunların iadeleri için Kanun-ı Ceza'nın münhasıran mârru'z-zikr 45, 170, 252'nci maddelerine istinâd etmek icab etdiği beyân edilmiş idi. Mârru'z-zikr Adliye Nezâreti tezkiresine sureti merbût olan ve İdare-i Örfiye Birinci Divan-ı Harb Riyâseti'nden nezâret-i müşârunileyhâya hitâben yazılmış bulunan 18 Teşrîn-i Evvel sene 1335 tarihli tezkireye bu hususda ber-vech-i âtî izahât-ı lâzıme verilmişdir. Şöyle ki:

1- Mûmâileyhimden Talat, Enver ve Cemal ve Doktor Nâzım Efendilerin 5 Temmuz sene 1335 tarihinde Divan-ı Harb-i Örfî'de gıyâben icra kılı-

nan muhakemeleri neticesinde İttihad ve Terakki şahs-ı manevîsini temsil ederek Kanun-ı Esasî'yi ve hükûmetin şekil ve hey'etini tebdil ve imhaya cebren teşebbüs etdikleri beyânıyla kanun-ı mezkûrun elli beşinci maddesinin fıkra-i ahîresine tevfîkan mahkum edilmiş olmalarına ve fıkra-i hükmiye ile muhakeme zabıtnâmeleri devletin cerîde-i resmiyesi olan *Takvim-i Vekâyi*'le de neşr u ilân kılınmış bulunmasına ve yine *Takvim-i Vekâyi*'le neşr u ilân kılınan 8 Mart sene 1335 tarihli kararnâmenin birinci maddesi sarâhetine nazaran mülgâ Divan-ı Harb-i Örfî'nin İdare-i Örfiye Kararnâmesi mûcebince devletin emniyet-i dahiliye ve hariciyesini ihlâl eden cerâim-i siyasiye mürtekiblerinin icra-yı muhakemesi vazife-i kanuniyesiyle mükellef bulunduğu resmen malum ve mütehakkık iken divan-ı mezkûrun şekl-i âharda ve başka bir nâm ve unvan tahtında irâesi de bittab' kâbil değildir.

2- Polis Müdürü Bedri Efendi'ye aid evrak, vazife kararıyla Divan-ı Harb-i Örfî Müdde'î-i Umumîliği'nden 16 Temmuz 1335 tarihinde Dersaâdet Bidayet Müdde'î-i Umumîliği'ne gönderilmişdir.

3- Doktor Bahaeddin Şakir Bey'in bir tarafdan taktîl ve tehcir mesâilinden dolayı muhakemesi derdest olduğu hâlde diğer tarafdan İttihad ve Terakki Merkez-i Umumî azâsından olmak gibi bir cürm-i siyasî atfıyla İdare-i Örfiye Birinci Divan-ı Harb müstantıklarından İsaî Hilmî Efendi'de tahkikâtı derdest bulunmuşdur.

4- Emniyet-i Umumiye Müdürü Aziz Bey'in evvelce evrak sirkat ve imhasından dolayı iadesi esbâbına tevessül edilmişken 15 Nisan 1335 tarihli ve 7967 numaralı *İkdâm* gazetesinde münderic Divan-ı Harb-i Örfî'nin bir ilânında zikrolunduğu vechile mûmâileyhin Teşkilat-ı Mahsusa ile alâkadar olmak üzere maznûnunaleyh bulunan eşhas miyânında ismi mezkûr olmasına binâen mûmâileyhim hakkında istenilen evrak-ı adliyenin şimdiye kadar tanzimi kâbil olamadığı bi't-tahkik anlaşılmışdır.

5- Bâbıâli hukuk müşâvirlerinin mütâlaâtı itibarıyla mûmâileyhimin vesâit-i diplomatikiye ile esbâb-ı iadelerinin te'mini müstahîl olup bunlardan yalnız Trabzon Vali-i esbakı Cemal Azmi Bey'in taktîl ve tehcir meselesinden dolayı 22 Mayıs sene 1335 tarihinde gıyâben mahkum edildiği bildirilmişdir. Ânifü'z-zikr beş hususun ber-vech-i âtî yegân yegân tedkikine ibtidâr edilir.

1- İşin Talat, Enver, Cemal ve Nâzım Efendilere aid ciheti.

İşbu meseleye müteferri‘ dosyanın tedkikinden müstebân olduğu vechile Almanya Hükûmeti tarafından Berlin Sefâret-i Seniyyesi'ne irsâl olunan 16 Teşrîn-i Sânî sene 1918 tarihli takrîrde Saltanat-ı Seniyye ile Almanya Hükûmeti beyninde mün‘akid İade-i Mücrimîn Muâhedesi ahkâmını ibkâ ve evrak-ı adliye-i lâzıme ibrâz edilmek şartıyla Talat, Enver, Cemal, Nâzım, Bedri, Azmi ve Bahaeddin Şakir Efendilerin iadelerine hükûmet-i müşârunileyhâ tarafından muvâfakat gösterildiği hâlde bilâhare tebdil-i fikr edilerek 22 Teşrîn-i Sânî 1918 tarihli takrîrde Talat Efendi'ye isnâd olunan tehcir, katl ve hatta esna-yı firarda devlete aid nukudun ahzı gibi ef‘âl tamamıyla siyasî bir mahiyeti haiz olduğundan bahis ile mûmâileyhin iade edilemeyeceği ve Enver Efendi'nin Almanya'da bulunmadığı ve diğer beş şahsın tevkifi için icab eden tedâbîrin derhal ittihâz edileceği iş‘âr edilmişdir.

Halbuki mârru'z-zikr İâde-i Mücrimîn Muâhedenâmesi'nin üçüncü maddesinde sarâhaten beyân edildiği vechile "siyasî bir cinayet veya cünhadan dolayı iade-i mücrimîn vâki" olmayıp Almanya Hükûmeti esasen Talat Efendi tarafından irtikâb edilen cerâimi ve hukuk-ı umumiye-i adiye cerâimi cümlesinden olan tehcir ve hatta nukud-ı devleti yed-i ihtilâsına geçirmek gibi ef‘âli bile şahsî bir istifade için değil bazı makâsıd-ı siyasiyeye vâsıl olmak üzere icra edilmiş siyasî cerâim mahiyetinde telakki eylemeğe meyyâl olmakla işbu cerâimi takibe memur olan mahkemenin gerek mûmâileyhin ve gerek diğerlerinin iadelerini te’min edebilmek üzere haklarındaki takibâtı sırf cerâim-i adiyeye istinâd etdirmesi icab ederdi.

Zaten Adliye Nezâreti'nin ânifü'z-zikr 28 Mayıs 1335 tarih ve 26067 / 113 numaralı tezkiresine leffen nezâret-i celîlelerine gönderilmiş olan gayr-ı muvakkat tevkif müzekkiresiyle izahnâmede dahi bu esas takib edilmişdir. Fi'l-hakika işbu tevkif müzekkiresi Kanun-ı Ceza'nın taammüden katle dair olan 170'inci maddesine müsteniddir. Madde-i mezkûreye kanun-ı mezbûrun 45'inci maddesinin de mezc ve ilâvesi lüzumu İstişâre Odası'nın 39836 numaralı müzekkiresinde dermiyân edilmişdir. İzahnâmede ise Kanun-ı Ceza'nın 252'nci maddesi ahkâmınca mûcib-i mücazât olan nehb ü gâret cürmünden bahsedilmişdir. Bundan anlaşıldığına göre bidâyeten takibâtın hukuk-ı umumiye-i adiye cümlesinden olan cerâimden olmak üzere icrası ve binâenaleyh

Almanya Hükûmeti'ne taleb-i vâki‘in reddi için muhık bir ser-rişte verilmeksizin mücrimînin bi's-suhûle te’min-i iadesi mümkün idi.

Mahkeme-i aidesi takibâtı bu esasa müsteniden icra etmek iktizâ eder iken nokta-i nazarını tebdil ederek takibâtı siyasî bir vadiye tevcîh edip İttihad ve Terakki Cemiyeti ile cemiyet-i mezkûre merkez-i umumîsi azâsı aleyhinde bu noktadan takibât icrasına ibtidâr eylemiş ve bu tarîka tevessül ile hukuk-ı umumiye-i adiyeden olan Trabzon ve Yozgad ve Boğazlayan kıtâlini cemiyet-i mezkûrenin umûr-ı hükûmete müdahalesi ve harbi davet ve muhâsamâta ibtidâr ve Meclis-i Vükelâ'nın kararı inzimâm etmeksizin ilân-ı harb gibi cerâim-i siyasiye ile karışdırmış ve bu tarzda hareket neticesinde Kanun-ı Ceza'nın 45 ve 55'inci maddelerine ve ale'l-husus Kanun-ı Esasî'nin ve şekl-i hükûmetin ve verâset-i saltanatın cebren ta‘dil ve tağyîrine dair olan son fıkrasına tevfîkan Talat ve Enver ve Cemal ve Nâzım efendileri idama gıyâben ve Cavid ve Mustafa Şeref efendileri on beşer sene küreğe kezâlik gıyâben ve Musa Kâzım Efendi'yi kezâ on beş sene küreğe vicâhen mahkum ve Rifat ve Haşim beylerin berâetine i‘tâ-yı hükm eylemişdir. Bu suretle mahkumiyet-i vâkı‘a tamamen siyasî bir renk iktisâb etmiş ve İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi'nin üçüncü maddesi cerâim-i siyasiye fâillerinin iadesini tecvîz etmediğinden iade talebi de akâmete mahkum kalmışdır.

Maamâfih nezâret-i celîleleri 16 Haziran 1335 tarihli tezkiresiyle melfûfâtında iade talebinin müstenidunileyhi olan evrakın nevâkızı ve takibât sâlifü'z-zikr 55'inci maddeye müstenid oldukça taleb-i mezkûr hakkındaki her nev‘ teşebbüsâtın neticesiz kalacağını vakt ü zamanıyla bildirmişdir. (Bu bâbda İstişâre Odası'nın 3 Haziran 1335 tarih ve 39836 numaralı müzekkiresine müracaat.)

Divan-ı Harb reisi tarafından mumzâ ve 18 Teşrîn-i Sânî 1335 tarihiyle müverrah olup Adliye Nezâreti'nin tezkire-i muhavvelesine melfûf olan varakadan anlaşıldığına göre divan-ı mezkûrun başka suretle hareketine imkân mevcud değil idi. Çünkü Dersaâdet Divan-ı Harb-i Örfîsi'ne mütedâir olan 8 Mart 1335 tarihli kararnâmenin birinci maddesi divan-ı mezkûrun İdare-i Örfiye Kararnâmesi'nde muayyen olan cerâimi rü’yet etmek için teşkil edilmiş olduğunu nâtık olup 20 Eylül 1293 tarihli işbu İdare-i Örfiye Karar-

nâmesi'nin dördüncü maddesinde de "devletin dahilî ve haricî emniyetini ihlâl edecek bi'l-cümle cünha ve cinayetin asıl fâillerine zî-medhal olanlar ne sıfat ve haysiyetde bulunur ise bulunsun Divan-ı Harb huzurunda muhakeme edilecekdir" denilmişdir. Binâenaleyh muktezâ-yı teşekkülü olarak sâlifü'z-zikr cinayet ve cünhaların takibine memur olan divan-ı mezkûr başka bir şekil ve nâm ve unvân tahtında olarak kendisini gösteremezdi.

Bu tarz-ı mülâhaza gayr-ı kâbil-i cerh değildir. Şöyle ki hukuk-ı umumiye davasının cerâim-i siyasiyeden münba‘is olması hâlinde firarîlerin elde edilmesinin mümkün olamayacağı mahkeme-i aidesince derpîş olunarak netice-i fi‘liyesi mefkûd olan bir tarîk-i adlîye sülûk edilecek yerde cezasız kalmaları cerâim-i siyasiyenin adem-i tecziyesi kadar devletin emniyet-i dahiliye ve hariciyesini ihlâl eden cerâim-i adiye hakkında hasran takibât icra edilmek mümkün idi. Yahud mahkeme-i mezkûre cerâim-i adiye ile cerâim-i siyasiyeyi yekdiğerinden tefrîk ederek cerâim-i adiye ile maznûnunaleyh olanları muhakeme etdikden sonra cerâim-i siyasiye ile maznûnunaleyh olanları muhakeme edebilir idi. Bu suretle cerâim-i adiyeden dolayı mahkumunaleyh olanların istirdâdı mümkün olur idi. Bunların bir kere iadesi te’min edildikden sonra hukuk-ı adiyeden dolayı vicâhen muhakemelerinin icrasıyla hukuk-ı mezkûre münasebetiyle mahkum olacakları cezaların icrası ve hukuk-ı siyasiye cerâiminden dolayı mahkum oldukları cezaların da adem-i icrası cihetine gidilebilir idi.

Çünkü devlet için bir kanun hüküm ve kuvvetinde bulunan İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi mûcebince cerâim-i siyasiye fâillerinin iadesi caiz değildir. Fi'l-hakika muâhedenâme-i mezkûrun 16'ncı maddesinde "iade edilen şahıs iadeden evvel îkâ‘ eylediği bir cürmden dolayı iadesine muvâfakat edilmiş veya matlûbunminh olan taraf takib veya mücazâta razı olmuş olmaz ise işbu cürm için takib veya dûçâr-ı ceza edilemeyeceği... " beyân edilmişdir.

Cerâimin ber-vech-i meşrûh tefrîki Divan-ı Harbce bazı ahvâlde tatbik edilmiş bir keyfiyet olmakla burada da kâbil-i tatbik idi.

Veyahud işbu tefrîk kaziyyesi asıl hükümde tasrîh edilerek cerâim-i adiye ve siyasiye ayrı ayrı ta‘dâd edilip cerâim-i adiye 45 ve 170 ve 252'nci maddelere ve cerâim-i siyasiye 45 ve 55'inci maddelere tevfîkan tecziye edil-

mek ve irtikâb edilen bütün cerâim için idam cezası tayin olunmak mümkün idi. Bu suretle hareket edildiği takdirde mücrimînin iadesine muvâfakat hâlinde yalnız 45 ve 180 ve 252'nci maddelerde beyân edilen cerâimden dolayı vicâhen muhakeme icra edileceği hakkında Almanya'nın kanaatini te'min etmek kâbil olur idi. Halbuki el-hâletü hâzihî cerâim-i vâkı'a ancak 45 ve 55'inci maddelere tevfîkan takib edilmiş ve bu suretle işe tamamen siyasî bir renk verilmişdir.

Ber-vech-i bâlâ beyân edilen üç tarîkden birine tevessül edildiği takdirde Divan-ı Harb'e diğer bir şekil veya diğer bir nâm ve unvân verilmemiş olur idi. Çünkü divan-ı mezkûr devletin emniyet-i dahiliye ve hariciyesini ihlâl edecek olan cerâimin muhakemesiyle muvazzaf olup cerâim-i siyasiyenin neticesi olan ve maamâfih müstakil birer cürm teşkil eden cerâim-i adiyenin mücazâtsız kalması ise cerâim-i siyasiyenin adem-i tecziyesi kadar emniyet-i mezkûreyi ihlâl edecek bir keyfiyetdir.

Nezâret-i celîleleri cânibinden vakt ü zamanıyla keyfiyet bildirilmiş olduğundan işi sırf bir hukuk-ı umumiye-i adiye davası takibâtına hasretmek ve bu suretle iade-i mücrimîn meselesini te'min eylemek makam-ı aidine râci'-dir. Fi'l-hakika dava, el-hâletü hâzihî siyasî bir vadiye müncer olmuş olduğundan Almanya Hükûmeti tevkif müzekkiresiyle diğer evrak-ı adliyeyi ve hatta verilen ilâmı taleb etmekden geri durmayacak ve hükûmet-i mezkûrenin bu talebi Hükûmet-i Seniyyece reddolunamayacak ve Almanya Hükûmeti evrak-ı mezkûreyi okur okumaz mücrimînin iadesinden imtinâ' eyleyecekdir.

Şu hâlde iş bir hukuk-ı umumiye-i adiye davası şeklinde ele almak mümkün olup olmadığını tedkik etmek icab edip bunun imkânı hâlinde Adliye Nezâreti'nin 26067/113 numaralı ve 28 Mayıs 1335 tarihli tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan yazılan 3 Haziran 1335 tarih ve 39836 numaralı müzekkirede beyân edilen evrak-ı adliyenin ihzârı iktizâ eder.

2- İşin esbak Polis Müdürü Bedri Efendi'ye aid ciheti.

Polis Müdür-i esbakı Bedri Efendi hakkındaki ceza davasının Dersaâdet Bidâyet Mahkemesi Müdde'î-i Umumîliği'ne tevdî' olunduğuna dair İstişâre Odasınca şimdiye kadar malumât mevcud olmadığı gibi buna dair olan

dosya dahi bu takibât hakkında bir gûnâ tafsîlatı muhtevî olmadığından iade talebinde bulunabilmek üzere sâlifü'l-arz 39836 numaralı müzekkirede dermiyân olunan izahât vechile evrak-ı matlûbe yani mücrim hakkında sâdır olan gayr-ı muvakkat tevkif müzekkiresi veya mûmâileyh hakkında lâhık olmuş olan hüküm ve tatbiki icab edecek Kânûn-ı Ceza mevâddının aynen metn-i musaddakı ve mücrime isnâd olunan fi‘l ile ahvâl ve keyfiyâtını mübeyyin bir izahnâme ve mücrimin hüviyetini müsbit vesâik ve daha iyisi mücrimin fotoğrafisi tanzim ve irsâl olunmak icab eder.

3- İşin Doktor Bahaeddin Şakir Efendi'ye ta‘alluk eden ciheti.

Malum-ı sâmî-i nezâret-penâhîleri buyurulduğu üzere ve Doktor Bahaeddin Şakir Efendi hakkındaki evrak-ı adliye yani gayr-ı muvakkat tevkif müzekkiresiyle tatbiki icab eden Kanun-ı Ceza maddelerinin tayini ve mûmâileyhin fotoğrafisi Almanya Hükümeti'ne tebliğ edilmek üzere 12 Mart 1919 tarihli ve 14353/11 numaralı tahrirât-ı celîle-i nezâret-penâhî ile Bern Sefâret-i Seniyyesi'ne irsâl ve müteâkiben Adliye Nezâret-i Celîlesi'nin 31 Mart sene 1335 tarihli ve 24775/51 numaralı tezkiresiyle gönderilen izahnâme 19 Nisan sene 1919 tarihli ve 15143/16 numaralı diğer bir kıt‘a tahrirât-ı nezâret-penâhî ile sefâret-i mezkûreye tisyâr kılınmakla beraber ancak izahnâme-i mezkûr bazı tafsilâtı muhtevî olmamasına mebnî İade-i Mücrimîn Mukavelenâmesi'yle merbûtu bulunan protokolün tefsîrine göre icab eden derecede mükemmel olmadığı cihetle diğer bir izahnâme gönderileceğinden mürsel izahnâmenin ibrâz edilmemesi teehhurâtı mûcib olacağı anlaşıldığı takdirde Almanya Hükümeti'ne tebliğ edilmesi ilâveten iş‘âr edilmiş ve Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne irsâl buyurulan 19 Nisan sene 1335 tarihli ve 15150/63 numaralı tezkire-i nezâret-penâhî ile mezkûr izahnâmenin ne gibi esbâbdan dolayı nâ-tamam olduğu inbâ kılınmış idi. Matlûb izahnâmenin irsâline dair nezâret-i müşârunileyhâdan vârid olup havale buyurulan 7 Mayıs sene [1]335 tarihli ve 25596/89 numaralı tezkire üzerine İstişâre Odası'ndan takdim kılınan 39860 numaralı müzekkirede maznûnunaleyhe isnâd olunan fi‘lin, izahnâmede Kanun-ı Ceza'nın 181'inci maddesinin "252'nci madde yerine" tatbik olunacağı mezkûr olmasına mebnî bir mahiyet-i siyasiye iktisâb eylediği ve evvelce irsâl edilmiş olan tevkif müzekkiresiyle evrak-ı musaddakada madde-i mezkû-

re münderic olmadığı arz olunarak sureti melfûf tezkireye merbût bulunan mezkûr müzekkire 16 Haziran sene 1335 tarihli ve 16358/109 numaralı tezkire-i nezâret-penâhî ile Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne tebliğ edilmiş ise de bu defa irsâl olunan izahnâmede yine 181'inci madde-i kanuniye zikredilmiş olduğundan muhtevî olduğu mülahazât nazar-ı itibara alınmamışdır. Binâenaleyh işbu izahnâme varaka-i adliye makamında Almanya Hükümeti'ne tebliğ olunamayacağından sâlifu'l-arz müzekkire mündericâtına tevfîkan tanzim edilmek üzere nezâret-i müşârunileyhâya iadesi lâzım gelir.

4- İşin esbak Emniyet-i Umumiye Müdürü Aziz Bey'e aid ciheti.

Aziz Bey evvel emirde Emniyet-i Umumiye'ye aid evrak-ı resmiyeyi alarak götürmüş olmasından dolayı takib olunduğundan mûmâileyhin iadesi taleb olunmak üzere ifası icab eden muamelât Dahiliye Nezâreti'nin 16 Nisan sene [1]335 tarihli ve 2407/115 numaralı tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan yazılan 11 Haziran 1335 tarih ve 39866 numaralı tezkirede arz olunarak 20 Haziran sene 1335 tarihli ve 16545/114 numaralı tezkire-i nezâret-penâhî ile iade-i mücrimîn talebinde bulunabilmek için tanzimi muktezî evrak Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne inbâ kılınmış idi. Divan-ı Harb Riyâseti'nin, Adliye Nezâreti'nin tezkire-i muhavvelesine merbût 18 Teşrîn-i Sânî sene 1335 tarihli tezkiresinde mûmâileyhin Teşkilat-ı Mahsusa ile alâkadar olmak üzere maznûnunaleyh bulunduğu beyân edilmekle hareket-i vâkı‘ası bir cürm-i siyasî teşkil etmekde olduğu anlaşılmakdadır. Mûmâileyh hakkında istenilen evrak-ı adliyenin şimdiye kadar tanzimi kâbil olamadığı riyâset-i mezkûrece ilâveten iş‘âr kılınmakdadır. Mûmâileyh hakkında takibât sırf bu noktaya hasredildiği takdirde kendisinin istirdâdı mümkün olamayacağına ve teşkilat-ı mezkûreye dahil olanlar hakkındaki davanın henüz ilerlememiş olmasına binâen takibâtın bu noktadan icrası cihetinden ferâğat olunarak kendisinin vesâik-i resmiyeyi sirkat eylemesinden ve bir de tehcir ve taktîl ve nehb [ü] gâret maddelerinde medhaldâr ise bu cihetlerden dolayı hakkında takibât icrası ve matlûb evrak-ı adliyenin işbu cerâim-i adiyeye müteferri‘ olmak üzere tanzimiyle Almanya Hükümeti'nden kendisinin iadesinin taleb olunması icab eder. Eğer Kanun-ı Ceza'nın elli beşinci maddesinin fıkra-i ahîresi vechile Meşrûtiyeti veya şekl-i idareyi tağyîr edecek ahvâl ve harekâtda bulunan

Teşkilât-ı Mahsusa'ya dahil olmasından dolayı da takib olunmak lâzım gelir ise ya bu bâbdaki takibâtı te'hir etmek veyahud iki nev' takibâtı yekdiğerinden tefrîk eylemek muktezîdir.

5- İşin Trabzon Vali-i esbakı Cemal Azmi Bey'e aid ciheti.

Cemal Azmi Bey hakkındaki evrak-ı adliye Doktor Bahaeddin Şakir Bey'e müte'allik evrak ile aynı zamanda vürûd ederek 12 Mart ve 19 Nisan 1919 tarihli ve 14353/11 ve 15143/16 numaralı iki kıt'a tahrirât-ı nezâret-penâhî ile Bern Sefâret-i Seniyyesi'ne irsâl edilmiş ve mürsel izahnâme nâ-tamâm olduğundan yeniden bir izahnâme tanzimiyle gönderilmesi Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne iş'âr edilmiş idi. Adliye Nezâret-i Celîlesi'nin sâlifü'l-arz 7 Mayıs sene 1335 tarihli ve 25596/89 numaralı tezkiresiyle irsâl olunan izahnâme Ceza Kanunu'nun 181'inci maddesine "252'nci madde yerine" müsteniden tanzim edilmiş olduğundan madde-i mezkûre tayyedilmek üzere 11 Haziran sene 1335 tarihli tezkire-i nezâret-penâhî ile nezâret-i müşârunileyhâya iade edilmiş ise de melfûf tezkire ile irsâl olunan evrak miyânında yine Kanun-ı Ceza'nın mevzû'-ı bahs olan 181'inci maddesi mûcebince icra-yı takibât olunduğunu mutazammın eski izahnâme gönderilmiş olduğundan İstişâre Odası'ndan yazılan mârru'z-zikr 7 Haziran sene 1335 tarihli ve 39860 numaralı müzekkirede bast olunan izahât vechile tanzim edilmek üzere tekrar Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne iadesi ve taktîl ve tehcir maddelerinden dolayı merkûm hakkında 22 Mayıs sene 1335 tarihinde hükm-i gıyabî sâdır olmuş olduğundan damgalı iyi bir kâğıd üzerine hüsn-i hatla hükm-i mezkûrun suret-i musaddakasının tanzim ve mühür ve imzalar kâbil-i kırâet olabilecek ve yekdiğerinin üzerlerine tesadüf etmeyecek bir suretde vaz' etdirilerek irsâli hususunun iş'ârı muktezîdir.

Hükûmet-i Seniyye işbu izahnâmeyi Almanya Hükûmeti'ne irsâl ederek iade-i mücrimîn talebini te'kid edecekdir.

İsviçre Hükûmeti Devlet-i Aliyye ile akdeylediği 21 Mayıs sene 1917 tarihli İtilâfnâme mûcebince Saltanat-ı Seniyye ile Almanya arasında akdolunan İade-i Mücrimîn Mukâvelenâmesi'nin kendi memâlikinde tatbikini kabul etmiş olduğundan İsviçre Hükûmeti'nden dahi iade talebinde bulunulabilece-

ği cihetle Almanya ve İsviçre hükûmetlerine tebliğ edilmek üzere Bedri, Bahaeddin Şakir, Aziz ve Cemal efendiler haklarındaki evrak-ı adliyenin kâffesinin izahât-ı mebsûtaya tevfîkan ve ikişer nüsha olarak tanzim edilmesi mûcib-i faidedir. Tafsilât-ı ânifenin Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne iblâğı müsaade-i celîle-i fahîmânelerine menûtdur.

HR. HMŞ. İŞO, 125/78

410 PİSKOPOS KENDİGYAN'IN DİYARBAKIR'DAN ERMENİ FAALİYETLERİYLE İLGİLİ MEKTUBU

İstanbul'dan Diyarbakır'a giden Piskopos Kendigyan'ın doğudaki Ermeni faaliyetlerinden bahsederek Adana ve Mersin'de olduğu gibi Diyarbakır'da da cemiyetlerinin bir şubesini açtıklarına, İngiliz ve Fransız teftiş memurlarının da kilisede tertip edilen mitinge katıldıklarına dair Ermeni Patriği Zaven Efendi'ye gönderdiği mektup sureti

25 Şubat 1920

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye
Dairesi
Şube: 2
Numara: 814

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Dersaâdet'den Diyarbakır'a giden Piskopos Kendigyan'ın o havâli asayişiyle ehemmiyetli bir suretde alâkası olan bir mektubu On Üçüncü Kolorduca elde edilmiş idi. Mektubun sureti merbûtan takdim kılınmışdır. Ankara'da münteşir *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde bu mektubun intişârı üzerine Ermeni Patriki Zaven Efendi Rumca *Proedos* gazetesiyle tekzîb etmiş ve on beş gün zarfında aslının fotoğrafisi neşredilmediği hâlde hilâf-ı hakikat olduğunu ilân etmişdir. Bunun üzerine mektubun fotoğrafisinin irsâli On Üçüncü Kolordu'ya yazılmış idi. Alınan cevab sureti merbûtan takdim kılınmışdır. Mektub aslının vürûdu gecikeceğinden bu cevaba müsteniden matbûât-ı Os-

maniyye ile keyyfiyetin tevazzuhu muvâfık gibi mütâlaa edilmekde ise de muktezâsı menût-ı re'y-i âlîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Cumâdelâhir sene [13]38 ve fî 25 Şubat sene [13]36

Harbiye Nâzırı
Fevzi

**

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye
Şube: 2

Diyarbakır'da:
On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'ndan Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne mevrûd fî 18 Şubat sene [1]336 tarih ve 508 numaralı şifre suretidir.

C:

Piskopos Kendigyan'ın mektubu Diyarbakır Vilâyeti'ndedir. Ahz edilecek fotoğraf posta ile takdim edilecekdir. Ancak postanın ahvâl-i hevaîye dolayısıyla iki aydan evvel İstanbul'a vâsıl olamayacağını tahmin ediyorum. Mektubda polis müdürünün ifadesine göre Kendigyan'ın memuriyet-i ruhâniyesine aid damga da mevcuddur. Polis Müdüriyeti kasasında mahfûzdur.

Fî 18 Şubat sene [1]336

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi
Şube: 2

Mektub Sureti

"Diyarbakır'da kilisenin ilerisinde Zeyd mevkiinde dört komite birleşdi. Adana ve Mersin'de teşekkül eden cemiyetimizin şubesini burada açmağa muvaffak olduk. Malum olan DR kimse buraya geldi. Çok memnun olduk. Perşembe gecesi saat sekizde kilisede çan çalındı. Süryanî ve Ermeni sevgili milletimiz geldiler. Müzâkere olundu. Cumartesi günü akşam saat on birde

müzâkere ikmâl edildi. Müttefikimiz Fransız generalinin mevkii hazırlandı. Burada bulunan iki papas da bulunmuşdur. Haleb'deki kuvvetli çetelerimiz Diyarbakır'a gelince size muvaffakiyetlerimizi bildireceğim.

Evvelki Taşnaklar gibi değil, bunların sözü ve özü birdir. Bundan böyle Osmanlıların FNARLS yani ışıkları baş aşağı oldu. Bizim ışıkları muvaffakiyetleri yakında size yazacağım. Oraların ışıklarından çok memnun olduk. Şerefine icra-yı şâdumânî ediyoruz." Diyarbakır'da Bedros Zarşiyan'ın Beyoğlu'nda Sakızağacı'nda Ermeni Katolik Ruhbanhânesi'nde Çercis nâmındaki şahsa göndermek istediği mektubda şu cümleler vardır:

"İslâmların yakında sonunu görürüz. Bize nasıl yapdılarsa bizim de onlara öyle mukabele etmekliğimiz zamanı geldi. Adana'dan iki papas tebdil-i kıyafetle oraya gelmişlerdir. Ermenilerin küçük yortuları günü kilisede miting akdedilecekdir. İngiliz teftiş memurları buraya gelip gidiyorlar. Fransız müfettişleri de geliyor. Onlar bizim hayatımızı taht-ı te’mine aldılar. Ermeni murahhası 6.600 lira getirdi. Gerek fukarâya gerek malum olan cemiyetlere tevzî‘ edildi. Parayı getiren piskopos KYAVD'dır. Piskopos Patrik Zaven Efendi'nin milletinin âtîsini düşünmeyerek hükûmete aleyhdâr yanlış bir siyaset takib ve kendisini adeta buralara nefy etdiğini söylemişdi". Mektubu vazife ve maksadını ifhâm etdiğinden her tarafa teyakkuz emredilmişdir. Kilisede yeri hazırlanan general denilen zâtın Miralay Norman olduğu kaviyyen istidlâl olunuyor. Çünkü Piskopos, Norman'ın general olduğunu ve AAHH'deki ve ADEH'sini söylemişdi. Küçük Yortu 18 Kânûn-ı Sânî sene [13]36 tarihine tesadüf eyliyor. Norman da o gün burada bulunabilecekdi. Norman Mardin'de iken DH Diyarbakır'da bir ay kalacağını bildirmişdi. Bu malumâtlar Norman'ın işgale vesile icadı için geldiği kanaatini tevlîd etmişdir.

Evvelce ahalinin galeyânına rağmen Diyarbakır'a seyahatine müsaade edilmiş ve Siverek'e kadar gelmiş iken bu seyahatin mektub mütâlaasıyla alâkadar görülmesi ve ahalinin devamlı galeyânı hasebiyle Norman'a Siverek'den Urfa'ya dönmesi lüzumunu tebliğ etdiğim nezârete arz edilmişdi. Diyarbakır Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti de pek MZK müdellel bir telgraf yazarak Norman Urfa'ya dönmesini Diyarbakır'a değil, çete kuvâ-yı muntazamasıyla

gelmek istese bütün mevcudiyetleriyle müdafaa edeceklerini bildirmişler ve Maraş sancağında yapılan Ermeni mezâlimini de protesto etmişlerdir.

16/1/[13]36

HR. SYS, 2602/1_255-258

411 ERMENİLERİN VERGİDEN MUAF OLMASI

Savaş sırasında nakledilen ve eski yerlerine geri dönen Ermenilerin bazı vergilerden muaf tutulmaları

15 Mayıs 1920

Şûrâ-yı Devlet
Numara: 39380/431

Dahiliye Nezâreti'nin
Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan 27 Eylül sene [1]335 tarihli ve 9556/1521 numaralı tezkiresi Maliye ve Nâfia Dairesi'nde kırâet olundu.

Mezkûr tezkirede Harb-i Umumî esnasında âhar mahallere nakledilip ahîren memleketlerine avdet eden mehcûrînin 6 Mayıs sene [1]335 tarihli kararnâme mucebince sair tekâlîf ve rüsûmdan olan deynleri misillü tarîk bedel-i nakdîsi bakayasından kezâlik üç yüz otuz dört, otuz beş ve otuz altı senelerine aid emlâk, arazi ve temettu‘ vergileriyle küsurât-ı munzammasından ma‘füv tutuldukları gibi tarîk bedel-i nakdîsinden de ma‘füviyetleri lâzım gelip gelmeyeceği İstanbul Vilâyeti Vekâleti'nden istifsâr olunmuş ve avdet eden mehcûrîn ile vilâyât-ı müstahlasa ahalisinin bazı tekâlîfden ma‘füviyetine dair 6 Mayıs sene [1]335 tarihli kararnâmenin birinci maddesinde: "Harb-i Umumî esnasında âhar mahallere nakil ve tehcir edilen efrâd ile esna-yı tehcirde seddedilmiş olan müessesat-ı diniye ve ilmiye ve hayriyenin gerek tehcirden evvelki ve gerek müddet-i tehcire müsâdif senelere aid bi'l-cümle tekâlîf ve rüsûmdan olan borçları kâmilen afv edilmişdir." denildiği gibi tarîk mükellefiyet-i nakdiyesi hakkındaki kanun-ı muvakkat ahkâmına nazaran da bu mükellefiyet vilâyet dahilinde mütemekkin bulunmakla sâbit olup bir vi-

lâyetden tehcir edilen ve binâenaleyh sinîn-i mezkûrede memleketinde mütemekkin bulunmayan ahalinin tarîk bedellerinin tahakkuk etdirilememesi tabiî bulunduğu cihetle mehcûrînin tehcirden evvelki senelere aid tarîk bedelâtından olan deynlerinin afv edilmesi ve müddet-i tehcire müsâdif seneler için de tarîk bedeli tahakkuk etdirilmemesi lâ-büd ise de salifü'z-zikr kararnâmenin ikinci maddesinde mehcûrînin üç yüz otuz dört, otuz beş ve otuz altı senelerine aid emlâk, arazi, temettu‘ vergileriyle küsurât-ı munzammasından ma‘füviyetleri muharrer olup mezkûr senelere aid tarîk bedel-i nakdîlerinin afvına dair bir kayıd ve sarâhat bulunmadığından tekâlîf-i saireye kıyasen bunların da afvı mı yoksa mehcûrînin memleketlerine avdetleri tarihinden itibaren tarîk bedellerinin de tahakkuk etdirilmesi mi lâzım geleceğinde tereddüd edilmiş olmakla Şûrâ-yı Devletçe keyfiyetin bi't-tedkik bir karara rabtı lüzumu dermiyân kılınmışdır.

İcabı teemmül olundu. Avdet eden mehcûrîn ile vilâyât-ı müstahlasa ahalisinin bazı tekâlîfden ma‘füviyeti hakkındaki 6 Mayıs [1]335 tarihli kararnâmenin birinci maddesi bâlâda zikrolunduğu üzere mutlak olarak muharrer bulunmasına nazaran mehcûrînden gerek tehcirden evvelki zaman ve gerek müddet-i tehcir için tarîk bedel-i nakdîsi aranılmaması icab edeceği tabiîdir. İkinci maddede üç yüz otuz dört ve otuz beş ve otuz altı senelerine aid olarak istisnâ edilen vergilerin envâ‘ı zikr u ta‘dâd olunmak suretiyle takyîd ve tahsis edilmiş olmasına göre mezkûr vergiler haricinde kalan rüsûm ve tekâlîfin istîfası icab edeceği bâdî-i emrde mütebâdir-i hâtır olmakda ise de istilaya uğrayan mahaller ahalisinin üç yüz otuz beş senesine aid tarîk bedel-i nakdîleri Dahiliye Nezâreti tarafından kaleme alınmış olan 28 Ağustos sene [1]335 tarihli kararnâme ile afv edilerek bunun sene-i hâliye tarîk bedelâtına da teşmîline müterettib muamelenin derdest-i ifa bulunduğu ve tarîk bedel-i nakdîsinin idare-i hususiyeye mevdû‘ vâridât cümlesinden olmasıyla Maliye Nezâretince kaleme alınmış olan salifü'z-zikr 6 Mayıs sene [1]335 tarihli kararnâmenin esna-yı tanziminde bu cihet nazar-ı dikkate alınmamış olduğu verilen izahâtdan anlaşılmış ve mehcûrîn ale'l-ekser memâlik-i müstahlasa ahalisinden olarak mahâll-i saire mehcûrîni nisbeten kalîl bulunmuş olmasına ve istihlâs münasebetiyle mehcûrînin kısm-ı a‘zamı sinîn-i ahîre tarîk bedel-i nakdîsine müte‘allik ma‘füviyetden müstefîd olduğu hâlde diğer bir

kısmının devam-ı mükellefiyeti icab-ı ma‘delet ve müsâvât ile gayr-ı kâbil-i te’lif bulunmasına ve esasen mehcûrînin harb-i zâilde dûçâr oldukları mesâib ve mezâhime nazaran tarîk bedel-i nakdîsi ma‘füviyetinin umum mehcûrîne teşmîli esbâbının istikmâli lüzumunun arzı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

25 Şaban [1]338 - 15 Mayıs [1]336

(Şurâ-yı Devlet azâlarının imzaları)

BEO, 347520

II. BÖLÜM

BELGE FOTOKOPİLERİ

1

تلغرافنامه

عن: مرعشه

الى: بدرنسرای همایون

نومرو: ٥٩٤

كلمات: ١٢١

ساعت: ١٧ دقيقه

في ٢٠ سنه ٩٤ سرعسكر اوغلى

ورود تلغرافنامه نك محله ارسالى	ورود واصله سيله مركزه وصولى
ساعت ٤ دقيقه ٠	كوندز ساعت دقيقه كيجه ساعت دقيقه في ٢٠ سرعسكر اوغلى سنه ٩٤
مرسل اليهنه كوندرلديكى	٢ بدا مخابرات
مركزينه بكورلديكى	٥٥ تكميل مخابرات
في ٢٠ سرعسكر اوغلى سنه ٩٤	
مامور سوق مكاتيب	مامور سر نوبت
	اخذ ايدن مامور
	تلغرافى كشيده ايدن مأمور

زاده والاى جناب حضرتلرى، مورود تلطف صورتدر

زيتونه اشغال ايدن الكتورلالرك استنفاقى ومنهوباتك استرداديله مشغول اولديغمز حالده قبلجه
كوده اول درسعادتده كلدرك زيتونه ايكى ساعت مسافه‌ده بولنان منجانى قريه‌سنه ورود ايدن
مشهور قرنيز مرخصه‌سى بعض اقدامى بيورمش قدر. اشغال جليله اردوكاه همايون ايچنده
استحضار اولنمسى اوزره اخذ مدده ترتيب اولنان برمجموعه عسكر شاهانه تبنجى اردوى همايونه
برنجى الاينك اولمجه بوزى بيكباشى عثمان ذكى افندى قومانداسيله حضرتلرينه بوكوندن على السحر
مرخص وقيقى هولاده اجابت بالمزنده بولنان اشغال ايله برابر نقطه انداخته محاربه
ايلملرى اوزره قاعده مقابله بالاجرا برساعت قدر اولان محاربه‌ده برقاچ مجروح ايله بر
قاچ نفرى قومانداننى مرخص وقيقيله برابر اخذ وكرفت اولنمشدر والحمد لله موفقيتلرى
حضرتلرينه باوستهيده عسكر شاهانه‌ده بركونا سقطلمه وقوعه كلديكندن جملەسى تحت استنفاده
الذخائر مصروفدر. فى ٢٠ سرعسكر اوغلى سنه ٩٤ مرعشه وصول ساعت ٤ دقيقه

مدير مرعشه
ولى

مرلوا احمد
مظهر

Y. PRK. A, 2/24

2

۱۴ سپتامبر ۹۴ پتربورغ سفیری شاکر پاشا فوق‌العاده‌سی طرفندن خارجیه نظارتی عالی‌سنه تحریراتی ترجمه‌سیدر

عمومی نومرو ۲۶۵۶

خصوصی نومرو ۴۸

تفلیسده کی ایکنجی فرقه‌نک قطعه و تفصیلاتنه دایر معلومات اولمق اوزره ذکر اولنان نظارتجه‌لرینه اشعاره مسارعت ایدیلدی

" مرکز فوقه‌سی نائبسده مقیم اعضا سنک اسمری خدمت بلدیه اشتغالی ایدیرلر دیو بیلدیرلدی اکثریا مجهول قالیور الی غیر

" اعضادن بری اولدیغی مرکز و اجانبه تفلیسی غزته‌لرینه بیلدیرمکده‌در شهرک معتبر اهالیسندن اکثریسی نظرنده فوقه‌نک

" داخلنده قومیته صورت خفیه‌ده بر غزته طبع ایتدیرمکده‌در الی قدر کار منتشره توزیع ایدیلور اندن ده بر طاقم

" طرفدارلری طویدیلوب غزته‌لری اهانت‌ده اوقونورلر ایشبو غزته‌نک فهرستی مندرجاتی بر وجه آتیدر : جمله اولنمه اعانات

" نقدیه محالات عثمانیه‌یه کوندیلمسی اولدقجه اسلحه و مهمات دیه‌سی و وارمندیم و سائره ایله مخابره‌سی

" بر قسم اخیر ترکلر یاکه دولت طرفندن اجرا ایدیلمسی اولان اوزره تضییع ایدیلدیغی طاقم مظالم و تعدیات و برا اختلال

" ظهورنده حکومتلری طرفندن سلاحدار معاونت ایدیلدیغی جهتله دائره و عدلیه‌یه سفراو سائر اجنبی دیپلوماتلری بر طاقم

" مکاتبات حادیه‌سی حمایت مذهبیه‌لری محبت وطنیه حسی نقاننه قائم اولدقلری کوبلیلرک اذهانی تحریک ایچون ذکر اولنور

" غزته‌نک طرفندن کلیسالر ده و پاپاسلر علیهنده اجرا ایدیلمسی خیالاتی قبیلندن بر طاقم مظالم و تعدیاتدن بحث ایدیلیور

" هر ای زیاده‌لری بو غزته‌نک نشرلری یکدیگر دقتله طویدیلوب تجاریا فوقه‌یه بدنیه تسلیم اولنوب و فوقه‌نک نصائحی محو

" ایدیلیر

" دیکر طرفندن مرکز فوقه‌سی (داود بیک) (رکنت) کبی محالات عثمانیه‌یه دخولی ممنوع اولدقجه بر طاقم کتابلری طلب و ارسال طریقیله

" و یا طوره‌لی بولنان سلطنت شیعه‌سی ترجمه‌خانه‌سنده مستخدم نوریا دیو اسمنده بر شخص اوزیا سندن اولدقجه نوریه نامنده بر شخص موقتیا

" محالات عثمانیه‌یه ارسال و ادخال ایلمیور

" محالاتده باطورمه‌ده ریزه‌ده کوندیریلوب اوراده‌کی (جوجیه) اهالیسی بونلری یاپلاشدیرمه محالات عثمانیه‌نک نقاط

" مختلفه‌سنه کوندیریلیور

" تفلیس مرکز فوقه‌سی ایکنجی سنه‌سی اولدقجه ابلاغ عثمانیه‌نک مفصل ضبطلرینه مالکدر اعانات نقدیه اهالیسی و قوتلرینه حکم

" قوتی فوقه‌نک اسمنه اولدقجه اشخاصدن خاملیارینه کوندیریلیور

جمعیتك شعباتی ایران ممالکنه قدر قول آتمشدر. تفلیسدن صکره باشلیجه مرکزلر روان علکساندروپول تبریز درسعادت

طرزیدن ارضروم و واندر

جمعیتك باشلیجه مقصدی مسلحاً بر عصیان چیقارمغه کسب اقتدار ایلمکدر

(نیغوزیانتز) و یاخود (درنیغوسیانتز) اسمنده بر شخص روسیه غزته‌لرینه مخبرلك صفتیله استانبولده بولنیور ایدی اگر

حالا استانبولده ایسه کندوسنی نظارت تحتنده بولندیرمق فائده‌لو اولور زیرا مرقوم قومیته‌نك متنفذ اعضاسندن بریدر

شایان وثوق و اعتماد بر آدم صفت رسمیه‌یی حائز اولمقسزین تفلیسه کیدوب کندوسنی امال ملیه طرفکیرانه غیرتلیلرندن

اولمق اوزره طانیتیرق یواش یواش قومیته‌یه سرقیله بیلسه قومیته‌نك پلانلریله وسائط اجرائیه‌سنك درجاتنه برقاچ

ای ظرفنده واقف اوله بیلور

قومیته‌نك مهرینك نشانه‌سی آتیده مندرجدر

اولوب

اصلنه مطابقدر

Y. EE, 97/89

3

٥

بلدیه رئیسلغی

ارضروم ولایتنده کلان شفره صورت محلوه سیدر

باش کتابت دائره‌سی

ارمنیلر طرفندن چیدیرلدیغی مفصلی وجهله اجرا اتمشدر تاریخلی ایکی قطعه شفره‌لی تلغراف عهده‌ولنتیدی

... صاحبیه کبی وطاندن آیرلمق دیکیسی دخی آچقده بولنمق اولدقدری حالده بر طاقم مکتب شاکردلری وبعضه
ارمنی اجلافی وطانه صاحبلرینی بر صورتله تهدید وضیاتمغه مجبراً تصدی ایلدکلری جد وبرلمسی اوزرینه درحال مرخص
ایله اوندن زیاده مغبرانه ملت حکومت قوناغنه دعوت اولنوب نقلیه ورديف قوه‌لری قوماندانی قریوه‌سنه
مرکز قوماندانی ومجلس اداره ولایت هیئتی حاضر اولدقدری حالده کندولری طرفندن تخاص معروضه‌لری حکومتلری نشانه
مبادرت ایدلمسی وبرلیدرك وطاندن آیرلمسی منع اینمامدر بجوده نصیحت ومغایرتهای عالی احوال وفوق کنوریلامسه مبادرت ایدلمسی
بغایت اسلوب حکیمانه ایله افاده وتفهیم اولنمق ومرخص ومغبرانه مبعوث وطاندن آیرلمسی تعهد ایدرك برقاچ
قره‌غول بولندیرلمسنده ده لزوم کوستردکلرندن چاره‌سوز مواصلت ایله آیرلمسنه تشبث ایتدکلری ذکر اوغلانه سیکمغه اقدام
وطانه ... اولنه‌رق وبعضه اسلامدن مالکرینی بغایتده جرأت ایلدکلرندن ارمنی کلیسا سی جوارینه وسائر مناسب
ایکی محله نشانجی طابورندن اوچ مفرزه وتراندارمه قوماندانی وبازه تراندارمه‌ده کوندرلمشدی کلیسا جنازه‌کی مفرزه
ضابطانی کلیسا حولیسنده‌کی جمعیتك تفریقنی افاده ایدرایکن جمعیت مذکوره‌دن متعدد سلاح آتیله‌رق مفرزه عسکر
تسلحانه جمع اولنه‌رق مؤخراً بریسی شهید اولمشدر بونلر هپ بجا مکتب وخانه پنجره‌لرندن سلاح وطبانچه اتمه‌سی
اطلاب بولنجی اهالیٔ اسلامیه‌دن اصلا مقابله ایتدیرلمیوب حسن صورتله فسادك دفعه وجمعیتك تفریقنه چالشلمق ومکتبلر
طرفنه قولدرلمیوب محافظه صوف اهالی نزدیرنه اعتنا اولنمقده بولنمشدر اهالیٔ اسلامیه ارمنیلك برقاچ
قاتی اولدقدری حالده اولنلر نصایح تسایانه نشکر اولنه‌رق اتباع ایدیلمیوب برحرکت ومقابله‌ده بولنمامشدر ارمنی
ادیبزنیك صارغدیغی ایتدکلری (ارمنیلری) ده اسلامدن محافظه‌ده بولنمشدر قاتل ارمنیلردن ایکیسی دوستلر
اولنمشدر ارمنیلردن مایکر برنفر فوق وبرقاچی‌ده مجروح اولمشدر وشوحالده هیچ برکونه سبب وبرلمسی
وتدابیر حسنه حکیمانه‌نك لزومی بلا نفاذه اجرا قلنمق اولدیغی حالده کار تأثیر اولیوب فرقه سلاح
اشعالنه مجاسرتلری صوباف فاسده‌لرنك آتاسی مفرزه‌سنه دلیل علنی ایدوکی بدیهیدر مع مافیه بروجه معروض
اطراف قره‌غولدن تخلیه‌سی وتدابیر سائره‌نك مؤخراً بیانه‌اوله‌جغی معروضدر اشبو تلغرافنامه چیکری کیجه ساعت
اولندیغی وجهاتی وتقضیات سائره‌نك مؤخراً بیانه‌اوله‌جغی معروضدر

اوچیده تلغرافخانه‌یه قبلم بولمشدر ۱۳۳۸

بلدیه کتب خانه‌سی
باش کتابت دائره‌سی

ارضروم ولایتندن کلان تحریره در

٥

ج ٢٤ حرره الله تعالی در دخی اردوی همایون مشرب جبله سنك اشعارینه عطفاً باب عالیك ویردیکی ٢٦ حرره الله
تلغراف امر اوزرینه ... تحریات صوفی سالاده اجرا ایدیلوب مناسبتیله برحاله میدانه و بیلمك و نیجه سنه
مشرب جبله جده معلومات مفصله حاصل اولمق اوزره قوماندانیمز چهارشنبه کونی بالذات مکتب و مرخص
خانه‌یه کیدلری کیفیت صورت جبله ده مرخصه و مکتب مدیرینه اکلادلدی متشکراً موافقت و کندولرینك
دلالتیله مکتب و کلیسا بودرومدینك طرز قانونه و اصنیا لحکامانه ده تحری و تفتیش ایدلدی مکتب
نیجه خانه سنده طورنه آلتی و اوقاف نفقه نیجه معمولاتی کوریلوب بونده و کلیسا بودرومدرنه و حوزه لینده
نیجه خانه و آلوف حربیه کوریله مدی کمالی فتنه‌دی ایله ساقت سکز اوده لرنه عودت ایدلدی نیجه بانه
برکونه سوء استعمالی و تحقیرات و سائر بردیلو مناسبتسز معاملات و اهوال وقوعه کتورلدیکی کبی صنوف
اهالیدن کیمسه دخی هذه الوقت اول کونه اقدام قدر بهیچ بر قبیل دعای دخی نکلوه ایدی نیجه سی ره در عقب
باب عالیجه بلدیه لری اوکیجه مرخصه خانه‌یه نجم اولنوب نصوح و نصیبی اوزرینه اولمیدرکه فردای نیجه کونی
صباحیله ارمنیلر دوقاندرینی آچمق ایچون برطاقم ارمنی مکتبی شاکردانی کتجدری دوقانجیلری ترهیب ایدرك دوقاندری
قپانمغه چالیشدقلری و کلیسا ده ارمنیلرك نجم ایلدکلری ایتیدلری بوحال سوء نیجه حاصل اتمامك و معاملهٔ
جبله ایله برطرف ایدلمك اوزره برطرفدن اسباب انضباطیه نشیت و دیکر طرفدن مرخصه و مغبرانه ملت
جلب و سببی سؤال اولنوقده کندیلری نیزه ذمت ایتدکلری ایچون بو تحریاتدن محنوظ و متشکر ایسه‌لر ده
بونی ایجاب ایدن مجبور میدانه چیقاریلمسی ایچون برتلغرافنامه عمومینك عتبهٔ علیایه تقدیم ایدلمسنه رغبت
ویریلمسی رجا سنده اولنوقده بیاننه و تلغراف مسوده‌سی درمیانه و تلغرافی نمهیر ایتدیرنجه قدر جمعیته
ایلتیلیوب فنا منده دوقاندرینی آچه جقدرینی بیاننه ایدیلدی تلغراف نقدیمی ماده‌سی اضبارلرینه رابطه‌دار
جمعیت بقاسنك محذوری اولدیغندن و دوقانده ده تلغرافنامه نمهیری قابل اوله جغندن بحثله نصایح لازمه
اجراسیله دوقاندرینی آچدرینه تعهد ایتدیرلدی و اوکون بعضه دوقانده آچدیرلدی ایسه‌ده صباحی جمعه کونی
نیه آچیلمسی ارمنی دوقاندرینك قیاندیرلمسی مطالعه‌سی جاری اولدیغی و کلیسا ده جمعیت بولندیغی تحقیق قلندی نیه
مرخصه و مغبرانه جلب و لهذا دولو نصایح اجرا و تبلیغات و تأمینات اجرا ایله ایکا ایله جمعیتك تشتیت و دوقاندر

آچدیرلسنه قوبماً سوز ویرلدی بوندن صوکرا آچدیرکه سبکغزاله ملت طرفلرندن کندیلرینه ایلتیماس ایچون
بر تاندارم مفرزه سی لازم کلدیکی محلده کوندرلدی ازصکره ارمنی اولیسلرینک مرخصی دولکه واسلام
وکندیلری ده یغما ایله قیاندیرمغه قیام ایتدکلری خبر ویرلمسیله تاندارم قوماندانلری ده موجود تاندارملر
اعزام اولندی مؤخراً بوادیسلرک اوبغونسزلغی نوسبعه وتأثیره قادری اشعاله تصدی ایتدکلری
اکلاشیلوب تاندارمه قوه الظهر اولمق وبتخصیص هرکاز بولنیوب سلوندندن استغاثه اولنمق اوزره نشانجی
طابورندن اوچ مفرزه کلیا قیوسنه وبول اغزلرینه وسائر محلده کوندرلدیکی کبی صبحانه نک وقوشلوخانه نک
محافظه سی ایچون درعقب تاندارم ونظامیه ترتیب ایدلدی کلیا قیوسنده نشانجی طابوری بکباشی مفرزه
ایله قبلی مدت یکلدکدن صکره جمعیتک طاغلمسنی شفاهاً افاده ایدرایکن کلیا دن واطرافندن
... کهکذا ارلره ... بر آنسی ایدلکله برعسکر شهید واوچ نفرک مجروح اولمسی وکلیا ولطاملرده کی
ارمنیلرک ده طاسح باغدیرمغه باشلامسی وبرباب خانه ونج اسلام وکندیلرینه نسلطری اوزرینه چارشوده
بولنان کورجی واباقه لاقمی مطب عربه جیلری عربه محولک اودونلرله نخته وانقاج یارچالرله مدافعه
ومقاربه یه قالقیشدقده عظیم فارغتلو اولمش ایسده الحمد ... هردرلو ندافعه واظهار مساعی تمره سیله تخمیناً
برچوق ساعت ظرفنده اوکی النسخ واهالی مسلم ارمنیلرک برقاچ قانی اولدیغی حالده قسم کلیسنک قادری
نکینه وارمنیلری محافظه یه چالیشمدی دیکرلرینک ده تبلیغات حکومت منابعندن سرعت سکونی موجب
اولمشدر اوکیچه نفصیله تاندارمدن مملکتک داخل وخارجنده دوریه قولنلری کزدیریلدی ...
... ایتدیریلدی دفعه قوت اولنمقزیده ملوفانه محرمانه تبلیغات واهالیی نمادباً وصاباً اجرا قلنمقده
بلطف تعالی یوم وقعه نک فردا سندن بوکونه قدر نه بورا ونه ده ملوفاتده قطعاً بروقوعات واهالی
اسلامیه ایله هرسنه بدنع عدم امتزاج وفساد ظهور ایتمامسی وصنوف اهالی کافه سی السابق کار
وکسبلریله ودعوات مفروضه حضرت پادشاهی ایله اشتغال ایتمکده وامور حکومت بولنده جریان وتدابیر
احتیاطیه دوام ایلمکده بولنمشدر واند ولا بینک انهای عجزیله ابرانک جلدلی عجزنی اره سنده اتمالی
تتلو بابلاده منازعه سی ظهوری ایتمسیله بابزید عجزنه سرایت ایتمامسی تدابیری اجرا اولنمقده
ودرسعادت قوزیجاندن اکرادنیک سایقدده اولدیغی کبی نرجانه تجاوز وتخطیدی دخی خبر الیله مقرون العزیز
ولایتنه ودا خلیه نظارت جلیله سنه مراجعت وآسایش داخلیک محافظه سی تدابیرنه «دقت» قلنمقده در
شرعیه قدر همداولسون برکالدر (۱۱ حزیران ۱۳۱۰) تاریخلی تلغرافده تفصیلاتی عهده اولندیغی اوزره ارمنیلک
وقیاتی سکز واعزه مجروحی اونه وبرهقه ظرفنده التیام پذیر اوله جق خفیف مجروح وضروری
النسخ دردهنده اولدیغی معاینات رسمیه ومرخصخانه نک علی الاسلی وبردیکی دفترله تماندر اسلامک
برعسکر ایکی اهالی شهیدی وفرق بسیار مجروحی دخی کذلک معاینه ایله متحققدر بوکونلرده مجروحیلر
برارمنی وبراسلام دها وفات ایلدی فصورلری متساویاً نداوی ایتدیریلمکده واکثریسی اقاقنه بولنوب

نه‌هایتدی حالدیغیدن اکلاشیلمقده‌در. انگلیز روسیه ایله فرانسه اینگلیا قونسلوسخانه‌لرینده حکومت ۱۰ حزیران
تاریخنده برتقریر مشترک کوندرمشلر بولونده تدابیر حکومتلر ... و وقوعات تکرار نمایان اولوب تدابیر تخفیفیه‌نک
دها زیاده تقویه‌سی بیاننا نمایان هدیه‌سی. بتقه بتقه جوابنه کرله بیاننامه‌نوتیت اولنمق و بولندقلری
موقعدن «حسن محافظه‌سی» دها زیاده تأیید قلنمشدر. روسیه ایله قونسلوسلری برر و انگلیز قونسلوسی
ایکی وقعه حکومت قوناغنه کلوب وقعه‌دن متأسف اولدیغی و حکومت متفقانه معامله‌ده و تدابیر
حسنه‌ده بولندیغی و ... تحفیفانجه تأنی و قوه اضباطیه‌نک تزیید یدلسی محسناتی وارمنیلر هرنه قدر
متاسفلرنک ایدیلسه‌ده مقدرنه معامله مشفقه اجراسی توصیه ایتمکده‌درلر. فرانسه ایتالیا قونسلوسلری
دها کلدی. نطیب خاطر ایچوندر که جمله‌سنه برر و بزیه و بردم بنه بوصورتله اداره کلومده بولندیلر
عاجزلری‌ده پادشاهز افندمز حضرتلرینک امر و فرمانلرهابونی‌ده بومرکزده اولدیغی ایچوندر عسکره آتش
ایدیرلدی ... ... بتقه جهت اضباط اولندی جوابنی ویرمکده‌یم. حکومتک تدابیر حسنه‌سی وارمنیلرک
حالدینی و وقوعاتک جسیم و وخیم ایکمه تدابیر سریعه ایله توسعه میدانه ویرلدیکی سفارتلرینه بازنلدیغی
افاده ایدیورلر. انگلیز سفیری منهدرک (تأنی) تحفیظانی و قوه اضباطیه‌نک تزیید یدلسی ولی نفس
بی‌تحفظ افندمز حضرتلرنده اشرحام ایدوب اراده سنیه‌نک شرفصادر اولدیغی انگلیز قونسلوسی اولجه‌هر
ویردی. انگلیز قونسلوسی اسلام اهالی مداخله‌سنه «و براز اعتراضده» بولندیغنده مداخله‌ایلیوب
نسطانه چارتو غدرکنده نشیت اولنوب براقیلدیغی و قونسلوسی معمی‌لیهک ... وکیل جهتنه وقعه
وارخروم جواری کوبلرنه آتلی کزدیرلسه مداوضت مجتلریه ایجابی اجرا اولندیغی جوابی ویریلیور.
قونسلوسلرک بعضی ارمنیلرک وفیاتی اوداکی و مجروحلری ایکی بوز اولدیغی سویلدیلرده مقدار معروضه
منهدا بودکی اولدایله بیاننا و تصحیح اولنمشدر. روسیه جنرال قونسلوسی ارمنی «مرهمخانه‌سنه» استفسار
خاطر ایچوندر کیندیکنده دولت علیه‌یه اطاعت اولنمق و روسیه دولتی ارمنیلره معاهدات ... ... سنه و هکذا
متعلقدر دیدیکی و کندوسی‌ده بوراارمنیلرک ادبیرکندن و حکومتک اول و آخر کوستردیکی معامله مشفقودن
بحثله ... ایده‌جکی و کیفیتی مفصلاً یظیفیتی نه یازه‌جغی ارمنی مرخصی اولکی کوندر کلوب افاده ایدی
کرک مرخصه و کرک مغیراند ظاهراً ایشی براز اولیورلر. قناعت تحمیل ایله اظهار ندامت ایتمکده وارمنیلر
مجلس و محکمه اعضاسی و سائر مأمورلر و قومک فرداسی کونی محل مأموریتلرینه کماکی اسابوردوام ایتمکده
اولدقلری و بوقسا وارمنیلرک طفسارلدیغی تاریخچه‌کی حادثه‌لریله ثابت اولوب منوبات مقدمه‌لری اثری
اولوب ... ... و یا خود تدابیرک نقصانی کبی طالردن منبعث اولدیغی و یا اراده سنیه ترتیب
بیوریلدیغی درت طابوریاده ایله برالای سوارنک ورودنه قوه اضباطیه‌نک برقاچ دها تأیید
و تقویت ایدیلمکی و تحفیظاتده بر منظوره امر و فرمانلرهابونده ملوکانه اتمای وقعده طونلدیغنده شرطلک
حصایدلدیکی و بوکونه قدر اولانه خلاف جاریه بولنمدیغی عبارت اولوب ایلک یوسنه ایله ده تفصیلاتی عرض
اولنه‌جغی معروضدر ۱۵ حزیران

Y. PRK. ASK, 62/97

4

دولتلو بیگم افندم حضرتلری

ضبطیه ناظری کامل بگك باراده سنیه حضرت جهانداری علیه توقیفنه

سعادتلو احمد بك اوغلنڭ بیرامدن برنجی گون نظراً عزیمه

ایتدیگی و ارمنی یطاقلری دخی نعمه ارمنیه طرفنه اوردقلری جوده ج

ایلدیگی روحی المعلومات عالیلری عات الحمیله عرض اولنور هدایا اودنه

حضرتلرینه اولدی افندم رشید کوچولی

[illegible]

[illegible] مراحم سیرینه انلر حضرتلری

ورود ایدن مکتوب عجله ایله یازلمش و تفصیلات کوستریلمشدر

عبارة موجوده شوندن عبارتدر ارمنی یطریقنی اوردیلر مجروح اولمش

سببی ارمنیلرک فسادینی پادشاهه خبر ویردیکی ایچون عسکردن و ارمنیلردن

خیلیجه تلفات وار تفصیلاتنی یازارم ۱۶ [illegible] اشته [illegible]

معلومات واصله بوندن عبارت اولوب یارین البته هم انلره و هم قوتلره

معلومات کلور [illegible]

[illegible]

Y. EE, 40/39

5

باب عالی

دائرهٔ صدارت عظمی

مکتوبی قلمی

عدد

٢٨٢

خارجیه نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

طربزونك انكلتره دولتی قونسولوسخانه سی ترجمانلغنده بولنان دولت مشارالیها تبعه سندن عومیداس هكیمیان و روسیه قونسولوتوسی ترجمانلغنده
مستخدم روسیه محمیلرندن مغادریان بدروس و مذكور قونسولوتونك ایكنجی كتابتنده بولنان قره كین سرداریان نام اشخاص ارمنی ملتندن و افكار
مضره اصحابندن اولمقله برابر صفت مأموریتلرندن بالاستفاده حكومت سنیه و ملت اسلامیه علیهنده لا ینقطع ارضروم و وان و بتلیسده كی ارمنیلر
بالخیره ترتیب ایتمكده اولدقلری درلو درلو اراجیف و مفتریاتی حقایق احوال محلیه دن بی وقوف اولان قونسولوسلره محض حقیقت طرزنده
كوستره رك اغفال ایتمكده و قونسولوسلره منسوب اولدقلری سفارتلره كوندردكلری راپورلره حقیقت مغایر و منافع دولت مضر فقره لر درج
ایتدیرمكده اولدقلرندن و بوكبی مفتریان مفسد تركارانه نك ایسه محافل رسمیه ده سرمایه قیل و قال اولمقده حصولندن بحث بونلرك اورادن قالدیرلمسی لزومی
حاوی طربزون ولایتندن وارد اولان تحریراتك كوندرلدیكی و ذكر اولنان ترجمانلرك اوراده بقالری حسب الحال غیر جائز بولنمسنه مبنی بونلرك
سریعاً تبدیلری لزومی متضمن داخلیه نظارت جلیله سندن مبعوث تذكره معروفیله معاً و لفاً تسییر سوی هوقلرسز قلنمسی حالنده مآلاً و اهمیت مصلحة نظراً
اقتضاسنه ایفا و ابناسنه همت بیوریلمسی سیاقنده تشكره تناوری تقدیم اولنمق افندم ١٧ محرم ١٣٠٨ و ٢١ اغسطوس ١٣٠٦

صدر اعظم

كامل

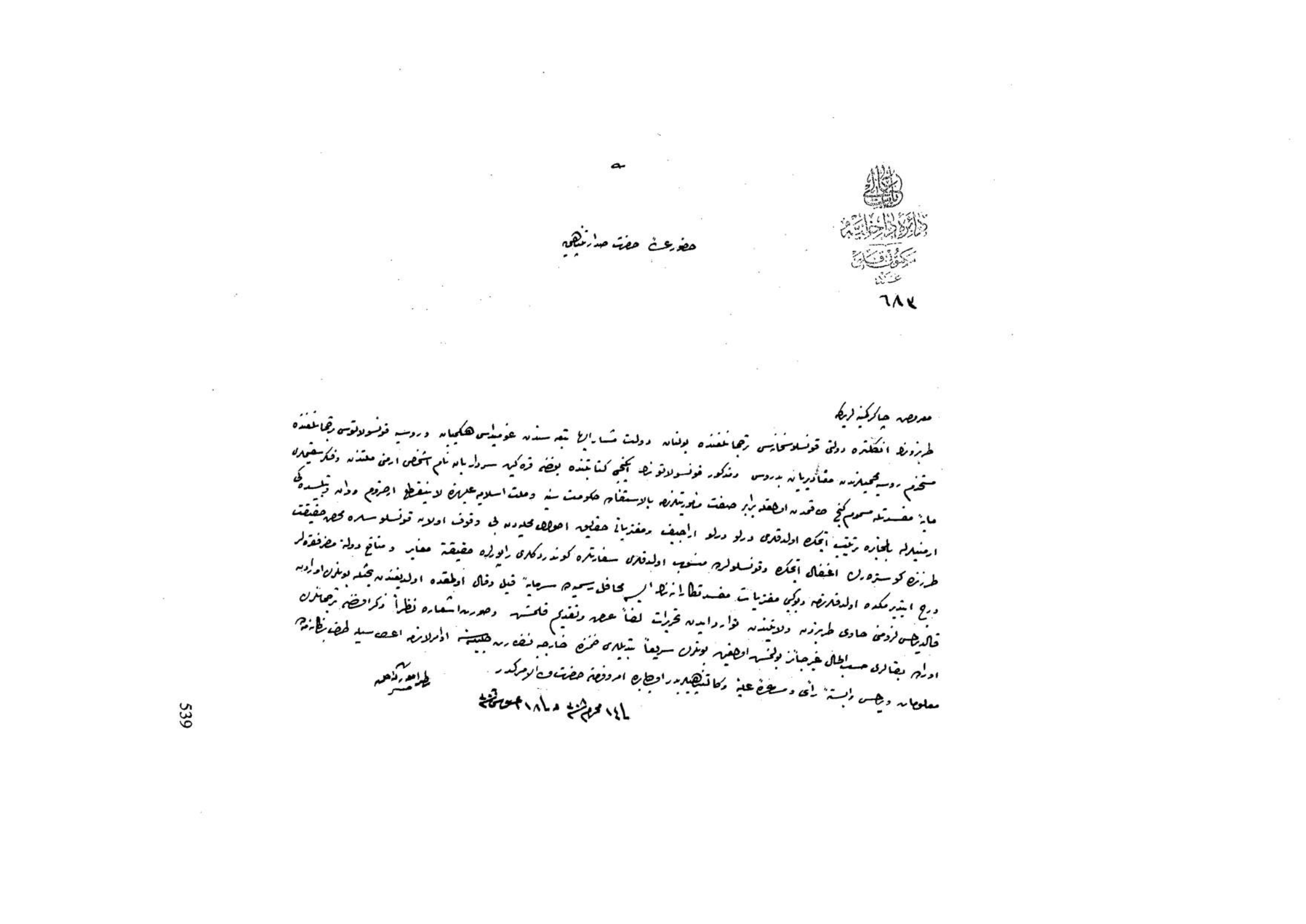

دائرهٔ داخلیه
مکتوبات قلمی
عدد
٦٨٢

حضور عالی حضرت صدارتپناهی

معروضه چاکرکمینه‌لریکه

طربزونده انکلتره دولتی قونسلوسخانه‌سی ترجمانلغنده بولنان دولت مشارالیها تبعه‌سندن غومیداس هکیمیان و روسیه قونسولاتوسی ترجمانلغنده
مستخدم روسیه محمیلرندن مقادیریان بدروس و مذکور قونسولاتونک ایکنجی کتابتنده بعضی قره‌کین سردار بابان نام اشخاص ارمنی ملتدن و فکر سقیملری
مایهٔ مفسدتله مسموم کنج حاقمدن اولمقله برابر صفت مأموریتلرنه بالاستفاده حکومت سنیه و ملت اسلامیه علیهنه لاینقطع ارضروم و وان و تبلیسده‌کی
ارمنیلرله بالمجاره ترتیب ایتمکده اولدقلری درلو درلو اراجیف و مفتریاتی حقایق احوالی محلیه‌دن بی وقوف اولان قونسلوسلره محض حقیقت
طرزنده کوستره‌رک اغفال ایتمکده و قونسلولرده منسوب اولدقلری سفارتلره کوندردکلری راپورلره حقیقته مغایر و منافع دولت مضرفقه‌لر
درج ایتدیرمکده اولدقلرنده دوکی مفتریات مفسدتکارانه‌نک ایسه محافل رسمیه‌ده سرمایهٔ قیل و قال اولمقده اولدیغندن بحثله بونلرک اوراده
قالدیرلسه لزومنی حاوی طربزون ولایتندن توارد ایدن تحریرات لفاً عرض و تقدیم قلنمشدر و صورت اشعاره نظراً ذکر اولنان ترجمانلرک
اوراده بقالری حسب الحال غیر جائز بولنمش اولمغین بونلرک سریعاً تبدیلری خزینه خارجه نظارت جلیله‌سنه اوامرلرنه اعتصاسیله طرف بندکانه‌ده
معلومات ویرلسه وابستهٔ رأی و مسارعت علیه وکالتپناهیدر اوجابره امر و فرمان حضرت والا مرکدر

[illegible]

١٤ محرم سنه ١٣٠٨ و ١٨ اغوستوس سنه ١٣٠٦

٥٠

راجع نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

سنه جلالتوایه حضرت پادشاهی اضافه توجهات جلیله فخیمانه لریله ولایتک اداره سیاسیه سنه متعلق تدابیرده شو آرالق هر زمانده زیاده التزام تقید و اهتمام ایدلمکده
بولندیغندن بو تقیدات اهتمامکارانه و متبصرانه نک ثمره حسنه تأثیری حق اوزره له الحمد والمنه ولایتک هر جهتده اسایش و انضباط عمومی مرضی عالیه موافق بر درجه ده
جاریدر انجق صورت محرمانه ده اجرا قلنان تحقیقاته نظراً انکلتره دولتنک طربزون قونسولوخانه سی ترجمانلغنده بولنان دولت مشارالیها تبعه سندن غومیداس
هکیمیان و روسیه دولتنک طربزون قونسولاتوسی ترجمانلغنده بولنان روسیه محمیه سنده مغاویریان بدروس و مذکور قونسولاتونک ایکنجی کاتبی اولان کذلک روسیه تبعه سندن
قره کیه سرداریان نام اشخاص ارمنی ملتی افرادنده و فکر سقیملری مایه مفسدتله مسموم کنج طاقمندن اولوب بونلر سوء فکر و نیتلری اقتضاسنجه معیتلرنده بولندقلری قونسولسلرله
کندولری بیننده حاصل اولان شو ارتباط و مناسبتدن و صفت مأموریتلرنده بالاستفاده حکومت سنیه و ملت اسلامیه علیهنده لاینقطع ارضروم و وان و تبلیسده کی
ملتداشلری ایله مخابره ایدرک ترتیب ایتمکدن خالی اولمدقلری درلو درلو اراجیف و مفتریاتی حقایق احوال محیطه دن بی وقوف اولان قونسولسلره محض حقیقت طرزنده عرضه وارانه ایله
انلری اغفال ایتمکده و قونسولسلرک منسوب اولدقلری سفارتلره کوندردکلری رایورلر حقیقته و منافع دولته قارشی مضر مضر فقره لر درج ایتدیرمکده درلر بونلرک
اوراقه مخابره لرایسه قونسولسلرک اوراق رسمیه لری میانه تعاطی ایدلدیکی جهتله بالطبع الهکچوریله مامکده در قونسولسلر الدقلری بو یالان یاکلش معلوماته
قاپیلیوب بیطرف واسطه لره مراجعت ایتمک صورتیله ایشک کنه و حقیقته وارمق تشبثنده بولنسه لر کندولرینه ویریلان معلوماتک نصل اغراض و آمال مفسدتکارانه یه
خدمت مقصدیله ترتیب ایدلمش مفتریانه محض قبیلندن اولدیغنی اکلایه جقلرنده شبهه یوغیسه بونلردن بعضی ایشی نصلسه بویله اینجه دن اینجه ترقیه ایله یقین حقیقت
ماهیتنه چندان عطف نظر امعان ایتمدکلری کبی دیکر بعضی ده ذاتاً بو یولده معلومات اخذ و اعطاسنه مائل و خواهشکر بولندقلرنده مسموعات واقعه لرینی بالالتزام
ترقیقه لزوم کورمامکده درلر ایشته بویله شریر و مفسد ایکی اوچ ارمنی ترجمانک دستکاه ملفقندن چیقمغه بونلرک بو مفتریات مفسدتکارانه یه منوال معروضه
قونسولسلرک رسمی رایورلرینه قونجق بر بولورده او صورتله محافل رسمیه ده سرمایه قیل و قال اولمقده درکه بو کبی بدخواهانه نشریاتک سوء تأثیری درجه سی عرض و بیان
احتیاجندن مستغنیدر ولایتک نفوذ و اقتدار محدودی ایسه بو محذورک بو راجه طوغریدن طوغری یه دفعی امکانی تأمینه غیر کافیدر بناءً علیه باب عالی جانب سنیه
بو بابده هر نه یاپیلمق لازم کلور ایسه یاپیلیه رق حال و شأنلری عرضه اولنان اوچ نفر ترجمانک بورادن قالدیرلمسی حسب الحال مقتضیات مصلحت و اعتلای شأن حکومت موافق
بر تدبیر سریع التأثیر هر جهتی تقتضی صداقتله عرضه هر صورت اولمق بر و هر حال امر و فرمان حضرت من له الامر کدر

٢ محرم الحرام سنه ١٣٠٨ و ٧ اغسطوس سنه ٧٠٦

طربزون والیسی

HR. SYS, 2769/17

6

Y. PRK. AZJ, 18/13

7

"١"

بلدرس الی جوان

باش کتابت دائره‌سی

"ترجمهٔ احوال"

اسمم رواندر. پدرم آسی سردیم شهرتم داماد باندر. دولتلو بنه سندم. اینی قوللی ملتزمی سنم اوتوز یوردر. آستانه‌ده طوغمشم. بلی اوغلنی یانه‌الیت
اقامت ایدرم. ننه‌ام دلکم قلمه والده‌م دخترلری بهه بقارم عمتیجه وایچه اوقوجه یازمه بیلیجکمی فرانسه دیالیاله لساندیده اوقور یازار دنکلم
ایدرم. دروجه‌ایله انگلیزجه‌ده جزیجه آشنایم ایتالیانلی وندیلی شهرنده مشهور "رافائیلاده" اینی قوللی مکتبنی تحصیل ایتمشدر. صنعتم مکتب
معلملکدر. بلی اوغلنده اینی نازکیاله مکتبنی بیول دره‌ده قوللی مکتبنی موسه‌ایمی مکتبنده معلملک ایتمه‌ایلیمکی هول دفعه‌ده اوزه‌کوبده اینی
قوللی مکتبنی معلم ایدم. اوراده‌ده فرایتدم. قوبقوقه‌سنده طولاب نظمیتم بیغ درسعادتده آتنه‌یه قرایتدم. آتنه‌ده بوسنه یقیبه برمدت اقامت ایتمکده‌ایکن
اوراده مفارقتده موسه‌جوانده برمدت کزدکده سنهٔ حالیه خزینانک ایتدسنده حکومتک یخه عدالته دوشدم وبسه کوده موشده
حبس اولنه‌قدر حکده تحت الحفظ بقیسه کوندریلیجکم حرده. اثنای راهده برتاندرمانلی آتی قضاة ایاغمی تیرلی صاغ ایاغمی آغرجه بوجوع وشکست
اولدی. بقیسی مرکز توقیفخانه‌سنده بسه ماه اسیر قالسه اولدقدن حکده سایهٔ مراحمانهٔ حضرت پادشاهیده جریحه‌م التیام بولوب یکیدن ایاغه قیام ایتدم
فسه لکده قالقار قالقمز والی پاشا حضرتلری حضورینه جیقدیغی اولماده‌ده فرداوزرینه واجب اولان ازدیاد عمر واقبال واجلال حضرت پادشاهی
دعای مقدوحه اولدی. ایقا ایتدکده حکده شوارمی فادینه حبیبلسنه کچلک حکمی اولدرده وقتی اولدیغندن ماعدا هیچ بر سابقه‌م اولمیغی کی دخاناوده
یتابوب برساعت بیله محبوس اولدیغم ازمی قوللی یطیقخانه‌سنه رحمی معروف بولنیغی وایله برفسادیولنه دوشنجه‌نده هیچ قلدیغم نزاعت ایتمه‌ایلیغی عرصه
ایله شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری بابعالیم ملوکانه‌لرینه دخالت ایتمکی عتبهٔ علیای حضرت جرایانیه عرصه ایتمکدن رجا وبنا ایلدم وذواجه
زاتاً استعفا قدرم ختام بولمه. وواقع اولان جمله سؤالاره لایقیله جواب ویرمه‌لرمی واقع اولان اولاد فادنده‌ناعداً رهاشقه معلومالارم بولنیغی
وفقط نکاح معلومالار هیچ زیاده‌ملم ویاتخته ونفس اقدس حضرت پادشاهیه وبشقه‌مواد سیاسیه‌یه دائر اولوب اندی محکمه‌ده قطعیاً سویلیه‌مه‌جکمی
انجق مابعده‌ده ملوکانه‌ده عرصه ایده‌بیله‌جکمی والی پاشا حضرتلری افاده ایدوب عرصه معلومات ایتمک اوزره درسعادته جلبه ساعدهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی
استحصال بیوریلمش رجا ایتدم کیفیت طرف ولایتنده عرصه واستیذان اولنرده وقت تعیین شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری محضاً مرحمت وعلاوه‌سیله
ملوکانه‌لرنده اولمرده مدعیاتمک حقیقت اولدیغی ثبوت ایتدیکی تقدیرده نظر عفو شاهانه‌لرینه نائل مکافات سنیه بیوریلمه‌جغنی وعکسی حالده ایسه کی خانه‌مجازاته
جاریه بیوریلمه‌جغنی امر وفرمان بیوریلمرده درسعادته جلبم ارادهٔ سنیه‌لری شرفصادر بیوریلدی. اثنای راهده ایاغمک جریحه‌سی تازه‌دن تکرار ایاغمه‌دوشمم
ایسه‌ده اوحالده یولده دوام ایدوب درسعادته واصلتم سایهٔ مراحمانهٔ حضرت جرایانیه باشلادیغم کی الحمد لله‌العلی دخی اوزه‌سنهٔ حضرت پادشاهیک
رحمتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینک فروغ ایام واقبال دعای واجب الادا سنات تذکارینه باشلادیغم کی الحمد لله‌العلی دخی اوزه‌سنهٔ حضرت پادشاهیک
احکام منیفه‌سنه توفیقاً آنفاً ذکر معلومالاری برتفصیل وآیرو آیرو قلم الدرده حضور عالیه‌لرینه عرصه وتقدیم اجتسا ایلدم افندم | سیاط ۲۹

رواندر داماد باندر

فولادی

" برنجی فصل "

ارمنی قومیتی اینه و مخصوصده ارمنی فنجاکیانه قومیته سنه دائر معلومات

ارمنی فنا قومیتی براطوب مقدوردر. دیونلرک آبرو آیرو مرکزلری داوتده بوده شعبه‌لری واردر. بوقومیته لرده برنجسی ارمنی ملتیدرلر
جمعی تسمیه اولنوب مرکزی لوندره‌ده‌در. دیوقومیته‌نک لوندره‌ده بولنان باشلوجه اعضالری ژاله‌بروسلی وسیواسیانه دیبروس اغانور و آغویانه
اقدیر اولوب بوقومیته انگلتره‌نک الیوم قوة اقتداره بولنان موسیو غلادستونک تحت حمایه‌سنده بولنمقده‌در. انگلیز معبوثلرنده
چوقدر بوقومیته اعضا بانلره اولقدر کبی قومیته‌نک سرورنه‌داری دخی برانگلیز معبوثدر. بوقومیته‌نک (هایاسدان) نامنده برغزته‌سی واردر
اشبو غزته قومیته‌نک مروج افکاری اولوب لوندره‌ده آیده برده‌فعه ایکی نسخه اولارق یعنی برسی فرانسزجه و دیگری ارمنی لسانیله طبع اولنور. بوقومیته‌نک
افکاری یالکز بولنیقه ایدیلمیوب دولت اجنبیه‌نک مساعدتی رعایت بولنمق چالیشرمه ارمنیلره استقلالیتی قزانه‌رمه خیالنده عبارتدر. اولوب اولدقلری
چاشمقده‌در. دیوسیمنی بوقومیته‌نک محالات محروسه شاهانه‌ده شعبه‌لری بولنوب یالکز اعانه کوندرنلر و غزته‌یه تحریرات ایدنلر دیلکور آبونه بازیدنلر
بولنه‌بیلور. لکن کوچ انگلتره‌نک افکار عمومیسی ارمنیلرنه تشویق ایتمکده اولدیغی ایچون بوجمعیت اوزرینه ارمنیلرک چوق اعتقادلری واردر. ایکنجی
قومیته یه لوندره‌ده اقامت ایدن بناسی چاز نام ذاتک تشکیل ایتدیکی قومیته‌در که بونلره آبریجه (لارمنی) عنوانیله ایکی لسانله اوزره یعنی فرانسزجه
وانگلیزجه برغزته‌سی واردر. دیونلرک ترویج ایتدیکی افکارلری صورت مخصوصه‌ده آنقره‌ده‌کی قومیته‌نک افکارینه یعنی استقلالیتی یالکز دولت اجنبیه
مراجعتله ارمنیلره استقلالیتی قزانه‌رمه افکارینه مطابقدر. حقیقت حال آیده تعریف اولنوجه ارمنی فنجاکیانه استقلال قومیته‌سی فقط
منفعتدر. بونلره محالات شاهانه‌ده آبریجه قومیته‌لری بولنمیوب فقط اعانه ایتمکی و تجار و آبونه‌لری بولنوب طبیعیدر. اوچنجی قومیته یورتوقلیانه مفروض
نام شخصک قومیته‌سیدر که بونلره مرکزی مارسیلیا بولنوب اوراده دخی ایکی العباره‌ده (آرمنیا) عنوانیله برغزته نشر اولنمقده اولدیغی معلومدر
بونلره ترویج ایتدیکی افکارلری ارمنیلرک ولایات شاهانه‌ده استقلال حیثیتیله مقدر. وفقط بوافکارک اجرای ایچون بشقه استقلال شرکتلری
برلشمک دیرلر چاشمه‌ایستمیوب آبریجه چاشمقده‌در. مقصدینه نظراً مقصد محلده یورتوقالیانلر مارسیلیا قومیته‌سنک دانه و ایرانلر قدر
چوقدر بولنان اهالیلر فقط دیرلکه غربت ایتمکده اولدیغی کبی اول طرفلرک وقوعاتی کلاً اهوالدن وکن زنجور آرمنیا غزته‌سنک هماند
هم نخبه‌سنک اولطرفده دائر نشراتیله بکمیارلرلر اکلاشمقده‌در. دردنجی قومیته ارمنی ارباب فسادلرنک نام قومیته‌در که اول مالک‌ده‌کی
بونلرک دخی اصل مرکزی وطنی روسیه‌نک اسیاقطه‌سنک تفلیس شهرنده‌در. دیوسلرندن بری تفلیسده تمکن لوریس ملقونیانه نام برارمنی
دیگر اعضالرنی بیلیم بوقومیته‌نک دخی مقصدی محالات شاهانه‌نک روسیه سیکه‌نه بقیه اولارق محلارنک استقلال حیثیتیله مقدر. دیومقصدی حاصل
کتورملک ایچون ضبطی صرف مساعی ایتمکده‌در. بوقومیته‌نک (تروشاک) یعنی برادرلرنک ارمنی العباره برغزته‌سی واردر. روسیه‌نک اسیاقطه‌سنک
هماند هم شهرلرنک دیلکه سیکره بقیه بولنان هم کوچ بیچ شعبه‌لری بولنمقی موتوقاً بیلورلر. اعضالرنی بیلیم بوقومیته‌نک باشلوجه غیرتی ارمنیلره
سلاح وجبخانه توزیع ایتمک اولدیغی جهتدر. روسیه ارمنی ارباب فسادنک هماند هم برلسنه سلاح بنشیرمسه اولدیغی کبی آلاشکا دیغی طرفلره قدر
تحت اداره‌سنده فسادقومیته‌لری بولنمه لازم کلور. بوکبی قومیته‌لرک نره‌لرده بولنه‌لری بیلنمیوب مارسیلیا قومیته‌سنک

ویا یزید ویا سه وحتی طرفدار دولت ولوتبلر بعضه جزئیه روسه لر بر دولت تفکارندن سوره اتمکده اولیغی وحتی روسیه سیکرنده
بولنان یزیدیلری بیله ارمیده برشکه توقیف اندره وحتی ضبط آمجه توزیع ایتمه اولیغی موثوقا خبر آلمشدر. لکن بو سوفیانه برفرقه کرت دوزره
اولیوب بیدری اوا اولمقه واکثری آنف الذکر محللر اهالیسندن هر دفعه اونر یکیشر کشی یالکیجیلری بولوکیدرلر وکزلیجه
عدودی کیدرلر عدود بوینده بولنان شهرلره وکویره کی شهرلرده اصل قیمتی جاری یاخود دها جوزی برفیاته وبعضاً
مجاناً آلجه الوب بنه کزلیجه عودت ایدرلر بو منوال اوزره هر کس کندی سلوحنی کندی یدیله کتیرمکده ایسه انته ده بولنیغی اثناده
لوندره نک مشهور (دیلی نیوس) غزته سنک مخبری وغلاد سطوله فرقه سنک شرقده مروج افکاری موسیو (فیسوالت) ایلکورد شیکاغو
اوستریانک بلیوده قدر نیسی سیستوس صاتیوه تفکاری بولنیغی وبونلر یک اهوده فیاتلر صاتلمقه اولیغی خبر ویرلمکده ده وبانه
روسیه لی برادنی قادینک کندی واسطه سیله اوچ بیک بشیوز عدد قدر اول تفکارده اشتراییون ارمیده توزیع ایلدیغی اوزره نکور
تروشال یعنی براه شرکتنه تسلیم ایتمکی سویلدی وصکره بوخری اسویچره ده نوم بولنان وارمنی ضبطکاریه قومیته سنک بیکلرنده
اولاً روسیه لی آغاکیانه بلیه بریکمش جوابنی بونک صحیح اولیغی وکندیلرینک ذاتاً اوچ معلومات المه اولدقلرینی بازمه ایدی اولاً تفکارده
برخسکده بنه نکور فیسوالت مدفنه آتنده کریدیلدی قومیته سنه صاتلیغی وتالوده قم اعظمیه تجار مدفنه اشتراییون ایچنه ارمیقا طرفنه
کوندرلمکی وحتی جوار ایچه اول جزری افادلرنک بتقدر قسمتی فصل ایده جکم اشبو قومیته نک رومانیا وبلغارستانه طرفدارنک شعبه لری واردر
وبو قومیته یه دائر معلوماتک عرضه ایتدکلرمه عبارتدر بشنجی وبلکه الی نجی قومیته ایسه ارضروم وقوتقو وقوعاندیه عربکر وموسه
ودریکر بعضه محللرده روسیه نک ظهور ایدن احوالدن دهشتلنه کتورن قومیته درکه بو قومیته نک وحتی مروج افکاری لوندره ده طبع واشاعه
نامنی حائز شیاندر. یعنی العباده برغزته اولوب قومیته وحتی نکور غزته نک عنوانیله ضبط کیاه اختلال شرکتی نامنی آلمشدر. قومیته
وقفه سنده برقاچ نفر تقدیم طریقنی اختیار معاودیاه ودروسیه لی روسیه خانه زادیاه ودروسیه لی کیرمه ودروسیه لی قاپیسیله
نامارلیه ودرکشی درسعادت کلدیلر وآلدنکردوله تحت الحفظ درسعادت کیتدیلر وشدی عکسانه نامیله ۱۱ خطبه نشر ایتدره خفیلان
اتمکده بولنان عامیره افضل نامنده بر راهب ۱۱ اولوقت مذکور روسیه لیلرینه برلکده طویلانوب بزلوندره ده واسویچره ده ضبط کیاه
وارمنی قومیته سنک اعضالرندن دیرلر شوفی بوفی اول قومیته یه بالاشتراک استانبوله وحتی برشعبه تاسیس ایتمک دعوت ایدیورلر ایدی
اوحده لرده ایسه درسعادتده ذاتاً کندی کندینه تشکل ایتمه دمالک اجنبیه بولنان آنف الذکر قومیته لرده هیچ بریسیله روابط وعلاقه سی
اولمیان برقومیته وارایدی بو قومیته نک اعضالری مکتب طبیه شاهانه منتهی صنفندن عاجلی عامیاسوم بویاجیان مکتب مخصوصه منتهی
صنف طبه کانندن دیورلکی کرفور قلنجیان وینه مکتب مذکوردن مخزنچ وحوا وکیلی عیکرطی کرفور آجیه باشیان وغلطه ده وحوا وکیلی
کاتبی سیواسلی مارفار موجیان وبلی اوغلنی ترزی مارفار وارمیان واستانبوله صوجی وصراف وانی حاجی آرتین جانکولیان نام

کسه‌لرایدی ایشته مرقومه درسه روسیه‌لی‌ایله مرقوم راهب سامره بونلری قانه‌بروب بونلرك قومیته‌سنی قوندره‌رك فخی‌کیانه مرکز
قومیته‌سنه ربط ایتدیلر وانلك برشعبه‌سی ملکی آدی اولدیغی بنده‌کز ایله رفیقم قوسقده اغاجی آغوب قزغانجیانك دخی نظارتیله
قانه‌بروب اولجه هیچ برقومیته اشتراك ایتمه‌اولدیغی حالده اول یکی فخی‌کیانه نامنی آلمه‌اولاً استانبول قومیته‌سی اعضالرنه داخل ایتدیلر
صکره‌ده اسکدارلی قریس افق نامنج برپس دخی قومیته‌یه داخل اولدی ایشته فخی‌کیانه شرکتلك قومیته‌سی بونوالی اوزره استانبولده تشکل
ایتدی وبو قومیته‌یه اولوقت قوز محققه اقامت ایتمکده اولان شوکی (اچیانیه) یعنی روانه کلیسای بطریقی قویماندانی اره‌سنده بعض تعلقات
وبازه دخی ویرایدی جسته جسته اولدرجه الجیرا قدر مبلغ ویرمکی بیلورم بو بازه‌لری کیلرده الیفی بزه بلدیرزایدی بالکز بنه تکمیل ارمنی
ملتیه‌ورانلك وکیلیم دیه‌رك بزه تعلقاتك ویرایدی قومیته‌یه لازم اولان قصور بازه‌لر اعضالرنه طوبلاتورایدی اوصره‌لرده ارضروم وقعه‌سی
ظهور ایتدی وآنی متعاقب درسعادتده انجق برقاچ ماه اقدم فخی‌کیانه نامیله تشکیل اولنمه اولان قومیته قویماندانه افضالیه فخی‌کیانه شرکتك
مبعوثلری صنفی هائز اولان مرقوم سامره راهب ومنفا دوریانه‌لی دیکر روسیه‌لی رفیقلرینك تشویقاتنه اتباعاً قومیتو وقعه‌سنی اجرا
ایتدی بنده‌کز قبولك اولیغی جهتله وقعه‌ده حاضر بولنمدم ایسه‌ده اولوقتدن اتفاقاً بنده قومیته‌یه داخل بولندیغم سببدن تحت مظنونیته دوشدم قومیتو
وقعه‌سی متعاقب توقیفات صره‌سنده قومیته اعضالرنده برقاچ طوتولیغی کبی وقعه‌ده صکره باطومده کلوب قومیته‌نك ریاستی هائز اولان
روسیه‌لی آغوب وارتبار ریقوف نام شخص دخی توقیف اولندی وقومیته اعضالرنده راهب سامره اوصره‌ده بحرلده قالقشه‌رق قومیته‌نك
جمله اعضالرینك اسامیسی ضبط ونظارتنه ضبط ویردی بو وجهله جمله‌سی تعقیب اولنوب آنفاً ذکر ایتدیکم اوچ توقیف اولنیغی کبی دیکر اوچ
شوراه بورایه فرار ایتدیلر هیچ برپس درسعادتده قالمدی ایشته بحرلری دخی اول صره‌ده انه‌یه فرار ایتدیلر بو صورتله سایه قدرتنده حقیقتاً شعبه
درسعادتده فخی‌کیانه قومیته‌سنك اثری قالمدی صکره‌ده یکیدن تشکیل اولنوب اولمزیغه دائر معلوماتم یوقدر زیرا شرکت برطرفدن اهالینك ثقه
طرفده بولنان مأمورلرینه بلدیرمز فخی‌کیانه قومیته‌سنه منسوب اولمدیغم حالده بعضه کشیلرك اسامیسنی تفلیس ولایتی حضورنه ویردیکم
وجهله ولایتده عنه علیای حضرت تاجداریه تقدیم قلنان افادات ودعوضاتم صره‌سنده سویلمشدر قومیتو وقعه‌سنده اول درسعادتده
زهور فخی‌کیانه قومیته‌سنده ماعدا جاقریانه نام زیتونی برارینك تشکیل ایتدیکی برقومیته دخی بولندیغی کبی برده بالوده ذکر اولنان مفروج
بورنوقالیانه نام مفسدك مارسیلیا قومیته‌سنه مربوط برقومیته دخی وارایدی وبونلرك بعضه اعضالری دخی مشارالیهم لکه قومیتو وقعه‌سنده
صکره بوقومیته‌لرده مشعلوب اعضالرنده بعضلری قرابته کلدیکی بعضلرینه توقیف اولنیلر وصکره‌ده عفو شاهانه‌یه نظراً اولیغی
بوذکر ایتدکلرنده ماعدا استانبوله اولوقت ثقه برقومیته بولنوب بولنمیغی دائره دخی استانبولك اهالیسی بیلدیم ایشته فخی‌کیانه شرکتك
محابراتنه دائر براسرار دخی وارایدرکه آنی بورادن عرضه ایتمك اوزره صکره‌ده وطنه ولایتمه سویلمشدر درسعادتده داخلی پوسته‌لری بولنان
دیکر لیاندره شرکتك اوروپا مرکزی طرفنده کونده‌ریلان مکتوبلر عادتا آچیلوب واوقونوب بازیلرایله یازیلوب قیالر طرف درونمه داخلی
پوسته‌لری معرفتیله رسل ایلدیغه تشدیدلر کلدیکی کبی شرکتك مضر وممنوع اولان فخی‌کیانك غزته‌سی دخی لیاندره قیالر طرف درونمه عادی مکتوبلر کبی

کوندیلور. لکه‌لیماندن ضیقه اوزاقه بولنان محلاتجه بو اصول اجرا اولنمیه مکتوبلر بعضه دولتجه بوسه‌لرینه ویریلور ایسه عادی
مکتوبلرکی یازیلمیه کوره‌رک بر مرکبانه یازیلورکه کرک بو مرکبانه ترکیبی وکرک آنی. آچمنی اصول بر وجه آتی بیان اولنور (بر وسیانه
ژوده دی یوتاسیوده) نام براجه وارورکه اجرا جیدر نادراً بولنور ایسه اکثری اجرا اجی تجارلرنی بولنور
بو فرانده بر طویلو ایکه باشی قدر مقدار الوب برفنجانه هوا یخنی حل اولنمقده هوا یخنی احلا بولنمز ایشه بو عادی هوا یکز علاج ایچون
بیاضه کاغذ اوزرینه هکز یازیلور ایسه قوریدیغی آنده نابدید اولور. بو یوله اول کاغذ هکز قدر مقدار ایسه بلک سهولتله رزوفطاه
محل کوندیلور. مکتوبلر قبول ایدن آنی اوقومه یجون هکز اجرا جیدر بولنور اولدی (برفلو رو دی فر) (Perchlorure de fer)
نام عدد جدید برقاچ قطره برکوچک فنجانه هوا یخنی طولدیروب برقوسه توبه ایله قارشدیروب وقتنکه اول صاری مترافه قرمزی هوا یه
قوسه توبه ایله کاغذک هر طرفنه سورر. علاج سوروله‌جکی آنده اول نابدید اولدقدن یازیلمش یازیلر بشیل رنکه میدانه چیقار وکوزه اوقونور.
ایشته فنجانه شرکت طرزه کوندرلکی مکتوبلری بو نوعدن اوزره یازدیرکوندرر. وطرزه لرده محالات جدیده‌کی ارسال
اولنان مضبطه‌لرنه دخی بو اصول اوزره ترتیب اولنور. اشبو ارسال فنجانه قوتیه‌سنک کرک اوروپاده وکرک ممالک شاهانه‌ده ملک ایچون
بشقه قسمی مضبوطه قوتیه‌لرینه روابطی واتحادی بولنیغی آتیده‌کی فصلده موضحاً بیان اولنجقدر.

مهرانه داماد زاده
قولاری

« ایکنجی فصل »

آتیده بولنان اتحاد قوتیه‌لرینه ارسال فنجانه اختلاط جهتنک روابط ذاتیه‌سی

اوچنجی فصلده بیان اولنمش وجهله درسعادتده فراغ عاجزانه‌سنده اولجه دخی نوسی غنه‌سنک شرف تحریری موسیو فیجوالتک ایله کوروشیلمش
آتیده شهری ارسال مضبطه‌لری ایچون بلک مناسب برمحل اولدیغی وارادة بلک سلم قوتیه‌لر وشرقه دائر قوتیه‌لرنه سلم سیاسی ایشلر
ترتیب اولنمقده بولندیغی وکذلک بو آتیده اقامتکاه اختیار ایتمه اولدیغی وبناءً علیه اوراده برارسال قوتیه‌سی دخی بولنمسی ایجاب ایتدیکی
اولدیغی بنده کزه سویلمه‌ایدی عاجزانه دخی درسعادتده فراغ مجبور اولدیغم اثنادا مرقوم موسیو فیجوالتک اخطاراتی وخاطر
ایرلک بشقه بر فراغ محل ایچون طوغریجه آتیه فرار ایتدم. بر مدت هکده رفیقم روسیه‌لی خانه‌زاده‌سی دخی اوروپاده
دوچار اولدیغی سیاحتدن هکده آتیه کلدی اوچ ده موسیو فیجوالتک دخی آتیده بولنوب ایدی بو انکلیز نجوالی
بیوه شهرنده براوی وارورکه فاطمیاک دخی اوراده ساکن اولور کذلک بو سنه‌نک اکثری وقتنی سیاحتله کچیرمکده
کاه انکلتره‌ده یعنی اوروپانک بشقه جهتنی بعضی درسعادتده دروبه‌نک اسیاقطه‌سنی سیاحت بولنوب
فقط وقتنی آتیده کچیرر. ایشته اوراده بیوه‌ده کنی خانه‌سنی هوجه دفعه‌لر کذلک ایله کوروشدک آتیده کریدیلک
بر قوتیه‌سی بولنیغی کذلک بزه بلدیردی وایلک دفعه اولمق اوزره آتیده کریدیلک

قومپانیاسی ایسه اتحاد شرقی بولان شرکتنک دخی اعضاسندن بولنان دوقتور انطونیاده‌سی بزی تقدیم ایدوب برلکده کوروشدکلری
تکرار کریدی قومپانیاسی اعضاسندن اتنه ده تمکه کریدی نخته‌جری موسیو استراتیقاکیس دکریدی بزی نام راهب دخی کلاقلدسنده فرانسه
کریدی برینو تاکیس ایله دخی کریدی ال مشهور استقبالرندن قیودانه لیاریدخی اوصره ده اتنه ده بولونوب انکله دخی بزی کوروشدیردی
وارمیدلر کریدیلر منفعت وکنت ایتمدی طرفیه ایچون بلک منفعتلی اولمغین سویدی ایشته ایلک دفعه اولمق اوزره بوصورتله کریدیلر ارمنی
قیجاکیانه قومپانیاسی اعضالری بینه برمناسبات حاصل اولدی واتنه ده بولنان کریدی قومپانیاسنک باشلیجه اعضالرینک اسامیسی یوقاریده ذکر
ایتدکلمدر ودها بشقه لریده واردر مرقوم موسیو فیسچالنک مأموریتی مخفیاً دیلیوسی غزتهسنک محرریکی اولوب دها چوق غلط سوقه
طرف ایتمک شرحه هاسی ایچون قولاندیغی برچوق اولیغی کبی انلره مقدمت بولمدی اوکره ده بر رهبر دولت بجه‌نک لیاقه
اسراری هاقصد ایتدیکنی اندی تأویله ایله تبدد بولنان مقداره جه دیر ایشته بوقیلدن اولمق دولت بجه‌نک دانوسو
نامنده برایتالیانک کویا اودویا غزتهلرینه بلاده رایورتول یازه‌رق ارمنیلر خانی راحت کوسترمدکی مأموریتیله مشغول اولدقلری
جهتلرینه کوندردیکی دوقتور دانوسونک زاتاً اقدمجه دخی کریده ده اول مأموریتی ایفا ایتمه اولیغی بزه سویلدی بنه نکور فیسچالنک
دیانه ده کندی واسطه‌سیله برارمنی قادینک ارمنیده توزیع اولنمق اوزره اوچ بیک لیره یوز قدر پنسی بستمدن قصد اشتراسنی ایتدیکنی
سویلدیکی اتنه ده دخی کریدیلره اول نقطه‌دن الدیغی قوه ایدی وکریدی قومپانیاسی اعضاسندن نکور دوقتور انطونیاده‌سی اتنه ده
بورسه‌نک قارشوسنده فیسچالنک کوشدیکی برانکلیز سلاح تجاری واسطه‌سیله اول آنکه دنیز خلیجه کمیدیلر ایچون اشترا ایتدیکنی
بلوراله‌رده بوسلاحلر الدنه نره‌ده بولنه‌جغنی بیلدیم واول سلاحلرک قصور قالاً طکلی مقدار اینمق تجارلر آمریقایه نقل ایتمه
اولدقلرینه موسیو فیسچالنک بزه سویلدی کریدی قومپانیاسی اعضاسنه چند دفعه‌لر کوروشدکلرنده بونلر کندیلری بالکز اولدقلرینی دکندی
قومپانیانک فوقنده دها چوق برجمعیت بولنه‌جغنی وبوجمعیتک آدمی (قونقده اسمیله ادریاتیک) یعنی اتحاد شرقی اولدیغنی بزه
بلدیردیلر وکندی قومپانیانک ایسه دوقتور انطونیاده‌سی بزی یعنی خانانزادیانیه بنده‌کزی اول اتحاد شرقی جمعیتک سرکاتبی موسیو
بلغاریس قومپانیاسی موقتاً اول جمعیتک ایسه دیمیتری نوتاپوسادیس نام اختیار یونانی جنرالیله ودها بشقه‌لری ایله دخی کوروشدیلر
ارمنی اختلال شرکتنک دخی کندی اتحادلرینه داخل اولمدی کندی اخطارلرینه هیچ مقابله کلدکنی بیان ایتدیلر واتنه ده بولنان ارمنی قیجاکیانه
بعدما کندی حمایه‌سی تحت الحمایه‌سی بلدیردیلر ودها اطرافلی واساسلی براتفاقه ایچون ارمنی قیجاکیانه قومپانیاسنک لوندره‌ده
بولنان مرکزی ایله محابره ایتمک ارزوسی بیان ایتدیلر نکور اتحاد شرقی جمعیتک اتنه مرکز قومپانیاسیله ارمنی قیجاکیانه قومپانیاسنک مناسباتی
هنوز بوصورتده ایدی بنده‌کز اتنه‌دن مفارقت موسیو چلبرنه کیتدم اوراده برمدت قالدقدنصکره بنده‌کز ایله محابره ایتمک
یعنی کرک اتنه ده رفیقم خانانزادیانه دکرک لوندره‌ده قیجاکیانه قومپانیاسنک باشلیجه اعضاسندن اغناکیانه آیری آیری مکتوبلر

اتحاد شرقی جمعیتی اته مرکزی ایچون ارنی فیخاکیاده جمعیتی لوندره ده‌کی مرکزی بنیغ براتفاقه قرار ویرلسه اولیغی و بو اتفاقی هم
ایکی طرفده‌کی رسمی اعلانه ایتدکلری کبی لوندره‌نک ویلیوس غزته‌سی و اوروپانک ان معتبر غزته‌لری بازمه و تقدیر ایتمه
اولیغی بنده‌کزه بلیدیریلدی بو اتحاد شرقی نام جمعیتی اساسی هیچ بوقدر. و شهرتی بوله برملا جمعیت اختلالرنک وجودی
بابنجه معلوم اولوب بوکا قارشو لازم کلان تدابیر اتخاذ اولنمه‌جغنه دائر استانبول و شهر ایچنده بیلشوریکم معلومات
جوده بولنمه‌دیغنه اعتقاد ایتمه‌یوز. اتحاد شرقی شرقک ملل مختلفه‌سنک حکومتلری و کلوتلری بالکز اهالیسنک تحت
ایدارلرنده اختلال جمعیتلری بیتمیه‌جکنی نافذ بولنمه براتفاقدر. شویله که برطرفده کندی ملت و وطنلرینی دول مظلومه‌نک تدخلندن
قورتارمه و برطرفده هر اختلال جمعیتی کندی مقصدینی بیان ایتمکدن ایچون حرف سامعی ایدیلمیه اوبرلرنده محافظه کوره‌جک
بروه انلرک وجود معاونتی کورملک و هر برینک آیری آیری مقصودلری ایچون بر زمانده معین متفقاً حرکت ایتمکلری
موفقیت نائل اولمق و بالاخره بر دولت خرده بینه تشکیل بر برینی قصدانه رخنه تجاوز ایتمه‌جکلری مشغول اولمه‌جقلری دول و ملتلری
براتحاد و اتحاد حالنده بیتمه‌سی مقصدلرنده عبارتدر. و بو اتحادک اصل دائره‌سی ایسه تکمیل بالقابه شبه جزیره‌سی ایچون کریت و جزایر بحر ایجه
ارمنیلری بوله براتحاده قبول ایتدکلری انجق اندکلرک دولت عثمانیه‌یه بر دیکر طرفدن اشغال ایتدیکی حالده اوحالده‌نک استقلال ایتمک
خیالنده مسدود در. اتحاد شرقیک براساسی وضع شوردکه محالات محروسه شاهانه‌نک ایچریسنی بایه ولایتی و ارنابود و لهستان و ماکدونیا
جزیره‌سی اوزرینه کرک یونان و دونانک کرک قره طاغ و هرسک و کرک بلغارستان و رومللک آیری آیری کوری اولمه بوتون ترویج
ایتدکلری اقدامات و وسائط بر برینک مخالف بولنمه اوته‌دنبرو یکدیکرینی هیچ ره‌دن اندیرمه‌یه برسی مقصدینه موفق
اولمه‌دیغی کبی انلرک استقلال ایتمکی تقیید اوزره دولت عثمانیه اول جزیره‌نک خرستیان اهالیسی یه حال حکومت بولنمق اوزره یونانستان
و دیکر دول صفه‌نک طونه‌لری بوسلکی کندی اهالیلرینک برقسمی و اختلال جمعیتلری منسوبه اولدیغنه دائر بلغه برملک اتخاذ ایتمکدن
شویله که اول دولتلر شاهانه بوکه‌یشه دولت عثمانیه عثمانیه بنده قالمه‌جه و یاخود بالاخره دول مظلومه‌نک بر دیکرینک الندن دوشمه‌جه
قورقوسیله بو حالک اکنی آلمه ایچون کرک یونانستان و کرک صربستان دیکر دول صفه‌نک استیلاسی ایچون مقصد لرنده
استحصال ایدرلر بو ملل صفه‌نک اختلال قوتلری جمعی بالاتفاق اول ولایات اهالیسنه وکریده‌نک استقلالیتی
قرار ویرمه ایچون کندی خاص مقصدینی کوزیتمه‌رک اندره معاونت ایتمک و اندری مستقل برحالک موجود ایتمکدن صکره اندرلرک
و دیکر دول صفه‌نک یکدیکرینه براتحاد عمومی احداث ایتمک اساسیدر. ایشته بو یله براتفاقه مقصد یه کندیسنی مطلق کوستردیکی
ایچون اصل مرکزی یونانستانده بولنان اتحاد شرقی جمعیتی صربه‌ده و قره طاغده و بلغارستانده و روملیاده بر جوق
شبه‌لری بولنمغنی اته‌ده کندی تحت حمایه‌سنده و اداره‌سنده هم کریدلیلرک هم ماکدونیالرک و هم ارنابودلرک و هم
مصرلرنک آیری آیری قوتلری وار در. و بونلر آیری آیری کندی وطنلرینک تحت ایدارلرنده و یاخود اهالیسنک فنا و بیاک قسمنی ایله دخاتجاره

ایدوب اندی عصبانی تولید ایتمکده اولدقدری وبعضاً دخی اول طرفده بعض کریده ارنابودلغه دماکه دنیایه اختلال مأموریتی
کوندرمکده اولدقدری شبهه سوز کریدلیلر اتنده کی قومیتی اعضالرینک اساسی ذاتیاینه ایتمم دیکر قومیتلرک اعضالرینک
اسمینی بیلدم لکن موجود بولنان قدری شبهه سوز حتی اتنده (سیلاوغ ده یه) نامنده برمؤسسات دخی واردرکه ارنابودلغه دنیایه
مضر اولنلر مرکزیدر ایشته بو اتحاد قومیتلرینک بونلر تأسیسانده وعنصرلرنده وفره لرنده ورونیاده بونلرک تکمیل روم ایلی قوتلرینه
تاهاتسنلر وکریدلی اسایشه تارشو بردلمی ترتیبلرده ارنابودلغه یوکریدن شرقی سکونتی کسدی مقاومتلرندن طولایی مأیوسلرینه
اولمیوب دهاز یاده اتحاد شرقی جمعیتنه داخل اولدقلرندن انلر بعض اندی ثره سوز اندجمله سنده خصوصاً خصوصلغه تولید ایتمورلر اتحاد شرقی
جمعیت قادیسی برناسیه جره سی کلدکنی اول دولیانلر جمله سی بردن اباقلدیرمه تصور نده در واحیاً برحرم بالقانه شبه جزیره سنک
صنف حکومتلری هرنه یولنقه اختیاریله رایه ایشوز انلرن اهالیسنک اتحاد طرفدارلری هر طرفده بالاتفاق اختلال موجبی
ارتیرمغه غیرت ایده جکلردر ایشته اتحاد شرقینک اساسی بودر دولت عثمانیه کرن تبعه سی وکرن ایلیه دول قوه بینه نک
جلوسی بردن تربه ایتمکده هیچ بروقت عاجز اولمیوب سلم ایچه فساد واختلال تخمینی قوه ده فعله چیقرمده دفع ورفع اولنمری دهاً
موافق ایدوکی درکار اولمغه اتحاد شرقی جمعیتنک اندیقه لرینه دائر بالاده ویردیکم معلوماتلر یکده فضه صایمز دیوامید ایدرم انکلره
دوقتلی غلط وسطوه فرقوسی بالاده ذکر اولندیغی وجهاوزره بو اتحاد قومیتلرینه اره سره روی موافقت کوسترمکده وتشویقات
ومعاونت ایتمکده درکه بوده طبیعی شرحه طرفدارلرینک اسایشنک اختلالنده کندی کورندکی منافعی ایچوندر .

لهرانه داماداناه
فریدی

" اوچنجی فصل "

شوکتلرک اقدمز عدلیه تشکیل بولنان قومیتلر فقیر ولنلر بعضه قشیلانه وبعضه
فساد قومیتلرینک آندمه اولدقدری تشویقاته اوزره ایتمکلری قشیلانه دائر

جناب آفرینک اجرای کائنات تقدیس ذاتنه شوکتلو قدرتلو کمال رحمتلو وفر نعمتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینی باکمال عافیت
وتندرستی ذاتلرنه درونز افزونه ووجود بیانه موجود ظل اللهیلری اکه ایکونه دنه طولو دسر بر سلطنت داورنلک خلافت هایونلرنی
ابدکونه بیورسونلر آمین . پادشاهمز شرع شریف احکامنجه ظل الله عدل اولدقدری کبی هر مذهب دخی انلرن نفس نفیس ووجود
مسعودلرینی اقدس وهرکونا تقدیسنه بری عدل ایتمکده اولدقلری معلوم عالمیانه اولمغی شویله طورسونلر الآن ایکی بیلدن شوکت
وشانه اولان بویله بر پادشاه عدالت دستکاه دیوبه بر خاقانه انوار انداز جلاله ویاده بر دهاکور وطلمه اولمغی آشکار وعیان
اولمغی حال حیفاکه هر آنده وزمانده نوع بشر وانسانه منفعت ویلیورجه بندکانه صداقتسانه میانتنه برفوزی حرص ایدوکنه نفع

کروهی بولنه بیلورکه ظلمی عبادنه جهلی معارضه‌سنه وسفاهت سعادتنه مرجح عدایده بیلوز ایشته بوجه کفایه‌نجه مقوله‌لری
کروهندن اولدرجه بیضلینک وجهتنه شوکتمآب اقدر علیه‌نک برحق هضمی ناقابل وتعریفی مشکل ترتیبانه شفقه القا
واجرای مقصد برمضیله برقهیانه تشکیل ایتمه اولقدینه دائر دخی بعضه معلومات ندم واردرکه بوجه برقوه‌الهام مقتضاسی طبعی
یک خفی طوتیجه اولدیغندن اثبات مقدر اولدیغاز ایسم بیله کوردیکی واشتیکی طوغری سویلیوب بحصه‌ایتک موافقه طریقه
استقامت اولدیغی کبی برمقدس واجبه وظیفه‌سی دیه‌رک بورادم عاجزانه عرضه ایتکه اجتسار ایلدم ·

اوزره اول خصوص محرم دائر جزئی کلی معلوماتلرین دخی بورادم عاجزانه عرضه ایتکه اجتسار ایلدم
مدت دخاتنک ایکنجی قصلنه دخی عرضه دیانه اولدیغی وجهله قومقیو وقعه‌سنده اول درسعادتده ارمنی قیجاکیانه قومپانیه‌سنه داخل
اولدیغم اثناده انکلتره‌نک غلبه وسطوته طرفدارانه روح افکاری اولان مشهور دیلی‌نوس نجه‌سنک شرح مخبری حقیقه وزقه
مذکور بیکلرنده موسیو (جیمس برایس) نام ذاتک انکلیزجه داول وقت درسعادتده بولنانه شوبکی روده قانون حقوقی قومپانیه
افندیه خصوصاً بازمه اولدیغی توصیه‌نامه‌یی حامل اولدیغه موسیو فیسجالت نامنه برانکلیز درسعادت کلدی وعاجزانه التمسنه
اجابه‌یه اشنا اولدیغم وجهله قومپانیه‌نک اول ذات ایله کوروشمکی بنده‌کزه اعاده ایتدی موسیو فیسجالت ایله ایکی دفعه کوروشدم ایکنجی دفعه‌سنده
غلطه‌ده سفیوس فانتک قارشوسنده‌سنک براختیار انکلیز آدوقاتک اداره‌خانه‌سنده ایکنجی دفعه‌سنده دیک ارمنی بوغازیه‌نک
قارشوسنده (برقول آنقلده دوموزل) یعنی انکلیز قزلمکتبی نام مکتبک معلمه‌لرندن انکلیز مادموازل روزه‌نک کوروشدک
براوطه‌ده کوروشدم ارمنی اختلال قومپانیه‌نک مقصدی ارضروم وهجوای اولان بعضه دلایلات شاهانه‌ده اختلال حیقارقدنه
عبارت اولدیغی معلوم اولوب اول وقت دکه درسعادتده قیجاکیانه قومپانیه‌سنک مقصدیده درسعادتده بولنانه ارمنی بخیایی اولیوره
بخیلیک وتسویه‌ایله کندی مملکتنه یولاموجکی ایشدرمه عبارت ایدی لکن موسیو فیسجالت بزه بوندن بوندن بشقه برخط حرکت کوستردیکه
قیجاکیانه قومپانیه‌سی اقدمجه اول طریقه اصلا روی موافقت کوستردیلیم هانکه صکره‌دن بوایسه بوایسه اوکوستریلان طریقه‌ده
سلوک ایتمکه باشلدی موسیو فیسجالت ارمنیلرک مخصوصه اولدقلرندن هانه دلایانه شاهانه‌نک هیچ برطرفنه دولی برعصیانه
حیقاره‌نزل وهجوم اول طرفدن موجه اوزره اولمه اهتمالی برایه میدانه کلمیه دول اجنبیه طوبوده باصدیریور دیرمش قانلر
بیهوده دوکیلوب هیچ برثره کوروملز مادام ایله در کلات اول طرفدایکن حرف ساعیده دائر کیلن اسلام ایله باتحده
باتخت اسلامی اخلال ایده بیلورایسه‌کز ثره‌دها فائده‌لی اولور هم دول اجنبیه‌نک فدا کارلغنی کوروروز وهجوم
طشره‌ی زیاده تشویه ایدوب ارمنیلر چکدیکی مظالم وتعدیاتی نظر دقته وروجه آلورز دیلرنده ماعدا پایتخت قاریشقلغه
حیقارمه موجه اولورایسه‌کز اسلامدن دخی ثره متفقد بولوریسکز زیرا سلطان عبدالحمید خانه مضرترین اداره مستقله‌سنده
فشوده‌سز اولان اسلامدن وارور اول تقدیرده اندونده معاونت کوروبسکز دیمک اندن دخی تشبثدی بالاتخره ثره
فائده‌لی اولور وعواکز هماک ایکیسه دول اجنبیه‌یه اوصاندیرمه اولان قومپانیه واستقلالیت دعواسی دائره‌سنده محدود سنده

حقوق بوندن ترکیبات اصلاحات و حکومت مشروطه و سعادت بشریه طبعی و عواری کبی هیچ بر حکم آلورکه اهمیتی هر کس تقدیر ایدر
و مادامکه اسلامده وضع نامشروعی اثری کورولمکده در هم پایتخت قاریشقلق چیقارلیسه و هم خصوصیه ایچه ایشلر اجرا
ایتلیسه که زمان سلطان عبد المجید خان مغفرتلو اداره سنده قشود اولنمقده اکلاشیلور مثلا بر طرفدن در سعادتک مختلف
سمتلرنده برکونده یاخود بر بنی متعاقب یول و یقلر چیقارلمق و بولمق قولایدر و بر طرفدن وضع بر کیچه ده غلطه دن بلی اوغلنه
قدر هر نره ده که لطفای خاص موجب بولنورایسه هیچ قیمت یا رولمق و بوکی سائر ایشلر یا یقدرکه کرد طورملی بولنمش بر صحیح قویقانده
بولندیغی ایچون قومیته اول وقت کذی کوستردیکی خط حرکت اصلا اهمیت ویرمیوب بالعکس کذیلی بر وقت انکلترنیه تکلف اکفا ایتدی
ایشته بو ملاحظاتدر که انجق فصلده بیان اولنمش وجهله اتخاذ ده شرقه دائر قوه العامه مام سیاسی ایشلر ترتیب اولنمقده
بولندیغی دوام برامق قومیته سی وضع بولمغی لازم اولدیغی سویلری و بو ملاحظاتدن دولایی حکومت اهالی حقنده سائر مصالح تامه
مدوضاتک برنجی و انجق فصلنده درج صحیفه اولنمشدر موسیو فیسچ الک استانبوله کلمسی آنقره ایله کوکتوقیقانه ازمیت حکومت اوزره
وقعه معلومی روفای ظاهر ایتدی و بو وقوعات پایتخت بولنان ایتلیلر و خصوصیه تحریلک بلی زمان تحریلک و تحریه
ایدی خیلی کاه قومیانه سنک در سعادت قومیته سی بو حالدن استفاده ایدوب قومیتو وقتدی اجنبیه قرار ویرلدی بو قرار یالکز اخرومه
وقوعبولان وقعه یه قارشو بر شکایت بولنمش اولوب موسیو فیسچ الک کوکتوقیقانک بعضه نقطه لرینه تماس ایدر ایدی اصلا و قطعیا شکایت
اقتضا علیهنه ایتدیکی کوکتوقیقانک اثری اولیوب یالکز دول اجنبیه نک نظر دقتلری ارضروم و جوارینی اهالیسنک احوال اوزره
جلب ایتمک افکارینه بنی ایدی قومیته نک قراری بو اساس اوزره اولدیغی حالده اجرا سنده یالکز بر شخص طرفنده دهاء یاه تجاوز واقع
اولدیغه هیچ کمسه موسیو فیسچ الک الی مذکور کوکتوقیقانک یعنی اول وقت طرفای مخابره ایدیلن قارشو یول هقارنده اولدیغی نره کز قونلان
مذهبنه اولدیغم جهتله اول غایتده بولندم مکر حقیقت حال بودر قومیتو وقتده سنده مکه عاجزلری آتنه یه قرار ایتمکده
اولدیغم رفیقم خانانه دیانه ایدرز موسیو فیسچ الک تابعه نکار کوروشدیکی مدوضاتک بشقه قومندنده عجبا ایتدیکم وجهله اتخاذ ده ایکن
کوروشدیکم استانبولک کوکتوقیقانده نکار ایتمک بدیهه ویه هیچ قارلی دیوم سز بولنیش یا یکزدن روس ده که رفیقدرده
استانبول و خصوصیه اینه دوستسانه جیه یا نفیه صالح جفه دیو مخابره یا زشمکه روس ذاتا شهرلی مخابراتی آچار
ایشته سزلی اول مخابره کز آچیلدقده کیفیت روس حکومتی طرفنده بابعالیه عرض اولنمه و بو وجهله اسرار کز بیان چیقمه
حکومت سنیه پایتختک هر طرفنده و خصوصیه توسنانه جیه یه یقیه کلمه بر صحیح تدابیر احتیاطیه اتخاذ ایتمه لری روسه نک
اسباب حقه بولندیغم حده موثوقا جه الیغم کبی دیلی بوسی غنه سنه وضع یازدم دیرلر بعدما مخابره یازیلمه انجه ایله
کوروشمزی توجه ایدن استانبول بیول بر وجه هیچ قارمغه دائر کوکتوقیقانی نکار ایدی روس ارمنیه ایله بر مخابره یازلمیه
کلنجه بزم قومیته ایله بر شکایت یازلمه ایدی ذاتا اول وقت استانبول بشقه قومیته ده بو وجهله حکمه دهاء غلطلنی مدوضاتک
دیلی نیوس غنه سنه مخابراتی یازمه اوزره رعیه نه اسیاقطعه سنه کیتدی موسیو فیسچ الک جقده

ابلاغ قصده بازمشی ایشنه بلکه موسیو فیجوانک کندی تشویقاتی اندره دخی انجه اولوب اندن دخی روسیه ارینه اوچ بخاره یازمه اولدقدن
اهمالدر. عاجزلری اتزیه قرار ایتدکجه موسیو فیجوانک اقدمجه اوراده کی قومیته رایه اوراده ترتیب اولنمقده اولان شرقدانز بلاد مواد سیاسیه
حقنده دیرسه اولدیغی معلومالدن حقیقت اولدیغی بر دیره کوزدوم چاریدی اوراده بولنان قومیته لر و خصوصیله انجی رشرقه قومیته لری حقنده
لازم کلان معلوماتدی تفرعات ایله ذاتاً معروضاتمز انجی فصلنده عرض ایتدم بوراده شرقدانز مواد سیاسیه دنبلاً مواد ان ماهنده
بحث ایدیلمکم بنم اتزیه بو اصلاحده همان برقاچ کوره صکره اوراده دیسعادتلرنده کلکیاره دیرلنه افندیلرنک براینی دخی واصل اولدی دیره نلر تحریر
موقعی قاریشوسنده که لوقوینا اوتونه اقامت ایتدی بو شخصلر ایله هیوده دخی کوروشدک کندیسی استانبولده ترکجه نشر اولنمقده اولان سعادت غزتهسنه
محرر اولوب تکمل ترکجه بیلدیکی کوزلر فطن دارایدی ابتدا کندیسی حکومت سنیه طرفنده اوراده اعزام اولنمش برخطیب ایتدم ایسه ده
کندیسی بوظیفه زائل اولدی ویدیرلی بر بر یره ایلدجه کندیسی استانبولده قراری اولدیغی وصول کونه دکین مأموریتی کیدرلن رفیقلریدر اعضاسی
غزتهنک صاحب امتیازلرنده اعلاییه رد ایدیلدی دیو مراد صاحب امتیازلری کندیسی هیوده سوز اولدیغی وکندیسی سوز ایدوکی بالاده ضمانه سوز ایدیلدی
فی الحقیقه اتوده مدیر اقامتجه هفته ده ایکی دفعه سعادت غزتهسنک تحریری یوسته دن اولدیغی بعضاً دخی صاحب امتیازدن محرر رفیقلرنده
ترکجه تکمیل امور ایدیلدی اندن منه جاتی بنده کره بیله برمزایده یاپلمز کندیسی شوکتمآب افندیز علیرنه تشکل بوظیفه فعلی قومیته منسوب اولاب
بولنیلدی یاپلمز غزتهنک صاحب امتیازلری معلوماتی اولدیغی دوبارلرنک خبردار اولدیغی وکندیسی نکور مفروقه طرفنده مأموریتی مخصوصه بولنه
کلمه فقط کندیسنک هوقیزدو کوکسی ضعیفی دورم علاجنی کوردیکی اچوندر ایشی بیلیانده هسته لفی بیانه کوستردیکی اولدیغی سویلیاره دیکندیسی
بیره ده ایکی کوچیاه قدر بدیه اقامت ایتدی وبرقاچ دفعه کندیسنه یوسته ایله یاره کلدی بو یاره لری کیم یولاه دیلدیغی سؤال ایدیلدی
دیکیچه برتجار فصلی واردر کندیسنه اصلا معاونت ایتمز اولدیغی وبو یاره لر غزتهنک صاحب امتیازلرنده مقصد معلوم اولغوبنه هرخصوصده اوزره
وبریلور اولدیغی سویلدی کندیسی شوکتمآب افندیز علیرنه هیوده شهر سویلیکی کوچیا افندیز دانا اوهام ایچنده در ایکی کچه برتاقرم باتمزیولنه
برطاقم سوزلر سویلیاره دیکندیسی دخی کوچیا سرای شوکتمآب اقتوای ملوکانه هیوده دفعه کریمه حضرتلری اولدیغی وکوچیا شهزادکانه ایچونی بالذات
شوکتمآب افندیز ایچونی بیلمم برقاچ روماه دخی فرانسزجه دن ترکجه یه ترجمه ایتدیرلدی ایچون نائل مطافاته اولمسه اولدیغی سویلیاره دیو فرانسه
یالیسی دائمی محاصره ایچنده در داوراپ کوبرلنک ایاغه باصماسی اولادرجه محتوی کچه سنه فورتنه بر قاچ غزته طلب ایچنده کی بیضی
بولنیلدیغی بوزدرلن چاغانه یالیسنک ایچنی اوزرینه سائل سلوته چیقدقدنی حالده اوراده طوراه نوتیجه اندی سوکیلوب تکرار دکره
آتشه وسفیلدی غزته اولمسه یولنه بحثارینه جواب اولدرلمکه اوراده اقامت ایدن ذاتلر ایلیسمانه مجنونلر اندن فائده کوریلیور
دیو اعتراضه ایتدکجه شاید مضطربلرنک مجنون اولدیغی ادعا ایدر وشاید اول ذاتلر ایلیسمانه اولسه بیله شهزادکانه برسی تجلیسی ایتدرمه
بر قانون اساسی ویجلس مبعوثانه تجدید ایتمک قومیته زن جمله قرار ورمزلر چونکه تحت نشینه افندیزدن اصلا ایسه بوقدر که اداره مستقله دن
حرف نظر ایدوبده حکومت سنیه یا اوچ برشرط التزام آلسونلر کبی دهاء طاقم بحثلر وتزویرلر ایدرایدی برکونه شکلی بولسی اداره سنک

عسه انتظام واختاسندن بحث کچکده سرخفیه احمد جمال افندی پاشا حضرتلرینک کویا قومقو وقعه سندن اونکی یولسلاق بوندن بوندن کوراینده شمدیکنک
کوزنده بره دار دیمه اولیقن درجه ایله بوسوز شوکچی یولسلار واقعا ارمنی فسادینی کوریور وضبط ویریور لکن شوکتمآب افندمزک علیهنده
موجود اولان قومقو یه کوره میور دیکدر دیو ایضاح ایدی اوحالده دیمک اوکه سرخفیه احمد پاشا حضرتلرینک دخی بو خصوص محرره معلومات
وارمدر دیدکجه مشارالیه دخی قومقویه داخل بولنیقن سویلدی وحقیقه مشارالیه کویا سرایده محل ناموس براحوال شاهانه اوچون جلب طرفینه
مأموریتنه منفی اوله رق کوندریلمکن وبعده عفو اولنوب سرخفیه لک مأموریتنه تعیین بیورلیقن بنده کزه نقل اتمشدر دهاشقه لرینی سویلدی ایسه
کرک علما ودرکرک عسکریه ده دکرک شقه صنفلرده دها بلک چوق عصبیت دوامده زکور قومقویه داخل بولنمقدنی سویلدی دیو بیلم برقومقو نک
وجودینه واوردیام دوام بروه اولمی بولندیغنه برلیل دها اشهد اوزره دینی جوس نخته سنک براسلام بخری بولندیغنی ورقوم محبه
کندی مخابراتنه دائما سلطان عبد الحمید خانه حضرتلرینک یولنقدنی ذم وتحقیر ایدوب شوکچی ارمنی فسادینی دخی کویا افندمزک عصرنده جاری اولان
سوء اداره نک برثمره طبیعیسی کی کوسترمکده اولیقن دیارسده دخی (لاترکی فونتانیوردر) نامنده اسلامی طرفنه نشر اوچون بنه شوکتمآب
افندمزک علیهنده وارمنی فسادی حقنده ایتدیکی اداره لسانیکده اولان فرانسجه برنخته بولنیقن وعلی العموم سربست طرفدارانی اولان
اسلامی قومقو وقعه سنی کویا نظر محوینده کوردکلرینی سویلمشلر ورقوم کلکیاده ایفندینک مأموریه قومقو کلنجه ایکی مأموری اولیقن برخصوصه قومقو
وقعه سنی القا ایدیه ارمنی فنجیکیاده جمعیت فساد یسنک رئیسلریه کوروشرک فنجان نخته سنک بعد ما تبدیل لسان اتمش وملیت دعوسنده
صرف نظر له محکوم ترکیه اهالیسنک اصلاح حال وسعادت دعوسی بولنمش اداره لسان ایلمش وکندی خط حرکتنی دخی بولوله تبدیل ایدرک
اسلامیلری دخی فساده دوکه سعی ایتمش فنجیکیاده قومقو سنه کندی قومقولری طرفنده توجه وتکلیف ایدیلمکن وایکی مأموری ایسه ارمنی اختلال
قومقو سنک بویکی بروخانه برداره ودها زیاده سهولتسز اشهد اوزره کندیسی دخی کندی قومقولرینک مصادفه اودیام مناسبه برمحلده
ترکی العباره برنخته چیقاره جغنی وکندیسی فنجان نخته سنه توجه ایتدیکی بروغام اوزره اداره لسان ایدیلمکن وبونخته کندی قومقولری
مصدقیله اسلام وخرستیان بتدریج توزیع اوله جغنی سویلدیکی مصدوده کندی چیقاره جغی نخته نک «سلامت وطن» سرلوحه سنی دخی کیتوردی
وفنجیکیاده قومقو سنک اسویچره نک ژه نور شهرنده بولنان اعضالری ایله ملاقات ایدوب بعده پاریسه کیتمک واوراده نخته سنی نشر ایتمکه بلاوجه
نیت فساد یسیله بره ده مایسلیاده متوجهاً حرکت ایتدی لکن جناب فدانک برحکمت ربانیسی اوله رق وایوره جسته لوب قاره قومقو یه
ومایسلیاده مواصلتنه دوقونیسیونه نام فرانسز جسته خانه سنه خسته لغی دوقتور قوفلنک تکلیفاً عده سی اوزره نزادی اولوب برقائده کوریلمکن
واوراده ژه نوه کی فنجیکیاده قومقو یه سعی مخابره ایتدیکنی وبالاخره یکیده دهاباب اولمسنده قطع امید ایله درسعادته عودت ایتدیکنی صکره
ژه نوه ده بنده کزه یازیلان برمخابره ده اکلادم ایسه دها صکره کی حالکنه موسه جنلرنک بولندیغم سیبله برخیر آلدیم ایشته
بوذاتک ادی بلک اوغلنک فریبه سوقاقنده در کندم ادی بلجم نورودسی بلجم اکر کندیسی برحیله ایله کندیسنک توقیفنه بوخودنک
سلام خصوص محرم حقنده بلک جوده معلومات اولدیغی کبی اطرافی خانه سنک تحسینده بلکه برازطهور ایده بیلیر برحکمت خدایه
زجور کلکیانک ترکی العباره نخته نشر ایتمسی تشبثی هنوز قوه ده فعله چیقارلمدی ایسه انک اولدیغی ایسه انک تشویقاتی ثمره سی اشهد اوزره

ارمنی فنجی کبابه جمعیتی اولوقدنه اعتباراً کندی اولکی سلاف ملیورانه سندن آیریوب کیتدکجه قیوانلنه وملکیاتنه ویلکه دهاشقه لرینه کوزکلکی
یکی بروغرام ایله یازمغه واولوده ده تشبثاته مبادرت ایلدی وبنده کز بوحالی ذاتاً بلکه یکدیکرنه دوجدانه صیغه بره میوب اولکی کبی نوحه ایلیب
وعواسی بروغرامه مطابق حرکت ایده بیلمن اوزره موسه جدیده کیتدم واورادهاته بر داعمحله لکه کیدیه کلنلر اکسیلن اولدیغی جهتله اند
واسطه سیله وخفی محابراته ایجون مدوضاتنی برنجی فصلنه کوستردیکم اصول مخصوصه ایله اره صره محابره ایدرایدم ایشم انلرن بولسز
ومضر نفعلاتلری اجرا ایتمکن شوبله بویله امرار وقت ایدرایدم کچدسه نلر تشریفاتی آیمش اوته ده بوده محله اولنه محلده شوکتسات اخذ
علیهنه ترکجه بریافته بایشدیرمه بولنمش برقلیاده دخی اولدیغم ایشم بوطرفه اصلا اعتبار ویرمیورن اجلسندن استنطاق ایتدم حالبوکه بوزمه
دسعادته کیدیلکجه اثنای راهده انقره ولایتنی بعضه محللرنه بوله بریافته ایشی ظهور ایتمه اولدیغی التماس محوج عجز ایتم اولدی
وذاتاً ایکی ایکی بچه سنه دیرو کرن فنجان غزته سنی لسانه تبدیل اولنوب ممالک محروسه اهالیسنه منفعتدار شرکه اسلام خوستیاره
شوکتلی اداره علیهنه بر شکل بولنمش فنجان غزته سنی نوقف طرفنده بازلمش اولنه برمقدم رسمی بندکز کوردیکی غزته نی برنجه سنه
دخی (بیوک برسهو سرلوحه سی) سیواسی وخیوط طرفنده بازلمش اوزره برنده دخی کوردیلشدکه مالی منه رجاتی بز اسلامیلری منفعت
بلدیوبه یکی اخطارات شیرازه اخطارنه ذاهب اولدرجه ارمنیلر دعواسی سورمکه دوام ایدیورلر لکه بوسیوله برسهو در اسلامیلر اتفاقه
محلدر اندمکی ایکی متصلات کیدیکه زمانی اولمقده در ایشته بوطرفده براسلام بیکیشیه بزم بواتفاقه اخطارمزی اکلادیغنده
مارام اولجه ایسه منور وحیثیتسوه ده اسلامیلر ارمنیلر بو دعواسنه قارشو طوره جودیرم اشتران ایتمکه بو جلیدر دیدی بولنمش
ودهاکی بوکبی احوالاتده بحث ایدیه نمایندلرم برنده دخی کوردیلدی فنجان غزته نی بعضه نسخه لرنده شوکتسات اخذ علیهنه بولنمه
اسلام قومنه نی برمقدم ایشلدندن دکوبا استانبولده اندرده وقوعجولنه توقیفاندن دخی بحث اولنمشدر وبنه استانبولده بازلمشدر
برنده کوبا اثنای استنطاقده عائلمن ارمنی نفسده صحیحه رکه رادفضه مقتضی بلکه دعوسی ایدیسی ارمنیده بکلمه ویرمدن وحد
ایتمه دیو سؤال ایتمه کلدیغی ذاتی برمقامت دخی واردر وعینکه دوزمی وقوعاتدنه دعواسی دیوتنه ظهوره کلدی هم استقبالده دهم بشقه
برمقدم احواله فنجان غزته سنی نقطه اعتماد اظهاریله اسلامیلر ارمنیلرنی حقیقه برطرفی اتفاقه اثرلری کوردیلکده در دردیه
سیکرنده کی یزیدلره بشقه برانی اختلال شرکت طرفنده سلاح توزیع ایلمه ایدوکی ذاتی سلاحاتی دخی مدوضاتنی برنجی فصلنه
بیان ایتمه اولدیغم کبی واد ولایتنه بولنان نستوریلرایله دخی برطرفی اتفاقه حصول کتیرلمکه چالیشلمقده اولدیغی ذاتی سلاحاتیمه در دنجی فصلنه
عرض ایده جکم ایشته نقطه اراده تکلی بو احواله برطرفنده بونلر نشانه کی اعتقاد شرقی حقیقتنی بالقاء شبه جزیره سی حقنه بیوک اتفاقه
ایله اعلی دقتورینه برعنی ارمنی فنجان کبابه شرکتنی انظار دقتیکی ایدن ترن کرد یزیه نستوری ویوکسی قومیدی اره سنه حصول کتیرلمه
بولنمش صرف مرعی ایدیکی دیو صورتم دیکر طرفنده شوکتسات اخذ علیهنه کی قومیتنه توجه وتکلیفه دخی اقتالو شوکتسات اخذ
دهاکونه شوکتی اصول واداره سی علیهنه دخی برمقدم تشبثات بولنمش اکلاشلمقده در وکرن روم ایلینه وکرن ارطولنه بوکبی برحوال
سوء الخلق انکلیزه دولتنه بارمغی ارزلین شرقیه دکه عرضه ایتمکی بعضه نقطه لرده ثابته اولدیغی کبی مدوضاتنی دردنجی فصلنه
دهاز یاده برصورته ظاهره ستبداد اولمقده -

اتزوده مفارقت ایتمودن اقدم شوکتسان افندز علیهنده کی قوتینه نظر دها بعضه خودالسلام رام اسواریه رضی واقف اولدقلرندن
بروجه آتی عرضه ایدرم استانبول قومقپو وقف سندنه اول درسعادتده کلوب تو نمای قرار ایتمکی بالذات سویلیکم روسیا روسیه خانازادیا
نام شخص اوچوز بدی سنه روسیانک ایتدالنغ مابعدارنه اسکندریه کیتمک اوزره وایوره راکب اولور وایوره فرانسه البسه سی لابس
وفرانسز خواجه سی نام مستعاری ایله برعثمانلی سیاحه ایکسی برقره م اوجرده تصادف ایدر برلرنده برینک احوالنه سؤال جواب صکره
اول عثمانلی سیاح رفیقمک ارض اختلال جهتیله منسوب اولدیغی اکلادیغنده کنیسی رضی اسلام اولدیغی وشوکتسان افندز علیهنده تشکل ایتمه
اولدیغه قوتینه منسوب بولندیغی وبوقوتینک نقصدی حالنک محروسه شاهانه اداره سنقه حالتنه برحکومت شروطه حاکم بتدیلنک
ایچون چاغمانه بالیسنه کی زاتنه مقابسانک رجوع شهر اولمانه بشقه برشی تجلیس ایتدیرمکه چالشقدنه عبارت بولدیغی سویلیکی کبی کنیسکده
اولیوس حرف الخفه اوزره (قره دی یونه) باتقه سندنه اودیبلر الیمه برجکی حالاولدیغی وبوقوتینک درسعادتده عدا لوندره ده
یارسده وبصره وسائر محلاتده رضی اولمدی بولندیغی سویلیه وارفردم طرفلرنه استقلالیت ارتباطنا حقیقه دیرلر ارض خیالیاده
جهتیلک جمله وجزئی تقدیر وتحسیه ایلمه ایدی وبونده بلاغه یه جاجرینک عسیرجیرنک عجبانه بحث ایلدقده سلطانه عبدالحمید خانه مقتدری
برکوه بیله تحت عثمانیه راحت اوتوره یه قادر دها هوجه شکلاتر بیقاره جنی وزاناً عسیرجیرنک استقبالنه برقاچ بیلدن انظر
شاسیو نفسلرنک قوتینه مدقیقه مدده کچوریلوب توزیع ایدلشدر بولنمغه ایتمه ایدی وایوردنه جیقدقلرنی رفیقم اسکندریه دوانم
ایتدیکی حالک اول زمانه قاهره یه کیتمه اولسه ارتمه برینه تصادف ایتمزدی رفیقم برمدت اول طرفلرده طورمق وقت نصکره اتنه یه کلدی وبوتصادف
ایله اقضا الذکر بشدی بنده کزه نقل ایتدی اره ده برازمدت کچدکدن صکره برکوه اتنه م رفیقم خانازاد بابه ایله بنده کز برلکده کزنده
ایکی جاده ده کچه براچه لاندوعه سی دروننه اچه رنکلی براوزدن قایلوکیه بویلی بوسکی برادم عربه یاصلانمش اوطوریکه
رفیقمی کوردیکنی عربه سرعتله کیتمکی جهتله عربه ده کردیه ایکلوب رفیقمه رفیقمه باقدقده نصکره عربه یاطور دیرتدی رفیقم رضا نام کوردیکنی
صاندی ودرعقب عربه نک بانه قوشه رجه کیتدی بنده کز برمدت طوردم ایکیسی بدقیقه قدر بربریمی کوروشکرنه صکره دعلشوب
ایرلدیلر عربه بونه دوام ایتدی رفیقم رضی بانه کلدیکنی ایشتدیکزنه شوکتسان افندز علیهنده حرف الخفه اوزره اودیبلر الیمه
برجکی حالاولدیغه دیه ذاتزیوه م مشهور اولدی دی سه بتر سورغه ایچه بوانشم اوراده بنی دعوت ایتدی سنه برابر آلقه رضا سنی ایم
دیدی افتاسی کیتدن اولمسنه برسیاه چاغلمه سندنه بشقه برشی بوقه ایدی برمدت اوتدنه برودنه قونشوقه صکره اتنه نک
اثار عتیقه سندنه بحث ایتدیکنه کنیسنک برنفسی اولمسنه ذاتزشبه ایتدم لکن رانسه ایدی ضابطنی ایدی بشقه برشخص دخی ایدی
بیلیم بوجهتی اصلا اچیوردی وحتی اسلام اسمنی اوراده سویلدی لکن اقدمجه وایوزده رفیقمه سویله ایدیم همه مانی جهتله ایدی
بشقه براسمی ایدی ایا در خاطر ایده بیورم فرانسزجه اسمی عادتا براسم اولمالیدر خاطرمده قالمدی ذاتاً نام مستعاری بوادمک
بویله اوزدنه ایدی ایری کیمسکی لکن ضعیفجه رنکی صاری وبکزی صاری صاریسه کوزلری تاتار صیماسی اچیق صاری صقالی ترامه ایدی
سن اوتوزلرده چاغلرنده ایدی فرانسزجه تکلم ایدر اولدیغی رفیقم بنا سویله ایدیم اوتوز فرانسزجه لغتدی اولسه تحتانیجه سویلندی
اوتجه بعضه روجه امرار رضی وبردیکنه برآزم روجه تکلم ایدر اولدیغی اکلاشلمش ایدی برساعت قدر اوراده اوطوردقدنصکره کلدیکمز

بلدیزس ای همیانی

باش کتابت دائره‌سی

سینی رفیقم سؤال ایتدیکنده اتنده بزم براسکی ادمز واردر کندیسی رومدر اسمی (قله‌آنتی اسقالیه‌ری) در وقتیله استانبولده
مراد افندی حضرتلرینک ان صادق بنده‌سی ایدی شاید ایچون چوق فداکارلق کوستردی آزقالری انک اوغرینه اعدام اولنه‌جق
ایدی اتنه‌یه فرار ایدوب قورتیلدی ایشته بو ادم قومیته‌مزک ان بیوک مؤسسلرندن بری اعتبار اولنور اول وقتدن بو آنه قدر
دها یورولمشدر بز هیچ برشیئه بو بدرمزه حاضر اولدیغمز برمهم ماده‌دن طولایی انک ایله کوروشمکه کلمه‌ایدم برقاچ
کوندن کیده‌جکم دیدی وصکره بزم ارمنی قومیته‌سی ایشلرندن بحث اچلدیغنده سز بیهوده چالیشورسکز بو یول ایله موفقیت کوره‌مزسکز
طشره‌لرده بیوک ایشلره ال اوره‌جق یرده درسعادتده نمایشلر اجرا ایتسه‌کز کافیدر سزده بلکه دینامیت وخی واردر مراد افندی
یکیدن تحت اوطورسه سزک دولت علیه‌نک تحت حمایه‌سنده استقلالیت قزانمه‌کز پک قولای اولور زیرا انک طرفدارانی اسکی
افکار صاحبی ترکلر دکلدر حریت سوه‌ده ذواتدر و شارلیهک تجلیسنه مانع اولان شخصیکی پادشاهمز افندمزدر اساسی ماده شودرکه
استانبولده وقوعاتلر چیقاریله‌رق اسلام و خرستیان اهالی سلطان عبدالحمید خان حضرتلرینک اداره‌سندن اوصانسونلر سزک بو یولده
حرکتکز بزه خیلیجه سهولت بخش اولور و مستقبل طرفینه ایچون خیرلی اولور یولنده اداره لسان ایلدی بز جوابمزده قومیته‌مزک بدنده دینامیت
یوقدر و درسعادتده شخصی اولکندن پک زیاده اعتنا اولنمقده اولوب ارتق اولکی کبی نمایشلر اجرا ایتمک ممکن دکلدر دیدیکمزده
واقعا مشکلدر لکن ممکندر ایشته آز وقتدن درسعادتده تاریخ عثمانینک صون اون بش اون التی سنه اقدمکی وقوعاتلر کبی احوالک
یکیدن میدانه چیقاجقدر بز حقوقمزدن کیرو طوزمه‌جغز سوء اداره ارتق تحمل اولنمیه‌جق درجه‌لره واصل اولمشدر صون وقطعی
تدبیرلره قالقشه‌جغز یولنده برشدید لسان قوللاندی و بزکندی مشوش لقردیلرندن ایضاحات طلب ایتدک ایسه برمدت سکوت
اختیار ایتدکدنصکره لقردی یا دکیشدیروب ینه مرقوم قله‌آنتی اسقالیه‌ری‌نک بحثنی اچه‌رق بونک برده سابق سلطان مراد لهنده
دول اجنبیه‌یه خطاب اولنه‌رق فرانسزجه مطبوع بر تألیفکده‌سی واردر دیدیکنده بز اول کتابی کورمکه ارزو کوستردک ایکی
کوندن تکرار کلیرسکز اول کتابک برنسخه‌سنی سزه ویریرم اوقورسکز و دها کوریشورز دیدی و بزده تکرار نزدینه کیتمک وعده ایله
وداعلشوب ایرلدق زیرا بز اتنه‌ده ساکن اولدیغمز ایچون وقت چوق کچه‌دن پیره‌دن اتنه‌یه عودته مجبور ایدک اثنای ملاقاتده
بو زمان قومیته‌لرینک جسامتندن بحث ایله حتی ارطغرل فرقتینه همیونک ژاپون صولرنده غرق اولمسندن برو دها پک چوقلری بزم
افکارمزه اشتراک ایتمشلردر دیدی ایکی کون صکره یکیدن اوتله کیتدیکمزده اوتلجی سیاح مرقومک اول کون ایتالیان و اوپورینه راکباً
حرکت ایتدیکنی فقط بزه تسلیم اولنمق اوزره بر کتاب براقمق اولدیغنی سویلدی و اوتلجیدن اول کتابی الدق و اول کون پیره‌دن ایکی ایتالیان
و اوپوری بریسی ایتالیان و دیکری درسعادته متوجهاً حرکت ایتدیکنی اکلادق ایسه سیاح مزبورک هبانیسنه راکباً کیتدیکنی بیلورک
صکره‌دن قله‌آنتی اسقالیه‌ری‌نک تألیفکده‌سی اولان اول کتابی اوقودق بونک مندرجاتی اسکی ایشلردن بحث ایدر اولوب پک مضر
ایدی جنتمکان سلطان عبدالعزیز خانک وفاتندن و سابق سلطان مرادک جلوسندن و خسته‌لغندن و کویا طبیبلرک خسته‌لغک تشخیصنده

بلاده رایورتولرنده وشوکتلو پادشاهمز افندز حضرتلرینک شهزاده لکی زمانلرنده جلوس همایونلرینه ملتفت اولدقلری صاحبه کی
بعضه وقوعاتده قدر برجوده تزویراتلر ایله محلو برحقیقت مطابانه واراجیف نقل ایتدیکی کبی کنه وسنات محاکمه محکوم اولمشلرده وثبوتنه
قرارنده وسرطبیب حضرتلری مادروبانه پاشا حضرتلرینه کندی بیننده اولدقلرده جریانه ایدن محابراتنده ودهاکوکی شبلرده
بحث ایدر برکتابدر . ایشته کرک موسیو فیجیالتک کرک فلور کلکیانه ایله سیاح رقومانک دیرکلری تشویقاتنه برینه جوده معلومه
کلدیکی کبی فیجیانه جمعیتنک بوشه بوشه بوکبی اختراعاتنه وتشویقاته اعتماتلرنه فیجیانک نام رسمی غزته سنه اولیوب اداره لرنه
اتیکه بتلاس دهکی اولیکی بیلاده اوزره دیرم انده کی اتحاد وترقی جمعیتنک بیلانه اوزره اسلامیتی وملل سائره یه وفساد
دیرلان طریقه سلوک ایتدیکی وفقط شوبلان درسعادتده اولیوب برایلر کوره یوب طرفه لرده دهاسهولتله مقصدلرینی
اجرا ایتمکده اولدقلری طرفه لرک اهوالنه دائر بالاده تعداد اولنان فضاحاتده وتفضحاتده مشابه اطوار وبرایشده رضا قدجه موسیو
فیجیانک تشویقاتی واقع اولدیغنه نظراً بلکه شوکتلو افندز علیهنه بولنانلر بوکبی ایشلرده رضا انکاره دوتلن غلاو سطوه فرقسنک
علاوه سی اولیغنده شبهه اطهار اولنیلور اولدیغی کبی مادامکه بونلر نشانلر افندز علیهنه بولنانلرده قدآتی استعاده کی بیوک برمقصدرضا
واردر بو مقصدلرک رضا ارمنی فیجیانه قوتیه سی کبی اتحاد وترقی قوتیلرینه برخفی مناسباتی بولنمسی احتمالنه بعید دکلدر موسیو فیجیانک
بولندیغم وقتنه تاتو قیفه برازاولدقده اتنه طریقه لوندره ده ارمنی فیجیانه مرکز قوتیه سی اعضاسندن اولان اختیارکیانه ایله
بعضه محابراتده سلف ایدن عبدالحیه نامه حضرتلری علیهنه بولنانلر درسعادتنه برشکل حیقاره جیقاره جیقاره سمتلرده ایدیلمه برحال وقوعلنمش وقتنه
استعفا ایدوب طرفه لرک رضا اسایشنه سکه مرتبه اخلال ایتمکه چالشمه لازم کلور دیولرک بوبه تقلیلر رضا اخذ اولیغی کبی
صول رضا الیغم محابره ده دهاکوکی تقلیلر حره سنه برحوادث اخذ اوزره کچه سنه نک خرقه شریف رکنی شوکتلو تاقیزنی
استقبال کلمه اولدقده برانجیلر وایورنلر اثنای عودتنه باتمشلرده ودرونتنه بولنان اولدقده اوده اولدقده کشیلر نده وقتا تلف
اولمشلرده رضا بحث اولنمه ایدی عجزدی ولوجه شدیده مقتضیه اولمغه اولیغی بیلیکده محابراتی واتا اولمه ایدر ایدی
ایجوده العلم بدیده بیچ برادراجم بوقدر . ایشته شوقیلاتلرده رضا افندز علیهنه بولنانلر کریته اوزره کندی مقصد برمقصدیه
چالشمقده اولدقدی اکلاشیلور وسایه قدرتلرینه حضرت پادشاهیک اوچه رضا فیالرک معاذالله لقای اجرای ذاتا محال قبیلندن اولدقلری
شوبیلیکم احوال وحرکاتلری پادشاهمز افندز حضرتلرینک نفس نفیس همایونلرینه صداقم اقتضاسندن بولنیغی جهتله اولاً خصوص بحوه دائر
جمیع معلومات لازمه برجه بالاوجه وتقدیمه اعتنا قیلنوی .

مدانه وامادیانه

قولاری

«دردنجی فصل»

بلدرس الی جمعه

باش کتابت دائره‌سی

بولنیقه نقطهٔ نظرینه اجانبدن ممالک شاهانه‌ده ایتدکلری بعضه سیاحتلرده
ویه آیاق سیاسیه‌یه ایتدکلری دستوری بر بایرنیه بر دوستانه مذهبی قبول
ایتمکه تمایلاتنه و اجانبک اوبولمق ترویج مذهب ایتدیرمه دائر

اوته‌دنبرو انگلتره دولتنک ارلند وارلنی اسکی دولیاده شاهانه‌نک امور سیاسیه‌سی حقنده بسطه دولتلرده زیاده فرصت
بر وقت و تدقیقه کوتردیکی ذاتاً معلوم‌ایدر. انگلیزلر بو تدقیقی شوصورتله سنه‌لرک کوزه چارپیجه درجه‌ده تزاید ایتمشدر
انگلتره‌نک الیوم موجود اولان بر حاقم ارلنی قومیتلرینه کوستردکلری حسد نظر دائره‌کلری مادی و معنوی معاونت شویله طورسون
ممالک شاهانه‌ده تعلقه ارلندن احوالنی تدقیقه مأمور اولمشلردر. بر حاقم سیاحلرک اولطرفدن کشف و کذا ایتمکده اولدقلری کوردیکلرنی
بر حاقم سنه تقدیم محاربه‌سنی مشهور موسیو دابرنیل درسعادته کلوب حتی پادشاهمز افخم حضرتلرینک بر قاچ دفعه حضور شاهانه‌لرینه دخی
قبول شایان بیورلدیغی قطعاً درد حالبوکه موماًیه موسیو دابری انگلتره‌نک محافظه کارانه یعنی سالزبوری قابینه‌سی طرفنده ارلندن
بولنیقه مسئله‌سنک اساسی نه اولدیغنی تدقیقه ایچون مأموریتله درسعادته کلمشلردر. ابتدا درسعادتده بولندقه‌لری اثنا‌سنده ارلنده تأسیس
غزته‌سنه کزی انفصال تحتنده ارلندن استقلالیته دعوا ایدن حزب بر دعوا ایدن بر قاچ دلیقانلرک ایشیدرلر و حتی
ارلند کندی کندینی اداره ایده‌رک اولقدر ایچون اندن بر استقلالیته ویرلمک محبتنه اولور مأمول و مفهوم بر بنه بازمه
ایدی تابعی غزته‌سنک اولدیغنه هادی اولدیغی تحقیق حقنده بورنه واصل اولدقده درسعادته اولوقت درسعادتده بولنوب تحقیقات و اطلاعاتده
روسیه‌لی مشهور کرفور نیقولوسیانه موسیو دابری ایله بر قاچ دفعه ملاقات ایدوب ارلند مسئله‌سی کندی ظنه ایتدیکنه زیاده اساسلی
بر دعوا اولدیغی و ارلند کندی کندینی اداره‌یه مقتدر اولدقدن اوکا سنده بولنه‌بیلنده موسیو دابرنیل یادرام ایله دیوسکز
بقاسزلر بو افکار کزی حاشیانه بر قاچ ارلندلی کوستردیکی سوزکزه قناعت ایده‌جکم دیمیه اوزرینه رقوم کرفور
نیقولوسیانک توقیف و توجه‌سنی ایله بر حاقم ارلند بر برینی متعاقب موسیو دابری ایله کوردیکی و شرکاسی کبی ارلند مسئله‌سنی بحث ایتدیکی دوقتور
تیرباکیانه افضل و افضلجه اورنانه مأموریتی بولنمشدر اولان اما سیاحه افضل و نهایت بنه‌وز دخی بلکه اوغلنی اوتل و انفلتره موماًیه
کوروشدیغم بو ملاقاتلردن صکره موسیو دابری بیوک کندی افکارینی کشف ایده ارلندن استقلالیته دعوا سنه اساسلی کوردیکی
مصاحبه انگلتره‌نک مقصد و غزته‌لری بنده یاز دقدیکی موندرجه‌ده نشر افکار ایدن فرانسز اعباره‌لریاسنده غزته‌لری
دخی بازمه‌ایدی. موسیو دابرنیل کندیسنه خصوصاً بازمه اولدیغی و اوروپانک افکار عمومیسی کندیکه ارلندن اوته‌دنبرو
اجنبی ارلندی خشنود ایتمکده اوزره اندن بر استقلالیته ویرلمک لزومی طبیعی کوریلیور مأمول ایکی مکتوبنی کوردم دیو بلدیرمه
بر سنک فرانسزجه جوابنه نکار کرفور نیقولوسیانه بنده کزه یاز دیو دیلدیکی دیکرینکده جوابنی موماًیه دوقتور تیرباکیانه افضل
بازمه اولدیغی سویلدی. بنده کزک ملاقاتم ایچون اول زمانه مشهور موسی بک بکی استانبوله جلب ایتدکده اولسنده بیاض زیاده
موسی بک نامی اوزرینه جیبانه ایتدی و آنی متعاقب موماًیه موسیو دابری موسیه اوداسنه ارضروم جهتلرنی اهالیسندن اوتوردوقسی

مذهبی قبول اینمان ارزوسی بیه نظارلر اضافه‌لری روسه دولتی تقدیم قیلمه‌لری‌نی انگلتره دولتی معلومی‌ندر اما اولدیغی
سوبه‌لر بونلر اساس اولمه‌یه اولدیغی بیه‌ده کزوده سؤال ایتدی جزاری وقتیده معلومکه موسه جزاری بونلر بونی سانجی
مانوفاکتانی برموشی ارضایه برادرینی اولمه برنظار میدانه کتردیلر مقصدی بوطرف حق نکور سانجی مانوفاکتانی بوایله ایجوده
برقاچ وقت ارضروم کبی‌دکلمش درخاطر ایدیم ایدی همچو نکور سانجی مانوفاکتانی درفیقدینی اولدقتیمی تجسس ایجیجی وهمچو
ذاتاً اوبه برنظارلر وجوده صحیح بیوراسه ارمنلری روسیه میلاکوتریکه موافقه کوریکم ایجوده نکور حوادثی صورده قطعه‌ده تکنیه
ایتدیم وموسیو واری برایه غایت اهمیت ویردیکی جهتله کندی دفترنی بوایشک اصلی اولدیغی اشاره ایتدکه موسیو موسیو
واری‌نی درسعادته کلوب کتمشلرده برمدت صکره انگلتره‌نی (مانچستر غاردیه‌ندر ریویو) نام محافظه طارانه فرقه‌نی منسوب
مشهور غزته‌سنی برخجینی وقتی ارمنلرک احوالی ندقعه ایجوده درسعادته کلوب اوراده‌نی روسیه جهتلرینه کندیکی خبالدم ایدم
انلر ایله کوروشدم بونلرده باعث (لری بیشوب) نامنی برانگلیز قادینی وقتی ارضروم وموسه وبتلیس ودانه وارانه
حدودی جهتلرنی برسیاحت اجرا ایتدکده صکره انگلتره‌یه محوزنی بونده‌ده بیون برتتبع تجسس ایدرک ارمنلرک
نظرنده ایرادایتدیکی کبی کتنه وکنه‌ایتدیکی جهتلرک دارمنی اهالیسنک احوالنی انگلتره‌نک جریده‌لرینه وخصوصاً
(قونجه‌راری ریویو) نام رساله‌ده مفصل بیان ایلدیلر معلومدر انگلتره‌نک مخلف وسطوده فرقه‌سنه منسوب دینی بوتون
غزته‌سنک مخبرلکی ملاریسیو موسیو فیسوالتنام برانگلیزک وقتی کرک درسعادته کلمشلرده وایتدیکی تشویقاتده وکرک یونانستانده
وسائر محلده کندی منسوب اولدیغی فرقه‌نامه کوره‌رکی ایتدردیلر واجرا ایتدیکی انتریقه‌لرده ندوقتانک اولکی فضلاتی صورده طارانه
بحث وتعریف اولنمشدر ارمنلرک بوقطعه نقطه نظرینه برو تشاغلی قبول ایدوب انگلیزلر انفلیقانه مذهبنه اشتراک ایتمکه
تمایلاتنه کلنجه بوتمایلات هرقدرنه رونمای ظهور ایدوب کرک ارمنلرک بعضلری سرپقوسلری وبطریقلری طرفنده وکرک انگلیزلر
طرفنده بوافکار تقدیر وترویج اولنمقده در متوفی مشهور ارمنی بطریقی نرسس افندی بوافکارک اول بیوک مروج طالبی
کندی بطریقلکی زمانندن کاه جریده‌لرده بو روحانی مستقل وطولیا اجیقده آجیغه ملاحظه‌سنه کوره وملکه‌ده ایدی وشاید نرسس
بطریقه انگلیزلر روحانیچه اول بیوک اولدقلری وبعض معتبرانه اعضالرنی بوطرفه (کنه‌بورن) سرپقوسلری بونی بوماده وطولیا
برحوده محاربه جریانه ایتدیکی وقتی اول وقتده برهاچ انگلیز سرپقوسلری معتبرانه قدسشریف کلوب اوراده‌کی ارمنی بطریقخانه‌سنه
ارمنی مذهبنک اعتقادینک اساسینی ندقعه ایتدکلرینی وانده صکره نرسس بطریقه انگلیزلر سرپقوسلری بونی کاه براده دنیاسنده
وهاز یاده کسب اهمیت ایدرک لکه بعضه اسباب معلومه‌یه بنا صورده خفیه‌ده اجرا اولنمق دوام ایتدیکی جهتله معلوم‌اندر مدت
نرسس بطریقک وقوعاتی بوایله بروقتنه تعلیق اولنیرده شرکی روانه کلیسای قاتولیقیسی خیمیانه افندینک درسعادته

بلدیه کتابخانه‌سی
باش کتابت دائره‌سی

بولنلری وقتده بوایله بر موضوع بحث اولمامه و ذاتاً خرستیان‌لرک اوقات دینی نرسنی طریقنی افطار نده بولنلری و کلنه بوری
سر یقیوسی انکلتره یه غریب زمانده بالذات هاینلین جهتی تکرار اول مناسبتله کیلیجه جریانه تحمل باشلادی و شول
درده سنه‌لرده ارمنی مسئله‌سی بر درجه کسب اهمیت ایتمکده انکلتره‌نک مبعوثانه مجلسنده اول مسئله‌یه دائر بر حرکت اوزرنده مجادلات قاطعه
اولنلری معلوم اولدیغی کبی اول مجادلاتدن اره‌سنده ال زیاده ارمنیلرک سر دافعه ایتمالرنده بر یده شاید انکلتره‌نک سر یقیوسی
اولنلری وحتی کندی مباحثه‌سنده ارمنیلرک مذهب انغلیقانه کلیسه‌سنک اعتقادینه ال یتمیه مذهب اولنلری صورتده عینیه
اعلانه ایتمکی محققدر و بر قاچ سنه مقدم امریقانک نیویورق شهرنده بر اجرت بوطانه شرحه ارمنیلرک بر پروتستانه
کلیسه‌سنک کندی آیینلرنی اوزره قداس شریف اجرا ایتمکلرینه دائر انغلیقانه اعتقادینه صنوب اولان سر یقیوسنک
رخصت ویرمسی اوزرینه سنه‌لرکی ارمنی طریقی قیلاو صورتده اقتدانک بر پروتستانه کلیسه‌سنک ارمنیلرک قداس شریف اجرا
ایتمکلری اوته‌دنبرو اشبو نامسعود برشی اولنغی و اصلا ارمنی مذهبنک اعتقادینک مخالفتی بولنمیه‌سی اولنغی حالده
کندیلرک بونده صرف نظر حتی اول رخصت ویرمه نیویورقلی پروتستانه سر یقیوسنه انکلیزجه و اینجیل‌لرده برچه تشکرنامه
یازمسی و بو تشکرنامه‌لرک کرک انکلیزجه‌سی و کرک اینجیل ترجمه‌سنک عین لیطوغرافیا اصولیله نیویورقلی انکلیزجه غزته‌لرنک
درج اولنمسی ایکی مذهب باشلریغه درجه مقارنتده حاصل اولمقده بولنان قوتی بر دلیلدر سنه ماضیده وضعیه انکلیزلرک
انغلیقانه کلیسه‌سنه صنوب اولمه درده انکلیز سر یقیوسی زاده‌سی اطه و حلب و لوندرادن بر چوق محللرینی کشت و کذار و هدیه ارمنی
مکتبلرینی و مناسترینی زیاره ایتمکلری ارمنیلرک ایکنجی قاتولیقوس تیلاو مقدیچ افندینک قاتولیقوسخانه‌سی
ارکانه مرعشه‌لی و سیس شهرنده‌کی مناسترده غایتده اوزاق مشاره مقدیچ قاتولیقوسنه بر قاچ کونلرملاقاته
ایتمکلری معلوم اولمه ایشته وجه دیانه اولنان بو احوال و خصوصاً ارمنیلرک ال یتمیه قاتولیقوسلری درسعادتده ارمنی
طریقنک بیله ارمنیلرک انغلیقانه کلیسه‌سیله اشتراکاً مسئله‌سنه صورت قطعیه‌ده مباک و موافق بولنمقدن اباء قائم و بولنان ارمنیلرک
ایکی اعتقادلرینه اعتقاده آچیقده مخالف کلدیکی حالده و بالخاصه اشبو قابیلدن اساس ارمنیلرک یوقسقه
مسئله‌سی اولدیغنه نمایانده و بو ادعانک صحیح و حقیقی اولدیغنه بر دلیلده شودرکه جزویت نام قوللرک اجانب بلده‌لرده و بوایله
شاهده تکثیر کشت و ایتمکلری غیرتنه اوزرینه ارمنیلرک وارمنی طریقنه‌سنک اولمقدن یوق و لوندرادن بو ایشک منعی خصوصنده
حکومت سنیه‌یه مراجعت ایتمکلری حالده آمریقاده پروتستانه میسیونارلرنک خربوطده و مرزیفونده و عینتابده و سائر یرلرده حرکت
محللرده بر چوق مکتبلر و هانه و دار الفنون و رجالرنک قوللرنک تاسیس و کشادلرینه قارشو اصلا اعتنا ایتمیه‌رک اول قوللرنده
ماعدا کرک اول پروتستانه مکتبلرینه و قوللرینه و کرک روم ایچی حصارنده‌کی روم قوللری ایله ارمنیلرک صولح نام
اثاث مکتبه کشت اوزره کندی چوجقلرینی بولندرمقده اولدقلری کرک مرزیفونده و کرک خربوط و سائر محللرده ارمنی پروتستانلرنک

ویروستانه اجنبی میسیونارلری قوللرنك بیله فساد اثرلری روناك ظهور ایتدیکی حکومتك نه جه معلوم و محققدر ایشته باشقه
تقریب اولنلرك وجه اوزره انکلیزلرك ارمنیلری کندی آتفاقلرنه کلیسالرینه برشیئ بورجه جه فداقدم و سعی ایتدیرمه مقصد
برطرفدن قوللیقلرك قارشو مذهبجه برفتوحات ایتمك دیکر طرفدن روسلرك ترویج مذهب افطاریه جهاد براقلمه بتمدنه
عبارت اولدیغی کبی روسیه پولیتقه سنك قارشو انکلترنك شوقدر کوزتدیکی مناقشه موضوعه اولمق ایچون ترتیب ایتدیکی بر بلانه روسیه
ترویج مذهب افطاری دیدیکمز شودرکه هپ اولدی ارمنیلری اورتودوکس مذهبنه دخول بولنمق روسلرك وضع حجه لری واقع
اولوب فقط ترهاتك قالدیغی بوندن التدیری سنه مقدم روسیه دولتی ارضروم ده هپ بر روسی بولونیجه حال اوراده
بر روس مناسنری و کلیسالری تاسیس ایتمك ایستدی و اول وقتك روس نخبه لری روسلرك بوقاری هوز اجزا اولمزدی و انکلیز
جاسوسلری برطرفدن آرجوده ایله بیلورلرك طاغیسیه روسی پولیتقه سنه ضد اولدقدی کبی اورتو دوکسلره اصلا مقاومت
کوستردیکلری ایچون روسلرك ترویج مذهب افطاری ترقی ایتمکده در نهایت اولر انکلیزلر دانه دولتك طاری جاری
بولنان دستوری سربایندی وضع کندی آتفاقلرنه مذهبنه دخول بولنمق صرف محض ایتمکده اولدقدنه دستوریلرك طریق
اولنان مارشوده افضا ایله بنه انکلیزلرك روحانیجه ال بیوکی اولان کنت بوری سرپیقوی بیننه وضع ارمنیلر جاری اولدیغنك
عین اولمدر مذهبجه اتفاقه امید مناسبانه وضع بارانه جهانه ایتمکده اولدیغندن معلوماتم اولدیغی کبی چوقدن بری سابقه دانه وضع
دستوری ارمنه قانون صفوسی جه بیانه افق وضع مشارالیه مارشوده ایدیلان دوستانه اولوب ارمنی دستوری کلیسالرك اداره سنه
شریعت اتفاقه دخل بالکز برصنف مناسبات حصول کتیرمکه موضوع اولمشدر. و بو دستوری سربایندی هپ عقد محلده و خصوصیله
جبلدریلان هپ خلقده و ایرانه حدودنه کثرت اوزره سائله اولدقدی و علی العموم صلح بولنمقدی جهتله ارمنی اختلالی قوتلری
و خصوصیله ارمنی قنجی کیاده جمعیتی انلرك وضع اختلال و عصیانه تشویق ایتمکده در. و انکلیزلرك ایله بو کوچك ملتجه ارمنیلر
برابر اباقلنه برمنی کندی مناقشه مصالحه کورمکده اولدیغی انکلیزلرك ایچون شوقدر برقاچ سنه لرده قرآن اظهار مانا کتابده
عطف نظر دقت اولنمش طاقیه .

مدرسه دانه یاره
قوللری

" عصمه رضالت "

بالاده کی درسه فصل منضم اولان سعد رضالت چکدیغم جمیع معلوماتدن محتوی اولوب صرف ارمنی فساد نه واقع اولان مدخلیت
انجق برقسم حکومتك نه جه معلوم و محققدر هپ قسم اعظمی مجهول اولدیغی و بعضلرنك دیکر معلوماتدن مواخذه چکدیغی اخبار
ایده جك هیچ برائر و اسناد بولونمیجه حال انجق عصمه رضالت و وجدانه عجز ایله صفیانه بر بار کرانك رفعیه اظهار صداقت

" ٢١ " "

بلدیزس ای همایون

باش کتابت دائره‌سی

ایتمك ارزوسیله هیچ برش کتم ایتمیه‌رك کرك ارمنی فسادنه سبقت ایتمه اولان مدخلمك درجهٔ حقیقیه‌سنی وکرك اصلا وهیچ
برکونه مدخلم اولمیوب یالکز وقوف ومعلوماتم بولنان دیکر امور سیاسیه ایله نفس اقدس حضرت پادشاهیه متعلق اولان انفاذ
خصوصاتی بروجه بالا تحصیله عرض وتقدیم ایلدیکم کبی ارمنی فسادینه هر نصله داخل اولدیغمه نظرلاری خونابهٔ ندامت وشرمساری
ایله عتبهٔ فلکمرتبهٔ حضرت ظل اللهیه یوزم وکوزم سوره‌رك ومرحمتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینك علویه جهانبانلرینه
صنعه‌رق اظهار ایلدیکم اشبو صداقت وعبودیت عجزانم وعلی العموم ارمنی قتولك ملتنك مسلم اولان جدی وابدی
صداقتی ایچون الصون شو حال معلومه وبیچاره والده‌م ایله همشیره‌لرم جاریه‌لرینك کوز یاشلرینه مرحمتهٔ شو عاجز قوللرینك
دخی مظهر عفو شاهانه بیورلیه‌رق یکی باشدن احیا وچراغ بیورلمقلغم خصوصنده ابطال وهر حال امر وفرمان ولطف واحسان
ونعمت بیمنتمز شوکتلو قدرتلو کمال مرحمتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینکدر ١١ سبط ١٣٠٩

سرانه دامادیانه
قوللری

Y. PRK. BŞK, 35/29

8

یلدز سرای همایونی

یوزباشی ده هیئت تحقیقه اعضا سنه حسنی بك قولدرنه شفقه

حادثه نك صورت ظهور و جریانی اولدیغی حقنده‌کی احضار مذکره سنك طوزقپا محله‌سنده‌کی خانه‌سنه تبلیغ اوزره پولیس قومیسری جرجی ایله قزار واختفا ایتمیان کیمسه‌لر جمله‌سنك تحقیق اولدیغی ایچون قوفه‌ی اعضا اولنمه‌سی خانه بالتجی ایکی .... ایکی سنه‌دبرو قزارده بولنانه مقدارده دیکر بر شخصك آلنمه ایچون متعاقب مرقوم کیمسه‌لر مسلحاً بشقه برخانه‌دن چیقیوب قوردوغی بولنان عساکر شاهانه وضبطیه اوزرینه رودولر ایله الی دفعه آتشه ایتمسیله ملقابله مجروحاً دستکیر اولدقده فقط بوخانه‌کورلدی اعضا ایله مضبوطه طرفنه الماخذه‌کی خانه‌دن تخلیص مقصدیله اسلحه‌سنه اهتمام باشلدیغنه ومرقوم حکومت کوریوریکه چاره‌سوده وجه‌ارنج وسائر محله‌ده غیرلك وازدحام حاصل اولمسیله برابر بوزوده بر جم غفیر بوآدمی کوتوکده اولدیغی قوللی تقصیاً کلمه‌سی اولوب مرقومی قوردوغنه الله المعه‌ده دستیاب ایلمك ایچون اوطه کونه‌ریله قولدقلری اوراده بولنیغی وغلبه کلکی حه غیرمقدور و قاغشه‌لیغی منع ایتمك اوزره قومانه انقدر بشقه‌جه ده قولدکونه‌ریکی جمله‌ده منع وتسکین قابل اولدیغی حالده اوطه‌یه رجعت هرنقصه محاولدیغی ومضاربه ظهوره باشلدیغندن شوحالده وقوعه برابر کسب جسامت ایلمیه اهالی راستکلدکجه یرلرده بربرینه تعرضه باشلدیغی اوتاده برجه‌دار مینك طوزقپا محله‌سنده مجتمعاً وسلحاً سرعت ودهشتله اسکی بازار محله‌سنه طوغری کلکده ومنع اولنمیان اهالی اسلوبنه اوراده طوریلنقده اولدقدن صکره جدیده اوزرینه کیدیلدیغی قول طرفنه اسلوم اهالی حه غیرلدیغی کبی اشبو ارمیلرده قزارایده حیاله کیدیلمسی سلوجیلر برابر طوریلمیوب حکومت کوریلمسه وسلوجیلر اولدقدن بعضلری دخی یولده کلورکه سلوجیلری برجمع ارمنی خانه‌لرینه کیرمه ایچون قزانمه وبوزمه اوطه عساکر شاهانه‌نك تسخیر سلوجه وبرده ضبطیه جمع ایلمکله طوزقپا محله‌سنده برارمنی خانه‌سنده کیزلنمش سلوجه آتلیغی وخانه‌زاده مجتمع اهالی اسلوبه جانبنه دخی مقابله اولنیغی واوراسی ارمنی محله‌سی اولمیوب اسلوم سلطان یالنکی ایکی خانه‌ده عبارت بولنمسیله اهالی اسلوبنك اشبو ایکی خانه‌یه تعرضه محافظه مقصدیله اجتماع ایلدیکی اکلاشیلدقده تدابیر لازمه باتخاذ اهالیکی طرفنك آتشدن کسیلدیکی وارمنی خانه‌سی حفظ دخی تأمین ایله سلوجیلر اخذ اولنیغی کبی استانبولك اوغلی محله‌سنده .... خانه‌سنده دیکر بر مقتل کذلك برقاچ ارمنی خانه‌سنده سلوجه آتلیغی واوراده اسلوبنك اجتماع ایتمه‌کلری مشاهده اولدقده اسلوم حه غیرلدیغی وخانه‌زاده‌لری ارمیلر استصلای سلوجیلرده منع ایتمیلرکن برطرفده دخی چارشو وجوارده‌کی اهالی حه غیرلدیغی وبرامیلرده دکانلری محافظه‌سی ودفاعلرنه برنج ظهور ایتمك باعث پولیس وخوفندن بعضه دکانه وخانه‌زاده قصدلرنه اسلوم وخریستیان اهالیك وچارشو جمع بولنانه دوچار دهشت اولدقلری ... مالاً برابر کونه‌لیس وکورلمی اولدقده محله‌ده دیکر دینك دخی کلیسه انضمام ایلمسه میدانه دیرلمسی کبی تدابیر مقتضیه دخی تماماً ایفا قلنمشدر حادثه‌نك بشقه بوصورتله جریانه ایله‌سی ارمنی محاربلری جانبنه بالوجهاز کونه‌ریله بعده طبنك بشقه بشقه اجزا ایدیکی معاینه اوزرینه دیرلیکی رایورده نظراً حادثه‌ده ارمیلرده سنده مقتول والی اوچ مجروح وقوعبولنمسه واسلوملرده یالکز برضبطیه نفری یاره‌لنمسه ومقتولدرده بری نفلت وایکیسی رودولر قورشونیله وایکیسی آلت جارحه‌سی بری مجروح وقوعبولنمسه واسلوملرده یالکز برضبطیه نفری یاره‌لنمسه ومقتولدرده بری نفلت وایکیسی رودولر قورشونیله وایکیسی آلت جارحه‌سی بری آلت ضرب ایله بری دخی بایونیتلر برمحله‌ده دوتکلو وباشنه ضرب اولنمغله وخانه‌ایتمه‌کی کبی مجروح وملفوف مرقوم کیمسه‌لرک جمله‌سی اخذ اولنمقله کذا وجاهده اتخاذه ده تصدی ایلمسه ومجروحلرك دخی ایکیسی نفلت قورشونیله آغر بری رودولر ایله وسط واوچی آلت جارحه ایله آغر واولدقده ایکیسی اوسط وبری آلت ضرب ایله آغر وبرایسی وسط وبری آلت جارحه ایله خفیف وبرمی بری دخی آلت ضرب ایله کذلك خفیف صورتنه بولنمسه کیمسه‌لرجانبنه مقابله ومجروحاً دستکیر بشقه عساکر شاهانه وضبطیه طرفنه استصلای سلوجه اولنمیوب مذکور رایورلر اندن ماعدا مقتول ومجروحلر عادی نفلت رودولر وطبانچه قورشونی وقاو بچاقه وصوپه وحه‌سه‌کی شیدلی تلف وجرح اولنمقدن دخی کوستریلمسه قاتل وجاهلرك حه‌ده اخراجی تحقیقاته عائد ایله میدانه چیقاجغی درکار اولدیغنه جهت عدلیه‌جه‌ده تحقیقاته کلمکی کرکلیدر حادثه‌نك ایله‌یکلی اولدقده بو بولده دخی بیه‌ریلی استصلای اولنه‌جغه معلومات صحیحه وخصوصیه مقتولدرده ارمی قاتلرنك قاتلرك حه‌ده

بلدیه کتبخانه‌سی
باش کتابت دائره‌سی

یورغادده شقره تلفاخانه

کچمه‌ترسه‌ده تأسیسنه اولنان اولوب بر حجم کوچک یورغادده وقوعه کلان حادثه‌نک سبب و محرکلری وفساد
قوجه‌سی تشکیل ایدن کچمه اولوب بر صورت وسیله کلانزده ایشه باشلانمسه اولدیغی مقدماتک اجرا
قلنان تحقیقاتده و وسائط مناسبه‌نک اجلب اولنمه‌سنه نظیر و محرمانه قبول ایدیلدیکی حقده
تأمین ایدیلدیکم اوزره بعض کمسنه‌لرینک بو بابده سرد ایلدکلری اخبارات‌ده اساس سکه وقوع کسب اتحاد
شوندن اخاذلق چاکرلرینک ده حاضر اولدیغم حالده هیئت تحقیقیه رئیسی قرجه پاشا حضرتلری
جانبنده ضبط و رفته ایدیلدی بر طرفدن استکشاف قاده شو وجهله سعی اولنیغی کی ایدیلدی
عقلی باشنده و ایشلرینه متعود اولمه آرزوسنده بولنان قوجه مأمورلرینک شهید نده متوجه
اولدقلری جهتله حکومتنه محتفی اولان بو فعلرینک اده ایدلمیده اهم امورده کوریلدی
فقط بو یلیس قومیسیونی جرح ایدلدکلری بولنده بنه براو یقوشنه لحظه‌ری ملحوظ اولمسنه نظراً قوجه
افرادینک خاطرلری بالتحری و رعایت ایدلمیه حاجت قالمقسزین ایجاب ایدنلره رعایت زمان
مناسب مقدمات کلاویه ترتیب و بیان اولنیغندن اخذ و کرفتی مطلوب و ملزم اشخاص اخاذلرک
صکره ساکن اولدیغم محله‌لرده کلدیلر جمله‌سنده دخالت ایدیلدیلر چاکرلرینده رئیس پاشا
کوندردیم دیشلی و آرغین اولنلر الحمد سایه حضرت [illegible] دقت شدید الده
ایدلمشدر بعضیلرینده جسمانیده موجود اولدقلرندن آرتوق بایله جزئی امر و فرمانه همایون
پادشاهی منطوی منبعی اوزره بدخواهانک اغراضاتنه سبیت ویریلمه‌جک صورتده تحقیقات
اجرا و دیوانه جزا عرضیده ویریلمه‌جک حکمک او اساسه بنا قلنمی مأموده‌سنده عبارتدر اولوب
بو امر اهم ایسه هیئت حاکمه عائد اولدیغی معروضدر فرمان ۱۸ سنه ۹۰ انقره والیسی
ممدوح

Y. PRK. KOM, 8/47

9

Y. PRK. UM, 32/96

10

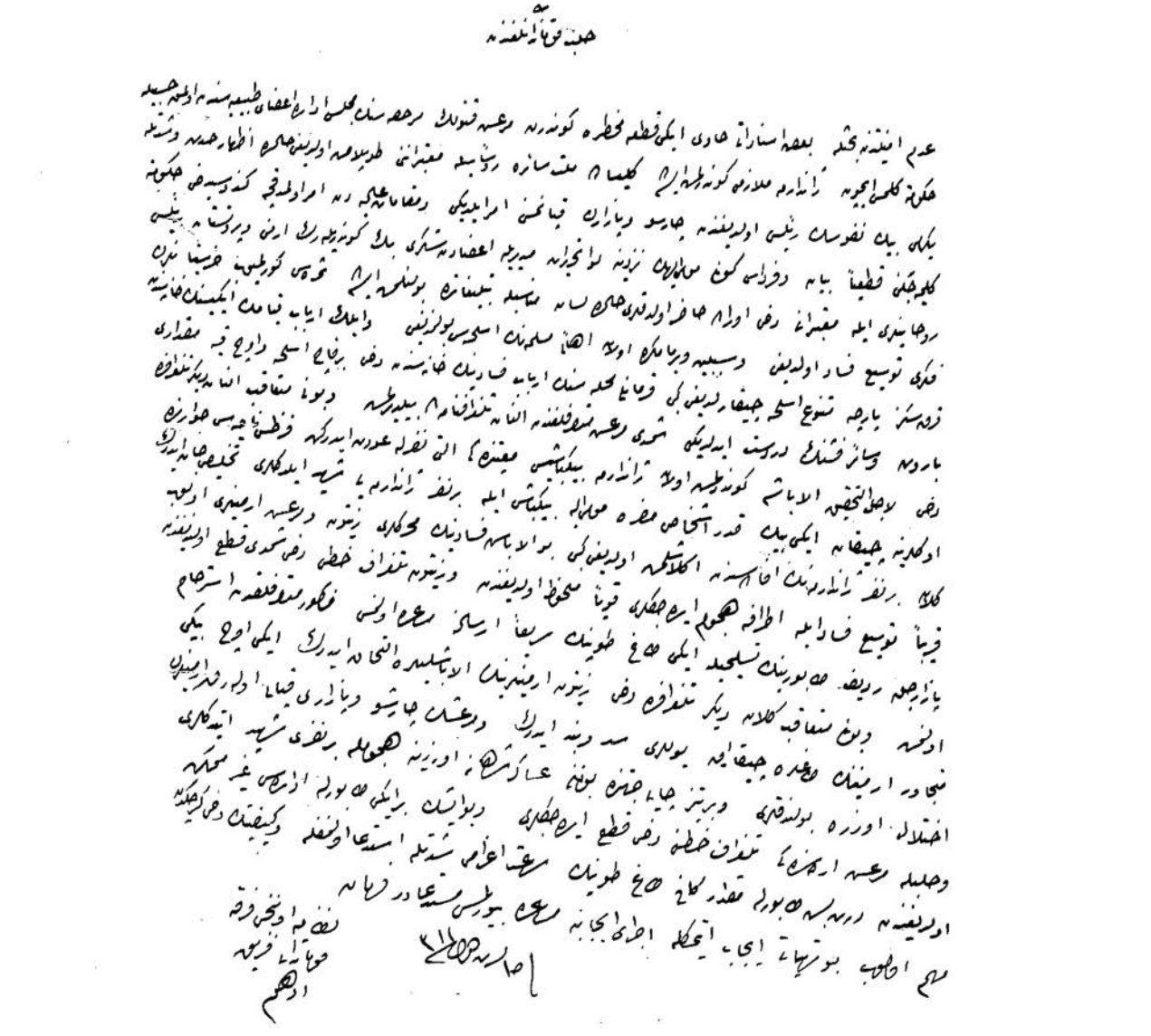

11

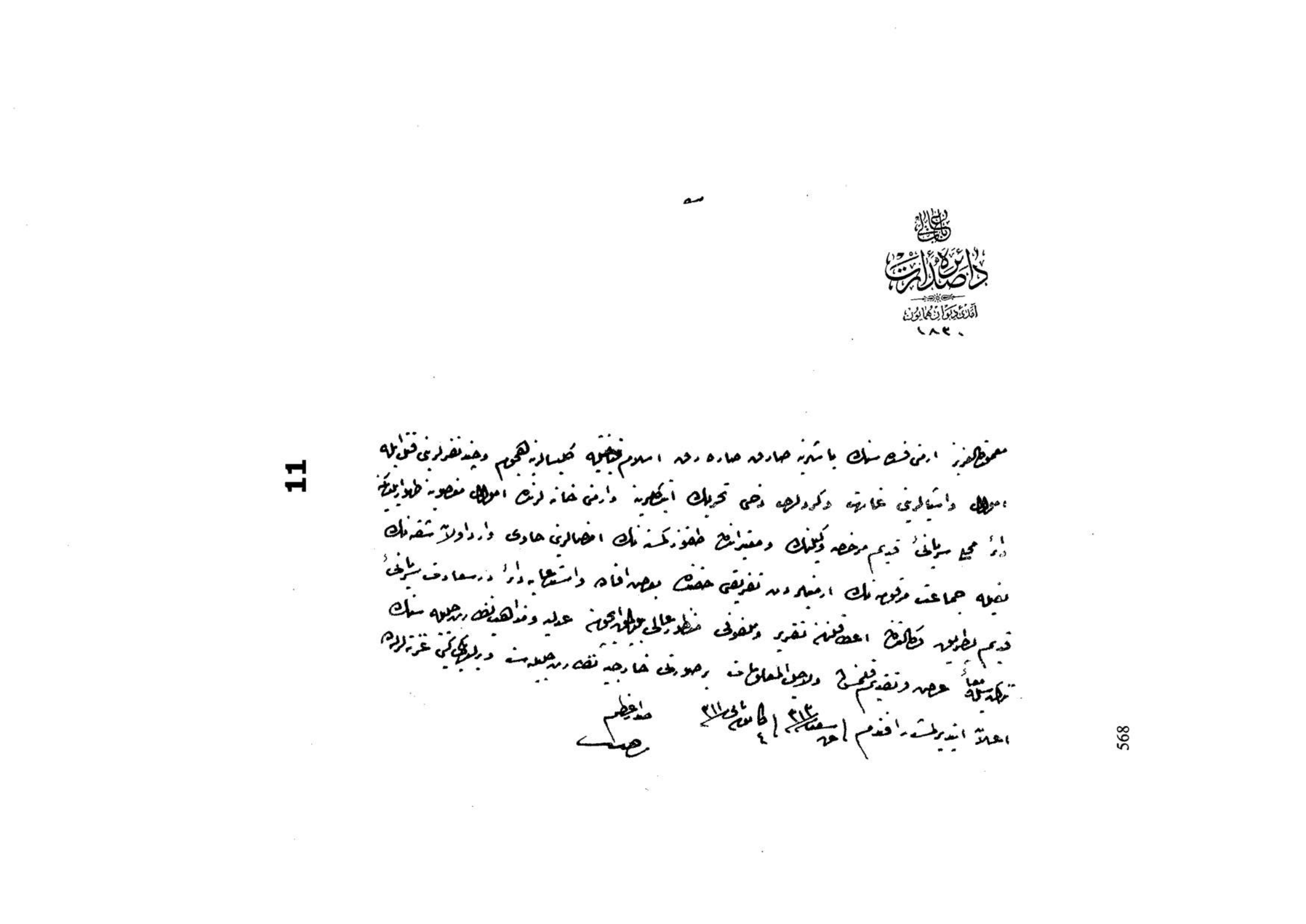

عدلیه و مذاهب نظارتی
مذاهب مدیرلکی
٧٢١

حضور سامی حضرت صدارتپناهیه

معروضه چاکرکمینه لریدرکه

معمورة العزیزده ارمنی فسده سنک باشلرینه صارقه صاره رق عثمانلی قیافتیله کلیسالرینه هجوم و چند نفرلرینی قتل ایله اموال و اشیالرینی غارت و کردلری دخی تحریک ایتدکلرینه و ارمنی خانه لرنده اموال مغصوبه ظهور ایلدیکنه دائر محلی سریانی قدیم مرخصه وکیلنک و معتبراندن طقوز کمسه نک امضالرینی حاوی وارد اولان شقه نک نصیله جماعت مرقومه نک ارمنیلردن تفریقی حقنده بعض افاده و استدعایه دائر درسعادت سریانی قدیم بطریقه وکالتندن ویریلان تقریر ملفوفیله برابر تقدیم حضور سامی جناب صدارتپناهیری قتمنه اولنمغله اولبهره امر و فرمان حضرت من له الامرکدر ٢٩ رجب ١٣١٤ و ٢ کانون ثانی ١٣١١

عدله و مذاهب ناظری

عدله و مذاهب نقشبندیه حضرتلری

معروضه داعی دیرینه‌لریدر که

معمورهٔ العزیزه مقرمنده داعیانم بطریقه‌لری و مغتنمندن طفوز اقسام ایله طرف عظیمه‌لری کوندرلمه و معروضه لفاً هیکلی سلطان افخمه‌یه تقدیم اولنمه‌سندن بحث بانی
بحث علم عالی و اوزاغطیلری جوزه جنون و جهل کرک حکومت بنده و کرک مسلمانه وظیفه اشلاندنه شرعیه قدر مقام عدالت بر حال کورمیوب هر حوزه‌لرنده و نشکر
ایلمه کیدرم ایسه فسوسی باشلدینه صارمه صارمب خوف و قیامتنه کیدرلر کردلری تحریکله ایقاع شورشه ایدکلری حرده کندولرنده دخی جنه نفر قتل و بالجمله
اموال و اشیالری یغما و کلیاً غارت ایدکلری جهتله تابعیت صادقلری نامنه رأیه اول هر خصوصه تقدیم اولنمق خصوصنده مراجعات عظیمه‌لرنک التماسنه عبارت
اولوب فی الحقیقه سربازلق قدیم ملتی هر زمانه هر یرده اسلوب فتوحاتلرینه برعائد خلقی کبی یشاریلمق بر قدر عصرلرنده کوسترمه اولدیغی مسلک صداقت و عبودیتلرینه موجب
بولنیغی و جماعت داعیانمک حضور و راحتی اهالیلرینه و امنا ارتبلر اولدیغی مقام جلیل نقشبندیه‌جه معلوم بولنمقدر. زیرا سربازلق ملتی لسانه و مذهب قدیمه و
حضوره و منافع قومیه‌سی محافظه ایتمک ایچون بو دولت ابدت المدتک عبودیت و صداقتنه آیریلدیغی وقتده ارتبلر رقابت و مجادلات نوالیه بولنیغندن ارتبلر اوزنده
کلیاً و مناسبزلرنده اهالی دست تعرضلرینه آلیمه و عبادتنده مداخله ایتمک و قیرستانلری خط ایدرک موقاملری وقف ایتدیرمک کبی انواع تعدیات ایله بزی
بوراسه بولاسه بلغ و محو ایلمک اصل و تشبثاتنده بولنمقدرلر. لاینقطع حقلرنده شکایاتله حکومت بنوعه مغموزنده استرداد ایدیلمکن وارسته عرصه دیانتده بازعلی ذلک
جماعت مقدسه‌سنک اناطولی شاهانه‌ده بیقارلرینی شواغشات اتاسنده تبلیس و معمورة العزیز و دیاربکر و ارزنجانده تمکن جماعت عظیمه‌لرنده
مصاب اولدیغی کلیاً اخبارلری اتباع ایدن فعلک و بعث دخی ان زیاده فرصتی غنیمت صایمامه ارتبلر اشقیاسنده ایقاع ایدیلمکی جهتله لطفاً جماعت صادقه وطنیه
عظیمه‌لرنک هر خصوصه تقدیمه حکومت بنه طرفنده صایه و صحابت مخصوصه ایله نزد ایدلمسی خصوصنده دولت و همت عالیه‌لرینک بیورلمسی کلک
تقدیمه بازه و استدعم ایدرم اولیاب امر و فرمانه و لطف و اراده حضرت مدار الوکیلدر [illegible]

الداعی
دیسعادت سنا دوم طریقه
وکیل سرشنوس مولوی

معمورة العزیزده مقیم سریانی قدیم بطریق وکیلی ومعتبراتندن طقوز امضا ایله درسعادت سریانی قدیم بطریق وکالتنه کوندریلن ۸
کانون الاول ۱۳۱۱ تاریخلی شقه‌نك صورتیدر

جناب حق عمر وشوکت شهانه‌یی افزون بیورسون سریانی قدیم ملتمز الیوز سنه‌دبرو دولت علیه عثمانیه‌نك تحت تابعیتنده کمال سعادتله یشادی کرك
حکومت سنه‌دن وکرك اهالی اسلامیه‌دن هیچ بر وقت مغائر عدالت بر حال کورمدیکمز کبی شو زمانده مسلمان وطنداشلرمزدن هر صورتله
ممنون ومتشکر بولندیغمزی وشو دنیا طوردقجه دولت علیه‌نك تابعیتیله مفتخر ایکن کچن حادثه اثناسنده ارمنی ملتندن باشلرینه صارق صاره‌رق
خوجه قیافتنه کیره‌رك کوردلری تشویق وتحریکله چند نفر دخی ملتمزدن قتل وبالجمله اموال واشیالرمزی یغما واشیای مغصوبه‌مزك
نمونه‌لری ارمنی مرقومه‌لرك خانه‌لرندن ظهور ایدیکندن بشقه کلیسامزی دخی کلیاً یغما ایلمسه اولدقلرندن تابعیت صادقه‌مز نامه ملتمزك هر
بر خصوصجه ایرلمسنه لازمکلن تدابیرك بر آن اول اجراسی خمزه لازمکلن محلده مراجعتکزی دوچشم ایله بکلرز اولبابده

12

تیکاه مثلی معنالرینه

مقدوحه جاکرلرینه

اخذ ایلدیکی بحسب اهالی اقدام اولنمه ایچون باشه دستورلری ملفوف اولنه ورقه مذکوره جانبنه مضمونه حکم محتوی اسباب عدیده و نظر دقیق منکشف اولنه
فقط هذا تسلیت بخشایشه و یاخود اوزرینه بولنمه لرینه تبصره و عنایت مخصوصه بوطانه بوذات جلیل الشانه طرفنه ایراد بوریلنه نظراً فوق العاده
متوجه مخصوصه بولنشدر . فی الحقیقه جاکرلری تحدید قدر مقدور بوریلنجه عدیدلرده اولدیغی کبی بودفعه کی مأمور بوده دخی وسواسنه عمل بشیه
رایه سنده ایصای وظیفه سعی و جهده نصوص ایتمه کی عرضه و خدمتده واقعه کرانه لری دانه علی بیر محمد کبی دولتلو عیدلرنک ان بنام
برقاچ ای طرفنه تصدیق بوریلسه نه قاتی کدمی تحمیل عدیلدی . مرعشه و زیتونه هوالیسنده کدرانه بنه دوقتلر تعدیلنی عرضه ایتمک
مجبوریت اعلام قبلنه دیلر . و بلده جلیله جاکرلوایلرینه مقدوراً اولبابده بوصه مخصوصه عرضه مجاسر بدایلیورم . عکاده نرخ قوردوردنه ارتفاعی
عسکریه سیعاً و مرعشه مواضعنده جاکرلرنه ارباب بوریلنمه هامه بحرا بروسه و اسکدرنه غربتی داوارخ طی مکانه بدرجه سنه برسرعتله مرعشه
مواضعنه ایدی اولاً اماده و مرعشه جانبنه ارسالدن حرکانه اختلاف و شقاوتکارانه سید دیار هشتنه اطلاع و استحضاری هر یرده
اهالی سلوک قتل و اسیا و اموالی نهب و یغما قیلنمشدر ایدی . مرعشه بولندیغی قوه عسکریه بوراده سلطنت ارزنه استعمال و هر بوره
تبلیغ مقتضیه اخذ قدرت الحمد آتیه عصیانه اطفا و زیتونه هوالیسنده بشقه بنی عدن ایتمش اعاده اولنمش . زیتون مسئله سی بحوده مقابل حیل
عسکریه مقدما ترتیب بوطانه ردیفلر بولنه تجمع و مواضعنی اسباب معلومه دنیاسی خلیج تا خلیج اولدیغنه داورده مدت انتظار
موسم کرمانه دخی حلولی مناسبدر حرکات عسکریه دن دیار شمال الیسی اخذ ایلدکدنه مرعشه موجود بولنان سکز بوز زیتونه
اخذ اولنه حرکت ایجون اسباب اخذ ایلدیغی بولیسه ایجون مرعشه اولنه طوپلر طوپلر کامل درود ایتمدکه حرکت اولنمسی مرغوب اولنمش . ردیف
طوپلرینه اجتماع و صورت تجهیزنجه نه درجه مشکلات دوچار اولدیغی و اشبو قید ایضاحه بولنمش مواضعه منتظر و مرعشه قرنه کوچه
اخذ ایجون بیت الوجه و نهایت طوپلر کلمیدیکی بولنمش جمیع پرسی مکمل بر حالده مجهز کوبیلدیکی و هله موجود اولدیغی دیکلمدن اکرسی
و ردیفلر بعضه نه قسم اعظمی سناً و جسماً و عقلاً ایتمه بلاد رومیه کی طوپلرلر نقل و تنقل ایچون اولان اهم اولنه اهم عقله و انقیاد مادولنی
شایان تأسف بر درجه مشاهده ایدیلدی مع ذلک بر طرفنه بولنمش لهاکه نظامی و تسیقه عصر رقیه و غریبه و نهایت کانونه
اولان ایضاحکونه ایچون قولنه اشیا اوزرینه حرکت اولنمش . سلانیک سلطنوانه حضرتنه پادشاهیه اشیا بر طرفه طوغلوب و یرشه
و سعی شقاوتنه صایلمه اولنمش بر قسمی لهاکه میدانه مکمله اتلاف ایدیلدی بقیه السیوف زیتونه قصه و قسمنه التجا ایتمکله عسکر
ملوکانه نک بر زیتونه اشیا نک تحصنلری اولنه قصد دخی اطراف و ضبط اولنمه اشیا ایجون زیتونه قصه سنه بشقه بر یلجا قالمدی
دعاکر شاهانه دخی قصه یه الوجه و محاصره آتیه اولنه . زیتونلر و ضبطنه عنایت معلومه سنی بیر بیری ارتجه عدد و بلوک جمله اولنه
اخذ اولنه و هنارینه تحصنلرینه بوطانه اشیا اوزرینه هجوم و قصه نک بر تعلق طبلی مکدر ایدیلسه عساکر ملوکانه دن دخی اهالیسنه
تلفات و خسارات محیط و بویله هجوم حکمنده اشیا ایدیلدیکی بر زمانده جمیع جهاتنه و بجره و بسواندن دخی اباقدر آتنده و قلس و دیغور
طرفنه و تفصیل دانه زینه هدف و قلس محصور ایدیلدی . بوطلب بر هجوم ایجون و قوع اولنه اشیانه تأخیر ایدیلدی اولنه اندی .

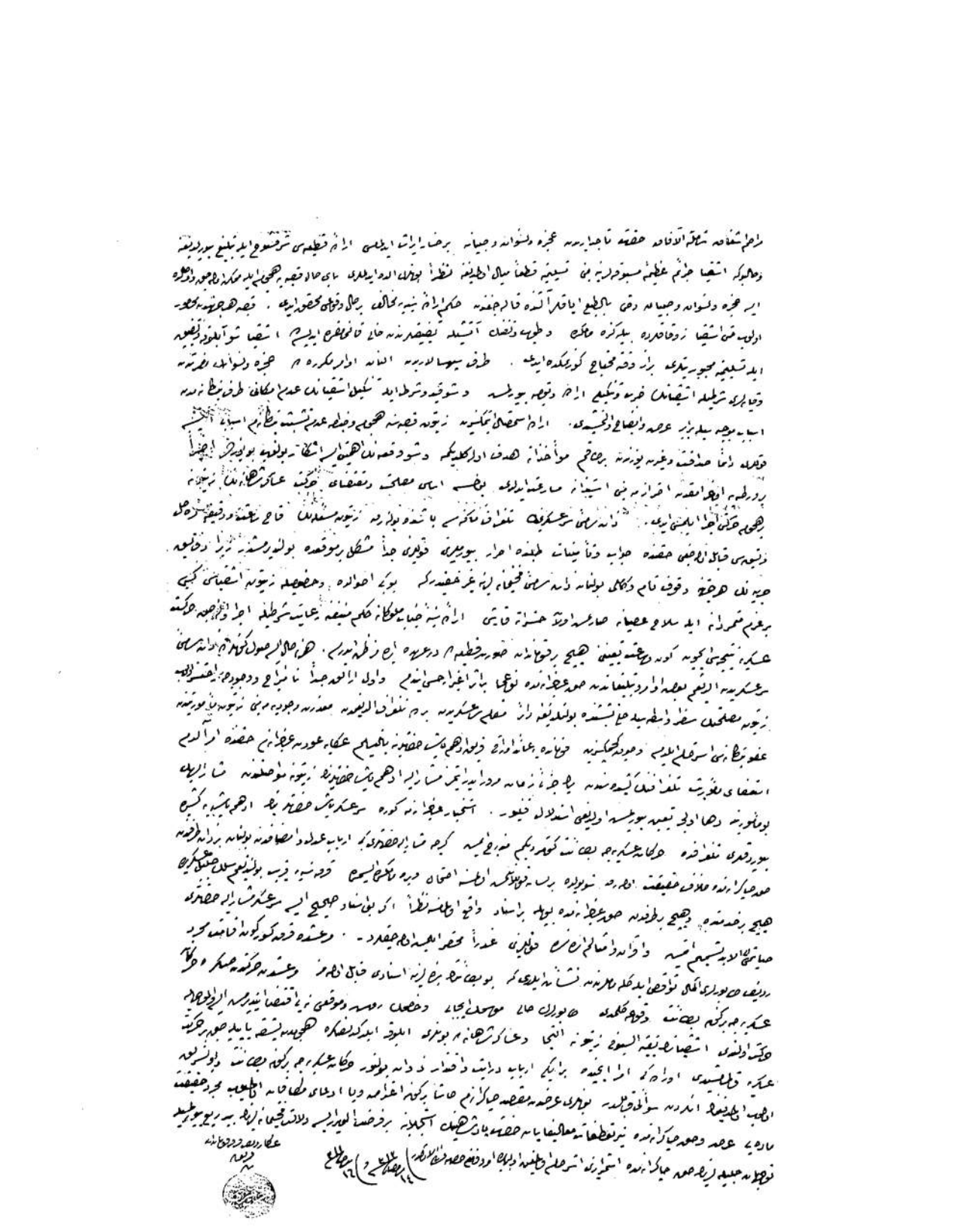

Y. PRK. ASK, 110/34

13

مجلس وكلا مذاكراتنه مخصوص ضبط ورقه‌سيدر

ضبطنامه رقمی	حاضر بولنان ذوات فخامتك اسمی	جلسه رقمی
تاریخ عربی / رومی		مجلسك كشادی: دقیقه / ساعت

مذاكره اولنان مواده متعلق ورقه‌نك نوعیله خلاصهٔ مآلی و بابعالی اوراق اوطه‌سنجه اولان نومروسی و مجلسه حواله‌سی تاریخی و ملفوفاتی قیاج قطعه اولدیغی

نوعی	عدد ملفوفاتی	اوراق اوطه‌سی نومروسی	تاریخ حواله‌سی: عربی / رومی

خلاصهٔ مآلی

[illegible]

قراری

[illegible]

ضبط مسودینه مخصوص مضامحلی	آمدی معاونتنه مخصوص مضامحلی	آمد جبلنه مخصوص مضامحلی	مستشارلغه مخصوص مضامحلی
تاریخ	تاریخ	تاریخ	تاریخ

MV, 88/14

14

تلغراف نامه

ماهیه‌سی‌نه بالغ کتابه جیدنه

بوحال شورسه دخلده محاربه‌در ارمینیانی ازدیرقچه ازدیرجورلر جهلیه انکلیز قونسولنه ده قورشونه اتدیلر بونکچه
عسکر شهانه‌نک بولنمقده موقعلرک الماغه غازیغه دوکوب آتشه ویرمکلر سندیلرنی ده دفع وتسلیل ولسه وارندنه موجود
اولمدیغی بوصباح اشراف مملکتنه حمدی بکی ورید شهرک الماغه عیدنه طوطلشدرلر نیجه‌لکلر غوب جانبه واجبیاً قدر
عشیرت خلقی قولری طولیرشدر بالاتی اوزرلرینه کندم نفحه ایتدم فرمانه‌سی بوجانبه جنابرق نعمت بوغنت اغلری تبلیغ ایتدم
سمعنا واطعنا نص‌سی بوجانبدنه اوغنه بعز تعالی وتقدیس حضرتلرینه مقدوعت وظیفه‌سنه ایماء کامل ایله اوغنه ایدرز
دیمکلر اولوب وجمیعیسی دیونجه سلاحسز فقرای مسلمینک ولیسی واخذیسی اولدقلرندنه البته دیمه قرنداشلرنی الی باغلی قولرینی
ایاقلرنده قالدیغی ارزو بورلر بز بورادنه کیدرسک دینداشلرنی محو اولور انجمه شهره کرمیوب شویله‌جه قولره اوطورر
بکلرنه عیدیله بیوجه رجا ایتدم بریکره کیدیکز دیدم ارمینیلرک سلاح وتوجه ایشونه کجه‌نک بردنی قاتحضرنه
دونه کیدنه دیدیلر شهره جتی دخی دیکر عشایر خلقنده ایکیلک کشیلر طوطلشدر اولاریه دخی قوماندانلرینک کمشیدی
اندوه یکرمی درت ساعتدن دها طورر ملا امکه امیر المؤمنینه اختصار حضرتلرینک فرمانه‌سی طوتمقلغو مرکزنی ایجه دکلر
شوبلک طورر دیمشلر عسکر شهانه‌نک اوغنه محاربه سلاح محاربه تقریبه ایدنه محارب موجود طوتمقدر نه ارمینیلری
اسلامه طوغریه ونه ده اسلامی ارمینیه طوغریه یکه جورلر ایسه بوره بیلیسی یعنی عشایر ایله ارمینیلر جانب شمسه
باشلاریلیسی منع ایجون قوه عسکریه کافی دکلدر شمدی انکلیز وایرانه دولتری قونسولریله روسیه قونسولی وکیلی طرفلرینه حالی
اکلاتدم دونکی کون عرضه وظیفه‌جه اوه خلقی سرکرده‌سی قوجه نفه ابلاغ ایدرک ایرانه قونسولخانه‌سنه تسلیم
این جهکلرنی وایکیونه ده سلاح تسلیم ایلیه‌جکلرنی وایرانک بوجانبه حسه‌خانه ایرشدیرلمسی تکلیف ایدیورلر اشبو قوجه

تلغراف نامه

نمره ١

مخابرات تلغرافیدن طولانی دولت هیچ برکونه مسئولیت قبول ایلمین

کلدیکی محل	مرسل الیهی اولان محل	متوسط اولان	نومرو	کلمه	غروب	تاریخی		صنف مکتوب	کرندز دیاکیجه	ساعت	دقیقه	محل مرکزیه تسلیمی	وصول نومروسی
													امضالر
													مأمور سوق مکاتیب تاریخ ٤ سنه ١٣
						سنه ١٣						متوسط مرکزه ارسالی	واسطه سیله
												بدأ مخابره	مأمور نوبت
						نوجی	مرردن					ختام مخابره	کشیده ایدن مأمور
٢												صاحبنه ارسالی	اخذ ایدن مأمور

نفردن غریبی مظهر عفو عالی اولمش و بالاخره حقلرنده تعقیبات قانونیه ایفاسی مناسبدر دیورلر زمانه طاردر
عشیرتلر اطرافده طوریور دها ارقوسی کلمکده ملحوظدر شمدی جواب بکلمکده اولان قونسلوسلره افاده ایتمک اوزره بو بابده کی
ارادهٔ سنیه و نعمت اعظمیه کمال شدتله مدعیون انتظار ایلرز فرمان ٧ حزیران سنه ٣١٢

یاوران حضرت شهریاریدن
فریق سعد الدین

Y. EE, 5/144

٥

وان ولایتنه و فریق سعد الدین و قوماندان پاشالره یازیلمجق
تلغرافنه مسودهسیدر

ج ٦ چرانه ٣١٢ ~~انکلیز قونسولسنک~~ وان حادثهسنک صورت ظهور و جریانه و عسکر شاهانه ایله اهل اسلام
علیهنده ارمنیلر طرفلرندن ارتکاب اولنان حکمانه قتالیه یه نظراً حکومتجه اصل وظیفه ارباب شقاوتک تنکیل
و استیصالیله امثاله عبرت مؤثره کوسترلمسی صورتی ایسه بیان و اشعار اولنان ملحوظات و مطالعاتک
مدلولی اوزره وظیفهنک ایفاسنجه ارائه مشکلات و مخاطرات ایتمکده و انکلیز قونسولسنک نزد حکومتده وقوعبولان
افاداتنی ~~[illegible]~~ اوحالکده اختیار ضروری کورنمکده اولدیغندن رؤسای فسادک عسکر شاهانه تحت
موظفهسنده اولدقلری حدود ممالک عثمانیهدن دفع و تبعیدلری ایله ایکی خانهده مدخر اولدیغی بیلدیریلان
اسلحه و جبخانهنک اخذیله نائره بغی و فسادک سرعت اطفاسی و حدوددن اخراج اولنجه ارباب فسادک
عودتلری تقدیرنده حقلرنده آن شدید جزانک اجراسی ایچون قطوغرافی ایله رسملری الندقده بونلردن
هر نه وقت تنفیسی داخل ممالک شاهانهده دردست ایدیلور ایسه حقلرنده قانوننک تعیین ایدیکی جزای
شدیدک درحال اجراسی انجمن مخصوص وکلا قراریله با ارادهسنه توصیه اولنور

دیکرلرینک مظهر عفو ایدلمدی

٥

مضبطه

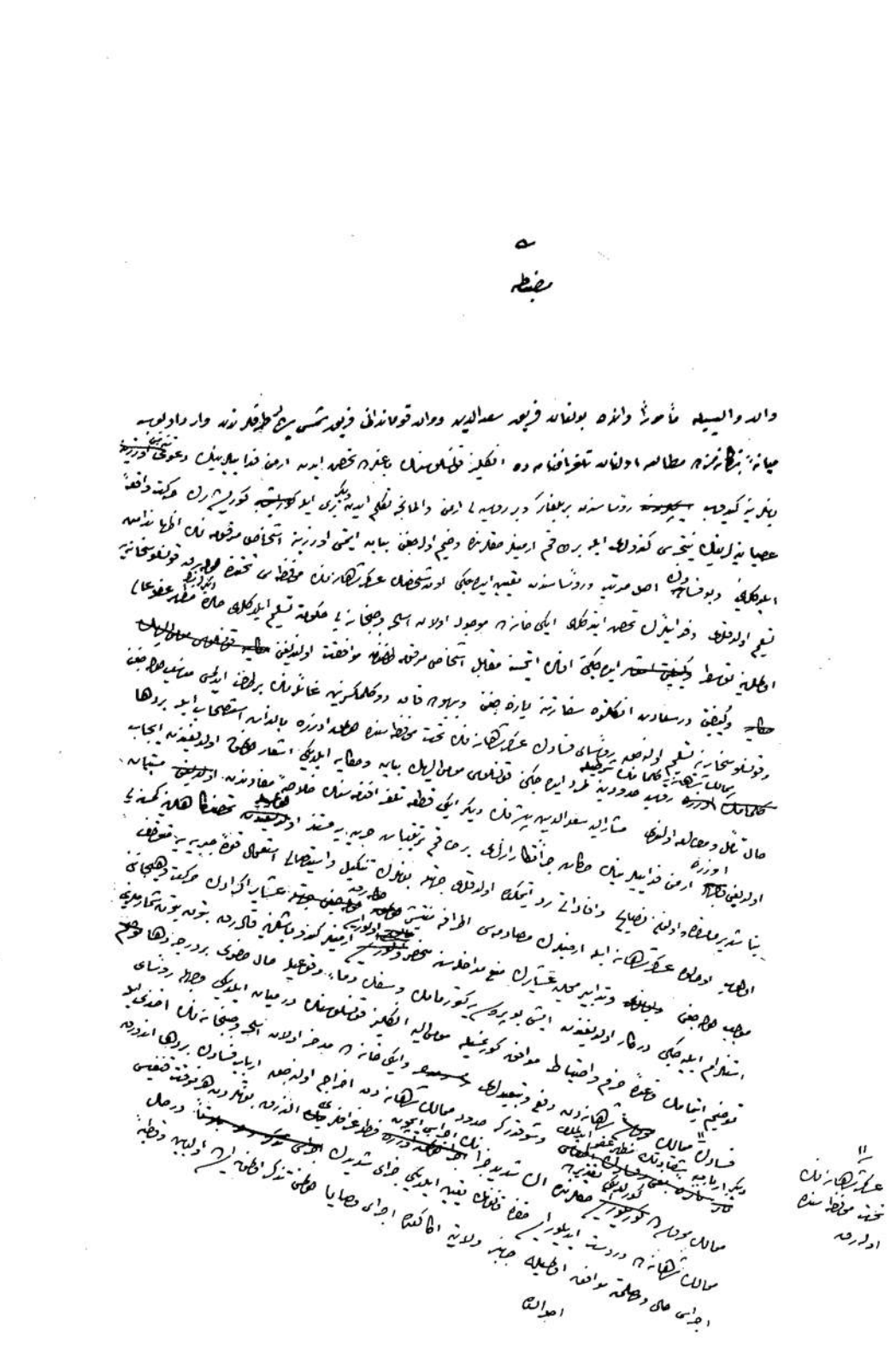

والده والیسیله مأموراً وانده بولنان فریق سعدالدین ووالده قوماندانی فریق شمس پاشا طرفلرندن وارد اولوب
میانه‌لرنده مطالعه اولنان تلغرافنامه‌ده انگلیز قونسولسنک باغلرده تحصن ایدن ارمن فدائیلرینک دعوی [illegible]
بیلنلرینه کیدوب [illegible] روساسندن بر بلغار و بر روسیه‌لی ارمن والمانجه تکلم ایدن دیگر بری ایله [illegible] کورلیشلرن حرکت واقعه
عصیانیه‌لرینک نتیجه‌سی کندولری ایله بر حق ارمنیلر حقلرنده وخیم اولدیغنی بیان ایتمش اوزرینه اشخاص مرقومه‌نک اظهاراتندن
ایلدکلری و بو فسادک اصل مرتبه و روساسندن تعیین ایدیلجکی اون شخصک عسکر شاهانه‌نک محافظه‌سی تحت [illegible] قونسولسخانه‌یه
تسلیم اولدقلری و فدائیلرک تحصن ایتدکلری ایکی خانه‌ده موجود اولان اسلحه و جبخانه‌یی حکومته تسلیم ایلدکلری حالده مظهر عفو عالی
اولمالرینه توسط [illegible] ایدیلجکی اولان ایتمسه مقابل اشخاص مرقومه [illegible] موافقت اولندیغنی [illegible]
[illegible] و کیفیتی درسعادت انگلتره سفارتنه یازه‌جغنی و بهوده قانه دوکلمکسزین غائلرنک برطرف ایدلمسی مناسب اولدیغنی
و قونسولسخانه‌یه تسلیم اولنه‌جق روسای فسادک عسکر شاهانه‌نک تحت محافظه‌سنده [illegible] اوزره بالذات استصحاب ایله بردها
ممالک شاهانه‌یه کلمامک شرطیله [illegible] حدودینه طرد ایدیلجکی قونسولسی معمولیلرک بیان و حکایه ایلدیکی اشعار [illegible] اولدیغندن ایجاب
[illegible] مشارالیه سعدالدین پاشانک دیگر ایکی قطعه تلغرافنامه‌سنک خلاصه مفادندن [illegible] مستبان
حال تأمل و مطالعه اولنور [illegible] اوزره ارمن فدائیلرینک حکایه جرأتکارانه‌لری بر حق ترتیبات حربیه‌یه مستند اولدیغندن [illegible] قوه جبریه‌یه متوقف
اولدیغی [illegible] نصایح و افاداتی رد ایتمکده اولدقلری جهتله بونلرک تنکیل و استیصالی استعمال قوه جبریه‌یه متوقف
بنا شدید [illegible] اولنان نصایح و افاداتی رد ایتمکده اولدقلری جهتله بونلرک تنکیل و استیصالی استعمال قوه جبریه‌یه متوقف
اولوب اوطلوه عسکر شاهانه ایله ارمنیلرک مصادمه‌سی اطرافه منتشر [illegible] عشایر اکرادک حرکت و هیجانی
موجب اولدیغی [illegible] و تدابیر محلیه عشایرک منع مداخله‌سنه [illegible] ارمنیلر کندو باشلرینه قادر [illegible] بتون بتون شمارمیزی
استلزام ایلدیکی درکار اولدیغندن ایشی بو پرده‌یه کتورمامک و سفک دماء وقوعیله حال حضری بر درجه‌دها [illegible]
توضیح ایتمامک [illegible] حزم و احتیاط موافق کورنمسیله معمولیه انگلیز قونسولسنک درمیانه ایلدیکی وجهله روسای
فسادک ممالک شاهانه‌دن دفع و تبعیدلری [illegible] و ایکی خانه‌ده مدخر اولان اسلحه و جبخانه‌نک اخذی ایله
دیگر اربابه [illegible] شهادتک مظهر عفو ایدلمک و شو قدر که حدود ممالک شاهانه‌دن اخراج اولنه‌جق ارباب فسادک بردها اندرون
[illegible] کورلدیکی تقدیرده [illegible] ان شدید جزا [illegible] جزای شدیدک [illegible] درحال
ممالک [illegible] دروست ایدیلور [illegible] اجرای وصایا [illegible] اولبابه وظیفه
ممالک شاهانه‌ده دروست ایدیلور [illegible] ولایته اکا کندو اجرای وصایا [illegible] اولبابه وظیفه
اجرای حال و مصلحته موافق اولمیله جهت ولایته اکا کندو اجرای وصایا [illegible]
احوالده

عسکر شاهانه‌نک تحت محافظه‌سنده اولدرقه

Y. EE, 50/47

٥

بلدیزسرای همایونی
باش کتابت دائره‌سی

٢٥٥

وانده بولنان فخری یاوران حضرت شهریاریدن فریق سعدالدین پاشا حضرتلری طرفندن وارد اولوب
انجمن مخصوص وکلاده موضوع بحث ومذاکره اولان ونتیجهٔ مذاکراتی حاوی مضبطه‌سی اوزرینه
شرفصادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی ذیل ترقیمیله تبلیغ قلنان تلغرافنامه لفاً صوب سامی
صدارتپناهیلرینه ارسال قلنمش وایجابنده مراجعت ومقررات واقعه دائره‌سنده اتخاذ معامله وحرکت
خصوصنجه باعث سهولت اولمق ایچون بو مثللو مواد مهمه حقنده مقررات وتبلیغات وقوعبولدقجه دائرهٔ کتابتکی
دفتره قید اولنمق اوزره صورتلرینک ارسالی امر وفرمان همایون حضرت خلافتپناهی اقتضای عالیسندندر
اولبابده امر وفرمان حضرت ولی الامرکدر ٩ محرم ٣١٤ ٩ حزیران ٣١٢

سرکاتب حضرت شهریاری

Y. EE, 5/144

15

ه

خاطره نقل رفته به ۷۱۷ اعوام سلخ تاریخیله سفاراتنه یا اسلامقنه جوه تقدیم افتاده عمومیك ترجمه سی

ایچون آنارستیسندی طوقنه یا بتخت سلطنتنه ده ایقاع اولنان قاریشقلقده رانه روحنی تاریخلر عمومی نقل افنه
زیرا اولمیاوزده ستراسنی استعمال ایدرم که " رسمارت ایمن دکز فسار قومنه سی " بر مقصد خیالیسنه زنك
همیز فعلا ایصالا ایچون بر صوقم اغتشاشات وحدثانه جنابنه بر دغامن عنایه واسع بر صورتده تنبیه ایلیشدی
بو مقصده بنه بر چوق ارباب فساد صوقم صوقم آیریلرك ریسمارتك نقاط مختلفه سنده عین زمانده ایقاع فضایح
و مفاسده مباشرتنه حاضر اولدقدی رودلر و فنالر ده ماعدا دنیا میدمیلر و دیرلر که معمول بر چوق جزه لر
استعمال ایلمشدر. روم وقتقلره ایچون نه ایلکنی فاصله لی اولدرك اوجیلشه بالنوعتانه یکیسه و نوبتجی
ضابطاره اداره نه یایدقدنی و نه ایچون کلدکلرینی سؤال ایلیسه اوزرینه آغشدر. بعده بو جنابتده مبتدعه
تاشاره لری نفاذ ایدرك سر مقطوعلرینه تاموای عبارهسی اوزرینه آغشدر. بعده بو جنابتده مبتدعه
و تلاشده بالاستفاده بانقرنك فیرلینه سایدلا سینفطی سوقاغه و صاریه و عمابه اوزرینه آتشه ایتکه
باشلادقدنه کندی حالنده بر چوق آرمدا و ازجیدا وحده ده عبایدا اداره کیاه رت اسلام فاریخه
استاعی و قومانك آنقدری جزه لر یاره یاره اولمشدر. بالنوعتانه صاوشرلرنه و فنالر بتدسنده
موسیو " تورت غنابسکی " ایله موسیو " آلفرلیه " بابیه صاریدره بیجه ده فاجیالیکه
اسمینی طوقنه جمع ایدلسه و انجه عساکر نقلیه تشاهانه کندی وجودلرینه سیرانیلك صورتیله و قومانی تخلیص
موفق اولمشدر. و قومانك کندی امضالری تخنده تخلیه و بر رکلری بیانامه لر حفظیه نقل رنده محفوظدر
غلطه ده اسبق و قومانه خونه ینانه جدیانه اینیکی جمعه ده استانبوله طانه هلال بلك هانه رض ریکب قم
فساد بیتلر بالدخول جوار ده که سوقانده جزه لر یا عنه بر صف وکلاء کیانه جمع و التلاف ایتمکه رضی ایلمشدر.
ظاهر کوبده ریکه برهنه لر کوهی قره غولخانه یه تقدمه و نوبتجی ضابطایه بر چوق نفرانه تفنگ ایتمه و کزه حال ایله
درستنه و توقیفه ایدیلیشدر. حمایه ده طانه صولو مناسبتله انضمامنده که مکتبه بر چوق اسمن آنارستیسندی
توجه ایدرك مسلمانلر کندولرینی تسلیم اولمغه رغبت ایده بیلیسه نفاذ اوزرینه جزه لر آتمغه دانشه ایتکه باشلادلر
و بر صورتده هالیده بر چوق کسانك التلاف ایلمشدر. کرك بالنوعتانده و کرك توقیفخانه اخراجایلیده خانه لر

مناسبت وتمکینده مقدار کلی هبه‌لر بولنمیجق بلکه اوغلنده واقع بالوه یانه ارمنی کلیسای برجاق تحت
ایدلدکده ردینده دینا میدمیلر برچوق هبه‌لر بولنمشدر.
احوال مشروحه‌ده مستبداد اولجهتدن اونده ارمنی فساد قومیه‌سی ازهانه تخدیم وملکنه حذف وهاسالقا
ایچون الده کلانه یامشدر. سایه قدرتنده هفته یارستهیده داخلیه ناظری رولندیر هفته‌دی بالذات
سوق قدری طولاشه‌رق اهالی حال سکونه دعوت ایتمکده اولدیغی کبی سوق قدره رغم
قولاق ویرلمکده وبلا تفریق جنس ومذهب هرکس وسائط اقناعیه ایله عیلمقده در. بالنتیجه
بوکیجه استانبولده تخلیه ایدلمشدر. ارمنی اربابفساد بنك هدف نقضه اولمسی اولان اهالی اسلامیه‌ده نفس
ایچون معترضیدر بعضیلری جمع وتفه ایلمشدر.
اسیدلك قسم اعظمی حکومتنی یه صاره‌ده اولدقدن جهتله وطنداشلرینك حالات مجرمانه وشناعتکارانه‌لرینه
اولدرجه متاثر ومتأسف اولمشدرکه ارمنی ریاسیه قائمقامه دونمکه اغتشاشاتك فاعل ومرتکبلری هفته‌لیسه
نامنه آندرد ایلمشدر. قائمقام مشارالیه کلیسادن اخذ اولنان استنادنامه بیرلی حکومتنی یه تبلیغ ایدیکی
حالده کیفیتك غزته واسطه‌سیله رسماً اعلانه ایلمشدر. ارمنی جماعتك یکی روحانیسی
بولنان مشارالیهك استرحام وحکنه اورویا دولتلرك تقبیح ایتدیکی و "آناستیسی" و "سنیلیزم"
نامیله یاراتدیغی بر مقصد جنایتکارانه یه آلت اولان مجرمه‌لر وقوعه‌لری الی الابد تلعیه وتشنیع طابه‌ر.
وقوعات مشروحه‌یی غزته‌لر اعلانه وکوریشه‌جکلر زوانه رغم بویله اراقه لسان ایلمکه مضطردر.

Y. PRK. HR, 22/22

16

طروسیك نمره ٥
(اوچنجو نسخه)
غنجاقیان رفیقلره وشعبه‌لره حصول سوء وتکلیف

بکنجی و اوچنجی نومرو طروسیکلرك غنجاقیان مرکزلرینی اداره ایدن مأمورلرك کیم وزجه اولدقلرینی ماضی وحال حاضرلرینی مختصراً نقتنه دیان الیسه‌لرك مرقومارك شمدیه قدر سالك اولدقلری مسلکك عصیانك خصوصی بالیسه‌سنك وبالخصوص تعیسه‌ایچون متفقتلی بالیسه‌عائدکه اولدقلری نمایان اولمقده‌در.

بعاله دکانه بشقه‌کوزل باتمور. ایکی مرکز قلاغوزلری دکانلرینی خلاستده‌ده قوتلرا موایچون هرکون یکی یکی غفلاتله هرنوع دنائتی ارتکابه دوام ایدیورلر مرکزلر عصیانچیلرك زومنه‌درلر وظیفه‌شناس اعضالری دخی بولنسه روسیونستلرك (عصیانچی) کافه مطالبه‌سنه بشمزلر بهاسنی عصیان مرکزیچون سوکه ایکی بیك انکلیز لیراسی مصرف اولنمقده‌در (الی بیك فرانق یکری بیك روبله اون بیك دولار. ایکی بیك بشیوز عثمانی لیراسی) ایکی مرکز ایچون مصرف اولنان درت بیك لیرایه سوی لاقل ایکی بیك تفنك صاتون الندقده عصیان خصوصی جدی اولدقده موقع اجرایه قونیلور. آیاریاه مرکزی ۱۸۹٦ سنه‌سی کانون اولك نهایتنه قدر ۷۵۷ انکلیز لیراسی اخذ ایدیلمش عمومی ایچون نشر اولنان بر نه قدر ۲۵۵ لیراسی صرف ایدوب متباقی ٤۰۲ لیراسی دخی نشر اولنان اوبرنك کانون اول نهایتنه قدر. ایکی محیط ظرفنده صرف ایتمشدر. مرقومك مستعمله‌ده امید وتعیسه‌ضابطی یکانه آمریقا روسیونستلرینك اخذ ایدیکی مصارف بیسار دهاز یاده تکرار ایتمك لازمدر. چونکه سلطانه مخصوص قوتاقلقله یاوه‌لان فرقلری صاقلامغه مجبوردرلر وصاقلیورلر. ملت فائق اولان مرکزاداره مأمورلری ضافع عادرلر ایچون نامؤسسز طریقده سلوك ایتدیلر. لکن سز غنجاقیان رفیقلر وشعبه‌لر سزکده دیه‌جکلرینز وار میدر. زایچون کوره‌لمسنه مرکزك مکروه دعوالرینی عبانه‌لرکزه تسویه ایدیورسکز. جیلدینی طولدیریورسکز. معاونتکزله بیهوده لکه‌سز شهیدلری صرف ایتدیریورسکز وعصیانچیلر مابینده بغض وعداوت تخمدی صاچیرده عموم عصیان مسلوسنی تخریب ایدیورسکز. مرقومك طوزقلری طریقه سلطانك اخذ ایتدیکی مأمور تندنه اصلا تفریق ایتمیور کوکی شاشکنلر ایراتیلیکلر خسارکاقیدر. مرکز خائنه وفاسدلرینك نامؤسسز اسمدی اوزرینه توکورلرك ایشلك شوآجی کونلرنده اتفاقدایك وسسوانلی وسونکلی وموشلی وارساقلی وولنلی دیریوانلی تفریق ایتمیورك بیلورك وکندی کندیکزه ایسه کوریکز اتحاد اورتوسی النده اتفاقه مقابله‌ده نفاقلیلردن قوتنه تشکیل ایده جك اولاز وسونکر مشلو مجهول کلاتدملرك دوزاقلرنده صاقلنك

عصیان قومیته لرینك تکرار معاونتلرینی ایدیکلری حالده نامؤسسز ومنفعتیستدملرك عدد دینی چوغالتیه‌سکز بو مشلولر بر قومیته دخل اولنوب دیکر قومیته داخل اولدقده جایقیلر دعبارت بر هیئت تشکیلیله عصیان مسلوسی تخریب اولنور.

کندوسنی طانیتمیان ایسه کوره‌لمسی غنجاقیان مرکزك الچه وصوکاراعضالری اوزرینه ایدیتیوب یالکز نامؤسس قومیته‌لر یکدیکرینه دیالیسه‌ده ایسه کوره‌لمسنه ایدیتمیلر. ایشی دلیقانلولرك ملی وظیفه‌شناسی جیاتلرینی تحریك ایدك وظائف شخصیه‌لرینی بیلیرك عصیانچیلرك ایتکدایلر. اتفاقدر چیه بوردلك وسعادت وغطایرك بویله جرایانك علو جنابه طوقنمه‌ده عصیان مسلوسی تاج قالمیور دوام ایده بیلور. وموفقیت بولسی مجبور دکلدر. عصیانك مادی ومعنوی کافه فوق حسه رضایله معاونت مشدر بولنیقدن غنجاقیانك ثبات ایدیکی مرکزی احولنك جبری وکیف ما یشاء معاملاتنه تحمل ایده‌مز غنجاقیان قومیته‌سنك حلاولو تقسیم اولنمی برسنه‌یی متجاوزدر. بلکه ده شوایشی وکلاسنك تکریمنی لکه لیاقتیله غزایدن قتل وهلاکونه دنائتی اجرایدن تفاقد وجانی دوام ایدر. عصیانك صحیح ایدوب طریقه سلامته وضع ایتمك چاره‌یکانه‌سی سریع صورتده وبلا شرط مرکزاحولنك لغویله هر عصیان تشکیلاتی محلی کندوسنه مخصوص اولدقده بلا معاسه بر هیئت اداره تشکیل ایدوب دیکر دوائر اداره‌لریله اختلاط بیدا ایدرك روابط عمومیه‌سنی محافظه وجهدی اتحادی موفقیتدر. ملك ایچون غنجاقیانك (طاشناقوتون) هیئت متفقه تشکیلاتیله یکجه اولمقده مقصده موافق صورتده وموفقیتله ایتمسه کوره ملك ایچون یالکز وصوك واسطه بودر.

یکوجود اولارده حرکت ایتمك تدبیری ضنجاقیان بوظن ایدیجی برفرد ویا شعبه نك علو جنابنه طوقنمیوب بالعکس مرکز اصولنك لغویه جبری وکیف ما یشاء
معاملات منکرانه لیغنده بوشلولرك علو جنابلری دها اعلی اندر عصیان اموری طریقه سلامت اوزره دوام ایده بیلور

ایشبو قانونجه قانونه مربوط اولمزدن کیفی وجبری معامله یجمل ایده مامش ایسه میوزه وایسه میکز ضنجاقیانجه مرکزنك منهزم اولیغی کبی مرکز
اصولنك لغویه محصول کلمه جك تشکیلاتك منهزم اولمز ایسه تشکیلاتده سوء معامله ده بوظن افراد یا خود شعبه لر ایچنجه محاکمه یه آلنه رق مطرود ومنفی
عداولنوب بوشلولرك قباحتلری ضنجاقیان مرکز اداره سنه اولیغی کبی دیگر شعبه لرك ویا تکمیل تشکیلاتك نامارینی لکه لیه مز خیراً ینی جمعیتی وضنجاقیانه
عصیانجیلر معیتلریجون میدانه چیقان ساخته وکاذبه ولمیزور عصیانجیلردن اثنوا عفال ایتمیکز بوندن بویله قانکی واقعه کبی بر طاقم بختیارقه سنه
دوشانه مسخره لره تسلیم ایتمه

حریت ایچون اینی جمعیت وشبانه دعوت اوقویك هایك یکدیگریکزه معاونت ایله عصیان تشکیلاتنه تقویت ویرك وطنه محبتی اهرا ینی قلبنه علو لندیرك
وممکنه مرتبه سلاح تعلیمنده مهارت کسب ایدك اینی جمعیتی وارمنی دیلیغنه لوری قوه سز لغکزدن قیملدانك ارمنی تکیندی وارمنی اهالیسی سزك
ناموسکزه عار کتوران طاسه یوکلیلکلکزدن قیملدانك مناسب فرصتلر تقریب ایتمکده در کچکده بر بك ارمنیلك محوینی موجب اولور
هرکیم مالا مقدر ایسه معاونت یشك تجمع ایدن عائله لره اسلحه اشتراسی ایدك اسلحه یالکز اسلحه ، جریه لر ومرکزلر عصیانجیلر ایده مزلر والحاصل ایدیك
قوه سز وطوینوسز آدمك النده ملتك عداوت ونفرتنی تمثیل ایده تاریخ محکوم ایده جك یشسون کندوکندویه اداره اولنان عملی عصیان یشاتو
کندوسنی بیلان وطنك انتقامنی المغه حاضر بولنان دلیغلیجه دوشسون ناموسسز اداره مرکزیه اصولی) ۸ مایس ۱۸۹۷ پاریس

عتبه ضنجاقیانلر
سوسی قوقاریان وضیقلری

Y. PRK. TKM, 38/62

17

HR. SYS, 2793/48

18

باشکتابته — دردنجی اوردوی همایون مشیریت جلیله‌سنه — شیفره

جواب ٢٩١ ایلول سنه ٢٧ شیفره‌نامهٔ اوردوی همایونلرینه وقوع کلان استخبارات و استطلاعاته نظراً ارمنی فدائیلرینک
موش و حوالیسنده اسلام قیافتنه کیروب ارمنیلردن بعضلرینی قتل ایلدکلرینه دائر درمیان بیورلان ایده تحقیقاته نظراً
بو مرکزده اولدیغی کبی شو حقیقت ارمنی معتبرانیله مقتوللرک اقربا و متعلقاتلرینک و ارباب وقوف و معلوماتک
افادات و اخباراتنه مستند و محاکم عدلیه‌ده بوناسلی اوزرینه مبنی و منتهی اولمقده و روسیه قونسولسخانه‌سنجه ده بوناسلی
حقیقت وقوف و قناعت حصوله کلمکده بولندیغی و تفصیلاتی عاجزلرینک معلوم قوندیغی و بتلیس ولایتی و قوه سیارده
قوماندانلقلرندن وقوعی کلان استعلاماته جوابده دخی مشابه اولمشدر. بوندن بشقه ارضروم ولایتی داخلنده بولنان خنس
وکیغی و پاسینلر قضالرنده دخی بو سنه ظرفنده بر قاچ ارمنی قتل اولنمشدر که بونلرک ده قاتللری تماماً ارمنی
وشهرتلری معینه و محاکم عدلیه‌نک تحقیقات و محاکماتیله تعیین بر قاچ ارمنیدر. کرک موش و حوالیسی و کرک
مذکور قضالرجه سالف العرض قتل و جرح اولنان ارمنیلرک قاتللری و جابجا جاری بولنان ارمنی فدائیلرنده
بر طاقمنک تسویه قید ... الده ایدلمامی مجرد خلقی رقوم صناعته منطقه‌سنی کندولرینه بر جای سلامت و نجات
ونبع فساد عد ایدرک اوراده صناعت تحقق اولنلرندن و ضبطیه ایله برابر کوریلمه صناعته نقطه‌سنده قوه
عسکریه سوقیله محاذیر سابقه‌یه ...... دعوت ایتمکده اولمسی امثالی دلالتیله بدیهی بولندیغندن منفعت ایدوکنک هر حالده کاره
محافظه اولنلرجه کیای قدیت ایمای حضرت حسنعلیه فرط تعظیماته عبد اسلم عرضه جرأت قلندی حضرت

مشیر

١ تشرین اول سنه ٣٢٧ — ١٠ شوال سنه ٣٢٩

محمد ذکی

باسه‌کتابنه در رنجی اردوی همایونی عسکر قوندی سیفره

ع ۱۲۷۶ کانون اول ۱۷ سایهٔ قدرتوایه حضرت خلافتپناهیده حدود خاقانیده قوه کافیه تعبیه وعساکر قهارهٔ
قولاری کیجولی کوندزلی ترصدات واقدامات تیقظکارانه‌ری ادام اولنمش اوزره حدود خاقانی‌یه تجاوز له
ممالک محروسه‌ده اتباع خارجه واهدای غائره سعی وفحص اولنه روسیه وایران ایچون‌ده
الحمد بوکونقدر وجهاً مرور وتجاوز اولنمامشدر. انجق حدود خاقانیده بولنان عساکر قهاره‌ده زیاده
محنت وشفقت ایچون بولنقری حالده بولنوب ودها بعضه موقعلرده بولنان آلای وطابورلره رمضان شریف وعید
سعید جرمه اولسون برر معاشه ویریلمه‌جکی ضرورت ومضایقه‌لری تهویه اولنمش وبرده بوشلو ایچون‌ده سنك
اجرای وتصمیم‌ترنه‌ك زیاده حدود خفیفه‌سنه آلایری واطه‌سیه جز معلومات المقصده وقهرونکیلری ومع
مضرتری امر نده دخی مذکور آلایرك یارلقدی کورلمکده اولدیغی حالده هر کونده والك زیاده دیارنك
ولایتجه بوجه اکمله وعلی الخصوص سوکمانك اقدسی وباسه قوماندانه اعظم افندمز حضرتلرینك اقدامات وعنایات
مخصوصه وقوه کماده‌سیله وجوده کتیرلمه ومؤسسات سلطنتپناهانه حضرت خلافتپناهی حمید حمید حمید بولنمسه‌دولت بوادیرك
انتظامی سکته‌دار ودهاطوغریسی محو وتلاشه‌ایدك ایچون افکار بدخواهانه‌یه موافق صورتده هر درلو اقدامات
وساعیده بولنمقده وارمیدرك ده شوآلوه بعضه محلده‌ده یه اغتشاسابقی معاذ الله اعاده ایدیله‌جك
اطوار وادعالری رونما اولمقده وعلی الخصوص ایچون‌ده سنك بوکره روسیه حدودی داخلنده‌کی اهالیلری کلی
وجهه اولجه دائرهٔ المحفظه اولمسی قولایجه عنه افکارنه حضرت ملکداری‌یه قارشو باعث تلاش واندیشه اولمقده در
صاحب انفاذ امر وفرمانه همایونی حضرت ظل الاهیه سارعی وحمد الله تعالی نزعالیده من یرحم اجرا ایتیکم امر واعتماد حرام
فیض محافظه بذل نفسیه حیاتی مفدو صدر کرده صداقت وعبودیت بیکدم بر نظر دوام وفرمانه همایونه مرقوم خداوندی
بر درلك بوطرف قطعیاً بوبابده بیجوم حدود خاقانیجه حمد الایزدنه واقوار نقابه‌دن ضرورت ومضایقه
حاصل دلك ساعد همایونیکی نسبتده برقات دها ترتیبات لازمه اجرا واقدامات وترصدات تیقظکارینك تامه
ایفاسنه چالشمقده اولدیغنك واردوی همایونه ایکالی میانده بوشلو خصوصاتلرده جداً قولاری معاونت
ایدیله وصورت ورویتی تجربه اولنان بعده صورت تلطیفات عرضه خاکپای ملکانی قوجهنك کمال تعظیمات وتعمیمات
معلوکانه ایله عرضه جرأت قیلدی فرمان ایسته‌نان واکلمه اولنان

سیر
دکی

Y. PRK. ASK, 176/1

[illegible]

19

[illegible]

ارزنجانده درلدخی اردوی همایون مشیریتندن مورود ۲ سرمه اول ۱۲۹۳ تاریخلی تلغرافنامه‌نك صورتیدر

سایهٔ قدسیتوایهٔ حضرت خلافتپناهیده قهر و اتلاف ایدیلان خذله رهگذارلرینه تصادف ایدن برقاچ مسلمانی فجیع
برصورتده شهید ایلدکلری کبی ازجمله ایچسکرك قریه‌لی مالك اوغلی احمد ترلادن صاپ کتورر کن اشقیای مرقومه طرفلرندن
طوتیلوب اك وحشی جوارلرك بیله یاپمغه حیا ایلدیکی برصورتده قوللریله آیاقلرینی پارچه پارچه کسه‌رك شهید ایلدکلری وارضروم
الشکرده کتمکده اولان اسلام بریولجی‌یی قوماصورده دردست ایدرك قولاغنه قماصوقوب قمایی صاغه صوله چویرمکله
آنده شهید ایلدیکی و قوماصور قریه‌سنك الت طرفنده زمرهٔ شهدایه داخل اولان بر پیاده عسکرینك قولاق و بورونه
و دوداقلرینی کسه‌رك اثبات ملعنت ایلدکلری و هله قوماصور ارمنیلری خذله‌یه کوی جوارنده کندی قازمه و کورکلریله
طوپراقدن سپرلر یاپه‌رق سلاح بدست اوله‌رق اشقیا ایله مشترکاً عساکر شاهانه اوزرینه آتش اجرا ایتدکلری معروضدر

HR. SYS, 2795/53

20

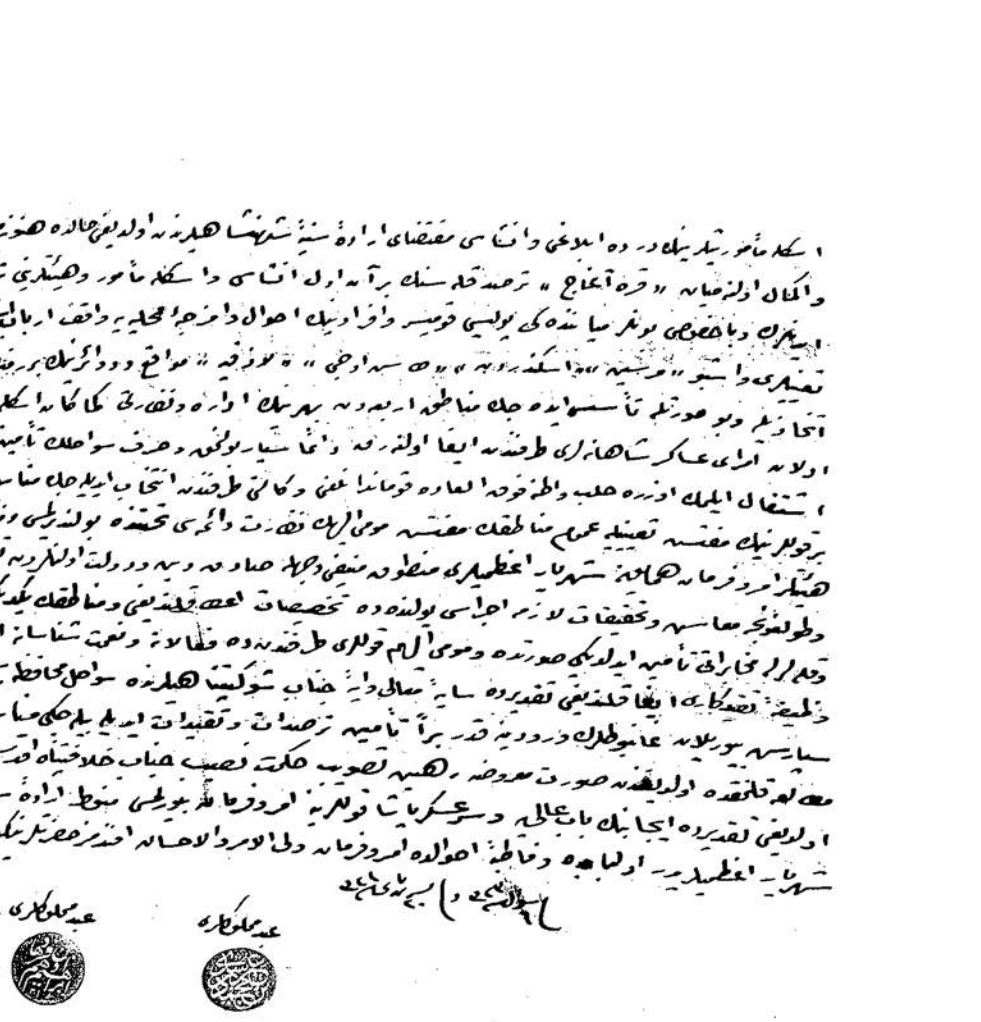

Y. MTV, 281/52

21

دان ولایتندن ۲۰ سباط ۳۲۲ تاریخنده کلان شفره نك صورتیدر

قوبانسی کلیسا سیله شهر داخلنده کی خانه لردن ظاهره چیقاریلان اشیای ممنوعه نك یوز بیك طقوز یوز اوتوز
عدد محلو و یوز یدی بیك سکز یوز اللی التی عدد فابریقه مالی و قاپسوللی و قاپسولسز توغان که جمعاً ایکی یوز سکز بیك
یدی یوز سکسان التی عدد فشنك اللی سکز ماوزر و اوتوز بش سورمه لی و برمارتینی و برمانلیهر و بکلك
ماوزر و یوز تمیش ایکی مع مقانیزمه ماوزر یکرمی ایکی مع مقانیزمه سورمه لی نامللری که جمعاً ایکی یوز طقسان تفنك
و ایکیسی مختلف النوع اولمق اوزره اون یدی عدد اون آتشلی ماوزر رودولوری و اون عدد مختلف سیستمده دوربین
و بر طوربه قیلزن ادواتی و اوچ تنکه ده اون کیلو دینامیت و التمش عدد مختلف النوع تفنك مقانیزملری و اوتوز
کیلو باروت و بر عدد طاشناق قومیته سنه مخصوص بایراق ایکی طوربه اوراق مضره بر چوق خذله رسملری و تفنك
اقسام مختلفه سندن عبارت ایدوکی اجراقلنان معاینه دن اکلاشلمشدر و یکونده اثنای مصادمه ده ضیاعه اوغرایان قسم
داخل اولمدیغی کبی فشنکلرك حین تعدادنده بر طاقم صندوقلر وزناً و قیاساً حساب ایدلمش اولدیغندن ایکنجی بر معاینه
و دورده دها فضله ظهوری مأمول بولندیغی معروضدر .

22

دائرهٔ امور داخلیه
تسریع معاملات و اصلاحات قومیسیونی
عدد
٤

جنیله نظارت جلیله سنه

رونامچه اقلیم مخصوصه

عفاء و ارباب فساد طرفنده مارتده اغتیالاً در سعادت جرای فساد و باشاطلمی مقرر اولدیغی و اشبو رفتورلك ترویج مقصدیله صورت وقوعه ایله مکرر اولدیغی دنیاتك دیوجه‌لرك مجرسیاه سواحلنده ادخال و نقل اولنمق عرصه و اخبار اولنیلمقده اول و آخر تبلیغ اولنیغی وجهله تنبیه و تفهیمات لازمه بنا علیه اتخاذ ایدیلدیکی و طوریله رفع و رفورلك هر نه دلو اولورایسه اولسون ایفای شروط و صفت اجلیه امکان بولمقلری دیوجه در سعادت کلمك ایستیه‌جك اولنلرك رفع و نقل ایدیلمسی کرك کزدیرنك کرك نزدلرنده بولنمقده بولنمیه اولدوغی اجزا و سواد مقصده‌نك تماماً دوت ایدلمسی و تأمین مقصد کافی اولمق هر دلو اسباب و تدابیر توسل اولنیغی حقده عتبهٔ علیای ملوکانه‌یه عرصه تأمینات اولنمسی و برده عادتا تلو اتساع در سعادت بولمامه برطرف ایتمسنه کوره ارنبلرك آن مقصدت اولدقلری آغلاشمق و دیونلرك محلکلرینه رفع و تبعید اوزره فساد اوکی آلنمسی اولسیغنده الحالنده در سعادت و مقود سریر بولنمق تقدیرده شو مقصدلرینه محل قالمامق اوزره سمت مرقومه محلکلرینه اعزام ایدیلمکلری تنبیه قلنمق و فقط برکونه رفع و تبعید ایدیلماسی شو مقصده دیو ریلماسی ارادهٔ سنیهٔ حضرت خدیوانه‌یه ایجاب ایلمشدر اولدوغی نظارت جلیله‌یه تبلیغ اولنمق مایه‌سی بیورلمغله مبنا بو مقوله باسم کتابت جلیه‌سنده بانك فصیح انجاز و امر و فرمان بیورلمشدر شاهانه مقصود منقوله موفقاً نظارتجه ایجاب ایدنلك وصایا ایفا ایدیلمکی کبی « سالمان » مادمجی نظارت عاجزی ایوده بیله بیلمکی اوزره عفاء یوز باشلرنه سایوق کاتبیاندن و رفورلك ارنی استاسنك شرویات مقصده‌سی ایفای شروط ایچون موجوده مسایه اتخاذ اولنمقده دنیاتك دیوجه‌لری مجرسیاهلك روم ایلی و قوتلرنده بیورلمقده اناطول سواحلنده نقل ایدیلمکده دائر ایکنجی اردو کلمیوده قومانده‌لغنجه واقع اولنمق اوزره ولایت عیوسنده استعمار اولنان استخبارات حقانی استطلاعاتك ازبادی عفاء ستاده نویسری علی نقو صادر ده پاشا مقصدلرینه بازیلدیغی عفاء اردوسنك ارنی ضابطلرینك اسلحه‌سی دیوبندرده یوز باشی بفوص بفوصیانك بر ملازم ثانی ایله بر نك دونجی و اردیو طرفنده بر ناسنده ارنی و عفاء مداومه‌سنه دنیاتك اعمالی تدریس ایتمکی اولدقلری مقدم بو دفعه آنانه تحریرات جوابیه‌نك صورتی تسریع معاملات قومیسیونی اداره‌سنه لفاً صوب و دولتلرینه ارسال قلنمق در سعادت و مقود سریر بولنمق تقدیرده شو مقصدلرینه محلکلرینه اعزامدن نسبت ایدلمسی و فقط رفع و تبعید ایدیلمسی و تأمین مقصد کافی اولمق هر دلو اسباب توسل اولنمق حقده و صدتأمینات ایدلمسی فرمانه بیورلمشدر کوچ عتبهٔ علیای ملوکانه‌یه عرصه کیفیت قلنمق اوزره تقیدات و تدابیر تخذ و سریعاً معلومات اعطاسی فرض و حکم علیه آصفانه‌لری در کار بیورلمش بابنده اوزره فرمان حضرت پادشاهی‌در اولمکدر

سامی حقی سامی مارشال

نائب امور داخله

ZB, 24/1

کیدسه مسوعاته چکدانه مه نظراً تالوری ارمنیدن اکراد بنج برجوانه غصبی تاره سنه طولاید منازعه ومقاتله وقوعه کلمکله
هرایکی طرفدن برقاچ کشی قتل ایدلسه اولسه‌جق تالوری ارمنیدی خانه‌لری ترک ایله چولوه چیقدیلر بزاز جبال چکلمشلر ایسه‌ده
حکومت محلیه جانبندن ویریلن معلومات ومقام مشیریتدن بالاستیذان انانه امر اوزرینه التمسه نقرونه قریب برسواری بکوط کلمک
سیتنه محل مذکوره سوقه وارتاج ایدیلرک اکراد ایله ارمنیدن بنج تحدیث التمسه اولانه منازعه ومخاصمه‌نک اوکه التمسه واقعه
دخی تسکین ایدلمشدر

وقعه مذکوره یه متعاقب موشده بولنان نقاطه اوتوز ایکنجی الویک درنجی طابورندن ایکی بولوک بالوفاز بکیاشیدیغه
تحت قومانده اولدرق ذکر اوغانه تالوری سوقه ایدلمشدر وهنوز اوتوزده بریده بولنوب قریه‌لرینه عودته التمسه بولنان
اهالی‌یه تأمین وکوریلدیغه آنا هجمانه بالکلیه تسکین وازاله ایدیلرک ارمنیدن ماداً لرینه اعاده ایدیلمشدی ومذکور تالوری
قریه‌سنک مربوطه بولندیغی کنج سنجاغی متصرفی سابق مصطفی رفقی پاشادن ذکر اولنان تالوری کلمیه اکرادک ارمنیدن
غصب ایتمسه اولدقلری اشیا وحیواناتک کرو ورده استرداد ایدیلرک اوتوزده برو حکومت سینه ویریلمسه اولدقلری
ویرکوریه محسوبه ایدیلمسه اولدیغی کبی والی پاشادن بلیسه‌یه موشه واوراده‌ده درت بش ساعت مسافه‌ده واقع
اولان شنک وشیکاق قریه‌لرینه عزیمت وبعده مرکز ولایته عودته ایتمشدی

بوسنه ایسه کنج وقلب جهتدن ایکی بولوک عساکر شاهانه‌نک سوقه لازم کلمکله کنج متصرفلغنه ولایته واقع اولان
اسقار اوزرینه سکزنجی فرقه قومانداننی وقالنه اعلی اولنان امره امتثالاً موشده بولنان درنجی طابوردن ایکی
بولوک عساکر شاهانه محل مذکوره سوقه اولنمشدر برتاج کونه قدر طوغریه طوغریه مذکور طابور بکیاشیلغه ویریلمه
امر بیورلمشدر ذکر اولنان بولوک موشک درت بش ساعت مسافه‌سنده واقع اولان شنک وشیکاق قریه‌لرنه اقامه ایدیلمش
ایکنجی کنج وقلب جهتدنه کیدوب ایدیلمشدی .

بدانک عشیرتی ایسه دیار بکر طرفندنه موشه ایکی بچوق ساعت مسافه‌ده بولنان بایدقدینه حیواناتی برابر کلمیه اوراده
حبس امر ایتمک مقتضادری اولدیغنه وبونک عشیرت طبیعتی سائقه‌سیله اولحیوانات الیسه تعرضه خالا قالمقدرنه

بونلرك يكونه تعرض وتجاوزاتنه مبادرت ويرلمك ايچون هيچ بايلو قدرتنه ايكى طرفك عساكر شاهانه سوقه ايچ عشيرتك عودتنه دكين
اداره اقدام ايتمك اصول متخذه دن بولنمش ايكن برسنه دخى على الاصول اولمقدار عساكر شاهانه كونه يلشيدى آنجق بزاره لرك
ارسنيد مذكور عشيرتى تعرض ايتكلرنده وعشيرتك دخى ارسنيده مقابله ايدكلرنده كندكچه مسئله بيوكمك وعرفوعانه تعاقبه انجم بلشمسه
وتاه ارسنيد عشيرتى وتاه عشيرتك ارسنيده غالب اولدقلرى ايچون موخراً بارقانى وديكانى عشائرى دخى اتحاده ومصادماته
اشتراك ايدوب ارسنيده غلبه ايتمسه وارسنيدى نا اندوده قلعه قدر تعقيب ايدوب شنك وتيماى وطكلوزاده قريه لرينه بيرى قريه دك
عباره اولان تالورى ناحيسى بالكليه احراق ايلمشدر ارسنيدلرك افراد بنى وقوعه كلان مصادماتك نتيجه وترتبه اصلى
سبب ارسنيدك ديمه حقق شوم غيظك ومخاصمه اسلوبه هوشيمه وخيمه ده تعرضاته قيام ايتمسه بولنمديدر قراى مذكوره نك
افراد طرفنه احراق ايدلميوب ارسنيد طرفنه باقلمه بولنديغنه دائر بعض شايعات وارايسزده بونلرك افراد طرفنه باقلديغى اخبار
ارسنيد برچوق مدتدن افراد طرفنه اندوده قلعه قدر تعقيب ايدكدنه صكره مقدارى نزد عالى حضرتلرينه معلوم اولان
قوه جنوديه ملتانه دخى ميرالاى توفيقيه كبك قومانداسى آلتنده اولدرق اوراية سوقه اولنرق بوقومه مارا ذكر اندوده
قلعه قدر هيچ بر يرده اشقيا ية تصادف ايتميوب آنجق تالوريه ومذكور قلعه وجوارنى متعهد بولنان اشقيا طرفندن
عساكر شاهانه يه قارشو استعمال سلاح جرأتنه اولمغله عساكر شاهانه جانبنه مقابله باطلق قاعده سى اجرا اولنرق اشقيا
دوچار انهزام ايدلمسه وبرچوق قيمه رئيسيه برابر حياتى دردست ايدلمشدر بو اثناده ارسنيد طرفنه برچوق نفاته وقوعه كلان
خانه احراقاتك ونسوان وصبيان تعرضه واستيلاسه ايدنلرى قتل ايدلمك كبى احوال غير مرضيه اصلا وقطعاً جنود جانب ملتانه
جانبنه وقوعه كلمشدر احراقه قرا وبكده ده نسوان تعرضه افراد طرفنه وقوعه كلمشدر بو مثلو احوالك عساكر شاهانه جانبنه
ايقاع ايدلديغى اثبات ايدر هيچ بر اثر يوقدر مفرزه قومانداناً معيتنده بولنمسه اولان ارناود جبه قول اغاسى رضيه بلده قولدى ملتانه
عسكريك اثباتنه سنه نهايتنه قدر وقوعه كلان حوادثه واقف ومطلع بولنديغنه وكندوسى دخى غايت صادق ومستقيم بر قولدى اولديغنه
اندن دخى استفسار كيفيت بيوردقلرى حالده حقيقت نقل اولنه جكدر
بدائى عشيرتك ارسنيد مصادماته باشلادقدى زمانده ولايت دموسه وكنج مقارنتدن بحث سنه نظر اعتباره آلنمسه ودوچار تشتت جهتيه
اجراسيله والى ومتصرفك محل مذكوره قدر كلمسه اولسيدى آتشه فساد چابوجه كسه بيلوردى واكر ايسه ارسنيدك مناز عاته نهايت
ويريلوردى فقط هنوز سيرمى بيك والى ومتصرفك ايتدقلرى اهمال وبرجهت بوبابده كافى تسامحدن سنه يه اعظم
ايدكلرى بديهيدر . شوقدر كه مفرزه عسكريه نك تالوريه عزيمتنده صكره والى تحسين پاشا موسته قدر كلدكدن اوراده بر آيكى كون
قالدقدن صكره مشير پاشانك كلدكى حالده الديغى امر اوزرينه على الجهد موسته يه كنجه عزيمت ايتمسه و مشار اليه مشير پاشا ايله ملاقات
ايلمشدر .

چاکرلری برسنه قدر موشده طوردقدن صکره بتلیسه کیدرک برسنه اوراده دخی ایفای وظیفه ایتمش وبعده تکرار موشه
کلوب بریچق سنه یه قریبدر که نفس موشده اقامت ایتدیکم کبی تالوری حادثه سنده دخی موشده بولنمش اولدیغمدن حادثه معروضه یه
دائر اولان معلومات واستطلاعات عبیدانه م یوقاروده کی معروضاتمدن عبارت اولوب بوکا دائر اولان معلومات ومخابراتی
حاوی اولدرق عتبه فلکمرتبه حضرت ظل اللهیه یه بکربک قولری واسطه سیله تقدیمنه جرأتیاب اولدیغم اوراق مفصله منظور عالی
جناب ملوکانه لری بیورلدیغی حالده حقیقت حالک ساحه آرای تظاهر اوله جغنک غضنه اجتسار قلندی اولبابده وقاطبه
احوالده امر وفرمان ونعمت بی منتمز شوکتمآب افخر حضرتلرینکدر

حمیدیه آلایلریله دردنجی سواری فرقه
همایونلری قوماندانی فریق
عبد مملوکلری

24

مجلس وکلا مذاکراتنه مخصوص ضبط ورقه سیدر

ضبطنامه نمره ٨٤٦	حاضر بولنان ذوات فخامتك اسامیسی	جلد نمره
تاریخ		مجلسك کشادی
عربی ٢ صفر ١٠٦٤	رومی ٢٩ کانون اول ١٢٦٩	دقیقه / ساعت

مذاکره اولنان مواده متعلق ورقه نك نوعیله خلاصه مالی باب عالی اوراق اوطه سنجه اولان نومروسی و مجلسه حواله سی تاریخی و ملفوفاتی دخی قیاع قطعه اولدیغی

نوعی	عدد ملفوفات	اوراق اوطه سی نومروسی	تاریخ حواله سی
			عربی / رومی

خلاصه مالی

زیتون کوکسون خاچین وجوارنده کی محلات ارضی افراد عسکریه سنك خدمت عسکریه لری ایفایه مجبور طوتلمق شرطیله قرارلرنده طولایی ترتیب ایده جك جزادن عفولری حقنده مقدما اتخاذ اولنوب اراده سنیه جناب خلافت پناهی اقتران ایدن قرارك نفیه قطعه لرینه الحاق ایتدکدن صکره قرار ایدنلره می مخصر یوقسه تحت سلاحه دعوته اجابت ایتمیه رك قرارله بقایا قالانلره شامل اولوب اولمدیغی مستفسر جریه نفیه رزنده ٢٦ کانون اول ١٢٦٩ تاریخی و ١٠٦٤ نووولو تنکه سی اولوندی

قراری

عفو عالی مذکور هم قطعه لرینه بعد الالحاق قرار ایدنلره هم تحت سلاحه دعوت اولنوبده اجابت ایتمیانلره شاملدر بو قرارك افراد اسلامیه دن اولان بو قبیل قرارلره شمولی طبیعیدر کیفیتك جواباً نفیه رزنده اشعاری تذکر قوف

موسوروسی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

MV, 173/2

25

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی
٢١٦

اقشام د س ٧/٥٠

صباح د س

کشیده‌سی قلمه ورودی ١١ | ٩/٢٠

حلب ولایتنه اتنه شیفره تلغرافنه

١٧٩٠ نمره‌لی شیفره ملکیه منتشره زیتونه عزیمت و بوکره عودت ایله ویرویکی رابور مندرجاتنه نظراً
زیتون مرخصی فرانقلیان افندینک زیتون اشقیاسنی حمایه و حکومتک هر درلو اجراآتنه مداخله ایلمک
اهالی ایله حکومت اره‌سنه فساد قاریشدیرمق مثللو صفت روحانیه ایله غیر متناسب احوالی کورلدیکی
کبی بو دفعه حادث اولان وقعه‌ده اشقیایی محافظه و اجراآت حکومتی سکته‌دار ایلدیکی و اهالینک
معیتلرینک سوء احوالندن بیزار قالدیرمسی فتوتیکه سلفنه قدر شکایتده بولندقلری اکلاشلمشدر
بو آدمک ادته دنبرو زیتون اشقیاسنی حمایت و صحابه آلدیرمه اراده نفوذ حکومتی اخلال ایده‌جک احوال
و وقایعه سبب ویرمکده اولدیغنه ذاتاً ولایتجه قناعت حاصل اولمسه اولدیغنه هر نه صورتله اولور ایسه
اولسون همان زیتوندن قالدیرلمسی اسبابنک استکمالی و نتیجه‌دن معلومات اعطا بیورلمسی

والی و کیمسه
رومی

١٠ نمره‌لی

26

٩

داخلیه نظارت جلیله سنه

حربیه نظارتی
حربیه دائره‌سی
اساسیه قسمی
عدد ٤٧
٤٢٧

دولتلو افندم حضرتلری

اساسیه قصبه‌سنده ایکی ارمنی خانه‌سنده برقاچ بومبا و بونلری اعماله مخصوص آلات بولندیغی حضرتلری اونجی قول اردودن مورود شیفره نظر بر صورتی لفاً تقدیم ایدلمشدر. اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر.

٢٥ شعبان ٣٣٢ و ٦ تموز ٣٣

حربیه نظارتی
ارکان حربیه عمومیه رئیسی مامه

مستشار معاونی

٩

حربیه نظارتی

حربیه دائره‌سی

اسیاسه قسمی

سیواسده اونجی قول اردو قوماندانی ضیا
پاشادن مورود ٥ تموز ٢٢ تاریخلی شیفره صورتی

اماسیه‌نك صوفیلر محله‌سنده جانجی اصنافندن طبانه اوغلی قارنیکك خانه‌سنده ٢ تموز ٢٢
تاریخنده ایکی بومبا و دکاننده ناتمام بر بومبا ایله بومبا اعمالنه مخصوص قالب و ادوات
سائره‌نك حکومت محلیه طرفندن بالتحری بولندیغی و قشله‌یه جوار صاوانجی محله‌سنده نظارت
اوغلی صیفار و مصر خانه‌سنده و دکاننده بر قیتللی ایچی طولو و دیگرینك ایچی بوسنه
ایکی بومبا و ایکی عدد قشنك آلتی بولندیغی اوتوز برنجی فرقه قوماندانلغنك اشعارینه
عطفاً معروضدر

باب عالی

داخلیه نظارتی

شفره قلمی

اقشام دس | صباح دس

۲/۴۰ | ۹/۲۰ | ۷ محرم ۷ مه

کشیده‌سی قلمه ورودی

سیواس ولایتنه آلنان شفره تلغرافنامه

اماسیه‌ده اعمال ایدلمکده اولدیغی استخبار اولنان بومبا عامللریله اعمالاتخانه‌نک تحقیق ایتدیرلمکده اولدیغی ۱۴ حزیران سنه ۲۲ تلغرافله عرض ایدلمشایدی بوکره اماسیه قصبه‌سندن دباغ اوغلی قارنیکک خانه‌سنده بری محلی دیکری ممه‌سز ایکی بومبا ودکانده برچوق آلات وادواتی ونظر اوغلی حایقازونک دکاننده‌ده بومبا اعمالنه مخصوص کله وایکی قالب ظهور ایتمشدر بونلردن قارنیک وبرادری اوخاتس بومبالری دکانلرنده اعمال ایتدکلرینی اعتراف ایتدکلری کبی حایقازون وبرادری اغیانک افاده‌سنه نظراً برسنه دنبری برخیلی بومبانک بر رمجیدیه مقابلنده انقره وچورومه سوق ایدلدیکی اکلاشلمشدر توقاتده بعض ارمنیلرده بومبا عاملی اولمق مظنوندر تحقیقات ولدی الایجاب تحریاته دوام ایدیلیور

۷ محرم سنه ۲۲

والی

معمر

باب عالی

داخلیه نظارتی

شفره قلمی

	اقشام	صباح
	د س	د س
سوای ولایتنده الانان شفره	٧/٤٤	٩/٤٠

٨ عور کشیده‌سی
٩ قلمه ورودی

دونکی تلغرافه ذیلدر. خانه و دکانلرنده بومبا ظهور ایدن اماسیه‌لی قارینلر و اوخانسک افادهٔ مضبوطه‌لرینه نظراً
ایکی ایدیزی اماسیه‌دن جوار محلده برچوق دینامیت بومبا و مارتینه سوق ایدلدیکی و صاسوزه مصادره ایدیلان
مارتینلر دخی ماردیان نامنه کیتدیکی اکلاشلمشدر. اماسیه متصرفی مرقومه‌لرک جهت عدلیه‌یه تودیعندن ایسه دیوان حربه
سوقلری مناسب اولدیغی یازیلور. بو بابده کی تحقیقات و تحریات کمال سکونتله اجرا ایتدیریلمکدر. اماسیه‌نک اشعاری
وجهله بو ایشک درسعادتده دیوان حربجه تحقیق و تدقیقی موافق اولدیغندن ارائه عجله‌لرینه منتظرم

٨ عور سنه ٣٣

والی
معمر

٤٧٩٦
٤٨

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی
٥٠٢		[illegible]
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض
		٩١

سیواس ولایتی شیفره

			بطالتك قلعه ورودی تاریخی
٢٢ / ٩			مقابله ایدنلر

بومبا عامل و بایعلرینك اوراق تحقیقاتیله معاً
[illegible] و محفوظاً در سعادت دیوانه حربك عرضنه
٨٤٠ [illegible]

DH. EUM. EMN, 88/33

27

باب عالی

داخلیه نظارتی

شفره قلمی

٥٦٧

٥

حلب ولایتنه آلننه شیفره

	اقشام	صباح
	د س	د س
کشیده‌سی	١٢,٤٦	١٧
قلمه‌ورودی	٩,٥٠	١٧

زیتونده حرکات شقاوتکارانه‌ده ذی مدخل اولمسنه مبنی حقنده تحقیقات اجرا ایدلمکده اولدیغی ٦ [illegible] تاریخلو تلغرافنامه
ایله عرض اولنان زیتون ارمنی مرخصه‌سنک اشقیایه یتاقلق ایتدیکی و اسلحه جلب و توزیعنده مدخلدار اولدیغی
و کلیسای اولمیان یرلره دیاقوس تعیینی صورتیله معاملات عسکریه‌یه فساد قاریشدیردیغی ثابت اولمغله مرخصه‌خانه‌نک
تحت ترصده آلندیغی و دون کیجه ساعت طقوز بچقده مرقوم قراره تشبث ایتمش ایسه‌ده رکنارمه طرفنده کوریله‌رک قراری
منع ایدلدیکی و شو حاله نظراً مرخصه‌خانه‌ده بر اقلمس جائز کورلمدیکنده ختام تحقیقاته قدر قشله‌ده کندیسنک اقامت
ایتدیکی دائره‌ده مسافر ایدلدیکی و مرخصه‌ی موما الیهک سیسی قتوغیکوسنه واقع اولان مراجعتی اوزرینه زیتونه مرخصه
وکیلی کوندرلدیکی زیتونده بولنان مرعشه متصرفلغنه اشعار ایدلمسه و مرقوم مرخصه ایله رفقاسی دیوان حربه سوق
ایدلمک اوزره حقلرنده‌کی تحقیقاتک تسریع و ابناس جواباً محلنه بیلدیرلمشدر ١٦ [illegible]

حلب والیسی
جلال

باب عالی

داخلیه نظارتی

شفره قلمی

٦٠٤

اقشام	صباح
د س	د س
٩٨١	٧٦ کشیده‌سی
١٠	٧٦ قلمه‌ورودی

ارضروم ولایتنه آلنه شفره

ولایت داخلنده و بتخصیص حدوده مجاور قضالرده بعضاً ارمنیلردن بر چوغی شوارالق روسیه‌یه کچمکده
درلر بونلرك اره‌سنده عسکر فراریلری اولدیغی و روسلر طرفندن تشکیله چالیشیلان چته‌یه قید اولنمقده
اولوقلری جمله‌سی متحدانندن اولوب چته یازلمه‌لریله هرحالده احوال عسکریه حقنده روسلره معلومات ویرملری
محتمل اولدیغنه منعه متعلق تدابیر جمله‌سندن اولمق اوزره بزم طرفدن هیچ بر کیمسه‌نك حدوددن روسیه‌یه
کچمسنه مساعده ایدیله‌میه‌جکنه و کیره‌جك اولانلرك طربزون طریقیله عزیمتلرنك بأسی کوریله‌میه‌جکنه دائر اتحادی
درجه‌ی الزمینده کوریلان قرارك موقع تطبیقه وضعی شیدان مصور

والی ولیکی

صحای

٧٦

باب عالی
خارجیه نظارتی
شیفره قلمی
٢٠٥٤

پتروغراد سفارت سنیه‌سندن ٦٨٧ نومرو ایله مورود
٢٠ سرین الثانی ٩١٤ تاریخلی تلغرام حلیدر

٦٥٧ نومرولی تلغرافنامه‌یه ذیلدر. قفقاسیه عسکرلری میاننده ارمنیلر موجود اولدیغی ولکن
ارمنی طابورلری تشکیل اولنمدیغی و آشبو خبرک ارمنی فدائی تشکیلاتندن غلط اوله‌بیله‌جکی و فدائی
تشکیلاتنه قفقاسیه حکومتنک و ارمنیلرک هر خصوصده یاردم ایتمکده اولدقلری و بونلرک روحی
اولان طاشناق روساسندن آنترانیکک بالقان محاربه‌سنده باشنه طوپلامش اولدیغی کوکللی‌لرله بلغار
اردوسنده بزه قارشو حرب ایلمش اولدیغی تفلیس باشنه شهرلرکنه بیلدیرلمشدر.

باب عالی

خارجیه نظارتی

خارجیه نظارت جلیله سنه ٢٤ مرسه ١٣٣٢ تاریخیله پتروغراد سفارت سنیه سی مصلحتگذاری فخرالدین بك دن وارد اولان ٧٠٦ نومرولو تلغرافنامه نك حلیدر

شیفره قلمی

٢٠٨٥

٦٨٩ نومرولو تلغرافنامه یه ذیلدر

ولایات حدودیه مزده کی تدابیر متخذه نك ارمنیلرك غیرتنی کسر ایتمکده اولدیغی وسیاست حاضره لرینه دوام ایدیلوب ایدلمامسی حقنده ارمنیلر بیننده اختلاف افکار حصوله کلریکی وفدائیلردن ٢٥٠ کشی نك اریوان ولایتندن تفلیسه عودت ایتدکلری و انترانیکك جولفا حوالیسنده کیزلو بر یرده سر آذربایجان وقفقاسیه دن کلان ارمنی مرخصلرینه ریاست ایتمك اوزره تفلیسدن حرکت ایتدیکی واشبو اجتماعده علیهمزده کی حرکة کرمیت ویرمك ویا موافق بر زمانه انتظاراً فدائی تشکیلاتنی تأخیر ایتمك خصوصلرنده اتخاذ مقررات اولنه جغی وقرار متخذی اوکرنمکه صرف غیرت ایتمکده اولدیغی تفلیسی باش شهبندرلکندن بیلدیرلمشدر .

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

مهمه قلمی

ملفوفات	خلاصه	قیدنومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
	ولایات حدودیه‌مزده‌کی تدابیر متخذه حقنده	٢٥٢٩	٢١ تشرین اولی ٣٣	[illegible]	[illegible] ٢٩ [illegible]	[illegible]

مهمه قلمی

٥٦٤٨٧ — ١٦٢٤

٢١ [illegible] ٣٣ [illegible] ٩١٤

جریده‌یه

ولایات حدودیه‌مزده‌کی تدابیر متخذه‌نك ارمنیلرك
غیرتنی کسر ایتمکده اولدیغی وسایت حاضره‌لرینه دوام ایدیلوب
ایدلمسی حقنده ارمنیلر بینده اختلاف افکار حصوله‌کلدیکی
وفدائیلردن ایکی یوز اللی کشینك ارتوان ولایتیندن
تفلیسه عودت ایتمکده و آنته اینکده جولفا حوالیسنده کیزلو
بر یردن آذربایجان و قفقاسیه‌دن کلن ارمنی مرخصلرینه
ریاست ایتمك اوزره تفلیسه حرکت ایدیکی واشبو
اجتماعده [illegible] حرکت کرمیت ویرمك و یاد اولنان زمانه
انتظاراً فدائی تشکیلاتنی تأخیر ایتمك خصوصلرنده اتخاذ
مقررات اولنجغی و قرار متخذی اوکرنمك صرف غیرت
ایتمکده اولدیغنك تفلیسی باشه شهرلرکزنه بیله‌یرلدیکی

HR. SYS, 2879/4

30

داخلیه نظارت جلیله سنه

خارجیه نظارتی
امور سیاسیه مدیریت عمومیه سی
عدد
٥٨٤٦٤/١٨٢٩

خلاصه

تبعهٔ عثمانیه دن روسیه یه سوق اولنان ارمنی کوکلیلرک

دولتلو افندم حضرتلری

تبعهٔ عثمانیه دن اولوب کانون اول افرنجینک یدیسنه قدر روسیه نک «ره ف» قصبه سنده اجتماع ایدن و عددلری درت بیک اوتوز بره بالغ اولان ارمنی کوکلیلرینک قافقاسیه یه سوق اولندقلری قلاص شهبندری حیدر بک طرفندن ٧ کانون اول ٩١٤ تاریخلی تلغرافنامه ده بیلدیرلمشدر. مذکور تلغرافنامه نک برصورتی حربیه نظارت جلیله سنه کوندرلدی افندم ٢١ محرم ٣٣٣٢ و ٢٧ کانون ثانی ٣٣٣٢

خارجیه نظارتی نامنه
امور سیاسیه مدیر عمومیسی

احمد [illegible]

31

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ۱۲۱

وان ولایتنه

"سیفره"

رشادیه و قارچکانه تلغراف خطوطنه بعض محللری تخریب ایدلدیکی و بو تخریباتی ایقاع ایدن ارمنیلرله
مصادمه باشلادیغی جهتله تخریبات واقعه‌نک اصلاحی غیر قابل بولندیغی یوشه و تلغراف نظارتندن اشعار قلنمشدر
خطک سریعاً تعمیر و اصلاحی اسبابنک استکمالی و تجاسرلرک دردستی ایله وقوعی بیلدیریلن مصادمه حقنده معلومات

اعضاسی [illegible]

ناظر

32

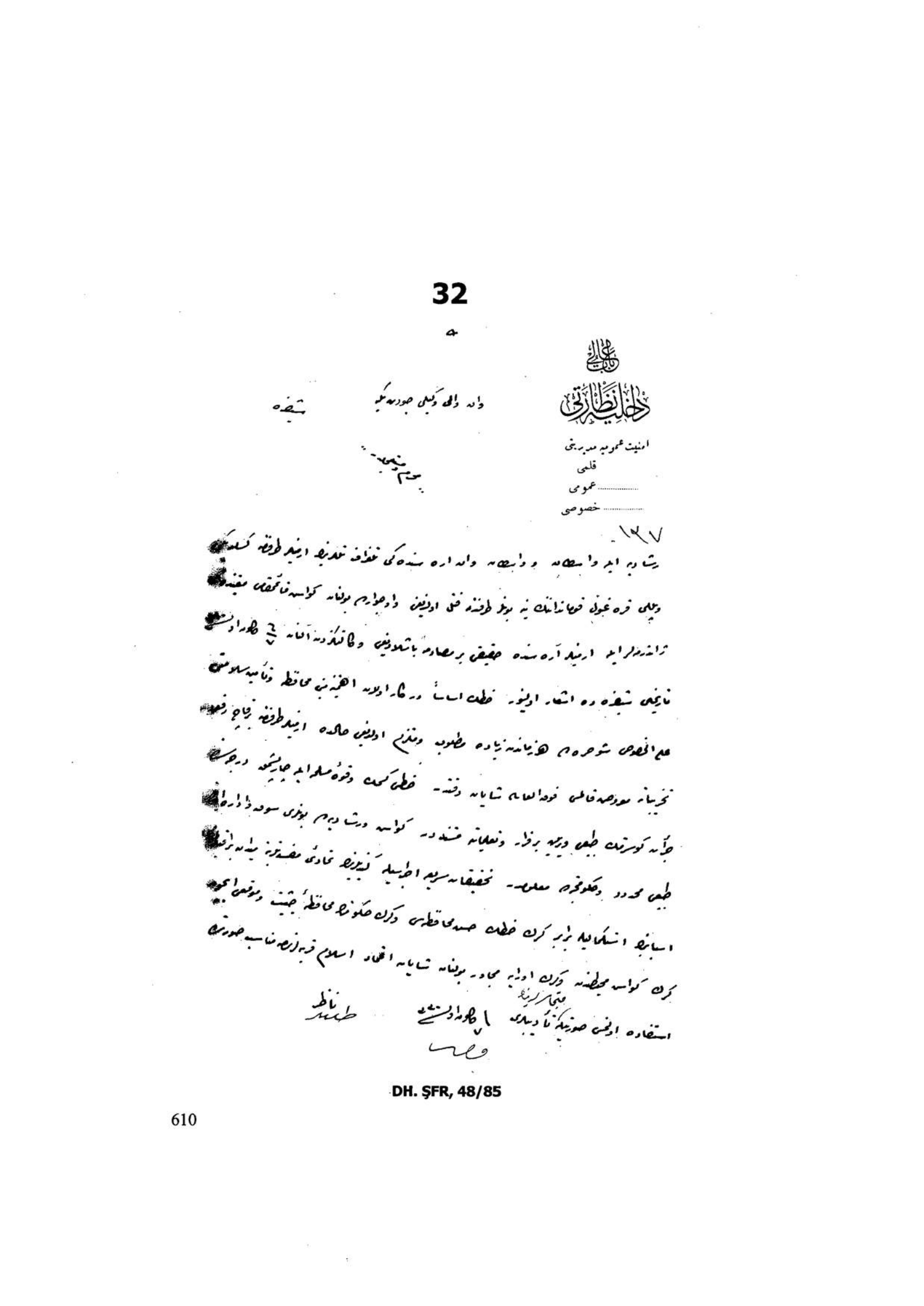

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
قلمی
عمومی
خصوصی

وان والی وکیلی جودت بکه شیفره

بحرم و مستعجل

١٢٧

رشادیه ایله واسطان و واسطان وان اره سنده کی تلغراف تلریزه ارمنیلر طرفنه کسلدیکی
ویللی قره غبول قوماندانلرینه بونلر طرفنده قتل اولندیغی و اوجوارده بولنان کواشن قائمقامی مقیندن
ژاندرمه لر ایله ارمنیلر اره سنده حقیقی بر مصادمه باشلادیغی و کالتکزدن آلنان ٦/٧ کلوره اولنسه
تاریخلی شیفره ده اشعار اولنور. خطک اساساً درکار اولان اهمیتنی محافظه و تأمین سلامتی
علی الخصوص شوحره ده هر زماندن زیاده مطلوب و ملتزم اولدیغی حالده ارمنیلر طرفنه بر قاچ رفعه
تخریباته معروض قالمسی فوق العاده شایان دقتدر. خطی کسک و قوه مسلحه ایله چارپشمق درجه سنی
جرأت کوسترمک طبعی ویریلن برقرار و تعلیماته مستنددر. کواشن و رشادیه ده بونلری سوق و اداره ایله
طبعی محدود و حکومتجه معلومدر. تحقیقات سریعه اجراسیله کندیلرینه تحادی مفسدتلرینه میدان براقیلمه
اسبابنه استکمالیله برابر کرک خطک حسن محافظه سی و کرک حکومتک محافظه جیثیت و موقعی ایچون
کرک کواشن محیطندن و کرک اورایه مجاور بولنان شایان اعتماد اسلام قریه لرنده مناسب صورتده
استفاده اولنمسی صورتیله تأدیبلری متجاسرلرینه ١ کلوره اولنسه

ناظر

DH. ŞFR, 48/85

33

صوفیه سفارت سنیه سی

١٠٦ — ٢٠١٦

داخلیه نظارت جلیله سی

دولتلو اقدم حضرتلری

کندیسی صوفیه ارمنی مرخصه‌لغه انتخاب ایتدیرمك اوزره اجزاً بلغارستانه کلمش اولان ادرنه ارمنی مرخصه‌سی
طوریان افغانك بلغارستانده ارمنی ایله مسکون اولان حوالی‌یی طولاشدیغی صره‌ده ارمنیلری حکومت عثمانیه‌یه
علیهنه قیام ایچون تشویق و مرقومانه روسیه‌یه کوکللی اولمه‌رق کیمیلری ایچون نصیحت ایلدیکی و بونك نتیجه‌سی
اولمه‌رق برچوق ارمنیك کوکللی اولمه‌رق روسیه‌یه متوجهاً حرکت ایلدکلری شهبندرلردن آلنان راپورلردن آکلاشیلدیغی
وصوفیه‌یه مواصلتدنبرو برعثمانلی مأموری اولمق صیقله اولا سفارت سنیه‌یی زیارت ایتمسی لازم کلن مومی الیهك بوکونه قدر
نه سفارت سنیه‌یه و نه‌ده شهبندرخانه‌یه اوغرامسی مقصد خائنانه ایله اوغراشدیغه و حکومت عثمانیه ایله قطع علاقه
ایلمك فکرنده بولندیغه بردلیل اولدیغی‌ده برای معلومات عرض اولنور اوجبله امر و فرمان حضرت مدار الاسلامدر.

١ کانون اول سنه ٩١٤

صوفیه سفیری

[illegible]

٧٥٧
٢٢٥

داخليه نظارتى امنيت عموميه مديريتى

اوراق عمومى نومروسى	مسودى	مبيضى	تحريرات				بطالنك قلمه ورودى تاريخى
		[illegible]		[illegible]			
قلم نومروسى	تاريخ تسويد	تاريخ تبييض					مقابله ايدنلر
	٢٥ ربيع الثانى ١٣٢٠	١٣٢٠					

اورنه ولايتنه

[illegible]

٧٥٦٩
١٤٨

داخليه نظارتى امنيت عموميه مديريتى

اوراق عمومى نومروسى	مسودى	مبيضى
		[illegible]
قلم نومروسى	تاريخ تسويد	تاريخ تبييض
	٢٥ [illegible] ١٣٢٠	[illegible]

تذكره

بطالنك قلمه ورودى تاريخى				
مقابله ايدنلر				

عدليه نظارت جليله سنه

محمد

كندلينى صوفيه ارمنى رخصتنه انتخاب ايتديرمك اوزره اخراجاً بلغارستانه كيتمش اولان اورنه رخصتى
طوريان افندينك بلغارستانده ارمنى ايله مسكون اولان عوالى يى طولاشديغى حرده ايمدى حكومت
عثمانيه جهتنه قيام ايچون تشويق و [illegible] و روسيه يه كوكلى اولدرق كيتدى ايچون نصيحت ايتديكى و بونك
نتيجه سى اولدرق برچوق ارمينك كوكلى اولدرق روسيه يه متوجهاً حركت [illegible] ايتدكلرينك شهبندرلرى
آلنان رايورلرى اكمداشديغى و صوفيه يه مواصلتنده بر عثمانلى مأمورى اولمق صفتيله اولا سفارت سنيه
زيارت ايتمسى لازم كلمه [illegible] رقومك نه سفارت ونه ده شهبندرخانه يه اوغرامامسى كندلينك
تقاعد خائنانه [illegible] اوغراشديغى و حكومت عثمانيه ايله قطع علاقه ايلمك فكرنده بولنديغى بر دليل اولديغى
صوفيه سفيرلرى آلنان تحريراتده اسفار قلنمش و وضعيت حكومتده توضيح ايدن بويله بر شخصك
رخصت صفتيله اورنه ده بولنديرلمسى غير جائز كورلمش اولديغندن رقومك مأموريت [illegible] ديارلرى
ضمننده ايجاب ايدن تدابيرك اشكال و [illegible] مساعده بيورلمسى بابنده

٧٨٨٢

١٦٠

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی	تذکره				بطالتك قلمه ورودی تاریخی
		[illegible]					
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
		[illegible]					

عدلیه نظارت جلیله سنه

محمد

[illegible] تاریخ و [illegible] تذکره‌یه ذیلیدر اوزره ارمنی مرخصه‌سی
طوریان افندی حقنده سبق ایدن استعلامه جواباً پولیس مدیریتی طرفندن یازیلوب
ولایت شرایطاده مورود تحریراتله کوندرلن درکنارك صورت لفاً تقدیم قلندی عرض
واستعلام [illegible] وجهله [illegible] قضاسنك [illegible] ربعاً استکمال [illegible]
[illegible]

ادرنه ولایتی

مکتوبی قلمی

عدد

۱۲۴۸ خصوصی

۸۸۸۷۰ عمومی

محرمدر

۵۰

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه:

ادرنه ارمنی مرخصه سی طوریان افندینک احوالی و تاریخ انفکاکی حقنده بعض معلوماته دائر:

امنیت عمومیه مدیریتی افاده سیله وارد اولان ۲۶ تشرین ثانی ۳۳۰ تاریخلی و سکسان سکز نومرولی تحریراتی علیه نظارتپناهیلری جوابیدر صوفیه یه کیدرک مقاصد خائنانه تعقیب ایتدیکنه دلالت ایده جک بعض احوال مفسدتکارانه یه مجاسرت ایتدیکی اشعار بیوریلان ادرنه ارمنی مرخصه سی طوریان افندینک ولایتجه نه صورتله طانلدیغنه و نه زماندن بری بورادن انفکاک ایتدیکنه دائر پولیس مدیریتندن یازیلان درکنار تفصیلات مطلوبه یی شامل اولدیغندن برصورتی لفاً تقدیم قلندی. مومی الیه استانبولده خیلی مدت یطریق قائمقاملغنده مسبوق الخدمه بولنمق جهتیله تعقیب ایتدیکی مسلک و خطه حرکتک اوراجده تدقیقی ممکن اولدیغی علاوه اولنور افندم ۲۶ محرم ۳۳۳ و ۲ کانون اول ۳۳۰

ادرنه والیسی

عادل

ادرنه ولایتی

مکتوبی قلمی

عدد

خصوصی .....

عمومی .....

[illegible]

ادرنه ارمنی مرخصه‌سی طوریان بوراده [illegible] ارمنی کنجلکنک باشنده [illegible] وهرنه ایسه ایچون اولورسه اولسون
حکومته بالذات مراجعتلرینی منعه چالیشه‌رق دائما کندیلرینی مرخصه خانه‌یه ربط اوغراشمش وشخصه عائداک بسیط
واصحابی مراجعت ایتمکسزین حصول بولدیغی ایشلر ایچون کیجه دخی دوائر رسمیه‌یه مراجعتدن کری قالمامش واثنای سقوط
[illegible] افراد [illegible] اولدیغی [illegible] کلیسا اتصالنده [illegible] دائره‌ده آلیقویه‌یی وبربر رفرارینی
تأمین ایتدیکی مؤخرا الده ایدیلن برقاچنک افاده‌سندن [illegible] بالمناسبه کندیسنه
ایما ایدلدکده عسکر اولمیان بعض ارمنیلری خسته وبیکس اولمق طولایسیله براوطه‌یه قبول وتداوی ایتدیردیکی سویلمشیدی
رهبانک بعضلری کبی افرادک خرافاتله کلیسایه ارتباطی طرفداری اولمیان طوریان بونلری قالدیرمغه وفقط
بروجه معروض یالکز ارمنی مفکوره‌سنک تعقیبی امرنده فکرک ترقیسنه چالیشیر حدید المزاج سریع الانفعال
برکیمسه اولدیغی طانمشدر . والده‌سنک خسته‌لغی بالبیان ۲۱ کانون اول تاریخنده استانبوله کیدوب ۲۹ منه
تاریخنده عودت وصوفیه‌ده ارمنی مرخصه‌سی انتخابنه نظارت ایتمک اوزره ۲ نیسان اول تاریخنده صوفیه‌یه
عزیمت ایتمشدر . درسعادته کیده‌رک عودتنی متعاقب صوفیه‌یه عزیمتی استانبولدن تعلیماتی آلدیغنه ده دلالت
ایدر - ۱۱ کانون اول

ادرنه ولایتی
پولیس مدیریتی
رفعت

DH. EUM. 2. Şb, 3/30

34

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

سیواس ، ارضروم ، طربزون ، تفلیس ، وان ولایتلرینه

«شیفره»

ارمنیلر اوزرنده تحریکات سیاسیه ده بولنمسی قویاً مأمول اولان واوتردبری حال و حرکاتی داعی اولان

کوریلن بروسه ارمنی مرخصه سی سیواسلی ساحاق اوطه باشیانک پطریقخانه‌نک امریله ولایات شرقیه‌یه کیتدکده

تشرین ثانیده ارزنجانه متوجهاً بروسه‌دن انفکاک ایتدیکی اکلاشلدیغندن مرقومک اورایه ورودنده

تحت ترصدده بولندیریلرق مناسب پروسیله ایله‌نیه بروسه‌یه اعاده‌سی

ناظر

35

استانبول مدیریت عمومیه

قسم سیاسی ایکنجی شعبه

عدد

٧٤

امنیت عمومیه مدیریت علیه سنه

" محرمدر "

عن اصل دیمتوقه‌لی اولوب بالقان حربندن صوکره دده آغاجنده اختیار اقامت واجرای تجارت ایدن آلکسان اکسرجیان نام شخصک
محل مذکورده مصر، بلغارستان، روسیه واوروپانک مختلف محلرندن کیدوب کلن ارمنی قومیتلری منسوبینه ابراز سهولت واوراق مخابره
نقله وساطت ایتمکده اولدیغی استخبار قنمغله اوراجه کندیسیله تماس ایدنلر اکلاشلمق اوزره احوالنک نظر دقتده بولندیرلمسی اسبابنک
استکمالی تمنی اولنور. افندم " کاتوب اولنسه

استانبول مدیریت عمومیسی

مصطفی [illegible]

36

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ١٤٢

٥

وان ولایتنه

(شیفره)

...ه تبلیس اره سنده کی بعض ارمنی کویلیلرینک مسلحاً قیام ایده‌رک بونلره ارمنی عسکر فرارلرینکده
...ق ایتدیکی وکواشه کیتمکده اولان قاضی ایله رفیقنی وکواشدن اوراق پوسته‌سنی حاملاً وانه سوق
...ان پوسته ژاندارمه‌لرینی پوصویه دوشوره‌رک شهید ایتدکلری وبو سببله وان تبلیس پوسته‌لرینک
...خیر احاله‌سی کسب ضرورت ایلدیکی پوسته وتلغراف نظارتندن اشعار قلنمشدر. تبلیس ولایتیله بالمخابره تلغراف
...وطنک وپوسته‌نک تأمین محافظه‌سی وولایتجه موجود معلوماتک سریعاً ابناسی

ناظر

٤ کانون حوضی ١٥

37

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی
قلمی
عمومی
خصوصی

وان والیسی جودن بکه شیفره

محرم و مستعجلدر. بالذات جودن بر طرفنه حل اولنجقدر.

سعیدایدن استیضاحه جواباً ولایت وکالتندن آلنان ۱۶ کانون اول سنه ۳۴ تاریخلی شیفره ۸ قارچکان
وقوعاتندن صکره بوکره ده کواشه یارم ساعت مسافه ده کی آتالان قریه سنده کواشه قاضیسی
ایله وانه پوسته کوتورن ژاندرمه لرک نه ارمنیلر طرفندن شهید ایدلدیکی و قیامک شتاقه و خواصور حوالیسنه قدر
انتقال ایدرک شتاقده ده قائمقام ایله ژاندرمه لردن و مأمورین و اهالیدن بعضلرینک شهید دوشدیکی بیلدرلیور.....
ادامهٔ سکونه ایله برابر مقصد اصلی اولان حیثیت حکومتک تأمین محافظه سی ایچون تدابیر سریعه و قطعیه اتخاذی ایجاب ایدر ایکن
اسباب و سوائقی ولایتجه تماماً معلوم اولمسی ایجاب ایدن شو وقایعه قارشو بر سقیم و بی سود بر تدبیر اولمق اوزره
هیئت تحقیقیه و ناصحه کوندرمک بعوثلری سوق ایتمک و بو صورتله مرکز مفسدت بر قریه دیمک اولان آتالانده کی
قاتلری، ایچلرنده اجنبی ارمنیلرک بولنیغی بیلدیرمیه جقلری قاچیرمق بالاخره ده مفرزه ایله کویا خارجده وقوع بولنجق
بر تعرضه قارشو بو قریه یی محافظه ایتمک و شو حرکاتی اولجه ده اشعار اولندیغی وجهله قطعی و مؤثر ضربه لرله دها مبدأنده امحا و اطفا
ممکن ایکن ولایت دیکر قضالرینه قدر سرایت ایتدیرمک یازیاده شایان تأسفدر. شو حالی تولید ایدن تدابیر الی آن محله یه مستند
بر ضرورت نیجه سی اولرق اتخاذ اولنمامش ایسه وکیلک بو مسئله یی اداره ایده میه جکی کوستریور. مرکزه عودتکز دها ایچه بر زمان ایچون
ممکن اولمیه جق ایسه وکالته مناسب و متشبث بریسی اعزام اولنمق اوزره سریعاً اشعاری

ناظر

۱ کانون اول سنه ۳۴
۱۷

DH. ŞFR, 48/220

38

باب عالی

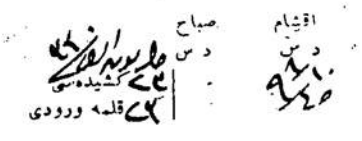

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

ارخروج ولایتنه الذین سبقت تلغرافنامه

صباح	اقشام
د س	د س
۲۲ کشیده‌سی	۹/۱۰
۲۲ قلمه ورودی	۹/۴۵

ذیل ۷/۸ [illegible] بعوث پاصدیرمه جیانک درسعادتده اولوب اولمدیغنک تسریع اشعاریه مساعده بیورلمسی تکرار استرحام اولنور ۲۲ [illegible]

والی
تحسین

٨٢٨٣
٤٥٦

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی	تذکره				بطالنك قلمه ورودی تاریخی
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
	٢٤ کانون ثانی	٢٤					

استانبول پولیس مدیریت عمومیه سنه

محل غایت مستعجلدر

مبعوث پاصدیر حاجیانك الیوم استانبولده اولمدیغنك یوقسه
تاریخ انفصالیه محل عزیمتنك سریعاً تحقیق و اشعاری تمنی ور اولنم

استانبول پولیس مدیریت عمومیه سی

قسم سیاسی اوچنجی شعبه

عدد
٤٧٥

داخلیه نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

امنیت عمومیه افاده سیله شرفوارد اولان ٢٤ کانون اولی تاریخلی و بیوزر اوچ خصوص مؤرخ ولو تذکره عالیه نظارتینا هیلری جوابیدر . قره کین یا صدیر ماجیان افندینک ٢ وهلتی تاریخنه مصادف صالی کونی حرکت ایدن روس وایوریله ارضروم عزیمت ایلدیکنک بالتدقیق اکلاشلدیغی معروضدر اصحاب امر و فرمان حضرتلرینه مدلول اولدیغی

٢ کانون ثانی

پولیس مدیر عمومیسی

٨٥٦١
١١٦

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی					بطالتك قلمه ورودی تاریخی
		[illegible]	شفره	[illegible]			
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
	٥ کانون اول ٢٢٠	٥					

ارضروم ولایتنه

محمدر

ج ٢٢ کانون اول ٢٢٠ پاصدیر صاحبانك ٢ ایلول ٢٢٠ تاریخنده حرکت ایدن
روس واپوریله ارضروم کیتدیکی یاتحقیق اکلاشلدی اوزماندیزی ولایت داخلنده
کورلمامسی بورادن طوغریجه روسیه یه کچرك ارمنی کوکلیلری ایله برلشمش اولمسی
مأمولدر بو جهت ولایتك معلوماتیله ده تأیید ایدرسه [illegible]
[illegible]
[illegible] مقتضی [illegible] دیرلر ده [illegible] اعطاسی

39

استانبول پولیس مدیریت عمومیه سی

قسم سیاسی ایکنجی شعبه

عدد

٥٨

داخلیه نظارت جلیله سنه

رولتو افندم حضرتلری

ایزمیته تابع آرسلان بك ، دونکلی ، اوده جق ، باغچه جك قریه لری کاملا ارمنی ایله مسکون اولوب بونلرده کلیتلی مقدارده سلاح و جبخانه بولندیغی ، ایزمیده شمندوفر جاده سنده کائن فرانسز فرارکتبنده ٢١ لرینجی اوتشی صالی کونی فرارلر طرفندن خیاقه قلعه نك انکلیز و فرانسز سفائنی طرفندن سکز میلدن بومبارد مان ایدلدیکی طلبه یه جزویرلمکله مکتبه و تلغراف جهازی بولنمسی محتمل ایدوکی ، نه ایزمیده نقی زاده دامادی صاریقلی عزیز افندی اسمنده برینك ارمنیلرله دوشوب قالقدرق کرك مسلمانلر و کرك ارمنیلر آره سنده حکومت عینیه بی محابا تنقیدات و اسنادات و تفوهاتده بولندیغی بعض خصوصاتی ایچون ایزمیته کوندرلمیه مأمورك جمله تحقیقاتندن اولمغله محله تبلیغات ایفاسی ایچون عرض کیفیت اولنور اولباب امر و فرمان حضرتلرینه مدار الامرکدر . ٢٥ لرینجی اوتشی

پولیس مدیر عمومیسی

مصطفی شاکر

٦٩٠٩
٤٠

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی					بطالتك قلمه ورودی تاریخی
٤٨٧	[illegible]	[illegible]	ازمیته تصرفنده				
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
٢١٦٨	[illegible]	[illegible]					

بیرنجی

ازمیته تابع ارسلان بیك ، دونکل ، اوده جق و باغچه جك قریه لری کاملا ارمنی
ایله مسکون اولوب بونلرك کلیتی مقدارك سلاح و جبخانه بولنمق و ازمیتده
شمندوفر جاده سنك کائن فرانسز قریه لر مکتبنده سنه حالیه تشریف اولنان بکرمی برینی کوننی
قریه لر طرفنه چیقان قلعه نك ایکنجی و فرانسز سفائنی طرفنه سکز میلیه بومبار دمان
ایدلدیکی طلبه جه ویریلکله مکتبده تلمذ تلغراف جهازی بوغاسی مأمول ایدوکی و بو ازمیتده
فقی زاده دامادی صاریقلی عزیز افندی اسمنده بریك ارینلرله دوشوب قالقدرق
کوك مسلمانلر و کرك ارینلر اره سنك حکومت علیهنك بی محابا تنقیدات و اسنادات
و تفوهات بولنمق جه ویریلیور بو باب بابیله جق تحقیقاتنه حاصل اولدیغی نتیجه نك ابلاغی

بابنده

[illegible]

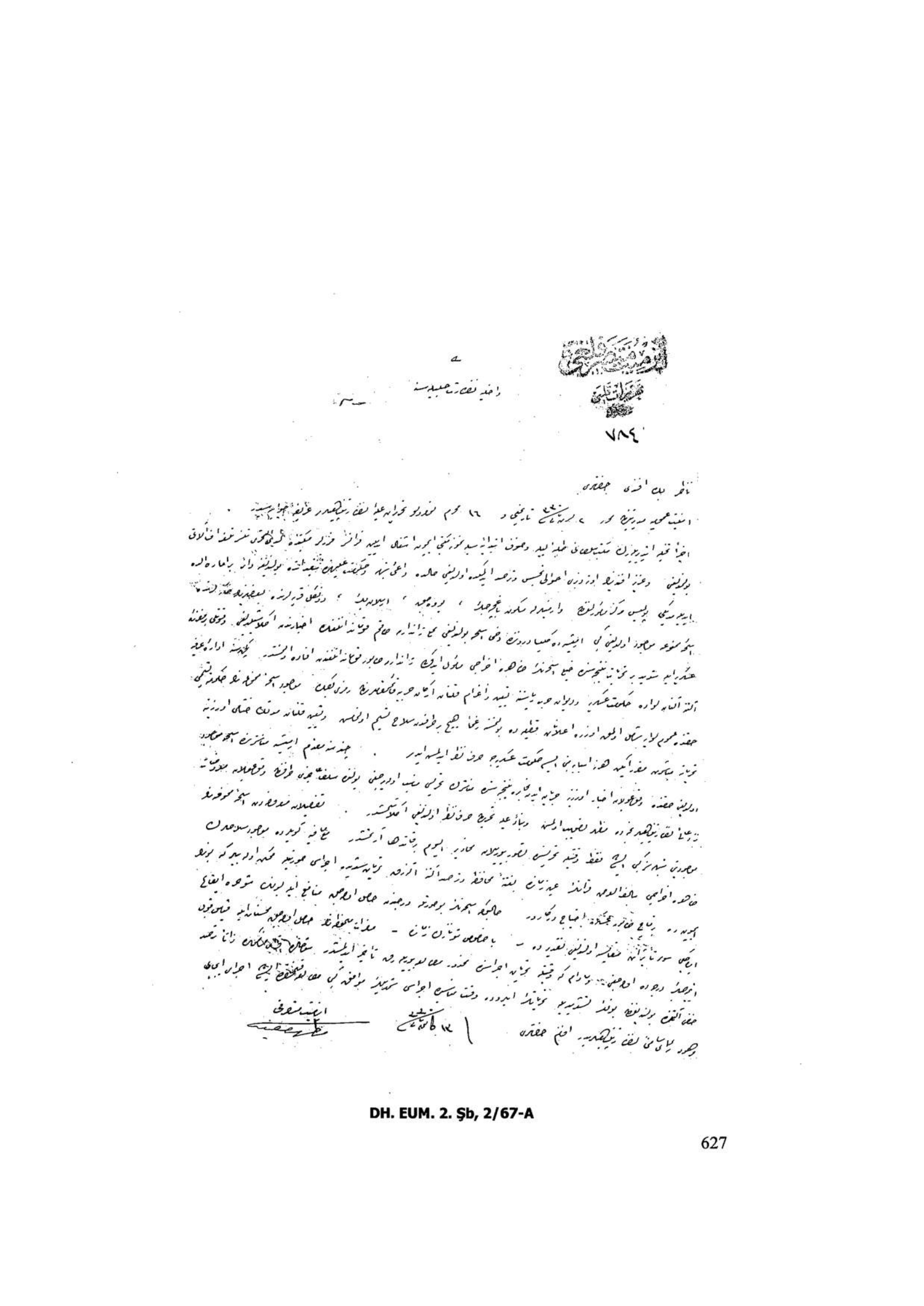

٧٨٤

ناظر بك افندی حضرتلری

امنیت عمومیه مدیریتنك محرر ٢ [illegible] تاریخی و ١٦ محرم نومرولو تحریراتیله نظارت پناهیلری عریضه جوابیدر .

اجزا تخلیه ایدیلرك مکتب سلطانی طلبه لیله وصوف ابتدائیه سیله نمونه مکتبی ایچون اشغال ایدیلن قرانلر قرارلر مکتبنده [illegible] تنسیق [illegible]

بولندیغی وعزیز افندینك اوزرینه احوالی تجسس وترصد ایدیلمکده اولدیغی حالده داعی شبهه وحکومت علیهنك تنفیذاتنده بولندیغنه دائر بر اماره الده

ایدیلمدیکی پولیس مرکز مأمورلرنك وارمیلرله مسکون باغچه جك ، بوره جق ، ایسلان بك ، دونکل قریه لرنده بعضلرینك [illegible]

اسمی ممنوعه موجود اولدیغی کبی امنیتده کیمسه دروننده دخی اسمی بولندیغی مع ژاندارمه حاکم قوماندانلغنك اخبارندن اکلاشیلدیغی وقوتلی برفرقه

عسکریه ایله شدید بر تحریات نتیجه سنده خیلی اسمی ظاهره اخراجی مأمول ایدوك ژاندارمه حاکم قوماندانلغندن افاده اولنمشدر . یکرمی سنه اداره عرفیه

آلتنه آلنان لواده حکومت عسکریه ودیوان حربه ریاستنه تعیین واعزام قلنان ارکان حربیه قائمقاملرینك رمزی بکك موجود اسمی ممنوعه نك حکومت تسلیمی

حقنده عموم لوایه شامل اولمق اوزره اعلانات قطعیه ده بولنمسنه رغما هیچ بر طرفدن سلاح تسلیم اولنمسه وتعیین قلنان مدتك ختامی اوزرینه

تحریاته مباشرت مقرر ایکن هر اسبابه بنی ایسه حکومت عسکریه جه حرف نظر ایدلمسه ایدر . چند سنه مقدم امنیتده مباشرتنده اسمی موجود

اولدیغی حقنده وقوعولان اخبار اوزرینه جریان ایدن مخابره نتیجه سنده مباشرتك تحریسی مناسب اولدیغی بولنمسه سلف عاجزی طرفنك وقوعولان [illegible]

[illegible] نظارت پناهیلری نه ده مظهر تصویب اولمسه وبناءً علیه تحریك حرف نظر اولندیغی اکلاشیلمشدر . تفصیلات مذکوره ده اسمی ممنوعه نك

موجودیتی شبهه سز کبی ایسه فقط وقتیله تحریسنه تصویر بیورلان محاذیر الیوم برقاتدها آرتمشدر . مع مافیه کویلرده موجود سلاحلرك

ظاهره اخراجی سالف العرض قرانك عین زمانده بغتةً محافظه وترصد آلتنه آلنرق تحریات شدیده اجراسی صورتیله ممکن اولدیغی بیلدیکی بونلر

ایچون ده برقاچ ضابطه عسکریه احتیاج درکاردر . حالبوکه اسمی بو صورتله درجه ده حاصل اولدیغی منافع ایله لرینك شوحه ایقاع

ایدیلمکده سوء تأثیرات مقایسه اولندیغی تقدیرده - باخصوص شو تأثیرات زمانده - مضرات ملحوظه نك حاصل اولدیغی محسنات ایله قیاس قوی

ایدیلمکده درجه ده اولدیغی [illegible] وقتیله تحریات اجراسنه محذور مصالحه بیورلیه رق تأخیر ایدلمشدر . [illegible] زاتا ترصد

خفی آلتنده بولندیغی بونك تشدیدیله تحریاتك ایدوده وقت مناسبده اجراسی شدیدیله موافقه کبی مصالحه قتلنمشدر ایسه اجرای ایجابی

وجهله رأی سامی نظارت پناهیلریدر . افندم حضرتلری

١٢ کانون ثانی سنه ٣٣

امنیت مستشارلری

[illegible]

DH. EUM. 2. Şb, 2/67-A

40

امنیت عمومیه
استطلاعات مدیریتی

عدد خصوصی	عائدیت	صنف	قسم

دائره نومروسی: ۸۷ [illegible]

شعبه نومروسی

مؤخر	مقدم

خلاصه :

تسویدی: ۲۷/۱۱/۱۳۳۰

تبییضی: ۱۸

قرارگاه عمومی استخبارات شعبه‌سی مدیریتی

آتینی قوه اردوی همایونه موجبنه آطه‌لی و هنچاقیانه قوقیه‌سنه منسوب
یالیسی ارمنی افرادک X مقدمی کوتیده قوزانه مبعوثیت سابقه‌سی هنچاق روسیه‌سنه
بویاجیانه (داد) طرفندن ویریلن نطقه استماع ایتدیرلک
بلده مرقومک فاعلیاسی و حاجیه یتیملرندن برادرزاده‌سی
نوارت کچه‌جیانه ایله بیلکده فوطوغرافلرینی چیقارتدقدن موثوقاً استخبار اولنمشدر
ارمنی افرادک بویله اساساً بر شرطله ارمنی مقکوره‌سنه چالیشان
هامپارسوم کبی اشخاصه تماس ایتدیرلمسی موافق اولدیغی حقنده
بو بوجهت حقنده ایجاب ایدنلرک نظر دقتی جلب اولنمش

X
کچه‌جیانه تأنیبی یکرمی
ایکی کوندر

DH. EUM. 2. Şb, 4/28

41

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

ارض: 2

اقشام د س

صباح د س

۲۹ کانون ثانی ۲۸

کشیده‌سی

قلمه ورودی

۱/۴۵

۲/۲۰

۲۸ منه

ارض - 2

معمورة العزیزدن کلن شفره

اکیه قضاسنه صاحب مکتبی معلمی بولنان قوقزیان شهباز طرفندن یازلمش اولان ارمنجه بر مکتوب اون کون اول بوراجه طوتلمش و مذکور مکتوبک ترجمه سنده روسلرک بورایی استیلا ایدرک میلاد عیسی پورطیسن روس بایراغی آلتنده کرملری کبی بر طاقم تخیاتده بولندیغی اکلاشلمش اولمغله مرقوم شهباز و مکتوبک ناقلی قره‌بت و مخاطب طوروس و ملقون تحت توقیفه آلنه‌رق اوراق تحقیقیه‌لریله برابر دیوان حرب عرفی‌یه تودیع ایدلدیکی معروضدر

۲۸ کانون ثانی ۲۸

والی

ثابت

42

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطمونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
بصره	»	معمورة العزیز	»	قدس شریف	»
بغداد	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
جاز	»	یمن	»	تکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینهٔ منوره محافظلغنه	

قره حصار صاحب متصرفلغنه

شیفره

تبلیسده ظهور ایدن ارمنی اشقیاسی وحلب ودرت یولده ینه ارمنیلرك عسکره قارشو وقوعبولان تجاوزاتی
وقیصریده ظهور ایدن کلیلی بوجالرله روسجه، فرانسزجه وارمنیجه غروپلری حاوی شیفره‌لی مخابرات اوراقی
مملکتده دشمنلرمز طرفندن بر اختلال تشبثی حاضرلانمقده اولدیغنه دلالت ایتدیکنه هر درلو احتمال قارشو بوکی
وقایع تحدث ایدن خاطرده تطبیق حاضرجه معامله ایله تحت سلاحده بولنان ارمنی افراد حقنده اردوی همایون باشه
انلغی مکالمتندن اردولره تبلیغات مخصوصه وعمومیه ایفا قلنمشدر. ملکیه متعلق ایدن خصوصاتده بلا افاتهٔ زمان
سیحیت عسکریه ایله بالمذاکره ایجاب ایدن تدابیرك تحاشی تطبیقنه فوق العاده اعتنا اولنمسی اهمیتله توجه اولنور.

ناظر

طلعت

۱ ساطر ۱۳۳۴

۱۵

وهاب

DH. ŞFR, 50/127

43

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

١٢١

الطه ولایته

ج ١٦ سالی ٣٣٠ درت یول ارمنیلرینک ١٢ سالی تاریخلی تلغرافنامه‌کزده اشعار قلنان موقعه
سوقلری موافقدر. حال و وضعیتک تقدیریله حکومت طرفندن اختلال و عصیانی انتاج ایده‌جک
احوال وقوعنه میدان براقلمامقله برابر ارمنیلرک حرکات و فعالیتلری تزاید ایدن مناطقده صوک
درجه‌ده شدت و سرعتله حرکت اولنمق و هر وقعه‌یی مؤثر و قطعی وسائط ایله محلنده اسباب وقوعیله
برلکده امحا ایتمک ایجاب ایدر ١٧ سالی ٣٣٠

ناظر

44

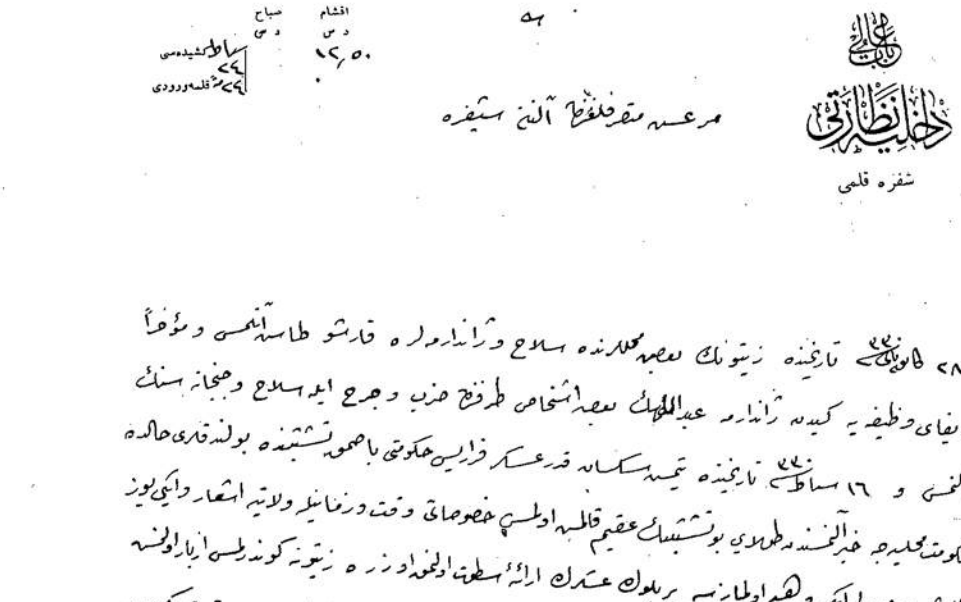

شفره قلمی

مرعسه متصرفلغنه آلنن شیفره

صباح ۹ س — اقشام ۹ س — ۱۲٫۵۰

۲۷ کانون ثانی تاریخنده زیتونك بعضه محلرنده سلاح و ذخیره لره قارشو طاسه آتمس و مؤخراً
ایفای وظیفه یه کیدن ذخیره عبدالملك بعضه اشخاص طرفنه ضرب و جرح ایدیلوب و جنجانه سبنك
آلنمسی و ۱۶ سباط تاریخنده تیمه سکسانه قدر عسکر فراریسی حکومتی باصمه تشبثنده بولندقدن حالده
حکومت محلیه جه خبر آلنمسنده طولایی بو تشبثك عظیم قالمه اولمسی خصوصاتی وقت و زمانیله ولایته اشعار و ایکی یوز
اللیشر موجودلی ایکی و یکمی اولمازسه بر بلوك عسکرك ارائه سطوت اولنمه اوزره زیتونه کوندرلمسی ایاز اولنمسه
و بر بلوك عسکرك اغراض درونجی اردو قومانداناغه یازلدیغی آلنن جوابنامه ده بلدیریلمه ایسه ده جهت عسکریه یه
هنوز بر تبلیغات وقوع بولمامشدر بوکه قاچقاقلقه آلدیغم تلغرافنامه مألفه اکثریسی عسکر فراریسنده عبارت اولان
اشقیانك حکومتی باصمه خصوصنده کی تشبثاری عسکره ویریلك اوزره ذخیره لردن استرداد اولنان بونلر اولتوز قدر معدل
ماوزرلر جنجانه نی المق و تلواف تلخی کسمك و مأمورلری اسلاحدی مع عائله قتل ایتمك کبی بر فکر اختلالانه یه مشتمل حرکاتی
و تشبثاردن بر قسمی فراریلر دیکر طاقمی حکومتك عدم وقوف ملاحظه سیله خانه لرنده ایسه لرده بونلرك دردسنه تشبث
اولنورسه عموماً قیام ایتمدی محتمل حالت اوحالده ایسه موجود ذخیره لر تسکینه غیر کافی اولدیغنی بیانله التجا بویورقدر عسکرك
اغراضه لزوم کوستریلمشدر مستغنی بعضه اطرافنی اوزره زیتونه اونه ویرلمی منع شقاوت اشخاصدن اولمغله برابر بشوجه ده محلی
و محل سائره عسکر فراریلرینه مالجأ اولمق اعتباریله برقات دها کسب اهمیت ایتمیه و آسایش تأمینی بونلرك بهمه حال
دردسنه متوقف بولنمسه حالده مرعسه طابورندن ایکی بلوكك اوراییه سوقی لزومی بوکره ده درونجی اردو قومانداناغه
یازلمشدر) ۲۷ سباط

مرعسه متصرفی
ممتاز

DH. EUM. 2. Şb, 5/32

45

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥

شیفره

معمورة العزیز ولایتنه

[redacted] سلاح ادخالاتنه توسط ایتدیکی و خارجده کی ارمنیلرله ترتیبات اختلالکارانه ایچون مخابره سی بولندیغی

[redacted] مکتوبدن اکلاشیلن شخص صامسونده خالی تجارتیله مشغول اولان خسرو قصابیان اسمنده کی کیمسه در مرقومک

[redacted] بولنان برادری کیفورقده توقیف ایتدیرلمشدر. کندیسنک دیوان حربه تودیع اولنمق اوزره صامسونه اغرامی

ناظر

٢٤ ساطنه

46

DH. ŞFR, 50/210

47

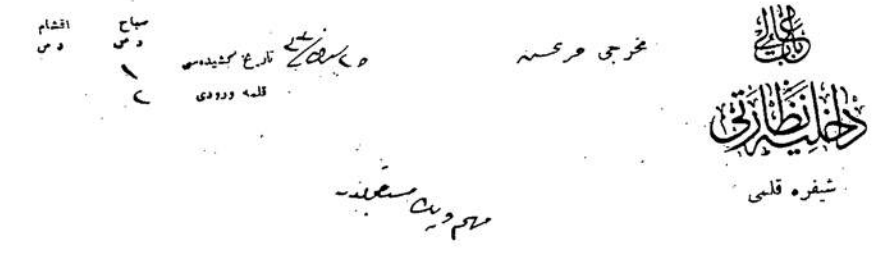

DH. EUM. 2. Şb, 68/30_1

48

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی زیتونه

۱ مارس ۲۲ تاریخ کشیده‌سی

۱ مه قلمه ورودی

اقشام	سهاج
دس	دس
	۹/۱۰
	۹/۱۰

دون وقت ظهرده زیتونه کلدم اولجه عرض ایتدیکم وقایعه ضمیمه دون کیجه اهالی ایله برابر دوریه
کزن ژاندارمه و عسکره اشقیا طرفنه تعرض اولنرق بر عسکر ایله اهالیدن بر شخص قتل
وایکیسی عسکر بری اهالیدن اولمق اوزره اوچ کشی جرح ایدلمش و اشقیادن ده ایکی مقتول
اولمشدر. وصولمدن صکره تلغراف تعمیر اولنمش و بشقه جه بر وقعه اولمامشدر. اشرانک درست
وتنکیللری مقتضی ایسه ضابطان عسکریه ایله جریان ایدن مذاکره‌دن غیر کافی اولان قوه
موجوده ایله تدابیر شدیده‌یه توسل ایدلمسی مناسب کورلیرک جوار محللر اهالی مسلمه‌سنک هر نه
مراجعت اولنمغله برابر تام موجودلی بر طابورله بر بصاریه جبل طوپنه جبلنه لزوم کورلمش
وکیفیت دردنجی اردو قوماندانلغی وکالتنه یازلمشدر. شمدیلک استمالتله اداره‌یه وجوار قضالر
تکالیف حربیه انبارلرنه بش اون کونلک ارزاق عسکریه جبلنه اقدام اولنمقده در.

۲۸ شباط ۲۲

زیتونده مرعش متصرفی

ممتاز

49

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

١

٥

مرعشه متصرفلغه

(شیفره)

زیتونده تحدث ایدن وقعه‌نك ماهیتی ایله شمدیه قدر تحقیقاتکزدن نه نتیجه استحصال ایدلدیکنك وارمنیلرك

اورا محیطنده نه کبی ترتیبات ومقاصدی آکلاشیله بیلدیکنك بالاطراف اشعاری

ناظر

٢٢١

DH. ŞFR, 51/88

50

ارض – 2

داخلیه نف ربیع الاول سنه

خلاصه

قافقاسیه ده کی اسلامله و اسرایه مظالم

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه سی

مهمه قلمی

عدد

٦٢١٥١-٢٥٤٤

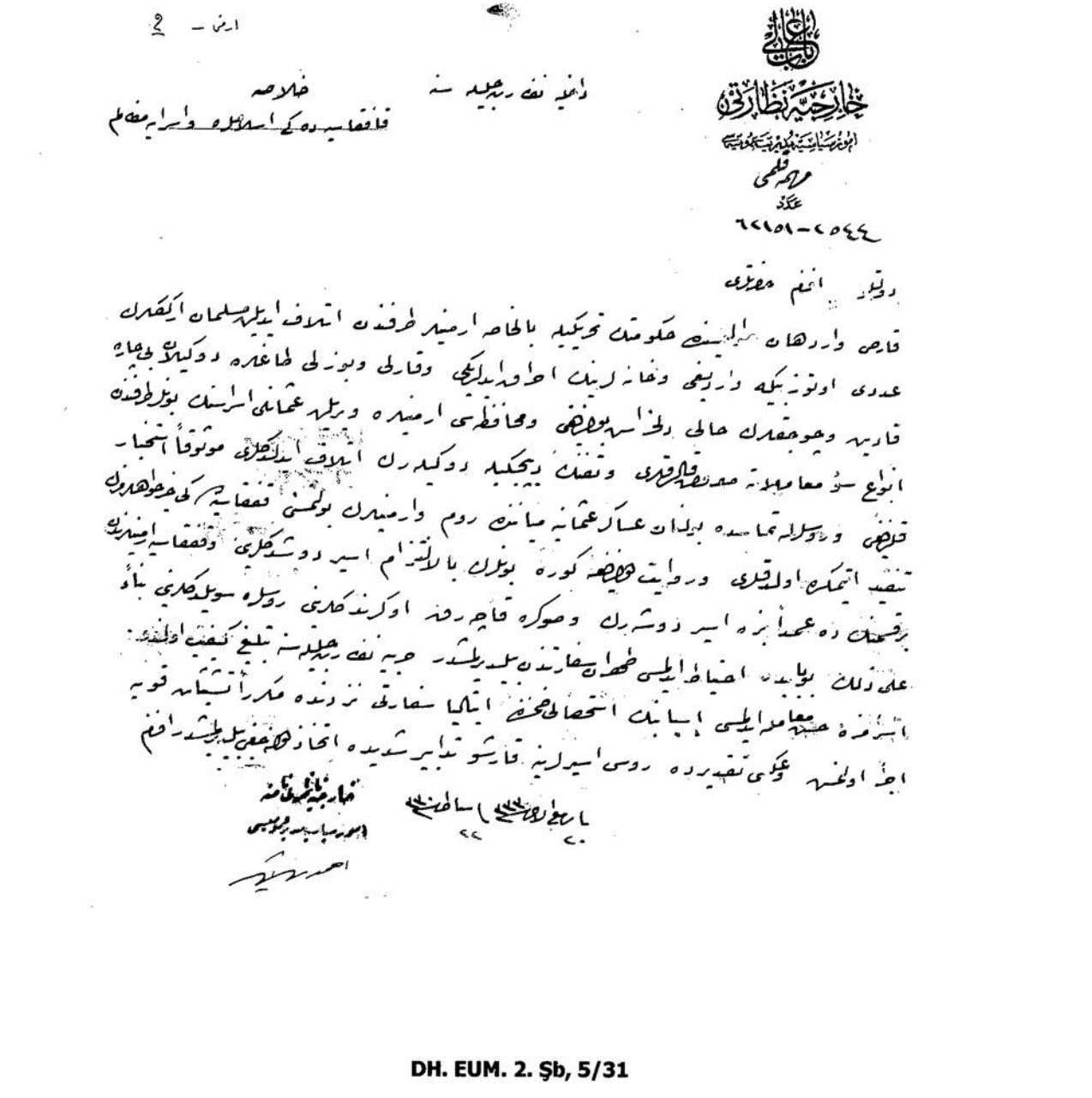

دولتلو افندم حضرتلری

قارص واردهان سوالیسنده حکومتک تحریکیله بالخاصه ارمنیلر طرفندن اتلاف ایدیلن مسلمان ارککلرک
عددی اوتوز بیکه واردیغی و خانه لرینک احراق ایدلدیکی و قارلی و بوزلی طاغلره دوکیلان بیچاره
قادین و چوجقلرک حالی دلخراش بولنیغی و محافظه سی ارمنیلره ویریلن عثمانلی اسراسنک بونلر طرفندن
انواع سوء معاملاته معروض قالدقلری و تفنک دیجکیله دوکیلرک اتلاف ایدلدکلری موثوقاً استخبار
قلنیغی و روسلرله تماسده بولنان عساکر عثمانیه میاننده روم و ارمنیلرک بولنمسی قفقاسیه ده کی خیرخواهلرمزک
تنفیذ ایتمکده اولدقلری و روایت دولتلو افندم کوره بونلرک بالالتزام اسیر دوشدکلری و قفقاسیه ارمنیلرندن
برقسمنک ده عمداً بزه اسیر دوشرک و صوکره قاچرق اوکرندکلری روسلره سویلدکلری بناءً
علی ذلک بو بابده احتیاط ایدلمسی طهران سفارتندن بیلدیرلمشدر حربیه نف ربیع الاول سنه تبلیغ کیفیت اولندی
اسرامزه حسن معامله ایدلمسی اسبابنک استحصالی ضمننده ایتالیا سفارتی نزدنده مکرراً تشبثات قویه
اجرا اولنمش و عکسی تقدیرده روسی اسیرلرینه قارشو تدابیر شدیده اتخاذ دولتلو افندم

خارجیه نظارتی نامنه

امور سیاسیه مدیریت عمومیه سی

احمد [illegible]

[illegible] ٢٠ ساطع ٢٢

DH. EUM. 2. Şb, 5/31

عثمانلی اردوی همایونی
باشقوماندانلغی وکالتی

شعبه
٢
٧٢٧٠ نومرو
١٠٩

سه

خارجیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

قفقاسیا ارمنیلرینک اسلامیه حقنده کی مضطلمه
روسلرک نه صورتله دلالت ایتدکلرینه دائر

معروضه جکرکمینه لریدر.
طهران سفارت سنیه سنک ٢٧ سباط ٩٢٥ تاریخ و ٦٤ نومرولی تلغرافنده قارص و اردهان حوالیسنده روسلرک تحریکیله یرلی ارمنیلر طرفندن اتلاف
اولنان مسلمان ارککلرک عددی اوتوز بیکه بالغ اولدیغی قارلی طاغلره قاچان بیچاره قادین و چوجقلرک حالی دلخراش بولندیغی و محافظه سی ارمنیلره تودیع
اولنان عثمانلی اسراسنک تفنک دیجیکیله اتلاف ایدلدکلری اشعار ایدلمش و بو بابده اوچنجی اردو قوماندانلغنه صوریلان سواله وارد اولان جوابلر بونی مؤید
بولنمش اولمغله بو خصوصده بیطرف دولتلر نزدنده تشبثات لازمه اجراسی معروضدر. اول بابده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر.

٢ مارت ٣٣١

باش قوماندان وکیلی ناصر

[signature]

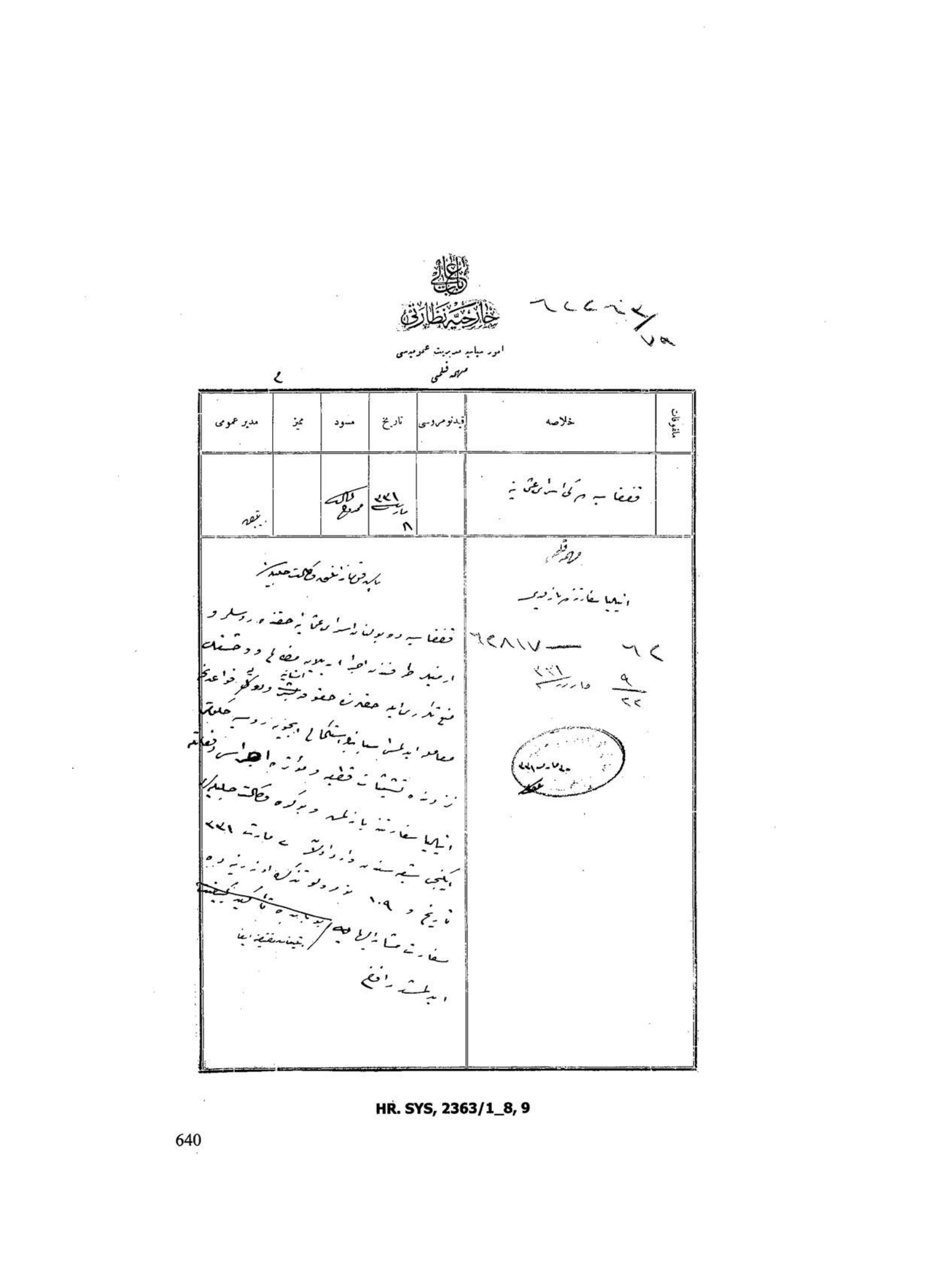

باب عالی

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

مهمه قلمی

ملفوفات	خلاصه	قیدنومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
	قفقاسیه‌ده کی اسرای عثمانیه		۸ مارت ۲۳۱	ممدوح [illegible]		[illegible]

مهمه قلمی

انیلیا سفارتنه یازلمدی

۶۲ — ۶۲۸۱۷

۹/۲۲ مارت ۲۳۱

۲۰ مارت ۲۳۱

باب قومیسیونلغی وکالت جلیله‌سنه

قفقاسیه‌ده بولنان اسرای عثمانیه حقنده روسلر و ارمنیلر طرفندن اجرا ایدیلان مظالم و وحشتلک منع تکرار ایله حقلرنده حقوق انسانیه و دولتلر قواعدنجه معامله ایدلمسی اسبابنده استکمال ایچون روسیه حکومتی نزدنده تشبثات قطعیه و مؤثره اجراسی دفعاتله انیلیا سفارتنه یازلمش و بو کره وکالت جلیله‌لری ایکنجی شعبه‌سندن وارد اولان ۷ مارت ۲۳۱ تاریخ و ۱۰۹ نومرولو تذکره اوزرینه ده سفارت مشارالیهایه ~~بو بابده تاکید کیفیت~~ بتیمنات مقتضیه ایفا ایدلمشدر افغ

HR. SYS, 2363/1_8, 9

51

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

حلبده کلمه شفره

اقشام صباح
دس
تاریخ ۲۴
دس
۱۷ / ۲۷
کشیده‌سی
قلمه وروده
۲ ۱۷ م

عتابج اسلام محله‌سنده ساکن اولان بعض ارمیلرك کیجه اشیالری قضیاً ارمنی محله‌سی نقل ایتدکده
اولادقلری وکیجه ارمنی وقوعنه اولده بوصورتله حرکت ایتدکلری عتاب متعرضلرنه اشعار ایدلمش
اوزرینه خوده العاده متیقظانه طوراندن مذکور متعرضلر بیلدیرلمکله برابر ملاقاته دخی صورتی عتا
آتیده مذبح تلفاظنامه‌ایله تعمیماً تبلیغات اتفاقیه‌ایله شدتی دردخی اردو قومانداننه وکالتنه
الانه تلغراف وضع آتیه دیه‌ایله لندنه هیچ بر ارمینك تبدیل مکان ایتمه‌سی مساعده اولنمامسی و
تبدیل مکان ایدنلرك تکرار اسکی محللرینه اعاده‌سی اتخاذ اولنان بعض تدابیرك تأثیراتی ارمیلرك
حکومت مطیع اولان قسمنده شو کونده حاصل اولان اندیشه و متنفرلکی تزیید ایتمکله کچه
اسلامده ارمیلرك عمومنك اهانتنه دائر برفکر حصوله بادی اولرك بدیهی نظراً عجزی
مناسب کورلمکده اولمغله بوصورتله حرکت ایدلمك لازم کلمکله عرض واستیذان اولنور

۱۶ مارت ۲۲

والی
جلال

صورت

زیونده عسکرلری بعض ارمیلرك کوستردکلری طور مخالفت وعصیانه اوزرینه دولتجه تأدیبلرینه
تشبث ایدلمشدر. حکومت بالکز ارباب جرائم ومخالفت تأدیب ایدر وجهه تأدیب منحصراً حکومت
عائددر. ارمنی وطنداشلرمزك قسم اعظمی بو شرذمه قلیلنك شو حرکتندن متأثر اولدقلری
کبی کندیلرینك وطن وبوطنلری هدف لوشه وتردده‌یه آزاده اولدیغنه مشعر ایدلمکده
هیچ بر قدر ارمیلره وسائر وطنداشلرمزه قارشو معاملات تجاوزیه و تحقیره بولنمامسی
بغایت اعتنا ایدلمیدر. بونك کبی کرك ارمیلرنه کرك افراد سائره‌نه مملکت سکونه واسایش اخلاق

اقشام د س | صباح د س

کشیده‌سی
قلمه ورودی

باب عالی
داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

ایده بیله‌جك تشبثات و توسلاتده بولنه‌جقلر حقلرنده یالکز قوای حکومتله تأدیبات سریعه
اتخاذ ایدلملی و هیچ بر صورتله افراد اهالینك مداخله‌سنه میدان و امکان براقلمامالیدر شو
اخطاراته حرفیاً رعایت ایدلمسی و بالخاصه طرفکزدن تقیدات مخادیه‌ده بولنلمسی مطلوب و ملزمدر

صورت

برنجی ماده — هیچ بر ارمنینك شو آرالق تبدیل مکان ایتمسنه مساعده ایدلمیه‌جکدر.
ایکنجی " — تبدیل مکان ایدنلر تکرار اسکی محللرینه اعاده اولنه‌جقدر.
اوچنجی " — اهالی مطیعه‌نك مال و جان و ناموسلری هر درلو تجاوزدن مصون و امین اولدیغی
عینیتابده اعلان اولنه‌جقدر.
دردنجی " — کرك اختلالجی کرك مطیع هر هانکی بر ارمنی‌یه اهالی اسلامیه‌جه اك اوفاقده بر تعرضه
اولور ایسه اشقیا مثللو درحال تأدیب اولنه‌جغی اعلان ایدلملیدر.

DH. EUM. 2. Şb, 68/34

52

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخصوص

زینون قشله‌سی

اقشام صباح

د س د س

۱۶۵۷ | ۱۷ کشیده‌سی

۱۵ / ۱ | ۱۷ قلمه ورودی

مستعجل

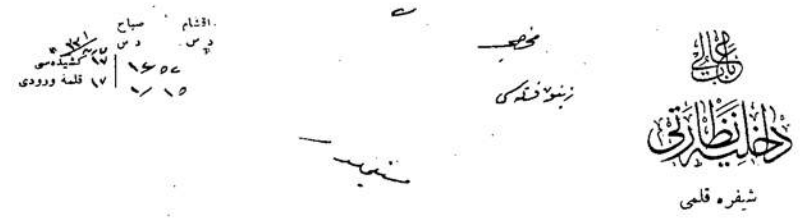

دوتکی تلغرافنامه‌یه لاحقدر. بوکونده فراری و بقایا افرادینک اشخاص مظنونه‌دن برخیلی کیمسه‌لر
الده ایدلمشدر. هیئت تحقیقه تحقیقاتنه دوام ایتمکده‌در. سرعتله نتیجه‌لندیرلمسی ایچون البستان مدعی عمومیسنی
ده دعوت ایتدم. زیتون غائله‌سی بکی برکی اولمیوب قدیمدر. اساسی تدبیر اتخاذ اولنمازسه آتیناده
تکرار ایده‌جکنه شبهه یوقدر. بعض سابقه‌لی غائله‌لرک محل آخره نقللری دردنجی اردو قوماندانلغه
یازیلان برصورتی زیلاً عصه ایدیلان تلغرافنامه‌ده‌کی مطالعه قوماندانلغجه تنسیب ایدلمشدر. انجق محل تعریب هر
کوسترلمدیکنه و بالطبع بو جهت نظارت جلیله‌لرینک تقدیرینه تعلق ایلدیکنه اقتضاسنک سرعت اراده‌سنه
منتظرم. مع هذا بوده مطلوب نحوه‌یی تمامیله دیره‌میه‌جکدر. تأخیرنه یاکسی اولمیان مطالعاتمی بیدرلی
عصه ایده‌جکم. شمدیکه توسلنه لزوم کوردیکم بر مطالعه‌یی بر وجهله زیر عصه ایدیورم. شویله‌که زیتون
لیلرک وقت وقت طغیانه جسارت بخش اولان باشلیجه سبب موقعلرینک مناعتی و جوازنه بعضا
قرانک جمله‌سی هم انکار اولان ارمنیلرله مسکون اولمسیدر. وقتیله بورالرده بعضا بعض اسلام کویلری
زینونلیلرک تضییقنه تحمل ایده‌میه‌رک طاغلمسی املاک اراضیلری ارمنیلرک بد ضبطنه کچمشدر. بناءً علیه
هم ارمنی نفوسنی تنقیص همده نفوس اسلامیه‌یی تزیید ایتمک ایچون مساعد اولدیغی ظننده بولندیغم شو حرکه
حائز اهمیت اولان بعض ارمنی کویلرینک اوده‌لق محللره نقلیله یرلرینه هنوز اوته‌ده بروده اولعاب
برلشمامش مهاجرلرک جلب و اسکانی مناسبدر. اطنه والیسندن بوکونه موقع قوماندانه وارد اولان
تلغرافنامه مندرجاتنده بو مطالعه‌یی موافقدر. کیفیتک نظارت جلیله‌لرینه عصه ایدلمسی بولنده والی
مشار الیهه جواب یازدیرلمشدر. واقعا بو معاملرک برخیلی مصارفی انتاج ایده‌جکی درکار ایسه‌ده
مسئله‌نک اهمیتنه نظراً شایان استکثار کوریله‌میه‌جکنه و مخصوصا صیغه‌جق تکرار ایتمکده اولان حکایه و
سوقیات عسکریه مصارفنه نسبتله یکدون مرتبه‌ده قالدیغنه بناءً اقتضاسنک سریعاً ایفا و امر ایناسی

زینون مرعش تصرفی

محتاز

۱۷ / ۲ / ۳۲

DH. EUM. 2. Şb, 68/35

53

قیصری سنجاغی متصرفلغی
تحریرات مدیریتی
عدد ۱۵۲۹ عموم
۲۹ خصوص

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

ایکی عدد فطوغرافک تقدیمنه دائر

ملفوفات
عدد ۲

دولتلو افندم حضرتلری

دوه‌لو قضاسی مرکزنده اظهار اولنان ارمنی ترتیبات اختلالیه‌سنده علاقه‌دار اولانلردن الده ایدیلان اسلحهٔ حربیه ایله بومبالر و فشنک و باروت کبی اجزای ناریه‌دن برقسمنی وارمنستان عد ایدلمک ایستنیلن ممالکک اسملری منقوشه و اعصار سابقه‌ده موجود ایکن سرنگون اولمسه بنای استقلالک انقاض و احجارینی ارائه ایدن بر تصویری حاوی لوحه‌نک منظره‌سنی کوسترن فطوغرافک ایکی عددی منظور سامی نظارتپناهیلری بیورلمق اوزره لفاً عرض و تقدیم قلنمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر

۱ جمادی الآخر ۳۳۳ و ۲ نیسان ۳۳۱

قیصری متصرفی

54

داخله نظارت جلیله

٨١

ناظر جرا اقتضا حضرتلری

ارمیشه قاچه‌سنه اهالی قرای سهتبه و بعضیه حیواناتی جرح و تلف ایتمک صورتیله مسلحاً دولاشقده اولان بسه تخصیص شریردن

اوچی مقدماً در دست ایدیلرک دیوانه حرب عرفیه تسلیم ایدلدیکی کبی لوندرک رفقاسنه وان شریری اولان مقرر اغلی

افضالی نام شخصاده بکلره الده ایدیلرک اوراق تحقیقه سبله برابر بولی دیوانه حرب عرفیه اعزام قضیه‌سی برای معلومات

محصل الصدر اقلم حضرتلری

ایرمیشه قضاسی

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ١٤

٥

دردنجی اردوی همایون قوماندانی

جمال پاشا حضرتلریه

(شیفره)

زیتون مرعشه وجوارندن اخراج ایدیلن ارمنیلرك تماماً قونیه یه سوقلری بالآخره [illegible]

اوبحیطده ده طوپلی برحالده بولنملرینی وبرمدت صکره ینه اوجوارده کی ارمنیلرله توحید [illegible]

ایتملرینی انتاج ایده جکندن شمدی یه قدر کوندریلنلردن بشقه آرتق او منطقه یه ارمنی کوندرلمسی

واسکندرون درت یول اطنه خاچین زیتون سیسی کبی مواقعدن طرد واخراجه لزوم کوریه جقلرك

باش قوماندان وکیلی پاشانك ده فکری وجه ایله حلبك جنوب شرقیسی ایله زور واورفه جانبنه

سوقلرینه ایجاب ایدنلره امر وتبلیغ بیورلمسی | ١١ [illegible]

نظر

[illegible]

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سونیه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چانقری~~	»
انقره	»	طربزون	»	~~زور~~	»
آیدین	»	~~تسالونیق~~	»	~~کر~~	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	~~موصل~~	»	~~قلعهٔ سلطانیه~~	»
بیروت	»	وان	»	~~سنتما~~	»
~~جازه~~	»	~~یمن~~	»	~~سکه~~	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره حافظلغنه~~	

~~بزنجی~~ ~~خزینه~~

~~بیجه~~ »

~~بغشیه~~ »

~~قره حصار صاحب~~ »

~~رعیه~~ »

~~بیجانیه~~ »

متعلق ، محترم ، بالداخلی

أدنی تعقیدانیك ممالك عثمانیه ده‌کی تشکیلات اختلالیه وسیاسیه‌سی‌یله اوته‌دن‌بری کندیلرینه تجاوزات
اداره تأمینه معطوف اولان تشبثری واعتلاء حدی متعاقب طاشناق قومیتی سنك
روسیه ده بولنان ارمنیلرك درحال علیهنده حرکته وممالك عثمانیه ده‌کی ارمنیلرك دخی اردوغه
دوچار ضعف اولمغه انتظار ایده‌رك اوزمان بتون قوتریله اختلال ایدرنه اجراتنده
ایتکده مقراتری وهرفرصتدن استفاده ایتمك صورتیله مملکتك جهاته واستقباله تأثیر
ایده‌جك حرکاتنه جرأتری بالخاصه بولنتك حال حربده بعض شوهره‌ده زتوبه
یله تبلیس ، سیواس و وانده وقوعبولان حادثاته اغیهٔ عصیانیه ایله برکره‌دها
ایتمه واساساً مرکزی ممالك اجنبیه‌ده بولنان دایلم عنوانتنه یله اختلاطکلاه
منتنی محافظه ایدن بتون بوقعیتلر ساعینك حکومت علیه اولارق هر درلو

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطمونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
بصره	»	معمورةالعزیز	»	قدس شریف	»
بغداد	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
حجاز	»	یمن	»	نکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینهٔ منوره محافظلغنه	

اسباب و وسائط مراجعت صورتیله نجهٔ آمالری اولان فخارتی استحصال مقصدی اطاقزه طویلاندیغی وقتده وسیواس ایله حال مائده ده میانه چیقاریلان بومبالرله وروپا اردوسنده گوشهلی آلایری تشکیل ایده رك روسیه‌یه بولکده مملکت صالدیرانه وعلم اصل عثمانلی مملکتی احالیسنده اولان ارمنی قومیتی رؤسالرنك حرکاتی واردوی عثمانی یه آرقه‌دن تهدید ایتدیرك صورتیله ویرك بیورك برمقیاسده آنلره ترتیبات ونشریاتی ایله تحقیق ایلیشدر. بالطبع حکومت کندیسیچون، مسئلهٔ حیاتیه تشکیل ایدیه‌رك قبول ایتمه‌ك وشبهاتك تمادیسنه بر زمان نظر اغماضه دوچار ایله باقامیه‌جغی ومنبع مفسده اولان قومیتلرك حال موجودتنی مشروع تلقی ایده‌جکی جهتله بالعموم تشکیلاته سیاسیه‌نك انفاسنه لزوم عاجل حس ایتمشدر. بناءً علیه نهایجه، طاشناقه وامثالی قومیتلرك ولایت داخلنده‌کی شعباتك درحال سدری ایله شعبه مرکزلرنك بولندیغی اوراده و فائقك قطعیاً ضیاع وامحاسنه امکان ایراغلمیوجه مصادره‌سی وقومیتلرك رؤسا وارکانلرنه تعقیب وبولندقدی کلدکده دوام اقامتلرنده محکم ومعز ارمنیلرك توقیفی وبولندقدی کلدکده دوام اقامتلرنده محذور گوروندکی ولایت شعباته داخلنده مناسب گوروله‌جك مواقعه طویلاندیریله‌جه

٢

دائرهٔ عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطمونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
بصره	»	معمورةالعزیز	»	قدس شریف	»
بغداد	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
حجاز	»	یمن	»	تکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینهٔ منوره محافظلغنه	

[illegible] اعطاسنه برغلمان وایجاب ایدن محلده صلاح تحریرینه باشلانیله رجعه هر درلو حال
[illegible] قارشو قومانداننلرله بالخاصه قوتلی بولنلمسی واجاآتك حسن تطبیقی اسباننك
[illegible] واستکمالیله ظهور ایده جك اوراق و وثائقك تدقیقی نتیجه‌سنده توقیف اولنان
[illegible] دیوان حربه توریعی اردوی همایونه بامه قومانداننغی وکالتیله باغداد تقرر
[illegible] وولغله ایجاب ایدن تدابیرك بالاطاف استکمالیله درحال تطبیق وتوقیف اولنان
[illegible] عدیلی اجاآتدن بعضیسی معلومانه اعطاسی وشو اجاآت حق قومیته کلن
[illegible] قارشو بوحرکت مهلکنی جائز اولمسنه بناءً بوطرفی اهالئ اسلامیه ایله ارمنی عنصری آره‌سنده
[illegible] انتاج ایده‌جکی بوشکل ویرلمسی)) کمال اهمیتله تمنیه اولنور.

ناظر

١١ نیسان ١٢٢١

بازلغه

کیم

امضا

ایچون بولنانلر واوشندی چیلیه جلب یلکز ، بتلیس ، ارضروم ، سیواس ، آطنه ، حرمشی
یازیلیه جقدر .

DH. ŞFR, 52/96, 97, 98

57

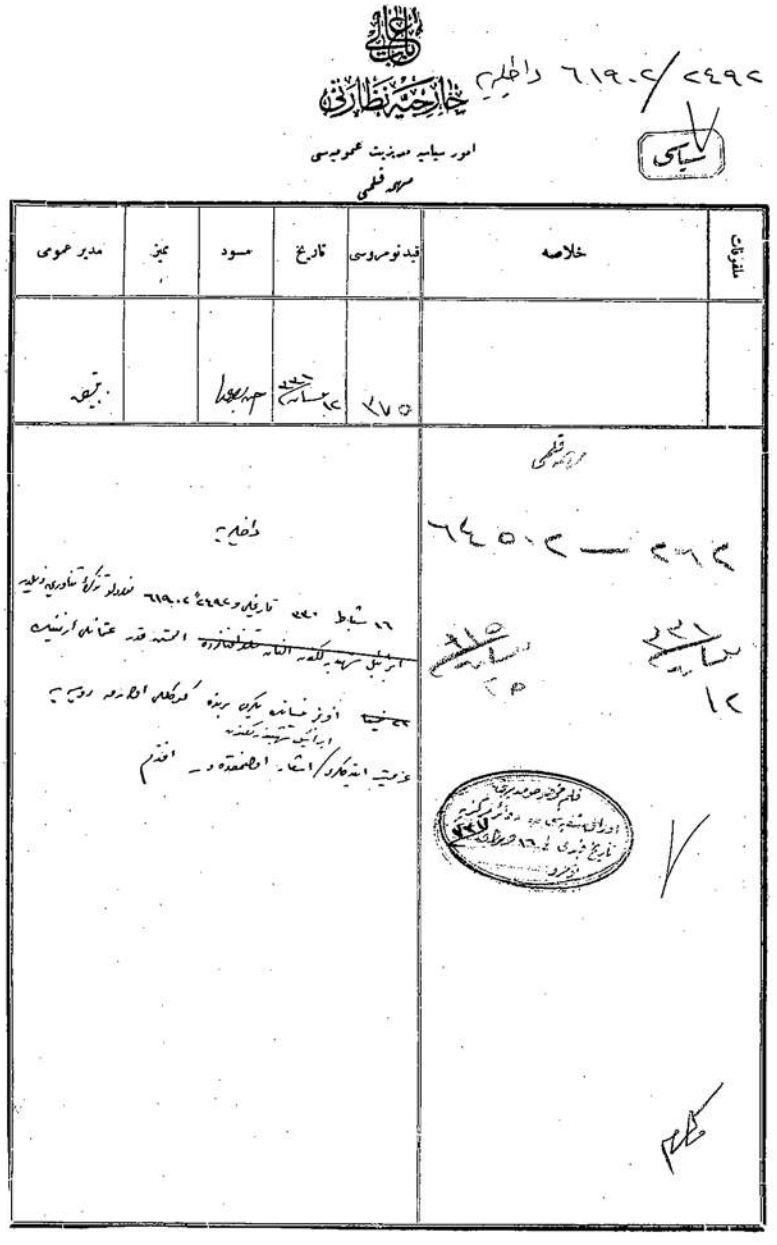

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

مهمه قلمی

ملفوفات	خلاصه	قید نومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
		۲۷۵	۱۲ [illegible]	[illegible]		[illegible]

مهمه قلمی

۲۶۲ — ۶۴۵۰۲

۱۲

داخلیه

۱۶ شباط ۳۳۰ تاریخلی و ۲۴۹۲/۶۱۹۰۲ نومرولو تزکره تناوریه ذیلدر

~~ابرائیل شهید بیلکدن الثانه تلغرافنامه~~ المشته قدر عثمانلی ارمنیلک

~~[illegible]~~ اوزرینه بیلکن برنده کوکلی اوصارمه رویه

ابرائیل شهید بیلکدن

عزیمت ایتدیکلری/اشعار اوصمقده در افندم

HR. SYS, 2879/19

58

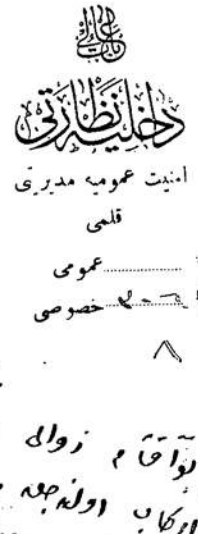

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

مستعجل و محرم

آنقره ولایتنه

بو آقشام زوالی اونی اوچ گچه حیدرپاشادن حرکت ایده جك تیمسه سکز نورولی تره نه
ارکاب اولنه جق و اوبرگون ساعت سکزده آنقره یه واصل اولاجق یوز آتمسه درن
نورولی تره نه اون بش پولیس ایکی ضابط بر قومیسی بر سیویل مأموری و سائره دن
مرکب تیمسه بش کشیلك قوت رفاقتنده اوراده یوز سکسان قدر ارمنی قومیته جیبری
رؤساسی و بوراده اقامتلرینه محذور گورلن ارمنیلر موقع اولنه جقدر. بونلردن
آتمسه تیمسه قدر اشخاصی دونکی شیفره ایله یازلدیغی وجهله آیاسن عسکری
دپوینه تحت توقیفده قالاجقدر و یوز قدریده برای اقامت آنقره طریقیله
کنغری یه موقع ایدیله جکدر. آیاشه موقع ایدیله جکلرك سنجان کدی
استاسیونده احضار اولنه جق قوتله طوغریجه منظور استاسیونه تفریق
اولنه رق آیاشه گوندرلمسی و یاخود جمله سنك آنقره یه جلب ایتدیریلرك
اورادن ایکی پوسته یه آیرلمق صورتیله آیاسن و کنغری یه موقعی
محافظ و سهولت جهتنده تقدیرکزه مودوعدر. ناظر

۱۲ نیسان ۱۳۳۱

DH. ŞFR, 52/102

59

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

قسطمونی ولایتنه

(شیفره)

ج ۱۶ نیسان سنه ۳۳۱ کنفری یه کوندریلن ارمنیلر موقوف اولمادیغی ایچون کندیلرینه قشله ده بولندیرلملری موافق دکلدر
اولجه ده تبلیغ اولندیغی وجهله اساساً قرار ایتملریده محتمل بولنمدیغندن قصبه داخلنده سربست براقیله رق محافظه لرینه
اعتنا ایدلمسی وبو رادن ترتیب اولنان برقومیسر معاونی ایله بش پولیسک کنفری یه در دست اعزام بوخصوصی

۱۹ نیسان سنه ۳۳۱

نظر

[illegible]

DH. ŞFR, 52/184

60

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

٢٦

مخرجی

ازمیر

سنه ٣٢١

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح

دس

اقشام

دس

٨/٥٥

٩/٢٠

٢٠ ١١ و ١٦ سنه ٣٢١ تبلیغات علیه‌لری ارمنی بوطانه ملحقاته یازلدی ازمیر و مغنیسا ده دون شبهه‌لی
و فوقیه‌یه منسوبه ارمنیلرک اقامتگاهلری تحری ایتدیرلدی بونلرده سلاح و بومبا چیقمادی
یالکز ارمنی فوقیه‌سنه متعلق بعض رسملرده بر طاقم اوراق ظهور ایتمشدر رسملر حفظه اولونمشدر
و اوتوز ارمنی مظنوناً توقیف ایدلمشدر کرک بو اوراقک و کرک مغنیسا ده ایکی ارمنیک خانه‌سنه
بوطانه ال یازوسیله محرر اوراق و دفاترک تدقیقاتی اجرا ایتدیرلمکده در اوده مشده
بوکون یا پیله جق تحریات ایله موجود اوراق اوزرینه اجراسنه باشلانان تدقیقات نتیجه‌سی عرض اولنه‌جقدر

والی

رحمی

٢٠ سنه ٣٢١

61

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ۲۱

قونیه ولایتنه

شیفره

ج ۱۷ سنه ۳۳۱ اورایه کوندریلن ارمنیلرك اسکان و اعاشه لری مصرفنك مصارف غیر ملحوظه [illegible]

تسویه سی تقرر ایده رك مالیه نظارتنه تبلیغات مقتضیه ایفا اولنمشدر. انجق بو جهت ایچون اورایه

صرفنه احتیاج کوریلن مبالغك تحقق ایتدیریلمه رك مالیه نظارتنه یازلمق اوزره مقدارینك و برای اسکان

شمدیه قدر ورود ایدن ارمنیلرك نره لردن کلدیکینك و قاچ خانه ده نه قدر نفوس اولدیغنك

نظر

اشعاری ۲۲ سنه ۳۳۱

DH. ŞFR, 52/235

62

مالیه نظارتی

مأمورین ولوازم مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠

ارضروم ، تیلیس ، وان ، سیواس ، معمورة العزیز ، دیار

ولایتلرینه

داخلیه شفره سیله تلغراف

ارمنی مأمورلرندن قسم اعظمنك حسن وظیفه دن زیاده غیرت ملیه ایله حرکت ایدر قومیته منسوبی [illegible]

قدر برچوق وسیله لرایله تعیین ایلمش اولدیغندن ولایت وملحقاتنده مستخدم ومالیه منسوب ارمنی [illegible]

بو وجه ایله قومیته لره مناسبتلری ویا مخالف صداقت وتابعیت حالری محسوس ومشهود اولاندن [illegible]

بولنان دفتردار ومحاسبه جیلر ایله بالاستشاره عزللری وایجاب ایدنلرك بالمخابره ارمنی بولنمیان [illegible]

سائره یه تحویللری ایله نتیجه اجراآتن معلومات اعطاسی ١٢ [illegible] ٣٣١

مالیه ناظری

DH. ŞFR, 52/249

63

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

(شیفره)

قسطونی ولایتنه

کنفری یه اعزام اولنان ارمنیلر میاننده بولنان دوقتور و اهرام طورقومیان آغوب نارکیلر [illegible]

قره بت کروپیان زاره باردیزبانیان پوزانت کچیان یروانت طولایان رفائل قره کوزیان [illegible]

قومیداسی افندیلرک در سعادته عودتلرینه مساعده اولندیغندن کندیلرینه تبلیغی

ناظر

٢٤ شعبان ٣٣١

DH. ŞFR, 52/255

استانبول پولیس مدیریت عمومیه

قسم سیاسی ایکنجی شعبه

عدد

٧٥

امنیت عمومیه مدیریت عمومیه

مومه -

اطرپازارلی انترانیک کنجیان ، ایزمیت دیون عمومیه بوجک مفتشی لئون زاقاریان ، ایزمیتده بعض قوریان ، جرابت ژامفوچیان نام شخصلر خچاق

قومیتی ایزمیت ارکاننده اولدقلری وحسب المأموریه کویلری طولاشمی حسبیله بولندقلری لئون زاقاریانک کویلرله تماسده بولنمی ده محتمل اولدیغی اشتیاقیتمغله

برای معلومات عرض اولنور .

پولیس مدیر عمومیسی

[illegible]

[illegible]

اوراق مخصوصه
٢٠٩٨٩ - ٢

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی					بطالتك قلمه ورودی تاریخی
			تحریرات				
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
٤٠٧١	٢٢ [illegible] ٣٣٤	٢٥ [illegible]					

قلم خصوصی

ایزمیت سنجاغنه

محلدر

آطه بازاری انزانیك کنجیان ایزمیت دیونجیلری بوجك مفتشی لئون زاقاریان ویا ایزمیتده
بغوص قوریان ایله خیرات ژامقوچیان نام شخصلرك خنجاق قوتیسی ایزمیت ارکانندن
اوصلقدن وبوندن حسبه اعلامیه کویلری مؤلاتشان لئون زاقاریانك کوبیلرك تاسده بولنمسی
محتمل بولندیغی پولیس مدیریتنه آلنان تذکره ده اشعار قلمنشدر. رقومون حقنده ده
بیلغاتی مخصوصه دائره سنده معامله ایفاسی توصیه اولنور اولیاسی

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

حکم خصوصی

(شیفره)

قسطمونی ولایتنه محرمدر

[illegible]ری یه تبعید اولنان میانده بولنان دیران کلکیان افندی یه استانبوله
[illegible]ودن ایتمرمک شرطیله مجائله سیله برلکده ارمنی بولخایان ولایاتدن آرزو ایتدیکی
کلده اقامت ایده بیله جکنک تبلیغی ایله اشعاری

ناظر

٢٥ میان ١٣٣١

66

DH. ŞFR, 52/286

67

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

۲۰۹ قلم خصوصی

(شیفره)

وان والیسی جوردن بکه

تبلیس والیسی مصطفی عبدالخالق بکه

باندان حل اولنه جقدر

وان گولی اطرافنده دوان ولایتنجه بالمخصه معلوم اولان مواقع معینه ده کی ارمنیلر
عصیان واختلال ایچون دائمی بر اوجاق حالنده بولندقلرندن بونلرک متکاثف
اولدقلری محللردن طرد واخراجلریله جنوبه دوغرو سوقلری تقرر ایتمسه وبو قرارک
درحال تطبیقی ایچون والیده ممکن اولان هر درلو معاونتک ایفاسی لزومی
بامه قوماندانلق مکاتبه اوچنجی ودردنجی اردولر قوماندانلرینه تبلیغ ایدلمشدر،
اساساً پک مفید نتیجه لر ویره جک شو تشبثک وانله برابر ارضروم جنوبجهتله
تبلیس مرکزینه مربوط ملح قضاره وبالمخصه موسه وصاسونله طالوری جوارینه ده تشکیلی
وتحتی تطبیقنه عائد تدابیرک اردو قوماندانلیله بالمذاکره ارضروم والیسی تحسین بک
طرفندن اتخاذی موافق گوریلرک کیفیت کندیسنه ده یازلمسه اوصفله ارضروم
مخابره اولنرق قرار منظورک ایجاب ایدن تدابیرک استکمالیله سریعاً ومنتظماً
تطبیقی وشیفره قوییه سنه تلغرافخانه دن اخذی

نظر

۲۶ میان ۱۳۳۱

DH. ŞFR, 52/282

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٤١١٢ قلم

(شیفره)

آنقره وقسطونی ولایتلرینه

آیا شده موقوف بولنان

کسنفری یه تبعید اولنان

ارمینیزک اسم وپدری اسمی ایله کنیه وصنعتی

واستانبولک محل اقامتی ومحل تولدلرینی حاوی بر دفترک سریعاً تنظیم ط

٢٧ نیسان ١٣٣١

نظر

69

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

آطنه ولایتنه

ج ۲۵ سنه ۳۳۱ خاچین درت یول وسائر مواقعدن شمدی یه قدر نه قدر ارضی چیقارلمشدر ونره لره

سوق ایدلمشدر ۲۹۲ سنه ۳۳۱

ناظر

آطه ولایتی

تحریرات اداره سی

عدد

عمومی ٥٨٨٤١

خصوصی ١٨١

داخلیه نظارتی جلیله سنه

خلاصه

ارمنی قومیتکوسلطه حقنده

دولتلو افندم حضرتلری

وارنه بولنیغم زمانده ، انحلال ایتمیه اولدقده روسیه ده کی آجیازیجی قومیتکوسلطه اجراءاتنی ایجوب ایدیورلر دیه مسموع اولدی . روسیه یه کیدیلرک روسیه یه تمسک اولنیغی بیان ایدیورلر . بوکونده بر وسیله ایله ارمنیلرک عمالاً عثمانیه ده کی ریاست روحانیه لری تحقیر ایدیلیور . ملفوف لسته ده اسامی و مواقعی کوستریلن اوچ نفر ریاست روحانیه ، قومیتکوسلطه سی بوکون آجیازیجی ریاست روحانیه سی اولمغه دعوت ایدیلمکده کلیسی و اوجیسی اولدقجه آجیازیجی قومیتکوسلطه سی الاولده محل اولوب بو دائره روحانیه یی ایفا ایدیورلر . آجیازیجی قومیتکوسلطه سی دائره روحانیه سنه انتقال ایتمکده کلدیلر .

بناءً علیه کوستریلدیکی وجهله ، بو قومیتکوسلطه دوائر روحانیه لری یاده جلب زمان کلدی . نه دن ؟ عمالاً عثمانیه ده بر موجود بر لرنده یشایان ارمنیلر بو کونده روسیه نک اشاره سی ایله آجیازیجی اولدقلری ریاست روحانیه سنه تابع اولمشلردر ؛ حکومت عثمانیه دخالتنده بولنمامق اولمق لازم کلیر ایسه روحانیه اولدقلری حده کوستریلیور ایسه ارمنیلر آرتوق روسیه یه بو وسیله ایله اولدقدن بو طریق روحانیه لری نهایت ویرلمه لری و داورنامه تحریر ایدیلیجکدر . بو ریاست روحانیه ؛ حکومت سنیه مزک عراق انتخابی تعیینه قابل اولور . حال حاضرده سیس قومیتکوسلطه سی مقامنی اشغال ایدن جماعت افنوعی آنمنیلیجی نجاری ؛ امور دیده ؛ حکومت سنیه مزه صادق و اویله انحلال ایدیورم که : بالعموم ارمنیلرده مرغوب بر ذاتدر . فکر عاجزانه م نزدیکی حضرت نظارتپناهیلرینه ده تنسیب و تصویب بیورلسه تقریر ده اجراءاتجه منوط رأی عالیلریدر . بیورمقلری اولبابه امر و فرمان حضرت مدار الامرکدر . ١٥ جمادی الاولی سنه ٩١ ، سنه ٢٢٢

اطه ولیسی

آطنه ولایتی

تحریرات مدیریتی

عدد

عمومی

خصوصی

ارمنی کلیسانه عائد باشی ریاست روحانیه‌لر

خلاصه

[۱]

آچیمیازین قتوغیکو سلفنک دائره‌سی

۱. ـ ولایات عثمانیه‌نک زیرده تعداد اولنانلردن مباقیسنک ارمنی کلیسالری

۲. ـ مصر ارمنی مرخصه‌لغی

۳. ـ بلغارستان و رومانیا ارمنیلریله ممالک اجنبیه سائره‌ده و آمریقاده بولنان ارمنی کلیسالری

۴. ـ عجمستان و هندستانده‌کی مرخصه‌لقلر

[۲]

سیس قتوغیکو سلفنک دائره روحانیه‌سی

۱. ـ اطنه ولایتی : اطنه ـ قوزان ـ جبل برکت و مرسین لوالری

۲. ـ ایچ ایل سنجاغی : بتون قضالریله برلکده

۳. ـ حلب ولایتی : حلب و عینتاب سنجاقلری

۴. ـ مرعش سنجاغی : تکمیل قضالریله برلکده

۵. ـ معمورة العزیز ولایتنده : ملاطیه سنجاغی [حضنصور ، حکیم خان ، باسنی ، کاخته] قضالری

۶. ـ انقره ولایتی : یوزغاد و چوروم سنجاقلری

۷. ـ سیواس ولایتنده : کدون ـ دارنده ، دیوریک ، تنوس ، بنیان ، عزیزیه قضالری

۸. ـ بیروت ولایتنده : لاذقیه سنجاغی

[۳]

ملغا اختمار قتوغیکو سلفنک دائره روحانیه‌سی

۱. ـ وان ولایتنک مرکز لواسنه تابع قضالر

DH. EUM. 2. Şb, 6/58

دیار بکر ولایتی
پولیس مدیریتی
عدد
٨١ عمومی
٩ خصوصی

امنیت عمومیه مدیریت علیه‌سنه

بك افندی حضرتلری

دیاربکر ارمنیلرینك حرکات خائنانه‌لرینی اثبات و ارائه ایدن یومیا دینامت و اسلحه‌نك ایکی عدد فطوغرافی لفاً عرض و تقدیم قلندی مع مافیه حرکات اختلالیه‌یی احضار ایدنلرك برچوغی توقیف ایدلمش و حقلرنده تحقیقات عمیقه اجرا اولنمقده بولنمش اولدیغندن نتیجه‌سیله حسن خدمت و ابراز فعالیت ایدن مأمورینه عائد معامله بلاخره بیلدیریله‌جکی عرض اولونور.

اولبابده امر و اراده اقدم حضرتلرینکدر. ١٥ مایس ٣٤٤

پولیس مدیری

DH. EUM. 2. Şb, 7/13

72

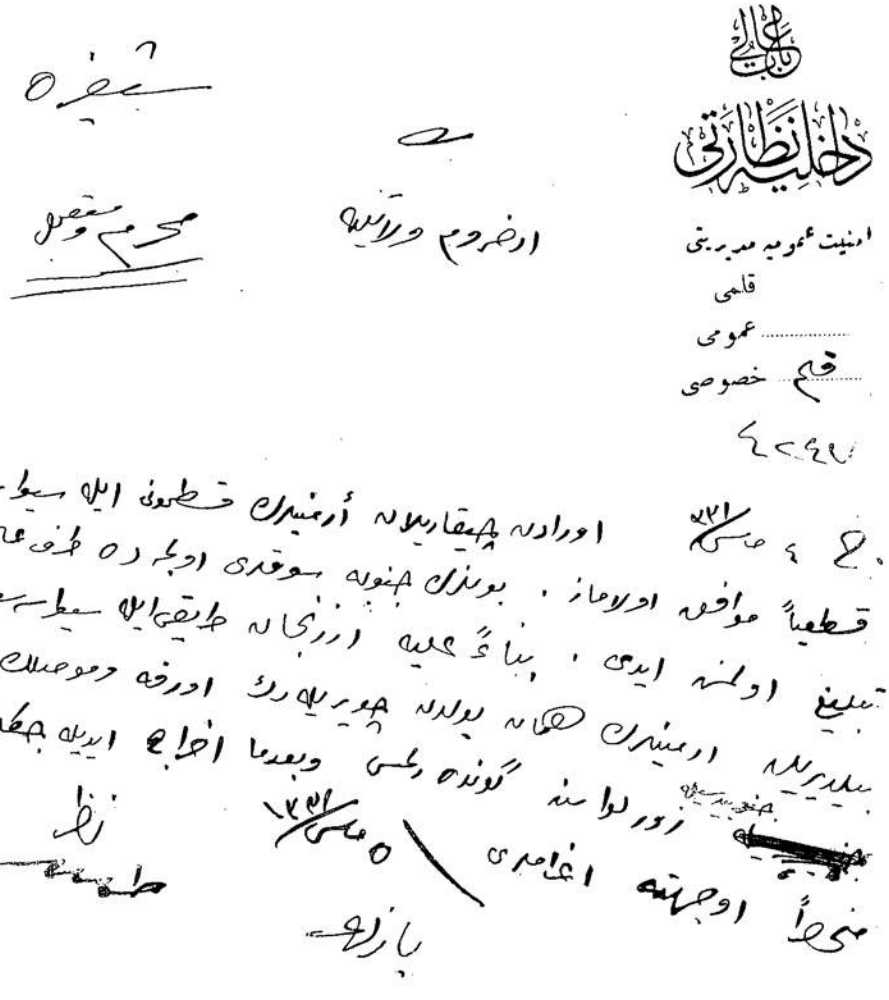

DH. ŞFR, 53/48

73

آیدین ولایتی

پولیس مدیریتی

تحریرات قلمی

عدد

۲۸۷ عمومی

۵۲ خصوصی

۵۰

امنیت عمومیه مدیریت علیه سنه

خلاصه

اولجه ارفی ۵ شناقسیون قلوبی ایکن بوندن بش سنه مقدم دعوی وکیللرندن پارسینج کولبنکیان
افضل طرفندن بلاشترا مسکن اتخاذ ایدیلان ارفی محله سنک موداسوقاغنده قرق بش نومرولو خانه نک مطبخ
دوشمه سی آلتنده دینامیت موجود اولدیغی بالتحقیق اکلاشلمی اوزرینه مذکور خانه ده شهر نیسانک یکرمی التنجی
پازارکونی اجرا قلنان تحریات وعمله معرفتیله اجرا ایتدیریلان حفریاتده مذکور دوشمه لر آلتنده وزمینک
اوتوز درت سانتیم عمقنده تصادف ایدیلان چوروشمه بر صندوق درونده اون غازتنکه سنه موضوع
یوز سکسان قیه دینامیت ایله طقوز عدد بوش بومبا قابی ظهور ایتمشدر . تحقیقات اجرا ایدلمکده اولوب
مواد مذکوره نک قول اردو مهمات انبارینه تسلیم ایدلدیکی واثنای حفریاتده چکدیریلان ایکی قطعه فوطوغرافک
منظور عالیلری بیورلمق اوزره لفا صوب عالی مدیریتپناهیلرینه تقدیم قلندیغی معروضدر اولبابده .

۶ مایس ۳۳۱ چهارشنبه پولیس مدیری

[signature]

DH. EUM. 2. Şb, 7/16

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

صحوه

سنه ۲۲۱

۱۷ تاریخ کشیده‌سی

۱۷ قلمه ورودی

صباح

د س

۱/۲۰

۷

اقشام

د س

۱۱۴۰ سنه ۲۲۱ خنجاق و طاشناق قوینه‌سی ارکانیله شبهه‌لی و مضر طاقمندن اون ارمنک توقیف و ایجاب ایدن یرلرک تحری ایدلدیکی و ملحقاتنه تبلیغات لازمه ایفا قلندیغی و تدقیقات و تحقیقاته دوام ایدلمکده اولوب تدابیر مقتضیه انضباطیه‌نک تماماً اتخاذ ایدلمش اولدیغی.

۱۷ سنه ۲۲۱

تصرف

نجمی

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

قیصری

سنه ۱۵ سلخ تاریخ کشیده‌سی

۱۵ صفر قلمه ورودی

صباح دقیقه ۲,۵۰

اقشام دقیقه ۲,۲۰

ج ۱۱ سنه ۳۳۱ بوراجه ممکن اولان تدابیر انضباطیه‌یه توسل ایله ایجابنده ارمنی محله‌لرنده طوپلنه‌جق نقاط بولنه‌جق مقدار قوت تعیین وآتی وقوعبوله‌جق حادثه‌یه قارشو اتخاذی مقتضی معامله عسکری قوماندانلغی مأموریه انضباطیه‌یه قرارلشدیرلدی یالکز قوماندانلر وانضباط رؤساسندن بولنمق اوزره خفی تعلیماتنامه‌یه ربط ایدیلمسه آیریجه الوی متجاوز محله‌لر بکلیسی تعیین اوله‌جق خصوصات سائره نظر اعتباره آلنمشدر. دوه‌لی ده یومیا انفلاقه‌لر بری متعقب تعقیبات‌لر تأثیریله بتقریب حادثه ایقاعنه مجاسرت ایدیلمه‌دیغی اولمشدر. بوکره تعقیبات توسیع ایدیلمسه ارمنی قلوبلری سد اولنمشدر. دوام اولنمقده بولنان تحقیقاتک نتیجه‌سی اولمق اوزره دوه‌لی‌ده بودفعه‌ده بوشالتلمسه اوچ یومیا بولندیغی کبی سلاحدار کل یوم آلده ایدیلکده در. بودفعه قیصریه مرکزنده دردست اولنان خفیانه طاشناقه قومیته‌لرینک قیصریه رؤساسی اعترافاتنه باشلادیلر. درت آی اول خفیانه طاشناقه قومیته‌لری مرکز عمومیسنده واقع اولان تلفیات اوزرینه آره‌لرنده تشکل بر هیئتم فدایی جمعیتی تعیین ایتدیکی اسلحه توزیع اولندیغی سویلیلر. بالقاء حرینده صوکره بکرتسه دعوت اولنان امریقا آوروپاده‌کی ارمنی قومیته‌لری رؤساسیله سائر ارمنی قومیته‌جیلری طرفنه بواجتماعده ارمنی قومیته‌لرینک خفی بر وضعیتله حکومت عثمانیه علیهنه حرکتلری تقرر ایتدکده صوکره قوزانه مبعوثی بویاجیانه حامیارسوم ایله فرقه‌لرک اشتباتنه تبلیغ اولندیغی وبکرسه اجتماعی مقرراتنک بر تدبیر احتیاطی بر وضعیه جعلی اولمق اوزره کویا اولوقت خفیانه مرکز عمومیسنجه قبول ایدیلمسه اولنیق وفقط درت آی اول خفیانه مرکز عمومیسنجه وقوعبولان تبلیغاته اوزرینه مسلحاً حرکت ایچون تشبثاته ابتدار اولندیغی افاده ایدیورلر. سلاح جلبی مقصدیله مجلس عمومی‌لو مجلس اداره اعضالری دخی داخل اولمق اوزره حالده یاره درجنده فعالیت ابراز ایدلدیکی اولاشمسه کلیتلی مقداره اسلحه مخزنه اجزای ناریه تشکیلی طقوز دینامیت دوم دوم قوشوندی ایله اختلال مرتبه‌لرینک

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

١١٢

مخرجی

دیاربکر

سه

		صباح	اقشام
		د س	د س
١٦	تاریخ کشیده‌سی		٤ ٥٠
١٦	قلمه ورودی		٥ ٢٠

١٤ [illegible] تلغراف ذیلدر مرکزجه تحریات وتعقیباته دوام ایدلمکده ودها بر چوق اسلحهٔ ممنوعه الده ایدلمکده اولدیغی کبی بشری قضاسی ارمنی کویلرنده اجرا قلنان تحریات نتیجه سنده یوز قرق یسه اسلحهٔ ممنوعه الده ایدلدیکی معروضدر ١٦ [illegible]

والی

رشید

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

اطنه

۵

۱۸ سنه ۲۲۱ تاریخ کشیده‌سی

۱۸ نه قلمه ورودی

صباح د س ۱/۲۵

اقشام د س ۲/۲۰

۱ — اطنه‌دن تبعید و توقیف اولنمسی لازم کلن ارمنیلر میانزه ایتالیا قونسلوسی ترجمانی بابیکیان‌ده واردر دیکرلری کبی بونی توقیف ایدرایسه‌ک بوراده‌کی عجمی قونسلوس وکیلنک فریادر اوزرینه سفارت اوراده باب عالی‌یه مراجعت ایده‌جک اخیراً ایسه ایتالیانلره قارشو براز معامله‌ٔ مجاملتکارانه‌ده بولنلمسی طرف نظارتنا هیدنه امر و اراده اولنور ایدی بو جهت حقنده‌کی اراده‌ٔ دولتلری مستأنفدر ۲ — اطنه درت یول حاجیه باغچه قوزان مواقعنده عین زمانده تجربات اجراسی و بونلر ایسه بربرینه اوزاق و متفرق بولنمسی اعتباریله مواقع مذکوره ایچون مقتضی تحری قوتلرینک اکا کوره بالحساب سوقی اقتضا ایتدیکنده بو خصوص جهت عسکریه‌یه مذاکره و تأمین ایتدیلنجه‌یه قدر ایشک تأخیری یوقسه ایری ایری زمانلرده همان تحری و توقیفاته ابتدار ایدلمسی نظارت جلیله‌لرنجه ترویج ایدیله‌جکنک اراده‌سی و تبعید ایدیله‌جکلرک ولایت داخلنده تبعید ایدیله‌جک محل مناسب اولمسنه بناءً حلب و اورفه طرفلرینه تبعیدلرینه مساعده اولنمسی مرجودر

۱۷ سنه ۲۲۱

والی

حقی

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

اسکیشهر

سه

		صباح	اقشام
۲۲۱ / ۱۸	تاریخ کشیده‌سی	۱۶/۲۵	د س
۱۸	قلمه ورودی	۱	

اسکیشهر قصبه‌سنده کوچک بر ارمنی محله‌سی واردر احوالی جالب دقت اولانلرک خانه‌لرنده تحریات
اجرا ایدلدی علی العاده سلاحلردن بشقه برش بوصنه مدی الده ایدیلان اوراق دروست تدقیقه در
مرکزه مربوط اوچ ارمنی قریه‌سنده لایقلی صورتله تحریات اجراسی ایچون ژاندارمه و عسکر کوندرلدی
کویلر اوراق اولدیغنه هنوز خبر الندمدی ملحقاتنه یالکز سفر بحصار مرکزنده بر مقدار
ارمنی واردر اوراقدن هنوز معلومات ورود ایتمدی نتیجه تدقیقات و تحریاتله مفصلاً عرض

طبیعیدر انلم ۱۸ / ۲۲۱

تصرف
رأفت

باب عالی
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی
١٧٧٨

مخرجی
اورفه

	صباح	اقشام
	د س	د س
١٩ نیسان تاریخ کشیده‌سی	١٢,٥٥	
١٩ ص قلمه ورودی	٢,٤٠	

ج ١١ و ١٦ نیسان ٣٣١ دردنجی اردو منطقه‌سنده اون یدی نیسان صباحنده تحریاته باشلانمش اردو قوماندانلغی
وکالتنده اشعار اولنمش اوزرینه دون صباح پولیس و ژاندارمه‌لر واسطه‌سیله اورفه‌ده اون قولدن تحری پوسته‌لری
چیقاریله‌رق ایجاب ایدن کلیسا و خانه‌لر کاملاً تحری ایتدیرلمش و کرچه اسلحهٔ ممنوعه بومبا و دینامیت کبی شیلر
ظهور ایتمامش ایسه‌ده ارمنی العباره برچوق اوراق کتاب و مکتوب بولنمغیله بونلرک ترجمه و تدقیقی ایچون بر قومیسیون
تشکیل حالنه‌رق ایشه باشلانمشدر. بومیانده داعیٔ شبهه اولان اون ایکی کشی نتیجهٔ تحقیقاته قدر تحت نظارته
آلنمشدر. ظهور ایده اسلحهٔ غیر ممنوعه شریکلرک تحت محافظه‌ده‌در. اورفه‌یه بر ساعت بعد مسافه‌ده بولنان و کاملاً
ارمنیلرله مسکون اولان کرمش قریه‌سنده‌ده عین کونده تحریات اجرا ایتدیرلمش ایسه‌ده کرک اسلحه و کرک اوراق نامه
هیچ برشی ظهور ایتمامشدر. اثنای تحریاتده شهرک داخل و خارجنه دوریه‌لر چیقاریله‌رق سکوت و انضباط تأمین
ایدلمشدر. مع مافیه حقیقت حال تحقیقاتک ختامنه متوقف حالنده بر قاچ کونه قدر اوراق اوزرینه ظهور ایده‌جک
معامله صراحةً عرض قلنه‌جغی معروضدر) ١٨ نیسان ٣٣١

اورفه متصرف وکیلی
نظمی

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

صامسون

۵

۱۸ سانه ۲۲۱ تاریخ کشیده‌سی

۱۸ ص قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

۵/۴۰

۶/۲۰

ج ۱۶ سانه ۲۲۱ صامسون و بافره‌ده شمدیه قدر اوتوز ایکی ارمنی توقیف ایدلمش والده ایدیلان
اوراق کیجه‌لی کوندوزلی تدقیق و ترجمه‌اتدیرلمکده بولنمش ایدوکی و سلاحلرك درجهٔ دوام
ایدلمکده اولوب استحصال ایدیله‌جك نتیجه‌نك و اسامیٔ موقوفیتك آیریجه عرض ایدیله‌جکی و تحریات
و تعقیباته کمال دقت و اعتنا ایله دوام ایدلدیکی معروضدر

۱۸ سانه ۲۲۱

جانینك متصرفی

سلیمان نجمی

باب عالی
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی

مخرجی
معمورة العزیز

٥

تاریخ کشیده‌سی ١٨ سنه ٣٢١
قلمه ورودی ١٨

صباح
دس
١٧/٢٥
٧

اقشام
دس

١١ و ١٦ سنه ٣٢١ ولایتی بوخان طاشنان و خنجان قلوبلری ذاتاً بر بچق سنه اول قیادلمسنه رسماً بر
موجودیتی قالمامق و یالکز خصوصی خانه‌لرده عقد اجتماع ایله چالیشمقده بولنمشلر ایدی شمدی‌یه قورتمق توقیف
و ترصد ده بوخان بو فوینه‌لردن ایسلم طاشتاقسو تیون فوینه‌سی ریکی باردن قصبت ایله اعضای منتسبه
و مضره سندن یدی و خنجان فوینه ریکی نشان خزاروسی یان ایله اعضای فعالیه سنه التی شخصی و نوباریان
فوینه ریکی و یرونستان ملت دکیلی تنکه‌جیان نیقوغه‌سی ایله اعضای فعالیه سنه دن شخصکه جمعاً یکرمی شخصی
بالا وقوعات تحت توقیفه التیغی والده ایدیلان اوراق ترجمه ایتدیرلمکده اولدیغی کبی کرک مرکزده کرک
کویلرده اسلحه تجاریانه دوام اولنوغی و ملحقاتیه ده لازمکلان معامله‌یه باشلانلدیغی حینده الده ایدیله جاق
نتیجه‌نک بیدرپی عصمه اولنجق و سایه دولتلرنده ولایتمز احوال و معاملات محوله‌سی شایان
شکران و محتویت بولندیغی معروضدر ١٨ سنه ٣٢١

والی
ثابت

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

مرعشه

٥

١٩ سنه تاریخ کشیدهسی ١١/٥ صباح دقیقه — الشام دقیقه

١٩ سنه قلمه ورودی ١٢/١٠

ج ١١ و ١٦ سنه ٢٢١ مرعشه لواسی داخلنده یاکنده مرعشه ده اصولی دائره سنده تشکل ایتمیه طاشناقه قومیتهسی شعبهسی واراییده دیکر قومیتلرك اصولی دائره سنده متشکل شعبهلری یوقدر. انجق خفیاده وخیر خواهلری نامنه اجرای فعالیت ایدن وصورت غیر رسمیده جمعیتلر تشکیل ایلیان اشخاص بولنور. زیتونده حرکات عسکریه اجراسنی ومرعشه دیوانه حرب عرفی تشکیلنی متعاقب بونلردن احوالی حالک شهر اولانلرك مساکنی تحری ونزد لرنده اوراده مضره بولنانلر در دست توقیف دیوانه حربه توزیع قلنمهلری بونلردن بعضیلری حقنده محکومیت وبعضیلری حقنده برائت قرارلری لاحق اولمشدر. بر طاقمی ایسه الآن موقوف ودر دست محاکمه در. مذکور طاشناقه شعبهسی ایسه اراده جلیلهلری اوزرینه ١٥ سنه ٢٢١ تاریخنده تحری قلنمهلری بعضیلر اوراده واشیا الده ایدلمسه واعضاسنه ایرو کلندی طوتیلوب توقیف واداره خانهلری سد اولنمشدر. تحقیقات لازمه اجراسنی متعاقب معامله مترتبه نك ایفاسی طبیعیدر. مهم دیمکه کوریلانلرك اسامیسی ٦ سنه ٢٢١ تاریخلو تلغرافنامه ایله درنجه ارو قوماندانلغنه وکالتنه بلدیریلمسه ودوغوسنده سؤاله ده مرقومونك مع عائله تبعیدلری مناسب حالدنیه جواباً یازلمشدر. آلنه جوابه کوره معامله اولنه جقدر. مرکزه ملحق بعضیلر ایسه کویلرینده تحریات اجراسی ایچون بری عسکریدن دیکری ژاندارمه دن ایکی ضابط قوماندانسنده بوکیجه بر مفرزه کوندرلمشدر. نفس زیتونده قصبه سنه قرای ملحقه سنده اجرا ایتدیریلمسه اولانه تحریاته ظهور ایدنلر اوراده مضره وقتیله دیوانه حربه توزیع اولنمه ومحلنده بقالری جائز کوریلمیانلر کیمسه لر ذاتاً تبعید ایلمشدر. یازاجه قضاسنده ارمنی یوقدر. البستانه وکوکسونه قضالرنك آلنه جق معلومات بشقه جه عرضه اولنه جقدر.

١٨ سنه ٢٢١

مرعشه متصرفی

نوشان

زیتونه نقطه ارمنی قالمشدر.

صدره لمه ایتمه ١٩

باب عالی
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی

مخرجی
اورز

٥

١٨ سانه ٢٢١
١٨ ر

تاریخ کشیده‌سی
قلمه ورودی

صباح
دس

اقشام
دس
٥/١٥
٦

مستعجله

١٤٨

ولایت ارمنیلرك قومیه تشکیلاتی یوقدر یالکز بلغار استیلاسی زمانده بعض مناسبتز احوالی
کورینلرك خانه سنده تحریات اجرا ویونلردن بك زیاده لسانه کلمش اولانلرینی
دمیرکوی یعنی صحاقووه نفی ایتمکی ودیکرلرینی ده تحت ترصدده بولندیرمدیغی تدبیر
کافی عد ایدیورم ولایتکی ارمنیلرك ماهیتی ذات سعیلرنجه ده معلوم بولندیغندن
شو خط حرکت مرکزك سیاستی ایله ولایات سائره‌ده کی معاملاته نظراً هم
آهنك اولورمی لطفاً اشعاری ١٨ سانه ٢٢١

والی
عادل

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

٤٥٠

مخرجی

نیکده

٥

٢٠ سانی ٣٣١ تاریخ کشیده‌سی

٢٠ مز قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

١٢/٢٥

١

ح ١١ و ١٦ سانی ٣٣١ عموم لواده یالکز ایکی بیک اوچ یوز ارمنی نفوس ذکوری اولوب بونلردن
صغار وکبار بش یوز یتمش بش نیکده سکز یوز اوتوز بر اقسرای درت یوز اوتوز نوشهر اوچیوز
التمش بر بور قرق سکز عربسون اوتوز بش اولوقشله اون سکز ارکوب قضالرنده بولندیغی و قومیته
شعبه‌لری بولندیغی اکلاشلمش ایسه‌ده ایچلرنده قومیته آمالنه خادم بعض کسانک بولنمس احتمالنه
بناءً مظنون کسان تحت ترصدده بولندیریلیور. دائمی شهر ادنی حاللری حس ایدلدیکنده بر موجب
امر تعقیبات و تحریات اجراسی طبیعیدر. ارکوب عربسون اولوقشله بور قضالرنده ارمنی موجود دینلر
قلعه‌مینی شدیدلک بر مناسبتسزلک اولمدیغی محللری اشعار ایتمه اکلاشیلیور. نوشهرده ایکی خانه تحری
ایدلمش ایسه‌ده برشی ظهور ایتمدیکی و یالکز اقسرای ده شهرلی بعض کسانک بولندیغی حتی بلدیه طبیبی دانیالک
قومیته آمالنه خادم اولدیغی قائمقاملقدن بیلدیرلمش اوزرینه تعقیبات و ترصداته بر فائده‌ها کرمی ویرلمه
ایچون ایکی پولیس مأموریله بر معاون مرکز لواده‌کی قره غول قپاندیرلمق صورتیله کوندریلیور. ترصدات
متمادیه وجدیه‌ده بولونلمش اکیداً تبلیغ و ظهور ایده‌جک حاله کوره ایجابی سریعاً اجرا و نتیجه عرض اولنور

فرمان | ٢٠ سانی ٣٣١

نیکده متصرفی

بهجت

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

قیصری

سه

۲۸ تاریخ کشیده‌سی

۲۰ قلمه ورودی

صباح

دس

اقشام

دس

۷/۵

۷/۲۰

۱۹۴۰ [illegible] خنجاقلرك اوراقی ترجمه ایتدیرلمکده در بوکون دوه‌لو مرکزنده دها اون یدی بوجبا بوصندی قیصریه‌ایله دوه‌لو ده بوکونه قدر الده ایدیلان بوجبالرك عددی یوز قرق التی دینامیت یکرمی التی درمارتین غرامانیهرکبی اسلحه حربیه ایکی یوز یکرمی عدد در تحریاته موفقیتله دوام اولندیغنه بیدرلی عصر معلومات ایرین جکدر

[illegible]

قیصری قصرفی

احمد مدحت

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

وان

۲۳ نیسان تاریخ کشیده‌سی ۷/۰۰ صباح د س

۲۳ مه قلمه ورودی ۸/۴۰ اقشام د س

بوکون شهرده اهمیتسز مصادمه اولدی (۲) خواصور ناحیه‌سنك مکس قریه‌سنده بولندیغی
خبر آلنان قرق ایکی کشیلك برارمنی چته‌سی مفرزه لرمز طرفنه صارلمش ومصادمه نتیجه‌سنده اوتوزی
اتلاف ایدلمشدر (۳) کلیسا سنده تحصن ایدن عاصیلر مفرزه طرفنه احاطه اولنمشدر مصادمه نتیجه‌سنده
هنوز معلومات آلنه‌مامشدر وثیقه جهتده شایان ذکر برشی یوقدر

۲۲/۲۳ نیسان ۳۳۱

وان والیسی
جودت

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

موصل

صباح د س

اقشام د س

تاریخ کشیده‌سی ۸ ماه ۲۲۱

قلمه ورودی ۹

۷

۲

خلیل بکله تأمین مخابره ایچون معروضه خطک انشاسنه دوامله برابر سید کاتله شحدینان مرکزی اولان شهری
اره‌سنده ژاندارمه دن و یرلیدن مکتب یوسنه تأسیس ایتمشدم کوکون خلیل بک افضالنک ۴ ماه ۲۲۱ تاریخلی بر تلغرافنامه‌سی الدم
. جودت بکک وانی تخلیه ایدرک باشه قلعه‌نک اوچ ساعت مسافه‌سنده‌کی چوخ کدیکنه طوغری چکلدیکی طیارک شحدیلک
حال سکونتده اولمسی حسبیله ایلیشلرمسی و رواندیزه ارزان سوقه دوامله برابر شهرتوشی و بیت الدباب طریقیله
باشه قلعه‌یه ده ذخیره سوقنی یازیبور . باشه قلعه ایچون ذخیره ایسته‌دیکنه کوره خلیل بکک باشه قلعه‌یه دوانه
طوغری اولان حکاته دوام ایتمک نیتنده بوصورتی اکلاشیلیور خلیل بک طرفنه تخلیه ایدیلان رومیه‌ده کردلرله
ارمنی فدائیلرینک مصادمه ایتمکده اولدیغی خبر الندی فی ۸ ماه ۲۲۱

موصل والی وکیلی
حیدر

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

١٨٢٧

مخرجی

قرارگاه قدس

٥

		صباح	اقشام
		د س	د س
١٠	تاریخ کشیده‌سی		٨/٥
١٠	قلمه ورودی		٨/٢٠

زیتون و ورن یول و سائره ارمنیلرك حلب حوالیسنه و سوریه نك شمال طرفلرینه نقللری حقنده حلب والیسی حالا
برامر صریح المدی ظننده‌یم لطفاً معروضات مسبوقم دائره سنه تسریع تبلیغات بیورلمسی مرجوردر

١٠ ملی ٢٢٨

دردنجی اردو قوماندانلغی
بر جوال

76

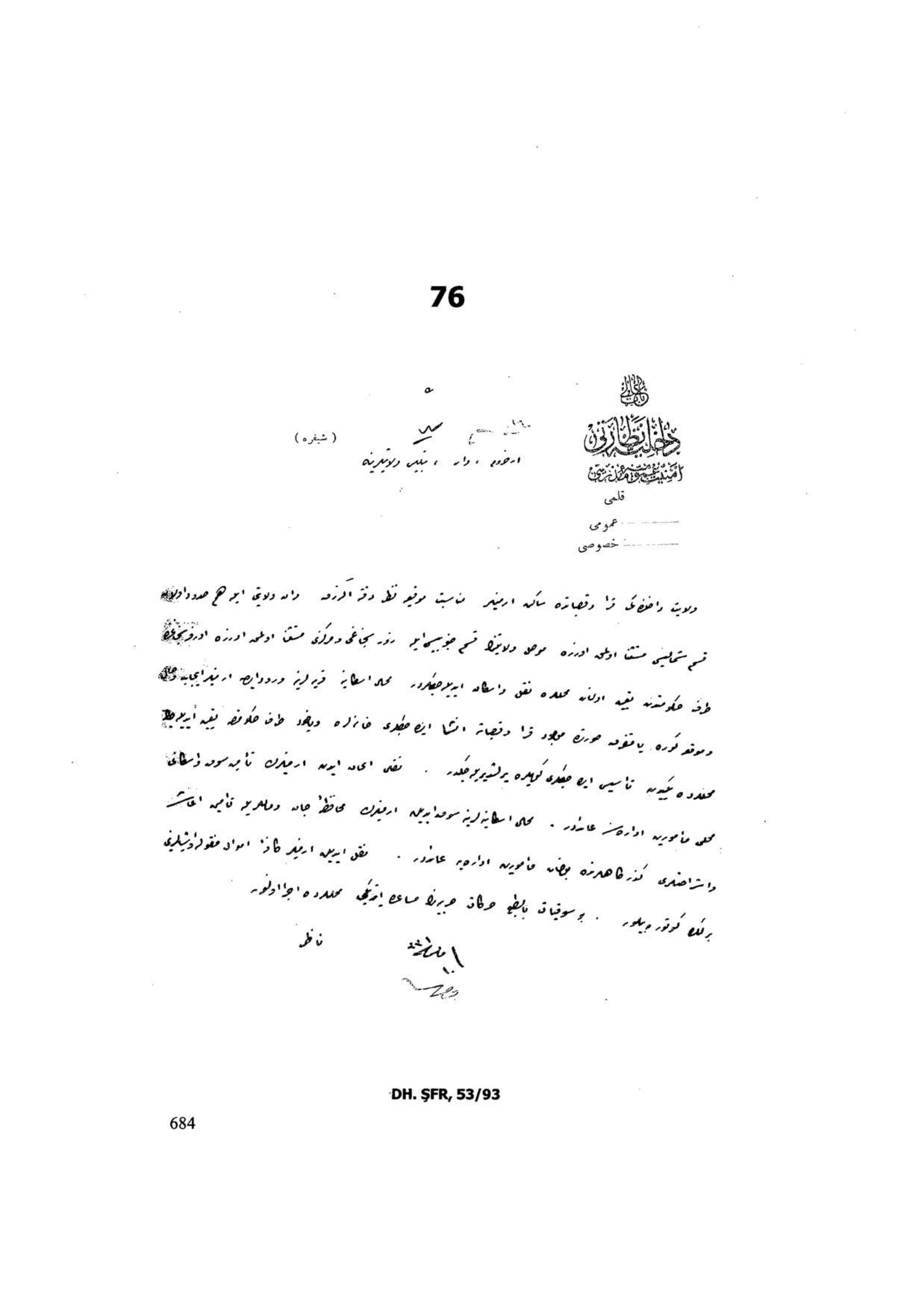

دخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی
عمومی
خصوصی

(شیفره)

ارضروم ، وار ، تبلیغ ولایتلرینه

ولایت داخلنده‌کی قرا و قصباتده ساکن ارمنیلر مناسبت موقعیه نظر دقت آلنرق وان ولایتی ایله هم حدود اولان
قسم شمالیسی مستثنا اولمق اوزره موصل ولایتنک قسم جنوبیسی ایله زور سنجاغی و مرکزی مستثنا اولمق اوزره اورفه سنجاغی
طرف حکومتدن تعیین اولنان محللره نقل و اسکان ایدیله‌جکلردر. محل اسکانیه قریه‌لرینه ورود ایدن ارمنیلر ایجاب و حال
و موقعه کوره یا متفرق صورتده موجود قرا و قصباته انشا ایده‌جکلری خانه‌لره و یاخود طرف حکومتده تعیین ایدیله‌جک
محللرده یکیدن تأسیس ایده‌جکلری کویلره یرلشدیریله‌جکدر. نقلی ایجاب ایدن ارمنیلرک تأمین سوق و اسکانی
محلی مأمورین اداره‌سنه عائددر. محل اسکانیه‌لرینه سوق ایدیلن ارمنیلرک محافظهٔ جان و مالریله تأمین اعاشه
و اشراطلری کذرکاهلرنده بولنان مأمورین اداره‌یه عائددر. نقل ایدیلن ارمنیلر کافهٔ اموال منقوله‌لرینی
برلکده کوتوروبیلور. بو سوقیات بالطبع حرکات حربیه‌نک مساعده ایتدیکی محللرده اجرا اولنور.

ناظر

DH. ŞFR, 53/93

77

قره حصار صاحب سنجاغی
منصرفلغی
عدد
١٨٨

خلاصه :

داخلیه نظارت جلیله سنه

محرمدر

دولتلو افندم حضرتلری

قره حصار ارمنیلرندن وطاشناقسوتیون افرادندن اولوب بوراده بقاسی محذوردن سالم اولمیه‌جغی ضابطه طرفندن خفی وجلی اجرا قلنان تحقیقاتله تظاهر
ایدرك دیگر اوچ رفیقیله برلکده قونیه‌یه اعزام ایدلدیکی ١٠ مارس ٣٣١ تاریخ ویوزسکسان ایکی نومرولو عریضه عاجزیله عرض اولنان دوقتور عربیانك استاسیون
طبیبی اولوب وجودینه احتیاج کورلدیکندن بحثله تسریع تخلیه‌سی اناطولی شمندوفری عسکری قومیسری توفیق امضاسیله آلنان شیفره تلغرافنامه‌ده اشعار ایلدیکی
وکیفیت اعزام تبلیغات عمومیه دائره‌سنده اسباب سیاسیه‌دن انبعاث ایلدیکندن یرینه دیگرینك تعیینیله تدویر امور ایتدیرلمسی جواباً بیلدیرلمشدر. مرقومون براده‌ده
صیق صیق اجتماع ایدرك جالب اشتباه حرکاتده بولندقلری تحقیقات معروضه‌ایله تظاهر ایلدیکندن برکونا القاآت مفسد تجویزاتلرینه میدان بر اغلمامق اوزره تبعید ایلدیکی
اولدقلرینك برای معلومات تکرار عرضه مسارعت قلنمشدر. اولبابده امر وفرمانی حضرت من له الامر کمدر. ١٢ مارس ٣٣١

قره حصار صاحب
منصرف وکیلی
قاضی

78

DH. ŞFR, 53/113

79

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥

ارضروم ولایتنه

(شیفره)

ج ١٢ مالی سنه ١٣٤١ و ١٠٥ ١٠ مالی سنه ١٣٤١ تاریخی شیفره صورتی زیره نقل اولندی :

تعقیب اولنان نقطهٔ نظر ولایتی روسی حدودنده بولنمسی طولاییسیله اوراده هیچ برارمنی براقماق

اساسنه مستنددر. بعض قسملرده کی ارمنیلرک عاجلاً اخراجی و بعض جهتلرده کیلرک تأجیل سوقی

بالطبع تقدیر عالیلرینه موددعدر. دیاربکر خرپوط سیواس ارمنیلرینک اخراجنه لزوم و احتیاج کورلمامشدر

نظر

١٤ مالی سنه ١٣٤١

80

DH. ŞFR, 53/152

مجلس وکلاء

مذاکراتنه مخصوص ضبط نامه

جلسه نمره سی	۱۶۲
تاریخی	
رمضان ۱۵	مایس ۱۷

مبدئیسی	
تبلیغ اولنیغی دوائر وتاریخ تبلیغ	
داخلیه، حربیه، مالیه	۱۸ مایس سنه

خلاصهٔ مالی

مسالحه حربیه جوار حلده ده ساکن ایندرلدن حدود عثمانیه اعدای دولت قاشو محافظه ایله شغول اولنوب اردوی همایون
حرکاتنه تصعیب وارز اولمه ولاماته عسکریه نقلیاتنه اشکال و تشویش توجه امکان رافعلاه و بالخاصه صفوف اعدانه اتحاد و ملکت
داخلنده قوای عسکریه و اهالی معصومه یه تعرض و تشدد و قصبات عثمانیه تسلط ایدن قتل و نهب و غارت و دشمن قوای
بحریه سنه ارزاق تدارکنه موانع مستحکمه ایله جلاندن برکچ عناصر اختلالیه نک ساحل حرکاتنه اوزاقلشدیرلمسی و عساکر
اسلامیه حرکاتنه و بلاد اولنان کویدن تخلیه سنه ایجاب ایدرلر بوبابده بعض کونا اطلاعات باستلامنده یقین و سه الجد وانه، تبلیس، ارضروم
ولایاتنه نفوس الف، نفوس بیک و نفوس یوسه مستقل اولمه اوزره الف، مرسه، قونیه، جلدبکت الوی و نفوس وسعه
مستقل اولمه اوزره رعیه محافظه وجهه ولایتنه مرکز قضالری مستقل اولمه اوزره اسکندرون، بیلان، جیتور و انلر کوتاهیه
قری و قصباتده ساکن ایندرلدن ولایات جنوبیه سوقنه بالتبدل وانه ولوتیدهم حدود اولوب قسم شمالیسی مستقل اولمه اوزره موصل
و بوتان و زور و سناغه و نفوسلر مستقل اولمه اوزره اورفه و سناغنه قسم جنوبیسنه وحلبه و بوتنک شرقیه و شرقیه جنوبه قسمنه و سیرت
و بوتنک قسم شرقیسنه تعیین و تخصیص ایدیلمکله نقل و اسکانه مباشرت و دوام ایدلکده بولندیغی بیانیله منفعت لسانیه دولت
مواقع تلقی ایدیلمه بوجه بیان اصول و قاعده مطرده یه ربط لزومنه و بوبابده بعض افاداته رأس واحد نفوس رسنک ۱۲ مایس
تاریخلی و ۷۷۰ نومرولو تذکره سی اوقونده .

قراری

فی الحقیقه دولتک محافظه موجودیت و امنیتی اغوا ایدن اجراآت و اصلاحاتک فداکارانه اوزرنده اجرا سورتنه
سبب اولان بوقیل حرکات مضره نک اجراآت مؤثره ایله امحا و ازاله سی قطعیا نقطه نظر قرار ایلنمش بولنوب ایشبو
اولنان اجراآتک اصابت بیرهان اولیغنه تذکره مذکوره ده و رسیده تعلیقه اوزره حرر الوسای قری و قصباتده
ساکن ایندرلدن نقل ایجابه ایندرلن محال مرتبه اسکانلرینه مرخصاً سوقه و ایصالیله کذرکاهلرنده تأمین استراحت و محافظه
جامعه مالده و مواصلتنک کیفیت ایرادیه صورت قطعیه ده اسکانلرینه قدر مراجعه تخصیصاتنه اعتبار ایله و احوال سابقه
سالمه و اقتصادیه ایله نسبتده کذلک اراضی توزیعی ایچون تحت احتیاج اولنوب طرف حکومتدن ساکنانک زراعت
و تجارتجه ارباب صنعت تخلیه و آلاتنه و ادوات توزیعی و ترک ایتدکلری سلکده قالان اموال و اشیالرینک و یاخود قیمتلرینک
کذلک زمان اعاده سی و تخلیه ایدیلمه کوندن مراجعه و عساکر اسکانیه املاک و اراضینک تحت تقدیر ایدیلدرلن کیفیتلرینه
توزیعی و تخلیه ایدیلمه شهور و قصبات کاتب اولمه نقل ایدیلمه اهالی یه عائد اموال غیر منقوله نک تحریر و تثبیت جنسی و قیمت و مقدارینه
صکره مراجعه توزیعی و مراجعه نک اختصاص و استغلالی خارجنده قالان جمله زیتونلک، طوتلمه، باغ و یورتقالقدر
و کاله، خانه، فابریقه و دیوکن عقاراتک بالمزایده بیع و یاخود ایجار ایله بدلات بالغه سنک کیفیتنه اعتبار ایدیلک اوزره
اصحابی نامنه امانة مالیه صندوقنه توزیعی و معاملات و اجراآت مسروده نک ایفاسی خصوصنده وقوع بولان صرفیاتک مراجعه سی

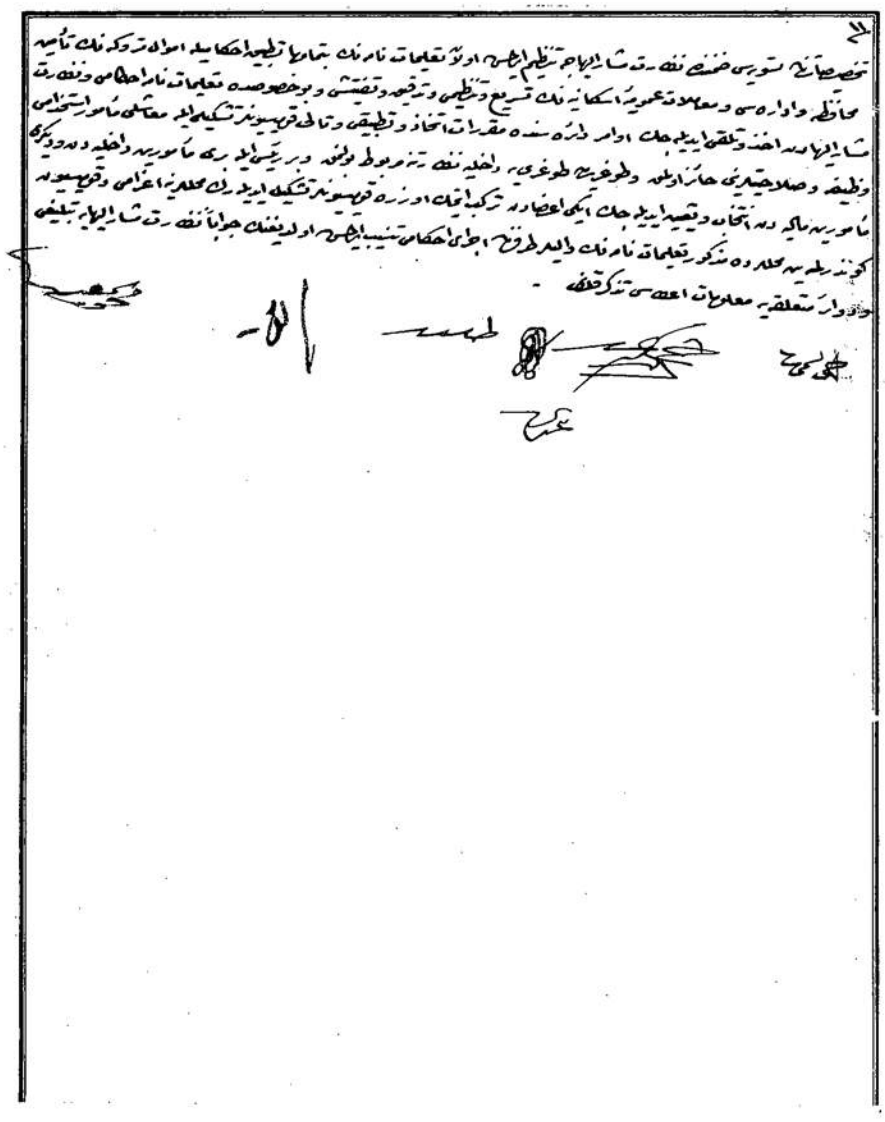

تخصیصاتنك تسویه‌سی ضمننده نفرت مشار الیهاجه تنظیم ایتمش اولان تعلیمات نامه‌نك بتمامها تطبیق احکامیله اموال متروکه‌نك تأمین
محافظه و اداره‌سی و معاملات عمومیه اسکانیه‌نك تسریع و تنظیمی و تدقیق و تفتیش و بو خصوصده تعلیمات نامه احکامی و نفرت
مشار الیهادن اخذ و تلقی ایدیله‌جك اوامر دائره‌سنده مقررات اتخاذ و تطبیقی و تالی قومیسیونلر تشکیلیله معاشلی مأمور استخدامی
وظیفه و صلاحیتلرینی حائز اولمق و طوغریجه طوغری‌یه داخلیه نفرتنه مربوط بولنمق و بر رئیسی ایله بری مأمورین داخلیه‌دن و دیگری
مأمورین مالیه‌دن انتخاب و تعیین ایدیله‌جك ایکی اعضادن ترکب ایتمك اوزره قومیسیونلر تشکیل ایدیله‌رك محللرینه اعزامی و قومیسیونلر
کوندرلمه‌یه محللرده مذکور تعلیمات نامه‌نك والیلر طرفنه اجرای احکامی تنسیب ایتمش اولدیغنك جواباً نفرت مشار الیهایه تبلیغی
و دوائر متعلقه‌یه معلومات اعطاسی تذکر قلنه .

MV, 198/24

باب عالی

داخلیه نظارتی

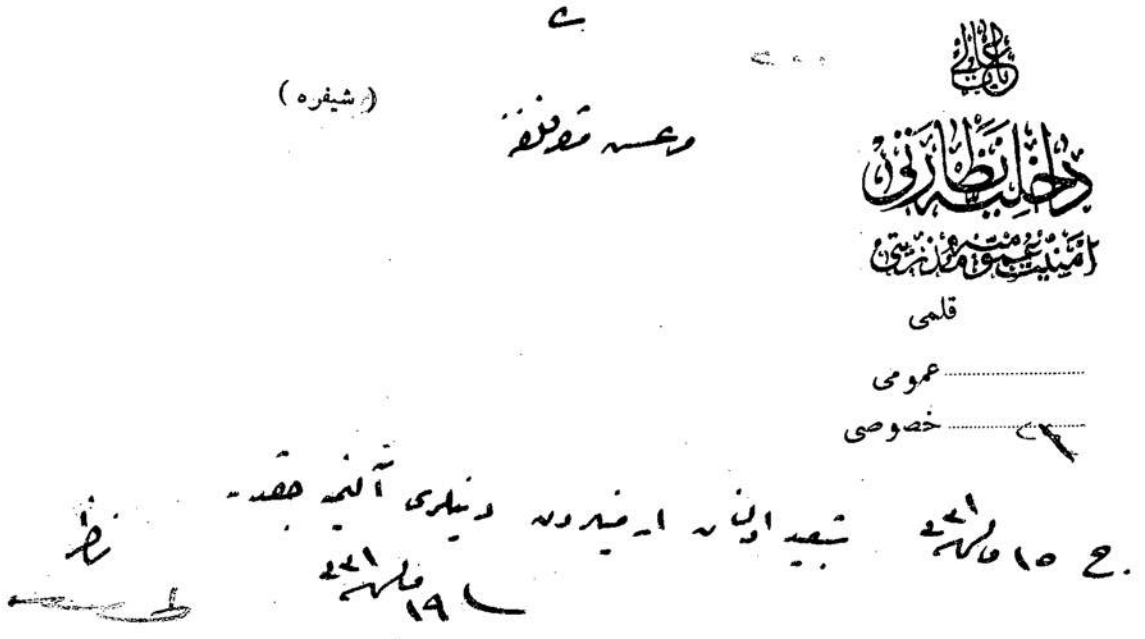

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

(شیفره)

وعسه مقرفلغه

ج ۱۵ مارس ۱۹۲۱ شبعید اولنان ارمنیلردن دینلری آلنمه جقدر.

۱۹ مارس ۱۹۲۱

نظر

83

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	~~سویه~~	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چنلبلی~~	»
انقره	»	طربزون	»	~~ذوب~~	»
آیدین	»	~~قسطمونی~~	»	~~عین~~	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	~~موصل~~	»	~~طرابلس~~	»
~~بیروت~~	»	وان	»	~~منلیا~~	»
~~جلنق~~	»	~~یمن~~	»	~~نجد~~	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~جبل نموزه محافظلغنه~~	

توه حصار صاحب تصرفنه

بلده تصرفنه

اسکیشهر

ارمیلرده تشبث و مظاهر اشخاص ایله حرب و دسایسك تبعید و توقیفلری حقنده‌کی تبلیغاتك
نصف محلده یاکلمه اکلاشدلمین واکثری یرلرده علی الاطلاق کوزه کورینمه اشخاص توقیف اولنرجه
محیطلرده بنه اغا موتی و توقع اعتبار یه بجاور دیکر بر محل تبعید ایدلیکی و برچوق یرلرده‌ده حقیقی ایلر مقدمت
حقنده هیچ بر معلومات یاپیلمیوب جریان ایدن محاکمات تأیید ایتمیه‌رك تشبث و مظاهر اشخاص وقوعنه جیدن بولنقری
یرلرده عین قابلیت فساد و بی حاز محیطده نقل به کندیلرینی صاعد محیطلره سوق دیمك اولدجه نظر اعتبارا
تبعیده بو جهتك نظر دقت آلنمسی و تبعید معاملاتنك ارمنیلرك محیط و کثافت اعتبارایله ایسه‌کوره بیوقعه‌ری
مناقشه‌کی اشخاص حقنده تطبیقی

۱۹ مایس

DH. ŞFR, 53/201

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

قسطمونی ولایتنه (شیفره)

کنفری یه سوق ایدلمش اولان طاشنا قسویتون قومیته‌سی ارکانندن ازاد امارد صاحبی حلیه تریاقیانک

محفوظاً آیاشه اغراض ۲۵ مالی ۱۳۳۲

نظر

طلب

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

قونیه ولایتنه

شیفره

زیتون وحوالیسندن سلطانیه یه نقل ایدیلن بیلدعائله قدر ارمنینک آیین مذهبلری ایچون پطریق وکیلی
ایله برمقدار زیت مقدس وکتب والبسهٔ روحانیه کوندریله جکی ارمنی پطریقلکنک مراجعتی اوزرینه
عدلیه نظارتندن بیلدیرلمشدر. فی الحقیقه بویله براحتیاج اولوب اولمادیغنده وپطریق وکیلینک اغراضی
حقنده کی مطالعه کزک اشعاری ٢٦ مارس سنه ٣٢١

نظر

86

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥

مرعشه متصرفلغنه (شیفره)

ح ٢٤ مارت ٤٤ ارمنیلری اخراج اولنان لوا ملحقاتنده تجارت و سائر صورتله اقامت ایدن

ارمنیلرك اساساً مقید بولندقلری مملکتلرنده براقلملری موافقدر.

٢٦ مارت ٤٤ نظر

87

قلعهٔ سلطانیه متصرفلغه

(شیفره)

قلمی

عمومی

خصوصی

[illegible] ده موجود بش یوز نفوسی ارمنینک محل مذکورده بولنملری اوراقوماندانلغنجه
موافق کورلدیکی وبونلرک کچن ایتلیا حربنده شتلک یاپدقلری ده ایشیدلمش [illegible]
[illegible] قومیتیره منسوب اولانلرک دردستی و دیکرلرینک نقل خانه ایتدیرلملری باشه قوماندانلغه
[illegible] اشعار قیلنمشدر. مرقومونده اخراج ایدیله جکلرک لوا داخلنده مناسب بر محل بولندیغی
تقدیرده اورایه بولنمدیغی صورتده قره سی یه سوقلری و ابناسی

٢٦ [illegible]

88

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

شفره

۱- خروم ولایتنه

ج. ۲۴ مایس ۳۳۱ ارمنیلرك برلکده کتوره میه جکلری اشیانك قیمتی حکومت طرفندن اصحابنه تأدیه ایدیلمکی [illegible]

اموال متروکه نك محافظه و اصحابی نامنه بالمزایده بیعی ایجاب ایدر. بو خصوصده کی تعلیمات مفصله پوسته [illegible]

عسکریده چالیشانلرله عجزهٔ نسوانك شمدیلك تأخیر سوقلری جائزدر. ۲۷ مایس ۳۳۱

ناظر نامه

89

DH. EUM. 2. Şb, 68/36

٩

موصل ولايتنه

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

شیفره

٩/٤ مالی سنه ٣٣٦ أرمیزك صورت اسکانلرینه عائد مفصل تعلیماتنامه پوسته ده در مهاجرین مثللو اعشه و اسکانلری

مهاجرین تخفیفاتنه بشیوز بیك غفشلق حواله نامه تبلیغ ایدیرلمشدر

ناظر نامه

٢٧ مالی سنه ٣٣٦

90

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٣٢

قونیه ولایتنه

(شیفره)

اورایه سوق اولنان زیتون ارمنیلرینه آمریقا هیئتندن برای معاونت بر اعضا کوندرلمك ایسته‌نیلور محذور اولوب

اولمدیغنك اشعاری ١ ٢٨ مایس ٣٢

نظر

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

قیصری متصرفلغنه

شفره

ج ۲۷ مارس ۳۳۱ قصبه و ملحقاتندن ارضیلرك اخراجی بالاخره بونلرك کیده جکلری محللرده ده بیوك برکتله تشکیل و اکثریت تأمین ایتملرینی انتاج ایده جکندن موافق دکلدر - بناءً علیه کوچك اینجه صودن بشقه بعدما لوا ملحقاتندن ارمنی چیقارطیه جقدر

۳۰ مارس ۳۳۱

ناظر

93

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

معمورة العزیز ولایتنه

شفره

ج ٥ ماس ٣٣١ دیوان حرب عرفی یه تسلیم ایدیلن ارمنیلردن ماعدا تبعیدی ایجاب ایدن ارمنیلر بو بابده کی
تبلیغات مخصوصه یه توفیقاً ولایتک مناسب مناطقنده بولندیریله بیلیر بناءً علیه کندیلرینک موصله سوقنه
احتیاج ولزوم یوقدر. اساساً اورادن اخراج ویا عائله لریله برلکده نقل خانه صورتیله ولایت
خارجنه ارضی تبعیدی شمدیلک موافق کورلمامشدر.

نظر

١١ ماس ٣٣١

DH. ŞFR, 53/336

ارضروم ولايتنه

(شيفره)

دخلية نظارتي
امنيت عمومية مديريتي

قلمی

عمومی .....

خصوصی ٢٥

ج ٢٠ مالهه ٢٤١ | اخراج اولنان ارمنيلرك يوللرده محافظهٔ حياتلرينه امكان نسبتنده چالشلمسی واثنای
سوقده فراره تصدی ايدنلرك محافظه‌لرينه مأمور اولانلره قارشی تعرضده بولنه‌جقلرك تأديبی طبيعيدر
فقط بوكا هيچ بر زمان اهالی قاريشديرلمه‌جق وبين العناصر مقاتله‌يی انتاج ايده‌جك وعين زمانده
خارجه قارشی ده پك چيركين كورينه‌جك وقايع تحدثنه قطعياً ميدان وامكان براقلمه‌جقدر | بناءً عليه
چيقارلان ارمنيلرك ديكر يوللك پك اوزون اولمسنه مبنی كما فی السابق اسكی طريقدن سوقلرينه دوام اولنمسی
وانجق كذرگاهلرده بولنان عشايرايله كويليلرك تعرضنه قارشی هر درلو اسباب ووسائطك استكمالیله
مدافعه وقتل وغصبه جرأت ايده‌جكلرك شدتلر تأديبی لازمدر كيفيت ديار بكر معمورة العزيز
تبليغه يازلمشدر ١٠ محرم ٢٤١

95

٢٨ ٥ ٢٨ ٢٢

دیار بکر معمورة العزیز تبلیس ولایتلرینه

(شیفره)

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

٢٠ خصوصی

ارضروم‌دن اخراج اولنان ارمنیلردن بش یوز نفوسلق بر قافله‌نك ارزنجان ایله ارضروم اره‌سنده کزدلر طرفندن
قتل ایدلدیکی ارضروم ولایتنه اشعار اولنمشدر. اخراج اولنان ارمنیلرك یوللرده محافظهٔ حیاتلرینه امکان نسبتنده
چالشلمسی واثنای شوقلرنده فراره تصدی ایدنلرك محافظلرینه مأمور اولانلره قارشی تعرضده بولنمقلرك
تأدیبی طبیعیدر. فقط بوکا هیچ بر زمان اهالی قارشیدیرلمیجق و بین العناصر مقاتلهٔ انتاج ایده‌جك
وعین زمانده خارجه قارشوده پیچرکن کورونجك وقایع تحدثنه قطعیاً میدان وامکان براقلمیجقدر.
بناءً علیه اوطریقله کلدیکی ارمنیلرك کذرکاهلرنده بولنان عشایر ایدکویلیلرك تعرضنه قارشی هر درلو اسبابنه
ووسائطك استکمالیله مدافعه‌سی وقتل وغصبه جرأت ایده‌جکلرك شدتله تأدیبی لازمدر.

نظر

96

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

سیواس ولایتنه

شیفره

ج ۲۹ مایس ۳۳۱ صوشهری ارمنیلرینه اخراجی موافقدر. مع مافیه ولایتکزدن ارمنیلرک اخراجی
تحدیلک مناسب کورلمدیکندن بعدما لزوم و ایجاب قطعی کورلمدکجه دبورانک فکر و مطالعه‌سی
آلنمدقجه ارمنی سوق اولنماسی لازمدر. ۱ حزیران ۳۳۱

نظر

DH. ŞFR, 54/7

97

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی

٤٤٧٩

آطنه ولایتنه شیفره

محرم و مستعجل

ج. ٢ مایس ٣٣١ سیس ارمنیدنیه کاملاً تبعیدی موقری مناسبدر

٤ حزیران ٣٣١

نظر

DH. ŞFR, 54/51

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥

حلب ولایتنه

(شیفره)

٥ حزیران ٣٢١ . ولایت داخلنده چیقاریلجق ارمنیلر حقنده ١٠ مارس ٣٢١ تاریخ و ١٨ نومرولو

شیفره ایله تعلیمات مخصوصه ویرلمش ایدی بناءً علیه شمدیه قدر هیچ برشی یاپلمامسی سببی اکلاشیلمدی بو جهتک

ویرده مرعش وسائر محللردن ولایتک جنوب شرقیسنه سوق اولنمق اوزره اورایه کوندریلن ارمنیلردن بعضلرینک

مرکز ولایتک براقدیرلمقده اولدیغی استخبار اولندیغندن بویله برمعامله مسبوق اولوب اولمدیغنک سریعاً وبالاطراف اشعاری

ناظر

٤ حزیران ٣٢١

DH. ŞFR, 54/55

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

اورفه

سه

٤ حزیران ٣٣٣ تاریخ کشیده‌سی

٤ مز قلمه ورودی

صباح د س ٨/١٠ ٨/٤

اقشام د س

مهم و مستعجلدر

اورفه‌یه بر بچوق بر بچوق ساعت مسافه‌ده کرموسه صاغنده بعض اشخاصک بولنه‌جغی خبر آلنه‌رق
ژاندارمه قوماندان وکیلی مقدار کافی اتلو ایله برای استکشاف کوندرلمشیدی شمدی کندیسنه‌ده
تذکره‌ده مذکور صاغنده اشقیایه تصادف و مصادمه ایتدکلری و افراددن بریسنک مجروح
اولوب چاوشک عودت ایتدیکی و دیکر جهتده‌کی مفرزه‌سنک بر قسمی ده مصادمه ایتمکده اولدقلری
اشقیانک سیوه‌رک و دیاربکر جهتلرنده فرار ایدن ارمنیلر هولدیغی استدلال ایدلدیکی و مقدارلری خیلیجه
بولندیغی بیلدیرلمسی ایله مهمی حرکت بولنان کامل پاشا بورندن قوه کافیه سوق ایدلدی محلکتک
محافظه اسایشنده صوک درجه غیرت ایدلمکده در یارین اکلاشیلجق نتیجه‌ده بشقه عرض
اولنه‌جقدر دردنجی اردو والتنجی قول اردو قوماندانلقلری و کالتلرینه‌ده معلومات ویرلمشدر

١ ٤ حزیران ٣٣٣

اورفه متصرفی

حیدر

101

DH. ŞFR, 54/64

102

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

موصل ولایتنه

(شیفره)

برای اسکان ولایت داخلنه کوندریلمک ارمنیلرله شمدی یه قدر کلنلر
خطنک شمال و شرقنه قطعیاً نیاشدیرلمیه رق منحصراً مذکور خط
غربنه تصادف ایدن محللرک اسکان ایدیلمسی اسبابنک استکمالی و شو
محافظه سنه متمادیاً اعتنا اولنمسی

103

DH. ŞFR, 54/84

104

TELEGRAMME تلغرافنامه

دولت علیهٔ عثمانیه تلغراف اداره‌سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie — دولت تلغراف معاملاتندن دولایی مسئولیت قبول ایتمز

Retransmission ou Expédition تکرار کشیده ویا سوق				RECEPTION الحد			
سوق نومروسی No d'expédit.	کشیده اولنان مرکز transmis à	Date تاریخ ٩ حزیران ١٣٢٢	مأمور امضاسی Signature de l'employé	مأمور امضاسی Signature de l'employé	Date تاریخ	واسطه مرکزی Reçu de	صره نومروسی No d'ordre
٨٠٧		ساعت ٧ دقیقه ٥٥ H. اوچ	[signature]		ساعت دقیقه H. M.		

De ..... Pour ..... موردی ..... مرجی ارضروم

N° ..... Mots ٩ Date ..... H. ساعت M. دقیقه ..... تاریخ ..... کلمات ٨٠ غروب ..... نومرو ٨٧٧

Voie ..... Indic. Eventuelles ..... اشارت محتمله ..... طریق

داخلیه نفس ریاستلرینه ..... عدد ١٤٦

ارزنجانلو حقیر محله‌سنده حسن کلیسا صاقلایان التی بومبانلو نافعه مهندی طرفندن ایله چیقارلمق
استرنیلدیکی صره‌ده بومبالرک یکدیکرینی متعاقب انقلاق ایتمسی اوزرینه کلیسانلو بر هوا اولدیغی
وینه ارزنجان کلیسا محله‌سی اهالیسندن ارداشیس قره کوزیانلو خانه‌سنده یر التنده دیکر محلده فعلی
ایندیغی کوزیلرک عملیاته دوام ایدلدیکی ارزنجان متصرفلغنه وکشیش اوسیله خانه‌سنده بر بومبا
بولندیغی ترجمان قائمقامی ملتنه ودها اول ایاق بومباسی الره ایدلدیکی کیفی قائمقامی ایلدیرلمه
دهر طرفده تحریاته دوام ایدلمکده بولنمشدر ٨ حزیران ١٣٢٢ والی

تحسین

[signature]

DH. EUM. 2. Şb, 8/36

105

ه

داخلیه نظارت جلیله سنه

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه سی

مهمه قلمی

عدد

٦٧٥٢١/٧٢٤

خلاصه

کوتنجه دن روسیه یه کیدن ارمنی کوکلیلری

دولتلو افندم حضرتلری

٤ حزیران ٣٣١ تاریخلی و ٦٨٤ نومرولی تذکره یه ذیلدر.

هر نه سببه مبنی ایسه حرکتلری تأخرایدن ارمنی کوکلیلرندن متشکل طقسان کشیلک ایکنجی قافله نک ده حزیرانک اون بشنجی کونی آقشامی روسیه یه متوجهاً کوتنجه دن حرکت ایلدکلری شهر مذکور باشه شهبندرلکندن بیلدیرلمکده و ٢١ کانون ثانی ٣٣٠ تاریخلی و ٢٢٨٧ خصوصی نومرولی تذکره ثناوریه صورتی ملفوف راپورده اسامیسی مذکور مشوقلرک ده برای تشییع استاسیونده حاضر بولندقلری علاوه ایدلمکده در. افندم ٩ شعبان ٣٣٢ / ٩ حزیران ٣٣١

خارجیه نظارتنامه

امور سیاسیه مدیریتی

احمد [illegible]

باب عالی
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی

مخرجی
قیصری

			صباح	اقشام
			د س	د س
١٠	حزیران	تاریخ کشیده‌سی	٧,٤٥	
١٠	مرّ	قلمه ورودی	٦,٢٠	

ج ٦ حزیران ٣٣١ ٢٦ نوروز قیصریه ارمنی مرخصه‌سنك ترتیبات اختلالیه‌یه اطلاعی ثابت اولمسنه
بناءً اللی سکزنجی ماده ذیلی موجبنجه اون بش سنه قلعه بندلك جزاسیله تجزیه‌سنه دیوان حربجه متفقاً قرار ویریلدرك
فذلکه حکمیه‌نك برای تصدیق قول اردو قوماندان وکالتنه کوندرلمسی اولدیغی معروضدر

٩ حزیران ٣٣١

قیصریه متصرفی
ذکائی

107

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

طربزون

ارقمی ٤

صباح د س

اقشام د س

١١ حزیران ٣٢١ تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

١١ مه

٨,٤٥

٩,١٢

غایت محرمدر

طربزون، سورمنه، تیره بولی، کوره‌له قضالری ارمنیلرندن شر و فساده برنجی درجه‌یی احراز ایدن جمعاً یتمش

درت شخصک براً و بحراً یوله چیقارلمق صورتیله ارمنیلرک داخله سوقلرینه ابتدار قلندیغی و مرکز ایله ملحقاتده اعزام معامله‌سنک

سکون و انتظام ایله اجراسنه مقتضی تدارک اتخاذ قاعده‌سنه طربزونده بوکونکی کونه قدر آرقه‌سی آلنه‌جغی.

١١ حزیران ٣٢١

طربزون والیسی

جمال عزمی

DH. EUM. 2. Şb, 68/39

716

108

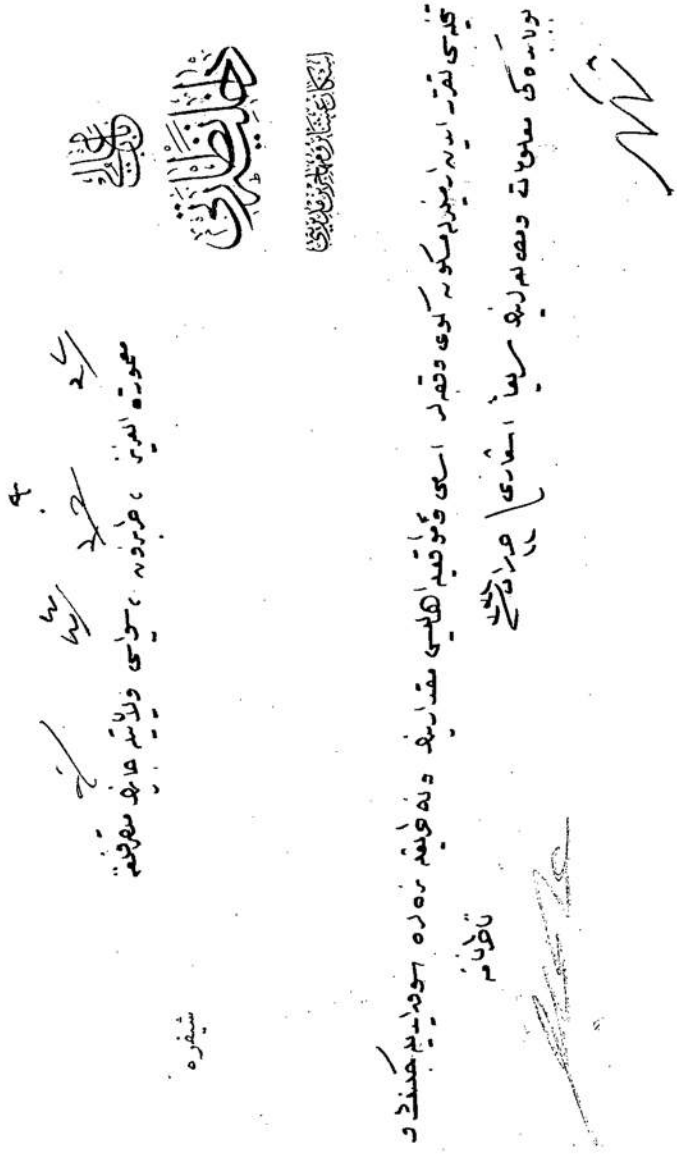

DH. ŞFR, 54/136

109

معارف عمومیه نظارتی

قلم مخصوص

خصوصی نومرو ٢٤٧

عمومی نومرو ١٩٤١٩٥

٥٠

داخله شعبه‌سیله قیادیله قدر

دیاربکر، آطنه، حلب، طربزون، ارضروم، سیواس

تبلیس، معمورة العزیز، وان ولایتلریله مرعش متصرفلغنه

محرمدر

موقعلری تبدیل ویا بر صورتله تبعید ایدیلن ارمنیلرک اون یاشندن دون

چوجقلرینی دارالایتام تأسیسیله ویا مؤسس دارالایتامله جلب ایله تعلیم وتربیه

ایتمک متصور اولمغندن بونلردن ولایت داخلنده نه قدر چوجق بولندیغنک

واوراده دارالایتام تأسیسی ایچون مناسب بنا بولنوب بولنمیه‌جغنک عاجلاً اشعاری

معارف ناظری

٢٢١

١٢ جمادی الاولی

DH. ŞFR, 54/150

110

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی محرم

٤٥٧٨

ارضروم ولایتنه

" شیفره "

جه ١١ حزیران ١٣٢١ اخراجلرینه تشبث اولنان ارمنیلرك تأخیر سوقلری بالطبع

قابل دکلدر . بناءً علیه سوقلرینه کما فی السابق دوام ایدلمس ومع مافیه کرك

الده کی موجود قوتله وکرك عند الاقتضا اردودن استعانه ایله محافظه لرینه

اعتنا اولنمس

١٢ حزیران ١٣٢١

111

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی

محرم

٤٥٧٢

معمورة العزیز ولایتنه

ج ١٢/١٢ حزیران ٣٢١

اشعار اولنان صاحبسز ادنی چوجقلرینک تحصیلنه

بولندقلری محللرده قالملری مناسبدر

حزیران ١٣٢١

١٢

DH. ŞFR, 54/163

112

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی محرم و مستعجل

معمورة العزیز ولایتنه

" شیفره "

تحتنده ارضروم سوق اولنان ارمنی قافله‌لرینک درسم اشقیاسی طرفندن
کمسیله‌رک قتل ایدلدکلری وبونلرک آلدندن ارمنی قافله‌لرینی قورتارمق
عریضی ارضروم ولایتنه اشعار اولنیور . درسملیدن بو صورتله توالی جنایاتلری
جائز اولایه‌جغندن گله قافله‌لرک تأمین مصونیتلرینه عائد تدابیرک سریعاً

۱۲ حزیران ۱۳۲۱

DH. ŞFR, 54/202

114

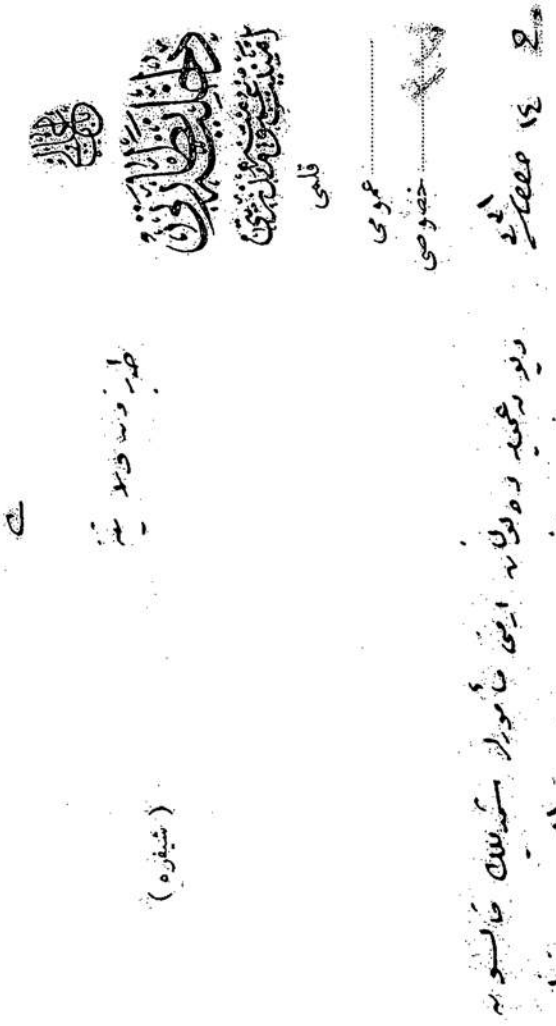

DH. ŞFR, 54/221

115

DH. ŞFR, 54/226

116

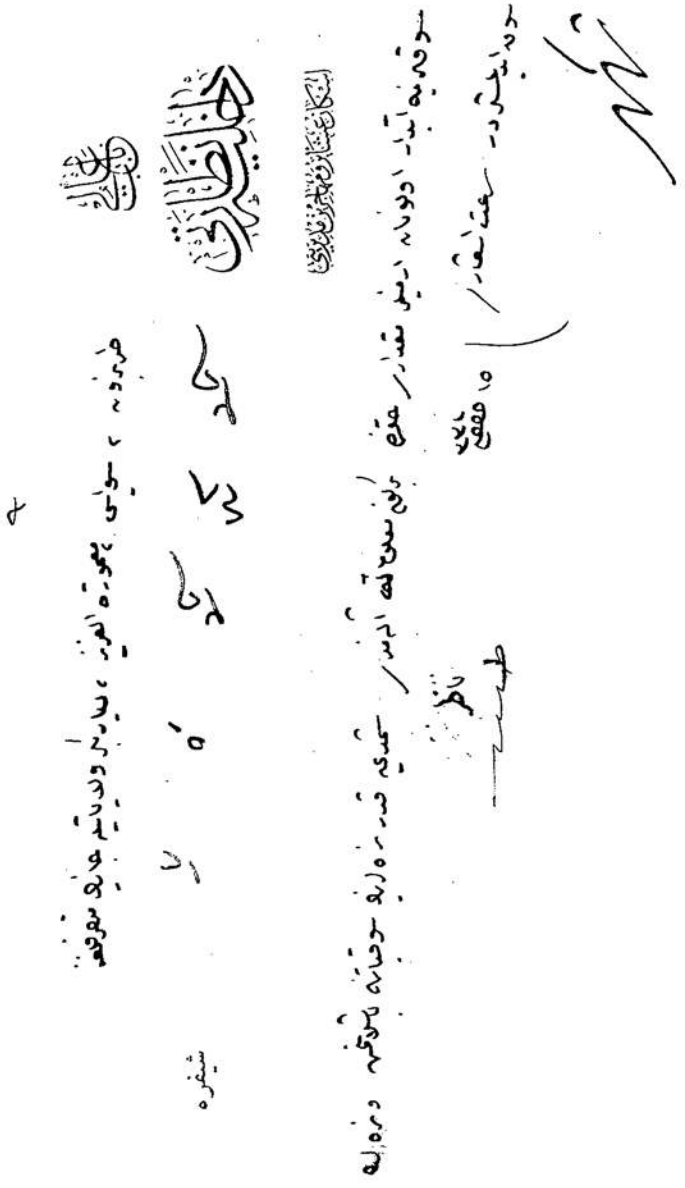

DH. ŞFR, 54/222

117

DH. ŞFR, 54/170

4

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

عمومی

۲۴۸ خصوصی

ارمنی اهالیدن سوقیات وقوعبولدقجه مقدارینک ابناسی دائره عرضیدن مقدما ولایات و الویه معلومه یه سبق ایدن تبلیغاتده
اولمغله شمدیه قدر نره لردن نه قدر ارمنی سوق ایدلدیکنه دائر اول و آخر ورود ایدن شفره صورتلریله طرزون
ولایتنک صورتی ملفوف تلغرافنامه سنده موضوع بحث اولان ۱۱ حزیران ۳۳۱ تاریخ تلغرافنامه سی صورتنک اسراسی تمنسوب
امنیت عمومیه مدیریت والاسنه مذکوردر ۱۷ حزیران ۳۳۱

118

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

عمومی .....

خصوصی .....

امنیت عمومیه مدیریتنه محول [illegible] ولایتنه ۱۴ [illegible] تاریخی شفره تلغرافنامه‌نك صورتیدر .

ذیل ۱۱ [illegible] .. رهایوز قوه آلتی ارمنیك محال مرتبه‌لرینه سوق ایدلدیکی معروضدر

۱۴ [illegible]

والی

جمال عرفی

رضا [illegible] بقدر

امنیت عمومیه مدیریتی

رضا [illegible] بقدر

۱۷ [illegible]

DH. EUM. 2. Şb, 8/59

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

سوریه ، حلب ، موصل ولایتلرینه

اورفه ، زور متصرفلقلرینه

(شیفره)

ارمنیلر حقنده کی مقررات آتیده کی موادک ده علاوه‌سی باش قوماندانلق وکالتندن تبلیغ ایدلمشدر :

(۱) روسیه حدودینه مجاور شرقی آناطولی ایله زیتون ، سوریه ، آطنه سواحلی منطقه‌سندن اورالره قاچیق برصورتده چکیلن و چکیله‌جک اولان ارمنیلرک کرک مملکت داخلی و کرکسه خارجی مخابراتی آنجق ترکجه اوله‌جقدر.

(۲) یکی تأسیس ایدیله‌جک ارمنی منطقه‌لرنده ارمنی مکتبلری کشادینه قطعیاً مساعده ایدیله‌جک و بتون ارمنی کنجلری و چوجقلری حکومت مکتبلرنده تحصیل ایتدیریله‌جکدر.

(۳) شمدیلک یالکز استانبولده‌کی ارمنیجه غزته‌لرک انتشارینه مساعده ایدیلرک دیکر ولایتلرده‌کی ارمنی غزته‌لری سد ایدیله‌جکدر.

۱۸ [illegible]

120

DH. ŞFR, 54/267

121

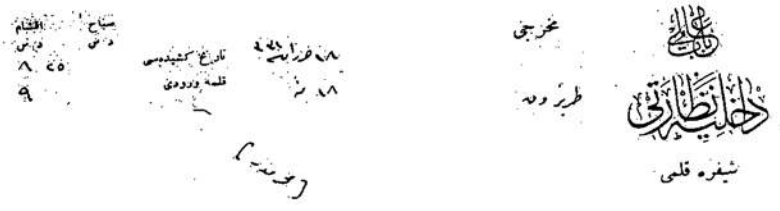

DH. EUM. 2. Şb, 68/41

122

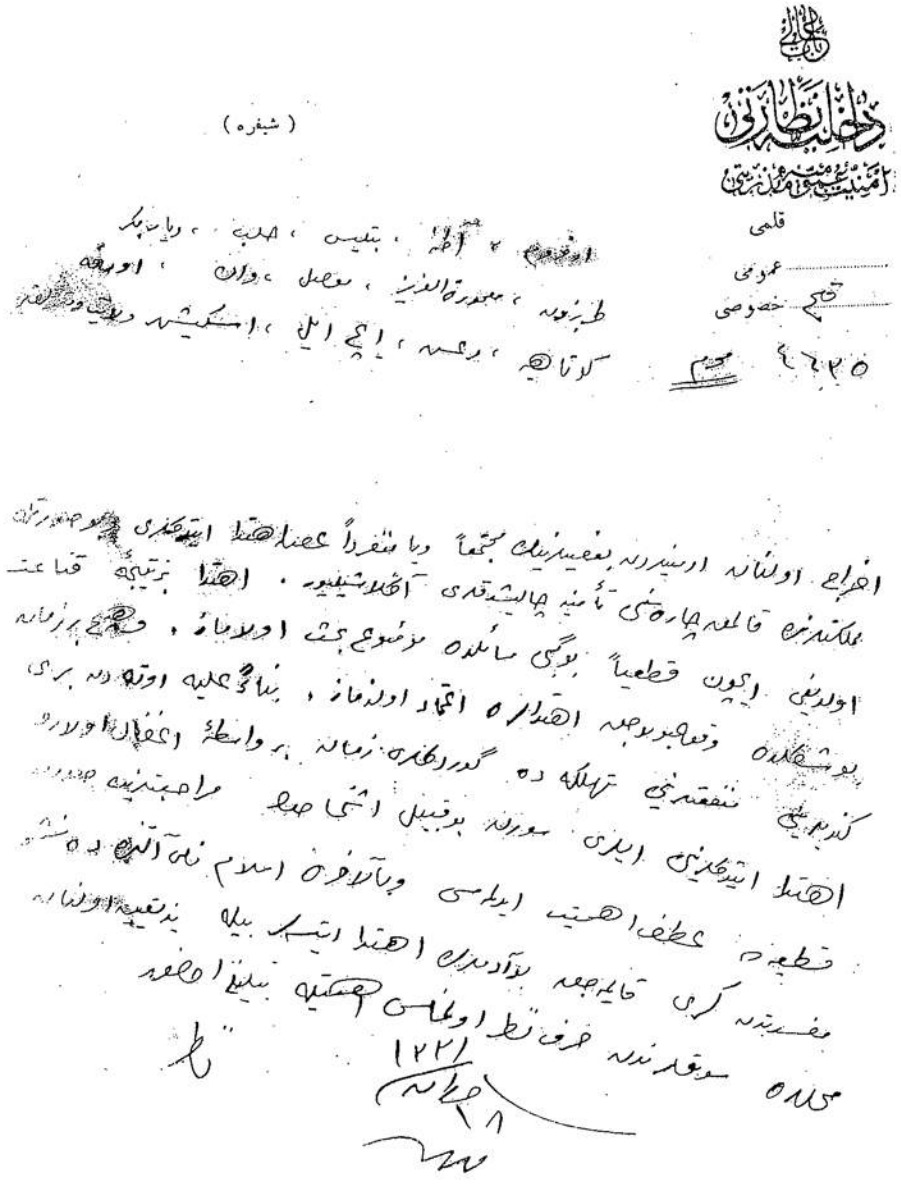

DH. ŞFR, 54/254

123

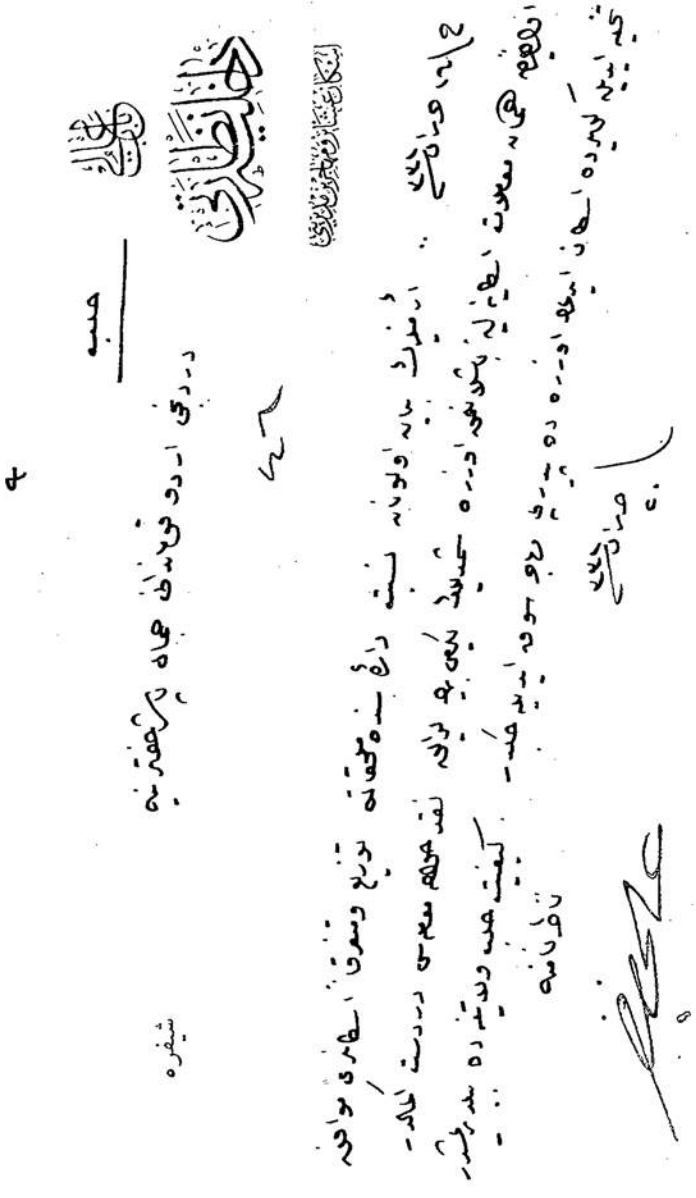

DH. ŞFR, 54/270-1

124

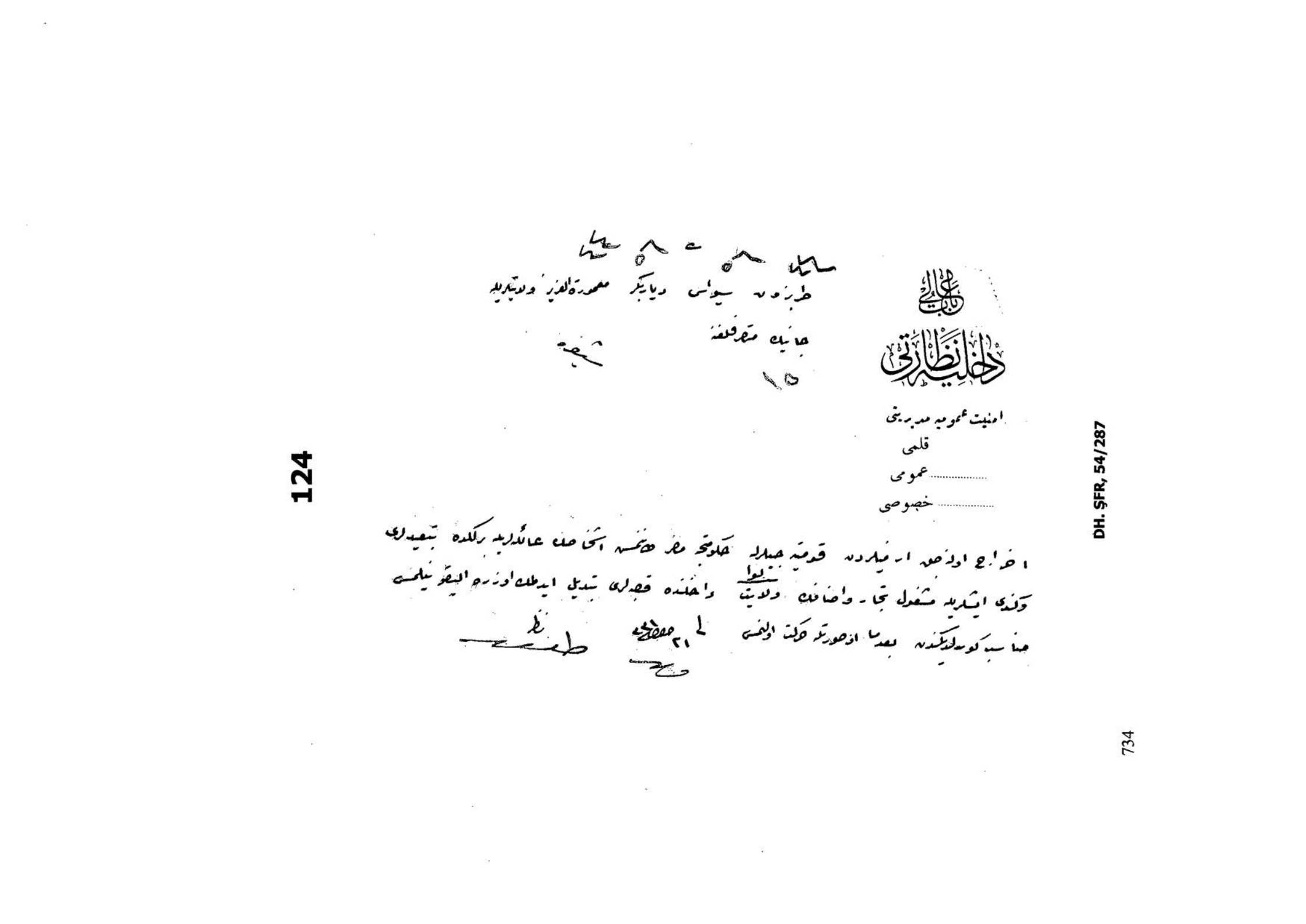

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

طرابزون سیواس دیاربکر معمورة العزیز ولایتلریله

جانبک متصرفلغنه

شیفره

١٥

اخراج اولنجق ارمنیلردن قومیته جیلرله حکومتجه مضر هاننمش اشخاصک عائله‌لریله برلکده تبعیدلری

وکندی ایشلریله مشغول تجار واصنافک ولایت لوا داخلنده قصبه‌لری تبدیل ایدلمک اوزره الیقونیلمسی

مناسب کورلدیکندن بعدما اوصورتله حرکت اولنمسی

٢١ [illegible]

[illegible]

125

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیسی

مهمه قلمی

ملفوفات	خلاصه	قید نومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

مهمه قلمی

٦٨٠٧١-١-١٦

[illegible]

عاجلا تبیه

بلغارستان قونسولاتوسنه

[illegible]

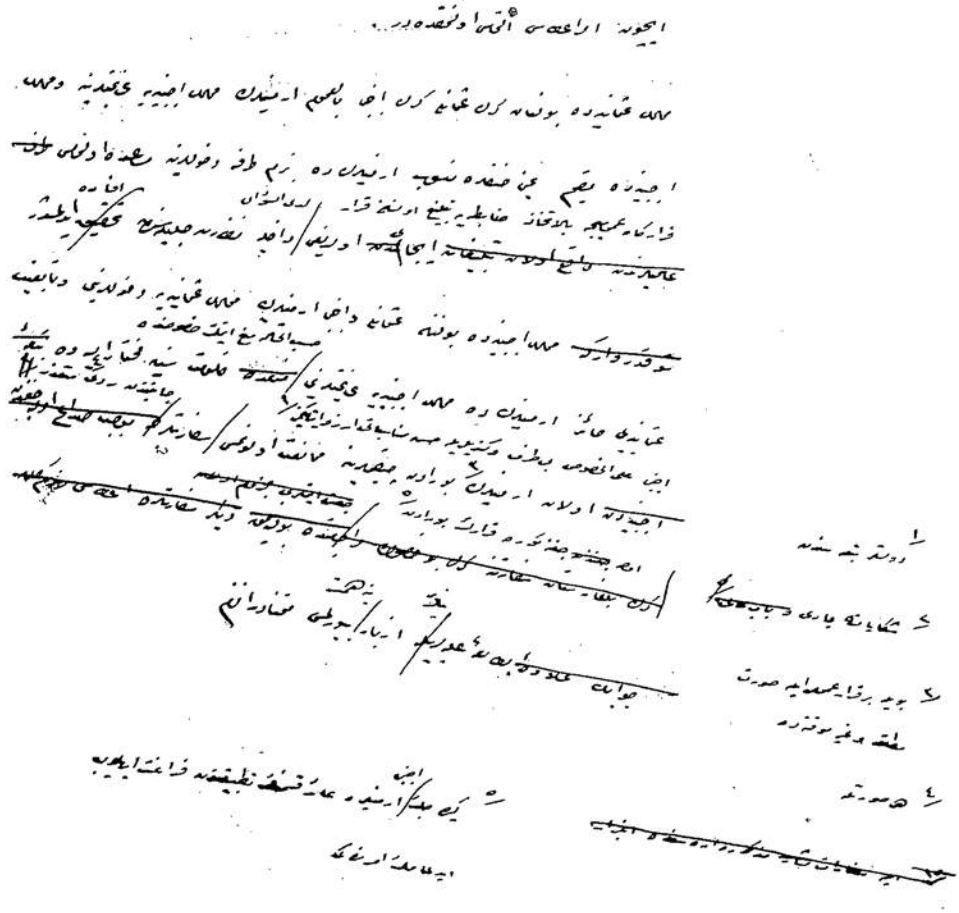

HR. SYS, 2871/4_13

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

سیواس ، دیاربکر ، و معمورة العزیز ولایتلرینه

شفره

ارمنیلر طرفندن تخلیه ایدیلن محللرده متروک مزروعاتک قالدیریلوب الده ایدلمی حقنده تعلیماتنامه ده مندرج مواد ک
بعض محللرده تطبیقنه امکان بولنمدیغی اکلاشلمش و بونلرک اموال متروکه قومیسیونلرینک نظارت تحتنده اولمق اوزره
مصارف مهاجرین تخصیصاتندن ویریلدک حکومتجه بیچدیریلوب خرمن ایدلمی و آلنه جق محصولدن مصارف واقعه بالتنزیل
متباقیسنک تقدیر اولنه جق قیمت موجبنجه جهت عسکریه یه تودیعی مناسب کوریلدک بو خصوصده جهت عسکریه جه عمله
طابورلریله معاونت فعلیه ایفاسی تأمین ایدلمش اولدیغندن ذکر اولنان محصولاتک قالدیرلمی ایچون عسکر و یا اهالیدن
نه مقدار عمله و نه جنس ماکنه و آلات و ادواته احتیاج بولوندیغنک سریعاً تدقیقیله مطالعه لریله برلکده ایکی کونه

قدر اشعاری

ناظر نامنه

127

٤

زور متصرفلغه

شیفره

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی

٢٤

ج/١٤ حزیران سنه ٣٤١ .. ارمنیلرک اسکان ایدیلیه جقلری منطقه توسیع ایدیلرک کرکوک سنجاغی ایران حدودینه سکز کیلومترو
مسافه ده واقع قراوقجات دخی داخل اهرضی حالنده موصل ولایتنی حوالی جنوبیه و غربیسی و حلب ولایتنی قسم شرقی و جنوبیسی
و سوریه ولایتنی حوران ٢ کرک سنجاقلری داخلنده کی قراوقجاتده اهالی مسلمه نفوسنک یوزده اونی نسبتنده توزیعلری
مرد اولمغله اقسام شمالیسی مستثنا اولمق اوزره لوانک کافه قجات و قراسنده اسکانلری ضروری اولان اهالی مرقومه نک
نسبت معینه دائره سنده توزیعلریله محتاج اولدقلری طرف حکومتمزه اسکانلرینی اجراسی

ناظر نامه

٢٢ حزیران سنه ٣٤١

DH. ŞFR, 54/308

ب

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی

آطه، ارضروم، بتلیس، حلب، دیاربکر، سوریه، سواس، طرزون، معمورة العزیز، موصل ولایاتنه

آطه اموال متروکه قومیسیون ریاستنه، زور، مرعش، جانیق، قیصری، ایزمیت متصرفلرینه

حلب " " "

شیفره

٤٦١ عموم

ارمنیلرک اسکانلرینه تخصیص ایدیلن منطقه کوریلن لزوم اوزرینه تعدیل و توسیع ایدلمشدر. (١) کرکوک سنجاغنک ایران حدودینه سکسان کیلومتر مسافه‌ده کائن قصبات و قرا دخی داخل اولدیغی حالده موصل ولایتنک حوالی جنوبیه و غربیه‌سی (٢) دیاربکر حدودندن یکرمی بش کیلومتر داخلده و خابور و فرات نهرلری وادیسنده‌کی معموره‌لر داخل اولمق اوزره زور سنجاغنک جنوب و غربی (٣) حلب ولایتنک قسم شمالیسی مستثنا اولمق اوزره شرق و جنوب و جنوب غربیسنده واقع کافه قرا و قصبات ایله سوریه ولایتنک حوران و کرک سنجاقلری داخل اولمق اوزره شمندوفر کذرگاهلرندن یکرمی بش کیلومتر داخلده واقع قصبات و قراده‌هاتی مسلم نفوسنک یوزده اونی نسبتنده توزیع و اسکان ایدیله‌جکدر. سوقیاتک آکاکوره ترتیب و اجراسی تعمیماً تبلیغ اولونور.

تاطر نامه

٢٢ حزیران ٣٣٦

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
قلمی
عمومی
خصوصی ٦١

٥
دیار بکر ولایتنه

(شیفره)

ج ١١ ، ١٥ [illegible] اورفه ده ارمنی اختلالجیلرینک تشبثاتی عظیم براقلمق اوزره یاپیلان تدابیر اجرا
قلنان تحریات نتیجه سنده کرک قصبه دن وکرک کرموسه قریه سی ارمنیلرندن بر خیلی اسلحه ومواد مشتعله [illegible]
[illegible] وکرموسه [illegible] تجاوز ایدن اشقیانک برقسمی میتاً واوتوز بش حیاً استیصال ایدلدیکی واختلال [illegible]
اکلاشیلان سکسان ایکی شخصک جهت عسکریه یه تسلیم اولنه رق بونلر حقنده تحقیقات اجرا ایتمک اوزره برده [illegible]
هیئت تحقیقیه سی تشکیل وانضباط وآسایشک استقراری ایچون التنجی قول اردوده یوز نظر جلب اولنمق [illegible]
ایله اسلاملر آره سنده کی وحقیقت کسب وخامت ایتمش اولمیوب بو بابده کی شایعاتک اسلاملرک [illegible]
متحاشی اولملرنده نشئت ایتدیکی ودیوان حربک نتیجه تحقیقاتنه کوره ایجاب ایدنلر حقنده لازم [illegible]
ایفا اولنه جغی اورفه متصرفلغندن جواباً بیلدیرلمشدر. (٢٤ [illegible])

[illegible]

130

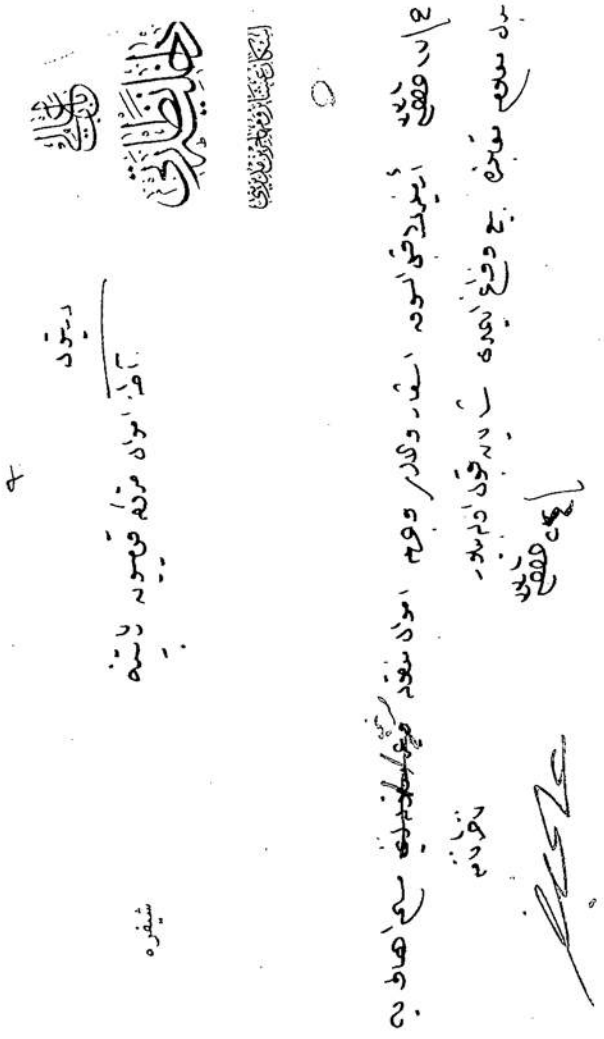

DH. ŞFR, 54/346

131

عثمانلی اردوی همایونی
باش قوماندانلق وکالتی
شعبه
۲
۱۲۵۰۴ نومرو
۵۷۲۲

ـه

خارجیه نظارت جلیله‌سنه

معروض چاکر کمینه‌لریدر .

۲۲ حزیران ۱۳۳۱ تاریخ و ۱۰۱۶/۶۸۰۷۱ نومرولو تذکره فخیمه‌لری جوابیدر .
داخلدن خارجه و خارجدن داخله گیچه‌جك پاسپورت سیاحتنه مساعده ایدلمسی حقنده‌کی مقررات معلومات
پاکتشلق تبعه اجنبیه‌ده تشکیل ایدلدیکی آکلاشلمش اولمغله تبعه اجنبیه‌دن اولان اشخاصك خارجدن داخله
گیرمسی و داخلدن خارجه چیقمسی ایسته‌نیلنه دوست و بیطرف دولتلر تبعه‌سی اشخاصك حسن حال و هویتلری حکومت متبوعه‌لری
[illegible] اولمق شرطیله عزیمتلرینه مساعده و اگر عثمانلی اشخاصدن ایسه گیرمه‌نه داخلدن خارجه سیاحته اول مسئله‌سی وکالتی
صورتنده داخلیه نظارت جلیله‌سنه یازلمش اولمغله اولبابده اوامر حضرت من له الامرکدر .

۲۶ حزیران ۱۳۳۱

[illegible]

باش قوماندان وکیلی

[illegible]

132

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

ارضروم سواسی طربزون تبلیس معمورة العزیز دیاربکر آطه

ولایتلریله مرعش، جانیک قصرخقدینه

[illegible]

[illegible] ج و تبعید اولنان ارمنیلر میاننده رژیده مستخدم اولانلر بولنوب بولنمدیغنک و وارایسه

[illegible] تبعیدلرینک و اسم و مأموریتلرینک نه اولدیغنک ابناسی

[illegible] ۲۷ صفر سنه [illegible]

[illegible]

باب عالی
داخلیه نظارتی
اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

طرابزون ولایتنه

شفره

٥٥

ج ٢٥ حزیران ٣٣١ داخله سوق ایدیلن ارمنیلر ذمتنده موجودیتی ادعا اولنان مطلوباته متعلق سنداتك
تاریخ و شکللرینك تصفیهٔ دیون معاملاتنده اولدیغی کبی سجدیدن ثبت دفتر ایدلمی و بو سندات طولاییسیله مواضعه
میدانه ویرلمامکله برابر ارمنیلرك عهده سنده کی اموالك اجانب و سائره یدینه کچمسنه مساعده ایدلمامی و مواضعه
احتمالی بولونان مقاولاتك تصدیق ایدلمامی و اموال منقوله دن مرور زمانله بوزولمق احتمالی اولانلر ایله حیواناتدن
ماعداسنك حفظی و بانقه لر ایله مؤسسات تجاریه نك حقوق و مطلوباتی محفوظ اولوب آنجق بو مطلوباتك
محکمه جه ثابت اولدقدن صکره بعد الحکم تسویه سی مقتضیدر. ٢٨ حزیران ٣٣١

ناظر نامنه

١٠

134

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی

آطنه ، ارضروم ، بتلیس ، حلب ، دیاربکر ، سوای ، طرزون ، معمورة العزیز ، مرعش

ایزمیت ، جانیق ، قیصری ولایات و الویه سنه

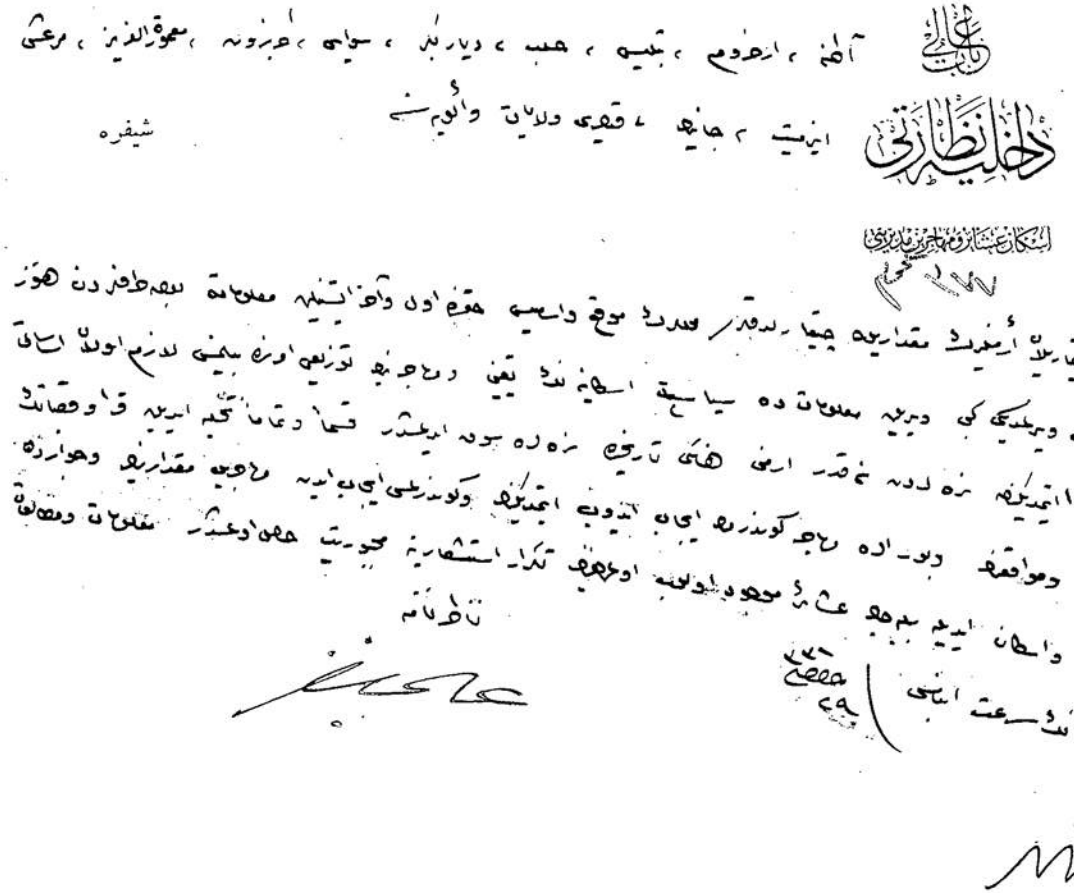

شیفره

٢٧٧

چیقاریلان ارمنیلرک مقداریله چیقاریلدقلری محلرک موقع واسعیسی حقنده اول و آخر ایستنیلن معلومات بعض طرفلردن هنوز
جواب ویرلمدیکی کبی ویریلن معلوماتده سیاسیه اسطانبولک تعیین و مهاجرینک توزیعی اوزره بیلنمسی لازم اولان اساسات
احتوا ایتمدیکنه نزه لردن نه قدر ارمنی هنکی تاریخده نزه ده سوق ایدیلمشدر قسماً و تماماً تخلیه ایدیلن قرا و قصباتک
اسمی و مواقعنه و بوراده مهاجر کوندرمک ایجاب ایدوب ایتمدیکنه و کوندرلمسی ایجاب ایدن مهاجرین مقدارینه و جوارده
تمدین و اسکان ایدیلن بیلجه عشائر موجود اولوب اوغرینه تکرار استشعارینه مجبوریت حصل اولمشدر معلومات و مطالعات
مقتضیه نک سرعت ایتاسی

ناظر نامه

135

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

طربزون ولایتنه

شیفره

٥٨

٢٧/٩ حرران سنه ٣٣٤ (١) شمدیلک بورادن مهاجر اعزامنه امکان یوقسه ده باطوم وجوارندن کلن متجیرک هرحالده تخلیه ایدیلن قراوقصاته
اسکان واملاک واراضیسی تأمین اعماری ضمنده بدل مقابلنده ویاخود وارداتی مناصفه تقسیم ایدیلمک اوزره ایجار لازم اولوب شمدیلک
هیچ برصورتله بیعی جائز دکلدر (٢) طورمقله بوزولور اشیا وحیواناتک تعمیراتنامه‌ده‌کی تعریفات دائره‌سنده بیعی (٣) خانه‌لرده جمع
ایدیلن اشیا واموالک معلوم اولدیغی تقدیرده اصحابی نامه اولدیغی تقدیرده بولندیغی محل نامه قید ایدیلرک محفوظ محلده بالضبط وضعی
وثبت دفتر ایدیلمسی (٤) املاکک هیچ برصورتله اشخاص ویاخود مؤسساتدن برینه تخصیص اولنمامسی (٥) سرعتله مجوهرات اصحابی
معلوم اولدیغی تقدیرده اصحابی نامه معلوم اولدیغی تقدیرده بولندیغی محل نامه نوع وقیمتلریله ثبت دفتر ایدیلرک بانقه‌ده آیروجه طوتیلوجق
برقاچ‌یه برهیئات حضورنده ثبت دفتر ایدیلرک وضعیله محافظه‌سی (٦) سوق اولونان ارمنیلره عائد ویرکولرک تأخیر تحصیلی
دردست بولندیغندن تعقیباتده بولنمامسی وبو املاکک هیچ برزمان عهده دیکره قیدلرینی تصحیح ایدیلمسی (٧) مواضعه‌لی وکالت وسنداته
اعتبار اولنمامسی ٢٩ حصه سنه ٣٣٤

ناظر نامه

DH. ŞFR, 54/420

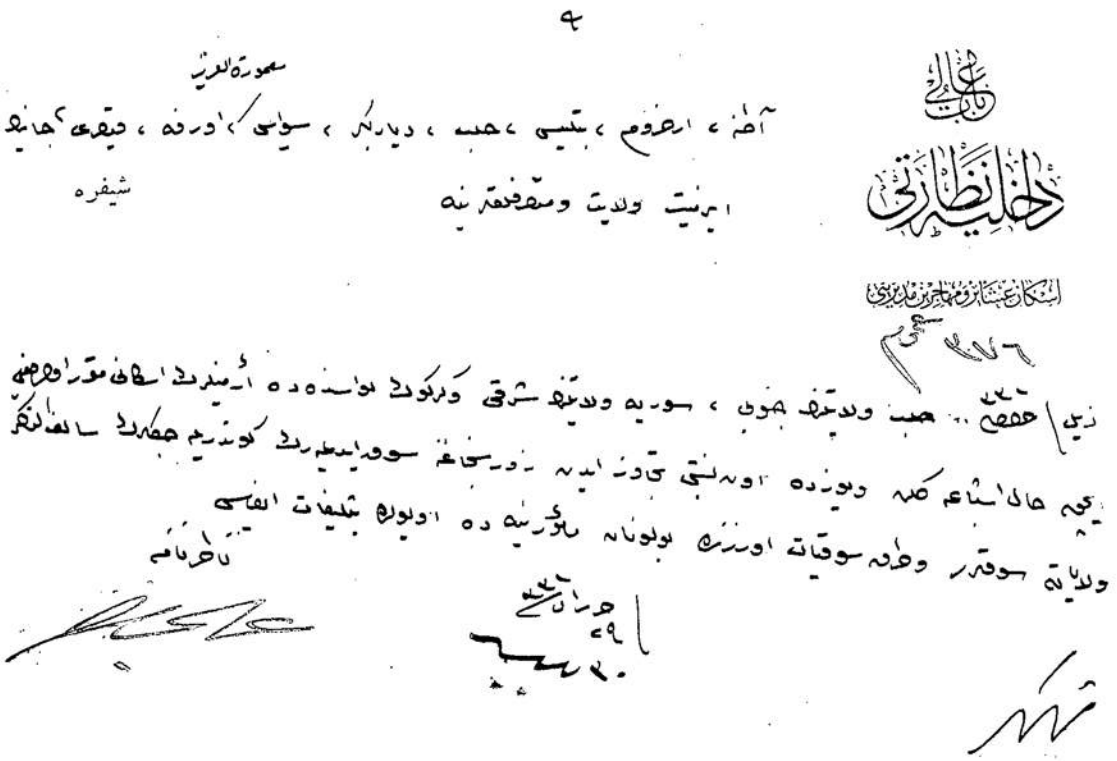

137

دیاربکر ولایتنه

(شیفره)

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی
عمومی
خصوصی

[illegible] زمانلرده ولایت داخلنده کی ارمنیلر ایله بلاتفریق مذهب خرستیانلر حقنده قتل عام
ترتیب اولندیغی و ازجمله اخیراً دیاربکردن سوق اولنان اشخاص واسطه‌سیله ماردینده مرخص ایدلر
[illegible] و دیگر خرستیان اهالیدن یدی یوز کشینک کیجه‌لری شهردن خارجه چیقاریلرق
[illegible] بو غازلاتدیرلدیغی و شمدی‌یه قدر بو قتل عاملرده مقتول اولانلرک ایکی بیک
کشی تخمین اولندیغی و بعضا سایع و قطعی بر نتیجه ویرلمزسه جوار ولایاتده کی اهالی اسلامیه‌نک
[illegible] بالعموم خرستیانلرک قتل ایتمکلرنه قورقلدیغی استخبار ایدلمشدر ارمنیلر حقنده
اتخاذ ایدیلن تدابیر انضباطیه و سیاسیه‌نک دیگر خرستیانلره تشمیلی قطعیاً غیر جائز
[illegible] افکار عمومیه اوزرنده بیک فنا تأثیر براقه‌جق و بالخاصه علی الاطلاق خرستیانلرک حیاتنی
تهدید ایده‌جک بو قبیل وقایعه درحال ختام ویرلمسی و حقیقت حالک اشعاری

نظر

[illegible] ۲۹ [illegible]

[illegible]

DH. ŞFR, 54/406

138

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٢٥

٥

قیصری متصرفلغنه

(شیفره)

ج ٢٩ حرراسنه ٣٣١ ارمنیلرك اهتداسی حرف الجای منفعتیله اولدیغی ایچون اهتدالری اوزرینه

تبعیدلری تأخیر ایدلمیه جکدر ١٠ حرراسنه ٣٣١

ناظر

طلعت

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
قلمی
عمومی
خصوصی

جانبك مقرفلغه

(شیفره)

ج ۲۱ [illegible] قابل امنیت اولمیان ایکی یوز نفر ارمنی افراد عسکریه سنك صامسونده استخدامی و داخله
سوق اولنمامری حقنده بر کونا امر ویرلمدیکی و بالعکس صامسون منطقه سنده کی اوچ عمله طابوریله ترزیخانه و انشاآت
مستخدم ارمنی افرادندن منطقهٔ مذکوره ده استخدامی جهت مکیدر محذور کوسترلمیه اوچ یوز بش
نفر ارمنی افرادینك در دست تشکیل عمله طابورلری میاننه ادخال اولنمق اوزرینه اوینه دن سیواسه جلب اولنمق
و صامسونده ده بو صورتله چیقاریلان اوچ یوز بش نفرك مفرزهٔ عسکریه محافظه سنه توقاده داخل
اولمقلری و بونلرك ده سیواسه کتیریلرك یول خدماتنده چالیشدیریله جغی اوچنجی قول اردو قومانداناغه
اشعارینه عطفاً جریه نفرتنه بیلدیرلمشدر

[illegible] ۲۰ [illegible]

140

خداوندگار والیسی

مکتوبی قلمی

نومرو

٤٨٥٨ عمومی

٦١٢ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

دولتلو افندم حضرتلری

٤ محرم سنه ٣٢١ تاریخلی تلغرافنامه ده عرض اولنان بروسه ده شناقه قومیه سی شعبه سنه منسوب بالطه یانک افاداتی حاوی ورقه صورتی

نصاً تقدیم قلنمشدر اولیجه امر و فرمان حضرت مهرالامرکدر / ٩ رمضان سنه ٣٢٢ و / ٨ محرم سنه ٣٢١

خداوندگار والیسی

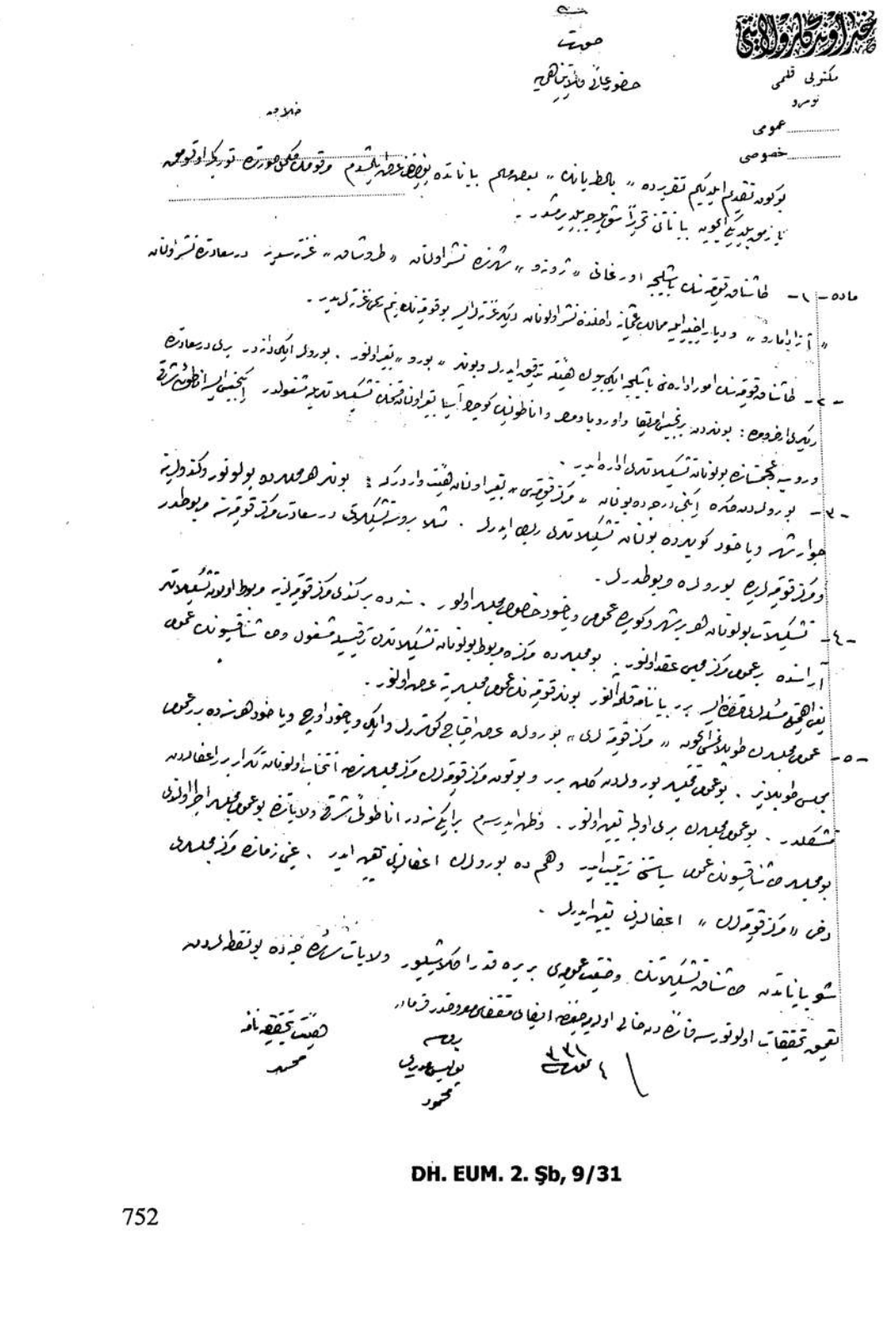

حضرت

حضور عالی ولایتپناهیه

مکتوبی قلمی

نومرو

عمومی

خصوصی

خلاصه

بو کون تقدیم ایدیکم تقریرده «بالطه یانک» بعض مهم بیاناتده بو نقطه عرض ایلمشدم. مرقومک مکمل صورتده تورکجه اوقومق یازمق بلدیکی ایچون بیاناتی تحریراً شو جهتله بلدیرمشدر.

ماده - ۱ - طاشناق قومیسنک باشلیجه اورغانی «ژونه» شهرنده نشر اولنان «طروشاق» غزته‌سیدر. درسعادتده نشر اولنان «آزادامارو» و دیار اخیره ایله ممالک عثمانیه داخلنده نشر اولنان دیگر غزته‌لر ایسه بو قومیتک نیم رسمی غزته‌لریدر.

- ۲ - طاشناق قومیسنک امور اداره‌سنی باشلیجه ایکی بیوک هیئته تدقیق ایدرلر و بونلر «بورو» تعبیر اولنور. بورولر ایکی دانه‌در. بری درسعادتده دیگری اخرومده: بونلردن برنجیسی امریقا و اوروپا و مصر و اناطولینک کوچک آسیا تعبیر اولنان قسمنک تشکیلاتیله مشغولدر. ایکنجیسی ایسه اناطولی شرقی و روسیه و عجمستانده بولونان تشکیلاتی اداره ایدر.

- ۳ - بورولردن صکره ایکنجی درجه‌ده بولنان «مرکز قومیتی» تعبیر اولنان هیئت واردر که: بونلر هر محلده بولونور و کندولرینه جوار شهر و یاخود کویلرده بولنان تشکیلاتی ربط ایدرلر. مثلا بروسه تشکیلاتی درسعادت مرکز قومیتنه مربوطدر و مرکز قومیتلرینه بورولره مربوطدرلر.

- ۴ - تشکیلات بولونان هر بر شهر و کویده عمومی و یاخود خصوصی مجلس اولور. سنده بر کندی مرکز قومیتلرینه مربوط اولان تشکیلاتده آراسنده بر عمومی مرکز مجلسی عقد اولنور. بو مجلسده مرکزه مربوط بولونان تشکیلاتدن ترقیسیله مشغول و حق شناقیسونک عمومی یعنی اهمیتلی مسئله‌لری مقتضاسی بر بیاننامه قلمه آلنور. بونلر قومیتنک عمومی مجلسلرینه عرض اولنور.

- ۵ - عمومی مجلسلرک طوپلانمسی ایچون «مرکز قومیتلری» بورولره عرض احتیاج کوسترلر و ایکی و یاخود اوچ و یاخود هر سنه‌ده بر عمومی مجلس طوپلانیر. بو عمومی مجلس بورولردن کلن بر و بوتون مرکز قومیتلرک مرکز مجلسلرنده انتخاب اولونان تکرار بر اعضالردن تشکلدر. بو عمومی مجلسلرک بری اولجه تعیین اولنور. و ظاهر ایدرسه‌م بر ایکی سنه‌در اناطولی شرقی ولایاتنده بو عمومی مجلس اجرا اولندی. بو مجلسده حق شناقیسونک عمومی سیاستنی ترتیب ایدر. و هم ده بورولرک اعضالرینی تعیین ایدر. یعنی زمانده مرکز مجلسلری دخی «مرکز قومیتلرک» اعضالرینی تعیین ایدرلر.

شو بیاناتدن حق شناق تشکیلاتنک وضعیت عمومیه‌سی بر یره قدر اکلاشیلور. ولایات سائره‌جه‌ده بو نقطه‌لردن تعمیق تحقیقات اولونورسه فائده‌دن خالی اولمیه‌جغنه ایفای مقتضای معروضدر فرماندر.

هیئت تحقیقیه نامه

محمد

بروسه

پولیس مدیری

محمود

۴ [illegible]

DH. EUM. 2. Şb, 9/31

141

دخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی
خصوصی

ارضروم اطه تبلیس حلب (شیفره)
دیاربکر سیواس معموره العزیز وان ولایتلریه
اورفه جانبک مرعش متصرفلقلرینه

طربزونده منتشر مشورت غزته سنده ارمنیلر حقنده طرف ولایتدن نشر اولنان رسمی بیاننامه ده
داخله سورولن ارمنیلرک برمدت موقته ایچون تبعید ایدلمکده اولدیغی کوستریلرک بوصورتله ارمنیلره استقبال
ایچون برحاضرلق حسی صوقلدیغی باش قوماندانلق وکالتک اشعارندن ومذکور بیاننامه نک مطالعه سندن
اکلاشلمشدر. بوقبیل بیاننامه لرک نشرینه لزوم کورلدیکی تقدیرده یالکز انتظامی واتخاذ ایدیلن تدابیرک
حسن جریانی تأمین ایده جک جهتلرک نشریله اکتفا اولنورق حکومت مرکزیه نک معلومات ومساعده سی
اولمقسزین سیاست دولت حقنده بی لزوم اعلاناته ونشریاتدن صرف نظر اولنمسی لزومی تعمیماً تبلیغ اولنور.

ناظر

١٦ کوز ٢٢١

DH. ŞFR, 54-A/198

143

٩

دردنجی اردو قوماندانلغنه

شیفره

باب عالی

داخلیه نظارتی

٦٢

مکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

ایستاتستیق شعبه‌سی

کرک ولایات شرقیه‌دن سوق ایدیلوب حلبده تجمع ایدن و بوکره داخل ولایتره کیرک سوقیاته باشلانمسیله برقاتدها پیدای کثافت
ایدن ارمنیلرک محل و منطقهٔ اسکانیلری اولان زور، موصل، و سوریه ولایاتنه سوقلری وسائط کافیه‌نک وجودینه احتیاج مسی
ایدیرمکده اولدیغی و حالبوکه ولایت وسائط نقلیه‌سی طوغرودن طوغرویه جهت عسکریه‌نک امری آلتنه بولونمقده اولمسندن بو بابده جهت
عسکریه‌نک معاونتی انضمام ایتمدکجه اهالی مرقومه‌نک سوقلری غیر قابل اولدیغی اشعارات محلیه‌دن آکلاشمقده اولمسیله بو بابده
ایجاب ایدن معاونتی ایفا ایلیه و مقدار کافی وسائط نقلیه‌نک جهت مکیه‌یه تفریق و تودیعی متمادی.

ناظر نامه

١٨

144

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

٤٢٠

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطمونی	»	عسیر	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
بصره	»	معمورة‌العزیز	»	قدس شریف	»
بغداد	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
بیروت	»	وان	»	منتشا	»
حجاز	»	یمن	»	تکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینهٔ منوره محافظلغنه	
		قره‌هار حاجب	»	مرعش	متصرفلغنه
		ایچ ایل	»	اسکیشهر	»
		کوتاهیه	»	نیکده	»

٢١ مارس ٣٤ تاریخی تبلیغاته ذیلدر ممالك عثمانیه‌دن خارجه کیره‌جك ذکور ارمنیلردن اون آلتی ایله آلتمش یاشلری آره‌سنده بوغازلرك عزیمتلریله منعی باشه قوماندانلغه وکالت جلیله‌سنده اشعار بیورلمغله تعمیماً تبلیغ اولنور

٢٠ مارس ٣٤

ناظر

DH. ŞFR, 54-A/251

145

باب عالی
داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی

سیواس ولایتنه (شیفره)

ه ۱۲/۱۲ تحریر ۳۳۱ اورادن سوق اولنه‌جق درت بیک خانه‌یی متجاوز ارمنی اولدیغی اکلاشلمسنه
و شوصره‌ده فندیجق قریه‌سنده حادثه ظهور ایتمسنه بناءً سیواسدن سوق اولنه‌جق ارمنیلرک البستان
طریقیله مرعشدن مرورلری محذوردن سالم اولمیه‌جغی و بونلرک هرحالده دیکر بر طریقدن سوقلری
لزومی مرعش متصرفلغندن بیلدیرلمشدر. اکا کوره اقتضاسنک ایفاسی ۲۱ تحریر ۳۳۱

ناظر

146

DH. ŞFR, 54-A/252

147

(شیفره)

مرعشده آطنه والیسی اسماعیل حقی بکه

تأخیر سوقلری بیلدیرلن نفس آطنه، نفس سیسی ونفس مرسین ارمنیدینه و
داخلنه قالان سائر ارمنی قراسنده کاملاً اخراجیله تعیین اولنان مناطقه
سوقلری وسوقیانه نتیجه سندن معلومات اعطاسی

٢٢ تموز ١٣٣١

148

شعبه
٢
نومرو
٦٦٨٤

٥٠

خارجیه نظارت جلیله‌سنه

معروض چاکر کمینه‌لریدر.
٢٦ حزیران ٣٣١ تاریخ و ٥٧٢٣ محرم نومرولی تذکره خارجیه‌یه ذیلاً معروضدر.
بیطرف حکومتلر تابعی خائز ارمینلردن اسباب ذاتیه و یا تجاریه سردیله داخلدن خارجه کیتمک
ایستیانلره سفربرلکک نهایتنه قدر بردها ممالک عثمانیه‌یه کیره‌مامک اوزره مساعده اعطای
و خارجدن ایسه هر هانکی تابعیتده اولورسه اولسون کیمسه‌نک داخله قبول اولنمامی تقرر ایتمش بولنمغله
سفارات سنیه‌یه اوکا کوره امر و تعمیمی منوط رأی فخیمانه‌لریدر. اولبابده امر و فرمان حضرت
ولی‌الامرکدر. ٢٣ تموز ٣٣١

باش قوماندان وکیلی

[signature]

HR. SYS, 2871/4_16

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٤٧

ایزمیت قضاسنه (شیفره)

مستعجل

اطه پازاری ایزمیت و بغچه جك ارمنیلری ایچون بر [illegible]
تعیین ایله بوندن صکره سوقلری اولجه تبلیغ ایدلمش ایدی مذکور [illegible]
احکامنك تطبیقی ایله بیلدیریلن بو محللرده کی ارمنیلرك اعلان
اولنان مدتك انقضاسنده صکره اخراجلری و بعضه لزوم [illegible]
بقاءً اطه پازارلیلرك بر قسمی اولجه چیقارلدیغی اکلاشلمسنه نظراً [illegible]
ایچونده کیری قالانلر حقنده عین صورتله معامله ایفاسی ایله اشعاری

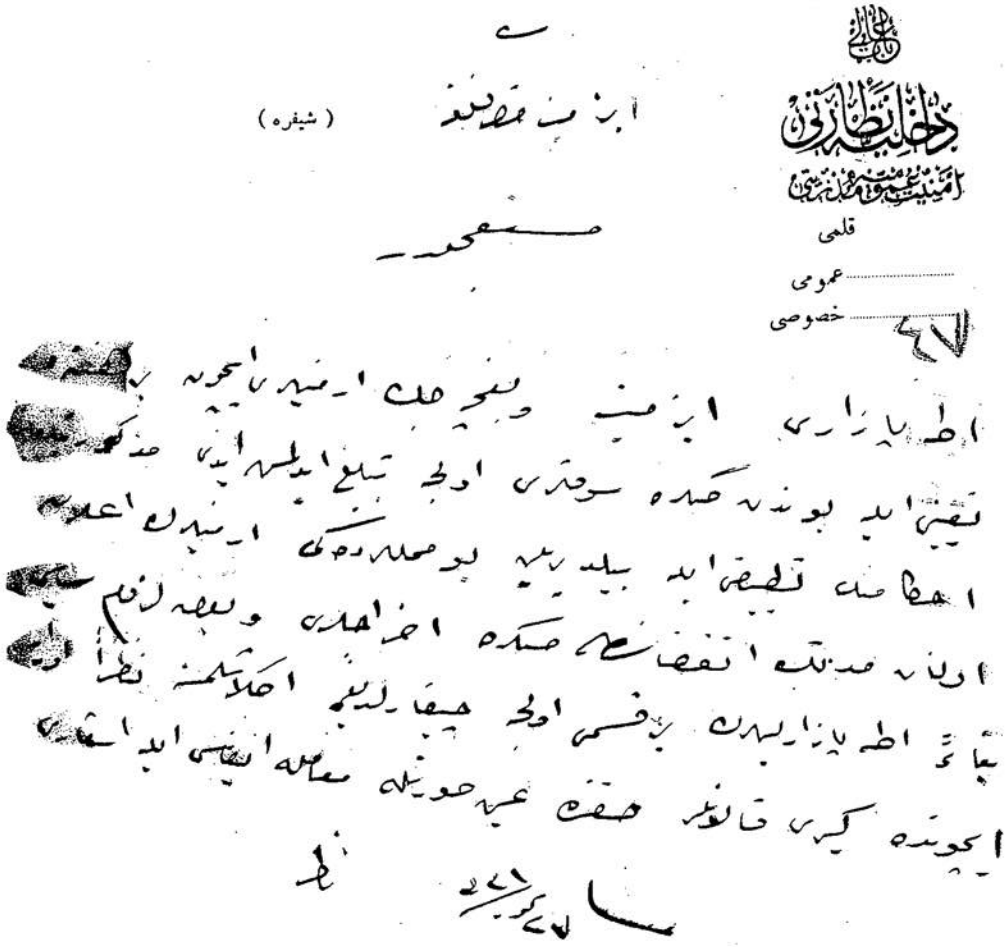

نظر

٢٧ کوز ٢٤١

150

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی.

٤٩٦٥

(بشیفره)

اسکیشیر متصرفلغنه

اخراج اولنان ارمنیلر میانده رومیلرک سوق ایدلدیکی و ارمنی عائله لرینک
استانبولنده طوپلاتدیریلرق سفیل بر حالده سوق اولندقلری استخبار ایدلدی
کیفیت تحقیق و اشعاری

٢٧ تموز ١٣٣١

151

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی محرمدر

٤٩٦٣

(شیفره)

حلب والیسی بکرسی بکه

ج ١٥ و ٢٠ تموز ٣٣١ ارکانلری اولمایان أرمنی عائله وقادینلرینه سیوک

شقه ٥ تورلیغی مناسب اولاماز ، آنجق کوچوک یاشده وبیکسی قالان

وارکان چوجقلری متفرقه صورتده اسلام قریه‌لرینه ویریله‌بیلیر ،

٢٧ تموز ١٣٣١

152

٥

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

٤٤٥ محرم

ارضروم اطنه انقره آیدین بتلیس حلب

خداوندکار دیاربکر سوریه سیواس طرزون معموره العزیز سیفره

موصل وان ولایتلریله اورفه ایزمیت جاینک

زور قره‌سی قیصریه قره‌حصار صاحب مرعش اسکیشهر

نیکده متصرفلقلرینه

محال آخره نقل اولنان ارمنی اهالینک مؤسسات رسمیه و اشخاصه اولان دیونیاتیله اهالی مرقومه‌نک بونلر

ذمتنه کی مطلوباتنک صورت اطفا و استیفاسی حقنده قلمه النان تعلیماتنامه در دست ارسال بولنمش

اولدیغندن بونلرک شمدیلک دفتر مخصوصه قیدیله دائنلرک تأمینی لزومی بیان اولنور

ناظر

٢٨ محرم ٣٤١

DH. ŞFR, 54-A/368

153

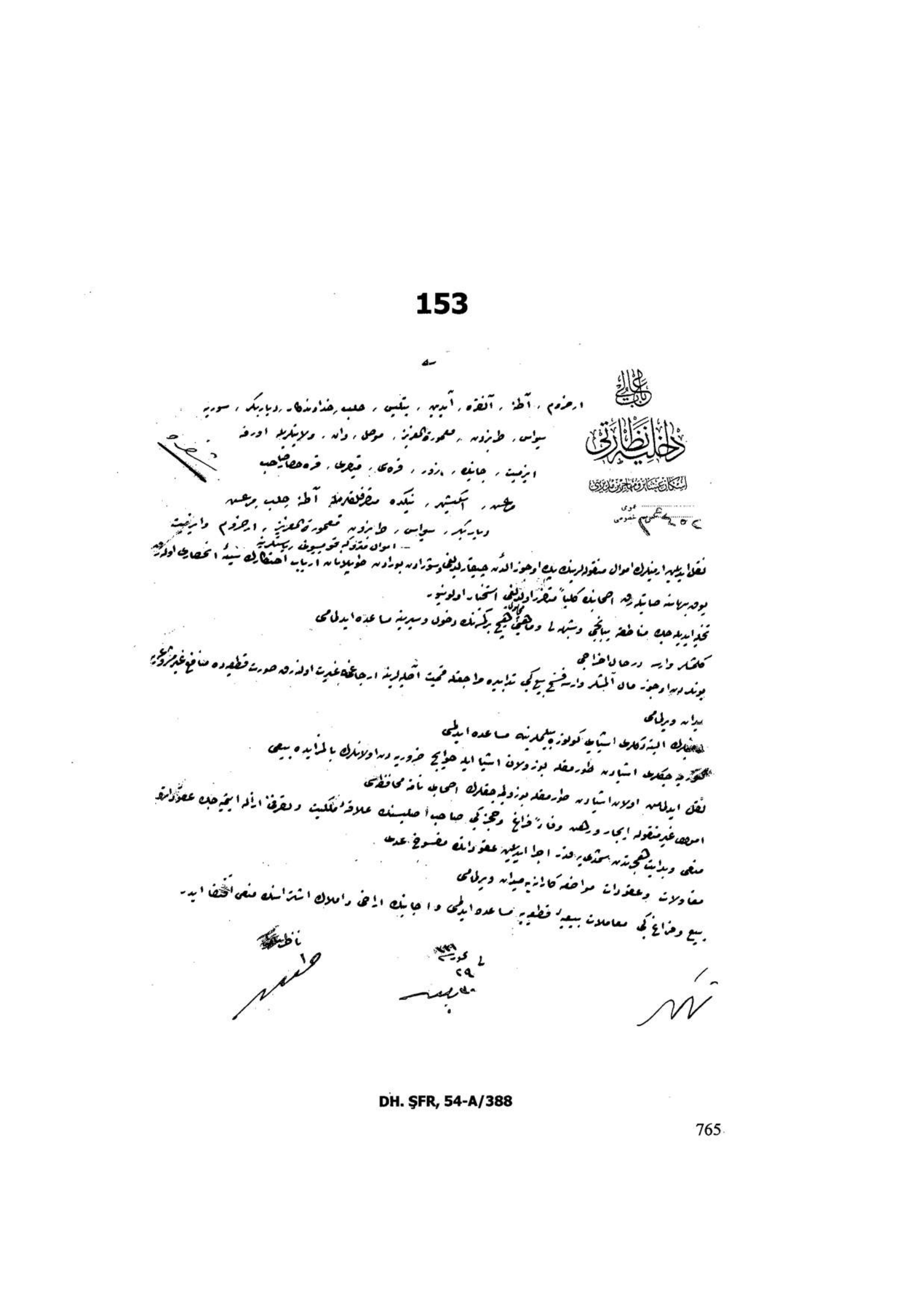

باب عالی
داخلیه نظارتی
اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

عمومی
خصوصی

ارضروم ، آطنه ، آنقره ، آیدین ، بتلیس ، حلب ، خداوندکار ، دیاربکر ، سوریه
سیواس ، طربزون ، معمورة العزیز ، موصل ، وان ، ولایتلریله اورفه
ایزمیت ، جانیک ، زور ، قره‌ی ، قیصری ، قره‌حصار صاحب
مرعش ، اسکیشهر ، نیکده متصرفلقلرنده آطنه ، حلب ، مرعش
دیاربکر ، سیواس ، طربزون ، معمورة العزیز ، ارضروم و ایزمیت
— اموال متروکه تحویسیونی ریاستلرینه

نقل ایدیلن ارمنیلرک اموال منقوله‌لرینک پک اوجوز الدن چیقارلدیغی و شوراده بورادن طوپلانان ارباب احتکارک سیئه انحصاری اولدیغی
یوق بهاسنه صاتیلدیغی اصحابنه کلیاً متضرر اولدیغی استخبار اولونیور.
تخلیه ایدیلدیجک مناطقه یبانجی و شبهه‌لی و ماهیتی مجهول هیچ برکمسه‌نک دخول و سیرینه مساعده ایدلمامی
کلمشلر وارسه در حال اخراجی
بونلردن اوجوز مال آلمشلر وارسه فسخ بیع کبی تدابیره مراجعتله قیمت اصلیه‌لرینه ارجاعنه غیرت اولندیغی صورت قطعیه‌ده منافع غیر مشروعه‌یه
میدان ویرلمامی
ارمنیلرک البته دکلری اشیای کوتوره بیلمیلرینه مساعده ایدلمامی
کوتوره‌جکلری اشیادن طورمقله بوزولان اشیا ایله حوایج ضروریه‌دن اولانلرک بالمزایده بیعی
نقل ایدلمامش اولان اشیادن طورمقله بوزولمیه‌جقلرک اصحابی نامه محافظه‌سی
اموال غیر منقوله ایجار و رهن و فاء فراغ و حجز کبی صاحب اصلیسنک علاقه ملکیت و تصرفی ازاله ایتمیه‌جک عقوداتک
منعی و بدایت هجرتدن شمدی‌یه قدر اجرا ایدیلن عقوداتک مفسوخ عدی
مقاولات و عقودات مواضعه کارانه‌یه میدان ویرلمامی
بیع و فراغ کبی معاملات بیعیه قطعیه‌یه مساعده ایدلمامی و اجانبک اراضی و املاک اشتراسنک منعی اقتضا ایدر.

ناظر

154

DH. ŞFR, 54-A/382

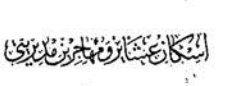

155

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

ایستاتستیق شعبه‌سی

حلب ولایتنه و حلب قومیسیون ریاستنه

شیفره

ارضی سوقیاته الآن دوام ایدلمکده در حلب ولایتی مرکز توزیعات اتخاذ ایدلمش
ولایاتله بالمخابره کله‌جک ارضیلرک محال مرتبه‌لرینک بالتعیین ازدحام و انتظارلرینه میدان
ویرمکزین طوغریدن طوغری‌یه محال مرتبه‌لرینه سوق اقتضا ایدر —

ناظر نامه

علی حیدر

۲۱ تموز ۳۳۱

156

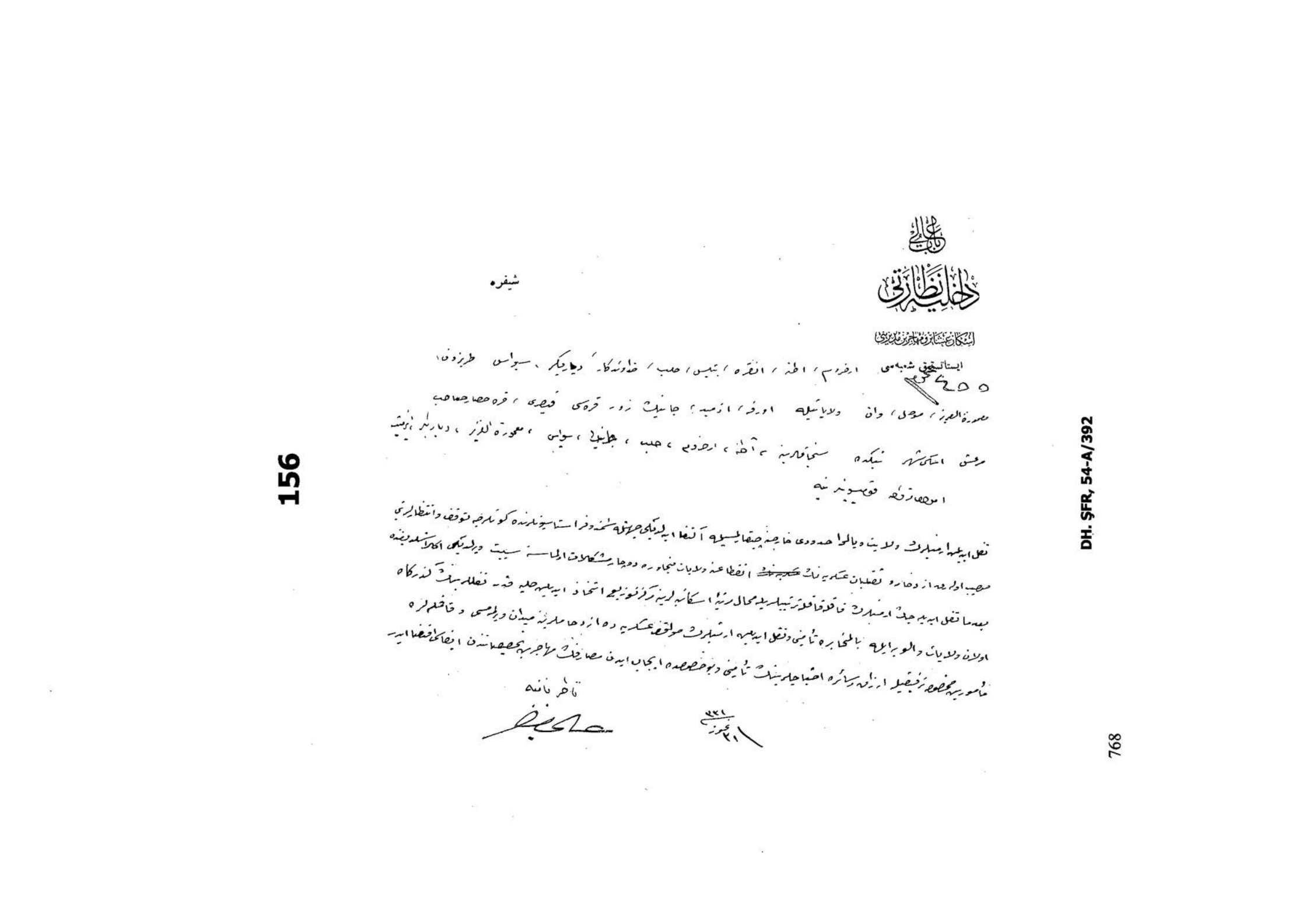

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

ایستاتستیق شعبه‌سی

شیفره

٤٥٥

ارضروم، اطنه، انقره، بتلیس، حلب، خداوندکار، دیاربکر، سیواس، طربزون،

معمورة العزیز، موصل، وان ولایاتیله اورفه، ازمید، جانیک زور، قره‌سی قیصری، قره‌حصار صاحب

مرعش، اسکی‌شهر، نیکده سنجاقلرینه، آطنه، ارضروم، حلب، جانیک، سیواس، معمورة العزیز، دیاربکر، ازمید

امر حصارتوقه قومیسیونلرینه

نقل ایدیلن ارمنیلرک ولایت ویالوا حدودی خارجنه چیقارلمسیله اکتفا ایدلدیکی جهتله شمندوفر استاسیونلرنده کوتلرجه توقف و انتظارلرینی

موجب اولورق ازدحام و تقلبات عسکریه‌نک ~~عسکریه‌نک~~ انقطاعنه ولایات مجاوره‌ده دچار مشکلات اولماسنه سببیت ویرلدیکی اکلاشلدیغنده

بعدما نقل ایدیله‌جک ارمنیلرک قافله قافله ترتیبلریله محال مرتبهٔ اسکانلرینه مرکز توزیع اتخاذ ایدیلن حلیه قدر نقللرینک گذرگاه

اولان ولایات والویه ایله بالمخابره تأمینی و نقل ایدیلن ارمنیلرک مواقف عسکریه‌ده ازدحاملرینه میدان ویرلمسی و قافله‌لره

مأمورین مخصوصه ترفیقیله ارزاق و سائره احتیاجلرینک تأمینی و بو خصوصده ایجاب ایدن مصارفک مهاجرین تخصیصاتندن ایفاسی اقتضا ایدر

تأطیر بانه

[signature]

٢١ تموز ٣٣١

DH. ŞFR, 54-A/392

768

157

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠٢٨

(شیفره)

ارمروم ، آطنه ، آنقره ، تبلیسی ، حلب ، خداوندکار ،
دیار بکر ، سیواس ، طرابزون ، قونیه ، معموره العزیز ،
وان ولایتلری ، اورفه ، ازمیت ، جانیک ، قره‌ی ، قره‌حصار
صاحب ، قیصری ، مرعش ، نیکده ، اسکیشه متوفقلرینه

پروتستان مذهبنده بولنان ارمنیلردن سوق اولنمیانلرک سوقندن صرف نظر
اولنمسی و ولایت / لوا داخلنده‌کی نفعلری و قالان و سوق اولنان مقدارینک
اشعاری

٢ صفر ١٣٣١

DH. ŞFR, 55/20

158

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠٢٩

(شیفره)

ارضروم، آطه، انقره، بتلیس، حلب، خداوندگار، دیاربکر

سیواس، طربزون، قونیه، معموره‌العزیز، وان ویدیتریله

اورفه، ایزمیت، جانیق، قره‌سی، قره‌حصار صاحب

قیصری، مرعش، نیکده، اسکیشهر متوفلقدینه

ارمنی مبعوث وعائله‌لرینک اخراج ایدلمه‌مدی

١٣٣١

٢ صفر

DH. ŞFR, 55/19

159

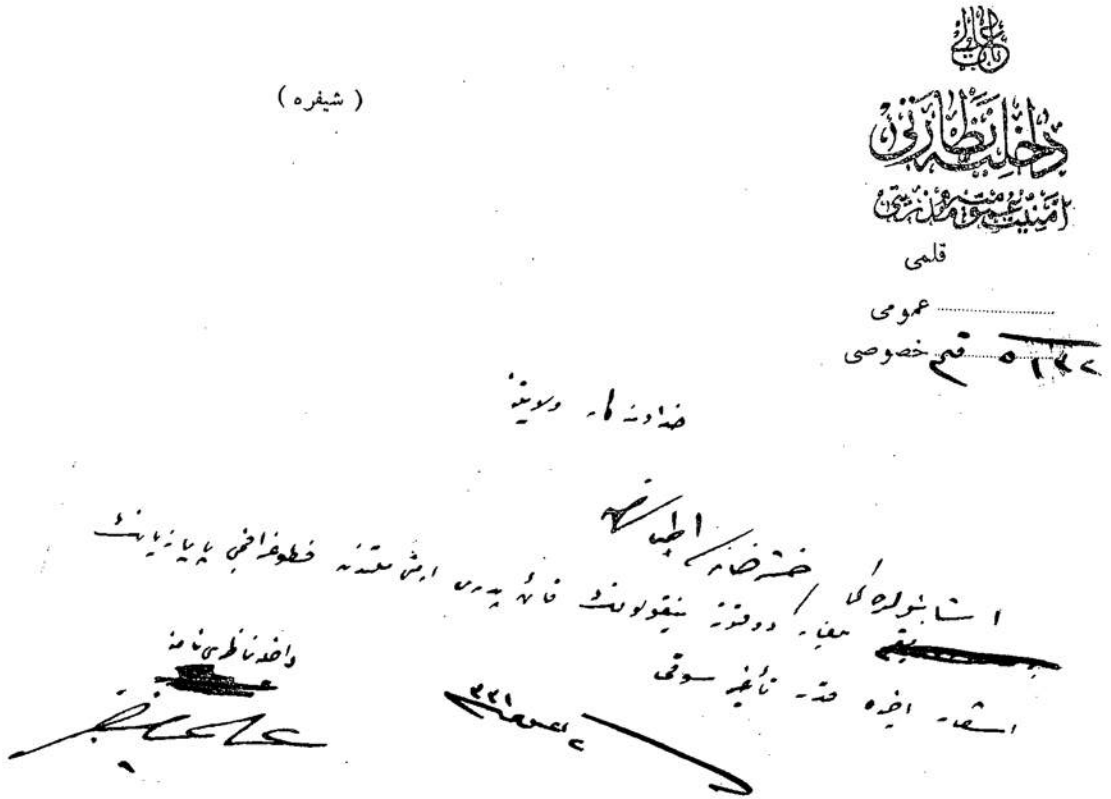

(شیفره)

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥١٢٧

خداوندگار ولایتنه

استانبولده کی / خسرخان اطباسنه

[redacted] معیار دوقوز نیقولولنک قائد پدری ارمنی متعددن قطوغرافجی پایازیانک

اشعار اخیره قدر تأخیر سوقی

٢ [illegible] ٣٢١

داخله ناظری نامنه

[redacted]

160

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠٢٠

(شیفره)

ارضروم ، آطنه ، آنقره ، بتلیس ، حلب ، خداوندکار ،
دیاربکر ، سیواس ، طرابزون ، قونیه ، وان
ولایتیله اورفه ، ازمیت ، جانیک ، قره‌سی
قره‌حصار صاحب ، قیصری ، مرعش ، نیکده ،
اسکیشیر متصرفلقلرینه

اخراج اولنجق ارمنیلردن عسکر ، ضابطان ، وضابطان صحیه عائله‌لرینه
بوزقدی محلرده براقیلدرق اخراج ایدلمه‌لری
(٢ صفر ١٣٢١)

نظر

DH. ŞFR, 55/18

772

161

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قسم خصوصی

٥٠٧٦

(شیفره)

حلب، دیار بکر، معمورة العزیز ولایتلرینه و اورفه متوقفلغنه

اردوی همایون باش قوماندانلغندن ارمنیلرک سوق ایدیه جکلری منطقه ایله صورت سوقلری

خصوصی دردنجی اردو قوماندانلغنه تبلیغاتی ایفا ایدیه جکندن یه کما فی السابق

سوقیاته دوام اولنمسی ٤ [illegible] ١٣٣١

[illegible]

162

DH. ŞFR, 55/59

163

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠٨٥

(شیفره)

خداوندگار ولایتینه

بیله جك جوارنده مراد جه ده آلمانیا تبعه سندن ماریا هوفمانك تحت نظارتنده بولنان

ارمنی چوجقلرینك سوق اولنمامسی ٤ صاحقلی ١٣٢١

DH. ŞFR, 55/49

164

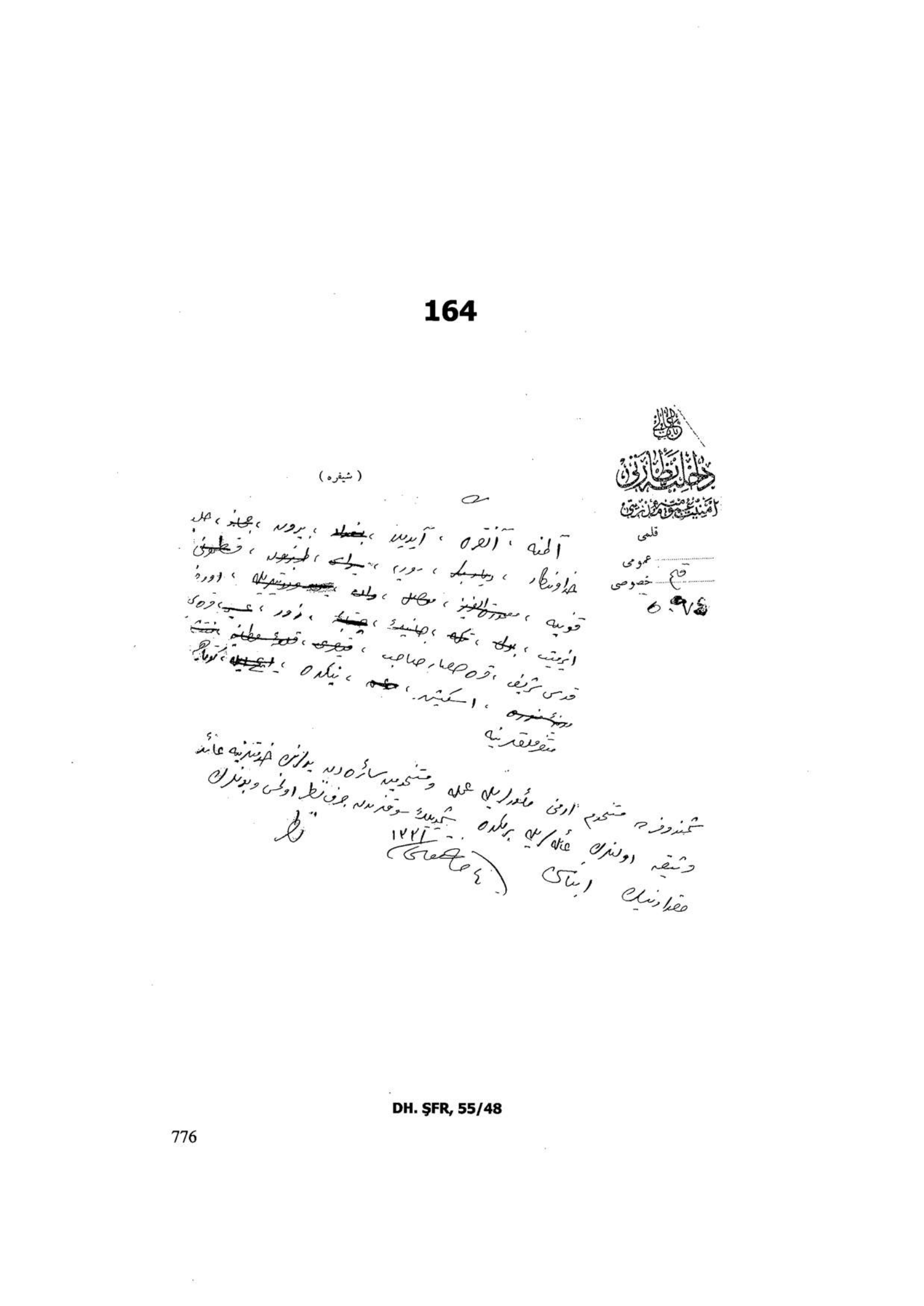

(شیفره)

قلمی

عمومی

خصوصی

آطنه ، آنقره ، آیدین ، بغداد ، بیرون ، حجاز ، حلب

خداوندکار ، دیاربکر ، موریه ، سیواس ، طرابلس ، قسطمونی

قونیه ، معمورة العزیز ، موصل ، ولایت ، [illegible] ، اورفه

ایزمیت ، بولی ، تکه ، جانیک ، چتالجه ، زور ، عسیر ، قره‌ی

قدس شریف ، قره حصار صاحب ، قیصری ، قلعه سلطانیه ، [illegible]

[illegible] ، اسکیشهر ، [illegible] ، نیکده ، [illegible] ، کوتاهیه

متفرقه‌لرینه

شمندوفره مستخدم ارمنی مأمورلریله عمله و مستخدمین سائره‌دن یدلرینی خدمتلرینه عائد

وثیقه اولنلرک عائله‌لریله برلکده شمدیلک سوقلرندن جرف نظر اولنمش و بونلرک

مقدارینک ابناسی

١٣٢١

٤ [illegible]

DH. ŞFR, 55/48

165

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

قلم خصوصی

٥٠٧٧

(شیفره)

سیواس ولایتیه

اوکسوز خانه ده کی معلم وچوجقدن شیخ بیلک اورا

٤ خاتون ١٣٣١

ج ٢ خاتون ٣٢١

قاعدنده بأس اوصوفی

166

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٥٠٨٧

(شیفره)

آطنه ولایتنه

هارونیه ناحیه سنه کی آلمان میتیوزلرینه ایتامخانه سنه کی ارضی چوجقلرینه ایشلمه‌سی

٤ [illegible] ١٣٢١

DH. ŞFR, 55/43

167

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٥٢

ش

انقره ولایتنه

(شیفره)

سانتیک چوغوزجیان امضاسیله یوزغاودن چیکلن ٢٠ کورسه‌یی تلغرافنامه قوپیسنک جلب

وقف لعرسیله بونلرک زوجلری نه هویتنک ایناسی | ٤ [illegible]

نظر

168

DH. ŞFR, 55/55

169

خداوندگار والاتی

مکتوبی قلمی

نومرو

عمومی

٦٨٧ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

دولتلو افندم حضرتلری

امنیت عمومیه مدیریتندن محرراً وارد اولان ١٨ محرم ٣٣٣ تاریخلی و ٢٩١ نومرولو تحریراتی عینه نظارت پناهیلرینه جوابدر. بروسه دیوان
عمومیه حریر قونترول مأموری آرتین بیاضیان افندینک طاشنافه اختلال قومیته سنه منسوب طیفی و در سعادت بروسه آراسنده قومیته نک مخابرات
مهمه سنی تبلیغ و تبلیغ ایتمکده بولوندیغی بالتحقیق اکلاشلمسنه مبنی دولتجه مضر ملی غایه لر تعقیب و تأمینه چالشمغله شهرلی طانینانلردن اولوب
محللرنده اقامتلرنده محذور کورلمیه ارمنیلرله برابر مرقومک اوراده ایلی قضاسنه و اخیراً اورادنده دیکرلریله باندرمه دیوان حرب عرفیسنه
کوندرلدیکی پولیس مدیریتندن افاده قلنمشدر. اولبابده امر و فرمان حضرتلرینه الامکدر. ٦ سوم ٣٣٣ و ٤ ٤ ٣٣٣

خداوندگار والیسی نامه
مکتوبجی

170

DH. ŞFR, 55/97

171

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٥١١٢

ت

نیکده مقدم

(شیفره)

بالذات حل اولنجقدر

ارمنی قیزلرندن اهتدا ایدنلرک سؤ استعمال قطعیاً میدان ویرلمک شرطیله اسلاملره تزویجی

مناسبدر ١٥ [illegible]

نظر

باب عالی
داخلیه نظارتی
اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی
ایستاتستیق شعبه‌سی

کوتاهیه منصرفلغنه

شیفره

٨

ج ٢٨ تموز سنه ٣٣٦ کوتاهیه یه کلن ارمنیلرك جمله‌سی حلیه سوق ایدیله‌جکدر. بونلر ایچون اختیار اولنه‌جق
هر درلو مصارف مهاجرین تخصیصاتنده تأدیه ایدیله‌جکدر و یوز بیك غروشلق حواله‌نامه در دست
ارسالدر

٦ اغستوس سنه ٣٣٦

ناظرنامه
صحیح

173

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

ایستانستیق شعبه‌سی

٩٤

خداوندکار ولایتنه

شیفره

ج ٤/٥ عسوی سنه ٣٢٦ مأمورین قیئات حقیقیه سیله و پشین پاره ایله ارمنیلردن خانه صاتون

الهیلرلر ٦ عسوی سنه ٣٢٦

ناظرنامه

صحیح

DH. ŞFR, 55/107

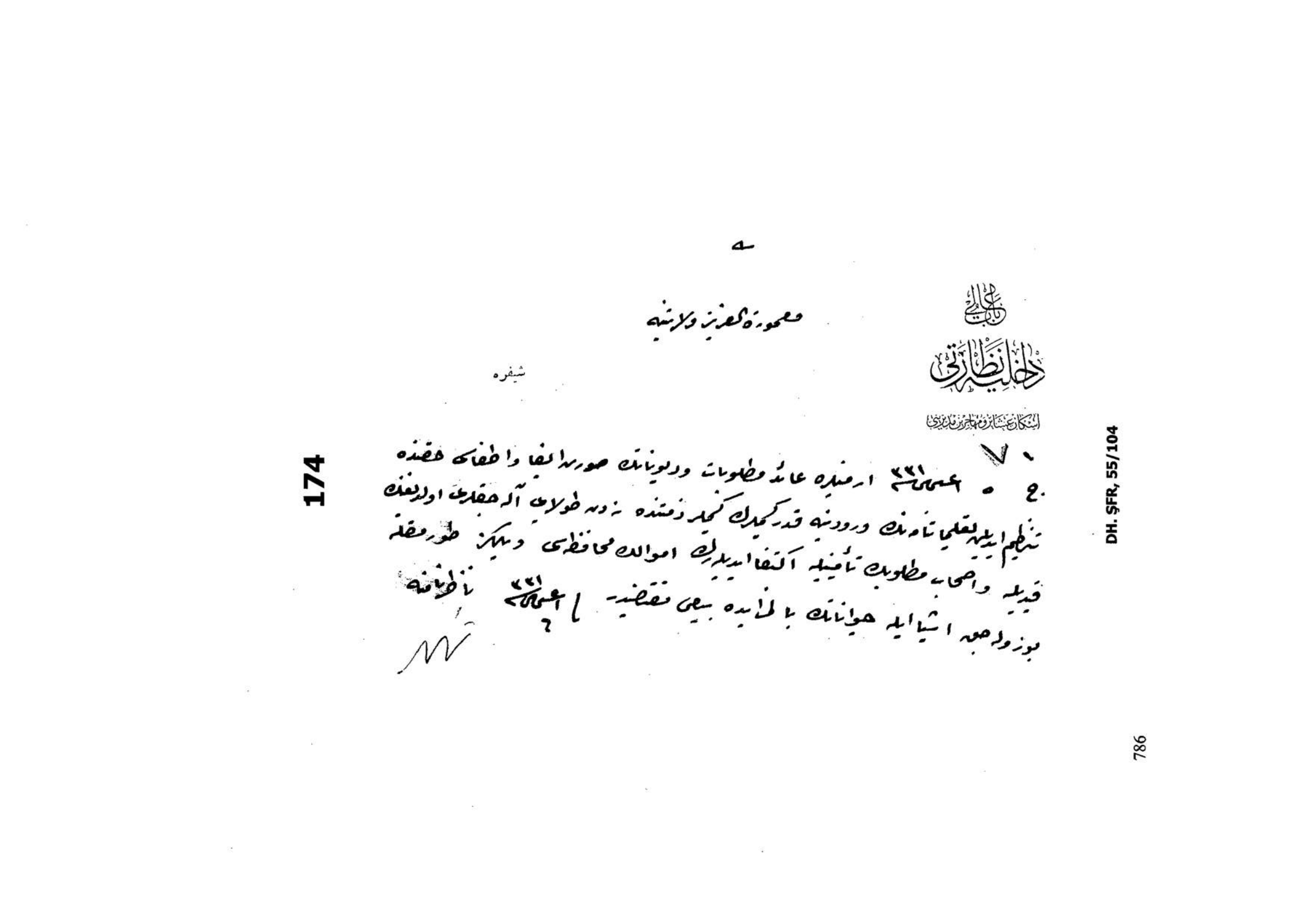

باب عالی
داخلیه نظارتی
اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

معمورة العزیز ولایتنه

شیفره

٧٠

ج ٥ اعسی سنه ٣٣١ ارمنیلره عائد مطلوبات و دیوناتك صورت ایفا و اطفاسی حقنده
تنظیم ایدیلن تعلیماتنامه‌نك ورودینه قدر کیملرك کیملر ذمتنده نه‌دن طولای آله‌جقلری اولدیغنك
قیدیله و اصحاب مطلوبك تأمینیله اکتفا ایدیلرك اموالك محافظه‌سی و بیلکز طورمقله
بوزوله‌جق اشیا ایله حیواناتك بالمزایده بیعی مقتضیدر. ١ اعسی سنه ٣٣١ ناظرنامه

175

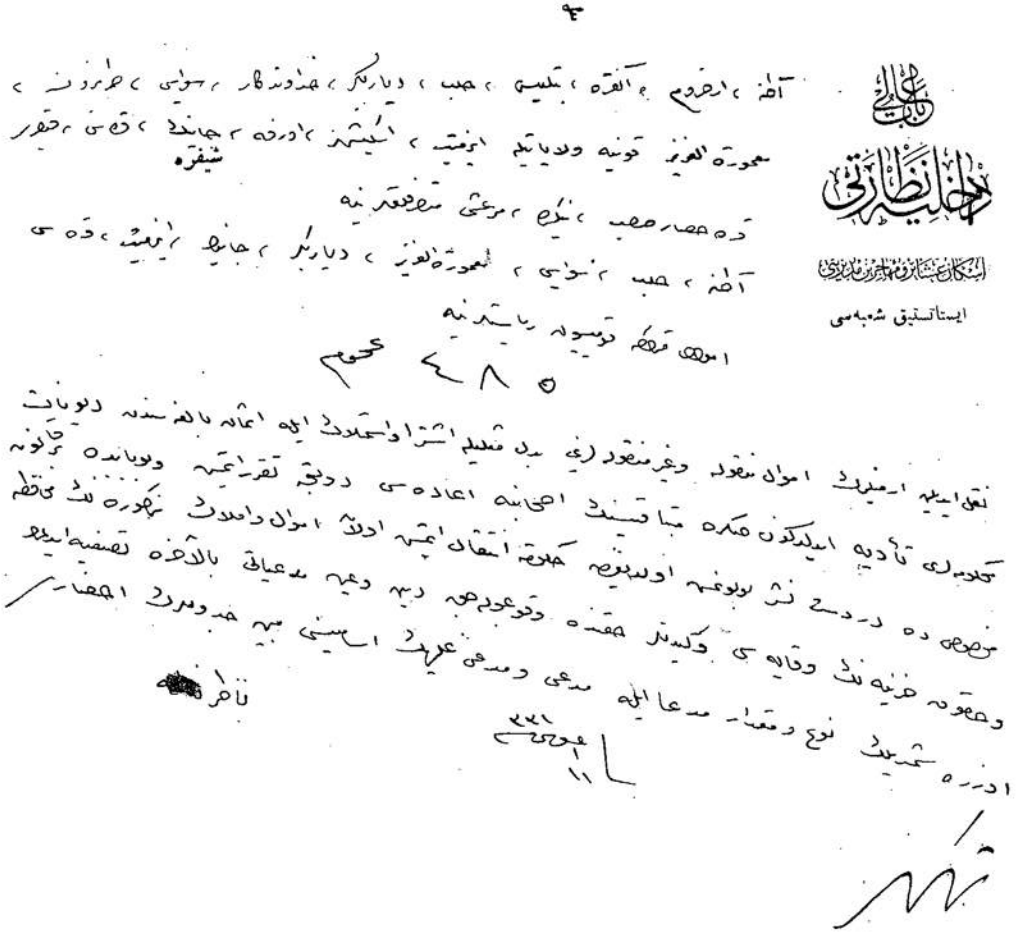

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

ایستاتستیق شعبه‌سی

آطنه، ارضروم، آنقره، بتلیس، حلب، دیاربکر، خداوندکار، سواس، طرابزون،
معمورة العزیز، قونیه ولایاتیله ایزمیت، ایکشهر، اورفه، جانیک، قره‌سی، قیصری
شیفره
قره حصار صاحب، نیکده، مرعش متصرفلقلرینه
آطنه، حلب، سواس، معمورة العزیز، دیاربکر، جانیک، ایزمیت، قره‌سی
اموال قرطه قومیسیون ریاستلرینه

عموم ٤٨٥

نقل ایدیلن ارمنیلرک اموال منقوله وغیر منقوله‌لری بدل مثلیله اشترا واستملاک ایله اثمان بالغه‌سندن دیونات
محکومه‌لری تأدیه ایدیلدکدن صکره مباقیسنک اصحابنه اعاده‌سی دولتجه تقرر ایتمش وبوبابده برقانون
مخصوص ده دردست نشر بولونمش اولدیغندن حکومته انتقال ایتمش اولان اموال واملاک مذکوره‌نک محافظه
وحقوق خزینه‌نک وقایه‌سی وکیدنلر حقنده وقوعبولجق دین وعین مدعیاتی بالآخره تصفیه ایدلمک
اوزره شمدیلک نوع ومقدار مدعا ایله مدعی ومدعی علیهک اسامیسنی بین جدولرک احضار

ناظر

176

باب عالی

داخلیه نظارتی

ادارهٔ عمومیهٔ داخلیه مدیریتی

عمومی .....

خصوصی .....

(شیفره)

٥٩ ٦٠

انقره وقونیه ولایتلرینه

ارضی سوقیاتك استانبوله ذخیره ارسالاتنه صانع اولمیه‌جق صورتی ترتیب وتنظیمی

١١ [illegible] ٢٧١

ناظرنامه

صحی

177

طرابزون ولایتی

مکتوبی قلمی

عدد عمومی

» خصوصی

لف

سنه ۱۳۳

تلخیص

نره بوطه قائمقامنك ۱۵ غره‌سی و ۲۷۲
نومرولو تحریره محاوله -

ج ۱۲ غره‌سی تاریخ و ۱۱۷۷ نومرولو تحریره: قضامزده سفر بركده بولنان اهالینك وقوعه كتیردیكلری وقایع شونلردر -

۱ — قضا اهالیسنك بعضی بر جسمه خیارلر عسكر وكتیرمه‌جه‌لر آلوب كندیلرنی ده باغاوی‌لر و خانه‌لرنده صاقلاندقلری حالده بعضی برلرنی طوقه كاوه‌لر اولنمشدر -

۲ — اهالیدن موجود سلاحلری ضبط اولنمقده بولنمقده بعضی سلاحی بولنمیان تابعه‌لری حالده بالخاصه بر یدی سلاح ممنوعه واردقلری رودلو و ایكی عدد قوبشون رودكه مخصوص آلتده ایطلمه واله ایدیلمه جهتیله سلاحلری وجه كیزلكلری حس ایدلمشدر . بو سلاحلر حالا جهت عسكریه تسلیم ایدلمشدر -

۳ — اهالیدن داخل ولایته سوقلرنه تشبث ایدلدیكی زمانده قضا اهالیسی یایاسنك تشویقیله بر بولوك قدر كلمه داخلا یانمه داخلا اسلام دیه چوقلرنی قتل ایتمشلردر - قضا اهالیسی یانغاوه ایدرك كندیلرینی محافظه ایدوب بونلرنه حاصل اولان قایغیلرنده استفاده ایدرك اسلامرك اونلره هجوم ایتمكه تشبث ایتمكلری ده جوال و قیلیچ جزاآلر و اتخاذ اولنان تدابیر یاپلمسندن اینجه یاپاسندن ماعدا اهالیدن قیلیچ سوقه اولنیقدن بالكز مذكور یاپاسی خانه‌سنده دیدرو صاقلادیغی دانه یاپاجی واسطه‌سیله قیلیچلری سدوخانه‌یه آتشه ویره‌رك سونه‌رك كلدن ثانیه‌ده داهالی اونلره استعمال سلاح ایدرك خانه‌لری داخلا یانمسنه دولونه‌رك بسه اسلام خانه‌سنك دخی داخلا احراقه سبب ویریلمسی دولاییله بونلرنه بتمه داخل قضاده وقایع اولمدیغی معروضدر -

اصل مطابقدر -

DH. EUM. 2. Şb, 68/57

178

شفره تلغرافنامه

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی

آطنه، ارضروم، آنقره، بتلیس، جانیک، حلب، خداوندکار، سیواس، طربزون، دیاربکر، معمورة العزیز، قونیه ولایاتیله اورفه، اسکیشهر، ایزمیت، قره‌سی، قلعه‌لیمانی، مرعش، نیکره قره‌حصار صاحب مرتفعلرینه.

خداوندکار آطنه، حلب، سیواس، جانیک، دیاربکر، ارضروم، معمورة العزیز، قره‌سی

امور متروکه قومیسیون ریاستلرینه

عمومی
خصوصی

ارمنیلرک نقل و سوقی ایله اموال متروکه‌لرینک حکومتنامه اداره و محافظه‌سی بعض محللرده حوایج ضروریه‌دن اولان اشیانک تدارکنی دوچار اشکال ایلدیکی مستبان اولمقده و اهالی مرقومه‌نک اموال متروکه‌لری اره‌سنده حوایج ضروریه‌یه تعلق ایدن بوکبی اشیانک موجودیتی حالده اهالینک دوچار مضایقه اولملری جائز کوریله‌مامکده اولدیغندن موجود اموال متروکه میاننده حوایج ضروریه‌یه متعلق اولوبده خارجدن بشقه بر صورتله تدارکی امکانی موجود اولمایان اشیا و سائره‌نک تعیناتنامه‌ده محرر مواد و ایضاحات دائره‌سنده بالمزایده بیعی موافق کورلمشدر.

ناظرنامه

179

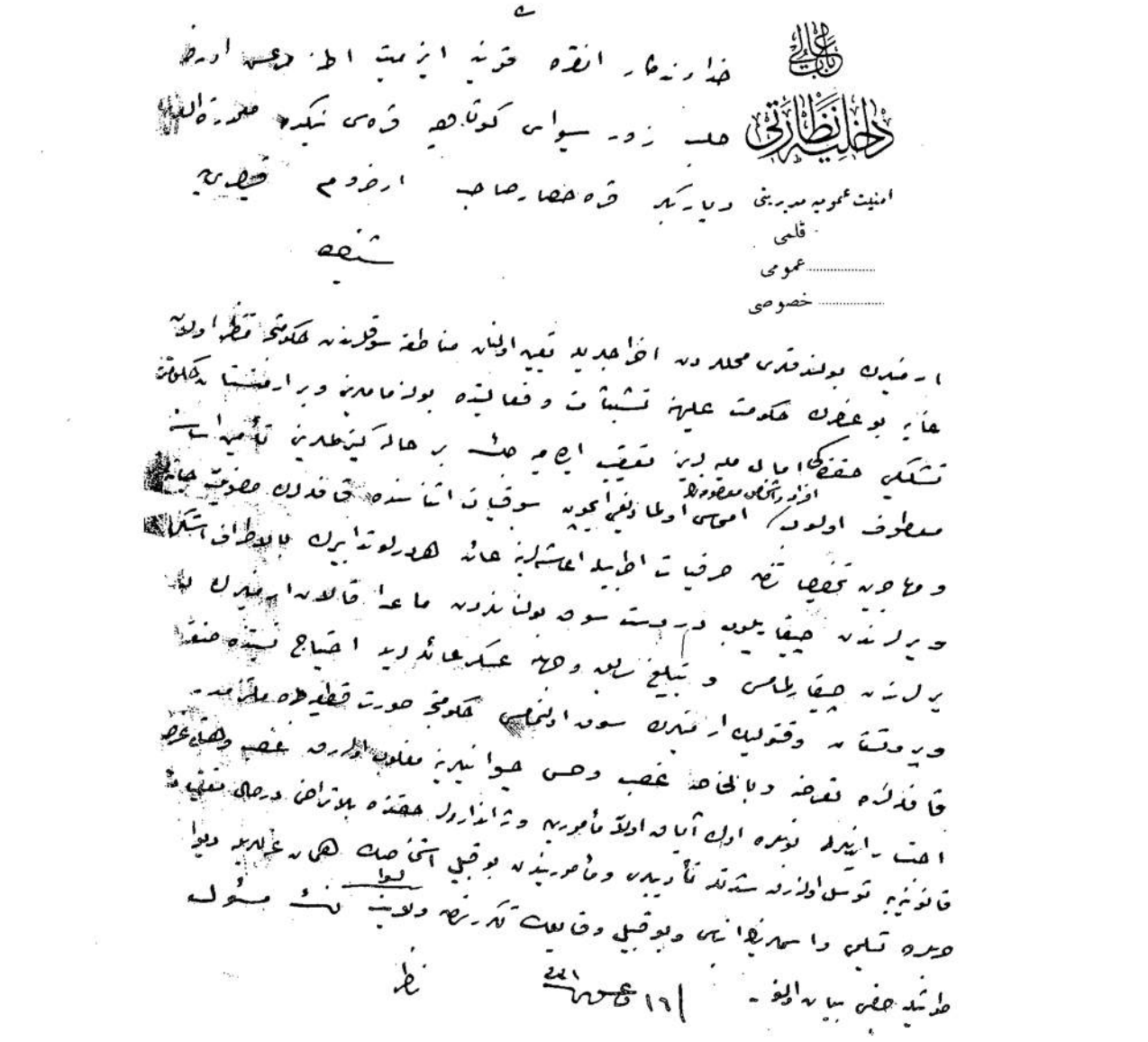

DH. ŞFR, 55/292

180

(شیفره)

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی

١١٤

برلسه ولایتنه

آلتان معلومات موثوقه‌یه نظراً برلسه ارمنی قرارینه مسلح چته‌لر یالوه و
اینزمیت حوالیسنه صارقه‌رق اورالرده قرای اسلامیه‌یه تجاوز ایدیورلر. بونلرک
امر تنکیلنی ولایت عرابزاده توتنک هنوز ایشی نمسه‌میرک ابراز فعالیت ایتمه
موجب تأسفدر. / تعقیبات شدیده اجراسی ایچون اینزمیت متصرفنه اوامر
اعطا قلنمشدر. ارمنی چته‌لرینک نهایت بر هفته ظرفنده کاملاً تنکیل و
استیصالی نظارتجه قطعیاً مطلوب اولدیغنی ایجاب ایدرسه بالذات ملحقاته عزیمت
ایتدیلرده بهر حال وقایعه نهایت جدیدلر و بو باب قصور و تقاعدلری
کورولن مأموریتک دوچار مجازات ایدلمسی مقرر بولندیغی صورت قطعیه‌ده بیان و
پیدری تعقیبات حقنده اعطا اولنه‌جق معلوماته انتظار اولونور.

١٦ عشرینی ٢٢

ناظر

DH. ŞFR, 55/296

داخلیه نقاره جیلیه‌سنه

خداوندگار ولایتی

مکتوبی قلمی

نومرو

٣٤٤٩ عمومی

٤٢٥ خصوصی

خلاصه

.....

.....

دوضو افخم حضرتلری

شبهه‌لی اشخاص میاننده توقیف اولنه‌رق بالتحری خانه‌سنده ظهور ایدن اوراق ایله برابر باندرمه دیوان حرب عرفیسنه سوق
ایدیلن بروسه‌نك امور بك محله‌سندن قره‌بت اوغلی سیمون سفریانك ارمنی جمعیت فسادیه‌سنه داخل بولندیغی بالمحاکمه ثابت
اولنه‌رق سکزسنه قلعه‌بند ایدلمسنه قرار ویرلدیکندن کیفیتك ولایت غزته‌سیله اعلانی حقنده دیوان مذکور ریاستندن وارد اولان
٢٤ مارس سنه ٣٣١ تاریخلی وایکی یوز درت نومرولو تحریرات صورتی لفاً تقدیم قلندی قرار مذکور ایله مقررات محاکمه‌نك ولایت
غزته‌سیله نشری جائز اولوب اولمدیغنك انبا بیورلمسی بابنده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر

خداوندگار والیسی

١٩ رجب سنه ٣٣٣ و ٣٠ مارس سنه ٣٣١

181

٥٠

خداوندگار ولایتی

مکتوبی قلمی

نومرو

باندرمه دیوان حرب عرفی ریاستنک ١٤ مایس ٣٣٦ تاریخلی

و ٢٠٤ نومرولو تحریراتی صورتیدر

یدنده در دست ایدیلان اوراق ایله ارمنی جمعیت فسادیه سنه داخل اولدیغی بالمحاکمه ثابت

اولان بروسه نک امور یک محله سندن فرانسز و انکلیز سیفورطه لری وکیلی قره بت اوغلی

سیمون سفریانک سکز سنه قلعه بند ایدلمسنه باندیرمه دیوان حرب عرفیسنه قرار ویرلمش اولمغله

ولایت غزته سیله اعلاننه امر بیورلمش

عثمانلی اردو همایونی
باش قوماندانلغی وکالتی
شعبه
٢
نومرو
١٢٧١٨

٥٠

امنیت عمومیه مدیریتی

قیصری ارمنی مرخصی اولوب قیصری دیوان حربنجه اعدام محکوم ایدیلن و ٢٥ حزیران ١٣٣١ تاریخ و ٤٠٤ نومرولی بشنجی قول اردو قوماندانلغی وکالتنک تحریراتیله داخلیه نظارت جلیله‌سنه اوراقی تقدیم قلنان خسروفلر جنایات متعدده‌ی حقنده‌کی تفصیلاتک اوراق حکمیه‌سندن چیقاریلرق مختصراً اشعار و ارسالنه امر بیورلمش مرجودر . ٢٦ تموز ١٣٣١

قرارگاه عمومی
استخبارات شعبه‌سی مدیری
ارکان حرب قپتاشی

داخلیه نظارتی امنیت عموومیه مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی					بطالنك قلمه تاریخ ورودی
٢٥							
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض					مقابله ایدنلر
٥٢١١	١٤ [illegible] ٢٢١	١٥					

قیصری متصرفنه

اعلام کلمه ایدیلن قیصری ارمنی مرخصه سی خسروفك جنایاته متعدد وسی حقنده کا
تفصیلاتك اوراق حکیمه سنده چیقاریلدیغی [illegible] ارسالی

باب عالی
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی

مخرجی
قیصری

۱۸ [illegible] تاریخ کشیده‌سی
۱۹ مئ قلمه ورودی

صباح د س
اقشام د س

۱۰ [illegible] تاریخ و ۵۲۱ نوردلو شیفره مرخص خسروف افندینک پسقوسلغنک
آچیمازین قتکیغوسلغی طرفندن تقدیس اولنمسی بهانه‌سیله سفربرلک زماننده روسیه‌یه
کیدوب ممالک عثمانیه‌ده‌کی ارمنیلرله روسیه‌ده‌کی ارمنیلر اره‌سنده حکومت عثمانیه
علیهنه بر حرکت مشترکه وجوده کتیرمک ایچون چالیشدیغی و بورایه عودتنده کلیساده
ویردیکی نطقلرده روسیه‌نک ارمنیلره ظهیر اولدیغی و حرب نتیجه‌سنده ارمنیلرک
حقوقنی محافظه ایده‌جکنی اهالیه ابلاغ ایتمک صورتیله مستقل ارمنی بکلکی
تشکیل ایتمک غایه‌سنه وصول ایچون بورا ارمنیلرینی اختلاله تشویق و حرکات
عصیانیه‌یه تشجیع زمیننده تلقینات مفسدتکارانه‌ده بولندیغی و ظاهره چیقاریلان ترتیبات
اختلالیه‌دن تماماً معلوماتدار اولوب هیئت اختلالیه‌یی اداره ایدنلرک باشلیجه‌لرندن
اولدیغی ادله و امارات قانونیه ایله بو بابده استماع اولنان شاهدلرک شهادتی کندوسنک
مؤولاً واقع اولان اقراریله درجهٔ ثبوته واصل اولمسی و اعظمی جرم اعتباریله
حرکتنک توافق ایتدیکی ملکیه جزا قانوننک اللی دردنجی ماده‌سنک ذیلنه توفیقاً
دیوان حرب عرفیجه صلباً اعدامنه قرار ویرلمسی اولدیغی دیوان حربک تدقیق اولنان
اوراق حکمیه‌سی مفادندن اکلاشلمسی و حکم واقعک اخیراً مجلس وکلا قراریله

صباح د س — اقشام د س

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

مخرجی

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مؤبداً کوزك جزاسنه تبدیلنه اراده سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفصادر اولمشده دیوان حرب
قراریله اعدام اولنان طاشناق قومیته‌ی قیصریه شعبه‌سی رئیسی ویشابیان کیفورقك حبسخانه‌دن
مومی الیه مرخصه‌یه یازوب اله کچن بر مکتوبنده دخی کندولرینی قورتارمق ایچون چالشمسی
وعکس تقدیرده مرخصه لاقید قالرجغنی کندو ترتیب وتشویقنی ده حکومته افشا
ایده‌جکنی مقام تهدیدده سرد ایتمسی مرخصه‌نك بو ترتیباتده درجهٔ مداخله‌سنی کوسترر
کرچه مرقوم ویشابیان عندالاستجواب مکتوبنك اصلسز وصریحاً مرخصه‌یی قورتارمق
مقصدیله یازلمش اولدیغنی سویلمش ایسه ده اصلسز اولمق لازم کلسه بونکله مرخصه‌نك
تهدید ایدلمش اولمیه‌جغی طبیعی اولمغله بو مکتوب علاقه‌سنی ارائه‌یه کافی کورلمشدر

١٨ [illegible]

متصرف

ذکائی

DH. EUM. 2. Şb, 10/58

قسطمونی ولایتی
مکتوبی قلمی
٤٨١

داخلیه نظارتیجه‌سی

خلاصه
کنفریده کی منفی ارمنیلر حقنده

محرمدر

دولتلو افندم حضرتلری

٦ [illegible] تاریخلی و درت یوز قرق اوچ نومرولو شفره تلغرافنامه عاجزی‌یه ذیلدر

کنفریده بولنان ارمنیلرک اسامیسیله اخذ و تلقی ایدیلن اوامر علیه نظارتپناهیلری موجبنجه حضرتلرنده اجرا ایدیلن معامله‌یی مبین کنفری متصرفلغندن کوندریلن مشروح دفتر لفاً تقدیم و تسیار قلنمشدر اوطفله اولبابده امر و فرمان حضرتلرمن له الامرکدر ٢٠ [illegible] و ١٨ [illegible]

قسطمونی والیسی

اسامی	مدد عطایات
بوانی کچیاپه	
پروانت طورپاپه	
فرهت کردیاپه	
زاده بادیرپانیاپه	
یغوب زکیه جیاپه	
واحطام لمو فومیاپه	
فویدلی وارطاپه	
زنانی فره کوریاپه	۲۶ مارس ۱۹۲۱ تاریخی عضو اولرده دیعاده تکشیدر
زاره موکاپه	۱۴ مارس ۱۹۲۱ تاریخی محفظاً دیعاده تکشیدر
فرهت جرافیاپه	۱۴ مارس ۱۹۲۱ تاریخی محفظاً انفده تکشیدر
نوید بربایانیاپه	۱۷ مارس ۱۹۲۱ تاریخی آیاشه کوندرلک اوزره محفظاً انفده تکشیدر
جابعه فیوم جیاپه	۱۸ مارس ۱۹۲۱ تاریخی سربست اولرده دیعاده تکشیدر
یغوب لمو جیاپه	
جابعه تورقیاپه	۲۶ مارس ۱۹۲۱ تاریخی آیاشه کوندرلک اوزره محفظاً انفده تکشیدر
دوقتو جیاچه رفوجیاپه	۹ مارس ۱۹۲۱ تاریخی محفظاً انفده تکشیدر
یغوب یکاریاپه	۲۶ مارس ۱۹۲۱ تاریخی سربست اولرده دیعاده تکشیدر
وارنانس یاپاسیاپه	
اسنیاپه تاماریاپه	۱۸ مارس ۱۹۲۱ تاریخی قره بیکلر اوزره محفظاً انفده تکشیدر
نشابه فاتیفیاپه	۲۸ مارس ۱۹۲۱ تاریخی سربست اولرده دیعاده تکشیدر ۲۶ مارس ۱۹۲۱ تاریخی وارنه بیده نفدولو اغلفنه زنجیله نه اولدیغی موجبنجه
ارمانه قطاجیاپه	
سکلت یوکیاپه	
ساحه کرس خوالقه جیاپه	
ارمانه طوجیاپه	
باغانه باترنیانیاپه	
آرام قلعه	
جابعه ظمجیاپه	
مانوحه باجرجیاپه	
سردی بوانیاپه	
نانشوحه انجیاپه	
ارانس ظیفیاپه	
ارانس باصامیاپه	۲۸ مارس ۱۹۲۱ تاریخی سربست اولرده دیعاده تکشیدر ۲۶ مارس ۱۹۲۱ تاریخی وارنه بیده نفدولو اغلفنه زنجیله نه اولدیغی موجبنجه
دوقتو رنکور جیلدیاپه	
اصاطور سانیاسیاپه ولد جاجه	
فرهته یکدیاپه	
باریح دنامیاپه	
بدردی ولد سانوحه	
اوهانس جاه دیرکه ارسونیاپه	۲۸ مارس ۱۹۲۱ تاریخی اولرده دیعاده تکشیدر
پرانت ولد زخاره سورنیاپه	
آنغوب اوهانس آصادوریاپه	
ارشانه ولد مارديرى سلادیاپه	
بارنانه ولد کسفوره جیاپه	
مارديرى ولد اوهانس [illegible]	
آدیمه کرس کوسته جیاپه	

اسامی	ملاحظات
اوزاکیم ولد [illegible] ولد آغا کیاپه	
دیقانه چیاسوم بوغیاپه	
ایسن آغوب مرنجیاپه	
دیقانچی ولد ایرانی	
کرزه [illegible] ولد طاتاپه	
جاجیاپ ولد آیغوب	
[illegible] ولد آیتیا	
[illegible] ولد [illegible]	
ارساده مقدیچه نیشوپاپه	
ارساده قره تبه ایکیاپه	
[illegible] ولد اغوب کچیجیاپه	
واقصاپه ارساده جاپیغیاپه	
[illegible] ولد [illegible] توپیاپه	
لوقه ولد آغیا	
[illegible] ولد آینه	
آیلم قره تبه کیکیاپه	
زونوب قوتب آواجیاپه	
ایتیه (نام دیگر قوجو) ولد خیاطور آزدیاپه	
قوندوره [illegible] سالوجه بیغیش بولاجیاپه	
اوقلی بیرون [illegible] چیاسوپاپه	
سالوجه ولد کرقور	
سماده ولد قره کیپه	
اوقلی ورطاوبدیاپه	
سالوکی قره کیشیاپه	
اوقلی آینه [illegible]	
[illegible] کیپچیاپه	
خورد قوجو کرقور [illegible] جلالیاپه	
[illegible] کچیجیاپه	
[illegible] آوایی	
انجیلی طاشجینه	
لوقه ایشجیاپه	
باریچ [illegible]	
[illegible]	
بیقانی [illegible] نام دیگر [illegible]	
قره تبه ولد طاهور [illegible]	
[illegible] ولد [illegible] صواجیاپه	
کرجه ولد اوقلی آغوبوف	
[illegible] کچیجیاپه	

۶۸ حرانه ۱۲۷۱ تاریخی زوره سوجه ابدیه اوزره محفوظ انقده یکتدر

۱۶ حرانه ۱۲۷۱ تاریخ داوه بیه [illegible] واقفونقه [illegible]

۶۸ حرانه ۱۲۷۱ تاریخی محفوظ انقده یکتدر

۱۶ حرانه ۱۲۷۱ تاریخ داوه بیه [illegible] واقفونقه [illegible]

۶۸ حرانه ۱۲۷۱ تاریخی محفوظ انقده یکتدر

۱۶ حرانه ۱۲۷۱ [illegible]

اسامی	ملاحظات
رضا قلی بایگیانه	
توپچی کریم وردی بایگیانه	
یوزباشی ولی ایرانه	
اصانلو کریم ایرانه	
کرد ایرکوه تیانلو بایگیانه	
سیلاوه بجستانیانه	
موسیه بیرومیانه	
آیاق خانه	
اغوه بغلو ولد خورباغه	
دوغلی زیرنیانه	
واحدانه آلونیانه ولد اغوب	
طاپوس کوسه بایگیانه	
ایستک ایرانیانه	
نقدوچ بیجه جیانه ولد مراغه	
لوه کیفورقیانه	روی نقد
کیفورده کیفورقیانه	
مراغه کیفورقیانه	
ارنیه قالقیانه	ایرانه نقد
بیرومه بالیانه	
سیاوه موسیانه	
نقدوچ استیانیانه	
لوه اغابابایانه	
مراغه حاجیه رباغیانه	
دوخور استیانه مشلیانه	
اجاق اغوه نزیانه	
اجاق کرکور مشلیانه	
رسمس شاه قلی	
چیاطر ماجاریانه	
مراغه بیرواحیانه	
ایلم آندویانه	
واحدلم آلتویانه	
باروب آیرزویانه	
خوجوز بقلکیانه	
نیس دیکورقیانه	
ایلم کرکور بایگیانه	
بیروی بکلریانه	
کرکور اسیانه	

۸۱ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ محضاً انقده گیشدر.

۱۷۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ داده بده نقدلو واغوقف زنجیله نقد اوزره موجبنجه

۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ بست اولم رده دیسعادته گیشدر

۱۸ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ محضاً انقده گیشدر

۶۰ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ بست اولم رده دیسعادته گیشدر

۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ بست اولم رده دیسعادته گیشدر

۱۷۷ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ دیکدلو نقدلو عیلی نقدلو واغوقف زنجیله نقد اوزره عیلی موجبنجه

۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ بروسه کیفاوزره انقده

۶ ارنیه سوده الخه اوزره انقده

۱۷۷ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ دیکدلو قلقوز عیلی نقدلو واغوقف زنجیله نقد اوزره عیلی موجبنجه

۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ زنده اغوه ده الخه باشنده محضاً انقده

۱۷۷ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ دیکدلو قلقوز عیلی نقدلو واغوقف زنجیله نقد اوزره عیلی موجبنجه

۶ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ زنده اغوه ده الخه اوزره محضاً انقده گیشدر

۱۷۷ مورخه ۱۲۶۱ تاریخ دیکدلو قلقوز عیلی نقدلو واغوقف زنجیله نقد اوزره عیلی موجبنجه

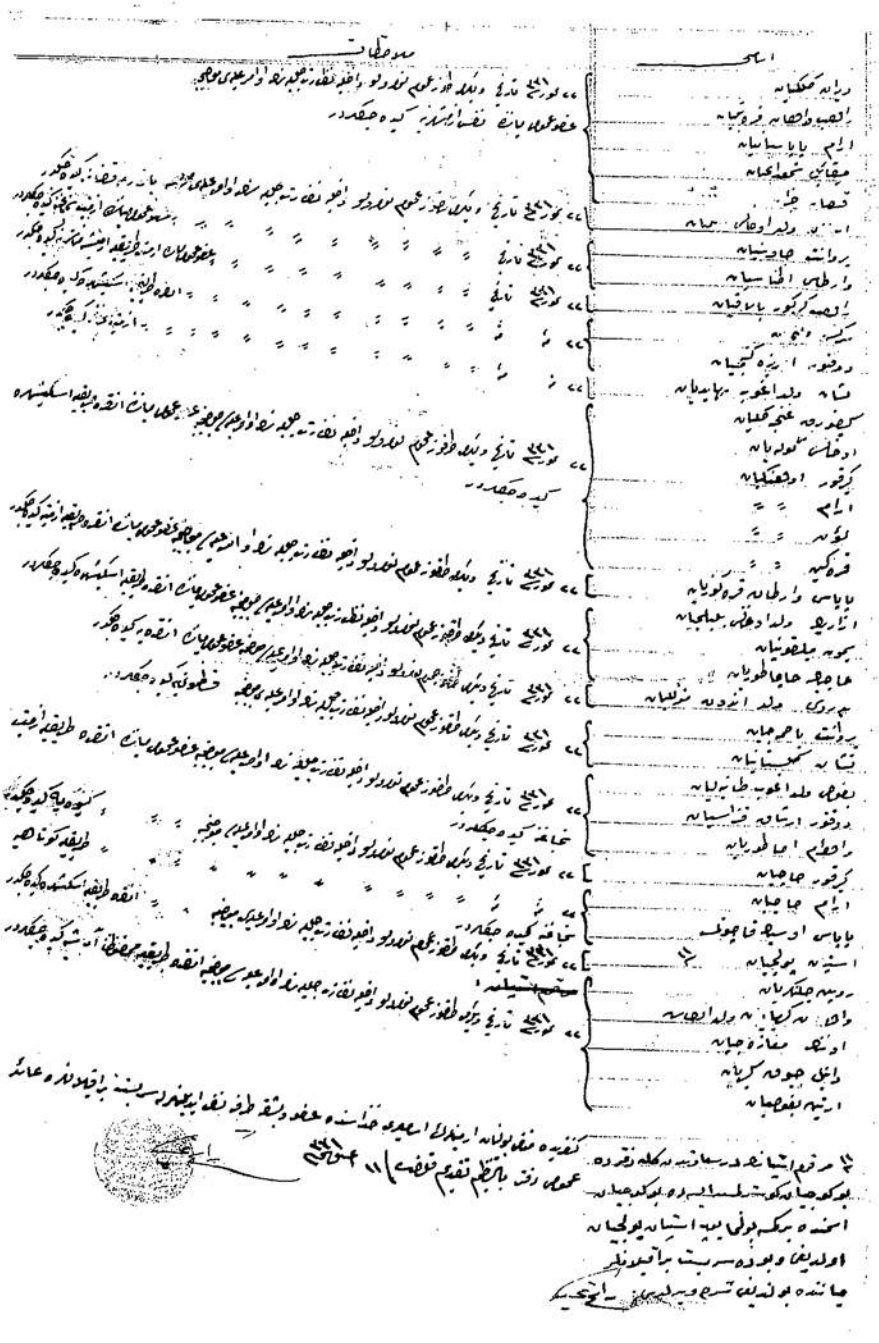

DH. EUM. 2. Şb, 10/73

183

مالیه نظارتی

مستشارلغی

ارضروم ولایت علیه‌سنه تلغرافنامه

راحله شیفره سیله

تبعید اولنان ارمنیلره عائد اولوب عثمانلی بانقه‌سی ره‌پولرینه وضع ایدیلن
امتعه اوزرینه بانقه طرفنه موضوع مهرلرک ایدیلدرک امتعه مذکوره‌نک اخذینه
تشبث اولنلریغی ترک مذکور بانقه ژن روپچه بانقه طرفنه بیان ایتمکدر. ارمنیلره
عائد اموال وامتعه‌نک معلومات اخیره ورودینه قدر حسن محافظه‌سی مقدما معتمداً اشعار
ارجیه اولنمش و اشبو ره‌پولره موضوع اشیا ایسه بانقه طرفنه بالطبع حسن محافظه ارجیه
اولمه جغی حقیقه بونلر بر تدبیر اتخاذینی موجب اولان سببک و بانقه‌یه ره‌پو ایدیلن
اشیانک مصدقه بر رقمک بانقه طرفنه حکومت محلیه‌یه توزیع ایدلدیکی حالده امتعه
مذکوره‌نک بانقه‌نک محافظه‌سی آلتنده بر اخلیمسنه بر محذور اولوب احتیاج ویرلمیک

سرعت ایناسی مختار اولنم

۱۹ / ۳۲۱

مالیه ناظر وکیلنامه

DH. ŞFR, 55/231

184

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٨٦

٥١٧

(شیفره)

~~ادرنه~~	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	~~بولی~~	متصرفلغنه
ارضروم	»	~~سوریه~~	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چتالجه~~	»
انقره	»	طربزون	»	~~زور~~	»
~~آیدین~~	»	~~قسطمونی~~	»	~~عسیر~~	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة‌العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	~~موصل~~	»	~~قلعهٔ سلطانیه~~	»
~~بیروت~~	»	وان	»	~~منتشا~~	»
~~حجاز~~	»	~~یمن~~	»	~~تکه~~	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	

قره‌حصار صاحب قصرلغنه

کوتاهیه

اسکیشه

نیکده

[illegible]

اورفه عمده‌سی بورینده بر بلوکنده‌کی ارمنی افرادینك قازمه وکورکله بالهجوم یوز باشلرینی و مسلمان افرادینی
بعضلرینی شهید و جرح ایله فرار ایلدکلری محلدن بیلدیرلمسی اوزرینه بو خصوصده دها زیاده قیقط بولنلمسی و تدابیر
قطعیه انضباطیه‌یه توسل اولنمسی لزومنك اردو و قول اردو قوماندانلقلرینه یازلدیغی حربه نظارتندن بیلدیریلیور
بو بابده ولایت لغوی جرده قیقط بولنیلرق انضباطك تقریرینی کافی تدابیر اتخاذی تعمیماً تبلیغ اولنور.

نظر

١٩ [illegible]

DH. ŞFR, 55-A/11

185

DH. ŞFR, 55-A/28

186

١ — ارمنی قومیتی افرادندن سرکسیان آرتین

٢ — قومیت افرادندن «ارداسه»

٣ — قومیت افرادندن قورکسیان

٤ — قومیت افرادندن ترزی خاچیان

٥ — قومیت افرادندن هاچی میناس توتونجیان

١٩٨

طرزون
ولایتی
مدیری

187

٥

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشائر و مهاجرین مدیریتی

حلب ولایتنه

شیفره

٧٢

ج. ٢٢ اغسطس سنه ٣٣١ مهاجرین تخصیصاتندن بشبیرو لیرا در دست ارسالدر استانبولدن تجمع ایتمش ارمنیلرك
بر آن اول محل مرتبلرینه سوقنه و اعاشه لرینك تأمیننه اعتنا و تعرضدن مصون قالملرینه اهتمام ایدلمی
کوندریلن پاره نك بوایشه تخصیصی و اموال متروکه قومیسیونی امرینه تودیعی کفایت ایتمز ایسه یکیدن
تخصیصات طلب اولونمسی ١ اغسطس سنه ٣٣١ ٢٢ ناظر نامنه

[illegible]

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٥٥٧٢

(شیفره)

حلب، موصل، خداوندکار، انقره، قونیه
ولایتیریله مرعش، قره‌سی، کوتاهیه، اسکیشهر
متصرفلقلرینه

مرکز و ملحقاتده بالغ عثمانی شعبه‌لرینک مستخدم و صحه‌حالاری حکومتجه مصدق
و دوام اقامتده جائز اولان ارمنی مأمورلرک شهریلک دوام مأموریتلرینه
مساعده اولنمسی

نظر

٢٦ [illegible] ١٣٣١

189

(شیفره)

باب عالی
داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی
٥٦٢٢

قونیه ولایتینه

مهاجرین مدیری شکری بکدن آلنان تلغراف نظراً بوزانتیدن آخریم قدر سوقیاتک
شدیدک تحت تأمینه آلندیغی و سوقیاتک تأخیرینی موجب اولاجق بر سبب اولمدیغی
آکلاشلمشدر. بناءً علیه سوقیاتک شدیدک دوامی مناسبدر. ارکلیده
طوپلانمش و بوندن صوکرا طوپلانه جق اولان مهاجرلرک هر صورتله اسباب استراحتلرینک
تأمینی محتاجینه منتظماً مهاجرین تخصیصاتندن ییه جق اعطا ایچون اوراده کی
مأمورین کافی گلمدیکی صورتده ولایت مأمورلرندن برقاچنه همان مأمورا اورایه
اغرامی مقتضیدر. اسکیشهر و کوتاهیه گی استاسیونه یاقین اولان
مراکزده ارمنیلرک طوپلو بولندیرلمسنده کی مشکلات و مخاذیره
نظر دقته آلنه رق ابراز فعالیت بیورلمسی مطلوبدر.

نظر

٢٧ صفر ١٣٣١

DH. ŞFR, 55-A/179

طرف اشرف حضرت پادشاهیه پایا اوبه‌نجی «به فواد» حضرتنه ایسلی صورتجه نامه‌نك ترجمه‌سی

خارجیه نظارتی

ترجمه مدیری

ممالك شاهانه‌نك ایچ‌ایچه‌لرینك کو یا حضرتنه اتخاذ اولنان تدابیر شدیده‌ده دیپلماتیك اجراآتمامه
معاملاتنده مصروف بولنه‌بیلدکی رجانك حادثه‌لرنه طرفمزه ایسلجه‌ور وقتده ۱۰ ایلول ۱۳۱۵ تاریخلی نامه‌ی
حشمتلرنی اخذ ایلدك.

مملکتمز ارنیلرینك مدتدن بری حقده پایالمه مقامنه ورود ایدن جدلرك حقائق احوالی موافق اولمدیغنی
زاتحضرتلرینه اشعار ایدرم. بلد تقدیر جنس و مذهب بالجمله تبعه‌نك حقوق و منافعنی رعایت ایدن و شفقت و انصافی ایله تحسین بیورنان
ارنیلرده بعض حادثه‌لر وقوعنه مع مافیه شورشلرك یاپلدقی زمانده [ممالك شاهانه‌نك] اصول مشروطیتك
اولیغز صداقتلرنه اخیراً انحراف ایتمکده‌در. ارنیلر بالآخره تشکیلات ملیه‌نك
اعادهٔ تأسیسنه دائر اختلال قوتیه‌لری تشکیل ایتمه‌ولرینه ارنیلر
فرقه سیاسیه‌لرك اقراغ ایلمشدرلر. اشبو حرکاتك بعض فرقه‌لر
وحرف [illegible] حقنده [illegible] مذهبیه و سیاسیه‌یه مشروطیتی منافی
انحصار ایتمه‌ولریله برقوم [illegible] اختلال حقوقیه‌یه جلب ایلدکلری [illegible]
[illegible] حدودنده و شمدی دولری تجاوز ایتمکده‌در. بالاستفاده
ارنیلر براردولرله متحدك [illegible] و اندرك منسوب اولدقی حکومات طرفنه مشروطه اولدقی حالده
برکزنه اختلالیه ایتمکده‌در. و بو حرکت ممالك شاهانه‌نك حال و موقع تشکیلاتنه
برخانه دها دخالت [illegible] و لهذا نائبه مدافعه‌سی مقصدیله اتخاذ اولنان تدابیر عسکریه‌نك
نفوذ بولمشدر.

مالاتکر ارنیلرك اختلالك کزنده اقرارلریله و جرائد اجنبیه‌نك واقع اولان تفسیراتندن بعض غیر قابل
اعتماد صورتده ثابت‌در که بونلر شو مضمونده اذرولر و مکمل بر نعره‌له و مرتب بر بیلان توفیقاً
حرکت ایتمکده‌در.

ایشی اختلال قوتیه‌لرینك اناطولینك هر کوشه‌سنده شیوعی بولنمقده بولندقی طرفمزه ترتیب اولنان
و دشمن جانبنه تشویق و معاونت نظرلرینه اولان قیام عمومی برماهیتده اولمشدر. بو یه جرأت مؤجر اولان
کزنده حالك یتابالدغی ایچون اختلال ایدن عنصرلرك بلکه بر طرفه تقویت ایچون بلیاط
مأمورلرینه فعلاً غیر ممکن حصر ایدیلن جرائم حکومتمز تدابیر عمومیه اتخاذ ایتمکده و هر کانه عسکریه صحنه اولان
محلردن بعضی کناره ارنیلردن تخلیه ایچون بر قاچ فاصله‌دن [illegible] نیاز علی ذلك مجموعه بیکنا هدف
لو علی التقدیر تدابیر تکمیلیه تطبیقه و یا حضرتنه یا طفایه معاملة اختیار ایلمه‌لری موضوع بحث اولمسی

واقع حال دشمن دولتلر ~~طرفندن~~ هر جهتدن تهدید ~~ایدلمکده اولان~~ دی التنده قالمش بونه ممالک شاهانه‌مزک منافع عالیه‌سی
ایجاباتندن اولمه‌رق عمومی بر نقل مکاندن عبارتدر . حکومتمز ارزوی شاهانه‌مزه
توفیق حرکتله اشبو تبدیل مکانک برلری دکشدیریلان اهالیه ضرر ایراث ایده‌جک بر صورتده
وقوع بولمامسنه و بو خصوصده سوء افعال ارتکاب ایده‌جک مأمورین و افرادک تجزیه ایدلملرینه
و مکانلری تبدیل ایتدیریلن کسانه ایله اشخاص ثالثه‌نک منافعلرینک بویله مخصوصاً
نشر ایدیلان قانون احکامنه توفیقاً وقایه ایدلمسنه نگهبان اولمقدن خالی قالمامش و قالمامقده بولنمشدر
ممالک شاهانه‌مزک ارض اهالیسنک بزه مدیونه اولدقلری صداقتدن فیما بعد انحراف ایتمیه‌جکلری
امیدینی اظهار ایدر و ذات حشمتلرینک قیمتدار صحت و عافیت و سعادت حالاری
حقنده کی تمنیات خالصانه‌مزک قبولنی رجا ایدرز

HR. SYS, 2799/43_14

ه

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

اورفه متصرفلغنه

شیفره

۲۴

ج ۲۷ عثمانی ۳۳۱ اخر محله سوق ایدلمامش اولان ارمنیلرك اموالی منقوله وغیر منقوله لرینه کما کان

متصرف دیونلری ایستدکلری صورتده اداره ده مختار اولملری طبیعیدر دیوان حربده کیلر حقنده

بابیله جق معامله حقلرنده حکم صادر اولدقدن صکره تعیین اولنه بیلور هر ایکی قسم اشخاصه

عائد اموالك محافظه سی حکومتك وظائف عمومیه سندندر ۱۴ عثمانی ۳۳۱

۲۰

ناظر نامنه

صحی

192

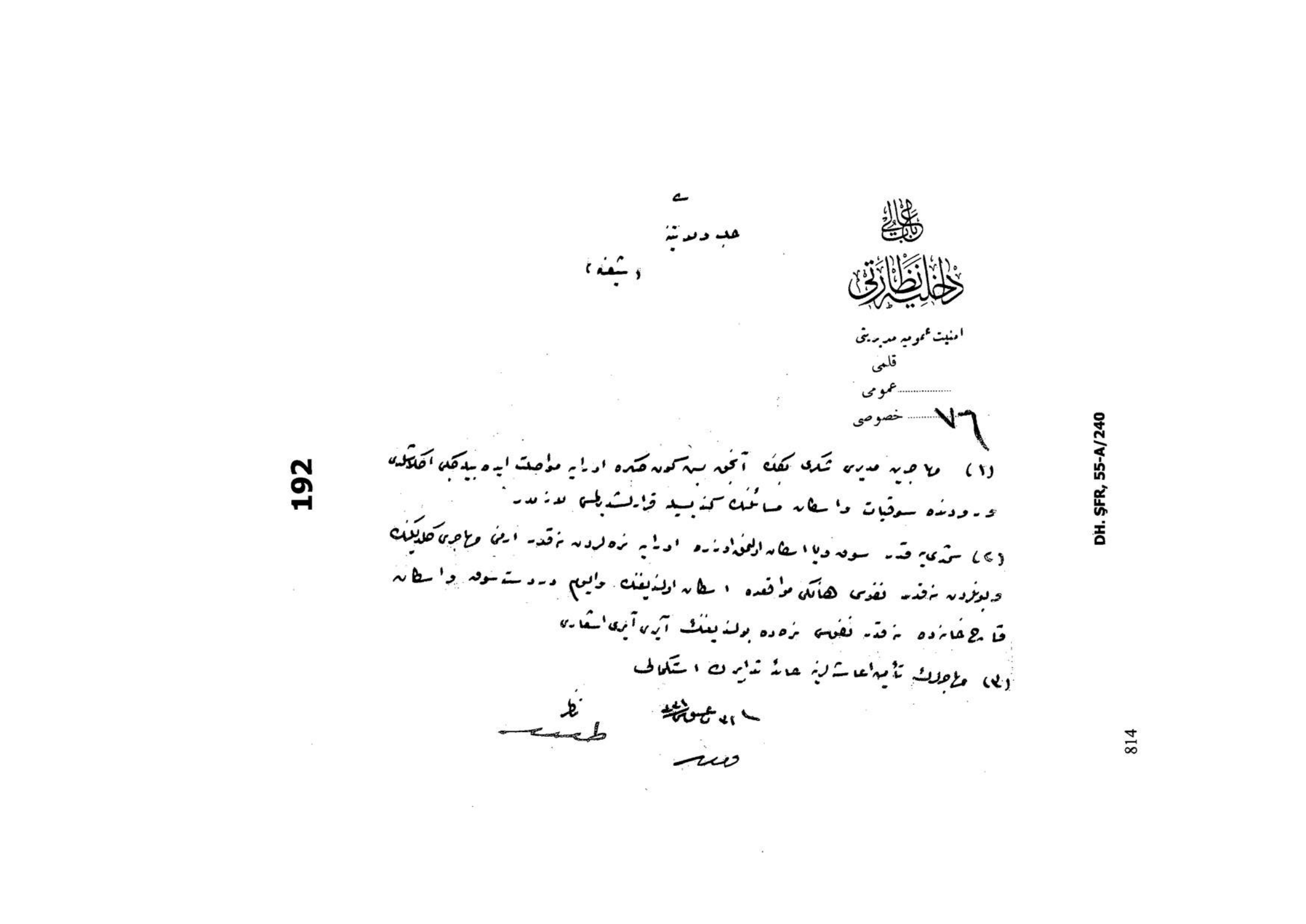

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٧٦

جلب ولایتنه

(شیفره)

(١) مهاجرین مدیری شکری بکك آنجق بش کون صکره اورایه مواصلت ایده بیله جکی اکلاشلدی
ورودنده سوقیات واسطان مسائلنك کندیسیله قرارلشدیرلمسی لازمدر

(٢) شمدی یه قدر سوق ویا اسطان اولنمق اوزره اورایه نره لردن نه قدر ارمنی مهاجری کلدیکنك
وبونلردن نه قدر نفوسی هانکی مواقعده اسطان اولندیغنك والیوم در دست سوق واسطان
قاچخانه ده نه قدر نفوسی نره ده بولندیغنك آیری آیری اشعاری

(٣) مهاجرلرك تأمین اعاشه لرینه عائد تدابیرك استکمالی

٢١ [illegible]

نظر

DH. ŞFR, 55-A/240

193

عثمانلی اردوی همایونی
باش قومانداندلغی وکالتی

شعبه
٧

نومرو
١٦٥٦٩

٥٠

امنیت عمومیه مدیریه

محرمدر

معمورة العزیز والیلکندن مورود ١٢ [illegible] تاریخلی شفره لی تکفرافنامه ارمنیلرک مرکز دیوتره و مربوط
قرا ایقاع ایتدکلری جنایاته دائر آمریقا قونسلوسی طرفنه آمریقا سفارتنه محرر قپالی مظروفک ١٠٨٠ تعهدلی
نومرو ایله پوسته یه تودیع ایدلدیکی اخبار و اشعار قلنمشدی. مذکور ظرف بوکره ورود ایتمکله اصول مناسبه آچیلرق
باترجمه صورتی ملفوف تحویلاتده اولدیغی کورلمشدر. مکتوب سفارته کوندرلدی

[illegible]

قرارگاه عمومی
استخبارات شعبه سی مدیری
ارکان حربیه بکتاشی

[illegible] خانهٔ مورود

[illegible] نومرولی مقبولی مکتوب

تحریرات

امریقا تبعه‌خانه‌سی

سعوده العزیز

۲۲ آغستوس ۱۹۱۵

امریقا سفیری

احالتلو هنری مورغانه طاو

اعظم

ارمنی مسئله‌سی ایله علاقه‌دار اولوب حول زماننده بوحوالیده وقوع بولان روایت ایتدیم آیشه‌کی وقایعی سفارت نظرنده وضع ایدیلمکه کسب قابلیت ایلمه‌ی ؛

۵ تموز ۹ مزرعه‌لر ایجاری محله‌سنده سرای طلوسیانه کولوه‌نک قیزلرنه بوغوجیانه ده - بوغوجیانه ، (بیکزیاده حضرت الکلوشیه‌ده‌ده) نامنه‌کی اوچ ارمنی کیزلنه‌کلر محله‌سنده کلارک (هاکوب - سنده Hakobsnde) ده (ارمنده) کی ترکلر محمود چاوش ایله قتل ایتدیلر . بونده‌ده‌کی قتل ایدیلان ترکلرده ساوده نفلی اولوب بقیه‌لری ایسه مسلح بولنمقله حاله یوله روانه اولدیلر . بو اوچ ارمنی‌نک هر نامنه (بستلک Bestak) قیزلرنه بلاده‌خزینه‌لرنده‌کی قتل دنوایله حسه نامنه دیکر یکه‌لی‌ده اوچ ایدیلان داخی ندیم (مزرعه‌لی) مسلح اولدیغی ترکلر ایدیلکله تبعه اتمشلر . اخیراً بو اوچ ارمنی حکومتنه ترکلرک طرفنه ادا ایدیلمشدر .

۵ تموز تاریخی (کولوه‌نک) مناسبتیله نوبت بکلیه ترکلرده اکنی فیصله‌لرده اغنی قیصه دیکره سونه عیاذاً عن حسه قیزلرنه سخالنه‌سی (قاهور) داویسنده کلمه بکلارینک آتشه معروضه قالشدر . بوسی عیاذاً حسنت حول باجاغه اجابت ایتمه‌دیوانتا ایدیلمه‌ایسه‌لر الله‌سی حاکم ایسه‌لر ویسکله باشی قاچ ایلمشدر . دیکر ترکلرک وقتجه آدمه ارمنی تعقیب قیوشدر بولنمادیغه مانع اوغلی قره بیت ایله بوغوجیانه‌لر مونه‌ادشدر بوایسه‌ده دیکر لفظه ایلمشدر .

۲ تموز جمعه‌کونی (مورده‌نک) قیزلرنه اختفا ایدیلمه‌لاشنا قیوتمه‌قیوتمه‌سنه منسوب بر مقدار ارمنی (باجکه‌ز - Backez) کی محله‌سنده اوغلی طوسره نامنه‌کی ترکلرک اونینه ایکی اسلوح اتارمه قتل ایتمشدر . بو حادثه اونینه ترکلرک وقوع بولمه مقابله‌لرنه‌سی بلا اختفا عیاذاً محله‌سنده بیکلرا داخی همه عیاذاً نامنه‌کی ترکلرک اوچ ارمنی اوچ داخی قتل ایدیلدی . بو حادثه‌ده آتیسی قتل ایدیلدی بو حادثه ایدیلمشدر .

۴ اغستوس چرشنبه‌کونی دورت ایدیلوب بوبتی جمعه‌خانه‌سنه قیوتلمه ارمنی قیوتیه‌سی تابعیلکنه امید جمعه‌خانه آتشه‌دیلمشدر . بو قاعده‌نه‌ده اتنا رفقاسی قتبه‌ده‌ده اختلاط کامله ترکلرک طرفنه بو بیه قتل ایتمشدر .

۷ اغستوس تاریخی هوغو Hoghum ایله مورده‌نک Mardenik کویلرنه اسلوح بارزه‌سی کیزلنمقیه ایسه ترکلرک آتشه اجتماع ایتمه‌لری اوچ ارمنی مقتول دوتمه دیکرلرک فراره موفق اولمشدر .

نسلی ده‌ویس

امریقا تبعه‌سی

DH. EUM. 2. Şb, 68/83

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی ۵۷۲۱

(شیفره)

آطنه ولایتنه

خسته واعمی ارمنی عائله‌لرینه سوق ایدلمه‌سی

۱۲۲۱

195

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

انقره

٥ جمادی الاولی ٣٣٧

صباح ١٢/٢٠

٩/٢٠

اقشام

ج ٢ جمادی الاولی ٣٣٧ مرکز و ملحقات ولایتلرینه شمدیه قدر سوق اولنه ارمنیلر یکرمی بر بیک ایکی یوز
اوتوز آلتی نفوسدر . یوز غادلواسنده اون بیک طقوز یوز اون آلتی قیرشدی مرکزده
بدی یوز قرق یدی حیاته ده آلتمش نفللی خانه درت یوز یتمش طقوز سنقورلوده
بش یوز یتمش آلتی نفوس ارمنی بولنوب بونلردن یوز غاد داخلنده کیدیجک قسماً منطقه امینه
سوقی ایجاب ایدنلر و دیکرلری بر موجب مقررات قرای اسلامیه یه توزیعی مقتضی عائدلرله
صیفرلر تشکیل ایتمکده در . انقره استاسیونده الیوم در دست سوق بش یوز اللی نفوس
واردر . وجهه عرضیلری حلب و زور حوالیسیدر . مرکز ولایتلر سوق ایدیله جک بقیه موجودیه
نسکین قلعه جکده قالوب قرای اسلامیه یه توزیع ایدیله جک هاجمدن اولان نفوس مقداری
بشقه جه عرض اولنور ٤ جمادی الاولی ٣٣٧

والی وکیلی

عاطف

DH. EUM. 2. Şb, 68/66

196

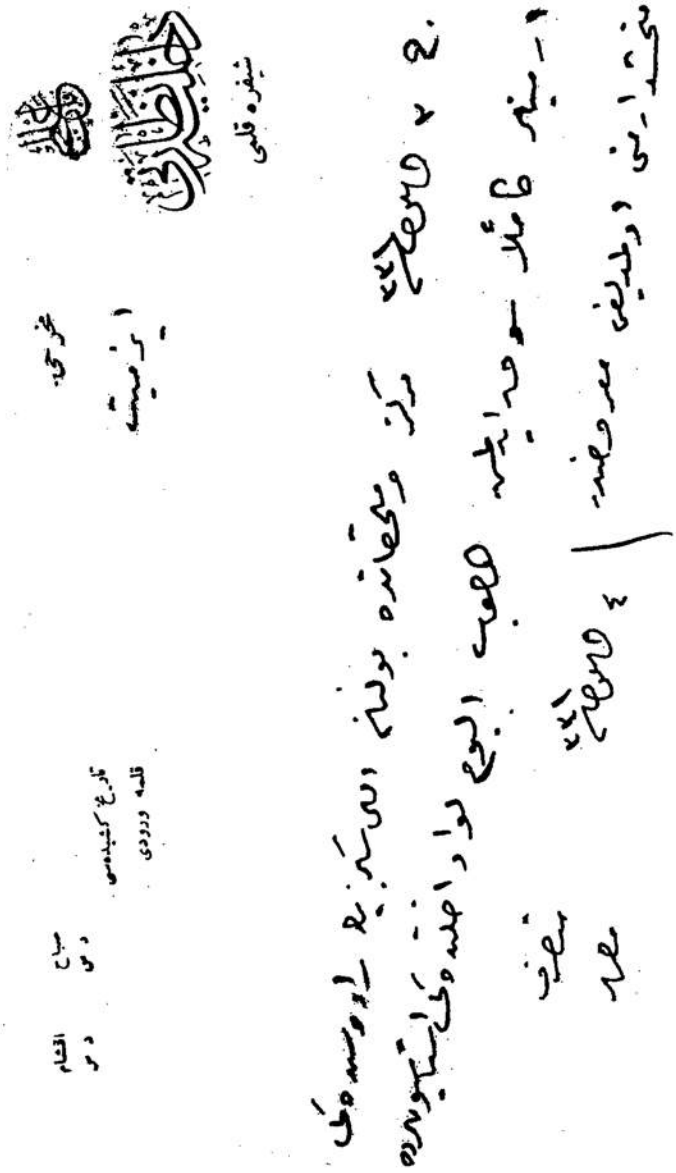

DH. EUM. 2. Şb, 68/67

197

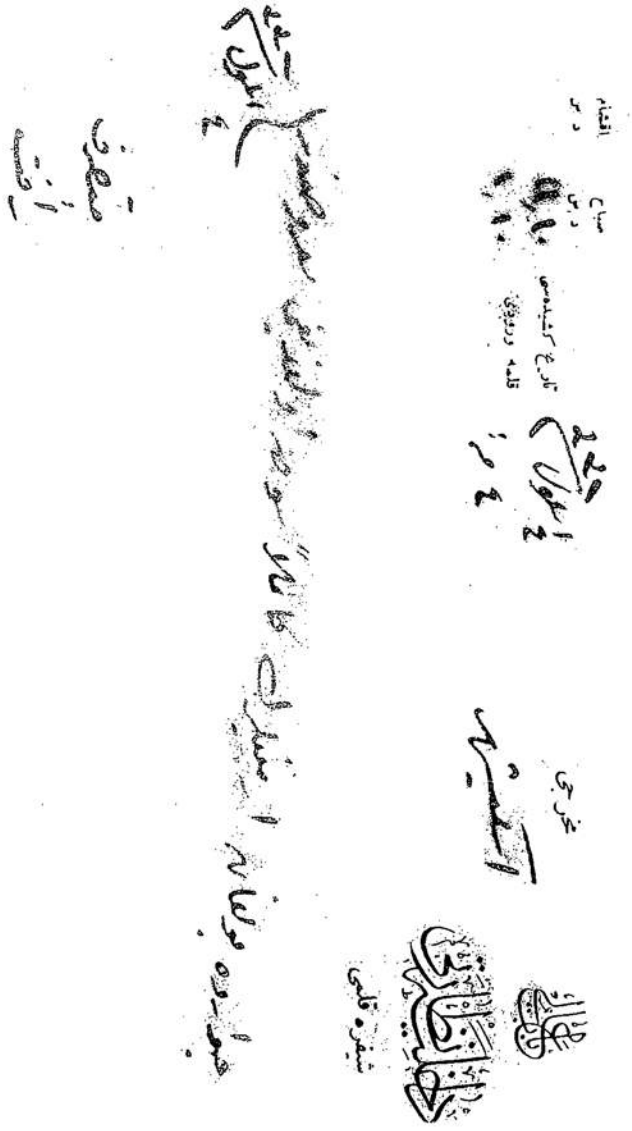

DH. EUM. 2. Şb, 68/15

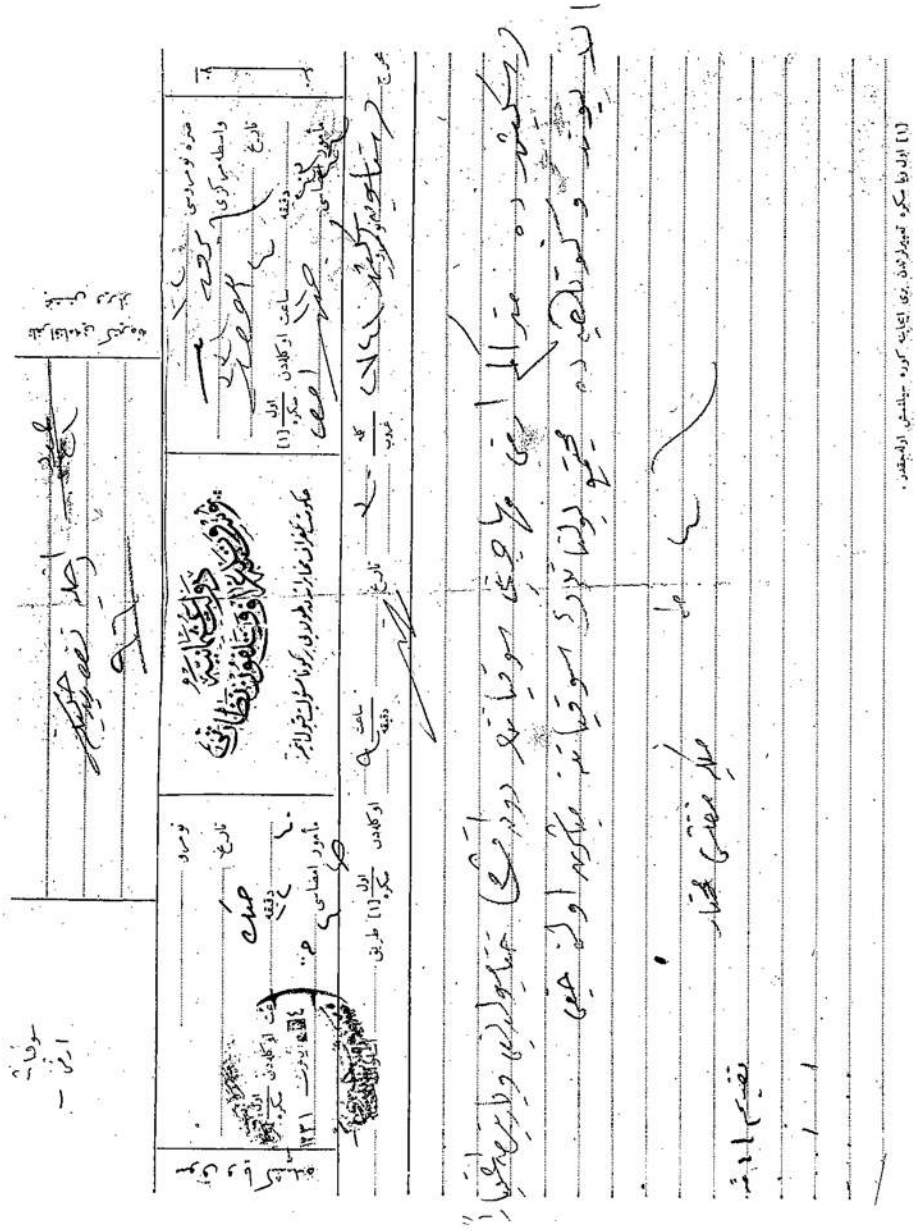

DH. EUM. 2. Şb, 11/21

199

DH. EUM. 2. Şb, 68/76

200

DH. EUM. 2. Şb, 68/77

201

عدد
١٥١ عموم
٨٨ خصوصی

داخله نظارت جلیله‌سنه

دولتلو افندم حضرتلری

١٩ [illegible] تاریخلی وبشیوز اون التی عموم نوملرولو امرتلف افتی نظارتپناهیلرینه جوابدر قرار متخذه توفیقاً بو حوالیکی
اهالیدن اسلحه مصادره ایدلمامش ووقتیله پولیس وژاندارمه وعدلیه دائره‌لرنده موجود جزوی مقدارده کی
مختلف الجنس اسلحه دخی دردنجی اردو قوماندانلغنک اشعاری اوزرینه منزل مفتشلکنه دردست تسلیم اولوب بونلرک
نوع ومقدارینی مبین ایکی قطعه پوصله نصاً عرض وتقدیم قلنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر

[illegible] ٢٥ [illegible] ٢٧

قدس شریف متصرفی

[illegible]

٥٠

جمال عدد	عددی	نوعی	ملاحظات	
	٩	قیصه غرا تفنگ	مستعملدر	ژاندارمه دائره‌سی
	٢	اوزون "	"	
	١	مارتین نوعندن تفنگ	مستعمل و اسکیدر	
	٢	قیاقی قیصه غرا	مصر کاری قدیم	
	٧	چفته قره‌لو غوندن	مستعمل و اسکیدر	
	١	تک قره‌لو غوندن	آو تفنگی	
	٢٤			
	١٥	چفته تفنگی	مستعمل و بعضیسی قریه‌لردر	محکمه قلمی
	٨	تک "	"	
	٢	مارتین "	"	
	٥٠			
٥٠				
	١	مصر کاری	عدلیه ده	
	٢	انگلیز		
	٦	غرا		
	١	مارتین		
	٦	چفته بری قریه		
	١٢	برکوزلی تفنگ		
	١٢	قره‌ماغ رودلور		
	٤٢			
	٢٠	غرا	ژاندارمه دائره‌سی	
	٥	مارتین		
	٢٧	مصر کاری مارتین		
	٢	مصر تفنگی	پولیس دائره‌سی	
	٩٦			
٩٦				
	٤	مصر کاری	ژاندارمه و عدلیه ده	
	١	مارتین		
	٤	رودلور		
	٩			
٩				
١٥٥				

[illegible]

[illegible]

قیصری سنجاغی مصرفلغی
تحریرات مدیریتی

عدد ۹۱۰۲ عموم
۱۹۹ خصوص

۵

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

مصادره اولونان اسلحه و مهمات [redacted]
حاوی ایکی قطعه دفترك تقدیمنه دائر

ملفوفات | معروض چاکرلریدر

عدد ۲ | ۱۶ صاغنق سنه ۳۳۳ تاریخ و ۵۱۶ نومرولی تلغرافنامهٔ عالی نظارتپناهیلرینك عریضهٔ جوابیه سیدر. غیرمسلم اهالیدن درج و مصادره اولونان هر نوع اسلحه و مهمات ایله مواد انفلاقیه یی حاوی ایکی قطعه دفتر لفاً عرض و تقدیم قلنمشدر. و اسلحه ایله مهماتك کاملاً جهت عسکریه یه تسلیم ایدیلرك استعمالی الویرشلی اولانلری جهت عسکریه جه استعمال اولونمقده و بومبا و دینامیت کبی مواد انفلاقیه دخی کهرجیله فابریقه سی مدیریتنه بالتسلیم فابریقه انبارنده حفظ ایدلمکده بولونمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر.

۹ ذی القعده ۳۳۳ و ۵ ایلول ۳۳۳.

متصرف

قیصری بخانهٔ مصرفلری

تحریرات مدیریتی

عدد

عمومی

خصوصی

خلاصه

عدد	نوعی
١٢٨٨	منوع روطور
٦٧٠	« بچاق قاردیلر
٥٦٤	« طیانچه
١٢٠٦	« تاك آو تفنگی
١	تبلك فشطوره
٤٤	منوع صیفه تفنگ
١	ششخانه تفنگ
١٨	طبغاد سازهای
١٠٤	منوع تاك و تفنگی ماموی
٢٩	مکرر آتشلی عزه
٨٤	نشان عزه‌سی
٢٧	وشنستر
٢١	قیچی بوتون تقلیدی
١٧	مصر تقلیدی
١٦	روس تقلیدی
١٩	بایچه ماتیه‌سی
٦	تبلك ماتیه‌سی
١٧٢	عزه تفنگی
٢٩	قیدم صیفه
٤١	مفابذرلی تفنگ
٢٤	تاك قیدم تفنگ
٣	فوانداقسز قیدم صیفه
٨	حربه
١	طبغاد ساوری
١	نوارلو قیدلو طیانچه

ملاحظات

عدد

عدد	نوعی
٦٥٩٦	عزه فشنگی
٦٥٠	مصر «
٢١٦٥	ماتیه «
٢٥٨٩٩	روطور «
٢٦٩	کاغذ فشنگ
٢٧	کیلو باروت
٦٤٤	فتیلی فاصول
١٤	بایه‌جی فوزشون
٩٦٢٨	بوبا فشنگ
٢٢	صندوق، فاصول، وزره مایو
١	چوق مختلف جاریه‌سی مالانی
٢٠٠	عدد ذخیره فشنگ
٢	طوپ مسکت فوزشونی
٩	فشنگ
٢٢	بوبا اجزالری موضوعی نام جریده
٢	« « « آلتی طاوانی
١	« « « چیچ
١	« « « اورس
١٢	فشنگلك
٥٤	فشنگ ساکزی
٢٦٢	تفنگ مرمی

عدد	نوعی
٥٧	بوبا مصری و مرکز
١٩	« بیچ بوبا مصری و مایو
٢٢	« مرمی و فاجوسز
٢٦	« مرمی و مرکز بوبا
٢	« بوبا، دوکه
٦٠	« فاجوسی
٢	« دشه فشنگی
١١	« بنا نسبه مواد انفلاقیه‌سی موجود

اصل مطابقدر - | ٥ [illegible]

DH. EUM. 2. Şb, 11/48

202

باب عالی
داخلیه نظارتی
سیفه قلمی

مخرجی
قیصری

٤ اغوستوس
٥ ر

٢٠

٢٤ اغوستوس شعره مرکز و ملحقاتده ذکور و اناث قرق الی بیک درت یوز
التمش اوچ ارمنی و بیک بش یوز اون یدی قتولیک و بیک طقوز یوز الحق
یدی پروتستان که جمعاً قرق طقوز بیک طقوز یوز قرق یدی نفوس ارمنی
مقید اولوب بونلردن قرق درت بیک ایکی یوز یتمش بری حلب و سوریه و موصل
ولایتلرینه سوق ایدلمش و یدی یوز التمش بش نفوس دخی اولجه یوله چیقارلمش
ایکن فرار ایله عودت و اختفا ایتملرینه مبنی تکرار طوتیلوب دردست سوق
بولنمش اولدیغی و داخل لواده قالان درت بیک طقوز یوز اون بر نفر
عسکر عائله سی و جزئی مقدار پروتستان و قتولیک بقایاسی اولملی
دخی یوزده بش نسبتنده کویلره توزیع تلمقده اولدیغی معروض
٥ اغوستوس

قیصری متصرفی
ذکاتی

DH. EUM. 2. Şb, 68/75

204

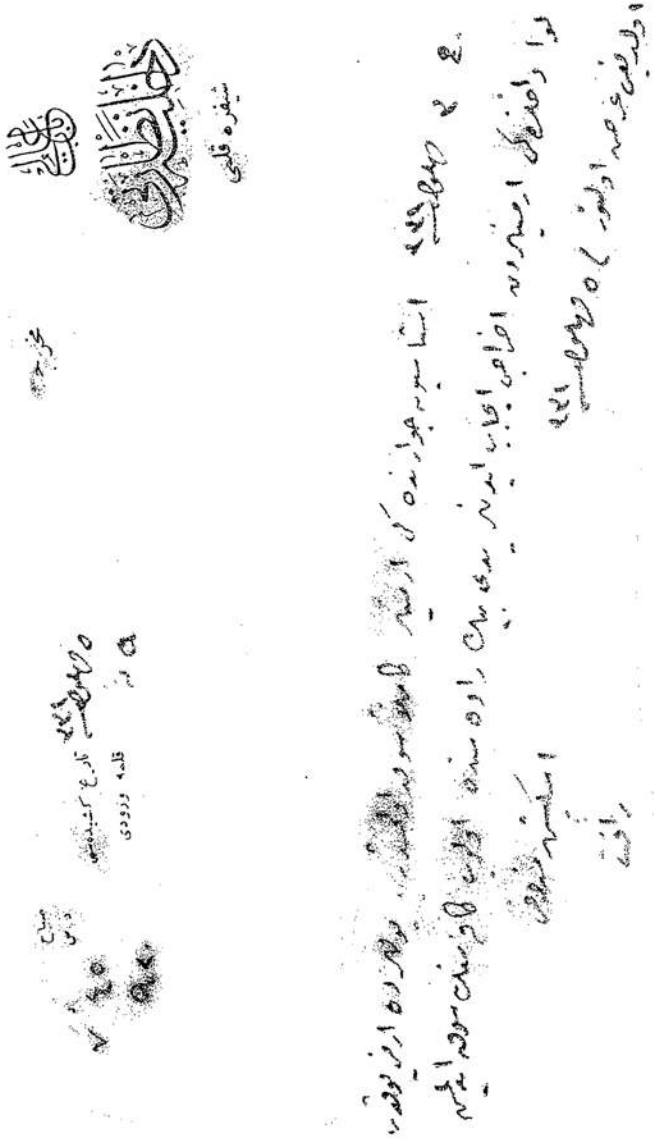

DH. EUM. 2. Şb, 68/72

205

DH. EUM. 2. Şb, 68/71

203

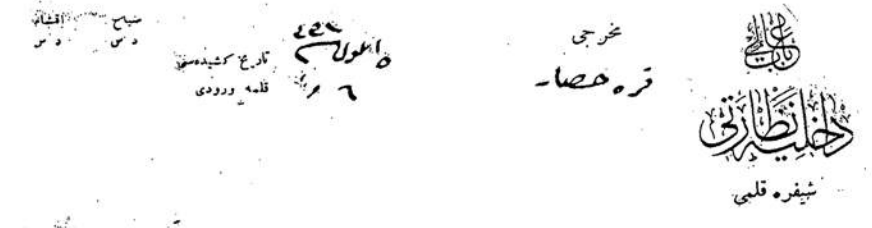

DH. EUM. 2. Şb, 68/73

206

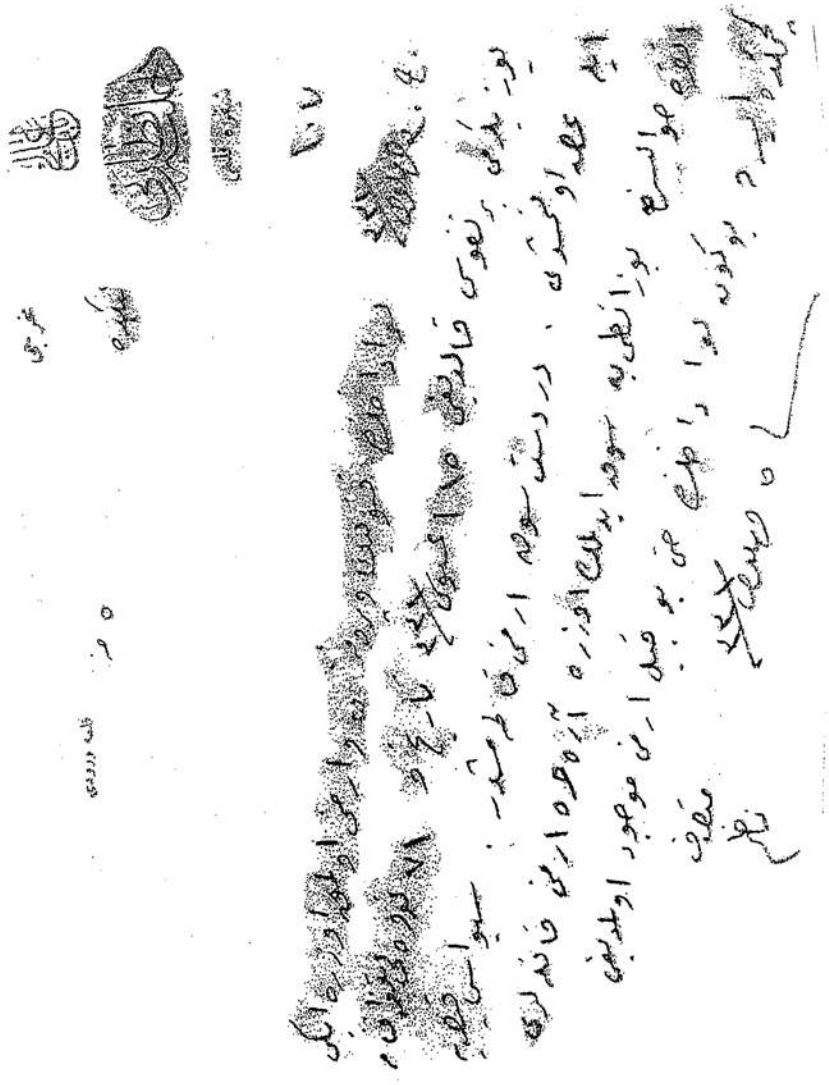

DH. EUM. 2. Şb, 68/69

DH. EUM. 2. Şb, 68/70

834

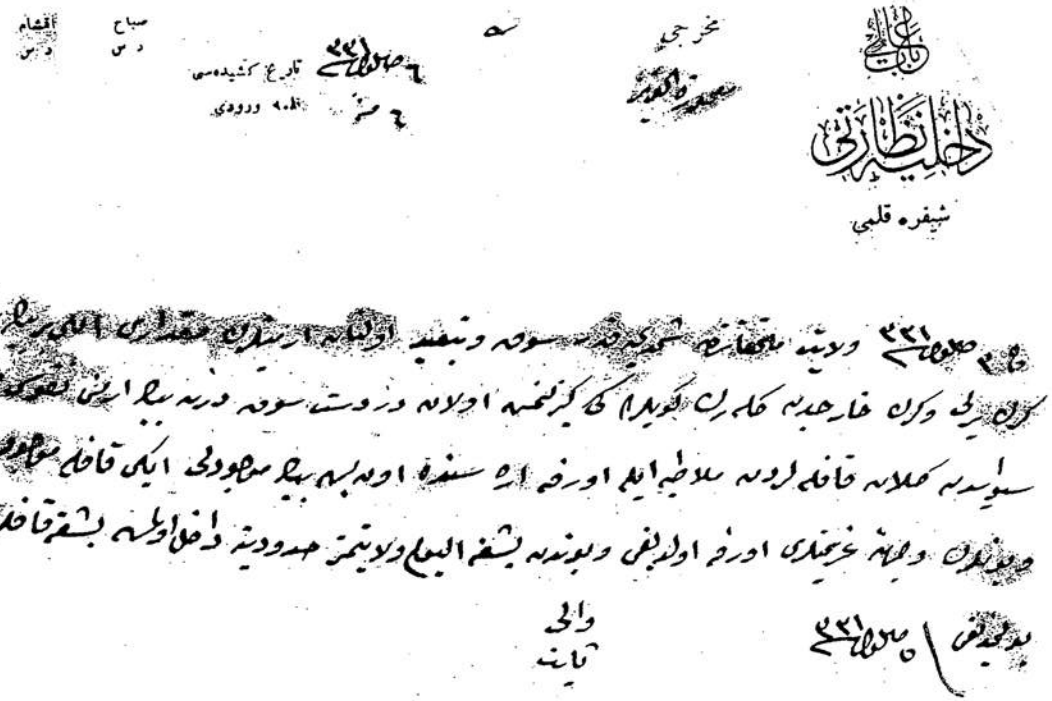

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

اورفه

تاریخ کشیده‌سی ٥ شوال ٣٢٤١

قلمه ورودی ٦ م

صباح د س

اقشام د س

ج ٢ شوال ٣٢٤١ بولواده خارجه ارمنی سوق اولنمامش و یالکز مرکزدن ملحقاته

برقاچ خانه کوندرلدیکی کبی کچنده شقاوته اجتسار ایدن بش کشینک افراد

عائله لری در دست سوق بولنمشدر ١ شوال ٣٢٤١

متصرف

حیدر

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

قونیه انقره خداوندکار اطنه ولایتلریله

ایزمیت قره حصار صاحبه کوتاهیه اسکیشهر (شیفره)

نیکده تصرفلقلرینه

١٠٢

[illegible] طولی تیمور یولی قومیانیه سنده بولنان مأمورین وسائره دن ایجاب ایدنلرک نقلیات و خصوصات

عسکریه نک تأخیردن وقایه سی ضمننده شمدیلک سوق اولنملری ١٦ [illegible] تلغرافنامه ایله تبلیغ اولنمش ایدی

بونلردن وظیفه لری باشنده ترک اولنه جقلرله سوق ایدیله جکلرک تفریقی ایچون بر قومیسیون تشکیل [illegible]

بیانیله مذکور قومیسیونک نتیجهٔ مقرراتنه انتظاراً شمدوفرده مستخدم ارمنی مأمورین و مستخدمینک بیوک

پدر بیوک والده و یا پدر و والده لریله عائله لری و چوجقلرینک و صغیر برادر و ذات الزوج اولمیان

همشیره لرینک و اختیار قاین پدرله اختیار و یا طول قاین والده لرینک شمدیلک تبدیل محل خصوصنده کی

قراردن استثنا ایدلمسی حربیه نظارتنک اشعاری اوزرینه تبلیغ اولنور.

[illegible]

210

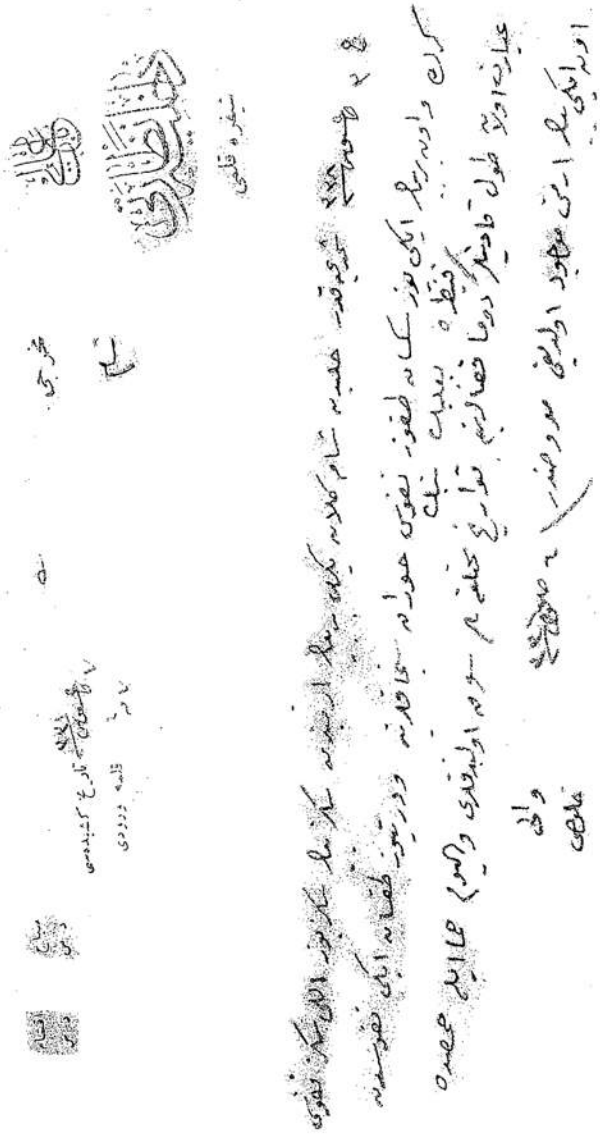

DH. EUM. 2. Şb, 68/78

211

(شیفره)

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی
٥٨٥٤

جلبده مهاجرین مدیری شکری کلمه

سوقیاتک تنظیم و تسریعی حقوقلی تعلیماتنامه هیئت عمومیه سیله موافقه گوروله رک
ایجاب ایدن ولایات والویه‌یه تطبیقی لزومی تبلیغ اولنمش و گرک واغوک
مسئله‌ی و گرک مزل مفتشلقلرنجه وسائط نقلیه تدارک واعطای ایچون
ایجاب ایدنلره تبلیغات سریعه ایفاسی باسه قومانلرنده یازلمشدر، دیاربکر،
ماردین، قیصری طرفلرندن گله‌جک ارمنیلرک جلبه اوغرادیلرمق موصله
سوقلری مناسب گوروله‌جک و اورفه ایله دیاربکره تبلیغات ایفا
اولنمشدر. طرفلرندن ده ایجاب ایدنلره تبلیغی نظر
٧ جمادی الاولی ١٣٢١

DH. ŞFR, 56/85

212

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٥٨٥٢

(شیفره)

اورفه متعرفلغه

ج ٢٧ صفحه ٢٢١ اورایله گله جك ارمنیلرك اشعارکز وجه‌سیله
دیاربکر طریقیله موصله سوقدری مناسبدر، دیاربکره معلومات ویرلمشدر

٧ صفحه ٢٢١

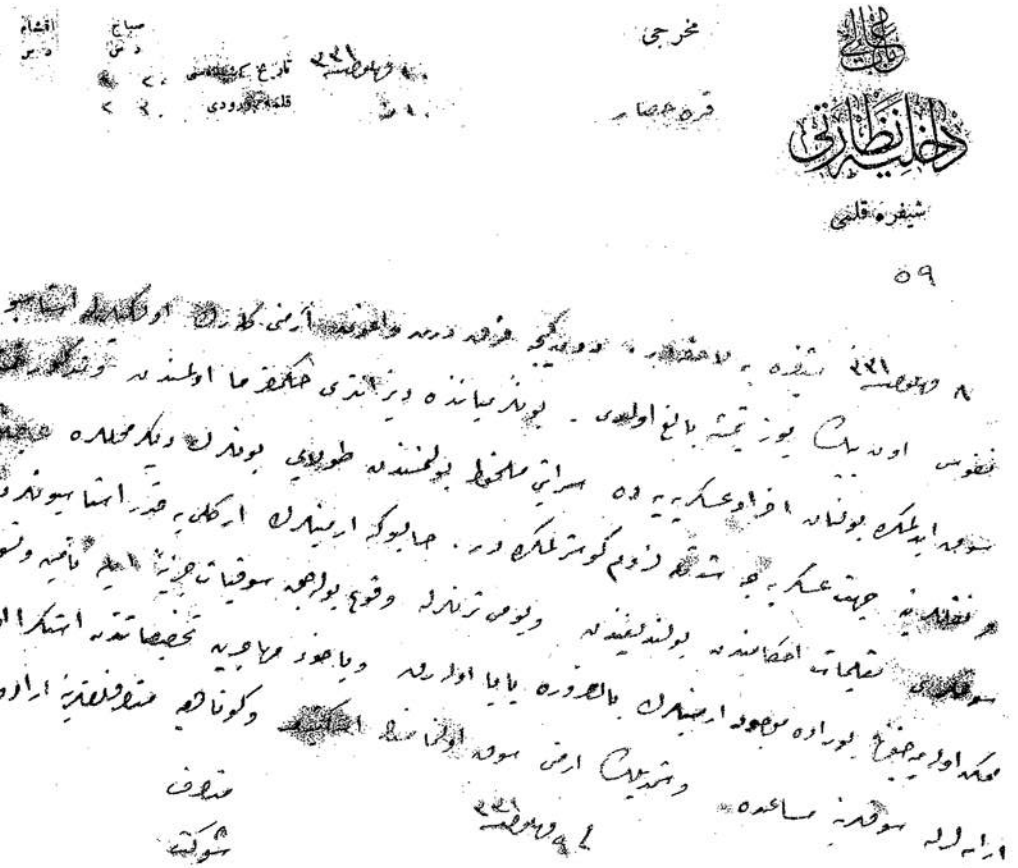

DH. EUM. 2. Şb, 68/81

214

صباح	اقشام
د س	د س
	٥/٤٥
	٧

٩ [illegible] ٣٣١ تاریخ کشیده‌سی

٩ [illegible] قلمه ورودی

[illegible]

شیفره قلمی

٤ [illegible] ٣٣١ تاریخلو و ١٢٥ نومرولو شفرت تلغرافنامه‌یه ذیلدر. [illegible] سوق ورولاشلکی ارم
قادن و چوجقلر اولمق اوزره یدی یوز اوتوز اوچ بالغ [illegible] بونلرده [illegible] ایلی یوز
[illegible] قافله اسکیشهر طریقیله متطرفه معینه کوندرلمکده اولدیغی و قلعه‌جکده بو
ایلی یوز الغ یدی و کسکینده‌کی بیک یوز آلتمش طقوز ارمنی نفوسک چوق قسمنک قرای اسلامیه
ایجاب ایدن نسوان و صبیان قبیلنه بولندیغی مدوحدر

٩ [illegible] ٣٣١

والی وکیلی

عاطف

215

DH. EUM. 2. Şb, 68/12

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٥٢٢٩ محرم

خارجیه نظارت جلیله‌سی جانب میسنه

معروضه چاکر کمینه‌لریدر

قافقاسی و ایران حدودنده‌کی روسی اردولرنده ارمنی چه‌لرینک حرکاتی حقنده روسی تبلیغاته رسمیه‌لرنده ایضاحاته ویرلمکده اولدیغی استخبار قلندیغندن منظور معلوماتی محتوی بولنان تبلیغ رسمیه‌دن آلده ایدیلیه‌جکلرک ارسالی لزومنه بکرسه وصوفیه سفارتنه اشعار بیورلمسی بابنده امر و فرمان حضرت ولی‌الامرکدر

١٦ خاتون ١٣٣١

داخلیه نظارتی

طبیب

٤٢

ارمنی ایشلری

نمره ٧١٦٠٢/١٤١١ داخلی

١٢ [illegible] ٣٣١

سیاسی

خارجیه نظارتی

امور اداریه مدیریت عمومیه‌سی

نومرو	اوراق نومروسی	مبیض وتاریخ	مسود وتاریخ	امور اداریه ممیزی	مدیر عمومی	نوع مسوده	ملفوفات
						خارجیه ناظری سعید حلیم پاشا حضرتلرندن بکرسه وصوفیه سفارتلرینه ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ تلغرافنامه	

خلاصه :

مستند اولدیغی اوراق :

بکرسه سفارتنه ٧٠٤٨١ / ٢٤٢

صوفیه سفارتنه ٧٠٤٨٢ / ٢٥٨

٣٠ اغسطوس سنه ٩١٥

قافقاس وایرانه حدودنده‌کی روس اردولرنده بولنان ارمنی چته‌لرینک حرکاتی حقنده ~~روس تبلیغات رسمیه‌لرینه~~ معلوماتی حاوی اولهرق محلی جرائدنده نشر ایدیلان ویا صور سائره ایله الده ایدیله بیله‌جک اولان روس تبلیغات رسمیه‌لرینک همان کوندرلمسی وارمنیلرک بالخاصه صوک کونلرده حکومت عثمانیه علیهنده‌کی فعالیتلرینی تزیید ایدرک صوفیه، فلبه، دده آغاج، وارنه، بکرسه، کوستنجه واسویچره‌ده بیاننامه‌لر توزیعی و متنفذلر عقدی صورتیله پروپاغاندا یاپمقده اولدقلری استخبار ایدلمسه اوخلقه اشبو توزیع اطنان بیاننامه‌لرله غیی مقصده معطوف ایتمیه والسنه سائره ایله وقوعبولان نشریات و وثائقک کرک سفارتلرینه وکرک شهبندرلکلر معرفتیله وصورت مناسبه ومحرمانه الده ایدیله‌رک سریعاً ارسالی وارمنی حرکاتی حقنده اساسلی معلومات استحصالی ایله درحال ومنتظماً اشعاری کمال اهمیتله متمنادر.

(امور اداریه قلمنه اعاده‌سی)

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
DIRECTION DES CHIFFRES
LE 30 Août 1220

کسنده ایدلمشدر

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٥٢٢٠

محرم و مستعجل

خارجیه نظارت جلیله سی جانب سامیسنه

معروض چاکر کمینه‌لریدر

ارمنیلرک بالخاصه صوک گونلرده حکومت عثمانیه علیهنده‌کی فعالیتلرینی تزیید ایده‌رک صوفیه، فلبه، دده آغاج، وارنه،
بکرسه، کوستنجه واسویچه‌ده بیاننامه‌لر توزیعی مستقیم عقدی صورتیله پروپاغاندا یاپمقده اوقتلری آکلاشمسه
وممالک اجنبیه‌ده‌کی بوقبیل نشریاتک الده ایدلمسندن وتشبثلری درجه‌سندن معلومات استحصالندن ایدیلجک استفاده
مستغنی عرض بولنمسه اولدیغندن توزیع اولنان بیاننامه‌لرله مقصده معطوف ارمنیجه والسنهٔ سائره ایله وقوعبولان
نشریات و وثائقک الده ایدیلرک ارمالی وارمنی حرکاتی حقنده اساسی معلومات استحصالی ایله سریعاً ومنتظماً اشعاری
لزومنک ایجاب ایدنلره اهمیتله تبلیغیه وکیفیتک اروابناسنه مساعده بیورلمسی بابنده امر وفرمان حضرت ولی‌الامرکدر

داخلیه نظاری

١٦ خمسین ١٣٣١

طعنه

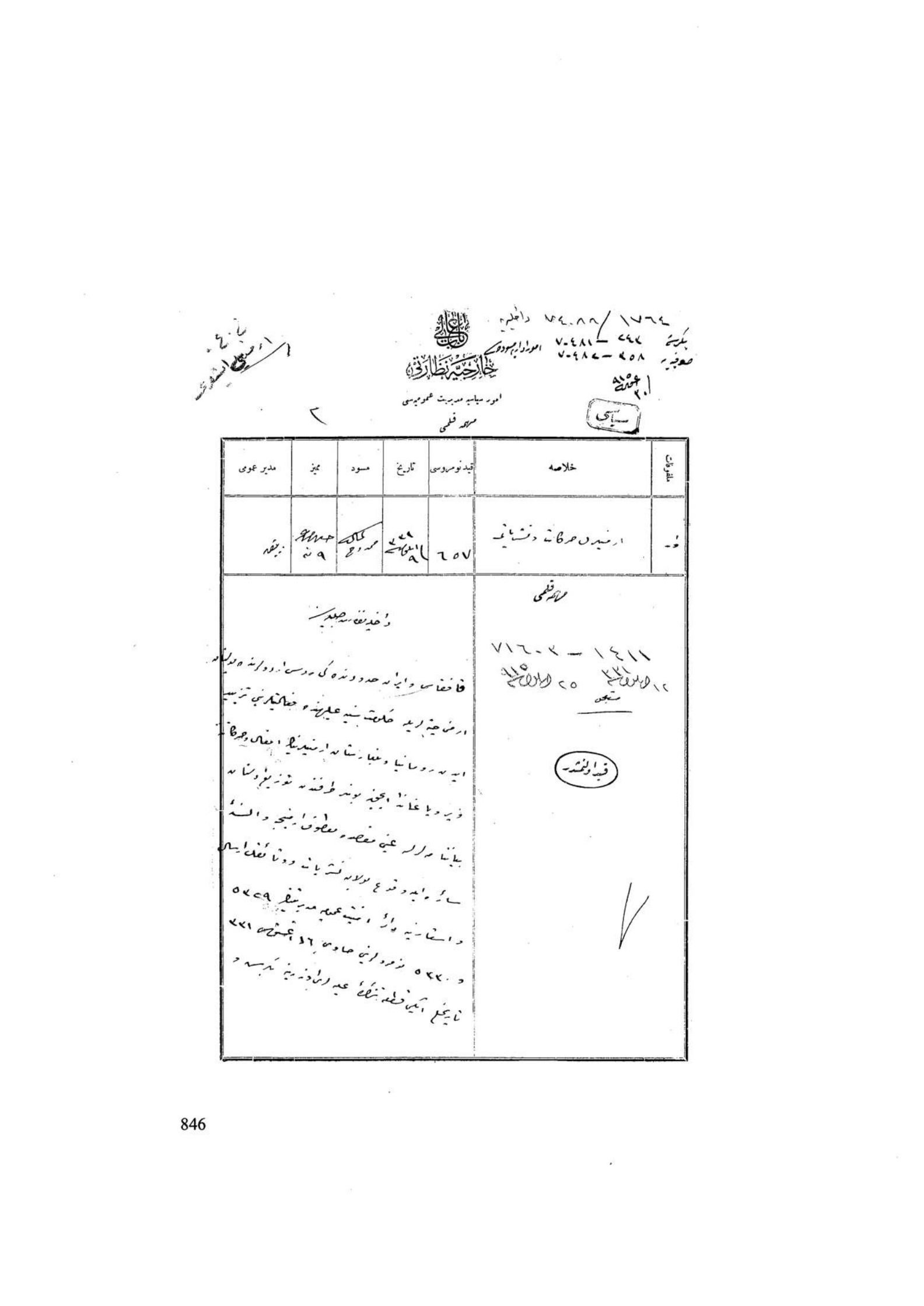

١٧٦٤ / ٧٤٠٨٨ داخلیه

بکرسی ٢٤٤ — ٧٠٤٨١

صوفیه ٤٥٨ — ٧٠٤٨٧

امور اداریه مسوده‌سی

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

مهمه قلمی

سیاسی

ملفوفات	خلاصه	قید نومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
١	ارمنیلرک حرکات دنشتیاتی	٦٥٧	٩ اغستوس ٣٣١	ممدوح کمال	٩ نه	[illegible]

مهمه قلمی

١٤١١ — ٧١٦٠٢

١٢ اغستوس ٣٣١ — ٢٥ اغستوس ٩١٥

مستعجل

قید اولنمشدر

داخلیه نظارتی جلیلیه

قافقاس و ایران حدودنده کی روس اردولرنده بولنان
ارمنی جیته‌لریله حکومت سنیه علیهنده فعالیتلرینی تزیید
ایدن رومانیا و بلغارستان ارمنیلرینک اعمال و حرکاتنه
ویرویاغانه ایچون بونلر طرفندن توزیع اولنان
بیاننامه‌لرله عین مقصده معطوف ارمنیجه و السنه
سائره ایله وقوع بولان نشریات و وثائقک ارسال
و استعمالنه دائر امنیت عمومیه مدیریتنک ٥٤٢٩
و ٥٤٣٠ نومرولرینی حاوی ١٦ اغستوس ٣٣١
تاریخلی ایکی قطعه تذکره علیه‌لری اوزرینه بکرسه و

HR. SYS, 2880/10

عثمانلی اردوی همایونی
باش قوماندانلغی وکالتی

شعبه
نومرو
١٦٩٧٩

٥٠

محرمدر

امنیت عمومیه مدیریتنه

مرسیه معمورت العزیز امریقا قونسلوسلرندن درسعادت امریقا سفارتنه مورود
ایکی مظروفک صورت مترجملری برای معلومات لفاً تقدیم اولنور . ظرفلر تکرار قپادیلرق
سفارت مشارالیهایه برای تسلیم پوسته خانه یه تودیع قلنمشدر .

٩ حزیران ٣٣١

قرارگاه عمومی
استخبارات شعبه سی مدیری
ارکان حرب کمیسیونی

DH. EUM. 2. Şb, 68/82

218

DH. EUM. 2. Şb, 68/102

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی ١٠٢

سیواس ولایتی وساطتیله (شیفره)

سیواسده تبلیس والیٔ سابقی مظهر بکه

سیواس، طربزدن ارضروم معمورة العزیز دیاربکر تبلیس ولایتلریله جانبک لواس داخلنده‌کی ارمنیلرک سوقی
اثناسنده مخالف قانون حرکات وسوء استعمالاتی مشاهده اولان مأمورین وژاندارمه حقلرنده تحقیقات مقتضیه اجراسیله جرملری
ثابت اولانلری اوراقیله برلکده دیوان حربلره تودیع ایلمک اوزره جهت عدلیه‌دن تعیین اولنه‌جق مناسب بر ذات ایله ژاندارمه
دائره‌سندن بیکباشی علی نقی بکلردن مرکب قومیسیونک ریاست والالرنده ومحال مذکوره‌ده ایفای وظیفه‌سی تقرر ایلمشدر
مومی الیهمک حرکتندن آیریجه معلومات ویریله‌جکندن ورودلرنده ایفای معامله‌یه مباشرت اولنمسی بیان اولنور.

نظر

DH. EUM. 2. Şb, 68/84

مجلس وکلاء

مذاکراتنه مخصوص ضبط نامه

مجلس نمره سی	٤١٨
تاریخ	
ذی القعده ٢٠	الملاقی ١٦
مجلس نمره سی	
تبلیغ اولنمیشدر و تاریخ تبلیغ	
واقعه، جریده، مادّه	
شوراى دولت ١٧	

خلاصهٔ مآلی

واجبه نقد رتبه ١٩ ذی القعده ١٥ الملاقی تاریخ تذکره سی اوقوندی .

قراری

مذکور تذکره ده محرر اولان وجهله کوریلدی که دوم عسکر و انضباطی اورزنه محلّه معلومه سوقدر نقد راتبه اولتوارینه
آثار سوقدرنه محلّدنجه خلاف قانون معاملاتی و سوء تصرفاتی وقوعه کلدیکی تبیّن ایتدیکنه تحقیقات لازمه اجراسنه
یوقجاسرلرینه دیوانه جبره توزیع ایلمک اورزه خداوندکار، انقره ولایتنه ایلچی ایزمیت، قره سی، اکشهر
قره حصار صاحب، قیصری، نیکده لوازمه حکم تعیین ایتمیش خلقه بکلمک ریاستنده شورای دولت اعضاسنه هیئتم
و آنلرده بیکباشیلرنه غایت بکلرده والده و جلب و سوری ولایتلری ایله مرعش، اورفه، زور لوازمه حکم
استیناف ریاستی اولمامغله بکلمک ریاستنده ازمیر و آنلرده منطقه مفتشی قائمقام حسین محی الدین و انقره ولایتی مفتشی
مفتش مختار بکلرده دارفدوم، طبزوه، سیواس، معمورة العزیز، دیاربکر و بتلیس ولایاتلرینه جانب
لوازمه بتلیس و آمد سانقی نظر بکلمک ریاستنده استانبول بابت مفتشی عثمان سامی بکلرینه بیکباشیلرنه
مع نقد بکلرده مرکبات اوچ هیأتک اعزامه و تقدیمه روم مسائلی تحقیقه کیدن هیئتک دیرلمه یومیه نفقه بو
هیأتده ٨ یومیه اعطاسی و مذکور تمضیه هیئتنه مقدار نفقه خرج راه و قوق غرامه یومیه اجرا

كاتب ترفيقى و موسى السيد مصارف يومية ايچون مقتضى مبالغك على الامثال مصارف غير ملحوظه ترتيبنه تسويه
مناسبدر .

ايفاء مقتضاسنك ميله و داخله نظارتيزنه تبليغى و دوائر متعلقه معلومات اعطاسى تذكر قلنى .

[illegible]

MV, 199/35

222

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

دیار بکر ولایتنه

بالذات صدارتیه جلب

سوق اولنوب بولده دوچار تعرض اولان ارمنیلرک نقود، مجوهرات و اشیای سائره سنک
طرفکزدن اتخاذ ایدیلان تدابیر نتیجه سنده صناعت میدان ویرلمیه رک استرداد و مرکزه جلب
ایدلدیکی مبعوثلر طرفنه جزء [illegible] میباشدر. بو نوع استرداداتک مقداریله
نه یولده قید معامله سنه تابع طوتولدیغنک اشعاری

۲۲ ایلول ۳۳۱

ناظر

DH. ŞFR, 56/315

معاملات عمومیه سوقیه قلمیه نامه‌در.

دولت علیه

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

مادّه ١ — حلب، اورفه، زور، عینتاب، مرعش، مامورت عمومیه سوقیه اساسیه واعاشه‌سی توحید ایدیلرك امور مذکوره‌یه
تعیین وارادسی وبو خصوصك مجریات اجرا و تبلیغات ایفا سی واخذ نقاط طرفنه تبعیه ایله مدیریت عمومی عنوانی ماده‌سی تحت تدقیقه الیمشدر.

مادّه ٢ — معاملات عمومیه‌نك تدویرنه متعلق مأموریت مخصوصه‌نك تعیین مدیریت عمومیه‌یه وباهود مدیریت عمومیه‌نك موافقتی شرطیله محل رؤسای ادارات عمومیه‌سی

مادّه ٣ — حلب، قاطع، سلیم، سروج، اسکیلیپ کوی مرکز قضالرنده محلل رقه، حاله، دیرزور، کوبانی اسکی ادارات عمومیه‌لرنده
وکذلك هر محلده تأسیس ایدیله‌جك دیاراخفه، سکنه، ابوهریره، حرم، مجیه، معدن‌ترکیه، تینی مرکزلرنده لزومی قدر سوقیه واعاشه وابنا
مأمورلری بولنه‌بیله‌جکدر.

مادّه — ٤ مرکزده بولنه‌جقدر مأمورلر ارمنلر سوقیه مأمورلغی، قاطع، سلیم، جرابلس، دیاراخفه مأمورلقلری حلب سوقیه مأمورلغی
ابوهریره مأمورلغی، سکنه، حرم با رقیه، مجیه، تینی، شریعه، دیرزور مأمورلغی تابعدر.

حلب، دیرزور، رقه سوقیه مأمورلقلری ده بولندقلری قضالرك ایسیاراینه ویاك داوراریتقلری مجلسده اوامر اجرا و تنفیذ
مأمورلری. اصلاً خارجه مدیریت عمومیه‌یه ده نخاره ایچ بیلدر مدیریت عمومیه طرفنه طرفنه سوقیه مأمورلری نخاره و مستحق عمیه اشیاسی
اوامری اصدار ایچ بیلر. انجق سوقیه مأمورلرینه ویریله‌جك اوامر دنه تابع اولدقلری لوالك ده صدور ایتمش شرط.

مادّه — ٥ : لواقض، ناجیلرده جریان ایدن معاملات عمومیه سوقیه داخلنده مقدر وتحقیقات ناحیه مدیرلری طرفنه طرفنه
مسؤل ومأموریه ساره ده بلدیه کندیلرنه تودیع ایدیله وخصوصی انجامه مکلفدر.

مادّه ٦ — اسکیلیپ قدر شنه وفرکه باشنده لزوم کوره قدر والی ونقوف وتحقیقات لزوم کوره‌جك وایشاء ایجاب ایدنلر
ساره مراقبه لزومی قدر مأمور وعمله استخدام ایدیلر.

مادّه ٧ — تعیین ایدیله‌جك مأمورلك بیوك وخصوصی وعدلیه شکل واهمیتنه کوره بیوك غوشدن الی غوشه قدر
مدیریت عمومیه طرفنه تعیین ایدیله مأمورلك بیوك‌لنك تقدیری مدیریت عمومیه ومتوسط طرفنه تعیین ایدیله مأمورلنك بیوك‌لنك تقدیری مدیریت
عمومیه تصدیقیله باخی قالمقدر. نقوف وتحقیقات عائدر.

مادّه ٨ — سوقیه معاملات قلمیه‌سی اشغال ایتمکده‌ده تعیین ایدیله مأموریه موظف بلدیه‌ده یکدیگرلرینه غوشدقدن بیوك ویریله‌جك

مادّه ٩ — کشت وکذار مجبوریتی بولنه‌جق مأموریه آیروجه و مقطوع اولمق یوجه بر بجه‌یه تجاوز ایتمیه‌جك اوزره
مصارف ضروریه‌سی نامیله ایروجه بر خرجراه‌ده ویریله‌بیلیر.

مادّه ١٠ — مأموریه و مستخدمینه خرجراه ویریلدیکی ویا مستقلاً مناسبه تخصیص قلنه‌جق اوده‌لرده کونده بر تسویه
ایدیلیر.

مادّه ١١ — رقا و دیرزور سوقیاتی سلیم و هلبه‌ده شنه وفر وقره طریقیله اجرا ایدیله‌جکدر.

دولت علیه

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

ماده ١٢ — کرک شنه‌دوز و کرک قره سوقباقی بهارهای قافله ترتیب حسب‌ایجاب اجرا ایدیلجک و هر قافله‌ده تشکیل ایدیلن اخراجات ممکنه اساسی وکیلی بایکز مقدارینه قبله و وکیفیت سوقنه دخی دقت ایدیلجک سوده دخی بهورلی قافله‌یه تفریق ایدیلجک سوده مأمورینه ویریلدیکی محل منبع ارسال ایدیلمکده.

ماده ١٣ — قره طویقیه سوده ایدیلجک قافله اعظمی یکیدن عبارت بولنجه و هر قافله‌یه لااقل یوز سوده مأمور ایجاب قدر محافظ تفریق ایدیلجکدر. هر قافله‌ده موجود هیچ‌بیر قادینک عدد یکدیکه لااقل یوز اللی مرکب و یاخود استه‌یا دوه ویریلدیکی سادیه حسب‌ایله قادینلر و صغیرلر دخی بنیه‌یه جلب و هر قافله‌نک لااقل درت کونلک یوکنی برلکده کوتورمک مادی تأمینه ایدیلجک، و قافله‌نک ایکی کونلک اسزاقی بجیلده ایچیلجک وسائط نقلیه اعضاسی ایدیلدیکی برلکده کوتورمک انجق فوق‌العاده بر لزوم حالنده توزیع ایدیلیلجکدر. ایکی منزلده سنکی صواغیاتک تأمینی جهتده نظر اعتبارده آلنجقدر.

ماده ١٤ — سوقیات عمومیه اداره مرکزی اردو حلبده بر مرکز انبار تأسیس و اوراده انبار ایدیلن حلبده موجود و لازم اولان اشیاجات، اشیاجات عمومیه جمعیتی با عمومی انزوده و یاخود حسب‌الحاجه تأسیس ایدیلیه فوقنده نیاز ایدیلجک اکمک و یا توزیع ایدیلجک اولنلر تأمین ایدیلجک. انبار، قاطر، سلیه، دیاطه وسائر منازل انبارلرینه اشیاجات تعلیه ایدیلجکدر.

ماده ١٥ — هر منزل و مرکزده تشکیل ایدیلن انبارلرک تأمینه اهتمام منزل و مرکزلرک تابع‌لرینک لوازمه‌سی و مقتضی مصارفاتی لازمه‌یه تخصیص نسبتنه قوه ایلک اوزره هر نوع وسائط راحله بولنان انبارلرک اشیاجاتک نقلیه و لازمه‌سی اثنای سوقده و اهده اهتمام لازمه تأمین ایدیلجکدر. تقدیرلرک بالذات و یاخود مأموریه محول اوامر انبارلره تأسیس و انبارینی تأمینه ایدیلن لازمه‌یه دائر مجاوره ترتیبات و معاونتلر ایفاسنه مأمورلر.

ماده ١٦ — دیاطه، مسکنه، ابوهریره، صمم، رفح، سیه، مصریه‌ده بنیه انبارلرینه اشیاجات تابع‌لرینک مستقلجه و حالی اوره اوفانیه باشلنملیدر. بیوه‌جلب و عینتابده شاغلرک وسائر وسائط ابد ارجلی جهتده تأمینه ایدیلمکدر.

ماده ١٧ : هر مرکز سوقیاتده داوه و بولغور اعضاسی سوقیاتده ایدیلجک قفاره و دیگر تخصیصات ظاهره و نقدیه‌سی و داوه محفوظ و بیلرک صو و کرک منزلنده و کوپرده و عشایر منزلنده بولنجه‌لرک و کرک منزلنده ممکنه مرتبه طلبیات اجرا ایدیلجک و تلغراف دائما تنقیه‌ده بولندیرلجقدر.

وزارت داخله

نظارت

امنیت عمومی و مدیریت

عمومی

خصوصی

ماده ١٨ — اولتأمین و وسائط نقلیه تا کمی اجیره التزام و تعهد اهوله به استفاده ایدیلیبیلیر بوجهتک قابلیت تطبیقی و رخصت تأمل اولدقده اجیره عمومیک انضمام مناقصه محل رؤسای مأموریه تکلیف اجرا ایدیلهجکدر.

ماده ١٩ — بدلی تسویه و یا خود تالیا بعد عینی حالده تسلیم ایدلمک شرطیله موجود اعشار مالدنه استفاده ایدیلیبیلیر و بوجهتله مالتحقیق اجاره ایدیلیبیلیر یا خلیده عمومی واسطه یله و یا خود طوغریدن طوغریه مقام عالیه بدل محابره ایدیلیرک تأمین ایدیلمیه.

ماده ٢٠ — راجیه ویرلیجک اولان آلک قلاغی کیدیلیجک اجره و کرک سوداروله محلده منزل محلده یه راجیه بیرمیه ایدیلیشلک اولنده درحال خرولنه تأسیس ایدیلهجکدر. بونلک اصلی اطلاعنی محلده طلب ویرنلر. اوقه رعب و غنا بدل ساحه تاریخ ایدیلرک لوازم هرکزک بیرنه ساحه کونده ویرلهجکدر. لهذا اقتضا ایدن نظر دقت اتخاذ ایدیلمیه.

ماده ٢١ — طلب کبی شهرده اوقایانه راجیه ساحه تاریخ فصلنده مأمور بیلاج سلطانی دائما تبلیغ ایدیلهجکدر.

ماده ٢٢ — هرکز و یا اتباع محلده راجیه بیرمیه نفوس باشه بایم قیاقلک و یا خود اوره ویرلهجکدر. اولدایکی باشنه دورت هیچ جفت اجیره بیرنه دیم ویرلیر. هر اتباع راجیه کیده جکی ایلک منزل قدر یدیسنی تأمین مجبوردر.

ماده ٢٣ — هرکز و مرتفعده بری سوق مأمور و دیکری اهسته مأموری اطلاعنده بولدقلری اولدایکی مأمور راوه‌ی حفظ بولنجقدر.

ماده ٢٤ — اثنای سوقده راهده راجیه‌نک محافظه‌سنه مأمورلر.

محافظه ایکی نزدارده‌سنک انقطاعنی تأمینه و راجیه‌نک مرتاکله استراحتی تأمین ایدیلمک سبیله مأمورلر بیرمیه ویشدرمه قوتی ایدیلیر راجیه‌نک بیرغونلغنه میدانه ویرلهجکدر.

ماده ٢٥ — هر اربع منزلده باستراحت محلدی تأسیس و محیط مأموری تعیین و زرعی قسمه ادویه اعطا ایدیلیر اخته‌لک تداوی و استراحتی تأمین ایدیلهجکدر.

ماده ٢٦ — بیلده دوکولمه و قالمه راجیه‌نک الی یقیه منزل کونده بدلیله اراده استراحتنه حکمه کلدیکی قاضیه تفتیق محافظه مجبوردر.

ماده ٢٧ : سوقده مرجعدر راجیه طول و تیمدر. اربع بیک کشینه مرعه و غنایه سوقنی و اراده نفوذ اسکاره اعاشه‌لری مقدر اولدیغندن درحال محلیه باخابره و وسائط نقلیه اعطا ایدیلمه مرعه و غنایه سوقنی اجرا ایدیلهجکدر. تا تسلیمنه خانه اسکانی مقدردر.

ماده ٢٨ : اوقه سنجاغنه کونده بدلیله سائر راجیلر بلخ و اوسین تعقیبا حرانه ایدوقه اوسنه‌کی منطقه‌یه اسکانه اولنه‌جقدر.

ماده ٢٩ — نوسنجاغنه کونده بدلیله متعاقبا تشییع ایدیلمک محلده اسکانه اولنه‌جقدر.

دولت عالیه

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

مادّه ٣٠ — حلب ولایتی جنوب قضالرنده دهاده بیك کشینك ایدا و اسکانی مقدر اولدیغندن اوراده ده ترتیبات لازمه اجراسی حلب ولایتنه عائدر.

مادّه ٣١ — اسکانه اولاجق محلك زمین مقدار ضروری و قوه انباتیه عائد اولدیغی فقط اهالی محلی عشایر مناسبه سیله و رسمی محتوی بولنمیان یرلر اولمالیدر.

مادّه ٣٢ — مهاجرینه اسکانه اولنقده محلده وقوه غوللر تأسیسه امنیت و انضباطك تأمیه اولنمالیدر.

مادّه ٣٣ — شدید فنا و حیاتدن و کلکسه باراقه وقبه دن عبارت اولمالیدر و بالخاصه بوقیسه موسمنده صغوقدن بارنمقه محفوظ اولمالیدر بناء یاپلمالی صغوقدن و رطوبتدن محفوظ و مستور یرلر نظر اعتبارده آلنمالیدر.

مادّه ٣٤ — مهاجرینه وقتی و حالی یرنده اولدقجه اوزون سوقلرنه اول کندیلرنه اعطا کیفیت اولنمه و مسائل نقدیه دن قدرینه و یاخود حیاتدن تأمینه ایدیلیسی لازمدر.

مادّه ٣٥ — مستعجل شدیدنه حیاتدن نهایتی حیاتدن توسل ایتمیدر.

مادّه ٣٦ — انشاآت و سائر ایحابه یومیه و یومیه صورتیله مهاجرینه استفاده ایتملیدر.

مادّه ٣٧ — اولادلر مجرد و قادینلر بارنمقه قابل صنعتلر انشاسی و تشویقلیدر.

مادّه ٣٨ — هر عائله مقدار کافی اراضی ویریلدکدن و جوار کویلرنه یومیه یاخود صورتله حیوانات ایدیلدکدن صکره

مادّه ٣٩ — هر عائله مقدار کافی اراضی ویریلدکدن و جوار کویلرنه یومیه یاخود صورتله حیوانات ایدیلدکدن صکره

زراعیات تأمینه ایدیلمالیدر.

مادّه ٤٠ — ناظر اسکانه ده مهاجرینه طالب اولدقلری خصوصات و اراضی اجابی نازنینه یاپیجی و اجیرلرنه ویریلمالیدر.

مادّه ٤١ — فقرای مهاجرینك اوده تدریجه و یاخود بیرجه اعتبار صورتیله اعاشه لری حکمتعائدر.

مادّه ٤٢ — مهاجرینك اسکانه ایدیلدکدن صکره بالدفعه نفقه رتبه لرنه وارلرجه تعلیمات مخصوصه و اداره ناحیه ترتیبکه

ایجابه لازم کلن اتخاذ اتخاذ اتخاذ تدریجه تسهیل ایدیلمالیدر.

مادّه ٤٣ — اول امرده ناظر ده تحت مهاجرینك زیرده معیه طریقدر. سوقی ایجاب ایدر؟

بنجه حلب طریقیدر که بیرده سنه وزن سوریه یه و یاخود قوه ده رقه و دیرزور سوقه ایدیلیر. اکنجه مسلمه — تل ابیض

سنه وزن قطعه کر تل ابیض مهاکزنه رقه یه سوقه اولنور. تل ابیض — رقه اراسنی اقتضا ایدنلر مناسب محلرده تشکیل ایدیلمالیدر.

شوقه که خاطر و مسلیدر تل ابیض طریقیدر که تدریجه حکمله و مسائل نقدیه بولنمیان ویرلر. و حکم مقدر اولدقجه کنج و دیجه دن

اولمسنه دقت ایدیلمالیدر.

(٥)

داخلیه نظارتی

امنیت عمومی مدیریتی

عمومی

خصوصی

ماده ٤٤ — قاضیلرک تربیه قومه سکز ساعتدن باشلانه‌رق تنبیهات لازمه اجرا ایله اداره‌لر ارتباط نقلیه‌لرینی ایجابلیدن تأمین اولنجقدر.

ماده ٤٥ — قیسمدن طاجنلی آچیقده و قاپلنمه امکانه بولنمیان اولامدن آچیقده بولنانلر دخی سوق تأمین‌خانه ایجاب ایدر.

ماده ٤٦ — تمام و کذلک ماده‌ده مذکور ماده‌ده در قیشلاق قراقولاری تأسیسنه امکان بولنمادیغندن عملیه اساسونه برعملیات تخلیه و تهیه‌سی تمامیله اداره انتظامیه وجه اقتضا ایدیرک بر قرارگاه حالنه افراغ اولنمالدر.

ماده ٤٧ — عملیه تخلیه ایدیلجک طاجنلی نفوسدن اعاشه‌سی شهرلر احتیاجات عمومیه‌سنه تأمین ایدیلجک روقتی حالی برینه اولمز کندی اعاشه‌سنی کندیسی تأمین ایدیجکدر.

ماده ٤٨ — عملیه وقوعی بولنجه سوقیات قومه سکز ساعت اول محل و شهرلرک تعیین و اعلانی صورتیله طاجنلی بیلدیلیر.

ماده ٤٩ — عملیه شهرلر سوقی و انتظام محل و اداره‌لرینک تأمین طرفیله اداره عسکریه طرفندن

ماده ٥٠ — عملیه شهرلره عائد تدابیر سوقیه رئیس حکومت ایله مدیریت امنیه‌سی قرارلاشدیرلرک بر تعلیمنامه خصوصیه ربط ایدیلمیدر. بو تعلیمنامه‌لر اجرا مشترکا والی و مدیریت عائده‌در.

ماده ٥١ — معارف سوقی اعاشه و اداره اموال مخصوصه‌سی داره‌سی طاجنلی تخصصاتنه نسبتله ایدیلیر.

ماده ٥٢ — عملیه طاجنلی مدیریت عملیه شهرلره و سوقیاته عائد خدمات تدویر و تمشیتنه و مصافات تدقیق و اجراسنه مدیریت معاونه طبیعیدر.

ماده ٥٣ — اشبو تعلیمنامه‌نک تطبیقاتی حقنده طاجنلی ایجابات خصوصیه‌سنه کوره تعلیمنامه‌لر تنظیم مدیریت اخبار کیفیت ایدیلدکدن صکره وزارت داخلیه‌ک تصدیقنه عرض اولنمالدر.

ماده ٥٤ — مدیریت خصوصان سوقیه اعاشه و اسکانه دائر و ریاستلر ارادتیله تبلیغات لازمه اجرا اولنور.

ماده ٥٥ — ١٢ ایلول ١٣٣٨ تاریخلی تعلیمنامه‌نک اشبو تعلیمنامه احکامنه مخالف اولمایان مواد احکامی جاری و معتبردر.

ماده ٥٦ — اشبو تعلیمنامه‌نک تطبیقاتنه جبراً لیسه‌نده وارد و موجب مقتضی و سوقیات مدیریتجه مأمور.

٢٢ ایلول ١٣٣٩

DH. EUM. VRK, 15/71

224

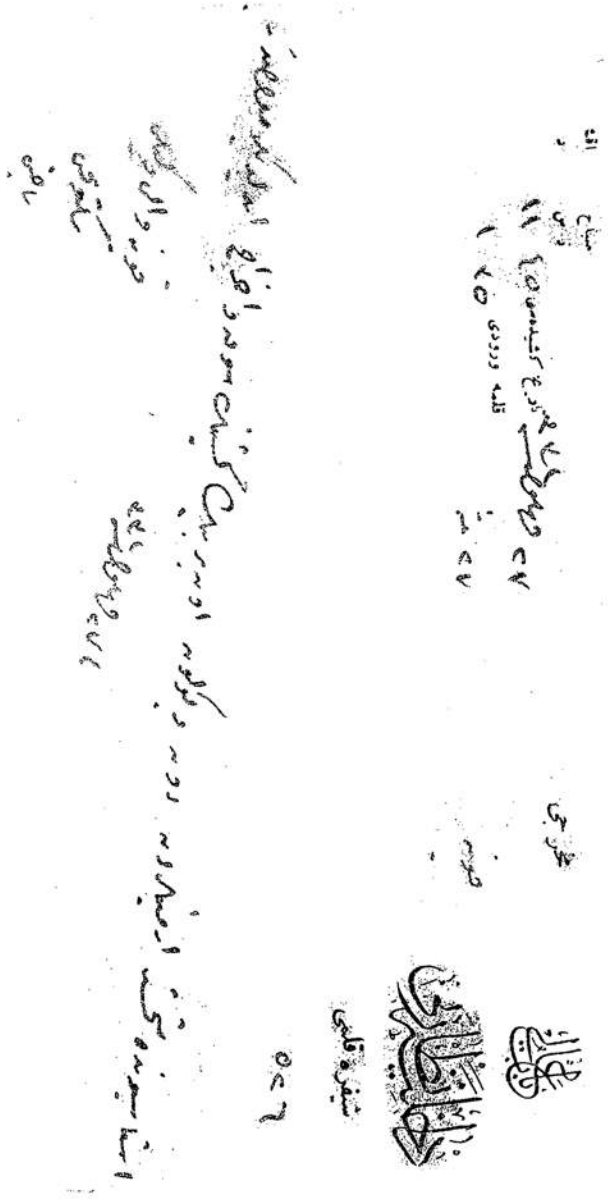

DH. EUM. 2. Şb, 68/88

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

قونیه

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

ذیل ۲۷ [illegible] ۲۲۱ بوکون دخی قونیه‌ده منحشو ارمینلردن اون ایکی بیک کشی
محل مرتبه‌لرینه متوجهاً سوق و اخراج ایدلمشدر. موجود قرق بیکدن الیوم قونیه‌ده
اون بیک کشینک قالدیغی و بعد ماده کله‌جک اولان ارمینلرک اسباب سوقنه
ذخائر نقلیاتنه خلل کلمامک اوزره تماماً تأمین ایدلدیکی پولیس مدیریتی افاده‌سیله
معروضدر ۲۸ [illegible] ۲۲۱

والی وکیلی

رحمی

226

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

عثمانیه

۵

۲۹ صفر ۳۳۱

تاریخ کشیده‌سی

۲۹ ص

قلمه ورودی

صباح

د ش

اقشام

د مل

ولایتی بازلدیغی اوزره بغداد تیموریه شرکت انشائیه سنده وعسکری منزللرنده مستخدم اولوب برقچی موقتاً
الیقونیلان معلوم المقدار ارمنیلر عائله‌لری مستثنا اولمق اوزره جبل برکت لواسنده مسکون بولنان ارمنیلرک تهجیرلرینه
عائد معاملاتک ختام بولدیغی ومجموع نفوسلری طقوز بیکه بالغ اولان درت یول ارمنیلری بلا استثنا
تبعید اولنه‌رق الیوم محل مذکورده ارباب شقاوتده سکز نفر ارمنی قالدیغی معروضدر

۲۸ صفر ۳۳۱

متصرف

فتحی

227

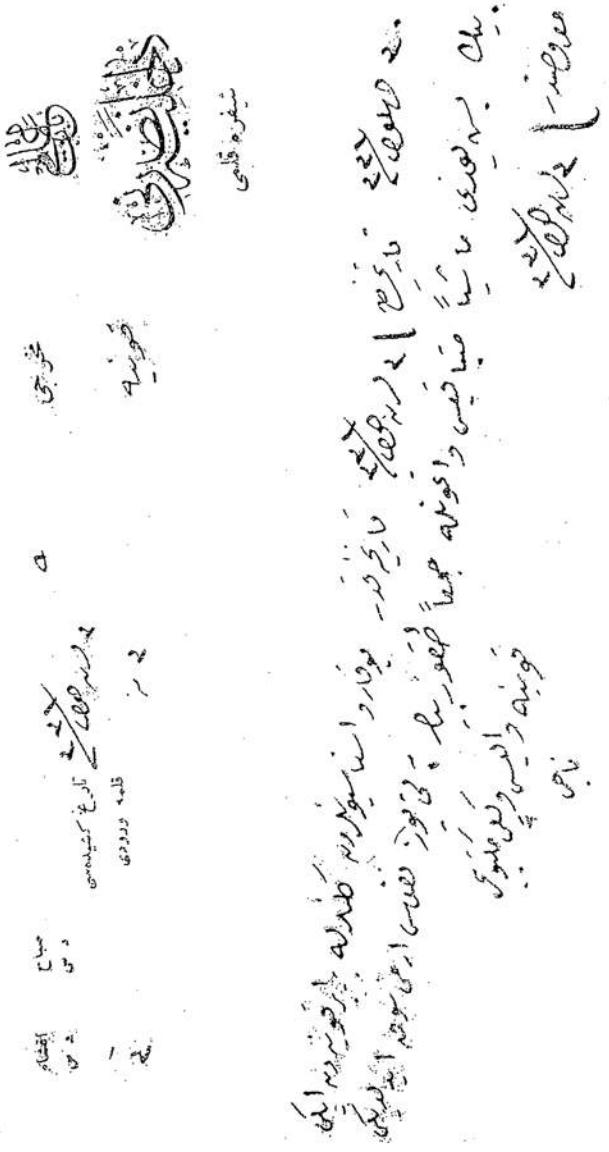

DH. EUM. 2. Şb, 68/92

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

۱۰۰

۵

(شیفره)

حلب ولایتنه

اعیاندن آرام افندینک اقرباسندن اولوب حلبده بولنان قاپراشیان خانکیان نوریان عائله‌لرینک استراحتلرینک تأمینی

وارکلری حقنده کندیلرینه الزجه معلوماتک اشعاری ۲ [illegible] ۳۳۱

ناظر

[illegible]

229

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

جلده بولنان مهاجرین مدیریتی شکری بکه

همادە بولنان یکرمی بیکه یاقین مهاجرین اره سنده همای تیفوئیدی و دیزانتری حسته لکدی ظهور ایده رك یوحی
یتمش نکسان وفیات وقوع بولمقده دولایی خبر آلنمشدر. سوریه ولایتیله باطخابره صحت عمومیه نك محافظه سی ضمننده
مهاجرینك برآن دولی محل مخصوصلرینه سوقلری ونتیجه دن معلومات اعطاسی

١٤ ربیع الاول

نظر

DH. ŞFR, 57/61

231

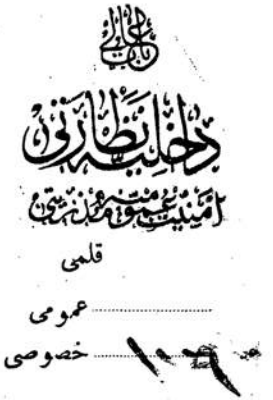

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ١٠٦

جلبده مهاجرین مدیری شکری بکه (شیفره)

ج. ٢٠ صفر سنه ٣٣١ ارمینلردن یول مصرفلرینی کندولری تأدیه ایده رك حما حمص شام فراسنه کیتمك ایستینلر حقنده کی

تدبیرکز موافقدر ١٥ ربیع اول سنه ٣٣١

نظر

DH. ŞFR, 57/54

232

DH. EUM. 2. Şb, 68/93

233

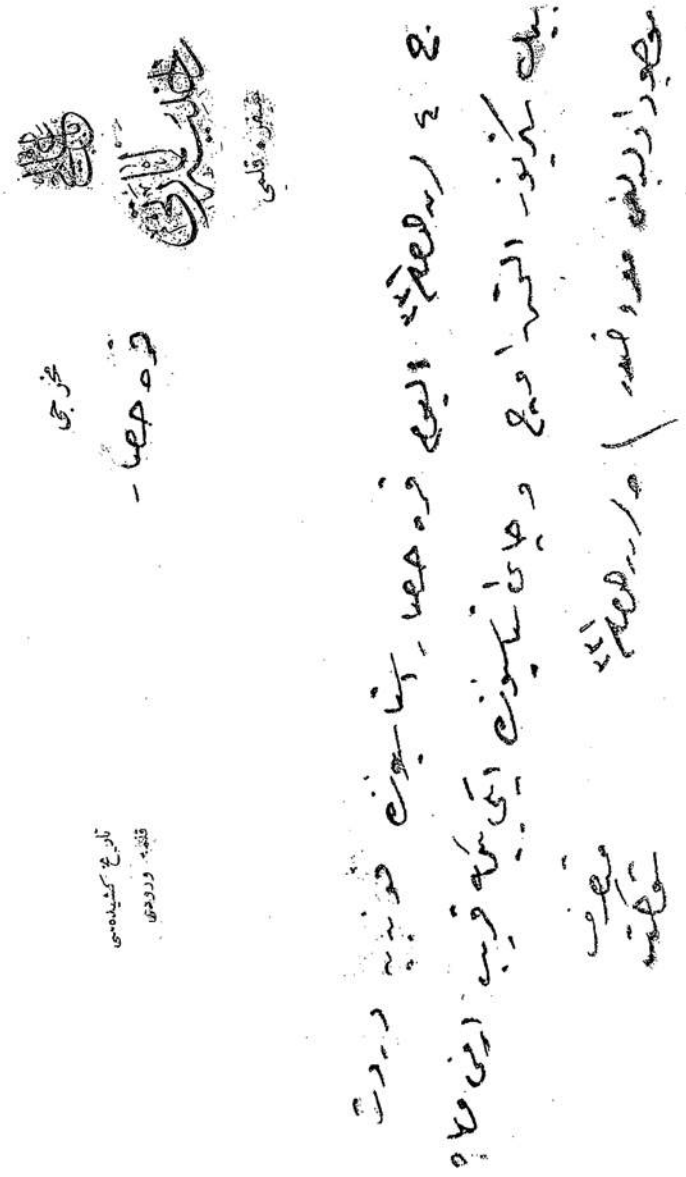

DH. EUM. 2. Şb, 68/94

234

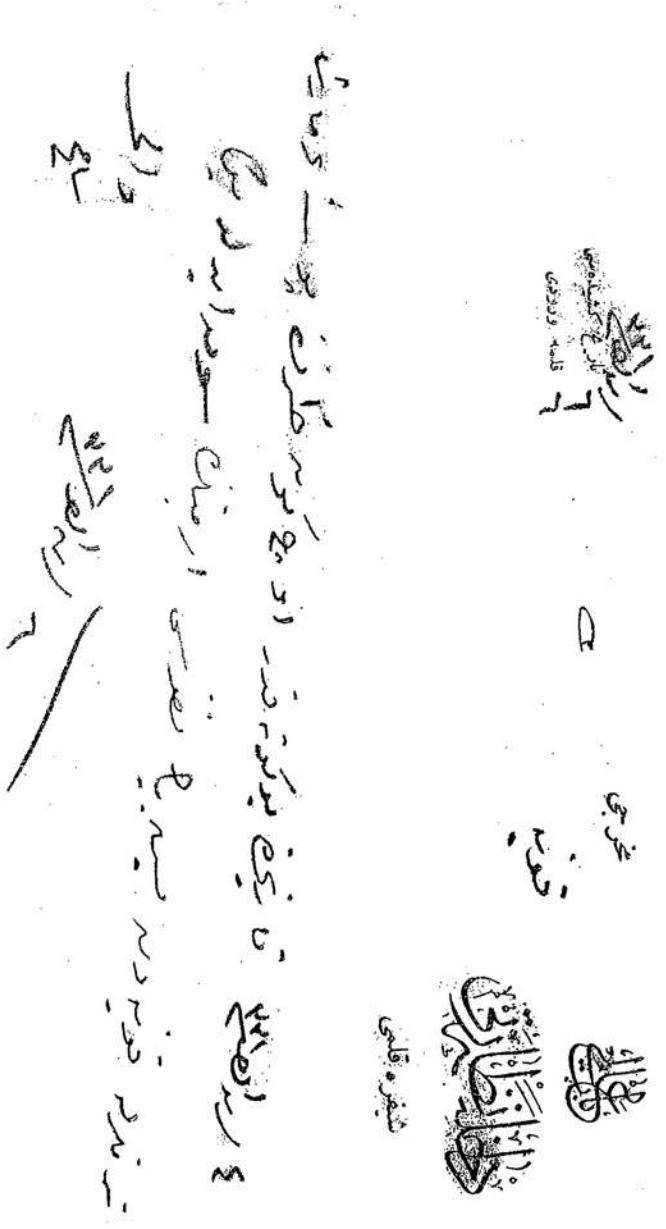

DH. EUM. 2. Şb, 68/95

235

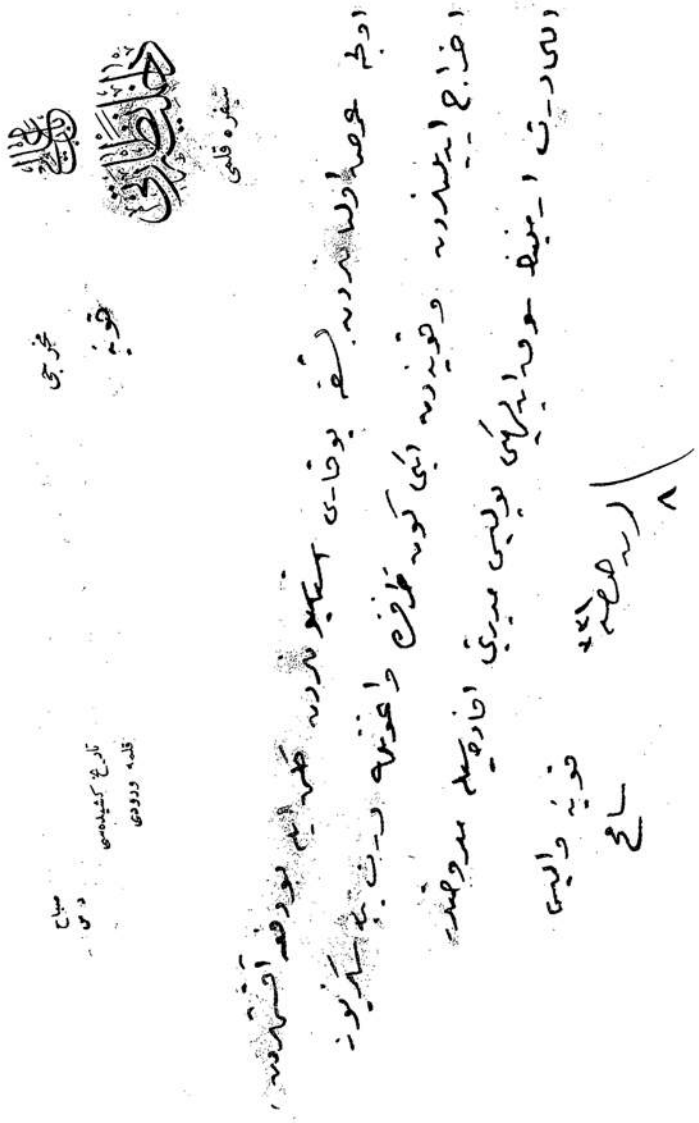

DH. EUM. 2. Şb, 68/96

صورتدر

ایدیلمش اولدقجه جریان کچوسی اولان قصبه سنک ال حاکم محلنده منبه بازاره تحصیه ایچون اشقیانک تاندیغی دوریه لرنی اولدیغنه آنجق
صورتیله سلاحلانمش ایدیلر تاندیغی دوریه ایکیسنی شهید وسکزینی مجروح ایتدیلر . قوه انضباطیه نک طرفنده آتشدفاعه شهید وبعضی بولونمیه بشقه
ارنبدلی بعضی مؤسسات اجنبیه یه دخی تجاوز و دخول ایدیلر یکیدن بو مؤسسه لرده مأمور کشاد ایتمک وصاحبلری جبراً برابرلرنده ضبط وتوقیف
ایتمک صورتیله قوه محلیه قطعیاً مقاومت قرار ویرمسه اولمدیغی وضابطه نک آنلرنده بالاستفاده جواز اسلوب محلولنه لجوم ایدیلمش فتنه وجرح
باشلامیلری اولدیغنه بالخصوص جریده حربیده توجه ایتمک قوای عسکریه مزدن برکمی اولدیغنه سوق ایتمسه وآنجه بو تأثیر ایله ترتیب اولنه اشقیا تحصنلرنی
تخریب وعاصیلر تنکیل ایدلمشدر . بدایتده اشقیا عسکرنه تاندیغی دوریه یکدن شهید وبالکز مجروح اولمشدر .

مصادمه تأثیرلی قصبه ده موجود دول مخاصمه تبعه سی مؤسسات اجنبیه ومأمورلرینه جانب وعاطفت عنده ویرمیلکی مؤسف وقعه احداث
ایتمش وبرطرفدن جریده حربیده مختص قوندرمق یلنیتیه ظهر ایتدکدن تحصنلرنی اولدیغنه جلب ایدوب اولاً مجازاتسزلقلری وادنه دنبری بوخیلرینی
وقایع عدیده ایله اثبات وبو وقعه ایله ده بر دلیل تنبیه ایتمسه اولدیغنه اشقیانک بو مقصدلری قوه عسکریه مزک تدابیر سریعه وشدیده سی سایه سنده
عدم فعلیت صیغه سنه کرک مخاصم وکرک بیطرف تبعه یه لطیم برصورتله زیانه وضرره ویرمیه رک حادثه باصدیر طمشدر .

237

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

حلب

تاریخ کشیدهسی

قلمه ورودی

صباح

دس

الف

دس

سوریه ولایتنه یاریلان طرفدن حوالی تاریخلی شیفره‌لی تلغرافنامه‌نك صورتی منظور

سامیلری اولمق اوزره عیناً آتیه درج ایدلمشدر

محال معلومه‌دن و تخلیه حضورینه محال مرتبه‌لرینه در دست سوق بولنان تخمیناً یوز بیك

مهاجردن یکرمی بش بیکك رقه و زوره و اوبیکك حلب حوالی جنوبیه‌سنه مبتاقیسنه

کرك و حوران حوالیسنه سوق و اعزام و اورالرده اسکانی تقرر ایتمشدر حلب شهرنده

موجود اوتوز بیك مهاجرك اون بش کونده محال مرتبه‌لرینه سوقی مقرر بولنمغله سوقیاتك

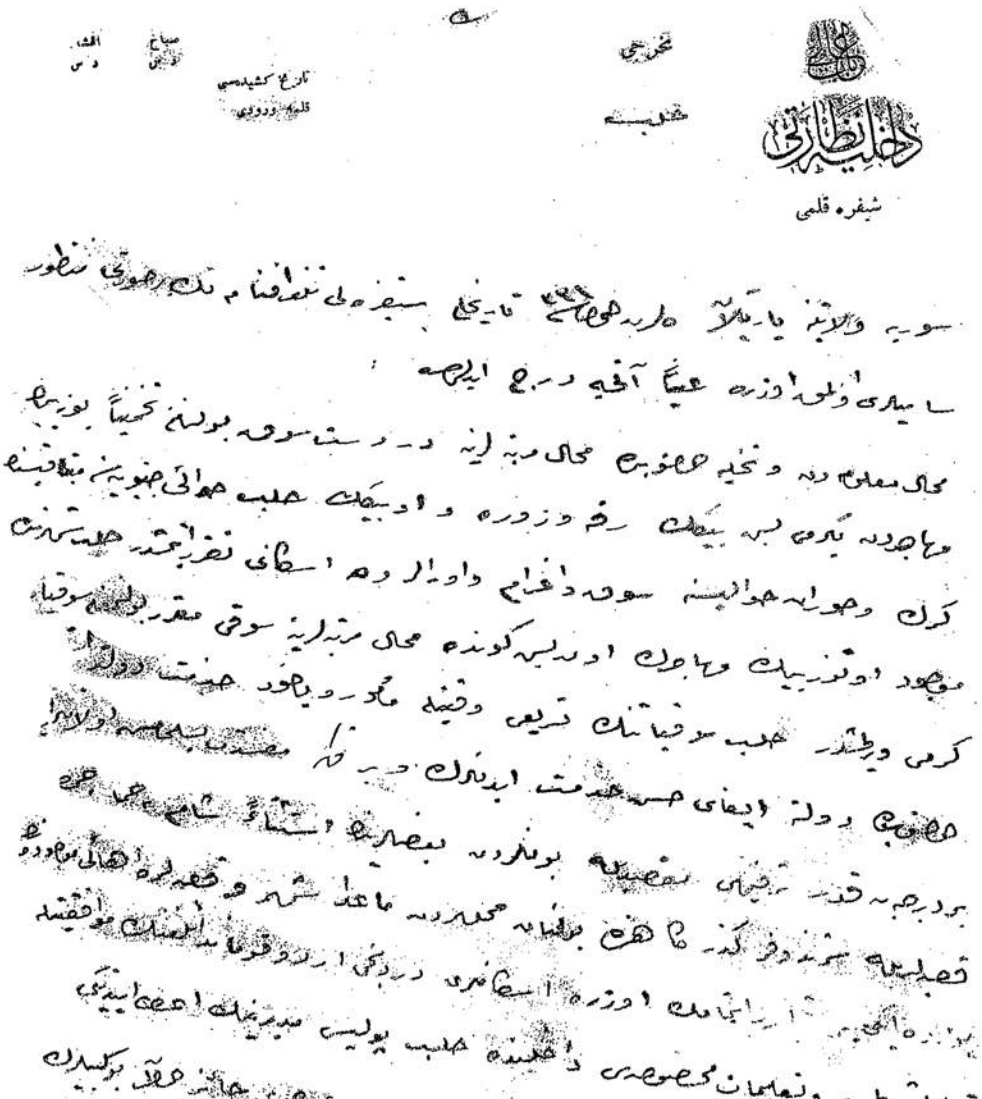

کرمی ویرلمشدر حلب سوقیاتنك تسریعی وقتیله مأمور و یاخود خدمت دولتلری

حضورینه دولته ایفای حسن خدمت ایدنلرك ویرلمه مصدق بسلامتلری اولانلرك

بر درجه‌یه قدر ترفیهی مقصدیله بونلردن بعضلرینك استثناءً شام و حماه

قصبه‌لریله شرندوفر کذر کاهنده بولنان محللردن ماعدا شهر و قصبه‌لره اهالی موجوده

بولنده ایکی [illegible] اوزره اسکانلری دردنجی اردو قوماندانلغنك موافقتیله

قرار لشدیرلمش و تعلیمات مخصوصه‌سی داخلینده حلب پولیس مدیرینك اعضا ایتدیکی

وثائق مخصوصه ایله اعزاملرینه باشلانمشدر

[illegible] حائز حلال بوکبیلرك

[illegible] سوقه

نره‌لرده اسکان ایدیلم

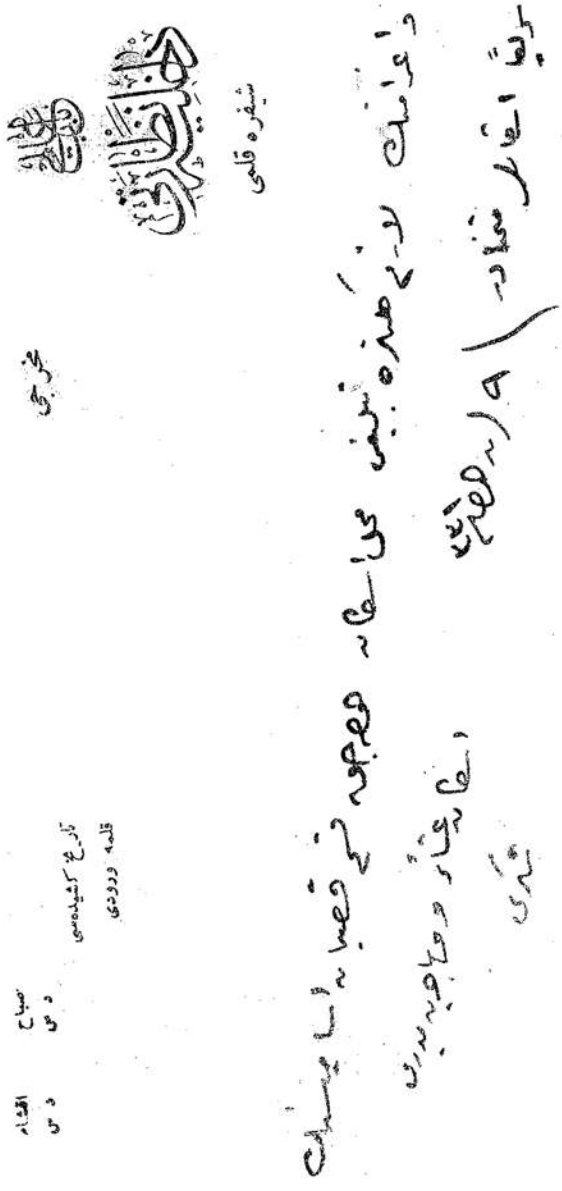

DH. EUM. 2. Şb, 68/80

238

DH. EUM. 2. Şb, 68/14

239

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

مخرجی

تحریر

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

شیون واقعه‌لرک ارزاق عسکریه نقلیاتنه تخصیص ایدلمسی حسبیله دوراً قونیه‌دن یوز الی
جنته هیچ بر ترن حرکت ایتمسه و مواصلت عاجزانه‌مدن اول ماشیاً کوندرلمسی اولان ارمنیلر
قره‌مان و ارکلی استاسیونلرنک تحشد ایدوب قالمسی اولدیغنه بوراده بعضالرک تکرار
ایاقلرسوقنه اوطان قالمدیغی کبی ترنله کوندرلمسی دخی ممکن اوله‌مدیغی بوکون اون درت واقعه
بیک الی ارمنیک دها سوق ایدلدیکی و ارکلی‌ده بعضالرک تحریکی ایچون محله تبلیغات اجرا
ایدلدیکی معروضدر

[illegible] ۲۲۱

والی

سالح

240

DH. ŞFR, 57/89

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی ١٠٩

حلب ولایتنه (شیفره)

اطراف عثمانلی بانقه شعبه‌سی مأمورلرندن اولوب حلبده بولنان ادوار سیمکیان و مانوق صرافیان و آغدب غاغیان
ایله طرسوس شعبه‌سی مأمورلرندن سرکیس کیشیانک حقلرنده ولایتجه امر رسمی اولمادیغندن بحث ایله یازارایرلر
کونی سوق اولنه جقلری خبر ویریلیور ٥ لرینه تلغرافنامه ایله ده بیلدیرلدیکی اوزره بونلرک سؤالاتلری
یوقدر ایسه حلب شعبه‌سنده اشخاصلرینه مساعده اولنمسی و اتباعی | ١٠ لرینه

نظر

242

DH. ŞFR, 57/82

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی ١١٧

سیواس ولایتنه

(شیفره)

تنوس قائمقامی جمیل بکده ارمنیلرك سوقی اثناسنده کی احوال وحرکات غیرلایقه سنه بناءً عزلی در دست اولدیغندن
شمدیدن الی ایشدن چکدیرلمسی مقتضیدر مومی الیه حقنده کی اوراقك دیوان حرب عرفی یه تودیعی خصوصی هیئت
تحقیقیه رئیسی مظهریکه یازلمشدر ١١ شهر ربیع الاول سنه ٣٣١

نظر

خداوندگار ولایتی

مکتوبی قلمی

نومرو

عمومی

٩٥٩ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

دولتلو افندم حضرتلری

ولایت حوالیسنده توره‌یه ارمنی اشقیاسنک صورت تشکیل و استیصالی حقنده تفصیلاتی حاوی اولدرق ولایت
ژاندارمه آلای قوماندانلغندن تنظیم و تودیع ایدیلن راپور منظور دولتلری بیورلمق اوزره لفاً تقدیم قلنمشدر.

اوچ بره امر و قضا حضرت مدار الامرکدر. | ١٥ ذی الحجه ٣٣٣ و | ١١ نیسان ٣٣١

خداوندگار والی
وکیلی

عوفتار اقسم مفتش .

یالوه منطقه‌سی داخلنده اجی اشقیالرینه تکرار بونلره براداول تنکیل واشبالیجه داخیلنده رسم‌ایدیلمشدر امر واشغالینه عطفاً
ولدیغی‌ایدیلدی اوزرینه ١٨٣٣ تاریخنده بروسه مرکز حکومتیندن ضابط وکیلی خواجه افندی قوماندسنده سکز کیشیلک
برقوته کلیکده حرکت ایدیلدی . مذکور حضرتلرک مقدماً یه جهتنده اجرای فعالیت ایتمکده و درسعادت حقنده نیکی تدبیر اتخاذ ایدیلمکده
ایسه‌لر مشارالیه قوماندانک اینفندی تعلیمی استفسار قیلندی . آنلرک جواب یالوه حوالیسنده بولنان اشقیانک اطفای بولمشدر
محمد افندی قوماندسنده بولنان قوتک برمقدار عسکر جمع تعقیب ایلمکده اولدقدن بیرلیسی اوزرینه ١٨٣٣ تاریخنده خواجه افندی
معیتنده‌کی قوته همیه ، خیفه قریه‌سی جوارنده وکرول ، سلوز غدره سلوز غیرمیلم قریه‌سی استقامتنه کلیکده حرکت ایدیلدی .
واو استقامتنه مقابله برمقدار نک هیچقالیسی لزومی ایتمیوب تاریخنده قوماندانه ده ١٨٣٣ تاریخنده بیرلیسی بیدیلدی . بونک اوزرینه
چاره‌سز اوچ نفر غازی یه حرکت ایتدم . موماییه یوحوالیده اجرا ایدیلکده تعقیب وتجربات اشقیانه تصادف ایتمدیکی انلره رابورتده
قوماندسی ایله موماییه ایتمیه ورودنده همان یالوه‌یه دره‌سنه لالادره ، قلیچ کوی چاغشاده استقامتنده یالوه جوارینه
حرکت ایتمسی لزومنی تبلیغ ١٨٣٣ تاریخی تعلیمه ایتمیوب قم قوماندانه امر ایدیلدی . عینه زمانده اوچ غازی یه بولنان سعد
نه‌یورنیک برنجی بوطق قوماندانی نیزامی محمد افندی یوکیشیلک برقوته اوچ غازی ، لالادره ، چقورکوی ، قلیچ کوی ،
چاغشاده ، استقامتنده یوزباشلک باش المال ، جمعه چفتلکی ، حفدان ، قیزکوی ، قوردرکوی ، شادیه ، حمزه‌لی ،
قندقلی ، وکده‌لر استقامتنه حرکت ایتدیرلدکی مذکور حضرتلرک ایکنجی بوطق قوماندانی نیزامی محمد افندی چی یوزکیشیلک برقوته
ویاخود اهوصه اجی یه واقف قاغورلر ویریلرک روملی‌دره ، دره کوینه اوستنده وچقورکوینه یاخود طرفنه آوه طوغرنده
همیه ، قیزدریتی ، خواجه ، صاری آغیل ، آوه کوی ، چونقول ، بوغازنه کیدرک کرامت استقامتنه حرکت ایتدیلدی .
لکیدیکی فوقلنمشده برمقدار نک قوته استقامتنه ، دیکر برمقدار نک ده بقیه جرنه تعقیب ایتمسی لزومی امر ایدیلدی . بومقدار
١٨٣٣ ده نورجیان نامنده‌کی بارمنیت یاسنی نخ بولوانان اوکیشیلک برحیثیتیه تصادف ایده‌رک بجوجاغنه قریب ایدیلدکده
مصادمه‌یه بیلسی میناً بری مجروحاً دوست ایلسه واکیسی فرار ایتمشدر . مجروحک افاده‌سنه نظراً بونلر یالوه‌نک چقورکوی اهالیسندن
ولدقری آکلاشلمه ومجروحده آلدیغی باره‌نک تأثیریله آز زمان صکره وفات ایتمشدر . فرار ایدن اوکیشیلک تعقیب ایتمکده اولدقلری بومقدار
یالوه‌یه قلیچ کوی آره‌سنده بونلره تصادف ایده‌رک مابینلرنده عین قدر مصادمه صکره بوایکی شقی ده میناً دوست ایلسه‌لر مقدار
بونلر سلوز جرنی آلوب عودت ایتمکده ایکن یالوه‌یه قلیچ کوی آره‌سنده درهمنی شقی‌لر تصادف ایده‌رک تکرار مصادمه‌یه باشلامه
وطاقمی میناً دوست ایلمشدر . بونلرکده اوزرنده چیقان نفوس تذکره‌لرینه نظراً قلیچ کویلی ولدقری آکلاشلمه و مصادمه

المالی افرادنه عثمانیه صاغ آیاغه تصادف ایچون بر مری دن خفیف صورت یاره نشدر . بالوه نک المالی استقامتنه تحریک
ایتدیکی یوزباشی محمد افندی قوماندسنده‌کی مفرزه المالی حدودنه آیچی تارلاسنه غیاجیه اوچاندن ایکی شقه‌یه تصادف ایدرک
هر ایکیسنک مبتاً استیصال قوتلری ومذکور مفرزه ایکنجی دن صکره زوالی ساعت بشده المالی تارلاسنده صولی دره
موقعنده تکرار بر کره مسلح شخص بالتصادف مصادمه‌یا شامله برلشه‌رک اولرده اشقیا کیچه‌نک ظلمتنده واوچاندن
میقلقنده بلا استفاده فرار ایتمه اولدقدن . وبحق مصادمه‌ده برمفاره‌ده برمفاره ارادایله ایکیچه کیلو قدر ه
بارود وفشنک ماکزی بولندقدن واشقیانک تعقیب ایلمکده اولدقلری کلمه رایور دن آکلاشلمه‌اوزره کرامت استقامتنه
کوندیلن یوزباشی قوماندسنده مفرزه‌سیله برابر بنه عنی استقامتنه کیروب دوچاری لزومی امر ایلمشلر وبوصورتله اشقیا تعاقبی
محمد افندی، یوزباشی قوماندسی افندی ، ضابط وکیلی فواد افندی مفرزه‌لری آرمنه صیقشدیریلیب دردستی حضنده ترتیبات اتخاذ ایلمشلر
بوجهله اشقیا یه تعقیب ایچون درت روم عسکر قرایلی ایله اشیا وارادنه یکلی بر بایراغه ایکی مرکب دردست ایدیلرک اوحالده
تعقیبه بولنان المفاره یوزباشی محمد افندی قره‌رسل تاندارموسنه تسلیم ایلمه وتعقیبنه دوام ایده‌رک بنه درت روم عسکر قرایلی
دردست ایدیلیب اونده قره‌رسل بلوک قوماندسنه تسلیم ایتدیرلمشدر . کلیکدن بقاء استقامتنه کوندیلن مفرزه
تاریخ بقاء قریه‌سی جوارنده اولدقلری کبی کیشنک جسم بیفاره‌ده مختفی اولدقلری کوریلمش اوزرینه تسلیم اولمدن تکلیف ایلمه‌ایله
سلوبه مقابله ایتدکلرنه بالغلبه قاذی مبتاً دردست ایلمشلردر . المالی دره‌سنده شرده‌شحالی جرنده‌سی صوتلرنه تحریر
ماموراوزره مفرزه ۱۲۶۱ تاریخ المالی دره‌سنده سرعت سافه‌سی کاینه اوچاندن بر کیشی
دیکرلرنه کیشنک بماجده دره‌لوغری فرار ایتمکده اولدقلری کوریلمش اوزرینه تعقیبایتیه‌رک ولکری قطع اولنرق
حیاً دردست اولنوب قره‌رسل تاندارموسنه تسلیم ایلدکلری وغاجیه موقعنده شمالی غربی صوتنده تحریانه بولنان دیکر
مفرزه ایکی شخص بالتصادف سلاح استعمال باشلادقدنه هر ایکیسی مبتاً دردست ایلمشلردر . ۱۲۶۱ تاریخ
ایکنجی دن صکره زوالی ساعت ایکی ساده‌لرنه اوچان غاذینک چیکیدقریه‌سنه کدیم . اوراجه اولنان اطفائیه‌یوک
قوماندانی یوزباشی محمد افندی ایله ایزمیت تعلیمی اسلحه‌سنه مامور ایلیم افندی کوردشولدنصکره اوراده اجتماع ایچون
مفرزه‌لردن سلیمان بوری ایکنجیسی یوزباشی قره‌افندی مفرزه‌سیله دوماندی طاغ اوزرنه چیقدی ، ودره کویه
اوچنه آق خیرلو ، حمیدیه ، فوزیه ، قندرستی ، قولجیه ، صاری آغیل ، آق کوی اوزرنه
وچونغول بوغازنه کرامت استقامتنه ، فواد افندی مفرزه‌سیله قیاجیه اوزرنه المالی ویوزباشی اوستنه طرفنه
یاغشاده ، قلیچ کوی ، لاله دره ، چیقور کوی استقامتنه واطفائیه یوزباشی محمد افندی‌سیله . فاجعه‌نک صول طرفنه بالوه
واوچان غازی شوسه‌سنک صاغ طرفنه المالی اوزرینه اوراده کرار کوی ، صولجیه ، پاشاکوی ، حاجی محمد مصطفی کوی
قاقراکوی استقامتنه حرکت ایتدیلر . بومفرزه‌لر اشای تحرکاتده ۱۲۶۱ بر شبه تصادف ایچون اوچان غازی یه عودت
ایتدیلر فقط ۱۲۶۱ ده کمیکان قیفه قریه‌لی محمد بیاقدارن اودیسه کیتیلمش سلاحی برارض چنه‌سی طرفنده

سلونیغ مسلم قریه‌سنک اوستطرفنده قیاجیوه چایرلری نام موقعده اودون طولیدرکه اوده برنه قورشونه
قتل ایدلدیکی خبر آلنمسی اوزرینه همان اوجرنه بر مفرزه سوق ایلمشدی . مذکور مفرزه اوچ‌گون صکره زوالی قیلیجیده
اغبقه قریه‌سی جوارنه بالیه قبا طاغنده قیاجیوه چایرنه یوصوده‌ایکن کچیلی اشقیاسی کندولرینه طوتمشلری کچکده اولدقلری
لوردطلی اوزرینه همان آتسه ایدرک اکیسی مینا دردست ایلمسه اوبر اکیسی مجروح اولارق اوماند ایچون فرار ایتدیکی
ایتی صباح قان ایزلرنه اقتفا بوزلرنه خنیجاوه ، پاشا یابدی ، استقامته فرار ایتمکده اولدقلری حقیقه
اخبار سنده بر مفرزه ایله بوسه‌مرتبه بوکندنه اقتفای کسدیرمک اوزره دیکر طرفدن دیکر بر مفرزه تحریک ایتدیرلمشدر
بالوه حوالیسنده المالی جوارنه دیوبانی محمد آغا مفرزه‌سیله مصادمه‌دن اشقیانک بوحوالیده کچدیکی استدلال قلنمه‌اولنوب
اوزرنه اوغان غازیه عودت ایله تعقیب مفرزه‌لری ایودرنه بالوه حوالیسنده اشقیانک بولونمغلغی اکلاشلمش اولمسندن
ایلدنجی طابورنه تابع ضابط وکیلی خواجه آغا یه قاچماق اوزرنه کچه‌جه‌غندن وخیفه قریه‌سنک اوستنده قیاجیوه چایرلرنه کیدیلیوب
اوراده حوالیده بولونان شکره آغا مفرزه‌سیله تماس حاصل ایتدکدنصکره شکریه جهتنه کیدلمکه واوراده محجوب قریه‌سنه کیدیلیوب
بعده تفتیشه آتجه اوزرینه حرکت ایتمک لزومی امر ایدلدی . اوغان غازی قیچ قوماندانی شکری آغا آتجم قریه‌سیله کرود آره‌سنه
بولغاز دره سولیچ نیلرینه کمتی وبجری خونلغنک اوقوه مفرزه‌ایله تماس حاصل ایتدکدنصکره مناسب محلده بوصول ترتیبه
استعمال چالیشلمسی دیعده سلونیغ مسلم قریه‌سنه کذرلی اوراده تفتیشه آتجه امر اوزرینه حرکت ایتمسی امر
ایدلدی . شمدی طابورنه بوزلی محمد آغا نک کده‌لک اوزرنه بیولی بقشلاق قوندیریلیوب کمیلر وفوسیلر جزیره‌نه کلدیجه
ویرنه کمیلر بیلی قوماندانی ملازم اغا مفرزه‌سیله مقابله تحریات اجرای واوحوالیده بولونمقده‌ی خرآلنان
بیراقلر قاوینلر دردست چالیشلمسی آندصکره قاچماقده اولان غولنه کلنجه تاقیب آتجه امر اوزرینه حرکت ایتمسی
امر ایدلدی . ایلدنجی طابورنه تابع بکلی قریه‌سنک جنوبنده اتفاق کچکده اولان مسلح بر شخص کمیلر مفرزه‌سنه تصادف ایدرک
سلاح اداخته باشلدیغی آتدیغی کلله قاچماقده غولی دوریه‌سیله آتسه ایتمسی اوزرینه مرحوم هرایکی آتسه آره‌سنه قالدیغی
مینا دردست ایلمشدر . شفینه آتیغی موجبنده بری مفرزه‌ی علی وشت قاشینه اوستنه تصادف ایلمشدر
بیقه تفتیشه آتدیغی ایچون سافرنه اوزاقلشمه بالکز برکه برقشدر ایلدنجی طابورنه تابع کمیلکه تجاری بکلی قریه‌سی
اوزرنه باغه ایچرون بر مفاره درونه چیقان بیرشخص مفارهنک درونه آدم ایچرون کلمه مفرزه اوزرینه
آتشنی سلاح اداخته ایتمسی اوزرینه بالطبعه قاچمغه مینا دردست ایلمسه اجرا قلنان تحریات نتیجه‌سنده بر مقدار جبه‌خانه
الی مختلف الجنس یوک چایده روولور سکز دانه قبه طاسه باروتی بیجه طوبه فتیل ایله بر قیرم چیفه وبر مقدار اراده
مصادره ایدلمشدر . کرود استقامته حرکت ایتدیکنه معلوم شکری آغا ایله کیچی کرود بوغازی ایچنده
بولونمقده‌ی اوچ شخصک اوغرامسی اوزرینه اوده دقیقه قدر بر مصادمه وقوعنه صکره کیچدیکی
طلغنده فرار ایتدیکی وصباحلیه ایدیلن تحریات نتیجه‌سنده اشقیانک ایزی بولنمه وتعقیبنه قوبولنان بکلی قوتلری

بر مفرزه یاپاس بغچه سنه کچی قیا موقعه قدر چقمه واردا وهلهٔ اشقیا یوصوسنه دوتمشدر . کچی قیا وآقه چورانه
یولنی کسه : اوچیانک کچه محمود نیف تکمیل حکم نقاطنی طوتمسه اولان اشقیانک آتدقری سلاحه نظاً اوتوری مجاور ه
اولدقدن صکره وبوصورتله جبر ودن نعره ترکیله یانسا چه ایدیکنه آتدقری چورسیمی اوزره اشقیانک بولوندقلری
موافقه آقه سنده کی حرام کچید وحکم نقاط طوتلمه اوزره سعی وجهدی ایلمیوب قوماندانی نوریانی قراقاف قرویدی
کتیرتدی بونلر سلاح وغیر سلاح اوزره یاپاس بغچه نک آقه جهتنه حرکت ایتدیرلدیکی سلاح وغیره غنیمت ضبط اولنمدی
بونلر همچنان اوجرنه کوندرلدیکی بناءً علیه سلاح وغیره قوماندانک واحف جاویشه قوماندانک کچه آنجو مفرزه کچی قیا موقعه
آقه طرفنه قوبلان اشقیا یوصوسنه تصادف ایدوب وشنلی برآتش معرکه قالشدر آنی برشدت اولان توپ آتش
قاشی مرقوم بام ساعت قدر مقاومت کوستردیلر م مجبوریت آزلغی حسبیله کلنجی اولان اشقیا طرفنه ه
صارلمقده اولدیغی حسه ایدنجه رجعت مجبوریتنه دوچار قالمه دوبالغوره ترک موقع ایتمشدر . ١ صفحه ٢٤١ صباح مفرزه کتدا قفیه
بری واحف جاویشه قوماندانک مفرزه لری هب بوده ایدو حرکته باشلاشدیلر م اشقیانک آقه طرف جهتنی طوتمه
جهتنه کوندریلن نوریانی قراقاف مفرزه سنه بر بوده تصادف اتمیوب بولدقلری آچیقه اولدیغی واشقیانک فرار
ایتدیکی آکلاشیلدی اوزرینه ایدو حرکته دوام ایتمشلر بوجهه ده قیفیغی آتمنده یاتورلر اشتنه نزدیکنه طوپلر اوزرنه قوبلان
انجاق قراقاف مفرزه سنه تصادف ایتمشلردر . معالیه بحریه چاقچی حفظنه یتیشوب تعقیب اشقیا وقوعی اولان
طولدی یاغاه یاتورلر اورایه انجاق ایتدیکی وکچیدی قی عمه بجورنه سلاح قریه کچردیکی آکلاشیلمه وبوصورتله اشقیا
مالکتنه فرارنه سبب ویرمشدر . اوبلوقه تعاقب اولان اشقیانک هرحالده میدانه چیقاجلری انجق یکشنبه نحری وقوعه
اخذنه لزوم کورولمه وهرمفرزه به آیری آیری استحفاظ نقطه ایدیلدی ١ صفحه ٢٤١ صباح تکرار تعقیبانه باشلانمشدر
١٤ صفحه ٢٤١ تاریخ پاشا یایلدی اوچیانک ملازم شکری افندی مفرزه سنه تحریاتی اثنانده سلاح اولانی تشخیص ایدیلدی
بر ارمنی به ویریلان طور امری اصغا ایدلمه وفراره یتمسه اولدیغی جهتله درسی محکمه اولدیغی جهتله مبتلا اده ایدلمشدر
بوجهه ده ١٥ صفحه ٢٤١ تاریخ کمیت قصابنک بقای قریه سنه اوغیان غائبنک کدهلک قریه سی آره سنه بولنان محوافقه
قوماندانک مفرزه کلیتلی . ایشی اشقیانک تصادف اتمیه اوزرینه کوندوز زوالی عنف بدی یکچه قدر دوام ایدن شدتلی مصادمه
مصادمه یه باشلادی ومفرزه دیکر قوتلرنه تقویه ایدیلدی زوالی عنف بدی یکچه قدر دوام ایدن شدتلی مصادمه
نتیجه اوی جنبا دردست ایدلمه ومتباقیسی کیجه ظلمتنده واخراده کچیلدکنه ضبط بطاریه تجربه سنه بحریه نک
چاقچی حفظنه بولنمسنه فرار ایتمشلردر . هرمصادمه بیوک برقه کاریلر کوستردیکی کمیت بیوک المکی
اخراجه ارمودلیلی مصطفا چاویشه بو مصادمه ده فوق العاده بارلیلر کوستردیکی دان نرمایت کوکسنه یاره لنوزه
بروسه خانه سنه کوندریلمه م ادیکنه صدمه وفات ایتمشدر . بو مصادمه ده قورتیلوب خرابیتر

محمود قریه‌سی جوارنده اولان نیکبشدن بر مفرزه‌یه تصادف ایده‌رک وقوعبولان مصاده‌ده ایکیسی مبتاً دردست ایدیلوب
دیگری بالوه‌دن باغلانوب دره‌دن دلی‌یازیه قرا انجه‌ده اولدقده آجلدقدن صوکره نوبلاغه محمد افندی لوه ملازم اعظم لطف قومانداننده‌کی
مفرزه‌سی تعقیبنه کوندیلمه اشقیانک کندیلرینه تصادف ایچون یاشاکوبایه دلی‌یازی آره‌سنده تصادف
روزنامه موقعنده ده‌سمان طونلسی لزومی قره‌سی ، وبالوه آرندن قوشاندیغنه تعرض بیورلشدر . عبه‌نیان
۱۳۳۵ تاریخنده ملازم شکری افندی‌یه ده اشقیانک کوردلرینه کچلرینی منع ایچون ازنیق کولی کنارنده قاراصاده
تربیتلرینه قدر اوزانان کچید محلری طوتدرلمه ، ضابط وکیلی فواد افندی رضی بالوه‌دن الطالی جوارنده کی صوطی
دره موقعنده واقع مغاره وجوارنی تحری ایدکدنصکره حاجی محمود چفتکی ، قاچی کوی ، یاشاکوی ، دلی‌یازی آره‌سنده
قاصاده دوری استقامته کوندریلرک اشقیانک اطرافنه قطعیه دردستی حقنده ترتیبات اتخاذ ایدلمه وملازم اعظم
افندی مفرزه‌سی بکنی جوارنده قرا انجه‌کی عهده‌سنده اشقیادن اولدیغی کیشی‌یه تصادف ایده‌رک اجرا ایدیلن شدتلی
بر مصاده‌ده تیرنده اولدیغی کیشی مبتاً دردست ایدیلوب دیگر بری قرا انجه‌ده . مقتولک جبانه‌سی اتی سنه دنبرو بروسه
حوالیسنده اجرای شقاوت ایچون مرمره جوه جیه‌سنه منسوب مشهور کورد اغالری ایله چنکبه قریه‌سی یکیجی آتیه اغالری آغوب
وزطوغلی اوزرنه بولنان آیمی دوزه‌سی اولدیغی حالده بر عسکر قرابولی کوردلشدر . بو مصاده‌ده اوچ
قاچیه‌لری قیاقلی قوله‌کی قیرم جفه لقطور روولور ، بر جوه فشنک مصادره ایدلشدر . بو اثناده سلوز جوارنده
تعقیده بولنان بر مفرزه ۱۳۳۵ تاریخنده سلوز قریه‌سی جوارنده اوچ ارمنی شقی‌سنه تصادف ایده‌رک بالمصاده
ایکیسی مبتاً دردست ایدیلوب بری قرا انجه‌در . بو میانده مفرزه‌دن بر کیشی ترهلکسز صورتده صولی آغزنه باره‌لنوب
برای تداوی بروسه‌یه کوندریلمشدر . مخدراً قرا انجه‌کی جیبرنکه برارضی شقیسنه تعقیبه مفرزه‌سی طرفنه مبتاً دردست
ایدلشدر . سلوز غرمسلم قریه‌سنده شقه‌جیلری استقامتده‌کی بیوک دره‌یه تحری به مأمور اولدیغی ضابط وکیلی فواد
افندی اوطانه ایچنده مذکور استقامتده صرتلرنه دوز بر موقعده اوچ کیشی اوتور مقده اولدیغی مفرزه‌لر طرفنه
بری طرفنه کوریجک اطرافی چوریکنه دیمسی اوزرینه اشقیا قراره تصدی ایچون اداخت ایدیله مرمیلریله بری مبتاً دردست
ایدیلوب دیگر ایکیسی قرا انجه‌در . محلی مصاده‌ده ایکی قوردن مادر ، قشقلیه فوروغ ، بشجه آغت ومقتولات
اوزرنه بر عسکری یاتاطونی بولنوب مصادره ایدلشدر . مخدراً مذکور اغت سلوز قریه‌سنه کتدیکلرنده مذکور
قریه‌ده امنیه توقیفاً تراید پورتیسنده وقتولک ارمنی بقه خانه‌لرنه کتدیکلری اکمکلریله تطیعه ایدیلرک قیودلری
مستندنه حاجی چارقار اغلی قره بنت خانه‌سنه کتدیکلری اثنادنده اشقیا بندقه آلنان اکمکله مطالبه اولنمق کوره‌سی
قره بنت اغلی قیودلی مذکور اکمکی اونیه ، اولدیغی باشارنه کوجک برادری آتیه‌یه کوندرلکله باقیه آلنمشدر
اوزرینه مرقومان دیوان حرب عرفی‌یه کوندرلمک اوزره مرکز ولایته سوق ایدلشدر . ۱۳۳۵ کیجه‌سی

اوجان غازینک چنگیدقریه‌سینه اورته‌کوی آره‌سنه طولو شخصه اولان دوربه اوزرینه سلاح انداخت ایله برشخص
مبتاً دردست ایدیلیب بیننده‌کی قیرمه چقه ایله برقره‌چغ روملوری مصادره ایدلمشدر . بومورته ۱ صحیفه
نائجه بقلی قریه‌سی جوارنده‌کی مصادمه نتیجه‌سنده هربیسی بطرفه داغیلوب صورتنه بارچه‌لنوب اولان اشقیا آیری آیری تعقیب ایدیلوب
درست ایدلمشدر . بومیان چنگیدقریه‌سی مکتب معلمی آغوب ایله آیلی قادینه وبرجوجه‌سنه درد دردست ایلمه ایدی . چنگیدقریه‌سنک
اسلحه وآثاره حفظه مکتب معلمی اولمه مناسبتیله هرشیئه خبردار اولمسی لازم‌کلمه آغوبدن تحقیقات اجراسنه مباشرت ایلمسه کرک مرقومه
کرک معاونلیندن طولایی کوره آلیقونیتنک خاریقه طوزیاپاسیانک اخراجنه طولایک نشاندن دلیلنده بره کومولی سکزعدد ضابط
قاپجی وبوباجی‌لکلی دلیقانلک خانه‌سنه‌کی بنجه ده کومولی مختلف رتبه‌ده‌کی ضابطانه مخصوص بیوک اونیفورم امیلت، فانچ، قابسه
وتیسکولاری ، وایدان قابریقه‌سی صوبا بوروللری ایجنده [۱۰۷۱] نومرو بلندسواری‌اوزر قبضه‌ایدیله [۲۰۰] قدر مختلف
رودلوفشتکی وچنگیدقریه‌سنه اعمال ایدلمه طقوزعدد بومبا بولنوب مصادره ایدلمشدر . اشقیانک نظیرنه بوسبوتنه امیه‌ایلمه
ایچون ۱ صحیفه نائجه شوطابورنه بوزباشی محمد اوغلی اوجان غازینک چنگیدقریه‌سنه کیتدکده قباجیوب ایرالمالی آره‌سنک محمدی
ذالوفه صولی‌دره موقعنده‌کی اشقیانک تحصنلاهی اولان مغاره‌نک جوارنی تحری ایتدکدنصکره کرازلی ، بوتلان ، چاغشاده
قانچ کوی ، لاله‌دره ، چقورکوی ، استقامتنه مذکور بوردن بوزباشی قراجی اوغلی کوله قیاسی ، قراطلو دره
وجوارنی اوچاندایه قیجاقباشی ، سوز قوری دره‌لری ، قیجاقباشی ، پاشابایندری ، بوجیه بوغازی
صحانلی ، کرازلی بایلدار استقامتنه ، حمیدقره‌طلی مضرزه سیده قباجیوب ته دره‌لرینک تحریسنه ، مکیدجه بوزلو قیاسی
عام اوغلی بقلی وجوارینک تحریسنه ، ضابط دکیلی قواوقف چنگیدقریه‌سی المالی ، شکرجوقیلی ، قالی کوی
دلی بازاری آره‌سنک قاصاقه دوزی نام موقعنده اسعدی ، یاوه ، حمزه‌لی طرفنه ، ملازم شکری افندیده کروه
وجوارینک تحریسنه مأمور ایدلمشدر . بوزرده قواوقف مضرزه‌سی پاشاکوبه حدیکی یانی بیوجقلنه امانه‌سنه کوره
اولیجق تحصنه بکولداول اولاده کچکلری والمالی جرنه طوغری کتدکلری سویلنوب اوزرینه تخفیفات اجراسنه مباشرت ایدلمه خفیف
اولدیغی یالوه زلنامه‌نک خانه‌ده بولنان معلومه دیرلیکی اکشامی اوزرینه دیرلنوب امر موجبنجه کروبه دونده بیلیب اشقیانک
کتدیکی استقامتده تعقیب باشلاندیرلمشدر . خطاتیجه اغبایه بوندنصکره بشی انخاجه ایدیلمشدر . ۱ صحیفه
نائجه بقلی قریه‌سی جوارنده مذکور قریه‌لی شقی مشهور آتربنک بالصادمه متباً دردست ایدلمسه ویرقره‌جغه بر بوره میدان
طیانجی مصادره ایدلمشدر . بوحوالیده ارضی اشقیانک ربط استحصالنه اوغراشمقده‌لکه بتوشمشدایه بیدیجه آره‌سنه لباس
ولساندنه نظراً کوچ اولدقدی اکشامیتک سیلی ایله شخصنک آتمه‌قدمه بولجی‌لی صوبینی ویوطیلدوده برینی قتل ایتدکلری عبدالغنی اوزرینه
بیدیجه‌نک یوزقوشلی‌لی همان محل وقعه‌ده حرکت ایتدیلمسه ویروسه مرکزه بوینده مقداراتی افراد یتوشمشده کونده یوزن مجدلرلک
بهم‌ده درستی لزومی ایرلمسه بونک اوزرینه اوجاده‌ده تعقیباته کرمی دیریلن کونجک ، صاریجه ، ایچه دره
بغداد جوارنده کچیب ویلیک اغزلرنک مروره صاعد اولان نقاطده ظاهری تحت ترصده آلنمسه ولازم کلمه محلده ده

بوصولنه ترغیب ایلمسه وعمه زاده بالقان ایچنده بارنه بیلدیجه محلدن قویلمه باشلنجشدر . ایوجه ایکنجی قسمی زوالی رعیتلرنک
نازارجه ناچه سنه بقراجه قریه سنه قشله موقعنده‌کی طاشلره دست ملیح شخصنه اقتفا ایتدیکی خدالغی اوزرینه محل مذکوره
صالدیغی اثناده بری برای رضه طبشاریه بیقمارایکه دوستایدیجه ایچروده بولنان تسلیم اولدی تکلیف ایلمسه ایدی الیه م استعمال
ایتدیرنه بالقابه آتمه ایلمسه دیجوده مرقوم زنده‌کی مجروح دوستیکی دیوجوده بیدجه مرزوقی سواری لکای اوزرنه باشکویی
محجاریسه اتلی حسینه قولنه بیلت قسمیله صول چوسنه آتلنه وکوبلکلنه - ترکلکسز صورتنه مجروح اولدیغی وتحریرنده مجروح
اوزنه کوتکنده آلمه اولدیغی جوجه‌نک نانیوه بسیار عت صدره وفات ایتدیکی دیکه اوده رخیص باغلی اولدیغی حالده بقراجه قریه‌سنه
کتیرلدکده ایکه افراد باره‌لی اولدیغی اوغداشنه باقمازنه بلا استفاده ایکیسی فرار ایتدیکی دیکر بری بقراجه قریه‌سنه کتوردیکی دیو فرسوس
ولایتنده یادرلنه چنه سنه اسلحه‌سیله فرار ایتمه اوده عبد الحسین اولنجری وعامل بولنقدری دیه عبد کماتیه نفقاتلرینجه بیرنه
ضبط ومصادره ایدیلدکی ، بیدجه وتکیشمه شوسنه قطاع طریقلره ایتیجکری بالاده عطاییه‌یه‌دوردن صاریچ قریه‌ط
عمرانلی شعبان تعقیبات شدیده اوزرینه ١٥ صفر ١٢٤١ تاریخنده دخالت ایده‌رک سوجیه تسلیم اولدیغی و ١٧ صفر ١٢٤١ تاریخنده
قتال ماده‌سنه‌ظهور ایدیجکلرم اولوب وادی قراره بولنان ایکول قصاسنه مزید قریه‌لی صاریلر مراد ایله عمه قریه‌ده آبازه
قیت نام شخصلرنی کوردیکی قضیه اوزرینه سوجیه برابر تسلیم اولدیغی وینه عمه‌زاده دریکه‌قرالی دها دوستایدیرلر
اقتدیکه‌شبه‌سنه تسلیم ایدیلدکی ١١ صفر ١٢٤١ تاریخنده قطاع طریقلنده ذعشل اولنه کوجکه قرلی دلی یوسف دخی سوجیه برابر تسلیم مجبور
[illegible] وبیدجه یولنه‌کی قطاع طریقلره حادثه‌سنه ذعشل اولنمز دوستایدیرلر جهتنه عدلیه‌یه تسلیم
ایدلمه اولدیغنه اشیا ونقود مفقودیتنه ضابطه وجهتنه عدلیه‌جه استردادینه چالشمقده اولدیغی آنلان ایورلردن آکلاشلمشدر .
بنه بوجوده اوغلان غازی قصاسنده مالطوی معلومه‌یه سوقه‌ایدیلن اینندن غصب ایدلمه بوجوده اشیالره اوزری بوجوده
الماس ویاقوت طاشلریله مزین قیمتدار بوغاچ ایله برمحمودیه آلتونی ، [٧٤] کچی [٤] اوکوز مع بوزاغی [٢٥]
اینک [٤] مانده [٤٩] باکیر [٩] اسند [١٠٤] مرکب بیچیف باکیر آرابه‌سی ایکی تک باکیر طاراباه براوکوزرابه‌سی
کامله میدانه چیقاریلمه اعلان حذرکه‌ی سوجیه تسلیم ایدلکی برای اصلی معروضدر افتم .

خدادخه طاهر
نائب الدوله حوض نازلی
کبیری

DH. EUM. 2. Şb, 13/2

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

سیوابس ولایتنه

(شیفره)

عزیزیه قائمقامی حامد بکک محل ارمینلرینک اثنای سوقنده کی احوال و حرکات غیر لایقه سنه بناءً عزلی در دست
اولدیغندن الی ایشدن چکدیرلمسی مقتضیدر. مومی الیه عائد اوراق تحقیقه نک دیوان حرب عرفیه تودیعی هیئت تحقیقیه رئیس
مظهریکه اشعار قلنمشدر. | ۱۲ [illegible] ۳۳۱

نظارت

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ١١٦

٥

حلبده مهاجرین مدیری شکری بکه

ارمنی قافله‌لری میاننده هرکون آچیلقدن تلفات وقوعبولمقده اولدیغی جهتله بونلرك تأمین اعاشه‌لری
ایچون لااقل یوز بیك لیرانك ارسالی لزومی دردنجی اردو قوماندانلغندن آلنان ١٠ لرین اولنه ٣٣١ تاریخلی
تلغرافنامه‌ده اشعار اولنیور. بو جهتله ایچون اعطا اولنان تخصیصاتك کافی اولوب اولمدیغنك و بورادن
پاره ایسته‌نلمسی تخصیصات حواله‌نامه‌لرینك مال صندوقلرنجه تسویه ایدیله‌مدیکنی احساس ایتدیکندن حقیقت

ناظر

حالك ابناسی ١٢ لرین ٣٣١

DH. ŞFR, 57/135

DH. ŞFR, 57/140

249

DH. ŞFR, 57/136

250

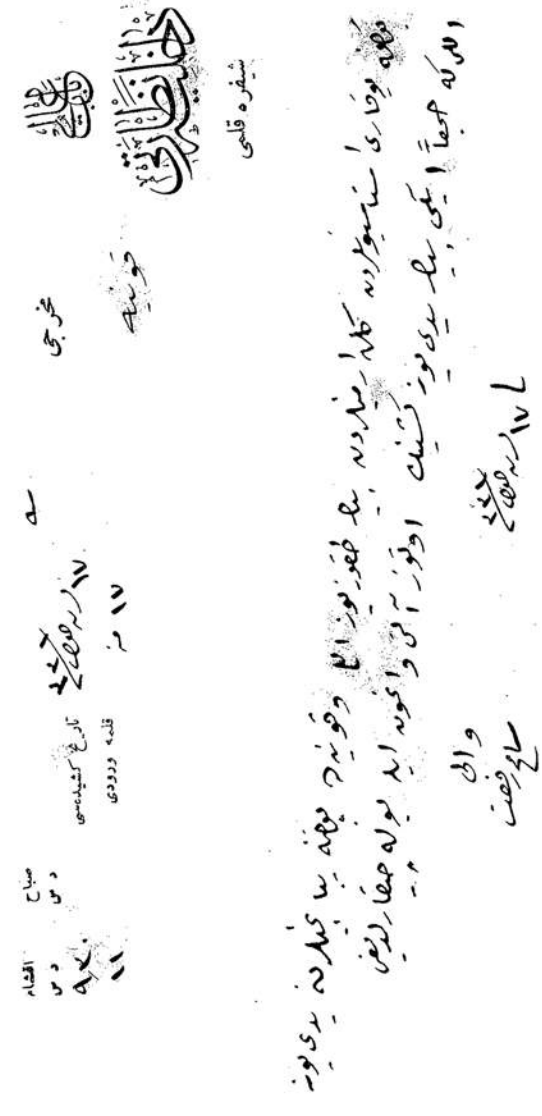

DH. EUM. 2. Şb, 68/100

251

DH. ŞFR, 57/270

252

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی ٦٢٦٦

(شیفره)

دیار بکر ولایتنه

ج ١٩ تشرین اول ١٣٣١ اورفه دن رأس العین ونصیبین طریقیله ارمن قافله‌لرینك
سوقنه اولجه تشبث ایدلمشدی ، فقط قافله‌لر قصبه‌دن انفکاکی متعاقب
عربان وعشائرك تجاوزینه معروض قالدقده عودت ایتدیلر ،
بناءً علیه بو قافله‌لرك هر حالده سیورك طریقیله اغامنه مجبوریت گوردیلرك
اورفه‌یه دوولده تبلیغات یاپیلمشدر ، ورودنی رد اولنجیه‌رق معضله سوقلری

٢١ تشرین اول ١٣٣١

253

DH. EUM. 2. Şb, 68/101

254

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

٦٢٧٠ خصوصی

~~ادرنه~~	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	~~بولی~~	متصرفلغنه
ارضروم	»	~~سوریه~~	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چتالجه~~	»
آنقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	~~قسطمونی~~	»	~~عسیر~~	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة‌العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بیروت~~	»	وان	»	~~منتشا~~	»
~~حجاز~~	»	~~یمن~~	»	~~مکه~~	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	

محرم

قره حصار صاحب

نیکده

مرعش

اسکیشیر

کوتاهیه

ارمنیلرك اهتداسی حقنده مواد آتیه نظر دقته آلنه جقدر .

١ - سوق ایدلمیوب اوته‌دن بری اقامت ایتدکلری محللرده ابقا اولنانلرك اهتداسی قبول اولنور .

٢ - جمیع میاننده سوق اولندقدن صره‌ده مرکزدن تبلیغ اولنان امر مخصوص ایله آلتیصونیلوب سوقلرندن صرف نظر ایدیلنلرك گرك اقامتگاه اصلیلرینه اعاده ایدلمسه اولسونلر گرك بر موقعده قالمسه بولونسونلر اهتدالری مقبولدر .

٢٢ تشرین اول ١٣٣١

نظر

DH. ŞFR, 57/281

DH. ŞFR, 57/320

256

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی .....

خصوصی .....

٥٠ ١٤ ٩٧

اطه وحلب ولایتلریله اورفه مقرلغنه

شیفره

نفسه تجه برقرار اتخاذ وتبلیغ ایدیلنجه یه قدر دردنجی اردو منطقه سنه سوق ایدلمکده اولان ارمنی
مهاجرینک یوز انطه حلب منزل خطندن اثنای مرورلرنده اکمال افرادی مثللو جهت عسکریه جه تأمین
اعاشه لری ایچون دردنجی اردو قوماندانی ایله حلب منزل مفتشلکنه ودها ایجاب ایدره تبلیغات لازمه
ایفا اولندیغی باشقوماندانلق وکالتندن بیله برلیکی باتذکره سایه ازبار بیورلمشدر.

٢٤ لرن ٢٢١

[illegible]

257

اورفه مقرفقه

شیف

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

اورفه دن رقه یه کوندریلن ایلک قافله یه ترفیق اولنان محافظ ژاندارمالرک عدم تقیدندن ناشی اثنای
سوقیاتده اویغونسزلقلر وقوع بولدیغی وبو جمله دن یولده ژاندارمالرک کوزی اوکنده قادینلر قاچرلمش
اولدیغی وبونلرک خلاف تبلیغات اولنه رق شمدی فقرکذرکاهی اوزرنده بولنان قرادن بعضلرینه یرلشدیرلدکلری
کورلدیکی مهاجرین مدیری شکری بکدن وارد اولان تلغرافنامه ده ازبار اولنور بو بابده تحقیقات
اجراسیله ژاندارمالرک دیوان حربه تودیع اولنه رق جزالندیرلملری وابناسی

[illegible]

258

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

نیکده مصرفلغه

شیفره

اولوقتده موجود واکثریسی قادین وچوجقدن عبارت اولان ارمنیلره پک آز اکمک ویرلدیکی

خبر ویریلیور. مهاجرین مرقومه یه مقدار کافی اکمک اعطا اولنمسی

ناظر

259

DH. ŞFR, 57/337

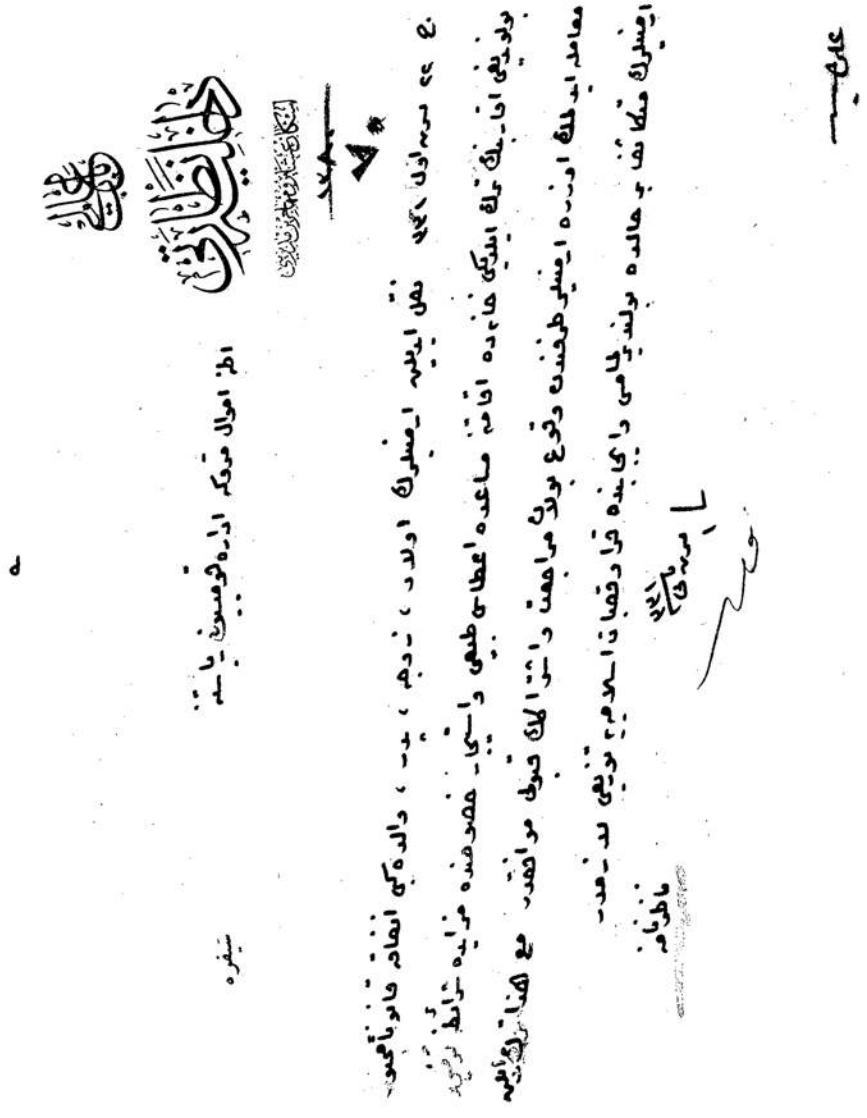

DH. ŞFR, 58/1

261

DH. ŞFR, 58/2

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

٦٨٥

خداوندگار انقره ولایتلری ایزمیت قره‌سی کوتاهیه اسکیشهر

قیصری قره‌حصار صاحب نیکده متصرفلقلرینه

(شیفره)

ذیل بحران ۲۱ [illegible] ولایت داخلنده‌کی ارمنیلرک اثنای سوقلرنده محللرنجه وقوع بولان سوء استعمالات وخلاف

قانون معاملات حقنده تحقیقات اجرا ایلمک اوزره محکمهٔ تمیز رئیسی خلوصی بکک ریاستنده‌کی هیأته داخل بولنان

سید هاشم بکک خسته‌لکنه بناءً در سعادته عودت ایده‌جکنده یرینه شورای دولت اعضاسندن اسماعیل قصری بک

تعیین قلنمش والیوم نیکده ده بولنان هیأته التحاق ایتمک اوزره متهیئ حرکت بولنمشدر.

[illegible] نظر

263

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ١٢٢

سیواس ولایتنه

(شیفره)

صو شهری قائممقام وکالتنده بولنمش اولان فخری افندینک ارمنیلرک سلامت سوقنی تأمین ایچون تدابیر
اتخاذ ایلمدیکی و سوق کونی ارتکاب اولنان یغماکرلک اثناسنده ده موما الیهک منعه تشبث ایتمدیکی اخلاشلدیغی
بیانیله موما الیهک دیوان حرب عرفیه تودیعی لزومی هیئت تحقیقیه ریاستندن بیلدیریلور. موما الیهک
بو مسئله ده کی وضیفنک کندیسی ایچون موجب مجازات اولوب اولمادیغی حقنده کی مطالعه لرینک ابلاغی

٤ لرینه الحاصل

نظر

DH. ŞFR, 58/47

264

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٩٨

ه

معمورة العزیز والیسی ثابت بکه (شیفره)

بالذات حلی

ارمنیلردن ارککلری بولنمیان نسوان وصبیانک قیشه کلمی اجرایه باشلادیغی شوحره ده مسافات بعیده یه
سوقلری بیک چوق مشکلاتی داعی اولدیغی کورلدیکی و هر قافله یه معتمد مأمورلرک ترفیقیله بونلرک
محافظه لری عدیم الامکان بولنمیغی هیئة تحقیقیه ریاستندن بیلدیریلیور. کیمسه سز نسوان وصبیانک
سوق ایدلمیه رک ٩ حزیران سنه ١٣٣٢ تاریخلی و ٤٥٣٠ نومرولو شیفره تلغرافنامه یه کوره مناسب کویلره توزیعلری
مقتضیدر. ١٢ ربیع الاول سنه ١٣٣٢

نظر

265

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

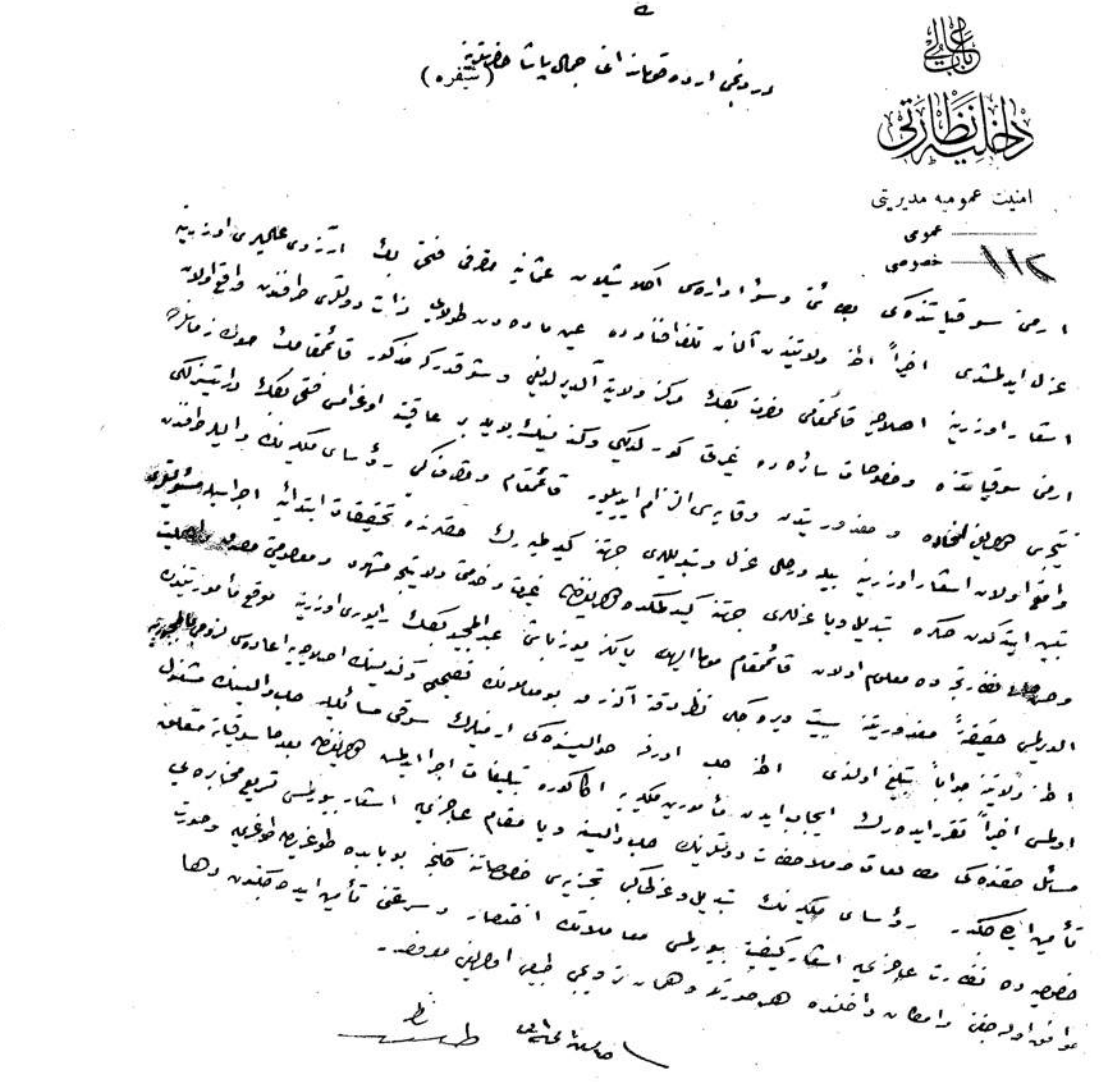

ق حصار حضب اصلاحات تصفیه قیوف ریاستنه

سیفره

٤٠ ١٠ رمضان ٣٦١ نقل و نسلنه محلدار هیئتنه دولتنه او ملتنه ایندی تصرفنه بولنان اموال و املاک هیچ
برصورتله آخره بیع و فراغ جائز دکلدر ١٢ رمضان ٣٦١ ناظر نامه

علی

٥

اولمق تقدیرنده صدارت عظمایه
بیان ورود و تقدیم الدم اولنمق امر
بیورلمق اجرا کلدی

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریتی

مهم قلمی

عدد

آلمانیا سفارتی ٤ تموز ٩١٥ ده خارجیه نظارتنه ویریلمکده اولان مخابره ده شرقی اناطولی ولایاتنک ارض سکنه سنه قاریشو حکومت سنیه جه تقدیر اولنان تدابیر شدیده ده طولایی بابعالینک نظر دقتی جلب ایتمسه وارض سکنه سنک خارجه استدراج اولنمسنه ولایاتده آلمانیا تجارت و مؤسسات خیریه سی منافع عدیده سنک نظر دقته آلنمق رجا ایتمکده در

اشبو مخابره ایله بولنان جواباً قامه آلنان مخابره نک تحریری مجلس وکلاجه مقام بیوک اوزره ٧ تموز ٣٣١ ده ٢١٤ نقلیه سنک صدارت عظمایه تقدیم اولندی .

آلمانیا سفارتی ١٢ ایلول ٣٣١ تاریخلی تقریر شفاهیده ارمنی قطعه کی تدابیر یورندنه آلمانیا تجارتنه ایراث اولنان ضرر و زیاندنه طولایی حکومت سنیه نک مسئول طوتیلمقی بیدریسه و بعضا مقابلی قصوی اولدرجه دوچار بانه دوچار اولنان بانه طلبلرنه ویریلمه استدعانامه لری کوندرمکده در . بونلرک تحریری رجی ٨ ایلول ٣٣١ ده ٢٩١ نقلیه سنک مقام صدارت پناهیه تقدیم اولندی .

بالاده تاریخی مذکور تقریر شفاهیه دخی مقابله و ملاحظه قی قصوی اولدرجه اوستریا سفارتندنه ویریلمه تقریر شفاهیه جواباً قامه آلنان مخابره نک سورده سی ٢٧ ایلول ٣٣١ ده ٢١٥ نقلیه سیله صدارت عظمایه تقدیم ایلدی . اوستریا سفارتنه تقریر شفاهی تحریری ٩ ایلول ٣٣١ ده اداره مجلس وکلایه تقدیم اولنمشدر .

آلمانیا و اوستریا سفارتلرنه تکرار ایدلن مقابله و مقابلاتی شایانه دقت اولمغله کیفیت مجلس عالی وکلاجه تذکره و سفارتمز ویریلجک جوابات خارجیه نظارتنه تبلیغی تقضی کورلمکده در .

جواب ویریلدی ،

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

عمومی	خصوصی	قارطون	قیدنومروسی	مسود	ممیز	امور سیاسیه شعبه‌سی مدیری	مدیر عمومی	ملفوفات
تاریخ								
خلاصه							تبصره	

المانیا سفارتنا مخطوطه‌سی ترجمه‌سی

اناطولی شرقی ولایاتک ارتی اهالیسی حکومتیه‌سنه
متخذ تدابیر تأدیبه اسباب عسکریه اولدیغندن
و مدافعه مشروعه خصوصنده تشکیل ایلدکلرندن المانیا
حکومتی تدابیر مذکوره ترکیانک وضعیت داخلیه‌سی
تقویه ایتمک و تشبثات اختلالیه‌دن مصون براقمق
مقصدیه معطوف قالدقجه موقع اجرایه وضعه مخالفت
دورقاله جقدر.

بوبابده المانیا حکومتنا نقاط نظری ترکیاده کویا ارمینیلرک
حقنده ارتکاب اولنان مظالم و تعدیاتی نتیجه‌سنده اخیراً
ائتلاف منکد دولتلری طرفندن باب عالیه وقوع بولان
تهدیداتی جواباً باب عالی طرفندن ویریلان ایضاحاتی تماماً

تمدن ٤ تموز ٩١٥ ده
خارجیه نظارتنه ویریلان
مخطوطه‌نک ترجمه‌سیدر.

اوامر قطعیه اعطاسی لزوم عاجل فکرنده بولنمقده در.

سفارت، یای تخت و ولایات که باخصوص دیاربکر واطنه دیوان حربی مرخصه

ارسنیر حقنده صادر اولمسه ویا اولجق اعدام قرارلرینی شمدیلک تأخیر اجراسی دخی

واجبه احتیاطه دن اولدیغی فکرنده ایدر.

الحاصل المانیا حکومتی الیوم ارمنیلر تبعیدینه مباشرت اولنان ولایاتی

المانیا تجارت و مؤسسات خیریه منافع عدیده سنی نظر دقت آلنمسنی رجا ایدر.

ارمنیلر عجالة حرکتلری اشبو منافع ضرر عظیم ایراث ایده جکندن منفیلره

اعطا اولنان حرکت مدتلرینی بعلت احوالده تمدیدینی و مارالذکر مؤسسه خیریه

هیئتنه منسوب اولنلره و اورالرده مقیم طلبه، ایتام و اشخاص سائره یه

بالطبع تبعیدلرینی ایجاب ایتدیره جق افعال ایله متهم طائفه لرینی استثنا ایدلا

اوزره مساکن قدیملرنده اقامت دوام ایتمه لرینه باب عالیجه مساعده بیورلمسی

سفارت کمال شکرانه ایله انتظار ایدر.

باب عالیجه

باب عالی

خارجیه نظارتی

امور سیاسیه مدیریت عمومیه سی

ملفوفات	مدیر عمومی	امور سیاسیه ... مدیری	ممیز	مسوده	قیدنومروسی	قارطون	خصوصی	عمومی
								تاریخ
								خلاصه

آلمانیا سفارتنه تودیع اولنجق مخطره نك ترجمه سی

سفارت ایمپراطوریه نك [illegible]

[illegible] ارمنیلره [illegible]

[illegible] مخطره سنه [illegible]

[illegible] تحریر [illegible]

[illegible] تشکیل ایدرز [illegible]

ملفوف ورقه ده [illegible] معلوماته [illegible]

[illegible] تنویر مقصدیله [illegible] قبلنده اولنرق

اعطا اولنور.

ملفوفه ترجمه سی

[illegible] ذاتاً چوقدنبرو ارمنی [illegible] اختلالجی

حقنده [illegible] ایدرز. ارمنی [illegible]

(٢)

مركز قومیسی طرفندن صادر اولوب پارسده‌کی «اومانیة»

غزته‌سی طرفندن اخیراً نشر و بالاخره محالل مختلفه غزته‌لرنده

و خاصة «دیمیناچا» غزته‌سی کچن ١١ حزیران نسخه‌سنده

نقلاً مندرج بولنان دعوتنامه‌نك بعض فقراتنی بوراده ذکر ایدرز

فائده لیدر :

« ارمنی ملتی ..... حربك ایلك کوندن اعتباراً متفقلرله

مشارکت جرأتنده بولندی .

الیوم ٨٠,٠٠٠ ارمنی عسکری روسی سنجاغی التره آوستریا

والمانیا اردولرینه و ٤٠,٠٠٠ ارمنی عسکری ترکلره

قارشو محاربه ایتمکده‌در . ایشه بوندن عبارت دکل ...

هر طرفدن کلمش ١٠,٠٠٠ ی متجاوز ارمنی کوکلیسی متفق

اردولرك موفقیتی ایچون روسی - ترك - ایران جبهه‌سنده

قانلرینی نثار ایدیورلر . آنلر ایچیلر ارمنی اختلالندن

دیده اولمش محاربه بولنوب بونلر ترك عسکرینك حالت روحیه‌سنه ، بعض دوکوشدیکی

طرز حربنه یا واقف اولدقلرندن و موقعك نقاط سوق الجیشیسنی

بیلدکلرندن روسی اردوسنك پیشدار قطعاتنه شایان تذکار خدمات

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

عمومی	خصوصی	قارطون	قیدنومروسی	مسود	ممیز	امور سیاسیه شعبه‌سی مدیری	مدیر عمومی	ملفوفات
تاریخ								
خلاصه					(٢)			

ایفا ایتمشلر والآن ایتمکده بولنمشلردر.»

ارمنیلرک — که بونلرک قسم اعظمنا عثمانی تابعیتی

حائز اولدیغی معلوم ایدی — روسلرک یانده ذاته

حضرت پادشاهینک اردوسنه قارشو حرب ایدرک

محاربه‌دن اول قرایلر اولمسنه و حاضرلانسنه اولان

بر بیلدن نقطه‌سی نقطه‌سنه تطبیق ایلکده بولندقلرینه مأمورین عثمانیه

و موجودیتی عثمانی مأمورینجه معلوم بولنان بر بیلدن

نقطه‌سی نقطه‌سنه تطبیق ایدیورلردی

مع هذا حکومت عثمانیه احوال حاضره‌ده داخلی وخیم

بر مسأله‌ی اویاندرمامق ایچون ترقب و انتظار طورینی الدی

اتخاذ ایتدی بناءً علیه ارمنیلرک آرتق روس اردوسی

صفلرنده بر کتله کثیفه حالنده محاربه ایتمکله اکتفا

مطلع ایدیلر.

١ ارمنیلرک — که قسم اعظمی دولت عثمانیه تابعیتی اولدقلری معلوم در — بو صورتله

ایتمیوب ~~ایتمیورك~~ وان ولایتنده بر بیوك حركت اختلالیه احداث
ایتدكلری آز قدر ~~حكومت~~ هیچ بر تدبیر زجریه مراجعت ایتمدی
ارمنیلر مركز ولایتك مبانی ایریه‌سنی استیلا و دشمن قوتلرینك
شهره دخولنی تسهیل ~~مقصدیله~~ ایتمك قصد بارزیله ~~باهریله~~ سلاح بدست اولدقده
كوندجه مأمورین و عساكر شاهانه‌یه ~~هجومنده بولندیلر~~ تعرض ایتدیلر . ~~تعقیب~~
ایتدكلری ~~مقصد~~ استهداف ~~حصول~~ صورت پذیر اولدی .
بو اختلال ~~نتیجه‌سنده~~ اوزرینه حكومتی / حركات عسكریه منطقه‌سنده ~~ارمنیلری~~
چكمكه قرار ویردی . / اكر ارمنیلر ضول زمانلرده حركات
اختلالیه‌لرینی اردوی همایونك منزل خطلرینه قدر توسیع ایتمامش
اولسه‌لر ایدی حكومت تدبیر مذكور ایله اكتفا ایده‌جك ایدی .
حال بوكه / ~~كیمه~~ رومی جزیرانك ایكیسنده بش یوز مسلح ارمنی ، ~~یعنی عنصردن~~
كندیلرینه التحاق ایدن / فراریلر برابر ، ~~بغتةً~~ غیر عنصر مشوب عسكر شرقی قره حصاره بغتةً
هجوم ایله مسلمان محله‌لرینی ~~شدتله هر طرفدن~~ باصدقه اوراده‌كی
بالجمله خانه‌لره آتش ویردیلر . بعده شهرك ایچ قلعه‌سنه
تحصن ایدرك مأمورین محلیه‌نك نصائح پدرانه و ائتلافكارانه‌سنه
تفنك قورشونلریله و بومبالر ازاحتیله ~~جواب~~ مقابله و بو وجه ایله

(٥)

عسکری و ملکیه دن یوز الی کشی نك تلفنه سبب اولدیغی

قان دوکمکسزین

بلا سفك دماء تسلیمیرینی استحصال ضمننده حکومتك صول تکلیف

شرعی قالدی . مأمورین ده ایچ قلعه یه قارشو طوپ

استعمال ایتمك مجبوریتنده قالدی .

آنجق بو تدبیر زجری سایه سنده مأمورین ماه مزبورك

تحت الطاعة الله بیلدیلر . شوراسی خاصه قیده لایقدر که

یکرمنجی کونی مارالذکر عاصیلری تشکیل ایلدی . داخل

مملکتده بو کبی حرکات عصیانیه نك / توسعه سنه طولایی

حرکات مذکوره یی تسکین و اطفا ایتمك اوزره حکومتسنیکز

مختلف جبهه لرده بولنان اردولرندن قوتلر افرازینه مجبور ایتمکدر

اولسون صورت مخصوصه ده ذکره شایاندر .

بنابرین

/ باب عالی ارمنیلری * اساسیه مملکت نقطه نظرندن اقامتلری

یا وخیم تهلکه لر تولید ایده بیله جك محللردن اوزاقلاشدیرلرسه

روسیه آز چوق فعلی نفوذلرندن آزاده اولاجقلری و

انتظام و راحت

صلح و آسایش عمومی یی اخلال ایده یه جکلری ولایاتده توطینلرینه

مکه مضطر قالدی .

قرار ویرمکه مجبور اولدی

بو احوالده ارمنیلرده فلان و یا فلانك معصومیت یا بحریتی موضوع بحث اولیوب کیفیت

اشبو تدبیر عمومی محضا دولتك و آسایش پرور اهالی مملکتك

منافع عالیه سی تحقیقاتندن اولرق اتخاذ اولنوب بونده بعضه

ارمنیلرك تهمت و یا معصومیتی موضوع بحث دکلدر

(٦)

بعضه بدخواهان طرفندن اشاعه اولنان شایعاته مغایر اولرق

تدبیر مذکورك تطبیقی اصلا قتال، غصب و غارات و تجاوزاته

سبب ویرمامشدر.

حکومتك تبدیل محل ایتدیریلان ارمنیلر قانوناً مکمل حقوقدن

متضرر اولمامق ایچون صرف دقتدن خالی قالمامش و قالمامقده

بولنمشدر. ارمنیلر سیاحتلرنه ژاندارمك و ایجاب ایدرایسه

عسکرك رفاقتنه بولنمقده درلر.

ممالك محروسه‌یه ولایات سائره‌سنه نقل و توطین اولنان

ارمنیلر اموال منقوله و غیر منقوله‌سیله اشتغال ایتمك و

بو بابده منافعی محافظه ایتمك اوزره محللرنده قومیسیونلر

تشکیل ایدلمشدر. شبو قومیسیونلره اول امرده آلمان

تجارتگاه و مؤسسات خیریه‌سنده مستخدم ارمنیلر

اموالیله مشغول اولمقدر. بو قبیله ارمنیلره اعطا ایدیلان

حرکت مهلتی، تعقیبات قانونیه هدف اولمیانلر

کافی حقنده نوازشکارانه حرکت ایدن مأمورین عثمانیه

طرفندن تمدید ایدلمشدر.

---

١ مأمورین عثمانیه/ تعقیبات قانونیه اجرا اولنمق

ارمنیلرك کافی حقنده رفق و ملایمتله حرکت

ایتمکده اولوب/ بو جهتدن اولمق اوزره ساحه‌لرنده ارمنی مستخدمینه

صدارت ٢١٤/٦٨٧٢٤
٧ محرم ٣٣١

١ تشرين ثاني
المانيا و اوستريا سفارتلرينك تشبثاتي

خارجيه نظارتي

امور سياسيه مديريت عموميه‌سي

مهمه قلمي

صدارت ٧٢٢٩٨/٢١٥
٢٧ محرم ٣٣١

سياسي

ملفوفات	خلاصه	قيد نومروسي	تاريخ	مسود	مميز	مدير عمومي
	اناطولیده بولنان [illegible]	٢٠٢	٧ محرم ٣٣١	[illegible]	٧ منه	[illegible]

مهمه قلمي

٢٩١ - ٧١٤٩٧
٨ محرم ٣٣١
٢١

مستعجل در.

برکونا معه‌ده علاوه‌سی لازمه مستشاریت افق حقنده استیذان

بیکی مستشارایه بك افق حقنده ویرلدی.

قید اولنمشدر

محرمانه

صدارت عظمایه

ارمنیستان حقنده حکومت سنیه‌جه اخیراً اتخاذ اولنان تدابیردن طولایی بعض مطالعاتی متضمن اولدرق آلمانیا سفارتندن ویریلن مخطره‌یه بوکا جواباً قلمه آلنان مخطره‌نك ترجمه‌سی ٧ محرم ٣٣١ تاریخی و ٢١٤/٦٨٧٢٤ نومرولو تذکره عاجزی ایله تقدیم قلنمشدی. حکومت عثمانیه طرفندن آلمان تجارتنك مشتریسی بولنان ارمنیستان حقنده ادارهٔ اتخاذ اولنان تدابیر ایله بو تدابیرك اجراسی امرنده ولایات مأمورلرینه طور و حرکت قانون شکنانه‌لری یوزندن تجاریه مذکوره‌یه طوغریدن طوغری‌یه ایراث اولنان بالجمله ضرر و زیاندن طولایی حکومت عثمانیه‌نك مسئول طوتیله‌جغنی مشعر و ملاحظات

سائره‌یی محتوی اولدرق آلمانیا سفارتندن یوکره‌ده اعضاسنه

۱۲ [illegible] ۹۱۵ تاریخلی نوط دربالک و ملفوفلری دویچه پانق و دویچه اوریانت بانق

طرفنه معطی [illegible] استدعانامه‌لری خلاصه‌لرینک ترجمه‌لری دخی لفاً عرض و تسییر ایدلدی.

اوراق مذکوره مندرجاتی [illegible]

و آلمانیا سفارتنده / بوخصوصه‌لر اولا شفاهاً ثانیاً مخطره ویرلمه صورتیله و ثالثاً

نوط ویرلمه شکلنده تکرار ایدیلمه مصالحاتی شایان دقت بولنمش

اولمغله کیفیتی [illegible]

مجلس عالی و کلاجه تذکری و سفارت ویریه‌جک جوابک طرف [illegible]

چاکریه اوداناسی منوط رأی سامی خدیو اکرمیلریدر اولسابق

باب عالی نظارت خارجیه ترجمه مدیریتی نومرو ١	مترجم ١ ١٣	مميز ١ ١٣	مدير [signature] ٩ ايلول ١٣٣١	

خارجیه نظارتجه‌سنه ١٢ ايلول ١٣٣١ تاريخيله اوستريا سفارتندن وارد اولان

٢٠٢ نومرولو تقريرشفاهينك ترجمه‌سيدر

بعض ولايات عثمانيه‌ده ارمنى اهالينك طويدن بر طرفدن اخراجى و برده
يا تختده ايله مراكز ولايتده بر قسم ارمنى تاجرلرينه قارشو اتخاذ
اولنان تدابير اداريه مطلوبات عظيمه‌لرينى ممالك عثمانيه‌ده كى ارمنى
تجارندن اولان استيفا ايده‌ميان اوستريا و مجارستان
حكومتى يه قدر فوق العاده روجيا انديرمش
طولايى ارباب صنايعى
بانقه‌لرى ايله قالمشدر
اتيكدن خاصا معاملات تجاريه‌لرندن
ممالك عثمانيه ايله اولان خوف و احتراز
ارباب صنايعك خصوصنده كى
متحصل منافعدن محروم قالملرى بانقه‌لرك اندیشه‌سى
تحقق ده بولندقلرينى كورن
مطلوباتلرينك تقريب و تعجيل اولنمسى
ارمنى مشتريلرندن اكثريتنك قوميانيه‌لرينك
و مجارستان سيفوسطه
مشاهده ايدن اوستريا و مجارستان
هيجانى اوستريا و مجارستان
ارباب صنايع و تجارتلرينه شكتلرى طرفندن

باب عالی نظارت خارجیه ترجمه مدیریتی نومرو	مترجم	ممیز	مدیر	
	۱۳	۱۳		

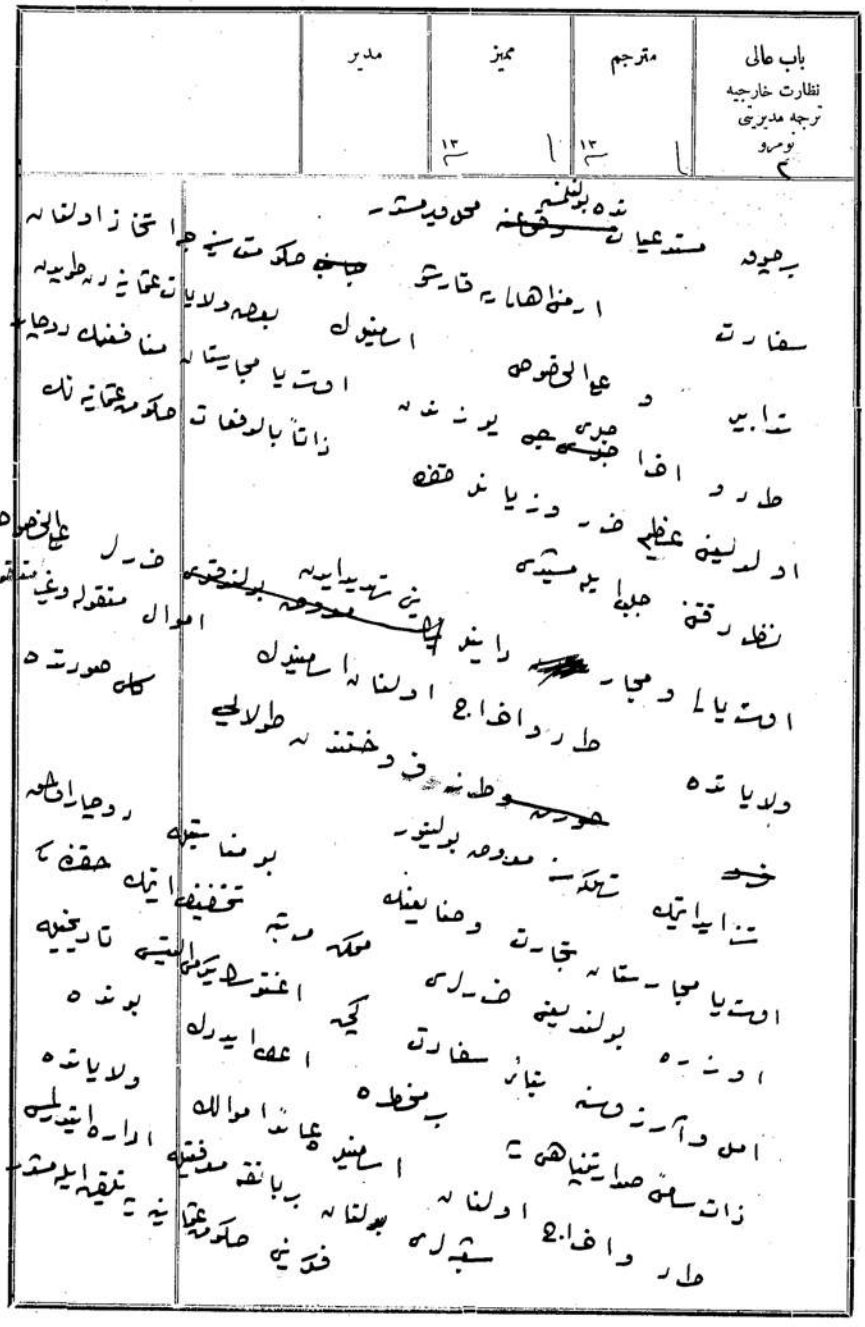

خارجیه
ترجمه مدیریتی
نومرو

منفعتدینی
قارشو / محافظة

نفی و تقریب اولنان اهالیه

کرکه یرلی واجبی رایتدک

بر صاقم تدابیره توسل اولنمسی لزوم عاجل حکمنده

مکا ~~منفعتده ایچون~~

بو خصوصده کی

افطار و نیاتنه دائر

اولدیغی حالده

حکومت عثمانیه نک

واقع اولمشدر

بر کونه تبلیغات و اشعارات

اتخاذ عائد

بو کونه قدر سفارته

طرد و اخراج اولنان

قوانین و نفعات عثمانیه

مسکن و مأوالرندن

ایتدرلمسنه

~~تابع طوتلمسنه~~ دائر

سفارت

بر صورتده

جبری / بهادارده

احوال فوق العاده

اموالک

بیلمز دکلسه

اولنان تدابیری

بر صراحت

موجود اولدیغی

تکلیف

سفارتک مخطره سنده

ذاتا حکومت عثمانیه ایچون

حاضره نک

اجتهادنده در

اتخاذ اولنجق تدابیره متفرع

محو کوتره جک فکر

منافعنی محافظة

وضع ایتمک کوچ برشی دکلدر

اصحاب مطلوباتک

بر قانون موقتله

محافظه سی

اساساتی

اموالک

ایچون مأمورین

اولنان ارمنیده عائد

وقایه سی

طرد

منافعنک

توسل اولنمسنه بناءً

واستیالی و مجار

رایتی

هیچ بر تدبیره

حکومتجه

ارمنی اهالیه قارشو

عثمانیه جه

~~جانب حکومتدن~~

استیلا و مجارستانه

سفارت

تدابیر یوزندن

روچار اولدیغی

اتخاذ اولنان

تجارت و صنایعنک

طولایی

هر کونه ضرر و زیاندن

خارجیه
ترجمه مدیریتی
نومرو
٤

باب عالی نظارت خارجیه ترجمه مدیریتی نومرو ٥	مترجم ١٣	مميز ١٣	مدير	

باب عالی نظارت خارجیه ترجمه مدیریتی نومرو ٦	مترجم ١٣	مميز ١٣	مدير

باب عالی نظارت خارجیه ترجمه مدیریتی نومرو	مترجم	ممیز	مدیر	
	۱۳	۱۳۲۱		

سفارت سنیه ایتالیه جانبندن

آلمانیا و اوستریا مجارستان

خارجیه نظارتی ترجمه جلیله سنه

محطوطه ترجمه سیدر

آلمانیا (اوستریا مجارستان) سفارتی نظارت جلیله خارجیه یه ایتالیا سفارتی ۱۷ ایلول ۹۱۵ تاریخلی و ۶۲۵۸ نومرولو (اوستریا مجارستان سفارتی ۱۲ ایلول ۹۱۵ تاریخلی و ۷۰۰ نومرولو) مذکره شفاهیسی ولایه تحمانیه ده بعضی تدابیر اتخاذ ایدیلدیکی دیگر محله نقل و تحریر قلنمش اولان (اوستریا مجارستان) آلمانیا تبعه سنک دوچار اولدقلری صعوبتلری قرار و زیاده قبول مسئولیتدن دائر بعض ملاحظات و رسایه ایتمکلری وظیفه ده عد ایتمشدر سفارت بیلدیرلدیکنه کوره مکتوبلر امور اداریه و داخلیه عائد اولاریله وظیفه دار قلنمیوب تبعه تحمانیه ده بر قسم کسانه معلومات بعضی تدابیر مجوزه الجا آنه احوالی طولایسیله ولایه مذکوره مقیم اجانبک منافعنه مضر ایراث ضرر ایدیلیجک برماهیتده حائز اولسیله برکونه تسهیلات ویلوماسی محل ویره مز فی الحقیقه هر حکومت حضورواسطه تأمین ایدیلمکده بولنمیوب داخل مملکتده وقوعه کلان هر کسنک حصایه حقوقی دولتلری طرفنه واقع اولان ایجاب کندوسنجه اشبو صالح کورینان تدابیری اتخاذ و صلاحیتدار اولدیغی بالخاصه اهمیت و مسئولیتی حائز برماهیتده اکسایه ایدیلمکده بولنان دیگر طرفدن تدابیر مذکوره حکومت تحمانیه تک اصول و قواعد قانونیه کوره برحق مشروعک استعمالی برکونه مسئولیتی غیر قابل انحدا حسدر

البوم مدعاسنه بوقدر احوال مماثله سببیله احوال وضعیه اتخاذ ایدیلمسنده طولایسیله عموماً ملتمسدر اولان اشبو مدعاسنه بوقدر احوال مماثله سببیله احوال وضعیه اتخاذ ایدیلمسنده طولایسیله عموماً ملتمسدر اولان استدعام ایدیه جکیم مادامکه تدابیر میومه نک اتخاذنده طولایسیله برهم منافعک تحمل اولنمسی برکونه طلب درمیانه محل ویره مز

خارجیه
ترجمه مدیریتی
نومرو
٧

شوراسی‌ده شایان قید و تذکار درکه حکومت عثمانیه الحاقنده کندیسنی چوق زیاده
مشغول ایتمکده اولان مدافعه‌یه غوائلنه رغماً مارالذکر تدابیرک کرک
اخر محله سوق حقنده اشخاصک و کرک یونلرک دائیلری بوقنده
اشخاص ثالثه ایله سائره‌نک منافعه جزئی بر ضرر ایراث ایدلمکسزین
تطبیق و اجرا ایدلمسی خصوصنه بالخاصه نصب نظر دقت و اهمیت ایتمکده در
١٢ ذی القعده سنه ١٣٣٣ تاریخلو قانون موقتک کرک طوغریجه طوغریجه و کرک
بالواسطه اولان کافه مناقصه تأمینه کافل بولنمسی مسرودات انفه‌نک
بر دلیل حقیقیسیدر بناءً علیه المانیا (اوستریا) سفارتنده
مارالذکر تقریر شفاهیسنده درمیان حقنده قیود احترازیه شایان قیوده
موجود نیقدر کندی منافعلرینک محافظه‌سی ایچون مارالذکر قانوننامه احکامنه
توفیق حرکت ایلمک المان (اوستریا مجارستان) سفارتنده بوقنده
علاقه‌دارانه عائد در

HR. SYS, 2873/5_3

268

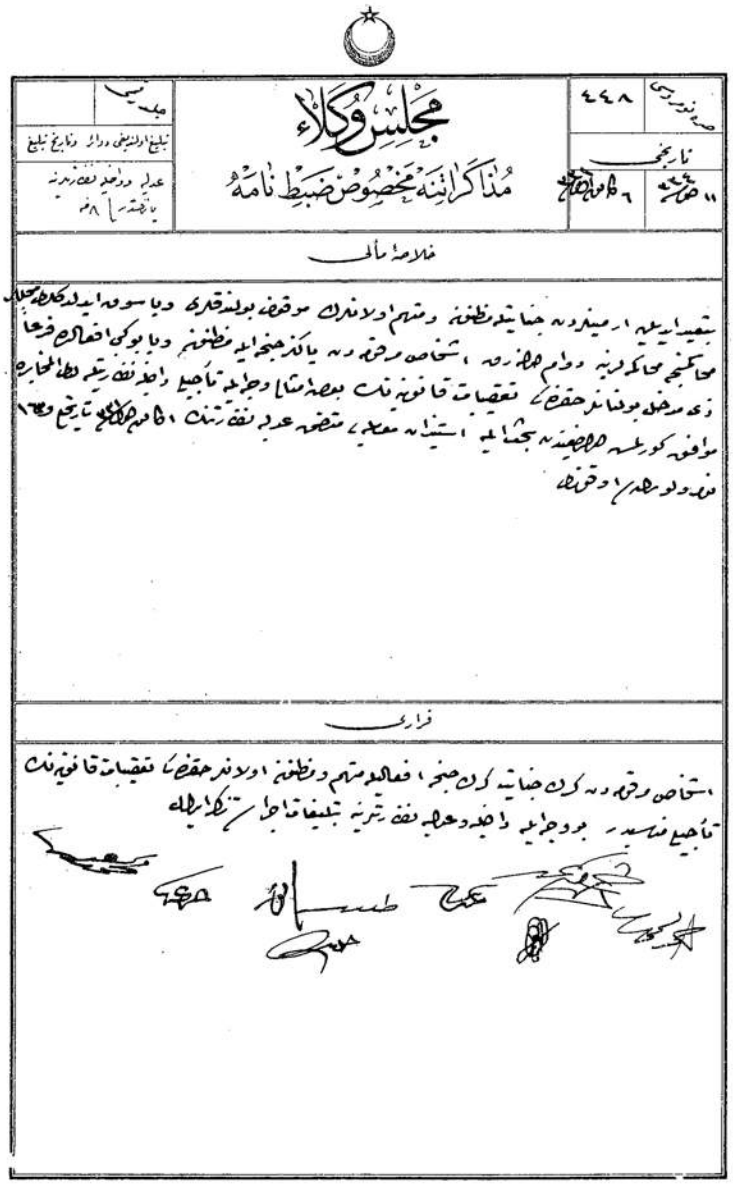

مجلس وكلاء

مذاكراتنه مخصوص ضبط نامه

صره نومروسی ٤٤٨		جلد رسمی
تاریخی		تبلیغ اولندیغی دوائر و تاریخ تبلیغ
١١ [illegible] ٦ [illegible]		عدلیه و داخلیه نظارتلرینه یازلمشدر ٨ [illegible]

خلاصهٔ مآلی

بتعیید ایدیلن ارمینلردن جنایتله مظنون و متهم اولانلرك موقوف بولندقلری و یا سوق ایدلدکلری محلل محاکمنجه محاکمه‌لرینه دوام اولنمزدن اشخاص مرقومه‌دن یالکز جنحه ایله مظنون و یا بوکی افعالده فرعا ذی مدخل بولنانلر حقنده تعقیبات قانونیه‌نك بعض امثالی وجه‌ایله تأجیل داخلیه نظارتیله لطف المخابره موافق کورلمسه [illegible] استیذان معیله متضمن عدلیه نظارتنك [illegible] تاریخ و [illegible] نومرولو [illegible] اوقونمش

قراری

اشخاص مرقومه‌دن کرك جنایت کرك جنحه افعالیله متهم و مظنون اولانلر حقنده تعقیبات قانونیه‌نك تأجیل مناسبدر. بو وجه‌ایله داخلیه و عدلیه نظارتلرینه تبلیغات اجراسی تذکر ایدلمك

ایدین ولایتی

مکتوبی قلمی

عدد

٢٥٠٠٤ عمومی

٧٥٨ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

«خلاصه»

ارمنیلردن مصادره اولنان سلاح
و سائره نك جدولی لفاً تقدیم اولندی

دولتلو افندم حضرتلری

٢٥ صفر سنه ٣٣١ تاریخلی شیفره تلغرافنامه عالی نفس زینت‌اهیلری عریضه جوابیدر . قطعات عسکریه جه شوحده ده سلاح احتیاج
اولدیغندن و ارمنیلردن کلینلی سلاح و بومبا و سائره مصادره ایدلدیکی اکلاشلدیغندن بوکبی اسلحه ایچون ایسته‌نیلن دفترلرك ایکی نسخه اولرق
بر اولی ارسالی اشعار بیورلمشدر . اهالیدن قراری وجهله مصادره اولونوب جهت عسکریه یه تسلیم ایدیلن سلاح و سائره نك
ازمیر و حوالیسی قوماندانلغندن تنظیم واعظ اولنان دفتری ایکی نسخه اولرق ٢ صفر سنه ٣٣١ تاریخلی و ٢٥٠٠٥/٧٥٨ نومرولو عریضه ایله تقدیم
اولونمشدی . ارمنیلردن مصادره اولنان سلاح قشنك و بومبا و سائره نك جنس و مقدارلرینی مبین اولمق اوزره بوکره یولیسی
مدیریتندن تنظیم واعظ اولونان جدول دخی نسخه‌سی اولرق لفاً تقدیم اولوندی اولبابده امر و فرمان حضرت مسئله الامرکدر

٧ ذی القعده سنه ٣٣٣ و ٢ صفر سنه ٣٣١

ایدین والیسی نامنه دفتردار

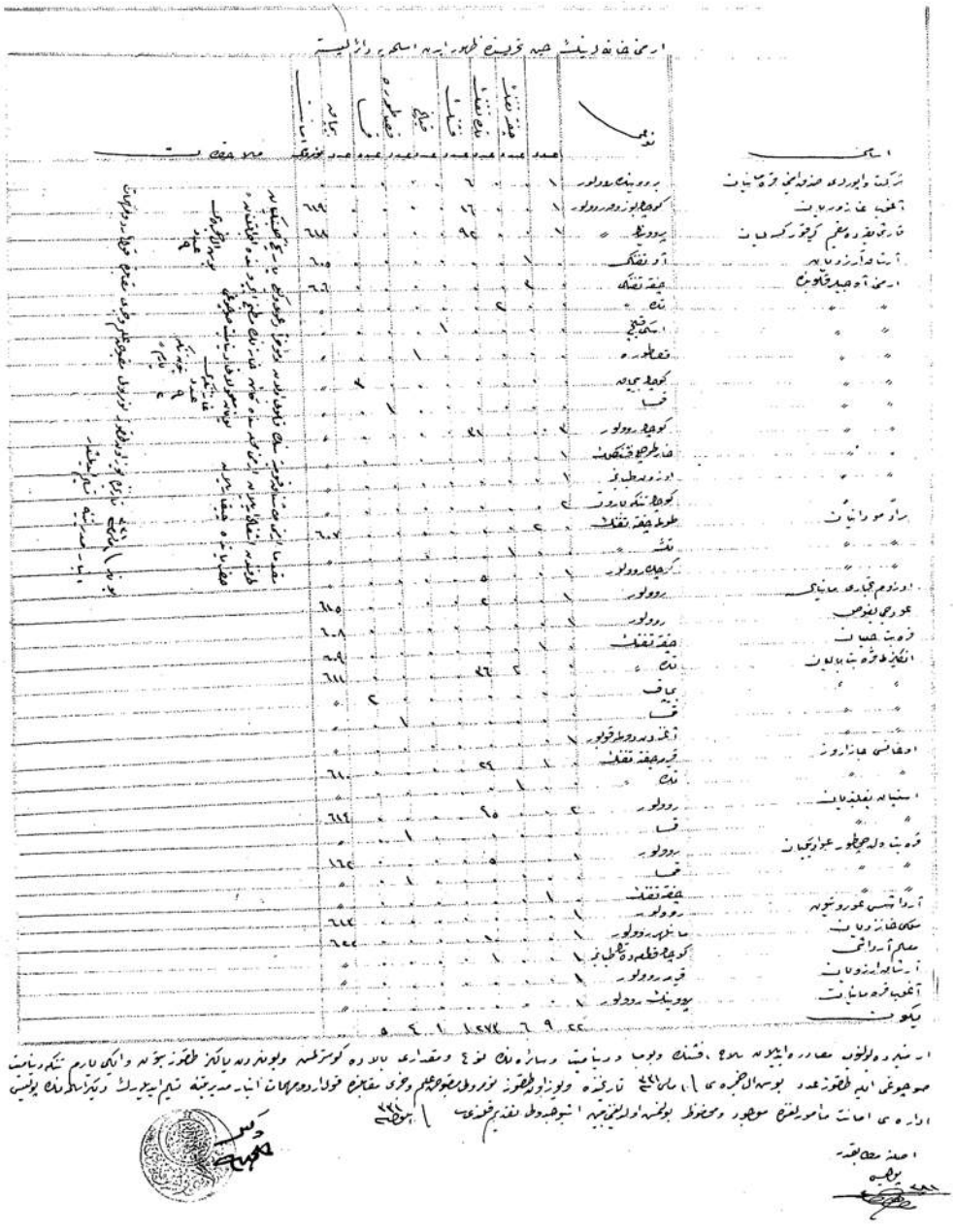

DH. EUM. 2. Şb, 12/32

١٤٨٢٢

داخليه نظارتى امنيت عموميه مديريتى

اوراق عمومى نومروسى	مسودى	مبيضى					بطالنك قلمه تاريخ ورودى
١٠٩ / ٥٥ ع	[illegible]	[illegible]	٢٨٠ / ٨٧ ايدن واطه ولايتنه شيفت				
قلم نومروسى	تاريخ تسويد	تاريخ تبييض					مقابله ايدنلر
٢١٩	١٤ [illegible]	١٥		١٤			

الى

ج تحريرات ٢ [illegible] ٧٥٨ ارفيلردن مصادره اولنوب مرسل جوارلده جنسى ومقدارى مندرج بولنان اسلحه وسائره نك وسائط نقليه ايله ويسعادته ارسال ايله ماچقه سلاحخانه سنه تسليم لزومى حربيه نفاستندن جواباً بيلديرلمه اولمغله اكا كوره ايفاى مقتضاسى

الى

اطه ولايتنه مبدأ

الى

ج تحريرات ١٩ [illegible] ٥٥٢

ایدین ولایتی

مکتوبی قلمی

عدد

٢٨٤٨٦ عمومی

١٠٨٠ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

ارمینلردن مصادره اولونان سلاح حقنده

دولتلو افندم حضرتلری

٥ لرنجی ١٣٣١ تاریخی و ١٠٠٠ نومرولو شیفره تلغرافنامهٔ عالی نظارت پناهیلری عریضهٔ جوابیه سیدر

ارمینلردن مصادره اولونان ونوع ومقدارلری اولجه کوندریلن جدوللرده محرر اولان سلاح وجبخانه لرك واسطهٔ مناسبه ایله

وسعادته ارسالیله ماچقه سلاحخانه سنه تسلیمی اشعار بیورلمشدر.

مفرداتی ملفوف پوصله ده کوستریلن اسلحهٔ مذکوره واشیای سائره اولجه پولیس اداره سنجه دردنجی قول اردو مهمات انبارینه تسلیم اولنمش

مبنی اشعار عالیلری وجهله بونلرك ماچقه سلاحخانه سنه ارسالی ازمیر وحوالیسی قوماندانلغنه یازلمشیدی

بوکره جواباً وارد اولان تذکره ده بونلر میانلرنده کی طقوز عدد مختلف الجنس رولور ایله اوتوز یدی غرافشنك لزوم کوریله جك قطعاته

ویرلمك اوزره ازمیر مهمات انبارینه تسلیم ایدیلرك برنجی اردو قوماندانلغنه معلومات ویرلدیکی واشیای متباقیه حقنده مقتضی

معامله ایفاسی دردنجی قول اردو قوماندانلغی وکالتنه یازلدیغی اشعار ایدلمش اولدیغی مقتضیدر اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر

آیدین والیسی

٤ صفر ١٣٣٢ و ٢٩ لرنجی ١٣٣١

ملفوفات عدد

٩٦٢٢٩
٥٨٢

داخليه نظارتی امنيت عموميه مديريتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبيضی				بطالتك قلمه تاريخ ورودی
١٠٨٠ / ٢٠١	[illegible]	[illegible]	جريده نظارتجيلرينه			
قلم نومروسی	تاريخ تسويد	تاريخ تبييض				مقابله ايدنلر
٢٤٧	[illegible]	١٩	محرم	١٩		

[illegible] تاريخلی و [illegible] تذكره يه ذيلدر ارميلردن مصادره اولنوب
نوع و مقدارلری اولجه كوندريله جدوللرده مندرج بولنان سلاح و جبخانه لرك اشياء سائره سنك
اولجه پوليس اداره سنجه دردنجی قول اردو مهمات انبارينه تسليم ايدلمش اولديغی اكلاشلمش بناءً
اشعار عاليلری وجهايله بونلرك ماحيقه سلاحخانه سنه ارسالی ازمير و جواليس قوماندانلغنه
يازيلدقده [illegible] جوابی [illegible] ميانده [illegible] عدد مختلف الجنس [illegible] ايله
اولوزيدی غرافشنك لزوم كوريلدجك قطعاته ويرلمك اوزره ازمير مهمات انبارينه
تسليم ايديلرك برنجی اردو قوماندانلغنه معلومات ويرلديكی و مشافی اسلحه حقنده ده مقتضی
معامله نك ايفاسی لزومنه دردنجی قول اردو قوماندانلغنی وكالتنه اشعار اولنان تبليغ ايديلديكی
آيدين ولايتنه وارد اولان تذكره جوابنده ازبار قلمنه [illegible] اولنان

DH. EUM. 2. Şb, 16/6

270

باب عالی
داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی ٦٦١٨

(شیفره)

حلب ، آطنه ، قونیه ، آنقره ولایتیله ، اسکیشه
ازمیت متصرفلقلرینه

محرم

ارمنیلردن سوقیاتده مستخدم دکل ایکن سوقدن استثنا ایتدیریلمه مقصدیله بر
خدمتده آلنانلرک والیلرم شندوز ایشلرنده برخدمت معینی اوحدیغی حالده
مستخدمدر دیه آلیقونیلانلرک ولایتیله داخلنده‌کی مقداریله اسمینه تحقیق
وابناسی

نظر

٢ ٤ ورودی
٢ کانون ثانی ١٣٣١

271

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	~~بولی~~	متصرفلغنه
ارضروم	»	~~سوریه~~	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چنالجه~~	»
انقره	»	طربزون	»	~~زور~~	»
~~آیدین~~	»	~~قسطمونی~~	»	~~عسیر~~	»
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة‌العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	~~موصل~~	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بیروت~~	»	~~وان~~	»	~~مدینه~~	»
~~حجاز~~	»	~~یمن~~	»	~~مکه~~	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	

نیکده متصرفلغنه — اسکشهر متصرفلغنه

مرعش » — ایچ ایل »

قره حصار صاحب » — کوتاهیه »

ارضیلری نقل و تخلیه ایدلمش اولان محللرده دیون عمومیه ورثه‌سی اداره‌سنه عائد ارضی مأمورلر بولندیغی کبی یکیدن ده بوکی محللره ارضی مأمورلر تعیین و اعزام قلنمقده اولدیغی خبر آلینور. مذکور اداره‌لرده سوقدن استثنا ایدرك براقیلانلرله یکیدن تعیین و اعزام اولنانلرك اسامیسنك و تاریخ تعیینلری ایله نزه اهالیسندن اولدقلرینك تحریراتله اشعاری

نظارتلرینه

٤ کانون ثانی سنه ١٣٤٣

DH. ŞFR, 60/48

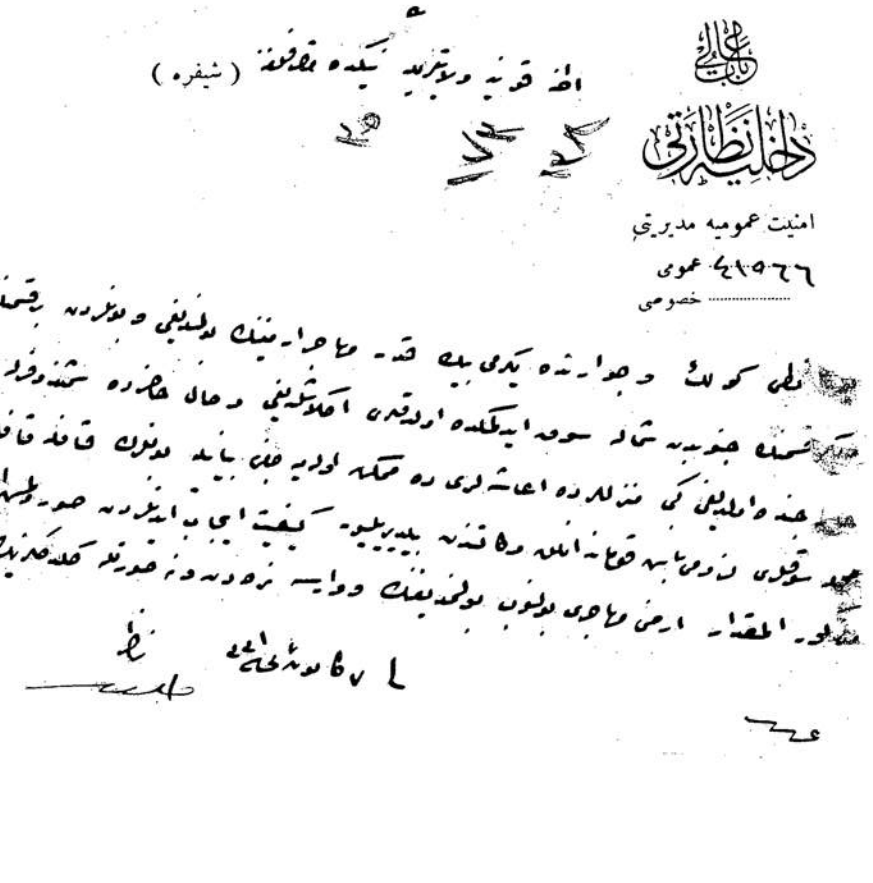

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤١٥٦٦ عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

DH. EUM. 2. Şb, 69/5

274

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

~~٤٤~~ عمومی

١٨٢ شعبه ٢ خصوصی

قونیه ولایتنه

(شیفره)

بعد از این آرمنی سوقیاتنه نهایت ویرلمسی ایکیشهر قصرخلفنه یازلمشدر. شمدیه قدر
ادرایه کلمش اولانلرک ولایتک مناسب محللرنده و تبلیغات سابقه دارا سنده اسکاندی تقفیدر.

٩٤ کانون ثانی

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

زور قطرفنده

شعبه

موصله سوق اولنمق اوزره رأس العینه کلن ارمنی مهاجرینک تیفوس و سائر ساری خسته لکلرله مصاب
اولملرندن ناشی رأس العین اوزرندن موصله سوقی صورتیله اشبو منزل خطنک تلویث ایدلمامسی التجی اردو قوماندانلغندن
بیلدیرلدیکی بیانیله خسته لکی بو خطدن کچرجک افراد عسکریه یه سرایت ایتدیرمامک و بو صورتله اردونک اک مهم
حرکات و نقلیاتنی اجرایه مدار اولان کری خدماتنی سکته یه اوغراتمامق اوزره ارمنی مهاجرلرینک بعدازین رأس العین
موصل منزل خطنه اوغراتیلمیه رق موصله بشقه بر طرفدن سوقی لزومی باشقه قوماندانلق وکالتندن اشعار
قلنیور صورت اشعاره نظراً اقتضاسنک ایفا و انبا

۲۱ کانون ثانی سنه ۱۳۳۱

نظر

276

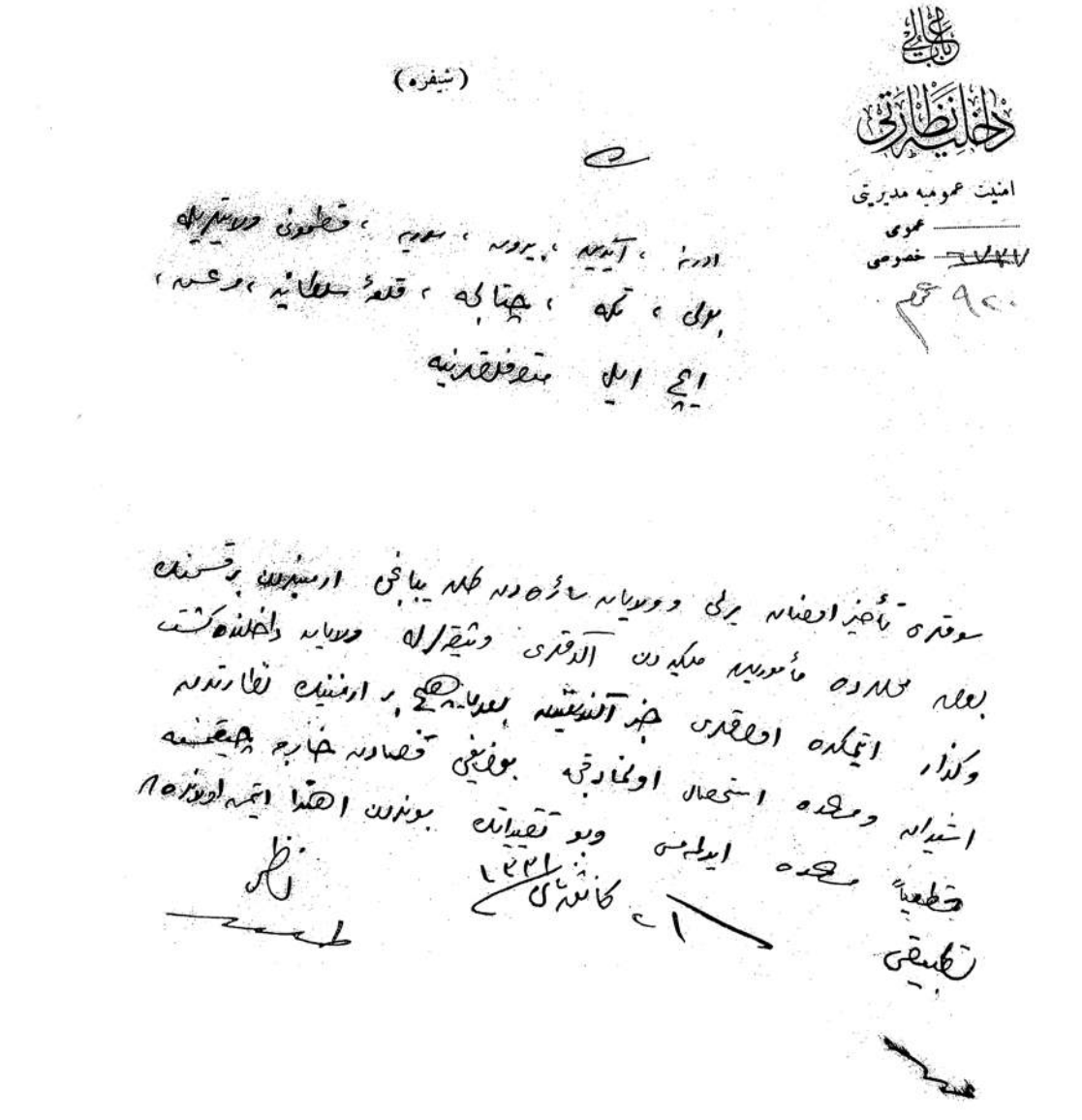

DH. ŞFR, 60/216

277

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

۱۴۲ عمومی

خصوصی

شعبه : ۲

(شیفره)

دردنجی اردو قوماندانی جمال پاشا حضرتلریه

ج ۱۹ کانون ثانی سنه ۱۳۳۱ سوقلری تأخیر اولنان یرلی و ولایات سائره دن کلن بیانجی ارمنیلردن
برقسمنك بعض محللرده مأمورین مکلردن آلدقلری وثیقه لرله ولایات داخلنده کشت و گذار ایتمکده
اوصرقلری جزآلندیغندن بحث ایله بعدما هیچ بر ارمنیك نفارتدن استیذان و مساعده استحصال و المدقجه
بولندیغی قضادن خارجه چیقمسنه قطعیاً مساعده ایدلمامسی و بو تقییداتك بونلردن اهتدا
ایتمیه اولنلره ده تطبیقی حقنده ۱۷ کانون ثانی سنه ۱۳۳۱ تاریخنده ایجاب ایدن ولایات والویه غیر ملحقه یه واخیراً
سوریه ولایتنه تبلیغات اجرا قلمندر ۲۴ کانون ثانی سنه ۱۳۳۱

نظر

278

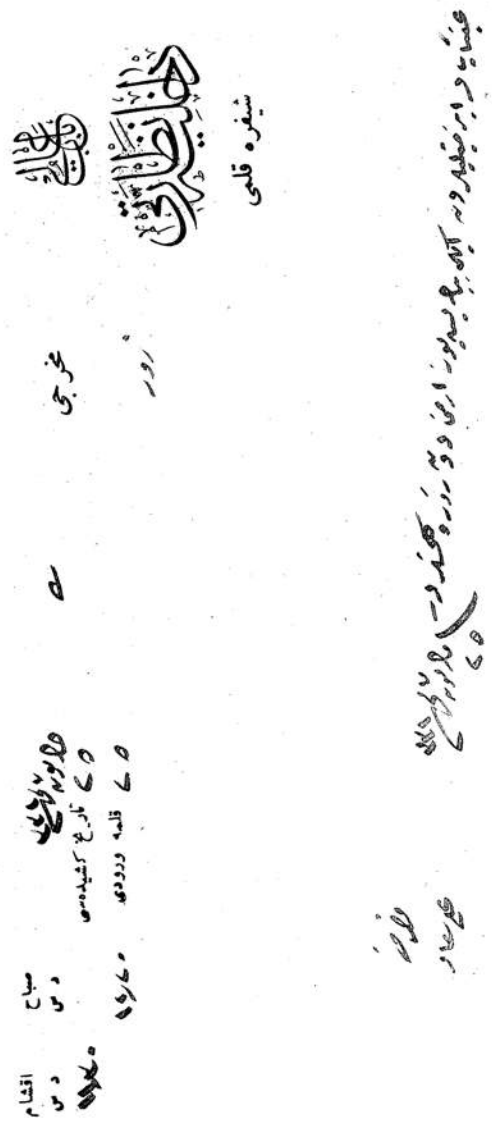

DH. EUM. 2. Şb, 69/6

279

DH. EUM. 2. Şb, 69/7

280

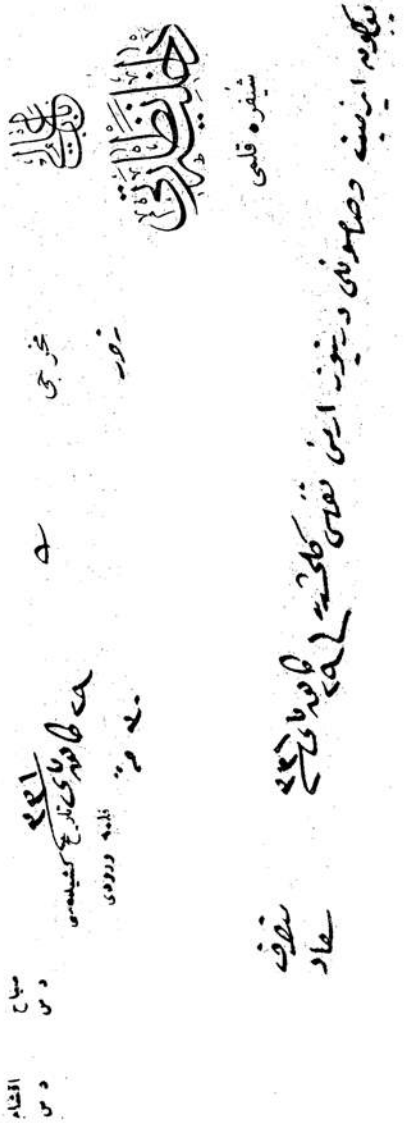

DH. EUM. 2. Şb, 69/8

281

DH. EUM. 2. Şb, 69/9

خارجیه نظارت جلیله سنه

خلاصه:
روم ایلی تجدید یولی مأمورینی

عدد
عمومی ١٠١
خصوصی ٥٤

دولتلو افندم حضرتلری

دیسعادتلو مفاخرت ایدوب اسوجره ده اخیراً اقامت ایتمش اولان روم ایلی سلطنت سنیه علیهنده ترتیب ایتدکلری دسایسه دائر بالمکالمه بولندقلری استخبار اولنان بقیه سائر حکومات
معاهده مالکنده اتخاذ اولنان تدابیره مماثل دیسعادتلو خارجیه باره نقل و ایصالنک منضم حضرت حکومت سنیه سطوتلو سنیه دخی اتخاذ اولنان تدابیر مناسبه و حکومت مشارالیها
بقیه دها اهتمام و اعتنا اولنمش حضرته لزیکلنلره اولدقجه اعطای مساعده بولنان حکومت مومأالیه سنه دخی دولت علیه دشمنلری طرفندن تسلط اولنان محوراتک روم ایلی تجدید یولارک مأمورلرینک شدید بر تفتیشه تابع طوتیلمسی و مأمورینه مذکوره بیانده
نقل و ایصال اولنمقده بولندقلری بنده لرینه اخبار ایدیلیکندن روم ایلی تجدید یولارک مأمورلرینک برینه مساعدلرینه امنیاس مأمورلرک تعیین
بولنمغه روم و امین مقامنه نسب اولنان اشخاصک عادی و تبافلی و اغونلرک حتی سویلی بولسه مأمورلرینه قدر لیس لزوم ذاعالی نظارتپناهلرینک صدر بیورلدیغی
و یاخود حیاتک امدادی متوجه ایالت صحیه تجدید یولارک و اغونلری تبافلی و اغونلری تفتیشلرندن (Karalem des Wagons-lits) نام شخصک حیات و تسویلتنه تماملرک الحادی
بدایت ترکیه جده روم ایلی تجدید یولارک تبافلی و اغونلری (Karabet Kaprakian) نام شخصک حیات و تسویلتنه تماملرک الحادی
باشنالرک اولمالری مناسبتلرک اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری
ایلچی بقدر شمدیلک حضرت حکومت دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه دولت علیه
بدایت اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری
بدایت اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری اولمادقلری

بدایت سفیری
[illegible]

امور سیاسیه مدیریت عمومیه‌سی

مهمه قلمی

سیاسی

ملفوفات	خلاصه	قید نومروسی	تاریخ	مسود	ممیز	مدیر عمومی
	قید اولنمشدر		٢ ساعت ٢٢	[illegible]	[illegible]	

مهمه قلمی

٧٨٢٦٢/٢٢٢٥

٤/١٧ سنه ٣٣١ ١٩١٦

مورد عشر

٧

داخلیه نظارت جلیله‌سنه

محرمانه

درسعادتده مفارقتله اسویچره اختیار اقامت ایدن ارمنیلرک ممالک عثمانیه‌دن
حین مفارقتلرنده برابرلرنده کوتورمش اولدقلری مبالغ کلیه‌یی ارمنی مسائلنه
خادم اولدرمق حکومت عثمانیه علیهنده ترتیب ایتدکلری حرکات شقاوتکارانه اغوزنده
صرف ایتمکده والحاله هذه کرک بونلرک بانقلر واسطه‌سیله کرک صورت سائره ایله
درسعادتده مبالغ کثیره جلب ایلمکده بولندقلری استخبار اولندیغندن سائر حکومات
محاربه ممالکنده اتخاذ اولنان تدابیره مماثل درسعادتده خارجه پاره نقل و اخراجنه
منع حقنده حکومتنه جه متخذ مقررات تمامی تطبیقنه برقان دها دقت و اعتنا
اولنمق دیرم درسعادتده بولنان بدخواهان و غرضکارانه طرفلرندن
تسطیر اولنان مکاتیب روم ایلی تیموریولری مأمورلری معرفتیله اسویچره و ممالک سائره‌ده
بولنان مخالفین حکومت و اعدای دولته ایصال ایدلمکده بولندیغنی آیریجه اخبار
ایدلمش ذکر اولنان مأمورلرک شدیداً تحت مرصده طوتلمسی و بونلرک آره‌سنده
بولنان روم و ارمنیلرک عادی و یتاقلی و اغوزلر خدمتنده درحال اخراجیله

یرلرینه مسلمانلردن امینلی مأمورلرك تعیین و یاخود حربك امتدادی بدنجه مارالذکر تیمور یولر
واغونلری خدمتنك سبویلی پولیس مأمورلرینه تودیعی و سرکرجیده روم ایلی یاتاقلری واغونلر مفتشلرینه
اولوب خدیو عباس حلمی پاشا حضرتلرینك ادملریله مناسباتی اولان قرابت هوغاسیان نامه‌کی
شخصلر حرکات و تسویلاتنه تمهیله کسب اطلاع ایدیلنجه‌یه قدر شمدیلك صورت محرمانه‌ده
پولیسك نظارتی التنده بولندیرلمسی لزومی برینه سفیری فؤاد سلیم بك افندیدن آلنان ۸ ساعت ۹۱۶
اقتضاسنده ایفاسی همم علیه داوریلرینه منظور
تاریخلی تحریراتی محرمانه‌ده ازبار ایدلمشدر / ادوفضه

HR. SYS, 2882/25-1, 2

283

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه‌سی

عدد

طربزون ولایتندن مورود ٤/٥ سنه ٢٢١ تاریخلو

تلغرافنامه صورتیدر

روسلره پیشدارلق ایدن ارمنیلرك عسكرك رجعت ایتدیكی محللرده قالان ذكور اناث اهالی ایله مجروحینی

شهید اینجلده اولدقلری موثوقاً اكلاشلمغله معروضدر

والی

جمال عزمی

HR. SYS, 2871/3

عثمانلی اردوی همایونی
باشقوماندانلغی وکالتی

شعبه
٢
٢٢١٥٩ نومرو
١٥٩٩٥

داخلیه نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

٢٨ کانون ثانی ٣٣١ تاریخ و ١٠٣٤٨/٢٢٤٠٣ نومرولو تذکره عاجزیه ذیلیدر.

قیصری لواسنه مربوط افکره ناحیه سنده کی مغاره یه تحصن ایدن ارمنی اشقیاسی بو دفعه کاملاً دردست ایدلمشدر. اشقیای مرقومه نک اجرای تنکیلاری خصوصنده اتخاذ ایدیلیه تدابیر ایله مذکور مغاره نک پلاننه دائر بشنجی قول اردو اخذ عسکر هیئت ریاستندن کلن اون اوچ ماده یی حاوی رایور. مربوطاً تقدیم قلنمش اولمغله ارمنی حرکات اختلالیه سی وثائقنی مبین قرمزی کتابه ادخالی رجا اولنور. خدمتلری سبقت ایدنلرک علی الدرجات تلطیفلری ایچون ایجاب ایدنلره یازلدیغی معروضدر. اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامر کندر.

١٤ ربیع الاول ٣٣١

باشقوماندان وکیلی نامنه

[signature]

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی ٧١٥١

١٢٥

(شیفره)

قره‌ی متصرفلغه

ج ٢٥/٢٦ شباط ٣٢١ ادنی عائله‌لرینك سوق اولنمامسی واخراجی

آنجق حقیقتلرله مناسبت وعلاقه‌سی اولان وحکومتجه خیانتلری تبیین

بوصالده اشخاص حاضری تبلیغ اوطنی حالده یکرمی یدی خانه خلقنك

قره حصاره سوق ایدلمدی سنبك اشعاری ایله برابر گونده یرلرینه

[redacted] درحال یرلرینه اعاده‌لری

منظور عائله‌لرك

٢٨ شباط ٣٢١

286

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

۹ عموم

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	~~دیار بکر~~	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
~~ارضروم~~	»	~~سوریه~~	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چتالجه~~	»
انقره	»	~~طربزون~~	»	~~زور~~	»
آیدین	»	قسطمونی	»	~~عسیر~~	»
~~بتلیس~~	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	~~معمورة العزیز~~	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	~~موصل~~	»	~~قلعهٔ سلطانیه~~	»
~~بیروت~~	»	~~[illegible]~~	»	~~مقتدا~~	»
~~حجاز~~	»	~~یمن~~	»	~~مکه~~	»
~~حلب~~	»	~~اورفه~~	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	

~~[illegible]~~ کوتاهیه

نیکده اسکیشیر

وعشه مقرنقدینه

گورینه لزوم وایجاب اداری وعسکری یه بناءً بعدما ادنی سوقیاتنه تعطیلی تقرر ایتدیکندن شیدیه قدر چیقاریلوندردن باشقا آرتق هیچ بر سبب ووسیله ایله ادنی اخراجی اولمامش تعجباً تبلیغ اولنور

۲۲ مارت ۳۳۲

نظر

طلعت

DH. ŞFR, 62/21

DH. ŞFR, 62/220

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٤٨٥٠ عمومی

٨ خصوصی

(شیفره)

قونیه ولایتنه

شعبه :

خنجاق قومیه سیله علاقه و مناسبتلرندن طولایی بالیکسردن اخراج اولنرق قره حصاره کلمش اولان بالیکسر ارمنیلرینک اورایه سوقلری قره حصار صاحب متصرفلغنه تبلیغ اولنمشدر بونلرک ورودلرنده ولایت داخلنده خطوط حدیدیه یه اوزاق بر قضایه کوندرلملری مقتضیدر ٢١ مارت ٣٣٢

ناظر

عـ

رياست عالى

داخليه نظارتى

اسكان عشائر و مهاجرين مديريتى

اسكان ايستلستيق شعبه‌سى

شيفره

حلب ولايتنه

١٨

سوقيات مديرى عبدالاحد نورى بكك شام غزيتله اوراده‌كى ارمنيلرك ده احوالنى بالتدقيق حلب سوقيات عموميه

ونتيجه وارمنيلرك احوال حاضره عموميه‌لرينه دائر تنظيم ايده‌جكى راپورى مستصحبا استانبوله عودت ايلمسى لزومنك مومى اليه تبليغى

مختاردر ١ / ٢٢ مارت ٣٤٢

ناظر

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی ٥٦١

(شیفره)

٨/

ارضروم، بتلیس وصلاتینه

ولایت داخلنده سوق ایدیلرك قالمه اولان ارمنیلك اردونك کری چکلدیکی

اثناسنه اولدقلرینك اشعاری ٦ نیسان ٣٣٢

نظر

طیب

290

باب عالی

داخلیه نظارتی

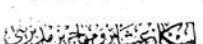

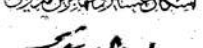

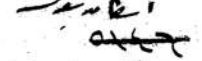

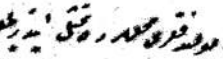

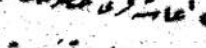

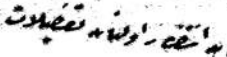

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

قسطمونی ولایتنه

شیفره

[illegible]

DH. ŞFR, 63/60

291

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

مرعشه متصرفلغنه مستعجل

شعبه : ٢

مرعشلی ارضی عمله نك یکرمی درت ساعت ظرفنده مرعشه عودتلری وعکسی حالده عائله لرینك نفی وتبعید ایدیلهجکی تبلیغ اولندیغی [illegible]

تیمور یولی مهندسلکندن بیلدیریلیور جریان حالك سریعاً ابناسی ٩ ساعت ٣٣٢

DH. ŞFR, 63/75

292

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

٤٥٦٥٥ عمومی

..... خصوصی

١٢٩ عمرم

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
~~اوضروم~~	~~»~~	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	~~چتالجه~~	»
انقره	»	~~طربزون~~	~~»~~	زور	»
~~آیدین~~	~~»~~	قسطمونی	»	~~عسیر~~	~~»~~
~~بتلیس~~	~~»~~	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	~~»~~	معمورة‌العزیز	»	~~قدس شریف~~	~~»~~
~~بغداد~~	~~»~~	موصل	»	~~قلعهٔ سلطانیه~~	~~»~~
~~بیروت~~	~~»~~	~~وان~~	~~»~~	~~منتشا~~	~~»~~
~~حجاز~~	~~»~~	~~یمن~~	~~»~~	~~تکه~~	~~»~~
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره حافظلغنه~~	

ایچ ایل ، کوتاهیه

نیکده ، اسکیشهر

١٠ سانتیمتر تاریخنده یرلی ارمنیلردن سوق ایدیلمیه‌رك ابقا ایدیلنلرك و محل آخردن کلوبده موقتاً براقیلانلرك

و محل آخره کیتمك اوزره یولده نه قدر ارمنی بولندیغنك موضحاً نهایتده ایکی کون ظرفنده ابناسی ٩ سانتیمتر

ناظر

عمرم

DH. ŞFR, 63/72

293

(شیفره)

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی ٦٤٤

قونیه ولایتنه

٢٤ محرمدر

(١) ولایت داخلنده ایسه نه قدر ارمنی واردر، بوندن نه قدری یرلی و نه مقداری
خارجدن کلمشدر. (٢) اسکان ایچون ولایتک نره لرینه نه قدر ارمنی گونده رلمشدر
نظامی اسلامیه نظراً قاچ نسبتنده درلر، و نره ارمنیلرندندرلر (٣) سوق ایدلمک
اوزره گونده ریلیب اوراده براغیلان قاچ کشیدر، و نره اهالیسندندرلر (٤)
بوندن شندوفر، رژی، دیون عمومیه، انشاآت خدمتلرینه کیرمش وارمیدر، مرکز
و ملحقات ولایتک طانمش قومیته جیلردن مظنهٔ سوء اشرادن اشخاص موجودمیدر، وارسه
نره لی و اسمدی نه در و نه صورتله اورایه گونده رلمش و ابقا اولنمشدر (٥)
براغیلان ارمنیلرک بالخاصه قونیه مرکزندن استانبول و سائر محلاته منتظماً مخابره
ایتدکلری تأیید ایدیور، اوراده بو مخابراته توسط ایدن حضرت ولایتک معلوماتی
نه در. بالاطراف اشعاری

١٣ نیسان ٣٣٢

DH. ŞFR, 63/119

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

درونجی اردوی همایون قوماندانی جمال پاشا حضرتلرینه

٢٦ محرمدر

مرعشده الیوم سوق اولنمش اوچ بیله سکزیوز قرق بش ذکور و بش بیله کسور اناث
بولنمش و بونلردن اوچ بیله بشیوز قدرینک غره غورینه و دیکرلرینه قاتولیک و روستانه
اوصاف آکلاشلدی ، بو غره غورینلرک سوقندن صرف نظر اولنمش حقنده کی تبلیغات آخره
سببیله قالمش اولمدی ملحظدر ، شو حالده نظراً متصرفک ارمنیلری تصاحب و حمایه ایتدیکی
آکلاشیلامامقده در . مع مافیه ملکیه مفتشلرندن صدر بک برای تحقیقات مرعشه سوق اولنمشدر

١٣ نیسان ٣٣٢

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٥٩٧٤ عمومی

خصوصی

٥٠

(شیفره)

قره حصار صاحب متصرفلغنه

[illegible] بالیکسر ارمنیلرینک شحدیلک لوا داخلنده مناسب کویلره توزیعلری مقتضیدر

ناظر

[illegible]

296

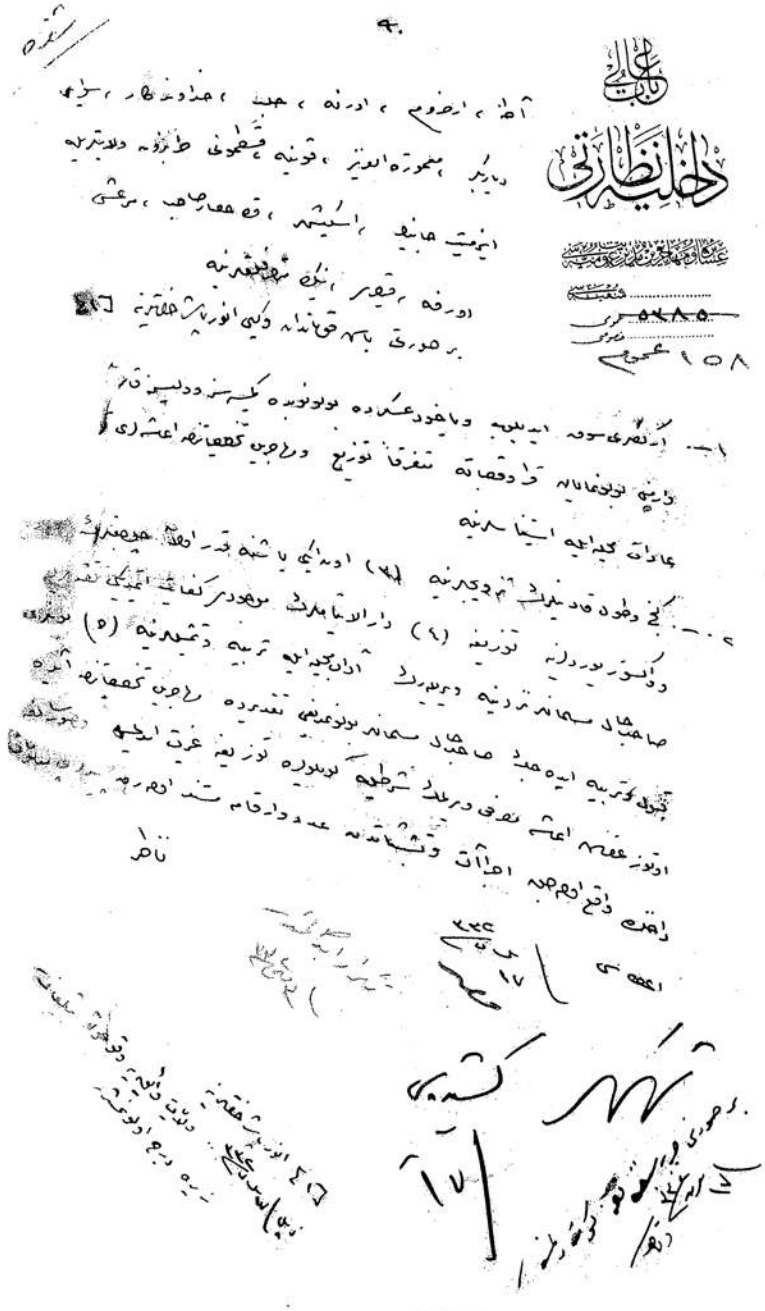

DH. ŞFR, 63/142

DH. ŞFR, 63/135

298

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

۴۶۱۲۱ عمومی

خصوصی

(شیفره)

حلب ولایتنه

حلبده بولنان مرعش قتولیکلرینک سوق اولنماملری تقرر ایتمشیدی بونلرک سوقلرینه باشلاندیغی جزویریله

اسباب سوقلرینک ابناسیله برابر سوق اولنانلرک ده کیرویه جلبلری ۱۹ سنه ۳۳۲

ناظر

باب عالی

داخلیه نظارتی

اسکان عشایر و مهاجرین مدیریتی

٥٤٧٢

قیصری متصرفلغنه

شیفره

٥

٢٠ ١٤ [illegible] باشه قوماندان وکیلی پاشانك تکلیفی موافقدر. سبب عسکری بونلرك تخلیه‌سنی ایجاب ایتدیریور. همان تخلیه‌لریله ایتامنك بزم دارالایتاملره توزیعی و نتیجه‌سنك ابناسی

٢٠ [illegible]

ناظر

300

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

شعبه

ه

(شیفره)

دردنجی اردو قوماندانی جمال پاشا حضرتلرینه

ذیل ۲۸ [illegible] قتولیک و پروتستانلر مستثنا اولمق اوزره حلبده بولنان یبانجی ارمنیلرک اشعار دولتلری وجه ایله محال

معینه سوقلری و بونلردن چته تشکیلاتنده مدخلدار اولدقلری اکلاشیلان و یا معلوماتلرینه مراجعت ایدلمسی ایجاب ایدن اشخاصک

سعدیکک مواصلته قدر موقوفاً اوراده براقلمسی و تحقیقاتک تعمیقی لزومی حلب ولایتنه تبلیغ اولنمشدر طرف دولتلرندن

ایجاب ایدنلره اکا کوره تبلیغات ایفاسی متمنادر باسنا ۳۳۲

ناظر

DH. ŞFR, 63/307

301

باب عالی

داخلیه نظارتی

عساکر و مهاجرین مدیریت عمومیسی

خارجه نظارتجیلرینه

افندم حضرتلری

[illegible]

داخلیه نظارتنامه

HR. SYS, 2873/3_35

302

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٧٢٦٥ عمومی

خصوصی

سیواس ولایتنه

(شیفره)

٢٤

اونیه و نیکسار اره‌سی پوسته‌سی ارمنی چته‌سنك تعرضنه اوغرایه‌رق محافظه‌لردن برینك شهید و دیگرینك
و مماتی مجهول اولدیغی و پوسته چانطه‌سنك متعرضلرالنده قالدیغی و ایام اخیره‌ده اوحوالی پوسته‌لرینه
تعرض ایدلمکده بولندیغی پوسته نظارتندن بیلدیریلیور تعرضاتك منعی و پوسته‌لره لزومی مقدار محافظ ژاندارمه
تأخردن وقایه‌سی اسبابنك استکمالی و انباسی کیفیت اولجه جانبك متصرفلغنه یازلمشدر

ناظر

١٧

DH. ŞFR, 64/163

303

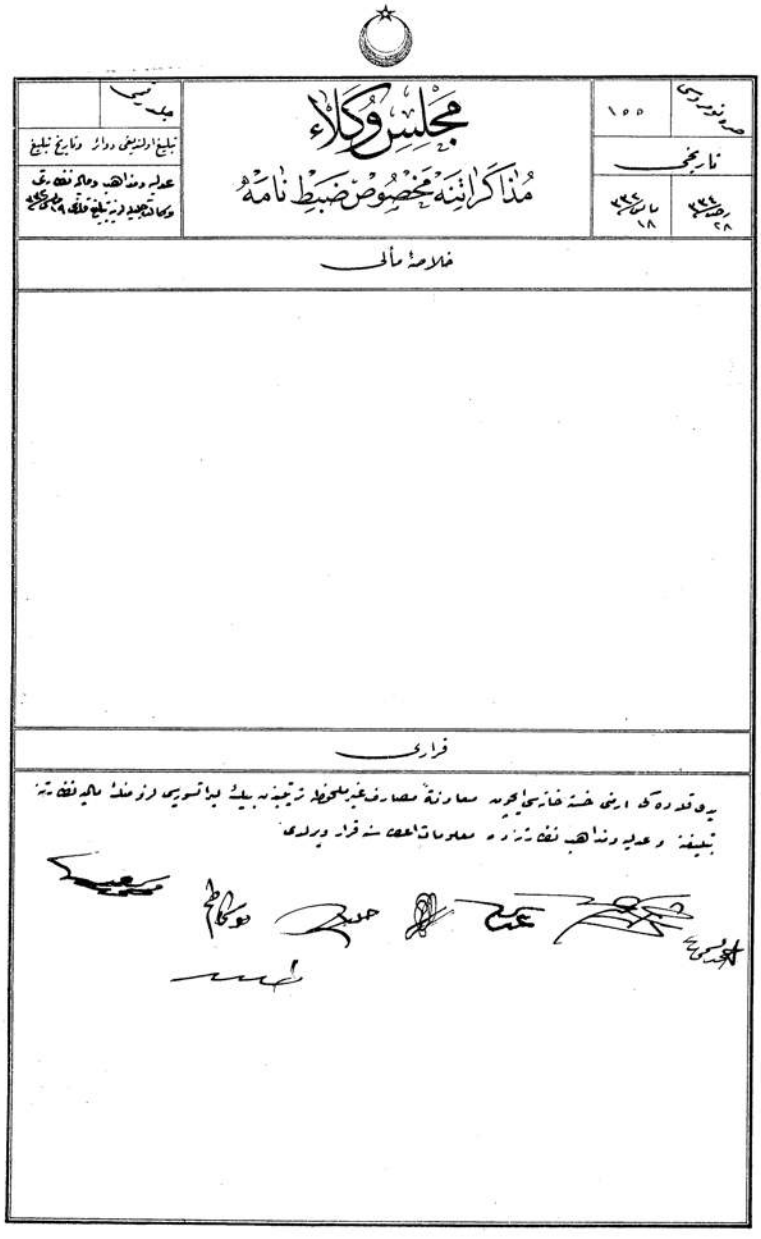

مجلس وكلاء

مذاكراتنه مخصوص ضبط نامه

جلد رقمی		صره نومروسی ١٥٥
تبليغ اولنديغی دوائر وتاريخ تبليغ		تاريخی
عدليه ومذاهب وماليه نظارتی وكالت جليله لرينه تبليغ قلندی ١٩ مايس ٣٤		رصد ٣٤ ٢٨ / مالی ٣٤ ١٨

خلاصهٔ مآلی

قراری

يدی قلعه ده كی ارمنی خسته خانه سی ايچون معاونةً مصارف غير ملحوظه ترتيبندن بيك ليرا تسويه سی لزومنك ماليه نظارتنه تبليغنه وعدليه ومذاهب نظارتنه ده معلومات اعضاسنه قرار ويرلدی

MV, 202/48

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٧٥٢٢ عمومی

خصوصی

٥

(شیفره)

سیواس ولایتنه

٢٩

شیفره : ٢

ارمنیلر طرفندن سیواسك داخل وخارجنده تحت الارضه مغاره لر حفر ایدلدیکی وبونلره برچوق فدائی واوچ سنه‌لك [illegible]
کافی ارزاق بومبا ماوزر وبرچوق اسلحه یرلشدیرلدیکی وبو فداییلر میاننده سیواسلی قوردونجی مراد ودوه‌جی دیقرانه کبی رؤسا [illegible]
اولدیغی کبی فراره موفق اولان روسی اسیرلرینك ده بو مغاره لره التجا ایله دکلری زاخو قائمقام سابقی مسعودبکك اخباراته [illegible]
موصل ولایتندن بیلدیریلیور ولایت مشار الیها ایله بالمخابره ایجاب ایدن تدابیرك اتخاذ ونتیجه‌نك ابناسی ٢١ مایس ٣٣٣

ناظر

305

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٨١٢٤ عمومی

..... خصوصی

شعبه: ٨٤

(شیفره)

حلب ولایتنه

مرعشه مبعوثی خرلاقیان افندینک مسکنه یه نقل ایدیلیه و مرعشه اعاده لری لزومی مکرراً تبلیغ ایدلمسه اولان اقرباسنک مسکنه دن دیرزوره سوق ایدلمسه اولدقلری ادعا اولنیور بونلرک خلاف امر دیرزوره سوق ایدلملری اسبابنک ابناسی و شاید کوندرلمشلرایسه

مرعشه اعاده لری باصرار ٢٢٤

ناظر

DH. ŞFR, 65/4

306

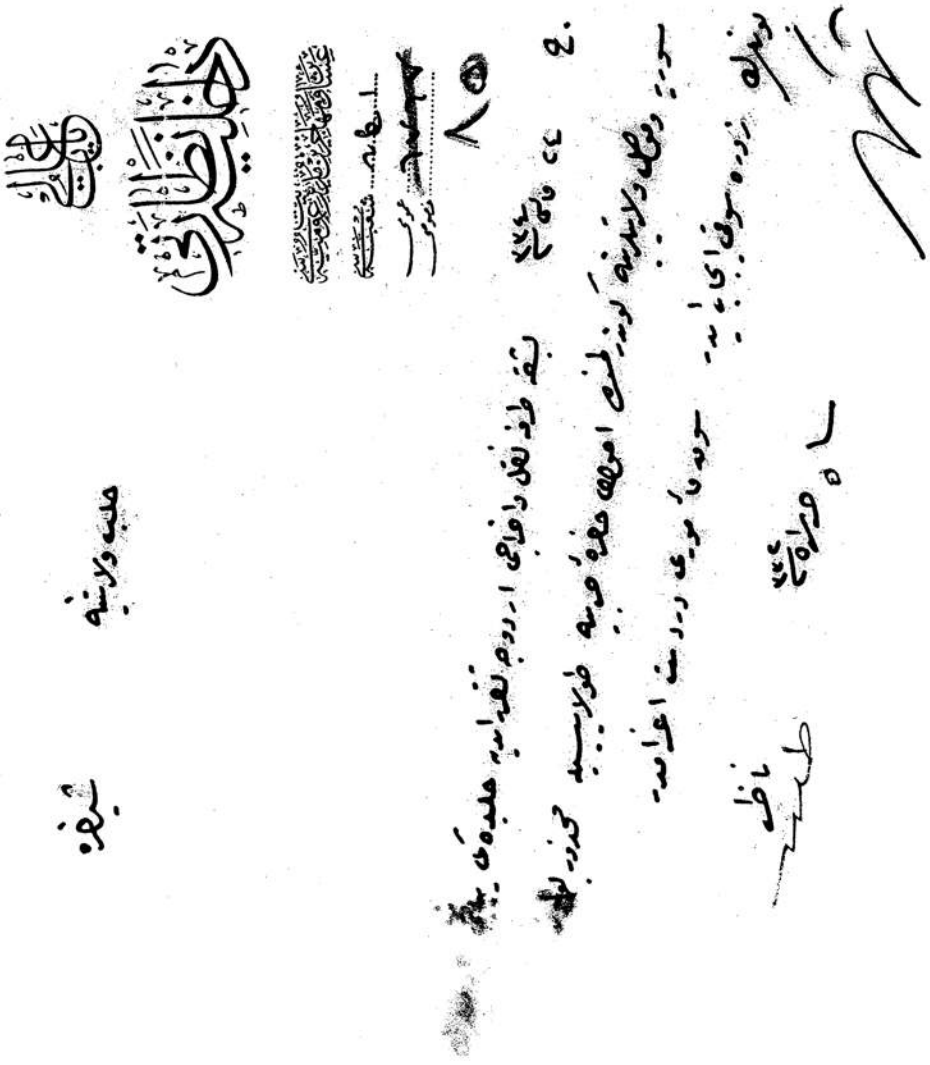

DH. ŞFR, 65/51

307

DH. ŞFR, 65/101

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٤٨٧٤٤ عمومی

..... خصوصی

شیفره : ٢

(شیفره)

ه

اورفه متصرفلغه

اعیاندن آرام افندینك اقرباسندن وقتولیك جوانیان عائله‌سی افرادندن اولوب رقه‌ده بولنان برقادین ایله ایکی قیزینك

بولدیریله رقه جلبه اعاده‌لری وابناسی ١٥ حزیران ٣٣٤

ناظر

309

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

قونیه ولایتنه

(بالذات حل اولنه جقدر)

٥٧

محرمدر

٢ ورلد ١٣٢٢ قونیه ده بولنان یرلی و یباغی ارمنیلر حقنده بر وجه آتی حرکت اولنه جقدر :

کمال سائره دن برای سوق اورایه کوندریلوب شمدی یه قدر سوق ایدلمیه رك قالمش اولانلردن مضرتلری مبین بولنانلرك عائله لرینه ایشلمیه رك یالکز ارککلرینك منفرداً و اولجه تعمیماً تبلیغ اولنان طریقله زوره سوقلری .

یرلی ارمنیلردن خیانتلری و فضیحتلرله علاقه و مناسبتلری معلوم اولانلرك نه عین طریقله و عائله لریله برلکده زوره اغرامی ایچون هر ایکی صورته توفیقاً وقوع بولمق سوقیاتده ارمنی تبعیدینه یکیدن باشلاندیغی احساس ایتدیرلمه مك ایچون قافله لرك مناسب فاصله لر ایله و بیلا غبه لك اوطیه رده تحریکلری و پروتستان و قتولیکلرك استثناسی لازمدر

٢٧ ورلد ١٣٢٢

ناظر

DH. ŞFR, 65/176

310

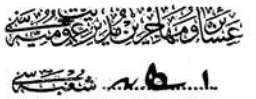

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

شعبه سی ۱ ـ ۵

عمومی ۷۹۹

خصوصی

۱۱۷

حلب ولایتنه شیفره

ح ۲۱ تحریرینده ارضی تیمارینک ده اعاشه سی جمله تبلیغاتدندر تخصیصات

یوقیدر کوندرلمک اوزره مقدارینک اشعاری

۱ تحریرینده ناظر

DH. ŞFR, 66/229

311

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی

(شیفره)

قیصری متصرفلغنه

شعبه

ج ۲۱ [illegible] بیلدیریلن احوال و شرائطه نظراً بحث اولنان ارمنی قیزلرندن ابوینی
بولنانلرک ابوینلرینه توزیعلری و بولنمیانلرک ده شریک دارالایتامک مناسب بر محلده اسکانلریله
دارالایتام بناسنک مهاجرین ایچون مسافرخانه اتخاذی مناسبدر.

[illegible] ۸ [illegible]

ناظر

DH. ŞFR, 68/95

312

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

شعبه

عمومی

خصوصی

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
~~ارضروم~~	»	سوریه	»	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	زور	»
آیدین	»	قسطمونی	»	~~حصیر~~	»
~~بتلیس~~	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	»	معمورة العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
~~بغداد~~	»	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
بیروت	»	~~وان~~	»	منتشا	»
~~حجاز~~	»	~~یمن~~	»	تنکه	»
حلب	»	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مدینهٔ منوره محافظلغنه	
		اسکیشهر	»	قره‌حصار صاحب	متصرفلغنه
		ایچ ایل	»	کوتاهیه	»
				مرعش	»
				نیکده	»

[illegible] مهتدی غیر مهتدی بالعموم ارمنیلرك مأمور اولانلریله یدلرنده وثیقهٔ عسکریه‌یی حامل اولدرق بر وظیفهٔ رسمیه‌یی ایفا ایتمك ایچون [illegible] مستثنا اولمق اوزره دیگر شخندوفر مأمورین و مستخدمینك نفوسندن استیذان و مساعده استحصال ایدلمکسزین بعض قلری محللردن در سعادته [illegible] عزیمتلرینه مساعده اولنمامسی لزومنك تکرار ایجاب ایدنلره صورت قطعیه‌ده اخطاری

ناظر

[illegible] ۱۳۲۲

۸

DH. ŞFR, 69/62

313

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

قونیه ولایتینه

سیم : ٧ / ١٠٩

دیاربکر طریقیله موصله سوق اولنمق اوزره مقدما ازمیردن قره حصاره واورادن قونیه یه کوندریلن و ١٧ کانون ٢٣١ تاریخلی

تلغرافنامه لرنده یوزانطه یه سوق اولندقلری بیلدیریلن ارمنیلرک نره ده بولندقلرینک تحقیق وانباسی

٨ / ٢٢٧

ناظر

DH. ŞFR, 69/58

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه عمومی ٨ - ٢٧/٢

خصوصی

(شیفره)

طربزون ولایتنه

٢٨ ... ١٣٣٢ شمدیلك ارمنی سوقیاتی تأخیر اولندیغی جهتله بیان اولنان ارمنیلرك قافله حالنده اخراج و سوقلری موافق اولدیغی حقیقتده
بونلردن بالتحقیق اشخاص مضره دن اولملرینه بناءً اخراجلری لازم کلنلر ... اسامیسنه و مقدارلرینه سریعاً اعلام

١١ ... ١٣٣٢

ناظر

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی ٥٤٢٨٨

خصوصی ٥٩

(شیفره)

اسکیشهر متصرفلغنه

ج. ١٧ لرینه ١٣٣٤ بیان اولنان ارمنیلرك کیده جکلری محللر خط کذرکاهی اولمامق شرطیله عزیمتلرینه مساعده اولنمش
وکیدنلرك اسامیسیله کیلرنزدنینه ونره یه عزیمت ایتدکلرینك اشعار وبردفتر تنظیم اولنه رق ارسالی مقتضیدر

٢ لرینه ١٣٣٤

ناظر وکیلی

DH. ŞFR, 69/196

316

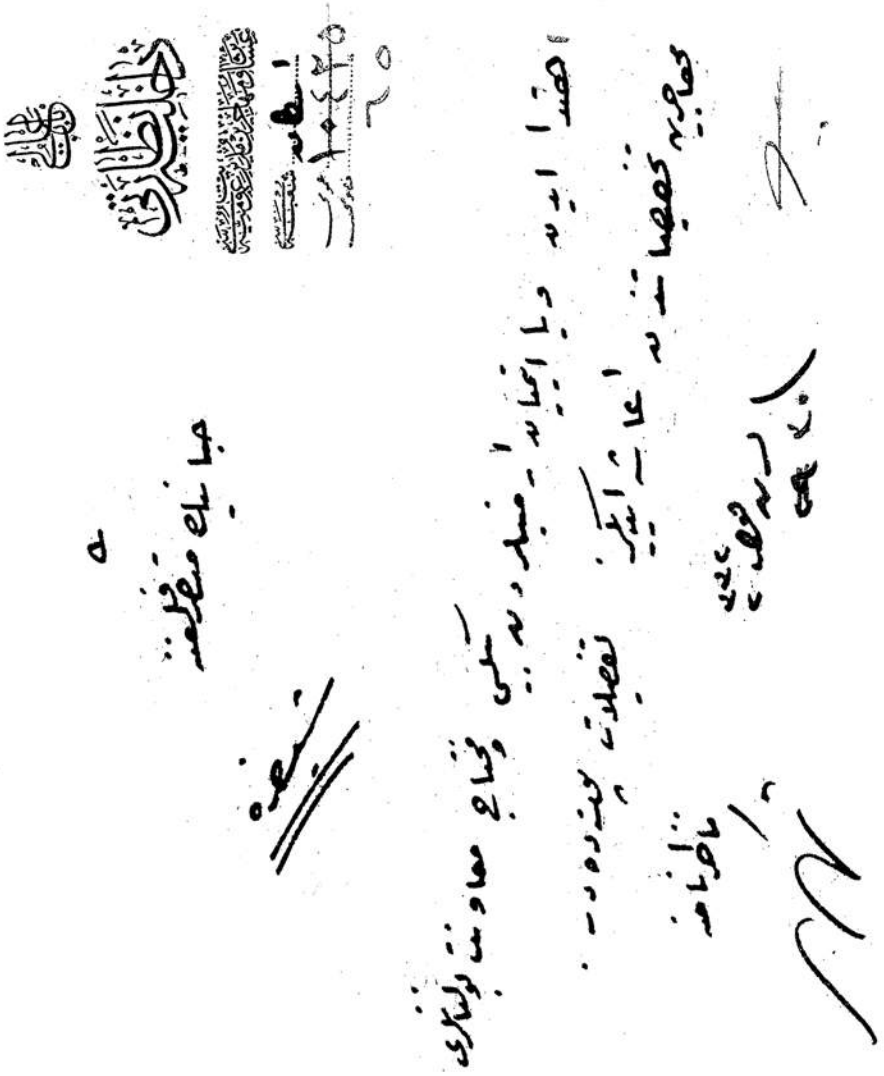

DH. ŞFR, 69/245

317

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

٥٤٧٨/٢ عمومی

١١٤ خصوصی

(شیفره)

آیدین ولایتنه

قومیه‌لره منسوبیتلری وضابطه‌جه فنا طانتمالری طولاییسیله اورادن اخراج اولنان ایکی یوز اللی ارمینک اسم ، صنعت وهویتلری ایله

درجهٔ فعالیتلرینی محتوی بر دفترک ارسالی ٢٠ [illegible]

ناظر وکیلی

DH. ŞFR, 69/250

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

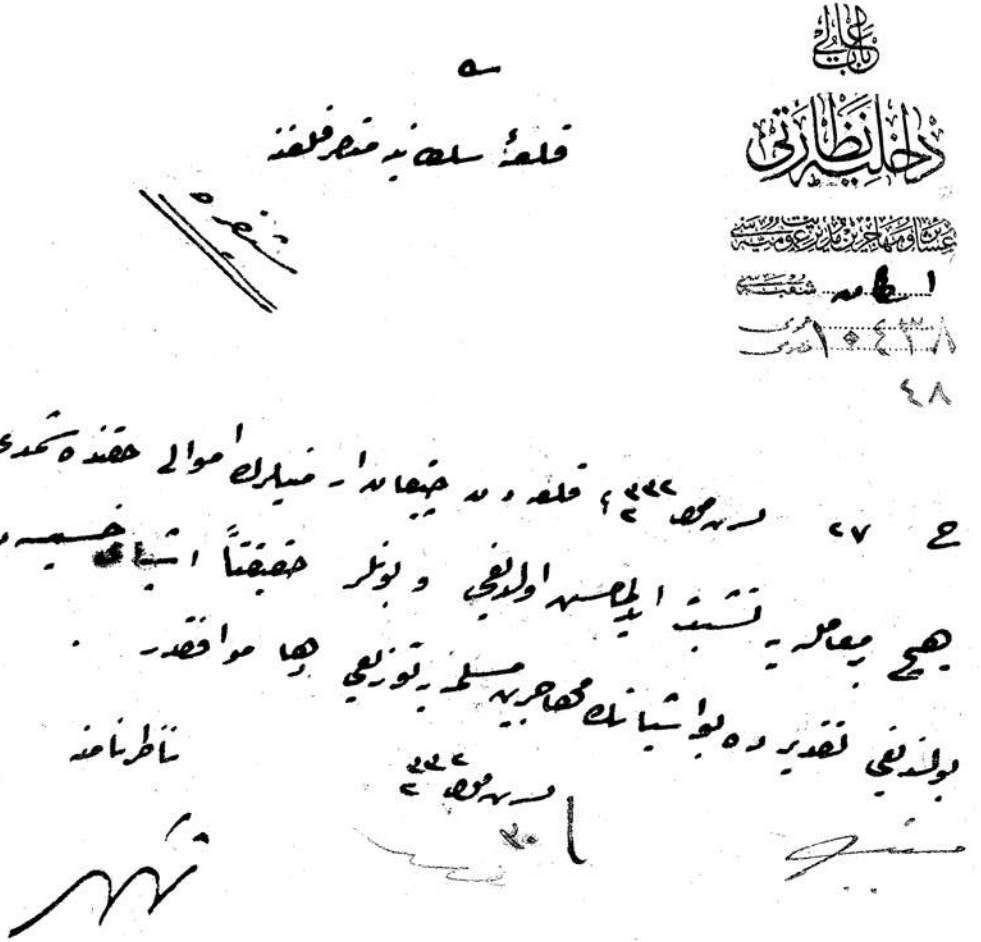

اسکان شعبه سی

١٠٤٣٨

٤٨

سه

قلعهٔ سلطانیه متصرفلغنه

شیفره

ح ٢٧ سنه ٣٣٢ قلعه دن چیقان ارمنیلرك اموالی حقنده شمدی یه قدر
هیچ بر معامله یه تشبث ایدلمامش اولدیغی و بونلر حقیقتاً اشیای خسیسه دن عبارت
بولندیغی تقدیرده بو اشیانك مهاجرین مسلمه یه توزیعی دها موافقدر.

ناظرنامه

سنه ٣٣٢

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
۲۹۴۰ ..... عمومی
..... خصوصی

(شیفره)

قره حصار صاحب منطقه‌سنه

۴۰ ۲۹ (ربیع الاول ۱۳۳۷) ازمیردن کوندریلن ایکی یوز اللی آلتی فوجه جرار منظر آطنه طریقیله رعشه سوقلری . نزونه
قبولری ایچون باشه قوماندانلق وکالتنه یازلمشدر . ۱ (ربیع الاول ۱۳۳۷) ۲۱

ناظر وکیلی

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

۲۹۴۱ عمومی

۸۰۸ خصوصی

(شیفره)

آطنه ولایتنه .

ازمیردن چیقاریلوب زوره سوق ایدلمك اوزره اورایه کله جك اولان ایکی یوز اللی آلتی فوقیه جی ارمنیلر محافظه تحتنده

مرعش طریقیله زوره سوقلری

۱۳۳۲ الرنده اولان ۲۱

نظر وکیلی

321

DH. ŞFR, 70/6

322

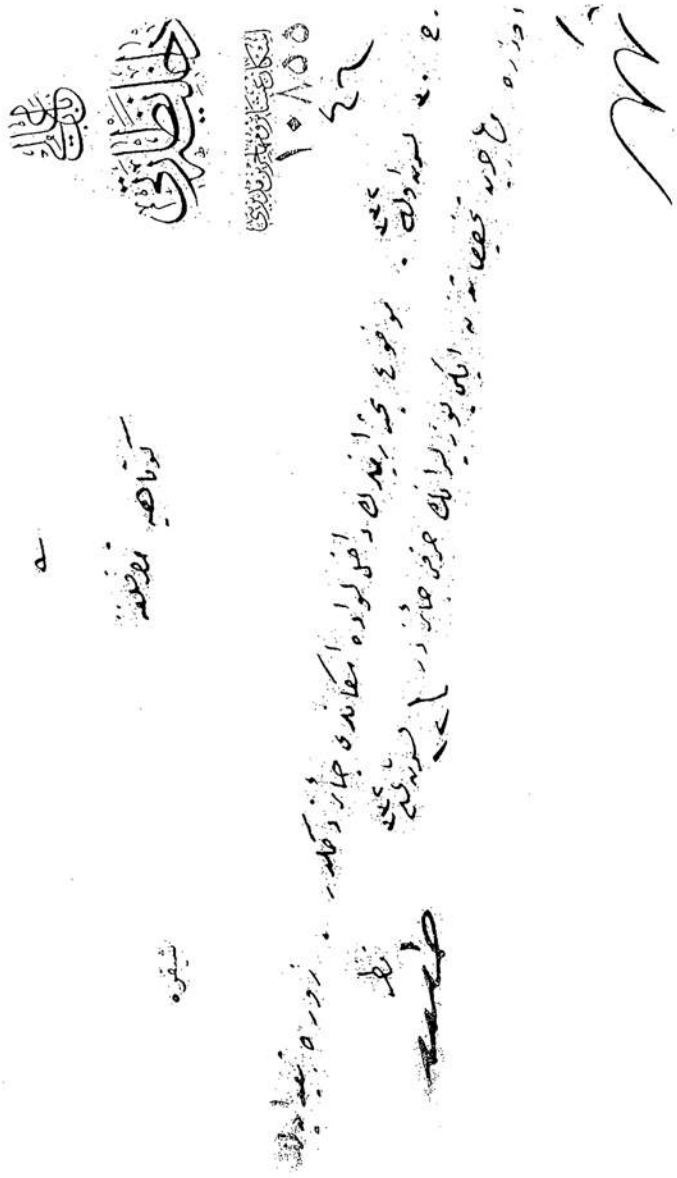

DH. ŞFR, 70/92

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شیفره عمومی ٢/٢٢٢٦

خصوصی ١٢٦

(شیفره)

سیواس ولایتنه

مستعجل و مخصوصدر

مناطق جریده یه قریب کماخ ، قوریجای ، زاره ، رفاهیه ، صوشهری ، قره حصار ، الوجره ، کیره سون دیتره یولی
قضالرنده حین سوقده فرار و یا اهتدا ایده رك قالمش اولان ارمنیلرك دشمنه جاسوسلق ایتمکلرندن ناشی سوقلرینه لزوم کوردولدیکی
اوچنجی اردو قوماندانلغنك اشعاری اوزرینه باش قوماندانلق وکالتندن بیلدیریلیور . بونلرك مقدارلرینك و سوقلرنده محذور
اولوب اولمادیغنك و ولایتك حوالی جنوبیه سنه سوق و اسکانلری حقنده کی مطالعه کزك سریعاً اشعاری

نظر

٤ کانون اول ١٣٣٢

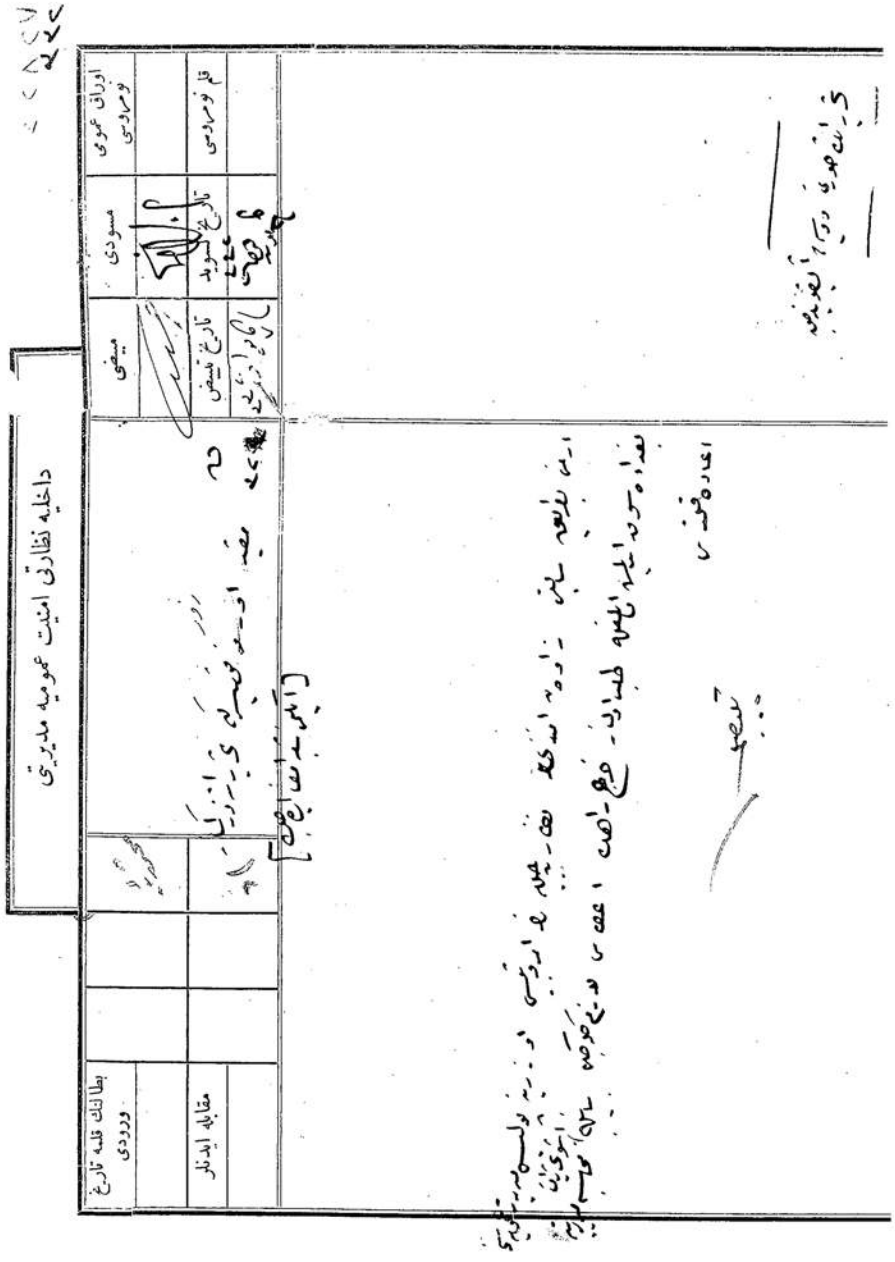

DH. EUM. 2. Şb, 31/61

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه ۲ / ۱۱۴ عمومی

۷ خصوصی

(شیفره)

حلب ولایتنه

محرم و مخصوصدر

هرکس سوق ایدیه جکلری قورقوسیله ارمنیلرن هیجانه هولدقلری بیلدیریلیور و بو بیلدوقلری
یکی سوقیات اولمایه جغندن بحث ایله ~~ارمنیلرک~~ صورت مناسبه ده تطمینلری ~~ارمنیلرک سوق اسکانی و ویریلیه~~
کلمسی ملحوظ اولان سوء استعمالاته محل بر اقلمامسی ۸ مارت ۱۳۳۲

داخلیه نظارتی

طـــــ

طـــــ

مجلس وکلاء		تبلیغ اولنمق یوزره	پنجم
مذاکراتنه مخصوص ضبط نامه		داخله و تجارت وزارتی نقد خزینه بلاغنه	۱۹ نمره

نمره	تاریخی	
۲۴	۲۰ جمادی الاولی سنه ۱۳۳۴ / ۱۴ مارت سنه ۳۲	

خلاصه مالی

محلاتده نقل اولنان ارمنیلر ایچون تأسیس ایدیلن حکومتمیز بینلنده املاک و اراضیسی تابع مبادله اولمق و معدوده وارثه مقابل ایتمک
بیجه دولت علیه جفارستان بینلنده اموال غیرمنقوله لرینک مبادله سی قیصه ایله جفارلرده متروک املاک و اراضیسنه زراعت نقدینه
رهن بولنمق حقنده اولنجه معامله و بعضه افاداتی وارد داخلیه نظارتنک ۷۸ نمره ۱۴ مارت سنه ۳۲ تاریخلی و ۷۰۷ رقمنی تشکیل
اوزرینه بالجمله مالیه نظارتنده الفنان ۱۴ جمادی الاولی سنه ۳۴ ۱۱ مارت سنه ۳۲ تاریخ تشکیل اوزره

قرار

مالیه نظارتنک تشکیل اوزره بلغار و روملی عائد املاک و اراضیلنک خزینه جدیده یه نقلنی اولمیوب انجق ایشبو دولت
متروک اموال مرهونلنک بانقه نک نقد مالی مخصوصنه توفیقاً دوائر اجرائیه معرفتیله بالمزایده صاتیلیرکن بدلوتنه استیفاء
مطلوبیاتلری حائز بولنان دولت علیه اتباعنک اختیار بازار خزینه کورنیکنده سریونلنک بورجلرینک مطلوب مالکلرنه تأدیه
سنویه ایتدیریلمک مرهونلنک خزینه نامنه قیدینک اجلسی و مسائله جهه اموال منقوله سی بولونمایان سریونلرک بانقه یه بورجلرینک
۱. اموال غیرمنقوله مرهونلری مشهور و دفتیات داخلنده بولنمق تقدیرده بدل اجارلرینک تشخیص صورتیله متویسی و کوپرولرک اداره
مرهونه یه بیلنجه اموال مذکوره نک بدلاتی اولمدقجه صاحب اولدقلری حسابه جاریه یه کیریلمه جک مطلوبلرنه بانقه یه اولتمق و مندرجه
رهن تأدیه سی مناسب کورنیلنجه بوصورتله معاملاتده ایفاسنه داخلیه و زراعت نظارتنه تبلیغ و مالیه نظارتنه معاملاتک تنزیلنه

مالیه نظارتنک تذکره سی داخلیه و زراعت نظارتنه تبلیغ اولنمق اوزره اجراسی مطالبه اولنمق اوزره
نقد ایتدیریلمکده اولمکوره اجرای اجمال
۳-۱۸ مصطفی

DH. EUM. 2. Şb, 69/23

دار الآثار العثمانية

٥٠

ابو حنیفه سنجاغی مرکزنده جناب عالیه

سعادتلو افندم حضرتلری

کیوه قضاسنده مناطقه معلومه‌ده نفوذ ایتدیرمیدك قصابقسم جلسنك معهود جهاتی کوزلیانك بالذات بوقضایا کزیلغه طوتشوب
تشکیل ایدیلان صنایع و فرقه‌سنه منسوب اولدقلری دخاییاتی اولدیغی مقام عظمتپناهیه عرضه ایتلمه‌ده و میدانك محجوزاتندن اول
اوزره ایرتسی مناطقه بعیده‌یه نفی و تبعید بونلرك منسوبیتی بعضیلری سنه‌دن فرقه‌یه سنك محدلك دیو اجبلك
لی تحیاتی کبی خدماتده بولنقلری ایچون تعقیب اولنان امرادن بوده بر افتخاردر که نقدی عددی ایچه بریکوبه تشکیل ایتمکده‌در
بوجهتله کندی محلاتلرنی قالدیرمه بوراده استاسیونده اقامت ایتمکده و کوکوره طوغانجیانده بولنان سلانیک طابوری افرادیله
سائر بنده تیاقلی ایتمکده و کیمسه‌لری اجبکی خدمتایتمکده‌در بونلردن اصلا تبلیغ اولنوب کیرمی سنه‌دنبری کیوه‌ده
اقامت ایتمه‌ده‌در قوایه اصلا کیوه‌نك تحدیدی سوریه نامنده که آدرمك وقاجه‌لقه متعلق مامحاکم قازنیك دلها
اوچیکه‌دن اول سلانیک طابوری افرادنده بالوه‌لر آیلم ایچون کیوه‌نك تحدیدی سنه عکریجه نامنده که آدمره تیاقلمه‌ایتمك
آوستریا تبعه‌سنه‌ده موجود دونمك قاریقه‌سنه بونلر ایکیزیلر تحدیده‌لر قابیجیلاقلری وبوق صفح ایتمه ایچون قاریقه
بایجیه کوریلمشی مختاریك - اوتوماتیك - طباخچیلر کوکسه طبابت اولدیره جکلری حده‌ده دردست ایدلدکلری و برکونه
ادیسیه سنه‌سی طابوری افرادنده تحدیدلر آیلم مناسبتیله نامنده حالص حنجاقیت برآدملك عاجزانه استاسیونده
قواعدنه بالاستفاده ترده مخصوصه آنلاریوح کیوه‌ده یکرمیه تاریخدار طوقسه‌ده کوره‌ولوب کندیلرنی اشغال ایتدرمه
ومهوده ایتمه‌دیك اونده کیزلنوب ضبطه قادیه طوقسه‌ده مرقوم آیلم مداوله عاجلاجه ایدلکده بایوکندیلك جماعتدنیلی
کرده ترده مخصوصه ایکبادلرنك وکرکیمسی سوقی ایقاع ایدیلمکه آیکی اسلامك قاتلکرمکه یوح قاطعه ایچون ایدیکی بوندنبك
جهاتك ادامه تحقیقلریه معاریلدهجه تودیع اولنمه‌اوزره قضایایه بلوك قتل ایتمکده‌در ایرتسی کیوه‌ده بوبوجه اولمقه‌ایچون
قتل ایتمکه کوندیلسه اولمادی معروضات عاجزانه‌می اثبات کافیه‌ده تلقی‌یم بوبوجه اولمقه‌ایچون کیندیه‌ده قوزیلمه جوارنده‌کی
بر حفاره‌ده اولدیغی بر مقدار تیکه دخی بولنمشدر - طاغرده خیلرتشکیلاتیه‌رك بیوح اهل اسلامك کندیرنی قتل ایتمکلری
بغیا ایدنلرك اینی افرادی طوقسه‌ده خیاناتی حدیده ایقاع ایدیلمکده اولدیغی ظاهر و باهردر - بوراده‌کی وقتلر و قتسز
کیدوب چکلدیکی طقوز سنه‌دنبری کیوه استاسیونده‌ماموری بولنان بدیاجیاندن اقدغام کیسه‌نك تسریحی ایچون عقد بیعه دکلدر
قوجیانیده‌ده مستحفظ اولمق اعتبارله کیوه‌ده و بالخاصه استاسیونده اقامت ایتمه بوراده‌کی اوزاق محلاته مفارق

DH. EUM. 2. Şb, 38/3

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

محاسبه شعبه سی

عمومی ۱۷۵۵۶

خصوصی ۲۴۹

شفره تلغراف

ادرنه	ولایتنه	سیواس	ولایتنه	جانیك	متصرفلغنه
~~[illegible]~~	~~»~~	طربزون	»	چتالجه	»
آطنه	»	قسطمونی	»	زور	»
آنقره	»	قونیه	»	~~عسیر~~	~~»~~
آیدین	»	معمورة العزیز	»	قدس شریف	»
بتلیس	»	موصل	»	قره حصار صاحب	»
~~بصره~~	~~»~~	~~وان~~	~~»~~	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بغداد~~	~~»~~	~~یمن~~	~~»~~	قره سی	»
بیروت	»	اسکیشهر	متصرفلغنه	قیصری	»
~~جاز~~	~~»~~	اورفه	»	کوتاهیه	»
حلب	»	ایچ ایل	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مرعش	متصرفلغنه
دیاربکر	»	بولی	»	منتشا	»
سوریه	»	تکه	»	نیکده	»

مناطق اسکانیه لری تبدیل اولونان روم و ارمنیلره حربیه تخصیصاتندن الیوم ویرلمکده اولان یومیه لرك ملتجیلر تعلیماتنامه سنك التجی ماده سی احکامنه توفیقاً شهر تموز ابتداسندن اعتباراً کوچکلر ایچون التمش پاره یه و بیوکلر ایچون اوچ غروشه ابلاغی ۲۰ ۲۲۲

ناظر نامه

عبد الحق

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

۲ : شعبه قلم خصوصی

۲۷۵۲ عمومی

۲۷۱ خصوصی

(شیفره)

آیدین ، آطنه ، بیروت ، حلب ، طربزون ولایتلریله

قره‌سی ، ازمیت ، قدس شریف ، بولی ، جانیک مقرقلقلرینه

بوکونلرده انکلیز پاپورطنی حامل بعض ارمنیلرک انکلیزلر رفاقتنده اسویچره‌دن ایتالیایه کچرلدیکی موثوقاً استخبار قلندیغی و بونلرک ایتالیاده برایشلری اوجابوب یونانستانه امرارلری محتمل بولندیغی برده سفارتنه بیلدیریلیور بونلرک سواحل عثمانیه چیقملری ملحوظ بولندیغندن بو بابده تقیدات لازمه ایتمک

ناظر

۵ تموز ۱۳۳۲

331

قیصری بلغاری قصرقلغی
تحریرات مدیریتی
عدد ٧١٥٧ عمومی
١٨٦ خصوصی

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه
دیوان حرب عرفیجه محکوم و موقوف بولنان بسه ارمنیلر
لواء خارجنه تبعیدینه مساعده یه دائر

محرم

ملفوفات
عدد

معروض چاکرکیمیه لریدر

ارمنیلرک تبعیدی صره سنده دیوان حرب عرفیجه محکوم اولوب موقوف بولنمش و اختفا ایتمک صورتیله قالمش اولان مربوط جدولده
اسملری محرر بش شخص ارمنینک اسملری خراسنده محرر اولدیغی اوزره اساساً کندیلری ارباب مفسدتدن اولوب بوراده ابقالری
محذوردن سالم کوریرمدیکندن لواء خارجنه نقل و تبعیدلرینه مساعده بیورلمسی بابنده امر و فرمان حضرتلری حلالدر

٢٢ شوال ١٣٣٥ و ١١ اغستوس ١٣٣٢

قیصری قصرقلغی

332

عثمانلی اردوی همایونی
ماشر قوماندانلغی وکالتی

شعبه
٨
نومرو
٤٦٨

تلغراف
شفره

٢٢٢/٩/١٨

صاموون موقع قوماندانلغنه :

[illegible]

DH. ŞFR, 79-A/139

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

عمومی

خصوصی

(شیفره)

عراق اردوسی قوماندانی خلیل پاشا حضرتلرینه

موصل ولایتنه

بعض نوبار پاشانک ریاستی آلتنده کی ارمنی قومیتی طرفنه ارمنی اهالی یی مقاومته تشویق و تشجیع ایله مراوزره سابقه
آلتمش پسفیوسی موشف افق رفاقتنه زیتون مرغصه سی و اغارشاق ایله روسی میرآلایلرندن زانغالیانک الجزیره یه
کوندرلدکلری و بونلر ارمنیلرله مسکون اولوب روسلرک تحت اشغالنده بولنسه ولایات عثمانیه یه کیده جکلری و موفق اولوبیلدکلری
تقدیرده اشغال آلتنده بولوغیان اراضی عثمانیه یه ده کچه جکلری موثوقاً استخبار قلنمشدر . تقیدات جدیه اجراسی

نظر وکیلی نامه
مستشار
عبدالله

۲۲۴
مارس
۲۷

DH. ŞFR, 85/256

334

ه

خستویایا حضرتینه قطعی بویورلدی نامه همایونه صورتیدر

بعد الالقاب

تعیین مقدراتی بره ست لیتووسوه معاهده نامه سنه موضوع بولنان ایالتده ساکن ارمنیلر حقنده واصل صراخ خستهانه‌لری اولدقجه معضوظ حرارت
منوره‌ده طولویا علو حیاتکزی عمانلره هبه ایتمشلر بولنقدن ولایت ارسال سوی شاوری قلنان ۱۷ ماس ۱۹۱۸ تاریخلی نامه خستهناهده
واصل دست اخلاص اولدی کیم ایالت مذکوره اهالیسنک همان قسم کلیسی اهل اسلام ایله ارمنیلرک حمایه کامله‌ی مظهریتندن ایکی قسم تشریه
تاختلک اوفق تاریخلی نامه همایونزده اعطا ایتمه اولدیغی تأسیات بورسیدایله تأکیده وجهتیاب اولدیغندن طولویا یک لطف اولیورز اصلا
عنصرلرک بلا تفریق جنس و مذهب بالجمله تبعه و زیر دستانه ملوکانه‌لری حقنده ایراز بیوره‌کلدکری مآثر عالیه شفقت و معدلت دقاریله طلعه
حضرتلرینه زیر جناح حمایتمزه توزیع بیوردقلری جماعات مختلفه‌نک اعتقادات و جدایانه‌لرینه قاریشمه یرورده اتدکلری فکر ساعد تکاری
سلک تاجدارانه‌لرک تعقیب نایزیر عهده‌لرینه تکلیف ایدیورلر بنابرین طریقه استقامتله انحراف و مملکتلرینه قارشو مطلق اولدقدن وظیفه روسیاه دولری
عدول ایتمیانلر دیکر تبعه صادقه‌مز مثللو حمایه یدرانه‌مزده کلکانه مستفید اولدقلرینه ذاتهشمانه‌لری ایماء اولنمیدیغی روسیاه دولری
دوچار استیلا اولدقلری ولایتلرده تخلیه ایتمه اولدقدن صالده ارمنی چتلری ولایات مذکوره‌یه تکرار استیلا ملوکانه ایتمیلیه اردوی همایونزه
قارشو آثار مقاومت ابراز ایدرلر اسباب مدافعه‌دن محروم بولنان اهالی مسلمه برغرض شدیدایله اتلوفه اقدام وکذر کاهلرنی خرابه
ویریشانیده بشقه براز اقامه اهتمام ایتمیلر

حتی بره ست لیتووسوه معاهده نامه‌سیله معین حدودلری خارجنده بولنان روانه قصبه‌سنه قدر ایصال دست ظلم و اعتساف ایدرلر
مالکز بوشرده بر هفته دوام ایتمک اوزره ارتکابه ایتدکلری فضیحه‌لر قابل ایدیلسه بیک مسلمانک خونی هدر و هدفاره انجا ایدیلدقجه بیکلر
متجاوز اهل اسلامه ناقابل تصویر سفالت و محو ویتده دوچار ایتمیلر

تأثرات و طراوتی مقید سعی بولنیغی مصائب جبریکی رصیتید عدده سنده بشقه بیتجه ویریلمیان بوحالک ضلالت آثار قلب شهریارانه‌زده
بیوک برحزن و کدر حاصل ایلدی

امید همایونزدر که جناب ربنتعالی حضرتلرینک عنایتیله ایالت مذکوره‌ده عهد قریب انتظام و سکونه استقرار بولور وارمنیلرک
اسلام و طنداشلریله یانه یانه اولدقده صلح و سلامت و رفاه و سعادت ایچنده امرار حیات ایلمکلری حقنده کی اینده خالصه ملوکانه‌زده تیسر نمای
حصول اولور

HR. SYS, 2885/46

335

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

الحسینیه ، نجمه اوجی ، اون الی ، اوتوز ایکی ، اوتوز یر

آطنه ، حلب ولایتلریله مرعش ، اورفه و زور متصرفلقلرینه

٢

امنیت عمومیه خنجاق و دشناق ارمنی اختلال قومیتلری رؤساسندن و اشرادن اولملرینه بناءً موصله تبعیدلری لزومی قومیته ولایتنه تبلیغ ایدلمش اولان زاخاریا بزدیقیان و اوخانیان کیرقوریان و اشجیان ناملرنده کی درت شخصک ٢٩ مسانه ٣٣٤ تاریخنده آطنه ـ حلب طریقیله موصله سوق اولندقلری جواباً بیلدیرلمشدر . مرقوملرک اوراده ورودنده الیقونیلمیه رق قطعیاً فرارلرینه میدان ویرلمکسزین محفوظاً محل مرتبلرینه سوقلری و ابناسی منتظردر . ٢٩ مایس ٣٤

ناظر

336

اولیات نومروسی	مبیضی	مسودی	تصحیح ایدن ذوات
	[illegible]	[illegible]	
تودیع تاریخی	تبییض تاریخی	تسوید تاریخی	خلاصهٔ مال
	[illegible]	[illegible]	

[illegible]

[illegible]

اصلاحیه‌نك چاملق اورماننده تحصن ایدن و اصلاحیه قضاسیله
کلیسی قضاتك اصلاحیه‌یه حدود قریه‌لرینه تجاوز ایدرك جنایات
و مواشی غصب وقتی نقوصی که افعال جنائیه‌یه تصدی ایلین ارمنی
چته‌نك تعقیبنه کافی قوت تخصیص ایدیلمه و بو قوتله هر حالده
مذکور اشقیانك قریباً تنکیل اولنه‌جغی وحتی بو مقصدك تأییسه
و استحصالی ایچون ایجاب ایدرسه دها بیوك مقیاسده حرکات
عسکریه اجراسی مصمم بولندیغی و اجرا ایدیلن تعقیبات نتیجه‌سنده درست
ایدیلن برقسم ارمنی اشقیانك اعتراضیله تحقق ایتدیکی [illegible]
حمایه ایدن و کندولرینه تسهیلات کوترن دها بر چوق اشخاص
وحتی درست [illegible] اولدیغنی اشکنجه اردو
قوماندانلغندن سیدیلمشدر بعض محللرده وقوع بولان اشعارات
[illegible] احوال مذکوره‌نك مبالغه و اعتبار مأمورلرینه قارشی اهالی طرفندن
بو وهمك القا[illegible] و بو صورتله بو مأمورلرینك وظیفه‌لره باشندن

هلال مطبعه‌سی

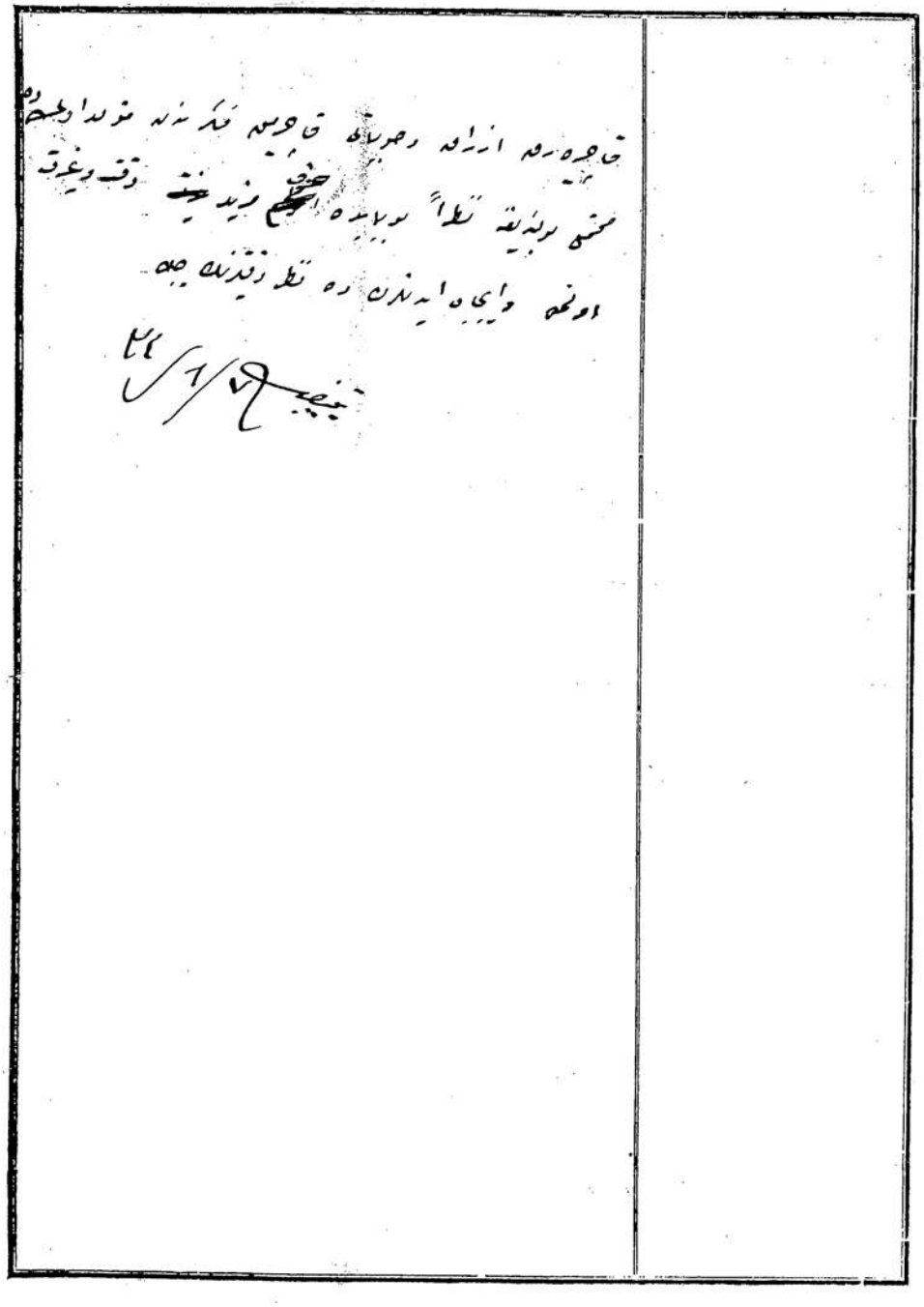

DH. UMVM, 154/105

HR. SYS, 2569/1_2

338

داخلیه نظارتندن ولایات والویه مستقله‌یه یازیلان
۲۲ لسان‌الحقیقه تاریخی ۲۱۰۵۸ نومرولو
شیفره صورتیدر.

۱۸ لسان‌الحقیقه تاریخی شیفره‌لره ذیل. اسباب حربیه‌دن طولایی محل آخره سوق و نقل ایدیلن بالعموم اهالینک مملکتلرینه عودتلرینه مساعده‌سی حکومتجه نه درجه مطلوب ایسه بونلرک امین و سالم بر صورتده تأمین سیر و سفرلری ده کمال اهمیتله ملتزمدر. بناءً علیه مواد آتیه‌نک نظر دقتدن دور طوتلمسی مقتضیدر.

۱ - هر ولایت و یا لوا مرکز و یا ملحقاتنده طالب عودت نه قدر نفوس و عائله واردر. ولایتلرینه لیدر.

۲ - برنجی فقره‌ده کوستریلوب طالب عودت اولان اشخاصک مملکتلری نظر اعتباره الرزق عودتلری و مملکتلرنده اسکانلری ممکن اولوب اولمدیغنک و سیر و سیاحتلرنده سلامت قطعیه بولنوب بولنمدیغنک کیده‌جکلری مملکت حکومتیله مخابره ایدلدکدن و مقدارلری حقده محل و مرکزه معلومات ویرلدکدن صکره اشخاص مذکوره اعاده اولنه‌جقدر.

۳ - اهالی مذکوره‌نک کمال سلامتله اعاده‌سی اعاده ایدن حکومات محلیه رؤسالرینک تحت مسئولیتنده جریان ایده‌جکی جهتله خصوصات مبحوثه‌نک بالمخابره تعیین و تثبیتندن و احوال و وضعیت حاضره‌یه کوره یولده سلامت سیر و سیاحتلری هر صورتله شایان اعتماد مأمورین انضباطیه ایله سائر علاقه‌دار مأمورین طرفنه تأمین ایدلدکدن صکره اطلاع اولنه‌جقدر.

۴ - خصوصات آتیه‌نک تطبیق و اجراسنده قصور و تقاعسی کورینن مأمورین حقنده در حال اک شدید مجازات تطبیق ایدیلمک اوزره همان مرکزه اشعار قلنه‌جقدر.

اصله موافقدر.

HR. SYS, 2569/1_3

339

داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی

٧/٤١٢٨٦

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	مبیضی			بطالك قلمه تاریخ ورودی
		[illegible]			
قلم نومروسی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض			مقابله ایدنلر
		٢٦ [illegible]	موصول ولایته	٢٢/١٠/٢٦	

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

340

داخلیه نظارتندن دیاربکر ولایتنه کشف اوضاع

۲۸ لرین حوضی ۱۳۳۴ تاریخی شیفره صورتیدر

ج ۲۳ لرین حوضی ۱۳۳۴ شیفره (۱) الیوم مشغول اولان اموال مرتکزه‌نک ارمنیلر کوکبه پیدرلی تخلیه‌سی موافقدر. فقط موسسه اولان خانه‌لرک تخریبدن وقایه‌سی لازمدر. (۲) تبلیسدن تحریک ایدیلن ارمنیلر دیاربکر ولایتی اهالیسندن دکل ایسه‌لر بونلرک ۲۳ لرین حوضی ۱۳۳۴ تاریخی شیفره‌لی تلغرافنامه ایله اجرا ایدیلن تبلیغات وجهله سالماً ومرفهاً مملکتلرینه اعاده‌لری مقتضیدر. (۳) موصلدن ماردین استقامتنده سوق اوهانه ارمنیلرک ده موصل حوالیسی اهالیسندن اولدقلری تقدیرده کذلک غیر معامله‌یه تابع اولملری ایجاب ایدر (۴) بعدما ارمنی سوقیاتنه تعطیل ایله برابر موصل و جزره‌دن چیقارلمش اولان اشخاص مذکوره‌نک محللرینه اعاده‌لری حقنده ایکنجی اردو قوماندانلغنه سریعاً تبلیغات اجراسی آیروجه حربیه نظارتنه یازلمشدر

اصلنه مطابقدر.

341

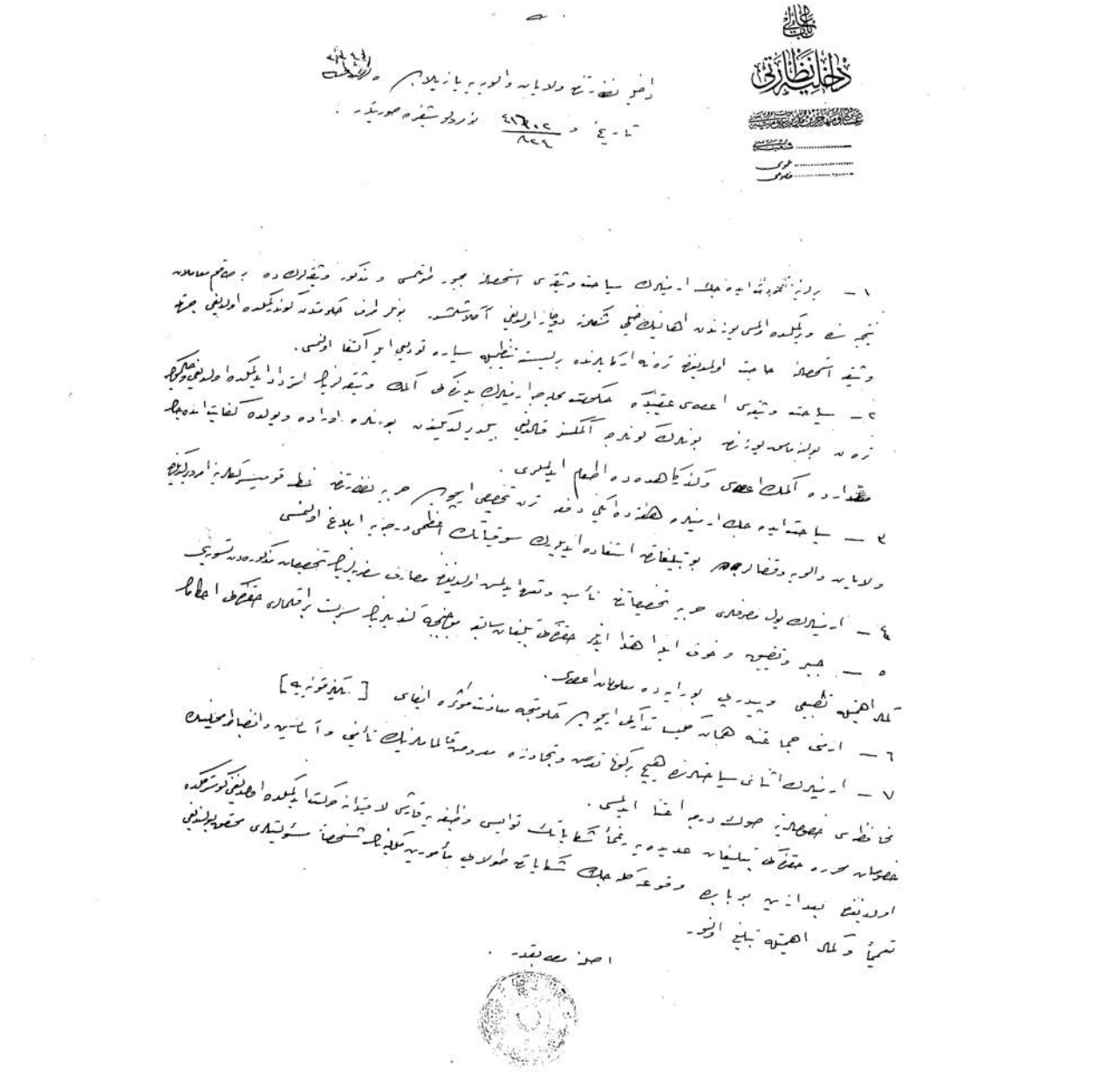

HR. SYS, 2569/1_5

342

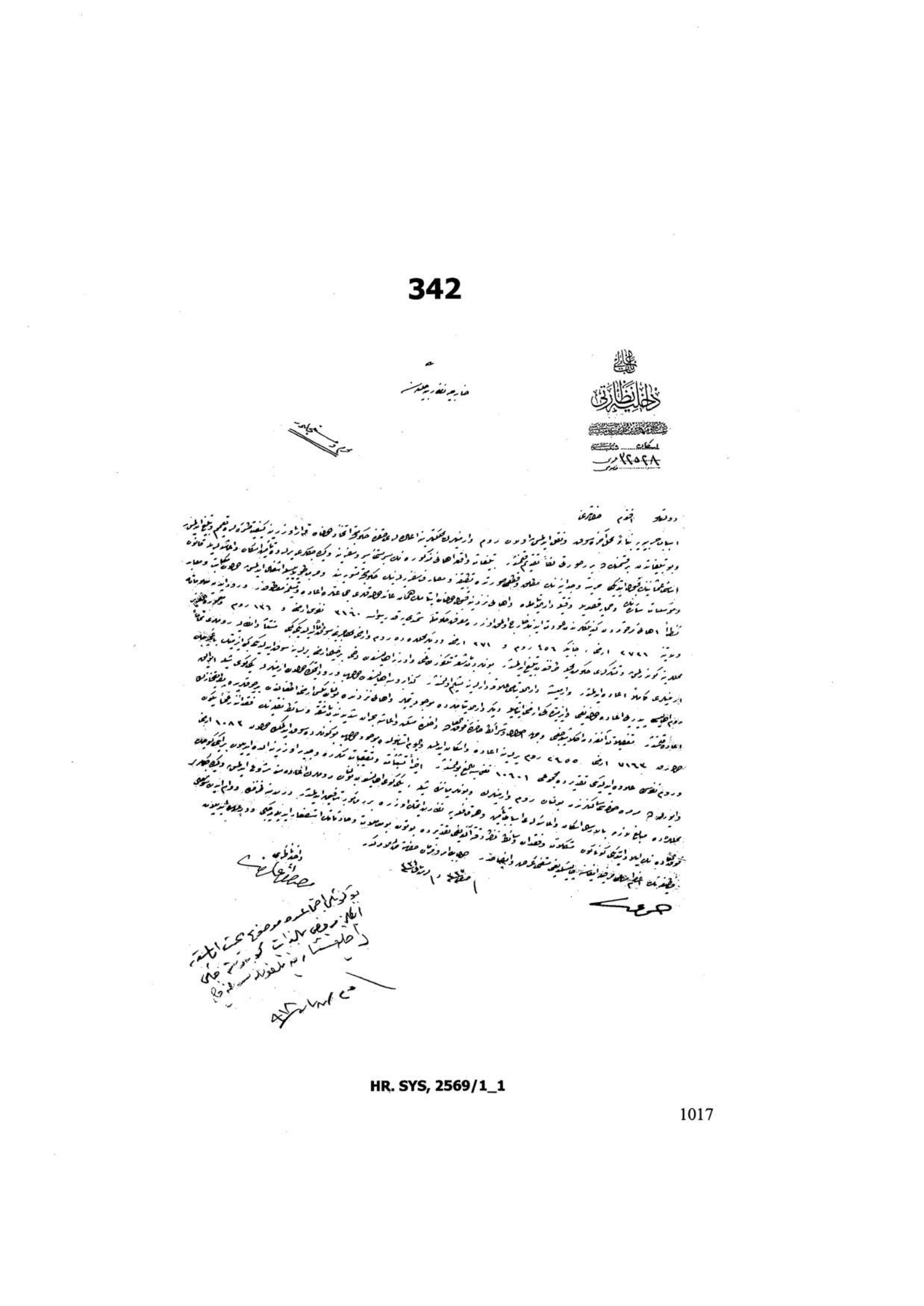

HR. SYS, 2569/1_1

343

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه :

عمومی .....

خصوصی ١٥٢١

ه

خارجیه نظارت جلیله سنه

مستوجب

دولتلو افندم حضرتلری

مرحمتلو بازیلاره ١٩ ربیع الآخر تاریخلی و ٢٢٢٢٨ نومرولو تذکره علیه نظارتینا هدیه جواب بیرمه احوال حربیه طولایسیله وزاره عسکریه بر محله بیقاریلدیغی دیگر محلده سوق ایدیلمه اولانلره بالعموم اهالینه و بومیانده بالطبع ارنیلدکده برلرینه عودتلرینه مساعده ایدیلمه وسلامت سیر و سفرلرینه تأمین و بو مساعده نک ارتباطینه قطعیا نقل و تأخیر میانه ویرلماسی لزومی ١٨ ربیع الآخر تاریخلی بالعموم ولایات والویه غیر محتلیه تبلیغ اولنمه و برلرینه عودتلرینه جلب اولانلره بر قبیل ارمنیلرک سیاحت و تیقنی استحصال ایدیلمه مشتملر طوتلمدی و کرک بولنقده برلرنده حرکتلرنده و کرک بولنده کفایت ایده جلب درجه ده اکلت و طعام اعطاسی و کندیلرینه تمکلات موجوده حاضره یه نمائفه ایکی دفعه تره تخصیص، مصارف سوقیه و نقلیه لرینک حربیه تخصیصاتندن تدریسی، اثنای سیاحتلرنده هیچ برکونا تعرضه و تجاوزه معروض قالمامه لرینک تأمینه اعتنا اولنمی زور قوجولرجه شکایاتدن و تشاحه طولایی مأموریه حلیکه نک شخصیا سوق ایدیلمه جکلری تاریخلی و سائقه خوف ایدیلمه و قوجولرک اهتزازلری صورت قطعیه ده کاملم یکه عدیله بو صورتده اهتمام اولانلرک درحال دیه اصلیلرینه رجوع ایتدیرمه ایدیلمسی، کرک اهالی نزدنده و کرک دار الایتامده بولنانلرده ارمنی ایتامنک مراجعت و قوعنه همان اقربا و ولیلرینه تسلیملری لزومیده ٢١ ربیع الآخر تاریخلی و روس تبعه سنه اولدیغی بناء مقابله بالمثل اولمه اوزره داخله کوندرلمه اولانلره ارمنی سیویل اسرانک سربست براقلمری خصوصی یه ١٨ ربیع الآخر تاریخلی قبحا ولایات والویه غیر محتلیه یه تبلیغ ایدیلمه و جلوس همایونه مناسبت مجمله سیله شرفصادر اولانلره خط همایونه حضرت پادشاهی منظور و منضم دیوانه حربده حکومتمز محل آخره کوندرلمه اولانلره جرائم سیاسیه ارباب اصلاح حال ایدنلرک عدیله نظارت جلیله سنه کوندرلمکه اولانلره دفاتر و یا و قوجولرکه مراجعات اوزرینه سربست براقلمری ایجاب ایدنلره تبلیغ ایدیلمشدر. سوقیاتک بطائقلرجه یانلرنده شاهد کرک شاهبیله حکمنده یه عودت ایدیلمه اسرا ایله آلمانیا و اوستریالیلرک عودتلرینه مصارف بولنمی و اساسا نقلیاتک برتک بیورلمه انحصاریله برابر وسائط سائره نقلیه نک ده فقدانی بکاسبابه مبنیت بولنمه و مع مافیه اسباب تأخیرک سریعا ازالهسی اسبابنه تشبث ایدیلمه اولنمغه اولیابده و روحمانه حضرت صدر الامرکدر.

٤ جمادی الآخر و ٤ ربیع الآخر

٢١

داخلیه نظارتی قائمقامی

1018

٥

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه : ٧

عمومی

خصوصی ١٥٢١

خارجیه نظارت جلیله سنه

مستعجلدر

دولتلو افندم حضرتلری

مهم قلمندن یازیلان ١٩ لرینجی سنه ٣٣٤ تاریخلی و ١٦١١ - ١٢١١٦ نومرولو تذکره علیه نظارتپناهیلری
جوابیدر . اسباب عسکریه طولاییسیله وقرار عسکری ایله محل آخره نقل وتهجیر ایدلمش اولان بالعموم اهالینک وبومیانه
بالطبع ارمنیلرک مملکتلرینه اعاده ایدلمسی لزومی بالعموم ولایات والویه غیر ملحقه یه ١٨ لرینجی سنه ٣٣٤ تاریخلی
تلغرافنامه ایله تعمیماً تبلیغ قلنمش وکیفیت ٢٠ لرینجی سنه ٣٣٤ تاریخلی ١٥٢٤ نومرولو تذکره عاجزی ایله ده عرض
ایدلمش اولمغله اولباب امر وفرمان حضرت من له الامرکدر ٤ صفر سنه ٣٣٧ و ٤ لرینجی سنه ٣٣٤

داخلیه ناظری نامه
مستشار

344

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

..... عمومی

..... خصوصی

سعه

(شیفره)

آطه ولایتنه

[illegible] ج ٤ کانون اول سنه ٣٤ مسلمانلر نزدنده بوطرفه ارمنی قیز و چوجقلردن بیکسی اولان و ابوین
واقربالری تعیین ایتمیانلرک رؤسای روحانیه یه تسلیملری و رؤسای روحانیه بولنمادیغی و ملتداشلری طرفندن ده
قبول ایدلمدکلری تقدیرده حکومتجه اعاشه و حسن محافظه ایدلملری ایجاب ایدر [illegible] کانون اول سنه ٣٤ ناظر [illegible]

DH. ŞFR, 94/56

345

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

قلمی

..... عمومی

..... خصوصی

شعبه

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	دیار بکر	ولایتنه	بولی	متصرفلغنه
ارضروم	»	~~سوریه~~	~~»~~	جانیك	»
آطنه	»	سیواس	»	چتالجه	»
انقره	»	طربزون	»	~~زور~~	~~»~~
آیدین	»	قسطمونی	»	~~عسیر~~	~~»~~
بتلیس	»	قونیه	»	قره‌سی	»
~~بصره~~	~~»~~	معمورة العزیز	»	~~قدس شریف~~	~~»~~
~~بغداد~~	~~»~~	موصل	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بیروت~~	~~»~~	وان	»	منتشا	»
~~حجاز~~	~~»~~	~~یمن~~	~~»~~	تکه	»
~~حلب~~	~~»~~	اورفه	متصرفلغنه	قیصری	»
خداوندکار	»	ایزمیت	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	
		اسکیشهر	»	مرعش	متصرفلغنه
		ایچ ایل	»	نیکده	»
		ارزنجان	»	قره حصار صاحب	»
		کوتاهیه	»		

عموم الینی بوراوه ایکی اولجه ده بیلدیرلدیکی اوزره ارمنیلردن جرم سیاسی ایله مظنون اولرق هنوز موقوف بولنانلر و برقرار اداری ایله شورایه بورایه سوق اولنمش اولان کیمسه‌لردن هنوز سربست براقلمامش اولانلرك هیچ بر مراجعت و سزلدی‌یه میدان ویرلمکزین همان تخلیه‌لرینك اجراسی مقتضیدر

ناظر تاشه

۱۵ کانون اول ۱۳۳۴

DH. ŞFR, 94/61

346

صورت نمره‌سی	تاریخی	مجلس وکلاء مذاکراتنه مخصوص ضبط نامه	تبلیغ اولندیغی دوائر	تاریخ تبلیغی
٤٩٠	٧ [illegible]		[illegible]	[illegible]
٠	١١ [illegible]			

خلاصهٔ مآلی

قراری

سفربرلك اثناسنده وقوع بولان معاملهٔ تهجیریه‌دن بالاستفاده اجرا ایدیلن و یا مقاصد اختلالیه ایله ارتکاب اولنان تعدیات و تجاوزاته عائد
جرائمه اصلا و فرعا ذی مدخل اولانلر حقنده تحقیقات و تعقیبات سریعه اجراسنی تأمین و مملکتك محتاج اولدیغی امن و حضوری تقریره متعلق تدابیرك
اتخاذ و ایفاسی مقتضی اولدیغنه و بو ایشك اهمیت و وسعتی جهتیله تحقیقات مذکوره‌نك تجاوزات و تعدیاتك جریان ایتمش اولدیغی ولایات و الویه‌نك
مناطق متعدده‌یه تقسیم ایله هر بر منطقه‌یه آیری آیری تعیین و اعزام اولنمق اوزره داخلیه و عدلیه مأمورینندن مناسب ذواتدن مرکب بر هیئت تودیعی
مقتضای حال و مصلحت کورلدیکنه مبنی مزبور منطقه‌لردن بری انقره و قسطمونی ولایتلریله بولی سنجاغنی و ایکنجیسی طربزون ولایتی ایله صامسون لواسی و اوچنجیسی
بروسه و ادرنه ولایتلریله چتالجه سنجاغنی و دردنجیسی آیدین ولایتی ایله چناق قلعه و قره‌سی سنجاقلرینی و بشنجیسی قونیه ولایتی ایله اسکیشهر و قره حصار و کوتاهیه
و انقره‌لیه سنجاقلرینی و التنجیسی سیواس ولایتی ایله قیصری و یوزغاد لوالرینی و یرنجیسی ارضروم و وان و تبلیس ولایتلرینی و سکزنجیسی دیاربکر و معمورة العزیز
ولایتلرینی و طقوزنجیسی اطنه ولایتی ایله مرعش سنجاغنی و اونجیسی ادرنه و زور و عینتاب سنجاقلرینی احتوا ایلمش و اشبو قوتیلرده بر وجه معروض
تعیین ایدیله‌جك مأمورینه عائد اولدقلری دوائرده مخصوص معاشلرندن بشقه یوم اوچرلرا ویرلمش و خرج راه اولمق اوزره‌ده مصارف سفریه‌لری ایچون
نه قدر اقچه صرف ایتمش ایسه‌لر بونلرك مقدار حقیقیسنك اعلاسی و در سعادتده اولجه تشکیل ایدیلن تحقیق هیئتی رئیسنه کذلك یوم اوچ و اعضاسنده هر بریندن بر لیره
ویرلمش مناسب اولدیغندن هیئات مذکوره‌یه بو صورتله ویریله‌جك یومیه و خرج راهلرك خزینه مالیه مصارف غیر ملحوظه ترتیبنده تسویه‌سی حقنده ایفای مقتضیاتنك
داخلیه و عدلیه و مالیه نظارتلرینه تبلیغی تذکر قلنمش .

[illegible]

MV, 213/60

نمرۀ عمومیه	تاریخی		تبلیغ اولنديغى دوائر	تاریخ تبلیغ
٤٩٢	٩ ربيع الاول ١٣٣٧ ١٤ كانون اول ١٣٣٤	**مجلس وکلاء** **مذاكراتنه مخصوص ضبطنامه**	حربیه، عدلیه، داخليه	٢٢ ...

خلاصۀ مآل

سفربرلك اثناسنده وقوع بولان معاملۀ تهجيريه دن بالاستفاده اجراى شقاوت و بعض مقاصد خصوصيه ايله ارتكاب اولنان تعديات و تجاوزاته
عائد حوادثده اصالةً و تبعاً مدخلدار اولانلر حقنده استطلاعات و تحقيقات سريعه اجرا قلنمرده مملكتك محتاج اولديغى امنيت و حضورك تقرري
مقصديله تدابير اتخاذ ايدلمش ايسه ده جرائم مذكوره مرتكبلرى حقنده اجراى تحقيقات ايچون درسعادتده و ولايتده اجراسى ايجاب ايدن
يرلرده هيئات مخصوصه ترتيبى ايجاب ايدوب بونلرده ايفا قلنه جق تحقيقات نتيجه سنده مستحق تأديب كوريله جكلرك عائد اولديغى محاكم عدليه ده
محاكمه لرى وقته محتاج اولديغنه بناءً كيفيتك بالاطراف مذاكره و تذكيه اولنه.

قراری

تعديات و تجاوزاته واقعه ده اصالةً و يا تبعاً مدخلدار اولانلرك لايقيله مستحق اولدقلرى تأديبات و مجازات قانونيه نك سرعتله اجراسى لوازم
مهمه و مصالحدن بولنديغى ... ٢٠ اغستوس ١٣٣٢ تاريخلى اداره عرفيه قرارنامه سنك ايكنجى و دردنجى ماده لريله دولتك داخلى و خارجى امنيتنى اخلال ايدن جرائمك
جنحه و جنايتلرك اصول محاكمه سى ذكر اولنمش و حيثيتلرى اصلاً نظر اعتباره آلنميه رق ديوان حربه محاكمه ايديله جكلرى ناطق اولديغى كبى
ديوان حربه عائد اولان صلاحيتك ... احكام قانونيه و نظاميه غير موجود اولوب بونلر ايچون لدى الحاجه مسلكى ... تشكيل حقنده
١٩ ... تاريخلى قرارنامه ده ديوان حرب عرفيلره ... هيئات تحقيقيه نك صلاحيتى ... بلكه دوردنجى ماده سى
دخى ديوان حرب طرفندن ويريله جك احكام اداره عرفيه نك تابع اولديغى محل قومندانى امريله ويا اعدام قرارلرى بالاستيذان اراده سنيه ايله
اجرا اولنه جقدر » ديكر بر شقى ماده ده « ديوان حرب بر رئيس ايله درت اعضادن ... اعضا
ايكيسى ملكيه ... اولوب ... فقره لرى طرفندن ... ديكر ايكيسى ملكيه ... اكثريت مطلقه ايله ... استيناف و تمييز
انتخاب و تعيين اولنور. ديوان حرب حضورنده ... » ويدنجى ماده سنده « اشبو قانونك تعيين اولنه
ارتكاب و فقط اسباب موجبه ... ماده قانونيه ... » ويدنجى ...
احوالده ... تحقيقات اجراسى ... ديوان حربده ... مربوط هيئات تحقيقيه عائددر » ...
... تحقيقات هيئاتى ... استطلاع ... ملكيه ... تحقيقات ...

MV, 213/62

348

صورت نمره‌سی	تاریخی	مجلس وکلاء مذاکراتنه مخصوص ضبط نامه	تبلیغ اولندیغی دوائر	تاریخ تبلیغی
٥٠٤	١٤ ربیع الاول ١٣٣٦ ١٩ کانون اول ١٣٣٤		حربیه داخلیه	١٩ کانون اول ١٣٣٤

خلاصهٔ مآلی — مستعجلدر

[illegible]

قراری

[illegible]

MV, 213/54

349

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

شعبه سی

٣٣٥٩٢ نمره

خداوندگار ولایتنه

شفره

بوزاونوز سکز — ج ٢٨ سرین ثانی ٣٤ شفره یه ارمنی و روملره عائد کلیسا و مکتبلرله
مربوطاتنک محللرنجه عائد اولدیغی مأمورین روحانیه و جماعت تسلیملری خصوصه تشبث ایدلدیکی حالده
القدن امتناع ایلدکلری ولایت علملرنجه اشعار و بابیله جوق معامله استفسار ایدلمسی اوزرینه وقوعبولان
استعلامه جواباً بوکره عدلیه و مذاهب نظارت جلیله سندن وارد اولان تذکره ده حکومت محلیه جه شمدیلک
و سنسان مماثلتنک اخذ و تسلیمی صفت رسمیه بی حائز رئیس روحانیلری بولنان مواقعده رسماً
و تحریراً مومی الیهمه تبلیغ و اولمیان برلرده دخی جماعتک رهبان و معتبرانی مواجهه سنده علناً
کندیلرینه تکلیف ایدلدکدنصکره المق استحدکلری تقدیرده وقوع مراجعت و مطالبه یه انتظاراً بویلده
اصرار ایدلمامسی طبیعی و ضروری بولندیغی بیلدیرلمکده اولدیغندن اکا کوره معامله انفاس

٢٤ کانون ثانی ٣٤

ناظر نامه

DH. ŞFR, 94/231

350

باب عالی

داخلیه نظارتی

حضور سامی جناب صدارت عظمی

خلاصه:

ارمنیلرك سكلی برلرنه اعاده لری محل و اتحاد اولنان تبعه یه دائر

اسکان ...

۲۲۵۰۲

۱۲۲۵

معروضه چاکرکیز اریدر

۲۷ ربیع الآخر ۱۳۳۳ تاریخ و ۲۷۰۶۶۴ نومرولی ارمنی قاتلی جلیزه دائر جواب بوردی. اسباب حربیه و وسایله یه بنا اولدقجه بی موقع ایتدیرلمه‌سی اولان قرار و همایون مأموری قدر جلیزه عودت ایتدیرلمه‌سی
مساعده ایلمیوب اورزه بولندقلری سرسفرلرك تسهیل و تأمینی وکیله جلیزه اعاده اشکال و اعاقه ایتدیرمه‌مالت و عودت ایتدیرمه‌سیاك و برلمك اجون مطالب عودت اولونمق تکلیفی
نظر اعتباره آلنوب اشکال و اعاقه لری کلی و قوب اولدیغنك وسیر وسیاحتده سلامت قطعیه بولونمق کیبی جلیزه جلیزه محل جلیزه بالخاصه تحقیقنده و مقدارلری جلیزه
محل و مرکزه معلومات ویرلمکدن حکومه اعاده ایتدیرلمسی ۲۲ ربیع الاول ۱۳۳۳ تاریخلی و ۲۰۵۵۸ نومرولی تلغراف امر ایله و یکیدن اعاده نك بالکز مطالب عودت
اولانلره جلیزه بولونمقدری محل رد کاکان اهمیت و کوجلیلر اشکال ایتمکلرنه دونده بولونمقلرك قطعیا سوء تدبیر اولمقله ۱۰ ربیع الاول ۱۳۳۳ تاریخ و ۲۰۹۴۶ نومرو
و ۱۴ ربیع الآخر ۱۳۳۳ تاریخ و ۲۷۰۷ نومرولی تلغراف امر ایله عودت ایتدیرلمك محل کمانه نه لحاظ معاونت ایدنلرنك معارف سفیری ایله تشویق و تعقیب
تأمین معیشتلری محل و سفیرلرك تحقیقاتنه حریات اجرسی و تحقیقات مذکوره نه دائر هواز بارنك ایصال اولنمقی تاریخ و ۰ نومرولو تعقیب
ایدیلمه استحصال عائد معاب و سکاب ایدیرمکده و زره بولنیه خانه و راهب قاتمکاهلرینك و بولنمه مخصوص عقارلرنك تخلیه ایتدیرلمزك عائد اولمق فلری جهاتده تسلیم ایدیلمه
تاریخلی و ۵۶۹ نومرولو تلغراف امر ایله اجرا اولنمق اوزره بولنمه و تبلیغات دقیقه و تلقینیه نه دائر اشعار بیورلمقدن اولمشدر. استحصال تحریرنك
معاملاتی و مخابراتنه اهمال کلمکده بولنمه و تبلیغات دقیقه و تلقینیه نه دائر اشعار بیورلمقدن اولمشدر. استحصال تحریرنك
اسواق منقوله و غیر منقوله لرك استحصالی و محلده کی مطالبه لرك حیاتی تردد و تحقیق محل عیلیه ایله مأمورینی ویرلمکلری اهالینك تحت استفاده بولنمقلری عودت ایده جك استحصال تحقیقاتی
حقنده همان تخلیه لرك ایتدیرلمه‌سی اجون سلامت یه اعطا ایدیلمه و لوازم ماکن مرکوز ایدیلمه بوده قطعیه بولنمقه و حاضر اهالی غیر منقوله لرك بارنامه لری ده صاحب حقیقیلری و رودنده
بدیرلمکی تخلیه ایتدیرلمك اجون اعاده سی و هیچ برکسنك لحقه و تعلقاتی اعلام اجون ماموره نك ملکه و صاحبلری لازمه و تبلیغات قطعیه جه و حاضر اهالی و مطالبه لرك اصحابه تماما و کاملا اعاده لری
اعلام اتمشدر. شوقدر وارکه محلاتده تعقل ایدیلمه استحصالات ۸ جمادی الاول ۱۳۳۳ تاریخلی قانون توقف موجب تعقیب تابع طوتلمه اولنمق اجون و محل اشکالدن سار عشر اولنمه بولنمقلری تعقیب و تعقیب
قانون مذکورك اجرای مرعیه بولنمه اجون مطالبه لرك ایکی قانونك تشریح ایدیلمه بولنمقلری اهالینك تعقیب و محل اشکالدن سار عشر اولنمه بولنمقلری تعقیب و تعقیب
تابع طوتلمه اولنمق اوزره مأمورینك و صاحب حقیقیلرینك اعاده لری مباشرت ایدیلمکی عرض و اولنور. اولباب اولنور. فرمان حضرت اولنور.

۲۷ ربیع الآخر ۱۳۳۳

۲۸

داخلیه ناظری

مصطفی نعیم

باب عالی
داخلیه نظارتی
غازی و مهاجرین مدیریت عمومیسی
اسکان مهاجرین
۳۳۲۷۵ نمره
خصوصی

روم وارنیلری محکمه‌یه سوق ایتمه‌ک و ایلدرلری و اراضیلرینک کنه‌لرینه تسلیم و اعاده‌سنی حادث اولمه‌مق اوزره مشکلاتنی ازاله‌سی و تطبیقاتنک تأمینی مقصدیله برقسمی اولجه‌ده تبلیغ ایدیلمسی اولان مقررات و تدابیر بروجه زیر تخصیص اولنمشدر.

۱ – سوق و اعاده‌نک انجامی طالب عودت اولانلره حضرت ارزوسی خلافنه کمسه سوق ایدیلمیه‌جکدر.

۲ – مذکور اهالینک بولندقلری مشقت و پریشانی یه محکمه اهل اولمه‌مسی و اعاشه اعتبارینه ضرورت و مشکلاتنه دوچار اولمامسی تأمیناً قبل السوق کیده‌جکلری محلر مکتوبجیلرینه بخابر اولنه‌رق اسکانلری و وسائط اعاشه و نقلیه‌لری و سلامت سیر و سیاحتلری تأمین ایدیلدکدن صکره اعاده و سوقلرینه ابتدار اولنه‌جقدر.

۳ – شرائط مذکوره دائرسنده کلجک روم وارنیلری خانه و اراضیلری تسلیم ایدیلجکدر. شوقدر که بونلرک مواد آتیه‌نک نظر دقته النمسی شرطدر.

۴ – محکمه‌یه عودت ایتمه‌ک اولان روم وارنیلری خانه‌لرینه مسکون مهاجر و مخیر اولارده تخلیه ایتدیرلمسی اولمق لازم کلدیغی حالده و محکمه‌یه اشغال اولنمه‌ق اولنان و یا هنوز اصحابی عودت ایتمه‌مش اولان مساکن نقل اولنه‌جقدر. بونلرک اسکانلری اولدیغی تقدیرده برفاحش عائله‌نک مساعد خانه‌لرده جمعی و بوصورتله ده یه آچیقده مهاجر و مخیر قالورسه بوارده‌کی مهاجرین قرانتینه بولنانلره بوش و یا متروک خانه‌لرده و مبانی محموله‌ده اسکانلری و بوده کفایه ایتمدیکی تقدیرده برطرف مساعد خانه‌لرینه برلشدیرلمسی صورتیله آچیقده براقلمامسینه اعتنا اولنه‌جقدر.

۵ – اسلام مهاجرلری آچیقده قالمامسی تأمیناً اولجه‌دن دکیه غه‌الحاجه روم وارنیلری دخی برمدت موقته ایچون ایکنجی اوجر خانه‌سی برارده اولمق اوزره موقتاً برلشدیرلمکه جائز و مقدور بولنه‌جقدر.

۶ – تکسا و تکلیف کبی مبالغ ایله بونلرک مشغولات و عقاری عائده‌لرینی جماعتده درحال تسلیم اولنه‌جقدر.

۷ – تیم اولنه‌جقدر طلب اولنه‌جق تذکره‌لری حقنده تدقیقات موشافانه اجراسنه محکمه ولیه‌نه و جماعتلرینه تسلیم اولنمه‌لرلر.

۸ – اهالینک ایتمه‌ک بولنانلر خانه‌لرینه مساعدینک ایتمه‌ک حریت و جدانیه‌دن استفاده ایتمکلری خاطرینه سرمبندرلر.

۹ – بشقه‌لرینک تحت ازدواجنده بولنانلر مرتبه‌لر مذهب قدیمه رجوع ایتمکلری تقدیرده بونلرک زوج و زوجه‌لرینک عقد کنیکلرینه تنفیذ اولنه‌رق زوجه‌نک افتراقه راضی اولمیانلر و مذهب قدیمه‌نک عدم جوازی حالده بولنانلره عائد مسائلک فائقه جلی مخصوصه‌در.

۱۰ – روملره عائد اموال و خانه‌لرینک معاملات اداریه‌سی و اموال مذکوره‌نک اصحابلرینه عودتلری بولندقلری تقدیرده بونلرک اجاره‌سی ایدلمه‌سی اشغالی فضولی و قابل فسخ و اخلاصه‌در. بونلرک اصحابلری عودت ایتدکجه اعاده‌سی لازمدر.

۱۰ - مبنی اموال منقول : بونلرک بعضی قسمی تقویه ایدیلمیه‌جکدر . بونلرک بعضی قسمی مثلا بوغدای تصحیح و مایع و یا اوقاف نامه
و انتقال معامله‌سی اجرا ایدلمسی اوزرینه اولان و بونلرک انتقالی ایجاری کذا قضولی و قابل تخمین صاحبلری
عودت ایدیلمک تحت وسیله بولنمقدر .

بعضی قسمی مثلا بوغدای تصحیح و خرنتینه عرضی انتقال معامله‌سی اجرا ایدلمش اولمقدر . بونلرک اعاده‌سی مالک نامه‌لری
موافقت ایدیلمکی تقدیر ده جائزدر . و بو بابده برقانون مدونه وضع و تنظیم . اعاده ایدیلمیه‌جک اموال
صاحبلرینه بدل ایجارلرینک تسویه‌سی ایچون قانونک تطبیقی قدر اداره مصلحت اولمق ضرور ایسه بالجمله اموال
صاحبلرینه تسلیمی وضعیت حاضره‌سی و حسابات تحت دستلری طرفندن علاوه اولنان بر واردی بهد خیلیانه لر تنظیم اولنمقدر .

۱۱ - تحویل مجریه و بر بدل ملاکلرک دخی صاحبلری و ورثه‌لری تسلیمی حاضر و بونلر حقنده دخی
ماده احتیاطنک بنا تطبیقی مقتضیدر .

۱۲ - صاحب اولمز اعاده‌سی لازم کلمه‌جک غائب و رفاه‌کیلر ملاکلر ایچنده بیاکه اولاد و اجرا طرفندن تعمیرات
و علاوات اجرا قلنمسی و یا خود صاحب اولمز اعاده ایدیلمیه‌جک اراضی و زیتونکار مهاجر و متخلف طرفندن زرع
و احیا ایدیلمکی تقدیر ده بو بابده قانون مدونه مخصوص اولمق قدر احتیاطنک تطبیقی ایله برابر عرف و عادت بلده و جرایان
حرایکی طرفنک حقوقی محافظه ایتمک لازمدر .

۱۳ - روم وارمیلرک محاربه بولنمدیغی اثنای عودتده مسوده و اعاشه طرفلری حرب تخصیصاتنه تحویل قلنمقدر .

۱۴ - سنه‌ی یوقدر . روم وارمیلرک و قوجه‌لرک سوقیات مقدار عمومیسی حقنده مطالعه‌ی آبری آبری کوستریلمک
شرطیله نفقه‌لرنه تخصیصلر و رحل معامله‌سی و بعدما طرابلس اوستنجی و هولنجی کونلرنده دخی اولدیغی کبی
طرفنده نزوله نه مقدار لزومی روم وارمی موجه اولدیغی و انجق تخصیصلر اشعار قلنمقدر .

۱۵ - سوقیات صرف و اخذ آلنان تخاصه‌لر صاحب عده و عمانی خارجنه چیقمسه بولنان روم وارمیلر اشعار
و خبر ویریلمک ایچون ایلیه حقدرلر .

[illegible] و [illegible] ایفای معامله‌سی اجرام اولنمسی تعجیل بیورلمق

راجعه نامه‌سی

[illegible]

۱۸

دائرهٔ صدارت امور اداریه قلمی

اوراق نومروسی	مسودی	تبییضی	٥		قلم نومروسی
١٢٢٥	[illegible]				
قلمه تاریخ تودیعی	تاریخ تسوید	تاریخ تبییضی	عدلیه و مذاهب نظارت جلیله سنه	٢٥	مقابله ایدنلر
٢٤ [illegible]	٢٥ [illegible]	٢١ ٢٦			

١٩ [illegible] تاریخلی و ١٨٨ نومرولو تذکرهٔ دولتلرینه جوابدر مملکت داخلنده
بر محلدن دیگر محله نقل و تهجیر ایدلمش اولانلرك تکرار مأوای قدیملرینه عودتلری اسباب
و وسائلنك استکمالیله بونلره عائد اولان جهت عسکریه نك و مأمورین ویرلی اهالینك
تحت اشغالنده بولنان اماکن و مساکنك تخلیه ایدیلرك اصحابنه اعادهسی حقنده
ولایات والویهٔ مستقلهیه تعمیماً واقع اولان تبلیغاتی و اشخاص مذکوره نك ٩ [illegible]
تاریخلی قانون موقت موجبنجه تصفیهیه تابع طوتلمش اولان اموال و مطلوباتنك اصحابنه
تماماً اعادهسی قانون مذکورك الغای مرعیتی ایله بو بابده تأمین مقصد ایده جك
دیگر بر قانون نشرینه وابسته بولندیغندن بو خصوصك دخی استکمالنه مسارعت
قلندیغنی حاکی داخلیه نظارت جلیلهسندن جواباً کلن ٢٢ [illegible] تاریخلی و ١٢٢٥
نومرولو تذکره نك و ملفوفنك صورتلری مطویاً صحبه دولتلرینه تسیار قلنمش [illegible]
[illegible] قلنمش افندم .

بر موجب اشارت علیهٔ حضرت مستشاری

BEO, 341055

351

٥٠

انقره ولاتینه

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

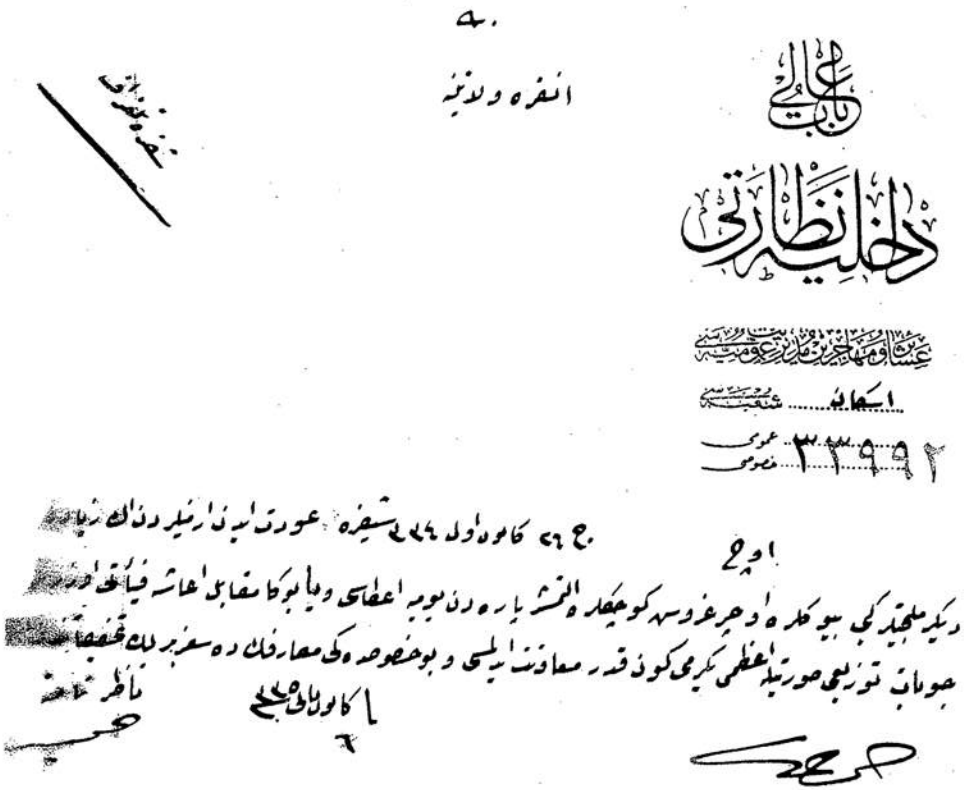

اسکان شعبه سی

عمومی / خصوصی ٣٣٩٩٢

شفره تلغراف

ج ٢٦ کانون اول ٣٣٤ شیفره عودت ایدن ارمنیلردن اك زیاده

اوچ

دیکر ملجیلر کبی بیوکلره اوچر غروش کوچکلره التمش پاره دن یومیه اعطاسی و یا بوکا مقابل اعاشه فیأتی اوزره

جوبات توزیعی صورتیله اعظمی یکرمی کون قدر معاونت ایدلمسی و بو خصوصده کی معارفك ده سفر برلك تحقیقاتی

١ کانون ثانی ٣٣٥

ناظر تاجه

352

خارجیه نظارت جلیله سنه

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه : ٧

عمومی .....

خصوصی ١٦٢١

دولتلو افندم حضرتلری

مقری کوینده کی اسلام خانه‌لرندن آلنان قیزلرك اسامی ومقداریله کیملر طرفندن آلندقلرینه وقاچنك ولی ووصیلرینه اعاده اولندیغنه دائر تنظیم واستانبول پولیس مدیریت عمومیه‌سندن باتذکره تودیع اولنان لیسته‌نك صورتی حصول معلومات ضمننده لفاً تسیار قلنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرتلرینه اولور

[illegible]

١ ربیع الاول سنه ٣٣٧ و ١ کانون اول سنه ٣٣٤

٢٦

داخلیه ناظری نامه

مختار

[illegible]

HR. SYS, 2569/1_62

دائرهٔ عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه :
عمومی .....
خصوصی .....

صورت

جدتمی دیاره اولاد دعوی حفیظه خانم نک قیز اولمغله
و ذات قزلر اساسیه

۱	مقدس کوزه جوبزلان محله‌سنک اسناسیو جاده‌سنک دیشی عاطف بلاغچه‌سی خانم	۱	مزبوره اورمان مأموری ارمنی ملتندن مقتول دانف نامنده‌کی ده خانم مومایه‌لرنک نزدنده اوتوز غروش اجرتله جهت ایستهایه ده اجزاء مقصود دافعه تسلیم ایدیلمکله و آرینده
۲	مقدس کوزه ذیتونلان محله‌سنک بدری حیفا بک	۱	آرابان مومایه‌لرنک نزدنده درت ماه اقدم بولنمه اولان ارمنی ملتندن جلدی اوغلی یاشندن مزبوره آرابان و اسلام اسمایه اولاری قیز حال فراره ده اولوب هنوز بولنمامشدر
۳	مقدس کوزه جوبزلان محله‌سنک قره‌غولی سوقاغنده دیاربکرلی والی اسبقی حاجی خالد بک	۱	ملک مزبوره اوزه‌ینده آجه‌جیقم ده ملاطیه‌لی عثمان کریمی اولوب بهاسی مقدم قاوید جالشدیغی جهتله مالک والیوم مومایه‌لرنک نزدنده بولنوب مزبوره موجب اختلافدر ملتشده ده مسلم اولدیغی آکلاشیلدیغندن طرفندن آلنامسه والیوم مومایه‌لرنک خانه‌سنده در .
۴	آیا ستفانوس مقیم مقدسکوی اعاشه مفتشی نصوحی بک	۱	مومایه‌لرنک نزدنده بولنان ارمنی ملتنه منسوب قیز بالذات امر و نفاذ واسطه‌سیله ارمنی پطریقخانه‌سنه تسلیم ایدیلمشدر . الیوم اوراده در .
۵	مقدس کوزه ساقزآغاجنده واقع اسکدار جاده‌سنده واقع ذاتنه مکتبی اتصالنده نفیس افندی رغازیسی صاحب امتیازی ابراهیم زاده رزیک	دیرشیه ۱	مزبوره یاشدیرمالی اوده‌سکر یاشندن و سکز سکز بجه‌یه مقابله خصوصیتله اتیکه دختر عبدالله طالب اورزیه طاوه‌دوغی تاریخیه بر بجه‌سی مدیرنه اعزام قلنمشدر .
۶	مقدس کوزه یکی محله ده حاجی ملته حاتم	۱	کامد مزبوره طرزنده وارمنی ملتنه منسوب اوده‌درت یاشندن موته‌یایسه ده اکرچه ذاتنک عساکری طرفنده خانه‌ده بولنمه اوزره مقدس کوزه ارمنی کلیسانه دریلسه کلیسا ده پطریقخانه‌یه کوندرلمشدر .
۷	مقدس کوزه جوبزلان محله‌سنده یاقهسوقاغنده شفاف نظارت قهوه‌خانه‌سی عادی رضا بک	۱	بختیار مزبوره حقنده اختلاف حاصل اولمشدر ده ملتی حقنده نتیجه تحقیقاتنه اندرون طوروغود قجه‌سی اهالیسنه سلیمان آغا کریمی وطنده یاشندن مسلم اولدیغی آکلاشلدیغندن مومایه‌یه اعاده ایدیلمشدر .
۸	مقدس کوزه جوبزلان محله‌سنده اغرلی شفاف باسمه‌جی راحه‌بک	۱	علیه مزبوره‌نک ملتی موجب اختلاف اولدیغندن نتیجه تحقیقاتنه جلبانکی جوشدن کریمی واوه‌لیکی یاشندن اولدیغی آکلاشلدیغندن مومایه‌یه اعاده ایدیلمکله خانه‌سنه تسلیم ایدیلمشدر .

وزارت عظمی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه :
عمومی .....
خصوصی .....

٩	مقدم کوینه ساحل بویله خانه خانه‌ده محرر سنه‌ها پاشا	١	عایشه	مزبوره قره‌حصار شرقیده طوقوز یاشنده وفات ایتمکله اناسنه نزدینه والده‌سی اولوب مسلم اولدیغی آکلاشیلدیغنده پاشا شاهزادلرینه خانه‌سنه ترک ایدیلمشدر .
١٠	مقدم کوینه جوبزلی محله‌سنه جوبانه سوقاغنده صیواجانه خانه‌سنده اوزده‌کوبری اشراقنه مصطفی‌یه	١	حسنا	مزبوره‌نک ارمنی ملتنه اولدیغی بیانه ایدیلمشده مومایلیه کریمه‌سی اولدیغی آکلاشیلمغله اعاده ایدیلمشدر .
١١	مقدم کوینه زیتونلق محله‌سنده دیرنموللو خانه‌ده مقیم اکلن نزدیغ خانه‌سی عجائب افندی	١	عایشه	فرانسه عساکریدن ارمنیلر طرفنده خانه‌سنده قتلانه مزبوره‌نک حامل اولدیغی تذکره عمایه‌سی تدقیقنده اولدیغی مسلم اولدیغی آکلاشیلدیغنده سنه مقابلنده مومایلیه‌نک تسلیم ایدیلمشدر .
١٢	مقدم کوینه جوبزلی محله‌سنده مقیم والطلق فوزنه تخدیم ملازم محمد افندی‌نک	٢	امینه دیگر فاطمه	امینه و فاطمه مومایلیه خانه‌سنده فرانسه عساکریدن ارمنیلر طرفنده آلمنه ایسه‌ده تبعه تحقیقاتنه مسلم اولدیغی آکلاشیلدیغنده امینه‌نک مقابلنده دیگری کلیسا طرفنده طوغدیغجه مومایلیه تسلیم ایدیلمشدر .
١٣	مقدم کوینه قاراتالانده باغلیانق محرانه سوقاغنده دیشارت خبانیت محکمه‌سی اعضاسنه‌راحانه بیت	١	اقبال	مزبوره فرانسه عساکریدن ارمنیلر طرفنده خانه‌ده جبراً آلمنه ایسه‌ده جلبنده مسلم اولدیغی آکلاشیلدیغنده مقابلنده مومایلیه ترک جه تسلیم ایدیلمشدر .
١٤	مقدم کوینه جوبزلی محله‌سنده بحاجی سوقاغنده خرزی‌نک خانه‌سنده مقیم قاقمام نقاعدسی ابراهیم بیک	١	عایشه	مزبوره‌نک مقدم‌سنده اولوب ارمنیلر و فرانسه عساکری طرفنده خانه‌ده جبراً آلمنه ایسه‌ده مومایلیه‌نک مقابلنده اعاده قلمنه دستوری نشانیسی بالقچی نقودینه نزدینه بولندیغی وکلیسی آطه‌لی اولوب اسمی اولفادر . یکدی یاشنده در .
١٥	مقدم کوینه جوبزلی محله‌سنده اسکی تلفان سوقاغنده قلاچ چیرانق	١	نعیم	مزبوره خانه‌ده ارمنی و فرانسه عسکری طرفنده جبراً آلنارق مقدم کوینه ارمنی کلیسانه تسلیم ومذکور کلیسانه ارمنی یطاقیغنه سوق اولنمشدر . کذلک اوزده‌ده جبراً کریمه‌سی واده‌داچ یاشنده بر مسلم اولدیغی بیانه ایدیلمکده در .
١٦	مقدم کوینه زیتونلق محله‌سنده ٥١٠ نومرولو قهوه‌جی محافظ طاهرینه بیجی بلوک قومانداناً محمد نوری افندی	١	امینه	مزبوره ارمنیلر طرفنده آلنارق مقدم کوینه ارمنی کلیسانه بالاده تبلیغ ایتدکلری اسوم مذکوره ارمنی یطاقیغنه بولونمقده در . کذلک عسکر محمد عینده کریمه‌سی و بر مسلم اولدیغی ادعا ایدیلمکده در .
١٧	آیاستفانوس مقیم یوزباشی رقصه قومیسیونی اعضاسنه لطیف بیک	١		مومایلیه ارمنی ملتنه منسوب فقط احد ایمنه زوجه مطلقه‌سی ایسه حسب الطلبه مفارقتدن صکره آخر کمسه‌یه ده بولندیغی محل لطیف بک طرفنده ایتفاذ ارمنی پاپاسنه بیلدیریلمسه و تحقیقه ایدیلمکده بولندیغی

احمد رمز

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه : ٢

عمومی

خصوصی ٢١

خارجیه نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

٢٢ کانون اول سنه ٣٣٤ تاریخلی و ١٦٧١ نومرولو تذکره یه ذیلدر . ارمنی قیز و چوجقلری حقنده
شمدی یه قدر یاپیلان معامله یی حاوی اولوب استانبول پولیس مدیریت عمومیه سندن باتذکرهٔ جوابیه تودیع
اولنان اوچ قطعه لیسته نك صورتی حصول معلومات ضمننده لفاً ارسال قلنمش اولمغله اولباب امر و فرمان حضرتلرینه دائر اولور

٥ ربیع الآخر سنه ٣٣٧ و ٨ کانون ثانی سنه ٣٣٥

داخله ناظری نامه
مستشار

صورت

مراکز دن کوندرلن ولیسته ده اسامیسی محرر اولیان اهالی اینای مقدمه

آدی	افاداتلری	جریان ایدن معامله
۱ - افاداتلری یان	شرزاده باشه قلدیجه سنده بولنماده کری جاروسنده ۲۸۶ نومرولی خانه	مزبوره خانه جدیده نقل اشغال و اهل نقل رکاب جنجه بنه سی سادام ایتیف طوریلیاز تسلیم ایدلشدر .
۲ - شالرئیس	جنکلکوینده یکیباشی رضا بکک خانه سنده	مزبوره بلدیه خانه یه تسلیم ایدلشدر .
۳ - اینه نام دیکیجیلرده	قوم نسوده قولاقدر خاغنده قدر غنه خانه سی مأمورلرندن علی بکک خانه سنده	مرقوم بلدیه خانه مأمورلرندن کیفورد افندی یه تسلیم ایدلشدر .
۴ - اردسیامه	اسکدار ده آیازما محله سنک طولوبه زخاغنده بسه نومرولی خانه ده نسه فاسکن خالده خانم زرنده	بلدیه خانه یه تسلیم ایدلشدر .
۵ - ایسوهی	قاسم پاشا دره جیق زخاغنده ۷۷ نومرولی خانه ده یغم بوزباشی ویسل بکک خانه سنده	بلدیه خانه یه تسلیم ایدلشدر .
۶ - بختیار ، شایسته	اسکدار ده سلیمیه محله سنک انکه زخاغنده ۷۷ نومرولی خانه ده ساکن فاطمه جمعه بکک خانه سنده	مزبوره لر بلدیه خانه یه تسلیم ایدلشدر .
۷ - اوبانوسه	اسکدار ده آیازما محله سنک ۷۷ نومرولی منزلنده سناجاق ساکنلرندن باشی صرفهی افندی خانه سنده	مزبوره بلدیه خانه یه تسلیم ایدلشدر .
۸ - سانیلشه مریم	. . .	قاضی کوی اینی کلیسانه تسلیم ایدلشدر .
۹ - اسکوهی اونیک ولد مذبوح	. . .	سلانسنده اون اینی کلیسای رئیسی باسه پاپاسنه تسلیم ایدلشدر .

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ

اسمی	اقامتگاهی	جریان ایدن معامله
ماریام بنت اغوب لوسیه بنت اغوب	. .	استانبول بطریقخانه سالورلرندن ویرلان قدیمی تسلیم ایدلمشدر .
مقدونیه نوارت آنا	. .	قاضیکوی یکی محله اینی کلیسانه تسلیم ایدلمشدر .
زاروهی	نشان لماشی رادیو محلسی نشریاتچی یوزنده ۸۰ نومرولی خانه ده یغم یکباشی حمید صبری کبلک خانه سنده	بطریقخانه یه تسلیم ایدلمشدر .
سانوسه	. .	ارنجان ریاجرلرندن سلیمان اغلی محمد ایله ۱۶ سرمایه‌لی شرکت تاجرانه‌سی اشتراکیله زرتیله صیدیاسنده ورود ایتمش اولان مزبوره اینی خسته خانه‌سنه تسلیم ایدلمشدر .
ارسانوهی	بشکطاشده سرنجیلر یوقوشده ساکنه	یکی قیوانی کلیسانه تسلیم ایدلمشدر .
لوسیه قره بنت کوره جیان	فاتحده صوفیلرده بخارلرن اسماعیل افندی زنده ساکنه	بایاسنی فالوستایله قولاص سرکزاقیدیله تسلیم ایدلمشدر .
اودونات ولد آرسناقه	. .	سرقت سائرسنده طوریوب اقامتگاه تعیین ایدلمایوب اجرای ایزیت ریاجرلرنده طاوردیغی یاشلانده اولان مرقوم بطریقخانه یه تسلیم ایدلمشدر .
اسماعیل	بیلک دالابنامنده	مؤسسه مذکوره دن اینکلی شبرلی اولوب کونه بلسه اولان اسماعیل حیدر اینی اولدیغی بالتحقیق اکلاشلمغله بطریقخانه یه تسلیم ایدلمشدر .
هوریسیا بنت فالوسه هوریه بنت فالوست	فاتحده خواجه محالله‌سنده یرسانه زنانده ساکنه نبده یولی فاتحمحاله متوفی سلیم سرخانده خانه سنده	ایکیسی ده بطریقخانه یه تسلیم ایدلمشدر .
سلیمان	صوفیلرده محله سنده بشتاجی زنانده خواجه دیمیرلک خانه سنده	بطریقخانه یه تسلیم ایدلمشدر .

آدی	اقامتگاهی	جریان ایدن معامله
تره زیفا	صاری یارده صاریرن جاده سنده نفیسه خانم نزدنده	بطریقخانه‌یه تسلیم ایتدیلر .
زاطه بنت غبور	سلطان سلیمان قانونی مکتبی باشمعلمه‌سی امینه خانم نزدنده	مذکوره‌نک اسلام اولدیغی قادینلر جالسته‌ر جمعیتی اسلامیه‌سنه ۲۸ کانون اول ۳۲۶ تاریخ و ... تذکره سنده بیان ایتدیکی تحقیقاته اجرا ایدلمکده در .

[illegible]

HR. SYS, 2569/2_9-12

DH. ŞFR, 95/85

354

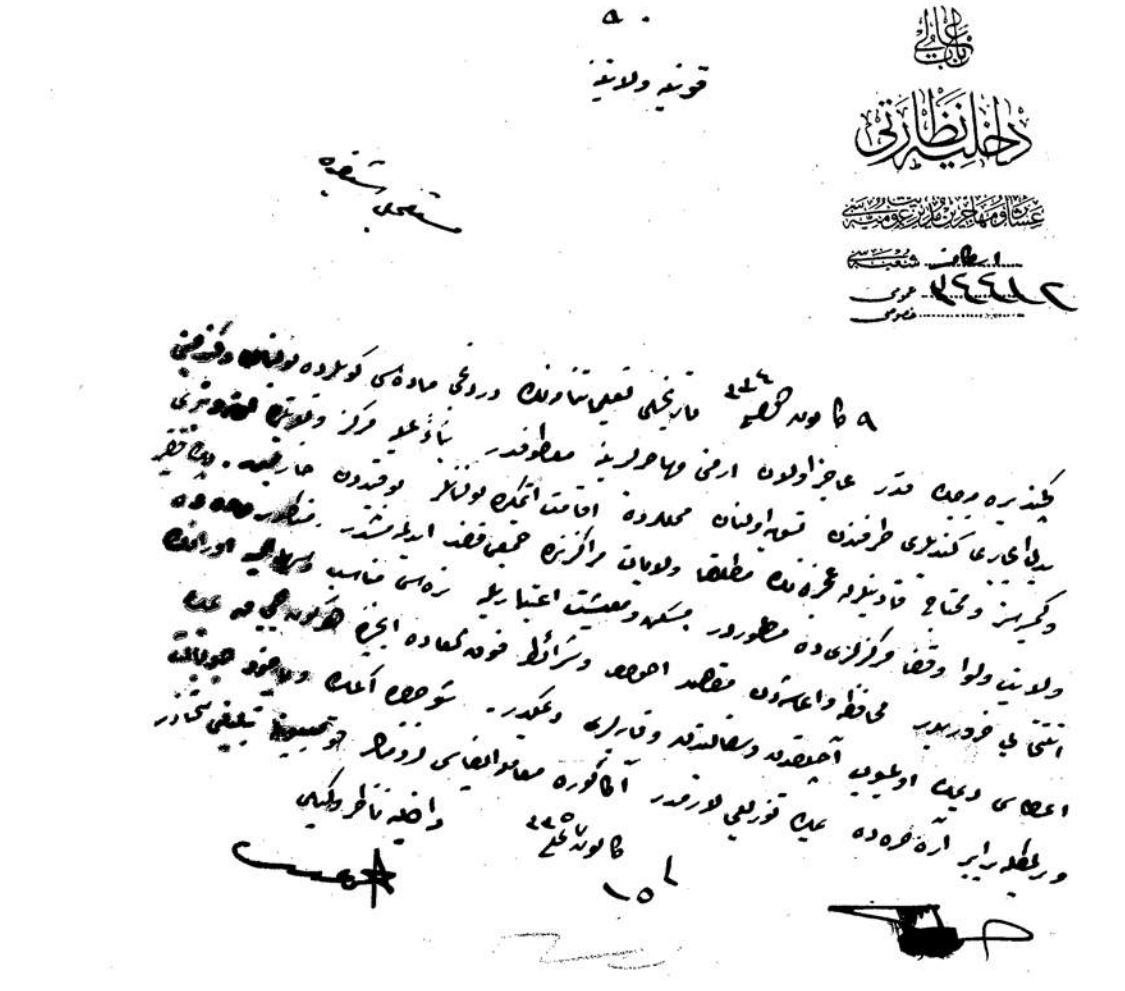

DH. ŞFR, 95/130

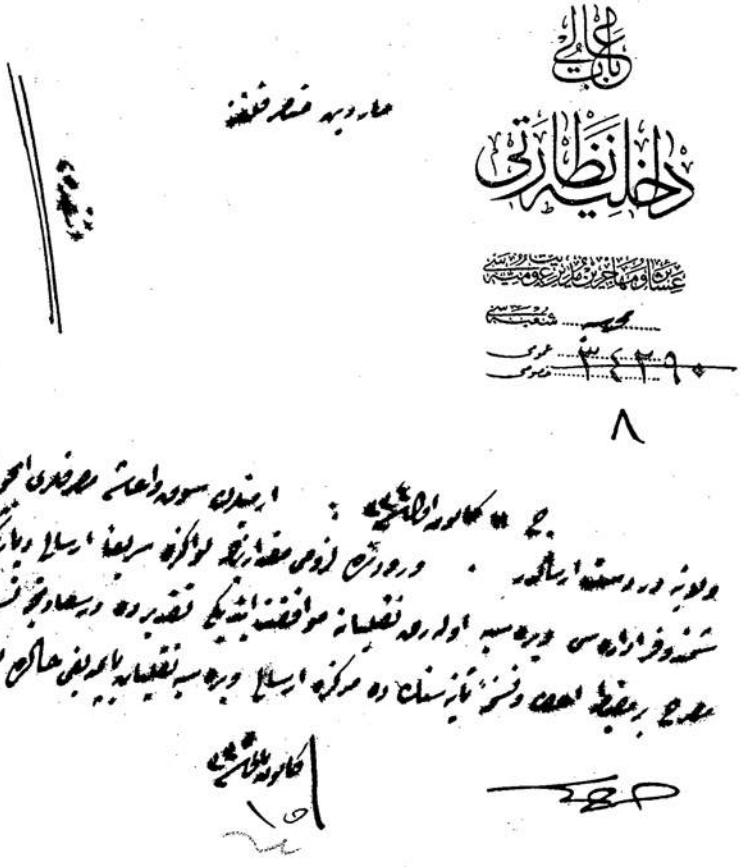

DH. ŞFR, 95/137

باب عالی
داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی
۲ شعبه
عمومی ....
خصوصی ....

٥

(شیفره)

ادرنه	ولایتنه	سیواس	ولایتنه	~~عسیر~~ متصرفلغنه	
ارضروم	«	طربزون	«	قره‌سی	«
آطنه	«	قسطمونی	«	~~قدس شریف~~	~~«~~
آنقره	«	قونیه	«	قلعهٔ سلطانیه	«
آیدین	«	معمورة العزیز	«	منتشا	«
بتلیس	«	موصل	«	تکه	«
~~بصره~~	~~«~~	وان	«	قیصری	«
~~بغداد~~	~~«~~	~~یمن~~	~~«~~	قره‌حصار صاحب	«
~~بیروت~~	~~«~~	اورفه	متصرفلغنه	اسکیشهر	«
~~حجاز~~	~~«~~	ازمیت	«	ایچ ایل	«
~~حلب~~	~~«~~	بولی	«	کوتاهیه	«
خداوندکار	«	جانیک	«	مرعش	«
دیاربکر	«	چتالجه	«	نیکده	«
~~سوریه~~	~~«~~	~~زور~~	~~«~~	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	
				ارزنجان	متصرفلغنه

تعمیم بتدبی بده ۲۱ تشرین اول ۳۴ و ۵ تشرین ثانی ۳۴ تاریخلی تلغرافنامه‌لرده ده اشعار اولندیغی اوزره دائمی ایتیلافک امنی جماعتی تشکیلاتی اولان یرلرده آثار تسلیمی اولمیان یرلرده حکومتجه تحت امنیته آلدرله معلومات اعطاسی تعمیماً تبلیغ اولنور.

۲۸ تشرین ثانی ۳۴
داخلیه ناظر وکیلی

تحریر

این قوه‌لرینک عثمانلی ایمپراتورلغی آره‌سنده‌کی خوفناکلری قوه‌لماده تکرار و توسیع ایتمکی اوزرینه عقل ذکوردن قورتارلو
بیله‌جک ایشلردن اوزره حکومت عثمانیه قاتی اولاره و فعلیده و کمالات عثمانیه‌ده‌کی تشکیلات سیاسیه‌ده و عثمانلی جنسیتنه
قابل تألیف اولمیان کلاز اختلطاتلری اجتناب ایدر انواع جنایات مجبور ایتمه ایچون اولقدر بو قاعده خلافه ذکر ایدیلمه
ایدی تاکه رازی اوردیانک مشهور شهرلرنده بولنان و قوه‌لرنده نظم معاونت بولنان قوه‌لر ایدی بر طوفه کیزلی کیزلی سلکلی
حالت بینلنه جیلمیه چالیشه‌لر اول وکله مقدمه‌کی اینت و عثمانلیده استفاده ایدیلن بر طوفه کیزلی کیزلی سلکلی
بر بیا و بواد انقلابه دوشوریه حالنه کیرتلدی و دیکر طوفه‌نک نظم دولت ایدیلن فعالیت و سعی ایدیلن کرن داخلی
سلکلنه کرن کمالات اجنبیه بولنلدی فاتح و یا کوچلک اولاریله یاشلرنده بعضلری نفکلری بولنیجه حالده و شمه اردولرینه
کدیلن یالنمن مخاصمه اشتراکلری و بوکا موفق اولمایلدی بونلر حسابنه جاسوسلر ایلدی و کلکلنه یاشلرنده دیکر باشه ترتیبات
و تدابیر اختیار اولنمشدی که — حتی جدیده بیه اوزاقه اولاره و احداث ایدیلیه کلاره حفظ و محافظه ایچون بوکا و سلکه
بیقیدی ایدیلمشدی — و بعض اوقات حرب قفقاسی چکلنده روسی اردوسنه بیتدالنی ایچون و کم اهمالی بطی و تابعیت عثمانیه
حاز ایدیلدیکی بولنه جدلرده و اند تبعیه، موسه، ارمنی طوبزوزکی روسی استیلاسی آلتنده کلاره اهالی سلمیه
فاتح تاریخ انسانیه بو آزقه شالاری اولمایه و هر صاحب وجدان فاعلاری قاتی بوره رجیلر لعنت بجور ایده جک اولاره
انواع قتل، مظالم و شایع ارتکابلری حالت عثمانیه‌نک غایتاً استیلاسی ایچون و کمال مذکوره اهالیسنه نفرت و بغض
عداوتی اثاره ایتمه اولیغنده بر طوفه اینت و اسباب تمکن حاصل ایدلمه و دیکر طوفه‌نک اهالی اسلامیه طوفه‌نک خصوصاً
مقابله ایلمی کیفیتی دیمیه نظر ایدیلدی بولمه بایلوب بر حالت طوریه مداید دریه‌لمه نقطه‌نظرلری اهالیسنه و سلکه مدیده اسلامیه
ایدلمی تقبیل ایدی. بالطور بولمه بایلوب تمکن سلامتنه بلکه وطن قاتی سوریلمی تخمین ایدیلمه طایفه
کدیلمه سلکه جدیده‌کی ایدیلمه علی العموم تعمیم ایدلمی و شوکلاز فاکلاتلرنک قوه‌لرنده قفط ایدیلمی عمایه بد عد
ایدیلمه مقاصدی استحصال ایدیلمه نمایه تشاند اولاره حرکت ایدیلمه و حربک بدیه‌سی بولنه بولنه کشاف ایدیلمه
ایدیلمه ایچون کمیسنک بتیاحدی تمکین قوه‌لرینه ایچون حالت اجنبیه بولنمسه اولمی و حربک بدیه‌سی بولنه بولنه کشاف ایدیلمه
اولمه حقنی آره‌سنده عدیده و عجیبه ترقیقانه بولنه قابل اولمسی و قابل اولسه و قاعده بیله ایدیلمه حقیقتاً
قوه‌لرینه نسبتی و بعض اوقات اختلطاتلری سلکه اولوب اولمیلنت و فرصت قاتیشنه حالت قاتی حالت ایچنده بیلی عدیم
الاحاطه بولمی و بر خاطره ایچون کوچیه بر قوه‌لرن ایردوی اولمه و آیرمه آتش سلطه یاپه‌بیلدیکی نظر اعتباره آلنیسه
تمکین سلامتنه en masse نقطه‌نظرکه خورنده شبه قالملاز. تمکین سلامتنه سلکه کلاره عد قصد و باعث
حد قاطعه ایلیکی کلی خاطره اید اجل ایلیه تحقیقاتی بیرسنده، مأسفانه اکثریتسه اولمیغنده حالت حاضره تدبیر مذکوره
طولاییله نظر اولنمدن تلویه اضاجلیه سکه و یاولریه عودتلری ایابنه اشتغال کلی کری و جمعیت نادر ایدیکی تشبث ایلیکی

وستدی بر دلیل بیکلدیغی ایچون سلاح و مهمات قوه یلدیز یاپلدیغی کبی تهیه اتمسنه تعقیب ایدیلیه مقصد مخالف اولدیغی حالده
ایدیلمه شخاصلر شدیداً دوچار مجازات ایدیلدی خاطرلنه گلدی. بالجمله تکذیب اجراسنه کیرشلدی دیوبند توقیف و دیوانه
حبسه تسلیم ایدیلدی محاکمه ایتدیکده بولنمشلر. حالبوکه انبوه تهیه کیفیتنده بولنمه نکلده قانونی انواع اسناداتده بولنمقده و اسناداً
ایی بتاب حبسه اولدقده بر تدبیر تعقیب خاطرلنه دفعلرینه سوراستمالرندن طولایی بونه بعض سوء فهملی خاطرلنه آنلردن
اخبار ایتمکده در. فی الحقیقه ارباب ولایت معلومه و مقتضیه ده اسلامه قانونی بر قاریده تعداد ایدیلیه جنایاتی ایفاعه
اینکلری حده دهشتلی حیات انسانیه عادی اولوب آیاندی واطسه بایدیرمقلری بر پاغاندار و نشیبان مراتب
حقیقتلرنه تمایل واقف اولمیاب زوالت اعمالی انجامیسه و اوریده بیلمه لوحی نزکی ظالم و اینی نظالم کریکه
باشلدیلر.

سوری شتابه دقتکه ارنی قوزلری اوزه دیزه کیدیرلر سوسیال دیموقراتلر سوی دیرکلرنه اوریاده کی بر قبیل یازیلر ایله
بلیغ نابسانده بولنمشلر وحتی معلوم قوزلرینی بر اختلاطی سوسیالیست قومیتی کبی "internationale" اوچلی
اعتقادی عولنمشلر دوکی وقوعات جاریه عالمده استفاده ایدیلیه ارنی اختلاطلری نفسندیه اورتمه ایچون جانب سوسیالیستلری
نزدنده اسکیدن بری سوسیالیزم افکاری خادم بر پروپاغاندا کبی حرکت ایدیلدیکی کبی یاپیلیه عطف ایدیلدی غرب و آریقا
قوجه کونکوف با تماماً سلب وناجود اولمقده بر قسم کوبا سوسیالیزم اسمنه تعبیر کبی یاپیلیه عطف ایدیلدی و آریقا
افکار عمومیسی اغفال ایتمک وکذلک حقلرنده اولان انتقاد و اعتمادی سوء استعمال ایدیلیه انواع شقاوت و ظلم و جنایتلری
جانب دموقراسیه خاورنده بر سوسیالیزم اختلاطی کبی کوستریلمکه قصداً توجه اولنمشدر. فقط هیچ شبهه یوقدر که بر سنه قبلی
عالم نتیجه قانعه حاصل اولمیجقدر. بلکه سوسیالیستلر حادثه سوسیالیستلر دیمکه خوشلرینه کیدر ایدیلر. شویله که: اکر بونلر ایجاد ایدیلمه حادثه سوسیالیستلر اولسه اولمایدی بوکونه قفقاسیه تشکیل ایدیلیه این حالده سوسیالیست
بر جماعت شخصلر دیرلدی لوکیلدیلر. حالبوکه بو خاطره دموقراسینه ان حاجی دشمنلری یعنی جزاً تمثیلیه آلمنه و دولت
ایدیلمه وقاعه هیچ نسبتی اولمایه بر اختلاف شدیدی اختلاطلرده تماماً نظر تاسیس ایدیلمیلر تلاو حرکت ایتمکده وکذلک
حقیقت وحالیه خاوره دمیلیزم سیاستی تطبیق سعی اولنمقده در. بنابرین این قوزلرینه نزدیک تفاصیل خسه بیتید
بوقدر جنایات شنیعه ارتکاب اینکلری بوکونه اورده در. زیرا بوکونه زمان افکار عمومیسی بر زمانده اسلامه قانونسز انواع
کوستریلمه وعدالت الهیه بر اغفال شنیعه سی اولان عکسینه رایورلری ایدیلدی یقیناً ثابت اولمه دکم قسم کلیسی
ظالم و جنایات ارتکاب ایدیلمه و بر اغفال شنیعه سی اولان عکسینه رایورلری ایدیلدی یقیناً ثابت اولمه دکم قسم کلیسی
قفقاسیه اجزاً تشکیل ایدیلمه استعداد قازانه ایدی. فقط اهل حیات ایکده بولنمه جایلرنده شخصی اولدقلری مجازات دوچار ایدیلدیلر
مقلی تمهیدنه دیرلدی ایچون.

تحریرات

صحیفه ۱ — ذیلاً — «این قوه‌زرینک آلات و مکاتب اختلاطیه» عنوانلی ایله راجع نظارت جلیله‌ی طرفندن نشر ایلنه‌ان نفیس

رساله سلطانیه

۱ — شهرت جهت روسا سنه «آتزانیک» ده صاحب خاطراتی نابل کنده ایله بازیسه اولدیغی سرگذشت

قسمنی حاوی «صحیفه ۷۰» «آتزانیک» شو خاطراتنده جهت زیبانده، جهتلک فعالیتنه وایضاحه

ایدکلری قلمده بلا ریوا تحت ایلکده‌در.

۲ — قفقاس والی عمومیسی «غالیچیه» ده ۱۸۹۸ ده جهاده تقدیم ایتدیکی لایحه‌سنک «صحیفه ۴۶»

ایشاره‌ی قسمنده این آلاتنه وقوغلاری و «اجیانیه» سیوده «زیبانده» واین مکاتب ایدایسنده

تعقیب ایلیه مقاصده‌در. قفقاس این مکاتبه‌ی، جهاده‌ده خیلی وجهاتنه خادم اولمقده زیاده سیاست ایله

اشتغال ایدیه‌جکیات جهتده وداره‌ده دور و دراز تحت ایلکده‌در. واین آلات فاتیه‌ی تکرار تدابیر اتخاذی ایجاب ایدیکنی

دیمایه ایلکده‌در. «غالیچیه» این آلاتنه تحت ایلکده‌ده بیوکدکه «ایلیان قیاسنده تقلید مکاتبنک قدیم

استقلالنی تکرار تأیید ایلکده‌در. شوراده‌که تحصیل کوریسه اشغال ایله سلک رشیانی تخلی آده‌سنده

یک زیاده‌در. کوزیلر اهالی برخصلتنه قویلمالدر. بوحرکتک شوده وحکمده شباب واین مکاتبنک ایله مالک اجنبیده

بولنان اختلاطی قویلمالدر.»

۳ — بالخاصه جنوبی شرقیه «خانقیوزیه» قدرتنک شعبه‌سنه قوزیم ایتدیکی بیانامه‌لرده بیک عیناً «صحیفه ۶۱»

مندرجه بریانامه‌ده اوریاده حکمت عثمانیه علیهنده بایلیه بریاخاندالرده قومیه زیبانده وشعبه‌لرک ایاز

ایده‌جکلری فعالیته تحت ایلکده‌در.

۴ — تبلیسی روسیه قونسولسنک «کاوه» اولنجه تاریخلی راپوری «صحیفه ۷۷» موکلیه اشبو یورده «تبلیسی

دولتنک شایعه وقتنه جولانه بریده این اختلاطجیلر اولمه» «خانقیوزیه» ده دولتیه مذکوره داخلنده صورت داخلده

ایاز فعالیتنه» دیکدنه حکم جهتیه مذکوره حقده معلومات کافیه ویرمکده‌در. شاه «تبلیسی ایله بنکده یوزبلک

اعضانک داخلی بولنیغی جهتیه مرکز اداره‌سی «موسه» سوزنده ظاهر. بو تشکیلاتک بکلری قومیه یوز تالی قومیه

وسکاز غوره انقسام ایلکده‌در. «خانقیوزیه» جهتیه داخلی بولنان اعضادن شهری شهرای جهتیه قاصه‌سنه اوتیاره‌ده

برغوشه قدر پیلیز تأدیه بولوردر. بونده طوبلوبد جهتیه مذکوره‌نک بالکز تبلیسی دولتیده شوی بیک ای بیک بسیوز لیرالق

واردات سالک اولدیغی ظن ایلکده‌در. بوجهتله شرقیه وقومیه طوبلوبدیغی آخره جهوره دوکه «خانقیوزیه»

٥

محمد مسلم

صحیفه وثائق

غروب قلمی « نه کوندرلمکده و قلم مذکورجه « اسوچره طاشناقسیت هیئت عالیه‌سی « مقدراتنه کوره صرف ایدلمکده‌در » دیور
تبلیس روسی قومنلوسنک ۱۹ سرین ثانی ۹۱۴ تاریخلی و « ٦٤ » نومرولو دیکر بر راپوری : بونده مومی الیه قومنلوسی
« طاشناق » قومیتنک مقدراتندن بحث ایدیکی حرده « طاشناقسیون جمعیتی قارقارده قتل اولنان ایکی ارمنینک انتقامنی
مسلمانلردن آلمق و مملکتده قاریشیقلق چیقارمق ایچون فرصت بکلدیکنی حکومته بیلدیریور .

٥ — چیزلرک صورت تشکل و اداره‌سی حقنده قومیتلرجه ترتیب و شعبانه ارسال اولنان تعلیماتنامه داخلی « صحیفه ۱۳۱ »
۱۹۱۰ تاریخلی ارمنی اختلالیور . طاشناقسیون قومیتی قرارلره عائد تعلیماته داخلیه اللی سکز ماده‌دن عبارت اولوب مواد
عمومیه ، چیزلرک وظائفی ، هیئت اجرائیه‌نک وظائفی ، وزنه‌دارک وظائفی ، سلاح محافظتک وظائفی و جزا حقنده
احکام و تفصیلاتی محتویدر .

٦ — طاشناق اختلال قومیتی هیئت فعالیتنک نظامنامه داخلیسی « صحیفه ۱۳٤ » اشبو نظامنامه بر وجه آتی
فصولی حاوی و ٧٦ ماده‌دن مرکبدر . تاریخی ٢٤ ایلول ٩١٥ اوه‌رک — فنسه :
مقصد ، اعضالق و تشکیلات وظیفه و انضباط ، انحلال مجلس رؤسا ، تالی قومیت مجلس عمومی ، تشکیلات عمومیه
علیهنه ایقاع اولنان جرائم ، حکم و مجازات ، اعتراض علی الحکم .

ذیلنامه

محمد

× دانه بعده اخروده روسیه جنرال قونسلوی اولرق بولنمش اولان جنرال مایه‌وسکی نک (بنیسه و دانه ولایتلری
استسقی) نامیله ۱۹۱۲ تاریخنده نشر ایتدیکی اثرک این مسئله‌سنه دائر اولان قسمی ترجمه ایدلکده محالات عثمانیه‌ده و خصوصاً
ولایت مؤسساتنک بوندن سوکرکی اولاسی فوقالعاده تأثیر ایدیه این اختلاطلره ثانیاً بونلری تنبیه ایتمکده عامه اولدیغی واقعه کوره
تلو اثرک ترجمه‌سنی ایراد جنرال دیورکه: «ارمنیلر جوار حقده‌کی سطاباتنی شدرده سکنه اولانلره بروجهله نفاذ بولمش
شدرده سکنه ایتدکلری هر وقت جهتلرنی مالکدر هر خصوصده مالک سعادت اولمشلردر. کویلرده کاملجه بونلر زراعت ایتدیرمش وقتی
استعمالیه وخوف نامنی سایه‌سنده شرائط جاریه‌ده مکرر روسیه‌ده‌کی این کویلرکلرنده دخا نشأت. ارمنیلر عموماً
کوردلر طرفندن دوچار تجاوز اولدقلری طوغری دکلدر. بربولرده‌کی دعوالر مفروضه حقیقت‌اوله ایدیه‌جکی بر این قریبی وجود اولمامایدی
حالوکه قاه مذکوره کوردلر قریه‌لرنه دخا یاده نیکه دسمود در. ۱۸۹۵ و ۹۶ سکرنده این قریه‌لری کوردلر ایدیلر
ایدیلر آره‌سنه نفاق نخمی اکمشلر وجوانی مذکوره‌ده بابلرنه اهلاکات بولوزه‌یاپدیلر اولمشدر.»

وسیاوت قونسلی سفیر سابقی موسیو «فاسوه» طرفندن یازیلوب این آلمانده دارمیلر کوردکلری نسوبقه تاحت اولوب ﴿۱۸۹۴
و ۹۷﴾ زلزله عائد حادثه کتابده مندرج بولنان رایورده‌کی بابوده‌کی افادات نائبه ایتمکده‌در. موسیو فاسوه ایچون رایورده
این ایکی اختلافات کویلرده مقیم جنس وکتابت فکرلری نفیه ایتمکی دیرمیده ایکیلری ایچندن ایچنده ایچنده اغراق ایتمکلر بزبر (حکومت
عثمانیه‌نک این قوتلرینک فعالیتی قاتی طوره وحکومت نه اولمه نوحیطلر ایدی؟ حکومت عثمانیه کرسینک انحطاطی استهداف ایدیه تحریکات
تنصیب ایدیلدی ایدی؟) دیورکه جنرال مایه‌وسکی این قوتلری طرفندن تنبیه ایدیه طاقت اختلاطدن دولیو قوتلرنی
اجنبی قونسلری دیسیورلرکه کوردکلری معاونت و مظاهرنی بر تقلید نقص ایتدکلرنه حکم خلوصه دیورکه «ترکلر حقنده واقع
اولان سطایات نه اولورسه اولسون وقایعک بطاز سببلری ارمنیلر اولدیغنی آنلادم.» بوبابده چوق مثالر ذکر ایتدکدن
حکم علاوه‌ی «این مسئله‌سنه دائر اولان نشریات کذب آلوددر. عصاه قاوغلری چوچقلری محافظه بچون سلاح
واجبنه نیشدر. بالخاصه اختلاط چیقاریمه‌ینلر سلاح حایزلردر. غیر سلاح و قاتلر مصلح اسلامدن نه‌دیرلر
تعرض ایتمکلرنه دائر دیده اوزانه و قائله موجوددر.» جواد بک و این مسئله‌سنه وقوف تام اولور جنرال مایه‌وسکی
ارتباط عامه وغضبه عادی اولارق تحریر ایلیه اولدیغنه بر دلیل جامع اولمق نوعنده روسی ارتباط جریده‌سی بچون یازیلمه اولمشدر

ذیلنامه

روس خابطه‌سنه قاشقهم توه‌ر و وخدیوفدن ایرسنه :

۱۹۱۲ ده ایرونلک روس قطعاتی طرفنه استقامتده کرک شهره وکرک جوانبنه کیچه‌ر ایکن تدریجاً شدتلنمشدر. اهالیده
حکومت طرفدارلری لغو ایلمسه بونجه ایمدی ایرزوم وحوالیسنه حاکم بولنمق بولنمق بابرکرک شهرده وکرک جوار کوهلرده
خارجیلر ایله صاحبلری کافهٔ قوای اولمکه جهاتیله باشلاموردی . .....
بابه قوماندانلری این قطعات قوماندانلرینه افرادک اهالیسنک حرب درجه بولنمق سویلرلر بله آنجق تکلیف اولنمق اشقیا جهاتیله
ظلم وتعدی یولنده جالیشمقلرینه بازمسیله قیره کوتوریلمه ترکلرک شهامت بابدی بابدی عرض ایتمی خاطرلرنده ایتدیره ایتدیره
آرتمق اشقیا آلمانه اراجیفه ایمدی حاکم اولمه ایتیورسه کندیلری مخلط اهالیده حاکم اولدقلری کورسترلدی اجاب ایده جکلری .....
وبابدلری جهاتیله کندی متدینلک نام نموتیه ایتکده اولدقلری ایمدیلر مورخی بله آجی سانه اخطار ایتدی .....
ازنجانده ایمدیلر ترکلری قتل عام حوادث واحوالی قتال دوقوزه وسفهه طرفنه ترتیب ایلمسه بعض شرحلده اشقیا
طرفنه ترتیب ایلمشدر ..... بلاذاته سفیه اکثریتلری کوبه سکسایکش قدر بیچاره‌لری بر خانه طولیوروب قیوده چیقارلرکه
بر بر قطعلری یاپیلمسه ، ازنجانه قالانه ترکلر سلاحلری کیمه ایمدی ایرزوم طرفنده رجعت باشلادیلر . منزل
خلق کوردکده سقطنه قیاس ایچون برقاچ طوبد بکده منزل ایله رجعت ایچون اولمه بر روس طوبجی خابطه برکوبه ایچیاتیه جهدیله
اولدقه این قطعاتنه بیاض برخط طوتمه ایتمسه نظم حرب ایتمک ایمدیلر خوشه کیتمیکلرنه برکیچه روس خابطه‌سی خارجنده
ایوبرلرکه اولریه بکده یاتمه ایتمشلر خانه‌لری طوتشدیرمشلر . روس خابطه‌سی بک کوچکله بابنه قوتمشلر . ازنجانه
ایرزوم رجعت ایدیه این اشقیا سویلری بولدی اورنه راستکلمه اسلوم کویلری اشقیا ایله بکده کوتمشلر .....
قاشقهم غیاز زوف جوجه قادیه چوجه مطلوم جنازه‌سنی چوا ایدیه بر جامع جوانب این قطعات نزدنده قوتوب حفظ ایتمه
ایدیه این قوزلرنه برکیمسه دخول ایدیله قیزلره این لوقلرینی کوریه آنجق ایمدیلر نظم سرنشده سویلیه ، قیز اوجاق کوریلرنه
تاثر اظهارنه بالکلی ستره کوکلک باشلاموردی جنازلک نقلنه تاریشیه حیثیتی مرجع اولمسه وبو یاده تاثر اظهارنه کیریلرنه
تعذیر وتکدیر اتمکه باشلاموردی وایمدیلر حق قادیه بیله اولدقلری ان بجه وحشی بیلت اولدقلرنی وجه ایدیله نجه فجیع
کوریه خابطات بله نویلرنی اوریتمه بو وحشیانه روس قاتیشنه نعلم قزیه وتعب کوریه کچه قیزلرنی ستره کوکلری بوقا
بیلدیه بیشه

محمد مشیر

وثائق

اورفه‌ده تل‌القطور جوارنده‌کی مؤسسه ایتامخانه‌سنک مدیری اولان موسیو لسلی ارفه عصبانی آره‌سنده ارمنیلر ایله
برلشمش وحتی کندیسنک عصار بالذات قوماندهٔ ایتدیکی ده تحقق ایتمشدر. مؤسسه‌ده‌کی ارمنیلر ایله برلکده تسلیم اولدقدن برایکی کون
حکمره‌حسی ایتدیکی عذاب وجدانیدن طولایی اولدقجه‌که زهر ایچیرک انتحار ایتمش وصورت فرحیه‌سی آیده‌محرر ورقه‌یی ترک ایتمشدر.

// صوک وخیم
شخصمدن بشقه اورفه‌ده هیچ کیمسه وبالخاصه کونزلر و ایعارت فاعلیتلری هیچ بر صورتله مسئول دکلدر. بونلر بایدیغم شبهٔ قاریشمقلردر
ایچیکمی اولکی میسیوز خانه‌دن کیزدم. ارمنی اختلاله دخل واشتراکم اولمدی فقط اختلال بزده سوردکلدی.
ی. ه. لسلی.

بالاده‌کی ورقه مستر لسلی‌نک خط دستی ایله یازلمشدر.
اورفه آلمان خسته‌خانه‌سی دوقوزی
دوقوز
ارمناق

اورفه‌ده آلمان خسته‌خانه‌سی مدیر ثانیسی
یاقوب کونزلر
//

محمد [illegible]

وثائق

Armenia"

"The Encyclopedia Britanica" نك ارمنی کلمه‌سی حقنده ویردیکی ایضاحات
میاننده ارمنی احلاله دائر معلومات مفیده مندرجدر. تفلیسده و اوروپا پایتختلرینك برچوغنده غزته‌لر و هجویه‌لر
نشری مقصدیله جمعیتلر تشکل ایتدی. خنچاقیستلر مثللو جمعیات خفیه دها بیوك بر مقصد اختلالجویانه ایله تأسیس ایتدی
ولایات شرقیه کوندردکلری مرخصلر فعال پروپاغاندالرده بولندیلر. اشخاص مذکوره اوزاره اسلحه و مواد مشتعله
ادخال غیرت ایتدیلر. ترکیه‌نك سوء اداره‌سندن متولد حادثات عادیه‌یی اوروپایه قتال فجیعه صورتنده کوستردیلر. حرکات
اختلالیه بعض پك کنج اولان کیمسه‌لر اشتراك ایدرك نیهلیست اساساتی دائره‌سنده قوه‌لر تشکیل ایتدیلر. ارمنی رهبانی
طرفندن بونلره مخالفت ایدلدی الخ ..... منفعت شخصیه مستند امللری اکثریت اهالی طرفندن عدم قبول کوردی. مرخصلر
اشخاص خارجی سوء قصدلرده بولندیلر. تهدید مکتوبلری یازدیلر الخ ..... بو قوه‌لرك تشویقاتی نتیجه‌سنده ظهور ایدن وقایع
معلومه‌دن بحث ایدیکی صره‌ده "اسلاملرك اکثریتك ارمنیلری حمایه و صیانت ایدکلرینی" بیان و تثبیت ایدیور.

محمد نصیر

وثائق

قفقاسیه ده طبع و نشر اولنان و ارمنی گوکللی رؤسا و عورتلری فطوغرافیلرینی حاوی بولنان

Volontaire Armenien نام آلبوم

اشبو آلبومک مقدمه سنده ارمنی گوکللی آلایلرینک زحمتلرینی تشکل ایتدیکندن و قسم اعظمی عثمانلی صفتنی طاشیان بر طاقم کسانک دولت علیه علیهنه بسله دکلری مقاصد خائنانه دن بحث ایدلمکده در . آیده کی فقره بالخاصه شایان دقتدر :

" انتقام ساعتنک چالدیغنی بتون ملت اکلادی بوکبی فرصتلر هر زمان تاریخده تکرار ایتمز بنابرین ارمنیلر استطاعتلرینه کوره ترکیا دولتنک محوینه چالشمیدرلر . "

٥

وثائق

قاره‌ده فعّالیتی اردو قوماندانی سوقوماتیسنه مورود ٢٥ سرطان ٦٤٤ تاریخلی تلغرافنامه‌سی :

" سنه ابتدا سنده اردونک ایدو حکمنه باشلادیغی آندن اعتباراً بالجمله مساعدتلرنه سنک عضده نیاز قدر ارتبط قادیه
جوجه تقویه‌لکسزین بقایاسی بیکلری طرفلرنده حاصله‌کلن خورخیده و قتل عام ایدن برکونکی توقفلرینه قدر چکدیکلر.....
بالخاصه انتیلکه بیکلرجه غوسید کتیره‌ایدیلن و اردوباشی ارانده‌کی منفعتده بولنان اقتای اسلوجه قتل عامی
دوام ایتیور ..... بز ارمنلر خوسه‌قتلکه ارزو ایتدک اعانه‌لرینی تامه ایچون حکومتلرنه کلیلی جوبان ویردک
اینی مراجعتلرینی قبول ایدیلسه اسطاده دعا ایتدک ..... حالوکه ارمنلر ایچون اینه‌کلری جنایات زوالی اسلامیلری
خوف و دهشتده اقنا ایتیور. بویکاره حالنی انساندن جیاید نامسلمانلر نخلیه و تأیید ایچون مقتضی تدابیر اتخاذنی "

سوقوماتیسنک ٢٧ سرطان ٦٤٤ تاریخلی و ٥٨٠٧ نومرولو تلغرافنامه‌سی :

" قباحلو ایدیلسه بسه کیلوزه غوبتالیسنه قوپارمه کوملری و بلند جوانده‌کی اسلام قوانه ارمنی عسکر و اهالیسی
طرفنده باجقه‌پایلدیغی اوچون قدر اسلام شهید ایلیسه و تعقیبی هجوم ایچون ایدیلن حالاری غصب اولنمشدر .....
شدیدی قدر بابلوه تحقیقاتده بولنمالیدر. بز اوتوز اوچ کوی اهالیسی یتیم ایلیشدر ..... بطرف رضیت
عدده باجقی تحقیقاتده دخی شبهه اولدیغی اوزره بابلوه بولنمیه مساعده کوره مقابله ارمنلر ایچون بیشه طوقونمامسه
ایکه کندیلری بر انتقامانه مساعده‌ده مقابله ظلم و اعتسا قلدرنه وارمیوشلردر . "

معما یچی قفقاسیه قول اردوسی قوماندانی ویلیوا کاظم پاشانک ، قاره‌ده ٦٤٤ تاریخلی راپورنده :

" ایاغی مسئولیتدن استرداده و الویه تلقیندن طوغرو استنکاف ارمنلر بیکلرنه کی جوجقلرده خسته و دوشکونلرکی
اختیارلره قدر الذی مساعده اولنمه‌ز کیبی سونکلریدن بالطبع اوده قتل عام ایتدکلری و تأثیر
(طوغرو) ایدیلر. روس قوماندانلرینه ایدیلدی) تابعدر .....
ارزنجانه مخابره ، ارمنلر قاچمش و جوار کوملرنده ارمنلر قیامی اوقدر عظیمدر که کوروله جوار اهالی قاچق
بوجاق اولنمش و دخی آغلنمشدر. بوکونه دخی اوچیچ نقطه‌لرنه بیلدیلر ، انباغایانلره ، انقاء ایدیلدیلر و التلوف
رضالریه محفوظ قیلنمه کوشش بلدیلر . "

محرمانه

وثائق

تقویم وقایع ۱۹ کانون ثانی ۱۹۲۵ لوزان ۲۲۷۲

مجلس مبعوثانه نهایت دوغاق حقنده‌کی استیضاح مذاکره‌لرنده موسیو بوتیه ایسی سای افندی حضرتلرنده دوغاق‌لرینی سورتمه‌لی ایدیلدکلری عدالت و شفقت تجربه‌سی فرومی بیانه اقتضا بار. دوغاق مذکوره‌نک زیده تحدث ایتدکلری تحقیقه ایفت فرومنک ده لجنه نظر دقتنه بعض اقتضا ایتدکی و ۲۱۷ سنه‌سنده ایسی قوه‌لری طرفنده ترتیب ایدیلن وقایع اختلالیه اثناسنده علمانک نصایح دینیانه و عدالتپرورانه‌سی اثرنده حکمت ایدیه اهالی اسلامیه طرفنده کندی دره‌سنه‌کی دوغاق‌لری ایچون بر امنیت حضور و راحت سبب ایدیکی و وقایع اخیره اثناسنده نصایب دینیه حکمت ایدیلن حقنده‌کی اعمالدن ردود اولدیغی و موسیو بوتیه‌نک یایاسیه افندینک سعی کامل بیانده کذلک ۷ حوت نیاسنده ارمنستان عضایتیه قونفرانسده ارمنیلر بجوره داخلنده تمایل بیطرف قالمه، حدود ده روسیه‌یی معاونتده بولنمه خصوصاتنک اختیاری فقط روس استیلا و استقلالنه حمله مخالفت عسکریه‌سی حورتنده روسلرک امنیت توسیع چاشمه‌لرنه‌کی حقنده اتخاذ مقدمات ایدیلکی ۷ نکار اینی ارضاشدیغنه کوره قونیه اسرایه امنیت مواخذه اولدیغی زمینده‌کی اعتراضاتی رغماً علنا سویلیلمی و مقدمات واقعه حاضره نمایله سلام اولدیغی حالده برحکمت فعلیه اختلالی کوروللدیغی ایچون روسلرک دوچار تجاوز اولمسی سرایه ویریلمکه شتند اسلحه تنبیه ایدیلمه دیه موسیو قونفرانسه داخلی نظارتنده اولان اعمال ایلمسه اولدیغنک صیانتدمکی حقیقتدر. اولدیغی و بوزبیکلرجه اهالی اسلامیه‌نک بوجانطه قوه‌لر طرفنده تجاوز کوتکوده ایله اتلاف دینی ایدیلکی و کرجه کیفیت توسیعه حاجت اولیجه درجه‌ده آشکار ایسه‌ده روس قوه‌لرنده نوه روسیه‌نک تشاتیکی خاطراتنک عیانی اثبات ایدیلکی و زکور خاطراته ۷ ارضروم شهرخارجنده جیلسرلیغه کوتوریلمه ترکلرک اکثریی ایلمه طرفنده قتل ایلمشلر. دوقوز آزاریق ایله قره حصار واقعه‌سی نیجه مراد ۸۰۰۰ دیه‌نقلنه ترکلر قتل ایلمشلر. مسلمانلر مقتول بولنه جقلرنی دیه جقلرنی ۷۰، ۸۰ کشی اولمه اوزره طولدیرلمشلردر. منزل خلاصه‌نده قوللرینه بوتون کوردلر ایلمه طرفنده کاملاً قتل عام ایلمشلر. جناز اودتلینه هیچبر قریه‌سنده قاچیمایه ترکلرک کافه‌سنک قتل ایلمسه اولدیغی بلاذه سویلمشلر. تاکفقم غیابنوف جامع جلیسنده ایکی آیسونه انتقاده سلامانه جنازه‌سی بیقالمسه اولدیغی دیوبنده آره‌سنده لف باشده قادیه ایکی جیجه موجود اولدیغی و قادیه جنازه‌لرنده جبراً قطعه آثاری کوردیکی افاده ایتمشلر. ارضروم حمام صوقیلنده ایکی یوزغیه کیشی بلاذه یوزکشینک بلاذه کذلک طرفنده قوتالمه اولدیغی بایه ایله ۷۷ شباطده نزد بازارینک یمنا دیه کوینک بوتون اهالیسی قادیه و جوجقلر داخل اولدیغی حالده ارمنیلر طرفنده قتل عام ایلمشلر. ۷۷ شباطده ارضروم ترکلرنده ایچو بلکدن فضله اشخاص قتل ایلمشلر. ۷ دیه کوره و مطلوب اولدیغی افاده ایتمشلر.

محرمیه

وثائق

برواچی نامنده‌کی بیچ خابط طرفنه یازیلان Nyar Daghgh allehanda نام بیچ
غزتسنک ۲۷ سایسی نامجلی نسخه‌سنده نشر اولنان مقالاتک خلاصه‌سی :

" انالیده سیاحت ایتمکده اولدیغم زمانده شاهد مشاهده اولدیغم فقط ترتیب مقاله‌یی بیرده تصادف ایتدیغم بعضه
بیلگیلرک بیانه اجمالاً تمام لزوم گوردم . ایمدی ترکیه‌نک شمالنده حوالی جنوبیه‌یه نقل و تهجیر ایدیلن حکومت بیننک بیچاره
قطعه‌سنده حکمرانیه لایق نسیم اینک اقتضاسیدر .

ایکنجی حوالیده بولنان ممالک اشغال و دوشمن اردوسیله یکدیگر اجزای وطن انتظام ایدیلن ایمدی اوحوالیده
تبعیدی بلجاه کبی خورده ایتمکده ۱۹۱۲ سنه‌سی شباطنده ایجرا اولنان اشغال اثناسنده بو اینه بلا " اکثری ایچرمده
ایچمه اولمراید شهر چوجوقلرینه توقیع معلوم مقدمه‌سنده طوکلنه تهدید ایلیکده اولوب ترکیه‌کی بیلکلی
داخله دشمنلرینک کلان خائنلرنده توقیع معلوم مقدمه‌سنده طوکلوبه مؤاخذه ایدوب .

ممالک ساره‌ده‌کی بلا ممالکدنک احوالی نظر دقت آلینیق تقدیرده دینلری ، سانلری ، ادبیاتی ، کنبلری محافظه ایتمه
اولوب ایمدی ممالک عثمانیه‌ده تابع پناه اولنلرینی اعاده ایتمک ضروریدر .

اثنای مقاله شاعب بیچونک تخفیف خزنه اجزای شایان آرزو چوجوق خصوصاتنه یاپلمیق طوغریدر . انجق قوی اشکیه اوچ دولتله
حرب ایتمکده بولنان بر دولتک وضعیت ممالکی مناجاره اجبار ایلیندیه ساحه معاونت مؤثره اینالین انتظامنی یاپمالیق
حقیقتاً یاپلمالیدر . بو مناجاری شمدیدن وزارده ، فرنیه اودانسنده آیاردده ، بابا اولرده طوردی بولانده آطه
حب و دیر زوره حوالیده گوردم مقالمدنی انتظار ایتیم که اهالیه مشاهده‌سنه باغ یاپه دنیه ایدیم که
و داعلرنده بیچوزلیه بر آدمده قاتی ترانه‌لر و قصاته خزنه ظلم و تعسف ایدیلیکی واقع دکلدر . "

HR. SYS, 2876/2

359

باب عالی

داخلیه نظارتی

عساکر اوامر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

محاسبه شعبه سی

٣٤٠٣ عمومی

سنه

معمورة العزیز ولایتنه

سفره

سکنه — ج ٢ و ٦ کانون ثانی ٣٢٥ : ١ — روم ، ارمنیلر ایچون سفربرلک تخصیصاتندن درتیوز بیک غروشلق حواله نامه کوندرلمش و حرفی امری ده تلغرافله تبلیغ ایتدیرلمشدر . ٢ — حکومتک معاونتنه محتاج اولوبده مملکتلرینه عودت ایده جک اولان محتاج ارمنی و روملره مصارف سفریه و ضروریه اعطاسی و شمدیلک عودت ایده میه جکلردن محتاج اولانلرک اعاشه لری ضروریدر . ٣ — اوچ بیک لیرانک یوسته ایله کوندرلدیکنه و ایکی بیک لیرانک ده قیصریه کوندریله جکنه دائر برقیده دسترس اولنمدیغنه بو بابده کی تبلیغات تاریخ و نومرولرینک تلغرافله اشعاری و صورتلرینک ده یوسته ایله ارسالی ٤ — محل آخردن ولایته سوق ایدلمش اولوب بوکره اعاده لری قابل اولمیان روم و ارمنیلردن محتاج معاونت بولنانلرک تبلیغات سابقه دائره سنده تکلیفکز وجهله اعاشه ی ٥ — ولایتک بشقه محللره تبعید ایدلمش اولوب بوکره ولایته عودت ایدنلرک یک زیاده محتاج بولنانلرینه نهایت یکرمی بش کونی تجاوز ایتمامک اوزره معاونت اولنمی جائزدر .

٤ کانون ثانی ٣٢٥

ناظر وکیلی

DH. ŞFR, 95/209

360

اسلیشهر متصرفلغنه

نمره

درته — عودت ایدن ارمنی و روم اهالی یه عائد اموالك اعاده سنده تأخرات وقوعه کتوریلدیکی
اهالی مرقومه نك توالی سفالتلرینه میدان براغلدیغی و بو جهتدن اولمق اوزره بك چوق و یرلری ارمنی اهالیسی
اسلیشهره کلدکلری حالده هنوز کویلریه سوق و اسکانلری اجرا قلنمیوب و مهاجرینك قسماً تخلیه اولنه بیلهجك خانه لرده عرفایی منجر
تحریات و هوده کتورلمکده اولدیغی و آرتاکی خصلکنده کی ارمنیلرك ده هنوز مالارینه صاحب اولمیه رق ایچنده کی مهاجرلر قفندن
سرد ایدیلمه اغراضات واقعه یه اثبات معلوم اولدیغو ترتیبنك ده هنوز اهمیتده و حال انتظارده قالمالرینه سبب ویرلدیکی و
مسافرخانه ده بولندیریلمه ارمنی مهاجرلرینك اسکانلری تخصیص و اخذ ده بر حوده مشکلاته معروض قالدیغی اشعار اولنه بور اشبو
منقوله یه عائد اموالك در حال اعاده سی تبلیغات مکرره اقتضاسندن اولمغله بو بابده وقوعه کتوریلجك تأخراتك مسبب و مسئولی
مسئولیت اولنمق و مبادله ؛ بونانستانه قرارایدن اشخاصك اموالی قابل اجرا اولدیغندن آرتاکی خصلکنه فعلی ادعاده بولنان
مهاجرك ادعاسی مسموع اولمیوب هر حالده بو یرلرك ده عودت ایدن خصلکنده اعاده سی لازم کلدیکی و اسکانلریك آری آری غفوه
و اعطا ایدیلمکدن ایسه مهاجرینی اداره لرنجه هر کون انجون لزومی اولان اسکانلریك مقابلنده اولنه رق مسافرخانه ده کی اهالی یه
توزیعی سلامت معلوم اعتبار یلدرهاموافق اولدیغی بیان اولنور

کاتب ماتی
فاظر وکیلی

361

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

اسکان شعبه سی

عمومی / خصوصی ٣٤٦٩٩

قونیه ولایتنه

شیفره

[illegible] ارمنی و روملرك احوال عمومیه و معاملات اسکانیه لرینی ترقیق ایتمك اوزره
یوم قونیه ده بولنان هیئت مختلطه نك اوراده کی مشغله لری ختام بولدیغی تقدیرده اسکیشهر بیلاجك ایزمیت
چتالیه عزیمتلری لزومنك هیئت ریاستنه تبلیغی طابور ثانی ٢٦ ٣٤٥

ناظر وکیلی

362

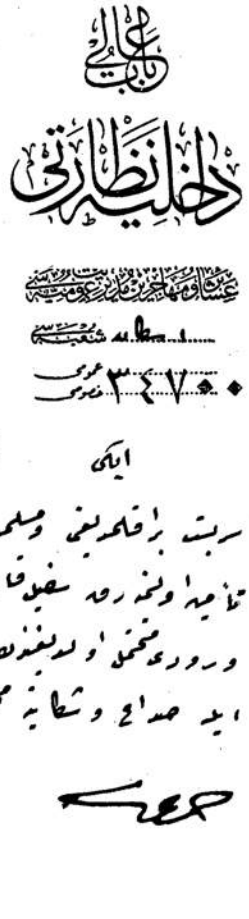

DH. ŞFR, 95/261

DH. ŞFR, 95/255

364

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

٥٠

قیصری متصرفلغنه

کوچ —

یرلی ارمنیلرک مجتمعاً نقل مکان ایتملری داخلی بر مهاجرت ماهیتنده اولدیغندن بو کامیدان ویرلمه‌رک اسبابنه
تحقیق و ابناسی و فقط بو وسیله ایله حسب المصلحه بر طرفدن دیکریره کیدوب کله‌جکلرک سربستی سیر و سیاحتینه
ممانعت اولنمسی | کانون ثانی ٣٣

نظر وکیلی

DH. ŞFR, 95/277

365

٥

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

محرر ..... شعبه سی

عمومی / خصوصی ٣٣٩٥٠

جانبدن متصرفلغنه

مکرر ایکی — عرب روم وارمنی عائله‌لری مصارفی ایچون کانون اول سنه ٣٢٤ ظرفنده بسن بونه بیك غروشلق
حواله نامه ارسال قلندیغی حالده بوکره ده حربه نظارت جلیله‌سندن تکرار اون بیك لیرالق حواله نامه طلب ایدلمکده اولدیغی
اکلاشلمشدر مبلغ مذکورك نه کبی لزوم اوزرینه ایستندیکنی عاجلا و موضحا اشعاری

کانون ثانی سنه ٣٢٥

نظر

DH. ŞFR, 95/32

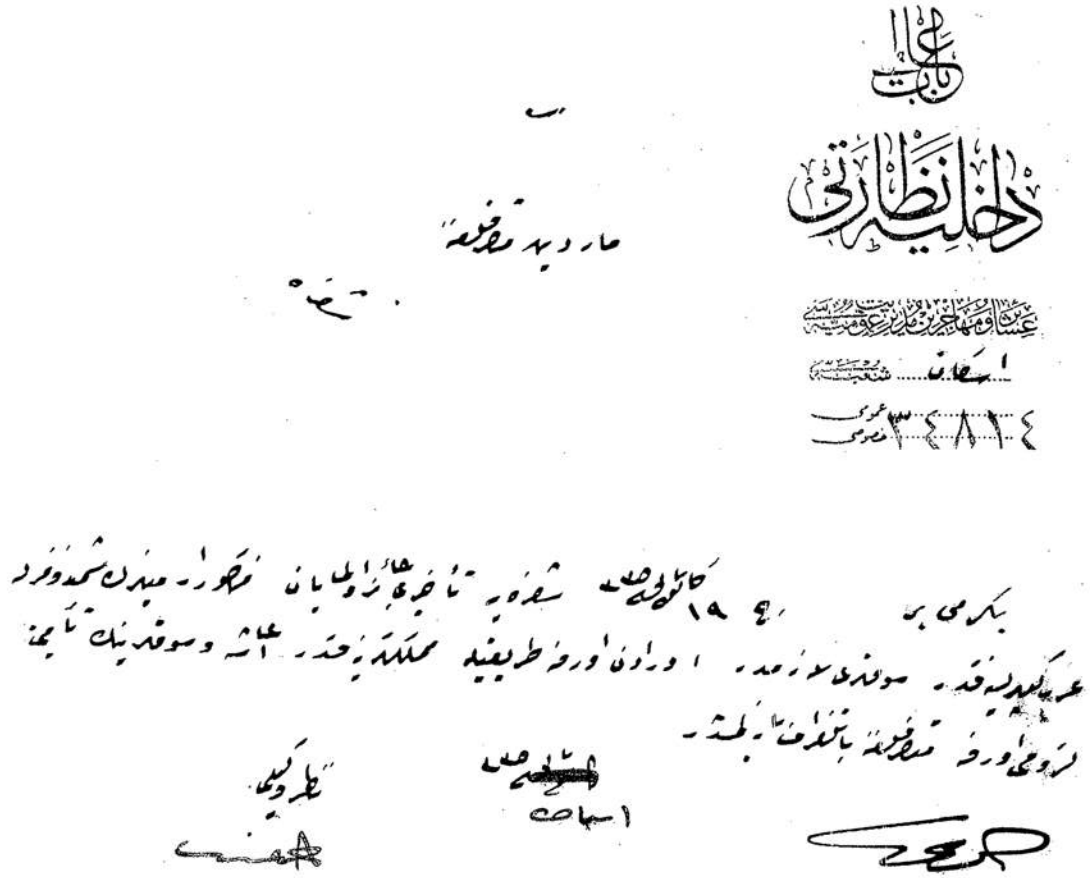
باب عالی
داخلیه نظارتی
عشائر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی
اسکان شعبه سی
عمومی
خصوصی
٣٤٨١٤

367

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی .....

خصوصی .....

(شیفره)

قیصری متصرفلغنه

سنه ۲

سنه

بسنه ۲۰ ج ۲۵ کانون ثانی سنه ۳۵ اسلام عائله‌لری نزدنده بولندیغی بیلدیریلن ارمنی قیز و چوجقلرینک وه‌دره

بولندقلری یرلردن آلدیریله‌رق ارمنیلردن تشکیل ایدلمش اولان قومیسیونه تسلیملری و اعاشه‌لرینک تأمینی

ناظر وکیلی

سنه ۳۵

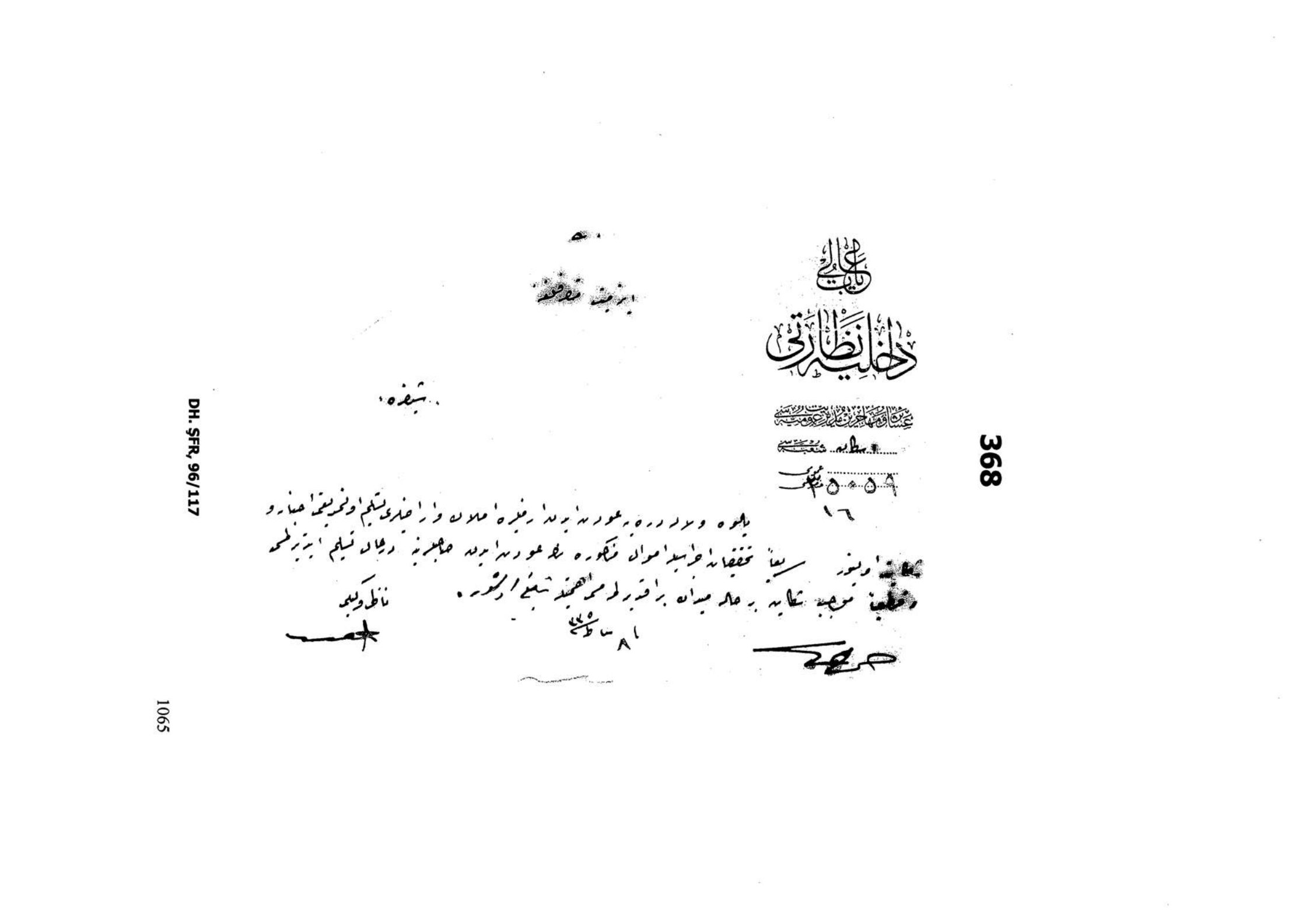

ریاست عالی

داخلیه نظارتی

عساکر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

سطان شعبه سی

٥٠٥٩

١٦

٥٠

ایزمیت مصرفنده

شیفره

یالوه ولاله دره یه عودت ایدن ارمنیه املاک و اراضیلری تسلیم اولنمدیغی اخبار و شکایت اولنور. سریعاً تحقیقات اجراسیله اموال مذکوره نک عودت ایدن صاحبلرینه درحال تسلیم ایتدیرلمسی و قطعیاً موجب شکایت بر حاله میدان براقدیرلمسی اهمیتله شعبه‌یی اوشور.

ناظر وکیلی

٨ ساط ٣٤٥

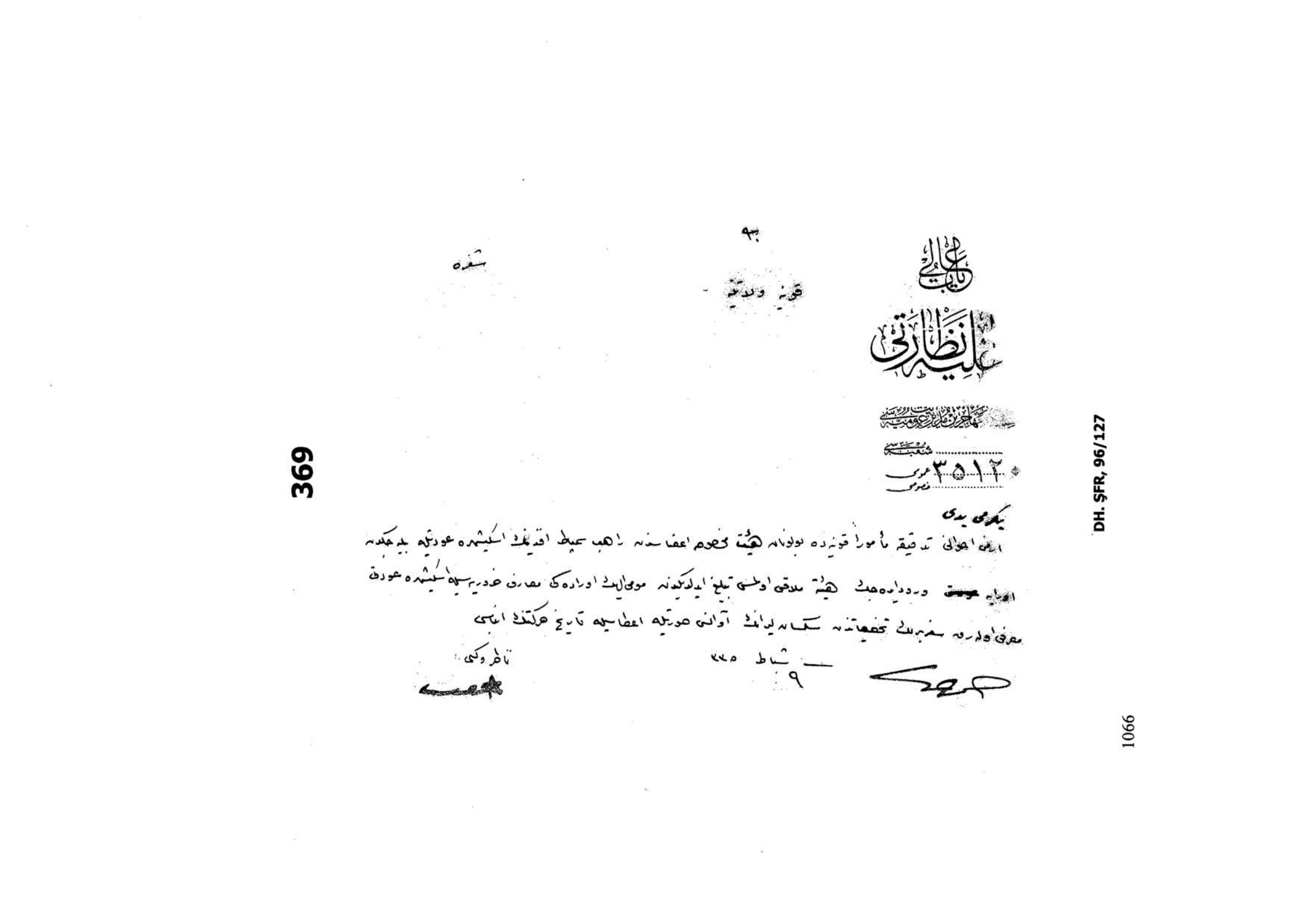

بسمه

شفره

قونیه ولایتنه

باب عالی

علیه نظارتی

مهاجرین مدیریت عمومیه سی

شعبه سی

عمومی ۳۵۱۲

خصوصی

یکرمی یدی

ارض احوالی تدقیقه مأمورا قونیه ده بولونان هیئت مخصوصه اعضاسندن راهب سمیط افندینک اسکیشهره عودتیله بیله جکدن

اوراده ورود ایده جک هیئت ملاقی اولمسی تبلیغ ایدلدیکندن مومی الیک اوراده کی مصارف ضروریه سیله اسکیشهره عودتی

معرفی اولدرق سفربرلک تخصیصاتندن سکسان لیرانک آوانسی صورتیله اعطاسیله تاریخ حرکتنک ابناسی

شباط ۲۲۵

۹

ناظر وکیلی

370

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایره و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

شعبه سی ..... / .....

عمومی ۳۵۳۲۵

ادرنه	ولایتنه	سیواس	ولایتنه	جانیك	متصرفلغنه
ارضروم	»	طربزون	»	چتالجه	»
آطنه	»	قسطمونی	»	~~زور~~	»
آنقره	»	قونیه	»	~~عسیر~~	»
آیدین	»	معمورة العزیز	»	قدس شریف	»
بتلیس	»	~~موصل~~	»	قره حصار صاحب	»
~~بصره~~	»	وان	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بغداد~~	»	~~یمن~~	»	قره سی	»
~~بیروت~~	»	اسکیشهر	متصرفلغنه	قیصری	»
~~حجاز~~	»	اورفه	»	کوتاهیه	»
~~حلب~~	»	ایچ ایل	»	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مرعش	متصرفلغنه
دیاربکر	»	بولی	»	منتشا	»
~~سوریه~~	»	تکه	»	نیکده	»

شیفره

عدد ۷۸ تبدیل محل ایتدیریلن روم وارمنیلره عائد اموال متروکه نك صورت
واعاده سنی و ویریله جك تضمینات و خصوصات سائره حقنده در دست
قرارنامه نك حین تطبیقنده دها زیاده مشکلاته معروض قالنمامق اوزره کرك
کرك افراد طرفندن مبایعه و صور سائره ایله الده ایدیلوب الیوم موجود بولنان
متروکه نك بیع و ترهین و سائره کبی عقودات و معاملات ایله الدن الله
قطعاً میدان ویرلمسی لزومنك ایجاب ایدنلره تبلیغی و بو بابده تدابیر سریعه
مؤثره اتخاذیله خلافنده حرکت میدان براقلمامسی اهمیتله بیان اولنور.

ناظر وکیلی

۱ ساعت ۴۴۵

DH. ŞFR, 96/195

باب عالی
داخلیه نظارتی
امنیت عمومیه مدیریتی
عمومی
خصوصی

(شیفره)

قیصری متصرفلغنه

طقوز — ۲۰ ۹ ساط ۳۵ تهجیرجره سنده ارمنیلره قتالقده بولندیغی بیلدیریلن بدوسیان کلبانک ایله
نوسرک سده نکیان حقلرنده کی تحقیقات نتیجه سندن موضحاً معلومات اعطاسی ۲۷ ساط ۳۵ ناظر وکیلی

372

باب عالی

داخلیه نظارتی

اداره عمومیه داخلیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

٥

انقره ولایتنه

مستعجلدر

اوتوز

کسکین قضاسی ارمنیلرینک تهجیری حره سنده قائممقام قضا طلعت بکک بونلری صاولیانک بیوک خاننه طولدیره رق برمدن اشکنجه ایتدکدن صکره بر ساعت مسافه ده وجیه علی قریه سی قربنده کولکه لی برون وقاورقه لی قریه سی حدودنده دوه باغردن موقعنده بالطه، قازما، پالا وبیچاق مثللو آلتلرله اولدیرتدیکی اخبار ایدلدیکندن مسئله حقنده سریعاً معلومات اعطا ومطالعاتکزک

داخلیه ناظر وکیلی

انباسی ١٨ شباط سنه ١٣٣٥

373

SUBLIME PORTE
MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

S. E. Note verbale
aux
Légations de Danemark,
N° G¹ de Suède, des Pays-Bas et d'Espagne
N° S¹
Le 13 Février 1914

COPIE

13851-18

Il est à la connaissance de la Lég. de S. M. le Roi de Danemark, (de Suède - La Reine des Pays-Bas, d'Espagne) que le Gt Jl Ottoman poursuit actuellement devant la juridiction compétente tous les auteurs des méfaits commis pendant la guerre à l'occasion de la déportation des ~~arméniens~~ ressortissants ottomans

tant musulmans que non musulmans

Pour atteindre ce but, des commissions d'enquête ont été instituées tant à Cople que dans les Provinces en vue de découvrir les coupables sans distinction de race et de religion indépendamment de ceux qui ont été

arrêtés jusqu'ici et déférés à la justice

Le St Sl ayant à cœur d'éclaircir cette question dans un esprit de haute équité et d'impartialité a décidé d'adjoindre aux susdites commissions d'enquête des membres étrangers choisis parmi les jurisconsultes des Pays neutres.

Dans cet ordre d'idées, le soussigné des Aff. Etr. a l'honneur de prier la Légation de vouloir bien faire d'urgence auprès de son Gt les démarches nécessaires en vue d'assurer la nomination de deux magistrats (danois, suédois, hollandais, espagnols) au sein de la susdite commission et de lui faire connaître au plus tôt ~~le résultat de ces démarches~~ la réponse que le Gt Br.

~~[illegible]~~ voudra bien re
à cette demande.

Il est bien entendu que
les frais de voyage, appor
et autres de ces membres
à la charge du Gt Y!

ع.ع. متارکه و تطبیقات - [illegible]

LEGACIÓN DE ESPAÑA
EN
TURQUIA

N°. 3

En accusant reception de la Note Verbale N°. 13851, (N°; G1) N.S;18, en date du 13 courant, la Légation Royale d' Espagne a l'honneur de porter à la connaissance du Ministere Impérial des Affaires Etrangères que, ayant transmis le contenu de la dite Note Verbale par télégrphe au Gouvernement Royal, aussitôt obtenu une réponse, Elle se fera un devoir de la transmettre au Ministère Impérial.

Constantinople le 19 Fevrier 1919.

Ministère Impérial des Affaires Etrangères.

Sublime Porte.

HR. SYS, 2569/2-56, 57

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین و مدیریت عمومیسی

شعبه

عدد ۳۵۴۲

مخصوص

۸۶ عموم

ادرنه	ولایتنه	سیواس	ولایتنه	جانیك	متصرفلغنه
ارضروم	»	طربزون	»	چتالجه	»
آطنه	»	قسطمونی	»	~~سلیمان~~	»
آنقره	»	قونیه	»	~~حلب~~	»
آیدین	»	معمورة العزیز	»	قدس شریف	»
بتلیس	»	~~موصل~~	»	قره حصار صاحب	»
~~بصره~~	»	وان	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بغداد~~	»	~~یمن~~	»	قره سی	»
~~بیروت~~	»	اسکیشهر	متصرفلغنه	قیصری	»
~~جانو~~	»	اورفه	»	کوتاهیه	»
~~حلب~~	»	ایج ایل	»	~~مدینه منوره محافظلغنه~~	
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مرعش	متصرفلغنه
دیاربکر	»	بولی	»	مغنیسا	»
سوریه	»	تکه	»	نیکده	»

شفره

[illegible] بعض محله ده اموال متروکه دیولرندن دوائر رسمیه یه موقتاً نقل ایدلمه حالاتی
[illegible] سائره نك عودت ایدن صاحبلرینه تسلیم ایدلمه رك استعمال ایدلدیکی اجرا ایدیلمه
[illegible] و واقع اولان اعاده لرندن آکلاشلمقده و در اموال متروکه نك صاحبلرینه اعاده سنده
[illegible] ضرورت و مقتضیاتنه حمایتسلمی حکومتجه حصول درجه ملتزم بولنمقده بولنمقده تدبل اسنمه
الیوم دوائر رسمیه ده بولنان موقتاً نقل اشیانك صاحبلرینه تأخیر تسلیمی حکومت سنه نك اجراآت
واقعه ده کمال دقتی جلب ایتمکده تعدد واقعات تنظیمنده تولید تشبه آمده ایتمکدن دوائر رسمیه ده
اولوبده بعض صاحبلرینه اعاده ایدلمسنه اولاً بوکی اموال منقوله نك بلا اضاعه وقت
صاحبلرینه اعاده سی لزومنك علاقه دارانه تبلیغ ولیوقلردن اصحاب بعض عودت ایتمسلری
[illegible] و ترودنه انتظاراً تأسیس محافظ فرق اسیانك استکمالی قطعیاً مطلوبدر.

[illegible] شباط سنه ۱۹

وزیر ناظر وکیلی

DH. ŞFR, 96/230

375

ادرنه	ولایتنه	سیواس	ولایتنه	جانیك	متصرفلغنه
ارضروم	»	طربزون	»	چتالجه	»
آطنه	»	قسطمونی	»	~~خودیت~~	»
آنقره	»	قونیه	»	~~حسین~~	»
آیدین	»	معمورة العزیز	»	~~قدس شریف~~	»
بتلیس	»	~~موصل~~	»	قره حصار صاحب	»
~~بصره~~	»	وان	»	قلعهٔ سلطانیه	»
~~بغداد~~	»	~~یافا~~	»	قره سی	»
~~بیروت~~	»	اسکیشهر	متصرفلغنه	قیصری	»
~~جلق~~	»	اورفه	»	کوتاهیه	»
~~حلب~~	»	ایغ ایل	»	~~مدینه منوره متصرفلغنه~~	
خداوندکار	»	ایزمیت	»	مرعش	متصرفلغنه
دیاربکر	»	بولی	»	منتشا	»
~~سوریه~~	»	تکه	»	نیکده	»

" شفاهه "

عموم طفالیه

شوحده ده اسلام ملتلریه موسسات دینیه و خصوصه دن آلمز حد اقتدارلریه و طائفه
[illegible] تسلیم ایلمکده اولان اطفال غیر مسلمه دن صاغه اطفالیمز اسلامیه دن بعضی دینلک غیر مسلم
[illegible] اولدقلری عبارات و شکایات واقعه دن حالا شیلیور. کوچجه محوشالغه اطفال خستانه
[illegible] غیر مسلم قیزلر قیادینلک اولدوقجه سعیدیدن تبلیغات بوجهه حرمتیه دینلریغه اخلال ده
[illegible] حصول درجه مذاهم و بنابر عید بوندن کوچلک عدم جلبندلک بلاخیه و شط و دیکدرلنک
[illegible] و افتقدیه ولیدیه و یاخود منسوب اولدقلری جماعتلر رؤساسه و جماعتسه تسلیم ایلمکده متقضی
[illegible] عموم اسلام اولان بعض بیلم و ملخی و ملاحظه عدم جلبندلک ده عنصر خستانه یدیه تحمیل
[illegible] بوکه
[illegible] اطفال ملتلرده بلک زیاده تنفید و تعقید سنده ایدیلک
[illegible] عبارات و طلبیده اطفال ملتلرده
[illegible] دائره صیانه باقلمسنک علاقه دارانه الحمیه تعقیب مطلوبدر.

[illegible]

سطه ۲۲۵

DH. ŞFR, 96/248

باب عالی
خارجیه نظارتی
قلم مخصوص

١٢٩٧٤
١٦٩

داخلیه نظارتی وکالت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

برازمنك فعل قتلندن طولایی مظنوناً جهت عدلیه دن موقوف بولنان احتیاط ضابطلکندن ترخیص قلنمش میناس میناسیان
اسمنه کی شخصك همان تخلیه سی ایله حبس ایدلمسی حقنده جلده کی انکلیز قوماندان نامنه بیکباشی میموس طرفندن وقوع بولان طلبك قانوناً
جهت عدلیه دن موقوف بولنان مرقومك توقیف و تخلیه سی حقنده جهت ملکیه نك حق مداخله سی حق میاجغی طبیعی ایسه ده خلاف صلاحیت انکلیز طرفنه
وقوع بولمه جق بوکی تکالیف غیر قانونیه یه قارشی نه صورتله معامله حرصی لازم کله جکنك استیذانه دائر اورمه متصرفلغندن کرك قنسوب الدن حواله
بیوریلان ٢٥ کانون ثانی ٣٣٥ تاریخی شیفره تلغرافنامه مندرجاتی حقنده انکلیز فوق العاده قومیسیلکنه واقع اولان اشعاره جواباً
وارد اولان تقریرده مرقومك درحال تخلیه سی اجرا قلنمدیغی تقدیرده حکومت عثمانیه نك مسئول عد ایدیلمه جکی و مسئله نك حل خمره محله
اوامر قطعیه اعطاسی بیان و طلب ایدلمش اولمغله ایفای مقتضاسی بابنده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر

خارجیه ناظری
مصطفی

سباط ٣٣٥
٢٢

٥٠

آنقره ولایتنه

شفره دیر

ریاست عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

کتابیه شعبه سی

عمومی ٣٥٥٥٢ خصوصی

اوتوز بدی ٤ ٩ شیعه سنه عودت ایدن ارمنیلرك کانون ثانی شفره ایله تبلیغ اولندیغی وجهله اعظمی یکرمی کون قدر
ایکی [illegible] نائل و آندن صکره اعاشه لرینك دوام نادرینه تخصیصات مساعد اولمدیغی بیان اولنور .

١ شیعه سنه ٢٢

نظر اوکیلی ناظم

378

حضور عالی جنابه تقدیم ایدرم

باب عالی
داخلیه نظارتی
عثمانلو مهاجرین مدیریت عمومیه سی
محاسبه شعبه سی
عمومی ٣٥٦١٤
خصوصی

مأوای اصلیلریز اعاده‌لری تقدیر ایدن روم وارنی عائله‌لرک سوق و اعاشه و اسکانلریز متعلق معاملاتی تدقیق و تفتیش ایتمک اوزره انکلیز فوق العاده قومیسری و بطریقخانه
ممثللری طرفندن کوستریلن لزوم اوزرینه آناطولیه بر هیئت اعزامی قرارلشدیرلمش و مصارف ابتدائیه‌لری اوآرالق موجود بولنان تخصیصاتدن بالتسویه اعزام ایدلمش ایدی. اشبو هیئتک
توالی ایده‌جک مصارف مبدء و ضروریه‌سنه مقابل جریر نقدرتی سفربرلک تخصیصاتندن سکز بیک لیرانک اعطاسی خصوصده نقدرته مشارالیهایه یازلمشدی. مبلغ مذکورک
اخذی ایچون جریر نقدرتنده اجرا ایدیلان تعقیبات متوالیه‌نمره دار اولمدیغندن کیفیت مقدما مقام جلیل نقدرتپناهیلریز عرض اولنمشدر. مبلغ مذکورک سفربرلک تخصیصاتندن
تسویه‌سی مجلس خاص وکلاجه تحت قراره آلنه‌رق جریر نقدرته جلیله‌سنه تبلیغ ایدلمش ایسه‌ده تعقیبات متوالیه نتیجه‌سنده شفاهاً آلنان جوابه نظراً مبلغ مذکورک تسویه ایدیلمیه‌جکی
اکلاشلمشدر. اهمیت و نزاکتی حسبیله آناطولیه اعزامی استعجال بیوریلان هیئتک مصارف مبدء و ضروریه‌سنک تسویه ایدیلمامی جانبه قارشیده پک چوکین اولدیغندن بالآخره مشکل
برحال و وضعیت قارشوسنده بولونلمغله اوزره یا آناطولیه کوندریلان هیئتک وظیفه‌سنه نهایت ویریلرک کری چاغرلملرینک قرارلشدیریلرق طرف عاجزانه‌مه تبلیغی و یخود
هیئتک مصارف ضروریه‌سنه مقابل تسویه‌سی مجلس خاص وکلا قراری اقتضاسندن بولنان سکز بیک لیرانک تسویه‌سی ایچون جریر نقدرته جلیله‌سی نزدنده تشبثات مؤثره اجراسنه
عنایت بیورلمی عرض اولنور اولبابده امر و فرمان حضرته مدار الامرکدر.

٢٢٥
٢٦

HR. SYS, 2569/2_55

379

باب عالی

داخلیه نظارتی

اداره عمومیه داخلیه مدیریتی

عمومی .....

خصوصی .....

آنقره ولایتنه

٤٠

مستعجل

قرق

آنقره ده اهتدا ایدیلمش و مکتب صنایعه قونلمش بر عادون در یاشنده و اونینک نامنده دیکر عادون ایکی یاشنده و طاطوسی قازیانلرک
ایکی ارمنی قتولیک چوجقلرک همان سربست براقیله رق کیفیتدن بو ایسه ایچون رایور تنظیمنه مأمور ایدیلن انکلیز مأمورین عسکریسنه معلومات اعطا
انکلتره فوق العاده قومیسیرلکندن طلب و رجا ایدلمش اولدیغندن مذکور چوجقلرک اوراده ارمنی مرخصه لغنه تودیعی و مرخصه لغجه
قبول اولنمدقلری تقدیرده بوراده بولنان والده سنه برای تسلیم در سعادته اعزامی و مذکور انکلیز مأمور عسکریسنه معلومات ویریلمش

خارجه نظارتنه اشعاری اوزرینه توجیه اولنور

٢٥ / ٢ / ٣٣٥

داخلیه نظارت وکیلی

[signature]

[signature]

DH. ŞFR, 96/303

DH. ŞFR, 97/156

381

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه : ٦
عمومی .....
خصوصی ٣٧٩

خارجیه نظارت جلیله‌سی جانب عالیسنه

معروض چاکر کمینه‌لریدر

حلبدن غیابه کلن / جنرال ماق اندو / نك مأمورین محلیه‌دن محاسبه‌جی نسیم و دفتر خاقانی مأموری ایوب صبری و اوقاف مأموری حقی بکلر ایله
اهالیدن طاشجی زاده عبدالله و حسین جمیل و اورفه‌دن اورایه کلمش اولان دیشی قیریجی اوغلی خلوصی یه قوللرنه جلب ایده‌رك تهجیر مسائلنده علاقه‌دار
اولدقلری بیانیله حلبه سوق ایتدیکی غیاب متصرفلغندن بیلدیرلمشدر . اثنای تهجیرده اوراده بولنان اموال متروکه قومیسیونه مأمور ایدلدکلری متصرفلغك
جمله اشعارندن اولان مأمورین موما الیهمك حدود و صلاحیتلری غیاب قضاسیله آطنه ولایتی و اورفه ، ایچ ایل لوالرینی شامل اولمق اوزره
غیابده تشکیل قلنان دیوان حرب عرفی طرفندن محاکمه‌لرینك اجراسی طبیعی اولدیغندن قوای ائتلافیه قوماندانلری نزدنده تشبثات مناسبه و سریعه
ایفاسیله برای محاکمه اعاده‌لری اسبابنك استکمال بیورلمسی بابنده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر .

٩ جمادی الآخره ٣٣٧ و ١٢ مارت ٣٣٥

داخلیه ناظری نامه
مستشار
کشنقی

قید تنفاسی

خارجیه نظارتی

قلم مخصوص

کتب	تمیز	مدیر	ملاحظات
خیر ۱۷ مارس ۳۲	[signature]	[signature]	

نوع مسوده :

داخلیه نظارتی جلیله‌سنه

[illegible]

۱۸ مارس ۳۲ تاریخی و ۱۶۱ نمره‌لی تذکره‌ده [illegible]

اولیات و مذیلات: عالیه‌یه ۱۲۹۲۴/۲۵

خلاصه

مستند اولیاتی اوراق

عمومی نومرو ۱۴۴۶۷

خصوصی نومرو ۲۷۴

تاریخ ۱۸ مارس ۳۲

HR. SYS, 2569/3_50-51

382

BEO, 341988

1084

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشاوه مهاجرین مدیریت عمومیه سی

شعبه سی ۱۱۸۱

عدد ۲۶۰۲۶

خصوصی

مقام سامی جنابه صدارتپناهیه

مندرجه

سوقیات تابع طونه دوم داخیلی بعضه کونا مهاجرلرینه
نظراً بلده حقنده .

معروضه چاره کیزیدر

بوکره محکمه‌یه عودهایدن رخصتلیلرنه مبنی مشتری حمله‌ده وقوعه نقلنه تجارتله مشغول اولوب مهاجرینه مثلو ایکی سنه‌دنبری تمتع و رکوب سوزه مصفوریتلرینه طبیعی کدر ویرکه کسانه مهاجرینه اعطانه مصفویه مایه‌دن استفاده‌لری جائز اولمقاله قانونغه بوقدر اهوال و وضعیت ظاهره‌لری نظراً بعضه‌ری نظر معاونت و تسهیلاتدن اولمدغی ایجابیله موافق اولمغی خداوندار و برجنده مورود ۸ شباط تاریخی تحریراتده بیورلمش و فی الحقیقه مهاجرینه اولیاده‌کی قوانین و نظامات موجبنجه تاریخ اسکانلرنده اعتبار ایکی سنه ظرفنده بعضه مصافیده نظراً اولدقدنکی حریه عمومیه اثناسنده دشمن طرفندن اشغال و یاتوفره استردادلرینه اولمه‌اولرنه محلداً حالیسنده ده برحق قیمت لیقدنه استقراری ۱۱ فبراير تاریخی قانونلرنه تابعدر اولمسنه نظراً بوکره محکمه‌یه اعاده‌لری ملکلرنه اولرنه رخصتلرنه و روملرنه محتاج اولانلرنه ده مهاجر و مبعیده قیاساً بعید بر زمانه مخصوص اولمه‌اوزره عمرلرنه قدر مدت تکلیف ساره‌لرنه معافیتلری ایجابنه معدلت و سیاسته موافق کورولمه‌اولدیغنده کیفیت تنسیب سامی‌لرینه ده قانونلرینجه تقدیره بوبابده ایجابنه کوره سریعاً قانونیه نظامنه تنظیم علی الاصول موقع رعایته قونلمق اوزره مقام صدارتپناهیه تقدیمی لزومنه مبنی سنه اردوسوجه طرفندن اولنان اوجابه اوزره اوقاف نه عائدنه وطلاب محکمه ۱۶ جمادی الاخر ۱۳۱۶ و ۱۹ مارت ۱۳۱۴

داخله ناظری

383

خارجیه نظارت جلیله‌سی حضور سامیسنه

مهم و مستعجل

خلاصه

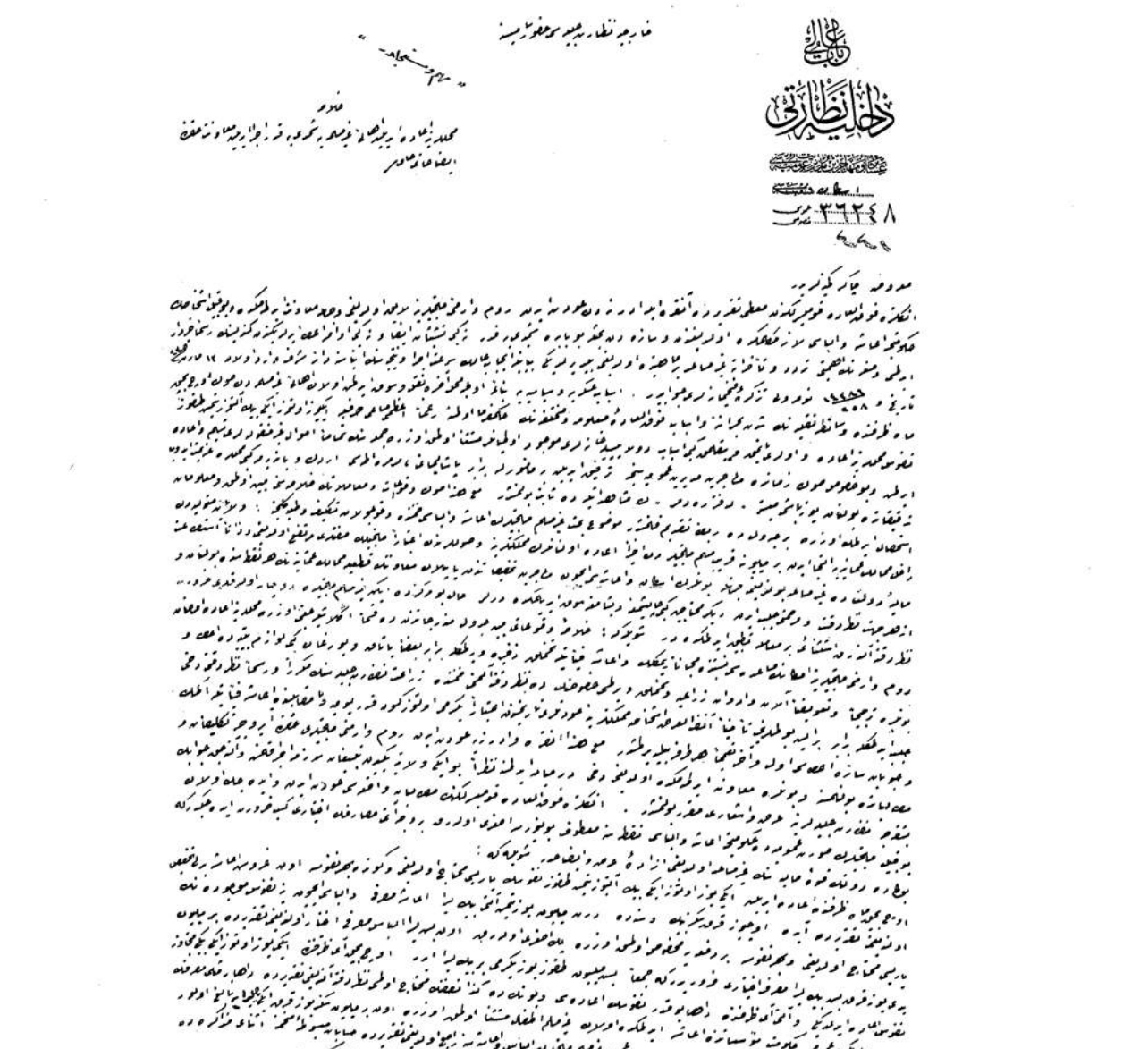

محلدینه اعاده ایدیلن اهالی غیر مسلمه‌یه شمدی‌یه قدر اجرا ایدیلن معاونت حقنده ایضاحاتی حاوی

باب عالی

داخلیه نظارتی

[illegible]

٣٦٢٤٨

[illegible]

[illegible]

١ قره کلیسا دائره‌سنده انجو کوبه‌کی روم کلیسا جماعتی عائدلری اولدیغی جماعته تسلیم ایدلمشدر.

٢ مرسینده‌کی ارمنی کلیسالری و مقاطعه‌لری و دائره‌لری اولان دیگر اموال آنده‌کی موجود ایدوکه رسمی ارمنی اهالیسی متصرفلرندن اولدیغی ذاته تسلیم ایدلمشدر.

٣ آنده‌کی شهرلر، قصبه‌لر، قریه‌لر، تارلالر و ارمنی عائدلری معبد زراعت مزرعه‌لری الله‌دن آنده‌کی ارمنی جماعته اعاده ایدلدیکی کلیسا و دیگر اشیالرده نحوی داعاده‌سنه نشب ایدلمشدر.

٥ مرکز ولایتجه اموال متروکه‌دن بعض دوائر رسمیه موقتاً آلنمسی لازم‌گلان مستثنا سائرلری کلیسا و مدارس عائدلری اعاده ایدلرسه اشیا فاضله‌سی آنده‌کی ولایتجه بیع ایدلمشدر.

٦ آیدین ولایتی دائره‌سنده‌کی اوطه‌لر استعمال ایدیلمه‌یه روم کنجی تحویل و تسلیم ایدلمشدر.

٧ اورفه قائمقامقلغی مراجعتی اوزرینه عمومی ایدیلرک توزیع ایدلمک اوزره مذکور قضایه ارسال اولنان کلیسا و مکتب و مدرسه ذخیره ویرلمشدر.

٨ آیدین سنجاغنده مومی قضا سنده مضبوط ایدلان و منزل مستغلاتی اتخاذ اولنان اموال روم کنجی تحویل و تسلیم ایدلمشدر.

٩ مدانیک سیسه بولدیغی ولایتجه بولنان کلیسا و جامعه‌لر مقاطعه‌سی مضبطه مقابله‌سنده رؤسای روحانیه‌یه تسلیم ایدلمشدر.

١٠ مدانیک سنجاغی قریه‌سنده بولنان کلیسا و مکتب و مدرسه کلیسالری مقاطعه‌لری و اوقاف و غلاتی، بالمحافظه سائرلری مضبطه مقابله‌سنده رؤسای روحانیه‌یه تسلیم ایدلمشدر.

١١ مدانیک آناودور قریه‌سنده بولنان روم کلیسالری شروط مبینه‌سنده مقاطعه‌لری بیع و غلاتی و آیازه دخی مال حاضری بیع مضبطه مقابله‌سنده رؤسای روحانیه‌یه تسلیم ایدلمشدر.

١٢ طرابزونده‌کائن ارمنی کلیسا و مکتب بنالری عائد مستملات نحوی ایدلدیکی جهت عسکریه مستغلاتی اتخاذ اولنان روم کنجلری تشکیلاتی ویرلمشدر.

١٣ طرابزون معقاتی بولنان قیصرماری عائد معابد و کنائس بنالری مستملات و مقاطعه کاملری تحویل اولنمه عائد اولدیغی جهتله تسلیم ایدلمشدر.

١٤ قسطمونی ولایتی جیده قضاسنده موجود ایدوکه رؤسای روحانیه و مقاطعه‌لری بالکز تماماً تحویل کنجیه تسلیم ایدلدیکی ولایتده بولدیرلمشدر.

١٥ عرب، روم و ارمنی عائدلری معابد و کنائس ایچون مخصوصه قونیه ایکی محله‌سنده فروخته مجبور اتمه‌کزین تسلیم ایدلدیکی ولایتده بولدیرلمشدر.

١٦ وانده موجود ایدوکه بعض امراض سیاریه و طاعونه معابد اولدقلری جهتله بونلرده تداوی ایچون جهت عسکریه عائد اولمق اوزره باقیه مستملات اشیای ولایتده توزیع ایدلمشدر.

١٧ بالموجب موجود ایدوکه ٤٧٧ نفوس ارمنی یه تعلق اولدیغی ٤٨٠٠ کیلو بغداي و ٤٥٠٠ کیلو آرپایی یکمالک اولدیغی حاشیه قیاتلر اولدیغی ١٠٠٤ کیلو بغداي توزیع ایدلمسی و اولجه جهت عسکریه طرفندن اموال متروکه‌دن آلنوب کوکومت محلیه‌سی دوره تسلیم ایدیلمه ٧٠ یاوه دیونلر دخی ایچی قاچاقچه توزیع ایدلمشدر.

١٨ یالوه قضاسنه بولنان روم ایدیلرنانه‌لری و مکتب و مدرسه‌لری نفوسی کسیلمه ایدیلمه ٩٨ نفوس تاریخچه‌سی تداوی اولنان اثنای سوقیاتده و محلاتده و دوداتیکده عسکر اسکانه و ذخیره‌لری ضبط اولنمه مأموریه‌سی طرفندن کوستریلمه غیریه و معاونتده مولوطیه بالک تشکیل ایلمکده‌در.

١٩ آکه قضاسنه موجود ایدوکه رؤسا اعاده ایدلدکلرندن حکومت حاضره‌یه تشکیل ایلمکده‌در.

٢٠ باندرمه‌کائن اولیه نقطه جهت عسکریه دیوان حرب توقیفخانه‌سی اتخاذ اولنان کلیسا بنجه ایجاب ایدنلر تسلیم ایدلمشدر.

٢١ باندرمه عسکری مستحفظی اتخاذ ایدلمسه اولان روم کنجی تحویل ایدیلرک بنا کوره جماعته تسلیم ایدلمشدر.

٢٢ آنده‌کی ولایتده اسلام عائلری نزدنده بولنان تلک توک ارمنی ایتام‌لری آنده‌کی ولایتده جماعت رؤسا سنه تسلیم ایدلدیکی کبی بلاد استحباریه تعلیم ایدلمه‌یه بوتیلی المحافظه اولدیغی کوکومت محلیه تسلیمی و کمسی عائلری اولمق محافظت مومنح تحقیق ایدیلمکلری اعلاطه تنسیب و قضاده دوداتیکده ایقاف اولنمه تبعاً آنده‌کی ولایتده بولدیرلمشدر.

٢٣ بولنان ارمنی جوجقلرنه اقربا و دولتی اولدیغی تقدیرنده جماعت طرفندن طلب ایدیلمه مقدار جماعته تسلیم اولنمه تهیسی مؤسساته سپرده اعاشه ایلمکده و بر صورتده کمیسیونلری بولمنمدیغی و جماعت طرفنده قبول ایدلدیکی تحت حمایه‌ده بولنمقده‌در.

٢٤ وان ده آلمسلر تم بر دائره محصوصه‌یه برلشدیریلرک اعاشه ایلمکده‌در.

٢٥ اورفه قائمقامی مرکز لوایه کلمه ایتام قادینلرنده بوزکیسی نفوسی و آیوجه کیدی تم آمریقا دارالایتامنه واردیلمه تم ارمنی ایتام‌خانه‌سنه واردیلمه‌یه اقربا تسلیم ایدلدیکی کبی تباقی ایتام ارمنی جماعته تسلیم ایدلدیکی علاوه اسلامی دارالایتام‌خانه تشکیلاتی اولمدیغی شمدیلک قبول ایدیلمکلری جهتله اولدیغی قدری برلرده باقاسی تنسیب ایدلمشدر.

BEO, 341903_3-4

384

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

آسایش شعبه‌سی عمومی

خصوصی

(شیفره)

ایزمیت مقرضلغنه

[illegible]

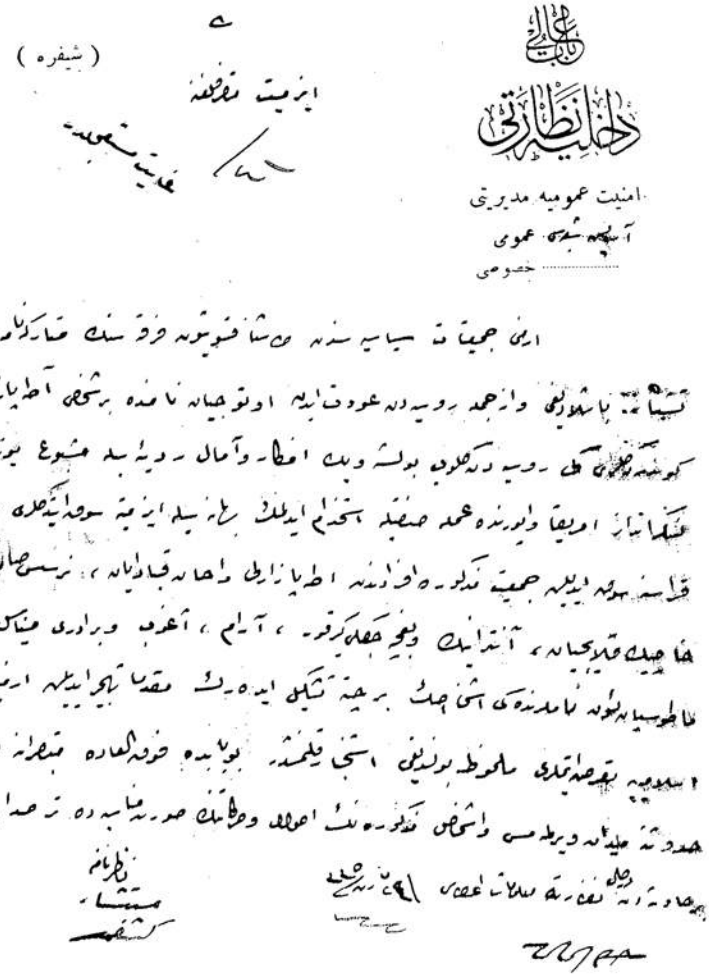

ارمنی جمعیات سیاسیه‌سندن مشافقویتون فرقه‌سنک متارکه‌نامه‌نک عقدندن بری فعالیت وجدی
تشتت باشلادیغی و ازجمله روسیه‌دن عودت ایدن اوتوجیان نامنده بر شخص آطه‌پازار و ایزمیت حوالیسی ارمنی کویلرینه
کوندرلدکی روسیه‌دن کلوب بولشه‌ویک افکار و آمال رویه‌سیله مشبوع یوزالی، ایکی یوز ارمنی نظرنده ایزمیتده
منکرانتاز امریقا و ایورنده عمله صنفیله استخدام ایدلمک بهانه‌سیله ایزمیته سوق ایتدکلری و بونلردن ماعدا ایزمیت و آطه‌پازاری
قراسنه سوق ایدیلن جمعیت مذکوره افرادندن آطه‌پازارلی و احسان قبادیان، نرسس صاموئی حامیا رسومیان، ستراق، آرداشه
خاچیک قلیچیان، آنترانیک و بغچه‌جکلی کرقور، آرام، آغوب و برادری میناس ستابیان آندره‌یاسیان، اوخانس داویدیان
ماطوسیان لوئن نامنده‌کی اشخاصک برجیته تشکیل ایده‌رک مقدما تهجیر ایدیلن ارمنیلرک یرلرینه اسکان ایتدیریلن مهاجرین
اسلامیه تعرض ایتمکلری ملحوظ بولندیغی استخبار قلنمشدر. بو بابده فوق‌العاده متبصرانه طورانیلدرق محل امن و آسایش احوال
حدوثنه میدان ویرلمامسی و اشخاص مذکوره‌نک احوال و حرکاتنک صورت مناسبه‌ده ترصد ایتدیریلدرک ظهور ایده‌جک اک اوفق
بر حادثه‌دن دخی نظارتنه معلومات اعطاسی [illegible]

نظارتنامه

مستشار

کشفر

DH. ŞFR, 97/244

DH. ŞFR, 98/59

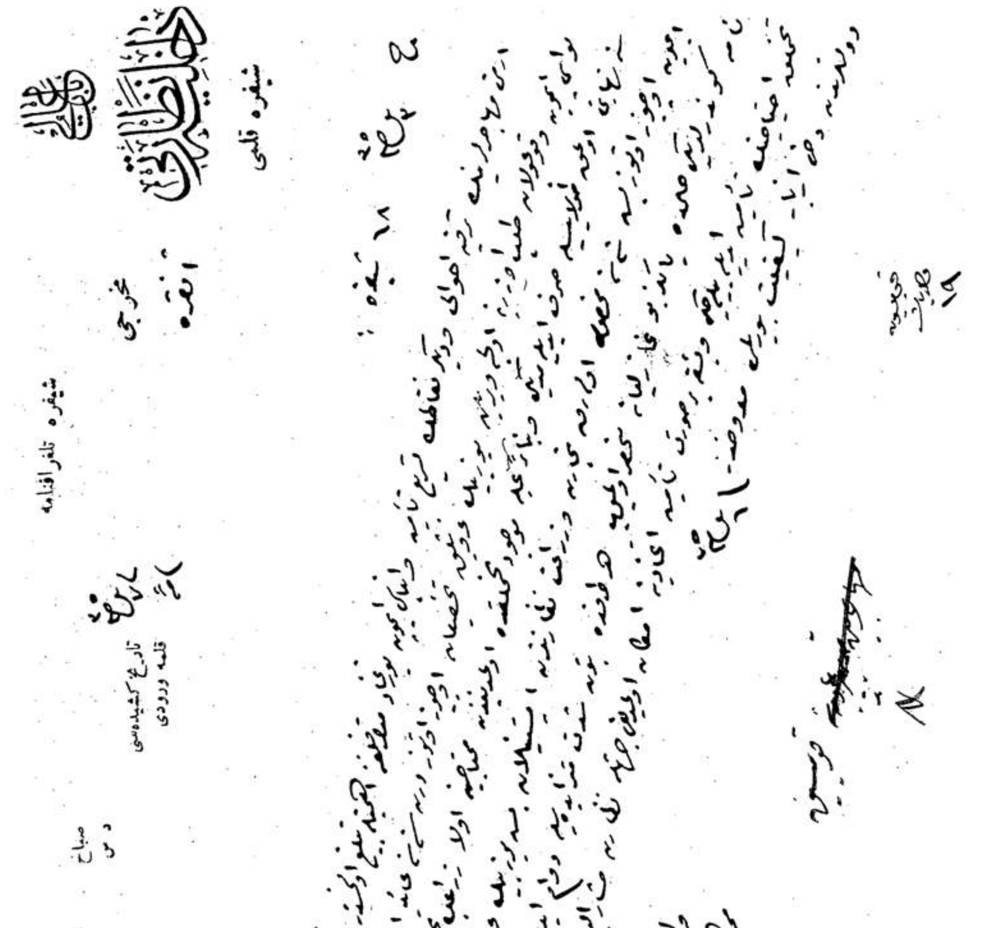
داخلیه نظارتی
شیفره قلمی
شیفره تلغرافنامه
تحریرجی
تاریخ کشیده سی
قلعه ورودی
صباح
اقشام

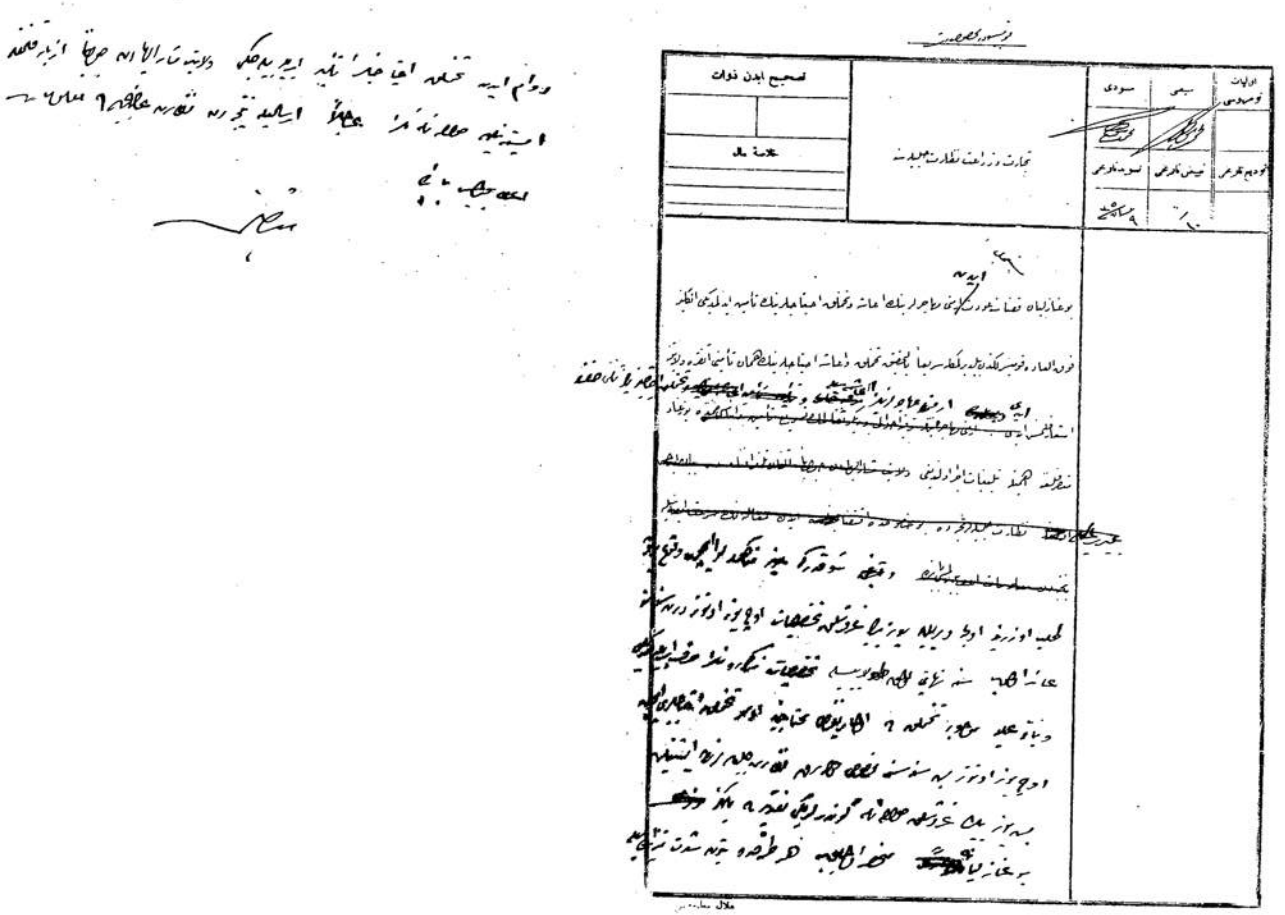

دوام ایدن تخلق احتیاجلری تأمین ایدیلدیکی ولایت تارالیاره حرکت ایتدیرلمکده
ایستنیلن حوالهنامه‌لری عاجلاً ارسالیله تحریرات نظارت عالیه‌سی [illegible]
[illegible]

[illegible]

اولیات قومیسیونی	سیمی	سودی
	[illegible]	[illegible]
تودیع تاریخی	تبییض تاریخی	تسوید تاریخی
	[illegible]	[illegible]

تجارت و زراعت نظارت جلیله‌سنه

تصحیح ایدن ذوات	
خلاصه مال	

[illegible]

بوغازلیان قضاسنه عودت ایدن مهاجرلرینک اعاشه و تخلق احتیاجلرینک تأمین ایدلدیکی انکلیز
فوق العاده قومیسرلکندن بلدیرلکله سریعاً بالتحقیق تخلق و اعاشه احتیاجلرینک همان تأمینی اتخاذ ولایت
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

هلال [illegible]

انقره ولایتی

عدد: ١٨٦٥٢
٤٢٧

٥

داخیه نظارت جلیله سنه

خلاصه: ارض اموال و املاکی حقنده جواباً.

روملی افندم حضرتلری

مقام عالی نظارت پناهیلرنجه شرفوارد اولان ٢ سانیه ٣٢٥ تاریخ و ٤٥٤٥ نومرولی شیفره تلفناماه‌لری جوابدر.
عودت تاریخ ارضیلرك امدکنده بقیه قالانلری غیاً کذلك ویرلدیکی وکا فنلك برلشدیرلدیکی وترلالرنجه وقتیله
زرع ایدلمه بولنانلرك یاری یه و ایجاره ربط ایدیلرك اجاره‌لرنك کذلك ویرلمکده واکلیه‌سی اولانلرك
ایسه غیاً اعاده قلنمقده بولندیغی و اموال منقوله‌لرنجه حکومت مداخله‌سی جائیلیوب غصب ایدلمه‌سی وحالاً موجود بولنمه
اولانلرنك ده صاحبلرینه اعاده ایدیلمکده وحکومتجه جائیلیوب بدل تحویل ایدیلنلرك بدلی ویا وقتیله حکومتجه ایجاره
ربط ایدیلیوب تحصیل ایدیلن اموال و املاکك اجاره‌لری ده شهریلك مالیه‌ده یاره وحالاً فقدانی جهتیله صاحبلرینه
ویریلمکده اولدیغی و اهالی نزدنده کی نوازنجه یکرمی یاشنجه دوندیرلمانلرك آرزولرینه باقیلیه‌رق حالك
اقربا ویا زوجه تابع ایدلمکده ویکرمی یاشندن یوقاری اولانلرك اولیاسی کی تبلیغات عمومیه موجبجه سربست
براقیلدقدن آرزی وجهانیلرینه کوره ایجابنجه اجاقلریغی و عمارت مالکه قدر عموماً اعاشه‌سنك تأمینه و بنیاده
اعاشه‌سنك ده درست توزیع بولندیغی و تخملرك اکیلمه‌سی کوندرلیه بوزبلك غدوثلوه حوالهٔ نامه‌ایله آلنان اوتوزاکی
بلك کیلو تخملقده اولدقلری بیلك ایکی یوز کیلوسنك اوندیدی ارض قاسه‌سنه توزیع ایدلدیکی لدی المخابره بوغازلیغه
قلنمقلغنك استمار جوابی اوزرینه معروضدر. اولیاسی مرفوعه حضرتلرینه مدار الامر کدر.

١٢ رجب ٤٢٧ و ١٢ سانیه ٣٢٥

انقره والیسی

DH. UMVM, 159/65

387

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

شعبه آ سایسه

عمومی

خصوصی ٦٧٥

خارجیه نظارت جلیله‌سی جانب عالیسنه

معروض چاکر کمینه‌لریدر

آلمنه ولایتنه تابع جبل برکت سنجاغنک مرکزی اولان عثمانیه قصبه‌سنده مقیم ایکن تهجیر مره‌سنده شام شریف جهتنه سوق اولنه‌رق
ولایت مذکوره‌نک بولاد قریه‌سنده اسکان اولنان عائله‌سنک پسه‌سنه دنبری حیات و مماتندن معلومات آلمدیغندن بحثله سوریه حکومتیله
بالمخابره عائله مرقومه‌نک کندی نزدینه جلبی اسبابنک استکمالی انطالیه بدایت محکمه‌سی اعضاسندن آرتین افندی طرفندن استدعا اولندیغی
تکه متصرفلغندن وارد اولان تحریراتده ازبارقلمنه اولمغله بو بابده تشبثات مقتضیه اجراسیله نتیجه‌نک امر و انباسنه مساعدة سامیه فخیمانه‌لری
سزاوار بیورلمق بابنده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر

١٤ رجب سنه ٣٢٧ و ١٥ نیسان سنه ٣٢٥

داخلیه ناظری نامه

[illegible]

[illegible]

HR. SYS, 2569/4_45

388

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

آسایش شعبه‌سی

(شیفره)

وان ، تبلیس ، ارضروم ، سیواس ولایتلریله

ارزنجان متصرفلغنه :

مستعجلدر

وان ، تبلیس ، ارضروم ، قره حصار شرقی حوالیسنده بولنان ارمنیلردن بعضلرینک
اعلاء سفربری اوزرینه اوحوالیده‌کی اسلاملرک تماماً افنا وازاله‌سی مقصدیله بر طاقم جرائم ایقاع ایتدکلری
ومقاصد اختلالیه ایله ارمنی چته‌لری طرفندن اسلاملره قارشی ارتکاب ایدلمش اولان مظالم وفجایعک فاعل
ومرتبلری حقنده تعقیبات قانونیه اجراسی مقتضی بولندیغی درسعادت دیوان حرب عرفیسی مدعی عمومیلکندن
بیلدیرلمش اولمغله بوبابده سریعاً تحقیقات لازمه اجراسی وبوقبیل قتال ایله مظنون علیه اولان ارمنیلرک
~~[illegible]~~ وبوقبیل جرائم اربابنک جزالندیرلملری ایچون شمدی‌یه قدر تحقیقات اجرا و دیوان حرب عرفی
تشکیل ایدیلوب ایدلمدیکنک ابناسی واوراق تحقیقه‌لرینک فذلکه‌لریله برابر درسعادت دیوان حرب عرفیسنه
تودیع اولنمق اوزره پیدرپی ارسالی وپوسته‌یه اوراق تودیع اولندقجه تلغرافله معلومات اعطاسی

ناظرانه

کشفی

۱۹ نیسان سنه ۲۲۵

وان ولایتنه :

وعلی الخصوص وان قتالنی ترتیب واحضار ایدن
واهان پاپازیان وشرکاء جرمی ~~[illegible]~~
اسملرینک

DH. ŞFR, 98/228

389

تلغرافنامه

داخلیه نفس رسمیه

٤٠٧

عربی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه	کندیلی محل		تاریخ		قیمت
بوغازلیان	٦٦١	١٠٨	اول / سکره	حکومت تلغراف شاهراهسی مولایی بوکوتا مسئولیت قبول ایتمز	کشیده اولندیغی محل	١٠		اول / سکره	

حرب عمومی مناسبتیله کچیرمش اولدیغمز فلاکت متقدمه و مضایقهٔ معیشت و پریشانیت فوق العاده تیمورمشلرکی

برچوق زماندر بالتان قوماندانی نامیله تشکل ایدن سموئل نام شخصک ریاستنده ارمنی چتهسی طرفندن دفعاتله

مال و مواشیمز یغما و نفوسمز قتل اولنوب شو فلاکتلر یکدیکرینی تعقیب ایتمکله برابر بو دفعه‌ده برتاورد

طوار و جاموس و اوکوز و اسبلریمز غصب و برقاچ نفوسمز قتل اولنمش ارتق تحمل فرسا بر حالده

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه	اکتدیلی محل		تاریخ	ساعت	امضا
٢			ساعت اول / مکره	حکومت تلغراف تمام‌لندن مولایی بر کوتا مسئولیت قبول ایتمز	کشیده اولندیغی محل			اول / مکره	

برلینوزه بو خصوصده رفع صداع ایله جانب دعرصه و ناموسمزک محافظه‌سی اسبابنک استکمالنی کوریاشدیلر

بکلیوزه [illegible]

قرضی اوغلی
عمر

یحیی سرای زیر قریه‌سنده بعض سنه اوغلی
علی

مونه مسئول ٨٠١

باب عالی
خارجیه نظارتی
مهمه قلمی
١٥٢٢٦
٤٢٧

داخلیه نظارت جلیله سنه

لمعی

بوغازلیان ومعدن قضالرینک آقفسن وباشه چناق موقعلرنده تحصن ایدن سموئل ومهران چته لرینک قتل نفوسی
وغصب اموال ایتدکلرندن شکایتی حاوی شهر قشله قضاسنک شریر قریه‌سی اشرافندن میرسید امضاسیله کشیده اولنان
تلغرافنامه لفاً تسیار قلندی . آسایش محلینک تأمین وادامه‌سی اسبابنک استکمال بیورلمسی متمنادر افندم

٢٠ رجب ٣٣٧ و ٢٢ نیسان ٣٣٥

خارجیه نظارتی نامنه
مستشار
ع. [illegible]

تلغرافنامه

خارجه نظارتنه ٧٠١

مخرجی	[illegible]	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه	آلتدیغی محل	تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
تنوس	١٢١	٢٠٥	١ ساعت ٤٥ مکره	پوسته و تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف مخابراتندن هولایی برکونا مسئولیت قبول ایمز	کشیده اولدیغی محل	١٧ [illegible]	اول مکره	[illegible]

اوته دنبرو بوغازلیان قضاسنده جاز و معدن قضاسنده اقچه‌سن و باشه خیاق موقعلرنده تحصن
ایله اهالی قرا و انبای سبیله ایراث حسارده حالی قالمیان بوغازلیانده اورتیجه قریه‌سنده سمال
و جانلی عصمت اوغلی مهران حیه‌لری مذکور قضالرده حقلرنده بر تقصیبان جدیه یاپیلمامسندن
ضیعت اولمیدر کریتمش سکسان نفردن عبارت اولان حیه افرادی معدن قراسی اهالیسنه
انواع مظالم و اشکنجه اجراسیله قتل نفوس و غصب نقود و اموالکی احوال شقاوتده ایقاعندن
حالی قالمامقده ایکن بوندن تخمیناً بر کون ای مقدم جانلی عصمت اوغلی مهران قوماندا سنده‌کی
اون سکز نفرلک خون خوار بر چته اتسزین قریه‌مزه تجاوز ایله مسلحاً خانه‌مه بالهجوم بیلا

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه پوسته و تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف مخابراتندن مولایی برکوتا مسئولیت قبول ایتمز	آلندیغی محل		تاریخ	ساعت اول صکره	امضا
			ساعت اول صکره		کشیده اولندیغی محل			اول صکره	

بسه یوزلیرا قیمتده کی نقود و اشیامی اخذ و غصب تضرعا ایله وجودمه متعدد محللرندن
اغیر صورتده ضرب و جرح ایدرك تعطیل عضوه سببیت ویرمسه و اولدیکه قناعت ایدرك
صاوشوب تحصیل کاهلری اولان مواقع مذکوره یه کیتمسه و بر معتاد اولرجه هیچ برکوتا
تعقیبات معروضه قالمامش اولدقلرنده کمال رفاه و سعادتله مغصوبات مذکوره نی اکمل
و اتلاف ایتمکده بولنمشلردر مذکور قضالرجه حمایه یه مالك اولان اشرای مرقومونك
مظالم و ارتکاب ایده کلمکده اولدقلری شقاوت و حسارتدن و حمایه سز خصوصده اجرای

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه پوسته و تلغراف و تلفون نظارتی	آلندیغی محل		تاریخ	ساعت	امضا
			ساعت ـــــ اول / صکره	حکومت تلغراف مخابراتندن مولایی برکونا مسئولیت قبول ایمز	کشیده اولندیغی محل			ـــــ اول / صکره	

صدلتده ایقاسنی کمال تضرعله استرحام ایدر آثار فعلیه‌سنی [illegible] انتقاد ایدرز فرمانه

شهر قشله قضاسنده شریر

قریه‌سی اشراف‌ندن میرسید

٨٦

٤٤٦٩٦/٨٦

اوراق نومروسی	قلم نومروسی	داخلیه نظارتی امنیت عمومیه مدیریتی	دوسیه نومروسی	قارتون نومروسی

ممیز	مسود	مبیض	داخلیه ناظری محمد علی بک افندینه سیواس والیسی [illegible]	تاریخ تسوید	تاریخ تبییض	تاریخ سوقی
[illegible]	آگاه			٢٣ نیسان ٣٣٥	[illegible]	

٤١٢٦ [illegible]

تلغراف

شهر قشله قضاسنک شدید قریه‌سی اشرافنه میرسید امضاسیله تنوس مرکزینه
چکیلن ١٧ نیسان ٣٣٥ تاریخلی تلغرافنامه قوپیسنک جلب و مطالعه‌سیله مندرجاتی
نظراً تحقیقات و تعقیبات جدیده و سریعه اجرا و متجاسرلرک دردستلریله
نتیجه‌دن معلومات اعطاسی.

[illegible]

390

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

اسکان شعبه سی

عمومی ٣٧٤٤ خصوصی

قسطمونی، انقره ولایتلرینه

شفره تلغراف

مهاجرین مدیریت عمومیه سی اسکان شعبه سی مدیری میزیك برانکلز ضابطی ایله
برلکده روم وارمنی اعاده معاملاتنی تدقیق ایتمك اوزره اینه بولی طریقیله منتهی حرکت بولندقلرندن حقلرنده تسهیلات لازمه
ارائه سنك علاقه دارانه تبلیغی

اعمال عالی

ناظر نامه

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

..... عمومی

..... خصوصی

(شیفره)

٦٦

ه

معمورة العزیز ولایتنه

آسیه شیفره

ج ٢٢ - نیسان - ٣٣٥ بالعموم مجرمین حقنده سیاناً معامله ایفا ایدلمك طبیعی اولدیغی کبی اساساً اسلاملره قارشی

ارتکاب جنایتی کلم ایتمیه اولان ارمنیلر حقنده وقوع بولاجق شکایات اوزرینه درحال تحقیقات وتعقیبات قانونیه ایفاسیله اوراقك دیوانه حربلره

تودیعی لازم کله جکی وان، تیلیسی، ارضروم ولایتلرینه تبلیغ ایدلمه اولدیغنه کندیلرینه تجاوز ایدن ارمنیلر حقنده لازم کلن معامله نك ایفاسی ایچون

مرجع عائدینه مراجعت ایلملری لزومنك مستدعی عبدالمجید ورفقاسنه تفهیمی

٤ مایس ٣٣٥

ناظر نامه

کشفی

باب عالی

داخلیه نظارتی

عشایر و مهاجرین مدیریت عمومیه سی

اسکان شعبه سی

عمومی ۳۷۵۳ خصوصی

شیفره و تلغراف

بتلیسی ولایتنه

۲۵

۹۰ ۲۲ سنه ۳۴۵ شیفره یه . تهجیر اولنان اشخاصدن محاسبات ده بولنانلرك

[illegible] عودتلری حالنده متروك اموالی منقوله و غیر منقوله لرینك آنجق کندیلرینه تسلیمی ایجاب ایدر . سرد اولنان

[illegible] نظراً اسلام اولان وکیل و وصیلرینه تسلیمی موافق دکلدر

ناظر

[illegible]

سنه ۳۴۵

[illegible]

393

SUBLIME PORTE

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Le Directeur Général des Affaires Politiques	Le Directeur	Le Chef de Bureau	Le Rédacteur
Vu	[illegible]		

Timbre d'enregistrement

S. E. Note Verbale

Légations Étrangères

N° G. 15577

S. 92

Le 6 mai 1919

Objet:

Délégués neutres aux commissions chargés d'effectuer des enquêtes sur les méfaits des déportations

Danemark: 7 avril N° 3

Espagne: 17 mars N° 5

Suède: 19 avril

Pays-Bas 17 mars N° 395,,34

Le Min. Tc des Aff. Etr. a eu l'honneur de recevoir la note Verbale que la Lég. de S.M. ~~le Roi~~ ..... a bien voulu lui adresser le ... N° ... concernant l'adjonction de ~~deux~~ délégués (Danois) aux commissions que le Gt Tc se proposait ~~d'envoyer~~ de charger de ~~mener~~ faire une enquête ~~au sujet~~ sur les méfaits commis lors de la déportation d'une catégorie des sujets ottomans.

Le Min. Fe croit devoir porter à la connaissance ~~faire sa~~ de ~~informer~~ la Lég. Rce, pour l'information de son Gouvt, que les commissions de pacification qui ont été envoyées dans les provinces de l'Empire ~~devant en mem~~ ayant reçu en même temps la mission de faire les enquêtes voulues sur les méfaits susvisés, le Gt Fe a ~~eu~~ renoncé à l'institution des commissions spéciales plus haut mentionnées.

LÉGATION ROYALE
DES
PAYS-BAS

N°395/34 .

Constantinople, le 17 Mars 1919.

En se référant à la note verbale du Ministère Impérial des Affaires Etrangères du 15 de ce mois N° 14406/13 la Légation Royale des Pays-Bas a l'honneur de porter à la connaissance du Ministère Impérial que le Gouvernement de la Reine juge actuellement inopportun de participer à une enquête en des matières où des intérêts Néerlandais ne sont pas directement en cause.

Ministère Impérial des Affaires Etrangères
SUBLIME PORTE.

LEGACIÓN DE ESPAÑA
EN
TURQUIA
N°. 5.

Faisant suite à sa Note Verbale du 19 Fevrier, par laquelle la Legation Royale d'Espagne a porté à la connaissance du Ministère Imperial des Affaires Etrangères qu'elle avait transmis par depêche au Gouvernement Royal le contenu de la Note Verbale N°. 13851(N° S .18) du 13 Fevrier écoulé, la Legation Royale a l'honneur de communiquer au Ministère Imperial qu'elle a reçu une depêche dans laquelle le Gouvernement Royal lui fait savoir que tout en remerciant le Gouvernement Impérial de son aimable invitation, dont il apprecie la haute valeur, regrette pour le moment n'être pas à même de faire la nomination de deux Magistrats espagnols adjoints à la commission d'enquête.

Constantinople le 17 Mars 1919.

M inistere Imperial des Affaires Etrangères

Sublime Porte.

Légation de Danemark

Constantinople, le 7. avril 1919

Note verbale
Nr 3

En réponse à la Note Verbale que le Ministère Impérial Ottoman des Affaires Etrangères a bien voulu lui adresser en date du 13. février a.c. sous le N° 13851/18, la Légation Royale a l'honneur de porter à Sa connaissance, d'ordre du Ministre des Affaires Etrangères du Roi, que, dans les circonstances actuelles, le Gouvernement Royal croit ne pas devoir nommer des Délégués à une Commission chargée d'une enquête qui ne touche pas directement les intérêts danois.

Au Ministère Impérial Ottoman des Affaires Etrangères
Sublime Porte.

LÉGATION DE SUÈDE

Constantinople, le 19 Avril 1919.

NOTE VERBALE

Se référant à la Note Verbale de la Sublime Porte en date du 13 Février dernier sub No.13851/18, concernant la nomination de deux magistrats suédois comme adjoints aux commissions ottomanes d'enquête chargées de poursuivre les auteurs des méfaits commis pendant la guerre à l'occasion des déportations des ressortissants ottomans tant musulmans que non musulmans, la Légation Royale a l'honneur de porter à la connaissance du Ministère Impérial des Affaires Etrangères qu'elle vient de recevoir du Ministère Royal des Affaires Etrangères un télégramme en date du 11 courant, communiquant que le Gouvernement du Roi ne se voit pas à même de satisfaire à la demande d'adjoindre des juristes suédois aux dites commissions.

Au Ministère Impérial des Affaires Etrangères

SUBLIME PORTE

HR. SYS, 2569/5_8, 9, 10, 11, 12

DH. ŞFR, 99/124

395

٧٢

ادرنه	ولایتنه	خداوندکار	ولایتنه	ایزمیت	متصرفلغنه
ارضروم	«	دیار بکر	«	بولی	«
~~آطیه~~	~~«~~	~~سوریه~~	~~«~~	جانیك	«
انقره	«	سیواس	«	چتالجه	«
آیدین	«	طربزون	«	~~زور~~	~~«~~
بتلیس	«	قسطمونی	«	~~عسیر~~	~~«~~
~~بصره~~	~~«~~	قونیه	«	قره‌سی	«
~~بغداد~~	~~«~~	معمورة العزیز	«	~~قدس شریف~~	~~«~~
~~بیروت~~	~~«~~	~~موصل~~	~~«~~	قلعهٔ سلطانیه	«
~~حجاز~~	~~«~~	وان	«	منتشا	«
~~حلب~~	~~«~~	~~یمن~~	~~«~~	تکه	«
قره حصار صاحب متصرفلغنه		~~اورفه~~	~~متصرفلغنه~~	قیصری	«
~~مرعش~~	~~«~~	کوتاهیه	«	~~مدینهٔ منوره محافظلغنه~~	
~~جبل لبنان~~	~~«~~	ایچ ایل	«	نیکده	متصرفلغنه
		اسکیشهر	«	~~[illegible]~~	

ارزنجان

باب عالی

داخلیه نظارتی

قلم مخصوص

٥٤٧١

٢٤٧ عدد

شیفره

اسلاملرله ازدواج ایدن وزوجلرندن آیرلمق ایسته میان ارمنی
قادینلر حقلرنده معاملهٔ جبریه ایفا اولنمامی وبیتلرینك تفریقی
خصوصنده رؤسای روحانیه ایله محتللر طرفندن مراجعت واصرار
وقوع بولورسه کیفیتك اولی امیرده نظارته اشعاری تعمیماً تبلیغ اولنور

[illegible] ١٠ مایس ٣٢٥ داخلیه ناظری

[illegible]

DH. ŞFR, 99/110

DH. ŞFR, 99/167

پولیس مدیریت عمومیه سی

برنجی شعبه سی

عدد ١٦٠٩

٥٠

داخلیه نظارت جلیله سنه

محرر

دولتلو افندم حضرتلری .

١- ارمنی بطریقی و ارمنی پروتستان جماعتی وکیلنک ارزو و موافقتلریله استقبالده تشکیل ایتمسی محتمل ارمنی حکومتنک اعمارینه صرف و انفاق اوزره فرق سیاسیه لرینک معاونت و مظاهرتیله سعادت و ولایتنده کی ارمنی زنکنلرندن اعانه صورتیله برملیون لیرانک جمعه قرار ویریلرک بو خصوصده اجرای فعالیت ایتمک اوزره بر هیئت انتخاب ایدلدیکی .

٢- ارمنی فرقه سیاسیه سنک خوره ده کی بوروی طاشناقیسون رؤساسندن مصرلیان و بازرکانیان نامنده ایکی کشی بی اعزام ایدرک لاهیده بر شعبه کشادینه مأمور ایلدیکی و ممالک اجنبیه ده مقرر حالده بولنان ارمنیلری اناطولی هجرته تشویق و قوللری تسهیل ایچون فعالیده بولنه جقلری واقع اولان اخباره عطفا عرض اولنور اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر .

١٢ مایس ٣٥

پولیس مدیر عمومیسی

٤٥٢٩٢

قلم قید نومروسی	دوسیه نومروسی	اوراق قلمی صادره نومروسی	سوق تاریخی

شعبه‌سی

تاریخ تسوید	مسود	تمیز	میض	تاریخ تبییض
		خلاصه نقاره جلیلدت صدرلق جناب حضرتلرینه ١٩/٥/٣٤		

عریضه

مورخه

خلاصه

ارمنی فرقه سیاسیه‌سنه برمیلیونلرجه اعانه
تشبث ومحلات اجنبیه‌ده که ارمنیلر مسلطدر
هویت تشویقه اتخاذ اولنان تدابیر

ارمنی بطریقی وارمنی پروتستان جماعتی وکیلنک ارزو وموافقتلریله استقباله تشکل ایتمش اولان ارمنی حکومتنک
اعمالنه صرف اولنمق اوزره فرقه سیاسیه‌لرینک معاونت ومفاهمتلریله وسیادت وولایاتده‌کی ارمنی اعیانندن
اعانه صورتیله برمیلیونلرجه قرار ویریلدیکی بو خصوصده اجرای فعالیت ایتمک اوزره بر هیئت انتخاب
ایدلدیکی وارمنی فرقه سیاسیه‌سنک جنوبده‌کی بوروسنک حاشا قوتوتدن روسانه مصلحان وبازرگانلر
نامنه اجنبیه‌ده شخص اعزام ایدرک [illegible] برشعبه کشادینه مأمور ایلدیکی ومحلات اجنبیه‌ده قطعیا
برحاله بولنان ارمنیلری اناطولیه هویتنه تشویقله سوقلری تسهیل ایچون فعالیتده بولنه‌جقلری [illegible]
[illegible] مدیریت عمومیه‌سنه واردات تذکره‌ده [illegible] عرض معلومات اولنور اولبابده

DH. EUM. AYŞ, 8/91

398

داخلیه نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	تاریخ تسوید	صدارت عظمایه			
	[illegible]	۱ حزیران ۳۳۵				[illegible]
قلم نومروسی	مبیضی	تاریخ تبییض				۳۳۵ [illegible]
		۱ مه				

۱

۱ حزیران ۳۳۵ تاریخلی و نومرولو تذکرهٔ عاجزیمه دیلدر عساکر عثمانیه چکلدکدنصکره

ارمنیلر طرفندن قنه‌لی قره‌خاچ قرارگاهلرنده و سائر بعض محللرده اسلاملره قارشی یاپیلان

مظالمه و بر امر واقع حصوله کتیرمک ایچون قوای کلیه ایله حدودلره یاقلاشمرق تجاوز

ایده‌جکلری آکلاشلدیغنه دائر ارضروم ولایتنه بکلرکه آلنان تلغرافنامه‌نک صورتی [illegible]

لفاً صحبت عالی فخیمانه‌لرینه تقدیم قلمنه اولمغله مندرجاتنه [illegible] و عرض و اشعار سابقه نظراً

اقتضاسنک ایفا و امر و ابنا بیورلمسی بابنده

[illegible]

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی

ارضروم

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح

د س

اقشام

د س

عساکر عثمانیه‌نك چکلمسنده یکرمی برکون صکره ارمینلرك قنه‌لی قره خاچ قرارکاهلرنده اجتماع ایدن
یدی بیك آلتمش اسلامی یاقمق صورتیله اتلاف ایتدکلری واوچیوز آلتمش کنج قادینی برابرلرنده کوتوردکلری
وایکی آی صکره دخی شهر بل ناحیه‌سنك اموبه کوینده اوچ کون محاربه‌دن صکره هیچ برشی یاپمیه‌جقلرینی تأمین
ایله اهالی‌یی آلداته‌رق تسلیم آلدقلری بیك اوچیوز اوتوز اوچ آدمی کاملاً وآلتمش کنج قادینی برابر کتوره‌رك
حقلرنده بعضه کونا معامله ایقاع ایلدکلری وبو حالی دلائل وامارتیله اورایه کلان انکلیز قوماندانلرینه دفعاتله
بیان واثبات ایتمشلر ایسه‌ده قطعیاً دیکله‌میوب حوالی مذکوره‌نك موقتاً ارمینلره ترکی لازم کله‌جکی وبو ترك
کیفیتی صلح قونفرانسنك نتیجه‌سی اولمیوب کندو فکرلرنجه بویله یاپیلمسی ایجاب ایده‌جکی بولنده جواب آلدقلری
وبو یوزدن ارمینلر قوای کلیه ایله حدودلره یاقلاشه‌رق تجاوز ایده‌جکلری بایزیده کلمش اولان نخجوانك
کنجه‌لی حاجی جبار وای زاده طرفنده اماده حرصندیغی بایزید متصرفلغنك اشعاری اوزرینه معروضدر

والی

منیر

خانهٔ عائلهٔ مملکتی دیرسه وقت ایچون بویوك بر غفلت بلا تأمل حربگویه راضی اولدیلر. حکومت سابقه‌نك علی الخصوص مهاجرینك
اجراآتی شدتله تقبیح ایتمکده اولدیغی حالده عثمانیه‌نك تعمیر ایچون برلرنده چیقاریلیوب بعضه دولیاته تبعید و تبعید ایدیلمه و روحیارنه‌نك
اولدیغی ارض و روم مهاجرلرنه [٢٧٦٠١٥] نفوسی [٤٥] ماه ظرفنده علی العموم سائط نقلیه ده‌کی بحرانه دخول و شرائط موجوده‌نك
و موسمك مخالفتنه رغماً مملکتلرینه اعاده‌یه دیلمه برلرده کندولرینه صوبانه و تخمه، آلات و ادواته زراعیه‌کی مؤاعدتله توزیع و بعضیسنك
دیناره و اماکن مالزمه بقیه‌سنك عطا ایدلمه‌سی حالتنده اسباب معیشت و صحتلری تأمینه عطف اهمیت ایلمه و مسکنلری موجود اولندقه خانلرینه
یا دریا تسلیم و اعاده‌یه و مساکنه موجود اولدقه عدم لیاقت حالنده هر محله‌ده‌کی عسکری بارقه‌لرله مبادله عمومیه برلشدرلمه و بالکز کندولرینه
عائد اجرا جاری دیرلمه حسبنه تثبیت و انسانیت و حیات بشره اولان حرمت و مرحمتلرنه ایزاره مسارعت ایتمشلر. هنوز
عورت ایچمه بولنان حقنده رضی دولتك معلوم اولان مضایقه‌سنه رغماً عیده معاونات و تسهیلاتك اعمال و ابراز رضی حرمت
نظیره‌ده مقدر بولنمشلر.

حکومت سابقه‌نك هر درلو عقل و تدبیرنه عاری اولدیغی کبی حرب زمانك نتایج رهکذرسنه‌سی زیاده ویلایات شرقیه اهالیسی بدبخت
اولمشلر. فی الحقیقه دولیاته بحبوحه اهالیسی اسلاویسی بر طرفدن روسلر سیل ایستیلاسی دیکر طرفدن ارض حیات لرینك یای تخریب و تجاوزنه
آلنده غیر قابل تحمل بر وضعیت الیمه‌یه کرفتار اولمه دارخردم، طرابزون، بتلیس، وان ولایتلرینه ارزنجان سنجاغی اهالیسنه بیلیوز
متجاوز نفوسی هر درلو وسائط صحیه و حیاتیه‌دن محروم اولدیغی حالده طوغری‌لنجا مجبوریتنده قالمشلر. بو تجاوزات عسکریه‌نك اهالیه‌نك
التجا مجبوریتی مرور ایتمکله بك زیاده شدت اولان مصائب سائره‌ی جریدهٔ انظار اسلام متجاوزدن [٧٠١١٦٦] نفوسك تلف
و ضیاعنه مستلزم اولمشلر. اشبو مقدار تلفات حکومتك رسمی جریده‌لرنك احصائیه‌سنه مستند اولدیغندن معلومات رسمیه خارجنده قالوب
تخمیناً اوچ یوز بیکه قریب نفوسك رضی علاوه‌سی حالنده یکدیکر سائف اندر دست ولایتلرله اهالیسنه عائد اولمه‌اوزره مقدار
تلفات یکونتك [١٠٠٠٠٠٠] ه بالغ اولدیغی کوریلور. حالبوکه اهالی رفتوندن مدوحه اولدیغی سفالت، تلف اولنورك مقداری
زیاده‌سی تدقیقاتیله اولمامش بلکه اسباب معیشت و حیاتك نقصانه طولایی زماناً التجا ایتدکلری محلده رضی بویوك بر خطر حیات
ایراز ایده‌جکنه رایکه کندولرینك حکومت سابقه طرفنده تهجیر ایلمه اولدیغی ارض و روم امکنه متروکه‌سنه برقدر منطقه‌یه مستند اولمه‌دن
برلشدیلمه اولمدی حسبیله بوکره یك طبیعی بر حسن فطرت و عدالت بقاء غیر مسلم مهاجرلرك کمال مسارعتله مملکتلرینه عودتلرینك تأمینه ایلمسی
نجوسز اولدیغه التجا ایتدکلری محلدن اخراج ایتمکه آچیقده و آچیقجه جاری قالمه اولمدیغی رضی نظر رفعتلری ایجاب ایتمکده در. حکومت
محاج ایفاع اولمدیغی اوزره روم و ارمنی مهاجرلری حقنده متحسسانه اولدیغی قدر عدالتی بو مرتبه ظلم و سفالت مدوحه اولان اسلام مهاجرلرینك
محافظهٔ حیاتلری ایچون زیاده و استعمال و بناءً علیه هر فرقه قابلیه یاپیلدیغی بو بیچاره‌لری رضی مملکتلرینه اعاده ایتمکدر. حالبوکه ولایات

ترقیه واصل اولدقده یکانه طریقه انالمق خطوط حدیدیه سی اولدیغی کبی اشبو خطوط حدیدیه کرک مارده ونفعه متعلق اولدقه اقتصاد
نقطه ایله تلاقی کده دولتمز معاملاتنک حکومتنک یدنده اولمسی کرک قونیه قره سی تمدن اجوزات نقدیه سنک بسه لی مثلنه
ابلاغی وقونیه ده اعتبار نقدیه قدر رغبتی زیاده اجوزاتنه ماعدا آروجه معروف اقچه طبعنده بولنمسی مذکور طرق حدیدیه ده حکومتجه تأیید استفاده
اسباب نزع وسیلیتکده بالنتیجه بالاده درجه سفالتدی ایفاع اولنان مراجعه بیتحیدک اعاده لری مستحق قیلمقده در . بالخاصه اورفه ، دیاربکر
قونیه ، آنقره ، الاجه ، مرعش ، نیکده ، سیواس ، وجهله هر ایسنده تشاکف موجود و نقد اغلوی دیکسه بیکده بانع رایج بولنمقدی
محله خوبیتی سائقیسیله درجه سفالتدی یوماً فیوماً تحسن پیدا ایدوب بوسفیل دیجاره کسنه لرک محلتلرینه اعاده ایدیلمکلری
یوزندن کاملا محو وتباه اولمقدی نخاوه سی بابه کوستریلکده اولدیغی کبی سفالت واخطارک تولیدی جهله ضرورت حیاتیه ایله تحت تضییقه بولنمقده
خوبیتی برطرف ایتدیرمیوب نالانه شواهدلرنک الیوم قات قات اکده اولمقدی مالاندکر محلده تقدیر اسلیه فعلوهنده متکاملاته مدوحه قانعقه
وبوجهتله رضا ایروجه محل نظر کوریلکده در . بناءً علی ذلک حکومت عثمانیه بوزوالی خلقک شرح وتفاوتنه سفالت تحققدن دهاییاه
اشتداد وتمادیسنه دولی معظم موتلفه متعلقدنک حسیات عالیجنابانه لرینک مانع اولدیغه معطوف اعتماد وقناعتی بالوطن بروجه آتی تکلیفاتنک
نظر رقت الفیغه امیدوار اولور . شویله که :

مقداری یوز بیکده بانع اولان اسلام بیتحیده هنوز محلتلرینه عودت فرصتنه نظراً وجه میانه تباقح ایدن دروم ماجرالرنه موسم حاضر زمانده
کاملا ناداری قیدیلرینه اعاده لری ضرورتنک قبولنه لازم کلیر . اشبو ضرورت حالک تسویه سی ایسه مسلم وغیر مسلم متنفذ وماجرالرک ترجیحاً
وستیجاً انالموی خطوط حدیدیه سنجه مجاناً تأیید سوده ونقدی اسباب تسلمانه متوقف اولدیغندن حکومت عثمانیه بوبابده ایجاب ایدنلره معاملاتده
رعایت ایلمسنه معطوف سلامت قیمتلرینک دون موتلفه مثلیه کرایتجه تحدی یه قدر هر دو سیلیه ایلرایه کوکده آثار انسانیتکارانه نرینه
بخیه خائفه وصیل اولمه اوزره اعمال ونتیجه سندک کندوسنه تبلیغ واشعار ایدیلمکنه مطمئن اولمغله کسب شرف ایلر .

HR. SYS, 2487/10

400

داخلیه نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	تاریخ تسوید	صدارت عظمایه تذکره			
قلم نومروسی	مبیضی	تاریخ تبییض				
		۸ [illegible]				

[illegible] بولنان انکیزلرک بعض تشبثاتنه دائر سیواس
ولایتی وکالتندن النان [illegible] ۵ و ۷ حزیران ۱۳۲۵ تاریخلی
ایکی شیفره تلغرافنامه‌نک صورتلری لفاً تقدیم حضور
سامی صدارتپناهیلری قلمنه اولمغله اولیاء

تبییض

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی
سیواس

تاریخ کشیده‌سی ۷ حزیران ۱۳۳۵
قلمه ورودی ۷ مه

صباح د س
اقشام د س

مرزیفونه قائمقامنك اشعارینه عطفاً آماسیه متصرفلغنه آلنان تلغرافنامه‌ده مرزیفونه هرکون
اون بش یکرمی آرابه ایله وانکلیز عسکرلرینك محافظه‌سی آلتنده محتویاتی مجهول متعدد صندوقلرله مواد کلمکده اولدیغی
اشعار اولنمش وفی الحقیقه اولوقشله دن امریقا اوتوموبیللریله مرکزه‌ده برچوق صندوقلر کلیور کرچه بعضه اوتوموبیللرده
دقیق وشکر وسائر مأکولات وسائره وارایسه‌ده بعضلرنده بولنان صندوقلرك شبهه‌لی اولدیغی حالده محتویاتنه واقف
اولیورز غایت محرم صورتده ترصد وتجسس ایتدیرلمکده وبوخصوصده ایجاب ایده بشقه تدابیره محرمانه توسل
اولنه‌جقدر بعضه کیمسه‌لرك روایتنك صحتی فرض اولنسه بو صندوقلرده اسلحه وجبخانه ومواد انفلاقیه حواله‌جقدرکه
بوحره ارمنی ملتجیلرینك کثرتله کلمکده اولدقلری وبرطرفدن‌ده درسعادته کیتمك وسیله‌سیله بورادن تباعد ایتمکده
اولدقلری ووضعیتلرنده‌کی بعضه تبدلات مذکور صندوقلرده اسلحه‌نك بولندیغنه وفرصت دوشدکجه افساداته
حاضرلقلرنده اولدقلرینه احتمال تولید ایدیورسه‌ده بو احتمال مجرد اوزرینه خفیاً ترصددن بشقه شمدیلك چاره یوقدر
بویاره کرك مرزیفونه وکرك صامسونه وکرك مرکزدن نه کبی معلومات آلنورسه عرض ایدیله‌جکی بدیهیدر
بوخصوصده حواله‌جق معامله‌نك اشعارینه وایجاب ایدنلره‌ده امر واراده‌سنه مساعده بیورلمسی معروضدر.

والی وکیلی قاضی
حسبی

۵ حزیران ۱۳۳۵

٥

شیفره تلغرافنامه

داخلیه نظارتی

مخرجی
سواری

٨ حرره ٢٥
٨ تاریخ کشیده‌سی
٨ قلمه ورودی

صباح د س
اقشام د س

شیفره قلمی

اماسیه منطقه‌سنده الناره شیفره تلغرافنامه مزیفونده بولنان انکلیز ارمنی و رومللر صیفی
تهدید بولندقدن وارنیلدوه یوز نفر قدر ایتدکلری و شقی قره کویلی یانقونلر تشکیلاتی بولندیغی
و انکلیز مزیفونی التمه کشینک توقیفی ایچون دخی یاید قدین جبالدیغی مزیفونه قاچمقه ملزم
یازدیغی و کذلک حاجی کوی قاچمقه ملزم یازدیغی الناره تلغراف‌نامه دخی مذکور قره کویه کیده‌رک انکلیز
ضابطی قره کوی رومللرینه رضالرینه یاپیلدی تأمینه ایدیلدیکی جهتله اوقریه رومللری حفظ نفسیه یاپلمق
بیانه اولندیغی اخبار اولنمشدر دیگر تلغراف‌نامه‌سنده دخی حضرتلری بوطرفه مفتشه یاشانمق اوزره قره کویه
بیاده، آلای ورود ایدرک ایلوقه ایدیلوب تحریانه ابتدار اولندیغی و شقیلرده کیمسه ظهور
ایتمیوب انجق آتمای تحریاتی مزیفونی دول ائتلافیه حمایه اوزرینه کچیل اوتومبیل ایله
اوراده کلدیکی تحریاتی منع ایتمک نشتاق بولنمشلر آسماع ایده‌جکلری تحریاتک اکمال دیگر تلغراف‌نامه
دخی مزیفونک انکلیز قومندولر ضابطی وقتلی وقتسز روسای مأموریه ملکه واقعه عسکریه‌نک ارزوسندکلری
زرینه جلب نشیت و مختلف سؤالر ویریلیه ایلدیکی و یوجاق حیثیت مأموریتی محل بعدما بیلدیرلمک جلب
نوسل اولندیغی حالده کیتدیکی تحریاتی سؤال ایلمش و بیانه ایدیلدیکی اشعار قلنمشدر منطقه‌سنده بعضه تهییجات و بلشدیرمه
بو ضابطلرک حکومت و حکومتک بولنده قائم وظیفه و وضعیتی معلوم اولندیغه احوال مذکوره ده قاچمقلرک
اتخاذ ایده‌جکلری خط حرکتک اشعار سویلیه و خدایی و خونه تشکیلاتی کتیدیکی اوریقابلر طرفنه ادخال
ایدیلمه حدود و محوریتک آسکدره عبایه اولاجغی اشعار ایلمشدر تزییه اینه‌جکنه یوباچ نه‌یی تدابیر اتخاذ لازم
کلدیکنه تحریانه بر تعلیماته دیرلمه موضوعدر) ٧ حرره ٢٥

والی و کومیسر
قاضی حسن

DH. KMS, 53-1/41

DH. KMS, 53-2/3

1122

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی

تاریخ کشیده‌سی
قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

402

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی

سیواسی

۱۲ تموز ۳۲

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

مهم و مستعجلدر

ایکی کوندن بری اوبه‌شنجی قول اردو قوماندانی کاظم قره‌بکر اسفناسیله یکدیکرینی متعاقب آجیق و شیفره‌لی
آلنان تلغرافنامه‌لرده ارمنی مفرزه‌لرینک حدود جوارنده‌کی اسلام کویلرنده بر طاقم جنایات فجیعه
ارتکاب ایده‌رک اهالی اسلامیه‌نک حدودمز داخلنه و قسماً ده طاغلره التجا ایتدکلری وصول
تلغرافه نظراً ده مذکور مفرزه‌لرک یاسین و قره‌کیسا، آرمودلی قراسنه کلدرک کوی جوارنده‌کی
حیرتلره اللرنده‌کی اوچ قطعه طوپی تعبیه ایدرک اسنیت قطعه‌لرینی حدوده قدر سوردکلری
بیلدیرلمکده‌در. شو حاله نظراً اورالرده بر فوق‌العاده‌لک حس اولنیور. کرچه بو حالک
شیمدیلک ولایتمزله علاقه‌سی یوق ایسه‌ده مومی الیه طرفندن آلنان دیکر بر تلغرافنامه‌ده دخی
استانبولدن امر اکمدقجه سفربرلک اعلانی حقنده جهت عسکریه‌دن ویریلن امرک انفاذ
ایدلمامسی و عکس حالده مسببلرینک مسئول اولهجغی حقنده نظارت جلیله‌لرندن مقدماً تعمیماً
واقع اولان اشعاره مطلع اولدیغندن بحثله بر تهلکه وقوعنده سفربرلک اعلانه صلاحیتدار
اولدیغی و حدوده هیچ بر ارمنینک کرمی و ملت اسلامیه‌نک تعرضدن مصونیتی ایچون اقتضا
ایدن تدابیرک اتخاذنده سریعت اولدیغی حقنده مجلس وکلا قرارلرجه نظارتندن کذوسته امر
ویرلمسنه اولمسنه مبنی وقتیله یازیلن بو تعمیمک کرو آلنمسی و هر هانکی بر منطقه‌یه تعرض وقوعنده

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی

تاریخ کشیده‌سی
قلمه ورودی

صباح
د س

اقشام
د س

ویره‌جکی سفربرلک امرینه هرکیم اطاعت ایتمزسه دیوان حرب قرارلیه محو و افنا ایدیله‌جکی
بیلدیرلمکده‌در. جریان حاله نظراً اورالرجه قریباً سفربرلک اعلان ایدیله‌جکی استدلال اولنمقده‌در.
اویله بر حال وقوعنده مذکور قول اردو منطقه‌سی داخلنده اولان قره حصار لواسنده ده
بو امرک تطبیق و اجراسی طلب ایدیله‌جکی شبهه‌سزدر. بویله بر حال قارشوسنده نظارت جلیله‌لرینک
امر معروضه اتباعاً جهت عسکریه‌دن ویریله‌جک سفربرلک امرینک هر حال و تهلکه‌یه قارشو
عدم اجراسیمی یوقسه مومی الیهک بحث ایتدیکی محلی وکلا قرارلو دشمن طرفندن یکیدن بر تعرض
وقوعنده قوه عسکریه طرفندن مدافعه‌ده بولنمق حقنده‌کی شیفره‌لی امرنامه نظارتپناهیلرینه امتثالاً
اجرا ایدیله‌جک حرکات عسکریه‌یه معاونت ایفاسیمی لازم کله‌جکی شقلرینک تألیف و حلنده
طبیعی بر تردد حاصل اولمشدر. مسئله‌نک هر ایکی نقطه‌دن حائز اولدیغی مستعجلیت و اهمیت
نظراً سلف العرض اشعارات مختلفه‌نک مرکزجه تألیفیله امر صریح و قطعی اعطاسنی مساعده بیورلمق
عرض اولنور. ۱۲ تموز سنه

والی
رشید

داخلیه نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

اوراق عمومی نومروسی	مسودی	تاریخ تسوید	سیاسی ولایتینه شفره			
قلم نومروسی	مبیضی	تاریخ تبییض ۱۲ تموز ۳۳۵				

ج ۱۲ تموز ۳۳۵ اوطه ده تبلیغ ایدلدیکی وجهله ارضی قوتلرینک تجاوز
و تعرضلری حالنده اردوجه حرکات تدافعیه اجراسی خصوصنده اردو قوماندانلغنه
تعلیمات مقتضیه اعضاسی مجلس وکلا قراریله جریه نصرتینه تبلیغ ایدلمش اولمغله
بوندن سفربرلک اعلانه صلاحیت اعضاسی حقیقیه حقی طبیعیدر. بناءً علیه
سفربرلک بولنده قوماندانلقلر طرفندن وقوع بوله بیله جک تبلیغاته
حواله سمع اعتبار ایدلمامسی لازم کلدیکی اشعار والالری اوزرینه بو کره
دخی ایجابنک اجراسی ایچون جریه نصرتینه جلیلنه بیان کیفیت قلنمشدر.

DH. KMS, 53-2/12

403

باب عالی

داخلیه نظارتی

شیفره قلمی

شیفره تلغرافنامه

مخرجی

طربزون

تاریخ کشیده‌سی

قلمه ورودی

صباح د س

اقشام د س

مقدما داخله نقل اولنان ارمنلردن هنوز عودت ایتمه‌ینده عائد متروکات غیر منقوله‌نك ارمنی

ایتام وجمعیتك احتیاجاتی تأمینه مدار اولمق اوزره مرحفی خانه‌یه دور وتسلیمی طربزون

ارمنی مرحفی وکالتی طرفندن تحریراً طلب ایدلمشدر. کچنده طربزونه کلن انکلیز قوماندانی

شمشیت دخی بالوسیله بویله بر تکلیف درمیان ایتمشدی آنجق حکومتك وصایت عامه‌سی موجود

ایکن بو حقك مرحفی خانه‌یه اعطاسنده تردد اولندیغندن مقتضاسنك تقدیر وتبلیغی

معروضدر ۱ ۹

والی ویکی دفتردار

امیر

اولیات نومروسی	مبیضی	مسودی
	[illegible]	۱۱ هوشنگ ۳۲۵
تودیع تاریخی	تبییض تاریخی	تسوید تاریخی
		۱۱

طرابزون ولایتنه شیفره

تصحیح ایدن ذوات

خلاصهٔ مال

ج ۹ هوشنگ ۳۲۵ هنوز عودت ایتمیان ارمنیلره عائد متروکات غیر منقوله حقنده بر قانون
لایحه‌سی تنظیم اولنه‌رق مجلس وکلاده در دست مذاکره در قریباً نشری هیئات وکلاجه مطلوب
و ملتزمدر آنک احکامنه توفیق معامله اولنه‌جقدر بوکی اجراآت غیر قانونیه‌ده بولنیلمسی متعذر و
قانونک نشرینه انتظار ایدلمسی ضروریدر

[illegible]

404

ارمنی ملتی پطریقلکی
درسعادت

تحریرات قلمی
عدد

٩

١٢٤

داخلیه نظارت جلیله‌سنه

یوزغاد مجلس جسمانیسندن الناه تحریراتده یوزغاددن حرکتله بوغازلیانه
کتمکن اولان بشنه ارکک و اولی حوجقجه و اولی قادینه یولی نابدید و
اولدقلری والنان صوک معلوماته نظراً یوتلردن ارکلر و حوجقلر قتل
اولنوب قادینلرک بره‌ده بولندقلرینه معلومات الهندیغی بیان اولندیغی معروضدر
١٥ اغسطس سنه ٢٢٥

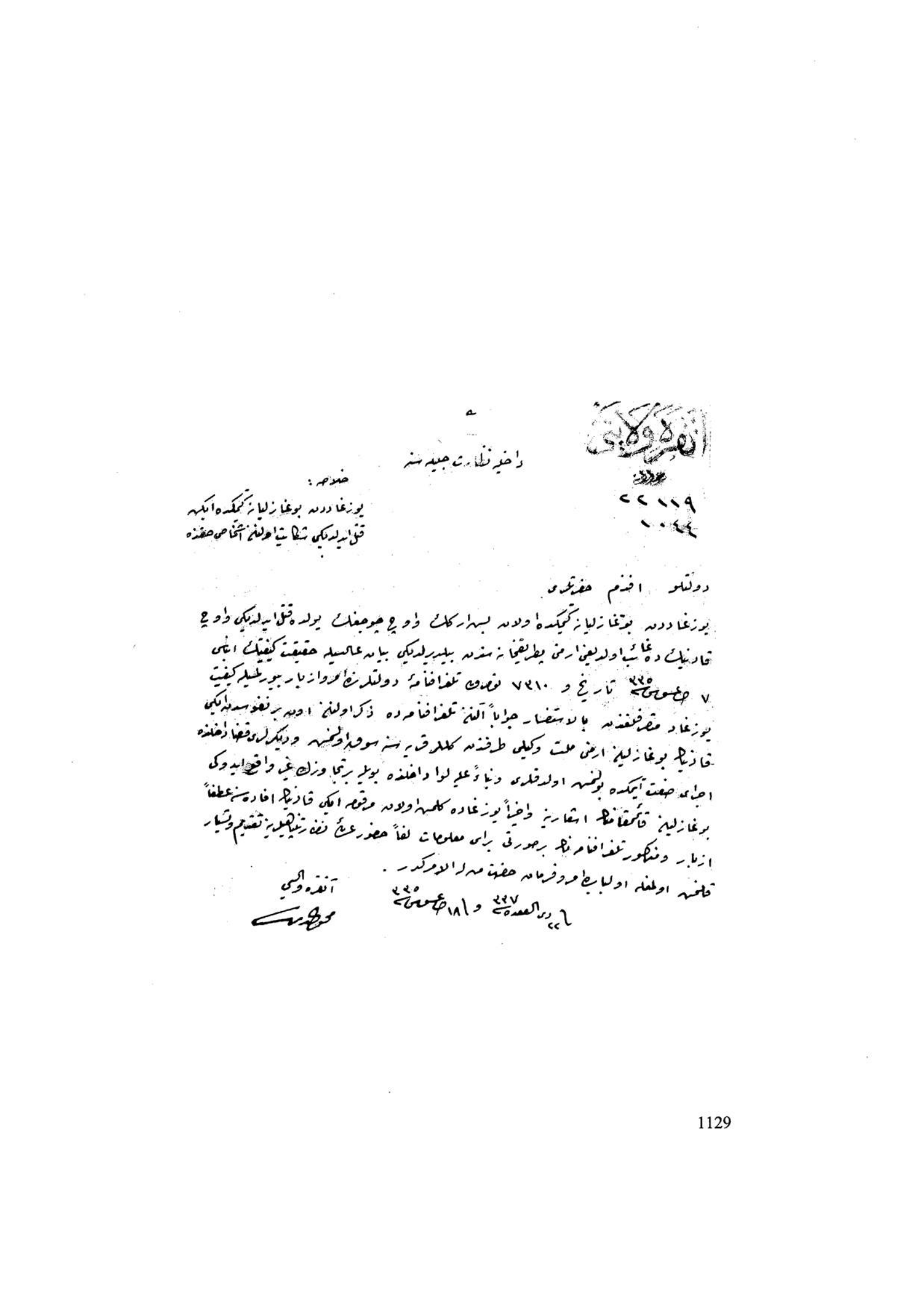

انقره ولایتی

٢٢١١٩
١٠٤٤

داخلیه نظارت جلیله سنه

خلاصه :
یوزغاددن بوغازلیانه کیمکده ایکن
قتل ایدلدیکی شکایت اولنان اشخاص حقنده

دولتلو افندم حضرتلری

یوزغاددن بوغازلیانه کیمکده اولان بش ارکک و اوچ چوجغک یولده قتل ایدلدیکی و اوچ
قادینک ده غائب اولدیغی ارمنی پطریقخانه سندن بیلدیرلدیکی بیان عالیسیله حقیقت کیفیتک ابنای
٧ صفر سنه ٣٣٥ تاریخ و ٧٣١٠ نومرو تلغرافنامه دولتلرنده امر و ازبار بیورلمسیله کیفیت
یوزغاد متصرفلغندن بالاستفسار جواباً آلنان تلغرافنامه ده ذکر اولنان اون بر نفوسدن ایکی
قادینک بوغازلیان ارمنی ملت وکیلی طرفندن کللر قریه سنه سوق اولنمش و دیکرلری قضا داخلنده
اجرای صفت ایتمکده بولنمش اولدقلری و بناءً علیه لوا داخلنده بویله بر تجاوزک غیر واقع ایدوکی
بوغازلیان قائمقامنک اشعارینه و اخیراً یوزغاده کلمش اولان مرقومه ایکی قادینک افاده سنه عطفاً
ازبار و مذکور تلغرافنامه نک بر صورتی برای معلومات لفاً حضور عالی نظارتپناهیلرینه تقدیم و تیسار
قلنمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر .

٢٢ ذی القعده سنه ٣٣٧ و ١٨ صفر سنه ٣٣٥

آنقره والیسی
محمد [illegible]

٥٠

انقره ولایتی

یوزغاد متصرفلغندن ولایته چکیلان ١٤ اغستوس ٣٢٥ تاریخ
و ١٠١١ نومرولو تلغراف صورتیدر :

ج ٩ اغستوس ٣٢٥ و ٢١٨٥٧/٦١٢ تلغ :

برای تجارت یوزغاددن بوغازلیان طرفلرینه کیتمش اولان اون بر نفوسی ارمنی نك غائب
اولهرق حیات و مماتلرندن جز آلتمدیغی و ایکیسنك تلف ایدلمش اولدیغی ارمنی مرخصلغندن
بامذکره بیان اولنمش اوزرینه کیفیت بوغازلیان قائمقاملغنه اشعار اولنمش و مرقوموندن
ایکی قادینك ارمنی ملت وکیلی طرفندن کللر قریه سنه کوندرلمش اولدیغی دیکرلرینك
قضا داخلنده اجرای صنعت ایتمکده اولدیغی جواباً بیان ایدلمش ایدی کللره سوق
ایدلمش اولان ایکی قادینك بوکره یوزغاده کلملری اوزرینه اجرا اولنان
تحقیقاتده بونلر اساساً اون درت نفوسی قبطی اولمق برای تجارت قیصری
طرفلرینه کتمکده ایکن قیصرینك آق ایه قریه سی جوارنده آغوبجان و کیفورق =
نامنده ایکیسنك اشخاص مجهوله طرفندن قتل ایدلدیکی و قاتللر قیصریجه تعیین ایدرك
در دست تعقیب بولندیغی و دیکرلرینك بوغازلیان قضاسی داخلنده اجرای =
صنعت ایتمکده اولدقلری آکلاشلمغله اشخاص مرقومه یه لوا داخلنده تجاوزاتده
بولنلمامش اولدیغی و کیفیتك قیصری متصرفلغندن استعلام ایدلدیکی معروضدر .

متصرف
لئون

١٨ اغستوس ٣٢٥

DH. KMS, 50-2/40

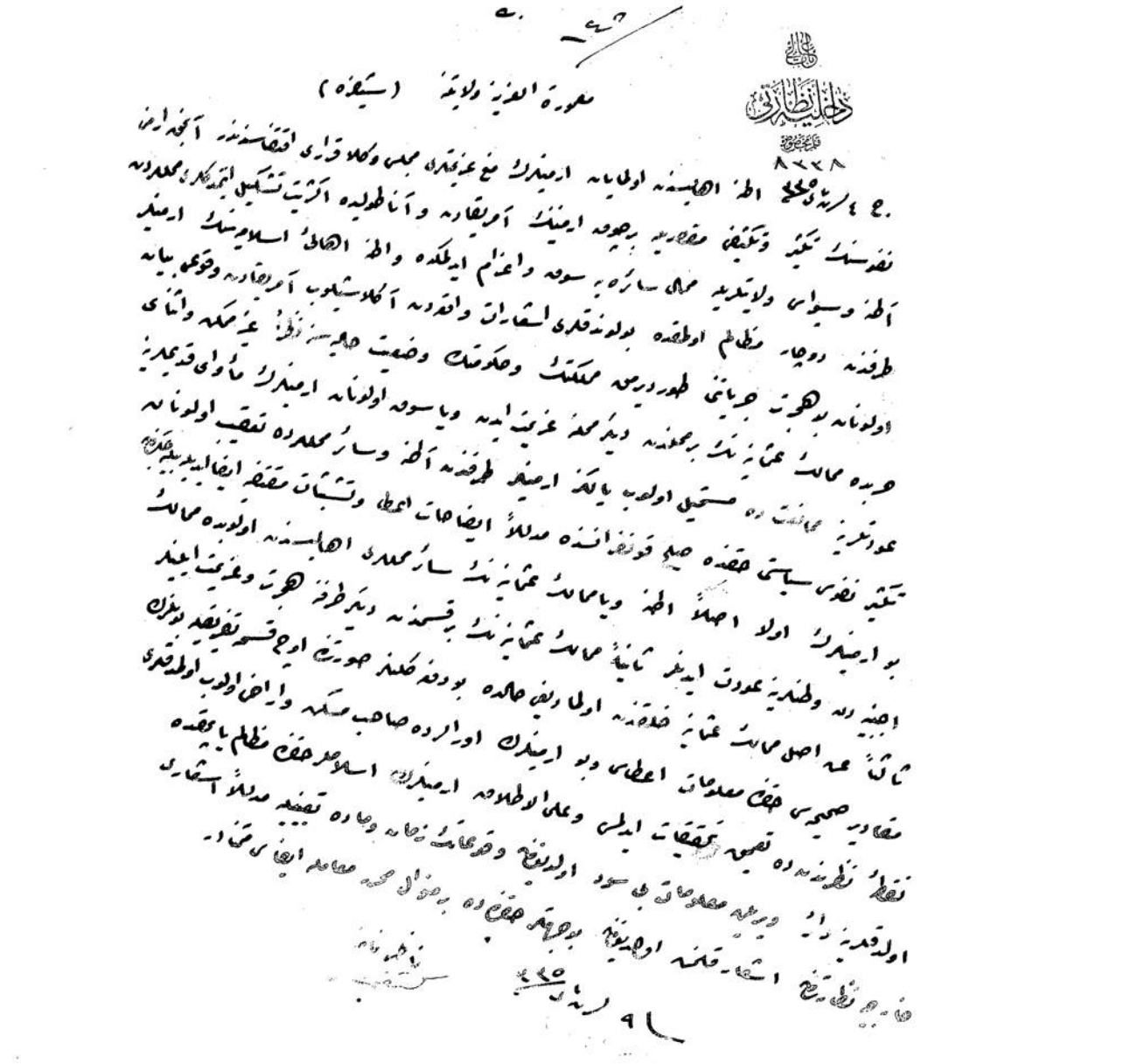

DH. ŞFR, 104/182

باب عالی

داخلیه نظارتی

امنیت عمومیه مدیریتی

عمومی

خصوصی

وسایل شعبه

(شیفره)

٩٩ / ٨٩ / ١٠٣ / ١٣٧ / ١٣٨

وان، بتلیس، ارضروم، دیاربکر و معمورة العزیز

ولایتلریله ارزنجان متصرفلغنه

٢٧

ذیل ٢٢ مارس ١٣٢٥ ولایات بعیده ده ایقاع اولنوب در دست تحقیق بولنان جرائم عائد محاکماتک صورت اجراسی

حقنده سبق ایدن اشعار اوزرینه بعض افادات و مطالعاتی حاوی در سعادت برنجی دیوان حرب عرفیسی ریاستندن وارد اولان تذکره مجلس وکلاده

لدی القراءة دیاربکر و معمورة العزیز ولایتلریله امثالی ولایات بعیده ده وقوعه کلن تهجیر جرائمندن طولایی بو راجه تحت مظنونیتده بولنانلرک

محللرنده کی دیوان حربلرده واولمدیغی تقدیرده محاکم نظامیه ده اجرای محاکمه لری ایچون یرلرینه سوق و اعزامی مناسب کوریلرک ریاست مشارالیهایه

حربیه و عدلیه نظارتلرینه تبلیغات اجرا اولندیغی باتذکره سابقه ایراد بیورلمش اولمغله اکا کوره ایفای معامله اولنمش

[illegible]

٤ مارس ١٣٢٥

ناظر ثانی

کشفی

407

ارکان حربیه عمومیه دائره سی

شعبه ۲

نومرو ۵۰۲۱

خارجیه نظارت جلیله سنه

دولتلو افندم حضرتلری

سیواسده اوچنجی قول اردو قوماندانلغندن مورود تحریرات ایله مربوطاتی تقدیم حضور دولتلری قلنمشدر. مختلف عنصرلرک آسایشه متعلق اولدرق ویردکلری بیاننامه‌لر صورتلرینک ایجاب ایدنلره ابلاغی منوط رأی عالیلریدر. اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر.

۱۷ ربیع الاول ۳۳۸ و ۱۱ کانون اول ۳۳۵

حریه ناظری

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی
شعبه
نومرو

ن

ق ۲ قوماندانی میرآلای صلاح الدین بك طرفنه
سواسی
۲۷/۱۱/۲۷

اوچنجی قول اردوی همایون
قوماندانلغی
سنه
۵۴۲۸

حربیه نظارت جلیله‌سنه

۸/۱۰/۲۷ تاریخ ویلانومرو شیفره‌لو امر نظارت پناهیلرینه جوابدر.
اهالی اسلامیه طرفندن خرستیانلره تجاوز ایدلمکده اولدیغی شایعه‌سنك تکذیبنی حاوی توقاد، اربعه، قواق، چهارشنبه، صورتلرینك
مرزیفون، و زیرکوپری محلی جماعت غیر مسلمه معتبراتنك امضالریله مقامات عالیه‌یه یازیلان تحریراتك عیناً ولفاً تقدیم
قلندیغی معروضدر.

اوچنجی
قول اردو قوماندانی
صلاح الدین

1134

عثمانلی اردو همایونی

ناشر قومانداننغی وکالتی

نه

شعبه صورت

نومرو

وزیر کوپریدن

مملکتده اقامت و بعد التهجیر عودت ایدن ارمنیلر روملرک ایلری ده تهلکه یه معروض قالمقدن
بحث تکرار هجرت ایچون تهدیدلر ایله اجبار ایدلمکده اولدقلری حقنده شوکونلرده استخبار ایتدیکمز
حوادث کلیاً اصلسز اولوب جمله وطنداشلریمز طرفنده حرمت و معاونت کورمکده اولدیغمز
جهتله شیوعات مذکوره یی قطعیاً تکذیب و وطنداشلریمز مقابل حرمتمزی حضور
سامیلرینه ده عرض ایلرز فرمان .

وزیر کوپری روم ملتی
نامنه متروپولید
وکیلی مراد

ارمنی ملتی آغوب
دره جیان

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی
شعبه
نومرو

نه

صورت

توقادرت

اناطولیده مسکون اهالی حرستیانیه‌نک کویا اهالی اسلامیه طرفنه تحت تهدیدده بولندیغنه دائر و سائره‌یه و اوراق حوادثده نشریات
بولندیغی مع التأسف ایشیدیلیور . اوته دنبری روم وارمنی وطنداشلری حقوقنه از هر جهت عاینکار یولنان
عناصر اسلامیه‌دن مال و جانمزی از هر جهت امین اولدیغمزدن برفکر سقیم مخصوص اولان بویله بر نشریاتی بتون قلبمزله تکذیب ایدرز
مقتضی بولندیغمز سایهٔ جلیل عثمانیده الی الابد بو صورتله ادامهٔ حیات احقی مقصدمز بولندیغنک و اناطولی روم وارمنی
تبعهٔ شاهانه‌سنک هیچ بر طرفده مقصد سیاسیسنه آلت اولمسنه رضامز اولمدیغنک عالم مدنیته قارشو اعلانی استرحام ایدرز .

مهرابکیچ آغوبیان " نیقولا دیمتریادیس " خرالامبوس لازار " کیورق مرجمجیان " هاجی اوحانیان کرویان

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی
شعبه
نومرو

نه

صورت

مزیفوندت

اناطولینک بعض محللرنده ملل خرستیانیه‌نک دوچار تجاوز و بو سببله مجبور هجرت اولدقلرینک استانبول محیطنده اشاعه ایدلدیکی
استخبار قلنمشدر. حالبوکی اوچ صاحبدن بری کرک قصبه و کرک قراده و یوللرده امن و آسایشک برکمال یولندیغی و عناصر مسلمه ایله
اراضیده حسن معاشرتک شایان شکران و ممنونیت برحالده یولندیغی عرض اولنور.

ارمنی کلیاسی جمعیتی رئیسی
ماطوس کشیشیان

روم کلیاسی جمعیتی رئیسی
یانقو یوانیدی

پاپاسی
خرستو

ارکان حرب عمومیه دائره‌سی

شعبه

نومرو

صورت

اربعه دن

حال ناموس و حیاتمزك تحت امنیتده بولونمدیغنه و قوای ملیه‌یه امداد ایتمدیکمز تقدیرده بو حوالی‌یی ترکه مجبور ایدلدیکمزه دائر استانبولده اشاعه اولنان
حوادثده قارشو اظهار اسف و نفرت ایلرز.
حکومت سنیه‌نك شفقت و رأفتی بلا تفریق جنس و مذهب عمومز اوزرینه سیاتاً حکم و اسلام عنصرینه و قاروجونی مقدساتمزی قاویه‌یه کافی
اولدیغندن بو کبی اشاعاتدن طولایی قرده‌سی کبی کچنمکده بولندیغمز مسلمان و طنداشلریمز قارشوسنده برحسی حجاب طویمقده بولندیغمزی عرض
ایلر و کیفیتك مطبوعات واسطه‌سیله اعلانی رجا ایلرز.

اربعه روم و ارمنی معتبرانی

آندون لفتر — سورمه‌جیان — قوجه‌ماندی — روم جمعیتی — ارمنی جماعتی رئیسی

قوجه‌بیقیان — روحانیسی اغنیا — اوجانیان

نیقولادیس — یوانانی لفتر بادیس — دیمتری آندونیادیس

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی
شعبه
نومرو

نه
صورت

قوقندن

اهالی اسلامیه طرفندن خرستیانلره تجاوز و تعرض ایدلدیکی حقنده دوران ایدن شایعاتک کلیاً خلاف حقیقت اولدیغی ، ناحیه‌مزک هر طرفنه سکونت و آسایشک بر دوام بولندیغی و ناحیه‌مز داخلنده موجود اون سکز پاره خرستیان کویلرینه هیچ بر فردک هیچ کیمه طرفنه دوچار تهدید و تضییق اولمدیغی تصدیقاً عرض ایدرز .

ترزی واسیلی	چوبان اوغلی یورکی	دوستقالوسی اوغلی امرلیس	صوه اوغلی یوزان	یاپاسی بابا مقاریوسی	قدم اوغلی یوردان
چوبان اوغلی پانقه محمدعلی خرستاکی	آیواز اوغلی لازاری	دیرجی ایساق اوسته	چقال اوغلی یوان		

ارکان حربیه عمومیه دائره سی

شعبه

نومرو

صورت

اجرای شقاوت هر جهتی مساعید و ملل مختلفه یی حاوی اولان چهارشنبه قضاسنده یوندن اوچ ماه اولدقدر اشقیالرک تعرضندن و باغیانه
حرکتلرندن جان و مالمز تهلکه ده زراعت و تجارتمز عاطل برحالده قالمش و قورولردن حیواناتمز سوروسیله آشیرلمقده و یولنلمش ایکن مراجعت واقعه و استر
حاملر اوزرینه علاوه وظیفه اولرق قضامز قائمقاملغه وکالته تعیین و یوندن برماه اولدقدر ایفای وظیفه ایدن چهارشنبه منطقه سی
و اوتوز سکزنجی آلای قوماندانی بیکباشی کمال بکک کیجه کوندوز استحضار حیات ایدرجه سنه عادتا برژاندارمه نفری کبی ابراز ایتدیکی
مساعی فدا ارانه سی و هیچ بر صورتله سلاح استعمالنه لزوم و حاجت براقمیه رق و هیچ بر فرد و ملتی تفریق ایتمیه رک سیاتا عادلانه و مد
قفانه حرکاتی و تدویر امورده کی کیاست و فعالیتی اثری سایه سنده عموم اشقیالری قارنجه کبی ناتوان برحالده دائره اطاعته ادخال اجبار ایلمش
و عموم قضا خلقنه حکومتک هر وقت برآب مشفقه کبی حامی و حارسی اولدیغنی بالفعل کوستره رک اثبات ایتمش و هرکس زراعت و تجارتده
کمال امنیتله اشتغال ایتدیرمکه و قضا بی تفتیش ایدن انکلیز ممثلی قوماندان موسیو یه رنتلی جنابلرینه ده فوق العاده نظر تقدیر و تحسین جلبه
موفق اولمشدر آسایش محلیه نک حسن محافظه سنه و استراحت عامه نک ادامه سنه خادم و استجلاب و عوات حربیه حضرت پادشاهی یه ساعی اخلاص
مستحسنه و اطوار مشفقه ایله متصف یوکسی هر کوزه کوروبجان و اسمی بیلنمیان غیور تجربه دیده کار آزموده بر ذاتی تیشدیرن حکومت
جلیله محترمه یه قارشی عموم چهارشنبه قضاسی اهالیسی ایدیا مدیون شکران اولدیغنی و موصی الیه کمال بکک خدمات واقعه مشهوره
سنی تقدیرا محترم جریده کزک حق کوستوغنک مناسب برقلمله درجنه و جنسی و مذهب تفریق ایدلمکسزین قرداشلرکبی امنیت
و اعتماد تامه دائره سنده منطقه مزده یشامقده اولدیغمزه تشکرا حقیقت حالک اعلانه دلالت بیورلمسی اداره
محترمه کزدن انسانیت نامه استرحام ایلرز افندم ۱۵ [illegible]

ارمنی اصنافندن سرکی — ارمنی تجارتندن آزیه — ارمنی تجارتندن لوون — چهارشنبه ارمنی ملتی نامه ارمنی محلی مختاری — چهارشنبه روم متره پولیدی وکیلی یایاس یانی — چهارشنبه بلدیه رئیسی حسین — ارمنی ملتندن قیومجی ابرام

بالاده کی مهرلر قضا اشرافی و معتبرانک مهر ذاتیلری اولدیغی مصدقدر

دائره بلدیه چهارشنبه

HR. SYS, 2635/3_7-14

408

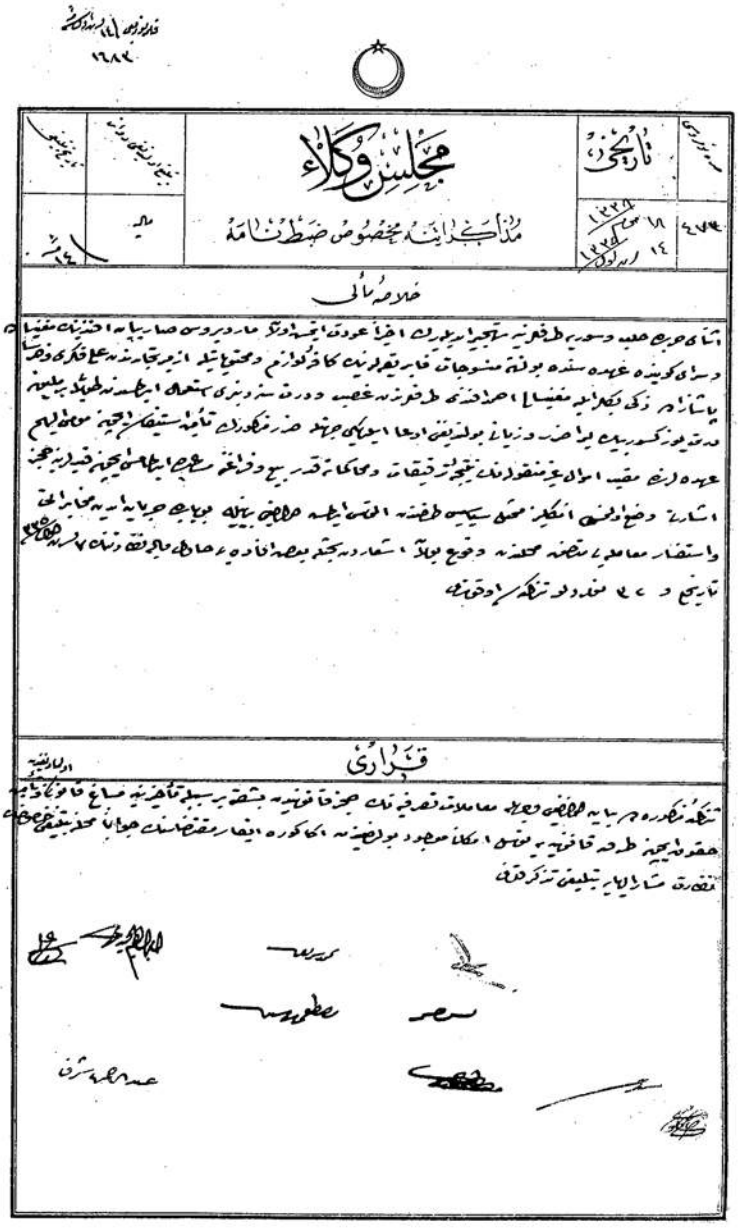

مجلس وكلاء

مذاكراتنه مخصوص ضبط نامه

تاريخى

خلاصه مآلى

قرارى

١٤٥٢ تاریخ

مجلس وکلاء

مذاکرات خصوص ضبط نامه

تاریخی: ٥٩٢ — ٢١ ربیع الاول ١٣٣٥ — ١٥ کانون اول ١٣٣٢

راجع جه: ١/١٥

خلاصه مالی

اثنای حربده سوریه طرفنده تهیه ایدیلمه مامه دیروس صاریانه نامنه بارمنیان بغیسا وسرای کوزه کائنه شوبانت قاریقه لرینه مالزم اولان وملحوقاتیله ایرتجارنده علی فکری و زکی واحدلرک طرفنده غصب وضبط ودرت سنه دن بری استعمال اولنمق یوزندن مرقومک بریلوه درت یوز کوره یه یالوه خرج وخساره معروضه قالدیغی بیانیله بونلرک تضمین ضرر خاصدن ایرده کی اموال غیر منقوله لرینه تحت حجزه آلدیرلمسی وبو بابده ایجون مختلط بر قومیسیونه تشکیلی ایله مذکور قومیسیونه اعضا صفتیله بر مأمور تعیینی ایچون مملکت جانبنه طلب اولندیغی و مأمور تعیینده استحقاق اولندیغی تقدیرده کندیلرنده دیونایدهه تشکیل ایله جک قومیسیونه شدهی ایدیلدیکی قاریقه یونانیده انفاذ ایدیلدیکی استدلال ایتدیکی آیدیه ولدیغنه آلنان تحقیقاتده ده بیانه اولندیغندن و بو بابده هیچ بر نظریه جریان ایدمه مخابره ده بحث ایتدیکنه مطالعه جاوه داخلیه نظارتی واردات نظارتنه تذکره اوقوندی.

قراری

مامه دیروس صاریانه عائد دعوانک ایجون مختلط قومیسیونه تشکیلی ایله طرف حکومتدن اوراده مأمور اعزامی شایانه قبول اولدیغی چیفده تشکیل اداره عرفیه دیوانه جلب ایله دیوانه مذکورجه تمشیت دعوی ایلمسی مناسب اولدیغندن دیوانه جلب مذکور رئیسی ایله بالمخابره دیوانه جلب ایزمیر جلب خصوصنه آیدیه ولدیغنه بوجهله اوشمالر داخلیه ودیوانه جلب والیلرینه دعوت وقوعنه ایزمیر خزینه امینی خصوصنده جهت نظریه اشعاری تذکر قلندی.

409

باب عالی حقوق مشاورلکی

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	خلاصه	
١١٤٤	[illegible]	مذکره	[illegible]			[illegible]		طلعت و انور و جمال ایمانلرینک ناظم، جمال عرفی، بدری و عزیز افندیلرک اعاده لرینه دائر عدلیه نظارتی تذکره سی ٢١ کانون اول ١٣٢٥ ٢٨٨/٢٨٧٥

آلمانیایه قرار ایتمش اولان صدراسبق طلعت و اسبق جریده ناظری انور و یکرمی ناظری جمال و معارف ناظری دوقتور ناظم و طرابزون والی سابقی جمال عرفی و اتحاد و ترقی مرکز عمومیسی اعضاسندن بهاء الدین شاکر و پولیس مدیری بدری و اسبق امینت عمومیه مدیری عزیز افندیلرک اعاده لرینه دائر عدلیه نظارتندن وارد اولوب حواله بیورلان ٢١ کانون اول ١٣٢٥ تاریخ و ٢٨٨ / ٢٨٧٥ نومرولو تذکره مطالعه اولندی.

عدلیه نظارتی اشبو تذکره ایله آلمانیایه قرار ایتمش اولان صدراسبق طلعت اسبق جریده ناظری انور و یکرمی ناظری جمال و معارف ناظری دوقتور ناظم طرابزون والی سابقی جمال عرفی و اتحاد و ترقی مرکز عمومی اعضاسندن بهاء الدین شاکر و پولیس مدیری بدری افندیلرک اعاده لری آلمانیا حکومتنده طلب ایدلمک اوزره سلطنت سنیه ایله آلمانیا بیننده منعقد اعاده مجرمین معاهده نامه سی احکامی توفیقاً اوراده لازمه نک صدرت تنظیمنه دائر اولان ١٦ و ٢٤ حزیران و ١٧ اغستوس ١٣٢٥ تاریخ و ١٦٢٥٨/١٢٠ / ١٦٥٤٥/١١٤ / ١٧٤٤٩/١٢٥ نومرولو تذکره عدلیه نظارتینه حمایه جواب ویرلمکده و بو خصوصی تفصیلات آتیه یی اعطا ایلمکده در.

مطبعهٔ عثمانیه

عرایض نظارت عدلیه ۲۸ مایس ۱۳۲۵ تاریخ و ۱۱۲ / ۲۶۰۶۵ نمره‌لی

تذکره‌سی اوزرینه استشاره‌یا وطسنده تقدیم قلنان ۲ حزیران ۱۳۲۵

تاریخ و ۲۹۸۲۶ نمره‌لی مذکره‌نگ حاشیه‌سنده خلعت انور وجلالت

افندیمزک لزوم محاکمه‌سنه دائر اصدار ایلدیکی اولان ۱۲ نیسان ۱۳۲۵ تاریخلی

فرمان همایونی باشقه جریده‌ده بولنمه‌مش اولمغله بو خصوص سائره ایله برابر اخطار اولنمشدر

وحکومتک خوفنده رقتلری تأسیس ایتمک و بو صورتله ناس الفای خوف

و دهشت ایدرک جبر و زور ایله شکل حکومتی تغییر ایتمک جرمیله »

ارتکاب مدینه وقانون جزانک ۴۵ نجی مادهسی دلالتیله ۵۵ نجی مادهسندک اوچنجی فقره

اساسی وحکومتک شکل وهیئتی ویا سلطنت سنیه‌نک اصول وراثتی تغییر

وتبدیل ویا اجرای جزا نشبق ثابت اولان کسانک اعدام اولنور » ایرادی

اولان قضیه‌نک اخیره سندک تطبیقی خلیفه دائر ۹ مایس ۱۳۲۵

تاریخلی حقیقت تفتیشیه‌جه دیکر برطرف ویرلمه‌سی اولدیغی استخبار ایدیلدکدن

ماعدا ذکر تغییر وتبدیل جرمی آنجق جرم سیاسی اولوب عثمانلی تابعیتی

اکاره‌سی جریمه مناسبه‌نامه‌سی جرمندک جزاسی مجازات خلرای اکاره‌سی جریمه‌سی

دوائکده اولدیغندن بندکک اکاره‌لری ایچون قانون جزانک نمره‌لی مادهلرنک

۴۵ ، ۱۷۰ ، ۲۵۲ نجی مادهلرینه استناداً تعدیل ایتدیکی

بیان ایلدکدن ماعدا ذکر عدلیه نظارتی تذکره‌سنه وطلب اولنان

واداره‌ی وجهه رغبتی ومیدان جدیده ستندن نظارت شاراییه خطاب

یازیلمه برات ۸ سنه‌سی ۱۳۲۵ تاریخلی تذکره‌ده بو خصوصده ایضاحات لازمه ویریلمکلکی مرعی کلدیغی

خلعت و [illegible] انور وجریده‌نک اخطاری حال و بلغه

و روضه‌نک نظم افندیمزک ۵ مایس ۱۳۲۵ تاریخلی ایران حربی قیصه

غیابی اجرا قلنان محاکمه‌لری نتیجه‌سنده اکثر وقتی کسانک معزولیتی غشیوی ایدرک

٢

باب عالی حقوق مشاورلکی

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	خلاصه	

خاندن اساسی یه دخی حکومتک شکل و هیئت تبدیل و امحایه جرأت
تشبث ایتدکلری بیانیله خاندن مذکورک اللی یشنجی ماده سنک
فقرهٔ اخیره سنه توفیقاً محکوم ایدلمش اولملرینه و فقرهٔ حکمیه
ایله محاکمه ضبطنامه لری دولتک جریدهٔ رسمیه سی اولان تقویم
وقایعده نشر و اعلان قلنمش بولنمسنه و ینه تقویم وقایعده
نشر و اعلان قلنان ٨ مارت ١٣٢٥ تاریخلی خاندن مذکورک برنجی
ماده سی طرحنه نظراً ملغا دیوان حربی عرفینک ادارهٔ عرفیه
خاندن مذکورک مصلحه دولتک امنیت داخلیه و خارجه سنی اخلال ایدن
جرائم سیاسیه مرتکبلرینه اجرای محاکمه سی وظیفهٔ خاندنیه سیله
مکلف بولندیغی رسماً معلوم و محقق ایکن دیوان مذکورک
شکل آخرده و بشقه برنام و عنوان تحتنده ارائه سیده بالطبع
(سطر باشی) (٢)
قابل اولدقلری و پولیس بیدی افندی به عائد اوراقک وظیفه
قرارلیه دیوان حربی عرفی مدعی عمومیلکندن ١٦ عم ١٣٢٥ تاریخنده
(سطر باشی) (٢)
در سعادت بدایت مدعی عمومیلکنه کندیلرینه دوقندرلماء عدیل
شاکر یکیک طرفندن تقتیل و تهجیر مسائلندن طولایی محاکمه سی
در دست اولدیغی حالده دیکر طرفندن اتحاد و ترقی مرکز عمومی
اعضاسندن اولمغله بیصرم سیاسی عطفیله ادارهٔ عرفیه

مطبعهٔ عثمانیه

برنجی دیوان حربه مستحفظ نزد عساکر ملی اخذ و تخفیف قوه در دست بلشویکها

تحمیل مدیری نیز بعلت اولیه اوراق سوخت و اسناد طولای اداره اسپانیه ترک

ایدلشکیه ۱۰ نیسان ۱۲۲۵ تاریخی و ۷۹۶۷ نمره و اقدام نموده سند مزبوم

دیوان حربه عرفیه را علاوه ذکر اولنلیغی وجهله مرور ایلک تشکیلات مخصوصه

ایله خلاف داراده اوزره مضمون بلدیه نقلیه اشخاص مانعه اسکی مقدار اولمسنه بناءً

و مرور ایلیم حضرته ایستلان اوراق عدلیه نک سحرتی حقده تنظیمی خاص اولمدیغی

بالخصوص آقلاشلمه لزومی حال حقده ست و ورسنده مطالعاتی اعتبار ایله مرور ایلدک

و سائر دیلدیانیغی ایله اسپانیا اداره سنک نائبی مستحق اولدیغی بیلنمون یاکذ طرزون

والی اسبق حالی عزل بلک تقبل و تجیر سند سنوف طولای ۱۲۲۵ تاریخنده

غیابیه محکوم ایدلکی بلدیر بردجه آت بلمه بلمه تدقیقه ابتدا ایدیلیر.

(۱) اسپانیه سنه یه متبع دوسیه نک ترصیدی مستیان اولدیغی وجهله آلمانیا

حکومتی طرفندن برلینه سفارت سابقه سنه ایسال اولنان ۱۶ تشرین ثانی ۱۹۱۸

تاریخلی تقریره سلطنت سنیه ایله آلمانیا حکومتی بینده متعقد اداره مرمیه

مناسبه سی اعتبار ایله اداره عدلیه لازمه ایراد ایلدک تقریره

خلعت اندر حال ناظم بدری عزل و یاکز شاکر احتیاطک

اداره سنیه حکومت سنه ایله طرفندن مداخلت کوستریلمکی حالده

بالآخره تبدیل قدر ایدیلدک ۲۲ تشرین ثانی ۱۹۱۸ تاریخلی تقریره خلعت اخذ

استاد اولنان تجیر حقل وحق آشنای قرار ده دولت عثمانیه نک نفوذک اخذی

اعمال قابیه سیاسی برلین حیز اولدیغنده مرور ایلدک اداره ایدیلمیه حکم

واندر اخذ نک آلمانیا ده بولنمیغی و بلکه و دیکلیش تحصیل قرضیه اجرون ایلمیه

ایدن تدابیرک وجهان اتخاذ ایدیلمکی

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	خلاصه	
٤٤	—	تذکره						

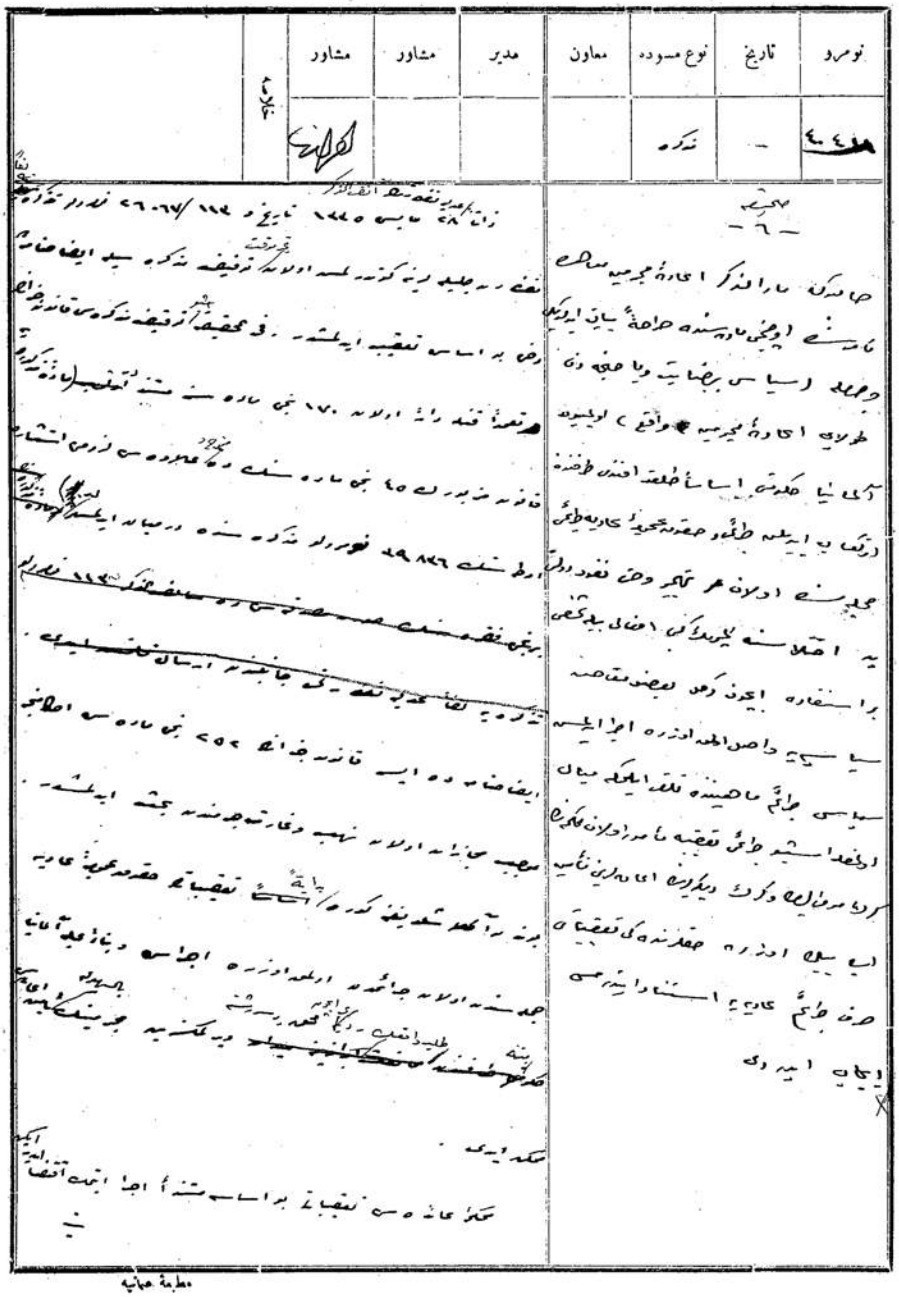

نقطه نظرینه تبدیل ایده‌سی نقیبانه سیاسی واریه ترجیح ایدوب اتحادیه‌ی

جمعیتی ایدجیسنه تذکره‌ده تذکره جمعیت اعضاسی علیهنه نقیبانه اجراسنه ابتدا

ایلمکمه و بو طریقه ترتیب ایدن حقوق جمعیت عادیه‌ده اولان طبیعتده و بونلار

و بو غازیانه قانون جمعیت تذکره‌سنه اصدار حکومت مداخله‌سی و هر کیمسه‌نک

مناصبه ابتدا ایدیلمسی و کلمه‌نک قراره انضمام ایتمکمه اعلانه حسب کبی حکم

قاریشدیرمسه و بو قراره حکمت نیجه‌سنده قانونه چیقانه ۴۵ و ۵۵ نجی مادده‌لرینه

و علی الخصوص قانونه اساسنه حکومت و رئاست سلطنه نقیبانه و نقیبه‌یه اولان حرمت

نقدسنه توفیقا ملغی و الغو و جمعیت ناظمی اختیارک غیبا اعدامنی و جاریه

و مصطفی افندیری اولدیغنه کوره کذلک غیبا و سوء حاکم اقدامنی

کزا اوردیسنه کوره کذلک و جماعت حکم و رنقت و هاشم بکلرک برائت اعلانه حکم

ایلمشلر. بو صورتله حکومت واقعه تماما سیاسیه‌دن آکتساب ایتمسه

و اعاده جریده معاهده‌سنه اصلی مادده‌سی جائم سیاسیه‌نک فاعلینک

اعاده‌سنه تجویز ایتمدیکندن اعاده طلبه عفاته محکوم قالمشلر.

موماییه نقدر جلیلدر که ۱۶ ضیاده ۱۲۷۵ تاریخلی تذکره‌سی اجراسنه

لیلنک منه ایلمه اولان اوراقک حقنه لایقه کذلک ۵۵ نجی مادده‌نک

منه ایلمسه اولدقجه نقیبانه نیجه‌سنه قالیفنا وقت و زمانیله بعیدیلمشدر

(بو بابده انتشار ایدن ۷ ضیاده ۱۲۷۵ تاریخلی و ۲۹۸۶ نومرولی

تذکره‌سنه مراجعت.)

ریاست جمهوریه رئیسه طرفنده سفه و ۱۸ تشرین ثانی ۱۲۷۵ تاریخلی

ریاست تذکره‌سی شقه‌سنده حکمت اعلانه موجود کلمه‌سی. چونکه

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	مشاور	خلاصه	
٤٠٤١١									صحیفه ٨

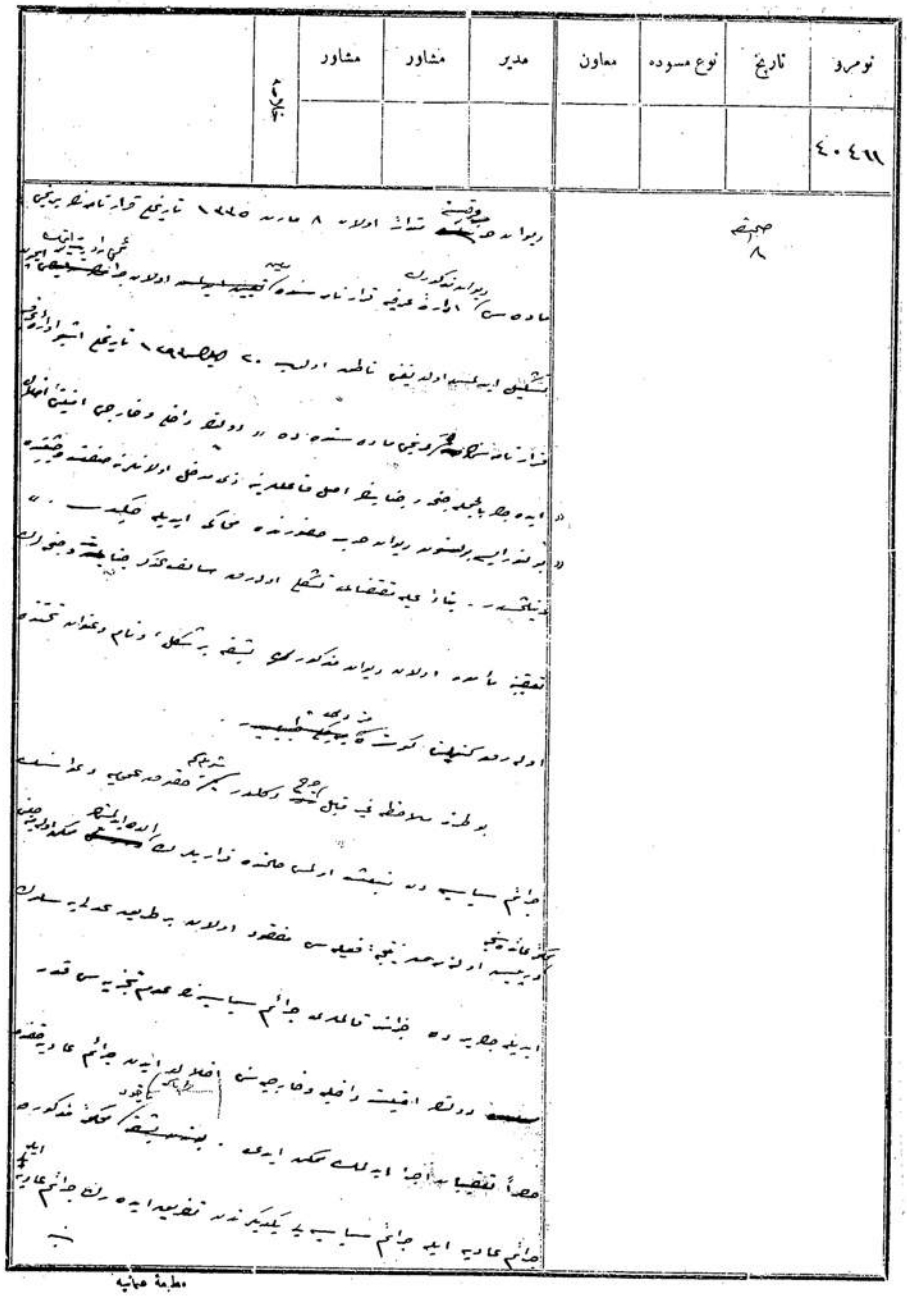

صحیفه ۱۰

چونکه دیوان مذکور دولتلر امنیت داخلیه و خارجه‌سنی اخلال ایده‌جک اولان

جرائم سیاسیه‌نک نتیجه‌سی اولان و مع‌ما فیه مستقل بیر جرم تشکیل ایدن

جرائمک محاکمه‌سیله موظف اولوب جرائم عادیه‌نک مجازاتنی قالمش ایسه جرائم سیاسیه‌نک

عدم تجزیه‌سی قدر امنیت مذکوره‌یی اخلال ایده‌جک بر کیفیتدر .

تقدیر بیلدیرلمسه جانبندن وقت و زمانیله کیفیت بیلدیرلمسه اولدیغندن

ایشی صرف بر حقوق عمومیه عادیه دعواسی تعقیبات ایتمک ایچون چاره‌سنی استحصال ایتمک و بو صورتله

اعاده مجرمین مسئله‌سنی تأمین ایلمک مقام عائدینه راجعدر . فی الحقیقه دعوی

الحالة هذه سیاسی بر وادیه منجر اولمسه اولدیغندن آلمانیا حکومتی

توقیف مذکره‌سی دیگر اوراق عدلیه‌یی و حتی دیریلن اعلامی طلب ایتمکدن کیرو

دوریه‌جق و حکومت مذکوره‌نک بو طلبی حکومت سنیه‌جه رد اولنه‌جق و آلمانیا حکومتی اوراق مذکوره‌یی

اوقور اوقومازدن حکومت مذکوره اعاده مجرمینک اعاده‌سندن امتناع ایلیه‌جکدر .

شرحلده ایشی بر حقوق عمومیه عادیه دعواسی تشکیل ایتمک ممکن اولوب اولمادیغنی ترقیم ایتمک

ایجاب ایدوب بونک امانی حالنده عدلیه نفقه‌سنه ۲۶۰۶۷/۱۱۴ تاریخ تعلیم‌لو

و ۲۸ مایس ۱۳۳۵ تاریخلی تذکره‌سی اوزرینه استشاره اوطه‌سندن

سیزیلان ۴ حزیران ۱۳۳۵ تاریخ و ۴۹۸۴۶ نومرولو مذکره ۸ بیان ایدیلن

اوراق عدلیه‌نک احضارنه اقتضا ایدر .

باب عالی حقوق مشاورلکی

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	خلاصه	
٤٠٤١١								

صحیفه
-١١-

(٢) — [illegible]

پولیس مدیر اسبقی بدری افندی حقنده کی خبر دعوانک

[illegible] بدایت محکمه سی توزیع اولندیغنه دائر استشاره اولنجه

معلومات موجوده اولمدیغنی [illegible]

[illegible] اوزره [illegible] ٢٩٨٢٦

[illegible] مذکوره ده درمیان اولنان [illegible]

[illegible] حکم [illegible] اولان [illegible]

[illegible] توقیف مذکره سی [illegible] ایجاب ایده جک قانون

خبر مواونیک [illegible] اسناد اولنان فعل ایله

[illegible]

[illegible] فطوغرافیسی [illegible] ایجاب ایدر

(٣) — [illegible]

معلوم [illegible] نظارتپناهیری [illegible] اوزره [illegible]

[illegible] حقنده [illegible] توقیف مذکره سیله [illegible] ایجاب ایدیه قانون

خبر [illegible] فطوغرافیسی [illegible] تبلیغ [illegible]

١٧ مارت ١٨١٨ تاریخلی و ١٤٢٥٤/١١ [illegible]

نظارتپناهی ایله [illegible] ارسال [illegible]

مطبعهٔ عثمانیه

صحیفه ۸۲

عدلیه نظارت جلیله سنک ۴۰ نمره لی و تاریخلی و ۷۷۷۹/۵۱ نومرولی تذکره سی
کوندرمسیله ایچ قاره ۱۹ مایس ۱۹۱۹ تاریخلی و ۱۵۱۶۶/۶۰ نومرولی دیکر بر تحریره
نظارت جناب ایله مقارنه تشکیلاتی تیار قلنمق بابنده ایچ قاره مذکور بیورلمه
تقلیلاتی محتوی ارمنلرک اعاده لری حقنده مقاوله نامه سی مربوطی بولنمه
یه و توقوفلرک تنظیم تدقیقی و رجه وجهله تکمیل ارمنلرک دیکر بر ایچ قاره
کوندریلمکی حقنده مرسل ایچ قاره نک ایراد ایدیلمش
تاخیراتی بولنمیه ارزومی اکلدیکمز تقدیرده اعانه قلنمق تبلیغ ایدیلمش عدوده
استناد ایلیه و عدلیه نظارت جلیه سنه ارسال بوریلمه ۱۹ مایس ۱۹۱۹
تاریخلی و ۱۵۱۶۵/۶۲ نومرولی تذکره نظارتناهی ایله مذکور ایچ قاره نک
تبلیغ اسبابنه مطلعی نائل اولدیغی انبا قلنمشدی . ایچ قاره نک
ارسالنه دائر نظارت مشارالیهاره دار رابطه صدار بوریلمه ۱۷ مایس ۱۹۱۹
تاریخلی و ۷۵۵۹۶/۱۹ نومرولی تذکره اوزرینه استناده ارمنلرک تقدیم
قلنمه ۲۹۸۶۰ نومرولی مذکره ده مندرج اسناد ارمنلرک ایچ قاره نک ۱۷ قانون
اول ۱۳۳۱ تاریخلی ۱۸۱ نومرولی (۷۵۴ نومرولی) تبلیغ تبلیغه اوزرینه مذکور
ارمنلرک بر ساحل سیاحه انتقالاری ایدیلمکی و اوراده ارسال ایلیه اولان توقیف مذکره یه
اوزرنه صدارت ده بولنان مذکوره مندرج ارمنلرک عدم اوزره [illegible] صورت ملفوف
تذکره یه مربوط بولنه مذکور تذکره ۱۶ حزیران ۱۹۱۹ تاریخلی و ۱۶۶۵۸/۶۰ نومرولی
تذکره نظارتناهی ایله عدلیه نظارت جلیه سنه تبلیغ ایلیه ایسه ده [illegible] ایچ قاره نک

باب عالی حقوق مشاورلکی

نومرو	تاریخ	نوع مسوده	معاون	مدیر	مشاور	مشاور	خلاصه	
٤٠٤١١								

صحیفه ٤٧

نه ١٨١ نجی ماده قانونیه ذکر ایدلمش اولدیغندن محتوی
اولدیغی ملاحظات نظر اعتباره آلنمامشدر . بناءً علیه
اتبو ایضاحاتی ورقهٔ عدلیه مقامنه اعاده حکمتنه تبلیغ
اولنه‌جغندن سالف العرض تذکره مندرجاتنه توفیقاً تنظیم
ایدلمک اوزره نظارت مشارالیهایه اعاده‌سی
لازم کلمه

اشبو اسبابدن اولنمق عمومیه مدیریتی عزیزیکه عائد جهتی —
(٤) — عزیزیک اول امرده اینت عمومیه‌یه عائد اوراق ریجیه
آلورق کوتورمش اولدیغندن طولایی تعقیب اولنمغندن معمولیلا
اعاده‌سی طلب اولنمق اوزره انفاس ایجابیه‌یه معاملات تقدیم
داخلیه نظارت ١٦ حسابی تاریخی و ١١٥ / ٢٤٤٧ تذکره‌سی اوزرینه اشاره اولنمشدر
بازیلان ١١ صفر ١٣٣٥ تاریخی و ٢٨٨٦٦ نولی تذکره‌ده عرض اولنورق
٢٠ صفر ١٣٣٥ تاریخی
و ١١٤ / ١٦٥٤٥ نولی تذکره نظارتنه
ایکی عدلیه نظارت جلیله‌سی ایتا قلمشدر
دیوان حرب ریاستک ٦٨ تشرین ثانی ١٣٣٥ تاریخی تذکره‌سی

١ اعاده مجریه طلبنه ٥ یولنه بیلیک ایجوب
نظیمی مقتضی اوراق

مطبعهٔ عثمانیه

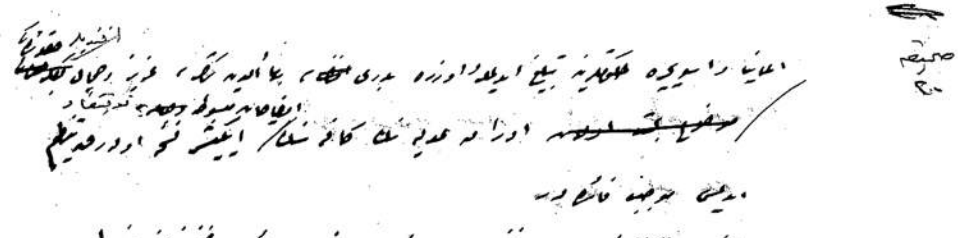

اعلانیا و اسویره حکومتلرینه تبلیغ ایدیلمه اوزره بدری [illegible] بهاءالدین [illegible] عزیز [illegible] حقدن [illegible]

[illegible] اوراق عدلیه نک کافه سنک ایکیشر نسخه اوله رق [illegible]

[illegible] موجب فائده در

تفصیلات آنفه نک عدلیه نظارت [illegible] ابلاغی [illegible] جلیله [illegible] ضبطدر

صحیفه ۲۰

HR. HMŞ. İŞO, 125/78

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی
شعبه
٢
نومرو
٨١٤

خارجیه نظارت جلیله‌سنه

دولتلو افندم حضرتلری

درسعادتدن دیاربکره کیدن پسقوپس کندیغیانک احوالی آسایشیله اهمیتلی بر صورتده علاقه‌سی اولان بر مکتوبی اون اوچنجی قول اردوجه
الده ایدلمش ایدی. مکتوبک صورتی مربوطاً تقدیم قلنمشدر. آنقره‌ده منتشر حاکمیت ملیه غزته‌سنده بو مکتوبک انتشاری اوزرینه
ارمنی پطریقی زاوه‌ن افندی روجه پرولودوس غزته‌سیله تکذیب ایتمش و اون بش کون ظرفنده اصلنک فطوغرافیسی نشر ایدلمدیکی حالده
خلاف حقیقت اولدیغنی اعلان ایتمشدر. بونک اوزرینه مکتوبک فطوغرافیسنک ارسالی اون اوچنجی قول اردویه یازلمش ایدی. آنلر
جواب صورتی مربوطاً تقدیم قلنمشدر. مکتوب اصلنک درودی کچیکه جکندن بو جوابه مستنداً مطبوعات عثمانیه ایله کیفیتک توضیحی موافق کبی
مطالعه ایدلمکده ایسه‌ده مقتضاسی موطن رأی عالیلریدر. اولبابده امر و فرمان حضرت مهدی الامرکدر.

حربیه ناظری

٥ جمادی الاخر ٣٨ و ٢٥ شباط ٣٦

٥٠

عثمانلی اردوی همایونی

ارکان حربیه شعبه محمویه

نومرو

دیاربکرده :

اون اوچنجی قوه اردو قوماندانلغندن حربیه نفرات جلیله سنه

مورود ١٨ سپتامبر ٣٢٦ تاریخ و ٥٠٨ نومرولی

شیفره صورتیدر

٥٠ :

پسقوس کندیغیانک مکتوبی دیاربکر ولایتنده در . اخذ ایدیله جک فطوغراف

پوسته ایله تقدیم ایدیله جکدر . انجق پوسته نک احوال هوائیه دولاییسیله ایکی

آیدن اول استانبوله واصل اولمه جغنی تخمین ایدییورم . مکتوبک پولیس مدیرینک

افاده سنه کوره کندیغیانک مأموریت روحانیه سنه عائد تمغاده موجوددر .

پولیس مدیریتی قاصه سنده محفوظدر . ١٨ سپتامبر ٣٢٦

مکتوب معروف

«باکرده کیسانک ایرتسنده زید موقعنده درت قوبز رلشدی. آطه دورسیده تشکل ایدلر جمعیتک اشعدی بوراده
آچیق موصاولدوقه معلوم اولدلر که کیمسه بوراچکدی چیقوه نمونه اولدوقه بخشه کچه‌ی ساعت آلتده کیسیاده
جان جالدی. اریانی وارمی هوکسی ملتز کچدیر. مذاکره اولندی. جمعیتی کونی اقسام ساعت اولدیرده مذاکره
اکمال ایدلدی. مقفز و انز جزالرک موقعی حاضرلندی. بوراده بولنانلر ایکی یاپاشده بولنشدر. هلمه‌کی
قوتی چیقارمز باکرده کچه اره موقعندن بیدیره کیلم.

«وکلی طاشلر کبی دکل بوتون اهوزی واوزی بردر. بوندن بویله عثمانلیلرک فه ارض یعنی ایشقدی
مابه آشنی اولدی. بزم ایشقدی موقعندن یقینده اره‌یا زاجعم. اوراک ایشقدندن چیقوه نمونه
اولدوقه. اشرقه اجرای شادمانی ایدیورز» باکرده بدروس ذایشانک بک اولنده اشر آلماجنده ارمی
قوتیلک کیبانه خانه سنده جریان نامه‌ی تخفه کوندرمک ایشنکی مکتوب شوجملرواردر:

«اسلامیرک یقینده حرکتی کوردرز. بزه نصل یاپدیرسه بزم ده اونره اویه مقابله ایتمکلکز زمانی کلدی.
آطه‌دن ایکی یاپاس تبدیل قیافت اوراچکلردر. ایشدن کوچیک بو طولری کونی کیسیاده متنی عقد ایدیلجکدر.
انقدر نفسه ماموری بوراچکوب کیدیورلر. وانز مفتشلری ده کچیور. اونر بزم عسکری تحت امره آلدیر.
ارمی وعضی ٦٠٠ لیرا کیزدی. کرک فقرا یه کرک معلوم اولدقه جمعیتده توزیع ایدلدی. پاره‌یی کیزله
یسقوس لطریقه زاده‌لر افندیک مستشار آبتسی دوشونجه‌لرک حکومت بلیهه‌ر بکسه‌ر سبابت
یسقوس لی اودر. مکتوبی وظیفه ومقصدی افهام ایتدکدن کلطرفه تیقظ
تعقیب وکذلیکی ماذا بوراده یعنی ایتمکی سویلشدی.»

ارکان حربیه عمومیه دائره‌سی

شعبه ۲

نومرو

امر ایدلمشدر. کلیساده بری حاضرلانان جزال دینیسه ذاتک برآلای نومانده اولدیغی قویا استدلال اولنور. چونکه
پیقوس نومانک جزال اولدیغی و ١١٥ هده‌کی و ١٥ هسنی سویلمشدی. بچوک یوطی ١٨ کانون ثانی ٣٦ تاریخنه
تصادف ایلیور. نومانده اوکون بوراده بولنه بیله‌جکدی. نومانده ماردینده ایکن دهـ دیاربکرده بر آغاجقی
بیلدیرمشدی. بو معلوماتلر نومانک اشغاله وسیله ایجادی ایچون کلدیکی قناعتی تولید ایتمشدر.
اولجه اهالینک غلیانه غیما دیاربکره ساخته مساعده ایدلمسه وسیوه‌ره‌که قدکلمسه ایکن بو سیاحتک مکتوب مطالعه‌سیله
علاقه‌دار کورولمسی و اهالینک دوامی غلیانی حسبیله نومانه سیوه‌رکدن اورفه‌یه دونمسی لزومنی تبلیغ ایتدیکم
نفعه‌ته عرض ایدلمشدی. دیاربکر مدافعه حقوق جمعیتی ده یک مظفر مدلل بر تلغراف یازه‌رق نومانی اورفه‌یه
دونمسی دیاربکره دکل چه قوای منتظمه بیله کلمک ایسته‌سه بتون موجودیتیله مدافعه ایده‌جکلرینی بیلدیرمشلر و مرعش
سنجاغنده یاپیلان ارمنی مظالمنی ده پروتستو ایتمشلردر.

٢٦/١/١٦

HR. SYS, 2602/1_255-258

411

٣٩٣٨٠
٤٢١

[illegible]

BEO, 347520

BELGE REFERANSLARI

Bâb-ı Âli Evrak Odası (BEO)

BEO, 341903_1
BEO, 341903_3-4
BEO, 341988
BEO, 347520
BEO, 341055

Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye İkinci Şube (DH. EUM. 2. Şb)

DH. EUM. 2. Şb, 2/67-A
DH. EUM. 2. Şb, 3/16
DH. EUM. 2. Şb, 3/30
DH. EUM. 2. Şb, 3/31
DH. EUM. 2. Şb, 4/28
DH. EUM. 2. Şb, 4/53
DH. EUM. 2. Şb, 5/31
DH. EUM. 2. Şb, 5/32
DH. EUM. 2. Şb, 6/1
DH. EUM. 2. Şb, 6/7
DH. EUM. 2. Şb, 6/35
DH. EUM. 2. Şb, 6/48
DH. EUM. 2. Şb, 6/58
DH. EUM. 2. Şb, 7/13
DH. EUM. 2. Şb, 7/16
DH. EUM. 2. Şb, 7/21
DH. EUM. 2. Şb, 7/25
DH. EUM. 2. Şb, 7/31
DH. EUM. 2. Şb, 8/36
DH. EUM. 2. Şb, 8/37
DH. EUM. 2. Şb, 8/59
DH. EUM. 2. Şb, 9/31
DH. EUM. 2. Şb, 10/24
DH. EUM. 2. Şb, 10/58
DH. EUM. 2. Şb, 10/73
DH. EUM. 2. Şb, 11/21
DH. EUM. 2. Şb, 11/48
DH. EUM. 2. Şb, 12/32
DH. EUM. 2. Şb, 13/2
DH. EUM. 2. Şb, 16/6
DH. EUM. 2. Şb, 18/18
DH. EUM. 2. Şb, 31/61
DH. EUM. 2. Şb, 38/3
DH. EUM. 2. Şb, 50/13
DH. EUM. 2. Şb, 64/72
DH. EUM. 2. Şb, 68/11
DH. EUM. 2. Şb, 68/12
DH. EUM. 2. Şb, 68/14
DH. EUM. 2. Şb, 68/15
DH. EUM. 2. Şb, 68/20
DH. EUM. 2. Şb, 68/24
DH. EUM. 2. Şb, 68/26
DH. EUM. 2. Şb, 68/30_1
DH. EUM. 2. Şb, 68/31
DH. EUM. 2. Şb, 68/34
DH. EUM. 2. Şb, 68/35
DH. EUM. 2. Şb, 68/36
DH. EUM. 2. Şb, 68/37

DH. EUM. 2. Şb, 68/38
DH. EUM. 2. Şb, 68/39
DH. EUM. 2. Şb, 68/41
DH. EUM. 2. Şb, 68/57
DH. EUM. 2. Şb, 68/63
DH. EUM. 2. Şb, 68/66
DH. EUM. 2. Şb, 68/67
DH. EUM. 2. Şb, 68/69
DH. EUM. 2. Şb, 68/70
DH. EUM. 2. Şb, 68/71
DH. EUM. 2. Şb, 68/72
DH. EUM. 2. Şb, 68/73
DH. EUM. 2. Şb, 68/74
DH. EUM. 2. Şb, 68/75
DH. EUM. 2. Şb, 68/76
DH. EUM. 2. Şb, 68/77
DH. EUM. 2. Şb, 68/78
DH. EUM. 2. Şb, 68/79
DH. EUM. 2. Şb, 68/80
DH. EUM. 2. Şb, 68/81
DH. EUM. 2. Şb, 68/82
DH. EUM. 2. Şb, 68/83
DH. EUM. 2. Şb, 68/84
DH. EUM. 2. Şb, 68/88
DH. EUM. 2. Şb, 68/89
DH. EUM. 2. Şb, 68/90
DH. EUM. 2. Şb, 68/92
DH. EUM. 2. Şb, 68/93
DH. EUM. 2. Şb, 68/94
DH. EUM. 2. Şb, 68/95
DH. EUM. 2. Şb, 68/96
DH. EUM. 2. Şb, 68/99
DH. EUM. 2. Şb, 68/100
DH. EUM. 2. Şb, 68/101
DH. EUM. 2. Şb, 68/102
DH. EUM. 2. Şb, 69/5
DH. EUM. 2. Şb, 69/6
DH. EUM. 2. Şb, 69/7
DH. EUM. 2. Şb, 69/8
DH. EUM. 2. Şb, 69/9
DH. EUM. 2. Şb, 69/23

Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Asayiş Kalemi
(DH. EUM. AYŞ)

DH. EUM. AYŞ, 6/8_1
DH. EUM. AYŞ, 8/91

Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Emniyet Şubesi Evrakı
(DH. EUM. EMN)

DH. EUM. EMN, 88/33

Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Evrak Odası Kalemi Evrakı
(DH. EUM. VRK)

DH. EUM. VRK, 15/71

Dahiliye Nezâreti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti (DH. KMS)

DH. KMS, 50-2/40
DH. KMS, 53-1/24
DH. KMS, 53-1/41
DH. KMS, 53-2/3
DH. KMS, 53-2/12
DH. KMS, 54-2/45

Dahiliye Nezâreti Mebânî-i Emiriye ve Hapishaneler Müdüriyeti (DH. MB. HPS)

DH. MB. HPS, 109/22_2

Dahiliye Nezâreti Şifre Kalemi (DH. ŞFR)

DH. ŞFR, 48/7
DH. ŞFR, 48/85
DH. ŞFR, 48/91
DH. ŞFR, 48/182
DH. ŞFR, 48/220
DH. ŞFR, 50/127
DH. ŞFR, 50/141
DH. ŞFR, 50/209
DH. ŞFR, 50/210
DH. ŞFR, 51/88
DH. ŞFR, 52/93
DH. ŞFR, 52/96, 97, 98
DH. ŞFR, 52/102
DH. ŞFR, 52/184
DH. ŞFR, 52/235
DH. ŞFR, 52/249
DH. ŞFR, 52/255
DH. ŞFR, 52/266
DH. ŞFR, 52/282
DH. ŞFR, 52/286
DH. ŞFR, 52/297
DH. ŞFR, 52/338
DH. ŞFR, 53/48
DH. ŞFR, 53/93
DH. ŞFR, 53/113
DH. ŞFR, 53/129
DH. ŞFR, 53/152
DH. ŞFR, 53/200
DH. ŞFR, 53/201
DH. ŞFR, 53/273
DH. ŞFR, 53/289
DH. ŞFR, 53/295
DH. ŞFR, 53/296
DH. ŞFR, 53/303
DH. ŞFR, 53/305
DH. ŞFR, 53/312
DH. ŞFR, 53/326
DH. ŞFR, 53/336
DH. ŞFR, 54/7
DH. ŞFR, 54/9
DH. ŞFR, 54/10
DH. ŞFR, 54/51
DH. ŞFR, 54/54
DH. ŞFR, 54/55

DH. ŞFR, 54/64
DH. ŞFR, 54/83
DH. ŞFR, 54/84
DH. ŞFR, 54/136
DH. ŞFR, 54/150
DH. ŞFR, 54/156
DH. ŞFR, 54/162
DH. ŞFR, 54/163
DH. ŞFR, 54/170
DH. ŞFR, 54/202
DH. ŞFR, 54/221
DH. ŞFR, 54/222
DH. ŞFR, 54/226
DH. ŞFR, 54/254
DH. ŞFR, 54/261
DH. ŞFR, 54/267
DH. ŞFR, 54/270-1
DH. ŞFR, 54/287
DH. ŞFR, 54/301
DH. ŞFR, 54/308
DH. ŞFR, 54/315
DH. ŞFR, 54/323
DH. ŞFR, 54/346
DH. ŞFR, 54/368
DH. ŞFR, 54/393
DH. ŞFR, 54/406
DH. ŞFR, 54/412
DH. ŞFR, 54/413
DH. ŞFR, 54/420
DH. ŞFR, 54/427
DH. ŞFR, 54/439
DH. ŞFR, 54-A/181
DH. ŞFR, 54-A/198
DH. ŞFR, 54-A/200
DH. ŞFR, 54-A/220
DH. ŞFR, 54-A/251
DH. ŞFR, 54-A/252
DH. ŞFR, 54-A/271
DH. ŞFR, 54-A/325
DH. ŞFR, 54-A/328
DH. ŞFR, 54-A/340
DH. ŞFR, 54-A/368
DH. ŞFR, 54-A/382
DH. ŞFR, 54-A/388
DH. ŞFR, 54-A/389
DH. ŞFR, 54-A/392
DH. ŞFR, 55/18
DH. ŞFR, 55/19
DH. ŞFR, 55/20
DH. ŞFR, 55/21
DH. ŞFR, 55/42
DH. ŞFR, 55/43
DH. ŞFR, 55/47
DH. ŞFR, 55/48
DH. ŞFR, 55/49
DH. ŞFR, 55/55
DH. ŞFR, 55/59
DH. ŞFR, 55/63
DH. ŞFR, 55/92
DH. ŞFR, 55/97
DH. ŞFR, 55/104
DH. ŞFR, 55/106
DH. ŞFR, 55/107
DH. ŞFR, 55/184

DH. ŞFR, 55/186
DH. ŞFR, 55/231
DH. ŞFR, 55/292
DH. ŞFR, 55/296
DH. ŞFR, 55/330
DH. ŞFR, 55-A/11
DH. ŞFR, 55-A/28
DH. ŞFR, 55-A/77
DH. ŞFR, 55-A/152
DH. ŞFR, 55-A/179
DH. ŞFR, 55-A/227
DH. ŞFR, 55-A/240
DH. ŞFR, 56/27
DH. ŞFR, 56/77
DH. ŞFR, 56/85
DH. ŞFR, 56/94
DH. ŞFR, 56/179
DH. ŞFR, 56/315
DH. ŞFR, 57/24
DH. ŞFR, 57/51
DH. ŞFR, 57/54
DH. ŞFR, 57/61
DH. ŞFR, 57/82
DH. ŞFR, 57/86
DH. ŞFR, 57/89
DH. ŞFR, 57/105
DH. ŞFR, 57/110
DH. ŞFR, 57/116
DH. ŞFR, 57/135
DH. ŞFR, 57/136
DH. ŞFR, 57/140
DH. ŞFR, 57/270
DH. ŞFR, 57/277
DH. ŞFR, 57/281
DH. ŞFR, 57/309
DH. ŞFR, 57/317
DH. ŞFR, 57/320
DH. ŞFR, 57/337
DH. ŞFR, 57/345
DH. ŞFR, 58/1
DH. ŞFR, 58/2
DH. ŞFR, 58/38
DH. ŞFR, 58/47
DH. ŞFR, 58/124
DH. ŞFR, 58/141
DH. ŞFR, 58/158
DH. ŞFR, 60/45
DH. ŞFR, 60/48
DH. ŞFR, 60/69
DH. ŞFR, 60/199
DH. ŞFR, 60/216
DH. ŞFR, 60/219
DH. ŞFR, 60/239
DH. ŞFR, 61/290
DH. ŞFR, 62/21
DH. ŞFR, 62/220
DH. ŞFR, 62/223
DH. ŞFR, 63/50
DH. ŞFR, 63/60
DH. ŞFR, 63/72
DH. ŞFR, 63/75
DH. ŞFR, 63/110
DH. ŞFR, 63/119
DH. ŞFR, 63/135

DH. ŞFR, 63/137
DH. ŞFR, 63/142
DH. ŞFR, 63/157
DH. ŞFR, 63/178
DH. ŞFR, 63/307
DH. ŞFR, 64/163
DH. ŞFR, 64/194
DH. ŞFR, 65/4
DH. ŞFR, 65/51
DH. ŞFR, 65/100
DH. ŞFR, 65/101
DH. ŞFR, 65/176
DH. ŞFR, 66/229
DH. ŞFR, 68/95
DH. ŞFR, 69/58
DH. ŞFR, 69/62
DH. ŞFR, 69/86
DH. ŞFR, 69/196
DH. ŞFR, 69/245
DH. ŞFR, 69/250
DH. ŞFR, 69/252
DH. ŞFR, 69/260
DH. ŞFR, 69/262
DH. ŞFR, 70/6
DH. ŞFR, 70/92
DH. ŞFR, 71/12
DH. ŞFR, 74/75
DH. ŞFR, 77/168
DH. ŞFR, 78/47
DH. ŞFR, 79-A/139
DH. ŞFR, 85/256
DH. ŞFR, 87/335
DH. ŞFR, 94/56
DH. ŞFR, 94/61
DH. ŞFR, 94/231
DH. ŞFR, 95/32
DH. ŞFR, 95/52
DH. ŞFR, 95/85
DH. ŞFR, 95/124
DH. ŞFR, 95/130
DH. ŞFR, 95/137
DH. ŞFR, 95/163
DH. ŞFR, 95/209
DH. ŞFR, 95/226
DH. ŞFR, 95/255
DH. ŞFR, 95/261
DH. ŞFR, 95/262
DH. ŞFR, 95/277
DH. ŞFR, 96/1
DH. ŞFR, 96/76
DH. ŞFR, 96/117
DH. ŞFR, 96/127
DH. ŞFR, 96/195
DH. ŞFR, 96/214
DH. ŞFR, 96/220
DH. ŞFR, 96/230
DH. ŞFR, 96/248
DH. ŞFR, 96/279
DH. ŞFR, 96/303
DH. ŞFR, 97/156
DH. ŞFR, 97/244
DH. ŞFR, 98/59
DH. ŞFR, 98/228
DH. ŞFR, 98/319
DH. ŞFR, 99/9

DH. ŞFR, 99/35
DH. ŞFR, 99/110
DH. ŞFR, 99/124
DH. ŞFR, 99/167
DH. ŞFR, 104/182
DH. ŞFR, 104/184

Dahiliye Nezâreti Umûr-ı Mahalliye-i Vilâyât Müdüriyeti Belgeleri (DH. UMVM)

DH. UMVM, 154/105
DH. UMVM, 159/65

Hariciye Nezâreti Hukuk Müşavirliği İstişare Odası Evrakı (HR. HMŞ. İŞO)

HR. HMŞ. İŞO, 125/78

Hariciye Nezâreti Siyasî (HR. SYS)

HR. SYS, 2363/1_8, 9
HR. SYS, 2487/10
HR. SYS, 2569/1_1
HR. SYS, 2569/1_2
HR. SYS, 2569/1_3
HR. SYS, 2569/1_4
HR. SYS, 2569/1_5
HR. SYS, 2569/1_6, 8
HR. SYS, 2569/1_62
HR. SYS, 2569/2_55
HR. SYS, 2569/2_9-12
HR. SYS, 2569/2-56, 57
HR. SYS, 2569/3_50-51
HR. SYS, 2569/4_45
HR. SYS, 2569/5_8, 9, 10, 11, 12
HR. SYS, 2602/1_255-258
HR. SYS, 2635/3_7-14
HR. SYS, 2769/17
HR. SYS, 2793/48
HR. SYS, 2795/53
HR. SYS, 2799/3
HR. SYS, 2799/43_14
HR. SYS, 2871/3
HR. SYS, 2871/4_13
HR. SYS, 2871/4_15
HR. SYS, 2871/4_16
HR. SYS, 2873/3_35
HR. SYS, 2873/5_3
HR. SYS, 2875/3
HR. SYS, 2876/2
HR. SYS, 2879/4
HR. SYS, 2879/19
HR. SYS, 2880/10
HR. SYS, 2882/25-1, 2
HR. SYS, 2885/46

Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV)

MV, 173/2
MV, 198/24
MV, 199/164
MV, 199/35

MV, 202/48
MV, 207/33
MV, 213/54
MV, 213/60
MV, 213/62
MV, 217/167
MV, 217/47
MV, 88/14

Yıldız Sadâret Hususî Maruzat Evrakı (Y. A. HUS)

Y. A. HUS, 344/4

Yıldız Esas Evrakı (Y. EE)

Y. EE, 5/144
Y. EE, 5/180
Y. EE, 40/39
Y. EE, 50/47
Y. EE, 97/89

Yıldız Mütenevvî Maruzat Evrakı (Y. MTV)

Y. MTV, 281/52

Yıldız Perakende Evrakı Sadaret Maruzatı (Y. PRK. A)

Y. PRK. A, 2/24

Yıldız Perakende Askerî Maruzat (Y. PRK. ASK)

Y. PRK. ASK, 62/97
Y. PRK. ASK, 107/63
Y. PRK. ASK, 110/34
Y. PRK. ASK, 176/1

Yıldız Perakende Arzuhal ve Jurnaller (Y. PRK. AZJ)

Y. PRK. AZJ, 18/13

Yıldız Perakende Mâbeyn Başkitâbeti (Y. PRK. BŞK)

Y. PRK. BŞK, 35/29

Yıldız Perakende Hariciye Nezareti Maruzatı (Y. PRK. HR)

Y. PRK. HR, 22/22

Yıldız Perakende Evrakı Komisyonlar Maruzatı (Y. PRK. KOM)

Y. PRK. KOM, 8/47

Yıldız Perakende Tahrirat-ı Ecnebiye ve Mâbeyn Mütercimliği (Y. PRK. TKM)

Y. PRK. TKM, 38/62

Yıldız Perakende Umum Vilayetler Tahriratı (Y. PRK. UM)

Y. PRK. UM, 32/96

Zabtiye Nezareti Evrakı (ZB)

ZB, 24/1

İ N D E K S

İNDEKS

A

Abaza Fit, Mezid köyünden 307

Abbas Hilmi Paşa, Hidiv 353, 354

Abdülaziz Han 41

Abdülhamid Han 31, 32, 35, 38, 40, 41

Abdullah Efendi, Ekmek tevzî‘ memuru 420

Abdullah, Jandarma 112

Abdullah, Taşçızâde 462

Abdurrahman, Adliye ve Mezâhib Nâzırı 55

Abdülahad Nuri Bey, Sevkiyât Müdürü 358

Abdülmecid, Mamuretülaziz ahalisinden 480

Abdülmecid Bey, Yüzbaşı 323

Abgay Aşireti 9

Abraham, Ayândan 17

Abram, Kuyumcu 508

Abro, Şûrâ-yı Devlet azâsından 17

Acemistan 138, 200

Acıçeşme, Edirnekapı 419

Acıçeşme Sokağı, Kasımpaşa 422

Açıkbaşyan, Kirkor, Arapkirli, Dava Vekili 23

Adana 45, 78, 110, 124, 125, 126, 138, 143, 153, 155, 158, 175, 182, 185, 190, 193, 195, 197, 202, 204, 205, 206, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 244, 255, 264, 273, 276, 310, 314, 316, 323, 336, 342, 344, 345, 346, 357, 361, 364, 375, 379, 388, 389, 394, 396, 406, 407, 427, 440, 450, 454, 455, 462, 467, 475, 491, 501, 521, 522

— Divan-ı Harbi 326

— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 190, 192, 210, 211, 213, 224, 226, 318

— Osmanlı Bank Şubesi 296

— Vilâyeti 111, 136, 137, 138, 167, 218, 251, 322, 323, 380, 405

Adapazarı 207, 470, 471

Âdil, Edirne Valisi 99, 147

Adliye Nezâreti 54, 55, 61, 62, 98, 99, 160, 337, 338, 369, 404, 408, 409, 410, 412, 417, 510, 511, 513, 514, 516, 517, 518, 519, 520

Adliye ve Mezâhib Nezâreti, bkz. Adliye Nezâreti

Aganoor, Petrus, Ermeni Milletperverân Cemiyeti üyesi 20

Agnarkiyan, Rusyalı, Ermeni Hınçakyan reisi 22, 27, 41

Agob, Ermeni çeteci 471

Agobcan, Tacir 500

Agobyan, Mihran Genç 505

Agop Bogos veled-i Koryan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Agop, Çengiler köyü muallimi 306
Agop, Maliye Nâzırı 17
Agopyan Efendi, Ermeni Milletperverân Cemiyeti üyesi 20
Ağababyan, Leon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Ağya, Rum Cemiyeti Rûhânîsi 506
Ahmed Bey, İzmir tüccarlarından 509
Ahmed Cemaleddin Paşa, Serhafiye 34, 35
Ahmed Efendi, Manisalı 508
Ahmed İzzet, Dahiliye Nâzır Vekili 425, 427, 428, 441, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 454, 455, 459, 460, 461
Ahmed Mazhar, Mirlivâ 3
Ahmed Midhat, Kayseri Mutasarrıfı 142, 149
Ahmed Paşa 11, 12
Ahmed Reşid, Hariciye Nezâreti Umûr-ı Siyasiye Müdürü 95, 118, 173
Ahmed, Mail'in oğlu, Alicerek karyeli 77
Ahtamar Katogikosluğu 137, 138
Akçakoyun İstasyonu, Antep 254
Akçay 391
Akharim karyesi, Bursa 302
Akin karyesi, Kayseri 500
Akka 58, 60
— kalesi 26
Akköy, Yalova 299, 301
Aksaray 148, 162
Akşehir 291, 350
Aktaş, Maden Kazası 477, 478
Aktoprak, Bursa 299, 301, 303
Alabaş, Kayseri 53
Alayund, Kütahya 254, 261
Aleksan, bkz. Mampre Efendi
Aleksandropol 5
Alfredy, Osmanlı Bankası Memuru 67
Alınca karyesi, Bilecik 442
Ali Bey, Kadırga Hastahânesi Memuru 422
Âli bin Yusuf Cemil, Trabzon Valisi 16
Ali Çavuş, İkmâl efrâdından 300
Ali Çavuş, Müfreze Kumandanı 302
Ali Faik Efendi, Trabzon Merkez Polis Komiseri 242
Ali Fethi, Sofya Sefiri 97
Ali Fikri, İzmir tüccarlarından 508, 509
Ali Hıfzı Efendi, Polis Memuru 242
Ali Naki Bey, Jandarma Binbaşısı 275, 276
Ali oğlu Ali Hasan, Giresunlu 250
Ali Rıza Bey, Telgraf Nezâreti Şef Muâvini 420
Ali Suad, Zor Mutasarrıfı 346, 350, 351
Aliye, Cihangir Çavuş'un kızı 420
Alman 404
— misyonerleri 218
— Protestan misyonu 180
— ticareti 325, 330, 335

Almanya 325, 328, 334, 510, 511, 513, 516, 519, 520
— Hükûmeti 326, 335, 337, 513, 514, 516, 517, 518, 519
— Sefâreti 324, 325, 327, 330, 334, 335, 336
— ticaret ve müessesât-ı hayriyesi 325, 327, 329
Altıncı Kolordu Kumandanlığı 109, 169, 191, 348
Altunyan, Vahram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Alucra 381
Amasya 88, 89, 90
— Mutasarrıflığı 493
Amasyan Efendi, Orman Memuru 43
Amerika/lılar 22, 27, 45, 138, 142, 200, 249, 272, 430, 494, 501
— Dârüleytâmı 470
— Hastahânesi 273
— hey'eti 163
— Konsoloshânesi 221
— misyonerleri 312
— otomobilleri 493
— revolüsyonistleri 70
— Sefâreti 249
— Şehbenderhânesi 250
— vapuru 470
— Protestan misyonerler 46
Anadolu 38, 56, 77, 200, 201, 241, 246, 330, 440, 458, 459, 460, 487, 491, 492, 501, 504, 505
— Demiryolu Kumpanyası 264
— sevâhili 82
Andon Lefter, Erbaa ileri gelenlerinden 506
Andonyadis, Dimitri, Erbaa Rum ileri gelenlerinden 506
Andonyan, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Anduk Dağı 84, 85
Angel, Fırıncı 420
Anglikan Kilisesi 44, 45, 46
Ankara 110, 125, 127, 128, 135, 158, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 244, 252, 261, 264, 268, 276, 310, 314, 315, 320, 344, 345, 357, 361, 375, 388, 396, 406, 407, 410, 427, 450, 454, 455, 460, 465, 466, 467, 469, 472, 479, 485, 491, 520
— İstasyonu 252
— Vilâyeti 36, 127, 138, 219, 276, 417, 451, 457, 460, 468, 469, 473, 474, 499, 500
Anna, Makruhi Nuvart, Ermeni yetim 423
Antakya 155
Antalya 396, 407
— Mutasarrıflığı 216
— Rumları 402
Antonyades Doktor, Girit komitesinin Reisi ve İttihad-ı Şarkî Büyük Şirketi Azâsı 26, 27
Antranik, Benli karyeli, Ermeni eşkıya 306

Antranik, Ermeni çeteci 471
Antranik, Taşnak Komitesi Reisi 93, 94, 431, 437
Apik, Canbaz, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Apik, Uncuzâde, Ermeni ileri gelenlerinden 17
Arab 445, 446, 469
Arabköprüsü, Mardin 447
Arabsun 148
Arabyan, Doktor 152
Arakelyan, Arşak Karabet, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Aram, Ermeni çeteci 471
Aram, Yalovalı, Sille Amele Taburu efrâdından 386
Aram Efendi, Ayândan 288, 372
Aranik, Halepli 419
Arapkir 22, 37
Ardahan 117, 118
Ardaş, Ermeni komite üyesi 241
Ardaşi, Muallim 341
Arifî Paşa, Hariciye Nâzırı 4
Arifiye İstasyonu, Eskişehir 386
Armanuhi, Ermeni yetim, Beşiktaş'ta sakin 423
Armenak, Urfa Alman Hastahânesi doktoru 436
Armenia 21
Armenuhi, Ermeni yetim 422
Armudlu karyesi, Ağrı 496
Arnavud karyesi, Mudanya 468
Arnavudluk 28, 29
Arosyak, Ermeni yetim 422
Arpadere, Bilecik 307
Arparyan merkezi 70
Arsak 70
Arseniyan, Asador Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Arslanbey, İzmit 106, 107
Arslanyan, Ohannes Mardiros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Arşaluis, Ermeni yetim 422
Artaki Çiftliği, Eskişehir 442
Artin Efendi, Antalya Bidâyet Mahkemesi Azâsı 475
Artin, Ermeni tüccar 508
Artin, Seröz köyü ahalisinden 305
Artin, (Abdullah), Ermeni yetim 422
Artin oğlu Agop, Çengiler köyü bekçisi 305
Arzoyan, Arşak 340, 341
Arzumyan, Artin (nâm-ı diğer Koçu) veled-i Haçator, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Arzumyan, Baruyr, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Asador Manyasyan veled-i Haçik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Asaduryan, Agop Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Asaduryan, Vahram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Asım Bey, İstinaf Mahkemesi Reis-i Evveli 276, 315
Asım Efendi, Mülâzım, Gemlik Bölük Kumandanı 302, 304, 306
Asir 204
— Aşireti 38
Aşcıyan, Ermeni komiteci 394
Atalan karyesi, Van 103
Atanasyan, Vartas, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Âtıf Bey, Bakırköy'de Dişçi 419
Atıf, Ankara Vali Vekili 252, 268
Atina 19, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 36, 38, 39, 40, 41
Avadikyan, Karabet veled-i Haçator, Aydın ahalisinden 341
Avadis, Mıgırdıç, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Avakyan, Zenob Karabet, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Avni Efendi, Angel'in fırınında müstahdem mülâzım 420
Avonat veled-i Armenak, Ermeni yetim, İzmit muhaciri 423
Avrupa 25, 26, 27, 35, 101, 142, 200, 428, 430, 432, 436
Avrutyun, Ardaşes, Aydın ahalisinden 341
Avusturya 325, 328, 404
— müessesât-ı sınâiye ve ticariyesi 336
Avusturya-Macaristan 331
— bankaları 331, 332
— erbâb-ı sanâyi‘ ve ticareti 331, 332, 333
— Sefâreti 325, 331, 334, 336
— sigorta kumpanyaları 331, 332
Ayafilyoy Caddesi, Trabzon'da 242
Ayastefanos 419, 421
Ayaş 128, 135, 159, 233, 238
— Askerî Deposu 128
Ayazma, Mudanya 468
Ayazma Mahallesi, Üsküdar'da 422
Aycı tarlası, Yalova 300
Aydın 110, 125, 158, 204, 209, 210, 217, 314, 339, 342, 343, 348, 357, 375, 388, 389, 396, 406, 427, 450, 454, 455, 468, 485
— Vilâyeti 140, 339, 342, 344, 378, 407, 510
Ayntab 46, 115, 119, 121, 138, 254, 281, 282, 313, 350, 407, 462, 463
— Mutasarrıflığı 120, 462
Ayşe, Karahisar-ı Şarkîli 420
Ayşe, Makriköyü'nde 420
Ayvalık Rum ahalisi 402
Ayvaz oğlu Lazari, Kavak ahalisinden 506
Azadamard 200
Azaryef, Doktor, Ermeni komiteci 439
Âzerbaycan 93, 94
Aziz Bey, eski Emniyet-i Umumiye Müdürü 510, 511, 512, 518, 520
Aziz Efendi, Sarıklı, Müftüzâde damadı, İzmitli 106, 107
Aziziye Kazası, Sivas 138

B

Baalbek 265

Bâb Kazası, Halep 254

Babetyan, İstepan veled-i Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Bâbıâli 7, 8, 27, 33, 50, 79, 80, 143, 324, 326, 327, 329, 484, 512

Babikyan, İtalya Konsolos Tercümanı 143

Badikanlı aşâiri 84

Badrikof, Agop Vard, Rusyalı 24

Bafra 145

Bağdad 170, 171, 204, 382

— Demiryolu Şirket-i İnşaiyesi 286

Bağdasar, Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Bağlarbaşı, Bakırköy 420

Bağlıkdere, Yalova 304

Bahaeddin Şakir, Doktor, İttihad ve Terakki Merkez-i Umumîsi Azâsı 510, 511, 512, 513, 517, 519, 520

Bahçe, Adana 143

Bahçecik, İzmit 106, 107, 207, 402

Bahçeligazino, Mudanya 468

Bahçelik, Van 63

Bahr-ı Siyah 82

Bahri, Müfreze Kumandanı 302, 303

Bahriye Nezâreti 80

Bahtiyar, yetim, İzmir Turgutlu'dan Süleyman Ağa'nın kızı 420

Baki Sokağı, Bakırköy 420

Bakraz karyesi, Bursa 307

Balakyan, Kirkor, Rahip, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Balıkesir 357

— Ermenileri 357, 363

Balıkpazar Ermeni Kilisesi 68

Balkan

— Harbi 93, 142, 432

— Şibh-i Cezîresi 28, 29, 37

Baltayan, Bursa Taşnak Komitesi mensubu 200

Balyan, Bedros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Bandırma 237, 241, 466, 469

— Divan-ı Harb-i Örfîsi 220, 229, 230

Bank-ı Osmanî 67, 68, 244

Bardizbanyan, Zara, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 131, 233

Ba[r]dizbanyan, Bağnak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Ba[r]dizbanyan, Leon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Barsamyan, Avadis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Basdırmacıyan, Mihran, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Basmacıyan, Manuk, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Basmacıyan, Yervant, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Basra 204

Başaçanak, Maden Kazası 477, 478

Başkale, Van 150

Başkumandanlık Vekâleti 119, 135, 161, 182, 187, 202, 204, 203, 219, 316, 346, 348, 379, 382

Batum 5, 24, 196

— Muâhedenâmesi 437

Baumwoll-Gesellschaft, Alman Bankası 336

Bayezid 22, 489

— Aşireti 9

Bazarganyan, Taşnaksütyun reisi 487

Bebek Dârüleytâmı, Beşiktaş 423

Bedri Efendi, Polis Müdürü 510, 511, 512, 513, 516, 520

Bedri Ziya Bey, Bakırköy ahalisinden 419

Bedros veled-i Manuk, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Bedrosyan, Mosis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Behcet, Niğde Mutasarrıfı 148

Behisni 138

Bekir Bey 86

Bekir Sami Bey, Halep Valisi 208

Bekiranlı Aşireti 84, 85

Belgaris, İttihad-ı Şarkî Cemiyeti'nin Serkâtibi 27

Belh Vadisi 282

Benikoğlu Ali bin Mehmed, Jandarma 251

Benli karyesi, Bilecik 299, 300, 302, 304, 305, 306

Benoit [Benedictus] XV., Papa 245

Berdanka tüfenkleri 22

Bereç, Asker, Geyve'nin Kıncılar köyünden 386

Berlin Sefâreti 513

Bern Sefâreti 352, 389, 517, 519

Bertiz çayı, Maraş 53

Bestak, bkz. Bestek köyü

Bestek köyü, Elazığ 250

Beşiktaş 423

Beşinci Kolordu Ahz-ı Asker Hey'eti Riyâseti 355

Beşinci Kolordu Kumandanlığı Vekâleti 230

Beşiri Kazası, Diyarbakır 143

Bey karyesi, Kütahya 442

Beyazyan, Artin, Bursa Düyûn-ı Umumiye Harîr Kontrol Memuru 220

Beyleryan, Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Beyleryan, Bedros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Beyleryan, Karabet, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Beylikçiyan, Kozmoz, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Beyoğlu 32, 68, 187, 522

Beyrut 204, 217, 348, 375, 388, 389

— Vilâyeti 138

Beytüddebab [Beytüşşebab] 150

Bıyıkyan, Kırca, Erbaa Ermeni eşrafından 506

Bızdıkyan, Zaharya, Ermeni komiteci 394

Bi'rü's-seb' 257

Bilan, Halep 155

Bilecik 217, 307, 308, 443, 449, 486

Birecik 281, 313

—Ermenileri 313

Birinci Kolordu Ahz-ı Asker Riyâseti 445

Birinci Ordu Kumandanlığı 343, 344

Bishop, Lady, İngiliz 44

Bitlis 13, 14, 15, 19, 44, 56, 84, 85, 101, 102, 110, 114, 125, 126, 131, 135, 151, 153, 155, 158, 166, 175, 185, 190, 193, 195, 197, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 240, 274, 276, 314, 345, 359, 388, 396, 399, 406, 407, 427, 429, 432, 433, 450, 454, 455, 476, 480, 485, 490, 502

— Ermenileri 219

— Merkez Tevkifhânesi 19

— Vilâyeti 24, 73, 74, 102, 219, 432, 471, 481

Bogbelyan, Dikran Hamparsum, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Bogos, Bulgar Yüzbaşı 82

Bogos, Ermeni eşkıya 250

Bogos, Tekfurdağlı 311

Bogos, Udcu, Aydın ahalisinden 341

Bogos Nubar Paşa 392

Bogosyan, Artin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Bogosyan, Bogos Der, Ermeni eşkıya 250

Bogosyan, Haçik, Doktor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Boğazlıyan 473, 477, 478, 498, 499, 500, 514

— Kaymakamlığı 474, 500

Bols, Serpiskopos, Dersaâdet'de Süryanî-i Kadim Patrik Vekili 56

Bolşevik 470

Bolu 110, 125, 158, 204, 348, 357, 361, 375, 388, 389, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485

— Divan-ı Harb-i Örfîsi 124

Bor 148

Boracıyan, Kunduracı Manuk Mikail, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Bostan Sokağı, Fatih 423

Boyacıoğlu Dikran, Çengiler köyünden 306

Boyacıyan, Agop, Tekfurdağı eski Mebusu 311

Boyacıyan Efendi, Geyve İstasyon memuru 386

Boyacıyan (Murad), Hamparsum, Hınçak reisi, Kozan eski Mebusu 23, 109, 142

Bozdoğan Kemeri Caddesi, Şehzâdebaşı'nda 422

Brest-Litowsk Muâhedenâmesi 393

Broussali, Jean, Londra'da Ermeni Milletperverân Cemiyeti üyesi 20

Browning revolver 340, 341

Bryce, James, *Daily News* gazetesinin şark muhbiri 31

Bûlâd karyesi, Suriye 475

Bulgar/lar 65, 82, 100, 384

— erbâb-ı fesadı 81

— istilası 147

— manliheri 259

— ordusu 82, 93

Bulgaristan 22, 29, 97, 98, 101, 187, 383

— Ermenileri 138, 271

— General Konsülatosu 187

— Prensliği 28

— Sefâreti 187

Burçin Boğazı, Bursa 306

Burgaz karyesi, Mudanya 468

Bursa 101, 220, 228, 229, 230, 236, 261, 305, 351, 402, 407

— Ermeni firarîleri 228

— Hastahânesi 304

— Merkez Bölüğü 302

— Merkez Taburu 299, 307

— Taşnak Komitesi 200, 201

Bükciyan, Melkiset, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Bükreş 142, 270, 271, 272

— Sefâreti 270, 272

Bülbülcüyan, Azarik veled-i Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Bünyan, Sivas 138

Büyükbenli, Bursa 302

Büyükdere, Bursa 305

C

Cabbarvayzâde, Hacı, Genceli 489

Cafer Bey, Kaymakam, Üsküdar'da sakin 422

Cambon, Mösyö, Dersaâdet Fransa eski Sefiri 433

Cangülyan, Haci Artin, Vanlı, İstanbul'da sarraf 23

Canik 110, 125, 158, 190, 193, 195, 197, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 240, 274, 276, 314, 345, 357, 361, 364, 375, 388, 389, 396, 402, 406, 427, 450, 454, 455, 485

— Emvâl-i Metrûke Komisyonu 213, 224, 226

— Mutasarrıflığı 174, 178, 180, 186, 199, 369, 378, 424, 446

Canterbury, Amerika 45, 47

Carablus, Halep 279

Cavid, Maliye Nâzırı 514

Cebel-i Bereket 138, 155, 255, 287, 475

Celal, Halep Valisi 91, 120

Celal Bey Hanı, İstanbul'da 68

Celâlî Aşireti 9

Celalyan, Kirkor, Doktor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Celalyan, Kirkor Hazar, Kurukahveci, Çankırı'ya sürülen Ermeni 235

Cemal Azmi Bey, Trabzon Valisi 174, 181, 184, 354, 510, 512, 513, 519

Cemal Paşa, Dördüncü Ordu Kumandanı 124, 150, 185, 322, 349, 363, 367, 510, 511, 513, 514, 520

Cemal, Dahiliye Nâzırı 464

Cemal, Erzurum Vali Vekili 92

Cemal, Harbiye Nâzırı 503

Cemil Bey, Tonus Kaymakamı 297

Cenevre 432, 487

Cevahirciyan, Misak Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Cevdet, Van Valisi 96, 103, 134, 149

Cevizlik Mahallesi, Bakırköy 419, 420, 421

Cezar, Kasbar, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Cezayir-i Bahr-ı Sefid 28

Cide kazası, Kastamonu 468

Cihangir Çavuş 420

Cinali karyesi, Ankara 452

Cisr-i Şuğur 155

Civanyan ailesi, Katolik, Ayândan Aram Efendi akrabası 372

Cizre 275, 399

Cizvit 46

Cleanti Scalyeri, Rum 39, 40, 41

Comtemporary Review 44

Confederation Orientale 27

Crédit Lyon Bankası 38

Culfa, Azerbaycan 93, 94

Ç

Çağşak, İzmit 299, 301, 306

Çakaloğlu Yovan, Kavak kazası ahalisinden 506

Çakıryan, Zeytunlu Ermeni 24

Çanakkale 106, 107, 407

Çankırı 128, 129, 131, 133, 135, 159, 232, 233, 238

— Mutasarrıflığı 233

— Çankırı Polis Komiserliği 238

Çar (II. Nikola) 431

Çarıkcıyan, Vahan Arşak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Çarşamba 503, 507, 508

— Ermeni Milleti 508

Çat, Boğazlıyan'da 478

Çatalca 204, 348, 375, 388, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485

Çavuşyan, Yervant, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Çay İstasyonu 261, 290

Çelebiyan, Karabet, Aydın ahalisinden 341

Çengelköyü, Üsküdar 422

Çengiler karyesi, Orhangazi 301, 305, 306

Çercis, Beyoğlu ahalisinden 522

Çırağan Yalısı 34, 38

Çilingiryan, Rupen, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Çine, Aydın 510

Çoban Sokağı, Bakırköy 420

Çobanoğlu Yorgi, Kavak ahalisinden 506

Çogozcıyan, Santik, Yozgatlı Ermeni 219

Çolak [V]arcabet, Ermeni fesatçı 3

Çonkul Boğazı, Bursa 299, 301

Çorum 138

Çölemerik dağları 47

Çubukgiryan, Danyel, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Çuh Gediği, Van 150

Çukur Mahallesi, Erzincan 171

Çukurköy, Yalova 299, 300, 301, 306

D

Dadyan Artin, Hariciye Müsteşarı 17

Dadyan, Arakel, Barutçubaşı Bogos Beyzâde 17

Dahiliye Nezâreti 9, 13, 14, 61, 62, 76, 78, 88, 94, 97, 99, 105, 106, 107, 117, 123, 127, 136, 152, 156, 157, 171, 172, 187, 193, 200, 220, 229, 230, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 254, 256, 258, 271, 276, 277, 278, 279, 298, 338, 339, 342, 353, 355, 384, 390, 396, 397, 399, 400, 403, 408, 410, 411, 417, 422, 431, 439, 456, 463, 474, 477, 486, 498, 499, 510, 518, 523, 524

Daily News 22, 26, 27, 30, 32, 33, 35, 44

Damadyan, Mihran, Muallim, Ermeni çeteci 18, 20, 25, 29, 42, 47, 48

Danimarka 452, 482, 483

— Kraliyet Ortaelçiliği 483

Danyal, Aksaray Belediye Tabibi 148

Darende 138

Dârüleytâm 175, 364, 366, 375, 402

David Bey 5

Davidyan, Ohannes Der, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Davidyan, Ohannes, Ermeni çeteci 471

De Lenker, Avusturya tebaasından 386

Debbâğoğlu Karnik, bkz. Tabakoğlu Karnik

Debbağyan, Mihran Haçik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Dedeağaç 270, 271

Deli Yusuf, Künceğiz köyünden 308

Delikanlı aşâiri 84

Delipazarı, Yalova 304, 306

Demirköy, bkz. Samakov

Denyamyan, Parsih, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Dere köyü, Bursa 299, 301

Dereciyan, Agop, Vezirköprü ahalisinden 504

Dersaâdet 4, 5, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 33, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 52, 67, 81, 82, 100, 104, 132, 200,

220, 233, 234, 235, 236, 238, 320, 342, 343, 352, 353, 375, 398, 408, 426, 461, 486, 487, 493, 498, 520
— Amerika Sefâreti 272
— Bidâyet Mahkemesi Müdde'î-i Umumîliği 512, 516
— Divan-ı Harb-i Örfîsi 90, 476, 514
— Birinci Divan-ı Harb-i Örfîsi Riyâseti 502
— Ermeni Merkez Fesad Komitesi 67, 201
— Ermeni Patriği 46
— Hınçakyan Komitesi 31
— İngiltere Sefâreti 65
— Süryanî-i Kadim Patrik Vekâleti 54, 55, 56
Dersim 9
— eşkıyası 177
— vukuâtları 37
Deutsche Orient Bank 239, 325, 330, 336
Devebağırdan mevki'i, Ankara 452
Deveciyan, Parsih, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Develi 123, 142, 148, 162
Deyr-i Zor 279, 280, 281, 283, 371, 440
Deyrülhafir 279, 280, 281
Dikrail veled-i İsrail, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Dikran Efendi, İstanbul Patrikhâne memurlarından 423
Dikran Gümüşgerdan, Tüccar 18
Dikran Yosef, Mahkeme-i Ticaret Birinci Meclis Azâsı 18
Dikran, Deveci, Ermeni firari 370
Dikran, Tabâbet-i Hazret-i Şehriyârî Müşâviri 17
Dimanche, 327
Dimboz, Bursa 302
Dimitriyadis, Nikola, Tokat ahalisinden 505
Dişikırıkoğlu Hulusi, Urfa ahalisinden 462
Divan-ı Harb-i Örfî 91, 110, 113, 124, 146, 147, 164, 173, 191, 228, 231, 232, 248, 275, 276, 298, 317, 309, 321, 386, 390, 404, 409, 410, 430, 463, 469, 476, 480, 496, 502, 510, 511, 512, 515, 516, 518
Divrik, Sivas 138
Diyarbakır 56, 84, 110, 125, 131, 143, 158, 166, 169, 175, 180, 185, 186, 188, 190, 193, 195, 197, 198, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 224, 226, 227, 240, 262, 266, 267, 274, 276, 294, 314, 326, 345, 361, 364, 375, 376, 388, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485, 491, 502, 520, 521, 522
— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 210, 211, 213, 224, 226
— Ermenileri 139, 154
— Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 522
— Vilâyeti 75, 139, 191, 198, 277, 312, 399, 426, 521
Dizanteri 288, 318
Dobniçe, Bulgaristan 82
Doğançay, Geyve 385

Dokuzuncu Ordu 437
Doskalos oğlu Emerdis, Kavak ahalisinden 506
Döngel, İzmit 106, 107
Dördüncü Ordu Kumandanlığı 112, 113, 115, 116, 120, 121, 144, 146, 169, 203, 216, 256, 294, 309, 316, 360, 365
— Vekâleti 343, 344
Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyeti 7, 75, 76, 77
Dörtyol 110, 124, 136, 143, 150, 192
— Ermenileri 111, 287
Duma, Şam 265
Dumanlıdağ, Bursa 299, 301
Düyûn-ı Umumiye 178, 345, 362

E

Ebûhureyre 279, 281
Ebuzziyâzâde Velid Bey, *Tasfîr-i Efkâr* Gazetesi İmtiyâz Sahibi 419
Echard familyaları, Urfa 436
Eçmiyazin
— Katogikosluğu 136, 137, 231, 431
Edhem Nuri, es-Seyyid, Hamidiye Alayları ile Dördüncü Süvari Fırka Kumandanı 86
Edhem Paşa, Ferik, Nizamiye Onuncu Fırka Kumandanı 53, 60
Edirne 98, 110, 125, 147, 158, 204, 345, 348, 357, 361, 364, 375, 388, 396, 402, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 465, 466, 485
— Mukâvelenâmesi 383
— Vilâyeti 82, 97, 99, 100
Edirnekapı, İstanbul 419
Edremid 307
Edward Nathan, Adana Amerika Şehbenderi 273
Efkere nahiyesi, Kayseri 355
Eğin Kazası 109
Eğserciyan, Aleksan, Ermeni komiteci 101
Elbistan 121, 147, 205
El-Cezire 392
Eleşkird 22, 23, 77
Elmalı, Yalova 299, 300, 301, 302, 304, 306
Elyas, Hariciye Müsteşar Muâvini 17
Emin, Trabzon Vali Vekili, Defterdar 498
Emine Hanım, Kanunî Sultan Süleyman Mektebi Başmuallimesi 424
Emine, asker Mehmed Ali'nin kızı 421
Emlâk-ı Metrûke Komisyonu, Bursa 308
Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti 99, 101, 132, 139, 140, 181, 220, 230, 249, 272, 353, 463, 518
Emup köyü, Şehril nahiyesi 489
Emvâl-i Metrûke Komisyonu 179, 188, 243, 462
Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ 65, 66
Encyclopedia Britanica 436
Enver Paşa 193, 207, 292, 364, 510, 511, 513, 514

Epir, Yunanistan 29
Erbaa 503, 505, 506
Erdek 466
Ereğli, Konya 245, 267, 295, 318
Ergani 61
— Murahhasalığı 62
Erivan 93, 94, 437
Ermeni/ler 11, 12, 15, 16, 27, 31, 32, 45, 49, 50, 54, 55, 64, 65, 68, 70, 71, 77, 81, 86, 88, 100, 102, 109, 111, 119, 122, 140, 143, 144, 146, 153, 162, 181, 182, 199, 208, 209, 214, 215, 221, 225, 240, 242, 245, 247, 251, 255, 263, 268, 270, 271, 273, 310, 318, 324, 325, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 334, 340, 355, 356, 359, 360, 374, 392, 400, 405, 415, 421, 427, 431, 433, 434, 435, 436, 437, 442, 446, 448, 461, 468, 469, 470, 474, 486, 487, 497, 501
— anarşistleri 67, 68
— Avcılar Kulübü 340
— çeteleri 149, 228, 251, 269, 270, 271, 272, 301, 368, 391, 395, 476, 477, 490, 495
— çocukları 176, 218, 312, 402, 469, 471
— Erbâb-ı Fesad İttihadı Komitesi 21
— eşkıyası 56, 72, 110, 292, 298, 304, 306, 355, 395, 435
— eytâmhânesi 470
— eytâmı 374, 402, 422, 427, 444, 469, 497
— fedai teşkilatı 93
— fesad cemiyeti 20, 68, 71, 229, 230
— fesadı 35, 47, 48, 54, 55, 74, 75
— fırka-i siyasiyesi 487
— gazeteleri 182
— gönüllüleri 94, 95, 105, 172, 328, 437
— Hastahânesi 369, 423
— hükûmeti 430, 486, 487
— ihtilâlcileri 191, 430, 431, 432, 433
— ihtilâli 328, 436
— kadınları 22, 27, 424, 485
— kafileleri 177, 262, 263, 309, 312
— Katogikosluğu 136
— Katolik Mektebi 19
— Katolik Milleti, 48, 205
— Katolik misyonerler 168
— Katolik Patrikhânesi 19
— Katolik Ruhbanhânesi 522
— kilisesi 6, 137, 138, 423, 467, 468
— komite rüesâsı 126, 128
— komitecileri 128, 251
— Komitesi 4, 20, 25, 32, 42, 52, 101, 125, 129, 142, 392, 428, 430, 431, 433, 434, 438
— kulüpleri 142
— matbûâtı 432
— mektebleri 8, 46, 182, 431
— memurlar 131, 178, 217, 244, 265, 345

— meselesi 45, 250, 352, 353, 433, 434
— mezâlimi 523
— Milletperverân Cemiyeti 20, 23
— mu‘teberânı 51, 73, 74, 467, 506
— muhacirleri 248, 254, 278, 290, 316, 346, 347, 348, 402, 425, 442, 472, 473
— muhbirleri 48
— Murahhasahânesi 10
— Murahhasalığı 461, 500
— müfrezeleri 495
— mültecileri 465, 493
— Patrikhânesi 45, 46, 419, 421, 499
— Patrikliği 160, 498
— Protestanları 46
— sevkiyâtı 212, 224, 310, 322, 347, 357, 376, 399
— taburları 93
— zenginleri 71, 486
Ermeni Komitelerinin Âmâl ve Harekât-ı İhtilâliyesi 431
Ermenice 271
Ermenistan 431
Ermişe 108, 123
— Dârüleytâmı 402
— Manastırı 108, 237
Ertuğrul Fırkateyn-i Hümâyûnu 40
Erzincan 77, 101, 140, 166, 171, 406, 427, 435, 438, 485, 490
— Mutasarrıflığı 172, 396, 476, 502
Erzurum 4, 5, 10, 13, 14, 15, 26, 31, 32, 38, 43, 44, 46, 77, 101, 105, 110, 114, 125, 126, 131, 135, 151, 153, 155, 158, 166, 171, 175, 177, 185, 190, 193, 195, 197, 200, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 227, 240, 274, 276, 314, 345, 359, 364, 396, 406, 407, 427, 429, 433, 434, 435, 438, 439, 440, 450, 454, 455, 476, 480, 485, 488, 490, 502
— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 210, 213, 226
— vak‘ası 5, 22, 23, 32
— Vilâyeti 6, 7, 74, 92, 104, 105, 139, 153, 161, 165, 166, 168, 176, 177, 239, 488
— 'da akdedilen kongre, Ermeni cemiyetince 439
Esad Bey 367
Esadiye, Yalova 306
Esayanzâde Ohannes, Tüccar 18
Eseyan, Kirkor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Eski Telgraf Sokağı, Bakırköy 421
Eskipazar mahallesi, Yozgat 49
Eskişehir 125, 144, 158, 185, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 237, 238, 240, 244, 245, 253, 254, 261, 264, 268, 276, 310, 314, 315, 320, 344, 345, 357, 361, 364, 375, 388, 396, 406, 407, 410, 427, 442, 443, 449, 450, 454, 455, 485
— Emvâl-i Metrûke İdare Komisyonu Riyâseti 289
— Mutasarrıflığı 208, 347, 377, 442
Eytâmhâne 218, 435, 470

Eyüb Sabri, Defter-i Hakanî Memuru 462

Ezine 161

F

Fahreddin Bey, Petrograd Sefâreti Maslahatgüzârı 93

Fahri Bey, Bakırköy sakinlerinden 421

Fahri Efendi, Suşehri Kaymakam Vekili 321

Faik, Kütahya Mutasarrıfı 290

Fatih, İstanbul 423

Fatma, Bakırköy Angeli'nin fırınında hizmetli 420

Fehmi Efendi, Yüzbaşı, Sahil Taburu İkinci Bölük Kumandanı 299, 300, 301, 303, 306

Feke 255

Fethi Bey, Osmaniye Mutasarrıfı 274, 287, 322, 323

Fevzi, Harbiye Nâzırı 521

Fevziye karyesi, İzmit 299, 301

Feyziye karyesi, Gemlik 301, 302, 303

Feyzullah oğlu Feyzi, Eğinli jandarma 250

Fındıcak karyesi, Sivas 205

Fındıcak, Bursa 301

Fındıcakbaşı, Bursa 306

Fındıcaktaşı, Bursa 306

Fındıklı, Bursa 299

Fırat Nehri 190

Fırnız Nahiyesi, Maraş 53

Filibe 270, 271

Filipi, Karabet oğlu, Seröz köyü ahalisinden 305

Fitzgerald, *Daily News* gazetesinin şark muhbiri 22, 25, 26, 27, 31, 32, 33, 36, 41, 44

Foço Mandesi, Erbaa ileri gelenlerinden 506

Frangül veled-i Artin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Frankliyan Efendi, Zeytun Murahhasası 87

Fransa 10, 80

— Meclis-i Mebûsânı 73

Fransız 38, 522

— asâkiri 419, 420, 421

— Frerler Mektebi, İzmit 106, 107

— Mektebi, Bakırköy 419

— müfettişleri 522

— sefâini 106, 107

Fuad Efendi, Bursa Merkez Taburu Zâbit Vekili 299, 300, 301, 302, 304, 305, 306

Fuad Selim Bey, Bern Sefiri 353, 354

Fulacık, İzmit 299, 301

G

Gabriel, Bâbıâlî Hukuk müşaviri 17

Gabriel, Rusyalı 23

Gaçık mevkii, Yalova 301

Gagyan, Agop, Adana Osmanlı Bankası Memuru 296
Galata 32, 67
Galib Bey, Jandarma Binbaşısı 276
Galitzin, Kafkas Umumî Valisi 431
Gayaçık [Gacık] ormanları, Yalova 300
Gayr-ı Müslim
— mülteciler 466, 467, 490, 492
Gazuryan, Agop, Aydın Vilayeti ahalisinden 340
Gazze 257
Gedelek karyesi, Bursa 299, 302, 304
Gedikyan, Aram Karabet, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Gelikozan, Talori 84
Gemiç dağları, Bursa 302
Gemlik 299, 300, 302, 304
— Bölüğü Kumandanlığı 299
Gence, Ermenistan 437
Gencyan, Antranik, Adapazarlı, Hınçak komitesinden 132
Genç, Bitlis 84, 85
— Mutasarrıflığı 84
Genève, İsviçre 36, 200
Germüş dağı, Urfa 169, 191
Germüş karyesi, Urfa 144, 191
Getchell, Amerikalı, Düvel-i İtilâfiye Mümessili 494
Gevaş 96, 102, 103
Geyve 238, 385, 386, 387
Giresun 183, 381
Girit 26, 28, 29
— Komitesi 22, 26, 27
— liler 26, 27, 29
Gladstone, İngiliz Başbakan 26
— Fırkası 20, 22, 29, 41, 44
Goncagülyan, Kigork, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Göksun, Maraş 86, 147
Gölgeliburun, Ankara 452
Görele, Giresun 174, 184
Gra
— fişengi 258
— tüfenk 257, 259
Grayliski, George, Osmanlı Bankası Memuru 67
Gregoryen 363
Güherçile Fabrikası Müdüriyeti, Kayseri 258
Gülbank, Bedosyan, Kayseri ahalisinden 451
Gülbenkyan, Parsih, Dava Vekili 140, 340
Gülbenkyan, Serkis, Tüccar 18
Gülek, Adana 256, 274, 346
Güleyan, Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Gülistanyan, Milkon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Gülistanyan, Nişan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238
Gülvenek
— karyesi, Mamuretülaziz 250

— Manastırı 250
Gülyan, Sabah, Ermeni fesatçı 385
Gümüşhacıköy
— Kaymakamlığı 494
Gürciyan, Lusin Karabet, Ermeni yetim 423
Gürcü 307
Gürle, Bursa 299, 302, 303, 304, 306
— Boğazı 303
Gürlekayası 306
Gürün 138

H

Habousi, bkz. Habusi köyü
Habur 190
Habusi köyü, Mamuretülaziz 250
Hacı Halid Bey, Diyarbakır eski Valisi 419
Hacı Mehmed Çiftliği, Yalova 299, 301, 304, 306
Hacıyan Andon, Sarraf 18
Haci Hamparsumyan, Ohannes Bedros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Haci Markar oğlu Karabet, Seröz köyü ahalisinden 305
Haçaturyan, Haçik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Haçik veled-i Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Haçikyan, Terzi, Ermeni komiteci 242
Haçin 86, 109, 124, 136, 143, 255
Haçyan, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238
Haçyan, Kirkor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238
Haghan, bkz. Hogo köyü
Haiasdan 20, 43
Hâkimiyet-i Milliye 520
Hakkari 47
Hakkı, Adana Valisi 137, 143, 256
Hakkı Bey, Evkâf Memuru 462
Hakverdi oğlu Dursun, Jandarma 250
Haleb 35, 45, 53, 110, 115, 119, 124, 125, 138, 143, 150, 153, 158, 175, 182, 185, 190, 195, 197, 202, 203, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 222, 224, 226, 227, 240, 244, 252, 254, 255, 260, 265, 266, 269, 274, 276, 278, 279, 280, 281, 283, 284, 285, 288, 289, 293, 294, 296, 309, 310, 313, 314, 316, 323, 344, 345, 346, 358 361, 364, 366, 367, 371, 372, 375, 388, 389, 394, 396, 440, 456, 462, 463, 508, 522
— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 190, 210, 211, 212, 213, 224, 226
— Kumandanlığı 52
—Menzil Müfettişliği 316
— Sevk Memurluğu 279
— ve Adana Fevkalâde Kumandanlığı Vekâleti 79
— Vilâyeti 78, 87, 91, 138, 155, 168, 186, 189, 190, 197, 212, 243, 248,

282, 288, 296, 358, 366, 367, 370, 371, 374, 383

Hâlide Hanım, Üsküdar'da ikamet eden 422

Halil Paşa, Irak Ordusu Kumandanı 149, 150, 392

Halil, Dahiliye Nâzır Vekili 377, 378, 379, 380

Halilürrahman Kazası, Kudüs 257

Hallaçyan, Parsih, Tüccar 18

Hama 265, 288, 289, 294

Hamdi Bey, Van eşrafından 63

Hamid, Canik Mutasarrıfı 495

Hamid Bey, Aziziye Kaymakamı 308

Hamid Sabri Bey, Binbaşı, Nişantaşı'nda sakin 423

Hamidiye

— Alayları 76

— Karakolu, Bursa 306

— karyesi, Bursa, 299, 301, 302

Hammam 279, 281

Hamparsum, Matbuat-ı Ecnebiye Kalemi'nde görevli 52

Hamparsumyan, Nerses Samuel, Ermeni çeteci 471

Hamzalı karyesi, Bursa 299, 304, 306

Hanazadyan, Rupen, Rusyalı 23, 26, 27, 32, 38, 39

Hanesyan, Ohannes Artin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Hânım, Dişçi Âtıf Bey Hemşiresi 419

Hanikyan, Ayândan Aram Efendi'nin akrabası 288

Hanzedyan, Melki, Aydın ahalisinden 341

Harâccı Muhyiddin mahallesi, Fatih 423

Haralambos Lazar, Tokat ahalisinden, 505

Harb-i Umumî 428, 464, 477, 489, 523

Harbiye Nezâreti 87, 94, 95, 117, 199, 240, 265, 342, 343, 399, 400, 409, 410, 411, 446, 458, 459, 460, 496, 497, 502, 503, 510, 521

Harbiye Tahsisâtı 388, 400, 404, 416

Hariciye Nezâreti 12, 14, 54, 67, 93, 118, 192, 206, 269, 271, 292, 324, 325, 331, 334, 352, 368, 401, 403, 418, 421, 422, 453, 461, 462, 465, 475, 478, 482, 483, 484, 501, 503, 520

Harput 37, 46, 250

— Amerika müessesâtı 221

— Ermenileri 154

Harran 279, 282

Hartuçlu fişenklik 340

Haruniye, Adana 218

Hasan Fehmi Efendi, Yüzbaşı, Üsküdar'da sakin 422

Hasan Tahsin, Maliye Nâzırı Vekili 239

Hasbi, Kadı, Sivas Vali Vekili 493, 494

Hasköy, İstanbul 68, 420

Hasrof Efendi, Kayseri Ermeni Murahhasası 230, 231

Haşim Bey, Posta ve Telgraf Nâzırı 514

Havacık, bkz. Fulacık

Havasor, Van 103, 149
Havran 189, 190, 265, 294
Havza 494
Haydar Bey, Kalas Şehbenderi 95
Haydar Bey, Mülkiye müfettişi 363
Haydar, Musul Valisi 150, 294
Haydar, Urfa Mutasarrıfı 169, 264
Haydarpaşa 127, 261, 423
Haymana, Ankara 252
Hayrabetyan, Karabet veled-i Takovor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Hayri Efendi, Hallâc 421
Hazarosyan, Nişan, Hınçak Komite Reisi 145
Hazarosyan, Ohannes, Aydın ahalisinden 341
Hekimhan, Malatya 138
Hekimyan, Gomidas, Trabzon'daki İngiliz Konsoloshânesi Tercümanı 12, 13, 15
Hesna, yetim, Makriköyü'nde 420
Hey'et-i İtilâfiye 458
Hey'et-i muhtelite 443, 444
Hey'et-i Tahkikiye Riyâseti 121, 321, 322, 409, 511
Hınçak/lar 23, 24, 25, 27, 31, 32, 35, 36, 37, 41, 69, 70, 71, 109, 126, 132, 133, 141, 142, 145, 146, 148, 357, 385, 386, 394, 436
— Cemiyeti Merkez Komitesi 327
Hınçakyan Komitesi 20, 21, 22, 25, 26, 27, 30, 37, 41
Hınıs 22, 74
Hıristiyan/lar 9, 36, 37, 49, 53, 198, 455, 503, 504, 506
Hırlakyan Efendi, Maraş Mebûsu 370
Hısnımansur 138
Hızır, Bestek karyeli 250
Hicaz 204
Hindistan 138
Hocasaryan, Hayik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233
Ho[di]çor Ermenileri 5
Hoffman, Maria, Alman tebaasından 217
Hogasyan, Karabet, Rumeli Demiryolları müfettişi 353, 354
Hogo köyü, Mamuretülaziz 251
Hollanda 452, 482
— Kraliyet Ortaelçiliği 482
Home, Üsküdar'da kız mektebi 46
Horen bint-i Kalust, Ermeni yetim 423
Horen Efendi, Ermeni Patriği 45
Horopsima bint-i Kalust, Ermeni yetim 423
Hôtel d'Angleterre, Beyoğlu'nda 43
Hrant veled-i Mıkır, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Hrımyan Efendi, Revan Kilisesi Patriği 23, 24, 31, 45, 47
Hristaki, Çoban oğlu Panka mahdumu 506
Hristo, Papas 505
Hudud Hafif Süvari Alayları 75

Hulusi Bey, Temyiz Mahkemesi Reisi 276, 320

Hulusi, Şam Valisi 265

Humanite 327

Hummâ-yı tifoidi 288

Humus 265, 289, 294

Huşuryan, Arşak Mıkırdıç, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Hüdavendigâr 110, 125, 158, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 244, 264, 276, 298, 308, 310, 314, 315, 320, 345, 357, 361, 364, 375, 388, 396, 406, 427, 450, 454, 455, 485

— Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti 226

— Vilâyeti 200, 215, 217, 220, 222, 229, 230, 411, 461, 464

Hükûmet-i Osmaniyye 14, 15, 33, 34, 46, 47, 56, 68, 73, 84, 97, 98, 137, 142, 188, 231, 270, 271, 324, 325, 326, 328, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 352, 353, 428, 429, 432, 434, 440,452, 453, 454, 456, 458, 482, 483, 484, 506, 516, 519

Hükûmet-i Seniyye, bkz. Hükûmet-i Osmaniyye

Hüseyin Cemil, Ayntab ahalisinden 462

Hüseyin Muhyiddin, Kaymakam, İzmir Jandarma Mıntıka Müfettişi 276

Hüseyin Sabri, Geyve Kaymakamı Vekili, Jandarma Bölük Kumandanı 388

Hüseyin, Çarşamba Belediye Reisi 508

Hüsnü, Yozgad'da Heyet-i Tahkikiye azâsından 48, 50

I

Ilıca karyesi, Erzurum 439

Internationale 422

Iskuhi Onnik veled-i Mıgırdıç, Ermeni yetim 423

İ

İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi 511, 513, 514, 515, 517, 519

İbrahim Bey, Kaymakam tekâüdü 421

İbrahim Edhem bin Ferhad, Teftiş-i Askerî Komisyon Üyesi 79

İbrahim Efendi, İzmit'te silah taharrîsine memur 301

İbrahim Zihni bin Ömer, Karahisar-ı Sahip Kadısı ve Mutasarrıf Vekili 152

İbrail 272

— Şehbenderliği 127

İcadiye mahallesi, Mezreh 250

İçel 138, 185, 204, 345, 348, 361, 375, 388, 396, 406, 427, 450, 454, 455, 462, 485

İdare-i Örfiye

— Birinci Divan-ı Harb Riyâseti 511

— Divan-ı Harbi, Çine 510

— Kararnâmesi 409, 512, 514, 515

İhsan Bey, Dersaâdet Cinayet Mahkemesi Azâsı 420

İhsan Bey, Erzurum Telgraf Başmüdürü 420
İhtidâ 185, 198, 211, 378, 415
İkbal, Halepli 420
İkdâm 512
İkinci Ordu Kumandanlığı 82, 395, 399
İlyas Sami Efendi, Muş Mebûsu 438
İnceköy, Kırkkilise 467
İnciciyan, Karnik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
İnegöl Kazası 307
İngiliz/ler 31, 42, 44, 45, 46, 47, 106, 107, 389, 456, 492, 493, 494
— askerleri 493
— Fevkalâde Komiserliği 456, 459, 467, 473
— hey'eti 461
— Kızlar Mektebi 31
— konsolosu 10, 63, 64, 65, 66
— kontrol zâbiti, Merzifon 494
— mebûslar 20
— murahhası 403
— mümessil-i siyasîsi 509
— piskoposlar 45
— şaspo tüfenkleri 38
— teftiş memurları 522
İngiltere 20, 21, 30, 42, 43, 44, 45, 47, 73
— Devleti 14, 29, 38, 41, 42, 43
— Fevkalâde Komiserliği 461, 465, 466
İpek Fabrikası, Çengiler köyü 306
İran 5, 9, 21, 64
— Ermeni fesedesi 75
— hududu 44, 47, 189, 190, 269, 270, 271, 272
— Konsoloshânesi 10, 64
İsaî Hilmî Efendi, İdare-i Örfiye Birinci Divan-ı Harb müstantıklarından 512
İsak Usta, Demirci 506
İskenderiye 38
İskenderun 78, 79, 124, 155
İslahiye, Adana 255, 323, 395
İslâm/lar 6, 31, 35, 36, 37, 112, 117, 118, 120, 183, 185, 191, 221, 430, 434, 436, 438, 455, 474, 476, 481, 485, 488, 501, 522
— kıyafeti 54, 74
— muhacirleri 415, 491
— mülteciler 490, 491
İsmail, Ermeni yetim 423
İsmail Efendi, Fatih'te tüccar 423
İsmail Hakkı Bey, Adana Valisi 206
İsmail Hakkı Bey, Şûrâ-yı Devlet Ezâsı 320
İsmetoğlu Mihran, Çatlı 478
İspanya 482
— Kraliyet Hükûmeti 453, 483
— Kraliyet Ortaelçiliği 452, 453, 483
İsrailyan, Arastekez, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
İstanbul 5, 23, 24, 32, 33, 37, 38, 39, 40, 43, 68, 99, 100, 104, 133, 135, 182,

224, 358, 362, 396, 402, 452, 453, 482, 483, 484, 496, 505
— Komitesi, Yeni Hınçakyan Komitesi 23
— Polis Müdüriyet-i Umumiyesi 104, 418, 421, 488
— Vilâyeti Vekâleti 523
İstanbulluoğlu Mahallesi, Yozgat'ta 49
İstasyon Caddesi, Bakırköy 419
İstepanyan, Leonik Serkis Der, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
İstepanyan, Mıgırdıç, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
İstıtlâ‘ komisyonları 409
İstiratigakis, Giritli gazete muharriri 26
İstişâre Odası 511, 513, 514, 516, 517, 518, 519
İsveç 452, 482
— Kraliyet Ortaelçiliği 484
İsviçre 22, 23, 36, 270, 271, 352, 353, 354, 389, 520
— Hükûmeti 519
— Taşnakist Hey’et-i Âliyesi 432
İtalya 389
— konsoloshânesi 10
— Sefâreti 117, 119
İtalyan 143
İtilûf Devletleri 326
İtilâfnâme 519
İttihad ve Terakki Cemiyeti 512, 514
İttihad-ı Şarkî
— Cemiyeti 26, 27, 28, 29, 37, 41
— komiteleri 33, 41
İzmir 129, 237, 261, 339, 376, 379, 380, 509, 510
— Mühimmât Anbarı 343, 344
— ve Havalisi Kumandanlığı 343
İzmirliyan Mateos Efendi, Ermeni Patriği 61
İzmit 106, 107, 108, 110, 125, 158, 190, 195, 197, 204, 207, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 228, 236, 237, 240, 253, 256, 264, 276, 299, 301, 310, 314, 315, 320, 344, 345, 350, 351, 357, 361, 364, 375, 388, 389, 396, 402, 406, 427, 443, 450, 454, 455, 470, 471, 485
— Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti 210, 211, 213, 224
— Jandarma Taburu Kumandanlığı 386
— Mutasarrıflığı 107, 123, 132, 207, 228, 448, 470
— Sancağı 237, 238, 385
İznik 299
— Gölü 304
— Jandarma Takımı Kumandanlığı 299

J

Jamgoçyan, Hırabet, Hınçak komitesinden 132
Jandarma Bölük Kumandanlığı, Geyve 386
Japon suları 40

K

Kabadayan, Vahan, Adapazarlı 471

Kabahlı, 437

Kaçuni, Osik, Papas, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Kadem oğlu Yordan 506

Kadıköy, Yalova 299, 301, 304, 306

Kadıköy Ermeni Kilisesi, İstanbul 422, 423

Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi 419, 424

Kafkas 269, 270, 271, 272

— Ermeni matbûâtı 431

— Ermenileri 118

— harekâtı 429

Kafkasya 93, 94, 95, 117, 119, 430, 431, 437

Kahta 138

Kalaycıyan, Ardaş Haçik, Ermeni çeteci 471

Kalecik, Ankara 252, 268

Kale-i Sultaniye 204, 211, 226, 314, 345, 348, 375, 388, 406, 427, 450, 454, 455, 485

— Mutasarrıflığı 161, 241, 379

Kalenciyan, Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Kalender mahallesi, Şehzâdebaşı'nda 422

Kalender, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Kalfayan, Artin, İran tebaasından, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Kalfayan, Nişan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Kalust, Papas 423

Kâmil Bey, Zabtiye Nâzırı 11

Kâmil, Sadrıazam 13

Kâmile Hanım, Hacı, Trabzonlu 419

Kantarcıyan, Armenak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Kanun-ı Esasî 402, 415, 511, 512, 514

Kanun-ı Muvakkat 335, 414, 417

Kapraşyan, Ayândan Aram Efendi'nin akrabası 288

Kapriel, Mahkeme-i İstinâf Azâsından 18

Karaağaç tarassud kulesi 79

Karabet Balyan, Aydın Vilayeti ahalisinden 341

Karabet, Baron, Taşnaksütyun Komitesi Reisi 145

Karabet, Ermeni fesatçı 110

Karabet, Mahkeme-i Temyiz Azâsı 17

Karabet, Papaz 184

Karabetyan, Vahan, Rahip, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Karadağ 28, 29

Karadağ Revolver 257, 305

Karagözyan, Ardaşis, Erzincan Kilise Mahallesi ahalisinden 172

Karagözyan, Rafael, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 132, 233

Karagözyan, Vartan, Papas, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Karahaç, Kars 488

Karahisar-ı Sahib 110, 125, 152, 158, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 261, 264, 267, 276, 290, 310, 314, 315, 320, 345, 350, 356, 357, 261, 364, 375, 376, 381, 388, 406, 407, 427, 439, 450, 454, 455, 485, 496

— Emvâl-ı Metrûke Tasfiye Komisyonu Riyâseti 324

— Mutasarrıflığı 358, 363, 379

Karahisar-ı Şarkî 420, 476

Karakeşişyan, Manuel, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Karakilise, Erzurum 496

Karakol Sokağı, Makriköyü 419

Karaköy, Gümüşhacıköy 494

— Rumları 494

Karaman 295

Karamanlı Mahallesi, Maraş 53

Karamanyan, Agop, Aydın ahalisinden 341

Karamanyan, Şirket Vapurları Sandık Emini 340

Karamürsel 304

— Jandarma Kumandanlığı 300, 301

Karanlıkdere, Bursa 306

Karasor vadisi, Mamuretülaziz 250

Karasu, Samsun 391

Karçikan 95

— vukuâtı 103

Karesi 110, 125, 158, 161, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 244, 276, 314, 320, 345, 357, 361, 375, 388, 389, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485

— Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti 224, 226

— Mutasarrıflığı 356

Karkar, Van 432

Karnik, bkz. Debbâğ / Tabakoğlu

Kars 117, 118, 255, 437, 438

Karsak, Bursa 302, 304

Kartaltepe, Bakırköy 420

Kasabyan, Hüsrev, Samsun'da halı tüccarı 113

Kasımpaşa, İstanbul 422

Kasnakdüzü, Yalova 304, 306

Kastamonu 139, 204, 233, 238, 348, 357, 361, 364, 375, 388, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 468, 479, 485

— Vilâyeti 128, 131, 133, 135, 159, 232, 297, 359

Katibyan, Sabuh, Bulgar Yüzbaşı 82

Katma 279, 280, 283, 284

— İstasyonu 254

Katolik 24, 260, 263, 319, 363, 367, 372, 373

— Ermeniler 227, 305

— Mektebi, 19

— mezhebi 32

Kavafyan, Jan Kirkor, Bulgaristan tebaasından 187

Kavak 82, 503, 506
Kavkazyan Şahbaz, Eğin'de Mesâha Mektebi Muallimi 109
Kavurgalı karyesi 452
Kayacık, Bursa 301, 306
— çayırı, 301, 302
— tepe, 306
Kayseri 110, 125, 126, 141, 148, 158, 162, 173, 190, 195, 197, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 227, 231, 233, 240, 260, 266, 276, 314, 320, 345, 355, 357, 361, 364, 375, 388, 390, 396, 406, 407, 427, 441, 444, 450, 454, 455, 485, 491, 500
— Divan-ı Harbi 230
— Mutasarrıflığı 123, 142, 164, 170, 179, 198, 231, 256, 258, 263, 312, 366, 374, 444, 445, 448, 451, 500
Kazasyan, Arşak, Doktor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238
Kazgancıyan, Agop, Koska'da eczacı 23
Kâzım Karabekir, On Beşinci Kolordu Kumandanı 495
Kâzım Paşa, Mülgâ Birinci Kafkas Kolordusu Kumandanı, Mirlivâ 438
Kazyan, Tatyos, Ermeni Katolik çocuk 460
Keçeciyan, Mihran veled-i Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Keçeciyan, Nuvart, Haçin yetimlerinden 109
Keçeciyan, Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Keçikaya, Bursa 303
Keçyan, Puzant, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 132, 233
Kehribarcıyan Kirkor, Yozgat'ta Ermeni fesatçı 48, 50
Kelekyan Diran Efendi, *Saadet* Gazetesi muharriri 33, 35, 36, 41
Kelekyan, Diran, Çankırı'ya sürülen Ermenilerden 133, 237
Keller karyesi, Yozgat 499, 500
Kemah 381
Kemal Bey, Binbaşı, Otuz Sekizinci Alay Kumandanı 507
Kemaleddin, Konya Vali Vekili, Mektubcu 385
Kendigyan, Piskopos 520, 521
Kent 5
Keramet, Bursa 299, 300, 301
Kerek Sancağı, Suriye 189, 190, 265, 294
Keresteciyan, Afrik Serkis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Kerkük Sancağı 189, 190, 197
Keropeyan, Karabet, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 131, 233
Keseliyan, Kirkor, Karşıyaka'da mukim 340
Keskin, Ankara 252, 268
— Ermenileri 451
Keşişyan, Matvis, Ermeni Kilisesi Cemiyeti Reisi 505
Ketenciyan, Emirze, Doktor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Kıbrıs 77

Kıbtî 500
Kılınçköy, Yalova 299, 300, 301, 306
Kılınçyan, Kirkor, Divrikli, Hukuk Mektebi öğrencisi 23
Kınalı, Erzurum 488
Kıris Efendi, Üsküdarlı 23
Kırkkilise 467
Kırmızı Kitab 355
Kırmızı Manastır, Ankara 467
Kırşehri 252
Kışla mevki'i, Pazarcık nahiyesi 307
Kızderbendi, İzmit 299, 301
Kigork, Ermeni fesatçı 113
Kigork, Ermeni tacir 500
Kigorkyan, Kigork, Rus tebaasından, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Kigorkyan, Leon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Kigorkyan, Mihran, Rus tebaasından, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Kigorkyan, Nersis Der, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Kiğı 74
— Kaymakamlığı 172
Kilis 254, 395
Kirazköy, bkz. Kirazlı
Kirazlı, Yalova 301, 306
—Yayla, 306
Kirkor Efendi, Patrikhâne Memuru 422
Kirkor veled-i Ohannes Agobof, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Kirkor, Bahçecikli, Ermeni çeteci 471
Kirkor, Bulgar Yüzbaşı 82
Kirkor, Hariciye Muhasebecisi 17
Kirkoryan, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Kirkoryan, Ermeni komiteci 394
Kişiyan, Serkis, Tarsus Osmanlı Bankası Şubesi Memuru 296
Kobans Kilisesi, Van 80
Koch, Doktor 36
Kokaryan, Susi, eski Hınçak üyesi 72
Kolluk Sokağı, Kumkapı 422
Kolordu Mühimmât Anbar Müdüriyeti 342
Komasor, Erzurum 77
Komidas, Vartabet, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 132, 233
Komisyon-ı Mahsus 473
Konya 124, 125, 152, 158, 204, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 244, 261, 264, 285, 286, 287, 290, 291, 295, 311, 314, 315, 344, 345, 346, 357, 361, 362, 364, 373, 375, 376, 385, 388, 396, 406, 407, 410, 427, 443, 449, 450, 454, 455, 469, 485, 491
— Ereğlisi 311
— ovası 440
— Sevk Memurluğu 269
—Vilâyeti 130, 154, 159, 163, 244, 296, 311, 318, 319, 347, 357, 362, 373, 376, 394, 425, 427, 443, 445, 449

Korganoff, Kaymakam 435, 439

Koryan, Bogos, İzmit'te Hınçak komitesinden 132

Koska, İstanbul 23

Kozan 138, 143, 155, 255

Köprübaşı, Bursa 386

Köseyan, Tatyos, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Köstence 172, 270, 271, 272

Kudüs-i Şerif 45, 150, 204, 217, 256, 388, 389

Kulb, Diyarbakır 84

Kululuyan, Avadis, Dava vekili 18

Kumkapı, İstanbul 422

—Vak'ası 19, 22, 23, 24, 30, 32, 34, 35, 38

Kumla, Bursa 299, 302

Kunaytıra, Suriye 265

Kunzler, Yakob, Urfa'da Alman Hastahânesi Müdür-i Sânîsi 436

Kurban köyleri 437

Kurtbelen, Geyve 386

Kurtköy, Yalova 299

Kuruçay, Yalova 381

Kuvâ-yı İtilâfiye kumandanları 463

Kuvâ-yı Milliye 505

Kuzucan Ekrâdı 9

Küçük Asya 200

Küçük İncesu karyesi, Develi Kazası 162, 164

Künceğiz karyesi, Bilecik 307, 308

Kürd Ohannes, Marmaracık çetesinden 305

Kürd/ler 4, 37, 44, 54, 55, 57, 83, 84, 85, 114, 150, 433, 435, 439

Kütahya 185, 204, 217, 222, 227, 238, 240, 244, 245, 254, 264, 290, 310, 314, 315, 320, 345, 357, 361, 375, 388, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485

— Mutasarrıflığı 222, 268, 372, 380, 381, 486

L

La Consepsion, Fransız hastahânesi 36

La Turquie Contemporaine 35

Lahey 487

Lakonya Oteli, Pire'de 33

Laledere, Yalova 299, 301, 306, 448

l'Armenia 21

Latif Bey, Yozgat Tasfiye Komisyonu Azâsı 421

Lazkiye 78, 79

— Sancağı 138

Lefteryadis, Yovanaki, Erbaa Rum ileri gelenlerinden 506

Leon veled-i Ağya, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Leon, Ermeni tüccar 508

Leslee, Y. H., Eytamhane Müdürü 435, 436

Leslie Davis, Amerika Şehbenderi 251

Liyapi, Kaptan, Giritli 26
Londra 20, 21, 22, 23, 27, 38, 41, 42, 44
Lusin bint-i Agob, Ermeni yetim 423

M

Maarra 254
Mâbeyn Başkitâbeti 63, 82
Maçka Silahhânesi 342, 343
Maden
— Kazası 477, 478
— Şerîası 279, 281
Mağazacıyan, Onnik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238
Mahmud, Bursa Polis Müdürü 201
Mahmudiye altını 308
Makar oğlu Ohannes, Ermeni fesatçı 124
Makaryos Baba, Papas 506
Makedonya 28, 29
Makriköy 420
— Ermeni Kilisesi 109, 418, 419, 420, 421
Maksud Efendi, Ermeni milletinden Orman memuru 419
Maksudzâde, Sarraf 18
Malatya 263, 275
— Sancağı 138
Maliye Nezâreti 130, 131, 277, 368, 369, 384, 415, 464, 509, 524
Maliye ve Nâfia Dairesi 523
Mamahatun 438
Mami, Hemşire 386
Mampre Efendi, Rahip 23, 24
Mamuretülaziz 54, 55, 56, 109, 110, 125, 131, 145, 158, 166, 174, 175, 178, 180, 185, 186, 188, 190, 193, 195, 197, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 216, 224, 226, 227, 240, 263, 272, 274, 276, 314, 345, 361, 364, 375, 388, 396, 402, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 485, 502
— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 210, 211, 213, 224, 226
— Vilâyeti 9, 113, 138, 164, 176, 177, 180, 221, 223, 249, 441, 480, 484, 501
Manchester Guardian and Review 44
Mango oğlu Karabet, Ermeni eşkıya 250
Manisa 129, 508, 509
Manliher
— işengi 258
— revolveri 242
Manuk veled-i Kirkor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Manyas, Üzüm tüccarı 340
Mar Şimon Efendi, Nasturî Patriği 47
Maraş 3, 46, 52, 53, 57, 58, 60, 114, 115, 124, 125, 126, 138, 146, 155, 158, 168, 185, 190, 193, 195, 202, 204, 205, 206, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 227, 240, 244, 276, 278, 281, 282, 285, 310, 313, 314, 345, 348, 351, 357, 360, 363, 364, 370, 371, 375, 379, 380, 388, 394, 396, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 491, 523

—Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 210, 211
— Ermenileri 53
— Katolikleri 366
— Mutasarrıflığı 53, 91, 112, 116, 134, 157, 160, 175, 205, 360
— Taburu 113
Mardin 198, 266, 399, 491, 522
— Mutasarrıflığı 426, 447
Markar Efendi, Polis Komiseri 61
Marko, Bitlisli, Geyve'de sakin 386, 387, 388
Marmara Adası 466
Marmaracık çetesi 305
Marsilya 21, 38
— Komitesi 21, 24
Marşandiz treni 423
Martin, silah çeşidi 257
Maryam bint-i Agob, Ermeni yetim 423
Masarburnu Caddesi, Sarıyer 423
Matbûât-ı Ecnebiye Kalemi 52
Matosyan Leon, Ermeni çeteci 471
Matyos, Mahkeme-i Ticaret İkinci Meclis Reisi 18
Mavi Kitab 47
Mavroyani Paşa, Sertabib-i Hazret-i Şehriyârî 41
Max Andriyo, General 462, 463
Mayéwski, General, Rusya Genel Konsolosu 433, 434
Mazhar Bey, Bitlis eski Valisi 274, 276
Mazhar Bey, Hey'et-i Tahkikiye Reisi 298, 309
Meclis-i Mebûsân 438
Meclis-i Vükelâ 231, 325, 330, 396, 410, 458, 459, 460, 496, 497, 498, 501, 502, 514
Medine-i Münevvere Muhafızlığı 204, 375
Megavoryan Bedros, Rus Konoloshânesi Tercümanı 13, 15
Megavoryan, Agop, Trabzonlu 23, 24
Mehmed Ali Bey, Dahiliye Nâzırı 479, 485, 486
Mehmed Ali Paşa, Kumandan 73
Mehmed Ali, asker 421
Mehmed Bayrakdar, Feyziye köyü ahalisinden 301
Mehmed Çavuş oğlu Hüseyin, Başköylü, Bilecik Merkez Takımı Süvari İkmâl efrâdından 307
Mehmed Efendi, İtfaiye Yüzbaşısı 299, 300, 301
Mehmed Efendi, Yüzbaşı, Sahil Taburu'nun Birinci Bölük Kumandanı 299, 300, 302, 304, 306
Mehmed Memduh, Ankara Valisi 51, 52
Mehmed Nuri Efendi, Hat Muhafaza Taburu Yedinci Bölük Kumandanı 421
Mehmed Talat, bkz. Talat
Mehmed Tevfik, Defterdar 339
Mehmed Tevfik, Mâbeyn Kâtibi 80

Mehmed Zeki, Müşir 75, 76

Mehmed, Erendekli jandarma 250

Mehmed, Heyet-i Tahkikiye'den 201

Mekteb-i Sanâyi 460

Mekteb-i Sultanî 107

Melek, Bakırköy sakinlerinden 419

Melkon, Mamuretülaziz'de Ermeni fesatçı 110

Melkon, Trabzon'da Ermeni komiteci 241

Melkonyan, Loris, Tiflis'te Ermeni Komitesi kurucularından 21

Memâlik-i Osmaniyye 4, 5, 20, 21, 25, 28, 38, 42, 65, 66, 75, 125, 137, 187, 200, 204, 207, 231, 245, 246, 247, 331, 332, 333, 334, 352, 353, 428, 430, 433, 440, 466, 487, 501

Memâlik-i Şâhâne, bkz. Memâlik-i Osmaniyye

Memduh, bkz. Mehmed Memduh

Memduh, Dahiliye Nâzırı 83

Menbic, Suriye 254

Menemen 468

Mensucât fabrikaları 508, 509

Menteşe, 204, 375, 388, 396, 402, 406, 427, 450, 454, 455, 485

Menzil anbarları 280

Menzil hastahânesi, Soma 468

Menzil Müfettişliği 256

Mercemciyan, Kivork, Tokat ahalisinden 505

Merhanyan, Parnak veled-i Kigork, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Mersin 78, 79, 138, 155, 206, 272, 467, 521

— Ermenileri 255

Meryem, Manik, Ermeni yetim 422

Meryemkulu, Dava vekili 18

Merzifon 46, 492, 493, 494, 503, 505

Meskene 279, 281, 370

Mesud Bey, Zaho eski Kaymakamı 370

Meşrutiyet 242, 246

Metropolidhâne 468

Meydan mevkii, Trabzon'da 242

Mezid karyesi, İnegöl 307

Mezreh köyü, Mamuterülaziz 250

Mıgırdıç Basmacıyan veled-i Mihran, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Mıgırdıç Efendi, Ermeni Katogikosu 46

Mısır 36, 38, 101, 200

— Ermeni Murahhasalığı 138

— fişengi 258

Mısırkârî Martin 257

Mısırlıyan, Taşnaksütyun reisi 487

Midhat, Kudüs-i Şerif Mutasarrıfı 256

Mihail karyesi, Maraş 3

Mihran, Ermeni çeteci 477

Mikael Şerbetciyan nâm-ı diğeri Mike Kigork, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Milkonyan, Simon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Mimyos, Binbaşı 456

Minasyan, Aram, Kıncılarlı 386

Minasyan, Minas, İhtiyat Zâbiti 456

Mîr Seyyid, Şarkışla kazasının Sızır köyü eşrâfından 478, 479

Misebolu, Mudanya 468

Miskciyan, İstepan, Doktor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Miskciyan, Kirkor, Eczacı, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Moda sokağı, Aydın 140

Morenik köyü, Mamuretülaziz 250, 251

Morgenthau, Henry, İstanbul Amerika Sefiri 250, 273

Mosisyan, Sahak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Muammer, Sivas Valisi 89, 90, 275

Mudanya 468

Mudanyan, Murad, Aydın ahalisinden 340

Muhabere ve Muvâsala Kıtaâtı Müfettiş-i Umumîliği 391

Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi 466, 479

Muhacirîn Tahsisâtı 154, 156, 163, 188, 213, 222, 227, 243, 245, 268, 281, 284, 360, 364, 378, 381, 466, 471

Muhasebeci Sokağı, Bakırköy 421

Muhtar, Mülkiye Müfettişi 254, 276

Muhyiddin, Ankara Valisi 473, 474, 499

Mumcuyan, Markar, Sivaslı, Galata'da Dava Vekili 23

Mumcuyan, Sarraf 18

Mumcuyan, Zara, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Murad Mikail, Bâb-ı Seraskerî Tercüme Kalemi Müdürü 17

Murad Efendi, V. Sultan 37, 39, 40, 41

Murad, Ermeni komite reisi 439

Murad, Metropolid Vekili 504

Murad, Sivaslı Kordoncu 370

Muradca, Bilecik 217

Muradiye mahallesi, Nişantaşı 423

Muradyan, Arşak veled-i Mardiros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Musa Bey 43

Musa Kâzım Efendi, Şeyhülislâm ve Evkâf Nâzırı 514

Mustafa Abdülhâlik Bey, Bitlis Valisi 134

Mustafa Arif, Dahiliye Nâzırı 403, 414, 424

Mustafa Bey, Bakırköy'de Uzunköprü eşrafından 420

Mustafa Çavuş, Armudlulu, Gemlik Bölüğü İkmâl efrâdından 304

Mustafa Remzi bin Hüseyin, Ferik, Asâkir-i Redif Fırka Kumandanı 61

Mustafa Reşid, Hariciye Nâzırı 456

Mustafa Rıfkı Paşa, Genç Sancağı eski Mutasarrıfı 84

Mustafa Şeref Efendi, Ticaret Nâzırı 514
Musul 140, 149, 165, 182, 185, 190, 203, 204, 209, 210, 211, 213, 244, 255, 260, 266, 267, 294, 313, 314, 347, 348, 361, 371, 375, 376, 388, 394, 398, 399, 406, 427
— Vilâyeti 151, 155, 163, 170, 189, 190, 202, 370, 392, 398
Muş 19, 22, 27, 36, 41, 44, 72, 73, 74, 83, 84, 85, 86, 135, 429, 432, 471
— Ermenileri 72, 219
— Mutasarrıflığı 439
— ovası 43
Muşeg Efendi, Adana Serpiskoposu 392
Mübâdele 383, 442
Mühimmât Anbar Müdüriyeti 340
Mühimme Kalemi 403, 405
Müküs karyesi, Havasor nahiyesi 149
Mülkiye Ceza Kanunu 231
Mülteciler Talimatnâmesi 388
Mümtaz, Maraş Mutasarrıfı 113, 115, 116, 122, 147
Münir Bey, Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyesi İskân Şubesi Müdürü 479
Münir, Dahiliye Nâzırı 14
Müslimiye 279, 280, 284
Müslimiye-Telebyaz şimendifer hattı 284
Müslüman/lar 117, 118, 142, 352, 354, 364, 432, 437, 438, 506
Mütârekenâme 470
Mütevelliyan, Bedros veled-i Andon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

N

Nacaryan, Haçator, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Naci, Mektubcu, Konya Vali Vekili 285, 287
Nahabedyan, Nişan veled-i Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Nahçıvan 489
Naime, Erzurumlu Cemal'in kızı 421
Nalbandyan, İstepan, Aydın ahalisinden 341
Nallıhan, Ankara 252
Naregyan Mektebi, Beyoğlu 19
Nargileciyan, Agob, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 131, 233
Nasturî/ler 37, 47
— Süryanîleri 42, 47
Nasuhi Bey, Makriköy İâşe Müfettişi 419
Nazaroğlu Haykazun, Amasya ahalisinden 89
Nâzım, Doktor, Maârif Nâzırı 510, 511, 513, 514
Nâzım, Niğde Mutasarrıfı 263
Nazmi, Urfa Mutasarrıf Vekili 145

Nebk, Suriye 265
Necmi, Samsun Mutasarrıfı 141
Nefise Hanım, Sarıyer sakinlerinden 423
Nerses Efendi, Ermeni Patriği 44, 45
Nesim, Muhasebeci 462
Nevşehir 148
New York 45
Nigohosiantz, Ermeni komitesi üyesi 5
Niğde 125, 148, 158, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 263, 264, 276, 310, 314, 315, 320, 345, 346, 357, 361, 364, 375, 388, 396, 406, 427, 450, 454, 455, 485, 491
— Mutasarrıflığı 221, 317
Nihad Bey, İstanbul Bidâyet Müddeʻî-i Umumîsi 276
Nihilist 436
Niko[go]s Efendi, Fırnız Murahhasası 3
Nikolayidis, Erbaa Rum ileri gelenlerinden 506
Nikoli, Balıkçı 421
Nikolo, İstanbul Hastanesi doktoru 215
Nikososyan, Kirkor, Rusyalı 43
Niksar 368
Nişantaşı 423
Nizâmiye Otuz İkinci Alayı 83
Nizip 313
Norman, Miralay 522
Notibosaris, Dimitrios, İttihad-ı Şarkî Cemiyeti Reisi 27
Nubaryan, Ermeni komiteci 145
Numûne Mektebi 107
Nurçiyan, Ermeni çeteci 299
Nurullah Hasan, Ermeniler tarafından yaralanan 250
Nuryan, Ayândan Arma Efendi'nin akrabası 288
Nuryan, Batum Başşehbenderhanesi'nde hizmetli 5
Nuryan, Ohannes, Ebniye-i Miriye mimarı 17
Nuryan, Şûrâ-yı Devlet Azâsı 17
Nusaybin 312, 491
Nusret Bey, İslahiye Kaymakamı 322
Nya Dagligt Allehanda 440

O

Odabaşyan, Sahak, Sivaslı, Bursa Ermeni Murahhasası 101
Odichelitze, General 439
Ohan, Tâbiiyet Kalemi Müdürü 17
Ohannes, Amasyalı 90
Ohannes, Emniyet Sandığı Sandık Emini 17
Ohannes, Yalova'da sakin 469
Ohanyan, Ermeni Cemaati Reisi 506
Ohanyan, Ermeni komiteci 394
Ohnegyan, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Ohnegyan, Karakin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Ohnegyan, Kirkor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Ohnegyan, Leon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Olga (Ayşe), Rum milletinden 421

On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı 520, 521

Onni, Ermeni Katolik 460

Onuncu Kolordu 88

Ordu Kazası 183, 184

Ordubat, Nahcivan 437

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı 111, 126, 216

Orhangazi 220, 299, 301, 302, 304, 305, 306, 308

Ormanoş, Ermeni yetim, Üsküdar'da Hasan Fehmi Efendi hanesinde 422

Ortaköy, Orhangazi 305

Ortodoks Mezhebi 43, 46

Oseb, Keşiş 172

Osman Zeki Efendi, Binbaşı 3

Osman, Malatyalı, Edirnekapı'da 419

Osmaniye 255, 256, 274, 286, 475

Osmanlı

— Bankası depoları 239

— Hükümeti, bkz. Hükûmet-i Osmaniyye

— soruşturma komisyonları 484

— Almanya İade-i Mücrimîn Muâhedenâmesi 511

Otuz Birinci Fırka Kumandanlığı 89

Ovakim veled-i Harutyun veled-i Agabegyan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Ö

Ödemiş 129

Öksüzhâne, Sivas 218

Ömer, Mâbeyn Kâtibi 80

Ömer oğlu Şaban, Sarnıç karyeli 307

Ömer Rüşdü bin Mehmed, Teftiş-i Askerî Komisyonu Üyesi 79

Ömer Rüşdü Paşa, Bakırköy sakinlerinden 420

Ömer, Kadıoğlu, Boğazlıyan ahalisinden 477

P

Papasbahçesi, Bursa 303

Papasyan Efendi, Muş Mebûsu 439

Papasyan, Fabrikatör 306

Papasyan, Vartanes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Papasyanyan, Aram, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237

Papazyan, Fotoğrafçı 215

Paris 38, 327

Parsihyan, Armenak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Pasinler 22, 74, 76, 495

Pastırmacıyan, Karakin, Mebûs 104, 105

Paşaköy, İzmit 301, 304, 306
Paşalimanı, Erdek 466
Paşayaylası, İzmit 301, 304, 306
Patrikhâne 61, 62, 101, 410, 419, 422, 423, 458, 459
Payas 78
Pazarcık Kazası, Maraş 147
Pazarcık nahiyesi, Bilecik 307
Pazarcık Redif Taburu 53
Pelli, Van 96
Pencil sisteminde tüfenk 22, 27
Perchlorure de fer, ilaç 25
Perini, Giritli, Rahip 26
Perinyotakis, Giritli 26
Perring, İngiliz Mümessili Kumandan 507
Perşembe nahiyesi 183
Peryivan (?) 70
Peştemalcı Sokağı, Sofular Mahallesi 423
Petrograd Sefâreti 93
Pire 26, 33, 34, 40
Polis İdaresi Emanet Memurluğu 342
Portokalian Mıgırdıç, Ermeni Komiteci, *Armenia* Gazetesi Sahibi 21, 24
Posta ve Telgraf Nezâreti 95, 102, 369, 391
Pozantı 244, 256, 263, 274, 295, 346, 376
Pozantı-Haleb menzil hattı 316
Pravitz, İsveç zâbiti 440
Proedos 520
Protestan/lar 227, 260, 263, 305, 319, 363, 367, 373
— ecnebi misyonerleri 46
— kilisesi 45
— mektebleri 46
— mezhebi 42, 44, 214
— reis-i ruhânîleri 53
Prussiate Jaune de Potassion, ilaç 25
Pulcuyan, İstepan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

R

Radomir, Bulgaristan 82
Rafaelyan, Ermeni Katolik Mektebi 19
Rahmi, İzmir Valisi 129
Rahmi, Konya Vali Vekili 286
Rakıcıyan, Leon, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Rakka 279, 280, 281, 282, 283, 284, 293, 316, 372
Ratıbe bint-i Gabod, yetim, Emine Hanım nezdinde 424
Re'fet, Eskişehir Mutasarrıfı 144, 253, 262
Re'sülayn 279, 312, 347
—-Musul menzil hattı 348
Redmer, Lefter, Yüzbaşı 466
Refahiye, Erzincan 381
Refik Bey, Erkân-ı Harbiye Kolağası 85
Remzi Bey, Erkân-ı Harbiye kaymakamlarından 108

Remzi, Halep Vali Vekili 88
Reni Kasabası, Rusya 94
Reşadiye, Bitlis 95, 96,
Reşadiye, Bursa 299, 306
Reşid 11, 12
Reşid, Diyarbakır Valisi 143, 262
Reşid, Sivas Valisi 496
Revan 5, 393
Revandiz 150
Revolver 257, 258, 340, 341
Rifat, Sadrıazam 54
Rıza Bey, Binbaşı 422
Rifat 514
Rize 5
Robert Kolej 46
Romanya 22, 29
— Ermenileri 138, 271
— gazeteleri 272
Rose, İngiliz Matmazel, İngiliz Kızlar Mektebi Öğretmeni 31
Rum/lar 117, 208, 276, 352, 354, 383, 384, 388, 401, 402, 410, 411, 414, 415, 416, 421, 441, 442, 443, 445, 446, 450, 458, 459, 461, 464, 465, 466, 469, 479, 490, 491, 493, 494, 504
— asker 300
— çetesi 495
— kilisesi 467, 468
— mektebi 468, 469
— muhacirleri 489, 491
Rumeli 29, 38, 82
— Demiryolları memurları 352, 353
Rumiye 150
Rus/lar 92, 110, 117, 118, 119, 126, 328, 354, 392, 404, 435, 438, 439, 440, 490
— Erkân-ı Harbiyesi 431, 434
— esirleri 118, 370
— işgali 429, 439
— kıta‘âtı 434
— manastırı 46
— orduları 126, 202, 269, 270, 271, 272, 328, 393, 429
Rusya 22, 33, 44, 46, 47, 92, 94, 97, 98, 101, 105, 125, 127, 136, 137, 172, 200, 231, 433, 439, 470
— Devleti 11, 15, 43, 46
— Ermeni erbâb-ı fesadı 22
— Ermenileri 33, 65
— gazeteleri 5
— hududu 65, 75, 154, 182
— Hükûmeti 33, 119
— konsoloshânesi 10
Rüsûmât Emânet-i Celîleleri 78

S

Saadet 33
Saatçi Manuk, Muşlu Ermeni 44
Sabha 279, 281
Sâbit, Mamuretülaziz Valisi 110, 146, 263, 321
Sadâret 3, 13, 54, 55, 76, 325, 336, 412, 458, 459, 464, 487, 488, 492

Sadeddin Paşa, Ferik 64, 65, 66
Sadık Paşa, Bulgaristan Komiseri 82
Safran, Yalova 299
Sahak Efendi, Sis Katogikosu 137
Sahak veled-i Karekin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Said Halim Paşa, Hariciye Nâzırı 270
Sakız Ağacı, Makriköyü 419, 522
Salahaddin, Üçüncü Kolordu Kumandanı 503, 504
Salisbury Kabinetosu 42
Samakov 147
Samanlı, Bursa 306
Samatya, İstanbul 68
Sâmih Rifat, Konya Valisi 291, 295, 311
Samik, Ermeni fesatçı 61, 62
Samsun 90, 113, 141, 145, 199, 351, 407, 493, 495
— Mevki Kumandanlığı 391
Samuel, Ermeni çeteci 477, 478
Sarayköy, Denizli 508, 509
Sarı Kitab 433
Sarı Murad, Mezid köyünden 307
Sarıağıl, Bursa 299, 301
Sarıyan, Mardiros, fabrikatör 508, 509, 510
Sarıyer 423
Sarnıç, Bilecik 307
Sarrafyan, Karabet, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233
Sarrafyan, Manuk, Adana Osmanlı Bankası Memuru 296
Sason 72, 74, 75, 135
— Hatırâtı, Antranik'in 431
Sava oğlu Yozan, Kavak ahalisinden 506
Savulyan, Keskin 451
Sedefciyan, Arsen Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Sedenekyan, Nusrek, Kayserili 451
Seferberlik 225, 231, 242, 407, 408, 439, 468, 496, 497
— Tahsisâtı 410, 411, 413, 418, 441, 445, 449, 458, 459
Seferyan, Karabet oğlu Simyon, Fransız ve İngiliz Sigortaları Vekili 229, 230
Segpos Hanı, Galata 31
Sekizinci Fırka Kumandanlığı Vekâleti 84
Selâmsız, Üsküdar 423
Selim Sırrı Efendi, Eski Tirebolu Kaymakamı 423
Selimiye Mahallesi, Üsküdar 422
Semerciyan, Serope, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Sempat Efendi, Rahip, Hey'et-i Mahsusa azâsı 449
Seraskerî 58, 76, 80
Serdaryan, Karakin, Rus Konsoloshânesi ikinci kâtibi 13, 14, 15
Serencebey Yokuşu, Beşiktaş 423
Serfiçen, Ayândan 17
Serkis, Ermeni esnafından 508

Serkisyan Artin, Ermeni komite üyesi 241
Serkisyan, Kurken, Ermeni komiteci 242
Serkiz Efendi, Kavvâs 423
Serkiz, Reji Komiseri 17
Serope, Geyve'nin Kıncılar karyeli 386, 387, 388
Seroyan, Haci Ohanik, Tokatlı 505
Setrak, Ermeni çeteci 471
Sevaslian, Ermeni Milletperverân Cemiyeti Üyesi 20
Seydikan 149
Seyyid Haşim, Şûrâ-yı Devlet Azâsı 276, 320
Sırbiye 28, 29
Sıtma 318
Sıvacıyan, Armenak veled-i Bogos, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Sıvacıyan, Bakırköy sakinlerinden 420
Sızır karyesi, Şarkışla 478, 479
Siği karyesi, Mudanya 468
Silifke 79
Sille Amele Taburu 385, 386
Sillog de Pir, Atina'da cemiyet 29
Simkiyan, Edvar, Adana Osmanlı Bankası Şubesi Memuru 296
Simon, Maksudzâde, Ermeni eşrafından 17
Simon, Rusyalı 23
Sincanköy İstasyonu, Ankara 128
Sinob 82
Siranuş, Ermeni yetim 423
Sirkeci 353, 354
Sis 46, 124, 155, 206
— Ermenileri 167
— Katogikosluğu 87, 91, 137, 138
Sisvan 70
Sivas 37, 89, 101, 110, 125, 126, 131, 139, 140, 158, 174, 175, 178, 180, 186, 188, 190, 193, 195, 197, 199, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 227, 240, 263, 274, 275, 276, 307, 314, 345, 357, 361, 364, 370, 375, 388, 396, 402, 406, 407, 427, 450, 454, 455, 469, 476, 485, 491, 493, 495, 501, 503
— Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti 210, 211, 213, 224, 226
— Ermenileri 154
— Vilâyeti 37, 89, 90, 138, 167, 205, 218, 274, 297, 308, 321, 368, 370, 381, 479, 492, 497
Siverek 169, 313, 522
Sivrihisar 144
Smith, Trabzon Kumandanı 498
Sofular mahallesi, İstanbul 423
Sofya 81, 82, 97, 98, 99, 100, 270, 271
— Ermeni Murahhasalığı 97, 98
— Sefâreti 270, 272
Soma kazası 468
Soruşturma Komisyonu 483
Sotyo, Mösyö, İtalyan Mühendis, Geyve İstasyonu görevlisi 387

Sölöz, Bursa 303, 305, 306
— dağları 299
— Karakolu 303
—-i Gayr-ı Müslim karyesi 299, 301, 302, 305
Sönük 70
Stepanyan Andreyasyan, Minas, Ermeni çeteci 471
Suad, bkz. Ali Suad
Sultaniye, Konya 159
Suluca tepeleri, Bursa 302
Sulucak (Soğucak), Yalova 301
Suludere, Yalova 300, 304, 306
Sulumanastır, İstanbul 68
Sungurlu 252
Surenyan, Yervant veled-i Vahan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Suriye 77, 150, 182, 190, 203, 204, 209, 210, 211, 217, 260, 276, 283, 348, 361, 371, 375, 388, 475, 508, 509
— Vilâyeti 156, 189, 190, 197, 254, 288, 293, 349
Surp Agop sokağı, Beyoğlu 187
Suruç 279, 313
Suşehri 321, 381
— Ermenileri 167
Süleyman Ağa, İzmir'in Turgud kasabası ahalisinden 420
Süleyman Necmi, Canik Mutasarrıfı 145
Süleyman oğlu Mehmed, Erzincan muhaciri 423
Süleyman, Ermeni yetim 423
Sürmeciyan, Erbaa Ermeni ileri gelenlerinden 506
Sürmene 174, 184
Süryanî 521
—-i Kadim milleti 55, 56
—-i Kadim murahhasa vekili 54, 55
—-i Kadim Patrik Vekili 56
Süveydiye 78

Ş

Şahinyan, Serkiz Kirkor, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235
Şahnur, Nersis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Şahtur, gemi çeşidi 313
Şakir Paşa, Petersburg Sefiri 4
Şakir, Dahiliye Nâzırı Vekili 379
Şam 265, 289, 294, 358, 365, 475
Şamdancıyan, Mikail, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 237
Şarkışla Kazası 478, 479
Şarkî Anadolu 182, 324, 325, 335
Şarkî Karahisar 328
Şatak 103
Şâyeste, Ermeni yetim, Kaymakam Cafer Bey'in hanesinde 422
Şehril nahiyesi 489
Şehzâdebaşı, İstanbul 422
Şemdinan 149

Şemsi Paşa, Ferik, Van Kumandanı 65

Şeria 279

Şevket, Karahisar Mutasarrıfı 261, 268, 290

Şevki Paşa, Kars'da Dokuzuncu Ordu Kumandanı 437

Şile 402

Şimal karyesi, Muş 84

Şimendifer İdaresi 426

Şimendifer Kumpanyası 385

Şinek karyesi, Muş 84

Şûrâ-yı Devlet 320, 523, 524

Şükriye, Bursa 302

Şükrü, Maârif Nâzırı 175

Şükrü Bey, İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdürü 244, 248, 266, 269, 278, 288, 289, 294, 313, 309, 317

Şükrü Bey, Maraş Meclis-i İdare Azâsı 53

Şükrü Efendi, Orhangazi Takım Kumandanı 302, 303, 304, 306

T

Tabakoğlu Karnik, Amasya'da hancı esnafından 89, 90

Tahkik Hey'eti 408, 409, 410

Tahran Sefâreti 117, 118

Tahsin, Erzurum Valisi 85, 104, 135, 172

Tahsin, Mâbeyn Başkâtibi 66, 80

Takvim-i Vekâyi' 438, 512

Talat Bey, Keskin Kaymakamı 451

Talat, Dahiliye Nâzırı 95, 96, 101, 102, 111, 113, 114, 124, 129, 131, 132, 136, 140, 157, 158, 159, 163, 165, 166, 167, 170, 179, 180, 182, 186, 191, 193, 198, 199, 202, 204, 205, 206, 209, 211, 216, 219, 229, 248, 265, 270, 271, 275, 288, 289, 297, 298, 309, 310, 311, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 344, 346, 347, 348, 349, 356, 357, 358, 359, 362, 363, 367, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 381, 382, 383, 389, 394, 510, 511, 513, 514

Talori 83, 84, 85, 135

Tamucuyan, Samuel, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Tanyelyan, Bogos veled-i Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Tarsus 256, 273

— Ermenileri 255

Tasfir-i Efkâr 419

Taş Kilise, Erzincan 171

Taşçıyan, Agyos, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Taşçıyan, Kirkor Mardik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Taşnak, bkz. Taşnaksütyun

Taşnak Komitesi 340

Taşnaksütyun, 81, 71, 125, 126, 140, 141, 142, 145, 146, 152, 159, 200, 201, 220, 250, 394, 432, 433, 470, 522

Taşucu, Silifke 79
Tataryan, İstepan, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233
Tcheraz, Minas, Ermeni Vatanperverân Cemiyeti Üyesi 21
Tebriz 5
Teftiş-i Umumî-i Askerî Komisyonu 77
Teke 204, 348, 375, 388, 406, 427, 450, 454, 455, 469, 485
— Mutasarrıflığı 475
Tekfurdağı 350, 402
Tekke Mahallesi, Trabzon 241
Tekke Sokağı, Üsküdar'da 422
Telebyaz, Suriye 284
Tellü'l-Futûr, Urfa 435
Temettu‘ vergileri 464, 523, 524
Tenekeciyan Nikogas, Komite Reisi ve Protestan Milletvekili 146
Tepe köyü, Erzurum 439
Tercan 9
— Kaymakamlığı 172
Terlemezyan, Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Terme 391
Tersâne-i Âmire 80
Terziyan, Agop, Eczacı, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236
Tesrî‘-i Muamelât Komisyonu 77, 82
Teşkilât-ı Mahsusa 512, 518, 519
Teşvikiye Yokuşu, Nişantaşı 423
Tevfik, Anadolu Şimendiferi Askerî Komiseri 152
Tevfik Bey, Miralay 85
The Saint Petersburg, Pire'de otel 39
Tibni, Suriye 279, 281
Ticaret ve Ziraat Nezareti 472, 473
Tiflis 4, 5, 21, 93, 94, 436
— Başşehbenderliği 93, 94
— gazeteleri 4
— Merkez Komitesi 5
Tifüs 347
Times 42, 43
Tirakyan, Hayik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233
Tirebolu 174, 184, 225, 381
— Kaymakamlığı 225
Tiryakiyan Efendi, Doktor, Ermeni Millet Meclisi Reisi 43
Tiryakyan, Hayik *Azadamard* Sahibi 159
Tiyar, Suriye 150
Tokat 89, 199, 503, 504
Tolayan, Yervant, Çankırı'ya gönderilen Ermenilerden 132, 233
Tomayan, Araknaz, Madam Eznik Tomayan'ın yeğeni 422
Tomayan, Eznik, Madam 422
Tonus, Sivas 138, 478, 479
Topal Nişan, Çengiler köyünden 306
Topcuyan, Armenak, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234
Topçuyan, Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 233

Toprakkale, bkz. Eleşkird

Torkomyan, Vahram, Doktor, Çankırı'-ya gönderilen Ermenilerden 131, 233

Toros 440

— Demiryolu Mühendisliği 360

— Ermeni fesatçı 110

Toryan Efendi, Edirne Ermeni Murahhasası 97, 98, 99, 100

Trablusgarb Harbi 387

Trabzon 5, 12, 13, 92, 101, 110, 125, 158, 174, 175, 178, 180, 183, 184, 185, 186, 190, 193, 195, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 224, 226, 240, 241, 242, 274, 276, 314, 345, 364, 375, 388, 389, 396, 406, 407, 427, 429, 450, 454, 455, 468, 485, 490, 497, 498, 514

— Ermeni Murahhasa Vekâleti 497

— Vilâyeti 13, 14, 178, 181, 194, 196, 225, 243, 354, 376, 498

— Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti 210, 211

Trezifa, Ermeni yetim 423

Trusikler, bkz Truşak

Truşak 21, 22, 69, 200

Tulumba Sokağı, Üsküdar 422

Tulumyan, Setrak, Ermeni eşkıya 250

Tunyan, Serab veled-i Margos, Çankırı'-da sürgünde bulunan Ermeni 234

Tuş 150

Tuzkaya Mahallesi, Yozgat'ta 48, 49

Türk/ler 4, 37, 40, 328, 430, 431, 434, 435, 439

Türkçe 200

Türkiye 31, 35, 326, 436, 437, 440, 453, 482, 483, 484

Tütüncüyan, Haci Minas, Ermeni komiteci 242

Twerdo Khlebof, Rus Kumandan 434, 439

U

Ulubey nahiyesi, Ordu 184

Ulukışla 148, 317, 493

Umurbey mahallesi, Bursa 229, 230

Uncuzâde, Tüccar 18

Urfa 56, 110, 124, 125, 140, 143, 144, 151, 155, 158, 169, 171, 185, 191, 197, 202, 203, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 224, 226, 227, 240, 255, 263, 264, 266, 276, 278, 281, 282, 285, 292, 293, 312, 313, 314, 316, 323, 345, 361, 364, 375, 388, 394, 396, 406, 407, 427, 435, 436, 447, 450, 454, 455, 462, 470, 491, 522

— Amele Taburu 240

— hâdisesi, bkz. Urfa isyanı

— isyanı 292, 435

— Mutasarrıflığı 182, 183, 191, 216, 247, 267, 310, 316, 372, 447, 456

Urla Kaymakamlığı 468

Ü

Üçüncü Kolordu Kumandanlığı 199, 503

Üçüncü Ordu Kumandanlığı 118, 203, 382

Ümraniye Sokağı, Bakırköy 420

Ünye 199, 368, 391

— Telgraf Merkezi 391

Ürgüp 148

Ürneç karyesi, Boğazlıyan 478

Üsküdar 422

Ütücüyan, Ermeni fesatçı 470

V

Vagarşak, Zeytun Murahhasası 392

Vahan Altunyan veled-i Agop, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 236

Vahan Kâhyayan veled-i Antaş, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 238

Vahan, Adliye Müsteşarı 17

Vahanyan, Serkiz, Tiflis'teki Ermeni Komitesi üyesi 4

Vali Hasan Ömeroğlu, Arabgirli, Jandarma 251

Vambery, Macar 42, 43, 44

Van 4, 5, 13, 14, 15, 21, 44, 63, 65, 66, 96, 101, 102, 103, 110, 114, 125, 131, 135, 136, 149, 150, 151, 153, 155, 158, 175, 185, 202, 204, 205, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 240, 314, 328, 396, 406, 407, 427, 429, 433, 450, 454, 455, 469, 470, 476, 480, 485, 490, 502

— Gölü 134

— Hadisesi 64

— Vilâyeti 9, 22, 37, 47, 64, 80, 95, 102, 134, 138, 151, 155

Vanosso, İtalyalı 26

Vapur İskelesi Caddesi, Bakırköy 419

Varak Manastırı 72

Varna 270, 271

Vasıf Çavuş, Selöz Karakol Kumandanı 303

Vasil, Terzi 506

Vastin 96

Veysel Bey, Yüzbaşı, Kasımpaşa'da ikamet eden 422

Veysi, Maraş Mutasarrıfı 3

Vezirköprü 504

Viço, Hoca 423

Virancık, Eskişehir 442

Virjin, Bandırmalı 419

Vişabyan Kigork, Taşnak Komitesi Kayseriye Şubesi Reisi 232

Viyana 22, 26

Volontaire Armenien, albüm 437

Vramyan, Markar, Beyoğlu'nda terzi 23

W

Winchester 259

Y

Yafa Kazası 257

Yalakdere, İzmit 299

Yalınkaya dağı, Bursa 301

Yalova 228, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 448, 469

— Jandarma Kumandanlığı 304, 306

Yani, Papas, Çarşamba Rum Metropolid Vekili 508

Yanko, Karaköylü, eşkıya 494

Yanya Vilâyeti 28, 29

Yaver Bey çetesi 307

Yazıcıyan, Mardiros veled-i Ohannes, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Yedikule 369

Yemen 38, 204

Yenicuma mahallesi, Trabzon 241

Yenikapı Ermeni Kilisesi 423

Yeniköy 402

Yenimahalle, Bakırköy 419

Yenimahalle, Trabzon 242

Yenişehir, Bursa 307, 308

Yerevun veled-i Ağya, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Yezidîler 22, 37

Yeznik veled-i Artin, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 235

Yokuşoğlu Ali, Yahyasaray-ı Zîr köyünden 477

Yortan (Kâzımiye), Yalova 299, 301, 306

Yovanidi, Yanko, Rum Kilisesi Cemiyeti Reisi 505

Yovanyan, Bedros, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Yozgat 48, 51, 52, 138, 219, 252, 407, 472, 498, 499, 500, 514

— Meclis-i Cismânîsi 498

— Mutasarrıflığı 472, 473, 499, 500

Yukarıbenli karyesi, Gemlik 302

Yunan

— Devleti 28

— Grası 259

Yunanistan 28, 29, 37, 41, 44, 383, 389, 442

Yuvacık, İzmit 106, 107

Z

Zabtiye Nezâreti 23, 24, 67, 81

Zaho 370

Zakaryan, Leon, İzmit Düyûn-ı Umumiye Böcek Müfettişi 132, 133

Zambecyan, Hayik, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Zangalyan, Rus Miralayı 392

Zara 381

Zarifyan, Avadis, Çankırı'da sürgünde bulunan Ermeni 234

Zarşiyan, Bedros, Diyarbakırlı 522

Zaruhi, Ermeni yetim, Nişantaşı'nda Binbaşı Hamid Sabri Bey'in hanesinde 423

Zaven Efendi, Ermeni eski Patriği 382, 398, 520, 522

Zekâi, Kayseri Mutasarrıfı 162, 173, 232, 260

Zeki Bey, Harsâ Paşazâde, İzmir tüccarlarından 508, 509

Zeki, bkz. Mehmed Zeki

Zeyd mevkii, Diyarbakır 521

Zeytinlik Mahallesi, Bakırköy 419, 420, 421

Zeytun 3, 57, 58, 59, 60, 86, 87, 88, 91, 112, 115, 116, 120, 124, 125, 134, 146, 147, 150, 159, 182

— Ermenileri 53, 163

— eşkıyası 3, 58, 59, 87

— gâilesi 121

— Kaymakamlığı 115

— Kışlası 121

— Meselesi 58, 59

— telgraf hattı 53

Ziraat

— Bankası 384, 387

— Müfrezesi 467

— Nezâreti 384, 466

Ziya Paşa, Onuncu Kolordu Kumandanı 89

Zor 124, 140, 151, 155, 171, 190, 197, 203, 204, 209, 210, 211, 213, 217, 227, 234, 236, 252, 255, 276, 278, 282, 285, 294, 313, 314, 346, 350, 351, 361, 371, 373, 375, 380, 381, 388, 394, 407

— Komiserliği 382

— Mutasarrıflığı 182, 189, 347

H A R İ T A

ERMENİLERİN SEVK VE İSKÂNI (1915-1916)

ERMENİLERİN SEVK VE İSKÂNI (1915-1916)